SC. SUP. I. Pl. 2.

31
3 G
10

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
ΔΗΜΗΓΟΡΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Λατινιστὶ μεταφρασθέντες.

DEMOSTHENIS
ORATIONES

De Republica ad Populum habitæ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
ΔΗΜΗΓΟΡΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ
Λατινιϛὶ μεταφραδέντες.

DEMOSTHENIS
ORATIONES
De Republica ad Populum habitæ:
LATIO DONATÆ
AB JO: VINCENTIO LUCCHESINIO
Patritio Lucenſi,
Cum Notis Criticis, & Hiſtoricis.
Ad SS. Dñm Noſtrum
CLEMENTEM
UNDECIMUM
PONTIFICEM MAXIMUM.

ROMÆ, MDCCXII.
Ex Typographia Antonii de Rubeis in Platea Cerenſi.
SUPERIORUM FACULTATE.

Sanctiſſimo Dño Noſtro

CLEMENTI XI.

PONTIFICI OPT. MAX.

Joannes Vincentius Luccheſinius
Felicitatem.

EST hoc, BEATISSIME PATER, in more poſitum, inſtitutoque Principum ſapientiſſimorum, cum à graviſſimis moderandæ Reipublicę curis laxant aliquando,

do, ac remittunt animum, ad ea se referre literarum studia, quorum non minus amœnitate recreari, quam doctrinâ, & præceptis ad commune bonum instrui possint. Nihil enim existimant honestum Principi, quod non sit omnibus utile, sibique ne otium quidem unquam otiosum esse oportere. Qua consuetudine plena salutis, ac disciplinæ cum nemo dubitare audeat SANCTITATEM TUAM uti familiarissimè, mecum animo reputavi rem non alienam facturum à Summi Pontificis majestate, si omnes Demosthenis Orationes, quæ ad Rempublicam pertinent, à me Latio donatas, quæque cum dicendi suavitate, tum sententiarum luminibus, ac prudentiâ rerum agendarum, huic retinendo instituto plurimùm valent, ad Tuos Pedes deferrem, Tuoque amplissimo Nomine Consecrarem. Neque verò à suscepto consilio ea me detinuit cogitatio, quod Tibi ab ipsa adolescentia mirificè ut omni scientiarum studio, ita & Græcis literis erudito possit jucundiùs accidere, Oratorem clarissimum Græcis utentem verbis audire. Nam simul in mentem venit, esse è Romani Pontificis Dignitate, ut quicquid est cunctarum gentium (velut olim cum Latii florebat Imperium, in provinciis ad Magistratus, & plerumque in Senatu ab exterarum Nationum Legatis fieri consueverat) Latinis cum ipso sermonibus

nibus colloquantur. Id potius dejicere mihi animum debuiſſet, quod cum tantùm excellas utrâque linguâ Te latere non poteſt, invitâ Minervâ negotium me difficillimum ſuſcepiſſe, & iniquis profectò viribus explicaſſe. Non ideò tamen haſtam abjeci, quin hæc Tua ſingularis ſcientia me confirmavit eò magis, quò quidem ſpe ducor, excuſationem à doctiſſimo Principe habiturus eſſe difficultatis, ſi malè; præſidium verò æquè mihi glorioſum virtutis, atque amplitudinis ſuæ, ſi res nonnihil è ſententia ſucceſſiſſe videatur. Quamquam profectò, utcumque mentem ad iſta, MAXIME CLEMENS, non adjeciſſem, non ſanè mihi liberum fuit ab hac ſententia, propoſitoque declinare. Cum enim Conciones iſtæ, quamvis Interpretis injuriâ non parum nativo decore, atque ornamentis deſpoliatæ, imaginem referant, haud leviter adumbratam, ſed vivis expreſſam coloribus eximiarum virtutum Tuarum, ad Te ſuâ ſponte, veluti ad aram, confugiunt, & quadam commendatione ſimilitudinis opem, tutelamque Tuam fidenter implorant. Quæ quidem inter utraſque ſimilitudo tanta, ac tam præclara intercedit, ut nemini obſcura, & arte longiùs petita videri poſſit. Nam in iſto graviſſimo Orationum genere quid eſt, quo tantis Demoſthenem laudibus efferamus, tantaque proſequamur admiratione?

Cum

Cum infinita, opinor, dicendi vi nervosus, ac purus sermo; perpetua publicorum hostium insectatio; singularis in ea maxima procella temporum prudentia gubernandæ Reipublicæ; decus Patriæ, splendore in publicis rebus, moderatione in privatis; felicitas optimis institutis, virtute Civium conquisita. At verò quem latet unquam, præclaris hisce, ampliſſimisque laudibus honestari Te præter modum? Aut quò nam illustris earum fama non peragravit? Tantùm eloquentiâ vales, atque admirabili quadam dicendi facultate, ut sive Apostolico functus officio in sacris Concionibus ad populum dicas; sive Principis ad Senatum; sive Parentis optimi, datis de publicis negotiis Epistolis ad potentissimos Reges; sive Pontificis Maximi ad omnes Nationes de Religione; semper inter homines doctissimos constare videam, nihil prudentius, nihil facundius, nihil è re magis dici potuisse. Quare quicquid Tuo elaboratum ingenio, judicio probatum in lucem prodit, vehementer exquirimus, legendoque tantam haurimus animo voluptatem, ut nulla major excogitari possit. Quod si Te ipsum divina explicantem jura, docentem genus hominum, quod non rarò accidit, audiamus, illico subit animum cogitatio, verum esse, quod Oratores clarissimi literis consignarunt, & re Demosthenes comprobavit, actionem in dicen-

cendo maximè dominari. Eâ quippe loqueris majestate, vultus habitu, flexu vocis, oculorum moderatione, ut non minus gestu, quàm verbis teneas animos nostros. Tuoque exemplo doceamur, quantam sibi gratiam conciliet virtus cum dignitate conjuncta. Age verò (ut jam istuc sermonem conferam) Demosthenis in perquirendis, dejiciendisque Athenienſium hostibus fortitudo animi, ac vigilantia quædam senatoria quem adeo sui, ac Reipublicæ oblitum non revocat ad hanc Tuam geminam, præstantissimamque laudem Posterorum memoriæ commendandam? Erant per ea tempora nefarii Cives, qui cuniculis; erant Macedonum, Persarumque Reges, qui apertè Urbem clarissimam convellere, ac labefactare conabantur. Oppositit illa Civium impietati, Regum furori non vallum, aut fossam, sed istud Orationum robur, atque arma eloquentiæ, nec quicquam sibi reliquum fecit, quo minus Patriæ consuleret securitati. Par Tibi fuit, PONTIFEX SANCTISSIME, belli genus; at verò triumphi decus illustriori gloriâ cumulatissimum. Nam cum dudum infensi Religionis hostes (quibuscum à Te solùm geruntur inimicitiæ) clam ponere insidias, pestem è latebris in vulgus spargere non dubitarent; tantam audaciam detectâ fraude perfregisti. Cum deinde palam furere, minitari, vastare;

alios in ordinem, in poteſtatem alios coegiſti. Cum demum cæteri munire caſtra, agmen cogere, inferre ſigna; Vocem illam miſiſti vicariam Divinæ Vocis, cui Superi nullâ morâ, Inferique auſcultant, ſacratâque lege aquâ, & igne interdictos ſolum vertere, decedere de Eccleſiæ finibus imperaſti. Quam vocem ii miſeri ſi intelligunt, nec ſe recipiunt ad bonam frugem; miſeriores ſi non intelligunt. Quod ſi de apertis veræ Fidei perturbatoribus aliquid aggrediar dicere, quæ Tua ſolertia in iis profligandis, comprimendiſque; quæ ſolicitudo, quæ cura? Quot ad eos ſacrorum militum cohortes Tuis opibus in expeditionem, Tuis conſiliis in aciem eductæ? Suas accepit Sinarum Imperium, quin ſuas Aſia univerſa, Africa, Europa. Ne diu multùmque habitas inter Noſtros de obſcuris Sinenſium Cæremoniis quæſtiones Barbari ſuam victoriæ occaſionem reputarent, ſummo labore tutiſſimæ de iis leges ſunt à Te conſtitutæ. Ut ſibi perduelles in ipſa quoque Imperii Sede inflicta dolerent vulnera, honor ibi, unde primùm caput extulerat Lutheri hæreſis, Catholicæ Fidei reſtitutus, ac Templum ſanctè, ritèque conſecratum eſt, monumentum pietatis Tuæ, Religionis præſidium, omen lætum, certiſſimumque rerum ſecundarum. Jam verò, ut ad prudentiam gerendæ Reipubli-

blicæ me convertam, qua ſagacitate, qua mente ſe geſſit Demoſthenes in re tam gravi, ac periculoſa? Athenæ, familiari Græcis ærumnâ, inteſtinis diſcordiis lacerabantur. Diſſidebant Civium animi, ut plerumque fit in libera Civitate, aliorum metu, aut æmulatione. Quilibet privato emolumento prætendere publicam utilitatem; inimicorum accuſationibus, legum tutelam; nemo non bellum, aut pacem decernere cum externis hoſtibus non ex communi uſu, ſed ex privato. Plebs incendi contra Optimates ſpe fortunarum, aut dignitatis. Iſti omni vi, arte, conſilio ſtatum ſuum retinere veluti à Majoribus acceptum, legibus comprobatum. Undique Civitas factionibus; factiones invicem querelis, odio proſcindi. Unaquæque contendere, niſi alterâ oppreſsâ nec tutum otium haberi poſſe, nec ſtare Rempublicam. Fœda rerum omnium facies; inter animorum tumultus rarò intelligi jura, vim dominari. Quid Demoſthenes in hac turbulentiſſimi temporis atrocitate? Summâ conſtantiâ, nulliſque Partium, aut minis territus, aut blanditiis delinitus (ut Conciones iſtæ argumento ſunt) medius incedere; ſilentio aliquando contegere data legibus vulnera, ne recrudeſcerent; haud rarò coarguere; ſæpius cohibere. Suis denique monitis, ſententiis, geſtiſque rebus nihil aliud proponere, quàm Ci-

vium concordiam, publicorum hostium perniciem, Patriæ salutem. Hæc per eam ætatem luctuosa florentissimæ Urbis fortuna referat ne aliqua nostrorum temporum lineamenta non satis judico. Sed illud dissimulare nequeo, laudatam gravissimi Oratoris prudentiam repræsentare nobis memoriam singularis sapientiæ Tuæ in tractando Christianæ Reipublicæ gubernaculo. Cum enim in tanta armorum impunitate, in tanta militum licentia plura contra leges commissa fuerint, quæ in pace magnanimi Principes prohibuissent; siluerint quandoque jura inter bellorum strepitus; fuerit aliquando audaciæ locus, aliquando necessitati. Cum etiam in summa rerum caligine, summaque explicandi negotii difficultate unusquisque Te ducem, aut socium rei gerendæ postulaverit, conscius quantum Ecclesiæ Principis authoritas afferre possit momenti ad rerum summam; quid Tu PONTIFEX SAPIENTISSIME? Primùm sarta tecta divina Jura, Fidem, Pietatem servasti. Deinde æquè omnibus officia, honores, benevolentiam detulisti, gratissimo in præsens munere, nullo in posterum detrimento. Ac veluti qui concitato mari transmittere opus habent, nunc fluctus adversi excipiunt, nunc tempestati obsequuntur, ut ad litus appellant, ac portum capiant; Tu pariter hac usus prudentiæ arte negotia difficilli-

cillima confeciſti; alia nemo dubitat ex animi ſententia brevi Te confecturum; cuncta verò, quæ geſſeris, quotidiè magis glorioſum Tibi ſapientiæ nomen paritura. Quæ quidem Tua laus ampliſſima quàm latè pateat, ille ſolùm ignorare poteſt, qui neſciat, facilè, nulloque periculo, dum ſudum, ac tranquillum eſt, navigari; furente verò procella in alto curſum tenere nonniſi Navarchi eſſe, cui ſit plurimus tempeſtatum, ventorumque uſus, & diſciplina. Quamobrem ſoleo ſæpe ante oculos ponere, idque frequenter agitare ſermonibus, omnes ſuperiorum ætatum viciſſitudines, potentiſſimorum Regum contentiones, Reipublicæ difficultates cum noſtris hiſce nec magnitudine cauſæ, nec partium ſtudio, nec rerum caſu, nec ſummo populorum omnium motu conferri poſſe. Simul autem commemorare non deſino, nemini fortaſſe, qui repetitâ longiùs memoriâ ſummo cum imperio ſederit ad Eccleſiæ clavum, tantâ opus fuiſſe ingenii dexteritate, tantâque rerum agendarum ſcientiâ, quantæ ſpecimen Te dediſſe mirati ſumus; ac rurſus neminem ad novos temporum caſus novas conſiliorum rationes Te feliciùs accommodaſſe. Quare, ut lubet, plaudant alii nonnullorum Principum felicitati, quod perpetuam temporum benignitatem experti fuerint; ſemper incertum erit, illa rerum proſperitas

tri-

tribuenda ne sit eorum virtuti, an fortunæ. De Te nulla hujusmodi apud Posteros erit contentio, cum Tui splendorem Nominis tot rebus præclarè gestis amplificaveris blandiente nunquam Fortuna, eamque Tibi obnoxiam reddideris sapientiâ Tuâ. Ad hanc Tuam laudem illustrem accedit cumulus, quod cum hujusmodi Te abripuerit curarum æstus, non minus tamen vacaveris augendo Civium decori, & felicitati. Ut nisi exploratissimum foret ornari Te divinâ quadam ingenii luce, nemo posset rationem ducere, unde Tibi hæc tanta suppetat agendi vis. Sic enim explicanda complecteris Regni Tui negotia, ac si tot gravissima Christianæ Reipublicæ non suscepisses; ita uni consulis urbi Romæ, ac si nihil esset de reliquo Imperio consulendum. Fuit Demostheni in hoc præsertim Orationum genere familiare, ac domesticum, saluberrimis præceptis Rempublicam instituere, formare in bonos mores Adolescentiam, incendere omnium Ordinum Cives ad virtutem, Majorum extollere in exornanda Civitate magnificentiam, in privatis rebus moderationem. Sed quod ille obtinere studuit consiliis suis, Tu regerenda luculenter es consequutus. Quid enim? si cultum Religionis proferam, à Te gravibus institutis repressa est morum licentia; sanctissimis ubique venerabilium Præconum vocibus excita-

citati ad pietatem Cives; optimis legibus in veterem ſplendorem ſacræ Familiæ reſtitutæ; ſolertiâ, diligentiâque Tuâ pueris, tyronibuſque datæ luculentiùs veræ Fidei inſtitutiones. Si commodum Reipublicæ; à Te ſuſceptum literarum omnium patrocinium; artium ingenuarum aliæ poſtliminio revocatæ, altæ aliæ magnificis operibus excitatis, præmiis omnes, atque honoribus cumulatæ. Si decus publicum; quod unquam eſt monumentorum genus, in quo non ſeſe ab omni parte extulerit magnitudo animi Tui. Sunt mehercule quæ juſtitiam, ſunt quæ clementiam, pietatem, elegantiam, doctrinam Tuam in omnium oculis ponant. Si denique privatam moderationem; quæ mihi de hac Tua ſingulari virtute dicenda ſunt, aut quæ non dicenda? Vereor enim, ſi pauca loquar, ne communi hominum deſiderio; ſi plura, ne pudori Tuo ſatisfaciam. Tametſi conſilium inibo, quo morem utrique geram. Nam unum dumtaxat exemplum in medium afferam, quo tot reliqua in memoriam facilè revocentur. Enimverò quæ fuit ſuperioribus diebus communis celebratio moderationis Tuæ, cum vidimus Horatium fratrem Tuum, Virum quidem omnibus naturæ, ac virtutum bonis cumulatiſſimum, extremum obiiſſe diem, cum nulla ex parte Rempublicam attigiſſet. Veris quidem lacrymis luctum amplif-

plissimæ Domus prosequebamur, ac dolebamus eum nobis ereptum alieno Reipublicæ tempore, cum ex ejus virtutibus fructus constare uberrimus potuisset. Verùm tanta fuit admiratio temperatissimi animi Tui, quo illum eo solùm nomine, quod Tecum germanitatis vinculo consociaretur, à publicis negotiis dimoveras, quo nomine admoveri maximè debuisset, ut penè vulneris nostri, atque ærumnarum obliti de Tua solùm virtute cogitaremus. Nunc autem cum ab hac ipsa admiratione nos recepimus, versatur ille in omnium sermone, semperque ejus singularis prudentia, humanitas, effusaque in omnes benevolentia per hominum ora vagabitur, atque ista utriusque Vestrûm maxima laus erit: & illum potuisse, ingenti bono esse Reipublicæ, ac Te noluisse. Reliquas Tuas laudes prætermitto, de quibus & aliàs nonnihil dixi & alter mihi erit locus ad eas dicendas ornatissimus. Nunc animus fuit illas dumtaxat primis, ut ajunt, labris degustare, quarum effigiem exprimunt Orationes istæ, ut si ad ipsas, quod vix ominari mihi licet, aliquando convertas oculos, veluti insidiis captus quidpiam virtutum Tuarum necesse habeas intueri; proindeque complexus animo, quantam illæ felicitatem afferant Reipublicæ, valetudinem Tuam, qua videas publicam contineri salutem, diligentiùs cures. Cæteris (si cui lubeat

beat unquam Demoſthenem latinè à me redditum legere) ut ſimul in mentem veniant maxima Tua in genus hominum merita, eaque debitâ veneratione, ſtudio, benevolentiâ proſequantur. Hinc utique gratiſſimus mihi conſtabit fructus qualiſcumque laboris mei; cumulabitur autem, ſi SANCTITAS TUA munuſculum iſtud læta fronte ſuſcipere, & maximo, potentiſſimoque me fovere patrocinio non dedignabitur.

Imprimatur

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

D. de Zaulis Archiepiſcopus Theod. Viceſg.

Imprimatur

Fr. Gregorius Selleri Ord. Præd. Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

Reverendiſſime Pater.

DEmoſthenis Orationes de Republica ad Populum habitæ, Latio donatæ ab Jo. Vincentio Luccheſinio Patritio Lucenſi, tantà nitent puritate ſermonis, tantamque eloquentiæ majeſtatem præſeferunt, ut quas Cicero olim convertit, & longa ætas eripuit, nobis modo reſtitutas eſſe facile auſim affirmare. Quæ in Wolphianam interpretationem, & Græcam Hiſtoriam, animadverſiones, & annotationes accedunt, ſingularem Auctoris fidem, atque modeſtiam: peracre ingenium, atque judicium: ſummam denique curam, diligentiam, eruditionem, doctrinam luculenter oſtendunt. Cum itaque plurimùm conferre poſſint ad literariæ Reipublicæ commodum, & ad vindicandam Italiæ gloriam, quam exteri, latine ſcribendo, ſuis longe diſſitis Urbibus adjudicandam eſſe contendunt: nec quicquam habeant alienum à catholica religione, ut in lucem prodeant, ſi ita Paternitati Tuæ Reverendiſſimæ viſum fuerit, digniſſimas cenſeo.

Antonius Dominicus Norcia.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΟΥΙΝΚΕΝΤΙΟΥ ΛΟΥΚΧΕΣΙΝΙΟΥ.

Πιχειρήντος ἐκ τῶν τῦ Δημοσθένυς περὶ πολιτείας ῥηθέντας λόγυς τῇ Λατινίδι παραδιδόναι, ὑ σμικρὰν κατ' ἀρχὰς κατίχυσάνμυ τὸν νῆν ταραχὴν, τὴν εἰσόδον αὐτὴν ἀμαυρῦσαν, καὶ ταῖς σπυδαίαις ἐλπίσιν ἐπισκιάζυσαν ὠδυράμην. Πολλὴν γὰρ μελετὴν, ἐκ ὀλίγου δὲ χρόνου φιλομαθίας ἕνεκα, καὶ ἐυθυμίας περὶ αὐτὺς ἀσχολήμενος, ἐκδαπανάσας, τὰς βραντολόγυς ἐκείνας ἐν ταῖς τῦ ἀνδρὸς ῥητορείαις διαλαμπάσας, καὶ τὺς ἀκύοντας θορυβῶν ἀναγκαζύσας ἰδέας ἐθαύμαζον. Εις δὲ τὸ τῆς ἐυφαδίας νευρῶδες ἀφορώμενος ἔλεγον ἀθυμῶν, καὶ πῶς ἄρα παρὰ ῥωμαίοις λόγος ἐξισωθείοι τῷ ῥήτορι; ἐχὶ τῆς Λατινίδος τὸ ἄπορον, ὡς πρὸς τῆς Ελλωίδος τὸ εὔπορον λίαν φοβούμενος, κέχυνται γὰρ καὶ ἡμῖν λόγων πλημμύραι (ὡς τῷ ἰδίῳ γένει παθ' ὑπερβολὴν χαριύμενος ὁ τῶν ἡμετέρων ῥητόρων πρᾶτιστος ἔφησε) τὰς τῶν Ελλήνων ῥοὰς ὑπερβάλλυσαι, ἀλλ' ὅτι τὸ λακωνικὸν, καὶ νευρώδες, ᾧ τινι θαυμασὸν ὅσον ὁ Δημοσθενικὸς ἀκμάζει λόγος, τῶ τῶν Λατίνων ἐκλέληθε. Ενθυμημάτων δὲ ἐυπορώτερον, ἢ ῥημάτων τὸν παθητικὸν τῶν ῥητόρων εὑρῆν ἐσι, καὶ τοσύτο τοῖς βέλεσι πλήττοντα, ὥσε τὴν βολὴν ζηλώσας, τῦ σκοπῦ ἐξαμάρτης. Τῇ Αττίδι προσέπ, καὶ τῷ ἑνὶ μάλισα Δημοσθένει σύνηθες, ὀυ μὴν καλῶς, ἀλλὰ καὶ σαφῶς πολλὰ συλλύβδην εἰπεῖν. Ον τρόπον εἴ πις τῇ Ελληνίδι κατ' ἴχνος ἑπόμενος ῥωμαΐζι συγγράψαι ἐπιχειρῆ, δέος μὴ, ἢ ἀπειροκαλδύσηται, ἢ ἀπονδρώση τὸν λόγον. Πρὸς ἢ τύτοις κατώκνην λογιζόμενος, ὅτι πολλῶν ἐν τῷ μαρελπλυθότι χρόνῳ ἀκμασάντων ἀνδρῶν τῶ τῆς Ελλάδος ὐχ' ἧττον, ἢ τῶ τῦ Λατίνυ πεπαιδδμένων φωνῶ, οἱ πινες τῆς λοιπῆς τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων προσεκαρτέρησαν, μόνε τῦ Δημοσθένες, ὃν ἀπάντων καθηγητῶ ὡμολόγουν, ἄκρῳ ὡς εἰπεῖν σακλύλῳ, μόλις

ἐφήψαντο. Καὶ μικρὸν τῶν ἐξαιρέτων τῆ ῥήτορος λόγων, ἢ ἕνα, ἢ δεύτερον μεταπορθμεύσαντες ὀλίγοι κατεθάρρησαν, πλὴν ἑνὸς Παύλου τοῦ Μανετίου τοῖς κατὰ Φιλίππους τέσσαρσιν ἀκριβῶς ἐνδιατρίψαντος. Ὅσον δὲ διὰ τὸ ἔργον τὸ δυσχερὲς ὁ σοφώτατος ἦτος ἀνὴρ ἐκπεπόνηκεν, ἐκ τῆς αὐτοῦ συγγραμμάτων ἀραδήλον τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐστίν. Εἷς μόνος, ὡς ἀπὸ τῶν προγενεστέρων, Ἱερωνύμων ὁ Βόλφιος ἀφανῶς συμπονήσας, τὰ τῆ ῥήτορος ἅπαντα Λατινιστὶ σαφηνίσαι τεθάρρηκεν. Ἔνθεν μοι καὶ τὰς ἐκείνων πόνους, καὶ τὸν τότε διαζεύξαι ἀναστοχάσασθαι τῆς ἐπιχειρήσεως ἀποχωρῆσαι συμβέβηκε, δεδιότι, μὴ ἡ ἀνίχνευος καταφανὴς γένωμαι, ἢ ἀφραίνων. Ἀμφισβητήσεως ἄξιον τέλος ἡγούμην, ἀλλ' ὕστερ ἄραγε τρέπειν ἀνδρὶ τῶν διανοιαν καταθέσθαι πρὸς τὸ μηδὲν ὠφελῆσαι δυνάμενον, καὶ ἐκ ὀλίγος ἱδρῶτος δέομενον. Μᾶλλον δὲ πάντων ἐπαρτέμενε τὸν νοῦν τὸ ἀπορούμενον ἐκεῖνο πάλαι, καὶ παρὰ σοφοῖς ἀνδράσι ζητούμενον, πότερον τὰ τῆ Ἑλλήνων ῥωμαϊστὶ ἐκδοτέα. Οἱ γὰρ ἑλληνίζοντες φοβερὸν ἡγοῦνται μᾶλλον τοῖς Ἑλλησιν ἐντυγχάνειν, καὶ ἐκ τῆς ἀσυνάδων ἐκείνων πηγῶν ἀποῤῥοφῶντες τὸ ἄφθονον ὕδωρ, καταισθάνεσθαι τὸ δίψος. Τοῖς γὰρ τὴν Ἑλλάδα μὴ πεπαιδευκόσι τὴν ἀπείρως ἐγκυκλοπαιδείας ζοφὸν, καὶ τὸ χαίρειν τοῖς Ἕλλησι μακρὰν ἀπεῖσι, ἐκ ἔξον τοῖς ἀλλοτρίοις ἐγκαλλωπίζεσθαι πόνοις, καὶ τὴν ἰδίαν θάλπειν ἀμόχθητον ἀβελτηρίαν. Πολλάκις γὰρ ἀπειροκάλως μεταφερασθέντα τὰ κείμενα, καὶ πέραν τῆ καθήκοντος διαπαιδευθέντα ὠδὰ τοῖς ἐντυγχάνουσι, κακῶς ἀκούει. Ταύταις δὴ ταῖς ὀκνηρίαις τε, καὶ φροντίσι κυμαινούσης μοι τῆς διανοίας, ἠθύμουν. Κατὰ νοῦν ὅμως ἔχων, τὴν μαθημάτων ἀδὲν ἄπορ δυσπάντητον, ὡς μὴ ἐυάλωτον τοῖς ἐπιστάμενοι γενέσθαι, καταγέλων, καὶ πτοησμαι. Καπτόθεν μάλιστα πειρᾶσαι πεθάρρηκα, ὅθεν ὑποκρύσεσθαι ὤφελον, ἱκανὸν νομίσας ἄθλον ἔσεσθαι μοι τὴν δόξαν τὴν ἀπὸ τῆς ἑρμηνείας ταύτης γενησομένην. Τί γὰρ; ἀθυμῆντος μᾶλλον, ἢ αἰδημονοῦντος ὅτι ταῦτα τῆ φραγμάτων ὡς φοβερὰ πεφυγμένα, ὧν πόνων πεφειδέντων τυχὸν μὲν ἐκ ἀφανῆ ἐυδοξίας χαρακτῆρα, ἀποτυχὸν δ' ἐυφρισύνης δυσερίας πρόφασιν λήψεται. Πλὴν οἷς ποσὶν ἐξ ἀρχῆς ἐνοχλέμενος δυσχερῶς εἶχον βαθύτερον ἐγκατοπεύσας δυσαλώσε ἐντυχεῖν ἠπειρήμην. Ὁ γὰρ ὦδε τὰ τῆ Δημοσθένης διαξίβων ἀγωνιζόμενος Λατινιστὶ σαφηνίσαι τὸν ῥήτορα. Εαν μὲν ἀκριβῆ-

δη-

δήλως ταλαντεύσῃ τὴν ἐνδιημημάτων ἀυτῆ τὸ ἰσορρόπον, τῆς ἑτέρας λέγω διανοίας, μὴ ἐκπεσεῖται, ἰσοδυναμῇ ὡς οἷον τε τῇ τῆς λέξεως, περσεθῆ δὲ τὸν τῆς Λατινίδος χαρακτηρισμὸν, καὶ τῶν ἄλλων τὴν διαλέκτων ἰδίαν, ἐχὶ περσωπεῖον, ἐχὶ πλοκαμίδας ἐμβάλλῃ τῇ λόγῳ, τὸν τοιοῦτον, ὡς ἐκ ἀνιδρωτὶ κινδυνεύσαντα, ἐκ ἀδόξως ἐφικέσθαι τὲ ἔργε νομίσομεν. Μοχθηρὸν μὲν πᾶν ἔργον, τέχνης τε ἐς τῆς τυχούσης, καὶ ὀθμαλείας δέομενον. Οὔποτε γὸ ἐν τοῖς ἐπαινετοῖς τὸ, εὐάλωτον. Οὔτε γοῦν ἀθυμητέον ἡμῖν περκειμένης ἴχνεσι τὴν ἀνδρῶν τὲς ἐμφανεςάτες τε, καὶ εὐδοκιμοτάτες ἐν τῇ παρόντι ἀγῶνι τὸν δρόμον λήξαντας ἀπὸ τῆς Βαλβίδων μόλις ἀφέντας. Τοσαῦτα γὸ ἡμῖν ἀγχινοίας τε, καὶ πολυμαθείας ὑπομνήματα καταλείποντες ἐκ ἀδώρητοι, ἀλλ' ἑκοντὶ μᾶλλον ἡμετλεῖς τὲ δρόμε κατέπαυσαν. Τίνος ἕν ἕνεκεν ὁ Θρασὺς ἀνὴρ, καὶ μεγάθυμος Βόλφιος τὲς λοιπὲς ὡς ἐκ ἰσοδρόμες ἐάσας τὸ τέρμα περλέληφε μόνος; Ἐγὼ μὲν ἵνα φῶ ἐμαυτὲ εἶπον, ὃν τιν' ἐν περσδραμόντα θαάσωμαι, περσφθάσαι ατεύδω, ἢ κᾆν μὴ πόῤῥω γενέσθαι. Καὶ γὸ τῆς μαθημάτων ἡ κτῆσις ἐν ταῖς διανοίαις συναύξεσθαι πέφυκε τῆς ἀλληλοτείας περϊούσης ατυδῆς, καὶ τῆς τοιούτων ἡμᾶς ζηλωτὰς γενέσθαι ὁ πόθος ὀρέγεται. Αλλ' ἐρεῖς κόπος παρέχει, ὃς τις ἐπ' ἐξεργασμένοις ἀναλαμβάνει. Τὲς τὰ τοιαῦτα διανοεμένες φρονῶν μὲν ἐναντῖσθαι δῆλον ἅπασι τοῖς μάλιστα γαυμασμένοις τε, καὶ ἡσυχμένοις περὶ τὸ δεύτερον μεταρθμῆσαι λατινιστὶ τὴν ἑλλάδων ὑπομνημάτων τὰ κάλλιστα. Ουχ' ἓς γὸ καὶ μόνον τὸν Ὅμηρον, τὸν Ισοκράτη τε, καὶ Θυκυδίδην, ἐχ' ἓς τὴν ποιητὴν τὸν χορὸν, τὴν Ισοσκελῶν, καὶ Ρητόρων τὸν σύλλογον, ἐχ' ἓς τὴν Θεοφαντόρων Πατέρων τὰ ἱερόγραπτα τῇ Λατινίδι παρέπεμψεν. Εἰ ἦ πνὰς ἐν τῇ παρεύσῃ διατειβῇ ἀνάπαλιν διιχνευζομένης ὁρῶντες ἐκ ἐξελέγχεσι, ὡς ἐκ ἀληθῶς ἐφικτὸν ἐλεγκτέες τοὺς τοιούτες νομίζεσθαι: τοῖς ἀναλαβοῦσιν εἰς τὸν Λατινίδα τὸν πολλῶν ἀντάξιον Δημοσθένη μὴ δυχεραίνέπεσαν, ἢ κᾆν τοῖς εὐδοκιμωτάτοις ἐκείνοις ἀνδράσι τοὺς τοιάτες συναριθμήσεσαν. Οὐκ ὀλίγον περσέτι, μᾶλλον ἦ πολὺ συνεισφέρειν εἰς τετοννὶ τὸν ἀγῶνα ἐπιμελέτερος τὲ ἔργε ἀντέχεσθαι. Ὥσπερ γὸ τὴν Ερμογλύφων οἱ ἄεθλοι, ἐαν μὴ τὸν ἀυτέρων περσεπιθέσεσι χάρις ταῖς ἀπαρχαῖς τὴν ἐξειργασμένων ἐκ ἀγαπῶσι: ὕτω καὶ ὁ τὸν τὲ Δημοσθέ-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

μοθένες μεταφερομένην ῥαδίως ποιήσασθαι, ἐκ ἐξαρκούντως τὸν πλείονα ἐν ῥήτορσιν, ἀγαλλομένῳ ὡς εἰπεῖν ποδὶ, διεξελθεῖν, ἢ δὲ τῷ τοσαύτῳ ὠφελεῖ τὸ λέγειν δεινότητα, καὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους τῶν ἐνθυμημάτων ἐκπλήξεις συγκεκαῦσαι νομίζεται. Καὶ μοὶ οὐκ ἀμάρτυρός μοι ὁ λόγος. Ὁ περῤῥηθεὶς γὰρ ἀνὴρ τῷ Ἑλληνίδα τε, καὶ Λατινίδα σαφῶς ὁπισάμενος Βόλφιος, ἃς ποιεῖν ἐνδεχομένως ἄπαντας χρεὼν ἐστὶν, διετέλεσε τὸν βίον, καταμαρτυρῶν οὐκ αἰσχύνεται παῤῥησιάσασθαι, ὅτι μεταρυθμίσαι μέλλων τὸν Δημοσθένη, ἅπασαν ὡς ἐνεῖν ἀναδιδοὺς συνενέγκας, καὶ σκοπελεῦσας ὡς ἄλλος ἰδεὰς, ὅμως τῷ ἀπὸ μεταφράσεων (οὓς γὰρ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μεταφέρασε) τῇ μὲν πρωτίστῃ οὐ τοῦσος, τῇ δ' ὑστεραίᾳ οὐ παντελῶς ἀνέρεσε: Καὶ πνα τὰ ῥήτορος κείμενα, ὡς ἀφανῆ, ἢ σαφῶς ἐδηλώσατο, ὥσπερ καὶ ἑτέρων παντάπασιν ἀπεγνωκώς. Καθαρῶς μὲν ταῖς λέξεσιν κέκρηται, τῶν δὲ τῆς Λατινίδος διώγαται, καὶ ἐυφράδειαν, ἃς ποιεῖν ὁ Τούλλιος ἐξόχως ἐγκαλλωπίζεται, τῆς Ἑλληνίδος τῷ χαρακτῆρι σωάδειν ἀμήχανον: καὶ οἱ ταῦτα διηκριβούμενοι ἐξ ἀνύδρου ὕδωρ ἀνιχνεῦσιν. Ὁ γὰρ τοιαῦτα διηκριβωμένος ὢν τὸ ἔργον ὁπηκριβῆ, οὐδὲ μᾶλλον ὁπηκριβήσῃ, ὁ τοιοῦτος μὰ Δία οὐ παρέργως ἐνδιατείψας τῷ ῥήτορι, ἀδ' ἀτερπῆ καιρὸν εἰσενέγκῃ τῆς ὁπιπόνου αὐδῆς νομισθήσεται. Οὐ τῷ τοσαύτῳ εὐδαιμονίαν καγὼ, τὸ τῆς διανοίας μὴ ὀλισθεῖν, καὶ ἀνίσχυρον δ' εἶδος, θεσπεσιώμην. Καλὸν μὲν ἔργον ὁπηκριβήσασθαι θεμελίωμα, πότερον ἢ ὁπὶ πλείονα ἐκαρπωσάμενα, ἐυνοοῦντες κεινέτωσαν οἱ πολυμαθεῖς ἐντυγχάνοντες. Καὶ γὰρ τὲς ἐμὲ λόγους ὑπομηκύνειν αἰδόμενον, τύτο μόνον ἀποσιωπᾶν ἀναβαίνομαι, τῆς μεταφράσεως τῷ Βολφίῳ σφόδρα με μακρὰν ἀπελθεῖν. Τῷ ἐμοὶ γὰρ συντελέσας, συναμφοτέρων ἀκριβῶς ἐταλάντευσα, ἢ πρότερον τῆς ἐκείνῳ πλησίον γιγόμενον, διὸ μὴ, ὅτι τῷ θεῖλαβεῖν τὸ πλείστου ἀνδρὸς, παντελεύθερός μοι θεσγένηται ἡ πορεία, τῷ διαφορᾷ ἐφόρων εὐθέως ἐκ ὀλίγου τετάραγμαι. Τὸ ἑλληνικὸν ἢ ἀντίγραφον ἀκριβέστερον ἀνακείνας, ὁ τυγχάνω γινάσκων ἐγώ. Ὅμως τὸ ἀνδρὸς τὸ ἀξίωμα πκὸν ἐυλαβούμενον, πνὸς ἕνεκεν τῆς ἐκείνῳ διανοίας κοινωνεῖν οὐχ' αἱρόμην, μᾶλλον ἢ παῤῥώτερον ἐχανόμην, δικαιοδόσομαι. Οἱ δικαστὴ θεσθέτω κεινέτωσαν, ὧν τῆς κρίσεως ἐκ ἀπονόσω. Τοῖς ἢ φάσκουσι, τὸ τότο, διερμη-

νεύ-

κόσμῳ, ὁ κῦ τὴν ἀξίαν ἔχ τὸ γεάφοντος, λυπηλίστερον ὑπομενῶν δύναμένῳ, ῥᾴδιον ὄζιν ἀπαντῆσαι. Καὶ γὰ κατ' ἀποκοπὰς ταῦτα συγγεγαφὼς διετέλων, κὴ ἐργοδέστερον, κὴ ὀλιγονώτερον ἀφ' ἑαυτοῦ μοι τυγχάνει, ὅπερ κῦ βεβαίως συνδιημερεύσαντός με τελεῖσθαι, ἴσως ἂν ἀτερπῆ τῆς σχολῆς μὲ τὸν καιρὸν ἀναδείξεται. Οὐδ' ὅλι πολὺ φροσηκόν τοῖς ἀπογεγαμμένοις ὡς ἀναξιάς τε, καὶ ἀλυσιτελεῖς τὰς παρούσας διατριβάς. Καταφανεῖς γὰ γίνονται ἐ πάνυ μέγα φρονεῖν οἱ τοιῶτοι ὅλι τοῖς ἀρχαιοτέροις ἀκροαταῖς: αἷς πᾶσιν ἀκριβῶς ἐνδιατρίψαι τὰς ἐν τοῖς ῥήτορσιν εὐδοκιμωτάτας, ὅσοι φιλοπόνως τε, καὶ καρτερῶς τῶ μαθήματος τύτε φροίεσησαν, οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν. Γ'να μὲν γὰ τῶν λοιπῶν τὰς φροαιρέσεις ταύτας μὴ ἀναμείσω πλείσας τῶν Ελλήνων λόγους Κοΐντος ὁ Λύκιος: τὸ ξενοφῶντος τό οἰκονομικὸν ακριβίσης τῆς ηλικίας ὁ Τιβέριος: φροβιβαζόσης τὸ Πλάτωνος τὸν Τιμαῖον, ὁ μὲν καὶ τὰ τῶ Αρχύτα φαινόμενα: ἐσχατιᾶς ὄντες ἐξαιρέτως ἀνηρῥιπκοὺς ἐκείνες Αισχύνε τε, κὴ Δημοσθένης ἀφὲ σεφάνε Λόγος τὴ τῶ Λατῖνε παρέπεμψαν: ὧν πρὸ τῶν μνήμιον, ὡς καθ' ἑκάσ-ον ὄγκ τόματος ἔχομεν, ὕτως ἂν γενοίμεθα κὴ ζηλωταὶ τῶν ἐκείνοις γεγραμμένων: ὥσπερ ἀληθῶς γεγόνασιν ὅσοι τῶν τοιύτων ῥητόρων ὑπομνήσεσι παραπλήσιοι συγγεγφῶς ηλικιῶν εὐδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ὑπ' ἐκείνων γεγραμμένοις ἀπέβαλον. Εἰ ἦ τῶ καθήκοντ τὸ λυσιτελὲς φροτεθῆ, ὀλίγα δ'έω λογίσασθαι, καθηκάσης τῆ συγγεαφῆ φεαίρεσιν μὴ τῆς τοιαύτης, καὶ μόνης καταδιεσέρας ὧσαν διατελῶν. Ὅσον ἦ τοῖς ἀφὲ τῆς ἐυγλωττίας ἐασιάζουσι κάντεῦθεν φροσεπιγίνεται λυσιτελές, οὐ μὲν ἀμφισβητήσεως ἄξιον, ἀλλὰ καὶ περίττον ὄζι λέγειν: Τῶν ἑλλογιμωτάτων ἐκείνων ῥητόρων, τὸ Τυλλίε φημὶ, Κοϊντιλιάνε τε, κὴ Πλινίε τῶν τοιάντων περαίρεσιν μὴ πλείσης ὡς ἐπαῖν ὀλιγομελείας τε, καὶ αὐθάδης τοῖς μετέπειτα φθονερολιλλάνταις. Καὶ γὰ τὸν Κικέρονα ἀφὲ ταύτων τῶν διατριβῶν ὄντα ἤδη φροσεπιπόχαμεν. Φησὶ ἦ που ὁ Διότερος: „ Τὸ Λατινῖσι μεταφέρασθαι τὰ τῶν Ελλήνων, ὅθεν ἐυπορία τε, καὶ ἐυχαιρία πλείστη „ φροσεπιγίνεται, τῶν ἡμετέρων ῥητόρων οἱ φροχνίστεροι καλῶς ἀ„ πεφήναντο. Τῦτο Κράσσος ὁ Λύκιος ἐν ταῖς τῶ Κικέρονος „ ἀφὲ ῥητορ Βίβλοις ἑαυτῶ παραχθαι φησὶ. Αυτοφοίσατος ἦ „ ὁ Κικέρων ταυτὸ συχνάκις ἐστέλλεται. Οὐ μὲν ἀλλὰ τὰς τῶ

Πλά-

,, Πλάτωνος, καὶ Ξενοφῶντος βίβλους ζηλώσῃ μεταφρασθεῖσας ἐκλέ-
,, ξωκεν. Ταυτῇ ἐυκρίνησε καὶ ὁ Μισσάλας, ὃς τις πλείστους ὁμοι-
,, οζόπως ἐκαρακτήρισατο λόγους : ὥστε καὶ τὸ ἀνώτατον τῆ Τυ-
,, ρρένδος ἐκεῖνο τὸν Φρύνιν φημὶ, τῆς τῦ ῥωμαίκων ἀγκινυσάτοις
,, ἐκ ἐλαττῶσθαι. Καὶ τῆς παρύσης ἀσκήσεως τὸ αἴτιον ῥᾴδιον ὄζι
,, καταμαθεῖν. Καὶ γὸ πολλῆς φραγμάτων ἀφθονίας τὰ αὐτόρα-
,, φα ἐυπορῦσιν, πλέοντα τεχνολογίας εἰς τὸν ἐυγλωττίαν εἰσήνεγ-
,, καν. ,, Τῷ ἢ Φύσικῳ ὁ Πλίνιος δοξ χραμμάτων ὕπως ἐδήλωσε. ,, Λυσιτελές μοι ἐκ τῆ πολλῶν φρώτησον ἕξειν, ἢ τὸ τῆς Ελ-
,, λάδος λατινιεῖ, ἢ τὸ τῆς Λατινίδος Ελληνιεῖ μεταφρᾶσαι, δι
,, ὃν ἀσκήσεως ζόπον τὸ σαφὲς τῆ ῥητόρων, καὶ ἔυανδες, τῆ χη-
,, μάτων τὸ ἔυπορον, τῇ σαφηνίζῃ τὸν δύναμιν, πορσέη ἢ τῆ
,, ζελτίσων γενόμενοι ζηλωταὶ, παρακλήσα ἐφδρῶν συνιχνεύζόμε-
,, θα. Τάτε λαθόντα τὸν ἐντυγχάνοντα, τὸν μεταφρασ-ὼν ἐκ ἐκ-
,, πέφυγε ,, . Οὗτον καὶ τῇ συνιένευ, καὶ κρίνειν ἡ κῆσις πορσεπεῖνται. Οὕσοι παλαῖῶν, ἵνα τοῖς ἑλλωικοῖς ἐντυγχάνωμεν, πορὸς ὃν Ελλωας ἡμᾶς ἀποπέμπουσιν, ὡ καλῶς φὲ τῆ τῆ Λατίν βωλεύονται. Τίνος γὸ ἕνεκεν ὃν ἡμετέρους πολίτας ἐκρούσασθαι τῆ παχυθεὶς σαφὸς τῆ ἀγχνυσάτων ἐκείνων τὰς ἰφδρύσεις; ἢς τὶς τῆ ῥωμαϊκῆ γένῃ ἀπεχθὴς οὕτω, καὶ χέτλιος, καὶ τοῖς ἡμετέροις ὀλίφθονος, πλικύδοις ὑπομνημάτων τε, καὶ ὀπισημῆ ἀρδύεσθαι νάμασι; ξύμπασαν σχεδὸν ἐπεῖν διεξελθεῖν τὸν Ελ-
λάδα, καὶ τοῖς κάλλεσιν ἐζευφᾶν καὶ τῆ πλύτε τὸν πεπαιδδμέ-
νον τὰ τῆς Ελλάδος, κωλύσῃ τῆ ἐυφρεγούντων ὑδάς: Τοῖς ἢ φὲ τὰ ἑαυτῆ μάλισα ἀσχολεμένοις, τὰ τοιαῦτα κάλλη, καὶ πλούτη τῆ Λατίνων τοῖς χρώμασιν ὡς τὸ ἀκεριβέσερον ἐξεικασμένα κἂν μὴ φθονήπωσαν. Αλλὰ φόβος, μὴ τοιαύτης ἀναιρεθείσης φοερᾶς, τῆ Ελλιώδι φερσέχειν, δὴ μαγίσῃ τῆ ὀπισημόνων βλάβῃ, ἡ διά-
λεκτος αὕτη ἀπόλληται; Εὐδυσμένου καὶ τὸ τοιῦτον. Ω'σπερ γὸ τῷ ἰδόντι ἐς τὸ κάλλιον ἐξεργασμένον τὶ ἕκασμα, τῆς αὐτοφερ-
σεπόν θέας ἐχύτατα πλησιάσαι, καὶ τῆς ἐντεύξεως ὀλπιτυχεῖν πε-
ρεαπεύσασον γίνεται. Οὐκ ἀνομοίως οἱ τῆ ἀλλοζίων χραμμάτων τοῖς ἡμῖν ἐισαχθεῖσι νάμασι χαίροντες, τὰς αὐτὰς καθαρώτερον ἀπορεύσας πηγὰς μᾶλλον ποθήσυσι. Τοιύτοις ἂν πεπεισμένος, ἐκ τῆ ἀπόρως διακεῖσθαί μι, ἐζω ζελὼν ἐγνωμλω. Ἐξ ἐναντίας δὲ ἐ

σαφῶς

σαφῶς δεδήλωμαι, ποῖον ἂν ἐν τῇ μεταφρᾶσαι ζόπον ὑπιχνεύσαιμι. Τῇ Τυλλίᾳ τῇ χαρακτῆρι κατ' ἴχνος ἕπεσθαι ὡς οἷόν τε φοβοῦμαι μὴ καὶ τῷ παρῆσαι φοβερὸν ἡμῖν φαίνηται. Μέτ' αὐτὰ δὲ ἐν τοῖς περὶ τῆς εὐγλωττίας, ὡς ἐκεῖνος ἐν τοῖς τῶν φιλοσόφων ἀρεσοῖς περὶ Πλάτωνος ἔφη, τῆς ἀληθείας διαμαρτεῖν φοβοῦμαι, ἢ τ' ἀληθῆ μὲν ἕτερον ἑρεῖν. Ἀ'ράχε ἐν τῇ αὐτῇ ὑπογραφθείσῃ βίβλῳ περὶ τῶν καλλίστων τῶν ῥητόρων εἰδῶς, τόν τε Αισχίνην τε, καὶ Δημοσθένους περὶ στεφάνου λόγων, τῷ ἐμαυτῷ μεταφράσιν φοιμιασάμενος, τοιάτως ἡμῖν εἰσηγῆται. „ Ἐκ τῆς Αττικῆς „ τῶν δύο εὐδοκιμωτάτων ἀνδρῶν Αισχύνου τε, καὶ Δημοσθένους, „ φημὶ, τὰς ἀντιῤῥητικὰς δύο λόγους μεταφράσα, οὐδ' ὡς ἁπλῶς „ πλῶς ἑρμηνεὺς, ἀλλ' ὡς τὸν ῥήτορα πρέπον. Ταῖς αὐταῖς μὲν „ χρώμενος ῥησεσι, ἀλλ' οὐδὲ μεταχηματίζων τὰ εἴδη, καὶ ταῦ„ τα πάντα τοῖς καθ' ἡμᾶς λέξεσι φοσαρμώσας, ἐκ αὐτολεξεὶ „ μεταφράσας, ἀλλὰ φαντόιων ῥημάτων τόδε οἰκεῖον, καὶ τῷ „ σημασίαν ἐφύλαξα. Οὐ μὴν δὲ ταῦτα τῷ ἐντυγχάνοντι συμ„ παεθμήσασθαι χρὴναμι διανοησάμην, ἀλλ' ὡς ζητασόντι. „ Καὶ ἐν τῇ ζήτῃ τῷ βίβλων περὶ τῶν Θεραπειῶν. „ Οὐδὲ ῥηματικῶς „ τιμιώσασθαι, ὡς τῷ Ερμηνεῦσι οἱ ἀτέχνοι ἐώσαζιν. Ἐ'στι γὰρ „ ῥῆμα τὸ ἀῶδο δηλοῦν, ἀλλὰ φδὴ τοῖς Λαπινίζουσιν ἐκ ἐν ᾠδῇ. „ Τούτο φοσέτι μοι σύνηθες, ὅπερ οἱ τῶν Ελλήνων μονολεξεὶ, ἄλ„ λως οὐκ οἷόν τε ἂν, πλάσωσι Τὸ αὐτὸ μεταθέσαι „. Πλὴν ἐ μόνον τῇ κυκολεξίᾳ, ἀλλὰ Ⓒ ἐμπεσόντως, τὸ εὖ μεταφρᾶσαι τὸν τρόπον ἡμῖν ἐξηνήσατο, καθ' ὃν ἐ μὴν τὸ σαφὲς τῶν ῥήσεων, ἀλλὰ καὶ τῆς σχηματολογίας Το ἴδιον ὅλη πλῆον ζηλωσάμενος ἀναφανδικώτερον ἐρητόρευσε. Ὡ'στε τὰ τῶν Ελλήνων ὑπομνήματα ἀγαλλομένῳ ὡς εἰπεῖν ποδὶ διεξελθεῖν καταφανὴς ἅπασι γέγονεν. Ο ὃ τοῖς τοιούτοις τὸν νοῦν μὴ φοσέχων, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἐγκαταλειφθείσιν ὑπὸ τῶν ἐν Αχίοις Πατρὸς ἡμῶν Ιερομνήμονος, ὃς πις Το τῶ Ευσεβείᾳ τῶ Παμφίλω Το χρονικὸν φοσομιλαζόμενος, καὶ ἐν τῇ φερὶ Παμμάχον ὀξυτολῇ γεγάφας διαμαρτυρεῖ, τὸ Οικονομικὸν τῶ Ξενοφῶντος ἑλληνικώτερον τὸν Τύλλιον μεταπορμεῖσαι (Καὶ κἂν τὴν παροῦσαν διάτειβὶν ἔφηβος, περὶ τὸ εἰκοσὸν ἔτος ὤν, σκηπτόνηκεν, ὅμως καταμεσάσας οὐκ ἀπικύρωσεν, ὡς ἀπὸ τῆς δευτέρας περὶ τῆ Θεραπειᾶν ῥᾴδιον ὀξὶ καταμαθεῖν), τὸ ἴκτον

περὶ Πολιτείας, καὶ τὸ πρῶτον περὶ τῆς Τυπικλλανοῦ ζητημάτων διερωτήσατο, ὅπως ποτὲ τὸ Πλάτωνος ἀπὸ τοῦ Φαίδρου μετεφράσατο. Τὸν Τιμαῖον συγκεκλάτο, τὰ τοῦ Σοφοκλέους ἐν τοῖς Τραχινιοῖς συνεπθέτω, καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνου ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Τυπικλλανοῦ Λατινιστὶ ἐκδοθέντα, ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι τὰ πλεῖστα ἰάσας, ἵνα μὴ πέρα τοῦ δέοντος ὑπομηκύνῃ τὸν λόγον, ὅτως ἄρα περὶ τοῦ Σοφοκλεῖ εἰσαμένου τοῦ Κενταύρου τῷ ἅμματι ἀμπεχόμενος ὁ Ἡρακλεὶς τὸν χιτῶνα φησὶ.

Ὦ πολλὰ δὴ, καὶ θερμὰ, καὶ λόγῳ κακὰ,
Καὶ χερσὶ, καὶ νάτοισι μοχθήσας ἐγὼ.
Κὔπω τοιοῦτον οὔτ' ἄκοιτις ἡ Διὸς
Προὔθήκεν, οὐδ' ὁ τηνὸς Εὐρυσθεὺς ἐμοὶ.
Οἷον τόδ' ἡ δολόπις Οἰνέως κόρη,
Καθῆψεν ἄμοις τοῖς ἐμοῖς Ἐρινύων
Τ' φαντὸν ἀμφίσελῆζον, ᾧ δολόλυμαι.
Πλευρῶσι γὰρ προσαμχθὲν ἐκ μὲν ὄσχατας
Βρίβρακε σάρκας, πνεύμονός τ' ἀρτηρίας
Ῥοφεῖ ξυνοιπῶν. Ἐκ δ' χλωρὸν αἷμά μου
Πέπωκεν ἤδη, καὶ διάθορμαι λέμας
Τὸ πᾶν, ἀφρᾴσσω τῇ δὲ χειρωθεὶς πέδῃ
Κὐ ταῦτα λόγχῃ πωλιὰς, οὐτ' ὁ γηγενὴς
Στρατὸς Γιγάντων, ὅτε θήρειος εἶα,
Οὔθ' Ἑλλὰς, οὐτ' ἄγλωστος, οὔθ' ὅσην ἐγὼ
Γαῖαν καθαίρων ἱκόμην &c.

Οὐτῶ πρὸς Τοὐλλιον.

O multa dictu gravia, perpessu aspera,
Quæ corpore exantlavi, atque animo pertuli.
Nec mihi Junonis terror implacabilis,
Nec tantum invexit tristis Eurystheus mali,
Quantum una vecors Oenei partu edita.
Hæc me irretivit veste furiali inscium,
Quæ lateri inhærens morsu lacerat viscera,
Urgensque graviter pulmonum haurit spiritus.
Jam decolorem sanguinem omnem exsorbuit.
Sic corpus clade horribili absumptum extabuit.

Ipse

Ipſe illigatus peſte interimor textili.
Hos non hoſtilis dextra, non terrâ edita
Moles Gigantum, non biformato impetu
Centaurus ictus corpori inflixit meo,
Non graja vis, non barbara ulla immanitas,
Non ſæva terris gens relegata ultimis,
Quas peragrans, undique omnem hanc feritatem expuli.

ἔτω τὸ τῦ Πλάτωνος· Τὸ μὲν ἀκίνητον, ἀθάνατον. Τὸ δ' ἄλλο κινεῖν, καὶ ὑπ' ἄλλε κινέμενον, παῦλαν ἔχον κινήσεως, παῦλαν ἔχει ζωῆς. Μόνον δὴ τὸ αὐτὸ κινῶν, ἅτε ὐκ ἀπολεῖπον ἑαυτὸ, ὔποτε λήγει κινέμενον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται, τῦτο πηγὴ, καὶ ἀρχὴ κινήσεως. Ἀρχὴ δ', ἀγένητον. Ἐξ ἀρχῆς μὲν ἀνάγκη πᾶν τὸ γινόμενον γίνεδαι, αὐτὴν δ' μήθ' ὑπ' ἐνὸς. Εἰ μὲν ὃν τῦ ἀρχὴ γένοιτο ἐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνοιτο. Ἐπεδὴ δ' ἀγένητον ὄν, καὶ ἀδιάφθορον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι. Ἀρχῆς μὲν γὰρ δὴ ἀπολλυμένης, ὔτε αὐτὴ ποτε ὃν τε, ὔτε ἄλλο ἐξ ὁτῦ γένηται. Εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίγνεδαι. Οὕτω δὴ κινήσεως μὲν ἀρχὴ, τὸ αὐτὸ κινῶν. Τῦτο δ' ὔτ' ἀπόλλυδαι, ὔτε γίγνεδαι δυνατὸν. Η' πάντατε ἂν οὐρανὸν, πᾶσάν τε γῆν συμπεσῦσαν στῆναι, καὶ μήποτε αὖθις ἔχειν στῆναι ὅθεν κινησόντα γένηδαι. Αθανάτε δ' πεφασμένε τὸ ὑφ' ἑαυτῦ κινεμένε, ψυχῆς ὑσίαν τε, καὶ λόγον τῦτο αὐτὸ τις λέγων ὐκ ἀληθεύσει. Πᾶν γὰρ σῶμα, ᾧ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖδαι, ἄψυχον. Ω' δ' ἐντοδεν αὐτὸ ἐξ αὑτε, ἔμψυχον. Εἰ δ' ὅτι τῦτο ἅτως ἔχει, μὴ ἄλλο τι ἦ τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινῶν, ἢ ψυχὴ. Ἐξ ἀνάγκης ἀγένητον τε, καὶ ἀθάνατον ψυχὴ ἂν εἴη. Μεταφράζει. Quod ſemper movetur, id æternum eſt. Quod autem motum affert alicui, quodque ipſum agitatur aliunde, quando finem habet motus, vivendi quoque finem habeat neceſſe eſt. Solùm igitur quod ſe ipſum movet, quia numquam deſeritur à ſe, nunquam ne moveri quidem deſinit. Quin etiam cæteris, quæ moventur, hic fons, hoc principium eſt movendi. Principii autem nulla eſt origo. Nam ex principio oriuntur omnia; ipſum autem nulla ex re alia naſci poteſt. Nec enim eſſet id principium, quod gigneretur aliunde. Quod ſi nunquam oritur, ne occidit quidem unquam. Nam principium

extinctum, nec ipsum ab alio renascetur, nec à se aliud creabit; Siquidem necesse est à principio oriri omnia; ita fit, ut motus principium ex eo sit, quod ipsum à se movetur. Id autem nec nasci potest, nec mori; vel concidat omne cælum, omnisque natura consistat necesse est, nec vim ullam nanciscatur, qua primo impulsu moveatur. Cum pateat igitur, æternum id esse, quod se ipsum moveat, quis est, qui hanc naturam animis esse tributam neget? Inanimum est omne, quod pulsu agitatur externo; quod autem est animatum, id motu cietur interiore, & suo. Nam hæc est propria natura animi, atque vis, quæ est una ex omnibus, quæ se ipsam semper moveat, neque nata certè est, & æterna est. Πλὴν ἵνα καγὼ τινα, ὡς τὸ πῶς μεταπεσόασθαι δεῖ, καὶ μέρος εἴπω, ἅτω γνώμης ἔχω. Παρὰ τοῖς αὐτογράφοις σκεπτέον τὸ λόγιον τὴν διάνοιαν, τὴν ἰχνὺν, τὴν ἕξιν, καὶ τὴν κυκλολεξίαν. Τὰ μὲν πρώτα ἐξαμαρτὼν ὡς ῥᾳδίστου ἐλεγχθήσῃ, ὡς τὰ Αὐτογράφα τῆς διανοίας μακρὰν ἐκπεσών. Τὰ ἑτέρα ἢ ὡς ἐκνεύροσας τὸ μέγα, ὅθεν ἡ ἐν τῷ λόγῳ δεινότης ἐλαττῶται, κἀντεῦθεν, ὡς ὀλὶ πλεῖον τῆς ψυχῆς ὁ ἔνδοθεν θόρυβος. Καὶ τὰ δύο ταῦτα ἐσχάτης ἄξια ημωρίας. Τὴν ἕξιν ἢ, καὶ τὸ λόγιον τὰ χήματα ἂν ποτε ἐγκαταλείψῃς, κλοπῆς εἰ κεινόμενος, ὡς τὸ τὸ ἱματίου ημόντε, καὶ κόσμιον ἀφελών. Ὅμως ἡ βαρεῖα ἡ δίκη. Συγγνώμης ἢ ἀξιος ὁ Ερμηνεὺς τὸ λόγιον τὸ ἐν ῥᾳδαλφῶν, ὅταν τὸ τῆς Λατινίδος αὐτολεξεὶ, ἢ ὑπεσιάσῃ, ἢ ἀπονοσφίσῃ τὸ νόημα. Ταῦτα ἢ συνέχων, ὅταν τὸ ἀμφότερον ὑπικατῃ. Τοῦτο ἢ τοσάτου ἀνεξοδικώτερον ἐννοητέον, ὅσῳ μάλιστα τὰ τῆς γραμμάτων ἐξωτικὰ ὑπομνήματα, ὅταν τῇ πόλῃ χαρίζωνται, τὰ τῆς πολιτῆς ἥδη, καὶ ὑπτιεύματα διαφυλάξασι χρὴ, καὶ ὡς. Αθήνησι ὁ ῥωμαϊκὸς ἐκεῖνος τὸ Λυκιλίε Αλβύτιος, ταῖς ἀγοραῖς ἕτως ἐνδιαιτάσθαι, ὥστε τὸ δῆμε κοινωνεῖν καταφανῶνται. Τοιαρῶν ἔαν ποτε τῆς ἡμετέρων πνὰς ἀκούσ τὰ τῆς Ελλάδος περιφανῆ ὑπομνήματα, ὡς ἐυκαίφρονῆς λογιζομένης, ὅτι τὴν πάρῳαν ἡμφισμένα τόλλω (ὡς ῥᾳδίᾳ τῆς ἐρμηνέων τοῖς ἀπαιδεύτοις ὀλὶ πλεῖον συμβαίνει) τῆς Λατινίδος τὸ διαυγὲς ἡ φερτέρα, δεινῶς ἀφορμῶ. Τὸ τελεώτιον ἐκδύτωσαν, καὶ τὴν Τήβενναν ἐνδύτωσαν,

καὶ

κῆ ἐχ' ὕτω γνώμης ἔχυσι. Τὶς γὸ παρθένον κάλλει μὲν ἀποτλέυσαν, κόσμῳ ϑ' διαλάμπουσαν βαρβάρικόν ποτε ϖερίβεβλημένην τὸν χιτωνίσκον, ἢ τὸ τῇ ϖόλῃ σύνηθες κακοσμημένῳ ἀμφίασμα, ἐκ ὅπως λογίζεται; Τοῖς οἰκείοις μὲν ὀφ' ὑπνεδεύμασι καθέκαστον ἥδεται γένϖ, κῆ τῷ τῶν ἠθῶν διαφόρῳ, ἢ ἀπὸ τῆς οἰκείας τῆς κατὰ τόπον φύσεως, ἢ ἀπὸ τῆς ἀλλοδίας τῇ καθικνέντων ἔξεως ὀκνυομένη, τὸ οἰϑοῦν, κῆ τερπνοῦ τὸ εἶδ@ ϖεσαϖφέζομεν. Τὸ τῆς Ελλάδ@ ἀπὸ τῆς τὰ Λατῖα γραφῆς, ϖῆ μὲν κῆ τὸν τῆς λέξεως τρόπον, ϖῆ κῆ τῷ συγκεκραμένων τὰ γένη, κῆ ϖόϑ' μακρὰν ἀπέχῃ, κῆ ἐνίοτε τῇ αὐτῇ πλησιάζῃ. Τῶν γὸ ἡμετέρων οἱ ϖρόκειϑοι, νῦν μὲν ἀπὸ τῇ τῆς Ελλάδ@ πλατεῖν, νῦν ϑ' ἀπὸ τῇ οἰκείων ἐγκαλλοπίζεσθαι. Κὰν ἀπὸ τὲ Θουκυδίδ@ τε, κῆ Δημοσθένες Αττικῶν μὲν ϖεφαντασάτων, λακωνικῇ ϑ' τινι χρησαμένων τῇ τρόπῳ, κῆ τὰ πλεῖα ἀποσιωπᾶν τι, ἀσαινίως δανείζοῖμι, ἃ τινα δ' ὠφελῇ πεπαιδευμένα τε, κῆ ὀπτμελοῦς Ερμηνέως μελέτης ἐκ ὀλίγης δεόμενα ἔοικεν. Τῶν ϑ' συγκεκραμένων ταῦτα ῥαδίως ταῖς τῇ Λατίνων λέξεσι συναρμόζεσθαι ϖέφυκε, ὅτε πόρρωϑεν ἡμῖν ἀπέχῃ τὰ διαρρέοντα ϖρὸς τὸ ζύμμετρον τὸ λόγε γένϖ. Ὅσα φησὶ τὰ ϖεπραγμένα τε (πλὴν ἑνὸς Θουκυδίδ@) κῆ τῇ ὀπτημαῖν Τὰ ὀπτπεδεύματα συμπεπλέχυσι. Καὶ γὸ ἡ λεπτοτέραις ταῖς ἐρωτήσεσι τὸν λόγον ὥσϖερ βολαῖς ἀκοντίζουσιν, ἢ μόνῃ τῇ λέξεων τῇ ἰδιότητι κέχρηνται, ὧς τισι κῆ τῇ ἡμετέρων οἱ ϖρόκειϑοι πλέον ἀνθῶσι, ὅτε μακρὰν ἀπὸ τῇ τῆς Ελλάδ@ ἀπέχυσιν. Τῶς Ποιητὰς ϖάρεμι, ἵνα μὴ μακηνῷ τὸν λόγον, ἀλλ' ὧν τινων τὸν χαρακτῆρα οἱ τὲ Λατῖα συνεξομοιοῦντες ὑυδοκίμησαν, ἐντεῦϑεν ἀραδηλον γίνεται, ὅϖ ἀπὸ τῇ ἡρωϊκᾶν, ὧν φαμὲν, χρόνων, ἄλλως ἔζοι μιμησάμενοι, ἥκμασαν, ἑτέρως ϑ' ὡς ἀβάτως ϖεπατηκότας ὁδῶς, τῇ τὲ Λατῖα ὀδενὶ ἐφικτὰς ἐγκατέλιϖον. Τῶν ϑ' Λογογεγράφων, ἵνα ἐλῦτεέον τῇ καθ' ἡμᾶς πλησιάσω, ἐχ' ἓν κῆ μόνον ὠφελῇ τοῖς Ελλησι τὸ εὖ@. Πλὴν κῆ τὴν τῇ ἡλικιᾶν καθικάσην καθέκασα τὲ λέξῃ ἀφορμήσαν@ γένη. Καὶ γὸ ἵνα μόνον τῆς ὀπτημης ταύτης τῇ ἀρχηγᾶν καταλάμϖωμεν, ὧν τινων τοῖς ὑπομνήμασι κῆ ὁ καθ' ἡμᾶς λαμπρύνεται χρόν@: Ἀπὸ τὲ Θουκυδίδ@ ἀρξάμενος ἄϖω. Οὗτος μὲν κᾶν μὴ ϖεσσηγόρευται ῥήτωρ, τοσόϑοις ὅμως ἀσανϑέσι τοῖς λόγοις, οἷς τισιν ἡ αὐτὲ ἰσχνία καθυφαϊζεται, ἐν τοῖς κῆ τὸν τότε χρόνον ῥήτορσι ϖεφανὴς ἐγένε@, λεπτομερὴς, ὀξύνες, βραχύλογ@, τοῖς γνώμαις μᾶλλον, ἢ τοῖς εἴδεσι, κᾳὶ τοῖς ϖερὶ τὸ λέξῃ σχηματισμοῖς ϖρὸς τὲς ἐντυγχάνοντας ἀφορμᾶν.

Ὥστε-

Ὡ᾽πνι τῷ γένει τὴς αὐτὴ συγκλικιότας Αλκιβιάδην τε, καὶ Περικλῆ ἐκ ἀφομοιῶσθαι καταλάβομεν. Τὸν Λυσίαν φησὶ, καὶ τὴς ἀπὸ τότε τῦ παρελληνιθότων τὸ ἰσχὺν, καὶ ὀξύτητα κεκραγκέναι: πολὺ πλατύτερον διαλεχθῆναι, καὶ παχυτερόν τι φθέγξασθαι. Τέτες ὁ Ισοκράτης κατέλαβεν, ᾧτινι καταπλαΐσαι τὸν λόγον, ῥιθμῶς τε, καὶ χήμασι, καὶ ἀπαυγάσμασι φιλαμαρῦναι, καὶ μεγαλοφρεπῶς ἐραύσαι, φθεγξάμενον γέγονε. Πλὴν κατ᾽ ἰδίαν λογομαχῆντος, ἢ φθὲ τὸ ἐπιδεικτικὸν διαξιδοντος γένος, καὶ ἐλθεῖν ἐκ ἐναγωνίς ποιῆσθαι τὲς λόγες, ἀλλὰ μᾶλλον φθὲς ξένων τῦ ἐντυγχανόντων ἀχολεμένε, οἱ τῶν καταλαβόντες Δημοδένης φησὶ, Αισχύνης, καὶ Δείναρχος τῆς τῦ ῥήτορος ἐυφραδίας ἐφάψασθαι καθειπάρησαν. Κατὰ τὲς πανδυσάιμονας ἂν τέτες χρόνες, ἐν οἷς τισιν ἡ ἑλληνικὴ ἐυγλωττία τὴν ἀκεῤῥοπον λείπε, τῷ φθπαλαι ἐκείνων τὴν ἰσχὺν, τὴν ὀξύτητα, τοῦς ῥιθμὲς, καὶ τὴν ἄλλην κατασκεὴν ἑαυτοῖς ἰδιοποιησάμενοι οἱ ῥήτορες δυτοι ὄντες διέτέλεν. Καὶ ταῦτα πάντα λεπτότης τινὶ, καὶ τῷ λόγων ἀπαυγῆ ὁ Αισχύνης, σκόμμασι καὶ ἀνακάτῳ τὸ λέγειν ἰσχύει συμπύησεν ὁ Δημοδένης, καὶ Τηλικῦτον ἤκμασεν, ὥτε κατ᾽ ἴχνος ἕπεσθαι τῶν ἑλλήνων Ελλήνων ἐξὸν μόνον τὸ ῥήτορος τὴν δύναμιν ἄγαδος. Αλλὰ μὴν τῆς Πολιτείας παυσαχόσης καταλυθείσης, τῆς τε δημηγορίας ἀποκοπείσης, καὶ τῆς ἀγορᾶς ἀποσιωπώσης, οἱ μετέπεσθε φθὲ τὴν ἐυτυχτίαν διαῤῥιφέντες εἰς ἕτερον τὸ ῥητορίνειν Γένος ἐτάφησαν, ἡδονῇ τε, καὶ χάρεσι παντοδαπαῖς ἐπανθὲν, πλημμύρες, γαληνὸν, συγκεκεμμένον, ὀθνείοις, μᾶλλον ἢ κρίσεσιν ἐξακασμένον, ὧ Τιμ τῶν ἑλλήνων ἀπάντων Δημήτριος ὁ φαληρεὺς ἀνώτερος γέγονεν. Πολυποίκιλον ἐν, ὡς φθὲ τοῖς Ελλησι οἱ φθὲ τὸ λέγειν ἐυδοκιμήσαντες τὸ γένος κατέπεσαν, καὶ ἄλοι καὶ δι᾽ ἑτέρων ἐπορεύθησαν ῥιβων, ἅπαντες ὅμως, καὶ τῇ Αττικῇ, καὶ τῇ κοινῇ κεχρῆσθαι, καὶ τῇ τῶν Εκκλησιῶν, καὶ τῶν ὅλη Κεντρίῳ καθεζομένων ὀλιγαρχίᾳ, ἀνεξάλιπτον ἐυδοξίας χαρακτῆρα τῇ φθογγσίᾳ καθέλιπον. Οὐχ᾽ ἕτω ἡ φθὲ τοῖς τὸ Λατῖνε. Καὶ γὲ πλέον ἐς τοῖς τὸ Κικέρονος χρόνοις, ὡς ἀπ᾽ αὐτῦ κατεμάθομεν, τὸ Θουκιδιδέος, Ξενοφῶντος τε, καὶ Δισίας γεγόνασι ζηλωταὶ, τέτων ἕνεκ᾽ ἂν ἀναμφιβόλως, εἰ δὲ τὸν λόγον κοσμῶν ἐυδοκίμησεν, εἰ δὲς τὴν κρετικωτάτην τῶν ῥωμαϊκῶν ἀκοῶν κρίσιν ταυτῷ τὸ λέγειν γένος καθείλχαῖο. Καὶ παρ᾽ ἡμῖν τὸ ζιτλῶν ἐκεῖνο τὸ λέγειν ἤκμασεν εἶδος, Τὸ ὀξὺ φημι, τὸ σοβαρὸν, καὶ Τὸ μέσον. Πλὴν ἢ τὸ καθέκαζον τέτων, ἢ ᾗ τὰ ζία ὁμῦ ὁ συλλεξάμενος μάτλω ἐπόνησε, καὶ τῇ σκοπῇ ἁφήμαρτε, τῇ

λέ-

λέξεων τὴν εὐπορίαν ἀπ' ἐκείνων σκέλλω. Οὐ ποτε γὰρ τοῦ Λατίνου τὰς ἀκοὰς ὁ ἀθύρμενος ἐπλήρωτε λόγος, κιθάρᾳ τοῖς εὐφρονοῦσιν ᾠδόμενος κρότου. Ἐπὶ τῆς εὐγλωττίας Κικέρωνος ὁ Λύκιος, Μάρκος Αὐρήλιος, Ὠρίγενες, καὶ ὁ πάντας ἐπέκεινα ὑπερβεβηκὼς τιθυάμενος Τύλλιος· ἓ τινος τὴν μάθησιν ἅδοι τῷ βρύτῃ εὑρεῖν ὅτι. „ Ἐπαινος ἡ ἔριδος, „ πολὺ μὲν ἔν τινι τῷ λόγου μέρει, ἐν παντὶ δ' οὐκ ἐπαινετὸν. „ Ἐν ὧν καὶ πάντων κάλλιστον τῆς τῶ Λατίνου εὐφασίας τὸ εὖ λόγου, ὅπερ τὸν σοφὸν Ερμηνέα τοῖς πλείστοις ἐκείνοις τῶν Ελλήνων τὸ λέγειν γένεσι φερσαρμόσασθαι δεῖ. Ἐ'νθεν ἡ πολλοὶ τὸν Ισοκράτη τε, καὶ τὸν Δημοσθένους ἑρμηνεῦσαι: πολυπραγμονίστερον δ' τὸν Αισχύνη: Τίνι δ' ἔρροπε τὸ Δημοσθένους κρατήσωμεν, λεπτολόγῳ, ναυσφόδρᾳ, εὐτόνῳ; Περὶ τὸν μὲν τὸν τοῖς τὸν ἐν ῥήμασιν καλλιπῶς θαυμαζόμενον, καὶ τοῖς τῶ Λατίνου συσφιγξόμεν λέξεσι. Επιμελητέον φερσόπ, ἵνα τὰ πλάσια τῶν ὑπὸ λόγων μέλη συλλήβδην ῥηθέντα, ἀλλήλων σωσθέντα συσσίειν. Οπόταν δ' ἀθενὴς λόγος, σ'έρμασι μόνοις, καὶ ναυφοῖς ἰσχυρὸς, τότε δὴ τότε πλεονεκτέον τοῖς λέξεσι, καὶ ἔζω ἀπτεραγλωσσίας τῇ ἑλληνικῇ σαρκὸς τὶ φερσπίτεον. Οὐ γὰρ ἀδικεῖται τῷ ῥήτορι, τὴν αὐτὴν διάνοιαν πολυπλασιάζοντες, τῆς Λατινίδος ὑτωσὶ ἀπαυτόσης. Καὶ τὸ μάλιστα ἐν τοῖς φερομίοις καὶ Επιλόγοις, ὅπως τὸ τῶ Λατίνου σοβαρὸν τῆς Ελληνίδος παντοχόθεν ὑπαφαιρεθῆς ἰῶσθαι. Τέλος δ', ἵνα τὴν ἀνείκαστον ἐκείνου δύναμιν (τοῦτο γὰρ ἐν τῷ φερομένῃ ῥήτορι πολλῇ πόνῳ δ' εἶται) φυλάξῃ τις, σκιαστέον οἵῳ τινὶ τῷ λέγειν τρόπῳ, φερὸς ταὐτὸ σωφραμοῦντι. Τοῦτοις δ' πᾶσι μιᾷ ἕρεσις χρῆσθαι, καὶ ᾠδυμίαν τῆς λέξεων κυκλοφορείαν, ὡδί τι τῆς νοημάτων φρυθέτεον, μὴδ' οὕτω τὸν λόγον ἀναζέσεσθαι τὶς λογισάσθω. Ὥσπερ γὰρ γεγραμμένον τι τῆς παλαιῶν ἐκείνων ὑπὸ τῆ Φειδίκῃ, ἢ Περικλίνῃ πυκίνῳ, εἰς τὸ ἀκριβέστερον μὲν ἐξήκασμένον, σχήμασί τι τοῖς φροσόπις καθήκουσι, καὶ τῆ δράματι εὐφυοὶς σωζηθέντι, ὡς οἷον τε τῇ ἀληθείᾳ φρόσοπτε, μεγαλοφρέπεσι δημιουργήμασι, καὶ ἀνθηραῖς πειθαῖσι κεκοσμημένον. Ταῦτα δ' πάντα, καὶ τῶν τότε χρόνων, χείρεσι ἄμοιρα, καὶ εἰς τὸ ἀθρόπαν ζηκὰ. Τὸ δ' γραμμάτων τοῦτο, εἰ ἅδοι τῷ Ραφαὴλ τῷ ἐυδοκιμωτάτῳ ἐν τοῖς γραφεῦσιν ἀνδρὸς εἰκονοδείη, τὴν αὐτὴν δηλονότι σκιογραφίαν, μορφὴν, καὶ τὰς τῶν γραμμάτων εἰκόνας, τὰ πρόσωπα, τὰς ἀναβολὰς, τὰ τε σχήματα διασώσῃ, ἀλλὰ τινι τῆς ἕξεως ἀκμῇ, καὶ κάλλει, καὶ εὐφραιτεία, καὶ τῇ τῶν εὐδυμένων θελκόμῃ, καὶ ἀκμαίᾳ ὡς εἰπεῖν πνοῇ ἀρειστέρων ἴσως. Καὶ τὴν φρόνω εἰκόνων ἰσχύτητα, καὶ τὸ ἀσθενὲς ἀποδυσάμενον, καὶ πορφύρω τῆς ἀληθείας τὸ αὐ-

αὐτὸ, & ἀλλοῖον σχηματιωθήσεται. Οὕτω & ὅσοι τὸν πεπεισμένον λόγον, & ἄπαυστον ἐις τὸ ὄπισθεν τῇ λήξει γένῳ ἀνάγκην ἔχουσιν. Ὅπερ συγχώμης ἀπάσης ἀξιώτερον πέφυκεν, ὁ δὲ ῥήτωρ τὰ πλάσματα εἴωθε τῇ τῶν ὀμμάτων ἐναργείᾳ, ἐ μὴν ἢ & τῇ ἐλεεμοσύνῃ, & τῇ σχηματισμῷ, ὧν τινων τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐλλειπόντων, ἐὰν μὴ τινι τῶν λέξεων ἐπόχῃ συναυξηθῇ ἄφνεω τὸ ἐνθύμημα κεῖται. Καὶ τῷ Δημοσθένῃ τὸ μάλιστα θαυμάσασιν γέγονε τῶν μὲν τὸ τότε καιροῦ τοῖς ἅπασι δῆλον, ταῦ ἢ κῇ ἰδίοτε ὀφταῦν τοῖς ἀκούουσιν, ἀκμῇ ὧ ἐπεῖν ἐφάψασθαι τῷ σκοπῷ. Ἀ Τινα μὴ νῦν κῇ πλάτ & λεχθέντα, θόρυβον ἐμποιοῦσι πολιῶ, & τὸ πάλιν σκότος ἐπικέρυπται. Οὗτον μοι εἰς πληρεστέραν ἢ κμένεν σαφήνειαν ἀρετὸν ἔδοξε, τὰς λόγους τίθεις ἰσοκώλους θεωρᾶσθαι, & ταῖς καθηκέσαις ἀποσημειώσεσιν ἐλλαμπρύνειν. Εἰς θεαμάτων πολλῶν διαφόρων λυσιτελὲς τῷ συμβῆναι, ἐκ ὀλίγων ἐν βαθεῖ σκότῳ κμένων, & καθ' ἡδονὴν τῆς τῶν τότε καιρῶν ἀναμνήσεως, ἤ τις τὰ τὸ πολέμου τε, & τὰ τῆς εἰρήνης, ὧ θεν τὴν πολιτείαν κοινὰ καλῶς διοικήσασα μᾶλλον ἐξήνθησεν· ἢ ἔτη σχεδὸν ἑκατὸν συμπεριέχουσα, ἢ τὴν ἐπαθοῦσαν τῆς Ελλάδ & ἐλευθερίαν, ἐ μὴν ἢ & τὴν μεγαλεία, & ἐσχατιὰν ὁπλήνετον. Οὐχ ἧττον ἢ τῆς τῶν Ἀθλωαίων πολιτείας τὸ εἰδ &, τὰ δῆτα δύμαζε, τὰς πολιτδομένους, τὰς τῶν πόλεων ἐφαλλήλους διχοστασίας, ἑνώσεις, ἀποιδὰς, & σωθήκας, & τὰ τούτων αἴτια, & τὰ θεραπλήσια τοῖς εἰς μέσον θεθαγαγεῖν περεσπόσομαι. Ταῦτα εἰσηγεῖσθαί σοι, ὦ φίλη τὸ ἐντυχάνοντος Κεφαλῆ, δίκαιον ἔκεινα. Καὶ μὲν τι ἐὰν τὸ συμπαεῖν πονημάτιον ὁι τῆς ἀληθὲς, & γνησίας ἐυγλωττίας θεραπεύται ἰλαρῷ ἀναδέξωνται τῷ περσώπῳ, & εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐξαιρέτων τὸ Δημοσθένες λόγων ὑπάξωνται, ἐκ ἀτερπῆ δ φιλοπονίας ἡμῶν σρελόμενδε τ καρπὸν. Ἐγὼ μὲν ὡς ἐκείνοις ἐυαρεσήσας, κῇ κῇ μέρῳ χρησιμεύσας. Ἐκεῖνοι ἢ, ὡς ἀπὸ δ νεαρᾶς ταύτης δ ἐυγλωττίας πηγῆς, τὸ καλῶς & κοσμίως λέγειν τ ἀναλογίᾳ ἀπαξλήσοντες. Οὕτω γὸ διαμενώσκω, τῶν μὴ οἰκφωτάτης ἐχόντων Κικέρωνα, & Δημοσθένη, ἐδενὶ πώποτε τ ἐξαρέτου δπισήμου ταύτου ἐθελυσάμου· ἢν ἐ καλῶς ἰσαφήνισα, ἔδοξας ἡμῖν καὶ τεῦθεν ζημιωθήσεται. Ποῖαν γὸ μοι βλάβην ὀφλισκανὸν ἐκ τὸ δπιμελεστέρως πεπονικέναι τὴν τ ῥήτορ & ἑρμηνείαν; τὶ ἢ σκεινοις, ἵνα φθονδφθματίσω, ἀπὸ τὸ θεάσασθαι τὸ Φειδίε τὸ ἄγαλμα, τῇ τὸ χρόνῳ θεσυσία μικρὸν ὅσον καπαλεαινόμενον; Τὴς ἀρχαίας γὸ μορφῆς τὰς σωσγραφίας ἰδεῖν ἔζι, λαμπρὸν πάνυ φθάδγμα τοῖς ζηλοταῖς. Ἐῤῥωσο.

Ad

Ad Demosthenis Interpretationem

PRÆFATIO

JOANNIS VINCENTII LUCCHESINII.

INstituenti mihi Demosthenis Orationes, quas in Concione de Republica dixit, mandare latinis literis, plura sese ante mentis oculos obtulerunt, quæ me vehementer à suscepto proposito deterrerent. Nam cum eas animi, ac studii gratiâ diu, multùmque sedulò pervolutarem, admirabar profectò incredibilem illam dicendi vim, tonitrua, ac fulmina; diffidebam verò, tantam eloquentiam nervorum, & succi plenam Latii linguâ me consequi posse. Non quod iftius inopiam, si cum ditissimo conferatur Græcorum sermone reformidarem. Sunt enim & nobis ampliſſima verborum flumina; quin si maximo Oratorum nostrorum, in hoc suis fortasse civibus præter modum blandienti, fidem habeamus, vel ipsis Græcorum fluctibus uberiora. Sed quòd pressum, nervosumque dicendi genus, quo mirum, quantùm Demosthenes vigeat, latio donari vix possit. Magis enim Orator graviſſimus abundat sententiis, quàm verbis, tantoque impetu contorquet jacula, ut ictum imitari velis, artem non assequaris. Atticæ quoque venustatis est, & unius præsertim Demosthenis, ita plura paucis complecti, ut perspicuitatem habeas, non desideres elegantiam. Quam venustatem si Romanus Interpres æquè stricta Oratione, veluti collato pede græca premens vestigia, referre cupiat, prorsus extinguet; si latinæ inserviens majestati, ampliori utatur sermone, verendum ne vis illa diligentiùs ornata verbis langueſcat. Ea deinde cogitatio frangebat animum reputanti, quod cum superiori ætate plures efflorverint maximo ingenio viri græcis, latiniſque literis eruditi, multamque navaverint operam interpretandis reliquis Græcis, Demosthenem tamen, quem omnium longè principem faterentur, vix attigerint. Et sanè latinè quàm pauci vix unam, aut alteram redde-

diderunt ejus Orationum præclariſſimarum; ad ſummum Paulus Manutius quatuor Philippicas; quantumque vir doctiſſimus in eo poſuerit operæ, quantùm ſe objecerit difficultatis, cum nollet Poſteros ignorare, literis conſignavit. Unus dumtaxat inventus eſt Hieronymus Wolfius, qui avorum memoriâ volumen integrum labore improbo, contentiſque viribus e Græcia in Latium deduxerit. Quare & illorum defatigatione, & hujus induſtriâ à ſuſcipiendo negotio detinebar, veritus, ne aut vires deficerent, aut actum agerem. Denique veniebat in mentem dubitare, eſſet ne è liberalis hominis, nec turpiter otio ſuo abutentis dignitate, eò conjicere ingenii vires, unde multum laboris, parum fortaſſe referas utilitatis. Quin mihi non leviter animum demittebat, contrahebatque vetus illa diſputatio, luculenter à viris doctiſſimis agitata, Græca ne ſint latinis literis committenda. Nam qui græcè norunt, operam malunt in Græcis legendis conſumere, in ipſiſque fontibus ſitim explere ſuam; qui verò hanc uberrimam, venuſtiſſimamque linguam ignorant, ſcientiarum omnium altricem, eorum deſidiam alienâ induſtriâ confovendam non eſſe, nec committendum, ut cum ſæpius boni auctores malè, aut invenuſtè transferantur, interpretum injuriâ laboret ipſorum fama. His enimvero difficultatibus commovebar facilè, atque æſtuabam. Verùm cum mecum pariter cogitaſſem, in ſtudio literarum nihil eſſe tam impeditum, quod conatu, diligentiâque explicari nequeat, collegi me quidem, atque inde maximè ad rem periclitandam exarſi, unde retardari plurimùm debuiſſem. Quid enim? anguſti potius, quàm verecundi animi ducendum eſt, ea rerum pericula exhorreſcere; quibus pertentatis, ſi bene ſucceſſerint, non minimùm gloriæ decus; ſi præter ſententiam, excuſationem habeant difficultatis. Quamquam eas ipſas difficultates, quibus initiò impediebar maximè, ac retinebar, cum propiùs mentis aciem intenderim, non mihi multùm metuendas eſſe intellexi. Nam qui Demoſtheni latinis ornando literis ſtudeat, ſi graviſſimi authoris ſenſum conſequatur, vim teneat Orationis, exprimat quoad fieri poſſit, loquutionis genus; latinum deinde colorem, ac venuſtatem, quæ cuique linguæ propria, & nativa eſt, non fucum, aut cala-

Paul. Manut in Præfat ſuæ Interpret.

mi-

miſtros inducat; is mehercule non leve tuliſſe pretium operis cenſendus eſt, nec tamen rem improbam, plenamque periculi ſuſcepiſſe. Arte quidem aliquâ opus habet, induſtriâ, labore; at nunquam in facili, tenuique laus. Neque verò clariſſimorum virorum exemplo, quos intuemur in hoc ſtadio ſuſtinuiſſe curſum vix è carceribus egreſſos, abiiciendus eſt animus. Cum enim tot nobis reliquerint monumenta doctrinæ, & quantùm ingenio poſſent, oſtenderint, exiſtimari profectò debent, ſibi conficiendi ſpatii voluntatem, non ſanè firmamentum, ac robur defuiſſe. Quid eſt autem, quod cum magno, atque erecto animo vir præſtantiſſimus Wolfius ad metas pervenerit, cæteri hoc ipſo laudis itinere prohibeantur? Ego equidem, ut de me fatear, cum aliquem præcurrentem video, feſtino, ut conſequar, vel ut abſim quàm proximè. Alitur enim ſtudium bonarum Artium alienæ exemplo virtutis, ad eaſque æmulando acuitur animus, atque inflammatur. At, inquies, ludit operam ſuam, qui perpolitum opus ſub incudem revocat? Primùm qui hoc dicunt, ſe longè ab iis omnibus diſſentire fateantur neceſſe eſt, qui diu, multùmque præſtantioribus Græcorum monumentis vacarunt in Latium iterum transferendis. Siquidem non unus Homerum, Iſocratem, Thucididem; non unus Poetas alios, Hiſtoricos, Oratores; non unus ſacras Patrum lucubrationes latinis verbis expreſſit. Quod ſi quos vident in hac denuo paleſtra ingenii ſui vires exercuiſſe non reprehendunt, ut verè nequeunt reprehendi, ceſſent iis etiam iniqui eſſe, qui Demoſthenem unum omnium difficillimum rurſus tradant latinis literis; aut eos facilè cum tot clariſſimis viris errare patiantur. Deinde non parvi refert, & neſcio an dicam maximi, in hanc ipſam exercitationem dare diligentiùs operam. Nam ut vel optimi artifices non primo ſtatim experimento conficiunt, perpoliuntque opus ſuum; ita qui in Demoſthene ſolertiſſimo authore interpretando prima fecit veſtigia, non ſatis illum percurriſſe inoffenſo pede, nec tantam vim, tanta non rarò ſententiarum lumina aſſequutus fuiſſe putandus eſt. Et Wolfius quidem vir græcis, latiniſque literis apprime doctus, in quibus colendis ætatem egerat, ingenuè profitetur, ſe quamvis in Demoſthenem convertendum omne contulerit ſtu-

Wolfius in Præfat. ad ſuã Demoſth. Interpret. Ædit Francofurten.

ſtudium, curam, cogitationem, attamen ſuarum interpretationum(bis enim tranſtulit ab imo ad caput) primam leviter, alteram non ſibi omnino ſatisfeciſſe. Nam & obſcura quædam loca non ſatis potuiſſe illuſtrare; in aliis animum deſpondiſſe; uſum quidem puro dicendi genere, at latinum ſplendorem, atque elegantiam, quæ duo maximè in Tullio elucent, nequaquam græcis lucubrationibus induci poſſe, & qui ſibi ea velint, aquam profectò è pumice eductam velle. His igitur emolliendis aſperitatibus, ſi quis manus admoveat, nec fruſtra admoverit, is mehercule non malè meruiſſe de præſtantiſſimo Oratore, nec inſuavem tuliſſe laboris fructum exiſtimabitur. Tantam ego felicitatem, conſcius quàm mihi fractæ, exileſque ſint vires ingenii, non mihi ſanè vindico; rem quidem aggreſſus ſum; an verò quicquam profecerim, benevoli, atque eruditi Lectoris judicium eſto; quominus enim plura dicam, pudore impedior. Id ſolùm Religio eſt ſilentio præterire, me ſæpius à Wolfii interpretatione diſceſſiſſe. Meâ quippe abſolutâ, utramque diligenter contuli, cum prius ad ejus non acceſſiſſem, veritus, ne opinione præclariſſimi viri præoccupatus minùs liber incederem. Re compertâ commotus primò vehementer ſum, ſed græco accuratiùs codice examinato probavi judicium meum. Dedi autem hominis auctoritati, ut cur non eadem ſenſerim, atque aliò curſum direxerim, additis criticis notis rationes afferam; Prætor deinde jus dicat, ejuſque me ſtare judicio, nemini profectò recuſabo. Iis autem, qui hoc ipſum, interpretari, negant perſonæ, ac dignitatis eſſe, & poſſe meliùs operam collocari, facilius eſt ſatisfacere. Nam & ſubciſivis horis hoc munere functus ſum, & aliquid operoſius tractandum, elaborandumque in manibus habeo, quod, ut brevi erit, dummodo vita ſuppetat, ſi ad ſummitatem perduxero, conſtabit fortaſſe non tenuis fructus otii mei. Neque verò audiendi ſunt, qui ab hujuſmodi ſcribendi uſu, atque exercitatione decus removent, ac dignitatem; oſtendunt enim ſibi deſpicatui eſſe totius antiquitatis commendationem. Iſtud enim coluiſſe ſtudium clariſſima eloquentiæ lumina proditum memoriæ hominum eſt. Siquidem, ut de reliquis taceam, L. Craſſus plures Græcorum Orationes; Cicero viridi ætate Æconomicum Xenophontis; confirmatâ, Timæum Platonis, Aratique

Phœ-

Phœnomena ; propemodum exactâ, præstantissimas illas Æschinis, Demosthenisque pro Corona lucubrationes Latio consignarunt. Quos utinam, ut quotidie laudibus, ita literarum disciplinâ, studiorumque similitudine prosequeremur; ut verè sunt prosequuti, qui non longè à Patrum memoriâ hoc ipso scribendi genere tantam sibi nominis famam comparârunt. Quod si honestati accedat utilitas, vix abest, ut reputem, quamcumque scribendi rationem huic uni concedere splendore, ac nobilitate. Summum verò hinc iis emergere emolumentum, qui eloquentiæ laude florere cupiant, nec dubitari potest, & supervacaneum est dicere, cum principes hujus amplissimæ omnium artis Tullius, Quintilianus, Plinius hujusmodi studium diligentissimè commendaverint. Nam & in eo Ciceronis assiduitatem jam demonstravimus; & alter, *unde copia*, ait, *& facilitas maxima veniat, vertere græca in latinum veteres nostri Oratores optimum judicarunt. Id se L. Crassus in illis Ciceronis de Oratore libris dicit factitasse. Sed Cicero suâ ipse personâ frequenter præcepit; quin etiam libros Platonis & Xenophontis edidit hoc genere translatos. Id Messallæ placuit, multæque sunt ab eo scriptæ ad hunc modum Orationes, adeo ut etiam cum Hyperidis illa Phrine difficillima Romanis subtilitate contenderet. Et manifesta est exercitationis hujusce ratio. Num & rerum copiâ authores abundant, & plurimum artis in eloquentiam intulerunt.* Et Plinius ita Fuscum literis certiorem facit: *utile mihi primùm ex multis præsipuè erit vel ex græco in latinum, vel ex latino vertere in græcum, quo genere exercitationis proprietas, splendorque verborum, copia figurarum, vis explicandi, præterea imitatione optimorum similia inveniendi facultas paratur; simul quæ legentem fefellerunt, transferentem fugere non possunt; intelligentia ex hoc, & judicium acquiritur.* Qui denique nos in Græcis legendis ad Græcos remittunt non bene consulunt latinis literis. Cur enim ad nostrorum Civium cognitionem divina illa ingenia non transferantur? Aut quis Romano adeo nomini sit inimicus, qui nostras literas tot eximiis eloquentiæ, ac doctrinæ monumentis locupletari nolit? Est aliquis græcâ linguâ eruditus? Non repugno quin totâ abambulet Græciâ, ejusque divitiis, atque amænitate pascat oculos suos.

Quint. lib. 10. Instit. cap. 5.

Plin. E. pistol. lib. 7.

Ve-

Verùm quibus tantùm non eſt otii à re ſua, eas ipſas divitias, atque amænitatem latinis expreſſam coloribus non invideant. At metuendum, ne ſublatâ hoc pacto ejuſdem percipiendę linguæ neceſſitate, ea maximo ſcientiarum damno penitus negligatur? Falſum id quidem. Nam veluti qui conſpectâ imagine rerum pulcherrimarum modum ſibi non ſtatuit, quin ipſum adeat exemplum, ejuſque eò vehementiori incenditur deſiderio; ita qui ad nos derivatis peregrinarum literarum rivulis recreantur, ipſos fontes longè puriores avidiùs appetent. His igitur facilè perſuaſus ab incipiti conſilio ad certam ſententiam me recepi. Contra verò non mihi ſanè deliberandum fuit, quam convertendi viam inirem. Tullii quippe veſtigiis inſiſtere, quoad potui, conatus ſum, nobis in hoc etiam ſtudii genere præeuntis, cum quo in iis, quę ad eloquentiam pertinent, ut ille quoad Philoſophorum placita de Platone loquitur, ego malim errare, quàm vera cum aliis ſentire. Igitur in eo libro, quem de optimo Oratorum genere inſcripſit, ad ſuam Æſchinis, Demoſtheniſque pro Corona Orationum interpretationem præfatus, hujuſmodi præceptis nos imbuit: *Converti ex Atticis duorum eloquentiſſimorum nobiliſſimas Orationes inter ſe contrarias Æſchinis, Demoſtheniſque; nec converti ut interpres, ſed ut Orator, ſententiis iiſdem, & earum formis tanquam figuris, verbis ad noſtram conſuetudinem aptis; in quibus non verbum pro verbo neceſſe habui reddere, ſed genus omnium verborum, vimque ſervavi; non enim eame annumerare lectori putavi oportere, ſed tanquam appendere.* Et in libro 3. de finibus: *Nec tamen exprimi verbum è verbo, ut interpretes indiſerti ſolent; cum ſit verbum, quod idem declarat magis, minuſque uſitatum. Equidem ſoleo etiam quod uno Græci, ſi aliter non poſſum, idem pluribus verbis exponere.* Quamquam non ſolùm verbis, ſed re ipſa nobis exemplum præbuit perfectæ abſolutæque interpretationis, in qua expreſſis ſententiis, ac plurimum dicendi figuras imitatus verba fudit liberiùs, ut Græcorum peragraſſe monumenta non pedibus vinctus, ſed magnanimo, ſolutoque inceſſu videatur. Cui opinioni ſi quis non facilè adiiciat animum, nec D. audire velit Hieronymum in præfatione ad Euſebii Chronicon, & in Epiſtola ad Pammachium, Xenophontis Æconomi-

Cic. Tuſc. lib. 1.

micum liberiùs à Tullio converſum, ſcribentem (quod opus quamvis ille adoleſcens lucubraverit annos natus viginti, ſenex tamen in extremo libro ſecundo. de Officiis non improbavit) periculum faciat in 6. de Rep., & in primo Tuſcul. Quæſtion., in quæ loca e Phedro Platonis aliqua tranſtulit; Timæum comparet; componat, quæ Sophocles in Trachiniis, quæque ille in ſecundo Tuſculanarum ex ipſo tradit latinis literis, quorum ego hic pauca, ne quidpiam in experiendo ſit moræ, in medium profero. Sic igitur apud Sophoclem Hercules tunicâ tinctâ centauri ſanguine indutus loquitur.

Ὦ πολλὰ δὴ, κἀ θερμὰ, κἀ λόγῳ κακὰ,
Καὶ χερσὶ, κἀ νώτοισι μοχθήσας ἐγὼ.
Κοὔπω τιὔτων οὐτ' ἄκαιτος ἦ Διὸς
Πρυθήκων, οὐδ' ὁ στυγνὸς Εὐρύθεως ἐμοὶ,
Οἷον τὸ δ' ἡ δολῶπις Οἰνέως κόρη,
Καδῆλεν ἄμοις τοῖς ἐμοῖς ἐκπαγλότως
Τἀκατέμ' ἀμφιπλήξασ', ᾧ δολλύμαι.
Πλάθρᾶσι γὰρ προσμαχθὲν, ἐκ μὲ ἔρκατας
Βρέβρωκε σαρκας, πνεύμονός θ' ἁρτηρίας.
Ῥοφεῖ ζωωικῶν. Ἐκ δ' χλωρὸν αἷμα μιν
Πέπωκεν ὀδὴν, κἀ διέφθαρμαι δέμας.
Τὸ σὸν, ἀρᾶσθ' τῆδε χειρωθεὶς πέδῃ.
Κοὐ ταῦτα λόγχῃ πεδίας, ὅτ' ὁ γηγενὴς
Σφατὸς γιγάντων, ἅτε θήρευτος Βία,
Οὐδ' Ἑλλὰς, ὅτ' ἄγλωσσος, οὐδ' ὅσλοι ἐγὼ
Ταῦτ' ἂν παθεῖν ἐκόμιλω &c.

Sic apud Tullium.

O multa dictu gravia, perpeſſu aſpera,
Quæ corpore exantlavi, atque animo pertuli.
Nec mihi Junonis terror implacabilis,
Nec tantùm invexit triſtis Euryſtheus mali,
Quantum una vecors Oenei partu edita.
Hæc me irretivit veſte furiali inſcium.
Quæ lateri inhærens, morſu lacerat viſcera,
Urgenſque graviter pulmonum haurit ſpiritus:
Jam decolorem ſanguinem omnem exſorbuit:
Sic corpus clade horribili abſumtum extabuit.
Ipſe illigatus peſte interimor textili.
Hos non hoſtilis dextra, non terrâ edita

Mo-

Moles Gigantum, non biformato impetu
Centaurus, ictus corpori inflixit meo,
Non graja vis, non barbara ulla immanitas,
Non ſæva terris gens relegata ultimis,
Quas peragrans, undique omnem hinc feritatem expuli.

Ita iſtud Platonis:

Plato in Phædro.

Τὸ γὰρ ἀεικίνητον, ἀθάνατον. Τὸ δ' ἄλλο κινῦν, ᾧ ὑπ' ἄλλε κινύμενον, παῦλαν ἔχον κινήσεως, παυλὰν ἔχει ζωῆς. Μόνον δὴ τὸ αὐτὸ κινῦν, ἅτε μὴ ἀπολεῖπον ἑαυτό, ἄπαυστε λήγει κινυμένων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται τῦτο πηγὴ, καὶ ἀρχὴ κινήσεως. Αρχὴ δ', ἀγένητον. Ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γιγνόμενον γίγνεσθαι, αὐτὸ δ' μηδ' ἐξ ἑνός. Εἰ γὰρ ἐκ τῦ ἀρχὴ γίγνοιτο, ἐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνοιτο. Ἐτ τε δὴ ἀγένητον ἐστ, καὶ ἀδιάφθορον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι. Ἀρχῆς γὰρ δὴ ἀπολλυμένης, ὔτε αὐτὴ ποτε ἔκ τε, ὔτε ἄλλο ἐξ ἐκείνης γενήσεται. Ἑπτερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίγνεσθαι. Οὕτω δ κινήσεως ᾗ ἀρχὴ, τὸ αὐτὸ κινῦν. Τῦτο δ' ἐτ' ἀπόλλυσθαι, ὔτε γίγνεσθαι δυνατόν. Ἢ πάντα τε ὐρανὸν, πᾶσάντε γῆν συμπαυσῦσαν στῆναι, ἐ μήποτε αὖθις ἔχειν πῆναι ὅθεν κινηθέντα γενήσεται. Ἀθανάτου δ' πεφασμένου τοῦ ὑφ' ἑαυτὸ κινυμένε, ψυχῆς θείας τε, καὶ λόγων τῦτο αὐτὸ τις λέγων ἐκ ἀληθεύσεται. Παῦ γὰρ σῶμα, ᾧ ᾗ ἔξωσεν τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον. Ἀᾗ δ ἔνδοθεν αὐτὸ ἐξ αὐτῦ, ἔμψυχον. Εἰ δ ἔστι τῦτο ὕτως ἔχον, μὴ ἄλλε τι εἶναι τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν, ἢ ψυχὴ. Ἐξ ἀνάγκης ἀγένητον τε, καὶ ἄθανατον ψυχὴ ἂν εἴη. Vertit:

Quod ſemper movetur, id æternum eſt. Quod autem motum affert alicui, quodque ipſum agitatur aliunde, quando finem habet motus, vivendi quoque finem habeat neceſſe eſt. Solùm igitur, quod ſe ipſum movet, quia nunquam deſeritur à ſe, nunquam ne moveri quidem deſinit. Quin etiam cæteris, quæ moventur, hic fons, hoc principium eſt movendi. Principii autem nulla eſt origo. Nam ex principio oriuntur omnia, ipſum autem nulla ex re alia naſci poteſt. Nec enim eſſet id principium, quod gigneretur aliunde. Quod ſi nunquam oritur, ne occidit quidem unquam. Nam principium extinctum, nec ipſum ab alio renaſcetur, nec à ſe aliud creabit; ſiquidem neceſſe eſt à principio oriri omnia; ita fit, ut motus principium ex eo ſit, quod ipſum à ſe movetur. Id autem nec naſci poteſt, nec mori, vel concidat omne cælum, omniſque natura conſiſtat neceſſe eſt, nec vim ullam nanciſcatur, qua primo impulſu moveatur. Cum pateat igitur, æternum id eſſe, quod ſe ipſum moveat, quis eſt, qui hanc naturam animis eſſe tributam neget? Inanimum eſt omne, quod pulſu agitatur ex-

externo; *quod autem est animatum, id motu cietur interiore*; *& suo. Nam hæc est propria natura animi, atque vis, quæ si est una & omnibus, quæ se ipsam semper moveat, neque nata certè est, & æterna est.* Verùm ut à me quoque singillatim dicantur aliqua de universo interpretandi genere, hæc mea quidem sententia est. In quolibet Auctore spectandum Orationis sensum, vim, habitum, loquendi formam. Si pecces in primo; de violata fide postulaberis, quam mehercule perfregisti, scriptoris mentem non assequutus. Si in altero; de Majestate, quæ debilitato dicendi robore unde plerumque animorum motus, imminuitur. Atque hæc duo capitalia sunt. Habitum verò, figuraque sermonis, si deseras aliquando, Repetundarum accusaberis, cum Scriptoris diripueris opes, atque ornamenta; mitius autem judicium dabitur. Æquè tandem boni erit interpretis omittere loquendi formam, si eadem, latinis verbis concluſa, sententiæ tenebras obducat, aut vim enervet; ac ipsam retinere, si horum utrumque tueatur. Idque eò latiùs accipiendum est, quò maximè peregrina literarum monumenta, cum Civitate donantur, servare debent Civium mores, atque institutaj ac veluti Athenis Romanus ille Lucilii Albutius, ita in foro versari, ut a Popularium cæteris non internoscas. Enimvero si quando nostrorum aliquos audio, illustria quædam Græcorum opera parvipendere, ac dilacerare, quod patriis induta vestibus (ut indiserti, ac plerumque ineruditi interpretis vitium est) latinis oculis minus splendet eorum forma, vehementer moveor. Pallium exuant, induantque togam, & alia ipsorum erit opinio. Nam quis non Virginem facie quantumvis splendida, ac liberali, barbaro amictam cultu minus habeat in pretio, quàm si civili pompa, nostrisque ornamentis augeatur. Suis quippe institutis unaquæque gens delectatur, & sive sit loci natura, sive diversa Mortalium ingenia, quæ varios inducant mores, iis recti, jucundique speciem appingimus. Græcum à latino scribendi usu, seu loquutionis modum, seu scriptionum genera inspicias, aliquando abhorret, consentit aliquando; cum Nostri nunc græcis formis diteſcere, nunc proprias sibi comparare consueverint. Quamquam à Thucidide, ac Demosthene purissimis quidem Atticis, sed

preſſo nimiùm ſermone, quique plura indicet, quàm loquatur, utentibus, rarò mutuarunt. Quæ ſanè ab erudito, diligentique interprete accuratè conſideranda ſunt. Scriptionum verò eas faciliùs puto latinis verbis referri poſſe, nec multùm diſtare à noſtro loquendi uſu, quæ æquabile, ac temperatum colunt Orationis genus, ut ſunt quæ res geſtas (Thucididem excipio) ac ſcientiarum diſciplinas complectuntur. Nam vel minutis interrogationibus ſermonem vibrant, vel ſolam verborum adhibent proprietatem; quibus in rebus & Noſtri plurimùm valent, nec longè à Græcis diſcendunt. Poetas omitto, eſſet enim infinitum, ſed quibuſcum illorum intercedat ſcribendi ſimilitudo Latinis Noſtri, ex eo ratio deduci poteſt, quod alios iſti ab heroicis uſque temporibus ſunt imitati, alios tanquam præruptas ineuntes vias, Latinorum nulli adeundas deſeruerunt. Oratorum, ut propiùs ad rem noſtram accedam, non una apud Græcos forma, quin ſingulis ætatibus ſingula dicendi genera viguiſſe patet. Nam ut principes ſolùm hujus artis, quorum ſcriptis noſtrum quoque tempus condecoratur, in memoriam revocem, principiò Thucidides, qui quamvis Orator nequeat renunciari, attamen tot præclariſſimis Orationibus, quibus honeſtavit hiſtoriam ſuam, ejus ætatis Oratorum ſpecimen dedit, ſubtilis, acutus, brevis, ſententiis magis, quàm formis, figuriſque dicendi impellens animos; à quo genere hujus æquales Alcibiadem, Periclem non diſceſſiſſe accepimus. Lyſiam deinde cæteroſque id temporis retinuiſſe ſuperiorum nervos, ac ſubtilitatem; ſed uſos uberioribus verbis, carnis aliquid fibrarumque addidiſſe. Hos Iſocrates conſequutus nullum utique finem fecit amplificandæ Orationis, ejuſdemque numero, figuris, ſplendore, magnificentiaque exornandæ; ſed cum in umbra, & otio ludicras pugnas committeret, aut in Epidictico verſaretur genere, hinc autem non ſeſe ad Fori certamen, ſed ad voluptatem aurium accommodaverit, qui huic ſucceſſerunt Demoſthenes, Æſchines, Dinarchus illius ubertatem ſtylo depaſcere non dubitarunt. Hac igitur feliciſſima ætate, qua græca eloquentia ad extremos fines perducta eſt, Oratores iſti Veterum illorum robur, ſubtilitatem, numeros, atque ornamenta ſibi adoptarunt, eaque omnia lenitate quadam Æſchi-

nes,

nes, verborumque splendore; salibus Demosthenes, atque incredibili dicendi vi cumulavit; qua quidem vi perfecit adeo, ut deinceps licuerit Græcorum nemini ipsum gressu, sed sola persequi admiratione. Verùm cum extinctâ ubique Republicâ, intercluſoque ad populum aditu obmutescerent Fora, qui deinceps eloquentiæ laude floruere, ad aliud se contulerunt Orationis genus, suavitate, cunctisque blanditiis excultum, uberrimum, placidum, temperatum, pompę magis, quàm Judiciis aptum, quo cæteros Phaleræus Demetrius superavit. Varium itaque Oratorum genus enituit apud Græcos, iique etsi diversum iter ingressi, omnes tamen atticâ venustate, Coronæ plausu, Concionum, Judiciorumque dominatu præclaram sui nominis gloriam immortalitati commendarunt. Secus autem apud Latinos. Quamvis enim plures, ut ab ipso admonemur, Ciceronis ætate, plures antea Thucididi, Xenophonti, Lysiæque imitando se dederint, horum nemo aptè, ornatèque dicendi nomen habuit, nemo superbissimum Romanarum aurium judicium huic orandi generi conciliavit. Invaluit apud nos etiam ea triplex loquendi forma, subtilis, gravis, ac moderata. Verùm qui vel ipsarum singulas, vel simul omnes complexus est, si ab iis disjunxit verborum copiam, lusit operam suam, & punctum quidem non tulit. Nunquam enim latinas aures implevit jejuna Oratio, nunquam festivis clamoribus excepta fuit. Facundiâ L. Crassus, M. Antonius, Hortensius, quique longè omnes transgressus est eloquentissimus Tullius admirationem fecit, cujus in Bruto disciplina est: *brevitas laus est interdum in aliqua parte dicendi, in universa eloquentia laudem non habet.* Una igitur, eaque omnium pulcherrima latinæ facundiæ species, quam eruditus interpres ad plura illa Græcorum genera accommodare debet. Hinc sanè levis erit negotii Isocratem, Demetrium convertere; difficilioris Æschinem. At quo pacto emolliendus, subigendusque Demosthenes, pressus, acutus, nervosus, acer? Primò tractandus leniter, latiniſque numeris concludendus. Curandum iterum, ut plura ejus membra concisa, minutaque, constricta vinculis inter se coeant. Deinde cum Oratio nimis arida, ac tenuis cute solùm, & nervis constat; una, eademque res explicanda pluribus verbis

brevique ſermonis ambitu inducendum aliquid ſucci. Neque enim fortunam Demoſthenis in eo repoſitam puto, ſi, dum Romanæ eloquentiæ lex poſtulat, ſenſus idem duplici loquutione amplificetur; idque in exordiis præſertim, & peroratione, ubi ſeſe latina majeſtas ab omni parte oſtendit longè major, quàm græca. Denique ut vis illa admirabilis (quod utique in hoc vehementiſſimo auctore maximæ difficultatis eſt) retineatur, condienda quocumque loquendi modo ea ſervari poſſit. Quæ tamen omnia parcè adhibenda ſunt, & nullus verborum circuitus, quem Græci periodum vocant, nihil ſententiarum addendum. Neque verò cuiquam in mentem veniat cogitare, rem ita de ſtatu ſuo dimoveri. Nam veluti pictam veterum illorum, puta Franciæ, aut Peruſini tabulam, optimis quidem expreſſam lineamentis, apto, vividoque geſtu actoribus attributo, fabulâ ingeniosè, ad veriſque ſimilitudinem compoſitâ, magnificis ædificiis, ruris amænitate exornatam; ſed cuncta, ut ætas ferebat, exilia, ſtrigoſa, ducta ſervili quadam arte, atque elaborata; hanc enimverò tabulam ſi quis à Raffaele præſtantiſſimæ hujus artis principe coloribus referat, eadem profectò lineamenta, formam, rerumque imaginem, vultus, amictum, geſtus retinebit, ſed aliquâ, ut nunc res eſt, ipſius artis venuſtate, ac ſplendore, veſtium circumplicatione, infuſoque ſanguine ipſi gratiam acquiret, maciem, paupertatemque profligabit, nulloque veri detrimento eamdem ſimul, ac diverſam finget. Ita qui preſſam, jejunamque Orationem (quod mihi non ſanè arrogo) ad copioſum dicendi genus adducere neceſſe habent. Cui quidem licentiæ eò magis venia tribuenda eſt, quod Orator tacitè plura dicit oculorum flexu, vultu, geſtu, quæ cum legentibus deſint, niſi aliquâ verborum luce illuſtretur ſententia, obſcura jacet; & Demoſtheni artis fuit, ac diſciplinæ, res alias per id tempus à nullo Mortalium ignoratas, alias plerumque ab iis conſpectas, qui audiebant, leviter indicare, quæ modò niſi uno, aut altero verbo explicatæ tumultum in animis excitarent, in illaque temporum caligine delitescerent. Quamquam ad vetuſtatis tenebras diſcutiendas in animum induxi, Orationes iſtas hiſtoriæ luce perfundere, atque uberrimis notis illuſtrare. Erit hoc

ad

ad rerum intelligentiam perutile, cum multæ lateant per obſcuræ; & ad repetendam illius ætatis memoriam jucundiſſimum, quæ belli & pacis artibus, Reipublicæ, & armorum adminiſtratione clariſſima fuit, quæque centum prope annos complexa, & florentem Græciæ libertatem, & jam ſenescentem, ac propediem interituram continebit. Nec minus Athenienſis Reipublicæ formam, inſtituta, Magiſtratus; Civitatum inter ſe diſſidia, conjunctiones, fœdera; eorumque cauſas, ac pleraque hujuſmodi admitar in aliquo lumine collocare. Hæc habui, Lector benevole, quæ te monitum vellem. Quod ſi meus hic labor læta fronte à veræ, germanæque eloquentiæ cultoribus excipiatur, eoſdemque ad legendas præſtantiſſimas Demoſthenis Orationes alliciet, capiemus utrique fructum induſtriæ meæ. Ego equidem; quod ipſis placuerim, nonnullamque attulerim utilitatem. Illi; quod optimam bene, ornatèque dicendi diſciplinam ex hoc altero eloquentiæ fonte luculentius haurient. Sic enim ſtatuo, neminem unquam, qui Tullium, ac Demoſthenem ſibi non habeat familiariſſimos, artem hanc omnium præſtantiſſimam conſequi poſſe. Si verò viſus fuerim id conſilii ſuſcepiſſe, quod à me non ſatis bellè fuerit explicatum, nemo hinc pariter noſtrûm detrimentum faciet. Quid enim mihi damni ex hoc præclariſſimo Oratore diligentius, interpretandi gratiâ, pervolutato? Quid illis ex conſpecto, ut exemplo rem monſtrem, Phidiæ Signo quantumvis temporum injuriâ paulùm profligato? Remanent enim veteris lineamenta formæ, quibus optimè ad artis imitationem uti poſſint. Vale.

IN-

INDEX

DEMOSTHENICARUM ORATIONUM,

Quæ hoc Libro continentur.

De Classibus.	pag. 1.
De Megapolitis.	14.
Contra Philippum prima.	24.
De Rhodiorum Libertate.	40.
Olynthiaca prima.	51.
Olynthiaca secunda.	60.
Olynthiaca tertia.	70.
De Pace.	81.
Contra Philippum secunda.	89.
De Chersonesi Rebus.	99.
Philippi Epistola.	120.
Ad Philippi Epistolam.	126.
De ordinanda Republica.	133.

DE

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΜΜΟΡΙΩΝ ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Λόγω διαφέροντος, Ἀρταξέρξην τὸν Περσῶν Βασιλέα πρὸς τοὺς Ἕλληνας παρασκευάσασθαι, φοβουμένους δὲ Ἀθηναίους ἐνόμιζον φθάνειν δεῖν πολεμοῦντες τὸν Φίλιππον, καὶ ξυμπάσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ στρατιὰν παροξύνειν. Τούτους ὁ Δημοσθένης ἐπὶ τὸ τὴν εἰρήνην φυλάττειν, καὶ ἅμα εἰς τὸ κατασκευάζεσθαι παρακαλεῖ: ὡς εἴ τι τὸν Βασιλέα κινήσει, πρόχειρον ἔχει ἡ πόλις τῶν δύναμιν τοῦ τὴν ὕβριν ἀμύνασθαι. Φησὶ γάρ, ὡς, αὐτοῦ μὲν τῷ πολέμῳ προσκαθόντων ἑκόντων, θεὸς μὴ διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες τὴν αὐτῶν πλεονεξίαν πάλαι ὑποπτεύσαντες καταστρέψωσιν, ὥσπερ εἰς ἀδίκους, καὶ πομπὰν παρέχοντας τῶν διάνοιαν. Αὐτοῖς δὲ πολεμοῦσιν ἡ διαλείψειν τὸς ἄλλους Συμβήσοντας. Σωσίσειν γὰρ ὡς μάλιστα τοῖς ἔθνεσι, Ἀθήνας μὴ ἀπολλύναι.

DE CLASSIBUS ARGUMENTUM.

Percrebuerat rumor [1] *Artaxerſem Perſarum Regem bellum adverſus Græcos moliri; quo rumore Athenienſes commoti, primi arma expedire, & ad ea, quotquot eſſent Græci nominis, inducebant animum concitare. Eos Demoſthenes* [2] *ad tuendam pacem, ſimul verò ad inſtruendam rem militarem hortatur, ut ſi quidpiam Rex moveat, promptas habeat Reſpublica ſuas vires ad repellendam iniuriam, ait enim, ſi bello Regem laceſſant, quaſi res novas tentare cupiant, aucturos* [3] *commotam de ſe Græcis omnibus ſuſpicionem, eorumque in ſe arma provocaturos. Laceſſitis autem non defuturum ſibi a Reliquis auxilium, cum vehementer Græcorum interſit,* [4] *Athenas eſſe.*

ΛΟΓΟΣ.

Οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς προγόνους ὑμῶν λόγον εἶπεῖν μοι δοκοῦσι προαιρεῖσθαι κεχαρισμένον, οὐ μὴν συμφέροντά γε ἐκείνοις, οὓς ἐγκωμιάζουσι, ποιεῖν. περὶ γὰρ πραγμάτων ἐπιχειροῦντες λέγειν, ὧν οὐδ' αὐ ἔις ἀξίως ἐρικέσθαι δυνατὸν τῷ λόγῳ, αὐτοὶ μὲν τῶ δοκεῖν δ' λέγειν δόξαν ἐκφέρονται: τῶν δὲ ἐκείνων ἀρετῶν ἐλάττω τῆς ὑπαρχούσης παρὰ τοῖς ἀκούσι φαίνεσθαι.

ORATIO.

Ui [5] Majorum veſtrorum gloriam ſuis laudibus [6] in cœlum efferunt, Athenienſes, rem ſibi proponunt, meâ ſententiâ, aucupandis animis commodam, Avorum nomini gravem, ac perniciosam. Nam cum ea dicere inſtituant, quæ ſatis pro dignitate nemo aſſequi verbis poſſit, reportant quidem eloquentiæ opinionem, ſed apud Cives non parum detrahunt illorum gloriæ, quam ſuis virtutibus acquiſitam longè ampliorem ea celebratione Poſteris reliquerunt. Ego equidem, ſi in hoc argumento verſarer, hanc unam ſuarum laudum maximam, clariſſimamque reputarem, quod cum ad noſtram ab illorum ætate longum defluxerit tempus [7], nemo tamen præclarum ipſorum decus, rerum

φανεῖσαι ποιῶσιν. ἐγὼ δ' ἐκείνων μὲν ἕπεσθαι τὸν χρόνον ἡγοῦμαι μέγιστον ἔπος: οὐ πολλοῦ γεγενημένου μείζω ἢ ὑπ' ἐτείων πραχθέντων οὐδένες ἄλλοι παραδέξεσθαι δεδώκασιν. αὐτὸς δ' περὶ ὧν μέλλω τὸν τρόπον εἰπεῖν, ὃν ἄν μοι δοκῆτε μάλιστα δύνασθαι παρασκευάσασθαι. τὸ γὰρ οὕτως ἔχει: εἰ μὲν ἡμεῖς ἅπαντες οἱ μέλλοντες λέγειν δεινοὶ φανεῖσθαι ὄντες: οὐδὲν ἂν τὰ ὑμέτερα δὲ οἶδ', ἔτι ἔλαττον χρόνῳ. εἰ δὲ παρελθὼν εἷς ὁστισοῦν δύναιτο διδάξαι, τὸ πεῖσαι, τίς παρασκευὴ, τὸ πόσῃ, τὸ πόθεν παρεσκεύασται χρήσιμος ἔσται τῷ τῇ πόλει: πᾶς ὁ παρὼν φθόνος λέλυται. ἐγὼ δ' τοῦτο, ἂν ἄρα οἷός τε ὦ, πειράσομαι ποιῆσαι, μικρὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς ἔχω γνώμης περὶ τοῦ πρὸς τὸν Σασιλέα. Ἐγὼ νομίζω κοινὸν ἐχθρὸν ἁπάντων τῶν ἑλλήνων ἔναι Σασιλέα: οὐ μὲν διὰ ταῦτα παρανέσαιμ' ἂν μόνοις τῶν ἄλλων ὑμῖν πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἄραδαι. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς ἕλλησας ὁρῶ κοινοὺς ἀλλήλοις ὄντας φίλους: ἀλλ' ἑνίους μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύοντας, ἢ τισιν αὐτῶν. ἐκ δὴ τούτων τοιούτων ὄντων, νομίζω συμφέρειν ὑμῖν, τῶν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ποιῆσαι, ὅπως δικαία γενήσεται: παρασκευάζεσθαι δὲ, ἃ πρόσηκει πάντα, τὸ τοῦτο ὑποκεῖσθαι τῇ γνώμῃ. ἡγοῦμαι γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς ἕλλησας, εἰ μέ ἐναργές τι γένοιτο, τὸ σαφὲς, ὡς Σασιλεὺς αὐτοὺς ἐπιχειρεῖ, τὸ συμμαχήσειν, τὸ μεγάλῃ χάρᾳ ἕξειν τοῖς πρὸ αὐτῶν, τὸ μετ' αὐτῶν ἐκείνων ἀμυνομένοις. εἰ δ' ἔτι ὀκνήσου τοῦτο καθεστηκότος, προυπαχθησόμεθα ἡμεῖς, δέδια, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ

à seſe geſtarum luce coæquaverit. Verum hoc prætermiſſo argumento, aliud longè fructuoſiſſimum conabor expendere, rationem videlicet, qua mihi vos maximè ad bellum inſtrui, atque adornari poſſe videamini. Nam ita res habet; etſi omnes, qui apud vos publicè dicturi ſumus, inani quadam eloquentiæ laude floreamus, non tamen ob iſtam laudem quicquam, ſcio, melius erit Civitati; at ſi quiſpiam qualiſcumque ille ſit, tantùm dicendi valeat facultate, ut qui, quantus, aut unde collectus belli apparatus ſalutem Reipublicæ tueri poſſit, vos doceat, ac perſuadeat, omnem profectò metum, quo modò commoti eſtis, depellet à veſtris mentibus, ac propulſabit. Hoc munere, ſi vires ſuppetant, ego adnitar defungi, poſtquam paucis, quid mea de hac erga Regem conſultatione ferat opinio, præfatus fuerim. Ego quidem ipſum Regem, Græcorum omnium communem hoſtem judico; at ideo nequaquam vos hortor ad ei bellum veſtris ſolùm viribus, veſtroque marte ſeorſim ab aliis concitandum. Video enim Græcorum Populos non omnes inter ſe invicem benevolentiâ, & familiaritate conjunctos, ſed quoſdam eſſe, qui Regem ſibi magis fidum, ac tutum, quàm ſuæ gentis aliquos arbitrentur. Quare cum hac ſimus rerum conditione, vobis utiq; pro veſtra utilitate cavendum eſt, ut ſolùm ex aliqua juſta cauſa belli initium ducatur; ſimul verò ut habeatis, quæ ad arma ſunt opus, prompta, atque expedita, iſtamque unam deliberationem ſententiis veſtris explicandam amplectamini. Nam ſi Græcis compertum, atque exploratum fuerit, inſidias Regem ipſis parare, iis maximam credo habituros gratiam, fidemque ſocietatis daturos, qui anteverterint, & progrediantur communi ſecum conſilio illum armis ulciſci. Quod ſi nondum hoc ipſis perſuaſum ſit, cenſeantque nos primos odio actos arma commoviſſe, vereor, Athenienſes, ne

μὴ τούτοις μετ' ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκαζώμεν, ὑπὲρ ὧν φρονούμεθα. ὁ μὲ γὰρ ἐπιχων ὧν ὠφέλιμον, (εἰ ἄρα ἐγχειρῶν ἔγνωκε τοῖς ἕλλησι) χρήματα δώσει τισὶν αὐτῷ, ἢ φιλίαν προτυνεῖται. οἱ δ' τοὺς ἰδίους πολέμους ἐπαορθώσασθαι βουλόμενοι, καὶ τούτων τὸν νοῦν ἔχοντες, τῶν καλῶν ἁπάντων σωτηρίαν παρόψονται. εἰς δὲ τῶν παραχὴν ταύτην, ἢ τῶν ἀγωνισσωμεν παρανῶ μὴ φρικαθέντας τῶν πολιν ὑμῶν. οὐ δὲ γὰρ ἐπίσης ὑμῖν τοῖς τε ἄλλοις ἕλλησι, ἢ ἡμῖν, πρὸς Ἢ βασιλέα τῶν βαρβάρων οὖσαν: ἀλλ' ἐκείνων μὲν πολλοῖς ἀνθέχεσθαι μοι δοκεῖ Ἢ ἰδίᾳ τι συμφερόντων διοικουμένοις, ἧς ἄλλων ἄλλων ὠμελῆσαι: ὑμῖν δ', οὐδὲ ἀδικουμένοις, περὶ Ἢ ἀδικούντων καλὸν ἴσι λαβεῖν ταύτῶν τῶν δίκῶν, ἐᾶσαι πασας αὐτὴν ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ γενέσθαι. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, σκεπτέον ἐστὶν ὅπως μὴδ' ὑμεῖς ἐν τῷ πολέμῳ γενησόμεθα οὐκ ἴσοι, μητ' ἐκείνοις, ὃν ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν ἡγούμεθα τοῖς ἕλλησι, τῶν Ἢ φίλος αὐτοῖς δοκεῖν ἐπαίτιον λήψεται. πῶς δῶν ταῦτα ἔσαι; ἂν ἡ μὲν δώσωμεν τῆς πόλεως ἐξιτασμένη, ἢ παρασκευασμένη πόσιν Ἢ φανερὰ. φάσκεται δ' δίκαια φρονεῖν ἐπὶ ταύτῃ προαιρίσει. τοῖς δὲ θρασυνομένοις, ἢ σφόδρα ἐτίμως πολεμεῖν κελεύουσιν, ἐκεῖνο λέγω: ὅτι ὠὰ ἴσι χαλεπὸν, οὐθ' ὅταν βουλεύεσθαι δέῃ, δόξει ἀνδρεῖος λαβεῖν, οὐθ' ὅταν κίνδυνός τις ἐγχὼς Ἢ, δεινὸν εἰπεῖν φανῆναι: ἀλλ' ἐκεῖνο ἢ χαλεπὸν, ἢ φρονῆσαι, ἐπὶ μὲ ἧς κινδύνων, τῶν ἀνδρείαν ἐπιδείκνυσθαι: ἐν ᾧ τῷ συμβουλεύειν φρονιμώτερα ἧς ἄλλα

ne non ſolùm cum Rege, ſed cum istis etiam, quorum ſaluti providemus, Regi conjunctis manus conſerere coacti ſimus. Hic enim ab inferenda illis injuria, quos armis urgere decreviſſet, (ſi tamen Græcos aggredi ſtatuit) ſe cohibebit, eorumque ſibi aliquos conciliabit pecuniâ corruptos, novoque fœderi ſanciendo junctâ olim inter ſe fœdera, porrectamque dexteram prætexet. Illi ad propria dumtaxat odia mentem appellentes, cupienteſque ſuſcepta privatim bella feliciùs inſtaurare, commune bonum, publicamque negligent utilitatem. In hanc enimvero perturbationem, in tantam dementiam ne Rempublicam conjiciatis vobis auctor ſum. Neque verò perinde vobis, ac reliquis Græcis conſilium de Rege capiendum cenſeo. Nam utcumque vel meâ ſententiâ multis iſtorum liceat ſuæ gentis alios pro Patriæ commodis devovere; vobis profectò ne maleficio quidem laceſſitis præclarum foret, hanc de veſtris perturbatoribus pœnam ſumere, ut eorum aliquos permittatis Barbari ſervile jugum ſubire. Quæ cum ita ſe habeant, diligenter providendum eſt, ne nos ad bellum impares ſimus, atque imparati, neve de iſto, quem inſidiari Græcis omnibus arbitramur, ita invaleat opinio, ut eoſdem conſuetudine, ac benevolentiâ complecti cenſeatur. At quomodo hujuſmodi ſcopulos devitabimus? Ità ſanè, ſi neminem lateat, eſſe Reipublicæ ſuas vires promptas, & comparatas; ſed eò ſolùm comparatas, ut nonniſi ad juſta facinora expedire cogitet, ac præferat. Qui autem vehementer ad bellum alacres, atque erecti confeſtim illud capeſſere vos adhortantur, hæc à me habeant: facilè eſt, cum ſententiis, conſiliiſque decertamus, fortis, magnique animi gloriam præripere; facile etiam, cum propè adeſt periculum, verbis ipſam tueri; ſed æquè difficile, ac debitum, in iiſdem periculis fortitudinem, in afferendis conſiliis prudentiam,

re

φαύλεσθαι ποιοῦσιν. ἐγὼ δ' ἐκείνων μὲν ἕπαινον τὸν χρόνον ὑγοῦμαι μέγιστον ἔνναι: οὗ πολλοῦ γιγνομένου μείζω ὄφλ ὑπ' ἐπείνων πραχθέντων οὐδένες ἄλλοι παραδέδεξθαι δεδώκασιν. αὐτὸς δ περιόσομαι τὸν τρόπον εἰπεῖν, ὃν ἄν μοι δοκῆτε μάλιστα δυνασθαι παρασκευάσασθαι. τὸ γὰρ οὕτως ἔχει: εἰ μὲν ἡμεῖς ἅπαντες οἱ μέλλοντες λέγειν δεινοὶ φανεῖμεν ὄντες: οὐδὲν ἂν τὰ ὑμέτερα δ' οἶδ', ὅτι ἔλατον ῥοπὴν. εἰ δὲ παρειθὼν ἐς ὁστισοῦν δυνατὸν δίδαξαι, τὸ πεῖσαι, τίς παρασκευὴ, τὸ πόσον, τὸ πόθεν πορισθέντα χρήσιμος ἔσαι τῷ τῇ πόλει: πᾶς ὁ παρὼν φόβος λέλυται. ἐγὼ δ' τοῦτο, ἂν ἄρα δίος τε ὦ, πειράσομαι ποιῆσαι, μικρὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς ἔχω γνώμης περὶ ὄφλ τοῦς τὸν Βασιλέα. Ἐγὼ νομίζω κοινὸν ἐχθρὸν ἁπάντων τῶν ἑλλήνων ἔναι Βασιλέα: οὐ μὴν διὰ ταῦτα παραινέσαιμ' ἂν μᾶλλον τῶν ἄλλων ὑμῖν πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἄραδαι. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τοὺς ἕλληνας ὁρῶ κοινοὺς ἀλλήλοις ὄντας φίλους: ἀλλ' ἑνίους μᾶλλον ἐκείνῳ πισδοῦντας, ἢ τισιν αὐτῶν. ἐκ δὴ τούτων τοιούτων ὄντων, νομίζω συμφέρειν ὑμῖν, τὼ ἀρχὴν τῦ πολέμυ τυρεῖν, ὅπως δικαια γενήσεται: παρασκευάζεδαι δὲ, ἃ προσήκει πάντα, τὸ τοῦτο ὑποκεῖδαι τῇ γνώμῃ. ἡγοῦμαι γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς ἕλληνας, εἰ μὲ ἐναργές τι γένοιτο, τὸ σαφὲς, ὡς Βασιλεὺς αὐτοὺς ἐπιχειρεῖ, τὸ συμμαχήσειν, τὸ μεγάλω χάρακι ἕξειν τοῖς πρὸ αὐτῶν, τὸ μετ' αὐτῶν ἐκείνων ἀμυνομένους. εἰ δ' ἔτι ὀθίλου τούτου καδεστηκότος, φρουπαχθησόμεδα ἡμεῖς, δῆδια, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ

à sese gestarum luce coæquaverit. Verum hoc prætermisso argumento, aliud longè fructuosissimum conabor expendere, rationem videlicet, qua mihi vos maximè ad bellum instrui, atque adornari posse videamini. Nam ita res habet; etsi omnes, qui apud vos publicè dicturi sumus, inani quadam eloquentiæ laude floreamus, non tamen ob istam laudem quicquam, scio, melius erit Civitati; at si quispiam qualiscumque ille sit, tantùm dicendi valeat facultate, ut qui, quantus, aut unde collectus belli apparatus salutem Reipublicæ tueri possit, vos doceat, ac persuadeat, omnem profectò metum, quo modò commoti estis, depellet à vestris mentibus, ac propulsabit. Hoc munere, si vires suppetant, ego adnitar defungi, postquam paucis, quid mea de hac erga Regem consultatione ferat opinio, præfatus fuerim. Ego equidem ipsum Regem, Græcorum [1] omnium communem hostem judico; at ideo nequaquam vos hortor ad ei bellum vestris soldm viribus, vestroque marte seorsim ab aliis concitandum. Video enim Græcorum Populos non omnes inter se invicem benevolentiâ, & familiaritate conjunctos, sed quosdam esse, qui Regem sibi magis fidum, ac tutum, [2] quàm suæ gentis aliquos arbitrentur. Quare cum hac simus rerum conditione, vobis utiq; pro vestra utilitate cavendum est, ut solùm ex aliqua justa causa belli initium ducatur; simul verò ut habeatis, quæ ad arma sunt opus, prompta, atque expedita, istamque unam deliberationem sententiis vestris explicandam amplectamini. Nam si Græcis compertum, atque exploratum fuerit, insidias Regem ipsis parare, iis maximam credo habituros gratiam, fidemque societatis daturos, qui anteverterint, & progrediantur communi secum consilio illum armis ulcisci. Quod si nondum hoc ipsis persuasum sit, censeantque nos primos odio actos arma commovisse, vereor, Athenienses, ne

μοὶ τούτοις μετ' ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκαζόντων, ὑπὲρ ὧν φρονοῦμεν. ὁ δὲ γὰρ ἐπιχειρῶν ὧν ἅρπαγων, (εἰ ἄρα ἐγχειρεῖν ἔγνωκε τοῖς ἕλλησι) χρήματα δώσει τισὶν αὐτῷ, ἢ φιλίαν προτενεῖται. οἱ δὲ τοὺς ἰδίους πολέμους ἐπαορθώσασθαι βουλόμενοι, καὶ τούτων τὸν νοῦν ἔχοντες, τίνα κινοῦ ἀπάντων σωτηρίαν παρέψονται. εἰσὶ δὲ τίνες παρ' ἡμῖν ταῦτα, ἢ τίνα ἀγωνιστικὸν παρανῶ μὴ φρασθέντα τὴν πόλιν ἡμῶν. οὐ δὲ γὰρ ἐπίστης ἐρῶ τοῖς τε ἄλλοις ἕλλησι, ἢ ἡμῖν, πρὸς ἣ βασιλέα τὴν βαρβαρον οὖσαν: ἀλλ' ἐκείνων μὲν πολλοῖς ἀνέχεσθαί μοι δοκεῖ ἡ ἰδιᾳ τι συμφερόντων διαπραττόμενοις, ὅτῳ ἄλλων ἕλλιων ἀμελήσασα: ὑμῖν δ', οὐδὲ ἀδικουμένοις, παρὰ τῶ ἀδικοῦντων καλὸν ἴσι λαβεῖν ταῦτα τὴν δίκην, ἃ ἅπασι τοῖς αὐτῷ ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ γενέσθαι. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, σκεπτέον ἐστὶν ὅπως μὴ ἡμεῖς ἐν τῷ πολέμῳ γενησόμεθα οὐκ ἴσοι, μηδ' ἐκείνης, ὃν ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν ἡγούμεθα τοῖς ἕλλησι, τὴν δ' φίλος αὐτοῖς δοκεῖν ἐπαπίστην κλέψεται. πῶς δ' ὦν ταῦτα ἔσαι; ἂν ἡ μὲν δύναμις τῆς πόλεως ἐξυτασμένη, ἢ παρεσκευασμένη πόσην ἢ φανερὰ. φαίνεται δ' δίκαια ερεῖν ἐπὶ ταύτῳ προκαρίσει. τοῖς δὲ θρασυνομένοις, ἢ σοβαρὰ ἐτοίμως πολεμεῖν κεκλῆσθαι, ἐκεῖνο λέγω: ὅτι οὐκ ἔσι χαλεπὸν, οὔθ' ὅταν βουλεύεσθαι δέῃ, δόξαι κινδύνους λαβεῖν, οὔθ' ὅταν κινδυνεύῃ τις ἐγχὺς ἦ, δεινὸν εἰπεῖν φαινῶμαι: ἀλλ' ἐκεῖνο ἢ χαλεπὸν, ἢ φρονοῦντα, ἐπὶ μὲν ἅπασι κινδύνοις, τὴν ἀνδρίαν ἐπιδείκνυσθαι: ἐν ᾧ τῷ συμβουλεύειν φρονιμώτερα ἅπασ' ἀλ-

ne non solùm cum Rege, sed cum [10] istis etiam, quorum saluti providemus, Regi conjunctis manus conferere coacti simus. Hic enim ab inferenda illis injuria, quos armis urgere decrevisset, (si tamen Græcos aggredi statuit) se cohibebit, eorumque sibi aliquos conciliabit pecuniâ corruptos, novoque fœderi sanciendo [11] juncta olim inter se fœdera, porrectamque dexteram prætexet. Illi ad propria dumtaxat odia mentem appellentes, cupientesque susceptа [12] privatim bella feliciùs instaurare, commune bonum, publicamque negligent utilitatem. In hanc enimvero perturbationem, in tantam dementiam ne Rempublicam conjiciatis vobis auctor sum. Neque verò perinde vobis, ac reliquis Græcis consilium de Rege capiendum censeo. Nam utcumque vel meâ sententiâ multis istorum liceat suæ gentis alios pro Patriæ [13] commodis devovere; vobis profectò ne maleficio quidem lacessitis præclarum foret, hanc de vestris perturbatoribus pœnam sumere, ut eorum aliquos permittatis Barbari servile jugum subire. Quæ cum ita se habeant, diligenter providendum est, ne nos ad bellum impares simus, atque imparati, neve de isto, quem insidiari Græcis omnibus arbitramur, ita invaleat opinio, ut eosdem consuetudine, ac benevolentiâ complecti censeatur. At quomodo hujusmodi scopulos devitabimus? Ità sanè, si neminem lateat, esse Reipublicæ suas vires promptas, & comparatas; sed eò solùm comparatas, ut nonnisi ad justa facinora expedire cogitet, ac præferat. Qui autem vehementer ad bellum alacres, atque erecti confestim illud capessere vos adhortantur, hæc à me habeant: facilè est, [14] cum sententiis, consiliisque decertamus, fortis, magnique animi gloriam præripere; facile etiam, cum propè adest periculum, verbis ipsam tueri; sed æquè difficile, ac debitum, in iisdem periculis fortitudinem, in afferendis consiliis prudentiam,

re

ἄλλων εἰπεῖν ἔχειν. ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νομίζω τὸν μὲν πόλεμον τὸν πρὸς βασιλέα, χαλεπὸν τῇ πόλει· τὸν δ' ἀγῶνα τὸν ἐκ τοῦ πολέμου, ῥᾴδιον αὖ συμβάντα. διὰ τί; ὅτι τοὺς μὲν πολεμίους ἅπαντας ἀναγκαίως ἡγούμεθα τεμένων, καὶ χρημάτων, καὶ τόκων δεῖσθαι· ταῦτα δὲ πάντα ἀξιονικότερα ἐκείνου ἔχοντα ἡμῖν εὑρήσω· τοὺς δ' ἀγῶνας οὐδενὸς οὕτω σφόδ' ἄλλου ὁρῶ δεομένους, ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν. τούτους δ' ἡμῖν, καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς κινδυνεύουσι πλείους ὑπάρχειν νομίζω. τὸν μὲν δὴ πόλεμον διὰ ταῦτα παραινῶ μηδ' ἐξ ἑνὸς τρόπου προτέρους ἀνιέσθαι. ἐπὶ δὲ τὸν ἀγῶνα, ἑρδᾶς φημὶ παρεσκευασμένους ὑπάρχειν χρῆναι. εἰ μὲν οὖν ἴστιος ὧδ' τις τρόπος διαίμεως, ᾧ τοὺς βαρβάρους οἷόν τε ὧδ' ἀμύνασθαι, ἕτερός δ' τις, ᾧ τοὺς ἕλληνας· εἰκότως ἂν ἴσως φανεροὶ πρὸς ἐκείνοις ἐγυμνάσθε. ἀντιτεττύμενοι. ἐπεὶ δὲ πάσις παρασκᾶλις ἐσιν ὁ αὐτὸς πρόπος, καὶ δεῖ τὰ αὐτὰ εἶναι κεφάλαια τὸν διωκόμεως, τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνασθαι διώκεσθαι, τίσι οὖσι συμμάχοις βοηθῶν, τὰ ὑπάρχοντ' ἀγαθὰ σώζειν: τί τοὺς ὁμολογοῦντας ἐχθροὺς ἔχοντες, ἑτέρους ζητοῦμεν; ἀλλ' οὐ παρασκᾶλιζόμεθα μὲν πρὸς τούτους, ἀμυνούμεθα δ' ἀκόντων, ἐὰν ἀδικεῖν ἡμᾶς ἐπιχειρῇ; καὶ νῦν μὲ καλεῖτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς τοὺς ἕλληνας· ἐὰν δὲ ἃ κελεύσουσιν οὗτοι, μὴ ποιῆτε, οὐχ ἥδεως ὑμῖν ἕνιον ἔχοντων, πᾶς χρὴ προσδοκᾶν τινα ὑπακούεσθαι; ὅτι νὴ Δία ἀκουσονται παρ' ἡμῶν, ὅτι ἐπιξουλεύει βασιλεὺς αὐτοῖς, αὐτοὺς δὲ οὐ προορᾷ; ὦ πρὸς τῶ Διὸς, οἷεσθε τοῦτ-

re exhibere. Quamquam ego, Athenienſes, grave ſolùm puto; ac difficile cum Rege bellum ſuſcipere; non pugna, & armis congredi. Quamobrem? Quoniam bellum neceſſariò triremibus, auro, locorum indiget opportunitate, quibus omnibus, probe teneo, magis illum, quàm vos circumfluere, atque abundare; prælia nullis adeo rebus, ut ſtrenuo milite indigere, quo nos, quique nobiſcum diſcrimen obeunt viciſſim, longè Regi præſtamus. Quare ne primi ullatenus arma capiatis diligenter vos moneo; ſed non minus dico oportere, ac pariter vobis denuntio, ut omnem belli apparatum promptum, paratumque ad ineunda certamina conficiatis. Quod ſi aliter vires comparandæ forent, ut Barbari frangere furorem, aliter, ut Græcorum poſſimus, metuendum eſſet, ne fortè armis ornanda Civitate, noſtra in Regem inſenſa, atque inimica voluntas ſe proderet. Verùm cum una, eademque ſit bellici apparatus ratio, eadem rerum capita, idemque militum robur, quo & hoſtes ulciſci, & ſociis opitulari, & ſalutem tueri liceat, cur novas quærimus inimicitias, cum non deſint, qui ſe nobis hoſtes profiteantur? Cur non iſtorum nomine munitur ad bellum Reſpublica, atque ita inſtructa, ac permunita, ſi deinde Rex audeat nos injuriis provocare, de ipſo Rege ſe vindicet? Sed eſto; ad ſuas vobiſcum vires conſociandas Græci nunc evocentur. Profectò ſi horum imperata viciſſim non facitis, in quam, rogo, ſpem vobis ingredi liceat, eos obtemperaturos, præſertim cum inter ipſos non deſint, qui alienum à vobis animum gerant? An putatis idcirco ſe faciles præbituros, quod vos audient admonentes, Regem ipſis ſtruere inſidias, nec ſe prævidere? Proh Jupiter, id vobis in mentem cadit? Credo equidem

τοῦντε; ἐγὼ μὲ γὰρ οἶμαι· ἀλλ' οὕτω μείζων οὗτος ἔδεῖ ὁ φόβος τῆς πρὸς ὑμᾶς, ἢ πρὸς ἀλλήλους ἑνίους διαφορῶν. εὐδεὲς δὲν ἀλλ', ἢ ραψῳδήσουσιν οἱ πρέσβεις περιόντες. τότε δ' (αὖ ἄρα, ἀνὼ οἰόμεθα ἡμεῖς, πράττητε) οὐδεὶς δήπου τῆς ἁπάντων ἐλλιῶν πλεῖστον ἐφ' ἑαυτῷ φρονήσει, ὅς τις ὁρῶν ὑμῖν χιλίους μὲ ἱππέας, ὁπλίτας δ', ὅσας ἂν θέλῃ τις, ναῦς δὲ τριακοσίας, οὐχ ἥξει, ἢ δείσεται, μετὰ τούτων ἀσφαλέσατ' ἂν ἡγούμενος σωθῆναι. οὐκοῦν ἐκ μὲν τῆ καλῆν ἥδη, τὸ δεῖσθαι, κἂν μὴ τύχητε, ἀμαρτεῖν. ἐκ δὲ τῆ μετὰ τὸ παρασκευάσασθαι, τὰ ὑμέτερα αὐτῆ ἐπίχειν, δεομένους σώζειν, ἢ ἐᾶ εἰδέναι πάντας ἥζοντάς ἐσι. Ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ταυτὰ τε, ἢ τὰ παρακλήσια τούτοις λογιζόμενος, λόγον μὲ οὐδένα ἐβουλόμην θρασὺν, οὐδὲ μάταιον ἔχοντα μῆκος δρεῖν: τῶν μέν τοι παρακλῶ ὅπως ὡς ἄρισα, ἢ τοιχιστα γενήσηται, πάνυ πολλὰ συμφέροντα ἔχον σκοπῶν. οἶμαι δὴ δεῖν ἀκούσαντας ὑμᾶς αὐτῶν ἢ αὖ ἀρίσκη, ψηφίζεσθαι. ἔσι τοίνυν πρῶτον μὲ τῆς παρασκευῆς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ μέγιστον, αὖτα διακεῖσθαι τὰς γνώμας ὑμῶν, ὡς ἕκασον ἑκάστα προσῆκεν ὅ, τι αὖ δέῃ, ποιῆσαι. ὁῤῥᾳτε γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι ὅσα μὲν πώποθ' ἅπαντες ὑμεῖς ἐβουλεύσατε, ἢ μετὰ ταῦτα τὸ πράττειν αὐτὸς ἕκασος ἑαυτῷ φρονέκεν ἡγήσατο, οὐδὲν πώποθ' ὑμᾶς ἐξέφυγεν: ὅσα δ' ἐβουλήσητε μὲ, μετὰ ταῦτα δὲ ἀτελέσατε πρὸς ἀλλήλους, ὡς αὐτὸς μὲ ἕκασος ἑ ποιῆσων, τῶν δ' πλησίον πράξοντα, οὐδὲν πώποτε ὑμῖν ἐγένετο.

dem ita vos cogitare; ſed illum pariter cogitate, quod metus iſte non magis apud eos poterit, quàm ſua vobiſcum diſſidia, ſuæque [17] inter ſe contentiones. Quare qui veſtro nomine hæc renunciantes circumibunt, non alium capient Legationis fructum, quàm iſtam veluti fabulam ſurdis auribus ceciniſſe. Quod ſi ea modò curare inducatis animum, quæ comparanda vobis propoſui, tum ſanè Græcorum nemo adeo ſubtiliter de ſe conſilium inibit, ac rem expendet, ut eum vos equitibus [18] mille, tantâ peditûm vi, quantam quiſpiam audeat optare, trecentiſque triremibus armatos videat, non ſtatim in veſtram veniat ſocietatem; quin reputans hiſce ſe poſſe viribus circumſæptum, tutam, tranquillamque vitam degere, vos non oret, atque obteſtetur, ut ſe ſe in fidem, tutelamque veſtram ſuſcipiatis. Igitur ſi modò Legationem ad eos invocandos decernatis, præcibus deliniendus erit illorum animus, ac ſupplicandum; & niſi orata conſequamini, ferendus repulſæ, atque irriti conſilii pudor. Si verò poſt rem bellicam expeditam; & melius rebus veſtris conſultum erit, & illos pro retinenda veſtris viribus libertate ſupplicantes habebitis, cunctoſque alios ad vos confugientes, veſtramque implorantes opem conſpicietis. Hæc, aliaque hujuſmodi mecum animo pervolutans nolui, Athenienſes, temerariam, verboſæque prolixitatis orationem vobis afferre, ſed quæ, re multùm conſiderata, vos doceat, quomodo ad bellum poſſitis vos optimè, celerrimèque comparare. Et ſanè in rem veſtram eſſe vehementer arbitror, ut hanc meam ſententiam, cum ipſam audieritis, & vobis lubeat, ſuffragiis veſtris com-

Ἐχόν-

probetis. Hoc igitur ſit primum, graviſſimumque totius inſtituendi apparatus caput, Athenienſes, ita animos veſtros componere, ut ad ea, quæ ſunt opus, promptos, atque alacres deferatis. Vobiſcum enim rationem ducite quotquot unquam rerum decreviſtis. Cum dare [19] illis operam, ſuę quilibet

Ἐχοιτων ὃ ὑμῶν οὗτω, καὶ παροξυνομένων, τοὺς διακοσίους, καὶ χιλίους ἀναπληρῶσαι φημι χεῖλιαι, καὶ ποιῆσαι διχιλίους, ὀκτακοσίους ἐντὸς ἑρασειμαστας. ἐὰν γὰρ τοῦτ' ἀποδείξητε τὸ πλῆθος, ἡμῖλιαι τῆς ἐπικλήρων, καὶ τῆς ὀρφανῶν, καὶ τῆς κλημουχικῶν, καὶ τῆς κοινοτικῶν, καὶ εἴ τις ἀδύματος, ἀφαιρεθέντων, ἑστεδαι χίλια, καὶ διακόσια ταῦτα ὑμῖν σώματα. ἐκ τοίνυν τούτων εἶμαι δεῖν ποιῆσαι συμμορίας ἴκοσιν, ὥσπερ νῦν εἰσιν, ἑξήκοντα σώματα ἔχουσαν ἑκάστην. τούτων ὃ τῆς συμμορῶν ἑκάστην διελεῖν κελεύω εἰς πέντε μέρη, κατὰ δώδεκα ἀνδρας, ἀνταναπληροῦντας πρὸς τὸν ἀπορώτατον ἀεὶ, τοὺς ἀπορωτάτους. Καὶ τὰ μὲν σώματα οὕτω φημὶ δεῖν σωτιτάχθαι, δι' ὃ ὃ, εἰσεῖδε, ἐτειδὰν ἕλων τὸν τρόπον τῆς σωτάξεως ἀκούσητε. τὰς ὃ τριήρεις, πῶς; τὸν ἅπαντα ἀριθμὸν κελεύω τριακοσίας ἀποδείξαντας, κατὰ τὴν πεντηκαιδεκαναίαν ἴκοσι ποιῆσαι μέρη, τῆς πρώτων ἑκατὸν, πέντε, καὶ τῆς δ' δευτέραν ἑκατὸν, πέντε, καὶ τῆς τρίτων ἑκατὸν, πέντε ἑκάστῳ μέρει διδόντας. εἶτα συγκλείσαι συμμορία σώματων ἑκόσι τὴν πεντεκαιδεκαίαν: τὴν ὃ συμμορίαν ἑκάστῳ τῷ μέρει σῶν αὐτῆς, τρεῖς ἀποδοῦναι τριήρεις. Ἐπειδὰν ὃ ταῦτα οὕτως ἔχοντα ὑπάρχῃ, κελεύω, ἐπειδὴ τὸ τίμημα ἐστὶ τὸ τῆς χώρας ἑξακισχιλίων ταλάντων, ἵν' ὑμῖν τὰ χρήματα ᾖ σωτεταγμένα, διελεῖν τοῦτο, καὶ ποιῆσαι κατ' ἐξηκοντα τάλαντα, ἑκατὸν μέρη: εἶτα πέντε ἑξήκοντα ταλαντείας εἰς ἑκάστην τῆς μεγάλων τῆς ἴκοσι συμμοριῶν

partis esse reputavit, nulla ipsarum vos fugit, quin ad exitum deducta fuerit; cum verò decretis quantumlibet constitutas nemo fovit, & vos invicem respicientes, à quo nam perficienda esset disputastis, unusquisque detrectans manum operi admovere, statim video periisse. Jam itaque, si in rem probè gerendam proni, atque animati sitis, censeo mille ducentorum numerum [20], octingentis augeri, in duoque propagari millia, ut inde deductis Virginibus, Pupillis, mittendis Colonis, Societatibus, & si quispiam alius justo detineatur impedimento, prior ille mille ducentorum numerus maneat. Hoc in classes viginti, ut nunc res est, distributo, singulis classibus sexagies hominum attribui, quibus iterum in quinque partes divisis, hac lege ipsarum cuilibet duodecim viros assignari, ut nulla sit, quæ non locupletem [21] aliquem cum reliquis afflictis re familiari conjunctum habeat. Et quidem hunc ordinem in percensendis hominum classibus servandum puto; quam verò obcausam retinendum putem, tunc proferam, cum omnem hujus instituti formam ante oculos vestros posuero. Quid autem de triremibus? Earum numerum [22] trecentas jubeo, easque in viginti partes divisas, quindenas unicuique parti adnumerari, quinque in singulos centenarios superadditis, ut totus trecentarum numerus quindenis redundet. Hæc triremium divisio, nam totidem in utraque sunt partes, cum alterâ illa convenit hominum divisione; quare unaquælibet sexagenûmvirûm classis triremes quindecim; duodecemvirûm, tres construendas recipito. His ita compositis, ut suo pariter ordine tributorum ratio constituatur, cum tota regionis æstimatio [23] sex millies talentûm sit, hæc pariter in centum partes dividitor, adeo ut singulæ sexagies talentûm valeant. Deinde quinæ ipsarum partes singulis magnis virorum Classibus;

seu

ριῶν ἐπικληρῶσαι: τὴν δὲ συμμορίαν ἑκάστῳ τῶν μερῶν μίαν ἐξήκοντα τάλαντείαν ἀποδοῦναι: ὅπως ἐὰν μὲν ὑμῖν ἑκατὸν δέῃ τριήρων, τὴν μὲν δεκάτην ἐξήκοντα τάλαντα σωτελῆ, τριήραρχοι δ' ὦσι δώδεκα: ἐὰν δὲ δέῃ διακοσίων, τριάκοντα μὲν ἢ τάλαντα τὰ τὴν δεκάτην σωτελοῦντα, ἓξ δὲ σώματα τριηραρχοῦντα: ἐὰν δὲ τριακοσίων, ἔλαττον μὲν ἢ τάλαντα τὴν δεκάτην διαλύοντα, τέτταρα δὲ σώματα τριηραρχοῦντα. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὰ νῦν ὀφειλόμενα τῶν σκευῶν ἐπὶ τὰς τριήρεις τιμήσαντας, ἅπαντα ἐκ τοῦ διαγράμματος πέμπειν κελεύω, μέρη εἴκοσιν. Ἔπειτα ταῖς μεγάλαις ἐπικληρῶσαι συμμορίαις μέρος ἓν χρηστὸν ἑκάστῃ: τὴν δὲ συμμορίαν ἑκάστην διανέμειν τῶν ἑαυτῆς μερῶν ἑκάστῳ τὸ ἴσον: τοὺς δὲ δώδεκα τοὺς ἐν ἑκάστῳ τῷ μέρει ταὐτ' εἰσπράξαντας, τὰς τριήρεις, ἃς ἕκαστοι λάχωσι, παρασκευάσαντας παρέχειν. Τὴν δὲ δεκάτην, καὶ τὰ σκάφη, καὶ τοὺς τριήραρχους, καὶ τὴν τῶν σκευῶν ἐπιμέλειαν, οὕτως ἂν ἄριστ' ἡγοῦμαι καὶ ταχιστ' ἂν γενέσθαι, καὶ παρασκευασθῆναι. Πλήρωσις δ', καὶ σαφὴς ὅδ' ἔσται; καὶ ῥᾳδία μετὰ ταῦτα λέγω. Φημὶ, τοὺς στρατηγοὺς δεῖν διανέμειν τόπους δέκα τῶν νεωρίων, σκοπουμένους ὅπως ὡς ἐγγύτατα ἀλλήλων κατὰ τριάκοντα ὦσι νεώσοικοι. Ἐπειδὰν δὲ τοῦτο ποιήσωσι, δύο συμμορίας, καὶ τριάκοντα τριήρεις τούτων ἑκάστῳ προστίθεμαι τῶν τόπων: εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς φυλὰς: τὸν δὲ τριηράρχων ἕκαστον, καθ' ἕκαστον νεώριον: ἵνα ὦσι συμμορίαι δύο, τριήρεις τριάκοντα, καὶ φυλὴ μία. Οὗ ἂν ἡ φυλὴ τόπου λάχῃ, διελεῖν τρίχα: καὶ τὰς ναῦς ὡσαύτως: εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς τριήρεις:

seu parvæ assignator una; ut cum Respublica centum triremibus opus habeat, pecuniam in singulas è censu per sexagies talentûm diviso Trierarchi duodecim tribuant. Si ducentis indigeat; per tricies talentûm sex Trierarchi. Si denique trecentis; per vicies dumtaxat, Trierarchis quatuor onus idem subeundum sit. Instrumenta verò, omnisque res nautica ornandis triremibus necessaria ex æstimatę regionis Breviario in viginti æquè partes dividuntor, suaque pars singulis magnis classibus prębetor, quam istæ pro virili suis duodecemvirûm societatibus dispertiuntor; societates, quas quælibet triremes nacta fuerit, ornatas exhibento. Hanc optimam puto viam, quam possitis in pecuniam, navibus, Trierarchis, armamentisque comparandis insistere. Remanet, ut qua ratione facilis, atque explicata futura sit navium constructio, diligenter vos moneam. Dico igitur ab Imperatoribus loca decem [25] eligenda esse opportuna, & quàm maximè, commodèque fieri possit, unum vicinum alteri, ubi Navalia tricenis fabricandis navibus idonea constituantur. Quæ cum fuerint expedita, classes duæ, triremestriginta locorum cuilibet assignantor. Tribus [26] deinde, ac Trierarchi, unum singuli Navale sortiuntor, ut horum unicuique classes hominum duæ, triremes triginta, Tribus una distribuantur. Sorte acceptum Navale, naves, ipsaque Tribus dividitor tripartitò; datæque iterum sortes suum cuique trientem afferant, ut singula Navalia singulas Tribus, tertia istarum pars, tertiam illarum obtineat. Hinc si quid erit curandum, vos non latebit, qui [27] quibus tribulibus locus, quique ipsorum trienti contigerit; quanti deinde Præfecti, triremes quantæ; quarum, ut sæpius re-

τοῦς : ὥστως ἂν ὅλη μὲ ὅλων νεωρίων ἓν ἑκάστη μέρος ᾖ τῆς φυλῆς : τὸ δὲ μέρους ἑκάστου τὸ πέμπτον μέρος ἡ πεντηκοντάς ἐχῃ. Εἰδέτε, ἂν τι δέῃ, πρῶτον μὲ τὴν φυλὴν, ὅπου τέτακται: μετὰ ταῦτα δὲ τὴν τριττύν. Εἶτα Συμπράξῃ τίνες, ἢ τριήρεις πόσαι, ἢ τριάκοντα μὲ ἡ φυλὴ, δέκα δὲ ἡ τριττὺς ἑκάστη τριήρεις ἔχῃ. Ἐὰν γὰρ ταῦτ' οὕτως εἰς ὁδὸν καταςῇ, ἔστι ἢ παραλίπομεν νῦν, (πάντα γὰρ ἀκριβῶς πῶς δύνειν οὐ ῥᾴδιον) αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἑαυτῷ δώσει : ἢ μία σωτηρία καὶ πασῶν ἡμῖν νεῶν, καὶ μέρους ἕσται. Τ' περὶ δὲ χρημάτων, ἢ πόρου φανερὸν πᾶσι ἤδη παραδοῦναι μὲ εἶδα λογον, ὃν μέλλω λέγειν : ὅμως δ' εἰρήσεται. Πιστεύω γὰρ, ἐὰν τις ὀρθῶς σκοπῇ, μόνος τἀληθῆ, ἢ τὰ γιγνόμενα εἰρηκὼς φανήσεσθαι. Ἐγὼ φημι χρῆναι, μὴ λέγειν νυνὶ περὶ χρημάτων. Εἶναι γὰρ πόρον ἂν δέῃ, μέγαν, ἢ καλὸν, ἢ δίκαιον, ὃν ἐὰν μὲν ἤδη ζητῶμεν, οὐδ' εἰς τοῦτ' ὑπάρξειν ὑγιαίνομεθα ἡμῖν : οὕτω πολὺ πρόσθεν νῦν ἀπορήμονες : ἐὰν δὲ ἐῶμεν, ἔσαι. Τίς οὖν ἔσθ' οὗτος, ὁ νῦν μὲν οὐκ ὤν, ὑπάρξων δὲ ποτε; αἰνίγματι γὰρ ὅμοιον τοῦτο γε. Ἐγὼ φράσω. Ὁρᾶτε τὴν πόλιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πᾶσαν ταυτηνὶ; ἐν ταύτῃ χρήματα ἔνεστιν, ὀλίγα δέον, κρὶς ἁπάσας τὰς ἄλλας εἰπεῖν πόλεις. Ταῦτα δ' οἱ κεκτημένοι, τοιοῦτον ἔχουσι τὸν τοῦτο, ὥς τ' εἰ πάντες εἰ ἐνταυθοῖ λέγοντες φοβοῖεν, ὡς ἥξει βασιλεύς, ὡς παρεσσιν, ὡς οὐκ ἀδύ τε ταῦτ' ἄλλως ἔχῃ : ἢ μετὰ τῆς λεγόντων, ἴσοι τὸ πλῆθος τυτιεῖς χρυσωμαθεῖν : οὐ μόνον οὐκ ἂν εἰσενέγκαιμεν, ἀλλ' οὐδ' ἂν ὁμολογήσαιμεν κεκτῆσθαι. Εἰ μέν τοι τὰ νεῶν διὰ τῆς λόγων φοβερὰ, ἔρρῳ πραττόμενα ἄν-

petam, triginta unaquælibet Tribus ; decem, singuli trientes habeant construendas. Quod si quid modò enucleandum prætermisimus, res ipsa, cum viam inierit, si quid invenerit impeditum, nullo negotio explicabit, atque unâ, eâdemque regulâ, qua singulis navium divisionibus, æquè simul omnibus providebitis. Nunc ad Ærarium supplendum venio, & rem dicam, quæ novitate vestras aures feriet ; dicam tamen, atque eâ fiduciâ dicam ; ut si quis rectè voluerit judicare, re, atque experimento me unum vera dixisse comperiet. Hæc igitur mea sententia est, oportere de comparandis pecuniis nullum modò sermonem fieri ; habet enim Respublica suis viribus jam constitutum Ærarium, maximum, promptum, legitimum, cujus investigandi cupiditate, si nunc animus incendatur, nemo cum usus erit, publicis paratum commodis existimabit ; adeò nunc ipsum aperire, copiamque facere vehementer refugimus. At modò silentio præteritum, è latebris tunc emerget. Quid autem hoc rei est ; quæ modò nulla, tunc fuisse constabit, atque efflorescet? Dictum videtur Œdipo indigere, sed ego recludam. Convertite, Athenienses, oculos ad hanc tantam, clarissimamque Civitatem; hæc [28] tantùm divitiis affluit, quantum, vix abest, ut dicam, omnes reliquæ. Verùm adeò tenacissimè retinentur, ut si quicquid Oratorum est, terrorem injiciat, Regem clamet accedere, magis etiam adesse, & nisi collatâ in Ærarium pecuniâ salvam Rempublicam esse non posse; quin si totidem Vates [29] id ipsum afflatu numine admoneant, nemo tamen non solum non afferet, sed occultabit, Quod si pericula verbis incussa, re sen-

nullamque profitebitur sibi esse.

σαντο, οὐδεὶς οὕτως ἠλίθιός ἐστιν, ὃς τις οὐχ ἑκατὸν δοίη, ἵν' ἄφωπος εἰσπλέγκοι. Τίς γὰρ αἱρήσεται μᾶλλον αὐτὸς, ἢ τὰ ὄντα πάντ' ἀπολωλέναι, ἢ μέρος τῶν ὄντων ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἢ ὅλων λοιπῶν ἀπεσπερκέναι; χρήματα δὲ δὴ φήμα φασι ποτε, αὖ ὡς ἀληθὲς εἰπεῖν: φράσον δ', ὦ. Διὸ μὴ δ' ζητῶν παραιτῶ. Ὅσα γὰρ νυνὶ πορίσασθαι αὖ, εἰ πρόλοιδε πολέσθαι, πλείων ἐσὶ γέλως τὸ μηδενός. Φέρε γὰρ, ἕκαστον τις εἰσφέρειν ἐρεῖ; οὐκοῦν ἐξήκοντα τάλαντα ἐρεῖ: ἀλλὰ πεντήκοντά τις ἐρεῖ; τὸ δ' ἑπτακόσια οὐκοῦν, ἑκατὸν εἴκοσι. Καὶ τί τοῦτ' ἐσὶ πρὸς διαπύας, καὶ χιλίας καμήλους, ἃς βασεὺς τὰ χρήματ' ἄγειν φασὶν οὗτοι; ἀλλ' ἴθι, ξευλάβε δωδεκατλω ὑμὲ εἰσοίσειν; πεντακόσια τάλαντα: ἰὴ ἴτ' αὖ ἀνάχοιδε, οὐτ' αὖ εἰ κατθέπτε, ἄξια τῦ πολέμυ τὰ χρήματα. Δεῖ ποιεῖν ὑμᾶς τάλλα παρεδώσεσθαι. Τὰ δ' χρήματα πῶ μὲ ἦν τὺς κε κτήσεως ἔχειν, εὐδαιμοίγὰρ ἂν ἐν καλλίονι σωζοιτο τῦ πόλι: ἐαὺ δ' ποδ' ὁ κυμὸς ἦτος ἔλθοι ποτε ἐκείνων εἰσφερόντων ἀυθῆ ἀμβωνεῖν.

Ταῦτα δ' ἃ δύνατά ἐσ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φρόττειν καλὰ, καὶ συμφέροντα, καὶ Βασιλέ περὶ ὑμῶν ἀτιμήσεια ἀπαγγελθῆνα: ὡ φόλ- οὐκ ὀλίγος γένοιτ' ἂν ἐκεῖφ διὰ πυ- των: ἀλλὰ μὲ γε τριακοσίας τριήρεις, ἂν ἑκατὸν παρεχωμεθ' ὑμεῖς, πῶς φρονοῦνος αὐτῦ χλιας ἀπολέ-

sentiet confirmata, nemo profectò sic erit [10] mentis impos, qui promptè, cupidissimèque suam partem non tradat, ac primus in medium afferat. Nam quis magis non eligat sibi, suisque opibus tuendis aliquid istarum offerre, quàm se ipsum & omnia perdere? Quis omnem suam rem familiarem aliqua ipsius parte non redimat? Igitur cum urgeat, impendatque periculum, tunc profectò, nequaquam antea reperietur pecunia, quanta quidem in rem sit opus. Proinde ab ea perquirenda nunc arbitror abstinendum; præsertim, quod quæ hoc tempore cogeretur, si eam præoccupatis imperare, aspernenda magis esset, atque explodenda, quàm si nulla in Ærarium perveniisset. Quid enim, quispiam jubet [11] centesimam? Conficientur inde sexagies talentûm. Proponit alius quinquagesimam? Colligentur centum viginti. Quid ista ad incredibilem auri, argentique vim, quam Regi ferre [12] Camelos mille ducentos, istorum sermone rumor ad nos peragravit? Sed videte quid tribuam; imponi vultis [13] duodecimam, quingentiesque talentûm contrahi? Primùm, tantum vectigal non erit vestrarum virium; deinde si magnis animis ferendum suscipiatis, attamen impar est nutriendo, sustinendoque bello. Quamobrem cæteris curandis rebus curam vestram impendite; pecuniam suis possessoribus habendam relinquite; nunquam profectò in tutiori, honestiorique loco Reipublicæ conservabitur. Cum verò se offeret occasio, ac propiùs adfit discimen, tunc ipsi volentes, lubenteque supplebunt Ærarium, è Reipublicæ necessitate modum facient liberalitati suæ. Ita sanè gerenda res est, Athenienses, eamque hoc pacto geretis è vestris viribus, vestro splendore, vestraque utilitate; Regi denique, si renuncietur hac mente vos esse, multum ad eum metu retardandum intererit. Scit enim Græcorum populos [14] trecentarum triremium classe, quarum nos centum duximus, mille Majorum suorum naves pro-

πάντας ταῦτα. Ἀκούσεται δ', ἡνίκα τὰς τῶν ἱππέων οὐσίας αὐτοὺς ὑμᾶς παρασκευασμένους τριήρεις. Εἰ δέ τε μὴ κομιδῇ, μὴ δ' ὡς πάνυ μανοῦτο, νομίσαι ῥᾴδιον εἶναι, τὸ τῶν ὑμετέρων πόλιν ἐκβραχὺ ποιῆσαι. Ἀλλὰ μὴν, ἔγε ἐπὶ χρήμασιν αὐτῷ μέγα ἐπέρχεται φρονεῖν: καὶ ταύτῃ ἀδυνατέρων ἀφορμὴν τῆς ὑμετέρας ἕξειν. Οὐ μὲν γε χρυσίον, ὡς φασιν, ἄγει: τοῦτο δ' αὖ διαδῶ, ζητήσει. Καὶ γὰρ τὰς κριθὰς, καὶ τὰ φρέατα ἐμπλητὸν πέφυκεν, ἐάν τις ἀπ' ἀνῃρῆ ἀεὶρῶν, καὶ πολλὰ λαμβάνῃ. Ἡμῖν δ', τὸ τῆς χώρας τίμιμα ὑπάρχον, ἀφορμὴν ἑξακισχιλίαι τάλαντα ἀκούσεται: ὑμεῖρ δὲ ὡς μὲ τὸν ἐποιοῦντες ἐκείνων ἀμυνούμεθα, οἱ ἐν Μαραθῶνι περὶ τροφὸν αὐτοῦ μᾶλις' αὖ εἰδεῖεν. Ἐως δ' αὖ κρατῶμεν, οὐκ ἔνι ὅπῃ χρήματ' ὑμᾶς ἐπιλιπεῖν. Καὶ μὴν δ' ὅ τινες δέδιασι, μὴ ξενικὸν πολὺ συσπάσηται χρήματα ἔχων, ἀλυθὲς εἶναι μοι δοκεῖ. Ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι ἐπὶ μὲν Αἴγυπτον, καὶ Ὀρόντῃ, καὶ τίνας περὶ ἄλλων βαρβάρων, πολλοὺς αὖ ἐθελῆσαι τῶν ἑλλήνων μισθοφορεῖν παρ' ἐκείνῳ: οὐχ ἵνα ἐκεῖνος ἕλῃ τινὰ τούτων, ἀλλ' ἵν' ἀπορίαν τινὰ ἕκαστος αὐτῷ κτησάμενος ἀπαλλαχῇ τῆς ὑπαρχούσης πενίας. Ἐπὶ δὲ τὸν ἄλλον ἑλλάδα, ἕλλιπα εὑρεῖν ἂν ἐθέλειν ἡγοῦμαι. Ποῖ γὰρ αὐτὸς πρόεισεται μετὰ ταῦτα; εἰς Φρυγίαν ἐλθὼν δουλεύσει; οὐ γὰρ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς ἔστιν ὁ φόρος τῶν βαρβάρων πόλεμος, ἢ περὶ χώρας, καὶ βίου, καὶ ἐδῶν, καὶ ἐλευθερίας, καὶ πάντων ὅσῃ τούτων. Τίς οὖν οὕτως ἐστὶ δυστυχὴς, ὅς τις ἑαυτὸν, γονέας, τέκνους, πατρίδα ἕνεκα κέρδους βραχέος προὔδοσθαι βουλήσεται; ἐγὼ μὲν οὐδὲ

profligasse, ac perdidisse; audiet nunc trecentas ab hac solùm Urbe comparari, & nisi furiisvehementer agitur, vobis uti hostibus rem duram, nec levis herculè momenti reputabit. Quod si propter pecuniæ magnitudinem infletur animo, discet uique suo periculo, hanc nequaquam Reipublicæ, quàm sibi angustiorem esse. Nam aurum, quod secum duci gloriatur, si in usus dividat, olim deficiet, cùm vel ipsi exhauriantur fontes, ac puteiſi diu & confertim hauriantur. Æquè ved non eum latebit, vobis regionem esſ talentùm [15] sex millies æstimatam, undvires Ærarii facilè reficiantur. Quæregionem si vastare cogitet, quam gràiam à nobis relaturus sit, poterit à Mjoribus suis, qui fuerunt apud Maratonem [16] edocti, luculenter perdiscereSi autem fuerit à nobis victoria, pecnia quidem victoribus nunquam deerit. Neque verò quod aliqui timent, mihi mendum esse videtur, hac nempe tantâ pecuniâ magnum sibi à Rege peregrinoum militum exercitum conscribi posse. itipendia, opinor, apud illum Græci nererent, si contra [17] Ægyptum arma ferret, vel contra [18] Orontem, Barbarosque alios, atque eâ mente mererent, non ut Rex militibus augeat Copias suis, sed ut ipsi ejus pe- rem familiaem; neve ut hostes ille, sed ut ipsi pauperiatem profligarent. At neminem putoGræcorum, gladium unquam in Græco alios districturum. Nàm quò deinde ibactâ Græciâ se vertet? in Phrygiam[19] serviturus veniet? Siquidem quotquot cum Barbaro suscipiuntur [20] bella, pro Imperio solùm, pro vita, moribus, libertate, cæterisque hujusmodi suscipiuntur. Quapropter quis adeo sit perditis rebus, adeo afflictus fortunâ, qui se, Parentes, Patriam, sepulchra vilissimo, turpissimoque lucro velit addicere? Ego neminem puto, sed

οὐδένα ἡγοῦμαι. καὶ τὶ μὴ, οὐδ' ἐκείνῳ συμφέρει, ξένους κρατῆσαι τὰν ἑλλήνων. οἱ γὰρ ἡμῶν κρατήσαντες, ἐκείνου γε πάλαι αὖ κρείττους ἦσαν. βούλεται δ' ἐκεῖνος οὐκ ἀεὶ λόον ἡμᾶς, ἐπ' ἄλλοις εἶναι: ἀλλὰ μάλιστα μὲ πάντων, εἰ δὲ μοὶ, τῶν γε ὑπαρχόντων δούλων ἑαυτῷ τῶν ἰρχειν. Εἰ τοίνυν τίς οἴεται Θηβαίους ἑσεῖσθαι μετ' ἐκείνου, ἔτι μὲν χαλεπὸς πρὸς ἡμᾶς ὁ περὶ τούτων λόγος: διὰ γὰρ τὸ μισεῖν αὐτοὺς, οὐδ' ἂν ἀληθὲς ἡδέως, οὐδ' ἂν ἀγαθὸν τι περὶ αὐτῶν ἀκούσαιτε: οὐ μὴν, ἀλλὰ δεῖ τοὺς περὶ πραγμάτων μεγάλων σκοποῦντας μηδένα συμφόντα λογισμὸν παραλιπεῖν διὰ μηδμίαν φροφασιν. Ἐγὼ τοίνυν οἶμαι τοσοῦτον ἀπέχειν Θηβαίους τῦ μετ' ἐκείνου τοτ' ἂν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς ἑλλήνας, ὡς τε πολλῶν αὖ χρημάτων, εἰ ἔχοιεν δοῦναι, πολεμεῖσαι, γνέσθαι τινὰ αὐτοῖς καιρὸν, δι' οὗ τεθνρότερας διαλύσονται πρὸς τοὺς ἕλληνας ἁμαρτίας. εἰ δ' ἄρα παντάπασί τις οὕτως οἴεται, φύσει δύσνοιάς Θηβαίους εἶναι: ἐκεινό γε δήπουθε ἅπαντες ἐπίσασθε, ὅτι Θηβαίων τὰ ἐκείνε φρονήσαι, ἀνάγκη τοὺς τῶν ἐχθρὸς τὰ τῶν ἑλλήνων φρονεῖν, ἡγοῦμαι τοίνυν ἐγὼ ταύτλω τλὼ τάν τῦ δικαίου, καὶ τοὺς μετ' αὐτῆς ὄσας, τῶν φροδοτῶν κρείττους, καὶ τῶ βαρβάρου ἑσεῖσθαι πρὸς ἅπαντας. ὥσ' οὔτε φοβεῖσθαί φημι δεῖν πέρα τ μετρίου, οὔδ' ὑπαχθῆναι φροτέρους ἐκπέρεν τὸν πόλεμον. Καὶ μὴν, οὐ δ' τῶν ἄλλων οὐδένα ἂν εἰπόντος ἑλλήνων φοβεῖσθαι τὸν

sed neque illud puto, à Regis eſſe utilitate, peregrinorum militum ope ſervam ſibi Græciam conſtituere; Nam qui ſervitute nos premere potuiſſent, & ipſum facilè deinceps poſſent. Et ſanè longè abeſt, ut velit, in diſcrimen ipſe ſervitutis adduci, ut nobis jugum imponat. Cunctis imperandi præcipuo quidem uritur, deſiderio; at ſin minus, iis ſaltem, in quos grave nunc imperium exercet. Quod ſi tamen quiſpiam ſibi perſuaſum habeat, Thebanos [42] illi non defuturos, multùm errare, ac falli arbitror. Video quàm ſit difficile [43] de Thebanis apud vos dicere, quippe odio in illos incenſi, nihil de iiſdem veri, nihil boni vultis audire. Attamen qui ſummam Reipublicæ, maximaque negotia complexus animo fuerit, multùm refert, ut ne quidpiam, quod poſſit ejuſdem utilitatibus inſervire, prætermittat. Ego equidem tantùm diſtare arbitror, Thebanos cum Rege adverſus Græciam commoturos arma, in caſtris futuros, ut ingenti divitiarum copiâ, ſi quam [44] repræſentandam haberent aliquam ſibi occaſionem comparaturos exiſtimem, qua quicquid à ſeſe in Græcos peccatum fuit, delere, ac tenebris poſſent obducere. Id autem ſi cuipiam, difficilem naturâ, obſtrematamque illorum voluntatem reputanti perſuaderi nequeat, illud ſaltem & iſte, & vos pariter omnes tenetote: ſi Thebani veniant in Regis partem, eamque ſuſcipiant ſuis viribus confovendam; neceſſariò qui gerunt cum iiſdem [46] Thebanis inimicitias, Græcorum æquè tuendan ſuſcepturos. In qua partium, animorumque diſſentione non dubito, quin jus, & fas, quique cum iſtis faciunt, victoriam de Barbaro, ac proditoribus ſint percepturi. Quapropter & leviter vobis à bello timendum eſſe, & ne primi ullatenus inferatis, diligenter cavendum arbitror. Quamquam neminem video Græcorum, qui meritò

hoc

τὸν πόλεμον τοῦτον ὁρῶ. τίς γὰρ ἐκ οἶδεν αὐτῶν, ὅτι ἕως μὲν ἐκεῖνοι κοινὸν ἐχθρὸν ὑπεκκόπτοτε ὁμονόοι ἀλλήλοις: πολλῶν ἀγαθῶν ἦσαν κύριοι. ἐπειδὴ δὲ φίλον αὐτῶν νομίσαντες αὐτοὺς ὑπέρσχεν, περὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς διαφόρων ἐπιχθόνιον διαφορὰν: ἵσα ἂν οἶδέ καταρώμενος ὅρε τις αὐτοῖς, τοσαῦτα πεπόνθασι κακά. εἰδὼ ὧν ἡ τύχη τὸ δαιμόνιον φίλον μὲν ἀλυσιτελῆ, συμφέροντα δ' ἐχθρὸν ἐμφανίζει, τοῦτον ὑμεῖς, φοβούμεθα; μηδαμῶς. ἀλλὰ μὴ ἀδικῶμεν, ὑμῶν αὐτῶν ἕνεκα, καὶ τῆς σῆς ἀλλων ἑλλάνων ταραχῆς, καὶ ὑπερίας. ἐπεὶ, εἴγε ὁμόσυμμαδὸν ὧδ μετὰ πάντων ἐπιθέσθαι μόνῳ, οὐδ' ἀδικεῖν ἂν ὑμᾶς ἔδοκα ἐκείνου: ἐπειδὴ δὲ τοῦτ' οὐχ οὕτως ἔχει, φυλάττεσθαί φημι δεῖν, μὴ ποτέραστιν δῶμεν βασιλεῖ τὰ τὰ δίκαια ὑπὲρ σῆς ἀλλων ἑλλάνων ζητεῖν. ἡσυχίαν μὲ γὰρ ἔχόντων ὑμῶν, ὑποστῆς ἂν ὅτι τοιοῦτό τι πράττων: πόλεμον ὃ τοιαμένων πρωτέρων, εἰκότως ἂν δοκοίη διὰ τῶν πρὸς ὑμᾶς ἐχθρὰν, τοῖς ἄλλοις φίλος εἶναι βούλεσθαι. μὴ οὖν ἐξελέγξητε, ὡς κακῶς ἔχει τὰ ἑλλάνικα, συγκαλοῦντες, ὅτε οὐ πείσετε, τὸν πολεμεῖν τε, ὅτε οὐ δωήσεδε: ἀλλ' ἔχετε ἡσυχίαν, σαβοῦντες, καὶ παρασκευαζόμενοι: καὶ βούλεσθε ἀπαγγέλλεδαι περὶ ὑμῶν πρὸς βασιλέα, μὴ μὰ Δία ὡς ἀπορούσιν, ἢ φοβοῦνται, ἢ δεδιβοῦνται πάντες οἱ ἕλλωες, καὶ οἱ ἀδικαῖοι, πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλ' ὅτι, εἰμὶ

hoc metu commoveri possit. Nam quis illorum adeo rerum oblitus est, qui nesciat, omnem sibi bonorum copiam obtigisse, quousque communi consilio repudiata Regis amicitiâ [45] sanctissimo sese fœdere conjunxerunt. Contra verò, postquan bene de illius erga se benevolentiâ, ac familiaritate existimantes, acerrimis inter se contentionibus dilacerati sunt, eas profectò [46] calamitates, eaque mala pertulerunt, quæ neque, si quispiam cuperet Diris eos omnibus devovere, tiret unquam mente concipere. Quem igitur familiaritate suâ nobis damnum; nimicitiâ utilitatem allaturũ esse Fortuna ostendit, Numenque Deorum, hujusmetu afficiemur? hic nos deterrebit? Non sanè. Verumtamen ab ipso injuriis provocando abstineamus necesse est, idque nostri emolumenti causâ, neve Græci aliis turbandi res, nobisque diffidendi deur occasio. Nam si tota unanimis Græcorum Natio bellum Regi, ipsorum auxiliis destituto, vellet inferre, nullâ ipsum, pinor, privatâ injuriâ prosequeremur, sed cum istud exoptari magis, quàm obineri possit, diligenter cavendum mono, ne Regi causa præbeatur, Græcorum [47] aliorum quærelas, juraque investigandi, eaq; suis armis, suâque potentiâ onfovendi. Profectò si pacem nobis tuentibus velit ille hujusmodi rebus immiscri, suspicionem dabit, quid agitet mente. At si nos gladium primi educamus, facilè persuadebit, sese aliorum quærere necessitudinem, ut sibi

à nobis hostibus caveat, ac permuniatur. Ne igitur vobis in mentem veniat, Græciæ conditionem, ac statum deplorare, cùm data universæ genti concione, eam nequaquam in sententiam vestram adducetis, aut cum, bellum suscipientibus vobis, illud persequi, & profligare virium inopiâ non licebit. Quare pacem utique retinete, ac fortes, & alacres animo omne studium, curam, cogitationem, ad conficiendam rem militarem, ad apparatus bellicos adhibete. Atque ista ad Regem de vobis fama pervadat: non fluctuatione, aut metu, aut socialibus discordiis bellum

vos

εἰ μὴ τοῖς ἕλλησιν ὁμοίως αἰσχρὸν ὦ τὸ ψεύδεσθαι, ἃ ἐπῄρκεν, ὥσπερ ἐκεῖνο καλὸν, πάλαι ἂν ὑμεῖς ἐπ' ἐκεῖνον ἐτορεύεσθε : νῦν δ' οὐτοῦ μ᾽ οὐκ ἂν ποιήσαιτε ὑμῶν ἕνεκα ἀνῆρ : ὅρκιόν δ' πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν αὐτῶν λαβεῖν παρόντων ἐκεῖνον, ὑπὲρ ὅτου τοὺς προγόνους αὐτοῦ. ἢ ταῦτ' ἂν ἐσὶν σκοπεῖν αὐτῷ, οὐκ ἐλεγχόμενος ὑμᾶς βουλόμενους δρήσει. ἐκ μὲν γε δῆ ἀρὸς τοὺς ἑαυτῶ προγόνους πολίμων συμοίσει τῶν πόλιν διδάμενα, ἢ μεγάλω γενομένω : ἐκ δ' τῆς ἡσυχίας, ὧν ἦγε ἀρὸ τούτων, αὐθημᾶς δῆ ἄλλων ἑλλιοίδων πόλεων τοσούτων, ὅσων νῦν, ὑπερῴρουσαν. ἢ μὲν, ἢ τοὺς Ἕλληνας ὁρᾷ δεομένους, ἥτοι τινὸς ἐκουσίου, ἢ ἀκουσίου διαλλακτῆ : τοῦτο δ' οὐτὸν δόξειν ἂν φανέντα αὐτοῖς, εἰ πόλεμον κινοῖη. ὡς τε ἢ γνώσεται, ἢ πισὰ αὐτῷ δῆ ἀπαγγελοῦσιν ἀκούειν ἔσαι. ἵνα δ' ὦ αὖδρες ἀδηναῖοι, μὴ μακρὰ λέγων λέαν ἐνοχλῶ, τὰ κεφάλαια, ὧν συμβωλεύω φρόσας, ἄκουε. Παρασκευάζεσθαι χρὴ ἀρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθροὺς κελεύω : ἀμωσεῖσθαι δ' ἢ βασιλέα, ἢ πάντας, ἂν ἀδικεῖν ἐπιχειρῶσι, ταύτῃ τῇ δυνάμει ᾗμὶ δεῖν : ἄρχειν δ' μηδενὸς, μήτε λόγου, μή τε ἔργου ἀδίκου, τὰ δ' ἔργα ὑμῶν ὅσων ἄξια δῆ ἀροφόνων ἔσαι, σκοπεῖτε. μὴ τοὺς ἐπὶ τῶ βήματος λόγους. κἂν ταῦτα ποιῆτε, ἢ ὑμῖν αὐτοῖς, ἢ τοῖς τἀναντία πείσουσι συμφέροντα πράξετε : οὐ γὰρ ἐργιδήσεσθε αὐτοῖς ὕσερον, νῦν ἁμαρτόντες.

vos detrectare; & nisi fidem fallere, ac pejerare [48] Græci æquè turpe, ut ipse præclarum, ducerent, ultro illaturos; ab eodem verò, vestri decoris causâ, in præsentia abstinere, sed precari Deos omnes, ut eamdem illi, quam Majoribus [49] ejus, dementiam inficiant; reperturum profectò, si ad statum Reipublicæ considerandum adducat mentem, vos non malè rebus vestris consuluisse. Id etiam non ipsum latet, Urbem nostram, bello cum ejus Progenitoribus gesto tantam [50] suam felicitatem, splendorem, magnitudinem acceptam referre; pace verò, atque otio ante ea tempora irretitam, minus profectò, quàm modò, græcis Urbibus excelluisse. Nec sanè ignorat sedulò perquiri aliquem, qui (ex animi ne sententia, an præter voluntatem nihil interest) sedandis eorum discordiis [51] occasionem, aut operam præbeat; hunc autem, si bellum moverit, quamobrem ipsi de suo periculo moneantur, se futurum. Hinc denique fidem adhibebit, veraque esse putabit, quę sibi de nobis, nostraque providentia renuntiabuntur. Sed ne plura dicendo, Athenienses, gravius obtundam aures vestras consilii mei capita paucis complexus, discedam. Moneo igitur, prænuntioque, vires promptas, paratasque vobis esse oportere apertis hostibus vindicandis; quibus viribus Regem, omnesque alios in officio continendos, qui vobis injurias, ac perniciem audeant inurere; dicto lædendi, aut facto nunquam à vobis initium fieri, semper cogitantes, quid pro sua dignitate à vobis

ΠΕ-

postulent Majorum vestrorum opera, non quid Oratorum consilia. Si hoc pacto gesseritis Rempublicam, geretis quidem è vestra, atque ex istorum etiam utilitate, qui mecum in hujusmodi contentione dissentiunt; nec erit, cur quicquam deinceps iisdem succenseatis, si nunc à recto agendi tramite à Reipublicæ commodis non aberratis.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΩΝ

DE MEGAPOLITIS.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

ARGUMENTUM.

Μετὰ τὸν ἐν Λεύκτρῳ μάχην οἱ μὲν Ἀθηναῖοι βαίοντες παρὰ τῆς κατεστασιασμένων Λακεδαιμονίων ἀτίμως, οἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐκ πολλῆ φιλονικίας ἔτεκον ἐρίσαντες διὰ τὸ πολλάκις ὑβρίζεσθαι, δὺς ὅμως διήμελψαν. Τύτοις ἓν ὕστερ καταλλαττόμενοι, ὑχὶ τὰς ἐντεθῶσας μετὰ Λακεδαιμονίων, Ἀρκάδωντε σωθήκας διέλυσαν. Μεταξὺ δ' οἱ Σπαρτιᾶται ἐπολόρκησαν Μεγάλλω τῆς Ἀρκαδίας Πόλιν. Διόπερ ἀμφότεροι πρέσβεις Ἀθήναζε πέμπυσι, βοηθῆσαι δύναμιν ἐξομένοι. Ὁ δὲ Δημοσθένης δεῖν τοῖς Μεγαλοπολίταις ἐνεφέρειν κελεύει, ἵνα μὴ ἐκείνων καταδουλωθέντων ἡ Λακεδαίμων ἰσχύῃ, καὶ πάλιν τῇ Πόλει φρόνημα παρίξῃ.

Athenienſes, quamvis Lacedemoniis ob inſitam animis æmulationem, maximaſque acceptas injurias inſenſiſſimi, in ſummis eorum angustiis poſt Leuctricam pugnam auxilium poſtulati, bis ſummiſerunt. Hoc beneficio reconciliati, non tamen initum jamdiu cum Thebanis, Arcadibuſque Lacedemoniorum hoſtibus fœdus deſeruerunt. Interim Spartani Megalopolim Arcadiæ Urbem bello petunt. Utrique Legatos Athenas mittunt ſuis auxilium exoraturos. Demoſthenes Megapolitis ferendum cenſet, ne iis ſubactis nimium Sparta viribus augeatur, atque iterum negotium faceſſat Reipublicæ.

ΛΟΓΟΣ.

ORATIO.

ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ μοὶ δοκοῦσιν ἁμαρτάνειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ τοῖς Ἀρκάσι, καὶ οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις συμπρεσβεύτες. ὥσπερ γὰρ οὐ ἑκατέρων ὄντες, οὐχ ἡμῶν ὄντες πολῖται, πρὸς οὓς ἀμφότεροι πρεσβεύονται, κατηγορῦσι, καὶ διαβάλλουσιν ἀλλήλους. ὧν ὃ τοῦτο μὲν ἧττον ἀσχημόνων ἔργον· τὸ δ' ὅπως, ὑπὲρ τῆς πραγμάτων λέγειν, καὶ τὰ βέλτιστα ὑπὲρ ὑμῶν σκοπεῖν οὐδὲ φιλονικίας, ἧττ' ἐνδέᾳ συμβουλεύειν ἀξιο-

SI quis Athenienſes, fortè nunc interſit concioni ſermonis attici ignarus, civiumque noſtrorum; audiatque ab aliis Lacedemonum Cauſam, Arcadum ab aliis vehementer ſuſceptam acrius defendi, eos quidem iſtarum Urbium populares exiſtimabit. Cum verò intelliget, Athenis natos, atque hujus Cives eſſe Reipublicæ, mecum ſanè arbitrabitur utroſque multùm errare, ac deeſſe turpiter officio ſuo. Nam veluti legationem ab alterutra illarum gentium ad nos obirent, nec Patriæ ſuæ meminiſſent, invicem ſe calumniis, accuſationibus, quærelis proſcindunt, obliti propemodum id eſſe Legatorum munus; conſulentium verò Reipublicæ, ſepoſito partium ſtudio cogitare, ac proponere, quæ ſolùm omnium utilitati providere poſſint. Quanquam non-

me

ἐξιούντων. τῶν δ' ἕνεκα, ἔστις ἀνθρ περὶ τοῦ γιγνώσκεσθαι, καὶ τί τῇ φωνῇ λέγων ἀπτικῶς, πολλοὺς ἂν οἶμαι τοὺς Β, Ἀρκάδας, τοὺς δ, Λάκωνας ἀνθρ εἶναι νομίσαι. Ἐγὼ δ, ὁρῶ Β ὡς χαλεπὸν τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν ἐστὶ: συμπεπλεγμένων γὰρ ὑμῶν, καὶ περὶ Β, ταυτὶ βουλομένων, περὶ δ ταυτὶ, ἐὰν τὰ μεταξύ τις ἐγχειρῇ λέγειν, καὶ ὑμεῖς μὴ παρεμπίπτε μαθεῖν: χαλεπὸν Β οὐδέτερος, διαβεβλήσεται δ πρὸς ἀμφοτέρους. ὑ μὲν, ἀλλ' αἰρήσομαι μᾶλλον αὐτός, ἂν ἄρα τοῦτο πάθω, δοκεῖν φλυαρεῖν, ἢ παρ' ἃ βέλτιστα νομίζω τῇ πόλει, προδιδοὺς τῶν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι. Τὰ Β οὖν ἄλλα ὕστερος, αὐ ὑμῖν βουλομένοις ἦ, λέξω. Ἀπὸ δ περὶ ὁμολογουμένων ὑφ' ἁπάντων ἄρξομαι, ἃ κράτιστα νομίζω διδάσκειν. οὐκοῦν, οὐδ' ἂν εἷς ἀντέποι, ὡς οὐ συμφέρει τῇ πόλει καὶ Λακεδαιμονίους ἀσθενεῖς εἶναι, καὶ Θηβαίους τοσούσδε. ἔστι τοίνυν ἴσ τινι παρ' ἡμῖν τοιούτῳ τὰ πράγματα νῦν (εἴ τι ἔτι δεῖ τοὺς ἐρημίνους πολλάκις παρ' ὑμῖν λόγους τεκμηραδεῖν) ὥστε Θηβαίους Β Ὀρχομενοῦ, καὶ Θεσπιέων, καὶ Πλαταιέων οἰκιδεστῶν ἀσθενεῖς γενέσθαι: Λακεδαιμονίους δ, εἰ ποιήσουσι Λ'ρκαδίαν ὑφ' ἑαυτοῖς, καὶ Μεγάλην πόλιν αἰρήσουσι, πάλιν ἰσχυροὺς γενήσεσθαι. σκεπτέον τοίνυν, μὴ φοβερὸν τοῖς δ γενέσθαι φοβεροὺς, καὶ μεγάλους ἐάσωμεν, ἃ ἐλεῖνοι μικροὶ γένωνται: καὶ λάθωσιν ἡμᾶς πλείονι μείζους οἱ Λακεδαιμόνιοι γενόμενοι, ἢ ὅσῳ τοὺς Θηβαίους ἐλάττους συμφέρει γενέσθαι: ὑ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἂν ἀντοιμεν, ὡς ἀντολλάξαιδαι βουλοίμεθα ἀντιπάλους Λακεδαιμονίους ἀντὶ

me preterithanc ipſam vobis utilitatem dicendo, conſulendoque explicare, quantam ſecum afferat difficultatem. Cum enim falſis opinionibus imbuti, atque in diverſas diſtracti ſententias, alius aliam tueamini; mediam ſi quis aggrediatur oſtendere, ac ſuadere, vos huic dare animum recuſabitis, & ille neutræ partis gratiam, utriuſque calumnias, atque odia ſibi conciliabit. Verumtamen nullo hujus periculi metu, nulla deterritus difficultate, impertiri nugatoris nomine potius eligam, quàm vos in fraudem induci, aut à conſiliis afferendis, quæ reputem Civitati profutura, me coercere. Ab iis autem, quæ patent omnibus, & nemo inficiatur, initium loquendi faciam, ac ſimul docendi quod mihi videtur optimum, ad veſtramque maximè ſalutem pertinere. Deinceps ad reliqua, ſi datum fuerit, orationem convertam, atque omne dicendi ſtudium adducam. Itaque nemo herculè reperietur ſic rerum oblitus, qui neget nimium prodeſſe Reipublicæ, fractas eſſe Lacedemonum [6] vires, ac Thebanorum eoſque non multùm armis, & robore Imperii valere. At verò ſi quod futurorum indicium ex anteactis apud vos ſermonibus licet capere, id modò fert rerum conditio, ac ratio temporum poſtulat, ut, ſi accidat Orchomenum [7] Theſpiam [8] Platæaſque [9] in priſtinam formam, dignitatemque reſtitui, Thebanorum conterantur [10] vires, nervi incidantur; ſi verò Arcadiam [11] à Lacedemoniis perdomari, Megalopolim [12] in poteſtatem redigi, ut ii rurſum inſtauratis viribus erigant [13] ſeſe, & convaleſcant. Providendum igitur, ne hos permittamus augere potentiam Imperii ſui, ac periculoſiores evadere, antequam illi cadant animis, & debilitentur; neve Lacedemonii clam nobis ad eam felicitatem ſubrepant, ex qua plus Reſpublica detrimenti capiat, quàm ex Thebanorum anguſtiis, utilitatis. Non tamen iſtud vobis in eam partem accipiendum eſt, quaſi velim a nobis Thebanorum [14] inimicitias cum Lacedemonum commutari,

Ἐνβάσωμεν; οὐδὲ τοῦτ' ἔδοξ' ὁ στουδάζομεν, ἀλλ' ὅπως μηδ' ἕτεροι δυνήσονται μηδὲν ἡμᾶς ἀδικεῖν. οὕτω γὰρ αὐ ἡμεῖς μετὰ πλείστης ἀδείας ἥξομεν. Ἀλλὰ τὶ δίκ, ταῦτα μὲν οὕτω δεῖν ἐχὶν φήσομεν: δεινὸν δ', εἰ πρὸς ὃς παρεστατόμεθα ἐν Μαντινείᾳ, τούτους συμμάχους ἀφησόμεθα: ἔστε ὁσθήσομεν τούτοις ἐναντία ἐκείνοις, μεθ' ὧν πότε ἐλπιωμόσομεν, καί μοι ταῦτα δοκεῖ: προσδεῖσθαι δὲ τι τῶν τὰ δίκαια ποιεῖν ἐθελόντων ἕτέρων· εἰ μὲν πάντας ἐθελήσουσι πάντες εἰρήνην ἄγειν, ὁ ζσθήσομεν τοῖς Μεγαλοπολίταις: οὐδὲν γὰρ δεήσει, ὥστε οὐδετέροις ὑπεναντίον ἡμῖν ἔσται πρὸς τοὺς παρατεταγμένους: σύμμαχοι δ' ἡμῖν οἱ μὲ, ὑπαρχουσιν ὃς φασιν, οἱ δ', προσγενήσονται γωὶ, ἐ τί αὖ ἄλλο βουλεύσεθα: ἐαὶ δ' ἀδικῶσι, ἐ πολεμεῖν δόντα δεῖν, εἰ μὲν ὑπὲρ τούτου μόνη βουλεύσιον, εἰ χρὴ Μεγάλαις φόλιν ἡμᾶς προσθαι Λακεδαιμονίοις, ἡ μὴ, δίκαιον μὲν οὐ, συγχωρῶ δ' ἔγωγ' ἐᾶσαι, κ μηδὲν ἐναντιωθῆναι τοῖς πότε ἡμῖν αὐτῆι μεταχώσι καθύπων. εἰ δ' ἅπαντες ἐπίσασθε ὅτι ταῦτ' ἴλωσιν, ἴσασιν ἐπὶ Μεσσήνῃ: φρασάτω τὶς ἐμοὶ ἡμῖν νῦν χαλεπὸν τοῖς Μεγαλοπολίταις, τί τόδ' ἡμῖν συμβουλεύσει ποιεῖν; ἀλλ' οὐδεὶς ἐρεῖ· κ μὴν, πάντες ἐπίσασθε, ὡς κ παρανόμων τούτων, κ μὴ, βοσθητέον, κ διὰ τοὺς ὅρκους οὓς ὁμωμόκαμεν Μεσσηνίοις, κ διὰ τὸ συμφέρον εἶναι κατα-

cum istisque simultatem geri, pacatis alteris. Non enim id agitur, sed ut eorum nemini tantum sit robur animi, ac virium, quantum possit aliquam nobis perniciem parere, plagam, ac damnum facere. Ita securitati nostræ provisum foret, nulloque Civitas [15] adversitatis turbine concuti posset, ac labefactari. At Mediusfidius hoc pacto Rempublicam gerendam esse fatebimur, sed videri amarum nimis, & durum cum iis coniungi fœdere, quos contra [16] in Mantinienſi pugna gladium eduximus, & graves, infensissimosque adversarios experti sumus. Nec animum posse induci, ut quibus tunc hostibus utebamur, nunc iis feramus opem, & contra illos feramus, quibuscum [17] communi consilio, datâque amicitiæ dexterâ belli pericula sustinuimus. Id equidem non inficior, sed illud quoque desiderarem, nullum ab aliis justitiæ damnum, nullum æquitati vulnus infligi. Etenim si vellet unusquisque pacem agere, quietem tueri; nec nostris indigerent auxiliis Megapolitæ, nec nobis ferendi cura suscipienda esset; atque ita nihil gerendum hostiliter contra quos, tum temporis, pugnæ, armorumque socios habuimus. Qui si nobiscum, ut ajunt, in fide manent, atque amicitia, & si nunc Arcades ad familiaritatem nostram accedunt, quid reliquum nobis optandum est? Verùm cum Lacedemonii in rem suam convenire arbitrentur, bellum Megapolitis incutere, damnis, injuriisque lacessere, quid nobis ineundum consilii? Si solùm agatur, utrum Lacedemoniorum potestati Megalopolis permittenda sit, an eripienda; nil moror, quin deseratis, neve quidpiam moliamini adversus illos, qui pridem nobiscum in acie periclitati sunt, eademque belli discrimina subjerunt. At cum nemini incompertum sit, eâ captâ, socios istos, ac familiares nostros Messenem [18] aggressuros, dicat mihi horum aliquis, qui suam tantam in Megapolitas ostendunt asperitatem, quomodo tunc rem nostram expediet, quid nobis gerendum consulet? Hærebit profectò consilii inopiâ, & conticescet. Æquè verò cum vestrûm neminem fugiat, vel taceant isti, vel de officio vos moneant, suppetias tum vos ire Messeniis oportere, nisi fortè velimus, aut quæ jurati [19] promisimus, violare, aut oblivisci

visci Reipublicæ, cujus vehementer interest, eam stare [10] civitatem, ac salvam esse; considerate animis vestris, utrum magis honestati, humanitatique vestræ conveniat à Megalopoli ne tuenda, an Messene, ledendi, adversandique Lacedemonibus initium ducere. Profectò si nunc ad arma veniatis, facilè coniicietur voluisse vos Arcadibus opem ferre, ac tutam, stabilemque servare pacem, pro qua Signa sequuti estis, in aciem educti Exercitus, expeditiones susceptæ. Cum aderit Messeniorum tempus, tum sanè, cui manifestum non erit, vos eosdem non adductos æquitatis jure, sed Lacedemonum metu percupere Messenem stare? Enimvero id maximè providendum est, ut nunquam à recti forma discedamus, sed custodiendum simul, ut quod honestum, ac rectum, idem utilitatem conferat Reipublicæ. Est & hujusmodi sermo ab istis, qui levandę auxiliis nostris Megapolitarum calamitati acriter se opponunt, sæpius ad aures vestras admotus. Dicunt enim, ut Oropum [11] redeat in Reipublicæ potestatem, omne à nobis studium, atque operam adhibendam esse; Quare, si quorum ope, subsidiisque in ejusmodi expeditione uti volumus, hostes adipiscamur, ac provocemus arma, eorum societatem [12] nobis herculè defuturam. His ego de recuperando Oropo vehementer assentior; puto etiam id esse omni vi curandum, perficiendumque; sed Lacedemoniorum simultatem minitari, si Arcades in fidem, familiaritatemque nostram, dum suam exhibent, recipiamus, saltem iis censeo non licere, qui nos afflictis eorumdem Lacedemoniorum [13] rebus auxilium mittere suaserunt. Nam qui hæc dicunt, ii sunt, quorum consilio rejecimus confluentes ad nos communi studio Peloponnensium [14] legationes huc missas oratum, ut secum conjunctis armis Lacedemonios bello concuteremus; quamobrem, quod iis reliquum erat, ad Thebanos iter converterunt; iidemque ii sunt, qui pariter Lacedemoniis in spem salutis confirmandis & dare pecunias, & Cives nostros in vitæ discrimen adducere nos adhortari non dubitarunt.

σώζειν αὐτούς, εἰ τοῦτο προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι σωθέντες, ἐὰν μὴ ποιῆν, ὅ, τι ξύνοισθε, πάλιν αὐτοὺς ἕξετε, καὶ ἀδικεῖν, οὐδεμίαν χάριν ὑμῖν ἕξουσι τῆς σωτηρίας, καὶ μὴν εἰ καὶ σφόδρα ἐναντίον ἐστὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπιχειρήμασι, τὸ τοὺς Ἀρκάδας ὑμᾶς συμμάχους ποιήσασθαι, προσήκει δήπου πλείω χάριν αὐτοῖς ἔχειν, ὧν ἐσώθησαν ὑφ' ὑμῶν ἢ τοὺς ἑαυτοὺς ἐλθόντες κινδύνους, ἢ ἂν ἀδικῆν κωλύσαι καὶ διαμαχέσασθαι. ὥστε τῶν αὐ βουλησόμενον ὑμῖν ἐπ' ὠφελίᾳ εἶναι; ἢ κάκιστοι πάντων ἀνθρώπων δόξουσιν εἶναι: ὃ, μὰ τοὺς Θεούς, ἐγωγε οὐκ ὀρῶ. Θαυμάζω τοίνυν ὅτῳ λεγόντων τῶν λόγων τούτων, ὡς εἰ συμμάχους ποησόμεθα Ἀρκάδας, καὶ ταῦτα φεύξομεν, μεταβαλλόμεθα δόξει, καὶ οὐδὲν ἔχειν πιστὸν ἡ πόλις. ἐμοὶ παραδοκεῖ τοὐναντίον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, διὰ τί; ὅτι ὅτῳ ἀπάντων οὐδένα ἀντιπέμψομεν, ὡς οὐ καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ πρότερα Θηβαίους, καὶ τὸ τελευταῖον Εὐβοέας ἔσωσεν ἡ πόλις, καὶ μετὰ ταῦτα συμμάχους ἐποιήσατο, ἓν τι καὶ τὸ αὐτὸ ἀεὶ βουλομένη πράττειν. ἔστι δ' οὗτοι τί; τοὺς ἀδικουμένους σώζειν. εἰ τοίνυν τοῦτ' οὕτως ἔχει, οὐκ ἔστ' ἐν ἡμῖς ὕποπτοι οἱ μεταβαλλόμενοι, ἀλλ' οἱ μὴ θέλοντες τοῖς δικαίοις ἐμμένειν. καὶ φανήσεται τὰ πρόσφατα διὰ τῶν ἀεὶ πλεωνεκτεῖν βουλομένους μεταβαλλόμενα, οὐχ ἡ πόλις ἡμῶν. δοκοῦσι δ' μοι Λακεδαιμόνιοι μάλα δεινῶν ἔργων ἀνθρώπων ποιῆν. καὶ γάρ φασιν ἐκεῖνοι δεῖν

De Megapolitis.

Et quidem eos nequaquam erigere voluisſetis, ſi tum vobis prædictum foret, opibus, auxilioque veſtro recreatos (niſi deinceps ſibi agendi quodcumque velint, lædendique habenas remittatis) nullam datæ ſalutis gratiam habituros. Quanquam etſi noſtrum cum Arcadibus initum fœdus, ac familiaritas, Lacedemoniorum conatus, machinationeſque infringere videatur, eos tamen par eſſet, ob labantem ſibi Rempublicam, ſuffultam à nobis, & ſuſtentatam, præſtare ſe potius gratos, & benevolos; quàm ob datum impedimentum, ne alios labefactent, iratos. Et ſanè, per Deos immortales, non video, quomodo ab adjuvanda ſuis opibus noſtra contra Oropum [15] expeditione ſe poſſint referre, niſi Mortalium omnium iniquiſſimi videri velint. Quapropter nequeo ſatis admirari, non nullos eſſe, qui dicant, receptis in ſocietatem Arcadibus, inverti ſtatum Reipublicæ; hanc omnia ſibi timere, nihil fidum [16] habere poſſe. Ego equidem rem huic, Athenienſes, tota regione diverſam eventuram arbitror; idque, cur ita cenſeam, in cauſa eſt, quod reputem nullum ſanè Mortalium eſſe, qui nos propter depulſam a Lacedemonum, & prius [17] a Thebanorum, poſtremò ab [18] Eubœnſium cervicibus perniciem, nec propter eoſdem nobiſcum ſocietate conjunctos reprehendat; atque ideo non reprehendat, quod, ita gerendo, unam ſemper, eademque oſtendimus voluntatem; at quam voluntatem? deturbandi videlicet oppreſſores; dimovendæ ab omnium capite injuriæ, atque ærumnarum. Quare ſi res ita ſe habeat, nequaquam nos erimus rerum novarum cupidi, ſed qui ſemper volunt ab æquitate diſcedere, & nunquam in recti finibus ſe continere. Denique palam erit, Græciam ab iis, qui ſemper, aliis depreſſis eminere volunt, percelli, atque agitari novitatis fluctibus: Urbem verò noſtram conſtanter in eadem voluntate, firmiſſimèque verſari. Nec minus omnem aſtuti, ac malitioſi hominis partem explere mihi videntur Lacedemonii, cum iſtos modò ſermones differunt: oportere Tryphiliæ [19] partem ab Elæis recuperari

Ab

δῶν, Ἠλείους δὲ τῆς Τριφυλίας τινὰ κομισαμένους· Φλειασίους δ' τὸ Τρικάρανον· ἄλλους δέ τινας τῶν Ἀρκάδων τῶν ἀφ' ἡμῶν· οὐ τὸν Ὠρωπὸν ἡμῖν ἐδώκατε ἔχοντας τὰ ἑαυτῶν· οὐδὲ ὀλίγου δεῖ· ὀλὲ γὰρ ἂν φιλάνθρωποι γεγονότες εἶεν· ἀλλ' ἵνα πᾶσι δοκῶσι συμφέρειν, ὅπως ἂν ἕκαστοι κομίσωνται ταῦτ', ἃ φασιν αὐτῶν εἶναι· ἵν' ἐπειδὰν ἴωσιν ἐπὶ Μεσσήνην οἱ ἄνδρες, συστρατεύωνται πάντες οὗτοι, οἷς βουλῶσι προθύμως, ἢ δοκῶσιν, περὶ ὧν ἔφασαν ἕκαστοι σφῶν αὐτῶν εἶναι, συμμάχους λαβόντες ἐκείνους, μὴ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς χάριν ἀποδιδόντες. Ἐγὼ δ' νομίζω τῶν πόλεων πρῶτον μὲν καὶ χωρὶς τὰ καθυστέραι Λακεδαιμονίους τῶν Ἀρκάδων Ὠρωπὸν ἀπομισθῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνων, αὖ τὰ δίκαια ποιεῖν ἐθέλουσι, βοηθοῦντων, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν οὐκ οἰομένων δεῖν Θηβαίους ἐᾶν ἔχειν τὰ ἀλλότρια. εἰδ' ἄρα τοῦτ' ἂν ἦλθεν ὑμῖν γένοιτο, ὅτι μὴ Λακεδαιμονίοις ἐῶντες τῶν Πελοποννησίων καταρρέψαι, οὐκ οἷοί τε ἐσόμεθα Ὠρωπὸν λαβεῖν, αἰρετώτερον, εἰ οἷόντ' εἰπεῖν, ἡγοῦμαι τὸν Ὠρωπὸν ἐᾶν, ἢ Λακεδαιμονίους Μεσσήνην πρᾶξαι, καὶ Πελοποννήσου. οὐ γὰρ ἂν ἡγοῦμαι περὶ τούτου μόνον ὑμῖν εἶναι τὸν λόγον πρὸς ἐκείνας· ἀλλ' ἐάσατ' ὑμᾶς ἐπελθεῖν εἰπεῖν μοι· περὶ πολλῶν δ' ἂν οἶμαι κίνδυνων ἡμῖν γενέσθαι. Ἀλλὰ μὴν, ἃ γέ φασι πεπράχθαι διὰ Θηβαίους τοὺς Μεγαλοπολίτας ὑπεναντία πρὸς ὑμᾶς, ἅπαντα ταῦτα μὲν ἐν κατηγορίας μέρει ποιεῖσθαι βούλομαι· ὃ γενέσθαι φίλων ἀνδρῶν, ἵνα τοῦ-

Ab Arcadum aliis [10] Patriam ſuam, quam ſibi dolent ereptam: Tricaranum [11] à Phliaſiis; à nobis Oropum; nec tantam, cenſeo, præſeferunt æquitatem, ut neminem ſuis rebus, ſuiſque regionibus dejectum videant. Id ſiquidem longè abeſt, ac nuper induiſſent humanitatem; ſed ut cuicumque redire velit in priſtinam ſuarum rerum poſſeſſionem, operam, auxiliumque offerre videantur; ne cum ipſi Meſſenæ deinceps admoveant armorum facem, illorum quiſpiam alacriter vires huic incendio non ſubminiſtret; aut ſi neget, laboret ingrati famâ, dum iis, quos ſuæ voluntatis auxiliatores, & ſuffragatores habuit, vicem non reddit, in eaque ipſa re turpiter non refert gratiam, quam lautè accepit. Equidem nullus dubito, Oropum Rempublicam vindicaturam, quamquis relinquat Arcadum neminem Lacedemonibus proterendum; Et quidem Lacedemoniorum ope vindicaturam, ſi velint æquitatem tueri, atque officium retinere ſuum; & aliorum [12] quoque ſubſidio, qui Thebanis aliena occupandi facultatem permittendam non eſſe arbitrantur. Quod ſi nobis compertum foret invitis Lacedemoniis ob ſeſe à nobis ab evertendo Peloponneſo prohibitos, Oropum nunquam in Reipublicæ poteſtatem rediturum, cenſeo eligendum potius, ſi hoc uti liceat ſermone, Oropo deſtitui [13], quàm eorumdem Lacedemoniorum furori Meſſenem, omnemque Peloponneſum deſerere. Nam puto non iſtud ſolum malum cavendum nobis eſſe, neve ex hoc uno diſcrimine in eos orationis jacula contorqueri; ſed nos multa, graviſſimaque circumſtant pericula, ne omnia proferam nominatim, quæ mihi ante oculos obverſantur. Æquè verò prudentiam iſtorum deſidero, dum inflictas nobis Megapolitarum, cum Thebanis obſequerentur, injurias [14] commemorant, nec ceſſant veterem illam plagam accuſando refricare. Cum enim ſuam nobis offerant amicitiam,

ut

πολιτείαν δ' ποιῶσιν ὑμῖν βασκαίνειν, καὶ σκοπεῖν, ἐξ ὅπου τρόπου μὴ γενήσονται: ἢ μὴ γιγνώσκειν, ὅτι ὑφ' αὐτοῦ αὐστήρως τούτους περὶ Θηβαίους γεγενημένους ἀποδείξασι, τοσούτῳ πλείονος ὀργῆς αὐτοὶ δικαίως ἂν τυγχάνοιεν, εἰ τοιούτων συμμάχων τὴν πόλιν, ὅτ' ἐφ' ὑμᾶς ἀφικόμεθα πρότερος ἦλθον, ἢ Θηβαίοις, ἀπεστέρησαν. ἀλλ' εἶμαι ταῦτα μὲν ἔτι δ' ὕστερον ἀνθρώπων, βουλομένων ἑτέρων ποιῆσαι τούτους συμμάχους. ἐγὼ δ' ὅσα ἂν ἐκ λογισμοῦ σκοπῶν τις εἰκάσαι, ἢ τοὺς πολλοὺς ὑμῶν οἶσθα ταῦτα φήσας: ὅτι εἰ λήψονται Μεγάλην πόλιν Λακεδαιμόνιοι, κατδιώξεσι Μεσσήνη. εἰ δ' καὶ ταύτην λήψονται, φημὶ ὑμῖν ἕξεσθαι συμμάχους Θηβαίων. πολὺ δὴ κάλλιον, ἢ ἄρμενον, τὴν Θηβαίων συμμαχίαν αὐτοὺς παραλαβεῖν, τὴν δ' Λακεδαιμονίων πλεονεξίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν: ἢ νῷ ὀκνοῦντας μὴ τοὺς Θηβαίων σώσωμεν συμμάχους, τυπτυς μὲν προσθέσθαι, πάλιν δ' σάζειν αὐτοὺς τοὺς Θηβαίους, καὶ προσῆκεν ἐν φόβῳ καθεστάναι περὶ ἡμῶν αὐτῶν. οὐ γὰρ ἔχαγε ἀδὲς τοῦτο ὑπολαμβάνειν τῇ πόλει, τὸ λαβεῖν Μεγάλην πόλιν Λακεδαιμονίους, καὶ πάλιν γενέσθαι μεγάλους. Ὁρᾶ γὰρ αὐτοὺς καὶ τωνῖ, οὐχ ὑπὲρ τῶ μὴ παθεῖν τι κακὸν, πόλεμον ἀραμένες, ἀλλ' ὑπὲρ τῶ κρεισσόσθαι τὴν πρότερον οὖσαν ἑαυτοῖς δύναμιν. ὧν δ' ὅτ' ἐκείνην εἶχεν ἀρίζοντο, ταῦτ' ὑμεῖς μαθόντες ἴσως εἰδότες, ἢ ἐγὼ, φοβοῖτ' ἂν εἰκότως. Ἡδέως δ' ἂν πυθοίμην ὅτ' λεγόντων, καὶ τοὺς Θηβαίους μισεῖν φασκόντων, τοὺς Λακεδαιμονίους:

πό-

ut præteritorum culpam aliquo obliterent beneficio, cujusnam impudentiæ est, hujusmodi criminatione eos irritare, ac pernunire viam, qua quidem ab hac ineunda familiaritate se colligant? Nec intelligere, quod quantò majori fide observatos ab iis[15] Thebanos fuisse demonstrabunt; tantò se gravius à nobis odium, justamque sibi indignationem comparaturos, si datâ operâ studeant hujusmodi sociis Rempublicam despoliare, qui ad nos potius, quàm ad Thebanos auxilium oratum venerint, nostramque magis, quàm illorum necessitudinem conquisierint? Hæc tanè prudentia hominum est vilissimæ, inopisque mentis, qui velint Arcades[16] cum ipsis Thebanis reconciliare, ac denuo ferire fœdus inter hos ictum. Puto non minus vos, quàm alium quemlibet per futurorum caliginem istud rationis luce intueri, quod si Megalopolis venerit in Lacedemoniorum potestatem, Messenam servitutis periculum[17] adituram; cui si jugum pariter ab iisdem Lacedemoniis imponatur, à vobis illico amicitiæ cum Thebanis vinculum obstrictum iri. Quapropter honestum magis, & laudabilius duco, istorum socios in fidem nostram suscipere, eosque subtrahere Lacedemoniorum furori; quàm modò ab iisdem sublevandis, erigendisque metu nos retardatos, postmodum incendio propiùs admoto, in necessitatem adduci Thebanis[18] ipsis opitulandi, de nostraque insuper salute periclitari. Neque illud non periculosum statuo Reipublicæ, vel unam Megalopolim Lacedemoniorum esse, istosque eâ domitâ recreare vires

suas; cum videam non ad aliquod ærumnarum periculum propulsandum, sed ad veterem instaurandam Imperii majestatem eos nunc signa commovisse. Qua sanè majestate cum fruebantur, quid concupierint[19], vobis fortasse, quàm mihi luculentiùs constat, & meritò nunc pariter ejus timore commovemini. Sed libenter istos Oratores nostros interrogarem, quorum alii Thebanos odisse, alii Lacedemonios jactant,

no-

πότερα δὴ ἑκάτερος μισοῦσιν, ὃς δὴ μισοῦσιν, ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ τῶν συμφέροντος ὑμῖν, ἢ ὑπὲρ Λακεδαιμονίων Θηβαίους, ὑπὲρ δὲ Θηβαίων Λακεδαιμονίους, ἑκάτεροι; οὐ γὰρ ὑπὲρ ἐκείνων, οὐδετέρους ὡς μεμισημένοις πιστεῦσαι προσήκει: εἰ δ' ὑπὲρ ὑμῶν φήσουσι, τί τέρας τῶν καιρῶν τοὺς ἑτέρους ἐπαίρουσιν; ἢ ὅτι Θηβαίους ταπεινοὺς ποιεῖν, αὐτὸ τὸ Λακεδαιμονίους ἰσχυροὺς καθεστάναι: ἢ πάντα γε ῥᾴον, ὡς δ' ἐγὼ πειράσομαι φῶς ὑμᾶς ἑκτεῖναι. ἴσμεν ἅπαντες τοῦτ', ὅτι τὰ μὲν δίκαια πάντες, ἐὰν μὴ βούλωνται, μέχρι τοῦ γε αἰσχύνωνται μὴ πράττειν: τοῖς δ' ἀδικοῦσιν ἐναντιοῦνται φανερῶς: ἄλλως τε καὶ τῶν τινες βλαπτωνται. Καὶ τοῦτο, τὸ λυμαινόμενον πάντ' ἀρίσιμον, καὶ ταύτῃ ἀρχὴν οὖσαν πάντων δὴ κακῶν, τὸ μὴ θέλειν τὰ δίκαια πράττειν ἁπλῶς. ἵνα τοίνυν μὴ τοῦτο ἐμποδὼν γένηται, τῷ, τοὺς Θηβαίους γενέσθαι μικρούς, τὰς δὲ Θεσπιὰς, καὶ τὸν Ὀρχομενὸν, καὶ τὰς Πλαταιὰς κατοικίζεσθαι φάμεν δεῖν: καὶ συμπράττωμεν αὐτοῖς, καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιῶμεν: ταῦτα γὰρ καλὰ, καὶ δίκαια, μὴ περιορᾶν πόλεις ἀρχαίας ἐξαιρεθείσας: τῷ δὲ Μεγάλῃ πόλει, καὶ τῷ Μεσσήνῃ μὴ προσώμεθα τοῖς ἀδικοῦσι: μὴ δ' ἐπὶ τῇ προφάσει τῇ Θεσπιῶν, καὶ Πλαταιῶν, τὰς οὔσας, καὶ καπικοιμένας πόλεις ἀναρριθείσας περιΐδωμεν. κἂν ἓν πρόδηλα ταῦτα, οὐδεὶς, ὅς τις οὐ βουλήσεται παύ-

nostro ne commodo, aut benevolentiâ adducti alterutris, in quos gravem, acerbumque animum gerunt, insidientur; an aucupantes Lacedemoniorum gratiam, à Thebanis capitali odio dissideant, vel Thebanis obsequentes, à Lacedemoniis. Si eorum, è sua quisque mente, quærant calamitatem, suis mecastor dictis, confiliisque, ut pote hominum furentium irâ, neutiquam nobis obtemperandum est. Si nostram utilitatem; cur præterquam ferat occasio, hos, aut illos extollunt, atque alienæ studentfelicitati. Fieri enim, fieri meherculè potest, ut Thebanorum debilitentur vires, nullo addito Lacedemoniis robore, quin & facillimum reputo, ut ego vobis adnitar ostendere, atque in aperta luce collocare. Nemo quidem in rebus humanis est hosipes adeo, qui nesciat omnes, quamvis perdita mente, atque iniqua sint voluntate, à negligenda justitia detineri, quoad improbitatis, perversitatisque pudor incutitur. Tum palam, apertaque fronte Injustis, ac Sceleratis se opponunt, cum præsertim aliquos videant ex illa perversitate damnũ facere. Hanc sanè, vi solùm injecti pudoris expressam, & nunquam liberam æqui, rectique voluntatem, fontem [40] esse malorum omnium reperiemus, atque unde Respublicę veneno maximè inficiuntur. Ut igitur pudor ille bene de Republica merendi iniiciatur, ac nihil proinde impedimento sit, quo minus deprimantur Thebani, exeat à nobis clara, & libera vox, qua fateamur Thespias, Orchomenum, Platęasque oportere in pristinam restitui formam, ac dignitatem; quin & manus operi admoveamus; ad facinus illustre, clarissimũque ceteros invocemus. Hujusmodi solicitudo personabit recti, honestique famâ, qua solicitudine Urbes antiquissimæ [41] vastitate, situque obsolescere non permittantur. Verùm æquè Megalopolim, Messenamque, eas delere cupientibus non proiiciamus. Nec metu, quod impeditâ à nobis istarum Urbium ruinâ nos invicem ab erigendis Thespiis, Platæisque prohibeamur, velimus eversis hisce, dirutisque Civitatibus redimendis alias illas incolumes, florentesque hostibus suis addicere. Cum hęc nostra voluntas per hominum ora pervagabitur, atque ita aliorum pudorem provocaverimus, nemo, credo repe-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

παύσεσθαι Θηβαίους ἔχοντας τιὼ ἀλλοτρίων. εἰ δ' μὴ, πρῶτον μὲν ἀναπτίους ἕξομεν πρὸς ἐκεῖνα τούτους, εἰκότως, ὅταν ἡγῶνται τιὼ ἐκείνων κατάκτησιν ἑαυτοῖς ὀλεθρον φέρειν: ἔπ' ὠλιώτα πράγματα ἔξομεν ἰῶ αὐτοί. τί γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔσαι πέρας, ὅταν ἀεὶ τὰς ἰῶ οὔσας πόλεις ἐῶμεν ἀναρπᾶν, τὰς δὲ ἀπρᾶγμόνας ἀξιῶμεν οἰκίζειν; Λέγωσι τοίνυν οἱ μάλιστα δοκοῦντες δίκαια λέγειν, ὡς δεῖ τὰς πόλεις καθελεῖν τὰς πρὸς Θηβαίους, ἵνπερ ἡμέτεροι βεβαίως ἔσονται σύμμαχοι. οἱ δ', φασὶ μὲν αὐτοῖς οὐκ εἶναι πόλεις, ἀλλὰ τὸ συμφέρον εἶναι τὸ ποιοῦν τιὼ εἰλίαν: πῶς δ' βοηθεῖσθαι ἑαυτοῖς, πάντως νομίζειν ἕξειν συμμάχους. Ἐγὼ δ' εἰ τὰ μάλιστ' εἰσὶ τοιοῦτοι, ὠφέλιμος ἔχω. Φημὶ δεῖν ἅμα πάντων τε ἀξιοῦν καθαιρεῖν τὰς πόλεις, καὶ Λακεδαιμονίους ἄγειν εἰρήνην. Ἐὰν δ' μὴ ἐθέλωσι ποιεῖν ὁπότερα ταῦτα, τότ' ἤδη μετὰ τῆς ἐθελόντων ἡμᾶς γίγεσθαι. Εἰτε γὰρ εἰρήνης γιγομένης αὐτοῖς, οἱ Μεγαλοπολῖται ἔτι τὶς Θηβαίων συμμαχίας ἔξονται, φανερὸι δήπου πᾶσιν ἔσονται τιὼ πλεονεξίαν τιὼ Θηβαίων, οὐ τὰ δίκαια αἰρούμενοι: εἴτε συμμάχους ἐθέλοις ἡμᾶς τῆς Μεγαλοπολιτῶν πομπέων, μὰ ἐθισθησονται ἄγειν εἰρήνην οἱ Λακεδαιμόνιοι, δῆλοι δήπου πᾶσιν ἔσονται, οὐχ ἵνα θεσπιῶσι κατακτεῖναι, ποιούμενοι τιὼ αἰτιολόγιν, ἀλλ' ἵνα τῶ πολέμου πάντου πεφευγότος Θηβαίους, τιὼ Πελοποννησίων ὑὸ ἑαυτοῖς ποιήσωνται. Θαυμάζω δ' ἔνιόν, εἰ τὸ ἰῶ Θηβαίων συμμάχους εἶναι

De Megapolitis.

rietur, qui nolit, ut alienis se abdicent, Thebanos cogere. Quod si quiescant omnes, nec fit, qui negotium istud velit suscipere; & iidem Thebani huic deturbandæ instaurationi [42] cuncta obiicient impedimenta, cum præsertim eam meritò putent fuę labem esse Civitatis; & nos vanam arripuisse cogitationem, vanum laborem comperiemus. Quis autem erit exitus, ut verè quis cogitet, nostri hujus studii, atque instituti, quo semper incolumes Civitates permittamus dirui, eversas refici postulemus? At quosdam audio dicentes, & quidem æqua videntur dicere, Arcadibus necessariò Columnas [43] deiiciendas esse, quibus suum cum Thebanis fœdus inscriptum est, si tutam, firmissimamque nobis familiaritatem exhibere velint. Arcades verò intelligo suâ pariter vice admonentes, non Columnas, sed utilitatem esse, quæ secum fœdera [44] atque amicitiam eõstituat; sese in eorum societatem daturos, quorum ope se videant metu, solicitudine, calamitatibus relevari. Mea quidem, si præsertim hanc isti voluntatem habeant, sententia est, simul Arcades, ut Columnas diruant, simul Lacedemones, ut pacem colant, flagitãdos esse, atque admonendos. Si alterutri non inducant animum stare consiliis nostris, ac postulata facere, in istos fœdus nobis cum aliis percutiendum esse, qui morem gerant voluntati nostræ. Nam si florente pace, & à nemine perturbatâ, cum Thebanis adhuc societatem habeant Megapolitæ, profectò palam omnibus facient, in hac retinenda se potius illorum [45] splendorem, atque opes, quàm fas, æquitatemque respexisse. Si verò, Megapolitis ipsis nulla fraude, nulloque dolo in nostram se necessitudinem conferentibus, nolint quieti esse, ac pacem agere Lacedemones, hi pariter in omnium oculis ponent, se non tantas movisse turbes, nec tantùm adhibere studium, ut Thespiorum mœnibus excitatis pristinum Cives Patriæ decus assequantur, sed ut hoc implicatis bello Thebanis, sibi ipsi facilius [47] Peloponnesum vindicent. Profectò non satis admirari possum, nonnullos esse, qui multùm in eo sibi timendum statuant, si

The-

ναι τοὺς Λακεδαιμονίων ἐχθροὺς φοβεῖσθαι: εἰ δ' καταρίψαιεν Λακεδαιμόνιοι τούτους αὐτοὺς, μισθὸν ἡγοῦνται φόβερὸν: καὶ ταῦτ' ἔργῳ πεῖραν ἡμῖν δεδωκότες τῷ χρόνῳ, ὅτι Θηβαῖοι μὲν τούτοις συμμάχοις ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἀεὶ χρῶνται: Λακεδαιμόνιοι δ', ὅτ' ἔχειν αὐτοὺς, ἐφ' ἡμᾶς ἐχρῶντο. Οἶμαι πάντων ἔγωγε κράτιστα διαμελᾶσθαι δεῖν, ὅτι μὴ προσδεξαμένων μὲν ὑμῶν τοὺς Μεγαλοπολίτας, ἐὰν μὲν ἀναιρεθῶσι, καὶ διοικισθῶσιν, ἰσχυρὸς Λακεδαιμονίοις δῆθεν ἐσται ἐπὶνικι: ἐὰν δ' σωθῶσιν ἄρα, ὡς ἥδη τι, καὶ παρ' ἐλπίδας ἐξέλθη, βέβαιοι σύμμαχοι Θηβαίων δικαίως ἔσονται: ἐὰν δ' προσδεξησθε, τούτοις μὲν ὑπάρξει ἤδη σωθῆναι δι' ὑμᾶς. Τὸ δ' συμβησόμενον, καὶ τὸν τῆ κτησάμενον λογισμὸν μετενεγκόντες, σκοπῶμεν ἐπὶ Θηβαίοις, καὶ Λακεδαιμονίων. Ἐὰν μὲ τοίνυν καταπολεμηθῶσιν οἱ Θηβαῖοι ὥσπερ αὐτοὺς δεῖ, οὐκ ἔσονται μείζους τῶ ὄντος οἱ Λακεδαιμόνιοι, τούτους ἔχοντες ἀντιπάλους, τοὺς Ἀρκάδας ἐγγὺς οἰκοῦντας: ἐὰν δ' ἀνισχύσωσιν ἄρα οἱ Θηβαῖοι, καὶ σωθῶσι, καὶ μὴ πέσωσιν, ἀλλ' οὖν ἀδυνέτεροί γε ἔσονται, ἡμῖν συμμάχων γενομένων τῶνδε, καὶ δι' ἡμᾶς σεσωσμένων. Ὥστε παντᾶχῆ συμφέρει μήτε φοβεῖσθαι τοὺς Ἀρκάδας, μήτε δι' αὐτοὺς, ἀλ' ἄρα σωθῶσι, περιγενέσθαι δοκεῖν, μὴ δι' ἄλλους τινὰς, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. Ἐγὼ μὲ, ὦ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, μὰ τοὺς Θεὺς, οὔτε φιλῶν οὐδετέρους, οὔτε μισῶν ἰδιᾳ, εἴρηκα: ἀλλ' ἃ νομίζω συμφέρειν ὑμῖν. Καὶ παραπῶ, μὴ

Thebanorum ſocii capiant cum Lacedemoniis inimicitias; nihil autem commoveri, ſi Lacedemonii iiſdem illorum ſociis perniciem afferant, ac vaſtitatem; cum tamen optimorum magiſter conſiliorum tempus experimẽto docuerit, nunquam iis Thebanos [47] uſos, niſi contra Lacedemonios; nunquam Lacedemonii [48], niſi contra Rempublicam noſtram, ſi fortè illorum quempiam ſibi adjecerunt, in ſuaſque traxerunt partes. Sed & illud cogitandum, multumque pervolutandum animo eſt, ſi reiiciantur à vobis Megapolitæ, nullamque eorum curam habere velitis, aut ipſos deleri prorſus accidet, ac profligari, & ſtatim ex eorum labe emerſurum Lacedemoniis robur, & felicitatem; aut nullo (ut jam aliqua præter ſpem accidunt) affici damno; & meritò cum Thebanis arctiori fœderis, amicitiæque vinculo ſe conjuncturos. Quod ſi eos ipſos in fidem, tutelamque veſtram ſuſcipiatis; acceptam à vobis ſalutem veſtræ utilitati, veſtris uſibus cõſervaturos. Sed ut ab iſtis in nos transferamus prudentiam rerum futurarũ, ac periculi providentiam, in ipſis Thebanis, ac Lacedemoniis defigamus animi, & oculorum aciem. Igitur ſi Thebanorum concidantur vires, ac bello conterantur [49], non tamen novum ſibi robur acquirent Lacedemonii, nec ſeſe extollent, cum Arcades habeant, & Imperio finitimos, ut poſſint, & animis à ſe diſſidentes, ut velint ipſorum potentiæ frænum iniicere. Quod ſi Thebani confirmatâ ſuæ Reipublicæ valetudine, nullíſq; affecta calamitatibus vigeant, ac ſe velint efferre, & ipſos pariter non multùm ſibi confidere, nihil tentare, nihil audere poterunt, ſi Arcades [50] noſtra valentes induſtria, noſtriſq; ſubſidiis, no biſcum fuerint. Igitur ex omni parte nimium ſanè intereſt Reipublicæ, nullatenus iſtorum curam abiicere, & ſi ab ærumnarum metu reſpirare debeant, ac ſalvi eſſe; non tuâ, nec aliorum quorumlibet, ſed noſtra causâ, noſtriſq; viribus reſpirare. Sanctè, caſtèque juro, Athenienſes nulla me utriuſque Civitatis adductum benevolentia, nullo privatim odio inflammatum, ſed conſulentem Reipublicæ, quæ ad ſuum pertinere commodum puto, hæc me vobis dixiſſe; quare

μὴ φοβεῖσθαι Μεγαλοπολίτας, μὴδ' ἄλλων ἁπλῶς μηδένα τῶν ἐλαττόνων τῷ μείζονι.

De Megapolitis.

vos hortor, admoneoque, ne Megapolitas, aut quemlibet alium infirmis viribus, nec satis bene constitutum, potentiorum furori, ac rapacitati proiiciatis.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΠΡΟΤΟΣ

PRIMA CONTRA PHILIPPUM.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Τὸν Φωκέας ἐπιπολεμοῦντα ὁ Φίλιππος, Θετταλῶν συνεργοῦντων, ᾧ κατὰ κράτος ἐνέπιπτον. Ἐκ τούτου δεδιότες οἱ Ἀθηναῖοι, μὴ κατεξῇς πρὸς ἑαυτὸν, ᾧ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐκείνου κακῶς ἔχει, τί φρακτέον ἠπόρουν. Τούτοις ὁ Δημοσθένης παρεξύνει εἰς πόλεμον, διδάσκει δ' ὃν τρόπον, ᾧ ποίᾳ δυνάμει χρατηθῆναι, ᾧ τοῖς φράγμασι χρὴ συμβουλεύσαι.

ARGUMENTUM.

Cum Philippus Thessalorum [1] auxilio Phocenses [2] gravi prælio concidisset, metu Athenienses perculsi, ne malum sibi deinceps [3], cæterisque Græcis inferret, quid agerent æstuabant. Demosthenes eos ad bellum inflammat; docet quomodo, quibusque illud viribus gerendum sit, publicæque providendum securitati.

ΛΟΓΟΣ.

ΕΙ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπιχειρῶν αὐ ἐως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφαίνατο, εἰ μὲν ἤρεσκε τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον: εἰ δὲ μὴ, τότ' ἂν αὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γιγνώσκω λέγειν. ἐπειδὴ δὲ περὶ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει ᾧ νυνὶ σκοπεῖν: ἡγοῦμαι ᾧ πρῶτος ἁπάντων εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. Εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα αὐτοὶ συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν

ORATIO.

SI novi [4] quidpiam, Athenienses proponeretur suffragiis, decretisque vestris explicandum, me sanè à dicendo cohiberem, quoad Oratores plurimi, qui hoc fungi apud vos munere consueverunt, aperuissent consilium suum; idque si mihi probaretur, tacitus quiescerem; sin minus, tunc ea vel ipse conarer loqui, quæ Reipublicæ salutaria fore intelligerem. At cum accidat, nihil modò vobis considerandum afferri, de quo sæpius isti non fuerint proloquuti, censeo mihi meritò veniam tribuendam esse, si primus [5] ad orandum consurgo, primusque sermonem facere aggredior. Nam si prius ea dedissent consilia, quibus salus publica contineretur, nunc utique novis Civitas non indigeret. Primùm igitur initio dicendi vos hortor, com-

ωὖ οὐκ ἀξυμπτέον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάντα φαίλως ἔχειν δοκεῖ· ὃ γὰρ ἐστι χείριστον ἀνθρώπῳ ἐκ τῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. Τί οὖ ἐστι τοῦτο; ὅτι, οὐδὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἧσσ δεόντων ποιοῦντων ὑμῶν, κακῶς τὰ πράγματα ἔχει: ἐπεὶτοι γε εἰ πάντ', ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι. Ἔστιτα ἐνθυμητέον, καὶ παρ' ἄλλων ἀκούσαι, ἢ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίκλυ πότ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων, ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολύς, ὡς καλῶς, καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείνατε ὑπὲρ ἧσ δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. Τίνος οὖν ἕνεκα ταῦτα λέγω, ἵν' εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ ὦ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὕτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστι φοβέρον, οὔτ', ἂν ὀλιγωρῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλησθε, παραδείγμασι χρώμενοι, ἧς τότε ῥώμη ἧσ Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νῶν, ἢ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ὃν παρατετμεδα ἐκ τῦ μὴ δὴν φροντίζειν, ὧν ἐχρῆν. Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φιλίππου ἔθνει, σκοπῶν το, τε πλῆθος τῆς νῦν ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως, ἢ τὸ τὰ χωρία πάντα ἀσφαλῶλεται τῇ πόλει: ὀρθῶς μὲν οἴεται. Λογισάσθω μὲ τι τοῦτο, ὅτι εἴχομέν ποτε ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν, ἢ Ποτίδαιαν, ἢ Μεθώνην, ἢ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλω: ἢ πολλὰ ἧσ μετ' ἐκείνα νῦν ὄντων ἐθνῶν, αὐτονομύμενα, ἢ

commoneoque, ne præsenti rerum statu desponde at animum, quamvis illæ [6] multùm inclinasse, graviterque se habere videantur. Id enim, quod eas hactenus vehementer affixit, ac labefactavit, spem maximam facit, convalituras deinceps, & melius in posterum habituras. Quid autem hoc rei est? Istud profectò, quod vestra suæ salutis [7] incuriâ, gravi Respublica morbo perculsa est; quo morbo, si adhibitâ curâ conflictaretur, ejus quidem restituendæ ad pristinam valetudinem spes omnis abiicienda esset. Deinde, quantis non multos ab hinc annos Lacedemonii viribus effloruerint, in memoriam vestram revocantes (quod ex aliorum [8] dictis, aut vestris oculis [9] percipere potuistis) cogitate, nihil tamen vos alienum, ut par erat, à splendore hujus Imperii commisisse, [10] sed bellum contra illos susceptum sustinuisse pro retinendis Juribus, ac majestate Reipublicæ. At cur ista commemoro, & quo mea digitum intendit Oratio? Ut vobiscum animo volutantes, tunc vos & mente rebus adhibita perfregisse Lacedemonum robur, & nunc ab ipsis rebus dimotâ, accepisse vulnus istud, atque injuriam, qua maximè perturbamur; exemplis hisce domesticis erudiamini, nihil vobis metuendum esse, si curam [11] Reipublicæ suscipiatis, nihil eâ neglectâ posse vobis è sententiâ contingere. Quod si quis vestrum, Athenienses, Philippum intuens tantis undique viribus circummunitum, Urbemque nostram cunctis locis, ac propugnaculis [12] despoliatam, illum existimat armis difficilimè conterendum; bene, ac prudenter existimat. Verùm secum pariter cogitato, nos olim Pydnam [13] Potidæam [14], Methonem [15], istamque circum omnem regionem concluisse finibus Imperii nostri; multos præterea populos [16], qui servile Regis jugum subjere, suas tunc leges, suam-

καὶ ἐλεύθερα ὑπῆρχον, καὶ μᾶλλον ὑμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως, ἢ ἐκείνῳ. Εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔχει τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστι Λακεδαιμονίοις ἔχουσι τοσαῦτα ἐστιοκτίσματα τῆς αὐτῶν χώρας, ἔρημον ὄντα συμμάχων· δεῖ δ' αὖ, ὧν τοῦτ' πεποίηκεν, ἐφαξεν, δεῖ τοιαύτην ἐκπίσατο δύναμιν. Ἀλλ' οἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μὲν ἔστι ἅπαντα τὰ χωρία ἄθλα τῷ πολέμου κείμενα ἐν μέσῳ· φύσει δ' ὑπῆρχεν τοῖς παροῦσι τὰ ὄντ' ἀπόντων, καὶ τοῖς βέλουσι πονεῖν, καὶ κινδυνεύειν, τὰ ὄντ' ἀμελουμένων. καὶ γὰρ τοιαύτη χρώμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραται, καὶ ἔχει, τὰ μὲν, ὡς ἂν ἑλών τις ἔχοι πολεμῶ, τὰ δ', συμμαχίᾳ, καὶ φίλα πεποιημένος. Καὶ γὰρ συμμαχῶν, καὶ φροντίζων τῶν νῦν τούτοις βέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὁρῶσι παρεσκευασμένους, καὶ πράττειν βέλοντας ἃ χρή. Νῦν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης βέλεσθε γενέσθαι γνώμης τῶν, ἐπεδήπερ οὐ πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν οὐ δεῖ καὶ δύναται ἄν, παρεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀρεὶς τὴν εἰρωνείαν ἕτοιμος πράττειν ὑπάρξῃ, ὁ μὲν χρήματα ἔχων, εἰσφέρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ, στρατεύεσθαι· σωπλόντι δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, ὧν ὑμῶν ἀνὴρ βέλεσθε γενέσθαι, καὶ παύσασθε, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν, ἐλπίζων τὸν ὃ πλησίον πάντ' ὑπὲρ ὑμοῦ πράξειν· καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθε, ἂν Θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ καταῤῥαθυμηθέντα πάλιν ἀναλήψεσθε, κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε. Μὴ γὰρ ὡς Θεῶν νομίζετ' ἐκεῖνα τὰ παρόντα πεπηγέναι πράγματα ἀδάματα· ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐκείνου τῷ

Prima contra Philippum.

suamque Libertatem obtinentes, noſtrâ potius, quàm illius familiaritate uti voluiſſe. Quæ ſi tunc ſibi Philippus propoſuiſſet, ac reputaſſet, duram eſſe provinciam bellum inferre Athenienſibus, tot, tantiſque munitionibus ipſis Imperio imminentibus, caruiſſet profectò hac rerum geſtarum gloriâ, nec ſibi tantas vires, tantumque potentiæ [17] robur comparaſſet. Verùm præclarè novit, Athenienſes, Oppida, & munitiones iſtas, quantæcumque illæ ſint, in medio eſſe præmium [18] victoribus conſtitutas; abſentes, ut fert natura, à præſentibus; ſocordes ab iis, qui, ut rerum potiantur, nulli parcunt labori, nulloque periculo deterrentur, de ſtatu ſuo dimoveri. Enimvero hac ille uſus ſententia omnia ſubegit, ſibique habet obnoxia, alia [19] belli, & armorum jure; alia fœderis [20], & amicitiæ. Siquidem nemo eſt qui ad illos non adiiciat animum, & ſe libenter non conferat in eorum ſocietatem, quos vident armis inſtructos [21], ac ſponte, alacriterque ferri ad ea, quæ ſunt opus, agenda. Qua utique mente, quippe non prius accidit, ſi vos nunc eſſe volueritis, Athenienſes, & quilibet veſtrûm, ut ſuarum eſt virium, & ratio poſtulat Reipublicæ, ſe bonum, utilemque civem præbeat Civitati; quin ſi poſita ſimulatione, prompto, ac lubenti animo præſtet unuſquiſque operam ſuam, qui [22] divitiis affluit, erogandis pecuniis; dato nomine, qui militari floret ætate; ſi deniq;, ut brevi cuncta complectar, veſtrûm quilibet ſit apud ſe, nec ſpe fretus, è Vicinis aliquem vicem ſuam defuncturum, ceſſet à ſuo munere implendo, perſolvendoque, res memercule veſtras in priſtinum, ſi Superi velint, reſtituetis; recuperabitis, quæ per inertiam, deſidiamq; perdidiſtis; illataſque vobis à Philippo [23] injurias ulciſcemini. Neque enim ipſum, ut Deorum Numen, exiſtimare debetis è præſenti rerum conditione deiici non poſſe,

ϗ δίδιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ϗ φόνοι, ϗ πᾶν τοὐναντίον οἰκείως ἔχειν αὐτῷ. Καὶ ἅπαντ' ὄσα περ ϗ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ' ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι. κατέστηκε μέντοι ταῦτα πάντα νῦν οὐκ ἔχοντα ἀποστροφὴν, διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα, ϗ ῥᾳθυμίαν, ἣν ἀποδέδεται φημὶ δεῖν ἤδη. ὁρᾶτε γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἱ προελήλυθεν ἀσυλλογίστως ἄνθρωπος: ὃς οὐδ' ἄρτιον ὑμῖν δίδωσι τὰ πράττειν, ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ, ϗ λόγους ὑπερηφάνους, ὡς φασι, λέγει: ϗ οὐχ ὅδε τί ἐστι ἔχων ἃ κατέστραπται, μένει ἐπὶ τούτων. Ἀλλ' ἀεί τι προσπεριβάλλεται, καὶ κυκλῳ πανταχῆ μέλλοντας ὑμᾶς, ϗ καθημένους περιοικίζεται. Πότ' οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ποτὲ ἃ χρὴ πράξετε; ἐπειδάν τι γάνηται; ἐπειδὴ νὴ Δία ἀνάγκη τίς ἦ; νῷ δ' τί χρὴ τὰ γιγνόμενα ἡγεῖσθαι; ἐγὼ γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῆς πράγματων αἰσχύνην εἶναι. ἢ βούλεσθε, εἰπέμοι, περιόντες αὖθις τυπτήσεσθαι κατὰ τὴν ἀγορᾶν, λέγειτέ τι καινόν; γένοιτο γὰρ ἄν τι καινότερον, ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταδουλῶται, ϗ τὰ τῆς ἑλλάδος δίκαια; τέθνηκε Φίλιππος; οὐ μὰ Δί, ἀλλ' ἀσθενεῖ. τί δ' ὑμῖν διαφέρει; ϗ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἂν περ οὗτον προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν. Οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτὸν ῥώμην τοσοῦτον ἐπηύξησεν, ὅσον παρὰ τὴν ὑμε-

posse, istamq; nactum esse immortalem; sed esse, qui ab illo [24] metuant, odio, invidiaque profequantur, ii presertim, quibus videtur [25] uti familiarissimis. Et sanè quicumq; animorum motus conturbant reliquos hominum, iisdem, qui secum faciunt, percelli, & fluctuare maximè putandū est. Verùm hęc omnia, & quicquid turbarum concitari potest, coercet injecto metu, quia [26] nullū perturbatoribus adest perfugium, nulla securitas; interclusō ad hanc Rempublicam aditu propter vestram desidiam, ac tarditatē, quas tandem ponendas, abiiciendasque vehementer moneo. Circumspicite enim, Athenienses, quæ rerum conditio, quo labes, & cœnum istud petulantiæ pervenerit? à quo nec optio nobis datur belli, aut pacis agendæ; sed minis terret & verba fundit, superbi [27], ut inquiunt, & arrogantis animi plena; nec iis cōtentus, quę belli fulmine afflavit, suam potis est habendi libidinem refrenare, quin imò vos cunctantes, in umbra, atque otio confidentes circumserpit insidiosus, ac vallo cingit. Quando igitur, Athenienses, quando vos erigetis, & quæ sunt opus geretis? cum quid accidat novi? cum Medius fidius aliqua detur necessitas? At quid aliud de hoc rerum statu existimari potest? Puto enim ingenuo, ac libero præsentis fortunæ dedecus maximæ [29] loco necessitatis esse. An vultis de hoc ipso rerum statu Forum circumeuntes alios interrogare: dic mihi quid novi? Sit ne aliquid magis novum, quàm ut vir [30] Macedo Athenienses conterat bello, cunctaque Græcorum suâ voluntate moderetur? Num fato cessit [31] Philippus? Non cessit per Jovem, sed gravi morbo laborat. Sit istorum alterutrum, quid ipsa quoad vestram utilitatem inter se differunt? Nam quamvis ille extremum ferat humanitatis, vos celeriter Philippum alterum constituetis, si hunc in rebus gerendis, quo nunc estis animum retinere volueritis. Haud enim tantam ille Imperii magnitudinem, tantamque potentiam suis adeo viribus comparavit, ut magis [32] ipsam incuriæ, de-

ἡμετέραν ἀμέλειαν· Καὶ τοι τὸ τοῦτο εἴ τι πεφθι, τὸ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν ὑπόζυξοι, ἢ περ ἀεὶ βέλτιον, ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα· τὸ γὰρ ἐξεργάζασθαι· ἴσθ', ὅτι πλησίον ἔστε ἅπασιν αὐτοῖς φράγμασι τεταραγμένοις ἐπίστοτε, ὥστος ἂν βούληθε, διαικίσασθε. Ὡς ὅ γε νῦν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων ὑμῖν θεῶν καιρὸν Ἀμφίπολιν, δέξασθαι διώκοι ἄν, ἀπηρτημένοι τὸ ταῖς παρασκευαῖς, τὸ ταῖς γνώμαις. Ὡς δ' ἂν ὑμῖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἑτοίμους, ὡς ἐγνωκόσιν ὑμῖν, τὸ πεπεισμένοις, παύομαι λέγων· τὸν ὅ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ᾗ ἀπαλλάξαι ἂν θεὸς ταυτῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἡγοῦμαι, τὸ πλῆθος ὅσον, τὸ πόρος οὗς τινας χρημάτων, τὸ τἄλλα ὡς ἂν μοι βέλτιστα, τὸ τάχιστα δοκῇ παρασκευάδεναι, τὸ δὴ πειράσομαι λέγειν· ἐνθυδεὶς ὑμῶν, ὃ αὖθ' ὑπάρξει Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον, ἐπειδὰν ἀκούσητε, κρίνατε, καὶ μὴ πρότερον προλαμβάνετε, μὴ δ' αὖ ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τὴν καινὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλεσθαι μετὸ πράγματα ἡγεῖσθε. Οὐ γὰρ οἱ ταχὺ, τὸ τήμερον εἰπόντες μάλιστα εἰς δέον λέγουσιν· οὐ γὰρ ἂν τὰ γε δέον γεγενημένα τῷ νῦν βουθεῖν κωλύσαι ἐνθυμήσεσθε· ἀλλ' ὃς ἂν δείξῃ, τίς προειδοῦσα παρασκευὴ, καὶ πόσῃ, ἐκ πόδων, διαμένειαι ἐνθυμήσεται, ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον, ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν. Οὕτω γὰρ οὐκέτι τῷ λοιπῷ πάχομεν ἂν κακῶς. Οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μή κωλύων ἔτις ἄλλος ἐπαγγέλλεταί τι. ἢ μὲν οὖν ὑπόχρασις οὕτω

defidiæque veſtræ non debeat. Quanquam id etiam conſiderandum, quod ſi quid accidat novi, & aliquando arrideat vobis fortuna, quæ nunquam non diligentiorem, quàm [33] vos ipſi, curam gerit rerum veſtrarum (quas enim earum fovet, abſolvit) propinquiores ejus Regno fines adepti, ſi commotis in eo rebus omnibus, perturbatiſque conferretis [34] animum, earum, quò vultis, curſum dirigeretis. Nunc autem, ut comparati eſtis, conſilio deſtituti, & bellicis apparatibus, nec ſi benignitas temporum daret vobis Amphipolim [35] poſſetis ad earumdem gubernacula conſidere. Verùm gerendo, perficiendoque quicquid eſt è Republica vos promptos, atque expeditos eſſe oportere cum ſit vobis compertum, ac perſuaſum, dicere prætermitto. Commorabor autem in exponendo, quæ bellici apparatus ratio, quę copiarum multitudo, qui modus conficiendæ pecunię, aliaque id genus mihi à vobis optimè, celerrimèque inſtituenda eſſe videantur, quibuſq; reputem, ejuſmodi incommodis Rempublicam liberari poſſe. Verùm vos, Athenienſes, oro, atque obteſtor, ut judicium veſtrum tamdiu ſuſtineatis, nec prius in aliqua ſententia obfirmetis animum, quàm totam exhauſeritis orationem meam; nec ſi cui primo aſpectu novam bellici apparatus [36] formam videar afferre, me rebus expediendis moram inducere æſtimatote. Neque enim qui ſtatim, hodieque res ipſas gerendas dicunt, ut magis eſt è Republica dicunt; quippe malum diuturnum, atque inveteratum ſubitaneo remedio arceri nequit. Sed qui vobis oſtendat, quæ res militaris comparanda ſit, quanta, aut unde retineri poſſit, quoad optimis conditionibus perſuaſi pacem componamus, aut hoſtes confecto bello in poteſtatem noſtram redacti fuerint; ille quidem bene conſulit, malèque affectæ Civitati remedium confert. Sic enim Reipublicæ, ne quidpiam detrimenti capiat, in reliquum tempus proviſum erit.

Hæc

οὕτω μεγάλα· τὸ δ' ἀφ' ἑαυτοῦ, ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει· κρίνατε δ' ὑμεῖς ἐστε. Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντήκοντα παρασκευάσασθαι φημὶ δεῖν· ἐπ' αὐτοὺς οὕτω τας γνώμας ἔχειν, ὡς ἐάν τι δέῃ, πλεῦσαι εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσι. Πρὸς δ' τούτοις τοῖς ἡμέτεροι ὅσ' ἱππέων ἱππαγωγοὺς τριήρεις, καὶ πλοῖα ἱκανὰ ὑπηρετῆσαι παλάω· Ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς ἐξαίρεσ ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατείας, ὡς Πύλας, καὶ Χερρόνησον, καὶ Ὀλυνθον, καὶ ὅπου βούλεται. Δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τοῦτο ἐν τῇ γνώμῃ παρεσκευᾶσθαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς Εὔβοιαν, καὶ πρότερόν ποτέ, φασιν, εἰς Ἁλίαρτον, καὶ τὰ τελευταῖα πρόαλω εἰς Πύλας, ἴσως ἂν ὁρμίσαιτε. Οὗτοι παντελῶς οὐδ' εἰ μὴ πάνσαιτ' αὖ τοῦτο, ὡς ἐγωγέ φημι δεῖν, διαταραττόμενον ἔσοιτ' ἴσ' ἢ διὰ τὸν φόβον οὐδὲν ὀκνητὶς ὑμᾶς, εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς (οἶσί γαὶ εἰσιν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ παρ' ἡμῶν ἀνθρ' πλείους τοῦ δέοντος) ἡσυχίαν ἔχῃ· ἢ παρὸν ταῦτα ἀφύλακτος λαβεῖν, μηδενὸς ὄντος ἐμποδὼν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, αὖ ἐνδὺς καιρός. Ταῦτα μὲν ἐστι ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημὶ δεῖν, καὶ παρεσκευάσθαι πρόσκωπα οἶμαι. Πρὸς δ' τούτοις, δύναμίν τινα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημὶ προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἥ σωιεῖ τὰς πολεμήσει, καὶ κακῶς ἐκεῖνα ποιήσει. Μή μοι μυρίους, μὴ δ' δισμυρίους ξίνας, μὴ δ' τὰς ἐπισολμαίας ταύτας δωμάμεις· ἀλλ' ἡ τῆς πόλεως ἔσω. Κἂν ὑμεῖς ἕνα, κἂν πλείνς, κἂν τὸν δεῖνα, κἂν ὁντινοῦν χει-

Hæc igitur è mea Sententia vobis habeo dicenda; si quis autem è sua velit quidquam aliud afferre, non moror. Magna quidem polliceor; promissa verò ne solverim, res ipsa argumento erit, vestrum judicium. Primùm igitur, Athenienses, quinquaginta [37] triremes instruendas jubeo. Ita deinde comparandos animos vestros, ut, cum sit opus, eas [38] conscendatis ad navigandum. Præterea triremes alias, navigiaque [39] traiiciendis equis idonea, quibus dimidiatę equitum nostrorum turmę transvehantur, expedienda, atque adornanda. Eaque ad repentinas illius è propriis finibus expeditiones prompta, parataque esse oportere, ut in Pylas [40], in Chersonesum [41], Olynthum [42] navigent, aut quò quis velit. Siquidem hanc induci opinionem in ejus animum necesse est, ex ista incuria, desidiaq; nimis utique immodica tandem vos emersisse; nec secus ac in [43] Eubœam, & prius aliquando, ut ajunt, in [44] Aliartum, & nuper postremis hisce temporibus in Pylas [45] belli flammam laturos. Et quamvis ejusmodi expeditiones, quasego opportunas proposui, non suscipiatis, haud parvi quidem momenti erit, ita vos [46] comparasse. Conscius enim hujus vestri apparatus (quippe renũciabitur diligẽter, cum sint apud nos plures, plures [47] herculè, quam Patrię dignitas ferat, ex ejusque sint usu, qui nihil illum ignorare velint) aut metu fractus quiescat, aut rem istam navalem despicatui habens, nõ se custodiet, & vobis, si detur occasio, nihil utique impedimento erit, quominus in ejus [48] Imperiũ transmittatis. Hæc sanè præcipua sunt, quæ & persuaderi vobis, & adornari putem oportere. Præterea necessariũ arbitror, Athenienses, vires vobis aliquas ad manum esse, quæ Regem velitationibus vexent quotidie, ac malè habeant. Non mihi decem posco, non viginti mercenariorum militum millia, non eas Copias, quæ nisi per literas convocari [49] possint, sed Copias domesticas Reipublicæ, e fuisq; Civibus [50] conflatas, quę sive unum, aut [51] plures, hunc, aut

χειροτονήσητε στρατηγόν, τοῦτῳ πείσεται, καὶ ἀκολουθήσει. Καὶ προσλῶ ταύτῃ πορίσαι κελεύω. Ἔσται δ' αὐτῇ τίς ἡ δύναμις, καὶ πόση, καὶ πόθεν ἡλικὸν προσλῶ ἕξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσετε ποιεῖν; ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρίς. Χένους μὲν λέγω· καὶ ὅπως μὴ ποήσητε τοῦθ', ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἐβλαψεν, ἅπαντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τῶν δέοντος, καὶ μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἰρούμενοι, ἐπὶ τῷ φράττειν, οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· Ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποήσαντες, καὶ πορίσαντες, τούτοις προσίδετε, ἂν ἐλάττω φαίνηται. Λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας διχῇ λίπους· τούτων ὁ, Ἀθηναίους φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ὧν ἂν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῇ, χρόνον τακτὸν στρατευμένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις. Τοὺς δ' ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω· καὶ μετὰ τούτων ἱππέας διακοσίους, καὶ τούτων πεντήκοντα Ἀθηναίους τοξότας, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς τῶν αὐτῶν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἱππαγωγοὺς τούτοις εἶναι. Τί πρὸς τοῦτο ἔστι; τοξείας τριήρεις δέκα. Δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐνείνου ναυτικὸν, καὶ ταχείων τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλὴς ἡ δύναμις πλέῃ. Πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσεται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω, καὶ δείξω· ἐπειδὰν, δύο τριηκοντόρω ἀποχρῶν οἶμαι τῇ δυνάμει, καὶ πολίτας τοὺς στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω. Τοσαύτη μέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἔνι τῶν ὑμῖν πορίσεσθαι δύναμιν τῇ ἐκείνου παρατάξομένῃ· ὀλ-

Prima contra Philippum.

alium quemlibet decreveritis Ducem, istum sequantur, huic pareant, ac morem gerant. His autem publicè dari cõmeatus hortor, admoneoq;. Verùm qui sint ipsi Milites? quot, aut unde iis alimenta? Unde vobis hæc omnia agendi facultas? Dicam ego [51] de unaquaqua re, cunctaque seorsim exponam, singula oratione peragrabo. Primùm peregrinos milites non excludo, sed ita ut ab iis incommodis [53] caveatis, quæ sæpius damnum, perniciemq; Reipublicæ contulerunt. Duobus deinde, non amplius hominum millibus hanc prælio paratam manum constare. Nam vobis, cum quidpiam decretis vestris constituitis, in more positum est [54] maximâ cogitare, ac decernere, omnia infra quod res postulat existimãtes; cum verò curam, operamq; datis ipsi rei peragendæ, ne minima quidem perficiuntur. Curate igitur parvum illud, idque deinceps pluribus cumuletur, si non satis in eo virium esse experimento doceamini. In isto, opinor, duorum millium numero quingenti mereant Athenienses, eâ vigentes ætate, quæ vobis [55] ad rem magis esse videatur; eaque meriti stipendia [56], quæ placita fuerint, haudquaquam plura, dimissionem accipiant, ipsique invicem succedatur? Reliqui peregrini sint; cum istis; ducenti equites, quos inter Athenienses ad minimùm quinquaginta, Signa iisdem, quàm pedites, legibus, iisdemque conditionibus sequuturi. Et hi pariter suis usibus parata habeant ductoria naves. Præterea quid amplius? Celoces decem in promptu, ornatæque sint. Quippe necesse est, ut cum sit illi velocium triremium classis expedita, & nobis esse, qua selecta hæc militum acies transvehatur. Huic autem unde commeatus erunt, atque alimenta? Istud etiam vobis aperiam, percurramque dicendo. post quam ostendero, quamobrem putem ex usu esse Reipublicæ hujusmodi Copias, nec majori militum numero, nec minori Civium componi. Et quidem, ut hoc solùm numero conscribantur, idcirco mihi persuasum est, quòd modò non licet hujusmodi comparare,

quæ

ἀλλὰ κινδύνου ἀνάγκη, τῷ αὐτῷ τῷ πρώτῳ τὸ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην. Οὐ τοίνυν, ὃν ὑπέρογκον αὐτὴν (ὃ γὰρ ἐστι μικρὸν, ὃ δὴ προφὴ) οὐ δὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. Πολίτας δὲ παρεῖναι, καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα καλῶ, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὴν πρέσειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, ἣ Πολύστρατος ἦγετο, καὶ Ἰφικράτης, καὶ Χαβρίας, καὶ ἄλλοι τινὲς, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς συστρατιώτας. Καὶ οἶδα ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παρατατομένους μεθ' ὑμῶν ἐνίκων ὅτοι οἱ ἐξόν, καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. Ἐξ οὗ δ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ, καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασι: καὶ παραλαμβάνετι τὸν τῆς πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον, καὶ παντάχοῦ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα: ὁ δ' στρατηὸς ἀκολουθεῖ: εἰκότως. οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν, μὴ διδόντα μισθόν. Τί οὖν καλῶ; τὰς φροράσεις ἀφελεῖν καὶ τὸ στρατηγοῦ, καὶ ὅσῃ στρατιᾷ, μισθὸν προίσασθαι, καὶ στρατιώτας οἰκείους, ὥσπερ ἐπόπτας ὅσῃ στρατευομένων, παραπλησίους τοῖς ἐπὶ Χαβρίου· Ἐπεὶ πῶ γε, γέλως ἔδ', ὡς χρώμεθα τοῖς ἀφιγμασιν. Εἰ γάρ ἔρωτό τις ὑμᾶς, εἰσιλίλυθ' ἄγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; μὰ Δί' οὐχ ὑμεῖς γε, εἰπόντ' ἄν: ἀλλὰ Φίλιππον πολεμοῦμεν. οὐκ ἐχειροτονήτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους, καὶ στρατηγοὺς, καὶ φυλάρχους, καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι, πλὴν ἑνὸς ἀνδρὸς, ὃν ἂν ἐκπέμψητε ἐπὶ τὴ πλεμονῇ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ ὅσῃ Ἱεροποιῶν ὥσπερ; ἀριθμὸν ἀνάγκη, καὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ τὸ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην. Ou τοίνυν, ὃν ὑπέρογκον αὐτὴν (ὃ γὰρ ἐστι μικρὸν, ὃ δὴ προφὴ) οὐ δὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. Πολίτας δὲ παρεῖναι, καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα καλῶ, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὴν πρέσειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, ἣ Πολύστρατος ἦγετο, καὶ Ἰφικράτης, καὶ Χαβρίας, καὶ ἄλλοι τινὲς, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς συστρατιώτας. Καὶ οἶδα ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παρατατομένους μεθ' ὑμῶν ἐνίκων ὅτοι οἱ ἐξόν, καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. Ἐξ οὗ δ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ, καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασι: καὶ παραλαμβάνετι τὸν τῆς πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον, καὶ παντάχοῦ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα: ὁ δ' στρατηὸς ἀκολουθεῖ: εἰκότως. οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν, μὴ διδόντα μισθόν. Τί οὖν καλῶ; τὰς φροράσεις ἀφελεῖν καὶ τὸ στρατηγοῦ, καὶ ὅσῃ στρατιᾷ, μισθὸν προίσασθαι, καὶ στρατιώτας οἰκείους, ὥσπερ ἐπόπτας ὅσῃ στρατευομένων, παραπλησίους τοῖς ἐπὶ Χαβρίου· Ἐπεὶ πῶ γε, γέλως ἔδ', ὡς χρώμεθα τοῖς ἀφιγμασιν. Εἰ γάρ ἔρωτό τις ὑμᾶς, εἰσιλίλυθ' ἄγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; μὰ Δί' οὐχ ὑμεῖς γε, εἰπόντ' ἄν: ἀλλὰ Φίλιππον πολεμοῦμεν. οὐκ ἐχειροτονήτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους, καὶ στρατηγοὺς, καὶ φυλάρχους, καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι, πλὴν ἑνὸς ἀνδρὸς, ὃν ἂν ἐκπέμψητε ἐπὶ τὴ πλεμονῇ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ ὅσῃ Ἱεροποιῶν ὥσπερ;

quæ poſſint in acie [57] conſiſtere, ejuſque Legionum impetum ſuſtinere; quare nobis prædandum, excurrendum, iſtoque primùm belli genere utendum eſt. Neque verò paulùm augendæ, aut minuendæ ſunt. Nam auctas, ſtipendia, & commeatus; minutas, his quoque uſibus robur, ac vires deficient. At ideo Cives quoque merere velim, ac naves conſcendere, quod olim cum Civitas noſtra peregrinos milites aluit Corinthi [58], quibus Poliſtratus [59] præfuit, Iphicrates [60], Chabrias [61], aliique, vos ipſos intelligo ex aliqua parte ejus militiæ onera pertuliſſe. Novi etiam ex aliorum ſermone, peregrinos exercitus in prælium cum Civibus noſtris eductos, iiſque Cives admixtos, cum Lacedemonibus conſerviſſe [62] manus, victoriæ potitos, triumphi gloriâ condecoratos. Poſtquam verò exteræ ſolùm nationes vobis militant, ab iis amicos, & fœderatos noſtros [63] veluti victos affligi; hoſtes autem ſupra modum viribus auctos, & confirmatos. Quin iſtæ Peregrinorum Copiæ obliquis oculis [64] bellum à Republica ſuſceptum proſpicientes, ad Artabazum potius, & quemvis in locum navigant, nec meritò iis retinendis quicquam proficit Imperator, ſed eos ſequitur. Militibus enim ſtipendio fraudatis ejus non eſt [65] imperare. Quid igitur cenſeo, quid peragendum hortor? Ut omnem Duci, ac militibus defectionis cauſam auferatis, curatâ in mercedem pecuniâ, conſtitutiſque Civium cohortibus, quæ cæteras exterarum nationum obſervent, ac ſpeculentur. Nunc enim, ut rebus operam damus, riſum movet. Nam ſi vos quiſpiam interroget, pacem ne agitis Athenienſes? minimè quidem reſpondendum eſſet, ſed bellum gerimus cum Philippo. Nonne decem è vobis creati ſunt Centuriones, Tribuni, Imperatores? Nonne duo Magiſtri Equitùm? At unus dumtaxat, cum vobis lubet, implet omnium partes, communi officio defungitur. Cæteri cum [66] Sacrificuli pompas agunt. Igitur veluti qui fingunt ex argilla, tribunos,

ὥσπερ γὰρ οἱ πλατταντες τοὺς πιλίνους, οὓς τῶν ἀγορᾶν χειροτονῆτε τοὺς ταξιάρχους, ἢ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἐχελῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππάρχους παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας ἐχόντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύναμις ἦ: ἀλλ' εἰς ℔ Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον δεῖ πλεῖν, ὅστ' ὑπὲρ τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων, Μενέλαον ἱππαρχεῖν. καὶ ὁ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λεγω: ἀλλ' ὑφ' ἡμῶν ὧδε ἠχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὃς τις ἂν ᾖ. Ἴσως ὃ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἠγεῖσθε λέγεσθαι: τὸ δ' ὅλον χρημάτων, πόσα, δ' σοδῶν ἔσται, μαλιστα ποδεῖτε ἀκούσαι: τοῦτο δὴ καὶ πειράσω. Χρήματα τοίνυν, ἐσι ℔ ἡ τροφὴ, στιπρίσιον τοῖς στρατιώταις, μόνον τὴ δυνάμει ταύτῃ, τάλαντα ἑπτακοντα, καὶ μικρόν τι πρός: δέκα ℔ ναυσὶ ταχείαις, τετταρακοντα τάλαντα, εἴκοσιν εἰς πλοῖ ναῦν μιᾶς τοῦ μηνὸς ἑκάστου. στρατιώτας δ' ὀκτακοσίους τοσαύτα ἕτερα: ἵνα δέκα ἕκαστος τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς στιπρίσιον λαμβάνῃ: τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίοις οὖσιν, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνὸς, δώδεκα τάλαντα. Εἰ δ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμὴν, στιπρίσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς ἐγνωκεν. ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι εἰ τοῦτο γένηται, προσπορεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα δ' ἐλλιῶν ἀδικοῦσ, οὐδὲ δ' συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μοῦσι ἐντελῆ. κἀγὼ συμπλέων ἐξελυσιτῶ, ἀσχεῖν ὁτιοῦν ἕτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦτ' οὕτως ἔχῃ. Ποδὼν σοῦ ὁ πό-

Prima contra Philippum.

Centurionesque foro, non bello constituitis. Rursus nonne, Athenienses, oporteret, Cives eorumdem Centurionum, Præfectorum Equitum, aliorumque, qui cum imperio sunt in Exercitu, munus implere, ut verè Exercitus ipse Reipublicæ dici posset? At cum militibus ex hac Urbe in Lemnum navigandum est, iis unum popularium vestrorum præesse vultis. Cum pugnant pro ipsis aris, ac focis, iisdem imperat [67] Menelaus. Non hæc sanè dico vituperandi hominis causâ; sed quia ex usu, & dignitate vestra fuisset, ut qualiscunque ille fit, qui cæteris imperat, imperium nonnisi suffragiis vestris obtineret. Hæc utique è Reipublicæ utilitate, & vera à me dici existimatis; Verùm me potius loquentem de pecunia, quæ, quanta, aut unde comparari debeat, cupitis audire. Et istud aggredior expendere, nec patiar diutius desiderari sententiam meam. Pecuniam itaque in stipendium, frumentumque selecto huic solùm agmini nonagies talentûm statuo, & parùm supra; nimirum Celocibus decem [68], quadragies; distributis per singulas naves, & menses viginti pondo; Cohortibus, totidem; assignata decem dracmarum mercede singulis in mensem militibus; duodecies, equitibus; quorum ducenti, ut vobis proposui, describantur, mercantque in singulos menses dracmis triginta. Quod si aliquis Ærarium militare nimis angustum constitui putat, & nimis Copiarum mercedem extenuari, non rectè putat. Novi enim, certumque mihi est, quod si hæc persolvatur, reliqua exercitus ex manubiis hostium, nullâ Græcorum, nullâ sociorum injuriâ, justumque sibi stipendium cumulabit. Cujus quidem militum voluntatis ego me obsidem præsto, cum ipsis lubens navigaturus, paratumque me offero cuicunque damno, atque injuriæ, nisi res ita se habeat, atque è Sententia succedat. Verùm quænam ratio hu-

jus

ὁ πόρος περὶ χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κεκόμισμαι, γενήσεται; τοῦτ' ἤδη λέξω.

Πόρου ἀπόδειξις.

Α' μὲν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδωκέναμεν ἄφθονον, ταῦτα ἐστίν. Ἐπειδὰν δ' ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας, ἃ αὖ ὑμῖν ἀρέσκει, χειροτονήσατε, ἵνα μὴ μόνον τοῖς ψηφίσμασι, καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις. Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου, καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόκον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, ἣν ὁ Φίλιππος πολεμήσαντες, ἐνδυομενοῦντες· καὶ λογίσασθε, ὅτι τοῖς πενθοῦσι, καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διατρίψεται Φίλιππος· καὶ χειμῶνας τοὺς Ἐτησίας, ἢ τὸν χειμῶνα ἐπιχειρεῖ, ἵνα μὴ ἂν ἡμεῖς μὴ δυνώμεθ' ἐκπλεῖν ἀφιέσθαι. Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς ταῦτα ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείας πολεμεῖν, (ὑστεροῦντες γὰρ ἀπάντων) ἀλλὰ παρασκευὴν σωτηρίας, καὶ δυνάμει. Ὑπάρχει δ' ὑμῖν χίμαιρλιον μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει, Λήμνῳ, καὶ Θάσῳ, καὶ Σκιάθῳ, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες, καὶ σῖτος, καὶ ἃ χρὴ στρατόμασι, πάνθ' ὑπάρχει. Τῶν δ' ὡραν τοῦ ἔτους, ὅτι καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ἑαδιον, καὶ τὸ περὶ ἀνδράποδα ἀσφαλὲς πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ, καὶ πρὸς τοῖς περὶ ἐμπορίαν τοῦτο, ῥᾳδίως ἔχει. Α' μὲν ἐωὰ χρήσεται, καὶ ποτὲ τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν, ὁ τούτων κύριος, κατασὰς ὑφ' ὑμῶν, βουλεύσεται. Α' δ' ὑπάρξει δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστίν, ἃ ἐγὼ γέγραφα. Ἂν ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε τὰ χρήματα, πρῶτον

jus colligendæ pecuniæ ſuſcipienda eſt? Modò rem iſtam ago, percenſeoque.

Ratio pecuniaria.

Hæc forma quærendarum pecuniarum eſt, quàm nobis pro ingenii tenuitate licuit invenire. Cum autem de re conſulti ſuffragia inibitis, in aliquam ite ſententiam, quæ vobis lubeat, ut non ſolùm decretis, Epiſtoliſque, ſed armis, ac re bellum Philippo commoveatis. Cui quidem bello, cunctæque ornandæ rei militari puto vos diligentius mentem, conſiliumque allaturos, ſi attentè vobiſcum animo cogitabitis, quanam in terrarum parte illud vobis gerendum ſit; & quod Philippus captatá ventorum, annique temporis opportunitate multa præoccupans, id, quod eſt in rem ſuam, abſolvit; obſervatiſque [69] Eteſiis, atque Hyemis aſperitate, quando illuc non licet nobis appellere, cuncta conatur, admovetque manum rebus agendis. Quæ cum vobis ante oculos obverſentur, videtis utique, non ſubminiſtratis hinc auxiliis, ſed perpetuo illic exercitu, militiæque apparatu bellum vobis conficiendum eſſe, niſi cuncta perdere, locis omnibus Rempublicam denudare velitis. Sunt autem, ut illic hyemare poſſitis, opportunæ vobis Thaſus [70], Schiatus [71], Lemnus [72], aliæque Inſulæ per ea maria, ubi portus, frumentum, & quicquid ad conſervandas Copias eſt opus, reperiuntur. Claſſis verò tempus anni ad ſolvendum idoneum facilè aucupabitur, cum tenebitur anchorâ prope terram; facilè ventos ſecurè ferentes expectabit, cum in ipſa Regione, in oſtiis maritimarum Urbium commorabitur. Quicquid tandem agendum fuerit, quibuſque agendum viribus, quem veſtrâ rebus iſtis auctoritate præfeceritis, id ille è re nata gerendi conſilium capiet. At, quorum cura ad vos pertinet, profectò non alia ſunt, quàm quæ nuper è ſcripto legi. Si hanc, quod præcipuum eſt, Athenienſes, imperabitis pecuniam,

quam

των ἀλλων, εἶτα τὰ ἄλλα πάντα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἱππέας, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν, νόμῳ καταλείσητε ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, ἧ μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι, ἧ πορισταὶ γιγνόμενοι, ἧ δ' ἀρχῶν παρὰ τῶ στρατηγῶ τὸν λόγον ζητοῦντες: παύσεσθ' ἂν τηνικ' ἧ ἀνὴρ βουλόμενος, ἢ πλέον ἢ ἐξὸν πονοῦντες: ἢ ἔτι τρὸς τούτοις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μέγιστον ἧ ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἐστι δ' οὗτος τίς; ἀπὸ ἧ ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμαχῶν, ὧν, ἢ φέρον τοὺς πλείστας τῶν θαλαττῶν. Ἕτερα τί τρὸς τούτῳ; ἧ πόθεν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε. Οὐχ ὥσπερ τὸν περιθόντα χρόνον εἰς Λῆμνον ἢ Ἴμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ὤχετ' ἄγων: ἢ τρὸς τῷ Γεραιῷ τὰ πλοῖα συλλαβών, ἁμῦνται χρήματα ἐξέλαβε: τὸ τελευταῖα δ' εἰς Μαραθῶνα ἀπῆλθ', ἢ τὴν ἱερὰν ἐκτὸς τῶν χώρας ὤχιτ' ἔχων τριήρη. Τμεῖς δ' οὐτε ταῦτα ἠδύνασθε κωλύειν, οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν ἀφείλησθε, βοηθεῖν. Καίτοι τί δήποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε, τὴν μὲν ἧ Παναθηναίων ἑορτὴν, ἢ τὴν ἧ Διονυσίων ἀεὶ τὰ καθήκοντα χρὴν γίνεσθαι, ἂν τε ξενοὶ λαχωσιν, ἂν τε ἰδιῶται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελησόμενοι, εἰς ἃ πεσεῖται ἀναλίσκετε χρήματα, ὅσα ἐδ' εἰς ἵνα ἧ ἀποδόλων, ἢ πόσων ἔχλον, ἢ τοιαύτην παρασκευὴν, ἵσην ἂν εἶδ' ἕτις ἧ ἁπάντων ἔχει: τὰς δ' ἀποστολὰς πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν ἧ κωμῳδῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτίδαιαν; ὅτι ἐκεῖνα μὲ ἅπαντα νόμῳ πέ-

quam loquor, reliquâ deinde ornatâ re bellicâ, milite, triremibus, equite, si lege caveatis, ut semper hæ vires maneant ad bellum integræ Reipublicæ; quin si vos ipsi numerando stipendio, commeatibusque comparandis quæstores, ac præfecti Ærarii constituamini; si denique rationem rerum gestarum ab ipso Duce reposcatis; cessabitis aliquando ab hoc perpetuo de rebus iisdem consulendi incommodo, seu potius nihil agendi; ac præterea quid vobis accidet boni? Cum illum, Athenienses, maximo proventuum fuerum despoliabitis. Quid istud? Bellum siquidē, Sociorum vestrorum opibus, contra vos alit, quorum navigia vi rapit, ac deprædatur. Quid ultra? Tum quoque nullum ab ipso periculum adeundi, nullam percipiendi injuriam securitate perfruemini. Non sanè vos damnis, & contumeliis onerabit, veluti cum superiori ætate impetu in Lemnum, atque [71] Imbrum facto, vestros inde Cives miserè in servitutem adduxit. Aut cum prope Geraſtum vestras naves prædatus innumerabilem pecuniam rapuit. Aut demum cum Marathonem ingressus [74] captâ sacrâ Triremi è Provincia statim discessit. Quæ vos tanta crimina, tantamque audaciam nec prohibere, nec eo, quo vobis proposueratis, tempore auxilium ferre potuistis. Enimvero, Athenienses, quam unquam ob rem putatis festos [75] Panathenæorum, aut Baccanalium [76] dies statò semper, convenientique tempore celebrari, nullo discrimine; rerum sacrarum periti ne, an imperiti Cives eorum curam sortiti fuerint? Quæ sanè celebratio tantam haurit pecuniam, quantam nulla unquam militaris expeditio; tantamque occupat Multitudinem, tantum apparatum, quanto ulla ne unquam istarum confecta fuerit, ignoro; easdem verò cunctas expeditiones, quas Methonem [77] misimus, Pagasas, aut Potidæam, cum nunquam educantur opportunè, vanas inutilesque vobis contingere? Eam quidem ob rem, quod

Sa-

τέτακται, καὶ προῆδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς, ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε, ἢ παρὰ τῦ, ἢ τί λαβόντα, τί δεῖ ποιεῖν· οὐδὲν ἀνεξέτασον, οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἠμέλητται. Ἐν ὃ τῖς περὶ τ' πολέμου, ἢ τῆς τούτου παρασκευῆς, ἄτακτα, ἀόριστα, ἀδιόρθωτα ἅπαντα. Τοιγαροῦν ἅμε ἀκπόλεμόν τι, ἢ ταμιεῖον κενὸν σαμεν, ἢ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα, ἢ περὶ χρημάτων πόρου σκοπῦμεν. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐμβάσεων τοὺς μετοίκους ἐδόξε, ἢ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἶτ' αὐτοὺς πολὺν ἀντεμβιβάζειν. εἶτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλετε, προαπολωλεν ἐῢ ἃ ἂν ἐκπλεωμεν. Τὸν γὰρ τῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν. Οἱ δ' ἦρ πραγμάτων καιροὶ οὐ μένουσι τὼν ὑμετέραν βραδυτῆτα ἢ ῥαθυμίαν. Ἃς δ' εἰς τὸν μεταξῦ χρόνον δυνάμεις οὐμισθα ὑμῖν ὑπάρχειν, οὐδ' ἂν ἐγὼ τὸ σῶσαι ποιεῖν, ἐὰν αὐτὴ ἦρ καιρῶν ἐξελίγχονται· Οὐδ' εἰς τῦθ' ὑβρεως ἐκπλωθεν, ὥς τ' ἐπισέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιάυτας ἐπιστολάς. Επιστολή.

Τούτων οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἦρ ἀφεγνωσμένων ἀληθῆ γε ἔστι τὰ πολλὰ, ὡς οὐκ ἔδει: οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡδέα ἀκουεν· Ἀλλ' εἰ μὲν ὅσα αὖ τις ὑπερβῆ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, ἢ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἡ ἦρ λόγων χάρις αὖ ἢ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται· αἰσχρὸν ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φοβεῖσθαι ἑαυτοὺς, ἢ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους, ὅσα αὖ ἢ ξυχερῆ, φεύγοντων ὑσεροῦσθαι ἦρ ἔργων: ἢ μὴ ὃ τοῦτο

Sacra illa solemnia suis legibus constituuntur, atque ordinantur, & longiùs unusquisque prænoscit, quis iis ornandis Choragum agere, quis Tribus esse Gymnasiarchus, quid sibi muneris, quando, & à quo demandari, quave illud ratione curari debeat. Nihil ibi non exploratum, non definitum, nulla incuria, nulla negligentia. Contra verò in bellicis apparatibus, in ornanda re militari nihil fit ordine, aut certa lege, nulla prudentiæ species, nulla disciplinæ. Igitur simul ac novi quidpiam audimus, creamus navium Gubernatores, Gubernatoribus stipendia assignamus, de supplendoque Ærario quæritur ratio, agitantur sermones. Postmodum fit decretum, ut consecendant Advenæ, Libertinique à Familiis dimissi [78]. Iterum ut horum loco Cives substituantur. Quæ dum aguntur, morâ interpositâ, id omne perit, cujus causâ vela fieri statueramus. Damus enim instruendæ rei militari tempus illud, quod agendæ tribuendum fuerat. Fugiunt autem rerum occasiones, nec vestram expectant incuriam, ac tarditatem, & quas antea vires adesse Reipublicæ arbitrabamur, occasiones ipsæ vanas esse demonstrant, & ad agendum infirmas. Quin etiam Philippus eò petulantiæ devenit, ut jam hujusmodi Epistolas ad Eubœenses mittere [79] non pudeat.

Epistola.

Horum quæ lecta sunt, plura quidem verè dicuntur, quod utique non oporteret, quanquam ad audiendum accidant injucunda. Verùm si aliquid, simul ac silentio prætergredimur, ne dolorem, & luctum conferat, tolleretur è medio, atque eradicaretur, omnis profectò oratio ad Audientium voluptatem moderanda foret. At si gratia illa sermone quæsita, verbo, nullam utilitatem; re, multum afferat damni; turpe, Athenienses, turpe duco se decipere, & vos, quæ molestiam faciunt, silentio prætereuntes, Rempublicam suis utilitatibus privare. Turpe quoque, non posse istud mente

το δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολεμῶ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐμπροθεν εἶναι τῶν πραγμάτων. Καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειεν ἄν τις τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλομένους ἡγεῖσθαι χρὴ, ἵν' ἃ ἂν ἐκεῖνοι δοκῇ, ταῦτα πράττηται, καὶ μὴ τὰ συμβαίνοντα ἐναγκάζωνται δι-ώκειν. ὑμεῖς δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστων δυνάμεων ἁπάντων ἔχοντες, τριήρεις, ὁπλίτας, ἱππέας, χρημάτων προσόδων, τούτων μὲν μέκρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτε ἐνδέοντι μέχρηδε, ὑμῶν δ' ἐπιλείπεδε. ὥσπερ δ' οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, ἄτων πολεμεῖτε Φιλίππῳ. Καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγὰς ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται: κἀν ἕτερόσε πατάξῃ τις, ἐκεῖσε ἀεὶν αἱ χεῖρες: προβάλλεδαι δ', ἢ βλέπειν ἐναντίον, οὔτε οἶδεν, οὔτ' ἐθέλει. κ' ὑμεῖς ἐὰν ἐν χερὶ γένησθε πύδηδε Φιλίππου, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηρίζεδε: ἐὰν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε: ἐὰν ἀλλοδίπου, συμπαραθεῖτε ἄσω, κ' κατω: κ' στρατηγεῖδε χρ ὑπ' ἐκείνου, βεβούλωδε δ' οὐδὲν αὐτοῖς συμφέρον περὶ τὸ πολέμου: οὐδὲ περὶ χρὴ πραγμάτων προσῆτε οὐδὲν, πρὶν αὖ ἢ γεγενημένων, ἢ γιγνομένων τι πύδηδε. Ταῦτα δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν ποιεῖν: νυνὶ δ' ἐπ' ἄντιλω ἥκει τὼι ἀκμὼι, ὥς τ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ. Δοκεῖ δέ μοι Θεῶν τις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως ἀχνυμένοις τὼι φιλοπραγμοσύνωι ταύτῳ ἐμβαλεῖν Φιλίππου. Εἰ γὰρ ἔχων ἃ κατέστραται, κ' προείληφεν, ἡσυχίαν

te concipere: bellicæ artis, & disciplinę prudentium esse, casus, eventusq; rerum duces habere, non comites consiliorum suorum. Nam ut nemo est, qui non censeat, oportere Ducem militibus imperare; ita qui consilio, & prudentiâ valent, obnoxia sibi rerum negotia, in suaque retinere debent potestate, ut iter arripiant, quod sibi dare visum fuerit, non ipsi ea sequi necesse habeant. Vos autem, Athenienses, maximis omnium, florentissimisque viribus ornati, triremibus, equitatu, peditatuque, vectigalibus instructi, nequaquam hæc omnia in opportunos usus adhibuistis, nullum fructum assequuti estis. Bello siquidem contenditis cum Philippo, eo more, quo Barbari pugillatu certant; quorum semper qui lædituri, ubi lædi, ictum mulcet; & si aliò verbera infliguntur, eò manus ad leniendum dolorem adducit; se verò opponendi, præcavendique vulneris, nec voluntatem habet, nec disciplinam. Ita & vos cum Philippum intelligitis in Chersonesum adveniss̄e, illuc decernitis auxilia; cum Pylas, illuc [80]; cum aliò ubi gentium, suis ipsum vestigiis persequimini, cursitando sursum, deorsum, veluti expeditiones ad ejus nutum, voluntatemque susciperetis; atque ita belli gerendi consilia capitis nullo Civitatis emolumento, nec procul conjicitis oculos in rerum eventus, iis dumtaxat provisuri, cum quidpiam ingrinere mali, aut emersisse renunciabitur. Hæc olim fortasse agere licuit; nunc autem ipsum adest momentum temporis, quod nefas est non agendo prætermittere, nullamque procrastinandi moram concedit. Quin & mihi, Athenienses, videtur, Deorum quispiam, quasi pudore malè gestæ à vobis Reipublicæ afficeretur, hanc Philippo novandi res, molestiamque exibendi libidinem injecisse. Si enim iis locis, eaque terrarum parte contentus, quàm belli fulmine evertit, atque usurpavit, pacem tueri vellet, nec

ultra

χίαν ἔχειν ἥδεται, καὶ μηδὲν ἐπαρτῶν ἔτι, ἀποχεῖν ἑνίοις ὑμῶν αὖ μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνει, καὶ ἀναιδήσειν, καὶ πάντα τὰ ἄῤῥητα ὠφελήτες ἐν ἡμῖν δημοσίᾳ. Νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τινι, καὶ τῶ πλείονος ὀρεγόμενος, ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιτ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παντάπασιν ἐαυτῶν ἀπεγνώκατε. Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μήδεις ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται, μήτε ὀργίζεται, ὁρῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μὲν ἀρχὸν τὸ πολέμου γεγενημένου περὶ τὸ τιμωρήσασθαι Φίλιππον, τὸν δὲ τελευτῶν οὐσαν ἤδη ὑπὲρ τῦ μὴ παθεῖν αὐτοὺς κακῶς ὑπὸ τῦ Φιλίππου. Ἀλλὰ μὼν ὅτι γε οὐ τήσεται, δῆλον, εἰ μή τις αὐτὸν κωλύσει. Εἶτα τοῦτο ἀναμενοῦμεν; καὶ τρήρεις κενὰς, καὶ τὰς παρὰ τὸ δεῖπνο ἐλπίδας ἐαν ἀποσείλητε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε καλῶς; οὐκ ἐκπεπόμεθα; οὐκ ἔξεμεν αὐτὶ μέρει γέ τινι στρατιωτῶν οἰκείων νῶ, εἰ καὶ μὴ ῥᾴτερον; οὐκ ἐπὶ τῶ ἐκείνε πολεμοῦμεθα; ποῖ δὴ φοσομεῖμεθα; ἤφετό τις. Εὑρήσει τὰ σαθρὰ περὶ ἐκείνου φαγμάτων ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι αὐτὸς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν. Αὖ μέν τοι καθαιμεθα οἴκοι λοιδορεμένων ἀλλήλους τῶ λεγόντων, ἀδέ ποτ' ἀδὲν ἡμῖν οὐ μὴ γένηται τῶ δόντων. Ὅπα γὰρ σῶ οἶμαι μέρος τί τῦς πόλεως σωματοσθῆ, κἂν μὴ πᾶσα παρᾷ, καὶ τὸ κρὸ Θεῶν δύμενές, καὶ τὸ τῆς τύχης ἡμῖν σωιγωνίζεται. Ὅπα δ' ἂν στρατηγὸν, καὶ ψήφισμα κενὸν, καὶ τὰς ἀπὸ τῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, σὐδὲ ἡμῖν κρὸ δόντων γίγνεται: ἀλλ' οἱ

ultra moliri quidquam, puto aliquos vestrûm dedecus, ignaviam, omnemque turpitudinem, quàm profectò inusitatissimus Civitati, devoraturos. Nunc verò cum semper aliquid aggrediatur, plura meditetur, & concupiscat, erit fortasse, ut ad arma vos provocet, nisi vestrûm omnino, ac Reipublicæ fitis obliti. Mirarer equidem, Athenienses, si nemo vestrûm adiiciat animum, summàque non ferveat iracundiâ, reputans bellum nos susceptisse, ut Philippi injurias vindicaremus; at rem eò deductam, ut bene agi nobiscum putandum sit, si novas non accipiamus. Quanquam ne istis quidem finibus se contenturum dubitari nequit, nisi ab aliquo, veluti armorum vinculis, cohibeatur. Et id Medius fidius expectabimus? & cum solverint vestro jussu inanes quæpiam triremes, & cum triremibus spes ab aliquo nobis datæ rerum secundarum, salvam, tutamque Rempublicam existimatis? Et ipsi ad bellum non egrediemini? Ipsi modò, quamvis id prius neglectum fuerit, aliqua ex parte cum reliquo exercitu non militabitis? Classe ejus Regnum non aggrediemur. At quò ingruemus, dicet aliquis, quam partem armis tentabimus? Bellum ipsum, Athenienses, si ad illius Imperii fines admoveatur, inveniet quò caput inferat, & ubi debile, tabidumque est latus, perfodiat. Quod si Domi in umbra, & otio confideamus, occupati solùm Oratorum invicem conviciis, & accusationibus audiendis, nunquam nobis quidpiam erit eorum, quæ ad publicam retinendam salutem peragi debent. Nam quò cum reliquis Copiis Civium pars in expeditionem mittitur, quamvis non ferat arma Civitas universa, illic, opinor, & numen fortunæ, & Deorum benevolentia nobiscum militat. Quò verò non aliud exit à nobis, quàm Imperator, ac Decretum aliquod re vacuum, pulcherrimæque factæ è suggestu spes, nihil agitur,

μὲ ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δ' σύμμαχοι τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποσόλους. Οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν ἕνα ἄνδρα αὖ δυνηθῆναί ποτε παῦσ' ὑμῖν πράξαι ἅπαντ', ὅσα βούλεσθε· ὑποχέσθαι μὲν γὰρ, ἢ φίσαι, ἢ τ' δεῖνα αἰτιάσασθαι, ἢ τ' δεῖνα, ἔστι· Τὰ δ' πράγματα ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. Ὅταν γὰρ ἱππῆται μὲ ὁ στρατηγὸς ἀδίκων ἀπομίσθων ξένων: οἱ δ' ὑπὲρ ὧν αὖ ἐκεῖνος ἐκεῖ πράξῃ, πρὸς ὑμᾶς ψιθυρίσουσι βαδίως ἐνθένδε ὤσιν: ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν αὖ ἀκούσητε, ὅ, τι αὖ τύχῃ, ῥαδίως ὑπιζήσθε: Τί γὰρ χρὴ πρὸς ταῦτα; πῶς σωθῆναι ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας, οἳ μάρτυρας ὄψ' στρατευομένων, καὶ δικασάς, αἰκαθ' ἑκάστας, ἢ ἀδικοῦν. Οὐ γὰρ μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὁρᾶν δεῖ. Νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματα αἰσχύνῃ, ὥστε ὄψ' στρατηγῶν ἕκαστος δίς, ἢ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου: πρὸς δ' τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδὲ ἅπαξ ἀνέρχεται περὶ θανάτου πολμᾷ: ἀλλὰ τ' ὄψ' ἀνδραποδικῶν, ἢ λυποῦντ' ἐπὶ θάνατον μᾶλλον αἱρῶνται τῷ προσήκοντος. Κακούργου μὲ γάρ ἐσι, κρινθέντα ἀποθανεῖν. στρατηγὸν δ', μεχόμενον τῆς πολεμίους. Τιμῶν δ' οἱ μὲ, πεμόντες, μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν, ἢ τὰς πολιτείας διαφθ: οἶδ', ὡς πρόσθεις εἵπομεν ὡς βασιλέα: οὐδ', ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν: οἱ δ, λόγους πλάττοντες, ἕκαστος περιερχόμεθα.

quod vobis emolumentum, Reipublicæ decus afferat, & dignitatem. Sed ab hoſtibus hujuſmodi expeditiones contemnuntur, deridentur, exploduntur; Socios autem metu, periculis, morte afficiunt. Non enim unius hominis virium eſt, non eſt ea omnia, quæ vultis expedire; poteſt vos onerare promiſſis, dicendo perſuadere, accuſationibus hunc, aut illum proſcindere; at ſeges inde malorum omnium educitur Civitati. Nam cum ærumnoſorum hujuſmodi militum mercede fraudatorum cæditur Imperator, huc advolant, qui falſis renunciationibus vos decipiant, ex earumque ſolùm fide cum ſtatim quicquid vobis in mentem venit decernatis, quid unquam boni ſperare liceat? At quomodo huic rerum perverſitati finis imponi poſſit? Imponetur profectò, ſi vos ipſi, Athenienſes, militiam perſecuti, & in bello, quid agant Imperatores, oculis veſtris conſpicietis; & eos, domum regreſſi, ut fuerint illorum merita, judicabitis. Nam quicquid ad Rempublicam pertinet, non ſolùm aliorum teſtimonio, ſed veſtro percipiatis neceſſe eſt. Quis autem credat eò nunc vecordiæ rem deveniſſe, ut quiſque Ducum veſtrorum bis, terque de capite ſubire judicium non dubitet; eorumque nemo vitam ſuam hoſtium telis ne ſemel quidem audeat obiicere; ſed præter omne decus, & honeſtatem mortem eligat potius Plagiarii, & Graffatoris. Enimvero Scelerati eſt, Judicio vitam finire; Imperatoris, pugnantem in acie mortem oppetere. Non me latet, qui à vobis obeunt Legationes, eorum alios eſſe, qui dicant, Philippum cum Lacedemoniis labem Thebanis, everſionemque moliri, ac popularem ubique ſtatum diſcerpere; alios, qui ad Regem Perſarum Legatos miſiſſe; alios, qui Illyriorum Urbes circummunire; unumquemque denique ſuas fabulas, ſuoſque ſermones circumferre.

Ego

Ἐγὼ δ' οἶμαι μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοὺς θεοὺς ἐκείνου μᾶλλον τῷ μηδὲν ἧττ' ἢ πεφραγμένων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὀνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τοῦτ' ἐμοιγὲ δοκεῖ κολυόντων ὁρῶντα, καὶ τοῖς πεφραγμένοις ἐπημμένον: οὐ μὴν τοιγε μὰ Δία οὕτω προσεῤῥύηδαι φράττειν, ὥστε τοὺς ἀνυπερτάτους δοκεῖ παρ' ὑμῖν εἰδέναι, τί μέλλει ποιῶν ἐκεῖνος. Ἀνυπέρτατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες. Ἀλλ' ἴωμ', ἀφέντες ταῦτα, ἐκεῖνο εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἀνθρωπος, καὶ τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἀποστερεῖ, καὶ χρόνον πολὺν ὕβρικε: καὶ ἅπαντα, ὅσα πώποτε ἠλπίσαμέν τινα προέξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὕρηται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐστι: κἂν μὴ τῶν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθα ταῦτα ποιεῖν: ἀλλ' ταῦτα εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνωκότες, καὶ λόγων ματαίων ἀπαλλαγέντες. Οὐ γὰρ ἅττά ποτ' ἔτι δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ', ὅτι φαῦλα, ἐὰν μὴ προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τὰ προσήκοντα ποιῆτ' ἐθέλητε, οὐ εἰδέναι. Ἐγὼ μὲν οὖν, οὔτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἴλόμην λέγειν, οὔ, τί αὖ μὴ νῦν σωπήσειν ὑμῖν πεπεισμένος ὦ: νῦν τε ἃ γιγνώσκω, πᾶσ' ἁπλῶς, οὐδὲν ὑποσειλάμενος, παῤῥησιάσομαι. Βούλομαι δ' αὖ, ὥσπερ, ὅτι ὑμῖν συμφέρει τὰ βέλτιστα ἀκοῦσαι, οἶδα, οὕτως εἰδέναι σωτῆρα καὶ τῶν τὰ βέλτιστα εἰπόντι: πολλῷ γὰρ αὖ ἥδιον ἔστιν. νῦν δ' ὅτ' ἀδήλοις οὖσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γνησομένοις, ὅμως

Ego equidem, Athenienſes, per Deos omnes opinor, illum inſanire, ebrium, inflatumque rerum geſtarum magnitudine; plura etiam hujuſmodi volutare mente, ac ſomniare, elatum facinorum gloriâ, nulloſque veluti in vaſta ſolitudine circumſpicientem, qui aliquid ipſi offerant impedimenti. Non tamen mihi perſuadeo, eam agendi normam ſibi delegiſſe, qua quodcumque agere velit amentiſſimis Legatis veſtris patere ſinat. Nam quo ipſi alio nomine nuncupari poſſint, qui fabulas iſtas confingunt? Verùm ſi omnibus his prætermiſſis id unum ante oculos proponamus, implacabiles illum nobiſcum gerere inimicitias; diripere noſtras opes; injuriis jamdiu Rempublicam cumulaſſe; quæ ſperavimus aliquando è re noſtra quempiam factum, hunc versâ vice contra nos perfeciſſe; in nobis unicè poſitum eſſe reliqua diligenter curare; id etiam conſideremus, quod ſi nunc ad ejus Imperium belli faces admovere noluerimus, has fortaſſe regiones noſtras fruſtra inflammari detrectaturos; ſi hæc, inquam, animo complectamur, vanis hiſce, futilibuſque ſermonibus valere juſſis, ac repudiatis, decernemus profectò, quæ ſunt è Republica. Haud enim in futurorum caliginem penetrare opus eſt; ſed ſatis eſt intelligere, quodcumque futurum ſit, grave, ac periculoſum fore, niſi mentem rebus adhibeatis, & quæ ipſarum commune bonum tueri poſſint, earum vobis agendarum maneat voluntas. Ego equidem ad ineundam à vobis gratiam, nec unquam dicere inſtitui, nec quidquam aliud inſtitui, quàm quod in rem veſtram eſſe perſuaſum habui. Tenui modò propoſitum meum, & nullo fractus metu, apertè, ſummâque libertate ea vobis propoſui, quæ cognovi Reipublicæ profutura. At vellem, ut ſicuti non me fugit, vobis fructuoſiſſimum eſſe optimis imbui conſiliis, ita & intelligere hujuſmodi conſilia dare, utili, ac benevolo Oratori emolumento fore; libentius enim dixiſſem. Verùm quamvis obſcurum ſit,

μους ἐπὶ τῷ σωισθεῖσιν ὑμῖν ἐὰν φράξητε ταῦτα, πεπεῖσθαι, λέγειν αὐτοῦ μὲν οὐδέν· Νυνὶ δ' ὅτι πᾶσιν ὑμῖν μέλλει σωισθήσειν.

quid hæc mihi parere consilia possint, attamen quia certum habui, atque exploratum, si ea facere volueritis, multum allatura vobis utilitatis, nolui silentio præterire. Vincat autem ea sententia, quæ salutem vobis omnibus, communique rei datura esse videatur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΡΟΔΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

DE RHODIORUM LIBERTATE.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Συντεθέντος τῦ συμμαχικῦ πολέμυ, ὃν Χῖοι, Κῶι, Ρόδιοι, Βυζάντιοι τοῖς Αθηναίοις ἐπεπολεμήκεσαν, ἡ Ρόδος, διασπαζομένων τῶν ἀλλήλυς τὸ δήμυ τε, καὶ τῶν Α'ρθεμισίας ἡπατέτο· Οἱ δὲ τῆς Αρτεμισίας τῆς Καρὸς Δυνάσται ἐπαμει ναυσὶ πολεμισμένοι, τὸν δήμον κατισχύσαν. Ο' δὲ ἐπ' Αθηναίους κατέφυγον, τὴν ἐλευθερίαν κομιούμενοι. Τούτῳ βοηθεῖν ὁ ῥήτωρ διακελεύεται, ἅτε τῇ πόλει ὡς σφόδρα ἐμεμαχηκότι· φησὶ γὰρ [πρὸς τὴν Ολιγαρχίαν παντα χῆ διασώζεσθαι χρῆναι] καὶ τῷ Κοινῷ τοῦτο συμφέρειν.

ARGUMENTUM.

Compositio 1 sociali bello, quod Chii, Coi, Rhodii, Byzantii cum Atheniensibus gesserant; Rhodus intestinis discordiis 2 lacerabatur, dissidentibus inter se Plebe, atque Optimatibus. Hi Artemisiæ 3 Cariæ Reginæ viribus fulti plebem dominatu oppressarant, ipsique ad Athenienses confugerat libertatem recuperatura. Demosthenes Plebi opem ferendam monet, quamvis acerrimè contra Rempublicam decertaverit. Ait enim 4 statum popularem ubique fovendum esse; idque ad communem salutem pertinere.

Λ ΟΓΟΣ.

ORATIO.

Ἔμαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, περὶ τηλικούτων βουλομένους διδόναι παρρησίαν ἑκάστῳ συμβουλεύοντος. Ἐγὼ δ' οὐδὲ πώποτε ἡσυχάμλιν χαλεπὸν διδάξαι τὰ βέλτιστα ὑμᾶς, ὡς γὰρ ἐπεῖν ἁπλῶς, ἅπαντες ἐγνώκατες ὑπάρχειν μοὶ δοκεῖτε· ἀλλὰ τὸ φράττειν πεῖσαι ταῦτα. Ἐπειδὰν γάρ τι

Um gravissimum Reipublicæ negotium consiliis nostris explicari debeat, Athenienses, fore puto in rem vestram, neminem 5 à dicendo prohiberi, omnemque cuicumque velit animum suum de hac ipsa re aperire, dari aperiendi locum, ac libertatem. Quanquam non multùm in afferendis consiliis immorandum arbitror, cum sit facile, quid interfit Reipublicæ vos instruere, atque erudire. Quin istud mihi videtur, ut leviter dicam, esse vobis jam notum. atque exploratum. Sed illud magnam habet difficul-

Περὶ τῆς ὄλ ῥοδίων ἐλευθερίας δόξης, καὶ ἀφειδῆ, τοσοῦτον τῷ φραχθῆναι ἀπέχει, ὅσον πρὶν δόξαι. Εἴ τι δ' οὖν ἐν, ὃν ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς Θεοῖς ὀφείλειν, τὸ, τοὺς διὰ τὴν ὅλ ὕβριν ὑμῖν πολεμήσαντας οὐ πάλαι, νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς ὅλ σωτηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. Ἄξιον δ' ἡδέως τῷ παρόντι καιρῷ. Συμβήσεται γὰρ ὑμῖν ἐὰν ἀρχὴ βουλεύσωσθε ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰς παρὰ ὅλ διαβαλλόντων τὴν πόλιν ἡμῶν βλασφημίας, ἔργῳ, μετὰ δόξης καλῆς, ἀπολύσασθαι. Ἡ τιάσαρτο γὰρ ἡμᾶς ἐπίβουλον αὐτοῖς Χῖοι, καὶ Βυζάντιοι, καὶ Ῥόδιοι, καὶ διὰ ταῦτα σωίσηται ἐφ' ἡμᾶς, ἢ τελλτάκη τοῦτοι πόλεμον. Φανήσεται δ, ὁ ῥ φρυναύσας ταῦτα, καὶ πείσας Μαύσωλος, φίλος εἶναι φάσκων Ῥοδίων, τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἐφθαρμένος: οἱ δ' ἀποδείξαντες αὐτοὺς συμμάχους Χίοι, καὶ Βυζάντιοι, τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν οὐ βεβοηθήκοτες: ὑμεῖς δ, οἷς ἐροβοῦντο, μόνοι ὅλ πάντων τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἄτιοι. Ἐκ δ τῶ ταῦτα ὑπὸ πάντων ὀφθῆναι, ποιήσετε τοὺς πολλοὺς ἐν ἀπάσαις τὰς πόλεσι τοῦτο ποιεῖσθαι σύμβολον τῆς αὐτῶν σωτηρίας, ἐὰν ὑμῖν ὦσι φίλοι: οὐ μείζον οὐδὲν ἂν ὑμῖν γένοιτο ἀγαθὸν, ἢ παρὰ πάντων ἑκόντων αὐτοῦ πάτου τυχεῖν δύναις. Θαυμάζω δ' ὅτι τοὺς αὐτοὺς ὁρῶ ὑπὲρ ῥ Αἰγυπτίων τἀναντία φράττειν βασιλεῖ τὴν πόλιν πείσαντας, ὑπὲρ δ τῶ Ῥοδίων δήμου φοβουμένους, μὴ τὴν ἐλευθερίαν ἀφέλωνται. Ἐγὼ δ' οὐκ ἂν ἔχοιμι τὸν τρόπον εἰπεῖν, ὃν ἐκεῖνοι τὴν ἐλευθερίαν ἀφέλωνται, ἀλλ' ὅτι ἐὰν ὑμεῖς μὴ βούλησθε, οὐκ ἔστιν ἄλλον οὐδένα. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τῆς ἐλευθερίας ἐστὶν ἀφῃρημένοις, ὅσον ἐξουσίαν ἔχειν ἑτέρους ἀναγκάζειν ἃ μὴ βούλονται. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐλευθέροις, ὅσον μηδὲν ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ὧν μὴ βούλονται. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐλευθέροις, ὅσον μηδὲν ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ὧν μὴ βούλονται. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐλευθέροις, ὅσον μηδὲν ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ὧν μὴ βούλονται.

cultatem, vos, ut solertiâ, diligentiaque vestrâ ea ipsa consilia maturitatem assequantur, incêdere, ac persuadere. Quod eò magis necessarium est, quò quicquid sententiis suffragiisq; veluti è sinu mentis educitur, eque abest ab afferendis frugibus, ac si nunquam eductum foret. Res autem, que nunc evolvenda proponitur, una illarum est, pro quibus maximè à vobis haberi gratia Diis immortalibus debeat. Agitur enim, quod qui nuper propter ipsorum petulantiam bellum vobiscum gerebant, ad vos confugiunt, omnemq; in hac una Civitate suæ spem salutis repositam esse profitentur. Quare pertinet ad splendorem Reipublicæ, ad vestramq; maximè dignitatem, occasionem tenere, ac nullatenus prætermittere. Nam si diligenter huic adesse, operamque dare voluerit is, re quidem, non verbis cum summâ vestrûm laude, clarissimáque gloriâ, illorum maledicentiam retundetis, qui dolo malo Rempublicam onerare calumniis non desistunt. Sibi vos insidias molitos Chii [6], Rhodii [7], Byzantii [8] calumniati sunt, & per vulgus hominum dissiparunt; quamobrem communi consilio, conjunctisque armis hoc superiori vobiscum bello contenderunt. Palam nunc erit Mausôlum [9], qui Rhodiorum præseferens familiaritatem sua loquacitate totam hanc pestem machinatus est, libertatem ipsis eripuisse; eosdem [10] à Chiis, Byzantiis, quibuscum societate copulabantur, nullis opibus sublevatos; ab hac denique una omnium Republica, à qua sibi admodum metuebant, ad certam salutem erectos & confirmatos. Quod cum omnibus compertum fuerit, nulla erit Plebs in reliquis Civitatibus, que non junctam vobiscum necessitudinem, propugnaculum, ac signum constituat felicitatis suæ; nec vobis quicquam poterit jucundius accidere, quàm si omnium veram, nul lisque suspicionibus refrigeratam benevolentiam consequamini. Hæc dum mihi ante oculos obversantur, maximâ sanè moveor admiratione, cum Rempublicam à quibusdam video, Regis metu, à recreanda suis viribus Rhodiorum Plebe deterreri; simul verò ab iis iisdem incendi propter Ægyptios, & persuaderi, ut Regem ipsum provocare, ac damnis augere non dubitet. Et nemo quidem ignorat, Rhodios in Græciæ, alte-

Περὶ τῆς Ῥοδίων ἐλευθερίας

βουμένους ἢ αὐτὸν ἄνδρα τοῦτον. Καὶ τοι τοὺς μὲ, ἐλλιπεῖς ὄντας ἅπαντες ἴστε: τοὺς δ' ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ ἐκείνου μεμερισμένους. Οἶμαι δ' ὑμῶν μνημονεύειν ἐνίους, ὅτι λίαν ἐβουλεύσατο περὶ ὅλ' βασιλικῶν, παρελθὼν ἐγὼ πρῶτος παρήνεσα, οἶμαι δ' ἐγὼ μόνος, ἢ δ' ὑμέτερος εἰπεῖν, ὅτι μοι συμφορεῖν αὖ δοκοῖτε, εἰ πρόφασιν τῆς παρασκευῆς μὴ τῶν περὶ ἐκείνου ἔχθραν ποιοῖσθε: ἀλλὰ παρασκευάζεσθε μὲ πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθρούς, σιωπώσεσθε δ' κάκείνων, ἐὰν ὑμεῖς ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ. Καὶ ὧν ἐγὼ μὲ ταῦτα ἔπτυν, ὑμῖν δ' οὐκ εὐδόκουν ὀρθῶς λέγειν: ἀλλὰ ἐγὼ ὑμῖν ἥμαρτε ταῦτα. Ἀκόλουθος τούτῳ λόγος ἔτι μοι τῷ τότε ῥηθέντι. Ἐγὼ γὰρ εἰ βασιλεὺς παρ' αὐτὸν ὄντα μὲ συμβουλον ποιοῖτο, ταῦτ' ἂν αὐτῷ παραινέσαιμι, ἄπερ ὑμῖν: ὑπὲρ μὲ ὅλ' ἑαυτῷ πολεμεῖν, ἐὰν τι ἐναντιῶται ὅλ' ἐλλιπεῖν: ὧν δ' μηδὲν αὐτῷ προσήκει, τούτων μὴ δ' ἀντιποιεῖσθαι τῶν ἀρχῶν. Εἰ μὲν οὖν ὅλως ἐγνώκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσον ἂν βασιλεὺς ἐγκρατὴς γένηται, φθάσας, ἃ παρεκρουσάμενος τοῦς ὅλ' ἐν ταῖς πόλεσι, παραχωρεῖν: οὐ καλῶς ἐγνώκατε, οὐκ ἐγὼ κρίνω. Εἰ δ' ὑπὲρ γε ὅλ' δικαίων, ἃ πολεμεῖν ἂν τούτου δέῃ γ', ἃ πάρεσ' ὅτιοῦν ἂν οἴεσθε χρῆναι: πρῶτον μὲν ὑμῶν ἥττον δύσεσι τούτου, ὥσῳ μᾶλλον ἂν ἐγνώκατε ἥτε ταῦτα: ἔπειθ' ἃ προσήκει, φρονεῖν δόξετε. Ὅτι δ' οὐδὲν καινὸν οὔτ' ἐγὼ λέγω τῶν, πολλῶν Ῥοδίων ἐλευθερούν, οὐθ' ὑμεῖς ἂν πειθοῖτέ μοι, πείσεσθε, ὅλ' γέγραμμένων ὑμᾶς τι, ἃ ὅλ' συγκλύσχοτων ὑπομνήσω. Τ' μεῖς ἐξετέμλατε

Ti-

De Rhodiorum Libertate.

alteros in Regni Perſarum parte reputari. Memoriâ exiſtimo aliquos veſtrûm retinere, cum in illa circa Regem deliberatione verſaremini, me primum, vel etiam ſolum, aut vix altero adſtipulatore ſententiæ meæ, non deſideraturum dixiſſe prudentiam veſtram, ſi adornandæ rei militari non ex ſuſcepta cum ipſo Rege inimicitia caperetur occaſio, ſed ex hoſtibus, quos jam manifeſtos habetis, contra quos confecto belli apparatu, eo deinde adverſus illum, ſi vos tentare injuriis auderet, uteremini. Cui conſilio, quod non ſolùm eo tempore non improbaſtis, ſed plauſu, lætoque murmure excepiſtis, modò conſtabit Oratio mea, cum eoque ex omni parte conſentiet. Quin etiam, ſi me in conſilium Rex adhiberet, rogaretque ſententiam, ipſi non aliam afferrem ab ea, quam vobis attuli, in iſtaque una permanerem: pro tuendis Imperii finibus, ac majeſtate bellum ſibi gerendum, ſi quis illam Græcorum aggrederetur armis imminuere; ab alienis autem rebus, quæ nihil ad ſe pertinerent, abſtinendum omnino, eaſque non ferro, belloque ſibi vindicandas. Igitur ſi ſtatutum in animo habeatis omnia Regi permittere, quæcumque aut Civium quibuſdam fraude irretitis, aut agendi celeritate uſurpavit, non minus damno, ac vitupero, quàm ſanè vehementer laudo, ſi fixum apud vos maneat; bellum pro Jure tuendo ſuſcepturos, omniaque, cum opus fuerit incommoda ſubituros. Id autem

Ti-

quò magis erit certum ac deliberatum, primùm vos eò minus exequi opportebit; deinde maximam vobis conſilii opinionem, clariſſimumque bene gerendæ Reipublicæ nomen comparabit. Verùm ne hunc morem videar, quem in ſervanda Rhodiorum libertate cuſtodiendum moneo, vobis novum adducere, ac re nunquam adhibitum, ad aliquam rerum præteritarum, quæ bonum detulit Reipublicæ, memoriam veſtram revocabo.

Ti-

Τιμοθέου ποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συνθέσθαι τὸν Ἀριοβαρζάνην, προσγράψαντας τῷ ὁρκίσματι, μὴ λύσαι τὰς σπονδὰς τὰς πρὸς βασιλέα. Ἐκεῖνον δ' ἐπὶ μὲν Ἀριοβαρζάνῃ φανερῶς ἀφεστῶτα τῆ βασιλέως Σάμον ὑπ' ἐρουμένῃ ὑπὸ Κυπροδήμιδος, ὃν κατέστησε Τιγράνης ὁ Βασιλέως ὕπαρχος, τῷ μὲν ἀπέγνω ζωθῆναι, τῶν δ' ἀποπαθεζόμενος, καὶ βουλόμενος ἀλῶναι ζῶντα. Καὶ μὴ χρὴ τὴν τύχην ἡμέρας οὐ γίγνεσθαι πολέμου διὰ ταῦθ' ὑμῖν. Οὐ γὰρ ὁμοίως οὐδεὶς ὑπὲρ τε τῆς πλουτεῖν πολυμίσεως αὖ, καὶ ὑπὲρ ὅλης ἐλευθερίας. Ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν ἐλαττῶνται, μίαν τὰ ὅπλα πάντες πολεμοῦσι· ὑπὲρ δὲ τῆς πλουτεῖν, οὐχ οὕτως. Ἀλλ' ἐρίσαντες μὲν, ἐὰν τις ἐᾷ· ἐὰν δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἡδυπαθοῦσι τοὺς ἐναντιωθέντας αὐτοῖς ἡγούμενοι. Ὅτι δ' οὐδ' αὖ ἐναντιωθῆναί μοι δοκεῖ τῇ φάσει ταύτῃ τῶν Ἀρτεμισίᾳ, τῆς πόλεως οὔσης ἐπὶ τῷ φαυλοτάτῳ, μικρὰ ἀνοίσαντες σκοπεῖτε, εἴτε ὀρθῶς ἐγὼ λογίζομαι ταῦτα, εἴτε μή. Ἐγὼ νομίζω, πράττοντος μὲν ἐν Αἰγύπτῳ πάντα, ὅσ' ἄρρητα, βασιλέως, σφόδρα αὖ Ἀρτεμισίαν πειραθῆναι περαιτέρω ἰέναι Ῥόδου αὐτῆς· οὐ τῇ βασιλέως δυνάμει, ἀλλὰ τῇ βούλεσθαι, πιστεύσαντος αὐτῆς διαφέροντος ἐκείνῳ, μεγάλῃ δαρυσίᾳ καταδέσθαι πρὸς αὐτόν, ἵν' ὡς οἰκειότατ' αὐτῷ ἀποδέξηται. Πράττοντος δ' ὡς λέγεται, τῇ ἡμεραρτινῇ πόστῃ, οἷς ἐπεχείρησεν, ἠγεῖσθαι τῷ πόσον ταύτῃ, ὅσπερ ἐστὶν, ὧδε μὲν δὴ ὧν βασιλεῖ χρησίμως ἐν τῷ παρόντι, τῆς δ' αὐτῆς ἀρχῆς ἐπιτείχισμα πρὸς τὸ μὴ ἐτὸν παραλιπεῖν. Εἰ δέ τι μοι δοκεῖ, μᾶλλον ἂν ὑμᾶς ἔχειν μὴ φανερὸς αὐτῆς ἐνδούσης, ἢ ἐκείνου λαβεῖν βούλεσθαι.

Timotheum [11] illum, Athenienſes, cogitate, ſuppetias olim Ariobarzani miſſum ea conditione decretis veſtris conſignatâ, ut ne fœdus cum Rege ictum frangeret. Cum comperiſſet Ariobarzanem hoſtili in ipſum Regem animo eſſe, ac palam rebellaſſe; Samum verò à Cyprothemide, quem Tigranes Regis Præfectus Urbi impoſuerat, præſidio detineri, & negavit illi opem ferre, & civitatem obſidione à ſe cinctam, atque in deditionem acceptam libertati reſtituit; nullo eam ob rem bello ad hæc uſque tempora in vos excitato. Arma ſiquidem non eodem animo, eademque vi pro retinendo, aut ampliando Imperio commoventur. Ne quid Reſpublica detrimenti capiat, extremâ vi, & quoad vires ſufficiunt, conſeruntur manus; ſecus, ut innutriatur ambitio, eò uſque geruntur bella, quoad per alteros liceat, & ſi prohibeatur, nemo ſecum injuriosè agi conqueritur. Neque verò Arthemiſiam, cum Rhodiorum libertatem viderit vobis cordi eſſe, in eaque tuenda partes ſuſcepiſſe, ab hac agendi conſuetudine puto diſceſſuram. Quod rectè ne, an ſecus exiſtimem, paucis à me auditis, judicatote. Si res Ægypti, quas modò Rex urget, ex hujus ſententia ſuccederent, eam credo omni conatu Rhodum, ut illi vindicet, convulſuram, non ſanè benevolentiâ inductam, ſed collocandi apud eum beneficii voluntate, quem ſi Regno vicinum habeat, cupit etiam familiariſſimum. Quod ſi Rex ibi, ut fama [12] eſt, adverſâ utatur fortunâ, & rem malè gerat, exiſtimaturam profectò non aliam ex hac Inſula Regi in præſenti uſum fore, quàm ut inde frænum iniiciat ejus Regno, coerceatque [14] veluti firmiſſimo propugnaculo, ne quid in ipſum tentare, aut commovere poſſit. Adeout nullus dubitem exoptari magis ab Arthemiſia Rhodum veſtram eſſe, quàm Regis, occultò ſe tamen præbente vobis operam ſuam, vultuque hanc ſuam voluntatem contegente.

Quare

Περὶ τῆς τῶ Ῥοδίων ἐλευθερίας βούλεσθαι. Οἶμαι μὲν οὖν οὐ βουλήσεσθ' αὐτὼ· ἂν δ' ὄρα τοῦτο ποιῆ, σαύλως, ἢ κακῶς. Ἐπεὶ ἢ βασιλέα ἄ, τι μὲν ποτε ποιήσει, μὰ Δί' οὐκ ἂν ἐπιστήμι ἔγωγε, ὡς εἰδέναι· ὅτι μέν τοι συμφέρει τῇ πόλει ὁ λόγος ὑμῶν γενέσθαι, πότερα ἂν τι ποιήσεται τῆς πόλεως τῆς Ῥοδίων, ἢ οὔ, ταῦτα ἀδιχῶ σκοπῶμεν. Οὐ γὰρ ὑπὲρ Ῥοδίων βουλεύσεσθαι, ἀλλ' ἀπεπεμπόμεθα, μόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν, ἢ πάντων ἤδη ἐλλιμένων. Οὐ μὲν, οὐ δ' ἄν εἰ δὶ αὐτῆ Ῥόδῳ ἐξῆν τῇ πόλει οἱ νῦν ὄντες ἐν αὐτῇ Ῥόδῳ, παρῆσαν ἂν ὑμῖν τοῦτους ἐλέσθαι, οὐδ' εἰ πάντα ὑπισχνοῦντο ὑμῖν ποιήσειν. Ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς τὸ μὲν πρῶτον, ὅπως καταλύσουσι τὸν δῆμον, προσλαβόντας τινὰς τῶ πόλει· ἐπειδὴ δ' τοῦτ' ἐπράξαν, πάλιν ἐκβαλόντας τούτους. Τοὺς οὖν μηδετέρους πιστῶς κεκτημένους, οὐδ' ἂν ὑμῖν βεβαίως ἡγοῦμαι γενέσθαι συμμάχους. Καὶ ταῦτα, οὐδέ ποτ' εἶπον ἄν, εἰ τῶ Ῥοδίων δήμῳ μόνον ἠγούμην συμφέρειν· οὔτε γὰρ πρόξενος τῶ ἀνδρῶν, οὔτε ἰδίᾳ ξένος αὐτῶ οὐδεὶς ἐστί μοι. Οὐ μὲν, οὐδ' εἰ ταῦτα ἀμφότερα λῦ, εἰμὶ συμφέρειν ὑμῖν ἡγούμην, εἶπον ἄν. Ἐπεὶ Ῥόδιοις γε, εἰ δόντε τὴν εἰπεῖν τῷ σωφρονοῦντι τῇ σωτηρίᾳ αὐτῇ, συγχαίρω τῇ γεγενημένων· ὅτι τὸ κομίσασθαι τὰ ὑμέτερ' ὑμῖν ἐφοβήσαντες τὴν αὐτῇ ἐλευθερίαν ἀπολαλίκασι. Καὶ παρὸν αὐτοῖς, ἅλλοισι, ἢ βελτίοσιν ὑμῖν αὐτῇ ἐν ἴσου συμμαχεῖν, βαρβάροις, ἐδουλεύσαν ἑκόντες, οὓς εἰς τὰς ἀκροπόλεις παρεῖντο, δουλεύουσιν. Ὀλίγου δ' δέω λέγειν, ἂν ὑμεῖς αὐτοῖς ἐβεπόντε βοηθῆσαι, ὡς ἢ συμμάχους ταῦτ' αὐτοῖς.

Εὖ

De Rhodiorum Libertate.

Quare aut ei nullatenus auxiliaturam censeo; aut si opituletur, adeo remissè, ac tenuiter, ut nihil inde roboris, nihil virium sit accepturus. Qui verò sit animus Regi, quid putem facturum, mentirer profectò, si notum mihi esse affirmarem. Sed illud contendo, neminem posse latere, quantùm interfit Reipublicæ, utrum Rhodiorum Civitas in Regis veniat potestatem, an secus. Nam si huic [11] cedat, subeatque jugum, tunc non solùm illorum saluti, sed vestræ, Græcorumque omnium consulendum erit. Neque verò si qui modò Cives eam Rempublicam tenent, suâ tenerent authoritate, suisque viribus, ad eos complectendos, consvendosque vos adhortarer, quamvis imperata vestra se facturos, vobisque obnoxii esse pollicerentur. Nam illud cogitandum mihi se offert, ab iis, ut Plebem delerent, ac rerum potirentur, primò Popularium suorum [12] aliquos susceptos benevolentiâ fuisse; potitis, aquâ statim & igne interdictos. Quare qui suis datam fidem violarunt, hanc eos nobis servaturos, stabilemque inituros cum alienis societatem existimare non possum. Hæc sanè tacuissem, si ad solam Rhodiorum salutem pertinere fuisset arbitratus; quippe nullum mihi, aut publicè, aut privatim intercedit cum illis Hospitium, nulla familiaritas, & quamvis intercederet, me tamen à dicendo cohibuissem, nisi putassem bono vobis esse Orationem meam. Quin de Rhodiorum calamitate, si tamen qui studet illorum salutem tueri, hoc sensu lætitiæ affici potest, triumpho, & gaudeo; qui quidem sua libertate spoliati sunt, dum vos à rebus vestris gerendis, recuperandisque interdicunt; & cum sibi promptum, ac liberum esset, Græcis, vobisque Græcorum Optimatibus uti sociis, ac familiaribus; receptis in arces, & [13] propugnacula Mancipiis, & Barbaris servire maluerunt. Quamquam vix abest, ut dicam, eamdem ipsis calamitatem profuisse, dummodo velitis eam nunc opibus, auxiliisque vestris abstergere.

Nam

Εὖ δ' γὰρ πράττοντες, οὐκ οἶδ' εἰ ποτ' ἐφρονήσατε ἠδέλησαν, ὄντες Ῥόδιοι: ἔργῳ δ' πειρᾶσθέντες, καὶ διδαχθέντες, ὅτι πολλῶν κακῶν ἡ ἄπαυδα πολλοῖς αἰτία γίγνεται, τάχα ἄν, εἰ τύχοιεν, σωφρονέστεροι πρὸς τὸ λοιπὸν τῦ χρόνου γένοιντο. Τοῦτο δ', οὐ μικρὸν αὐτοῖς ὠφέλημα ἡγοῦμαι. Φημὶ δ' ἡ χρῆναι πειρᾶσθαι σώζειν τοὺς ἄνδρας, καὶ μὴ μισικακεῖν, ἐνθυμουμένους, ὅτι πολλὰ καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῆδ' ἐπιβουλεύσαντων ἐξηπατήθητε, ὧν οὐδενὸς αὐτοὶ δίκλω δοῦναι δίκαιον ἂν εἶναι φήσαιτε. Ὁρᾶτε δ' καὶ κεῖνο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι πολλοὺς ὑμεῖς πεπολεμήκατε πολέμους, καὶ πρὸς Δημοκρατίας, καὶ πρὸς Ὀλιγαρχίας. Καὶ τοῦτο ἴσε μὲ καὶ αὐτοί. Ἀλλ' ὑπὲρ ὧν πρὸς ἑκατέρους ἔδ' ὑμῖν ὁ πόλεμος, τοῦτ' ἴσως ὑμῶν οὐδεὶς λογίζεται. Ὑπὲρ τίνων οὖν ἐστι; πρὸς μὲ τοὺς δήμους, ἢ περὶ τῆδ' ἰδίων ἐγκλημάτων, οὐ διωθέντων δημοσίᾳ διαλύσασθαι ταῦτα, ἢ περὶ γῆς μέρους, ἢ ὅρων, ἢ φιλοτιμίας, ἢ τῆς ἡγεμονίας. Πρὸς δ' τὰς Ὀλιγαρχίας, ὑπὲρ μὲν τούτων, οὐδενός: ὑπὲρ δ' τῆς πολιτείας, καὶ τῆς ἐλευθερίας. ὥστε ἐγωγε, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, μᾶλλον ἡγεῖσθαι συμφέρειν δημοκρατουμένους τοὺς ἕλληνας ἅπαντας πολεμεῖν ἡμῖν, ἢ ὀλιγαρχουμένους φίλους εἶναι. Πρὸς μὲν γὰρ ἐλευθέρους ὄντας, οὐ χαλεπῶς ἂν ὑμᾶς εἰρήνην ποιήσασθαι νομίζω, ὁπότε βουληθείητε: πρὸς δ' τοὺς ὀλιγαρχουμένους οὐδὲ τὴν φιλίαν ἀσφαλῆ νομίζω. Οὐ γὰρ ἔδ' ὅπως ὀλίγοι πολλοῖς, καὶ ζητοῦντες ἄρχειν τῆς μετ' ἰσονομίας ζῆν ἠρημένοις

Nam prosperá exultantes fortunâ, nescio, an unquam bonæ menti litassent, cum sint [18] Rhodii. Nunc verò malorum experimento docti stultitiam plerumque ærumnarum nutricilam esse, fortè prudentiam, si tamen ita contingeret, exacuent, ac sibi meliùs in posterum providebunt. Curandum igitur, atque enitendum reor, ut per vos res istorum publica salva, atque integra sit; ut damna, atque injuriæ vobis illatæ oblivione deleantur; denique reputandum, quot vobis, quantaque mala ab insidiatoribus insita fuerint, à quibus debitas persolvi pœnas longè ab æquitate vestra abhorrere fateamini. Neminem vestrûm fugit, Athenienses, sæpius à vobis in utrasque Respublicas susceptum bellum, quibus vel Pauci, vel Plebs universa moderabantur. At unde dissidia ortum duxerint, quibusque de causis incensi vobis animi fuerint, fortasse nemo pariter cogitatione complectitur. Qua verò de causa bellatum est? Contra Civitates [19] populari imperio administratas, pro privatorum quærelis, quibus publicè partium dissensione satisfieri non potuit, aut Regionis parte, aut finibus, aut æmulatione, aut principatu. Contra Urbes [20] alias Paucorum obsequentes voluntati, pro nullo hujusmodi studio, sed pro ipsa forma Reipublicæ, ac libertate. Quare nullus vereor affirmare, magis esse in rem nostram, ab universa Græcia, quantacunque illa sit, Plebe tamen singularum Urbium fœna moderante, bello nos peti quàm cum ipsa, Paucis easdem Urbes gubernantibus, familiaritate conjungi. Nam liberâ Plebe, quandocunque velletis componendis tumultibus, discordiisque sedulò dare operam, facilè posset pax coalescere; Istorum semper infidam, suspectamque arbitror amicitiam. Nunquam enim, nunquam erit profectò, ut Pauci regnandi cupidi, suorumque Civium oppressores popularem statum,

δίνοι γένηται ἂν. Θαυμάζω δ' εἰ μηδεὶς ὑμῶν ἡγεῖται, Χίων ὀλιγαρχουμένων, καὶ Μιτυληναίων, καὶ τῶν Ῥοδίων, καὶ πάντων ἀνθρώπων ὀλίγου δεῖν λέγειν, εἰς ταύτην τὴν δουλείαν ὑπαγομένων, συγκινδυνεύειν τι τῇ παρ' ὑμῖν πολιτείᾳ: μὴ δ' λογίζεται τοῦθ', ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως, εἰ δὴ Ὀλιγαρχίας ἅπαντα συστήσεται, τὸν παρ' ὑμῖν δῆμον ἐάσουσιν. Ἴσασι γὰρ εὖ μάλιστα ἅπαντες ὅτι γενόμενοι πρόσκοποι, τούτους ἀπολεῖν βουλήσονται. Τοὺς δὲ σὺν ἄλλους τοὺς ἀδικουμένους πάσης συμφορᾶς κακῆς πεπονθότων ἐλπίδος ἡγεῖσθαι χρή: τοὺς δ' τῆς πολιτείας καταλύοντας, καὶ μεθιστάντας εἰς ὀλιγαρχίαν πολὺ ἐλπίδος παρεῖναι νομίζειν πάντων μὲν ἐλευθερίας ἐπιθυμιῶν. Ἐ πειτα καὶ δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοκρατουμένους αὐτοὺς τιμωρεῖσθαι φαίνεσθαι περὶ τῶν ἀτυχούντων δήμων, οἷς τοὺς ἄλλους ἐξώσατε φρονεῖν περὶ ὑμῶν, εἴποτε, ὃ μὴ γένοιτο, τοιοῦτό τι συμβαίη. Καὶ γὰρ, εἰ δίκαιά τις αὖ φήσει Ῥοδίους πεπονθέναι, οὐκ ἐπιτιθέεις ὁ καιρὸς ἐσπεδίωκα. Δεῖ γὰρ τοὺς ἀτυχοῦντας περὶ τῶν ἀτυχούντων ἀεὶ φόνεσθαι βουλομένους τὰ βέλτιστα: ἑτεροδήτερ δ' ἡμῖν τὸ μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις. Λέγειν δ' ἔχωγε πολλοὺς ἐνταῦθοῖ παρ' ὑμῖν τῶν λεγόντων, ὡς ἅτε ἠτυχηκυῖαν ἡ πολις ἡμῶν, σωιβουλεύσαι τινες αὐτῇ σωθῆναι: ὧν ἐγὼ, μόνον Ἀργείων ἐν τῷ παρόντε μεμνήσομαι

De Rhodiorum Libertate.

Plebemque, vitæ æquabilitatem exoptantem rectis oculis videant, benevolentiâ profequantur. Eſſet igitur, cur vehementer admirarer, ſi quempiam veſtrûm ea ſubiret cogitatio, nullum Rempublicam noſtram ammittendi popularis inſtituti periculum adituram, quamvis Rhodii, Mitilenenſes [21], Chii, & quotquot, parùm abeſt, ut dicam, homines ſunt, hoc Paucorum imperio comprimantur. Nemini profectò accuratè rem judicanti veniat in mentem reputare, ſi ad Paucorum auctoritatem reliquæ Urbes deducantur, veſtram Populo relinquendam. Sciunt enim labes iſtæ Reipublicæ ab aliorum præter vos nemine ſalutem rebus, libertatem populis reſtitui poſſe; idcirco unde ſibi quidpiam mali, & ruinarum metuunt, eos volent omnino everſos, ac proſtigatos. Cæteri, qui ſe hoſtiliter gerunt, eorum dumtaxat, quibus damna inflixere, ſubeunt inimicitias. Iſtos autem, qui ſimus afferunt Reipublicæ, illamque paucorum libidini deſertam perimunt, omnium profectò, quibus nihil ſupra libertatem eſt, communes hoſtes judicandos cenſeo; proinde æquitati, rerumque naturæ conſentaneum eſſe, Athenienſes, vos popularis imperii felicitatem conſequutos eâ ſolicitudine aliorum populorum mederi calamitatibus, qua velletis remedium vobis afferri, ſi unquam hæc peſte, quod omen avertat Jupiter, Urbem noſtram conflictari contingeret. Quod ſi aliquis dicat, juſtè Rhodios dare ſcelerum ſuorum pœnas, hæc meherculè non loquitur ſuo tempore, nec opportunè de ipſorum gaudet ærumnis. Convenit enim fortunæ utentibus benignitate, complecti Miſeros, jacentes erigere, cum quid poſterum tempus ferre poſſit, cunctis Mortalium obſcurum ſit. Audio ſæpius Oratorum aliquos ex hoc loco memorantes, non defuiſſe [22] huic Reipublicæ, cum jactaretur vehementi malorum fluctu, qui communi conſilio labantem retinere ſtuduerint. Ut reliquos præteream, breviter nunc Arginorum [23] dumtaxat memoriam repetam, quo-

quorum exemplo vos ego inflammare vellem, ne, qui afflictis aliorum rebus opitulandi gloriam cupitis obtinere, vobis hanc ipsam gloriam ab iisdem ereptam doleatis. Hi inquam Argivi, quamvis regionem incolerent finitimam Lacedemoniis, eosque terrâ, marique viderent longè, latèque imperantes, nullo sanè perculsi metu suam vobis familiaritatem, suamque benevolentiam ostendere non dubitarunt; quin Legatis, ut ferunt, Lacedemone ad se postulatum missis, aliquos vestrorum Exulum sibi dimitti, decreto jusserunt, ante solis occasum Civitate excederent, & ni facerent, hostes reputari. Et vos, Athenienses, non pudeat, cum Argivorum populum audiatis, nullo quidem Lacedemonum metu perterritum, eâ præsertim temporum conditione, nihili tantas ipsorum vires, tantamque potentiam fecisse; vos, inquam, non pudeat, cum sitis Athenienses, atque hujus Cives Reipublicæ, barbarum hominem, vel potius [14] fœminam reformidare? Et quidem illi hac uti potuissent excusatione, istâque se causâ colligere, quod sæpius duram [15] Lacedemonum victoriam experti essent; vos autem multûm [16] de Rege triumphastis, & ne semel quidem fuistis ab ipso, aut ab ejus Mancipiis eversi, ac devicti. Nam si aliquando Urbem nostram dicto suo audientem habuit, non vi, sed corruptis [17] pecunia Græcorum turpissimis, Patriæque suæ proditoribus, habuit; ac nullum inde meherculè fructum utilitatis consequutus est. Siquidem invenietis, ea tempora in memoriam revocantes, ipsum vicissim, dum Lacedemoniorum ope frangit nostræ Reipublicæ nervos, virestque debilitat, à Cyro [18], & Clearcho in Regni discrimen adductum, de suisque rebus periclitatum. Quapropter nec palam, apertèque vicit, nec factæ nobis insidiæ nullum ei commodum, nullam utilitatem pepererunt. Sæpius à quibusdam vestrûm animadverti, Philippum ut nullius dignitatis, nulliusque roboris parvipendi, Regem verò Persarum in pretio haberi, & metui, ut gravem in eos hostem,

εἰς ἀεὶ προσήκει πολεμεῖν, φοβουμένους. Εἰ δ' ἢ ξὺν θεῷ οὐκ ὀμωμόμεθα, τῷ δ' ὡς φοβερῷ πανδ' ὑπείξομεν, πρὸς τίνας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρατεξόμεθα; Εἰσὶ δέ τινες οἱ παρ' ἡμῖν δεινότατοι τὰ δίκαια λέγειν ὑπὲρ τῶν ἄλλων πρὸς ὑμᾶς. Οἷς παραπέσαιμι ἂν ἔγωγε τοσοῦτον μόνον ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ζητεῖν τὰ δίκαια λέγειν, ἵν' αὐτοὶ τὰ προσήκοντα πρῶτοι φαίνωνται ποιοῦντες. Ὡς ἔστιν ἄτοπον περὶ τῶν δικαίων ὑμᾶς διδάσκειν αὐτοὺς ὃ δίκαια ποιοῦντας. Οὐ γὰρ ἐσὶ δίκαιον ὄντα πολίτλω τὼς καθ' ὑμῶν λόγως, ἀλλὰ μὴ τὼς ὑπὲρ ὑμῶν ἐσκέφθαι. Φέρε γὰρ πρὸς Θεῶν σκοπῶμεν, τί δήποτε ἐν Βυζαντίῳ οὐδεὶς ἔδ' ὁ διδάσκων ἐκείνως μὴ καταλαμβάνει χαλκηδόνα. ἢ βασιλέως ἧσσον, ἐγχειρεῖ δ' ὑμεῖς αὐτῷ, ἐκείνοις δ' οὐδαμοῦ φροντικὸ; μὴ δ' Ξυλιμβρίαν πόλιν ὑμετέραν ποτὲ σύμμαχον οὖσαν, ὡς αὐτὼς σωτελῶ ποιεῖν; τὸ Βυζαντίως ὁρκῶν τὴν πόλιν χώραν παρὰ τοὺς ὅρκους, τὼς τὰς συνθήκας, ἐν ὧς αὐτονόμους εἶναι γέγραπται; οὐδὲ Μαυσώλω ζῶντος, οὐδὲ τελευτήσαντος ἐκείνῳ, τῷ Ἀρτεμισίαν ἀδείξεδ' ὁ διδάξων, μὴ καταλαμβάνειν Κῶν, τὸ Ῥόδον, τὸ ἄλλας πολεις ἑτέρας ἐλλιμένας, ὧν τὸ βασιλεὺς ὁ ἐκείνων δεσπότης ἐν ταῖς συνθήκαις ἀπέστη τοῖς ἕλλησι, τὸ περὶ ὧν πολλὼς κινδύνως, τὸ καλὼς ἀγῶνας οἱ κατ' ἐκείνως τὼς χρόνως ἔλλανες ἐπονήσαντο; εἰδ' ὄρα τὸ λεγέτις ἀμφοτέρως αὐτοῖς, ἀλλ' οἷγε πεισόμενοι τούτοις ὡς ἔοικεν, ὦν. εἰσίν. ἐγὼ δ' δίκαιον ἧ εἶναι νομίζω κατάγειν ἢ Ῥοδίων δῆμων· ὁ μὲν, ἀλλὰ τὸ εἰ μὴ δίκαιον ἦν,

quos odio profequitur, & ſibi ferro conterendos vindicat. Quamobrem ſi Macedonis injurias ferimus, ab eoque abſtinemus ut hoſte viliſſimo, ac deſpicatiſſimo; à Perſa ut potentiſſimo, in quos arma capiemus, Athenienſes, quos bello ulciſcemur? Video etiam nonnullos, cum aliorum jura contra vos urgere, ac tueri debent, multùm ingenio valere, ſummaq; dicendi facultate; quos ego monitos vellem, hanc ſuam eloquentiam veſtris dumtaxat adverſùs alios defendendis juribus reſervarent, ut prius ipſi jus colere, æquitatemque amplecti videantur. Non enim conſentaneum eſt, ab iis juſtitiam vos edoceri, qui deſerant; deſeritur autem, cum Civis, & hujus Civis Reipublicæ cogitat ſolùm, ſuadetque è ſuperiori loco, non quæ Patriam erigant, ſed quæ labefactent. Age verò vobiſcum per Deos immortales animo reputate, quid ſit, quod Byzantii nemo Cives ab [29] occupanda Chalcedone perterrefaciat, quæ olim veſtra, nunc Regi paret, nullatenus ad eos pertinet, ac prorſus aliena eſt. Aut quod Sylimbriam vobiſcum jampridem ſocietate, ac fœdere conjunctam, nunc ſibi vectigalem conſtituant? Aut quod Byzantios ipſos haud moneant injuriam, qua Sylimbriorum regionem anguſtioribus, quàm par eſt, finibus concludant, violatoque pacto, ac jurejurando, quibus cautum fuit, ut ſuis legibus vivant, ſuiq; teneant poteſtatem? Quod nemo denique vivo, aut è vivis erepto Mauſòlo, Artemiſiam docuerit, ne ſibi Coum, Rhodum, aliaſq; uſurparet græcas Urbes, quas [30] fœderis conditione, dum potiretur, dimiſit Græcis Perſarum Rex; quamvis pro illarum libertate tot glorioſa pericula, tot bellorum diſcrimina obiiſſent Majores noſtri. Et ſi utroſque docuit aliquis, & quid jus ferret, admonuit, quid tandem cauſæ ſit, cur ipſi, ut Æquum, ac Ratio poſtulabat, non ſe cohibuerint, ſurdaſque dederint aures aliorum dictis? Ego ſanè cum recreandum vobis Rhodiorum populum, libertatique reſtituendum propono, æquitatem propono. At ſi vel nullus eſſet æquitati locus,

non

ἢν, ὅταν εἰς ἃ προῆκεν, ἐλλίπω, προσήκειν οἶμαι παρασῆσαι κατέχειν. Διὰ τί; ὅτι πάντων μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δίκαια ποιεῖν ἁρμοττόντων αἰσχρὸν ὑμᾶς μόνης μὴ ἐθέλειν. Ἁπάντων δ' ὑμῖν ἄλλων ὅτος ἀδικεῖν δυνησόντων, παρασκευαζομένων μόνης ἡμᾶς τὰ δίκαια προτέινεσθαι, μηδενὸς ἀντιλαμβανομένης, ἃ δικαιοσύνη, ἀλλ' ἀνανδρίαν ἡγούμεθα. Ὁρᾶν γὰρ ἅπαντας ὅρος τῷ παῦσαι δυνάμενος ἀξιουμένης: τὸ παράδειγμα τῶν λέγειν ἐγὼ πᾶσιν ὑμῖν γνώμων. Εἰσὶ συνθῆκαι δεδομέναι τοῖς Ἕλλησι ὅρος βασιλέα: ἃς ἐποίησατο ἡ πόλις ἡ ἡμετέρα. Ἃς ἅπαντες ἐγκωμιάζουσι: τὸ μετὰ τοῦτο ὕστερον Λακεδαιμονίοις, ταύτας ἂν δὴ καταγνῶσι. Καὶ ταύταις οὐχὶ ταυτὰ δίκαια ἀμφοτέροις ὥρισται. Τῶν μὲν γὰρ ἰδίων δικαίων ἐν ταῖς πολιτείαις οἱ νόμοι κοινῷ τῶν μετοικίαν ἔδοσαν, τὸ ἴσον τοῖς ἀστοῖσι, καὶ τοῖς ἰσχυροῖς. Τῶν δ' ἑλληνικῶν δικαίων οἱ κρατοῦντες ὁμοίως τοῖς ἥττοσι γίνονται. Ἐπειδὴ τοίνυν ὑμῖν ἐγκωμίαστα τὰ δίκαια, τὸ ποιεῖν ὑπάρχῃ, ὅπως τὸ πρᾶξαι ταῦτα ἐφ' ὑμῖν ἔσται, δεῖ σκοπεῖν. Ἔσται δ' ταῦτα, ἐὰν ὑπολαμβάνητε κοινὸν προσάτευσθαι τῆς πάντων ἐλευθερίας εἶναι. Εἰκότως δέ μοι δοκεῖ χαλεπώτατον ὑμῖν εἶναι πρᾶξαι τὰ δέοντα. Τοῖς μὲ γὰρ ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις ὅτις ἀγὼν ἔστιν, ὁ ὅρος τοὺς πρόσθεν ἔχθρους: ὧν ἐὰν κρατήσωσιν, αὐτὸς

non tamen, fretus istorum exemplo, ab hac sententia discederem. Quam ob rem? Quoniam si omnes reliqui justitiam colere, Athenienses, certarent, ac præseferrent, turpe foret eam dumtaxat à vobis reiici, & posthaberi. At cum omnes pariter, quoad sibi vires sufficiunt, prompti, paratique sint ad eam ipsam obterendam, abiiciendamque, puto æquitatem istam, quæ nullo vos auget præmio, solùm à vobis prætentam, simulatamque, inertiæ, atque infirmitatis esse, non justitiæ, & prudentiæ. Cunctos enim video, prout valent potentię, ac virium robore, consequi jus suum, atque armis debere, quod rebus suis perfruantur. Cujus quidem instituti dicendum mihi se offert exemplum domesticum, quod possit & vobis documento esse, præsidioque sententiæ meæ. Duo sunt cum [illegible] Rege, Græcorum fœdera, ab hac Civitate constituta, omnium laudibus excepta, ab ipsisque deinceps Lacedemoniis comprobata, qui nunc ea reprehendunt, atque infectantur. In iis jus varium, diversæ concluduntur leges. Nam quæ foro prospiciunt, privatis litibus, communique rei singularum Civitatum, sæ prębent æquales infirmo, potentique Civi, in eoque fortunæ præstantiam, ac dignitatis non sinunt unum alteri invidere. Quæ verò ad universam Græciam respiciunt, potentioribus tribuunt exiguarum Urbium arbitrium, jubentque istarum formam, atque institutа ex illorum voluntatibus moderari. Cum igitur pro Reipublicæ majestate vestrûm sit, & quid jus velit definire, & quod definitis vehementer tueri, providendum est, ut viribus permuniti hoc defungi munere valeatis. Defungemini verò, si vos præsides unusquisque arbitretur communis esse libertatis, ac veluti in specula ad ipsam cunctis ubique servandam vigilare. Id autem, & quicquid pertinet ad vestrum commodum, ac dignitatem, factu vobis, & quidem meritò, difficillimum censeo. Nam reliquis hominum tantummodo in apertos hostes dimicandum est, quibus eversis, profligatisque nullo retardantur impedimento, quo

μὲν ἐμπεδῶν αὐτοῖς κύριος ἦν ἀγαθῶν εἶναι. Ὑμῖν δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύο· ὅστις τε ὁ τοῖς ἄλλοις· καὶ πρόσεστι ἕτερος τούτου φορτικώτερος, καὶ μείζων. Δεῖ γὰρ ὑμᾶς βουλομένους κρατύνεσθαι τῆς τἀναντία τῇ πόλει παρ' ὑμῖν πράττειν προῃρημένων. Ὅταν οὖν μηδὲν ἢ διὰ τούτους ἀκινητὶ ἢ δεόντων γινέσθαι, πολλῶν διαμαρτάνειν ὑμᾶς εἰκὸς συμβαίνει. Τὰ μέν τι πολλοὺς ἀδήλως ταύτῃ τῇ τάξιν αἱρεῖσθαι τῆς πολιτείας, ἴσως μὲν αἱ παρὰ τῆς μισθωτῶν αὐτοῖς ὠφέλειαι μάλιστ' αἴτιαι· ἀ μὲν, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ἂν τις ἔχοι δικαίως αἰτιᾶσθαι. Ἐχέλω γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ αὐτῷ ἔχειν διάνοιαν ὑμᾶς περὶ τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ τάξεως, ὑπερ περὶ τῆς ἐν στρατείᾳ τάξεως ἔχετε. Τίς οὖ ἐστι αὕτη; ὑμεῖς τὸν λειποντα τῷ ὑπὸ τῷ στρατηγῷ τάξιν ταχθεῖσαν ἄτιμον οἴεσθε προσήκειν εἶναι, καὶ μηδενὸς τῶν κοινῶν μετέχειν. Χρὴ τοίνυν, καὶ τοὺς τῷ ὑπὸ τῷ προγόνων τάξιν ἐν τῇ πολιτείᾳ παραδεδεμένῳ λιπόντας, καὶ πολιτδομένους ὀλιγαρχικῶς ἀτίμους τῷ συμβουλίῳ ὑμῖν αὐτοῖς ποιεῖσθαι. Νῦν δ' ἔξ ὧν συμμαχῶν τοὺς αὐτῶν ἐχθροὺς, καὶ φίλους ὑμῖν ὁμωμοκότας, νομίζετε δυνατούς; ἔτ' δ πολιτδομένων οὓς ἴσε, σαφῶς τοὺς τῆς πόλεως ἐχθροὺς ἡγημένους, τούτους πιστοτάτους ἡγεῖδε. Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅ, τι τίς καταγορήσει τούτων, ἢ τοῖς ἄλλοις ὑμῖν ἐπαγθὲς ἔσται, χαλεπὸν εὑρεῖν· ἀλλ' ἀφ' ὁποίων λόγων, ἢ ποίας πράξεως ἐπαφρδώσεταί τις ἅπαν ἂν ὀρθῶς ἔχει, τοῦτ' ἔργον εὑρεῖν.

quo minus felicitatis, fortunarumque omnium compotes sint. Vobis autem, Athenienses, duplex certamen obeundum est; hoc nempe commune cum cæteris; & accidit alterum longè illo gravius, ac periculosius. Quippe cum de Republica agitantur consilia, in ordinem vobis cogendi sunt, qui mercede præoccupati suis illam sententiis urere, ac labefactare conatur. Quare cum, istorum improbitate, quæ faciunt ad publicam utilitatem, multâ contentione, multoque certamine expugnanda sint, mirum videri non debet, si fæpius accidat vos errare, ac vulnus aliquod infligere Civitati. Tantæ in agenda Republica à plerisque impune adhibitæ perversitatis maxima fortassè culpa in ea commoda transferenda est, quibus illi à patronis munificis cumulantur; pars tamen aliqua vobis dari meritò potest. Oporteret enim, Athenienses, eâdem mente, eâdemque severitate vos esse, cum deseritur ordo Reipublicæ, qua cum certaminis. Quidnam verò istud mentis est, ac severitatis? Vos militem ab eo loco se referente, quem ipsi statuit [32] Imperator, inuritis infamiæ notam, deiicitis ab universa Republica; quæ pœna non minus aliis infligenda esset, qui traditam à Majoribus nostris gerendæ Reipublicæ formam corrumpunt; iique, notati ignominia, deturbandi ex omni concione, qui ad promovendum paucorum imperium accommodant consilia sua, deletâ populi auctoritate. Quod si Sociorum conjunctissimos, maximâque præditos benevolentiâ illos existimatis, qui se gesturos easdem vobiscum inimicitias, easdemque amicitias jurarunt; quomodo eos Cives in administratione Reipublicæ fidissimos reputatis, quos utique vos non fugit, sese vestris hostibus, operamque suam vendidisse? Neque verò aut istorum improbitatem, aut negligentiam vestram difficile est in medium adducere, in luce hominum collocare. Sed

ἴσως

illud

Ἴσως μὲν οὖν, οὐδὲ τὰ παρόντα καιρὸς περὶ πάντων λέγειν· ἀλλ' ἐὰν ἅ φρονῶμεν, δυνώμεθα ἐπικυρῶσαι συμφέρουσαν τοῖς πράξει· τὸ τελλ' ἂν ἴσως καθ' ὃν ἂν βέλτιον χρόνον. Ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἀπτεμαίνεσθαι τούτων ἅμα πραγμάτων ἐρρωμένως, καὶ φράττειν ἄξια τῆς πόλεως· ἐνθυμουμένους, ὅτι χαίρετε ἀκούοντες, ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν, καὶ τὰ πεπραγμένα ἐκείνοις διέξιῃ, καὶ τὰ τροπαῖα λέγῃ. Νομίζετε τοίνυν ταῦτα ἀναθῆναι τοὺς προγόνους ὑμῶν, οὐχ ἵνα θαυμάζητε ταῦτα θεωρῆτες μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμῆσθε τὰς ἀναθέντων ἀρετάς.

illud difficile, atque operosum maximè, ejusmodi orationem, ac remedium invenire, quo salus rebus ægrè nunc se habentibus afferri queat. Nec omnia fortasse, quæ dici possent, huic tempori conveniunt. Attamen si quæ facienda vobis proposuistis, aliquo illustri, utilique facinore comprobare possitis, omnia fortasse ad unum reliqua convalescent. Itaque opinor istud Rhodiorum negotium magnis animis suscipiendum esse, eaque vobis gerenda, quæ splendorem, ac majestatem Reipublicæ in omnium oculis ponant. Cum præclara Majorum gesta, laudes, tropæa celebrantur, summamque ex illorum fama capitis voluptatem, sit animus vester in ea sæpius cogitatione, quod ista non solùm erexerint ad mentis, oculorumque admirationem, sed ad virtutis exemplum, atque ut suorum rectè factorum gloriam vestrorum facinorum decore cumuletis.

ΠΡΩΤΟΥ ΠΕΡΙ ΟΛΥΝΘΟΥ

OLYNTHIACA PRIMA.

ΤΙΘΕΣΙΣ.

ARGUMENTUM.

Ἡ Ὄλυνθος μεγίστη τῆς Θράκης Πόλις, ὅμορος δὲ τῇ Μακεδονίᾳ, πρώτου μὲν παρὰ τοῦ Βασιλέως Ἀμύνθα εὐεργετηθεῖσα, μετὰ δὲ ταῦτα πολιορκηθεῖσα, οὐκ ἀπαξ ὑπ' ἐκείνου, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτῷ συμμαχήσαντας ἐνίκησε, εἰς τὸ τελευταῖον πείθεται ἐλευθέρα. Λακεδαιμονίων γὰρ δυσχερῶς ἐν Λέκτρῳ ἐχόντων αὐτὴ μὲν ἀπελάθερώθη, καὶ τὰς ἐγγὺς ὔσας πόλεις ἐλευθέρωσεν. Ἐντεῦθεν τὰ τ' Ἀθηναίων τε, καὶ Φιλίππου φιλία θελχθεῖσα, ἅ μὲν πρῶτα, Πύδνης δῶρα, Ποτιδαίας ὑποκρύσει δελεασθεῖσα μὲν. Ἑαυτῇ δ' ἐπιβουλεύσαμένου Βασιλέως, καὶ μέγα δυνάμενον φοβηθεῖσα συμπέπτωκε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τῆς δυνῶν συμμαχίας κατὰ Φιλίππου ἐδέησε. Βοηθεῖαν δὲ Δημοσθένης εἰσφέρων παρακαλεῖ τὴν ἐκκλησίαν κινῶν πλείστα περὶ τῶ βασιλέως, καὶ τῆς πόλεως διαλεξάμενος.

Olynthus [1] *amplissima Thraciæ* [2] *Urbs, Macedoniæ contermina, hujus Regis Aminthæ* [3] *prius beneficio, mox bello pertentata, ejus, ac Lacedemoniorum, qui se Regi coniunxerant, non semel victrix, Lacedemoniis tandem obedire coacta est. Quibus pugnâ ad* [4] *Leuctram profligatis in libertatem se restituit, vicinisque Urbibus imperaviit. Deinde ab Athenienſibus, & Philippo ad ſocietatem illecta, hunc maluit, Pydnæ* [5] *dono, Potidææ promiſſis delinita. Regis autem inſidias, potentiamque metuens, fœdus pereuſſit cum Athenienſibus, eoſque auxilium oravit contra Philippum. Demoſthenes mittendum hortatur, pluraque ad incendendos Concionis animos de Regis, ac Reipublicæ ſtatu diligenter diſſerit.*

ΛΟ-

ORA-

ΛΟΓΟΣ. ORATIO.

ΝΤΙ πολλῶν αὖ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον σωίσειν τὴ πόλει, περὶ ὧν νυὶ σκοπεῖτε. Ὁ τε γὰρ νῦν τοῦτ' ἔχει, φρονίκει προθύμως ἐξελέγειν ἀκούειν ἅπερ βελομένων συμβαίνειν. Οὐ γὰρ μόνον ὅτι χρήσιμον ἑκάστου ἔχει τις, τοῦτο ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε: ἀλλὰ καὶ τὸν ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνων, πολλὰ ἅπερ δεόντων ἐκ τῦ παρεχήμε ἑνίοις ἂν ἐπελεύσειν εἰπεῖν: ὥσ' ἐξ ἁπάντων βαδίαν τὴν τῦ συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι. Ὁ δ' οὖν παρὼν χαιρὸς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μεμνημένοι λέγει σωνιὼν ἀρετὴ, ὅτι ἅπερ πραγμάτων ὑμῖν ἐνεγκεῖν οὗτοι ἀντιλαπτέον ἐσὶν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε: ἡμεῖς δ' ἂν οἶδ' ἔντινά μοι δοκῶμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. Εσι δὴ τὰν ἐμοὶ δοκῶντα, βουλεύσασθαι δὲ πάλη τὴν βουθειαν, καὶ παρασκάσασθαι τὴν ταχίσθην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσητε: καὶ μὴ πάθητε ταυτὸν, ὅ περ καὶ πρότερον: πρεσβείαν ἅπεμπεν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ, ὡς παρέσται τοῖς πράγμασιν. Ὡς ἐσι μάλισα τῦτο δέος, μὴ παρόντος ὦν, ὡς δίνος ἀνθρώπος πράγμασι χρῆσθαι, τὰ δὲ εἰκοσ, ἰκέτκα αὐ τύχη, τάδ' ἀπειλῶν, (σζώπισος δ' ἂν εἰκότως φαίνητο) τάδ' ἡμᾶς διαβάλλων, καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν, περίψιται, καὶ παρασκευάσεταί τι ἅπερ ὅλων πραγμάτων. ὑμῶν, ἀλλ' ἐπικοσ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῦδ'

Xistimo, Athenienſes, in hac rei deliberatione, de qua nunc agitantur conſilia vos Reipublicæ utilitatem, ſi aperta, atque explorata fuerit, privatis commodis; commune bonum [6] magnis opibus ante laturos. Huic autem conſtanti, firmiſſimæque voluntati, quam vos tueri non dubito, conſentaneum eſt, ut velitis omnium ſententias audire, nec illas ſolùm, ſi quas aliquis meditatus afferat ſaluberrimas, ſed quas vel ex tempore unicuique veniat in mentem dicere, ut pluribus auditis, quod ad veſtram refero felicitatem, faciliùs quid ſit è Republica ſuffragiis veſtris eligatis. Quamquam, Athenienſes, tantùm non vocem mittens præſens occaſio per ſe ipſa loquitur, ſuadetque ad rerum illarum curam derivandas eſſe cogitationes veſtras, ſi Civibus Reipublicæ ſalus cordi ſit. Sed quam de rebus iſtis geramus mentem, & quæ vobis hæreat ſententia, non ſatis video. Mea quidem in eo verſatur, ut decernamus Olynthiis auxilia, & quàm celerrimè ad ea ferenda inſtruamur, ut Res eorum publica floreat veſtris opibus recreata, & noſtra nullis perculſa, quibus antea, calamitatibus nullum adeat periculum; Legatos etiam illuc mittendos cenſeo, qui mentem hanc veſtram aperiant, rebuſque gerendis præſint. Id etiam vehementer curandum eſt, ne Philippus, cum multùm induſtriâ, multùm ingenii valeat calliditate, quâ remittens, ſi quid fuerit aſſequutus, quâ malorum minas iniiciens, (in quo meritò ſoluturus fidem ſuam exiſtimabitur), quâ demum nos, noſtramque in ope ferenda negligentiam calumniatus, omnia turbet, ac miſceat, atque aliquid ex omni re divellens, quidpiam ſibi capiat emolumenti. Iſtud etiam, Athenienſes, For-

τῶν ὅτιν δυσμαχώτατον ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν. Τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκεῖνον, ἕνα ὄντα, κύβευον, καὶ ῥηῴδιον, καὶ ἀπορρῆτον, καὶ ἅμα στρατηγὸν, καὶ διαστόλιν, καὶ ταμίαν, καὶ παραχρῆ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι, πρὸς ἓν τὸ τὰ τῦ πολέμυ ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι, πολλῷ προέχει: πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς, ἂς ἂν ἐκεῖνος ποιήσαιτο ἄσμενος πρὸς Ολυνθίους, ἐναντίως ἔχει. Δῆλον γὰρ ἐστι τοῖς Ολυνθίοις, ὅτι νῶν ἐ περὶ δόξης, ἀλλ' ὑπὲρ μέρυς χώρας πολεμῦσιν: ἀλλ' ἀνεςάσεως, καὶ ἀνδραποδισμῦ τῆς πατρίδος: καὶ ἴσασιν, ἃ' Αμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ Πυδναίων τὰς ὑποδεξαμένης. Καὶ ὅλως ἄπιστον, ὦμαι, ταῖς πολιτείαις ἡ Τυραννὶς, ἄλλος τε καὶ ὅμορον χώραν ἔχυσι. Ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τῶλλ' ἅ φρονίκει πάντα ἐνθυμημένος, φημὶ δεῖν ἐθελῆσαι, καὶ παροξυνθῆναι, καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν, ὑπέρ ποτε, καὶ νῶν χρήματα εἰσφέροντας προθύμως, καὶ αὐτὸς ἐξιόντας, καὶ μηδὲν ἐλλείποντας. Οὐδὲ γὰρ λόγος, οὐδὲ σκῆψις ἔσ' ὑμῖν τῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν, ὑπολίπεται. Νυνὶ γὰρ ὃ πάντες ἐβρυλλῦτε, ὡς Ολυνθίους ἐκπολεμῶσαι δεῖ Φιλίππῳ, γέγονεν αὐτόματον: καὶ ταῦτα, ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέρα. Εἰ μὲν γὰρ ὑφ' ἡμῶν πεισθέντες ἀνέλοιντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι, καὶ μέχρι τῦ ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως. Επειδὴ δὲ ἐκ δίκης πρὸς αὐτὸς ἐγκλημάτων μισῦσι, βε-

Fortunæ accidit benignitate, ut quæ res Philippo maximè latus contegunt, quæque viam aliis obsæpiunt ad cum bello difficillimè conterendum, eædem opportunæ vobis, ad vestramque faciunt utilitatem. Unum siquidem illum publica, & arcana consilia in sua retinere potestate; unum Regno, militiæ, atque Ærario moderari; legionibus ubique adesse, multùm quidem affert emolumenti ad bellum celerrimè, atque è re nata gerendum; difficultatis verò ad conciliandam pacem, si quam lubens componere cum Olynthiis vellet. Neque enim hos latet, hoc bello non se de gloria, aut de Provinciæ parte certare, sed ne ruinis oppressa Patria, aut servitute [7] prematur. Non eos fugit quis ille fuerit cum Amphipolitis [8], qui Urbem suam in ejus fidem, & clientelam commiserunt, quis cum Pydnæis [9], à quibus est ipsorum sedibus, & Civitate receptus. Quamquam nunquam non Rebus publicis infidam, incertissimamque arbitror Regum societatem, si præsertim conjunctos habeant Imperii fines. Quæ cum sint, Athienses, ante oculos, animosque vestros proposita, cunctaque alia, quæ communi bono prospiciant, cogitatione complectamini, dico palam, ac prædico, bellum vobis, si unquam alias, suscipiendum esse, inflammandum, urgendum; eique sustinendo, vos & nunc promptè Ærarium alere divitiis vestris, & nomina dare, & quod sit è Republica, nihil reliquum facere. Nulla enim ratio supereſt vobis amplius, nulla causa, qua studium, operamque vestram nolitis ad ea conferre, quæ sunt necessariò peragenda. Siquidem nunc sponte accidit, quod maximè omnium rumore celebrabatur, Olynthios ad bellum cum Philippo gerendum impellendos esse; atque ita accidit, ut nequeat id unquam meliùs rationibus vestris conducere. Nam si bellum, suadentibus vobis, suscepissent, instabilem fortasse, & quoad sua interesset, societatem inirent. At cum illum pro collatis in se injuriis odio prosequantur,

βεβαίαν εἶναι τὴν ἔχθραν αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν ἐδεδοίκατε, ἢ πεπόνθατε, ἔχειν. Οὐ δεῖ δὴ ταῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραπεπτωκότα καιρὸν ἀφεῖναι: οὐδὲ παθεῖν ταῦτον, ὅπερ ἤδη πολλάκις πρότερον πεπόνθατε. Εἰ γάρ, ὃν ἡμεῖς Εὐβοίᾳ βεβαιοῦντες, καὶ παρόντων Ἀμφιτολιτῶν Ἱέρακ καὶ Στρατοκλεῖ ἐπὶ τιτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ὑμᾶς ἐκπλεῖν, καὶ παραλαμβάνειν τὴν πόλιν: τὴν αὐτὴν παρεχόμεθ' ἡμεῖς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ὑπὲρ ὑπὲρ τῆς τ' Εὐβοίας σωτηρίας, ἔχετ' ἂν Ἀμφίπολιν τότε, καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτα ἂν ἦτε ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων. Καὶ πάλιν νῦν Πύδνα, Ποτίδαια, Μεθώνη, Παγασαί, τἆλλα, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λόγων διατρίβω, πολιορκούμενα ἀπηγγέλετο, εἰ τότε τούτων ἐνὶ τῷ φωτὶ τοῦτο προθύμως, καὶ ὡς προσῆκεν, ἐβοηθήσαμεν αὐτοῖς: ῥᾳστα καὶ πολὺ ταπεινότερα τῶν νῦν ἐχούμενα τῷ Φιλίππῳ. Νυνὶ δ' ἃ μὲν παρὼν ἀεὶ φροιτόμενα, τὰ δ' μέλλοντα αὐτόματα οἰόμενοι χρήσειν καλῶς, καὶ ἠμελήσαμεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς, καὶ κατεσκήσαμεν τηλικοῦτον, ἡλίκος οὐδεὶς πω βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας. Νυνὶ δ' καιρὸς ἥκει: τίς; ἴσως, ὁ τῆς Ολυνθίων αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενὸς ἐστιν ἐλάττων τοῦ πρότερον ἐκείνου. Καὶ ἴσως τις ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιος λογισὶς τοῦ παρὰ τῶν Θεῶν ὑμῖν ὑπηργμένων κατασὰς, ἡγήσαιτ' ἂν ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὑμᾶς μεγάλων ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰκότως. Τὸ μὲν γὰρ πολλὰ ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ὑμετέρας ἀμελείας ἂν τις θεὸν διαμεριτὸν existimari poteſt, eos rerum futurarum metu, præteritarum recordatione immortales inimicitias ſubituros. Quare diligenter cavendum eſt, ne oblatam iſtam dimittatis occaſionem, neve eâ negligentiâ teneamini, qua ſæpius jam antea veſtro damno occupati fuiſtis, atque impediti. Nam ſi cum, auxilio noſtro recreatis, erectiſque Eubœenſibus huc appulimus, nobiſque in hoc loco præſtò fuerunt Jerax, Stratocleſque [11] Amphipolitæ, qui vos ad claſſem denuo educendam, recipiendamque Urbem ſuam in fidem, tutelamque noſtram adhortabantur, idem à nobis ſtudium, quod Eubœenſium ſaluti, curandis commodis veſtris datum foret, Amphipoleos nunc potiremini, nullumque deinceps negotium exhibitum fuiſſet Reipublicæ. Rurſus cum Pydna, Potidæa, Methone, Pagaſæ [12], aliaque Oppida, ne ſingillatim in omnibus dicendis commorer, obſidione preſſa renunciarentur, ſi tum quæ ipſarum prima tentaretur armis, ei prompte, & ut par erat, ſummiſſiſſemus auxilia, faciliori nunc, multòque humiliori Philippo uteremur. Nunc autem, quod præſens in manus datur, ſemper negligentes; futura, freti fortunæ benignitate, omnia putantes ſponte bellè nobis caſura, auximus Athenienſes Philippum, in eaque fortuna collocavimus, ad quam nullus unquam ſeſe extulit Macedonum Rex. Alia nunc ſe offert occaſio. Quæ verò? Hæc ſanè, quæ ultro ab Olynthiis datur, quaque nulla præteritarum melior. Et quidem ſi de hoc Reipublicæ ſtatu, quo Diis auctoribus utimur, rectè, ac ſapienter ineatur ratio, quamvis plura non ita ſe habeant, ut oporteret, ipſis tamen cenſeo, Athenienſes, magnam meritò gratiam à nobis habendam eſſe. Nam ſuſceptę bello calamitates, eaque omnia, quibus Martis injuriâ deſpoliati [13] ſumus, ad noſtram referri debent negligentiam; quod autem non prius hujuſmodi ærum-

κρίνως : τὸ δ' μήτε πάλαι τοῦτο πεπονθέναι, περιεῖναί τέ τινα ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίῤῥοπον, αὖ βουλώμεθα χαρίσασθαι, τῆς παρ' ἐκείνων φιλίας ἀμύητα ἀφ' ἑαυτῶν ποιῆσαι. Αλλ' οἶμαι, παρόμοιόν ἐστι, ὅπερ καὶ περὶ τῆς ὄψ χρημάτων κτήσεως. Αν μὲν γὰρ ὅσα αὖ τις λάβῃ, τὰ σώσῃ: μεγάλων ἔχει τὴν τύχην τὴν χάριν: αὖ δ' ἀναλώσας λάβῃ : σωσάμενος καὶ τὸ μεμνῆσθαι τῇ τύχῃ τὴν χάριν. Καὶ περὶ ὄψ πραγμάτων ὄντων. Οἱ μὲν χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς, ὐδ' εἰ συμβῇ τί παρὰ ὄψ Θεῶν χρηστὸν, μεμνημένοι. Πρὸς γὰρ τὸ τελευτῶν ἑκάστοις ἕπεσθαι ὄψ προὐπαρξάντων ὡς τὰ πολλὰ κρίνεται. Διὸ τὰ σφάδρα δεῖ ὄψ λοιπὸν ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, φροντίσαι: ἵνα ταῦτ' ἐπανορθώσαμεν τοῖς ὑπὸ τοῖς πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψάμενοι, εἰ δ' προπεσόμεθα ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, τὸ τότε τὸς ἀνθρώπους, εἶτ' Ολυνθον ἐκεῖνος κατασκάψαι: φασάτω τίς ἐμοὶ, τί τὸ κωλύον ἔτ' αὐτὸν ἔτι καθίζειν, ὅπου βούλεται; ἄρ' ἄγε λογίζεταί τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, τὸ θεωρεῖ ὁ πρότος, δι' ὃν μέγας γέγονε, ἀδωνὶς ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς Φιλίππος; τὸ φρόνημα Αμφιπολιν λαβὼν, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτίδαιαν, Μεθώνην ἄυθις, εἶτα Θετταλίας ἐπέβη. Μετὰ ταῦτα Φηρὰς, Παγασὰς, Μαγνησίαν, πάνθ' ὃν ἐβούλετο διῤῥεπίσας πρότον, ὥχετ' ἐις Θρᾴκλων. Εἶτ' ἐκεῖ τὸς μὲ ἐκβαλὼν, τὸς δ' καταστήσας ὄψ βασιλέων ἠδέπτοτ. Πάλιν ραίσας αὖν ἐπὶ τὸ ῥᾳδιουργεῖν ἀπέκλινεν : ὀλίγους Ολυνθίους ἐπεχείρησε. Τὰς δ' ἐπ' Ιλλυριοὺς, καὶ Παίονας αὐτὸς, καὶ φὸς Αρύμβαν, καὶ ἔτη τίς αὖ ἕπτα, παραλείπω στρατείας. Τί οὖν τις αὖ ἕποι ταῦτα λέγειν ἡμῖν νῦν; ἵνα

ærumnis afflicti fuerimus, ac labefacta-ti, & quod nobis fœdus exhibeatur, quàm maximè, si illud ferire non recu-sabimus, delendis iisdem vulneribus opportunum, in hoc illorum benignita-tem, ac beneficium statuo. Verùm opi-nor id perinde se habet, ut in partis di-vitiis, quas, si quis accepit, tuetur, ma-gnam habet Fortunæ gratiam; si perdit imprudens, simul & beneficii memo-riam, & gratum in Fortunam animum perdit. Ita in rerum negotiis; si obla-ta bene gerendi occasio negligatur, quodcumque nobis aliud venerit bo-num à Diis immortalibus, inducimus oblivione; cum ultimo plerumque eventu quicquid antea contigit, dime-tiamur. Quare vehementer, Athenien-ses, convenit, quæ sunt reliqua nos diligenter curare, ut hæc saltem feliciùs instaurantes, rerum gestarum dedecus diluamus. Sin verò vel istos homines abjecerimus auxilio destitutos, atque ille Olynthum deleverit, quid ei, quæ-so, erit ampliùs impedimento, quo mi-nus quò sua ferat voluntas, iter insti-tuat? Age verò numquis vestrûm secum ipse, Athenienses, perpendit, quanam ratione Philippus, cum principio sibi fracti, exilesque forent virium nervi, tantam Imperii dignitatem sit conse-quutus? Captâ primùm Amphipoli, deinde Pydnâ, rursus Potidæâ, iterum Methone, postea Thessaliæ bellum in-flixit. Suæ deinde voluntati mancipatis Pheris, Pagasis, Magnesiâ iter in Thraciam habuit. Ibi Regum aliis in ordinem redactis, aliis constitutis, morbo correptus est. Confirmata in valetudine non in umbra, & otio deli-tescendum putavit, sed statim Olyn-thios aggressus, eos periculoso bello detinuit. Mitto suas in Illyrios, ac Peonas expeditiones; mitto tentatum armis Arymbam, & quos quis non dicat lacessitos? At cur nobiscum, inquiet aliquis, hæc disputatio?

ἵνα γνῶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἃ ἀμείνω ἐστὶ τούτοιν ἑκατέροιν τὰ προϊέσθαι καθ' ἡσυχίαν ἀεί τι τῶν πραγμάτων, ἢ ἀλυσιτελές. Καὶ τῶν φιλοπραγμοσυνῶν, ἢ πρὸς ἅπαντας χρῆσθαι, καὶ συζῆν φίλυπτος· ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις ἡσυχίαν ἄξει. Εἰ δ' ὁ μέν, ὡς ἀεί τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν, ἐγκωμιάζεται· ὑμεῖς δ', ὡς οὐδενὸς ἀντικτᾶσθαι ἐθέλοντος τῶν πραγμάτων· σκοπεῖτε εἰς τί ποτε ἐλπὶς ταῦτα τελευτήσει. Πρὸς Θεῶν τίς ὕτως ἀνόητος ἐστὶν ὑμῶν, ὅς τις ἀνγνοεῖ ἥκειν πόλεμον ἑαυτῷ ἐξωτικὸν, ἀν ἀμελήσωμεν; ἀλλὰ μὴ εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὰ αὐτὰ πεπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν διορίσαντες χρόνον, ὕστερον τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν· ὕτω καὶ ἡμεῖς ἂν ἐπὶ πολλῶν φανῶμεν ἐρραθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ, ἂν ὠκ ἠβουλήμεθα, ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ. Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν, ὅσοι φασί τίς ἀν ῥᾴδιον, καὶ παντὸς εἶναι· τὸ δ' ὑπὲρ αὐτῶν παρόντων, ὅτι δεῖ πράττειν ἀποφαίνεσθαι, τῶν ἐστὶ συμβουλῆ. Ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ' ὅτι πολλοὺς ὑμεῖς ἂν τῶν ἀστίων, ἀλλὰ τῶν ὑσάτως περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιήσει, ἂν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῇ. Οὐμενοῦν οἶμαί γε δεῖν τινὰ ἰδίαν ἀσφάλειαν σπουδὴν ὑποσείλασθαι, περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν ἡγοῦμαι. Φημὶ δὴ δίκην βουλευτέον εἶναι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν, τῷ

Ut horum utrumque perſuaſum vobis ſit, Athenienſes, & ſemper damno eſſe Reipublicæ, occaſiones, ac rerum momenta prætermittere; & ſemper Philippo voluptati negotium aliis facéſſere. Qua ſanè voluptate captus nunquam erit profectò, ut inerti, tranquilloque otio, ac rerum geſtarum gloria contentus vivat. Quod ſi cenſeat ille, partum ſibi nominis decus novâ ſemper facinorum luce cumulandum eſſe; & vos, indulgendum inertiæ, nihil fortiter ſuſcipiendum, cogitate animis veſtris, quæ inde fruges, qui rerum exitus ſperari poſſit. Quamquam, per Deos immortales, quis veſtrûm eſt adeo mentis impos, qui neſciat, ſi dare huic rei operam contemſerimus, armorum incendium, quod apud Olynthum inflammatum eſt, illine ad nos perventurum. Quod ſi accidat, vereor, ne perinde nobis futurum ſit, ac iis, qui facilè magno fœnore veſturam faciunt. Diteſcunt hi quidem, ſibique pecuniam comparant ad exiguum tempus; ſed poſtmodum vel ipſo privantur patrimonio. Ita & nos ſi multùm deſidiâ fracti, otio, ac voluptati ſervire voluerimus, tantiſper quietis dulcedine perfruemur; verùm plura deinceps aſpera, & acerba cogemur facere, à quibus antea abhorrebamus, de ipſoque tandem Imperio periclitabimur. At erit fortaſſe qui dicat: inſectari, ac reprehendere nullius eſt negotii, atque omnibus expeditum; indicare verò, quo ſit remedio afflictis, perditiſque rebus procuranda ſalus, nonniſi ejus eſt, qui conſilio, & prudentiâ valeat. Non me ſanè fugit, ſi quid, Athenienſes, præter ſententiam accidat, non in rerum malè geſtarum auctores, ſed in eos, quorum ſermone ad eas agendas poſtremò commoti eſtis, ſæpius exarſiſſe iracundiam veſtram. Non tamen de mea mihi ſalute cogitanti demittendum animum cenſeo, quo minus conſulam, quæ profutura reputem Reipublicæ. Dico igitur, duplici auxilio rerum ſaluti providendum eſſe; cùm

τῷ τε τὰς πόλεις τὰς Ὀλυνθίων σώζειν, καὶ τὸν τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν· καὶ τῷ τιμᾶν ἐκείνῳ χώραν καλῶς ποιεῖν καὶ πρήγμασι, καὶ στρατιώταις ἑτέροις. Εἰ δ' ἑτέρα τούτων ὀλιγωρήσετε, ὁκνῶ μὴ μάταιος ὑμῖν ἡ στρατεία γένηται. Εἴτε γὰρ ὑμῶν τιμᾶν ἐκείνῳ κακῶς ποιούντων ὑπομένους τοῦτο· Ὄλυνθον παραδώσεται, ῥᾳδίως ἐπὶ τιμᾶν οἰκίαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται. Εἴτε βοηθήσαντων μόνων ὑμῶν εἰς Ὄλυνθον, ἀκινδύνως ὁρᾶν ἔχοντα τὰ οἴκοι, προσκαθεδεῖται, καὶ προτερήσει τοῖς πράγμασι, καὶ περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολορκημένων. Δεῖ δὴ πολλῷ καὶ διαφέρειν βοηθεῖν εἶναι. Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γνῶναι· περὶ δὲ χρημάτων πορισμοῦ, ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήματα ὑμῖν, ἔστιν, ὅσα ἄλλοις ἀνθρώποις στρατιωτικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς ὅταν ὡς βέλεσθε, λαμβάνητε. Εἰ δὲ σὺ ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώσετε, ἱκανὸς ὑμῖν προσελθεῖν πόρος· εἰ δὲ μή, προσδεῖ· μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. Τί οὖν ἄν τις εἴποι, σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά; μὰ Δί', οὐκ ἐγωγε. Ἐγὼ δὲ γὰρ ἡγοῦμαι στρατιώτας δεῖν κατασκευάσαι, καὶ ταῦτ' εἶναι στρατιωτικὰ· καὶ μίαν συνταξιν εἶναι τοῦ αὐτοῦ τοῦ τε λαμβάνειν, καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα. Τάμεῖς δ' ὅτου ποτ' ἀνδρὸς πραγμάτων λαμβάνητε εἰς τὰς ἑορτάς. Ἐγὼ δὲ λοιπὸν, οἶμαι, πάντας εἰσφερεῖν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά· ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. Δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἀνδρῶν τούτων ὑδὲν ἐστὶ γνώσεσθαι ἄμεινον. Λέγεσι δ' καὶ ἄλλοι τινες ἄλλοι πόρους· ὧν ἐλέσθε, ὅς τις ὑμῖν

cùm miſſo exercitu, qui firmet Olynthiorum Urbes; tum claſſe inſtructa, quę Philippi regionibus vaſtitatem inferat. Altero iſtorum prætermiſſo, timendum puto, ne fruſtra milites educantur. Nam ejus dumtaxat Imperium ferro, ac flamma depopulantibus vobis, ille fibi à repellenda injuria temperabit, quoad Olynthum in ſervitutem redigat; tunc ad ſuos regreſſus explebit deſiderium vindictæ, ac facilè vim propulſabit. Et ſi uni Olyntho vobis opem ferentibus, viderit Regnum nullo periculo concuti, ac labefactari, aſſiduè incumbet, urgebit opus, ac tandem Urbem obſidione, deſeſſam in deditionem accipiet. Quare & validis, & bifariam diviſis auxiliis negotium gerere neceſſe eſt. Atque hæc de opitulandi genere mihi eſt ſententia. Quæ verò de ratione comparandæ pecuniæ? Eſt vobis, Athenienſes, Ærarium, eſt quantum nulli unquam aliorum hominum ad alendos milites conſtitutum, quod ſanè quò inclinat animus [16] veſter effunditis. Hoc igitur ſi militum ſtipendio, ſi bellicæ rei aſſignabitis, nullà vobis ad curandam pecuniam erit opus induſtria; ſin minus, & opus quidem erit, nec ulla tanta erit conficiendæ ratio, quanta indigebitis. Quid igitur, dicet aliquis, tu ne rogas, ut hæc [17] pecunia belli uſibus pateat? Non ego per Jovem. Puto quidem conſcribendas, ornandaſque Legiones eſſe, atque in earum ſtipendio id ipſum collocandum argentum; quin oportere, unum, eumdemque ordinem eſſe & ejus perci-

piendæ pecuniæ, & ſerviendi, prout opus fuerit, Reipublicæ. Vos autem ad ludos, feſtoſque dies eam capitis, nullo quidem publico emolumento. Reliquum itaque, ut unuſquiſque expediendis rebus in medium afferat opes ſuas, plurimas quidem, ſi negotium indigeat plurimis, ſi paucis, paucas. Ærario profectò eſt opus, quo ſi careant, nulli ſunt nervi rebus agendis. Ejus conſtituendi rationes alias afferant alii, quarum ſeligite,

quæ

αὖ συμφέρειν δοκῇ: καὶ ἕως ἔτι καιρὸς, ἀντιλάβεσθε τῆς πραγμάτων. Ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι, καὶ λογίσασθαι, τὰ πράγματα ἐν ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου. Οὔτε γὰρ ὡς δοκεῖ, καὶ φαίνεί τις αὖ μὴ σποπῶν ἀκριβῶς, ὑπαρπτῶς, οὐδ' ὡς αὖ κάλλιστα αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει: ὅτ' αὖ ἐξώγκηκε τὸν πέλεμον ποτε τῶνον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν ἐπῆν δ' ἐπῆτεν αὐτὸν: ἀλλ' ὡς ἐπιὼν ἅπαντα, τότε ἤλπιζε τὰ πράγματα ἀναιρήσεθαι, καὶτε διέφδασε: τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν παράτιτει παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλὴν ἀδυμίαν αὐτῷ παρέχει. Εἶτα τῶν Θετταλῶν. Ταῦτα γὰρ ἅπισα ξῶ λῶ ὑπτι φύσει, καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις: κομιδῆ δὴ ὅσπερ ἰῶ, καὶ ἐνὶ νῶ τούτῳ. Καὶ γὰρ Παγασᾶς ἀπαστῖν αὐτὶν ἐσπ ἐληπισμένοι: καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν. Ἦκεν δ' ἐγωγέ τινων, ὡς ἐν δὲ τοὺς λιμένας, ἓ τοὺς ἀγορὰς ἔτι δώσειν αὐτῷ παρεῦδαι: τῷ γὰρ κοινὰ τῶ Θετταλῶν, ἀπὸ τούτων θέα διοικῶν, ἁ φίλιππον λαμβάνειν. Αὖ τούτων ἀποστερηθῆ σῇ χρημάτων, εἰς τεῦν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς πᾶς ξένοις αὐτῷ κατασκήσεται. Ἀλλὰ μὴν τοῦτ' Παίονα, καὶ ἡ Ἰλλυριὸν, καὶ ἁπλῶς τούτους ἅπαντας ἡγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἦδιον αὖ, καὶ ἐλευθέρους, ἢ δούλους εἶναι. Καὶ γὰρ αἴδεις τῶ πατρώιον τινὸς εἰσι: καὶ ἄνθρωπος ὕβριστὴς, ὡς φασι: καὶ μὰ Δί' ἡδὲν ἅπισον ἴσως. Τὸ γὰρ ὦ πράττειν παρὰ τὸ ἀξίαν, ἀφορμὴ τῶ κακῶς φρονῆν τοῖς ἀνοπτοις γίνεται. Διότερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τάχυσθαι, τῶ ἡγῆσασθαι χαλεπώτερον εἶναι. Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ

quæ magis in rem vestram esse videatur. Verùm quoad est occasio, obite negotia diligenter, atque omni studio capessite. Refert nunc animo, atque oratione perlustrare, qua modò sit Philippus rerum suarum conditione, quo statu. Hæ siquidem non, ut videtur, ac spargit in vulgus aliquis rem falsò expendens, eleganter, pulcherrimèque se habent; nec ille intulisset unquam infesta Signa in Olynthum, si pugnandum sibi fore, ac ducendum bellum existimasset. Sed speravit, ut primùm Civitatem invasisset, omnia ferro, flammisque percurrere, reique finem imponere; concidit autem, fefellitque hominem spes. Id ei primùm commovet animum, ac vehementer deiicit; deinde solicitudo, quid [18] Thessali mente agitent, ac meditentur. Hi siquidem naturâ [19] infidi, cui ne Mortalium fidem unquam servarunt? Et sanè quos omnino mores induerunt, nunc ejus periculo retinent. Pagasas enim ab ipso reposcere decrevere, & mœnibus Magnesiam cigni prohibuerunt. A quibusdam pariter audivi, non amplius Thessalos commissuros, ut ille ipsorum portoriis, & vectigalibus perfruatur. Nam quæ publicè à Communi Thessaliæ possidentur, Thessalis ipsis, non Philippo [20] usui, & administrationi esse oportere. Quibus vectigalibus si despoliatus fuerit, ei prorsus angustiores erunt commeatus mercenariis Copiis sustinendis. Sed & Peoni, Illyrio, ac prorsus omnibus existimare debemus, jucundiùs fore suis legibus vivere, suamque tenere libertatem, quàm servitutem servire. Ii enim nec jugum ferre, nec aliis obtemperare consueverunt; & Philippus, ut ajunt (& Medius fidius omnia fortè de illo credi possunt) insolens homo, & contumeliosus est; Cum prosperâ immeritò jucundâque uti fortunâ stultis occasio sit à mente, consilioque discedendi. Quamobrem plus videtur difficultatis habere, parta tueri bona, quàm comparare. Itaque par est Athenienses, ut

τὴν ἀκαιρίαν τὴν ὑμέτερον καιρὸν ὑμᾶς ἡγούμενον συμφέρεσθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβεύσοντας εἰς ἃ δεῖ, καὶ στρατολογοῦντας αὐτοὺς, καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἅπαντας: λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ὑμῶν τοιοῦτον καιρὸν, καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ: πῶς ἂν αὐτὸν οὐδεὶς ἐπιόντα εἰς ὑμᾶς ἐλθεῖν. Εἶτ' ἐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μὴ δ' ἃ πάθοιτ' ἄν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες ὑπολήψεσθε; Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ὃ φθῇ ὑμᾶς λανθάνειν, ὅτι νῦν ἄριστος ἐστιν ὑμῖν, πότερον ὑμᾶς ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν, ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. Ἐὰν μὲν γὰρ ἀντίσχῃ τὰ τῶν Ὀλυνθίων ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε, καὶ τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν, καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς παρεσόμενοι: ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν ἔτι κωλύσει δεῦρο βαδίζειν; Θηβαῖοι; μὴ λίαν πικρὸν εἰσεῖν ᾖ, καὶ συμπεσβαλοῦσι ἑτοίμως. Ἀλλὰ Φωκεῖς; οἱ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν οὐδ' οἱ τε ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθῆτε ὑμεῖς. ἢ ἄλλος τις; ἀλλ', ὦ τᾶν, οὐχὶ ζηλήσεται. Τῶν ἀποστατῶν μὲν τ' ἂν εἴη, εἰ ἃ νῦν ἅπαντ' ὀρλισκάνει ὅμως ἐλκαλεῖ, ταῦτα διωθεῖς μὴ πράξει. Ἀλλὰ μὴν ἥλικα γ' ἐστὶ τὰ διάφορα ἐνθάδε, ἢ ἐκεῖ πολεμεῖν, ὧδέ λέγω προσδεῖν ἡγοῦμαι. Εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκοντα ἡμέρας μόνας ἔξω γενέσθαι, καὶ ὅσα ἀνάγκη στρατεύσασθαι χρημένους, ἢ ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ πολεμίου λέγω: πλέον ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ἡμῶν, ἢ ὅσα εἰς ἅπαντα τὸν περὶ τὸ πόλεμον διεσπάσθησαν. Εἰ δ' ἀνταμοιβὴ τις ἥξει: πόσα χρὴ νομίσαι

ut hoc tempus, Philippi rebus incommodum, veſtris opportunum exiſtimantes, miſſis, quò fuerit opus, Legationibus, vobis arma capientibus, alios ad capienda incitantibus, negotium ſedulò ſuſcipiatis; vobiſcum animo promptè Philippus in nos irrueret, ſi ejuſmodi occaſionem teneret, arderentque bello regiones noſtræ? Et vos deindè non pudeat, cum nacti ſitis opportunitatem, ſi Regi ea ferre incommoda non audebitis, quæ vos ab illo, ſi poſſet dare, ſuſtineretis. Id autem tenetote animis veſtris, Athenienſes, optionem nunc dari vobis, utrum ſit vobis illic, an illi apud vos conflictandum. Nam ſi res Olynthiorum de fuo ſtatu non deiiciantur, vos illic bellum gerentes affligetis Philippi Regnum, ac veſtris opibus, veſtriſque Laribus tutò perfruemini. Si autem Olynthus in ejus venerit poteſtatem, quis ei amplius impedimentum afferet, quin huc ſe conferat? Thebani? (ne nimium dictu ſit grave) cum eo conjuncti nullâ [11] morâ in nos impetum facient. Phocenſes? Qui nili auxilio veſtro confirmati, pares non ſunt finibus [22] ſuis tuendis. An quiſpiam alius? at meherculè recuſabit. Eſſet autem præter rerum conſuetudinem, ſi quod modò ſe Philippus acturum, ſtultè quidem, ſed tamen deblaterat; cum nactus foret agendi facultatem, non urgeret, atque amplecteretur. Quantùm verò interſit diſcriminis, hic, ac illic armorum flamma excitetur, verbis non arbitror indigere. Nam ſi vobis exrra fines Imperii triginta ſolùm dierum expeditio ſuſcipienda eſſet, omniſque alendis militibus commeatus ex hac noſtra regione comparandus, quamvis interim nullum ab hoſte damnum acciperet; attamen qui colendis agris navant operam ſuam, hinc majorem ſibi inflictam calamitatem, quàm ex ſuperiori bello dolerent. Quod ſi armorum incendio Regio tota conflagraverit, vobiſcum herculè reputate, qui-

νομίσαι ζημιωθήσεσθαι; ἢ φοβεῖσθαι ἢ ὕβρις, ἢ ἔτι ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη ἀδεεμιὰς ἐλάττων ζημίας τοῖς γε σώφροσι. Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ σωιδόντας ἅπαντας βοηθεῖν, καὶ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον: τοὺς μὲν ἄποροις, ἵν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ἂν καλῶς ποιῶσιν ἔχωσι, μικρὰ ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς. Τὰς δ' ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα τῶν μὲν πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ μὲν Φιλίππου χώρᾳ κτησάμενοι, βεβαίαν φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου γένωνται: τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς δύσνιαι ῥᾴδιαι γένωνται: ὡς οὐκοῦν ἅπαντ' ἀν ὑμᾶς πείσειν τὰ πράγματα, τοῦτο κρίνατε ἢ τῶν πεφαγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. Χρὴ δὲ εἶναι παντὸς εἵνεκα.

Olynthiaca Prima.

quibus ærumnis, qua vastitate vos perditos, concussosque fore. Vastitati accedet injuria; injuriæ, ipsius rei contumelia, quæ sapientium judicio nulli cedit malorum. Hæc si unusquisque ante oculos, ac mentem collocet, non dubito, quin omnes ferendum Olynthiis auxilium, atque illuc bellum detrudendum esse arbitrentur; qui divitiis abundant, ut quas plurimas habent, paucis distractis, tutò reliqua obtineant; qui militari florent ætate, ut in Philippi regionibus belli disciplinam adepti, hostibus metuendi incolumem, placidamque Patriam custodiant; qui publicè dicunt, ut nullo negotio rationem consiliorum suorum, atque administratæ Reipublicæ explicare possint. Nam ut res exitum habuerint, ita de rebus ipsis, eorum sententiâ gestis judicium pronunciabitis. Quicquid autem gestum fuerit utinam communi saluti consulat, & commoda Reipublicæ tueatur.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ β.

ΟΛΥΝΤΗΙΑCA SECUNDA.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

ARGUMENTUM.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὑποφόμενοι βοηθεῖν τοῖς Ολυνθίοις, ἐκπέμπειν ἔμελλον, τῶν τοῦ Μακεδόνος ἔχθραν δεδιότες. Τούτους ὁ ῥήτωρ προδυμεῖσθαι κελεύει, ἀποδείξας, ὅτι ἡ τῶν συμμάχων δύναμις κατέλυσε Φίλιππον, καὶ αὐτὸς ἀσθενὴς καθ' αὑτὸν ἐστι.

Promissum [1] *Olynthiis auxilium Athenienses procrastinabant, veriti Macedonis inimicitias. Iis Demosthenes addit animos, ostenditque Philippum Sociorum* [2] *viribus jam destitui, nec suis valere.*

ΛΟΓΟΣ.

ORATIO.

ΕΠΙ πολλῶν μὲν αὖτις ἰδεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ μοι τῶν παρὰ τῶν Θεῶν εὐνοιαν φανερὰν γιγνομένην τῇ πόλει: οὐχ ἥκιστα δ', ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι. Τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσαντας

REdo equidem, Athenienses, versari unicuique ante oculos, cùm multis in rebus, tum maximè in hac fortunæ conditione, sese ab omni parte efferre Deorum erga Rempublicam benevolentiam. Eos enim bellum

Φι-

Phi-

φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ χωραν ὁμορον, καὶ δύνεμίν τινα κεκτημένους, καὶ τὸ μέγιστον ἁπάντων, τιμὼ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην παυτὶων ἐχοντας, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον μὲν ἁπίους, ἔπα τῆς ἑαυτῶν παρῥησίας νομίζειν ἀνάσασιν εἶναι: δαιμονίᾳ τινὶ, καὶ θείᾳ παντάπασιν ἔοικεν ἀφετείᾳ. Διὸ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἤδη σκοπεῖν αὐτοὺς, ὅπως μὴ χείρους τιμὼ ἡμᾶς αὐτοὺς εἶναι δόξωμεν τῆς ὑπαρχόντων. Ὡς ἔστι τῆς αἰσχρὸν, μᾶλλον δὲ τῆς αἰρίστων, μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων, ἀλλὰ μηδὲ κατὰ μικρὸν ἀφαιρεῖσθαι: ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευαζομένων συμμάχων τε, καὶ καιρῶν. Τὸ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τιμὼ φιλίππου ῥᾳμμα διαξῆναι, καὶ διὰ τούτων τῆς λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς, οὐκ καλῶν ἔχειν ἡγοῦμαι. Διὰ τί; ὅτι μα δοκεῖ παυθ' ὅσα ἀν ἔπαγ τις ὑπὲρ τούτων, ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν τινὰ, ἡμῖν δ' οὐκ καλῶς ἀπαρέχεσθαι: ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλείονα ὑπὲρ τιμὼ ἀξίαν πεποίηκε τιμὼ αὐτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται: ὑμεῖς δ', ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείονα αἰσχύνιν ὠφλήκατε. Ταῦτα μὲν οὖ παρελεύσω. Καὶ γὰρ εἴ μετ' ἀληθείας τίς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοποῖτο, εὑρήσει αὐ μέγαν αὐτὸν ἴδοι γεγενημένον, οὐχὶ παῦ' αὐτοῦ. Ἂν γοῦ ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολεμωμένοις χάριν, ὑμῖν δ' ἴσιλυ προσήκει λαβεῖν, τούτων οὐκ τιμὼ ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν. Α' δ' ἐμὲ χωρὶς τούτων ἐστὶ, τοῦτο

Philippo intulisse, qui & communes cum ipso Imperii fines, & quosdam virium nervos, quodque omnium maximum, eam de hujusmodi bello opinionem habeant, ut quæ percutiantur cum illo fœdera nullam primùm habere fidem, suæ deinde Patriæ excidium, ac funus esse in animum inducant, ad aliquod Deorum numen, divinamque omnino beneficentiam referendum videtur. Itaque par est, Athenienses, ad hoc animum jam nos advertere, ne injuriosiùs, quàm casus, & conditio rerum, nos ipsi nobiscum agere videamur. Et quidem est turpe, quin imò turpissimum, nos eo rumore percelli, ut deseramus non solùm Urbes, & loca, quorum antea potiebamur, verùm & occasiones, bellorumque Socios, quos nobis fortuna comparaverat. Neque verò ad rem nostram esse, Athenienses, arbitror, Philippi vires oratione percurrere atque isto dicendi genere ad ea vos adhortari, quæ sunt necessariò gerenda. Quam ob rem? Quoniam mihi profectò videtur, quicumque de rebus istis habeatur sermo, hoc illi nonnihil gloriæ comparari; Vos verò rerum malè gestarum ignominia frangi, ac debilitari. Nam quò magis ille ultra quàm sua sint merita sese extulit facinorum gloriâ, eò majori ab omnibus admiratione celebratur; vos autem quò deteriùs, quàm decuit, in res gerendas incubuistis, eò gravius nomini vestro dedecus inustum est. Hæc igitur missa faciam; quamquam si quis verè, ac sapienter expendat animo, à quo fonte profluxerit ille ad tantam Imperii magnitudinem, hanc profectò non viderit ex ejus viribus dimanasse. De hoc igitur rerum successu, cujus & Philippo habenda est iis gratia, qui Rempublicam ex ejus sententia gesserunt, & vobis supplicia sumenda sunt, non est hujus temporis dicere. Quæ verò præter ista se offerunt,

ἢ βέλτιόν ἐστι ἀκηκοέναι πάντας ὑμᾶς, ἐ μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' ἐκείνη φαίνοτ' ἂν ὀνίδη βουλομένοις ὀρθῶς δικαιμάζειν, ταῦτ' αὐτῶν πυνθάνεσθαι. Τὸ μὲ οὖν ἐπιορκον, ἢ ἄπιστον κελεῦν ἄνδ τῶν τὰ πεφευγμένα ξυνειδότα, λοιδορεῖσθαι εἶναί τις ἂν φήσειε παλῶ δικαίως: τὸ δ' πάνθ' ὅσα πώποτ' ἔπραξε, δυξίοντα, ἐφ' ἅπασι τούτοις ἐλίγχειν, ἢ βραχέος λόγυ συμβαίνει δεῖσθαι, ἢ δυεῖν ἕνεκα ἡγοῦμαι συμφέρειν ἐρεῖσθαι: τοῦτ' ἐκεῖνον, ὅπερ ἢ ἀληθὲς ὑπάρχει, φαῦλον φαίνεσθαι: ἢ τοῦ, τοὺς ὑπερεπαιλημένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον, ἰδεῖν ὅτι πάντα διεξελήλυθεν, οἷς πρότερον παρακρούμενος, μέγας ἐκεῖ ἠυξήθη: καὶ πρὸς αὐτῶν ἤκει τῷ τελευτῷ τὰ πράγματα αὐτῷ. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φόβρα ἂν ἡγούμην ἢ αὐτὸς φοβερὸν εἶναι, ἢ δεισαιτὸν τὸν Φίλιππον, εἰ τὰ δίκαια πράττοντα ἑώρων αὐτὸν ηὐξημένον: νῦν δ', θεωρῶν καὶ σκοπῶν ἀζόμενα, τῷ μὲ ἡμετέραν ἀπιθείαν τὸ κατ' ἀρχὰς, ὅτε Ὀλυνθίους ἀπώλλυτον τινες ἐνδίνδε, βουλομένους ἡμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τὼν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν, ἢ τὸ θρυλλούμενον ποτε ἀπορρητον ἐκεῖνο κατασκεδάσειν, τοῦτο φοσαγόρευον: τῷ δ' Ὀλυνθίων φιλίαν μετὰ ταῦτα, τὴν Ποτίδαιαν οὖσαν ἡμετέραν ἐξελεῖν: ἢ τοὺς μὲ πρότερον συμμάχους ἡμᾶς ἀδικῆσαι, παραδοῦναι δὲ ἐκείνοις: Θετταλοὺς δ' τῶν τὰ τελευταῖα, τὴν Μαγνησίαν παραδόντα ὑποχείδαι, καὶ τὸν φοινικικὸν πόλεμον ὑπὲρ αὐτῆς πολεμήσαντ ἀναδέξασθαι. Ὅλως δ' οὐδεὶς ἐστιν, ὅντιν' οὐ πεφενάκικεν ἐκεῖνος ἐφ' αὐτῷ χρησάμενον. Τῷ γὰρ ἑπάσαν ἔφοιτα ἀεὶ ἐφ' ἡγεσούντων

quæque audita vobis omnibus utilitati; cæteris, qui de rebus incorruptè velint existimare, argumento sint, magnis illum flagitiorum sordibus inquinari, persequi verbis conabor. At verò quandoquidem objecta perjurii violatæque fidei scelera, si nullum factorum indicium afferas, maledicta meritò censeantur, rebus cunctis ab eò gestis dicendo peragratis, istorum scelerum Philippum arguam; quod nec multi sermonis erit, & duæ sunt causæ, cur vobis arbitrer emolumento fore; cum ut ille, qualis revera est, improbus conspiciatur; tum ut quorum percussit animos Philippi, veluti inexpugnabilis, opinio, erigant sese, videantque ea omnia effluxisse, quibus primùm fraudolenter usus, auctus modò viribus est, & ad occasum, interitumque suum ejusdem res pervenisse. Enimvero, Athenienses, me vehementer Philippus metu, atque admiratione detineret, si cernerem ipsum bene, ac sapienter agendo sibi nominis, & fortunæ amplitudinem comparasse. At verò mecum animo cogitans compertum habeo, promissa nobis Amphipoli, ac spe confirmata aliquando arcana nam illam conditionem conficiendi, de qua invalebat rumor, primùm stoliditatem nostram pellexisse, cum hinc Olynthios cupientes nobiscum communicare sua consilia, nostrorum aliqui expulerunt; deinde è faucibus Imperii nostri ereptâ Potidæa, Olynthiisque [5] traditâ, ac nobis veteribus Sociis injuriâ affectis eorum sibi familiaritatem conciliasse; Thessalis denique Magnesiam pollicitum, susceperumque pro is cum Phocensibus bellum [6], eos sibi consuetudinis vinculo devinxisse. Ad summum nemo constitutam cum illo familiaritatem habuit, cui fraudem profectò non fecerit. Omnium verò ipsum ignorantium stultitiam nunquam non

των αὐτὸν ἐξαπατᾶν, καὶ προσλαμβάνων, ἵνα τοὺς ἀνθρώπους. Ὥσπερ οὖν διὰ τούτων ὑμᾶς μέγας, νίκας ἅπασι συμφέρον αὐτὸν ἑαυτοῖς ὑφεῖτό τι πράξειν: οὕτως ὀφείλει, διὰ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ καταιρεθῆναι πᾶσιν, ἐπειδὴ πάντ' ἔνεκα ἑαυτοῦ πάντων ἐξελέλεγκται. Καιρὸν δή, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο περὶτι Φιλίππου τὰ πράγματα, ἢ παρελθὼν ἐμοί, μᾶλλον δ' ἡμῖν δείξατο, ἢ ὡς ὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω: ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτα ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν αὐτῷ: ἢ ὡς οἱ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἀξίαν δεδωκυῖαι ὀφθαλμοί, ὧν ὐκ ἂν ἀλεύθεροι γένωνται ὄσμενοι. Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν ταῦτα δι' ὀργὴν ἔχειν ἡγεῖται, οἴεται δ' βία καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα, τῷ τὰ χωρία, καὶ τὰ τοιαῦτα φρουηθέναι, ὐκ ὀρθῶς οἴεται. Ὅταν δὲ γὰρ ὑπ' ἀνάγκης τὰ πράγματα συνῇ, καὶ πᾶσι ταῦτα συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου: καὶ συμπονῶσιν, καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς, ἕ μένειν ἐθέλωσιν οἱ ἄνθρωποι. Ὅταν δ' ἐκ πλουτήσιας καὶ στρατείας τίς, ἅπερ ἔστι ἰσχύον: ἢ σφῶν φόρασις, καὶ μικρὸν κτῆμα ἅπαντα ἀνέχωνται, καὶ διώλυσιν. Οὐ γὰρ ἔστι, ὐκ ἔστι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα, καὶ ἐπιορκοῦντα, καὶ ψευδόμενον, δωρεὰν βαβαίαν κτήσασθαι: ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἰς μ' ἄφαξ, καὶ βραχὺν χρόνον αὐτέχει: καὶ σφόδρα γε ὠθῶσιν ἐπὶ τοῖς ἐλπίσιν, ἀν τύχῃ: τῷ χρόνῳ δ' φαίνεται, καὶ περὶ αὐτὰ καταρρεῖ. Ὥσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου, καὶ δ' ἄλλων δ' τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ: οὕτω καὶ δ' πράξιων τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς, καὶ δικαίας εἶναι προ-

non illudendo, decipiendoque tantùm Imperii splendorem auxit, ac dignitatem. Igitur quemadmodum hisce moribus, atque institutis Philippus eò potentiæ devenit, cum quilibet illum ipsorum servire utilitatibus arbitraretur; ita debet iisdem rursus obrui, & labefactari, postquam omnia ad bonum, commodumque suum referre deprehensus est. Profectò suæ Philippo res, Athenienses, in ista sunt conditione, nec se aliter habent. Et si quis neget, surgat, atque ex hoc loco ostendat mihi, aut potius vobis vel me falsa loquutum, vel quos ille antea dolis, fallaciisque circumvenit, rursus fidem ipsi habituros; vel Thessalos immeritò in servitutem redactos libenter sese non esse in libertatem vindicaturos. Ad ea verò, quæ dixi, si quis vestrûm judicium suum adscribat, censeat autem fore, ut ille præoccupatis portubus, munitionibus, & reliquis hujusmodi, vi statum suum teneat, non rectè abstraturus. Nam cum res aliqua benevolentiâ constituitur, eaque omnibus belli Sociis fructum utilitatis affert, & manere in officio nituntur homines, & labores, ærumnasque ferre. Cum verò quis privati emolumenti studio, malitiâque viribus, ut iste augetur, ut primum detur occasio, leviorque culpa, franguntur fœdera, ac dissolvuntur. Nego enim, Athenienses, nego, mendacem, perjurum, injustum stabili potentiæ felicitate perfrui posse; sed ista vel semel oritur, & parum habet moræ, vel si aliquando è spe maximè floreat, tempore quidem malè parta deprehenditur, suoque

ipsa pondere desinit. Nam ut Ædium, opinor, Navium, aliarumque substructionum firmissima jacere fundamenta necesse est; ita convenit actionum initia, ac veluti basim veritati, justitiæque

προσήκει. τοῦτο δ' οὐκ ἐνι ταῦ τοῖς πεπραγμένοις φιλίππῳ. φημὶ δὴ δεῖν ἡμᾶς ἅμα τοῖς μὲ Ὀλυνθίοις σωθῆν· ἢ ὅπως τις λέγει, κάλλιστα, ἢ τάχιστα, ὅτως ἀρέσκει μοι: φοὺς δ' Θετταλὸς πρεσβείαν πέμπειν, ἣ τοὺς μὲ διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ, παροξυνεῖ. Καὶ γὰρ νῦν ἐσὶν ἐλπιζομένη Παγασὰς ἁπαντῆν, καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι. Σκοπεῖσθε μὲν τοι τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἔξουσιν, ἐξελιλυθότων ὑμῶν ἀξίως τῆς πόλεως, καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν. ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν: μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως. Ὅσῳ γὰρ ἑτοιμότατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ. Πολλῷ δ' τῷ μετάσασιν, καὶ μεγάλῃ δεινότητι τῷ μεταβολῇ, εἰσφέρουσας, ἐξιόντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἑτοίμως, εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν. Καὶ ταῦτα ἐθελήσητε, ὡς προσήκει, καὶ δεῖ, περαίνειν ἐ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ ἀδικῶς, καὶ ἀπίστως ἔχοντα φαίνεται φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς, καὶ δυνάμεως κακῶς ἔχοντα ἐξελεγχθήσεται. Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις, καὶ ἀρχὴ ἐν μὲν φοβερὸν μέρει ἔσι τις εὐ σμικρὰ, οἷον ὑπηρέτ πού' ὑμῖν ἐστὶ Τιμοθέε φοὺς Ὀλυνθίους. Πέλπ αὖ, φοὺς Ποτίδαιαν Ὀλυνθίοις ἐράσ τι τοῦτο σωαμφότερον. Ναὶ δ' Θετταλοὶς νοσῦσι, καὶ ταστάζουσι, καὶ τεταραγμένοις ἐπὶ τῷ τυραννικῷ οἰκίαν ἐβοήθησε. Καὶ ὅπῃ τις αὖ, οἶμαι, προσῇ καὶ μικρὸν δύναμιν, πάντ' ὠφελεῖ. ἀν-

inniti, à quibus res à Philippo gestæ vehementer abhorrent. Proinde vobis author sum, Olynthios ope recreandos esse, quam quò quis maximam, celerrimamque ferendam putat, is ex mea quidem sententia loquitur; ad Thessalos etiam Legatos mittendos, qui eorum alios [8] de proposito, consilioque nostro certiores faciant, alios ad agendum inflamment. Nunc enim de repetundis Pagasis [9], & de Magnesia [10] sermonem facere decrevere. Verùm provident, Athenienses, ne verba dumtaxat afferant Oratores nostri, sed ut operum indicio fidem verbis adstruentes denuntiare possint, vos ex Reipublicæ dignitate suppetias Olynthiis juisse, & in rem vehementer incumbere. Siquidem sermones, si rebus destituantur, vanum quiddam, atque inutile reputatur, præsertim si è nostra prodeant Civitate. Iis autem quò nos videmur promptissimos instituere, eò minor ab omnibus fides adhibetur. Cuilibet verò, qui mentem vobis advertet, conferendis in Ærarium pecuniis, suscipiendâ militiâ, cunctisque strenuè peragendis, palam faciendum est, multùm vos ab inveteratis moribus, institutoque vestro discessisse. Quod si hæc, ut est opus, expedire, atque explicare volueritis, clam non erit, Philippo non solùm Sociorum copiis, fideique parum fidendum esse, sed profligatam Regni sui fortunam, fractumque potentiæ robur obtinere. Macedonum quippe vis, atque Imperium in summa, si ad alios accedat, non leve quidem incrementum est. Quid enim possit ostendit olim, cum vobiscum duce Timotheo [11] confociatum Olynthios oppressit; rursus Olynthiis sociis, cum [12] Potidæam; nunc demum cum [13] Thessalos intestinis discordiis perterritos, ac laborantes, suis opibus contra tyrannicam [13] familiam erexit. Nam utcumq; vel parvę, opinor, addantur vires, ad rei utilitatẽ plurimùm valent.

Ipsum

Αὐτὴ δ' καθ' αὑτὴν ἀδικεῖ, καὶ πολλῶν κακῶν ἐστι μήτηρ. Καὶ γὰρ ὅπου ἅπασι τούτοις, οἷς ἄν τις μέγαν αὐτὸν ἡγήσαιτο, τοῖς πολέμοις, καὶ τὰς στρατείας, ἐπ' ἀσφαλείας ἐστὶν αὐτῷ, ἡ ὑπῆρχε φύσει, κατεσκεύακεν ἑαυτῷ. Μὴ γὰρ οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς φίλτατόν τε χαίρειν, καὶ τοὺς ἀρχομένους: ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ, καὶ τούτου ἐζήλωκε, καὶ προήρηται πράττων, καὶ κινδυνεύων, ἂν συμβῇ τι παθεῖν, τοῦτ' αὐτῷ διαπραξάσθαι ταῦτα, ἃ μηδεὶς πώποτε ἄλλος Μακεδόνων βασιλεὺς, δόξαν αὐτὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ἡρημένος: τοῖς δ', τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων ἐμμετρεῖ: κατηύρηνται δ' αἰεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις τῶν ἄνω τε καὶ κάτω, λυποῦνται καὶ σωρηχῶς ταλαιπωροῦσιν, ὥστ' ἐπὶ τοῖς ἔργοις, ὥστ' ἐπὶ τοῖς ἀνῃρῆσθαι ἰδίοις ἐαυτοῦ διατρίβειν, οὐδ' ὅτι, ἀν προλίπωσιν αὐτοὺς, ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ' ἔχοντες διαβιβᾶσαι, κακλεισμένων ἤδη ἐμπορίων ἅπασι ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πῶς ἔχουσι φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἄν τις σκέψαιτο ἐ χαλεπῶς: οἱ δ' ἀπὸ περὶ αὐτὸν ὄντες ξένοι, καὶ πεζέταιροι δόξαν μὲν ἔχουσιν, ὡς εἰσὶ θαυμασταὶ, καὶ συγκεκριτημένοι τὰ τοῦ πολέμου: ὡς δ' ἐγὼ ἤδη ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων τῶν ἤκουον, αὐθρὸς ἕβδομος οἶδ τε ἀφ' ἑβδεῖσθαι, ἑβδίνων εἰσὶ βελτίους. Εἰ μὲν γάρ τις ἀνὴρ ἔστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου, καὶ ἀγώνων: τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀποδεῖν αὐτὸν ὄφη, βυλόμενον πάντα αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τὰ ἔργα. Πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τῶν φιλοτιμίαν τανδρὸς ἀνυπέρβλητον εἶναι. Εἰ δ' τις σώφρων, ἢ δίκαιος ἄλλως, τῶν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου, καὶ μέθων, καὶ κορδακισμοὺς οὐ δυσωπούμενος φέρειν: σκαπτωπᾶσθαι, καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον. Λοιπὸν δὴ περὶ αὐ-

Ipſum verò per ſe ipſum infirmum eſt, multiſque affectum incommodis; eòque magis, quod iſte iis ipſis bellorum expeditionibus, quibus auxiſſe potentiæ nomen exiſtimatur, illud ultra quàm ejus natura ferat, afflixit, ac labefactavit. Neque verò, Athenienſes, apud vos animo reputetis, iiſdem rebus Philippum, & Regni Cives delectari; ſed ille ea patrandi, quæ nemo unquam Macedonum Regum, gloriâ maximè ducitur, iſtamque conſectatus gnaviter ſe gerendo, obeundoque pericula, ſi quæ contigere, ignobili otio, vitæque prætulit ſecuritati. Hi contra iſtarum nequaquam participes ambitionum, fractique diuturnis hiſce ſurſum deorſum expeditionibus, perpetuis ærumnis, moleſtiiſque conficiuntur; nec permittuntur in rem ſuam incumbere, & ſua curare negotia; nec partam armis prædam, clauſis bello provincialibus Nundinis, pretio poſſunt addicere. Quo igitur in Philippum animo ſint Macedonum plures, facilè hinc eſt conſpicari; externi autem, Peæterique, [14] milites, qui apud ipſum merent, bellicæ quidem virtutis, diſciplinæque opinionem habent, ſed ut à quopiam illic indigena audivi, optimæ, ſpectatiſſimæque fidei viro, nihil cæteris præſtant. Quod ſi aliquis inter illos excellat agonum, aut rei militaris ſcientiâ, eos omnes, inquit, Philippum à ſe dimovere, cum velit ſibi ſolùm cunctorum facinorum gloriam adſcribi. Nam reliquis hujus hominis vitiis accedit, quod ejus ambitio profectò modum non habet. Si quis autem prudentiâ, juſtitiâque præditus nequeat æquo animo ferre quotidianam intemperantiam Vitæ, obſcænoſque ſaltus, illaque obliquis oculis intueatur, hunc penitus excludi, nullamque in partem reputari; reliquos verò ſecum familiaritate [15]

co-

αὐτὸν εἶναι λησᾶς, ἢ κόλακας, ἢ τοιούτους ἀνθρώπους, οἵους μεδυδέντας ὀρχεῖσθαι τιμῶτε, οἷα ἐγὼ νῦν ὑμῖν ὀνομάσω. Δῦλον δ' ὅτι τοῦτ' ἐστὶν ἀληθὲς· ἢ γὰρ ὃς ἐνθένδε πάντες ἀπώλεσθον ὡς πολὺ μᾶλλ' ἀναισχυντότεροι ἀσελγεστέρως ὄντες, Καλλίᾳ ἐκεῖνον τὸν δημόσιον, ἢ τινα ἄλλους ἀνθρώπους μίμοις γελοίοις, καὶ ποιηταῖς αἰσχρῶν ἀσμάτων, ὧν εἰς τὸς συνόντας ποιοῦσιν ἕνεκα τοῦ γελασθῆναι· τούτους ἀγαπᾷ, ἢ περὶ αὐτὸν ἔχειν. Καὶ τοι ταῦτα εἰ μὲν μικρά τις ἡγεῖται, μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείγματα τῆς ἐκείνου γνώμης, ἢ κακοδαιμονίας ἐστὶ τοῖς ἐῶ φρονοῦσιν. Ἀλλ', οἶμαι, νῦν μὲ ἐπισκοπεῖ τούτου τὸ κατηγορεῖν. Αἱ γὰρ δυσπραξίαι δεῖσθαι συγκρύπτουσι, ἢ συσκιάσαι τὰ ταῦτα δύνανται· Εἰ δέ τι ἁπαξάπασιν, τότε ἀκριβῶς αὐτὰ πάντ' ἐξετασθήσεται· Δοκεῖ δ' ἔμοιγε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεῖξειν ὑμᾶς εἰς μακρὰν, αὐ οὔτε Θεοὶ θέλουσι, ἢ ὑμεῖς βούλεσθε· Ἐξῆν γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν ὑμῶν ἕως μὲν αὖ ἐρρωμένοι ἦτε, οὐδὲν ἐπαθάνετε ἀφ' ἑαυτῶν πάσχοντες· ἐπειδὰν δ' ἄρρώστημά τι συμβῇ, πάντα κεῖται, καὶ ῥῆγμα, καὶ ῥεῦμα, καὶ ἄλλο τι ἀπ' ὀλίγων ἀρχόντων παθῶν ἦ· οὕτω καὶ ἀφ' πόλεων, ἢ ἀφ' τυράννων. Ἕως μὲ αὖ ἔξω πολεμῶσιν, ἀέρᾳ τὰ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστὶ· ἐπειδὰν ὅμορος πόλεμος συμπλακῇ, πάντα ἐποίησεν ἐκδηλα. Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν φίλιππον δυτυχοῦντα ἐῶν, ταύτῃ φοβερὸν προσπολεμήσειν νομίζει· σώφρονος μὲ ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται· Μεγάλη γὰρ ῥοπὴ, μᾶλλον ὃ ὅλων ἢ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ ἀφ' ἀνθρώπων πράγματα. Οὐ μὰν ἀλλ' ἔγωγε, ἔστε ἄφρων μοι δοίη, τῶν τῆς

conjunctos aut fures esse, aut adulatores, aut ejusmodi homines, quos vini plenos ea turpia saltu, gestuque fingere, quę neque præfatâ venià nunc vobis audeam exponere. Et quidem id omne verum esse negari non potest; nam quos hinc omnium suffragiis, veluti longè præstigiatoribus impudentiores expulistis, publicum illum Calliam [16], ac tales homines, ridiculorum histriones, poetasque obscænorum carminum, quibus ridendi causâ cœtus hominum tenent, hos amat, atque intimos habet. Quæ quamvis alicui parvi ducenda videantur, tamen qua ille sit mente, quave miseria, rerum prudentibus magna præbent indicia. Sed, opinor, ea nunc obruit rerum gestarum prosperitate. Secundis enim rebus dedecora hujusmodi conteguntur, atque in ipsarum luce deli tescunt; si verò quid vacillent, tum omnia istius flagitia sui specimen datura, si Superis placet, & vos, Athenienses velitis, brevi tempore videor esse ostensurus. Nam ut corporibus nostris, quousque firmâ quis utitur valetudine, autem contingit aliquo illa morbo conflictari, cuncta cohorrent, & si quid habuerant fractum, debile, aliisque oppressum infirmitatibus, dolorem movet; ita Rerum est publicarum, ac Tyrannorum. Quandiu ab iis externa geruntur bella, multos latent interna. Reipublicæ mala; postquam verò armorum facibus ardent Imperii fines, neminem fugit, quicquid intus malorum est. Verùm, Athenienses, si quisquam vestrùm Philippum intuens felicitatibus circumfluentem, periculosum proinde existimet armis cum illo decertare, sapiens quidem, ac prudens viri consilio utitur. Magnum quippe momentum, vel potius omne in rebus humanis habet Fortuna. Verumtamen si quis mihi optionem faciat, & vos

τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχῃ ἀφ' ἑλείμην, ἐβουλόμην ἂ προσήκει ποιεῖν ὑμῖν ἀνδρὶ, ἢ κατὰ μικρὸν, ἢ πλὴν ἐκείνου. Πολὺ γὰρ πλεῖος ἀφορμὰς εἰς τὸ πλὴν παρὰ τῶν Θεῶν οὗτοι ἔχειν ἀρῶ ὑμῖν ἐνόσας, ἢ ἐκείνῳ. Ἀλλ', ὦμαι, καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες. Οὐκ ἔτι δ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐ φίλους ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τι γε δὴ τοὺς Θεούς. Οὐ δὴ θαυμαστόν ἐστιν, εἰ στρατολόμος, ἢ πόνων ἐκεῖνος αὐτὸς, ἢ παρὼν ἐφ' ἅπασι, καὶ μηδ' ἐπὶ τὰ κράτιστα μὴ δ' ὅραν παραλείπων, ὑμῶν μελλόντων, ἢ ὑπερζομένων, ἢ πανθαυμάτων περιγίγνεται. Οὐ δὴ θαυμάζω τοῦτο ἐγώ. Τὰναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς, ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει, τὰ πάντα ποιοῦντος ἂ δεῖ, τυγχάνομεν. Ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ λακεδαιμονίοις μὲν ποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῶν δικαίων ἀστράτε: ἢ πολλὰ ἴδια πλεονεκτοῦσι πολλοὺς ὑμῖν ἔξουν, οὐκ ἠθελήσατε, ἀλλ' ἵνα οἱ ἄλλοι τύχωσι τῆς δικαίων, τὰ ὑμέτερα ἀνδρὶ ἀπολέσητε εἰσφέροντες, καὶ προσπανδοῦντε στρατολόμενοι: νῦν ὃ ἐκείνῃ ἐξῆναι, ἢ μέλλετε εἰσφέρειν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρων ἀνδρὶ κτημάτων: καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας, ἢ καθ' ἕκαστον ἐν μέρει: τὸ δ' ἡμέτερα ἀνδρὶ ἀπολωλεκότες κάσθε: ταῦτα θαυμάζω, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, οἱ μάλιστ' ἐκ ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύνασθαι λογίσασθαι, πόσον πολεμεῖτε χρόνον Φιλίππῳ, ἢ τί πεπόνθατον ὑμῶν, ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν οὗτος; ἴσε γὰρ ὅπου τοῦ ὅτε μᾶλλόν ὑμῶν, ἑτέρους τινὰς ἐλπιζόντων πράξειν, αἰτιωμένων κἀλλήλους, πρόσθεν, πάλιν ἐλπιζόντων,

& vos quæ sunt agenda curare velitis, eligerem potius nostræ fortunam Reipublicæ, quàm prope illius, multò enim majores vobis, quàm illi, opportunitates adesse video ad obtinendam Numinum benevolentiam. Sed nos, ni fallor, sedemus otiosi; nemini verò convenit, cum sit ipse desidiosus, suas partes amicis, nedum Diis immortalibus agendas committere. Nec mirum profectò est, si cum obeat ille per se ipse labores, militiamque, & ubique præsens non occasiones, non punctum temporis prætermittat, cunctantibus interim [17] vobis, decernentibus, ac scisscitantibus, rerum potiatur. Istud equidem nullus miror. Contra verò admirarer, si negligentibus vobis quæ ad rem bellicam sunt, ipso autem ea cuncta adornante, atque expediente, staret à nobis victoria. Sed illud mihi admirationem movet, quod olim, tutandis [18] Græcorum juribus, Lacedemoniis restiteritis, & cum sæpe vobis licuerit privatas fortunas augere, non adjeceritis animum; quin ut alii suum jus obtinerent, datis in bellum tributis, res vestras afflixeritis, & subjeritis bellorum pericula; nunc vereamini expeditionem suscipere, pro ipsisque vestris opibus cunctemini pecuniam in ærarium conferre; cumque sæpenumerò cæteris omnibus saluti, & singillatim unicuique fueritis, nunc in umbra, & otio cum rerum nostrarum pernicie sedeatis. Hæc equidem, Athenienses, miror; idque præterea magis, quod nemo vestrûm rationem valeat inire, quid gerentibus vobis, cum tamdiu susceptum cum Philippo bellum habeatis, istud omne tempus effluxerit? Nostis enim [19] profectò illud penitus abiisse, dum primùm detenti spe, alios rem confecturos; postmodum inferendâ, amoliendâque invicem desidiæ culpâ; demum nova spe confirmati interponeretis moram, in eademque vitæ ratione,

qua

των, χείδων ταῦτα ἅπερ νυνὶ πεισόμενοι. Εἶτα οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥστε δι' ὧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα γέγονε τῆς πόλεως, διὰ τούτων αὖθις ταῦτα ἐλπίζετε πράξεων ἐκ φαύλων αὐτὰ χρησὰ γενήσεσθαι; ἀλλ' ἔστ' ἄλογον, ὅτ' ἔχειν ἐστὶ φύσιν τοῦτό γε. Πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φιλάττειν, ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκε. Νυνὶ δ' ὅτι μὲν φυλάξομεν, οὐδὲν ἔστιν ὑπὸ τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν προτέρων· κτήσασθαι δ' δεῖ. Ἀ' ὑπὸν οὖν ὑμῶν τοῦτο ἔργον ἦδη. Φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι προθύμους, μηδένα αἰτιᾶσθαι πρὸν ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε. Τιμᾶσθαι δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας, τοὺς μὲν ἀξίως ἐπαίνου τιμᾶν· τοὺς δ' ἀδικοῦντας, καλάζειν. Τὰς ἀφορμὰς δ' ἀφελεῖν, ἃ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα. Οὐ γὰρ ἐστὶ τικρὸς ἐξετάσαι, τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν μὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἀρῶσιν ὑπάρξῃ τὰ δέοντα. Τίνος γὰρ ἕνεκα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι νομίζετε τοῦτον μὲν φάσκειν ἅπαντας, ὅσους ἂν ἐκπέμψητε στρατηγούς, ἰδίᾳ δ' ἀρίστην πολέμους; εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων, περὶ τῶν στρατηγῶν οὐτενὸς, ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἐστὶ τὰ ἀδικα ὑπὲρ ὧν ἐστὶ ὁ πόλεμος, ὑμέτερα· Ἀμφίπολις καὶ Νικῶν, παραχεῖμα αὐτῶν ὑμεῖς κομεῖσθε· οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐρετικῶν ἴδιοι· μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν. Ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι μὲν ἐλάττονες, τὰ δὲ λήμματα τῶν ἐρετικῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν· Λάμψακος, Σίγειον, τὰ πλοῖα ἃ συλῶσιν. Ἐπὶ σοῦ τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι χαροῦσιν. Τί μέν δ' ὅταν μὲν εἰς τὰ πράγματα ἀποβλέψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς ἐρετικοὺς κρίνετε. Ὅταν δ' ὁρᾶτε λόγον

qua nunc, forsitan versaremini. Deinde, Athenienses, adeo mente captī estis, ut ea, quæ florentem Reipublicæ statum profligarunt, spem habeatis, jacentem, ac miserum erigere posse, ac recreare? Verùm hoc nimium rationi, rerumque naturæ adversatur. Naturâ quidem minori negotio adepta servantur bona, quàm comparantur. Nunc autem cum quidquid olim locorum, clausstris Imperii [20] nostri continebatur, nihil reliqui bellum fecerit, quod tueamur, id sanè danda vobis est opera, ut ea rursus in potestatem redigatis; quapropter pecunia, inquam, Reipublicæ curanda est, alacriter obeundus vobis ipsis militiæ labor, nemo accusandus, priusquam rerum compotes sitis; tum verò æstimatis dumtaxat operum meritis, res præclarè gestæ honoribus cumulandæ; pœnis, illatæ Sociis injuriæ; denique præstandum, ut strenuè officio vestro defuncti cæteris negligentiæ causam penitus auferatis. Neque enim par est acerbo vos animo perscrutari, alii ne officium suum impleverint, nisi prius accuratè partes vestras egeritis. Quid autem causæ putatis esse, Athenienses, cur nolint ad hoc bellum incumbere Imperatores vestri, quoscumque in expeditionem mittitis; privatim verò pugnandi occasiones quærant? Si liceat quid hoc rei sit, ac de Imperatoribus loqui, id sanè rei est, quod hoc bello vobis tantummodo victoriæ præmia comparantur; nam si Amphipolis expugnabitur, vestra erit, vestroque restituetur Imperio. Civibus autem nullo mercedis emolumento pericula sunt adeunda; alibi contra minori periculo manubiis augentur Duces, ac milites; habent enim [21] Lampsacum, Sigæum [22], & quicquid navium prædantur. Igitur eò se conferunt, quò sibi constare vident laborum fructum. Et quidem vos, cum res vestras laborantes intuemini, diem vestris Imperatoribus dicitis; absolvitis autem, cum data

γιν τὰς ἀνάγκας ἀκούσητε, τούτους ἀφίετε. Παρέσει τοίνυν ἡμῖν ἀλλήλοις ἐλέγχειν, καὶ διεσθαι, τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δ', ταυτα: τὰ κοινὰ δ', ἔχειν φαῦλως. Πρότερον μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰσφέρετε κατὰ συμμορίας: νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. Ῥήτωρ ἡμῶν ἑκατέρων, καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ, καὶ οἱ βοηθησόμενοι οἱ τελακόσιοι. Οἱ δ' ἄλλοι προσενέμησθε, οἱ μὲν, ὡς τούτους, οἱ δ', ὡς ἐκείνους. Δεῖ δὴ ταῦτα ἐπαινέντας, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἔτι καὶ νῦν γνωμένους, κοινὸν καὶ τὸ λέγειν, καὶ τὸ βουλεύεσθαι, καὶ τὸ πράττειν ποιῆσαι. Εἰ δὲ τοῖς μὲν, ὥσπερ ἐκ πυρκαϊδος ὑμῶν ἐπιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ', ἀπαγκάζεσθαι στρατηγεῖν, εἰσφέρειν, στρατεύεσθαι: τοῖς δ', ψηφίζεσθαι κατὰ τέτων μόνον, ἄλλο δ' μηδὲν τῶν συμπάντων: ἐχὶ γνώσεται ἡμῖν δέοντων ὑμῖν δὲν ἐν καιρῷ. Τὸ γὰρ ἠθροισμένον αἰεὶ μέρος ἐλλείψει, εἶτ' ὑμῖν τοῦτος κολάζειν ἀντὶ ἡμῖν ἐχθρὸν παρέσται. Λέγω δὴ κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν, ἀφ' ὧν ἕκαστος ἔχει, τὸ ἴσον: πάντας ἐξιέναι κατὰ μέρος, ἕως ἂν ἅπαντες στρατεύσησθε: πᾶσι τοῖς παροῦσι λόγον διδόναι: καὶ τὰ βέλτιστα ὧν ἂν ἀκούσητε, αἱρεῖσθαι, μὴ ἃ ἂν ὁ δεῖνα ἔπῃ. κἂν ταῦτα ποιῆτε, ὁ τὸν εἰπόντα μόνον παραζεῦμα ἐπαισόμεθα: ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον, πολλῷ βέλτιον ἡμῖν ἕξων πραγμάτων ἡμῖν ἐχόντων.

data concione secus illas geri [23] non potuisse ab iisdem Imperatoribus intelligitis. Quid ergo reliquum est, nisi ut distractis in diversas sententias animis, contentionibus invicem agitemini; Respublica verò detrimentum capiat. Olim, Athenienses, per Decurias [24] tributa conferebatis; nunc factiosi per Decurias Rempublicam administratis. Factionum cuique suus præest Orator, Oratori Ducum alter addicitur, ac Trecenti [25], qui suffragiis, atque auctoritate Clientelam suam tuentur. Aliorum, quotquot estis, nemo est, qui non sese ad has, vel illas partes adscripserit. Hanc enimvero consuetudinem abiiciatis necesse est, vestrique juris effecti, è sua quilibet mente, atque sententia, dictis, consiliis, gestis Reipublicæ in posterum consulatis. Sin autem id faciles dabitis, ut Civium [26] alii, veluti extincta Republicâ, vos habeant in sua potestate; aliis tributa, militiæ onera, triremiumque præfecturæ imponantur; alii nihil ultra laboris capiant, quàm ut suis suffragiis in istud genus hominum invadant, nihil profectò erit, quod sit rebus agendis necessarium, vobis in tempore promptum, atque expeditum. Pars enim Civium, quæ injuriis afficitur, semper ab aliis deficiet, idque supererit, ut iis viribus in Cives animadvertere debeatis, quibus possetis hostes conficere. Quamobrem, quod, inquam, rei caput est,

ΤΡΙ-

omnes quotquot estis, pro suo quique censu pecuniis Ærarium augete; omnes stipendia vicissim facite, quoad unusquisque meruerit, nemo sit qui è superiori loco dicendi facultatem non habeat. Vos autem in eam ite sententiam, quæ vobis omnium, quas audistis, optima visa fuerit, non quam hic, aut ille dixerit. Quod si hæc agere volueritis, non solùm illico ejusdem sententiæ auctorem, sed ipsi vos meritis deinceps laudibus ornabitis, cum res vestras respiraſſe, ac veluti à morbo convaluisse conspicietis.

ΤΡΙΤΟΥ ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΥ ΤΟ ΠΟΘΕΣΙΣ.

Τῆς δ' Ἀθηναίων φρουρᾶς οἱ Ὀλύνθιοι ὑπεραμαθέντες, τοὺς τὰ τείχη ὑπιόντας Μακεδόνας κατέβαλλον. Τοῦτο δ' ἀκούσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀγαθὰς ἔλπιδας ὑπαιρόμενοι, περὶ τῆς εἰς Μακεδονίαν στρατεύσεσθαι ἐβουλεύοντο. Τῶν δὲ τοῦτο ὁ ῥήτωρ κατέχει, δημηγορῶν, ὅτι ἐξαρκεῖ νῦν τῇ πόλει ἑαυτῇ, συμμάχους τε σώσειν. Πολιτείαν τε νοσοῦσαν, καὶ πρόπον τινὰ διεφθαρμένην ἐπανορθώσασθαι δεῖν ἰσχυρίζεται.

ΛΟΓΟΣ.

ΤΧΙ ταυτὰ παρίσταταί μοι γινώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅταν τε εἰς τὰ πράγματα ἀποβλέψω, καὶ ὅταν εἰς τοὺς λόγους, οὓς ἀκούω. Τοὺς μὲν γὰρ λόγους περὶ τῆς τιμωρήσασθαι Φιλίππου ὁρᾶ γιγνομένους· τὰ πράγματα εἰς τοῦτο προϊόντα, ὥστε ὅπως μὴ πεισόμεθα αὐτοὶ πρότερον κακῶς, σκέψασθαι δέον. Οὐδὲν οὖν ἄλλο μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες, ἢ τῷ ὑπόθεσιν, περὶ ἧς βουλεύεσθε, ἐχὶ τῷ ὅσαν παρεσκευῆσθαι ὑμῖν ἀμαρτάνειν. Ἐγὼ δ' ὅτι μέν ποτε ἐξὸν τῇ πόλει καὶ τὰ αὐτῆς ἔχειν ἀσφαλῶς, καὶ Φίλιππον τιμωρήσασθαι, καὶ μάλα ἀκριβῶς οἶδα. Ἐπὶ ἐμοῦ γάρ, ἐχὶ πάλαι, γέγονε ταῦτα ἀμφότερα. Νῦν μέν τοι πέπεισμαι τοῦτ' ἱκανὸν πρόλαβεῖν ὑμῖν εἶναι τῷ σφῶτερα, ὅπως

ARGUMENTUM.

Olynthii, Athenienſium, præſidio recreati, clade Philippi Exercitum Urbis mœnia ſubeuntem afflixerant. Quo nuntio, Athenienſes, inflati ſpe rerum ſecundarum, de inferendo Macedoniæ bello deliberabant. Ipſis Demoſthenes moderatur, contenditque nunc Reipublicæ ſatis eſſe, ſuæ, Sociorumque ſaluti dare operam; pluraque ipſius mala, iſtorumque remedia luculenter oſtendit.

ORATIO.

UM Orationes, quæ pro Republica habentur, cumque rerum noſtrarum conditionem complector animo, nequaquam illa mihi inter ſe convenire, Athenienſes, videntur, nec unam, eamdemque fortunæ ſpeciem ante oculos ponere. Orationes enim id ſibi conſtituiſſe video, ut ſcelerum, flagitiorumque pœnas à Philippo exigatis; Rem verò publicam eò progreſſam, deductamque, ut ne duriori, quàm antea, malorum impetu concutiamur, diligenter ſit providendum. Quamobrem nihil aliud, quàm errare mihi videntur hujus ſententiæ Authores, quod vanum, atque inutile argumentum proponunt ſuffragiis veſtris explicandum. Non me ſanè latet licuiſſe olim Reipublicæ Imperium, & dignitatem ſuam tueri, ſimul verò illatas à Philippo injurias vehementer ulciſci. Nec ſuperiori ſolùm, ſed mea quidem ætate tantum in ea fuit roboris, ac nervorum, ut pares utrique oneri vires obtinuerit. Nunc autem ſatis è re veſtra facturos arbitror, ſi pri-

πως τοὺς συμμάχους σώσωμεν. Ἐὰν γὰρ τοῦτο βεβαίως ὑπάρξῃ: τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα τρόπον τιμωρήσεταί τις ἐκείνων, ἐξέσται σκοπεῖν. Πρὸν δ' τοῦ ἀρχὴν ὁρᾶσ ὑποδέδεται, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὄντινα ποιεῖσθαι λόγον. Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν πολλῆς φροντίδος, καὶ βουλῆς δεῖται. Ἐγὼ δὲ οὐκ ὅτι χρὴ περὶ ὧν παρόντων συμβουλεύσαι, χαλεπώτατον ἡγοῦμαι: ἀλλ' ἐκεῖνο ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑμᾶς περὶ αὐτῶν εἰπεῖν. Πέπεισμαι γὰρ ἐξ ὧν παρὼν κ' ἀκούσ σωιόσθαι, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἐκπεφεύγέναι, τῷ μὴ βούλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν, καὶ τῷ μὴ σωπᾶνα. Ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, αὖ μετὰ παῤῥησίας πιῶμαι τοὺς λόγους, ὑπομένειν, τοῦτο θεωροῦντας, εἰ τἀληθῆ λέγω, καὶ διὰ τοῦτο ἵνα τὰ λοιπὰ βελτίω γένηται. Οἶδα γὰρ, ὡς ἐκ τῶν πρὸς ἀλλήλους διαιτημάτων ἔνιος εἰς ταῦτ' προελήλυθε μοχθηρὰς τὰ παρόντα πράγματα. Ἀναγκαῖον δὲ ὑπολαμβάνω μικρὰ ὧν γεγενημένων πρῶτον ὑμῖν ὑπομνῆσαι. Μέμνησθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν ἐν Θράκῃ, πρίτην, ἢ τέταρτον ἔτος τουτί, Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν. Τότε τοίνυν μιὰ μὲν ἦν Μαιμακτηριών. Πολλῶν δὲ λόγων καὶ θορύβου γιγνομένου παρ' ὑμῖν ἐξηπατᾶσθε τετταράκοντα σχεδὸν ἡμέρας καθεζόμενοι, καὶ τοὺς μὲν πέντε καὶ τετταράκοντα ἐῶν ὑμᾶς ἐμβαίνειν, καὶ τάλαντα ἑξήκοντα εἰσφέρειν. Καὶ

si primùm de Sociorum fortuna ope, atque auxiliis vestris confirmanda curam sedulò susciptiatis; quod cum firmum erit, atque exploratum, tum quo pacto suos Philippo reddamus ludos fas nobis erit cogitare. Antequam verò bene, ac sapienter initia rerum constituantur, supervacaneum duco de rebus iisdem absolvendis, conficiendisque sermonem facere. Et quidem hoc tempore, si unquam alias diu, multùmque nobis de Republica cogitandum, consulendumque est; non quò in capiendis, afferendisque consiliis aliquid inesse difficultatis putem; sed incertus animi pendeo, quanam ratione res ipsa, Athenienses, vobis exponi debeat, atque expediri. Animadverti enim ex iis, quæ præsens hactenus intellexi, non rerum ignoratione, sed negligentiâ, earum bene agendarum occasiones vobis persæpe è manibus effluxisse. Quod si quæ de Republica sentio, me liberè dicentem audieritis, vos oro, atque obtestor, ut me sustineatis, vobiscum animo reputantes, vera ne sint, quæ loquor, atque idcirco ne loquar, ut miseris, & fessis rebus salutem afferam, ac dignitatem. Videtis enim, hinc omnibus Rempublicam malis, omnibusque incommodis concussam, affectamque fuisse, quòd aliqui in sententiis dicendis vestram gratiam blandis concionibus aucupantur. Verùm priusquam de Causa dicere incipio, operæ me pretium facturum censeo, si paucis ad præteriti recordationem temporis vestros animos revocavero. In memoriam igitur, Athenienses, redite, cum tres, vel quatuor ab hinc annos gravis ad vos nuntius affertur, Philippum [3] in Thracia vallo, atque obsidione Heræorum mœnia circumdedisse. September tunc agebatur. Cum multæ, ac turbulentæ conciones fierent, demum plebiscito imperastis [4], classem quadraginta triremium instrui, atque adornari, eamque delectu habito, ab iis omnibus conscendi, qui quintum, & quadragesimum ætatis annum non superassent; in ipsa etiam talentum sexagies transportandum curari.

Καὶ μετὰ ταῦτα δ' ἐπενδόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου, Ἑκατομβαιῶνι, Μεταγειτνιῶνι, Βοηδρομιῶνι, τούτῳ τῷ μῆνὸς μόνος μετὰ τὰ Μυστήρια δέκα ναῦς ἀπεστάλατε ἔχοντα Χαρίδημον καὶ πέντε τάλαντα ἀργυρίου. Ὡς γὰρ ἠγγέλθη Φίλιππος ἀδικῶν, καὶ τεθνεὼς (ἦλθε γὰρ ἀμφότερα) οὐκέτι καιρὸν ὠδέκατε τῷ βοηθεῖν νομίσαντες ἀφήκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ἀπόστολον. Εἶθ' οὗτος, ὁ καιρὸς αὐτὸς. Εἰ γὰρ τότε ἐκέκτησθε ἐβουθησαμεν, ὥσπερ ἐψηφισάμεθα πρόσθεν, οὐκ ἂν ἠνώχλει νῦν ἡμῖν ὁ Φίλιππος τότε σωθείς. Τὰ δ' ἐν τότε πραχθέντα, οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι. Νῦν δ' ἑτέρου πολέμου καιρὸς ἥκει. Τίς; οὗτος, ἵν' εἴ τι καὶ περὶ τούτων ἐμνήσθη, ἵνα μὴ ταυτὰ πάθητε. Τί δὴ χρησόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βοηθήσητε παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατὸν, θεώσασθε ὃν πρόσθεν ὑμεῖς ἐστρατηγικότες πάντα ἄνδρα ὑπὲρ Φιλίππου. Τί οὖν ἔστιν Ὀλυνθίοις σώσιμον τινα κεκτημένοις, ἢ διέκειθ' οὕτω τὰ πράγματα, ὥστε Φίλιππος ἐθαῤῥεῖ τούτοις, ἐὰν ἔτι Φίλιππον. Ἐπαράξαμεν ἡμεῖς, καὶ ἐκεῖνοι πρὸς ἡμᾶς εἰρήνευον. Ἰδοὺ τοῦτο ὥσπερ ἐμποδισμά τι τῷ Φιλίππῳ, καὶ δυσχερὲς, πόλιν μεγάλην ἐφορμᾶν τοῖς ἑαυτῆς καιροῖς ἀπολαμβάνοντας πρὸς ἡμᾶς. Ἐκπολεμῶσαι δεῖν φήσομεν τοὺς ἀνδρώπους ἐκ παντὸς τρόπου: καὶ ὃ πάντες ἐθρύλλουν τότε, τοῦτο πέφρακται νῦν ὅπως δή ποτε. Τί οὖν ὀκνοῦμεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πόλιν βοηθεῖν ἐγγεγραμμένην;

Olynthiaca Tertia.

Quibus conſtitutis integer ille annus elabitur, Junius [5] deinde, Quintilis, Sextilis; cum denique vix ipſo Septembris menſe, Myſteriorum [6] peractis diebus naves decem inanes, minimèque inſtructas, cum ſolis quinque talentis argenti Charidemus [7] ſolvit. Ut verò nuntiatum fuit, gravi Philippum [8] morbo conflictari, quin & mortem obiiſſe (ſiquidem uterque rumor invaluit) nullam eſſe occaſionem rati, qua ſuppetias iretis, dimiſiſtis, Athenienſes, claſſem, cum nulla eâ melior excogitari poſſet. Nam ſi tunc veſtris opibus ſuſtinuiſſetis, ut promptè ſancitum fuerat, labentem ejus Urbis fortunam, Philippus veſtrâ tunc negligentiâ nullo incommodo, nullaque fractus calamitate, modò negotium nobis non exhiberet. Et ſanè quæ ſunt per id temporis geſta, mutari nequeunt; quæ idcirco vobis in memoriam redegi, ut cum hæc altera occaſio belli ſe offerat, eamdem ſocordiam, impudentiamque caveatis. Quid igitur? hac ipſa utemur, Athenienſes, occaſione. Nam niſi pro viribus, dignitateque Reipublicæ Olynthios fulcire magnis opibus ſtuderitis, futurum erit profectò, ut quam illis denegaveritis opem, Philippo detuliſſe, pro ipſoque arma ſuſcepiſſe videamini. Stetit olim [9] Olynthiorum Reſpublica ſuis ipſa viribus circumnunita; eaque hujus, & Philippi rerum conditio fuit, ut nemo belli periculum facere, nemo alterum tentare armis auderet. Frœnum deinde Regis potentiæ penitus injectum eſt, cum nos icto cum Olynthiis fœdere, Urbem maximam, nobiſque pace reconciliatam, veluti in ſtatione collocavimus, unde illum, ſi res novas moliri cuperet, ſuaque agendi tempora obſideremus. Tunc etiam omnium ſermone percrebuerat, eam in Philippum gentem omnimodis ad bellum concitandam eſſe. Id autem, quod per ea tempora in hominum ore verſabatur, cum ſimus nunc re conſequuti, quid nobis reliquum eſt, Athenienſes, niſi ut promptè, fortiterque ſubmiſſis auxiliis velimus occaſionem urgere, atque

μένος ἢ προδόμως, ἐγὼ μὲν οὐκ ἐρῶ. Χωρὶς γὰρ τῆς περιόψεως αὖ ὑμᾶς αἰσχύνης, εἰ καθυφειμένά τι περὶ πράγματον, οὐδὲ τὸν φόβον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὸν ὁρῶ τὸ περὶ μετὰ ταῦτα, ἐχόντων μὲν ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν, ἀπερισκέπτων δ' ἐμπροσθὲν ὄντος Φιλίππου, μισθοῦ δ' ἐπιόντος τὰ παρόντα κατασκευαμένῳ πρὸς ταῦτα ἐπικλίναι τὰ πράγματα. Ἀλλὰ μὴν εἴ τις ὑμῶν εἰς τοῦτο ἀναβάλλεται ποιήσειν τὰ δέοντα, ἰδὲν ἐγγὺς βάλλεται τὰ δεινά, ἔξον ἀνωθεν ἅπαντα γινόμενα· ἢ βουλὸς αὐτῷ ζητεῖν, ἔξον τοῖς ἑτέροις αὐτὸν βοηθεῖν. Ὅτι μὲν γὰρ εἰς τοῦτο περιστήσεται τὰ πράγματα, ἐὰν τὰ παρόντα προώμεθα, σχεδὸν ἴσμεν ἅπαντες δήπου. Ἀλλ' ὅτι μὲν δεῖ βοηθεῖν, εἴποι τις ἄν, πάντες ἐγνώκαμεν· ἢ βουληπόμεν· τὸ δ' ὅπως, τοῦτο λέγε. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαυμάσητε, ἂν παράδοξον ἕκαστον τοῖς πολλοῖς. Νομοθέτας καθίστατε· ἐν ᾧ τούτοις τοῖς νομοθέταις μὴ ἔνδεν νόμοι μηδένα· εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἱκανοί· ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸ παρὸν βλάπτοντας ὑμᾶς λύσατε· λέγω δ' τοὺς περὶ τῶν θεωρικῶν σαφῶς ἴσασι, ἢ τοὺς περὶ τῶν στρατιωτικῶν τοῖς οἴκοι μένουσι διανέμουσι θεωρικά· οἱ δ', τοὺς ἀτακτοῦντας ἀδίκως καθίστασιν· εἶτα ἢ τοὺς τὰ δέοντα ποιεῖν βουλομένους, ἀθυμοτέρους ποιοῦσιν. Ἐπειδὰν δ' ταῦτα λύσητε, καὶ τὼν τὰ βέλτιστα λέγειν δόξαν παράσχητε ἀσφαλῆ, τὼνικαῦτα τὸν

atque in rem vehementer incumbere? Qua quidem neglecta præter ignominiam, qua certè inuremur, video multùm metuendum esse Reipublicæ, nec leve hinc ipsi periculum procreari; præsertim cum omnia à Thebanis [10] metuere, nihil à Phocensibus sperare, ipsorum inopi, atque exausto Ærario debeamus; nemo denique Olyntho in ejus potestatem redacto, Philippum coercere, nemo conceptis profligato hoc bello, quominus [11] huc se vertat, poterit amplius retinere. Enimvero si quis vestrûm, ut è Republica est, id negotii diligenter curare negligit, atque expedire, propemodum ostendit malle se oculis nostras, quàm auribus alienas calamitates percipere, ac velle sibi potius externa quærere auxilia, quàm aliis nostra subministrare. Huc enim tandem rem perventuram nemo est, qui non facilè intelligat, si dimissâ à nobis hujusce modi occasione, nulla in præsens Olynthiorum ratio habeatur. Verùm dicet aliquis, quem nostrûm fugit iis opem ferendum esse? nec ferre utique recusamus. At quo consilio id à nobis curari possit, explanare opus est, atque istuc nervos omnes intende. De hac igitur re dum ad dicendum aggredior, nolite, quæso, Athenienses, admiratione detineri, si quidpiam vobis exponam, quod novum plerisque, inauditum, incredibile, præterque opinionem videatur. Est vobis in more positum, institutoque Majorum, ut Magistratum ferendis, instituendisque [12] legibus constituatis, cum tamen nulla nova condantur jura; suis quippe Civitas abundè [13] circumsæpta est, atque exornata. Hunc ego Magistratum velim iis veteribus abrogandis legibus demandari, quibus maxima infliguntur vulnera Reipublicæ; iis, inquam, abrogandis, quæ ad Theatrum, & Ludos pertinent [14], quibusque aliqua ex parte bellicæ expeditiones, & militaris disciplinæ ratio concluditur. Quarum illæ pecuniam stipendiis militum constitutam, domi diffluentibus otio Civibus ludorum causâ distribuunt;

hæ

τὸν γράψαντα, ἅ πάντες ἴσε ὅτι συμφέρει, ζητεῖτε. Πρὸ δ' ταῦτα πρᾶξαι, μὴ σκοπεῖτε τίς εἰπὼν τὰ βέλτιστα ὑπ' ἐμοῦ, ὑφ' ὑμῶν ἀπολεῖται βουλήσεται. Οὐ γὰρ ἔμπεστε: ἀλλὰς τε τῷ τοιοῦτο μόνῳ πεφυλαγμένῳ μέλλοντος, τὸ παθεῖν ἀδίκως τί κακὸν τὸν ταῦτ' εἰπόντα, τῷ γράψαντα: μηδὲν δ' ὠφελήσει τὰ πράγματα: ἀλλὰ τῷ εἰς τὸ λοιπὸν μᾶλλον ἔτι ἢ νῦν τὰ βέλτιστα λέγειν φοβερώτερον ποιῆσαι. Καί λύειν γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς νόμους δεῖ τούτους αὐτοὺς αἰῶν, οἵπερ τῷ τεθείκασιν. Οὐ γὰρ ἐπὶ δίκαιον τῶν ἓξ χάρακι, ἢ πᾶσαν ἔβλαψε τὴν πόλιν, τοῖς τότε θεῖσιν ὑπάρχειν: τῶν δ' ἀπίχθειαν, δι' ἣν ἅπαντες ἂν ἄμεινον πράξαιμεν, τῷ νῦν τὰ βέλτιστα εἰπόντι ζημίαν γενέσθαι. Πρὸ δ' ταῦτα δέρετίσαι, μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδένα ἀξιῶτε τηλικοῦτον εἶναι παρ' ὑμῖν, ὥστε τοὺς νόμους τούτους παραβαίνα μὴ δίκαια δίκλω: μηδ' ὅτων ἀνήκοντων, ὥστε εἰς προῦπτον κακὸν αὐτὸν ἐμβαλεῖν. Οὐ μὴν δ' ἐκείνου γ' ὑμᾶς ἀγωνίσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ψηφισμα ὐδένος ἐστὶν ἔσχυν, ἂν μὴ προσγενῆται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τά γε δόξαντα προδήλως ἡμῖν. Εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφισματα ἦν, ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζῶν ἃ προσῆκε πράττειν, ἢ περὶ ὧν γράφει, διαπράξασθαι: ὅτ' αὖ μεῖς πολλὰ ψηφιζόμενοι, μικρὰ, μᾶλλον δ' ὐδὲν ἐπράττετε τούτων: ὅτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρικε χρόνον. Πάλαι γὰρ ἂν ἕνεκά γε ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκλω. Ἀλλ' ὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει. Τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονῆν ὕστερον ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει, καὶ κρεῖττόν ἐστι. Τοῦτ' οὖν δεῖ προτέναι, τὰ δ' ἄλλα ὑπάρχει. Καὶ

hæ neglectam militiæ disciplinam nullo pœnarum metu coercent, atque hinc optimorum Civium, qui prospicere, velleat Reipublicæ, franguntur animi, ac retardantur. Cum eas leges abrogaveritis, & tutam hoc pacto munieritis viam bene consulendi, tunc non deerunt, qui ea vobis proponant, quibus erigi Rempublicam posse non ignoratis. At verò quousque illæ vigeant, ne vobis in mentem veniat, quemquam velle pro commodis, ac salute vestra, discrimen capitis adire, cum præsertim periculo suo nullum utilitatis fructum sit allaturus; quin optimos Cives eò magis à studio capessendæ Reipublicæ in posterum deterreret. Et sanè, Athenienses, per quos conditæ sunt hujusmodi leges dissolvi debent. Neque enim par est, de re adeo infesta Reipublicæ iis haberi gratiam, qui posuerunt; odio verò, ac damnis affici, qui rem ipsam pro communi utilitate consiliis suis evertere, ac labefactare conantur. Dum autem istarum legum maneat authoritas, ne reputetis quemquam eâ dignitate apud vos esse, qui illas impunè violare possit; aut eâ stultitiâ, qui prudens, ac sciens in propositum sibi malum velit irruere. Id etiam diligenter vobis cogitandum est, frustra quidpiam decerni, cujus nulla sit agendi voluntas. Nam si statim ac res aliqua decernendo constituitur, sponte sua ad exitum perveniret, vel necessariò vobis etiam invitis curanda foret, neutiquam ea negligeretis, quæ multa sanctionibus vestris sunt comprobata, & Philippus tandiu vexatæ injuriis Reipublicæ pœnas olim, decretorum vestrorum vi, persolvis-

set. At non ita res habet. Quamvis enim, virtute, rerum actiones consiliis antecedant, atque decretis; ordine tamen consequuntur. Igitur, quod unum remanet, agendis rebus danda vobis est opera; reliqui nihil non promptum est, atque explicatum. Sunt

enim

Καὶ γὰρ εἰπεῖν τὰ δέοντα παρ' ὑμῖν εἰσιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαιότατοι· καὶ γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ἐνδέοντα, καὶ πρᾶξαι ὃ δικαιώσετε νῦν, ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε. Τίνα γὰρ χρόνον, ἢ τίνα καιρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦ παρόντος βελτίω ζητεῖτε; ἢ ποτὲ ἃ δεῖ πράξετε, εἰμὶ νῦν; ἢ ἅπαντα μὲν ὑμῶν τὰ χωρία προείληπεν ἀνθρωπος; εἰ δὲ μὴ ταύτης ἀμύνεσθε τῆς χώρας γενήσεται, πάντων ἀψεσθε πεισόμεθα. Οὐχὶ οὖς εἰ πολεμήσαιεν, ἐπιόμενοι σώσειν ὑπειλήφαμεν, οὗτοι νῦν πολεμοῦσι; ἀκ ἐχθροὺς; ἢ ἔχων τὰ ὑμέτερα; ὁ βάρβαρος; οὐχ, ὅτι αὖ ἔπτα τις; ἀλλὰ πρὸς Θεῶν ἅπαντα. ταῦτα ἐάσαντες, μὴ μόνον χὶ συγκατασκάψαντες αὐτῷ, τοῦτε τοὺς αἰτίους, οὓς τινες εἰσὶ τούτων, ζητήσομεν; ἀ γὰρ αὐτοὶ γ' αἴτιοι φήσομεν εἶναι: σαφῶς οἶδα τοῦτ' ἐγώ. Οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις. οὐδ' φεύγοντων ὑδεὶς ἑαυτοῦ κατηγορεῖ: ἀλλὰ τὸ τοῦ στρατηγοῦ, τὸ οὐδ' πλησίον, τὸ πάντων μᾶλλον. Ἡττῆται δ' ὑμῶς διὰ πάντας τοὺς φυγόντας δήπου. Μένειν γὰρ ἐξὸν τῷ κατηγόντι οὐδ' ἄλλον. Εἰ δ' τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος, ἐνίκων ἄν. Καὶ νῦν ὑ λέγει τις τὰ βέλτιστα; ἀναστὰς ἄλλος εἰπάτω: μὴ τοῦτον αἰτιάσθω. Ἕτερος λεγέτω τις βελτίω; ταῦτα ποιεῖτε ἀγαθῇ τύχῃ. Ἀλλ' ἔχ ἡδέα ταῦτα; οὐκέτι τοῦ ἃ λέγων ἀδικεῖ: πλὴν εἰ δέον ἐνέδεσθαι, παραυτὰ δὲ ἐκπλαγέντες ἐφοβήθητε, καὶ ἐκ τοῦ παρόντος ἐκακίσ

παρελείπετε. Εὔξασθαι μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ῥᾴδιον εἰς ταὐτὸ πάντ' ὅσα βέλτιστα τις ἀθροίσαντα ἐν ὀλίγῳ· ἐλέσθαι δ' ὅταν πεῖρ᾽ πραγμάτων προτεθῇ σκοπεῖν, οὐκέθ' ὁμοίως εὐπορον, ἀλλὰ δεῖ τὰ βέλτιστα αὐτὸ σφᾶς ἡδέως, ἂν μὴ ἀμφότερα ἐξῇ, λαμβάνειν. Εἰ δέ τις ἡμῖν ἐχοι τὸ θεωρικὰ ἰέναι, καὶ πόρος ἑτέρας λέγειν στρατιωτικὸς, ἄλλος τοῦτο κρείττων; εἴποι τις ἄν. Φημὶ ἔγωγε, εἰπερ ἔσται, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Ἀλλὰ θαυμάζω εἴ τῳ ποτε ἀνθρώπων, ἢ γέγονεν, ἢ γενήσεται, ἂν τὰ παρόντα ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, σφᾶς ἀπόντων δύνασθαι πρὸς ἃ δεῖ. Ἀλλ' οἶμαι μέγα τοῖς τυχοῦσι ὑπάρχει λόγος ἢ παρ' ἑκάστοις βούλησις. Διόπερ ῥᾷστον ἀπάντων ἐστὶν αὐτὸν ἐξαπατῆσαι. Ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται. Τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐκ ἔστω τοιαῦτα. Ὁρᾶτε οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦθ' ὅστις, ὅσους καὶ τὰ πράγματα ἐνδέχεται· καὶ διωκέσθω ἐξέναι, καὶ μισθὸν ἔξετε. Οὐ τοι σωφρόνων, οὐδὲ γενναίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ἐλλείποντός τι, δι' ἔνδειαν χημάτων, τὸ πολέμιον ὄχερσιν τὰ παντα ἀνειδη φέρειν· οὐδ' ἐπὶ Κορινθίους, καὶ Μεγαρέας, ἁρπάσαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι, Φίλιππον δ' ἐᾶν πόλεις ἑλλιμένας ἀνδραποδίζεσθαι δι' ἀπορίαν ἐφοδίων τοῖς στρατευομένοις. Καὶ ταῦτ' οὐκ ἂν ἀπέχθοιμί τισιν ὑμῶν, πλειόνων φρόνιμα λέγειν· οὐ γὰρ οὕτως ἄφρων, οὐδ' ἄτυχής εἰμι ἐγὼ, ὥστε ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι, μισθὸν ὠφελεῖν νομίζων, ἀλλὰ δίκαιὸν πολίτου κρίνω τῷ δῆμ' πράγματ' σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι. Καὶ γὰρ τοὺς ἐπὶ δῆμ' προγόνων ὑμῶν λέγοντας ἀκούω,

prætermiserit. Et quidem facile est, Athenienses, brevi omnium desideria in unum colligentem, læta illum vota suscipere. Sed contra difficile, cum de rebus consulitur, ad illa se conformare. Quod si nequeat cum Civium jucunditate Reipublicæ utilitas componi, utilitati jucunditatem cedere necesse est. At, inquies, si quis Theatro nullam adimat pecuniam, rei autem militari novis vectigalibus prospiciat, nonne ille melius negotium conficiet, atque explicabit? Fateor id equidem, si fieri possit, Athenienses; at vehementer miror, quempiam esse, qui censeat eveniſse olim alicui hominum, aut aliquando eventurum, ut cum præsentem, numeratamque pecuniam in res vanas, inutilesque perdiderit, eâ deinde, quam non habet, maximis, ac necessariis rebus providerit. Verùm hujusmodi sententiis, opinor, magnum momentum affert propria cujusque voluntas; quapropter nihil tam proclive, & promptum est, quàm se ipsum decipere. Quod enim quisque vult, id facilè fieri posse arbitratur. Sed non ita plerumque naturâ comparatum est. Reputate igitur, Athenienses, quid res ferant; nec dubito, quin statim stipendia facturi sitis, & promptam stipendiis pecuniam constituatis. Longè enim ab hominibus generosæ, prudentisque indolis alienum est, Ærarii difficultate bellum deserere, ac tot, tantisque injuriis patienter ab hostibus onerari; nec consentaneum, vos adversus Corinthios, & Megarenses arma expedisse; Philippum verò Græcas Urbes in servitutem redigentem, commeatus inopiâ, sustinere. Quæ quidem non eò profero, ut vestras subire cupiam inimicitias. Neque enim sum adeo mentis inops, aut perditâ fortunâ miser, ut nullo Reipublicæ emolumento odium à vobis inire velim; sed æqui, bonique Civis judico, blandis, gratiosisque salutares sententias anteferre. Hanc enim consuetudinem viguisse apud Majores no-

ἀκούω, ὥσπερ ἴσως καὶ ἡμεῖς, οὐς ἐπαινοῦσι μὲν οἱ παρόντες ἅπαντες, μιμοῦνται δ' οὐ πάνυ, τούτῳ τῷ τρόπῳ καὶ τῷ ἔθει τῆς πολιτείας χρῆσθαι· τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον, τὸν Νικίαν, τὸν ὁμώνυμον ἐμαυτῷ, τὸν Περικλέα. Ἐξ οὗ δ' οἱ δ' ἀφορῶντες ὑμᾶς οὗτοι περίεισι ῥήτορες, τί βούλεσθε; τί γράφω; τί ὑμῖν χαρίσομαι; προστέτοται τῆς παραυτίκα ἡδονῆς, καὶ κέαρτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα. Καὶ τοιαυτὶ συμβαίνει. Καὶ τὰ μὲν τούτων πάντα καλῶς ἔχει, τὰ δ' ὑμέτερα αἰσχρῶς.

noſtros, & fortaſſe apud nos etiam; nec aliter Ariſtidem [18] illum, Niciam [19], meum Cognominem, [20] Periclem [21], quos Oratores iſti magnis efferunt laudibus, exempla verò haud penitus imitantur, intelligo Rempublicam adminiſtraſſe. Poſtquam autem, qui publicè dicunt, Orationes ſuas ad veſtram voluntatem accommodant, & quid vultis? interrogant, quid ſcribo? qua in re veſtram benevolentiam conciliare mihi poſſim? Rempublicam labefactandam gratię, ac voluptati veſtræ propinant. Quod ſanè eſt in cauſa, cur nullo ipſi malo, maximis autem Civitas afficiatur. Enimvero, Athenienſes, vobiſcum animo cogitate, quo loco dici poſſit Majores noſtros, quo vos Rempublicam collocaſſe. Brevis erit hujuſmodi ſermo, & vobis intellectu facilis, quin & veſtra dignitas poſtulat, ut non alienis, ſed domeſticis exemplis felicitatem conſequamini. Itaque Majores noſtri, quibus Oratores, ut iſti nunc vobis, non blandiebantur, nec tantâ eos benevolentiâ complectebantur, delatum ſibi populorum conſenſu totius latè [22] Græciæ Imperium quinque & ſexaginta annos obtinuerunt; tantam coegerunt in arce pecuniam, quanta pluſquam decem talentûm millia [23] æquaverit; dicto ſuo, ut par eſt Barbarum Græcis, Macedonum [24] Regem habuere; iis ipſis ſtipendia merentibus quanta, & quam illuſtria, clariſſimaque tropæa, terrâ, marique devictis [25] hoſtibus, ſunt conſtituta? Soli denique hominum partam magnis, ampliſſimiſq; geſtis majorem invidiâ gloriam Poſteris reliquerunt. Atque his omnem ſimul Græciam complexi ſunt. Conſiderate autem quomodo ſe domi geſſerint cum publicè, tum privatim. Et quidem publicè tot magnis, pulcherrimiſque templis [26] Urbem, tot ipſa templa magnificis donis ornarunt, ut in ea re nihil Poſteris curandum reliquum fecerint. Privatim verò, eo vitæ inſtituto, eaque moderatione fuerunt,

δ' οὕτω σώφρονες ἦσαν, ὥ σφόδρα ἐν τῷ τῆς πολιτείας ὄδῳ μένοντες, ὥς τε τὼ Ἀριστείδω, καὶ τὼ Μιλτιάδω, καὶ ἕξ ὅτε λαμπρῶν οἰκίαν ἔπτις ἄρα οἶδεν ὑμῶν ἑτοίμ' ἐστ' ἐς ἴν, ὁρᾷ τὸ τοῦ γένους ὑδὲν σεμνότερον οὖσαν. Οὐ γὰρ εἰς παρουσίαν ἐφαίττετο ἀυτοῖς τὰ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ὥετο δεῖν. Ἐκ ὧ ἦ τὰ ἓ ἑλληνικὰ πεῶς, τὰ ὃ θεοὺς τοὺς Θεοὺς δόσεβῶς, τὰ δ' ἐν ἀυτοῖς ὅσιος διοικεῖν, μεγάλω εἰκότος ἐκτήσαντο δόξαμοίαν. Τότε ἓ δὴ τοῦτον τὸν τρόπον εἶχε τὰ πράγματα, ἐλένους χρωμένους, οἷς εἶχον, πρὸς ἅπαντας. Νῦν ὃ πῶς ὑμῖν ὑπὸ ὄφ χρεῶν ὄφ νυῖ τὰ πράγματα ἔχει; ἆρά γε ὁμοίως, ὥ παραπλησίως; ὥ τὰ ἓ ἄλλα σωπῶ, πολ' ἂν ἔχων εἰπεῖν: ἀλλ' ὅσης ἄταξτος ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι, ὥ Λακεδαιμονίων ἓ ἀπολωλότων, Θηβαίων ὃ ἀχελῶν ὄντων, ὄφ δ' ἄλλων ὑδενὸς ὄντος ἀξιόχρεω περὶ ὄφ πρωτείων ἡμῖν ἀντιτάξασθαι: ἐξὸν δ' ἡμῖν ὥ τὰ ἐμέτερα, ἀυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ τὰ ὄφ ἄλλων δ' ἱκανὰ ζραβεύειν, ἀπεσερίμεθα ἓ χώρας οἰκείας: πλέω δ' ἢ χίλια ὥ πεντακόσια τάλαντα ἀπολώκαμεν εἰς ὑδὲν δίον: ὧν δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχων ἐκτησάμεθα, ἑρίμως ὄντως ἀπωλολέκασιν ὅτου: ἐχθρὸν δ' ἐφ' ἡμᾶς ἀυτοὺς τετεκοῦτον ἡτκήκαμεν. Ἢ φράσάτω τίς ἐμοὶ παρελθών, πόθεν ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γέγονεν, ἢ παρ' ἡμῶν ἀυτῶν φίλιππος; ἀλλ' ὃ τὰν, εἰ ταῦτα φαίλως, τά γ' ἐν ἀυτῇ τῇ πόλει πῶ ἄμεινον ἔχει; καὶ τί ἂν τις εἰπὼν ἔχοι τὰς ἐπάλξεις, ἃς κοπῶμεν; ὥ

ut si quis novit quas habitaverint ædes Alcibiades, [27] Miltiades, aliaque illa Reipublicæ lumina, eas profectò abejus vicinitatis reliquis non internoscat. Siquidem iis id unum erat propositum, ut publica munera non ad augendas privatas opes, sed nomen, ac majestatem Imperii suscipienda esse arbitrarentur. Quapropter Rempublicam fide, veneratione Deos, privatas ambitiones æquabilitate prosequuti, maximum sibi felicitatis, gloriæque fructum comparārunt. Talis fuit Reipublicæ status, cum Optimatibus illis, quos nominavi, sese administrandam commisit. Nunc autem quomodo ie habet, cum ea geritur à blandulis istis, atque ad benignitatem compositis? Perinde ne an prope? Reliqua multa, quæ mihi dicenda forent, silentio prætereo. Verùm saltem circumspicite animis vestris, quam, veluti in aperta, vastaque solitudine, agendi securitatem nacti sitis. Jacent enim suis fracti [28] vulneribus Lacedemones; domesticis difficultatibus [29] impediuntur Thebani; nec quisquam aliorum tanti est, qui nobiscum de Græciæ principatu certare possit. Cum autem nobis liceret à metu vacuis res proprias tueri, alienas ex nostra voluntate moderari, spoliati Medius Fidius Regionis parte angustioribus Imperii finibus continemur; nec tamen aut incolumi Ærario, cujus plusquam talentûm quindecies centena per id sanè tempus res vanæ, inutilesque devorarunt; aut integris [30] federibus, quæ à nobis per belli occasionem juncta, redactis

deinde, dum pacem agimus, in alienam potestatem Sociis, sunt dissoluta; tantum denique, tam grave, ac periculosum nos ipsi contra nos hostem construximus, atque adornavimus. Quis enim, rogo, tantum Philippo robur contulit? Quis, nisi nos, ei tantas vires adjecit? Verùm o Tu, si foris malè, Domi ne statum suum tenet Respublica? Præclarè quidem; nam quis non celebret & pinnis murorum novum inductum tectorium, & [31] vias instructas, & fontes, aut hujusmodi ineptias ornamentis auctas, & decoratas?

At

τὰς οὐσίας, ἃς ἐπισκευάζομεν, καὶ κρήνας, καὶ λιμένας; ἀποβλέψατε δὲ πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα πολιτευομένους, ὧν οἱ μὲν ἐκ πατρῴων πλούτου γεγόνασιν, οἱ δ' ἐξ ἀδόξων ἔντιμοι, ἔνιοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας εἰσὶ κατεσκευασμένοι. Ὅσῳ δὲ τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονε, τοσούτῳ τὰ τούτων ηὔξηται. Τί δὴ τὸ πάντων αἴτιον τούτων, καὶ τί δὴ ποτε ἅπαντ' ἐκεῖ καλῶς τότε, καὶ νῦν οὐκ ὀρθῶς; ὅτι τὸ μὲν ἄρχειν καὶ στρατεύεσθαι τολμῶν αὐτὸς ὁ δῆμος, ἕκαστος μὲν πολιτευομένων ἐμοῦ, καὶ κύκλος αὐτὸς ἀπάντων μὲν ἀγαθῶν· καὶ ἀγαπητὸν ἐμοῦ παρὰ τὰ δήμου μὲν ἄλλων ἑκάστῳ, καὶ τιμῆς, ἐν ἀρχῇ, καὶ ἀγαθοῦ τινος μεταλαβεῖν. Νῦν δ' τοὐναντίον, κύριοι μὲν μὲν ἀγαθῶν οἱ πολιτεύομενοι· καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται. Τμεῖς δ' ὁ δῆμος ἐκπεπολεμισμένοι, καὶ περιημμένοι χρήματα, συμμάχους, ἐν ὑπηρέτου, καὶ φροντίσαι μηδὲν γεγόνατε, ἀγαπῶντες ἐὰν μεταδιδῶσι θεωρικῶν ὑμῖν, ἢ βοὸς ἢ μίσθωσιν οὗτοι· καὶ τὸ πάντων ἀναιδέστατον, μὲν ὑμετέρων ἀνμὲν χαρὰν προσοφείλετε. Οἱ δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθειρξάντες ὑμᾶς ὑπάγουσιν ἐπὶ τοῦτα, καὶ τιθασευουσι, χειροήθεις αὐτοῖς ποιοῦντες. Ἔτι δ' οὐδέπω οἶμαι μέγα καὶ ναυικὸν φρόνημα λαβόν, μικρὰ καὶ φαῦλα φρόντοντας· ὁπόταν γὰρ αὖ τὰ ἐπιτηδεύματα μὲν ἀνθρώπων ᾖ, τοῦτον ἀναγκη καὶ φρόνημα ἔχειν. Ταῦτα μὰ τὴν Δήμητρα οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἰ μείζων εἰπόντι ἐμοὶ γέ-

At simul, quæso, ad istarum rerum Authores oculos convertite. Conspicietis alios ex summa rerum inopia divitiis affluentes; alios ex humili, abjectaque vitæ conditione honoribus cumulatos; aliquos etiam privatas ædes adeo magnificè molitos, ut mole, atque elegantiâ publica superent ædificia; ita demum ex ruinis reipublicæ erectos, amplificatosque, ut quantò ipsa deteriori loco, tantò illi ampliori sint constituti. Quonam verò tantæ vicissitudinis culpa referenda est? aut quid causæ est, cur prius bellè, nunc ægrè se habeat Respublica? Id sanè, quod olim Populi imperio, cum ipse ad bellum progredi, ac subire militiæ incommoda non recusabat, Magistratus obsequerentur, & nihil esset commodi, nihil bonorum, quod ille suffragiis suis [31] non impertiret; nemo etiam non maximè lætaretur, posse Plebi acceptos referre suos honores, Imperia, fortunas. Nunc contra nihil bonorum est, quorum quispiam, nisi è Magistratuum manibus compos fiat, & quicquid geritur, ex illorum geritur auctoritate. Vos autem, Athenienſium Populus, viribus fracti, atque enervati; Sociis, atque opibus destituti, veluti servi, & quoddam vile Reipublicæ additamentum reputamini, eo contenti, si theatralem pecuniam, epularesque Buculas [32] Magistratuum beneficio consequamini. Quin etiam ipsorum munerum, quamvis ex vestris vectigalibus

sint comparata, quasi alienâ liberalitate concedantur, gratiæ vobis agendæ sunt; quo nihil turpius, nihil indignius excogitari potest. Ita Optimates isti vos Urbe, veluti claustris, concluſos, dociles sibi, ac manſuetos reddunt, durumq; denique servitutis jugum cervicibus vestris imponunt. Enimvero qui hanc humilem, demissamque agendi rationem complectuntur, eos censeo fracto, exilique animo esse oportere. Nam ut hominum studia, atque instituta, ita ipsorum indoles est. Quæ quidem, ita me Ceres amet, non esset profectò, cur admirarer, si à me,

γένητο παρ' ὑμῶν βλάβη, τῶν πεπομπότων αὐτὰ γνώσεται. Οὐ γὰρ παρῆν σοι περὶ πάντων ἀεὶ παρ' ὑμῖν ἐστι. Ἀλλ', ἔγωγε ὅτι μὲν οὐ πώ γέγονε, θαυμάζω. ἐπεὶ οὐκ ἀλλὰ πώ γ' ἔτι ἀπαλλαγέντες τούτων τῶν ἐδῶν, ἐξελήλυθε στρατεύεσθαί τε καὶ φράττειν ἀξίως ὑμῶν αὐτῶν, καὶ ταῖς περιουσίαις ταῖς οἴκοι ταύταις, ἀφορμὰς ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν ἀγαθῶν χρήσασθαι: ἴσως δὲ ἴσως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τέλειόν τι καὶ μέγα κτήσασθε ἀγαθὸν: καὶ τῶν τοιούτων πλημμέλημα ἀπαλλαγέντες, ἃ τοῖς ἀδυνάτοις παρὰ τὴ ἰσχὺν στέγειν διδομένοις ἐοικε. Καὶ γὰρ οὔτε ἰχὺν ἕκτησθε, οὔτ' ἀποδύσκειν ἐᾷ. Καὶ ταῦτα ἃ νέμεσθε νῦν ὑμεῖς, οὔτε τοσαῦτά ἐστι, ὥστε ἀφέλειαν ἔχειν τινὰ διαρκῆ, ὅτ' ἀπογόντας ἄλλοτι φράττειν ἐᾷ. Ἀλλ' ἔστι ταῦτα πλὴν ἑνὸς ῥᾳδιμιαν ὑμῶν ἐπαυξάνοντα. Οὐκοῦν σὺ μεδοφορὰν λέγεις; φήσει τις. Καὶ παραχρῆμά γε γὰ αὐτὴ σωτάξιν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα τῶν κοινῶν ἕκαστος τὸ μέρος λαμβάνων, ὅπου δέοιτο ἡ πόλις, εἰς τοῦθ' ἑτοίμως χρήσιμον ἑαυτὸν παρέχοι. Ἔξεστιν ἄγειν ἡσυχίαν; οἴκοι μένων εἰ βελτίων τοῦ δι' ἐνδείαν ἀνάγκη τι ποιεῖν αἰρχρὸν ἀπηλλαγμένος. Συμβαίνει τί τοιοῦτον, οἷον τὰ γὰ; στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων λημμάτων, ὥσπερ ἔστι δίκαιον, ὑπὲρ τῆς πατρίδος; ἔξει τι ἔξω τῆς ὑμείας ὑμῶν; ὅσα οὖν ἀτακτος γὰ λαμβάνων νῦν, ἀφελὴ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει λαμβανέτω, στάντ' ἐφορῶν, καὶ διοικῶν ἃ χρὴ φράττειν.

quoniam de rebus istis sermonem fecerim, majorem exigatis pœnam, quàm ab ipsis earumdem rerum, tantorumque malorum Authoribus. Quamquam non ignoro de [14] universa Republica consulendi non semper à vobis libertatem dari; quin istâ me libertate modò quoque non prohiberi vehementer miror. At cum accidat non prohiberi, dico palam, ac prædico, vos, si nunc etiam discedere ab hac vitæ consuetudine volueritis; si stipendia vos ipsi facere; si virtuti, ac dignitati vestræ consulere; si quas domi fortunas obtinetis, eas externis acquirendis bonis pretium statuere; si denique theatralibus pecuniis abstinere, fortasse, Athenienses, fortasse perfectam aliquam, maximamque vobis sellcitatem constituturos. Et sanè hujus pecuniæ eadem ratio facienda est, ac cibi ægrotis adhibiti, cujus tantum præbetur à Medicis, quantum nec vires instaurat, nec mori sinit. Ita hoc munusculum [15] nec vobis sufficit ad vitæ commoda sustinenda, & est ejusmodi, ut frangat ærarii nervos, omnemque adimat agendi facultatem; otio autem, desidiæque vestræ nutrimentum, ac vires afferat. Tu ne igitur, inquiet aliquis, ex hac pecunia stipendium statuis? Ego equidem, Athenienses, hoc statim dico, eam ipsam pecuniam omnibus dispertiendam esse; sed ejus ita unumquemque participem fieri, ut simul, prout ferat in dies occasio, navet operam suam, ac se bonum, utilemque Civem præbeat Reipublicæ. Pacem agere licet? Publico utatur dono, ut honestè se domi gerat, nec rei familiaris difficultate, ullâ inuri turpitudinis maculâ opus habeat. In bellum incumbere, quod modò accidit, necesse est? Hoc stipendio pro Patria militet. Sunt aliqui extra militarem ætatem? Dent operam [16] Foro, Judiciis, communique rei explicandæ, & quam modò nullo munere, nullaque Civium utilitate mercedem capiunt, eâ saltem justis nominibus perfruantur.

Qui-

τεῖσαι. Ὅλως δ' ὅτ' ἀφελεῖν, οὔτε φροντίς, πλεῖ μικρῶν, πλεῖ ἀταξίαν ἀνελεῖν, εἰς τάξιν ἄγαγεν πλεῖ πόλιν πλεῖ αὐτεῖ, τεῦ καθεῖν, τεῦ ἡρατεύεσθαι, τεῦ δικάζειν, τεῦ πωεῖν τεῦθ' ὅ, τι καθ' ἡλικίαν ἕκαστος ἔχει, ᾗ ὅταν καιρὸς ᾖ, τάξιν ποιήσας. Οὐκ ἔστιν ὅπου τοῖς μηδὲν ἐγὼ ποιοῦσι τὰ δέοντ' ποιοῦντων εἶπον, ὡς δεῖ ἡμεῖν; οὐδ' αὐτοὺς μὲ ἀργεῖν, ᾗ φολάζειν, ᾗ ἀποῤῥεῖν· ὅτι δ' οἱ τεῦ δεῖνος νικῶσι ξένοι, ταῦτα πυνθάνεσθαι. Ταῦτα γὰρ νικᾶ γίνεται. Καὶ οὐχὶ μέμφομαι τὸν τοιοῦτά τι ᾗδ' δεόντων ὑπὲρ ὑμῶν· ἀλλὰ ᾗ ὑμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ ὑμῶν αὐδ' ἀξιῶ φράττειν ταῦτα, ἐφ' οἷς ἑτέρους τιμᾶτε· ᾗ μὴ παραχωρεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς τάξεως, ᾗ ἧμιν οἱ φρόγονοι τῆς ἀρετῆς μετὰ πολλῶν κινδυνων κτησάμενοι κατέλιπον. Σχεδὸν ἅπαντα, ἃ νεμίζω συμφέρειν. Ὑμεῖς δ' ἑλοισθε ὅ, τι ᾗ τῇ πόλει ᾗ ἅπασιν ὑμῖν συνοίσειν μέλλει.

Quibus in rebus, ut animadvertere potuistis, nihil ego de statu suo Rempublicam moveo; nihil de inveteratis moribus, ac Majorum institutis detraho; vix pauca adiicio; adimo solùm inordinatos agendi mores; induco modum, atque ordinem percipiendæ publicæ liberalitatis, forum, militiamque agendi, serviendi denique Reipublicæ, quantùm cuique per ætatem, atque occasionem licet. Nunquam verò prodibit à me ulla vox, qua merces virtuti debita inertiæ tribuatur, aut ignavi referant præmia, quibus fortes, ac strenui Cives ornandi sunt. Nunquam mihi probari poterit hoc vestrum otium, desidia, inopia; nec vos aliter, quàm ab externis militibus sub uno aliquo Duce, ut nunc [37] res est, vestros hostes audire victos, ac profligatos. Non quò reprehendã bene ab aliis vice vestra Rempublicam geri; sed ut vos ipsi, Athenienses, ea peragenda susciapiatis, quorum causâ soletis alios honoribus honestare, atque ut velitis eumdem gloriæ cursum insistere, quem vobis Majores nostri virtute sua, maximisque periculis aperuerunt. Puto ea vobis proposuisse, quæ sint è Republica. Vestrum erit eligere, quæ communi, privatæque rei præsidium, ac dignitatem allatura esse videantur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

DE PACE. ARGUMENTUM.

Ὁ Φίλιππος τὸν Φωκικὸν πόλεμον διατετελεκὼς, ᾗ μετ' Ἀθηναίων τε, ᾗ Λακεδαιμονίων, ᾗδ' Φωκέων συμμάχων, εἰρήνην ποιήσας, ἀντὶ Φωκέων, ἐκόντων ᾗδ' Ἀθηναίων, Ἀμφικτύοσι φροσηγόρευται. Δυὸ, ᾗδ' Ἀθηναίων φρὸς πόλεμον πάλιν ὡρμώντων, ὁ Δημοσθένης εἰρήνην ἄγειν παρακελεύεται, ᾗ τοσαύτην οὐκ εἶναι τὴν Ἀμφικτυονίαν ἀποφαίνει, ὥστε

Philippus [1] *profligato Phocensi bello, constabilita cum Athenien sibus, Lacedemoniisque Phocensium fœderatis pace, horum vice in* [2] *Amphyctionum Collegium invitis Athenien sibus cooptatus est. Quamobrem cum bellum isti denuo cogitarent, Demosthenes pacem suadet, docetque non tanti esse Amphyctionum dignitatem, ut, ad eam Philippo denegandam*

Περὶ τῆς εἰρήνης.

ὅσε τῷ πόλει πολεμεῖν προσήκειν, ἵνα μὴ τῆς ἀξίας ταύτης ὁ Φίλιππος μέτοχος γένηται. Δέος ἔστι, μὴ, λόγῳ μὲν, τῆς Ἀμφικτυονίας προφάσει, πράγματι δ', διὰ τὸν ἴδιον τῶν καθεκάστων ἔχθος, πάντας τοὺς Ἕλληνας εἰς ἑαυτοὺς ἀναστήσωσι.

De Pace:

dam, interſit Rempublicam conturbare, verendum quoque, ne, verbo; Amphyctionicæ obtentu ſocietatis; re, privato quorumcumque odio, omnium in ſe Græcorum arma convertant.

ΛΟΓΟΣ.

ORATIO.

ΡΩ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ παρόντα πράγματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχλὴν, οὐ μόνον τῷ πολλὰ προεῖδαι, καὶ μηδὲν ἔνδηλα προῦργου περὶ αὐτῶν εἰπεῖν: ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ τῶν ὑπολοίπων κατὰ ταυτὰ, μὴ δὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον πάντας ἡγεῖσθαι: ἀλλὰ τοῖς μὲν, ὠφελεῖ, τοῖς δ', ἑτέροις δοκεῖν. Δυσκόλου δ' ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλεύεσθαι, ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ ποιήσατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῆς πράγματων εἰσιέναι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δ', μετὰ τὰ πράγματα. Ἐκ δ' τούτου συμβαίνει παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ὃν οἶδ' ἐγὼ, τὸν μὲν ἃ ἁμάρτητε ἐπιτιμῶντα ἀδοκιμεῖν, καὶ δοκεῖν ὦ λέγειν: τὰ δ' πράγματα καὶ περὶ ὧν βουλεύεσθε, ἐκφεύγειν ὑμᾶς. Οὐ μὰν, ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων οἶμαι, καὶ πεπεικὼς ἐμαυτὸν ἀνέστηκα, αἰ ἐθελήσητε τοῦ θορυβεῖν, καὶ φιλοπεικεῖν ἀποστάντες ἀκούειν, ὡς ὑπὲρ πόλεως βουλευομένοις, καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσήκει: ἔξειν καὶ λέγειν, καὶ συμβουλεύειν, ἅ ἂν καὶ τὰ παρόντα ἔτι βελτίω, καὶ τὰ μελλόμενα σωθήσεται. Ἀκηκόατε δ', εἰδὼς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ

Um, Athenienſes, Reipublicæ ſtatum, & qua ſimus rerum cõditione mecum animo cogito, video equidem multis illam, maximiſque difficultatibus affici, ac perturbari. Nec ideo ſolùm affici, quod alienæ poteſtati multa à vobis permiſſa, multaque è manibus veſtris elapſa fuerint, quibus nunc dicendo providere ſupervacaneum eſt; verùm etiam, quod reliqua non ex Reipublicæ utilitate, ſed eâ negligentiâ, qua ſuperiora illa, ac præterea diſcordibus inter vos animis judicatis. Arduum ſanè opus eſt opportunè rebus conſulere; rem verò naturâ difficilem, longè vos difficiliorem feciſtis, Athenienſes. Nam cum reliqui hominum rebus integris conſilium quærant, adhibeantque; vos, nonniſi perditis, ac proſligatis. Quamobrem, quantùm ego memoriâ conſequi poſſum, id vobis ſolemne, atque uſitatum eſt, laudare, qui aliquod Reipublicæ vitium, eamque malè geſtam reprehendunt; negotia verò, & quicquid ſalutaribus conſiliis explicandum proponitur, negligere, ac prætermittere. Verumtamen quamvis ita res habeat, ſic animum induxi, certumque mihi, atque exploratum eſt, ea me vobis dicturum, quæ ſi poſito

partium ſtudio, ſedataque Concione, ut tantæ rei, & de Republica deliberantium dignitas poſtulat, audire velitis, & præteritis rebus ſalutem, & præſentibus utilitatem afferre poſſint. Teneo equidem, Athenienſes,

quan-

τὰ λέγειν περὶ ὧν αὐτὸς εἶπέ τις, ἢ περὶ αὐτοῦ παρ' ὑμῖν ἀεὶ σφῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς πολεμοῦσιν ὄν, οὕτως ἡγοῦμαι φορτικὸν ἢ ἐπαχθὲς, ὡς τε ἀναγκῖον οὖσαν ὁρᾶν, ὅμως ἀποκνῶ. Νομίζω δ' ἄμεινον αὖ ὑμᾶς περὶ ὧν πάλαι ἐρῶ κρῖναι, μικρὰ σφῶν πρότερόν ποτε ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μεμισηθηκότας. Ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν ἵνα μὴ ἔπειδόν τινες ὑμᾶς σφῶν ἐν Εὐβοίᾳ ταραττομένων πραγμάτων βοηθεῖν Πλουτάρχῳ, καὶ πόλεμον ἄδοξον, καὶ δαπανηρὸν ἄραδαι, πρῶτος, καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον. Καὶ μικροῦ δεῖν ἐπαράδλωψ ὑπὸ σφῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασι, πολλὰ τῷ μεγάλα ὑμᾶς ἁμαρτάνειν πεισάντων. Καὶ χρόνου βραχέος διελθόντος μετὰ τοῦ προσόφλειν αἰσχύνῃ καὶ παθεῖν οἷα σφῶν ὄντων ἀνθρώπων οἱ ἄνδρες πώποτε πεπόνθασιν ὑπὸ τούτων, οἷς ἐβοήθησαν: κάρτες ὑμεῖς ἴστατε, τίνι τε σφῶν ταῦτα πεισάντων κακίαν, καὶ τὸν τὰ βέλτιστα εἰρηκότα ἐμέ. Πάλιν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατιδὼν Νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτὴν τῷ δῆ τῆς τέχνης προχείρῳ τυγχάνοντα ἀδείας, κακὰ δ' ἐργαζόμενον τὰ μέγιστα τῇ πόλει, καὶ τὰ παρ' ὑμῖν δικαιοῦντα φιλίππῳ, καὶ φρυαγμένον τε, παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, ὑδεμιᾶς ἕνεκα ὔτ' ἔχθρας, ὅτε συκοφαντίας ἰδίας, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἔργων γέγονε δῆλον. Καὶ οὐκ ἔτ' ἐν τούτοις αἰτιάσομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέμου λέγοντας, οὐδ' ἐς γὰρ ἐμὲ, ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς. Εἰ γὰρ ἐν Διονύσου Τραγῳδοῖς θεάσαιτό, ἀλλὰ μὴ περὶ σωτηρίας καὶ κοινῶν πραγμάτων ἐμὸς λόγος: οὐκ ἂν οὔτως οὔτε ἐκείνου φρὸς χάριν, οὔτε ἐμοῦ φρὸς ἀπέχθειαν ἠκούετε.

quanti rem ponderis afferant ad fidem sibi in dicendo conciliandam, qui de se, dictisque à se antea salutaribus sententiis palam, ac magnificè loqui non dubitant. Ego verò metuo à re plena periculi, plena invidiæ, & quamvis necessariam videam, non facilè amplector. Tamen, si quidpiam eorum, quæ prius à me dicta sunt, memineritis, puto vos, quæ nunc dicere aggredior, meliùs judicio vestro prosequuturos. Nam primùm cum aliqui in eam vos sententiam adducere conabantur, ut perturbatis in Eubœa [4] rebus, auxilium Plutarcho summitteretis, bellumque susciperetis inglorium, ac sumptuosum, negavi primus, & solus id fore è Republica. Tantùm verò non mihi manus ab iis injectæ sunt, qui parvis largitionibus empti, vos suadendo allicere ad maximum, gravissimumque Civitatis damnum contenderunt. At brevi temporis intervallo re didicistis eos malè, me bene [5] de re communi consuluisse. Ea siquidem summo vestrûm dedecore pertulistis, quæ nemo unquam ab iis, quos ope, auxilioque suo recreatos in spem salutis erexerat. Rursus, Athenienses, cum mihi esset exploratissimum, Neoptolemum histrionem, [6] simulatione artis suæ nullo metu maximam moliri labem Reipublicæ, vestraque omnia ad Philippi voluntatem versare, ac moderari, diem illi apud vos dixi, nullo, ut res ipsa postmodum declaravit, incensus odio, nulla calumniandi libidine. Qua quidem in re neutiquam Neoptolemi defensores, qui sanè plures fuerunt, sed vos ipsos reprehendo. Vos enim ac si Tragedia

Καὶ

[4] Baccanalibus ageretur, & non de re, quæ ad Civium salutem, communemque Rempublicam pertineret, nonne pariter eum dicentem, benevolentiâ, me præoccupatis odio animis excipiebatis?

Quin

Καί τοι τοῦτό γε ὑμᾶς οἶμαι νῦν ἅπαντας ἠδέσθαι, ὅτι τῶν τότε ἀφιξιν εἰς τοὺς πολεμίους ἐποιήσατο ὑπὲρ τοῦ τὰ ἐκεῖ χρήματα ὀσελόμενα, ὡς ἔφη, κομίσας δεῦρο λειτουργεῖν: καὶ τοῦτῳ τῷ λόγῳ πλείστῳ χρησάμενος, ὡς δεινόν, εἴ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκεῖθεν ἐνδαδε τὰς δυσχερείας φέρουσιν: ἐπειδὴ διὰ τῶν εἰρήνην ἀφίκετο ἔτυχεν, ὧν ἐνθάδε ἐκέκτητο οὐσίαν φανερὰν, ταῦτα ἐξαργυρίσας, ἅπερ ἐκεῖνον ἀπάγων ἦχετο. Δύο μὲν δὴ ταῦτα, ὧν προεῖπον ἐγὼ, μαρτυρεῖ τοῖς τότε γεγενημένοις λόγοις ὀρθῶς καὶ δικαίως οἷά περ ἐμοῦ. Τρίτον δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μόνον ἐν τούτ' εἰπὼν ἔτι, καὶ δὴ καὶ περὶ ὧν παρελήλυθα ἐρῶ. Ἡνίκα τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ἀπελαμβάνετε ἤκομεν οἱ πρέσβεις, τότε Θεσπιὰς πᾶσα καὶ Πλαταιὰς ὑπεχεμένων οἰκιζήσεσθαι, καὶ τοὺς μὲν Φωκέας τὸν Φίλιππον, αὖ γένηται κύριος, σώσειν, τῶν δὲ Θηβαίων πόλιν διοικεῖν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ὑπάρξειν, ἢ τῶν Εὐβοίαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἀποδόσθαι, καὶ τινα τῶν ἐλπίδας, καὶ φενακισμούς, οἷς ὑπαχθέντες ὑμεῖς, οὔτε συμφερόντως, οὔτε ἴσως, οὔτε καλῶς προεῖσθε Φωκέας: ἠδέως τούτων οὐκ ἐξαπατήσας, οὔτε σιγήσας ἐγὼ φανήσομαι? ἀλλὰ προεπὼν ὑμῖν, ὡς εὖ οἶδ' ὅτι μεμνήσεσθε, ἔτι ταῦτα, οὔτε οἶδα, οὔτε προσδοκῶ, νομίζω δ' τὸν λέγοντα ληρεῖν. Ταῦτα τοίνυν πάντα ὅσα φαίνομαι βέλτιον ἕτερος ἄλλων προορῶν, οὐδ' εἷς μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε δεινότητα, οὔτε ἀλαζονείαν ἐπαινέσω: ἥδε προσποιήσομαι δὲ ἥδεν ἄλλο γνώσκειν, καὶ προμηνύσειν, πλὴν δι' ἃ αὖ ὑμῖν εἰ-

De Pace:

Quin & hanc censeo tunc fuisse vobis omnibus mentem, atque sententiam, illum cogendis, ut affirmabat, occupatis illic pecuniis iter ad hostes arripuisse; relectis, reducem publico [8] apud vos munere defuncturum. Hic etiam illi erat plurimus sermo, indignum videri eos accusari, qui huc ab hostibus opes fortunasque suas comportare vellent. Postquam verò compositis rebus, pacis beneficio quicquid libuit agendi facultatem nactus, partis hîc sibi Bonis pecuniâ commutatis, divitiis affluens ad illum profectus est. Qui sanè duo rerum eventus à me prævisi, prænunciatique fidem liberant Orationum mearum, vobisque apertissimè ostendunt, me pridem de rerum ipsarum exitu bene, ac sapienter præjudicasse. Tertium dicam, idque reliquum, Athenienses, ac statim ea vobis exponam, quorum causâ ad dicendum progressus sum. Nam cum obitâ legatione vobis pacem Philippi [9] juramento confirmatam retulimus, non defuere qui sanctè, firmissimèque reciperent, illum Phocenses, si in suam potestatem redigat non deleturum, Thebanorum [10] Rempublicam, eversurum, refecturum Thespiam, Platæamque, fore vestrum Oropum, vestram Eubœam, qua vobis ereptæ Amphipolis damnum instauret. Cumque hujusmodi spe, fallacisque vos alerent, iis decepti, nulla æquitate, nullo decore, nulla utilitate projectis Phocæam, non sanè decipiente, neque tacente me. Prævidi enim quid esset futurum, & cum apertè vobis prædixerim, quod, scio, memoria

ei-

retinetis, puto eum nugari, qui dicat, id à me pariter ignoratum, ac præter ipsem accidisse. Hæc igitur, quæ longiùs aliis me prospexisse commemoro, non ad vim aliquam ingenii mei extollendam, non ut magnificè me efferam, laudo; nec mihi hanc providentiæ laudem ob aliud quidpiam vindico, quàm propter hæc duo: fortunam scilicet,

quam

εἶπω δύο. Ἐν μὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' ἀτυχίαν, ἰδὼ συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀνθρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὁρῶ κρατοῦσαν: ἕτερον δ', ὅτι πρόκα τὰ πράγματα κρίνων, καὶ λογιζόμενος, καὶ οὐδὲν λίμμα οὐδεὶς ἂν ἔχοι πρὸς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω, δίκαιαι προσηρτημένα. Ὁρῶν δὴ ὅ, τι ἂν ποτε ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχῃ σῷ πράγμάτων, τὸ συμφέρον φαίνεταί μοι. Ὅταν δ' ἐπὶ τὰ ἕτερα, ὥσπερ εἰς τραπάνιον ἀργύριον προσενέγκῃς, οἴχεται φέρον, καὶ καθέλκυσε τὸν λογισμὸν ἐφ' αὑτό: καὶ οὐκ ἔτ' ἂν ὁρῷς, ἀδ' ὑγιὲς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ οὐδενὸς ἂν λογίσαιτο.

Ἐν μὲ οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημὶ δεῖν, ὅπως εἴτε σώσεται, εἴτε συμμάχους, εἴτ' ἄλλοτι βούλεταί τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τίνι ὑπάρχειν ἐφιλίαν μὴ λύων, τοῦτο ποιήσῃ. Οὐχ ὡς Θεμιστοκλῆ, οὐδ' ὡς ἀξίαν ὄσαν ὑμῶν: ἀλλ' ὁποία ποτ' ἐστὶν αὕτη, μὴ γενέσθαι μᾶλλον ἔχῃ τῆς πράγμασι καιρόν, ἢ γεγενημένῃ νῦν δι' ὑμᾶς λυθῆναι. Πολλὰ γὰρ προσήμεθα, ἂν ὑπάρχοντά τοτ' αὖ, ἢ νῦν, ἀσφαλέστερος καὶ ῥᾴων ἦ ἡμῖν ὁ πόλεμος. Δεύτερον δ' ὁρᾶν, ὅπως μὴ προαξόμεθα, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν σωτηρίαν τούτοις, καὶ φάσκοντας Ἀμφικτύοπας νῦν εἶναι, εἰς ἀνάκλιν, καὶ παράφασιν κοινὴ πολέμου πρὸς ὑμᾶς. Ἐγὼ γὰρ εἰ γένοιθ' ἡμῖν πρὸς Φίλιππον πάλιν πόλεμος δι' Ἀμφίπολιν, ἤ τι τοιοῦτον ἔγκλημα ἴδοιεν, ἃ μὴ μετέχωσι Θετταλοί, μὴ δ' Ἀργεῖοι, μὴ δ' Ὀλυνθίοι: οὐκ ἂν ἡμῖν οἴμαι τούτων οὐδένα πολεμῆσαι, καὶ πάντων ἥκιστα, (καί μοι μὴ θορυβήσῃ μοιδεὶς πρὶν ἂν ἀκούσῃ.) Θηβαίους: οὐχ ὡς ἡδέως ἔχωσιν ἡμῖν, ἀλ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοιντο φιλίππῳ: ἀλλ' ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ καὶ πάνυ φήσειέ τις αὐτὸς ἀναιδὴς εἶναι, ὅτι εἰ γενήσεται πόλεμος πρὸς ὑμᾶς αὐ-

quam omni hominum fagacitate, omnique sapientia potiorem video; atque animi integritatem, qua gratis expendo, judicoque rerum negotia. Nemo enim mihi munus aliquod, quo sibi meas in Republica sententias emerit, veluti ante oculos [11] appensum ponet; æquum proinde, ut mihi sese ab omni parte ostendat, aperiatque, si quod ineſt rebus emolumentum. Et sanè argentum, sicuti ad quam trutinæ lancem afferas, eam deprimit, ita deliberantem animum secum rapit, atque omne simul consilium; nec qui muneribus captus deliberat, bene, ac prudenter deliberat. Igitur, ut ad rem nostram jam redeam, id vobis diligenter curandum, & providendum dico, ut si tributis, si Sociis, si alia quacumque re quis velit Rempublicam instruere, ac permunire, iis salvâ, atque integrâ, quam agimus, pace, muniat, atque instruat. Non quòd illam admirabilem, atque è vestra esse dignitate judicem; sed qualiscumque illa sit, conduxisset utiq; Reipublicæ non confecisse, magis quàm confectâ nunc à vobis dissolvi. Multa enim abjecistis, quibus nunc [12] despoliati, cum potiebamini, tutius à vobis, atque expeditius bellum cõflari posset. Deinde, Athenienses, prospiciendum est, ne qui modò conventum agunt, ac se Amphyctionas [13] dicunt, in necessitatem adducamus, iisque communi nos bello conflictandi causam præbeamus. Nam si rursus pro [14] Amphipoli, aut alia quapiam injuria ab ipso nobis illata, quæ nihil Thessalos [15], Argivos [16], Thebanos respiceret, bello Philippum lacesseremus, hi sanè ab hujusmodi bello, puto, se sustinerent, atque omnium maximè (ne quispiam obmurmuret, priusquam me dicentem audiat) Thebani; non quòd aliqua nos benevolentia complectatur, aut nolint à Philippo gratiam [17] aucuparî; sed optimè norunt, quamvis dicantur hebetioris, ac tardi ingenii bellum,

αὐτοῖς, τὰ μὲ κακὰ πάσχ' ἕξειν αὐτοὶ, τοῖς δ' ἀγαθοῖς ἑφάμιλλον ἕτερος καθεδεῖται. Οὔκουν φρόντιστ' αὖ ἑαυτὸς εἰς τοῦτο μὴ κοπῆς τῆς ἀρχῆς, ἢ τῆς αἰτίας ὅστις τῶ πολέμω. Οὐδὲ γὰ εἰ πάλιν φοὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δ' Ὠρωπὸν, ἤ τι ἄλλ' ἰδίων, ἢδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἠγάμαι. Καὶ γὰρ ἡμῖν κἀκείνοις τοὺς βοηθήσοντας ἂν οἴμαι εἰς τὼ οἰκείαν εἶ τις ἐμβάλοι, βοηθεῖν, ἢ συμπρατεύσειν ἑτέροις. Καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτο ἔχουσι τὸν τρόπον, ὧν ἢ φροντιστέον ἂν τις. Καὶ τὸ φρᾶγμα φύσει τοῖσδ' ἐστὶν: ὰν ἄρχῃ τῆς ἴσης ἕκαστος εἶναι ὑμνους, οὔδ' ἡμῖν, οὔτε Θηβαίοις, ὅσ τι εἶναι, ἢ κρατεῖν ἄλλων: ἀλλὰ φύσις μὲ εἶναι ἅπαντες ἂν ἐβούλοντο ἕνεκα ἑαυτοῦ: κρατήσαντας δ' τοὺς ἑτέρους δεῖσθ' ὑπάρχειν ἀνάγκ, οὐδὲ εἷς. Τί οὖν ἡγώμεθ' φοβερὸν, ἢ τί φυλάξασθαι φαμὲ δεῖν ὑμᾶς; ὅπως μὴ κοινὸν φοόφασιν, ἢ κοινὸν ἔγκλημα ὁ μέλλων πόλεμος φοὸς ἅπαντας λάβῃ. Εἰ γὰρ Ἀργεῖοι μὲ, ἢ Μεσσήνιοι, ἢ Μεγαλοπολῖται, ἢ τινες ἄλλ' λαπῶν Πελοποννησίων, ὅσοι γε δὴ τὰ αὐτὰ τούτοις φρονοῦσι, διὰ τὼ φὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικηρυκείαν ἐχέτω φόσθεν, ἢ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαί τι ἄλλ' ἐκείνοις πεπραγμένων: Θηβαῖοι δ' ἔχουσι μὲ ὡς λέγουσιν, ἀπεχθῶς, ἔτι δ' ἔχθροτέρως φήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ' ἐκείνοι φεύγοντας σώζομεν, ἢ πάντα τρόπον τὼ δυσμένειαν ἐνδεικνύμεθα αὐτοῖς: Θετταλοὶ δ', ὅτι τοὺς Φωκέων φυγάδας σώζομεν: Φίλιππος δ', ὅτι κωλύομεν αὐτὸν κοινεῖν τῆς Ἀμφικτυονίας: φοβούμεθ μὴ πάντες περὶ ἄλλ' ἰδίων ἕκαστος ἀργιζόμενος, κοινὸν ἐφ' ἡμᾶς ἀγάγωσι τὸν πόλεμον, τὰ ἄλλ' Ἀμφικτυόνων δόγματα φοσπσάμενοι: ἔτ'

quo nos concutiamur, omnia ipsis mala, utilitates huic allaturum, quibus captatis, in iis veluti otiosè confidebit. Non se igitur in hujusmodi bellum coniiceret, quod nulla communis injuria, nulla communis causa inflammaret. Neque verò si propter Oropum, aut quidpiam aliud, quod solùm ad nos pertineret, iterum bello Thebanos aggrederemur, quidquam censeo malì, quidquam damni nobis obventurum. Puto enim, qui nostrûm alterutri auxilio esse consuevere, tuendis amicis, non eorum hostibus opprimendis, vires, atque arma consociaturos. Nam fœdera, etiam cum diligenter custodiuntur, ita comparata sunt, quin id rei natura fert, ut quisque eum modum statuat suæ in nos, aut in Thebanos benevolentiæ, neutrum ut alteri imperantem, salvum utrumque velit. Timet enim, si uno oppresso, & profligato augeat alter potentiam suam, periculum sibi quoque servitutis imminere. Quid igitur metuendum vobis, quid cavendum arbitror oportere? Id quidem; ne communi contra nos bello, communi omnium odio causa præbeatur. Nam cum Messenii, Argivi, Megapolitæ, quique reliquorum Peloponnesium eamdem, ac illi, mentem, eosdemque animi sensus tuentur, memoriâ retinentes nostram illam pro pace ad Lacedemones Legationem, & quod videbamur ad iusta sibi mala, ad inflicta vnlnera consentire, odio, atque iracundia in nos ardeant; cum Thebani, qui naturâ, ut ajunt, iniquum, contra nos animum gerunt, iniquiore adhuc sint, quod ipsorũ perdueles in clientelam nostram suscipimus, & quod semper in ipsos acerbitatem quamdam ostendimus; cum Thessali ob tectos patrocinio nostro Phocenses Exules; cum denique Philippus, quod sibi Amphyctionum consessum denegamus; vereor profectò, ne quotquot hi sunt, verbo, Amphyctionum legem præ-

εἶτ' ἐπιπαθῶσιν ἕκαστοι πέρα τῶ συμφόροντος ἑαυτοῖς ἡμῖν πολεμῆσαι, ὥσπερ καὶ περὶ Φωκίας. Ἴστε γὰρ δήπου πῶς, ὅτι νῦν Θηβαῖοι, καὶ Φίλιππος, καὶ Θετταλοί, ἠχὶ τὰ αὐτὰ μάλιστα ἕκαστοι ἐσπουδάκοτες τὰ αὐτὰ πάντες ἔπραξαν. Οἵτε Θηβαῖοι, τὸ μὲν Φίλιππον παρελθεῖν, καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους οὐκ ἐδυνάσθη κωλύσαι, οὐδέ γε αὖθ' αὐτοὶς πεποιημένων ὕστατον ἐλθόντα τιὼ δόξαν ἔχειν: νυνὶ γὰρ Θηβαίοις πρὸς μὲν τὸ τιὼ χώραν ἔχειν, καὶ κυκμίδας, κάλλιστα πέπρακται: πρὸς δὲ τιμιὼ καὶ δόξαν, αἴσχιστα. Εἰ γὰρ μὴ παρῆλθε Φίλιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοὶς ἐδόκει εἶναι. Ταῦτα δ' οὐκ ἐβούλοντο: ἀλλὰ τῶ τὸν Ορχομενὸν, καὶ τιὼ Κορώνειαν λαβεῖν ἐπιθυμεῖν, μὴ δυνάσθαι δ', ταῦτα πάντ' ὑπέμειναν. Φίλιππον τοίνυν τοῖς μὲν δῆπου τολμῶσι λέγειν, ὡς οὐκ ἐβούλετο Θηβαίοις Ορχομενὸν, καὶ Κορώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ' ἠναγκάσθη: ἐγὼ δ' οὐ τούτοις μὲν ἐρίζεσθαι λέγω: ἐκεῖνο δ' οἶδα, ὅτι ὁ μᾶλλόν γε ταῦτ' ἐμελεν αὐτῶ, ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν ἐζήλετο, καὶ τιὼ δόξαν τῶ πολέμω, τῶ δοκεῖν δι' αὐτὸν κρῖσιν εἰληφέναι, καὶ τὰ Πύθια θεῖναι δι' ἑαυτῶ: καὶ ταῦτ' ἰῶ, ὧν μάλιστα ἐγλίχετο. Θετταλοὶ δέ γε ἑτέρα ἐβούλοντο τούτων, οὔτε Θηβαίοις, οὔτε τὸν Φίλιππον μέγαν γενέσθαι: πάντα γὰρ ταῦτα ἐφ' ἑαυτοὺς ἡγοῦντο εἶναι: τῆς Πυλαίας δ' ἐπεθύμουν, καὶ σφῶν ἐν Δελφοῖς πλεονεκτημάτων, δυσὶν κύροι γενέσθαι. Τῷ δ' τούτων γλίχεσθαι τά δὲ συγκατέπραξαν. Τῶν τοίνυν ἰδίων ἕνεκα ἕκαστον ὁρῶντες εἰς τὰ πολλὰ προνοημένον, ὧν αὐτὸν ἐβούλετο προῖξαι.

prætendentes, re verâ propriis quique injuriis provocati commune contra nos bellum commoveant; quod bellum, ut illud Phocenſe, vel præter [16] rem ſuam, atque ex aliorum voluntate producere cogantur. Neque enim quemquam veſtrûm fugit, conſiliis, ac ſtudiis inter ſe maximè diſſenſiſſe Thebanos, Philippum, Theſſalos, cum tamen percuſſo fœdere, conjunctiſque armis, in unum, idemque opus incubuerint. Non erat ex Thebanorum commodo Philippum ab occupandis Thermopylis, ab earumque tranſitu prohibere; nec recuſare, quin bello adveniens poſtremus, ſuſceptorum antea laborum gloriam ipſis præriperet. Fuit hoc ad habendam, recuperandamque Regionem iis perutile; res enim, niſi conjunctis Macedonum copiis, non potuiſſet [27] abſolvi; probroſum verò ad famam nominis, ac dignitatem. Hæc illi incommoda averſabantur, ſed cum Orchomeno, Coronææque [28] inhiarent, nec eſſet ſuarum virium in poteſtatem redigere, ea ſubire coacti ſunt. Philippum, ſunt qui audacter loquantur, nunquam in animo habuiſſe eas Urbes Thebanis tradere, ſed neceſſarium exiſtimaſſe; cui opinioni vale dico, miſſamque facio. Sed illud affirmare non dubito, id ei non magis curæ fuiſſe, quàm Thermopylarum potiri, gloriam confecti ſuarum momento virium belli aucupari, ſibique Pythiorum [29] poteſtatem committendam curare; quę quidem erant, quibus maximè lætabatur, ac triumphabat. Demum nihil horum Theſſalis arridebat, quin ægro ferebant animo Philippum, Thebanoſque Imperio, ac felicitatibus augeri, cum inde nõ levem

Tũ-

ſibi moleſtiam procrearii intelligerent. Sed cum duplicem Pylis, & Delphis [30] Sacrorum atque Imperii auctoritatem [31] exoptarent, horum cupiditate operam, vireſque ſuas alienis potius commodis, quàm ſuæ utilitati commodarunt. Igitur nemo vobis illorum ſe offeret, qui ut ſuam rem gerant, ad ea quoque peragenda non ſit progreſſus, quæ nunquam perfici voluiſſet.

Τοῦτο μὲ τοίνυν ὅτι τοιοῦτόν ἐστι, φυλακτέον ἡμῖν. Τὰ κελδόμενα ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν, ταῦτα φοβουμένους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; πολλοῦ γε καὶ δέω. Ἀλλ' ὁρᾶτε ὅτι φράζομεν ὑμῖν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν, ὅτ' ἔσται πόλεμος, νῦν τε δόξομεν πᾶσιν ἔχειν, καὶ τὰ δίκαια λέγειν, τότ' οἶμαι δείξειν. Πρὸς δὲ τοὺς θρασέως ὑπὲρ ὧν οἰομένους ὑπομένειν δεῖν, καὶ μὴ προορωμένους τὸν πόλεμον, ἐκεῖνα βούλομαι λογίσασθαι. Τὰ μὲν ὅπλα ἴσμεν ἔχειν ὡραῖον. Καί τίς ἔρχεται ἡμᾶς κελεύσας ἐπὶ τὴν ἀλιτὴν, διατί; ἵνα μὴ πολεμῶμεν, φαμὲν ἄν. Καὶ Φιλίππου νῦν κατὰ τὰς σπονδὰς Ἀμφιπολέως παρακεχωρήκαμεν, καὶ Χαρδιανὸς ἐῶμεν ἔξω χρήσιμον ὄν ἄλλων τετάχθαι, καὶ τὸν Κάρα τὰς πόνου καταλαμβάνειν, Χίον, καὶ Κῶ, καὶ Ῥόδον, καὶ Βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα: δίκαιον δὲ ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλείονων ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες, ἢ τὸ προσκρίνειν, καὶ φιλονικεῖν περὶ τούτων. Οὐκοῦν εὐπόθετε, καὶ κομιδῇ ῥᾴτλιον πρὸς ἑκάστους καθ' ἕνα αὐτοῖς ἦδη προσκεκτημένοις περὶ ὧν οἰκείων, ἢ ἀναγκαιοτάτων, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νῦν πολεμῆσαι.

Id autem, cum ita res habeat, diligenter, ne vobis accidat, cavendum est, ac prospiciendum, interfit ne Reipublicæ, ea nos pari metu perculsos agere, ad quæ vos hactenus hortatus sum. Tu verò ad hæc nos adhortaris? Non equidem; verùm ad ea peragenda quibus dignitatem nostram tuebimur, amovebitur belli periculum, omnibus denique & prudentiâ in administranda Republica, & justitiâ in sententiis dicendis uti videbimur, idque, opinor, experimento comprobabitur. Eos autem, qui aut belli periculum negant, aut si advenerit, magno animo sustinendum putant, his paucis volo. Nos Philippo novis pacis conditionibus dedimus [12] Amphipolim; Oropum [13] Thebanis habendum; Chium, Rhodum, Coum insulas Cariæ [14] Satrapæ [15] occupandas; Cardianis extra [16] Chersonesi fines reputari; Byzantiis piraticam facere permisimus. Si quis autem interroget, quæ verè tanta fuerit nobis cedendi, connivendique ratio, eam profectò dicemus, ne arma gerenda nobis essent, neve tentanda belli fortuna. Siquidem pacis otio majora Reipublicæ bona, quàm susceptis pro hujusmodi rebus inimicitiis, & contentionibus obventura esse reputavimus. Multùm igitur à prudentia vestra abhorreret, quin perditum consilium foret, si vos, qui pro maximis Reipublicæ malis, pro retinenda Imperii majestate singillatim illorum quemlibet bello aggredi recusastis; nunc simul adversus omnes longè gravius, & periculosius pro Delphici Magistratus umbra, pro inani honoris dignitate suscipiatis.

ΚΑ-

CON-

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ β.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Ο Φίλιππος τοὺς μὲν Θετταλῶν Τυράννους, τὰς τῆς χώρας πόλεις βίᾳ κατέχοντας, κατεκρήμνισε, οὐχ ἥττων τῶν χαρίτων ἀπὸ πάντων, ἃ ἀπὸ μὲν ὁμόρων Ἑλλήνων κέκτηται. Ἀλλὰ δὴ ἐκ πολλοῦ ὀρεγόμενος παρὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἁρπάσαι τὴν Περσῶν Βασιλέα στρατηγὸς ἀφῃρῆσθαι, ταύτῃ τῶν ἀφορμῶν διαπονούμενος, τηλικαύτης ἐπιτυχὼν στρατηγίας ἐφεύρατο τὴν ὁδὸν. Ἐκ δ' τούτου ἁρπάσεις ἐπεμέλετο δὴ ὅλης τῆς χώρας. Οἱ τινες τοὺς μὲν εἰς νέον ἐνώσαντες, τοὺς δ' εἰς τὸ πάλαι ἀνανεώσαντες, ἅπαντων τὰς διανοίας τοῦ Βασιλέως τῷ δήμῳ σωσάντων. Ἀθηναῖε προσέρχονται τὰ κελεύμενα ἐδημηγόρησαν. Ὁ γὰρ Δημοσθένης τὸν δῆμον ἀπορῶντα, τί ἀποκναίεται δέον, ἐπὶ τὸν Φίλιππον παρορμᾷ, αὐτὸν τε ὡς τὰς σωθήνας παραβάντα, καὶ κατὰ τῆς πόλεως ἀεὶ διαλογιζόμενον ἀποράνες.

ARGUMENTUM.

Philippus [1] dejectis Theſſalorum Tyrannis, qui vi Regionis oppida detinebant, hoc beneficio non minus hujus Populi gratiam, quàm finitimorum Græcorum ſibi conciliavit. Verùm cum jamdiu aſpiraret ad eam gloriam, ut totius [2] Græciæ nomine ſuſcipiendæ contra Perſarum Regem expeditioni præficeretur, hanc ſuam occaſionem ratus, ad tanti muneris dignitatem viam ſibi munire ſtuduit. Quare per univerſam latè provinciam Legatos miſit, qui ſancito cum aliis fœdere, cum aliis renovato, omnium animos amicitiâ, & benevolentiâ Regi conjungerent. Athenas progreſſi Mandata Populo exponunt; hunc Demoſthenes, quid reſponderet, ambigentem contra Philippum concitat; eumque & nuper ipſi ſua perſolviſſe [3] promiſſorum fidem oſtendit, & ſemper quicquid agendum animo cogitet, contra Rempublicam cogitare.

ΛΟΓΟΣ.

ΤΑΝ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίγνονται περὶ ὧν Φίλιππος πράττει, καὶ βιάζεται παρὰ τὸν εἰρῆνην ἀεὶ, τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγως, καὶ δικαίως καὶ φιλανθρώπως ὁρῶ φαινομένους, καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τὸν κατηγοροῦντας Φιλίππου: γιγνόμενον δ'

ORATIO.

Um quę à Philippo geruntur, & quotidie ab ipſo, Athenienſes, conſciſſę fœderis leges noſtris in foro ſermonibus agitãtur, dici mehercule nihil video, quod æquitatem, ſalutem, humanitatem præ ſe non ferat, quodque ab univerſa Concione benevolis attentiſq; auribus non excipiatur. Simul verò, ut brevi cuncta cõplectar, nihil eorum fieri, quæ publicæ ſecuritati robur, ac firmitatem afferant, quæque ad libenter audiendum cõmovere ſolùm veſtras mentes, atque excitare debuiſſent. Sed ex ò rerum noſtrarum conditionẽ deductam, progreſſamq; video, ut quò quis

Phi-

δ' ἐδεῖν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὄφ' ἑνὸντων, ὧν ἕνεκα ταῦτα ἀκούειν ἄξιον: ἀλλ' εἰς τοῦτο ἥδη προηγμένα τυγχάνει πάντα πράγματα τῇ πόλει, ὡς τε ὅσῳ τίς ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξελέγχῃ Φίλιππον, καὶ τἀν ὑμᾶς ἐρήμοις παραβαίνοντα, καὶ πᾶσι τοῖς ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντα: τοσούτῳ τὸ τί χρὴ ποιεῖν, συμβουλεύσαι χαλεπώτερον εἶναι. Αἴτιον δ' τούτων, ὅτι πάντας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ φράζειν, οὐχὶ λόγοις δεῖ. Πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παρόντες τούτων μὲ φρίξασιν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, διὰ τἀν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες: οἷα ποιεῖ δ', ὡς δεινά, καὶ χαλεπά, καὶ τοιαῦτα διεξερχόμεθα. Ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὅς μὲ ἂν ὕστερον δίκαιος λόγος, καὶ λέγοντος ἄλλου σιωπᾶτε, ἄμεινον Φιλίππῳ παρασκευάζετε: ὡς δ' κωλύσατ' ἂν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτα, ἐρ' ὧν ἐστι νῦν, παντελῶς ἀργὰς ἔχετε. Συμβαίνει δὴ πρᾶγμα ἀναγκαῖον, οἶμαι, καὶ ἴσως εἰκός: ἐν οἷς ἑκάτεροι διατρίβετε, καὶ περὶ ἃ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἑκατέροις ἔχειν, ἐκεῖνῳ μὲ ἀπραξίας, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι. Εἰ μὲν οὖν καὶ καὶ νῦν λέγειν δικαιότερα ὑμῖν ἐξαρνεῖ, ῥᾴδιον, καὶ πόνος ὀδεὶς πρόσεστι τῷ πράγματι. Εἰ δ' ὅπως τὰ παρόντα ἐπανορθώσεται, δεῖ σκοπεῖν, καὶ μὴ πρεπεδόντα ἔτι ποιῶμεν ἥδιστα πάντας ἡμᾶς, καὶ δ' ἐπιστήσεται μέγεθος δυνάμεως, πρὸς ὃ δ' ἀντάραι δυνησόμεθα: ἐχ ὁ αὐτὸς σχῆμος, ὥσπερ πρότερον, τοῦ βουλύσασθαι: ἀλλὰ καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπασι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτιστα, καὶ τὰ σώσοντ' αὐτὶ ὄφ' ῥᾴστων καὶ ἥδίστων προαιρετέον. Πρῶτον μὲν οὖν ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαρρεῖ ὁρᾶν ἥλικος ὄδη, καὶ ὅσων κύριός ἐστι Φίλιππος, καὶ

Contra Philippum Secunda.

Philippum redarguat apertioribus verbis, queratur violasse pacem, contendat insidias construere Græcis omnibus; eò difficilius opportuna Civitati consilia in medium proferri, atque explicari possint. Quæ sanè difficultas in eo maximè commoratur, quod, qui effrenata cæteris dominandi libidine efferuntur, eos non verbis, & oratione, sed re, armorumque auctoritate coercere opus sit. Cum tamen & nos, qui publicè apud vos dicimus, ab hujusmodi sententiis, decretisque afferendis abstineamus, veriti vestrum odium; orando solùm quicquid ille nefarium gerit, grave, perniciosumque Reipublicæ percurramus; & vos, qui sedetis deliberaturi, in dicendo, audiendoque fortes quidem, ac strenui estis; in frangenda, qua nunc ille abutitur, audacià inertes, ac desidiosi. Quocirca, & fortasse non immeritò consentaneum arbitror, ut in quo quisque vestrûm suum collocat studium, ac diligentiam, vos nimirum in verbis, ille in expediendis rebus vincat, atque alteri longè antecellat. Quod si curandis publicis malis medicinam proponere satis esset, facilè quidem, nulloque negotio tueretur Civitas salutem suam. Verùm si cum malè affecta sit, quomodo erigi, & confirmari possit providendum est, atque enitendum, ne diutius vobis incompertum sit, Philippum ad vestram labem, perniciemque festinare, eamque armorum vim subitò prodituram, quam sanè tanti non erimus, ut repellere, ac retinere possimus; non eadem profectò consulendi ratio, quæ prius, est adhibenda; sed & omnibus, qui publicè sua tradunt consilia, & vobis, qui ea percipitis audiendo, blandis, lenibusque postpositis optima, & salutaria capere necesse est. Principiò igitur, Athenienses, vehementer miror, quempiam hominum reperiri, qui consideratis Philippi viribus, Imperii magnitudine, ac

ac felicitate, bono confidentique animo reputet, nullum inde nobis periculum procreari, tantamque potentiam in veſtras fortunas non imminere. Cui eradicandæ opinioni, ſi cupiam hæreat infixa, vos omnes oratos velim, ut rationum momenta paucis me complectentem audiatis, quæ me, contra quàm iſti cenſeant, metuere, & hoſtilem in nos animum Philippum gerere, perſuadeant. Ut mihi ſi ad rem propiùs acceſſiſſe videar, fidem habeatis; ſi verò qui bona ducuntur ſpe, & nihil à Rege timendum arbitrantur, horum ſententiam ſuffragiis veſtris profequamini. Itaque, Athenienſes, propono mihi ante oculos, ac mecum cogito, quæ ſibi Philippus conſtabilitâ pace vindicavit, Pylas videlicet, omnemque in Phocenſibus authoritatem; & quomodo rebus iſtis utatur, quorum bono ea vertat, conſidero. Enimverò quæ Thebanis conducunt, non quæ huic Reipublicæ ſibi gerenda conſtituit. At quamobrem conſtituit? ob eam ſanè, quod quicquid agit cum ad ſuam inexauſtam habendi, cunctoſque in ſervitutem adducendi cupiditatem, non ad pacem, non ad otium, non ad juſtitiam referat, novit optimè, fruſtra ſe huic Urbi, inſitæque vobis magnanimitati beneficium aliquod oſtentaturum, aut daturum, ut eo capti quempiam ſibi Græcorum, veſtræ utilitatis pretio, profundatis. Sed contra, vos intelligit eos eſſe, qui æqui, rectique rationem ineuntes, repudiantes quicquid dedecore inuritur, longèque proſpicientes, quæ ſunt ad veſtrum uſum, & dignitatem, non minus ejus petulantiam retunderetis, ſi quidpiam aggrediatur injuſti adverſus Græcos alios pertentare, ac ſi ſecum armis contendatis. Thebanos autem, ut res eſt, arbitratur, dummodo ſua retineant, libenter quicquid reliquum aliorum eſt ipſius voluntati permiſſuros. Tantùm verò abeſſe, ut huic voluntati ſe opponant, ullumque afferant impedimentum, quin ſi jubeat, infeſta cum ipſo, ſceleratáque arma conſociaturos.

Et

Καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους, καὶ τοὺς Ἀργείους, ταῦτα ὑπειληφώς, ὥσπερ ἐστί· ὃ καὶ μέγιστον ἐστι καὶ ὑμῶν ἐγκώμιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Κέκριμε γὰρ ἐκ τούτων οὐ ἔργων μόνον οὐδ' ἁπάντων, μισθοῦς ἂν κέρδους τὰ κοινὰ δίκαια οὐδ' ἐλλιπῶν πρόσθεν, μὴ δ' ἀνταλλάξασθαι μισθαῖς χάριτος, μὴ δ' ὠφελείας, τῶν εἰς τοὺς ἕλληνας εὐνοιαν. Καὶ ταῦτ' εἰκότως· καὶ πρὸ ὑμῶν ὅτου ὑπῆρχε, καὶ κατ' Ἀργείων καὶ Θηβαίων ὁς ἑτέρους, οὐ μόνον εἰς τὰ παρόντα ὁρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ τούτων λογιζόμενος. Εὑρήσει γὰρ οἶμαι καὶ ἀκούσει, τοὺς μὲν ὑμετέρους προγόνους, ἐξὸν αὐτοῖς οὐδ' ὀλίγων ἀρχειν ἑλλήνων, ὡς τ' αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ, ἡμόνον οὐκ ἀναρρομένους τὸν λόγον τοῦτον, ἵνικα Ἀλέξανδρος ὁ τούτων πρόγονος πρὸ τούτων κῆρυξ, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἑλληνικὴν προελομένους, καὶ παθεῖν ὅτιοῦν ὑπομείναντας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦτα, ἃ πάντες μὲν ἀεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται. Διόπερ καλῶ παρελείπω δίκαιος. Εἰ γὰρ μείζω τὰ ἐκείνων ἔργα, ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις αὐξήσει. Τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους, τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ Βαρβάρῳ, τοὺς δ' οὐκ ἐναντιωθέντας. Οἶδεν ὡσ ἡμετέρους ἰδίᾳ τὸ δυστυχοῦν ἀγαπήσοντας, οὐχ ὅτι συνοίσει κοινῇ τοῖς ἕλλησι σκεδαννύμενους. Ἥκιστα οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἔλαττο φίλους, ἐπὶ τοῖς δικαίοις αἱρήσεται· εἰ δ' ἐκείνοις προσαιτο, συνεργοὺς ἕξειν τῆς αὐτῆ πλεονεξίας. Διὰ ταῦτ' ἐκείνους ἀνθ' ὑμῶν καὶ τότε

Et nunc Meſſenios, Argivoſque, cum hanc ipſam de iis habeat opinionem, ingentibus [1] cumulat beneficiis; quod, Athenienſes, in maxima veſtrarum laudum pono. Dum enim ita ſe gerit, vos tantummodo ex omni Græcorum ſtirpe judicat eſſe hujuſmodi, qui nullo quæſtu, nulla mercede ad prodenda communia Græci nominis jura poſſitis induci, quique hærentem animis veſtris in Græcum genus pietatem, ac benevolentiam cum nulla ineunda gratia, cum nulloque emolumento commutare velitis. Et ſanè coniiciens mentis oculos in ea, quæ modò videt, quæque ſuperiori memoriâ geſta ſunt, non immeritò hac viciſſim & vos, & Argivos, Meſſenioſque complectitur exiſtimatione. Tenet enim, opinor, & famâ ipsâ cognovit, Majores veſtros, cum iis oblatum foret in cunctos [6] Græcos imperium, atque auctoritas, dummodo Perſarum Regi vice ſuâ parère voluiſſent, hunc ſibi ab Alexandro horum proavo, qui Legati munere fungebatur, delatum ſermonem non modò aſpernatos, averſatoſque fuiſſe, ſed Urbem, Patriamque ſuam maluiſſe deſerere, & omnia extrema ſuſtinuiſſe; tantum denique fortiſſimis geſtis, & virtute ſua gloriæ decus adeptos, quantum unuſquiſque commemorando ingenti lætitia perfunditur, dicendo nemo ſatis pro dignitate conſequi poſſit. Quare juſta mihi dabitur venia, ſi vel ego ab iis me celebrandis cohibeo; nam quæ geſſere tanto majeſtatis, honeſtatiſque lumine colluſtrantur, ut conturbent dicendi artem, omnemque ſuperent ſermonis facultatem. At verò cum Thebanorum, Argivorumque Progenitores cogitat, meminit, illos cum Barbaro [7] ſe coniunxiſſe ad Græciæ damnum; iſtos provinciæ ruinam, otioſè, placidiſque oculis conſpexiſſe. Novit igitur hos utroſque, ſuæ gentis more, neglectâ Græcorum omnium ſalute propriæ dumtaxat utilitati conſulturos. Exiſtimabit proinde, ſi vos adducere ad ſuam familiaritatem decreviſſet, ut jus, æquitatemque tueremini, adductu-

ῥ

rum; ſi verò alteros illos, artifices, fautoreſque habiturum ambitionis,

&

τῶ τῶν αἰρέσεων. Οὐ γὰρ δὴ σφίσιν γε ὁρᾷ πλεῖος αὐτοῖς, ἢ ὑμῖν ἐνῆσαν, οὐδ' ὧν μὲ τῇ μισογυμᾷ τινὰ ἀρχὴν εὗρηκε, τῆς δ' ἐπὶ τῇ θαλάττῃ, ᾗ ἅπαν ἐμπορίων ἀρίστην. Οὐδ' ἀμπιμνησῖ τοὺς λόγους, οὐδὲ τὰς ὑποχύσεις, ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης ἔτυχεν. Ἀλλὰ νὴ Δία ὤπου τίς αὖ, ὡς πάντα ταῦτα εἰδὼς οὐ πλευσεῖας ἔτυχεν, οὐ δ' ἂν ἐγὼ κατηγορῶ, τότε ταῦτ' ἐφαῦξεν, ἀλλὰ τῷ δικαιοτέρως ἀξίου τοὺς Θηβαίους, ἢ ἡμᾶς. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἅπ' λόγων πάντων οὐκ ἔνεστ' αὐτῷ τιῶ εἰπεῖν. Ὁ γὰρ Μεσσήνιος Λακεδαιμονίοις ἀρίστα κελεύων, τοῖς Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν τότε Θηβαίοις παραδοὺς, τῷ δίκαια νομίζειν ταῦτ' εἶναι, πεπεισθείσι σκήψασθε; ἀλλ' εἰδιάζη νὴ Δία: τοῦτο γὰρ ἔδ' ὑπόλοιπον, ᾗ παρὰ γνώμην ἅπ' Θετταλῶν ἱππέων, ᾗ ἅπ' Θηβαίων ὁπλιτῶν ἐν μέσῳ κηδεῖς, σωμαχάμενος ταῦτα; καλῶς. Οὐκοῦν φασι μὲν μέλλῃ πρὸς τοὺς Θηβαίους αὐτὸν ὑπότακτος ἔχειν. Καὶ λογοποιοῦσί τινες περιϊόντες, ὡς Ἐλάτειαν τειχιεῖ. Ὁ δ', ταῦτα μὲν μέλλει, καὶ μελλησεῖ γε, ὡς ἐγὼ κρίνω: τοῖς Μεσσηνίοις δ' ᾗ τοῖς Ἀργείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους σωιστβάλλειν οὐ μέλλει, ἀλλὰ ᾗ ξένοις εἰσπέμπειν, ᾗ χρήματ' ἀποστέλλει, καὶ δυνάμιν μεγάλην ἔχων αὐτὸς ἐν προσδόκιμος. Τοὺς μὲν οὖν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίοις ἀναιρεῖ: οὓς δ' ἀπώλεσεν αὐτὸς πρότερον φωκέας, τοῦ σώζει. Καὶ τίς αὖ ταῦτα πιστεύσειεν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' ἂν ἡγοῦμαι φίλιππον, οὔτ'

& cupiditatis ſuæ. Idcirco poſthabitis vobis & nunc, & ſuperiori [8] ætate eos ſibi ſocios, ac familiares copulavit. Neque ideo copulavit, quod majori, quàm vos, triremium claſſe fortes, inſtructoſque viderit, quodque jam per mediterraneas provincias amplificatis finibus Regni ſui, negligeret pelagi imperium, contemneret portus maritimarum Urbium. Nec ideo ruſus, quòd oblivione deleverit habitos nobiſcum ſermones, factaſque promiſſiones, quibus pacem [9] obtinuit, fœdus percuſſum eſt. At mehercule, dicet, aliquis, hæc omnia Philippum memoriâ tenuiſſe, nec ambitione, maliſque artibus ad ea, quæ à me reprehenduntur, ſed quod jus bonum potius Thebanorum, quàm veſtrum eſſe putaverit, fuiſſe inductum, ac perſuaſum. Enimvero quidvis magis ei liceat, quàm æquitatis nomen uſurpare. Nam qui Lacedemoniis imperaverit Meſſenem dimittere, eâque ſe Civitate [10] deſpoliare, quomodo Orchomenum, Coronæamque, ne ullam æquitati plagam infligeret, Thebanis [11] conceſſiſſe exiſtimabitur? Vi per Deos immortales, vi ſanè coactus, quippe Theſſalorum equitatu, peditatuque Thebanorum circumvallatus; eas Urbes deſerere, quod ſibi reliquum erat, præter animi ſententiam neceſſe habuit. Equidem credo; atque ideo rumor eſt, horum fidem nunquam non dubiam, ſuſpectamque ſibi arbitraturum; & pariter ideo ſunt nonnulli, qui forum circumeuntes deblaterant, ipſum Elateę [12] Mœnia circumducturum. Quod tamen procraſtinat modò, & puto, procraſtinabit; ſed Meſſenios, Argivoſque ſecum conjunctos non differt in Lacedemonios immittere; quin illuc expedit peregrinorum militum copias, commeatus, pecuniam, mox ipſe ingenti exercitu, maximiſque viribus ſequuturus. Evertit igitur Lacedemonios Thebanorum hoſtes; Phocenſes, quibus pridem vaſtitatem intulit, modo fovet [13], ac ſalvos cupit. Et cum ita ſe gerat, ſuſpicionem de ſe non moveat? Mihi ſanè certum, & perſuaſum eſt, Philippum,

οὔτ' εἰ τὰ πρῶτα βιαιοῦς ἄκων ἔφραξεν, οὔτ' αὖ εἰ τῷ ἀπειλῆσθαι Θηβαίους, τοῖς ἐκείνων ἐχθροῖς σωιεχῶς ἐναντιοῦσθαι. Ἀλλ' ἀφ' ὧν τοῖς ποιεῖ, κἀκεῖνα ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας. Εἰ δὲ πάντων δ' ἄν τις ὀρθῶς θεωροίη, ὅτι πάντα πραγματεύεται κατὰ τῆς πόλεως φωτάττων. Καὶ τοὐτ' ἐξ ἀνάγκης πρόπου τοῖς αὐτῷ νῦν γε δὴ συμβαίνει. Λογιζέσθε γάρ. Ἀρχειν βούλεται. Τούτω δ' ἀντιφιλονικοῦσι μόνοι ὑπεύθυνον ὑμᾶς. Ἀδικεῖ πολιὼ δὴ χρόνον. Καὶ τοῦτο αὐτὸ ἄρχει σωιειδὼν ἑαυτῷ. Οἷς γὰρ οὐκ ἠμείρωσε ἔχειν χρήματα, πουτοῖς πάντα τἀλλα ἀσφαλῶς κέκτηται. Εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν ἢ Ποτίδαιαν προειτο, οὐδ' ἂν οἷός τε μένειν βεβαίως ἠγεῖτο. Ἀμφοτέρα σωὶ οἶδε, ἢ ἐκείνων ὑμῖν ἐπιβεβουλεύοντα, ἢ ὑμᾶς ἀδικοῦντας. Εὖ ἐρρωῦν γ' ὑμᾶς ὑποκαμεῖσθαι, δικαίως ἂν αὐτὸν μισεῖν νομίζοι, ἢ παρεῖχωται, πεισθεὶς τἀ κακὸν προδόκιμ', ἐὰν χαρὸν λαβητε, ἂν μὴ φραιρῆτε φδαιν τοιοῦτος. Διὰ ταῦτ' ἐγήγοργον, Ἐξέστηκεν ἐπὶ τῇ πόλει, Θεραπεύων τοὺς Θηβαίους, ἢ Πελοποννησίους, τοὺς ταῦτα βουλομένους τούτους ἀ οὐχ ὁμοίως ἀγαπῶσιν ἅπαντα τὰ παρόντα ἀγαπῶσα, οἷς τε ὁ σκαιότατος, πρόσωπ' ἔχει μετὰ ταῦτα ἀδεῶς πιόντες. Καίτοι συμβουλεύσει γε μετρίως ἐπαρκῆ παραδείγματα ἔστιν ἰδεῖν, ἃ πρὸς Μαντινέας, καὶ πρὸς Ἀργείους ὕμιν

Contra Philippum Secunda.

nec si ea, quæ fecit, fatali quadam neceſſitate, atque animo reluctanti perfeciſſe compertum foret; & quamquam Thebanos nunc ſibi fidos exiſtimaret, non tamen perpetuas inimicitias cum ipſorum hoſtibus habiturum. Sed ex iis, quæ nunc agit, nefas eſt dubitare, quin & priora illa conſultò peregerit ex aliquo propoſito, conſtitutoque ſibi fine. Hunc autem, ſi quis mentem rebus adiiciat, comperiet ex omni parte, non alium ſibi conſtituiſſe, quàm contra noſtram Rempublicam ſecomparare; id unum dare operam; iſtuc & quicquid agit, & curam, ſtudium, cogitationem omnem referre. Nec ei licet quodammodo ab hoc inſtituto curſu deflectere, ac declinare. Sic enim vobiſcum animo reputate; incenditur ille immenſa quadam regnandi cupiditate, & huic reſtinguendæ vos tantummodo promptos, atque idoneos putat. Quapropter diu eſt, quod nos injuriis, & damnis vexat, dilaceratque, ac ſibi optimè improbitatis ſuæ conſcius eſt; iis enim Oppidis, quæ vobis abiipuit, in ſuaque retinet poteſtate, veluti firmiſſimo propugnaculo tegit quicquid reliquum habet. Nec ſi Amphipolim, Potidæamque reſtitueret, tutò ſe domi continere poſſe arbitratur. Igitur id utrumque verſatur ipſi ante oculos, & ponere ſe vobis inſidias, & vos eas poni non ignorare. Ad quæ cum vos adiicere, & dare mentem non dubitet, æquè merito, juſtiſſimoque à vobis affici odio non dubitat. Hinc iracundia diſcerpitur, & niſi præveniat, malum, perniciemque vobis incutere, eam timet invicem acceptarum, cum ſibi inferendæ nacti eritis occaſionem. Quamobrem in ſpeculis eſt, obſervat Rempublicam, mulcet blanditiis Thebanorum aliquos, eoſque Peloponnenſium, qui eadem, ac Thebani mente, eademque ſunt voluntate; quos propter avaritiam exiſtimat, præſentem rerum conditionem libenter complecti; propter ingenii ſtupiditatem, nullatenus mentis aciem intendere in ea mala, quæ ſunt emerſura. Quamvis & medio riter prudentibus manifeſtiſſima illorum pateant exempla, quorum ego Meſſenios Argivoſque certiores feci, quæque ad veſtram

per-

ἴμοιγ' ἐπὶ σωμῆν. Βέλτιον δ' ἴσως ἐστὶ τὸ φρὸς ὑμᾶς ἰρῆσθαι. Πῶς γὰρ οἴεσθε, ἔφην, ὦ ἀνδρες Μεσσήνιοι, δυσχερῶς ἀκούειν Ολυνθίους, ὅτις λέγω κατὰ Φιλίππου πρὸς ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ' Ανθεμωῦντα βοηθεῖν, ἅπασι τοῖς πάντες οἱ φότερον Μακεδονίας βασιλεῖς ἀντετοιοῦντο: Ποτίδαιαν τε ἐξελόντα, τοὺς Αθηναίων ἐποίκους ἐκβαλόντα: καὶ τῶι μὲ ἔχθραν τῶν φρὸς ὑμᾶς αὐτὸς ἀνάρτα, τῶν χάριν δ' ἐκείνοις ἐβεβαίωσε καρτοῦσθαι, ἀρὰ φροσδοκᾶν αὐτοὺς τοιαῦτα πείσεσθαι, ἢ λέγωτες αὖ τινες πεῖσαι; οὐκ οἶεσθε. Ἀλλ' ὅμως, ἔφην ἐγὼ, μικρὸν χρόνον τῶν ἀλλοτρίων καρπωσάμενοι, πολὺ τὸ ἐαυτῶν ὑπ' ἐκείνοις εἴρονται, αἰχμῆς ἐκπεσόντες: ὠκρατηθέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ φροδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων, καὶ φραδέντες. Οὐ γὰρ ἀσφαλὲς τὰς πολιτείας αἱ φρὸς τοὺς Τυράννους αὖται λίαν ὁμιλίαι. Τί δ' οἱ Θετταλοί; ἆρ οἴεσθε, ἔφην, ὅτε ἀνδρῶν τοὺς Τυράννους ἐξέβαλε, καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν ἐδίδα, φροσδοκᾶν τῶν καθεσθῶσαν νῦν δυναδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς; ἢ τὸν τῶν Πυλαίων ἀποδόντα, τῶν τὰς ἰδίας ἀνδρῶν φροσόδους παραμρίσεσθαι; οὐκ ἔστι ταῦτα. Αλλὰ μὲν γέγονε ταῦτα, καὶ πᾶσιν ἐστὶ φανερά. Τ' μεῖς δ', ἔφην ἐγὼ, διδόντα καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φίλιππον: ἐξαπατηκότα δ' ἤδη καὶ παρανενομμένον, ἀπωλέσεσθε, ἂν σωφρονῆτ', ἰδόντες. Ἔστι τοίνυν νὴ Δί', ἔφην ἐγὼ, πανταδαπὰ δεδεμένα τᾶς πόλεσι φρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα, καὶ τείχη, καὶ τάφρα, καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα. Καὶ ταῦτα μέν ἐστι ἅπαντα χειροποίητα, καὶ

pertinere arbitror utilitatem, nunc vobis quoque non reticeri, Dicebam enim: Messenii, quonam ægro, difficilique animo quempiam contra Philippum dicentem, Olynthios putatis tunc audituros fuisse, cum iis ille Anthemuntem, [12] sibi ab omnibus antea Macedonum Regibus vindicatum dimittebat; & cum expulsis, Athenienſium Colonis, eamque ob rem ſuſceptis nobiſcum, inimicitiis Potidæatum Urbem, & agrum, ipſis [13] liberaliter conſignabat? An exiſtimatis ullum per ea tempora ſuſceptæ deinceps calamitatis metum habituros fuiſſe, aut cuipiam ea prædicenti fuiſſe credituros? Secus herculè exiſtimatis. At non ſecus res accidit; nam brevi uſurâ temporis alienæ Urbis imperium conſequuti, vel ſuo deinde in longum tempus privantur, turpiter ab eo depulſi, victi non ſolùm, & ſordidati, verùm & domeſtico proditi latrocinio, viliſſimoque pretio in ſervitutem [19] adducti. Adeo ſemper Tyrannorum familiaritates, præcipuè Rebuſpublicis, infidæ, ac metuendæ ſunt. Quid autem Theſſalos? An eos putatis, addebam, cum jugum ab ipſorum cervicibus, ejectis Tyrannis deiiciebat, cum iis Nicæam [20], Magneſiamque donabat, hunc ſibi impoſitum iri Decemviratum [21] pertimuiſſe? Aut illum, qui Pilæam ſummâ liberalitate largiebatur, ipſorum vectigalibus [22] potiturum? Nullo ſanè hujuſmodi metu detinebantur; ſed ea quidem evenerunt, & nunc verſantur in omnium oculis, ſeſeque præbent conſpicienda. Vos autem, urgebam ego, Meſſenii, nunc Philippum conſideratis ut largum promiſ-

ὦ

ſorem, beneficum, liberalem; at ſi ſanâ eſtis mente, illum fugere, atque averſari debetis, veluti jam deceperit, multâque vos fraude circumvenerit. Cuſtodiendis, conſervandiſque Urbibus plures, & variæ ſunt Medius fidius inventæ, excogitatæque munitiones, ut vallum, muri, foſſæ, aliaque id genus; quæ omnia ut perficiantur,

ἢ δαπάνης ἀπολῆς φροσδέεται. Εἴ δέ τι καινὸν ἡ φύσις ἦρ' ὧν φρονούντων ἐν ἑαυτῇ κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μὲν ἴσῃ ἀγαθὸν ἢ σωτήριον, μάλιστα δ' τοῖς πλήθεσι φρὸς τοὺς Τυράννους. Τί δ' ἐστὶ τοῦτο; Ἀπιστία. Ταύτῃ φυλάττετε τοίνυν αὐτὴν ἀπτέχεσθε. Ἐὰν ταύτῃ σώζητε, οὐδὲν δεινὸν μὴ πάσητε. Τί οὖν ζητεῖτε; ἔρομαι, ἐλευθερίαν; οὐ γὰρ ὁρᾶτε Φίλιππον ἀπολωλοτότας ταύτην ἢ τὰς φροσηγορίας ἔχοντας; βασιλεὺς γὰρ ἢ Τύραννος ἅπας, ἐχθρὸς ἐλευθερίᾳ, ἢ νόμοις ἐναντίος. Οὐ φυλάξεσθε, ὅτως, ἔρομαι, μὴ πολεμεῖ ζωσιῶτες ἀναλλαγήσεται, διακόσιοι ὄντες; Ταῦτα ἀκούσαντες ἐκεῖνοι ἢ θορυβῆντες, ὡς ὀρθῶς λέγεται, ἢ πολλὰς ἑτέρας λόγως παρὰ ὄλῃ φρίεβιων, καὶ παρόντος ἐμοῦ, καὶ πάλιν ὕστερον ἀκουσάντες, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν μᾶλλον ἀπορήσοντας τὸν Φιλίππου φιλίας, οὐδ' ὧν ἀπαγγέλλεται. Καὶ ὁ τοῦτό ἐστι ἄπτοτον, εἰ Μεσσήνιος ἢ Πελοποννήσιόν τινες, παρ' ἃ τῷ λογισμῷ βέλτιθ' ὁρῶσι, τὸ φρόξυσιν: ἀλλ' ὑμεῖς αὐτοὶ, οἱ ἢ σωνῆντες αὐτοί, ἢ ὄλῃ λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν, ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς πεισιχίζεσθε, ὡς ἐκ τοῦ μηδὲν ὄλῃ ποιεῖν λέγετε, ὡς ἔμοὶ δοκεῖ, πάντα ὑπομένανται. Οὕτως ὑ παραυτίκα ἡδονὴ ἢ μανία μείζον ἰσχύει τοῦ πόθ' ὕστερον σωοῖσθ μέλλοντος. Περὶ μὲν δὴ ὄλῃ ὑμῖν πρακτέον, καθ' ὑμᾶς αὐτὸς ὕστερον βουλεύσεθε, ἂν σώφρονῆτε. Λ' ὅ γὲ ὑμῖν ἀποκρινάμενος τὰ δίοντ', ἂν ὄντ' ἐφησιμένοι, πειθ' ἡδὴ λέξω. Νῦν μὲν οὐδ' δικαιον,

operis, arte, pecuniis indigent. At natura hominum, qui mente, & prudentia valent, salutis præsidium in se habet unum, commune omnibus, firmissimum, salutare, præsertim verò popularibus Imperiis contra Tyrannos. Quid autem hoc rei est? Mehercule diffidentia. Hanc diligenter tuemini, hanc retinete, eâque retentâ, custoditâque nihil vobis adversi, nihil mali potest accidere. Quid igitur vobis in votis est? Libertatem? An non prospicitis, Philippum à Libertatis nomine vel ipsas appellationes habere alienissimas, ac remotissimas? Rex enim, & Tyrannus idem valet, ac bellum gerere cum aliorum libertate, perpetuas denuntiare legibus inimicitias. An non istud se vobis ante oculos offert, nec animadvertis, dum gravi-, incommodoque bello solvi quæritis, & liberari, in alienam incidere servitutem? Hæc illi ut vera, opportunaque Reipublicæ benevolis auribus, lætoque murmure excipientes, pluresque deinde sermones alios & à me præsente, & à Legatis reliquis eo, quo par erat, animi ardore audientes, attamen nihil magis à Philippi familiaritate abstinuerunt, nihil magis ejus promissa repudiarunt. Cum tamen nemo absurdum, atque à re alienum existimat, si Messenii, aut aliqui è Peloponnensibus quidpiam agant contra quàm recta agendi ratio suadeat. At vos, qui & prudentiæ laude celebramini, & ad quorum aures perferuntur quotidie hujuscemodi Oratorum voces: quomodo excusari possitis, si vos lateat, (& latet utique meâ sententiâ) manentibus vobis in hac socordia, pigritiaque agendi, omnia mala perferenda esse. Adeo verum est, præsentem otii dulcedinem remotâ, expectataque utilitate vehementiùs rapere Mortalium animos. Verùm de iis, quæ, si à mente non aberratis, curari à vobis, atque expediri opus est, postmodum deliberabitis. Quid autem respondendum Macedonicis Legatis decernere debeatis, nunc vobis exponam. Sed ii vellem adessent,

tendi Civitati insidias, indagine cingi;

Athe-

ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἐντυγχάνοντας τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς ἐπείσθητε ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, καλεῖν. Οὔτε γὰρ ἐκεῖνος αὖ ποτε ὑφείμενα φαίνεται, ὅτε μὴ ὑμεῖς πρῶτοι δι' ὅτι ἐπαίσασθε πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα φράζειν τυγχάνοι εἰρήνης Φίλιππον δεῖσθαι. Ἀλλὰ μὰ πολὺ τούτων ἀρεσκότα τὰ τότε λεγόμενα, καὶ πάλιν γ' ἑτέρως καλεῖν. Τίνας; τοὺς λέγοντας ὅτ' ἐγὼ γεγενήμην ἤδη τῆς εἰρήνης, ἀπὸ τῆς ὑστέρας ἣν ἐποιησάμην πρεσβείας, τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, αἰδόμενος φανερὸς ἐμαυτῷ τὴν πόλιν, φαῦλος ἐγὼ ἐμαρτυρόμην, καὶ οὐκ ἐᾶν προῖδαι Πύλας, ἰδὲ Φωκέας, οἷς ἐγὼ μὲν ὑδαρὴς εἶναι, ἐκείνοις δύσκολος καὶ δύστροπος εἰμί τις αὐθρωπος. Φίλιππος δ', ὥσπερ εἰκὸς ἦν ὑμεῖς, ἐᾶν παρέλθῃ, φράζει, καὶ Θεσπιὰς μὲν καὶ Πλαταιὰς τειχιεῖ, Θηβαίοις δ' παίσει τῆς ὕβρεως, χερρόνησον δ' τοῖς αὐτοῦ τέλεσι δωρήσεται, Εὔβοιαν δ' ἐκ τῶν Ὠρεστῶν αὖτ' Ἀμφισσέων ὑμῖν ἀποδώσεσθαι. Ταῦτα γὰρ ἅπαντα ἐπὶ τῷ βήματος ἑστηκὼς μεμνησόμενος οἶδ', ὅτι ῥηθέντα, κἀπεὶ ὄντες ὑ δεινοὶ τοὺς ἀδικοῦντας μεμνῆσθαι· καὶ τὸ πάντων αἴσχιστον, καὶ τοῖς ἐγγόνοις φοβερὸν τὸν ἐλπίδας τῶν ὄντων εἰρήνην εἶναι ταύτην προσθεῖσθαι· οὕτω τελέως ὑπῆχθητε. Τί δὴ ταῦτα νῦν λέγω; ἐκ καλεῖν φημι δεῖν τούτους; ἐγὼ νὴ τοὺς θεοὺς τἀληθῆ μετὰ παῤῥησίας ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, ἢ οὐκ ἀποκρίνομαι· ἐγὼ ἵνα εἰς λοιδορίαν ἐμαυτὸν, ἐμαυτῷ δὲ ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω, τοὺς δ' Athenienſes, illoſque ad concionem vocari æquum eſſet, qui ad vos [13] detulerũt magna Philippum promittere, iiſque promiſſis vos delinitos ad ſanciendam cum illo pacem ſuaſerunt. Nam & ego nunquã in ea eſſe legatione ſuſtinuiſſem, & vos refugiſſetis incæpto abſiſtere bello, ſi nobis in cogitationem cæciditſſet, Regem conciliato fœdere ea, quę fecit, patraturum. Sed quæ dicebantur, longè diſtabant ab iis, quæ deinde confecta ſunt. Alios iterum arceſſi vellem. Quos? Eos quidem, qui, (cum ego domum regreſſus ex altera legatione, quam miſiſtis ad ſuſcipiendum percuſſi jam fœderis juramentum, animo planè conſpiciens Rempublicam decipi, doloque malo deludi, id vos audacter monerem, hujus improbitatis me teſtimonium [14] darem, nec meâ ſententiâ permitterem Pylas, Phocæamque deſeri); eos inquam, qui tunc vociferabantur me, utpote aquâ [15] potum, eſſe hominem aſpero, difficilique ingenio, ſed Philippum, cum advenerit, perfecturum quicquid votis, ac deſiderio veſtro complectebamini; inſtauraturum Theſpiam, Plataeaſque; daturum operam, ut ceſſent ab inferendis injuriis Thebani; ære ſuo Cherſoneſum [16] perfoſſurum; dimiſſoque vobis Orchomeno, Eubœâque damnum, quod perdita Amphipoli feciſtis, diſſoluturum. Hæc ſiquidem omnia pro concione renuntiata ſunt, idque, ſcio, memoria retinetis, quamquam ii perfacilè vobis excidant, qui peſtem, perniciemque afferunt Reiipublicæ. Quod autem reliqua longè ſuperat dedecoris turpitudine, ſpe freti, pacem promiſſa vobis perſoluturam, ejuſdem pacis fœdere Poſteros etiam devinxiſtis. Adeo dolis ad eam faciendam, ſuſcipiendamque fuiſtis impulſi. At cur iſta commemoro? Cur hos in medium vocari velim? Fatebor equidem per Deos immortales, ſummaque uſus dicendi libertate verum vobis nulla verborum caligine occultabo. Non ideo velim, ut qui olim convitiis dehoneſtatus fui [17], æquè nunc mihi à vobis famam conciliem; neque

δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἐξ ἀρχῆς ᾗ νῦν παρόντ' ἀφέρασιν τὰ πάλαι γέ τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου: νῦ δ' ἵνα τἀλλ' ἀδολεσχῶ: ἀλλ' ὑμεῖς ποθ' ὑμᾶς λυπήσεν ἃ Φίλιππος πράττει μᾶλλον, ἢ τὰ νυνί. Τὰ γὰρ πραγματα ὁρῶ προβαίνοντα, ᾗ οὐχὶ βουλοίμην μ' ἂν εἰκάζειν ὀρθῶς: φοβοῦμαι ᾗ μὴ λίαν ἐγγὺς ἢ τοῦτ' ἦλθη. Ὅταν δ' ὑμεῖν ἀμελεῖν ἐξουσία γίγνηται ἅπαντ' συμβαινόντων, μὴ ὑ ἀκούτε, ὅτι ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἔσιν, ἐμοῦ, μὴ ὑ τῦ δεῖνος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντα ὁράτε, ᾗ εἰδῆτε, ὀργίλος ᾗ πραχεῖς ὑμᾶς ἔσεσθαι νομίζω. Φοβοῦμαι ὑ μὴ σφ' αὐτίων σσιωσπικότων, ἐφ' οἷς αὐτοὺς σωίσασι δ' ἀφροδισικπόσι, τοῖς ἐπαορδωῶ τί πεπραμένοις σφ' διὰ τούτους ἀπολωλόσιν, τῇ παρ' ὑμῶν ὀργῇ πεχέτσειν συμβῇ. Ο'ρῶ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ἑνίους, ὐκ εἰς τοὺς αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλισα τλιὼ ὀργλὼ ἀφέντας. Ἔσς οὖ ἔτι μέλλει καὶ σωίσασι τὰ πράγματα, ᾗ κατασκιόμεν ἀλλήλων, ἕκασον ὑμῶν, χάπερ ἀκριβῶς εἰδότα, ὅμως ἐπαναμιμῆσαι δόκομαι, τίς ὁ Φωκίας ᾗ Πύλας πόσας ὑμᾶς φρόδωσι; ὧν κατεσὰς ἐκεῖνος κύριος, τῆς ἐπὶ τλιὼ Αττικλιὼ ὁδῦ ᾗ τῆς ἐν Πελοπόννησον κύριος γέγονε, ᾗ πεποίηκεν ὑμῖν, μή τε πεζῇ σφ' ἄκοιν, μή τ' ὑπὲρ σφ' ἕξω πραγμάτων εἶναι τλιὼ βουλλὼ, ἀλλ' ὑπὲρ σφ' ἐν τῇ χώρᾳ, ᾗ τῷ πρὸς τλιὼ Αττικλιὼ πολέμῳ, ὃς λυπήσει μ' ἕκασον, ἐπειδὰν παρῇ, γέγονε δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ ὑμέρᾳ. Εἰ γὰρ μὴ παρεμέδωτε τοῦ' ὑμεῖς, ὐδὲν ἂν ὧδ' τῇ πόλει πράγμα. Οὔτε γὰρ ναυσὶ δ'ὅτω κρατήσας εἰς τλιὼ Ατ-

neque ut nugaciter garriam, inutilesque sermones interseram; neque ut meis conviciatoribus novam à Philippo mercedem pro præsenti dedecore accipiendi occasionem præbeam. Sed quia puto ea, quæ nunc ab ipso geruntur, majorem aliquando vobis dolorem datura esse, quàm qui modò vos afficit. Video enim quò res progrediuntur, atque utinam falsà tenear conjecturâ, sed vereor, ne quàm mox calamitas ad fines nostros accedat. Quando igitur gravissimi rerum casus vos urgeant, ab eisque nullatenus possitis mentem deflectere; & quando, quantam illi afferant Reipublicæ flammam, non ego, non quispiam alius certiores vos faciet, sed ipsi percipietis oculis vestris, experientia docebit; tum sanè irato, asperrimoque vos animo futuros arbitror; ac simul metuo, ne si modò qui causam dederunt publicis malis, culpam suam tacuerint, vos hac ipsâ iracundiâ in alteros illos feramini, qui ut plurimùm sub manus cadunt. Dum itaq; manent adhuc res integræ, dum nondum advenit id, quod eventurum timeo, & ego, iique unus alterum invicem audire, & interrogare potest, cupio unumquemque vestrûm, quāvis rei non ignarum, intelligere, & commonefieri, cujus consilium fuerit, Phocenses, Pylasq; Philippo cedere, quis eas abiicere vos persuaserit. Quæ sanè loca postquam in ejus manus, ac potestatem venerunt, simul & viæ, ingressusque venerunt, per quos in Atticam, & Peloponesum transmittitur. Atque inde perfectum est, ut non pro alieno jure tuendo, non pro rerum externarum cura, sed pro arcēda à finibus nostris pernicie, pro bello ab Attica detrudendo Concio vobis cogenda, consilium capiendum sit. Et sanè istud bellum, dolore, ac lacrymis impleturum, cum aderit, Cives omnes, eo die conflatum est, quo Urbes illæ Philippo suffragiis nostris dimissæ sunt. Nisi enim dolo tum capti, circumventique hanc sententiam complexi fuissetis, nullum foret incommodū, nullum negotium Reipublicę. Nam Philippus, qui non tenet Maris imperium, classe nunquam

posset

Ἀττικὴν μὴ διὰ σοῦ τοῦ Φιλίππου, οὔτε πεζὸν βαδίζοντα ὑπὲρ τὰς Πύλας καὶ Φωκέας· ἀλλ' ἢ τὰ δίκαια αὐτοῖς εἶναι, καὶ τὴν εἰρήνην ἄγειν ἡσυχίαν ἔχοντα, ἢ παρασκήνια καὶ λάθρα ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ, δι' ὧν τότε ὕστερον τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησε. Ταῦτ' οὖν, ὡς μὲ ὑπομνῆσαι, γνῶ ἱκανὸς εἶρηται· ὡς δ' ἂν ἐξεταζόντων μάλιστα ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο ὦ πάντες Θεοί. Οὐδὲν γὰρ ἐκωλύομεν αὐ ἔγωγε, εἰδ' ἐν δίκαιος ἦν, ὑπολαμβάνειν, μετὰ τῶν πάντων καθ' ὧν τῆς ζημίας δίκην ὑποσχεῖν.

poſſet in Atticam tranſmittere ; nec ultra Phocæam, & Pylas terreſtribus Copiis iter habere. Quapropter vel à Recti finibus non diſcederet; vel cuſtoditâ pace ſervaret otium; vel è veſtigio premeretur bello, ei non diſſimili, quo dudum concuſſus, ac labefactatus pacem ſummopere deſideravit. Hæc, ut vos de veſtris periculis admoneam, ſatis dixi. Ipſa verò pericula, ne illa melius experimento comprehendatis, Dii, Deæque omnes avertant. Nolo enim quemquam, etſi omnia ſit meritus, cum omnium diſcrimine obrui malis, dare pœnas in communi calamitate, Reique publicæ oppreſſum ruinis cadere, atque interire.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΕΡΡΟΝΗΣΟΥ ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Τὸ ἀχθὲν ὄχλον τῇ πόλει ἀναπεῖσαι βέλοντες οἱ Ἀθηναῖοι, εἰς Χερρόνησον στρατηλατοῦσιν ἐπὶ τοὺς ἐποίκους ἐπικαλοῦντες. Ἀπὸ δὲ Καρδιανῶν ὁ δὲ τὸ Φιλίππου συμμαχὸν ἀποπεμφθέντες οἱ ἐπίκοποι τὴν ἐκείνου πόλιν ἐπέρχονται. Ἀλλὰ ταύτης τῆς Βασιλέως δυναμεῖ ἐν ὀργαλέῃ καθεσθῶσης, τὴν ὕβριν ἀμυνόμενος ὁ Διοπείθης, τὴν παραδαλάσσιον Θρᾴκην τῷ Μακεδόνι ὑπήκοον κατεδαφίσατο. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τῷ Ὀδρυσιακῷ πολέμῳ κατεχόμενος, Ἀθηναίοις πρέσβεις ἀπέστειλε, τὴν Διοπείθη καταγορήσοντας, ὡς πρὸς τὰς σπονδὰς ἠδικηκότα. Καὶ τούτων μὲ τιμωρῆσαι, τὴν δ' ἀνδρὸς διακόσας ἀξιώσοντας. Τὰς αἰτήσεις πληρῶσαι δὲ φιλιππιζόντων ῥητόρων τινὲς προβιβάζουσι. Ὁ Δημοσθένης δ' ἀνθεστήκει, τὸν μὲ βασι-

DE CHERSONESI REBUS. ARGUMENTUM.

Ad exonerandum [1] *Plebe Civitatem Colonos in Cherſoneſum* [2] *Reipublicæ patrimonium duce Diopithe miſerant Athenienſes. Coloni à Cardianis* [3] *Philippi ſocijs repudiati Urbem aggreſſuntur. Qui Regis auxilio confiſi matâ, Diopithes injuriam vindicaturus, maritimam Thraciæ oram devaſtat, quæ Macedoni* [4] *obtemperabat. Rex Odryſiaco* [5] *bello detentus cum non poſſet ab eo diſcedere, Legatos Athenas mittit, de violata pace Diopithem accuſaturos; ejus etiam, & Exercitus dimiſſionem poſtulaturos. Populo poſtulata facere ſuadent Oratores aliqui Philippo addicti. Contradicit Demoſthenes; Regem ut fœdifragum inſectatur; Diopithem ut innocentem, utilemque Reipublicæ defendit, admonetque ex bu-*

στιλία ὡς παράπαντον καταδωκει, ὃν ὁ Διοπείθη ὡς αἴτιον, καὶ τῆ πόλει μάλιστα χρήσιμη ὑπεραπίζει. Ταύτη σύμφορον ἔναι τέλος ὑποτιθέμενος τὸ στράτευμα τοῦτο μὴ διαλυθῆναι.

De Chersonesi Rebus.

hujus emolumento esse istud Legionum robur non dissipari.

ΛΟΓΟΣ.

ORATIO.

ΔΕΙ μέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς λέγοντας ἅπαντας ἐν ὑμῖν μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι λόγων μηδένα, μήτε πρὸς χάριν: ἀλλ' ὃ βέλτιστον ἕκαστος ἡγεῖται, τοῦτ' ἀποφαίνεσθαι: ἄλλως τε, καὶ περὶ κοινῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων ὑμῶν βουλομένων. Ἐπειδὴ δ' ἔνιοι, τὰ μέν, φιλονικίᾳ, τὰδ' ἤ τινι ἴσως αἰτίᾳ προάγονται λέγειν. Τμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πολλοὺς δεῖ πάντα ταῦτ' ἀφέντας, ἃ τῇ πόλει νομίζετε συμφέρειν, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ πράττειν. Ἡ μὲν αὐτοῦ πρόνοια, περὶ μὲν τῶν ἐν Χερρονήσῳ πραγμάτων ἐστὶ καὶ τῆς στρατείας, ἣν ἐνδεκάτῳ μῆνα τυτὶ Φίλιππος ἐν Θράικι ποιεῖται. Τῶν δ' λόγων οἱ μὲν ἄλλοι, περὶ ὧν Διοπείθης πράττει, καὶ μέλλει ποιεῖν, εἴρηται. Ἐγὼ δ' ὅσα μέν τις αἰτιᾶται τινα τούτων, ὡς κατὰ τοὺς νόμους ἐφ' ὑμῖν ἐστι ὅταν βούλησθε κολάζειν, καὶ νῦν ἔστι δοκῇ, κἂν σμικρὸν ἐπιχρῶσι, περὶ αὐτῶν σκοπεῖν ἐγχωρεῖν ἡγοῦμαι. Καὶ οὐ πάνυ δεῖ περὶ τούτων οὔτ' ἐμὲ, οὔτ' ἄλλον εὐβέλεια διιχυρίζεσθαι. Ὅσα δ' ἐχθρὸς ὑπάρχων τῇ πόλει Φίλιππος, καὶ διωκάμενι πολλῇ περὶ Ἑλλήσποντον ὤν, πράττει παρολαβὼν, κἂν ἅπαξ ὑστερήσωμεν, ὡς ἔγ' ἔξομεν σῶσαι. Περὶ τούτων δ'

EΣset optàdum maximè, Athenienses, ut qui publicè apud vos dicunt, non gratiâ, aut odio, sed iis sententiis, quas optimas, æquissimasque reputant, moderarentur Orationes suas; præsertim cum de maximis rebus, & ad communem salutem pertinentibus afferenda vobis consilia sunt. Verùm cum æmulatione, aut alia quacumque causa modum sibi in dicendo statuant, salus, Athenienses, Reipublicæ postulat, ut nullâ ipsorum habitâ ratione ea frequentes decernatis, ac perficiatis, quę Civitati otium, & dignitatem datura esse videantur. Et sanè cum omne vestrum studium, cura, cogitatio ad ea, quæ in Chersonesò aguntur, atque ad susceptam à Philippo, hoc undecimo jam mense, Thracicam expeditionem referenda sit, maxima Oratorum pars ad ea, quæ Diopithes gerit, aut meditatur diligenti curâ vos avocat. Ego equidem, cum ii deferuntur, in quos cum vultis, modò ne, an parva sit mora, vestrum arbitrium est, legibus animadvertere, quodcumque tempus idoneum puto, ipsorum criminibus expendendis, nec in hujusmodi Causis vel à me, vel à quovis alio multùm pugnandum, & contendendum arbitror. Sed illud, quod promptam, certissimamque vobis afferet utilitatem, enitendum maximè, & conservandum, ut omni belli apparatu ad ea tuenda loca instruamini, quæ circa Hellespontum conatur Philippus hostis Reipublicæ ingenti Exercitu in servitutem adducere, quibusque si paullum modò cunctabimur, nequicquam ibimus opitulatum. A qua cogitatione, con-

δ' ὅλως τῶν τοιούτων συμφέρειν, καὶ βεβαιοῦσθαι, καὶ παρασκευάζεσθαι, καὶ μὴ τοῖς περὶ τῶν ἄλλων διορίσοις, καὶ τοῖς κατηγορίαις ἀπὸ τούτων ἀποδράναι. Πολλὰ δ' ἀκούσαιμεν ἂν ἐν ὑμῖν, εἰ δοκοῦσι λέγειν παρ' ὑμῖν, εἰ δοκοῦσι ἥττων, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι εἰπόντος ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἄρα δεῖ τὸν συμβουλεύοντα, ἢ πολεμεῖν ἁπλῶς, ἢ ἄγειν τῶν εἰρήνην συμβουλεύειν. Ἔτι δ', εἰ μὲ ἠσυχίαν Φίλιππος ἄγει, καὶ μήτε ἂν ἡμετέρων ἔχοι παρὰ τῶν εἰρήνην μηδὲν, μήτε συγκαλέσεται πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ὑμᾶς: οὐδὲν δεῖ λέγειν, ἀλλ' ἁπλῶς εἰρήνην ἄκτιον: καὶ τάχα ἀν' ὑμῶν ἔστιμα ὑπάρχοντα ἀφῇ. Εἰ δ' ἃ μὲ ὑμεῖς ὠμόσαμεν, καὶ ἐφ' οἷς τῶν εἰρήνην ὠκτιώσαμεθα, ἔστιν ἰδεῖν, καὶ γεγραμμένα κεῖται: φαίνεται δ' ἀπ' ἀρχῆς ὁ Φίλιππος, πρῶτ διαπεῖθων ἐκπεποίηται καὶ τοὺς κυρίους, ὃς νῦν ἀπίστων ἀπεποίηται τὸν πόλεμον, πολλὰ μὲ ἡμετέρων ἀδίκως εἰληφὼς, ὑπὲρ ὧν ἐψηφισμεθ' ὑμέτερα ἐγκαλοῦντα κύρια ταυτί: πάντα δ' τὸν ἄλλον χρόνον σωιζῶς τε ἡμῖ ἄλλων ἐλλήνων, καὶ βαρβάρων κατεβάινων, καὶ ὑφ' ἡμᾶς συκαλεζόμενος: τί τῶτο λέγουσιν ὡς πολεμεῖν ἁπλῶς, ἢ ἄγειν εἰρήνην δεῖ; ἀ γὰρ αἵρεσίς ἐστιν ὑμῖν τῦ πράγματος, ἀλλ' ὑ πολέμητεται τὸ δικαιότατον, καὶ ἀναγκαιότατον ἡμῖ ἔργον, ὃ ὑπερβάινειν ἐκόντες ὅτου. Τί οὖν ἐστι τῦτο; ἀμύνεσθαι τὸν πρότερον πολεμοῦντ' ἡμῖν.

Πλὴν εἴ μὴ τῦτο λέγουσι τὴ Δία, ἕως ἂν ἀπέχωσι τῆς Αττικῆς, καὶ τὴ Πειραιᾶς ὁ Φίλιππος, ἵτ' ἀδικεῖ τὴν πόλιν, ὅτε ποιεῖ τὸν πόλεμον. Εἶδ' ἐκ τῶτων τὰ δίκαια τίθενται, καὶ τὴν εἰρήνην ταύτη ὁρίζωσι: ὅτι μὲ δ' ἐπιτρέπειν ἔδ' ὅσια, ἵτ' ἄσυλα λέγειν, ἔδ' ὑμῖν ἀσφαλῆ, δῆλόν ἐστιν ἅπασιν. Οὐ μὴν, ἀλλ' ἐναντία συμβαίνει τοῖς κατηγορίαις, ἃς Διοπείθης κατηγορεῖ, καὶ αὐτὰ ταῦτα λέγω αὐτός.

consilioque ne vos turbulentæ, de rebus aliis conciones, atque hujuſmodi accuſationes avertant. Multa vehementi me tenent admiratione, quæ ſæpius infiguntur auribus veſtris; id autem non minus admiratus ſum, quod nuper [7] in Senatu quempiam ambigentem audivi, bellum ne vobis, an pax conſulenda ſit. Pax utique, ſi pacem agat Philippus; ſi dum agit, à veſtris rebus abſtineat, nec ſubornandis omnibus contra vos Mortalibus pacis otio abutatur. Si ita res habeat, pax certè retinenda eſt, non deliberanda, & per vos non video fore, quin retineatur. At verò ſi conſcriptæ pacis conditiones, ac jurejurando confirmatæ, quibus fœdus percuſſum eſt, conſpiciantur; ſimul autem appareat, eas Philippum uſque ab initio violaſſe, cum nondum [8] Colonos Diopithes deduxiſſet, qui nunc bellum facere inſimulantur; aliquid etiam rerum noſtrarum uſurpaſſe, cujus objurgatio injuriæ præcipuis [9] hiſce decretis veſtris continetur; nullum denique fuiſſe reliquum tempus, quo aſſiduè quodcumque Græcorum, aut Barbarorum in ſuam redegit poteſtatem, non traduxerit in veſtram perniciem, atque adornaverit, quid hæſitantes diſputant, utrum bellum, an pax præhabenda ſit. Non enim optio nobis datur, ſed res una amplectenda relinquitur, eaque juſtiſſima, ac neceſſaria, quam iſti volentes, lubenteſque ſilentio prætergrediuntur. Quid autem hoc rei eſt? Id ſanè, ut ejus injurias ulciſcamur, à quo primùm fuimus bello laceſſiti. Niſi fortè Mediuſſidius hoc dicant, quouſque ab Attica ſe cohibeat, aut à Piræo [10] Philippus, non bello peti Rempublicâ, non damnis affici. Si anguſtis hiſce finibus pacis jura, fœderum leges circumſcribunt, cõpertum omnibus, ac manifeſtum erit eos multùm errare, atq; impiam ſententiam

Τί

loqui, intolerandam, Reiq; publicæ periculoſam. Dum verò hæc dicunt, non vident eas ipſas accuſationes improbare, quibus Diopithem petunt? Quid

Τί γὰρ δ' ἴσχετε τῷ μὴ Φιλίππῳ πάντα τἄλλα ποιεῖν ἐξουσίαν δώσομεν, ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ἀπέχηται: τῷ Διοπείθει δ' οὐδὲ βοηθεῖν τοῖς Θρᾳξὶν ἐξέσαι, ἢ πόλεμον ποιεῖν αὐτὸν φήσομεν; ἀλλὰ νὴ Δία, ταῦτα μὲν ἐξελέγχονται: ἡδὺ ποιῶν οἱ ξένοι παρῆκται τὰ ἐν Ἑλλησπόντῳ, τῷ Διοπείθει δ' ἀδικεῖ καταγωγὰ τὰ πλοῖα, τῷ δεῖ μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ, ἔσω. Γιγνέσθω ταῦτα, ἀδεῖ ἀντιλέγω. Οἶμαι μέν τι δεῖν, εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἐπὶ ταῖσι δικαίοις ταῦτα συμβουλεύουσιν, ὥσπερ τὴν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει δύναμιν καταλύσαι ζητοῦσι, τῶν ἐφεστηκότα, τῷ τοιζόντα χρήματα ταῦτ' διαβάλλοντες ἐν ὑμῖν: ὥστω τὴν Φιλίππου δύναμιν δεῖξαι διαλυθησομένην, ἀν ὑμεῖς ταῦτα πείθησθε. Εἰ δὲ μὴ, σκοπεῖτε ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν, ἢ καθιστᾶσι τὴν πόλιν εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον, δι' ὃ τὰ παρειλόντα φράγματα ἅπαντ' ἀπόλλυσιν. Ἴσε γὰρ δήπου τοῦτ', ὅτι οὐδεὶς ἦν ἁπάντων πλέον κεκράτηκε τῆς πόλεως Φίλιππος, ἢ τῶ πρότερος φοβεῖσθαι γίγνεσθαι. Ὃ δὲ γὰρ ἔχων δύναμιν σωσπερεῖαν ἀεὶ περὶ αὐτὸν, καὶ φοβούμενος ἃ βούλεται πράξας, ἐξώρμησε ἐφ' ὃς ἂν αὐτῷ δόξῃ, πάρεστιν. Ἡμεῖς δ' ἐπειδὰν πυθώμεθά τι γιγνόμενον, τιμωρεῖσθαι δορυβούμεθα, καὶ παρασκευαζόμεθα. Εἶτ' οἶμαι συμβαίνει, τῷ δὲ, ἐφ' ἃ ἂν ἔλθῃ, ταῦτ' ἔχειν κατὰ πολλὰ ἡσυχίαν: ἡμῖν δ' ὑστερίζειν, τῷ ὅσα ἂν δαπανήσωμεν, ἂν πάντα μάτην ἀπολωκέναι, τῷ τὰ δέ ἔχειν, καὶ τὸ βουλεύεσθαι κωλύειν ἐνδεδέχθαι: ὑστερίζοντας δὲ τῷ ἔργων αἰσχύνην προσοφλισκάνειν. Μὴ τοίνυν ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι τῷ

enim? Per nos licebit Philippo, dummodo Atticæ temperet, quicquid vult armis concutere, ac labefactare; Diopithi non licebit Thracibus opem ferre, eamque ob rem bellum ab eo geri commentabimur? At in quo, per Deos immortales, tota istorū accusatio versatur? Mercenarii milites Hellespontum vastant, damnis cumulant; Diopithes naves prædatur, injurias affert; ejus audaciam refrænare necesse est. Sint hæc, nihil moror, non contradico. Verùm si una, eademque mente ad omnem æquitatem, utilitatemque Civitatis re verâ accommodant consilia sua, sicuti nervos istos Reipublicæ studeant incidere, eamque despoliare hoc militum robore; quapropter ipsorum, Ducem, eumdemque Ærarium locupletantem apud vos calumniantur; ita (si vos ad ista adiiciatis animum) eos, puto, oporteret suum pariter à Philippo exercitum mox dimittendum ostendere. Sin autem; animadvertite hujusmodi consiliis nihil aliud illos moliri, quàm ut Urbem coniiciant in eas ipsas angustias, unde superioribus annis nonnisi diminutâ majestate se potuit exsolvere. Namquis vestrûm ignorat, hanc Philippo fuisse potiorem artem superandæ Reipublicæ, antevertere scilicet, ac primum rebus adesse. Cum enim suas Copias habeat semper promptas, atque expeditas, quod mente gerendum concipit, re statim absolvit, & quem sibi delendum statuit, confestim opprimit. Nos autem, postquam aliquid gestum accipimus, tum maximè " tumultuamur, instruimur, imperamus arma expediri; quare consentaneum arbitror, & illum permultum otium, quas invadit, rerum potiri, & nos destitui; nec alium constare nobis fructum profusi Ærarii, quàm supervacaneum belli apparatum, atque irriti conatus dedecus; interim verò posse in omnium oculis, incendi nos Regis odio, ejusque impediendæ expeditionis cupidos quidem fuisse, sed tardos, aut impares. Et sanè, Athenienses, id vobis cer-

καὶ νῦν τάλλα μὲν ἐστι λόγου ταῦτα, καὶ προφάσεις· πράττεται δ' οὗτο, καὶ κατασκάζεται, ὅταν ὑμῶν μὲ οἰκαμενόντων, ἐξῶ δ' ἀνθρώπως ὅσπις τῆ πόλει δυνάμενος, μετὰ πλείστης ἡσυχίας πάντ' ὅσα βούλεται, φίλιππος διοικήσεται. Θεωρεῖτε γὰρ τὸ παρὸν πρᾶγμα, ὃ γίγνεται. Νυνὶ δυνάμειν μεγάλων ἐκεῖνος ἔχων ἐν Θράκῃ διατρίβει, καὶ μεταπέμπεται πολλὰ, ὡς φασιν οἱ παρόντες, ἀπὸ Μακεδονίας, καὶ Θετταλίας. Ἐὰν οὖν πεμφθείσας τοὺς ἐτησίας ἐπὶ Βυζάντιον ἐλθὼν, πολιορκῇ, ὁρᾶτον μὲ οἱεσθε τοὺς Βυζαντίους μενεῖν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀνοίας, ὥσπερ νῦν, καὶ ὅτε παρεκάλεσεν ὑμᾶς, ὅτε βοηθεῖν αὐτοῖς ἀξιώσειν; ἐγὼ μὲ οὐκ οἶμαι. Ἀλλὰ καὶ εἴ τισι μᾶλλον ἀπιστοῦσιν ἢ ἡμῖν, καὶ τούτοις εἰσφρήσεσθαι μᾶλλον, ἢ ἐκείνῳ παραδώσειν τὴν πόλιν, ἅπερ μὴ φάσαι λαβὼν αὐτούς. Οὐκοῦν ὑμῶν μὲ δυναμένων ἐνθένδ' ἀναπλεῦσαι, ἐκεῖ δ' μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης ἑτοίμου βοηθείας, ἐᾶν αὐτοὺς ἀπολωλέναι καλύσει. Νὴ Δία, κακοδαιμονῆσει γὰρ ἄνθρωπος, καὶ ὑπερβάλλουσιν ἀνοίᾳ; πάνυγε. Ἀλλ' ὅμως αὐτοὺς δεῖ σῶς εἶναι: συμφέρει γὰρ τῇ πόλει. Καὶ μὴν, οὐ δ' ἐκείνῳ δῆλον ἔσται ἡμῖν, ὡς ἐπὶ Χερρόνησον ὁρμήσει: ἀλλ' ἔγνε ἐκ τῆς ἐπιστολῆς δεῖ σκοπεῖν, ἵνα ἔτερμφε φρὸς ὑμᾶς, ἀμυνεῖσθαι φησι τοὺς ἐν Χερρονήσῳ. Αὖ μὲν τοίνυν ἡ τὸ σωσπικὸς τοῦτο πράτδμα, καὶ τῇ χώρᾳ βοηθῆσαι δωνήσεται, καὶ ἄμφ ἐκείνου τί κακὸν ποιῆσαι: εἰ δ' ἅπαξ διαφαρίσεται, καὶ διαλυθήσεται, τί ποιήσομεν, ἂν ἐπὶ Χερρόνησον ἴῃ;

certum, atque exploratum sit, quæcumque alia vobis dicuntur, dici tolùm ad occupandos vestros animos, detinendosque verbis, atque inani quapiam declamatione; hoc autem re verâ intendi, ut vobis in umbra, & otio domi confidentibus, foris orbatâ suis viribus Republicâ, facultatem habeat Philippus quicquid vult liberè agendi. Inspicite enim qui rerum status, quid modò rei geratur. Instructus ille maximo exercitu castra nunc habet in Thracia; mittitur ex Macedonia, & Thessalia, ut qui nunc adsunt renuntiant, multum legionibus supplementum. Igitur si flantibus Etesiis [11], quas expectat, mare transmittat, Byzantium veniat, obsidione premat; primùm ne existimatis Byzantios in ea, qua nunc, mansuros dementia, & vos summis precibus ad opem sibi ferendam non invocaturos? Ego equidem non existimo. Sed puto, quibuscumque potius tutelam Urbis, quamvis eorum fidem non æquè, ac vestram perspectam habeant, quàm se Regi daturos; nisi fortè maturatâ obsidione eludat iste Civium consilia, atque Urbem capiat. Tunc sanè quis jugum dejiciat ab illorum cervicibus, impedita hinc vobis per anni tempus navigatione, illic autem dissolutis viribus, quibus eos potuissetis ad salutem erigere, & cõfirmare. Per Deos immortales, dum rem suam negligunt, dum incuriosè agunt, intemperiis ne agitantur homines isti, aut excellunt amentia? Multùm quidem. Attamen illorum cura gerenda est, interest enim Reipublicæ. Neque verò id vobis certum, atque explo ratum est, Regẽ in Chersonesum non transmissurum. Quin si licet ex ejus literis, quas nuper accepimus, conjecturam capere, certiores nos facit, se pœnas ab iis, qui in Chersoneso degunt, repetiturum. Itaque si has Copias Reipublicæ retineatis, si vobis hoc integrum maneat Legionum robur, erit utique in vestra potestate & Sociorum provinciæ opem ferre, & illius Regno pernicies. Quod si hunc Exercitum dimittetis, si istos Imperii nervos obtruncabitis, quid agemus, quò nos convertemur, si ille in Chersonesum veniat?

πρᾶγμα ἔσαι βελτίω; ἀλλ' ἐνθένδε βουλήσομεν αὐτοὶ; ἢ δ' ὑπὸ τῆς πνεμάτων μὴ δωώμεθα; ἀλλὰ μὰ Δί' ἐκ ἤξει; ἢ τὶς ἐγγυητὰς ἐτι τύτου; ἀρ' ὁρᾶτε, ἢ λογίζεδε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὼ ἐκάσαι ὥραν τῦ ἔτους, εἰς ἃ ἐρημὸν τῆς οἴσεται δεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ὑμῶν ποῆσαι, ἢ παραδοῦναι Φιλίππῳ; τί δ' ἂν ἀπελθὼν ἐκ Θρᾴκης, ἢ μὴ δ' ἀφοσελθὼν Χερρόνησον, μὴδ' Βυζάντίφ, (ἢ γὰρ ταῦτα λογίζεδε) ἐπὶ Χαλκίδα, ἢ Μέγαρα ἴσως, τὸν ἀυτὸν τρόπον, ὅπερ πρώλω ἐπ' Ωρεὸν, πότερον κρύπτων ἐνδάδε ἀυτὸν ὁμολόδαι, ἢ φοσελθὼν τὸν πόλεμον φορ τλῶ Ἀττικλῶ ἔσαι, ἢ κατασκλάζειν ὦκεῖ τινα ἀχολίαν αὐτῷ; ἐγω μὲν οἶμαι τῦτο. Ταῦτα τοίνυν ἅπαντας εἰδότας ἢ λογιζομένους χρὴ, μὰ Δί' ἐκ ἤδη Διοπείθης πειρᾶται τὴ πόλει δωάμειν κατασκλάζειν, ταῦτων βασκαίνειν, ἢ διαλύειν πειρᾶδαι: ἀλλ' ἕτεραν αὐτὸν φοσπαρασκλάζειν, ἢ συμβάπτοντας ἐκείνῳ χρημάτων, καὶ τἄλλα πάντα ἐκείνῳ συναγωνιζομένους. Εἰ γάρ τις ἔροιτο Φίλιππον, εἰπέ μοι, ποτερ' ἂν βούλοιο τύτους τοὺς στρατιώτας, ὧς Διοπείθης νῦν ἔχει τῶν ὁπωσιτασῶν, ὠδὲν γὰρ ἀντιλέγω, ὠδ' ἐκείνῳ ἢ παρ' Ἀθηναίοις ὠδόκεῖν, καὶ πλείος γίγνεδαι, τῆς πόλεως συναγωνιζομένης: ἢ διαβαλλόντων τῶν, καὶ κατηγορύντων διαπαδῶναι, καὶ διαφθαρῆναι; τῦτ' ἂν οἶμαι φάσειν. Εἰδ' ἆ Φίλιππος ἂν ὔξετο τοῖς Θεοῖς, ταῦθ' ἡμῶν τινα ἐνδάδε φρύτυσιν; ἔτα ἔτι ζητεῖτε πόθεν τα τῆς πόλεως ἀπόλωλεν ὄντα; Βούλομαι τοίνυν φορ ὑμᾶς μετὰ παῤῥησίας ἐξετάσαι τὰ παρόντα πρᾶγματα τῇ πόλει: καὶ σκέψασθαί τί ποιῶμεν αὐτοὶ νῦν, καὶ ὅπως χρώμεδα αὐτοῖς. Ἡμεῖς ἔτε

Reum mecaſtor Diopithem judicabimus? At quid hoc ad rei ſalutem? Nos ipſi hinc ibimus opitulatum? Quid ſi per ventos non liceat? Verùm non eò contendet? Quo ſponſore, quo prædeid cautum nobis erit? Conſiderate igitur, Athenienſes, ac vobiſcum animo cogitate, quoddam fore anni tempus, quo, ſi valeat aliquorum ſententia, vos oporteat Philippo vacuum veſtris armis Helleſpontum deſerere. Quod ſi ſolvens ex Thracia non Byzantium, aut Cherſoneſum adeat (nam id quoque cogitandum eſt) ſed Chalcidem[21], aut Megaram[22], ut nuper Oræum[23]? Utrum putatis in rem cõmunem eſſe hìc illum armis ulciſci, ſimul autem permitti, Regionem vicinam Atticæ bello inflammare; quàm ipſi negotium illic faceſſere? Illic profectò, ſi me ſententiam rogas. Cum igitur hæc omnia oculis, ac mente conſpiciatis, non Diopithes reprehendẽdus, non vires, quas collegit Reipublicę, abiiciendæ ſunt, ſed inſtaurandæ novis viribus, atque amplificandæ; quin & ejus Ærarium pecuniis veſtris ſuſtentandum, ejus induſtriâ veſtrâ auctoritate, commeatu, omnique re militari ad pulcherrimam facinorum laudem acuenda eſt, animus excitandus. Etenim ſi quis Philippum interroget, utrum malit hos milites, qui nunc Diopithem ſequuntur, qualeſcumq; illi ſint (nihil enim contradico) potentia, & robore effloreſcere, Athenienſium laudibus ornari, Copiis augeri; an contra, perculſos nonnullorum calumniis, & accuſationibus diſtrahi, ac diſſipari, non dubito in hanc iturum ſententiam. Quod igitur ſummis precibus Deos oraret Philippus, id vobis authoribus impetrabit? Et poſtmodum adhuc quæritis, unde tanta ſint vulnera Reipublicæ? Dicam ego, & ulcus attingens, ſtatum Civitatis, & qui nobis ſit rerum uſus, qui modus gerendæ Reipublicæ, liberè vobis ante oculos ponam.

Nos

ὅτε χρήματα εἰσφέρειν βυλόμεθα, ὅτε
αὐτοὶ στρατεύεσθαι πολυμῶν, ὅτι ὅμ-
μοσιν ἀπέχεσθαι δυνάμεθα, ὅτε τὰς
συντάξεις Διοπείθει δίδομεν, ἀΦ' ὅ-
σα αὖ αὐτὸς αὐτῷ πορίσηται, ἐπαινῶ-
μεν, ἀλλὰ βασκαίνομεν, ἢ σκοπῦ-
μεν, πόθεν ἢ τί μέλλει ποιεῖν, ἢ πάν-
τα τὰ τοιαῦτα. Οὐ δικαιότερον ἦν ὑμᾶς
ἔχοντα, τὰ ἡμέτερα αὐτοῖς πράττειν
ἐθέλοντα: ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς λόγοις τὼν
τῆς πόλεως λέγοντας ἄξια, ἐπαινοῦμεν:
ἐν δὲ τοῖς ἔργοις, τοῖς ἐναντιωμένοις τούτοις
συναγωνιζόμεθα. Ὑμεῖς μὲν τοίνυν εἰώ-
θατε ἕκαστον τὸν παρόντα ἐρωτᾶν, τί
σοὶ χρὴ ποιεῖν; ἐγὼ δ' ἡμᾶς ἐρωτῆσαι
βυλομαι, τί σοὶ χρὴ λέγειν; ἢ γὰρ
μήτε εἰσάσατε, μήτε αὐτοὶ στρατεύσε-
σθε, μήτε ὅμ κοινῶν ἀρξεσθε, μή τε
τὰς τάξεις Διοπείθει δώσετε, μή τε
ὅσ' ἂν αὐτὸς αὐτῷ πορίσηται, ἐάσετε,
μή τε τὰ ὑμέτερ' αὐτοῖς πράττειν ἐθε-
λήσετε, ἵν' ἔχω τί λέγω. Εἰ γὰρ μὴδὲν
τοσαῦτ' ἐξουσίαν τοῖς αἰτιᾶσθαι, ἢ
διαβάλλειν βυλομένοις δίδοτε, ὥστε ἢ
περὶ ὧν αὖ φασι μέλλειν αὐτὸν ποιεῖν,
ἢ περὶ τούτων Φροντιστηρίων ἀκροᾶ-
σθαι: τί αὖ τις λέγοι; ὅτε τοίνυν δυ-
νατὰ ταῦτα ποιεῖν, ἑνίους ὑμῶν μα-
θὼν δέω. Λέξω δ' μετὰ παῤῥησίας,
ἢ γὰρ ἂν ἄλλως δυναίμην. Πάν-
τες ὅσοι πώποτ' ἐκπεπλεύκασι παρ' ὑ-
μῶν στρατηγοὶ, ἢ ἐγὼ πάρειμι ὅτιῶν τε-
μοῦμαι, ἢ παρὰ Χίων, καὶ παρὰ Ε-
ρυθραίων, ἢ παρ' ὧν ἕκαστοι δυνωνται,
τούτων ὅμ τὼν Ασιανῶν οἰκιωτῶν λέγω,
χρήματα λαμβάνουσι. Λαμβάνουσι δ'
οἱ μὲν ἔχοντες μίαν, ἢ δύο ναῦς, ἐ-
λάττονα: οἱ δὲ μείζω δύναμιν, πλείονα.

Καὶ

Nos nec volumus tributis Ærarium alere, non ipsi arma ferre, non manus à pecuniis publicis continere, non Diopithi stipendium mittere, quod aliis imperat non modò non laudandum, sed reprehendendum existimare; sedulò dumtaxat investigamus, quomodo, aut quid ille gesturus sit, & pleraque hujusmodi. Ita verò ad ea comparati numquid in administranda Republica saniores sumus? Enimverò qui salutaria dicunt, & digna hujus populi majestate summis laudibus in cœlum ferimus; sed iis operam, auctoritatemque nostram commodamus, qui eamdem populi majestatem imminutam volunt. Quamobrem cum sit vobis in more positum. Oratorem interpellare, ut doceat, quid factu opus sit; contra, vos ego interrogandos censeo, quid mihi dicendum, quod Orationis argumentum pertractandū sit? Nam si recusabitis privatis pecuniis Ærarii tenuitatem sustentare, si publicas dimittere, si stipendia vos ipsi facere, si Diopithis inopiam sublevare, si pecuniam imperatis tributis sibi ipsum conficere, si curare quæ sunt è Republica, mihi profectò hęret aqua, nec habeo quid loquar. Et sanè quid mihi verborum suppetat, quæ sit copia dicendi, cum vel tanta sit à vobis cuicumque lubeat calumniandi, accusandique facultas, ut eos quoque libenter audiatis, qui non solùm quę nunc Diopithes facit, sed etiam quæ facturum vaticinantur, falsis præaccusationibus studeant dilacerare. Hæc verò, quæ facit, ne cuiquam in mentem veniat cogitare, ab aliorum usu, & consuetudine abhorrere, video mihi nonnullos vestrûm e-

docendos esse. Quod faciam liberè, neque ab hoc meo discedam dicendi more, cum non aliter possim. Cunctis Ducum vestrorum, quotquot unquā à vobis navigationē instituunt (aut cunctis ego malis affici velim) à Chiis, ab Erithræensibus [illegible], à quibuscumq; demū possunt accipere, eos loquor, qui Asiam incolunt pecunia penditur. Penditur autem plus, minusve initā quas habent navium ratione, qui enim unam, aut duas, angustiorem; qui plures,

lar-

Καὶ δι᾽ὃ δὴ οἱ διδόντες οὔτε τὰ μικρὰ, οὔτε τὰ πολλὰ ὀρθ᾽ οὐδενὸς, οὐ γὰρ οὕτω μαίνονται: ἀλλ᾽ ὠνούμενοι μὴ δεήσεσθαι τοῦ παρ᾽ αὐτῆ ἐκπλέοντας ἐμπόρους, μὴ δ᾽ συλᾶσθαι, παραπέμπεσθαι δ᾽ τὰ πλοῖα τὰ αὐτῆ. Τὰ τοιαῦτα φασὶ δ᾽ εὐνοίᾳ διδόναι, καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔχει τὰ λήμματα ταῦτα. Καὶ δὴ καὶ τῷ διοπείθει γε τάδικα ἔχοντι, σαφῶς ἐστι τοῦτο δῶρον, ὅτι δώσουσι χρήματα πάντες οὗτοι. Πόθεν γὰρ οἰεῖσθε ἄλλοθεν, τὸν μή τε λαβόντα παρ᾽ ὑμῶν μηδὲν, μή τε αὐτὸν ἔχοντα ὁπόθεν μισθοδοτήσει, στρατιώτας πρίεσθαι; ἐκ τῦ ὑραυῦ; ἐκ ἔστι ταῦτα. Αλλ᾽ ἀρ᾽ ὧν αἰγείρει, καὶ φορολογεῖ, καὶ δανείζεται, ἀπὸ τούτων δίδωσι. Οὐδὲν ἄν ἄλλο σοῦσι οἱ κατηγορῦντες ἐν ὑμῖν, ἢ προλέγουσι ἅπασι, μισθοτοῦν ἐκείνῳ δίδοναι, ὡς καὶ τῦ μέλλοντα δώσοντι δίκλυ, μή τι πεισθέντι γε, ἢ καταπραξαμένῳ. Τῦτ᾽ ἐστὶν οἱ λόγοι, μέλλ᾽ πολεμεῖν: τοὺς ἕλληνας ἐκδίδωσι. Μέλλ᾽ γὰρ τῶν τούτων ὑπὲρ τῆς Ασίας οἰκούντων ἑλλήνων; ἀμείνης μὲν᾽ αὖ ἕν ὑπὲρ ὅλων, ἢ τῆς πατρίδος κήδεσθαι. Καὶ τό γε εἰς τὸν Ελλήσποντον ἐκπέμπειν ἕτερον στρατηγὸν, τῦτ᾽ ἐστίν. Εἰ γὰρ δὴ νὰ ποιεῖ Διοπείθης, καὶ κατάγει τὰ πλοῖα, μικρὸν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, μικρὸν ἀπέκλιν ταῦτα πάντα καλύσει διωκεῖ αὖ. Καὶ λέγωσιν οἱ νόμοι ταῦτα τοὺς ἀδικοῦντας εἰσαγγέλλειν: ὃ μὰ Δί᾽ ὃ δικαίωσας, καὶ πρέσβεις τοσαύτας ἡμᾶς αὐτοὺς φυλάττειν. Επεὶ τοῦτό γ᾽ ἐστὶν ὑπερβολὴ μαρίας. Αλλ᾽ ἐκεῖ χρὴ τοὺς ἐχθροὺς, οὓς εὖ ἐστι λαβεῖν ὑπὸ τοῖς νόμοις, καὶ στρατιώτας πρίεσθαι, καὶ πρέσβεις ἐκπέμπειν, καὶ χρήματα εἰσφέρειν δεῖ, καὶ

largiorem [17] accipit. At verò quamcumque ſolvunt, non gratis ſolvunt; neque enim ita prodigos, aut ſtultos reputes; ſed ut navigantium à ſe Mercatorum rapinas, atque injurias redimant, ſuæque onerariæ, illarũ navium præſidio tectæ, ſecuriùs per mare volitent, ac portus teneant. Hoc tamen largitionum genus muneris, & benevolentiæ nomine cohoneſtant. Quam largitionem Diopithi, Copiis circumfuſo, eos quoque daturos nemo ſit, qui dubitet. Unde enim, aut aliâ qua ratione putatis hominem, anguſta re familiari, nullàq; publicâ, victum, & ſtipendia militibus comparare? E cœlo ne? Quis cogitet. Sed aut verſuram facit, aut precariò pecuniã rogat, atque hinc vitam degit, ſuiſq; ſuppeditat, quæ ſunt ex eorum uſu, & neceſſitate. Igitur qui hunc apud vos calumniis, atque accuſationibus obruunt, id ſolùm agunt, ut iſtos occludant pecuniæ fontes, magniſq; vocibus interdicunt, ne quiſpiam illum, veluti Reipublicæ daturum pœnas non modò ſcelerũ, quæ hactenus feciſſe, ſed etiam quæ perfectũrum dicunt, ullo auxiliorum genere proſequatur. Huc enim ſpectãt hujuſmodi voces: obſideb it; Græcos hoſtibus prodit. An fortè gerunt iſtorum aliqui Aſianorum Græcorum curam? Profectò majorem induſtriam in iis, quàm in Patria tuenda collocarent; atque iſtuc ne pertinet, quòd alium velint Imperatorẽ mittere in Helleſpontum? Verùm ſi Diopithes contra Rempublicam facit, ſi malè ſe gerit, ſi naves prædatur, ſatis eſt, Athenienſes, ad coercendam illius improbitatem, ſatis eſt parvum à vobis epiſtolium. Nam leges hujuſcemodi reis denuntiari jubent, Sociorum injurias Populo diſplicere, & ni ceſſent, Judicium daturum. Non verò jubent, ut eas gentes tanta triremium claſſe, tantiſque ſumptibus, quantis res indigeret, ab omnium injuriis tueamur. Id enim eſſet apex amentiæ. Et quidem hoſtes illi, qui nequeunt legum vinculis detineri, triremium, Ærarii, militum vi frangendi ſunt, ac re-

ἀναγκαῖόν ἐστι· ἐπὶ δ' ὑμᾶς αὐτοὺς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰσαγγελία, Πάραλος· ταῦτ' ἐστὶν ἱκανά. Ταῦτ' ἴσως εὐφρανῶ τῶν ἀνθρώπων. Ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ τὰ τοιαῦτα διαφθείρειν τῶν πραγμάτων, ὥστε καὶ νῦν ἔτι παρακαλῶ καὶ παραινῶ ὑμῖν, ἐὰν μέν τι ἔχητε ἄμεινον βουλεύσασθαι περὶ τῶν ὅλων, ἢ ἐμοὶ πείθεσθαι, ἢ ἄλλῳ τῳ τῶν βουλομένων συμβουλεύειν, ἀγαθὰ καὶ ὑμῖν καὶ τῇ πόλει γενέσθαι· ἐὰν δὲ μηδὲν ἔχητε, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐθέλητε πράττειν, ἃ καὶ πρότερον, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάττομαι τῆς συμβουλῆς, ὑμεῖς δὲ ὁρᾶτε ὅπως μὴ μεταμελήσει ὑμῖν ὕστερον τῆς ἀμελείας.

frænandi; nobis autem in officio continendis ſatis, ſuperque ſunt minæ, decretum, Paralus [18]. Hæc ſentire, atque agere virorum eſt prudentia in Republica principum; ea verò, quæ nunc iſti moliuntur, hominum profectò, qui rem communem perditam, perculſamque volunt. Grave, & periculoſum eſt aliquos hac mente præditos inveniri; vos autem nec grave, nec periculoſum exiſtimatis; quin ipſi vos ita geritis, ut ſi aliquis in concione Diopithē, Charetem [19], Ariſtophonem [20], aut quemlibet Civium reum malorum omnium conſtituat, ſtatim murmure, geſtu, vultu annuitis, ejuſque ſententiam veluti veram judicio veſtro comprobatis. Si verò quis alius veritate adductus, meras nugas venditari vobis admoneat, oſtendatque Philippum eſſe, qui tantos commoverit ærumnarum fluctus; quippe ſi quietè viveret nullum negotium eſſet Civitati; tacetis quidem veritatis obſequio, nec eſt, quo poſſitis hujuſmodi ſententiæ adverſari; ſed ægrè ipſam ſilentii neceſſitatem ſuſtinetis, atq; animo diſcruciamini, quaſi quidpiam mali vobis acciderit. Cur autem iſtos feratis animos dicam ego, nec quiſquam me liberè loquentem impediat, cum ſolùm, per Deos immortales, Patriæ bonum, ac veſtra dignitas me ad dicēdum adducat. Eſt jamdiu, quo à quibuſdam eorum, qui primas habēt partes in adminiſtranda Republica, hunc morem inductum video, ut vos in concionibus ad ſeveritatem, & duritiam inſtruant; in adornanda re militari ad inertiam, negligentiamque. Idcirco ſi quis aliquem reum dicat malorum omnium, quem ſciatis liberum vobis eſſe [21] carcere, ac pœnis multare; accuſationem ſuſcipitis, vultis judicium dari, puniri legum acerbitate. Quod ſi quiſpiam alios communium calamitatū auctor afferatur, à quo vobis non liceat, niſi armis debilitato, in veſtramque poteſtatem redacto facinorum pœnas exigere, inopes ad agendum hæretis; incenſi verò ad perſequendum ſcelus, ac deſidiæ redarguti, graviter quidem, atque iniquo animo fertis. Meliùs profectò Senatores iſti conſuluiſſent rebus veſtris, Athenienſes, ſi veſtræ ſeve-

τοὺς πολιτευομένους, ἐν οἷς τοῖς ἐκκλησίαις πρῶτος μὲν φιλανθρώπους ὑμᾶς ἐπιδείξειν εἶναι: πρὸς γὰρ ὑμᾶς αὐτοὺς, καὶ τῶν συμμάχων ἐν ταύταις ἐστὶ τὰ δίκαια: ἐν δὲ ταῖς παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου φοβερούς καὶ χαλεπούς ἐπιδείκνυσθαι: πρὸς γὰρ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ τοὺς ἀντιπάλους ἐν ἐκείναις ἐσὸ ὁ ἀγών. Νῦν δὲ δημαγωγοῦντες ὑμᾶς, καὶ χαριζόμενοι καθ' ὑπερβολὴν οὗτω διατεθείκασιν, ὥσ' ἐν μὲ ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολακεύεσθαι πάντα πρὸς ἡδονὴν ἀκούοντας: ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ ὅτ' ἐρᾶτον δεῖ κυβερνᾶν. Φέρε γὰρ πρὸς Διός, εἰ λόγων ὑμᾶς ἀπαιτήσειεν οἱ ἕλληνες, ὧν νυνὶ παρήκατε καιρῶν διὰ ῥᾳθυμίαν, καὶ ἔροιτ' ὑμᾶς: ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί ἡμεῖτε ὡς ἡμᾶς ἐκάστοτε πρέσβεις, καὶ λέγετε ὡς ἐπιβουλεύει Φίλιππος ἡμῖν, καὶ ἅπασι τοῖς ἕλλησι, καὶ ὡς φυλάττεσθαι δεῖ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἅπαντα τὰ τοιαῦτα: ἀνάγκη φάσκειν καὶ ὁμολογεῖν, ποιοῦμεν γὰρ ταῦτα. Εἶτ' ὦ πάντων ἀνθρώπων φαυλότατοι, δέκα μῆνας ἀπογιγνομένου τοῦ πολέμου, καὶ νόσῳ, καὶ χειμῶνι, καὶ πολέμοις ἀπολωλεότος, ὥστε μὴ ἂν δυνάσθαι ἐπανελθεῖν ἔτι πάλιν: οὔτε πάλιν Εὔβοιαν ἠλευθερώσατε, οὔτε ὅτ' ὑμετέρου ἀνεῴγ' οὐδὲν ἐνομίσατε. Ἀλλ' ἐκείνου μὲν, ἡμῶν οἴκοι μενόντων, φαλλὰ ἀγόντων, ὑγιαινόντων, εἰ δεῖ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ὑγιαίνειν φῆσαι, δύο ἐν Εὐβοίᾳ κατέστησε Τυράννους, τὸν μὲν, ἀπαρτικοῦ τῆς Ἀττικῆς ἐπιτυχόντα, τὸν δ' ἐπὶ Σκιάθῳ. Ὑμεῖς δ' οὐδὲ ταῦτ' ἀπειλήσατε, εἰ μηδὲν ἄλλο ἐβούλεσθε, ἀλλ' ἐάσατε καὶ ἀφέστατε δηλονότι αὐτῷ:

καὶ

severitati, & mansuetudini diversas sedes constituissent. Debuissent enim vos in concionibus ad humanitatem informare; in bellicis apparatibus ad terrorem; cum in concionibus vestra, aut Sociorum res dumtaxat agatur, in qua extollitur maximè lenitatis laus; in bellicis apparatibus hostium vindicta, quæ quò promptior, ac vehementior, eò magis confert Reipublicæ. Verùm nunc ad incundam à vobis gratiam, eamque sibi præter modum conciliandam, eò rem deduxerunt, ut vos fracti adulationum illecebris ea solùm in concionibus audiatis, quæ mirificè blandiantur animis vestris; status autem Civitatis ad extrema pericula, in ultimum discrimen jam sit adductus. Age verò si Græci quærant à vobis rationem temporum, quæ nunc bene gerendæ Reipublicæ per summam desidiam prætermisistis, atque ita dicere incipiant. Athenienses, quotidiè Legati à vobis ad nos mittuntur, qui moneant Philippum vestræ, communique rei Græcorum insidias ponere, quare cavendum ab homine, sibiq; providendum; & pleraque hujusmodi. Quid nos ad istud? Cum verum sit, fateamur necesse est. Prosequantur verò: ò Mortalium omnium inertissimi, decem abfuit menses [12] Philippus adeo morbo, bellis, hyeme detentus, ut ei non licuerit domum regredi; vos interim neque Eubœam [13] libertati restituistis, nec quicquam rerum vestrarum ab ejus impuris faucibus ereptum vendicastis; quin imò dum vos, & quidem sanâ mente, ac vestrûm compotes (si tamen id agentibus congruit sanitatis nomen) otio domi diffluitis, duobus ille in Eubœa Tyrannis constitutis, altero Schiatum [14] oppressit, alterum Atticæ opposuit veluti firmissimum propugnaculum. Quæ cum prope fierent in conspectu vestro, non modò, si nihil aliud agere volebatis, non modò, inquam, non improbastis, sed permisistis, nullam ipsi objecistis moram, nullum dedistis impedimentum.

Hinc

καὶ φανερὸν πεποιήκατε, ὅτι οὐδὲ αὖ δεκάκις ἀποθάνῃ, οὐδὲν μᾶλλον ὑμεῖς γε κινήσεθε. Τί οὖν φοβεῖσθε, ἢ κατηγορεῖτε, ἢ φράγμασθ' ἡμῖν παρίσχετε; Αὖ ταῦτα λέγωσι, τί ἐροῦμεν, ἢ τί ποιήσομεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ὁρῶ. Εἰσὶ τοίνυν τινὲς οἳ τοῦτ' ἐξελέγχειν τὸν παρόντα οἴονται, ἐπειδὰν ἐρωτήσωσι, τί οὐ χρὴ ποιεῖν. Οἷς ἐγὼ μὲν τὸ δικαιότατον, ἢ ἀληθέστατον τοῦτο ἀποκρινοῦμαι, ταῦτα μὴ ποιεῖν, ἃ νυνὶ ποιεῖτε. Οὐ μὰν, ἀλλὰ ἢ καθήκασαν ἀκριβῶς ἐγὼ: ἢ ὅπως, ὥσπερ ἐρωτῶσι προθύμως, οὕτω ἢ ποιεῖν ἐθελήσουσι. Πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο παρ' ὑμῶν αὐτοῖς βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει φίλιππος πολεμεῖ, ἢ τἄλλ' εἰρήνην λέλυκε: ἢ σαυτὸν περὶ τούτων κατηγοροῦντες ἀλλήλων: ἔ κακόνους μέν ἐστι, ἢ ἐχθρὸς ἅπαντι τῇ πόλει, ἢ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, φροδίπων ὅ ἢ τοῖς ἐν τῇ πόλει πᾶσιν ἀνδράποσι, ἢ τοῖς μάλιστ' οἰομένοις αὐτῷ χαρίζεσθαι. Εἰ δ' μὴ, σκεψάσθων Εὐθυκράτην, ἢ Λαδένην τοὺς Ὀλυνθίους, οἳ δοκοῦντες οἰκειότατ' αὐτῷ διακεῖσθαι, ἐπειδὴ τὴν πόλιν προὐδόσαν, πάντων κάκιστ' ἀπολώλασιν. Οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον, ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ: οὐδ' ἐπιβουλεύει, ἢ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲ ἓν ἢ πάντων, ἢ ὅπως ταύτην κατάλυσῃ. Καὶ τοῦτ εἰκότως πρῶτον πάντων γε δὴ φράττει. Οἶδε γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι αὐτ' αὖ πάντων

Hinc autem cui manifestum non fuit, nunquam vos, quamvis ille millies moriatur, ejusque metu soluti sitis, ab hac socordia, desidiaque discessuros? Quid igitur Legationes obitis? Quid querelas interponitis? Quid molestiam nobis exhibetis? Si ita nos alloquantur, quid, Athenienses, reponemus, quomodo nos ab istiusmodi accusationum vinculis exsolvemus. Ego equidem ignoro. At cum non desint, qui omnem malorum culpam existiment in Oratorem transferre posse, atque à sese amoliri, postquam ipsum interrogaverint, qua ratione in hujusmodi procella temporum tractanda sint Reipublicæ gubernacula; istis hoc ego responsum reddam justissimum, verissimumque: ita quidem tractanda esse, ut non eò dirigatur cursus, quò nunc dirigitur. Verùm & fingillatim dicam de unaquaque re, quod putem ad communem salutem pertinere, atque utinam isti tantam afferant ad agendum animi alacritatem, quantam ad interrogandum. Id igitur omnium primùm vobiscum animo cogitandum est, Athenienses, Philippum violatâ pace bello Rempublicam aggredi; qua de re veluti firmâ, atque explorata jam facite vobiscum rixandi finem; præterea existimandum, universæ Civitati diras omnes apprecari, cum eâque susceptas gerere inimicitias, quin & cum ipso Civitatis solo, addo cum omnibus ad unum Civibus, iis præsertim, qui putant sibi Regem obsequio, ac beneficiis obstringere. Quod si non credant, convertant oculos ad Euthycratem, Lasthenemque Cives Olynthios, qui videbantur ipso familiarissimè uti, sed Urbe prodita omnium infelicissimi, perditi, abjectique malorum acerbitatibus cumulati sunt. Nemini profectò bellum indicit vehementius, quàm huic Reipublicæ; huic præ cæteris sedulò insidiatur; hanc diligentiùs observat, qua parte latus ostendat, ac vulnus extremum possit accipere. Et nunc ad eam labefactandam, ut rationi consentaneum est, aliquo modo nervos intendit. Etenim probè scit, quoad ipsa teneat statum suum,

ἧβ ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔσται αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ὅσ ἂν ὑμεῖς δημοκρατῆσθε. Ἀλλ' ἴσως ποτε συμβῆ τι πταῖσμα, ἃ πολλὰ γίνοιτ' ἂν ἀνθρώπῳ, ἴσχει πάντα τὰ νῦν συμβεβιασμένα, ᾗ καταπεύξεται φῶς ὑμας. Εσὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεκτήσασθαι ᾗ κατασχεῖν ἀρχὴν ᾧ περυκότες: ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλύσαι, ᾗ ἔχοντ' ἀφελέσθαι δέοντοι, καὶ ὅλως ἐβοχλῆσαι τοὺς ὄρεγειν βουλομένοις, ᾗ φάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξαφέλεσθαι ἐπιμοι: οὐκοῦ βούλεται τοῖς ἑαυτοῦ κτημοῖς τὸ παρ' ὑμῶν ἐλευθέρων ἐφεδρεύειν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ καλῶς οὐδ' ἀρχῶς ταῦτα λογιζόμενος. Πρῶτον μὲ, δὴ διὰ τοῦτο δεῖ ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας, καὶ τῆς δομοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον: εἰ γὰρ μὴ τῶν πεπιστευδε ταῖς ψυχαῖς, οὐκ ἐθελήσετε ὑπὲρ ᾗ πραγμάτων ἀπουδάζειν. Δευτερον ᾗ εἰδέναι σαφῶς, ὅτι πάνθ' ὅσα φρονεῖ πατεύεται καὶ κατασκδάζεται νῦ, ἐπὶ τῶ ἡμετέραν πολιν κατασκδάζεται. Καὶ ὅπου τις ἐκεῖνον ἀμύνεται, ἐνταῦθ' ὑπὲρ ἡμῶν ἀμυνῆται. Οὐ γὰρ οὕτω γ' ἀνόητος ἐστὶν ὑμῶν ἰδεὶς, ὥστε ὑπολαμβάνειν τὸν φίλιππον ᾗ μὲ ἐν Θρᾴκῃ καιῶν: τί γὰρ ἄλλο τις ἂν εἴποι Δρογγίλον, ᾗ Καβύλλιν, ᾗ Μάσειραν, ᾗ ἃ νῦ ἐξαιρεῖ, ᾗ κατασκδάζεται; τούτων μὲ ἐπιθυμεῖν, ᾗ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν, ᾗ πόνους, ᾗ χειμῶνας, ᾗ τοὺς ἐμάτους κινδύνους ὑπομένειν: ᾗ ὃ Αἰθήνησι λιμένων, ᾗ νεωρίων, ᾗ τειήρων, ᾗ ᾗ ἔργων ᾗ ἀργυρείων, ᾗ τοιούτων προσόδων οὐκ ἐπιθυμεῖν: ἀλλὰ ταῦτα μὲ ἐάσειν ὑμᾶς ἔχειν, ὑπὲρ ὃ ᾗ μελιῶν ᾗ ᾗ ὀλυρῶν ᾗ ἐν τοῖς Θρᾳκίοις σιβίοις, ἐν τῷ Βαράθρῳ χειμάζῃ.

non ſe tutò habiturum, quæ cæpit, etiamſi quicquid cæteri locorum obtinent, occuparet. Neque id mehercule ignorat, omnia, quæ nunc vi retinet, ſi quando nutet fortuna, quod non rarò homini contingit, diſruptis ſervitutis vinculis in veſtrum ſinum convolatura. Nam vos nati quidem non eſtis ad evertenda aliorum Imperia, ſed ita viribus, atque animo comparati, ut ea ſuſtinere velitis, quę hoſtium impetu urgentur; ea ex illorum manibus eripere, quæ fuerint in ſervitutem adducta; dominandi cupidos inflictis moleſtiis cohibere; donare deniq; Mortales omnes liberè vivendi bono. Hæc ille pro re ſuâ nec malè, nec ſegniter. ſecum ipſe perpendens longè abeſt, ut velit veſtrum alienæ libertatis ſtudium in ſuas invadendi opportunitates imminere. Quare primùm ſic apud vos ſtatuatis neceſſe eſt, eum popularis Imperii hoſtem eſſe implacabilem, atque infenſiſſimum; niſi enim ita ſitis animo perſuaſi, nunquam ſeriò in rebus agendis induſtriam, diligentiamque veſtram conferetis. Deinde id certum, firmiſſimumque habeatis, omnem illius curam, cogitationem, apparatum ad noſtræ Reipublicæ labem pertinere, & ubi quiſpiam illum ulciſcitur, illic noſtras vices ulciſci. Quis enim veſtrûm adeo ſit mentis inops, adeo rerum ignarus, qui reputet, Philippum deſiderio incendi viliſſimarum in Thracia rerum (nam quid aliud cenſeri poſſint Maſtira[16], Drongilos[17], Cabiles, quæque alia nunc ſibi vindicat, & populatur) ad eaque perdomanda, ſuoque ſubigenda Imperio, labores, hyemes, extrema ferre pericula; nullâ contra moveri cupiditate portuum, navalium, tanti argenti, tantorumque vectigalium, quibus Athenæ florent, eaque vobis utenda permittere; atque interim ut deſoſſum in Thraciis foveis panicum, & ſecale[18] viliſſimas fruges occupet, hyemantẽ in Barathro[19] ſubire incommoda hyberni Cœli, & temporis.

Lon-

ζειν. Οὐκ ἔστι ταῦτα. Ἀλλὰ κἀκεῖνα ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος, καὶ τἄλλα πάντα πραγματεύεται. Τί οὖν; εὖ φρονοῦντων ἀνθρώπων ἐστὶν, ἐιδότας ταῦτα καὶ ἐγνωκότας, τῶν μὲ ὑπερβάλλουσαν, καὶ ἀνήκεστον ταύτην ῥᾳθυμίαν ἀποδόσθαι: χρήματα δ' εἰσφέρειν, καὶ τοὺς ξυμμάχους αἰτῶν, καὶ ὅπως τὸ σωτήριον τοῦτο συμμενεῖ στράτευμα, ὄρᾶν καὶ φράττειν. Ἵν' ὥσπερ ἐκεῖνος ἑτοίμους ἔχει ἁπάντων τῶν ἀδικησουσῶν καὶ καταδουλωσομένων ἅπαντας τοὺς ἕλληνας: οὕτω τῶν σωσουσῶν ὑμᾶς καὶ βοηθησουσῶν ἅπασιν ἑτοίμων ἔχητε. Οὐ γάρ ἐστι βοηθείας χρημένους οὐδέ ποτ' οὐδὲν ὄφελος δέοντων πράξαι. Ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ ἁπάντων, καὶ προῤῥῶν ταύτην παρασκευάσαντας, καὶ ταμίας δημοσίους, καὶ ὅπως ἔσῃ τῶν ὄφλ χρημάτων φυλακὴν ἐκβλεξάτων γενέσθαι, ἵνα ποιήσαντας, τὸν μὲν ὄφλ χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμβάνειν: τὸν δ' ὄφλ ἔργων, παρὰ τῦ στρατηγοῦ. Κἂν οὕτω ποιήσητε, καὶ ταῦτ' ἐθελήσητε, ὡς ἀληθῶς ἄγειν εἰρήνην δικαίαν, καὶ μένειν ἐπὶ τῆς αὐτοῦ φίλιππον ἀναγκάσητε, οὐ μείζον οὐδὲν ἂν γένοιτ' ἀγαθὸν, ἢ πολεμήσετ' ἐξ ἴσου. Εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης μεγάλης, καὶ πόνων πολλῶν, καὶ πραγματείας εἶναι, καὶ μάλα ὀρθῶς δοκεῖ. Ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ ταῦτα γενησόμενα, ἃ ταῦτα μὴ ἐθέλῃ ποιεῖν: ὑρήσει λυσιτελῶν τὸ ἐκόντας ποιῆν τὰ δέοντα. Εἰ μὲν γάρ ἐστί τις ἐγγυητὴς Θεῶν, ὃ γὰρ ἀνθρώπων γε ἐδεὶς ἂν γένοιτο ἀξιόχρεως τηλικούτῳ πράγματος, ὡς αὖ ἄρηθ' ἡσυχίαν, καὶ ἅπαντα πρᾶσσε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ἥξας τελευθῇ ἐκεῖνος ἥξει. Αἰχρὸν μὲν νὴ τὸν Δία, καὶ πάντας τοὺς Θεοὺς, καὶ ἀπέζων ὑμῶν, καὶ ὄφλ ὑπαρ-

Longè id abeſt à verò; ſed illa, & quicquid aliud molitur, eò refert, ut viam ſibi muniat ad illa noſtra obtinẽda. Quid igitur? Prudentium virorum eſt, hæc oculis, atque animo perſpicientes, immanem iſtam, intolerandamque deſidiam abiicere, conferre tributa, invocare ſocios, & fœderatos populos, dare deniq; operam, ac providere, ut iſtud jam conſtitutum Legionum robur maneat Reipublicæ. Ut ſicut ille paratas habet ſuas Copias ad Græcorum omnium peſtem, ac ſervitutem; ita vos veſtras habeatis ad ipſorum ſalutem, & libertatem. Neque enim fieri poteſt, ut vos ad opem ferendam tumultuarios milites adhibentes, feliciter rem expediatis, officioque veſtro defungamini. Quin hoc magis enitendum reor, conſcribendos exercitus, commeatus comparandos, Quæſtores conſtituendos, Ærarium, quàm meliùs poſſit, diligentiſſimè cuſtodiendum; atq; ita re geſta, pecuniæ rationem à Tribunis, militiæ ab Imperatore accipiendam eſſe. Si ad iſta inducatis animum, ſi ita re perficiatis, frœnũ Philippo iniicietis, ut ſuo contentus vivat, ac veram, firmiſſimamque pacem tueri neceſſe habeat; quo nihil melius poteſt contingere; aut cum illo gladiatore æquis viribus dimicabitis. Id autem ſi cui videatur maximâ pecuniâ, ſtudio, laboribus indigere, rem veriſſimè judicat. At ſi advertat animũ, quot, quantaque mala emerſura ſint Civitati, ſi ea curare negligat, curabit profectò, atque exiſtimabit ex ejus eſſe utilitate, omnem à vobis curam, omne ſtudium ad ea ipſa libenter conferri. Quin & ſi quiſpiam Deorum (hominem quippe nullum cenſeo tantæ rei vadem idoneum) vadimonio ſe obſtringat, Philippum, ſi quieti ſimus, ſi omnia ejus arbitrio permittamus, nihil demum contra nos moturum; turpe tamen, atque à ſplendore hujus Urbis, à veſtra dignitate, à Majorum noſtrorum geſtis longè alienum exiſtima-

ὑπαρχόντων τῇ πόλει, καὶ πεφραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας ἕνεκα φιλοτιμίας τοὺς ἄλλους ἕλλησι ἅπαντας εἰς δουλείαν προέσθαι. Καὶ ἔγωγε αὐτὸς αὖ τεθαυμακὼς μᾶλλον, ἢ ταῦτ' εἰρηκέναι βουλοίμην: οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις ἄλλος λέγει, καὶ ὑμᾶς πείθει, ἔστω: μὴ ἀμύνεσθε: ἅπαντα προέσθε. Εἰ δ' μηδενί ἔτ' τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον ἅπαντες, ὅτι ὅσῳ αὖ πλείονων ἐσόμεθ' ἐπὶτὴν γνώμην κύριοι, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθα ἐχθρῷ, τοῖς ἀναδυόμεθα; ἢ τί μέλλομεν; ἢ ποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν τὶ Δί' ἀνάγκη τις ᾖ; ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἀνὴρ ἐλεύθερον ἀνθρώπων ἀνάγκαν εἶπεν, ἃ μόνον ἥδη φαίρεται, ἀλλὰ καὶ πάλαι περελήλυθε: τοῦ δ' ἧττ' ἐλεύθερον, ἀπεχθάνεσθαι, ἥπερ μὴ γενέσθαι, δεῖ. Διαφέρει δέ τί; ὅτι ἔστιν ἐλεύθερον ἀνθρώπῳ μεῖζον ἀνάγκη, ἢ ὑπὲρ ἧττ' γιγνομένων φραγμάτων αἰσχύνη: καὶ μείζω ταύτης, ἐκ οἶδ' ἐμοὶ τὶν ἄν εἴποι τις: δεινὰ δ', πλουταῖ, καὶ ὁ τὰ σώματος αἰσχύνης, ἃ μή τε γένοιτο, ὅτε λέγειν ἄξιον. Πάντα τοίνυν τἄλλα εἰπὼν ἂν ἡδέως, καὶ δείξας ὅτι πρότερον ὑμᾶς ἔνιοι καταπολιτεύονται, τὰ μὲ ἄλλα ἐάσω: ἀλλ' ἐπιθύμ τι ἧττ' φρος Φίλιππον ἐμπεσεῖν, ἀλλὰ ἀπασάς τις λέγει, τὸ τοιοῦτο εἰρωνεύεσθαι ἄγειν, ὡς ἀγαθὸν: καὶ τὸ πρέφ δ' αἰσχύνην μεγάλην, ὡς χαλεπὸν: καὶ διαπράξειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται: καὶ τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν ἀναβάλλωσι μὲ ὑμᾶς, ἡσυχίαν δ' ποιοῦσιν ἐνίοις, φράττειν ὅ, τι βούλεται. Ἐκ δ' τούτων περιχίγνεται ὑμῖν μὲ ἡ σχολὴ, καὶ τὸ μηδὲν ἥδη ποιεῖν: ἃ δέδοικ' ὅπως μηποθ' ἡγήσησθε ἐπὶ πολλῷ γεγενῆσθαι:

De Chersoneſi Rebus.

rem, otium, ſegnitiemque noſtram Græcorum omnium ſervitute potiorem ducere. Et quidem ego extremum diem obire mallem, quàm hanc vocem emittere. At ſi quis alius emittat, ſi vobis itaperſuadeat, eſto: Cohibete animos à vindicta, cuncta proiicite, nulla vobis ſit rerum cura. Quod ſi nemo ita furit, quin contra ſi quotquot ſumus, omnes non ignoramus, quantò illi magis dabimus proferre fines Imperii ſui, tantò difficiliori, ac potentiori hoſte uſuros; quû recuſamus, aut quid cunctamur dare operam Reipublicæ, atque ea facere, quæ propoſui? An per Deos immortales, quoad aliquâ excitemur neceſſitate, Athenienſes, expectabimus? Si eam dicis neceſſitatem, quæ liberos homines ad rem gerendam impellit, non ſolùm adeſt, ſed jampridem ſe obtulit. Si verò, quæ ſervos; oro, obteſtorque Deos omnes, ut nunquam cervicibus noſtris impendeat. Quid autem ipſæ inter ſe differunt? Hoc ſanè; quod ingenuo, ac libero præſentis fortunæ pudor agendi neceſſitatem imponit, qua neceſſitate nulla major excogitari poteſt. Servo flagella, plagæ, verbera, quæ non ſolùm infligi, ſed etiam commemorare turpiſſimum duco. Reliqua omnia, quæ mihi forent dicenda, lubens oratione percurrerem, ſed prætermittam, idque unum vobis ob oculos ponam, nimirum qua ratione, qua mente nonnulli in adminiſtranda Republica moderantur dolosè conſilia ſua. Igitur ſi quis de Philippi rebus incidat ſermo, illico præſtò ſunt, qui vos moneant, pertinere ad commune bonum pacem tueri; difficile, maximos exercitus alere; eſſe qui belli occaſione depeculari Rempublicam volunt, atque id orationum genus, quibus vos ad otium deſidiamque revocant, Regi aditum patefaciunt ad quicquid vult è ſua voluntate moderandum. Inde ceſſatio vobis, & quies, quam vereor, ne aliquando nimium diu invaluiſſe videatur; Iſtis gratiæ, ac præ-

ἅπαντας ὅ, αἱ χάριτες τῷ ὁ μισθὸς ὁ τότων. Ἐγὼ δ' οἶμαι, τὼ μὲν ἀφρώνω ἄγῶ, οὐχ ὑμᾶς δεῖν πείθειν, οἳ πεπεισμένοι κάθησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τῦ πολέμυ πράττοντα. Αὐ γὰρ ἐκεῖνος πέπρᾶχε, τάργ' ἀφ' ὑμῶν, ἕτοιμα ὑπάρχει: νομίζω δ' οὐκ ἀκαλεπὰ, οὐχ ὅσ' ἂν εἰς σωτηρίαν διαπονῶμεν, ἀλλ' ἃ πεισόμεθα, αἰ ταῦτα μὴ ἐθέλωμεν ποιεῖν: τῷ τὸ διαπεπρᾶχθαι τὰ χρήματα, τῷ φυλακὼ δρᾶν, δ' ἧς σωθήσεται καλύειν, οὐχὶ τῷ τῦ συμφέροντος ἀρίσκειν. Καίτοι ἔγωγε ἀγαπακτῶ, τῷ αὐτὸ τῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὰ μὲ χρήματα λυπεῖ τινας ὑμῶν, οἳ διαπεπρᾶχθήσεται, ἃ τῷ φυλάττειν, τῷ κολάζειν τῦς ἀδικοῦντας ἐν ὑμῖν ἐστ: τὼ δ' Ἑλλάδα πᾶσαν ἐρεξῆς ἑτῶσι φίλιππος ἀφαιρῶν ἃ λυπεῖ, τῷ ταῦτ' ἐν ὑμᾶς ἀφαιρῶν. Τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῦ, τὸν μὲ ἔτω φανερῶς στρατευόντα, ἀδικοῦντα, πόλεις καταλαμβάνοντα, μηδένα πώποτε τούτων εἰπεῖν, ὡς ἀδικεῖ, τῷ πόλεμον ποιεῖ: τῦς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν, μὴ δ' προῖσθαι ταῦτα συμβουλεύοντας, τῦτους τὸν πόλεμον ποιεῖν αἰτιᾶσθαι; ἐγὼ διδάξω. Ὅτι τὼ ὀργὼ, ὧ εἰκὸς ἐστ γίγνεσθαι παρ' ὑμῶν, αἴ τι λυπῆσθε τῷ πολέμῳ, εἰς τῦς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας τὰ βέλτιστα τρέψαι βούλονται, ἵνα τῦτους κρύπτῃ, μὴ φαίνηται ἁμαρτάνε: τῷ κατηγόρῳ μὲ αὐτοὶ, μὴ δίκῃ δ' ὧσιν, ὧν ποιοῦσι νῦν. Τοῦτ' αὐτοῖς δύναται, τὸ λέγειν ὡς ἄρα βούλονται πόλεμον τινες ποῆσαι παρ' ὑμῶν:

πρᾶ

præmia pro mercenariis hisce confiliis perfolvuntur. Ego equidem fupervacaneum reputo pacem vobis fuadere, quibus eſt perfuaſiſſima, ſed ei maximè neceſſarium, qui quas injurias bellum infert, earum nullam ſibi reliquam facit. Si enim Philippus ad otii trãquillitatem inducat animum, per vos mehercule nulla paci dabitur mora. Ea verò meâ ſententiâ gravia, & difficilia cenſenda ſunt, quæ nos ferre oportebit, ſi capeſſere quo dixi modo Rempublicam repudiabimus, non quæ in medium collata Patriæ libertatem, & commune bonum retineant. Ærarii demum depeculatio cohibenda eſt, datis cuſtodiis, quæ ſedulò vigilent, non abjudicatis novis tributis, quibus afflicta Reipublicæ ſalus recrearì poſſit. Enimvero, Athenienſes, vehementer dolco, cum video aliquos veſtrùm commoveri, atque angi metu, ne diripiantur pecuniæ publicæ, quas integras in veſtra eſſet poteſtate à nefariis manibus tueri, pœnaſque depeculatoribus dare; Nullo autem affici doloris ſenſu, cogitantes Philippum omnem deinceps Græciam depopulaturum, & quidem veſtro interitu, veſtroque damno depopulaturum. Quid verò cauſæ eſt, Athenienſes, quare dum iſte in omnium oculis arma gerit, vaſtat, evertit, Urbes domat; horum audeat nemo illum vocare hoſtem, nemo ſuſcepiſſe bellum accuſet? Ab iis autem conflari inſimulent, qui vos graviſſimè ſuis conſiliis ad ea non permittenda, ad repellendas hujuſmodi injurias adhortantur. Dicam ego, nec verebor hujuſce ſilentii fontem aperire? Quod qua iracundiâ contra belli incommoda (multa enim bello infligi opus eſt) ardere deberetis, eâ ſtudent incendi Oratores illos, quibus Reipublicæ ſalus cordi eſt, ut in hos judicium conſtituatis, neutiquam Philippi injurias ulciſcamini. Deinde quòd ipſi diem aliis dicunt, accuſationes inſtituunt; nunquam verò accuſantur, nunquam malorum aguntur rei, quibus nunc Rempublicam labefactant. Id enim roboris habent voces illæ; nonnullos eſſe, qui belli vos difficultatibus implicare velint;

hinc

τῆ περὶ τούτων ἡ διαδικασία αὐτη ἐστίν. Ἐγὼ δ' οὐδὲ ἀκριβῶς, ὅτι μὲ γράψαντος Αἰθιμαίων ὧδ' ἀνδρὸς πόλεμον, ἢ ἄλλα πολλὰ φίλιππος ἔχει σφῶν τῆς πόλεως, ἢ νῦν εἰς Καρδίαν ἀπόμπεμψε βοηθῆσαι. Εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προπολεμεῖσθαι πολεμεῖν αὐτὸν ἡμῖν, ἀναπόστατος πάντων ἀὐτὸν σφῶν ὄντων ἀνθρώπων, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχει. Ἀλλ' ἐπειδὰν ἐφ' ἡμᾶς αὐτὸς ἴῃ, τί φήσομεν τότε; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν ἡμῖν ἐρεῖ, ὥσπερ ἢ δ' Ωρεῖται, σφῶν στρατιωτῶν ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ: οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὶν ἢ φρὸς τὰ τείχη προσβαλεῖν αὐτῶ: οὐδ' Ολυνθίοις ἐξαρχῆς, ἕως αὖ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ στράτευμα παρῆν ἔχων: ἢ τοῦ τότε τὸν ἀμυνεῖσθαι κελεύσητε, πόλεμον ποιεῖν φήσομεν: ἀλλὰ ὑπόλοιπον δ' ἀκούειν. Οὐ γὰρ ἄλλο γ' οὐδὲν ἐστὶ μεταξὺ τοῦ μὴ' ἀμύνεσθαι, μὴτ' ἄρχῃ ἡσυχίαν ἔαδαι. Καὶ μὴν, οὐχ ὑπὲρ σφῶν ἴσων ὑμῖν τε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐστὶν ὁ κίνδυνος. Οὐ γὰρ ὑφ' αὐτῷ τἰῶ πόλιν ποιήσαδαι βούλεται Φίλιππος, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. Οἶδε γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς ὔτ' ἐθελήσετε, ὔτ', αὖ ἐθελήσητε, ἐπίσαδε: ἀρχὴν γὰρ οὐδαμῶς· πράγματα δ' αὐτῷ παρασχεῖν, ἂν καιρὸν λάβητε, πλέω σφῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεδε. Ὡς οὖν ὑπὲρ σφῶν ἐρᾶτον ὄντες τὸ ἀγῶνος, ἵνα φοσήκει γινώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὐτοὺς ἐκείνῳ μισεῖν τε καὶ ἀποτυμπανίσαι. Οὐ γάρ ἐστιν, ὅπ ἐστὶ σφῶν ἔζω τῆς πόλεως ἐχθρὸν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τὸν ἐν αὐτῇ τῇ πόλῃ κολάσητε ἐχθρὸν ὑπηρετοῦντας ἐκείνῳ: ἀλλ' ἀνάγκη τοῦτο ὥσπερ προβόλοις προαπαίροντας ὑπερχίζειν ἐκείνων.

hinc turbulentæ conciones; hinc incenſa illa in ſententiis dicendis altercatio. Verùm declamitent quidem, ut volunt, mihi ſanè compertum eſt, nullum eſſe Athenienſium, qui periclitari communem Martem decreverit, cum tamen Philippus pleraque occupet Civitatis, & modò Cardianis [10] auxilia ſubmiſerit. Profectò ſi diſſimulare velimus violatam ab ipſo pacem, arma contra vos commoviſſe; ſi rem fateretur, noſtramque ſimulationem falſi redargueret, ſui compos non eſſet, ac Mortales omnes dementiâ antecelleret. Quod ſi tandem armorum faces finibus noſtris admoveat, quis tum nobis ſermo? Negabit ille ſe bellum gerere, ut negavit Orithis [11], cum caſtra in ipſorum agris haberet; aut prius Pheræis [12], ãtequam mœnibus ſucceſſiſſet; aut Olynthiis initiò [13], cum ſibi nondum exercitus adveniſſet. An tum quoque atrociter minitabimur ad bellum nos adhortantibus? Reliquum igitur, ſervitutem pati, cum inter bellum â vobis, pacem à Philippo repudiatam, nihil aliud interſit. Sed neque par vobis diſcrimen ſubeundum eſt, ac reliquis Græcis. Siquidem ille non ſatis habet hanc Urbem in ſervitutem adducere, ſed vult prorſus evertere, ac deturbare. Scit enim & odiſſe vos ſervitutem, & quamvis odio non haberetis, perferendæ impetrandæque libertatis ſpem ſolùm imperrare conſueveritis. Neque id eum fallit, ſe poſſe datâ occaſione gravioribus incommodis à vobis affici, quàm à reliquis hominum. Quamobrem veluti pro aris, ac focis pugnandum ſit, cura vobis Reipublicæ ſuſcipienda eſt, & in iſtos, qui ſe Regi venditarunt, excitandum odium, jubendum virgas expediri. Nunquam enim, nunquam erit profectò, ut poſſitis externos hoſtes concidere, ac profligare, niſi prius refrenatâ domeſticorum hoſtium licentiâ, qui vel in ipſo Patriæ ſinu Philippo navant operam ſuam. Quin imò neceſſe eſt, ut vos in iſtos illiſi, veluti in Syrtes infeſtas, diriſſimaſque, illorum fluctibus obruam ini, ac Reſpublica naufragium faciat.

Ete-

σων. Πόθεν γὰρ οἰσθε τῶν αὐτὸν ὑμᾶς ; ἐδὲν γὰρ ἄλλο ἔμοιγε δοκεῖ ποιεῖν ἢ ταῦτο : ἢ τοὺς μὲν ἄλλους ἐᾶ ποιεῖντα, οἱ μηδὲν ἄλλο, ἐξετατεῖν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν ὕδη.. Οἷον Θετταλὸς πολλὰ δὴ ὑπηγάγετο εἰς τὴν τῶν παῖσαν δουλείαν. Οὐδ' ἂν εἴποιμι δικαίως ὑδενὸς ἧσσα τὸν ταλαιπωρον Ολυνθίων, ὑστέρων δὲ Ποτιδαιατῶν, ἐξαπάτησε, ἢ πόλλ' ἕτερα. Θηβαίους τε τῶν ὑπάγει, τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδὺς, ἢ ἀπαλλάξας πολέμε πολλῶ, καὶ χαλεπῶ. Ὥστε καρπωσαμένοι τῶν ἑκάστε τῶν πλουτξίαν, οἱ μὲν ὕδη πεπόθασιν, ἃ δὴ πάντες ἴσασιν : οἷδ' ὅ, τι ἂν ποτε συμβῆ, πείσονται. Τμεῖς δ', ὧν μὲν ἀπεστέρησε, σιωπᾶ. Αλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιῆσαθαι, πόσα ἐξέπραττεν, πόσων ἀπεστέρησε; ὐχὶ Φωκέας; ὐ. Πυλας; ὐχὶ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, Δορίσκον, Σερρίον; τὸν Καρσοβλέπτην αὐτόν; ὐ γὰρ τὴν πόλιν ἀφ' Καρδιανῶν ἔχει ἢ ὁμολογεῖ; τί ποτ' ὠφ. ἐκείνες τοῖς ἄλλοις, ἢ ὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν προσέρηται; ὅτι ἐν μόνῃ ἀφ' πασῶν πόλεων τῇ ἡμετέρᾳ ἅδεια ὑπὲρ ἀφ' ἑχθρῶν λέγειν δέδοται: ἢ λαβόντα χρήματ' οὐτὸν ἀσφαλὲς ἐσι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἀν ἀφεῖμενοι τὰ ὑμέτερα αὐφ' ἦτε. Οὐκ ἰῶ ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Ολυνθῳ τὰ φιλίππε, μὴ συωδυπετησθότων ἀφ' πολλῶν Ολυνθίων τῷ Ποτιδαιατ καρπῶσθαι. Οὐκ ἰῶ ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ τὰ φιλίππε, μηδεν ἀφ' πεποιθότος τὸ πλῆθος ἀφ' Θετταλῶν τῷ τοὺς Τυράννους ἐκβαλεῖν φίλιππον αὐτοῖς, καὶ τὴν Πυλαίαν ἀποδοῦναι. Οὐκ ἰῶ ἐν Θήβαις ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Βοιωτίαν ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Εὐβοίᾳ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Εὐβοίαν ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Μεγάροις ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Μεγαρέων ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Ἀχαίᾳ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Ἀχαιῶν ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Ἠλείοις ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Ἠλείων ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Μεσσηνίοις ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Μεσσηνίων ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Ἀργείοις ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Ἀργείων ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Λακεδαίμονι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Λακεδαίμονα ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Ἀρκαδίαν ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Ἠπείρῳ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Ἠπείρον ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Ἰλλυρίᾳ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Ἰλλυρίαν ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Παιονίᾳ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Παιονίαν ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Θρᾴκῃ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Θρᾴκην ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Μακεδονίᾳ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Μακεδονίαν ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Θεσσαλίᾳ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Θεσσαλίαν ἐλευθερῶσαι. Οὐκ ἰῶ ἐν Θεσσαλίᾳ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ φιλίππε, ἀφ' ὑμῶν ἐν τῷ τὴν Θεσσαλίαν ἐλευθερῶσαι.

Eten im, qua ipſum alia ſpe fretum putatis damna vobis inferre? Id enim unum curare, nihil ſanè aliud agere mihi videtur. Et cum cæteros, ut leviter dicam, beneficiis decipiat, nos deterrere objecto, intentatoque malorum metu? Theſſalos Medius fidius hac [14] arte, ſuâ pridem illectos liberalitate ſervituti, qua nunc premuntur, addixit. Hac miſeros oppreſſit Olynthios [15], traditâ Potidæa, quos quibus dolis illuſerit, cui tanta ſit copia dicendi, ut oratione complecti poſſit. Hac nunc deniique Thebanos in plagas [16] ducit, conceſsâ Beotiâ, confectoque ſuis viribus longo, difficilique bello, quo mehercule debilitabantur. Ità ſanè horum ſinguli quidpiam adepti, alii jam graviſſimis dilacerantur malis, quæ nemo veſtrûm ignorat; aliis, cum occaſio ſe dederit, paria profectò non deerunt. Quę verò vobis abripuerit, quibus deſpoliaverit, ſilentio prætereo; ſed illud tacere nequaquam poſſum, quot nefariis modis illuſi, quot rebus orbati in ipſo pacis conſtabiliendo fœdere fueritis [17]. Nonne Phocæam eripuit? Nonne Pylas? Nonne Doriſcum in Thracia, Serrium, Cherſobletem ipſum? Nunc etiam nonne retinet Cardianorum Urbem, & retinere fatetur? At verò cur non eâ ipsâ vobiſcum utitur liberalitate? cur non uno, eodemque modo ergavos, ac reliquos alios ſe gerit? Quoniam profectò in hac una cunctarum Urbium licet impunè partes hoſtium ſuſcipere, & quamvis eorumdem hoſtium ſcelere inflicta Reipublicæ damna doleatis, eos tamen liberè, nulloque periculo Oratores empti donis defendunt. Olynthi nemo dicendo audebat Philippi utilitatibus deſervire, antequam iſte Civium plurimos Potidæam lucratos hoc ſibi merito devinxiſſet. Nemo apud Theſſalos, cum nondum ipſorum ejectis Tyrannis, Pylæaque reſtituta, non unum apud illorum Rempublicam beneficium collocaſſet. Nemo

The-

ραλὲς, πρὶν τὴν Βοιωτίαν ἀπέδωκε, καὶ τοὺς Φωκέας ἀνεῖλεν. Αλλ' Αθηναῖοι ὃ μόνον Αμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν χώραν ἀπεστερημότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατακαλάζοντος ὑμῖν ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν, καὶ νεῶν ἐπὶ Βυζάντιον παρόντος, ἀσφαλὲς ἔτι λέγειν ὑπὲρ Φιλίππου. Τοιγάρ τοι, τούτων ἕνεκα τῶν πτωχῶν ταχὺ πλουσίων γεγόνατε, καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων, ἔνδοξοι, καὶ γνώριμοι: ὑμεῖς ὃ τοὐναντίον, ἐκ μὲν ἐνδόξων ἄδοξοι, ἐκ δ' δυτόρων ἄποροι. Πόλεως γὰρ ἔγωγε πλεῖστον ἡγοῦμαι, συμμάχους, πίστιν, εὐνοιαν: ὧν ἁπάντων ἔδ' ὑμεῖς ἄποροι. Ἐκ ὃ τε, τούτων ὀλιγώρως ὑμᾶς ἔχειν, καὶ ἐξ τούτων στέρεσθαι, ὁ μὲν, δικαίωμα καὶ μέγας καὶ φυβέρος πᾶσιν ἔλλησι καὶ Βαρβάροις γέγονεν: ὑμεῖς ὃ ἔρημοι καὶ πένητοι, τῇ μὲν ὄψει οἰκίαν ἀρθονίᾳ λαμπροὶ, τῇ δ' ὧν προσῆκε, παρασκευῇ καταγέλαστοι. Οὐ τὸν αὐτὸν ὃ τρόπον περὶ τε ὑμῶν, καὶ περὶ ἀνδρῶν ἑνὸς ἑκάστου λεγόντων ὁρῶ βουλομένους. Τὰς μὲν γὰρ ἡσυχίας ἄγειν φασὶ δεῖν, καὶν τις ὑμᾶς ἀδικῇ: αὐτοὶ δ' ὃ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν, ὑπόκενοὺς αὐτοὺς ἀδικοῦντος. Εἶτά φησιν ὃς ἂν τύχῃ παρελθὼν, ὃ γὰρ ἐθέλεις γράφω, ὃδὲ κινδυνεύειν, ἀλλ' ἄτολμος εἶ καὶ μαλακός. Εγὼ ὃ φαυλὸς μὲν καὶ βάδιουρος, καὶ ἀναιδὴς, ὅτ' εἰμὶ, μήτε γνοίμην. Ἀνδρειότερον μὲν τοι πολλῷ πάνυ ὄψ' ἑταιρῶς πολιτευομένων παρ' ὑμῖν ἐμαυτὸν ἡγοῦμαι. Οὐ τις μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, παρίδων ἃ συμβαίνει τῇ πόλει, κρύπτει, δημένει, δ' ἔφυσι, κατηγορεῖ: ὐδεμία ταῦτ' αὐθρία ποιεῖ, ἀλλ'

Thebis, nisi Beotiâ prius attributâ, atque oppressis, deletisque Phocæusibus. Verùm Athenis licet sine ullo capitis discrimine Philippi injurias patrocinio tegere, quamvis non solùm Urbem Amphipoli, Cardianorumque regione privaverit, sed Eubœam vobis oppofuerit veluti infestam, tutissimamque munitionem, & nunc admotis armis Byzantio insidietur. Hinc sanè illud est, quod brevi horum aliqui paupertatem cum divitiis, ignobilitatem cum decore, ac fama nominis commutarint; vos contra ab illustri opum, & dignitatis splendore ad inopiam, vilitatemque delapsi sitis. Socios enim, fidem, benevolentiam patrimonium reputo Reipublicæ, quorum omnium vos maximè indigetis. Ex hac verò istarum rerum inopia, ex incuriaque vestra in iis retinendis, ad tantam Imperii magnitudinem, felicitatemque sese Philippus extulit, quin & cunctis Græcis, ac Barbaris, maximum sui terrorem incussit; vos autem deserti, ac miseri, rerum quidem ubertate, quæ sunt ad beatè, lautèque vivendum, admirationem habetis; sed illarum egestate, quæ ad bene gerendam Rempublicam pertinent, risum, & contemptum omnium consequuti estis. Neque verò in ponenda vitæ ratione, cum de vobis, ac de se ipsi decernunt, unam eamdemque istorum video esse sententiam. Vos enim quietos, pacatosque dicunt esse oportere, quamvis damno, atque injuriis provocatos; ipsi nullis molestiis incitati placidam, sedatamque vitam degere apud vos nequeunt. Et est deinde, qui fortè ad dicendum surgens exprobrare mihi audeat, quod nullius deferam nomen, nullum adeam fori periculum, sed timidè tempus traducam, ac desidiosè. Ego equidem inverecundiam, audaciam, perditam frontem nec prę me fero, nec unquam præferam; Attamen existimo cõstantia, & magnitudine animi longè me istis præstare, qui temerarià consilia vobis afferunt. Nam qui nullam publicæ utilitatis curam habet, atque omnem ponit in aliis accusandis,

pro-

ἀλλ' ἔχων ἐνέχυρον τῆς αὐτῶ σωτηρίας τὸ πρὸς χάριν ὑμῖν λέγειν, καὶ πολιτεύεσθαι ἀσφαλῶς, θρασύς ἐστι: ὅς τις δ' ὑπὲρ βελτίστου πολλὰ τοῖς ὑμετέροις ἐναντιούται βουλήμασι, καὶ μισθὲν λέγει πρὸς χάριν, ἀλλὰ τὸ βέλτιστον ἀεὶ, καὶ τῶν παιδίων πολιτείαν προαιρεῖται, ἐν ᾗ πλείονων ἡ τύχη κυρία γίνεται, ἢ οἱ λογισμοὶ, τούτων δ' ἀμφοτέρων ὑπεύθυνον ὑμῖν ἑαυτὸν παρέχει: ὅτός ἐστιν ἀνδρεῖος, καὶ χρήσιμός γε πολίτης ὁ τοιοῦτος ἐστι. Οὐχ οἱ τῆς παρ' ἡμέραν χάριτος τὰ μέγιστα τῆς πόλεως ἀπολαλεκότες: ὃς ἐγὼ τοσούτου δέω ζηλῶν, ἢ νομίζειν ἀξίως πολίτας τῆς πόλεως εἶναι, ὥς τ' ἔστιν ἔραστὰς, εἰσὶ μοι, σὺ δ' ἦ τί τλῶ πόλιν ἡμῶν ἀγάθὸν πεποίηκας; ἔχων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τριπραρχίας εἰσφοράς, καὶ χορηγίας καὶ χρημάτων εἰσφορὰς, καὶ λύσεις αἰχμαλώτων, καὶ τοιαύτας ἄλλας φιλανθρωπίας, ὑδὲν αὖ τούτων ἐποίησα: ἀλλ' ὅτι σῷζ τούτων πολιτευμάτων ὑδὲν πολιτεύομαι: ἀλλὰ δυνάμενος αὖ ἴσως ὥσπερ καὶ ἕτεροι κατηγορεῖν, καὶ χαρίζεσθαι, καὶ δημεύειν, καὶ τἄλλα ἃ ποιοῦσιν οὗτοι, ποιεῖν, ὑδ' ἐφ' ἑνὶ τούτων πώποτ' ἐμαυτὸν ἔταξα, ὑδὲ φοιήχθην, ὑδ' ὑπὸ κέρδους, ὑδ' ὑπὸ φιλοτιμίας: ἀλλὰ διαμένω λέγων, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲ πολλῶν ἐλλάττων εἰμὶ παρ' ὑμῖν, ὑμεῖς δ' εἰ πείσθοισθέ μοι, μείζους ἂν ἔητε. Οὕτω γὰρ ἂν ἴσως ἀνεπίφθονον εἴητον.

Οὐ-

proscribendis, judicandis, hic sanè ad ista non inducitur audaciâ, ac fortitudine; sed eò magnos, atque audaces animos gerit, quod quæ vobis molestiam afferunt, nunquam dicendo attingit; eaque solùm prosequitur, quæ vos capere, ac delinire possint, istumque sibi morem constituit, veluti pignus periculi, atque obsidem salutis suæ. Qui verò voluntati vestræ pro Civium commodis adversari sæpius non dubitat, quique semper in sententiis dicendis non gratiæ aucupiū, sed omnium fœlicitatem propositam habet, quin & administrandæ Reipublicæ eam sibi normam delegit, in qua quò magis casus, quàm ratio moderatur, pro quocumque tamen eventu se vadem præbet, seseque in discrimen affert, hic profectò civis est optimarum artium, optimarum partium, atque invicto quodam animi robore, non qui vos sibi quotidianis assentationibus demerendo, florentem statum Civitatis quamplurimùm convulserunt. Hos ego tantùm abest, ut imitari velim, ac dignos existimem hujus populi Cives, quin si quis me interroget, quibus bonis Rempublicam locupletaverim, cum proferre, Athenienses, valeam gestas Triremium, ac spectaculorum præfecturas [18], sublevatum meis pecuniis Ærarium, servos mea re familiari libertate donatos, & Civitati restitutos, aliaque hujusmodi humanitatis officia; tamen hæc omnia silentio obtegerem, in eoque me solùm efferrem, ac triumpharem, quod non eamdem insistam viam, quam isti sibi straverunt in gubernanda Republica, & quod cum mihi æquè fortasse, ac cæteris non desit facultas accusandi, proscribendi, assentandi, & possim eadem, ac reliqui, artes, eamdemque tueri disciplinam; nunquam tamen ad ullum istorum studium me applicuerim; nunquam muneribus, aut ambitione captus in aliorum servitutem me dederim; sed eorum sim auctor consiliorum, in iisque maneam sententiis, quorum causâ in hac Urbe (ut ita nihil dicam, quod inuri possit invidiâ) ego deteriori, quàm plerique Civium utor conditione; vos autem, si mihi fidem habere volueritis, & fortunas mehercule, & dignitatem vestram extolletis.

Οὐδέ γ' ἐμοὶ δοκεῖ δεῖσθαι τοῦτ' εἶναι πολίτῃ, ποιᾶται πολιτεύματ' ἀρόσκειν, ἐξ ὧν ἐγὼ τε φαῖτος ὑμῶν ἴσομαι ἀνδάνοις, ὑμεῖς τ' ἦρι ἄλλων ὕσεται: ἀλλὰ σωμαζέσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς ἦρι ἀγαθῶν πολιτεύμασι: καὶ τὸ βέλτιστον ἀεὶ, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν. Ἐπ' ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδίσεται: ἐπὶ τούτῳ δ' τῷ λόγῳ δεῖ φρεάζεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην. Ἤδη τοίνυν τινὸς ἤκουσε τοιοῦτό τι λέγοντος, ὡς ἄρα ἐγὼ λέγω μὲν ἀεὶ τὰ βέλτιστα, ἔστι δ' οὐδὲν ἄλλο, ἢ λόγοι, τὰ παρ' ἐμὲ: δεῖ δ' ἔργων τῆ πόλει, καὶ πράξεως τινος. Εγὼ δ' ὡς ἔχω περὶ τούτων, λέξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὦν ἀποκρίνομαι. Οὐκ εἶναι νομίζω τὸ συμβαλέσθαι τοῖς ὑμῖν ἔργον οὐδὲν, πλὴν εἰπεῖν τὰ βέλτιστα. Καὶ τοῦθ' ὅτι τοῦτων ἔχει τὸν πρέπον, ῥᾳδίως οἶμαι δείξειν. Ἴστε γὰρ ὑπου τοῦθ', ὅτι Τιμόθεος ποτ' ἐκείνος ἐν ὑμῖν ἐδημηγόρει, ὡς δεῖ βοηθεῖν τοῖς Εὐβοίας σωζειν, ὅτε Θηβαῖοι κατεδουλοῦτο αὐτούς: καὶ λέγων, εἶπεν ὅτωπως: εἰπέ μοι: βουλεύεσθε, ἔφη, Θηβαίους ἔχοντες ἐν πόσῳ, τί χρήσεσθε, καὶ τί δεῖ ποιεῖν; ἢν ἐμπλήσητε τὴν θάλατταν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, τριήρων; ἢν ἀναστάντες ἴδη πορευθὲν εἰς τὸν Πειραιᾶ; ἢ καθέλξετε τὰς ναῦς; ἀκούω, εἶπε μὲν ταῦτα ὁ Τιμόθεος: ἐποιήσατε δ' ὑμεῖς. Ἐκ δ' τούτων ἀμφοτέρων τὸ πρᾶγμα ἐφοδύχθη. Εἰδ' ὁ μὲν, εἶπεν ὡς οἷόν τε τὰ ἄριστα, ἄπειρ εἶπε τότε: ὑμεῖς δ' ἀπεράθυμήσατε, καὶ μηδὲν ὑπηκούσατε, ἄρ' ἂν ἴδη γεγονός τι ἦρι τότε συμβάντων τῆ πόλει, ἐχ οἷόν τε. Οὕτω τοίνυν καὶ

Sed neque boni Civis, ac moderati eſſe arbitror, eam Reipublicæ formam excogitare, qua conſtituta, plus ego vobis omnibus auctoritate poſſim; vos autem, ſi ad aliorum Imperia conferamini, potentiâ, & dignitate minus cæteris valeatis. Quin potius, præſtantiſſimorum Civium inſtitutis eadem Reſpublica augeri debet, ad eamque moderandam ſemper optima, non faciliora, conſilia afferenda ſunt. Ad illud primum natura ipſa nos ducet; ad alterum vel Cives egregios ſalutaribus inſtrui præceptis neceſſe eſt. Sed quempiam audio dicentem: tu ſemper grandia ſonas, & plena ſalutis, at nihil præterquam ſonas; re autem, non verbis Reipublicæ opus eſt. Quid ego hîc ſentiam, vobis dilucidè aperiam, nec reticebo. Nihil ſanè aliud exiſtimo ſapientis eſſe Oratoris, quàm præſtantiora in medium afferre, quæque ſunt è communi bono. Quod ita res habeat, me facilè vobis arbitror oſtenſurum. Timotheum illum quondam meminiſtis concionantem in foro, vobiſque ſuadentem, oportere Eubœenſium libertatem à Thebanis tentatam, concuſſamque, auxilio, atque opibus veſtris erigere, & confirmare. His autem propemodum verbis loquebatur. Dicite mihi, adſunt Thebani, tenent Inſulam, urgent; & vos deliberatis, quid iis reſpondendum, quid factu opus ſit? & mare triremibus non impletis, & cunctamini, Athenienſes, veluti facta conſpiratione Piræum petere, & naves adhuc non conſcenditis? Hæc Timotheus, cui vos conſeſtim obſequuti nullam operi dediſtis moram, atque horum utriſque conſpirantibus, ejus nempe conſiliis, veſtràque ſtrenuitate, res bene, ac feliciter geſta eſt. Si ille, quantùm in ſe fuit, optimas dixiſſet, ut verè dixit, ſententias; vos autem rem negligentes, ſurdis illas auribus audiſſetis, putatis ne iis utilitatibus, eâque gloriâ, qua tunc efflorvit, ornatam, cumulatamque fuiſſe Civitatem? Non ſanè. Res igitur, vel quas nunc ego, vel

περὶ ὧν ἂν ἐγὼ λέγω τυὼ, ἢ περὶ ὧν αὖ ὑ δεῖνα εἶπε, τὰ μὲ ἔργα παρ' ὑμῶν αὐτῆ ζητεῖτε: τὰ δ' βέλτιστα ἐπισήμη λέγειν παρὰ τῦ παρόντος. Ἐγ κεφαλαίω δ' ἃ λέγω φράσας, καταβλῶαι βέλομαι: χρήματα εἰσφέρειν φημὶ δεῖν: τλὼ ὑπαρχόντων δυνάμων σωίχειν, ἐπανορθωῦσας εἴ τι δοκεῖ μὴ καλῶς ἔχειν, μὴ οἷς αὖ τις αἰτιάσηται, τὸ ὅλον καταλύοντας: φρίβειν ἐκπέμπειν σπαταχῶ τοὺς διδάξοντας, τυθετήσοντας, φράξοντας ὅσα αὖ δύωνται τῆ πολη: παρὰ πάντα ταῦτα, τοὺς ἐπὶ τοῖς φράγμασι δωροδοκουῦντας κολάζειν, ἢ μισθὸν ἀεὶ ἢ πασταχῆ, ἵν' οἱ μέτοικα, ἢ δημόσιε ἑαυτοὺς παρέχοντες, εὖ βεβουλῶῦσθαι δοκῶσι, ἢ τοῖς ἄλλοις, ἢ ἑαυτοῖς. Καὶ ὕτω τοῖς φράγμασι χρῆδε, ἢ παύσηδε ὀλιγωρῶντες ἑκάστων: ἴσως αὖ ἴσως ἢ νυῶ ὕτι τὰ λοιπὰ βέλτίω γένοιτο, εἰ μέν τι καδεδῆδε, ἄχεα τῦ δορυβῆσαι ἢ ἐπαυῆσαι παιδάζοντες, ἐὰν δ' δή τι σοιῆν ἀναδυόμενοι: ἰὼ ὁρὰ λόγον, ὅς τις ἀνὰ τῦ ποιῆν ὑμᾶς ἃ φρονῆτε, δωήσεται πλὼ πόλη σῶσαι.

ΕΠΙ-

vel quas unquam alius proponat, ab Oratoribus optimè conſulendo, à vobis ipſis bene, fortiterque agendo explicari debent, atque ita vobis quærendum eſt. Verùm ne diutiùs vos teneam, ac brevi cuncta complectar, hæc mea quidem ſententia eſt: oportere tributa conferri; conſervari conflatum iſtud militum robur; corrigi, ſi quid non bellè ſe habet, non penitus, abiici, ſi cujuſpiam inſimuletur vitii; Legatos ad omnem partem decerni, qui quantùm liceat animadvertant, doceant, moliantur quodcumque conferre putent Reipublicæ; præſertim verò ſuppliciis eos coerceri, ſemper, & ubique affici capitalibus odiis, qui ſe mercenarios hoſtibus tradunt, atque eorum capti muneribus rem communem corrumpunt; ut qui æquos, temperatoſque ſe Cives præbent, bene ſibi, atque aliis conſuluiſſe videantur. Si ita rebus utamini, ac finem incuriæ, negligentiæque veſtræ imponatis, fortaſſe nunc etiam reliqua, fortaſſe oculos attollent, atque aliquâ ſalutis ſpe detinebimur. Hìc verò ſi confidebitis, ſtudentes plauſu tantùm, & laudibus Oratorem proſequi; refugietis autem rebus neceſſariò agendis commodare operam veſtram, nullam video orationem, qua quis, detrectantibus vobis manum operi admovere, atque ea facere, quæ conveniunt, afflictam Reipublicæ valetudinem reficere poſſit, ac recreare.

Φίλιππος Αθηναίων τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.

Philippus Senatui, Populoque Athenienſium S. D.

Πειδὴ πολλάκις μοι πρέσβεις ἀποστείλαντος, ἵν' ἐμμείνωμεν τοῖς ὅρκοις καὶ τὰς ὁμολογίας, ἔδοξεμοὶ ἐπιστεῖλαι ὑμῖν περὶ ὧν ἀδικεῖσθαι νομίζω. Μὴ θαυμάσητε δ' τὸ μῆκος τῆς ἐπιστολῆς. Πολλῶν γὰρ ὑπαρχόντων ἐγκλημάτων, ἀναγκαῖον ἐστι περὶ ἁπάντων διηγῆσαι καθαρῶς. Πρῶτον μὲν γὰρ Νικίου τοῦ κήρυκος ἀφειδέντος ἐν τῆς χώρας τῆς ἐμῆς, καὶ τοὺς παρανομοῦντας ἐπετιμήσατε, ὥσπερ ἦν δίκαιον, ἀλλὰ τὸν ἀδικούμενον ἔρριπτε δεκα μῆνας: ἃς δ' ἔφερε παρ' ὑμῶν ἐπισολὰς, ἀπέγνωτε ἐπὶ τῷ βήματος. Ἔπειτα Θασίων ὑποδεχομένων τὰς Βυζαντίων τριήρεις, καὶ σῶν λητῶν τοὺς βουλομένους, ἐᾶτε ἐφρατίζετε σῶν σωμάτων, διαρρήδην λεγόντων, πολεμίους εἶναι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας.

Ἔτι τοίνυν πρὸς τοὺς ἀνηνὺς χρόνους Διοπείθης ἐμβαλὼν εἰς τὴν χώραν Κροκύλλιν μὲ, καὶ τὴν Τιρίσασιν ἐξωνδραποδίσατο: τὴν δ' προσεχῆ Θρᾴκην ἐπόρθησε: τέλος δ' εἰς τοῦτο ἦλθε παρανομίας, ὥστε Αμφίλοχον ὑπὲρ σῆς αἰχμαλώτων ἑλόντα πρεσβεύτὴν συλλαβὼν, καὶ τὰς ἐσχάτας ἀνάγκας ἐπιδεὶς, ἀπελύτρωσε ταλάντων ἑνέα. Καὶ ταῦτα τῷ δήμῳ εὐδοκοῦντα ἐποίησε. Καὶ τοι τὸ παρανομεῖν εἰς κήρυκα, καὶ φείσεις, καὶ τοῖς ἄλλοις τε πᾶσιν ἀσεβὲς εἶναι δοκεῖ, καὶ μάλιστα ὑμῖν. Μεγαρέων αὖ Ἀνθεμοκρίτων ἀπολόντων, εἰς τοῦτο ἐλήλυθεν ὁ δῆμος, ὥστε Μυσηρίων

Um ſæpius ad vos Legati à me venerint poſtulatum, ut in pactis, & conditionibus maneamus jurejurādo confirmatis, nec quicquam profecerim, ſtatui literis expoſtulare injurias, quas vos mihi arbitror intuliſſe. Quæ cum ſint plures, graviſſimæque, mirum videri non debet, ſi aliquantò longiori Epiſtola conſcribantur, cum ſit opus de ſingulis enucleatè dicere. Primùm igitur Niciâ caduceatore ex his meis provinciis ſublato, nequaquam, ut par erat, hujus ſceleris pœnas latronibus perſolviſtis, ſed ille, qui damnum, & contumeliam accepit, carcere decem menſibus detentus eſt; quin & literas, quas ei dederam perferendas, in Concione recitaſtis. Deinde cum Thaſii portu recepiſſent Byzantiorum triremes, eoſque Prædonum, qui recipi voluerunt, nihil id vobis curæ fuit, rem penitus neglexiſtis, quamvis apertè fœderum lege cautum ſit, qui ſe ita gefferit, haberi hoſtium loco. Rurſus per idem tempus Diopithes, infeſtis armis in regiones noſtras cum irrupiſſet, Tiriſtaſim, & Crobilem in ſervitutē adduxit, finitimæ Thraciæ ferro, ac flammâ vaſtitatem intulit; atq; eò nequitię devenit, ut captum Amphylocum, qui ad redimendos Captivos Legati munere fungebatur, extremiſque affectum injuriis, nonniſi novem talētûm pretio libertati reſtituit; ac tanto quidem ſcelere, gnaro, & ſciente Populo ſe obſtrinxit. Cum tamen Caduceatores, Legatoſq; publicos violare nefarium omnibus, ac vobis præcipuè videatur. Vos enim capto à Megarenſibus Anthemocrito adeo commoti eſtis, ut illos Myſteriorum Sacris pro-

ἔργων αὐτοὺς : ὑπομνήματα ὄντ τῆς ἀδικίας ταύτας, ἀνδριάντα πρὸ τῶν πυλῶν. Καὶ τί πρῶτον ἢ δεινὸν, οἱ ἐν οἷς παθόντες ἅπαν ἐμισήσατε τοὺς θρασαντας, νῦν αὐτοὺς φανέντας πασῶν τῶν; Καλλίας πέρυσι ὁ παρ' ὑμῶν στρατηγὸς, τὰς μὲ πόλεις τὰς ἐν τῷ Παγασίτῃ κόλπῳ κατοικημένας ἔλαβεν ὑπάρας, ὑμῖν μὲ ἐνόρκους, ἐμοὶ ὄ συμμαχίδας ὔσας : τοὺς δ' ἐκ Μακεδονίαν πλέοντας ἐπῶλει, πάντας πολεμίους κρίνων : ἢ διὰ ταῦτ' ὑμεῖς ἐπηνέτ' αὐτὸν ἐν τοῖς ψηφίσμασιν. Ὥστε ἔγωγε ἀπορῶ, τί ποτ' ἔστι κρεῖττον, ἐὰν ὁμολογήσητέ μοι πολεμεῖν. Καὶ γὰρ ὅτε φανερὸς διαφερόμεθα, λῃστὰς ἐξεπέμπετε : ἢ τοὺς πλέοντας ὡς ἡμᾶς ἐπωλεῖτε : τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε : τῷ χαρακι μὴ κακὸν ἐποιεῖτε.

Χωρὶς τούτων τούτων, οἷς τοῦτο παρανομίας ἀρίχθε καὶ δυσμενείας, ὥστε ἢ πρὸς τὸν Πέρσᾶν πρεσβεῖς ἀπεσάλκατε, πείσοντας αὐτὸν ἐμοὶ πολεμῶν, ὃ μαίσα αὖ τις θαυμάσειε. Πρὸ μὲ γὰρ τὰ λαβεῖν αὐτὸν Αἴγυπτον, καὶ Φοινίκλω, ἐληρίσαδε, αὖ ἐκεῖνός τε ναυτεροίζῃ, παρακαλεῖν ὁμοίως ἐμὲ, καὶ τοὺς ἄλλως ἕλλωας ἅπαντας ἐπ' αὐτόν : νῶν ὄ τοσοῦτον ὑμῖν περέσει πρὸς ἐμὲ μίσος, ὥσε πρὸς ἐκεῖνον διαλέγεδαι περὶ τῆς ἐπ' ἐμὲ συμμαχίας. Καίτοι τὸ παλαιὸν οἱ πατέρες ὑμῶν ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τοῖς Πεισιστρατίδαις ἐπετίμων, ὡς ἐπαγωγοὶ τὸν Πέρσᾶν ἐπὶ τοὺς ἕλλωας. Υ̓μεῖς δ' οὐκ αἰσχύνεδε ταῦτα ποιοῦντες, ἃ διετελέτε τοῖς Τυρσηνοῖς ἐγκαλοῦντες : ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἢ γράφετε ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, ἐμοὶ προσάπτοντες Τήλῳ, ἢ Κερτοβλέπτλῳ ἐξὸ Θρᾴκης ἄρχειν; ὡς

prohibueritis, signumque præ foribus Civitatis constitutum sit, perpetuum, publicumque eorum improbitatis monumentum. Quis igitur æquo animo ferre possit, eos hac ipsa impietate sordidari, qui tanto illam odio, tantàque iracundiâ sunt prosequuti? Age verò nonne Callias [1] vestrorum militum Dux Urbes omnes in Pagasitano jacentes sinu fœderatas Reipublicæ, mihi socias in servitutem redegit? Nonne qui navibus in Macedoniam traiiciebant, ac si cum iis bellum gereret, pretio addixit, & vos illum publicis laudibus honestastis? Quamobrem nescio, quid injuriarum addi poterit, quibus istas cumulaturi sitis, cum manifestas mecum habueritis inimicitias. Et sanè cum palam bello contendimus, quid aliud à vobis agitur, quàm prædones in nos immittere, navigantes hùc mercatores hastæ subiicere, opem ferre adversariis nostris, regiones istas malè habere, perdere, devastare? Nunc verò tantis malis accessit cumulus, missa ad [4] Persarum Regem Legatione, quæ ipsum ad inferēda contra nos signa commoveat. Quam improbitatē nemo satis admirari possit. Antequam enim ille perdomaret Ægyptum, Phœniciamque, [5] decreto vestro constituistis, si quid amplius novi moliri cuperet, me pariter, ac reliquos Græcos in eum concitandos, atq; inflammandos esse. Nunc autem tanto in me cōflagratis odio, ut secum de obeunda vobiscum adversus me societate sermonē facere volueritis. Repetitâ longiùs memoriâ Majores vestri, ut intelligo, vehementer in Pisistratidas [6] exarserunt, quod Persas temerario consilio in Græcos adducere non dubitarunt. Et vos non pudeat id libenter committere, cujus causâ Tyrannos vestros atrocissimis accusationibus obruistis. Huc accedit, quod à me pro Imperio postulastis ut Cersobleptem, ac [7] Terem, utpote vestros Cives, Thraciæ Regno potiri sinam; quos nec scriptæ pacis leges, nec Æra columnis affixa, fœ-

ὡς ὄντας Αθλιωτάς. Ἐγὼ δ' ὑπὲρ ὑμῶν ἔτε ἧττον πρὸ τῆς εἰρήνης σωθῆναι οἶδα μεταχόντας ὑμῖν, ἔτ' ἐν ταῖς σπονδαῖς ἀναγεγραμμένους, ὅτ' Αθλιωτὰς ὄντας: ἀλλὰ Τήρλιν μὲν, μετ' ἐμοῦ στρατεύσιμον ἐφ' ὑμᾶς: Κερσοβλέπτην δ', τοῖς παρ' ἐμοῦ πρεσβευταῖς ἐδίᾳ μὲν τοὺς ὅρκους ὁμόσαι προδιδομένους, κωλυόντα δ' ὑπὸ τῶν ὑμετέρων στρατηγῶν, ἀποφαινόντων αὐτὸν Αθλιωτῶν ἐχθρόν. Καίτοι πῶς ἐστὶ τοῦτ' ἴσον, ἃ δίκαιον, ὅταν μὲν ὑμῖν συμφέρῃ, πολέμιον εἶναι φάσκειν αὐτὸν τῆς πόλεως: ὅταν δ' ἐμοὶ συμφαρτεῖν βούληδε, πολίτην ἀποδείκνυσθαι τῶν αὐτῶν ὑμῶν: ᾧ Σιτάλκου μὲν ἀποθανόντος, ᾧ μετέδοτε τῆς πολιτείας, δύδε ποιήσαδαι φὸς τὸν ἀποκτείναντα φιλίαν: ὑπὲρ δ' Κερσοβλέπτου πόλεμον αἱρεῖσθαι φὸς ἡμᾶς; καὶ ταῦτα σαφὰς εἰδότας, ὅτι ἧττ' λαμβανόντων τὰς δωρεὰς τὰς παισὶν, οὐδεὶς οὔτε ἧττ' νόμων, ὔτε ἧττ' ψηφισμάτων ἐδὲν φροντίζει ἧττ' ὑμετέρων. Οὐ μὴν, ἀλλ' εἰ δεῖ πάντα τἄλλα παραλιπόντα σωτῆρας εἰπεῖν ὑμᾶς εἰδότες πολιτείας Ευαγόρα τῷ Κυπρίῳ, ᾧ Διονυσίῳ Συρακουσίῳ, ᾧ τοῖς ἐκγόνοις τοῖς ἐκείνων. Ἐὰν σωθῆτε τοὺς ἐκβαλόντας ἑκατέρους αὐθῆς ἀποδοῦσα πάλιν τὰς ἀρχὰς τοῖς ἐκπεσοῦσι, κομιζέδε ᾧ παρ' ἐμοῦ τὴν Θρᾴκλιν, ὅσης Τήρης, ᾧ Κερσοβλέπτης ἦρχεν. Εἰ δ' τοῖς μὲν ἐκείνων κρατήσεσι μηδ' ἐγκαλεῖν ἀξιοῦτε μηδὲν, ἐμοὶ δ' ἐνοχλοῖτε: πῶς ἂ δικαίως ὑμᾶς ἐμισοῦμεν ἂν; Περὶ μὲν δὴ τούτων πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι δίκαια, παραλιπὼν προαιροῦμαι: Καρδιανοῖς δὲ φημι βοηδεῖν, γεγονὸς αὐτοῖς φὸ τῆς εἰρήνης σύμμαχος, ὐκ ἐθελόντων ὑμῶν ἐληδεῖν οἷς κρῖναι, πολλάκις μὲν ἐμὲ δηδέντος, ὐκ ὀλίγακις δ' ἐκείνων. Ὧς τε πῶς ὐκ αὖ εἶναι πάντων φαυλότατος, εἰ καταλιπὼν

Philippi Epistola.

fœderum, vestræque participes Reipublicæ nequaquam exhibent. Quin Terem ostendunt armorum contra vos societate mecum conjunctum; & Cersobleptem paratum mihi apud meos Legatos juratam seorsim dare amicitię fidem, à vestris Imperatoribus, qui apertas ejusdem [8] vobiscum inimicitias prætendebant, prohibitum. Quæ cum ita se habeant, quis non censeat iniquum esse, cum id vestra interest, Cersobleptem ipsum modò Reipublicæ à vobis hostem judicari; modò Civem, cum me calumniari vultis? Quamquam Sitalco [9] è vivis sublato, qui pariter Civitate donatus fuerat, ejus interfectorem in amicitiam illico recepistis; pro Cersobleptе bellum nobis indicere non recusatis. Cum tamen vestris oculis, atque animo percipiatis, eos, qui, ut res ita geratur, muneribus cumulantur, nullam decretorum vestrorum, nullam fusicipere legum curam. Verùm ut reliqua taceam, & compendiò aliqua solùm percurram, vos Evagoræ Cyprio, vos Dionysio Siracusano [10] Civitatem dedistis. Cum igitur iis, qui vestros hos Cives è regio dominatu ejecerunt, ut ipsos in pristinam dignitatem restituat, persuaseritis; tunc sanè & à me Terem, Cersobleptemque in eam, quam obtinuerunt, Thraciæ partem restitui impetrabitis. Quod si neutiquam hujusmodi vestrorum Civium injuriam cum iis expostulatis, qui vi detinent eorumdem loca; mihi verò in pari causa molestiam exhibetis, nonne meritò me à vobis defendam, ac vim propulsabo? Plura mihi de hac re dicenda supeterent; sed malo ea silentio prætermittere. Quod ad Cardianos attinet, fateor me ipsis opitulari, quos ego, nondum vobiscum pace conjunctus, veteres socios habui. Profectò si vos

ab iis non rarò, à me sæpius rogati, ut Judicio vestras lites componeretis, nequa-

ἀνὴρ τοὺς συμμάχους, μᾶλλον ὑμῶν φροντίζομεν, ἢ αὐτὰ τὰ μοι πρόσφορα ἐνοχλοῦντων, ἢ μὴ βεβαίως μοι φίλων ἀεὶ μενόντων; Εἰ τοίνυν δεῖ μὴ ὃ τοῦτο παραλιπεῖν, εἰς τοσοῦτον ἐληλύθατε πλεονεξίας, ὥστε πρότερον ἓξ ἐπεκαλεῖτό μοι τὰ προσερημένα μόνον: τὰ δ' ὑπογύμτατα, Πεπερρηδίων φασκόντων δεινὰ πεπονθέναι, προστέτ ξατε τῷ κρατηγῷ, δίκλω παρ' ἐμὰ λαβεῖν ὑπὲρ ἐκείνου, ὃν ἐγὼ ἓξ ἐτιμωσάμην. ἐνδεύτερος, ἢ προσῆκεν. Ἐκείνοι δ' εἰρώνης ὕστης καταλαβόντες. Ἀλσηνὸν, ὅτε τὸ χωρίον, ὅτε τοὺς φρουροὺς ἀπεδίδοσαν, πέμψαντες ὑπὲρ αὐτῶν ἐμὲ πολλάκις. Τί μὲς δ' ἂν μεῖζον' ἰκνσαν ἐμὲ Πεπερρήθιοι, τούτων μὲν οὐδὲν ἐπεσκεψάθε: τὸν δ' τιμωρίαν ἀπορρῶς εἰδότες συκοφαντεῖτε. Καὶ τοι τὴν νῆσον τ' ἐκείνης, ὅτε ὑμᾶς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τῶν λησῶν. Σωστράτου. Εἰ μὲν οὖν αὐτοὶ φατε παραδοῦναι Σώστρατον, λησὰς ὁμολογεῖτε καταπέμπειν: εἰ δ' ἀκόντων ὑμῶν ἐκεῖνος κατεκράτει, τί δεινὸν πεπόνθατε λαβόντες ἐμὲ, ᾧ τὸν τοποντοῖς πλέουσι ἀσφαλῆ παρέχοντος; τοσαύτας δὲ μὴ ποιεμένη φρουρὰς τῆς ὑμετέρας πόλεως ᾧ δίδοντος. αὐτῇ τιμῶσαν, οἱ ῥήτορες λαμβάνεμὲν ὑκ εἴων, ἀπολαβεῖν δ' σωκεβούλοντ: ὅπως ὑπομείνας μὲν τὸ προσαχθμενον. τιμῶ ἀλλοτρίαν ἔχειν ὁμολογῶ: μὴ φροιμένος δ' τὸ χωρίον. ὑποστὰς γέγωμαι τῷ πλήθει. Ὑμεῖς. ἐγὼ ταῦτα προὐκαλούμην κρῖναι περὶ τούτων πρὸς ἡμᾶς: εἰ μὲν γνοῦσ'. παρ' ἐμὲ δ'δῶ τὸ χωρίον ὑμῖν: ἐὰν δ' ὑμέτερα κρίθῃ, τότε ἀποδῶ τῷ δήμῳ. Ταῦτα δὲ μὴ πολλάκις αἰτοῦντος, ὑμεῖς μὲν οὐ προσείχετε Πεπερρήθιοι δ' τιμῶσαν κατελαβον.

Τί nequaquam[11] assensiestis, an non cæteros homines nequitiâ superarem, si vos mihi potius cordi esse (vos inquam mihi undequaque graves, ac periculosos) ostenderem, quàm illos, qui semper in tuta, firmissimaque mecum consuetudine permanserunt? Id etiam dissimulare nequeo, eò vos protervitæ deveniisse, ut cum initiò non alia mihi objeceritis flagitia, quàm quæ hactenus dixi; nuperrimè Imperatori vestro mandaveritis, ut exigat à me pœnas injuriæ, quam sibi Peparetii dolent inflictam; quam utique injuriam profiteor minorem ipsorum meritis contuliſſe. Siquidem Halonesio in deditionem accepta, non mihi oppidum, non præsidiarios milites reddere induxerunt animum, quamvis id sæpius legatione adhibitâ postulaverim. Vos autem nequaquam Peparetiorum facinus in me commissum, sed quod à me vulnus acceperant, confiderantes me calumniis proscinditis, cum tamen Insulam non à vestris, non ab illorum, sed à Sostratis piratæ manibus abripuerim. Quam quidem Insulam si Sostrati dediſſe dicitis, simul fateamini necesse est, prædonibus piraticam facere vos permisisse. Quod si nolentibus vobis, in ejus potestatem adducta est, qua vos contumelia afficio, si mihi ipsam vindico, purgatamque à Piratis, navigantibus reddo? Quin etiam, cum huic securitati vos provisuros putassem, Insulam Reipublicæ dare constituerem; sed illam Oratores vestri, vos non meo beneficio, sed vi, atque armis accipere consuluerunt; ut vobis id imperantibus restituta, ipse me injustitiæ redarguerem, quod alienam retinuissem; negatâ verò, gravis de me suspicio Populo commoveretur. Quod cum mihi exploratum foret, rem Judicio dirimendam proposui, ut si mea pronuntiaretur, eam sponte vobis concederem; si vestra, lubens Populo restituerem. At mihi id sæpius roganti nunquam mentem adhibuistis. Insulam interea Peparetii occuparunt.

Quid

Τί οὖν ἐχρῆν με ποιεῖν; ἢ δίκην λαβεῖν παρὰ τῶν ὑστερβεβηκότων τοὺς ὅρκους; ἢ τιμωρήσασθαι τοὺς ὕστερον ὑπερφάνους ἀπειληφότας; ἢ γὰρ, εἰ Πεπαρήθιόν μοι ἢ νῆσος, τί προσῆκεν ἀπαιτεῖν Ἀθηναίους; εἰ δ' ὑμέτερα, πῶς ἂν ἐκείνοις ὀργίζεσθε καταλαβοῦσι τὰ ἀλλοτρία; εἰς τοῦτο δ' προβεβήκαμεν ἔχθρας, ὥστε βουλομένοις τῶν ναυτῶν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον παραβαλεῖν, ἰωὰ κἀκεῖθεν αὐτὰς παρατάξαμαι διὰ Χερρονήσου τῇ στρατιᾷ; ἐμοὶ μὲν κλητοὺς ἦχαν, κατὰ τὸ Πολυκράτους δόγμα πολεμιώτων ἡμῖν, ὑμῶν δ' τοιαῦτα ψηφιζομένων, σοῦ δ' στρατηγοῦ, Βυζαντίους τε παρακαλοῦντος, καὶ διαγγέλλοντος πρὸς ἅπαντας, ὅτι πολεμεῖν αὐτῷ προσάττετε, αὖ κωμῳδεῖσθαι. Τοιαῦτα δ' πάσχων, ὅμως τῆς πόλεως, καὶ ἐμοῦ στρέφων, καὶ τῆς χώρας ἀπεχόμην, ἵκανὸν ὢν τὰ φίλτατα λαβεῖν, ἢ πάντα. Καὶ διατετέλεκα φρονακλούμενος ὑμᾶς εἰς κρίσιν ἐλθεῖν, ὑπὲρ ὧν ἠτιώμεθα ἀλλήλους. Καὶ τοι σκοπεῖσθε, πότερον κάλλιόν ἐστιν, ὅπλοις, ἢ λόγοις διακριθῆναι: καὶ πότερον αὐτοὺς εἶναι βραβευτὰς, ἢ πεισθῆναι τοῖς ἑτέροις. Καὶ λογίζεσθ' οἷς ἀλογόν ἐστι Ἀθηναίους, Θασίοις μὲν καὶ Μαρωνίταις ἀναγκάσαι περὶ Στρυμὼνος διακριθῆναι λόγοις, αὐτοὺς δ' πρὸς ἐμὲ μὴ διαλύσασθαι, περὶ ὧν ἀμείσπτουσι, τοῦ πρόσω αὐτῶν: ὅλως τε, ᾧ γιγνώσκοντας, ὅτι νικῶντες μέν, οὐδὲν ἀποβαλεῖτε: κρατήσαντες δ', λήψεσθε τὰ ἐμοῦ ὑφ' ἡμῶν ὄντα. Πάντων δ' μοι δοκεῖ παρολωλοτάτην εἶναι, δ' ὅτι περιμάτος ἐμοῦ πρέσβεις: ἀπὸ τῆς συμμαχίας πάσης, ἵν' ὦσι μάρτυρες, ᾧ βουλομένου πεισθῆναι πρὸς ὑμᾶς δικαίως ὁμο-

Quid igitur mihi erat agendum, quid ineundum consilii? Hominũ petulantiam inultam, impunitamque dimitterem. Quamquam si ad Peparetios [11] Insula pertinebat, cur illam repetunt Athenienses? Si ad vestram Rempublicam, cur in eos, qui rem non suam abstulerũt, nullâ iracundiâ commovemini? Odium quoque in me vestrum eò progressum est, ut cum vellem Naves in Hellespontum transmittere, iis cavere, circumducto per Chersonesum Exercitu, opus fuerit, Colonis vestris erga nos hostiliter se gerentibus, Polycrati [12] obsequutis. Id autem vos plebiscito jussistis, & huic paruit Imperator vester, accersitis ad se Byzantiis, divulgatoque in omnem partem rumore, sibi à vobis mandatum esse, ut, ubicumque detur occasio, infestis in me fignis invadat. Quæ cum mihi vulnera infligerentur, nullum tamen Reipublicæ, nullum trirembus, nullum regionibus vestris damnum intuli, quamvis inferendi ex aliqua, vel potius ex omni parte non me sanè vires deficerent. Permansi tamen in ea sententia, ut qualiscumque nos inter existeret controversia, Judicio tolleretur. Enimvero vobiscum animo cogitate, utrum conduxisset litem armis dirimere an verbis; utrum nos ipsos de rebus nostris, an alios Judicium facere. Istuc etiam mentem adjicite, quàm parum hæc duo conveniant. Thasios, ac Maronitas [13] de Strymes imperio disputantes, coactos ab Athenienfibus arbitrio stare; ipsos verò Athenienses ortas inter nos lites eâdem componi viâ noluisse. Præsertim cum certum sibi, atque exploratum esset, nihil à se perditum iri, si Causâ caderent; superiores autem, accepturos à nobis, quæ nunc in nostra manent potestate. Id etiam reliqua improbitate vicissim mihi videtur, quod cum ego omnium [14] Sociorum nomine Legatos ad vos misissem, ut præsentes audirent, quæ quantaque vobis ego proponerem; æquissimas autem conditiones pro fancienda cum Græcis pace

ὁμολογίας ὑπὲρ τῆς ἐλλιμένων, οὐδὲ τοὺς περὶ τούτων λόγους ἐδέξασθε παρὰ τῆς πρεσβεύοντων: ἐξὸν ὑμῖν, ἢ τῆς καθ' ἡμῶν ἀπαλλάξαι τοὺς δυσχερές ὑποπτεύοντάς τι καθ' ἡμῶν, ἢ φανερῶς ἐξελέγξαι με φαυλότατον ὄντα τῆς ἁπάντων. Τῷ μὲν οὖν δήμῳ ταῦτα συνέφερε: τοῖς δ' λέγουσιν οὐκ ἐλυσιτέλει. Φασὶ γὰρ οἱ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ὑμῖν ἔμπειροι, τὸν μὲν εἰρήνην, πολέμου ἀσφαλῆ εἶναι, τὸν δὲ πόλεμον, εἰρήνης: ἢ γὰρ συναγωνιζομένους τοῖς στρατηγοῖς, ἢ συνοφαντοῦντας, ἀεί τι λαμβάνειν παρ' αὐτῶν: ἔτι δὲ τῆς πολλῆς τοῖς γνωμιμωτάτοις, ἢ τῆς ἔξωθεν τοῖς ἐνδοξοτάτοις λοιδορημένοις ἐπὶ τοῦ βήματος περιποιεῖσθαι παρὰ τοῦ πλήθους δόξαν, ὡς εἰσὶ δημοτικοί. Ῥᾴδιον μὲν οὖν ἐστι μοι παῦσαι τῆς βλασφημίας αὐτοὺς, μικρὰ πάνυ φροντίσαντα, ἢ ποιῆσαι λέγειν ἐπαίνους ὑπὲρ ἡμῶν. Ἀλλ' αἰσχυνοίμην ἄν, εἰ τῶν παρὸς ὑμᾶς εὐνοιαν παρὰ τούτων φανοίμην ὠνούμενος, οἳ παρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐς τοῦτο τολμῶσι ἥκουσιν, ὥστε ἢ περὶ Ἀμφιπόλεως παρὸς ἡμᾶς ἀμφισβητῶν ἐπιχειροῦσιν, ὑπὲρ ἧς τῆς ἀντεποιημένων αὐτῆς, οἶμαι πολὺ δικαιότερα ἂν λέγειν αὐτός. Εἶτε γὰρ τῆς ἐξ ἀρχῆς κρατησάντων γέγονται, πῶς ἂν δικαίως ἡμεῖς αὐτῶν ἔχοιμεν; Ἀλεξάνδρου τοῦ προγόνου παρόντα καταχόντος τὸν τόπον, ὃν ἢ τῆς αἰχμαλώτων Μήδων ἀπαρχὴν ἀνεθέντα χρυσοῦν ἀνέστησεν εἰς Δελφούς. Εἶτε τούτων μὲν ἀμφισβητήσειέ τις, ἀξιοῖ δ' γίγνεσθαι τῆς ὑστερον γνωμένων κύριον, ὑπάρχει μοι καὶ τοῦτο τὸ δίκαιον. Ἐκπολορκήσας γὰρ τοὺς ὑμᾶς μὲν ἐκβαλόντας, ὑπὸ Λακεδαιμονίων δ' κατοικιθέντας, ἔλαβον τὸ χωρίον. Καίτοι πάντες οἰκοῦμεν τὰς πόλεις, ἢ τῆς προγόνων παραδόντων ἢ κατὰ πόpace proponere constitueram; eosdem Legatos ne audire quidem voluisse; cum tamen iis susceptis, in vestra fuisset facultate, aut eos erigere, & confirmare qui sibi aliquid à me periculi suspicabantur; aut me ipsum, velut hominum impurissimum, nequitiæ redarguere. Sed istud erat solùm è Populi, non ex Oratorum vestrorum utilitate. Dicunt enim, quibus vestræ Reipublicæ usus est, bellum istis afferre pacis bona; pacem, bellorum incommoda. Nam laudibus, aut calumniis vestros Imperatores prosequuti, suæ vel gratiæ retinendę, vel odio restinguendo pretium constituunt, atque ita in Civium nobilissimos, in Exterorum celeberrimos convitia, & maledicta coniicientes, famam, quod populares sint, à Plebe sibi conciliant. Nullo negotio, minimâque pecuniâ eorum mihi possem laudationes emere, maledicta depellere, nisi turpe duceremvestram mihi benevolentiam comparare istorum beneficio, qui eò vecordiæ deducti sunt, ut de ipsa Amphipoli, nostra ne sit, audeant dubitare. Quam Civitatem meliori quidem jure mihi vindico, quàm qui vestram esse affirmare non verentur. Nam si debet in eorum cedere potestatem, qui primi potiti sunt, quo pacto eadem à nobis divelli possit? Primus [16] enim Alexander Avus noster oppidum obtinuit, collectoque è Medorum Captivorum manubiis, quantum sufficeret ad aureum Signum, Delphis illud constituit. Quod si ab aliquo non qui prior, sed qui postremus Urbem ipsam consequutus est, præhabendus existimatur; ex hac etiam parte potiori sum jure, commodiori conditione. Nam ego obsidione cinctam

[16] in deditionem accepi, depuli Cives illos, qui vos olim ex iisdem sedibus amoverant, easque à Lacedemoniis habuerant incolendas. Quod si Urbium tenemus imperium, aut hæreditate transmissum, aut belli jure;

πόλεμον κύριοι κατεστάντες. Ὑμεῖς δ' οὔτε φρούρια λαβόντες, οὔτε χωρὶς ἔχοντες, ἐλάχιστον δ' χρόνον ἐν τοῖς τόποις ἐμμείναντες ἀντιποιεῖσθε τῆς πόλεως, ἃ ταῦτα πίστη ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοὶ βεβαιοτάτην ἐπιδέντες. Πολλάκις γὰρ ἐμοῦ γράψαντος ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς ὑπὲρ αὐτῆς, ἐγνώκατε δίκαιον ἔχειν ἡμᾶς, τότε δ' ποιησάμενοι τιὰ εἰρήνην, ἔχοντες ἐμοῦ τὴν πόλιν κατὰ συμμαχίαν ἐπὶ ταῖς αὐταῖς ὁμολογίαις. Καίτοι πῶς αὖ ἑτέρα γένοιτο βεβαιοτέρα ταύτης κτῆσις, τῆς τὸ δ' ἐξαρχῆς καταλειφθείσης ἡμῖν ὑπὸ θ' προγόνων, πάλιν δ' κατὰ πόλεμον ἐμῆς γενομένης, τρίτον δ' συγχωρηθείσης ὑφ' ὑμῶν θ' ἐδεσμένων ἀμείνω βιτῖν, ἃ θ' οὐδὲν ἡμᾶς προσποιοῦσιν. Α' δ' οὐκ ἐγκαλῶ, ταῦτ' ἐστίν. Ὧν δ' προὐπαρχόντων, ἃ διὰ τιὰ ἐμοὶ φιλοτεκμα μᾶλλον δ' ἢ τοῖς προγεγραμμένοις ἐπιτεθέμενον, ἃ καθόσον ἂν δυνηθῆτε κακοποιοῦντα, ὑμᾶς ἀμυνόμενα μετὰ τὰ δίκαια. Καὶ μάρτυρας τοὺς Θεοὺς ποιησάμενος διαλιπόμαι περὶ θ' καθ' ὑμᾶς.

& vos Amphipolim nec primi occupastis, nec modò retinetis, & minimum tempus in ditionem vestram concessit, qua ratione illam repetere nunc vobis liceat? Qua quidem in re fidem quoque vestram imploro. Nam cum sæpius, datis ad vos Literis, eam nobis asseruerimus, meritò nos asseruisse professi estis. Quid plura? Pax nos inter sancita est, conscriptæque pacis leges, quæ mihi societatem vestram, Amphipolim quoque non minus attribuunt. Quare quæ alia unquam Civitas tutiori jure censeri possit, firmiùs obtineri, quàm ista, quæ initiò à Majoribus nostris sub Imperio constituta, deinde à me armis perdomita, denique à vobis ipsis concessa est, qui soletis de omni re, vel de illa quidem, quæ minimè vos respiciat, dubitare. Has utique mihi à vobis inustas queror injurias, quas cum primi, ac nullatenus provocati mihi obtuleritis, quin ad eas propter meam in rebus agendis timiditatem animati fueritis, nec unquam pro vestra facultate malis afficere desistatis, curabo equidem, ut me intra recti fines ulciscar. Denique Deos omnes adhibeo testes, meo me Marte damna, easdemque injurias judicaturum, à quibus video nolle vos abstinere.

Ο ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΛΟΓΟΣ.

AD PHILIPPI EPISTOLAM.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

ARGUMENTUM.

Ο Φίλιππος, ἃ οἱ Αθηναῖοι ὡς παραπρεσβεύσαντι ἀλλήλοις κατηγορουν. Τούτων δ' ὁ βασιλεὺς ἐμεμψατο διὰ τῆς Επιστολῆς, φράσας τῷ Δημοσθένει διδόντας, ὡς πόλεμον τὸν Δῆμον ὁρμήσαδαι. Τῦτο δ' μάλιστα τῷ παρόντι λόγῳ διατελεῖ ὁ ῥήτωρ, ἃ ἀποφαίνεσθαι, ὡς ἐξὸν τοῖς Αθηναίοις τὴν δ' τὸ Φιλίππου δύναμιν πι-

Cum acriter de rupto fœdere Philippus, & Athenienses, unus alterum insimularet, ille demum quærelas suas iis literis complexus est, quæ Demosthenem concitandi ad bellum populi occasionem præbuerunt. Id agit hac Oratione cumulatissimè, ostenditque, Athenienses nec à Philippi viribus timendum esse, nec suis diffidendum; esse

περιβάλλεσθαι : τῇ δὲ ἐμαυτοῦ γνώμῃ τοιαῦτ' ἐστὶ τὰ διαρρήδην εἰρημένα. Ἀλλὰ τῷ συμφέρον, καὶ ἀναγκαῖον, καὶ ἄξιον εἶναι τῇ πόλει τὸ καθοπλίζεσθαι.

esse denique è Reipublicæ necessitate, utilitate, dignitateque arma capessere.

ΛΟΓΟΣ.

ORATIO.

ΤΙ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππος οὐκ ἐπαισθάνεται τῷ εἰρήνῃ πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἀπεβάλλετο τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν γέγονε. Ἐπειδὴ γὰρ Φαρσαλίους Ἅλον παρέδωκε, καὶ τὰ περὶ Φωκέας διῳκήσατο, καὶ τῷ Θρᾴκῃ κατεστρέψατο πᾶσαν, αἰτίας οὐκ οὔσας πλασάμενος, οὐ προφάσεις ἀδίκους ἐξευρών, τῷ μὲν ἔργῳ πόλει πολεμεῖ πρὸς τὴν πόλιν, τῷ δὲ λόγῳ τοῖς ὁμολογεῖ διὰ τῆς Ἐπιστολῆς, ἣν ἔπεμψεν. Ὅτι δὲ χρὴ μήτε ὀρρωδεῖν ὑμᾶς τὴν ἐκείνου δύναμιν, μήτε ἀγωνιᾶν ἀντιπαθεῖσθαι πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ τῷ σώματι, καὶ χρήμασι, καὶ ταυτὶ, καὶ πᾶσιν, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀρεσθῆναι ὁρμῆσαι πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ πειράσομαι διδάσκειν. Πρῶτον μὲν γὰρ εἰκὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς Θεοὺς μεγίστους ὑμῖν ὑπάρχειν συμμάχους ; οὓς βουλοῖς, ὧν ἐκεῖνος τὰς σπονδὰς ὑπερβὰς, καὶ τοὺς ὅρκους ὑπερϊδὼν λέλυκεν ἀδίκως τὴν εἰρήνην. Ἔπειθ' οἷς πρότερος ἠδίκηται, φανερός ἐστιν ἅπασι, μεγάλα ἐπαγγελόμενος διοργιεῖσθαι, πάντα ταῦτα διεξελήλυθεν ἤδη. Καὶ γιγνώσκεται μὲν ὑπὸ μὲν Περινθίων, καὶ Βυζαντίων, οἷς μὲν ἐκείνους συμμαχοῦσιν, οἷς δὲ πιθόμενοι προσεπιχθῆναι τούτοις τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ Ὀλυνθίοις πρότερον. Οὐκ

NEminem ² vestrûm ignorasse arbitror, Athenienses, nunquam Philippum ex animo sese vobiscum reconciliasse, nunquam verè pacem feciſſe, sed bellum aliquando intermiſſum, non planè depoſitum ad sua gerendi tempora reſervasse. Id autem, quod fortè aliquibus non satis apertum videri poterat, nunc palam, & in luce hominum profitetur. Poſtquam enim nullâ causâ, quæſitiſq; vanis rationibus conceſſit Halum Pharſaliis, Phocenſe bellum ſibi arripuit adminiſtrandum, omnique Thraciæ vaſtitatem intulit ³, re ipſa oſtendit bellum vobiſcum inſtauraſſe; quin & conſcriptâ epiſtolâ, quam nuper accepimus, id verbis quoque non diffitetur. Attamen quod non idcirco metu ſuarum virium debeatis animum deſpondere, non ſeguiter aciem contra ipſum inſtruere, ſed corporibus, pecuniis, navibus, omnique, ut uno verbo dicam, re militari apparare, atque urgere bellum, demonſtrare vobis conabor. Primùm igitur vobiſcum animo cogitate, conſentaneum eſſe, in clientela vos fore Deorum immortalium, eoſq; habituros armorum fortiſſimos ſocios, atque auxiliares, quorum ille violata fide, neglectoque jurejurando dirupit fœdus, nefariè, ac ſceleratè pacem diſſolvit. Deinde rebus omnibus deſtitutum eſſe, ac denudatum, quas aliquos vel fraude, vel magnis promiſſionibus ſemper decipiendo conſequutus, nominis famam, ac tantum auxit potentiæ robur. Jam enim Byzantii ⁴, Perinthii, & quotquot cum iis fœdere conjunguntur compertum habent, vehementi illum ferri cupiditate, ut ipſis eoſdem iniiciat laqueos, quibus Olynthios primùm concluſit.

Οὐκ ἀγνοῶν ὑπὸ Θετταλῶν διαφόβως ἔχω, ἀλλ' οὐχ ἡγοῦμαι δεῖν συμμάχων προσμένειν. Τ ποιοῦμαι δὲ ὑπὸ δεῖν Θηβαίων. Νίκαιαν μὲν φρουρὰ κατέχων, εἰς δὲ τὴν Ἀμικτυονίαν εἰσβεβηκὼς, τὰς δὲ προπύλαιας τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πρὸς αὐτὸν ἄγων, καὶ τὴν ἐκείνων συμμαχίαν παραρρύμενος. Ὥστε δεῖν αὐτῷ πρότερα φίλων ὄντων, τοὺς μὲν, καὶ πολεμίων ἀκαταλλάκτων, τοὺς δὲ, μηκέτι προθύμως ἔχειν σωζομένας· ἅπαντας δ' ὑποπτεύεσθαι, καὶ διαβεβλῆσθαι πρὸς αὐτόν. Ἔτι τοίνυν, ὦ γῆ τε καὶ θεοὶ μικρὸν, οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν Σατράπαι καθεστῶτες, ἐναγχος μὲν ξένους μισθοφόρους εἰσπέμψαντες ἐκώλυσαν ἐκπολιορκηθῆναι Πέρινθον· νυνὶ δὲ τῆς ἐχθρᾶς αὐτοῖς ἐπειλῆσθε, καὶ τὰ κινδύνων πλησίον ὄντος, εἰ χειρωθήσεται Βυζάντιον, οὐ μόνον αὐτοὶ προθύμως συμπολεμήσουσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλέα δεῖ Περσῶν χρήματα χορηγεῖν ὑμῖν φοροφορήσονται· ὃς τοσοῦτον μὲν κέκτηται πλοῦτον, ὅσον οὐδ' οἱ λοιποὶ πάντες· τηλικαῦτα δ' ἔχει ῥώμης πρὸς τὰς ἐνθάδε πράξεις, ὅστε καὶ πρότερον, ἡνίκα Λακεδαιμονίοις ἐπολεμοῦμεν, ἑκατέροις προδόσθαι, τούτῳ ἐνοῖεν κρατεῖν δεῖ ἑτέρου, καὶ νῦν μεθ' ὑμῶν γενόμενος ῥᾳδίως καταπολεμήσει τὴν Φιλίππου δύναμιν. Πρὸς τούτοις τοίνυν τηλικούτου οὔσιν, οὐκ ἐρᾷ μὲ ὡς ἀνὰ τὴν εἰρήνην πολλὰ προειληφέναι ἡμῶν χωρία, καὶ λιμένας, καὶ τοιαῦτ' ἕτερα χρήσιμα πρὸς πόλεμον. Ὁρῶ δὲ, ὡς ὅταν μὲν ὑπ' ἀνοίας τὰ πράγματα σωίζηται, καὶ ταῦτα πᾶσι συμφέρει τοῖς μετέχουσι δεῖ πολέμων, μένει τὰ συ-

Nec ſanè Theſſalos fugit, ſecum ipſum certo, atque obfirmato animo conſtituiſſe, ſociis imperare, non præeſſe. Thebanis etiam in ſuſpicionem venit, poſtquam Nicæam cuſtodiis detinet; irreplit in Amphyctionum ſedem honoris, ac dignitatis; Peloponenſium ad ſe Legationes traducit, eorumque percuſſa inter ſe fœdera rumpit, diſſociatque. Ut qui prius ipſo familiariter utebantur, eorum nunc alii bellum cum eo gerant implacabile, atque infenſiſſimum; alios nequaquam promptos, atque alacres habeat ad ſimul experiendam belli fortunam; omnibus denique ſui maximum odium, invidiam, ſuſpicionem moverit. Accedit non parvi quidem momenti res, nimirum Satrapas per Aſiam conſtitutos, Perinthum intromiſſis legionibus obſideri ab illo prohibuiſſe. Hinc autem irritatis animis, ſuſceptâque Philippus cum iis inimicitiâ, ſi Byzantio in ſui poteſtatem redacto periculum propiùs admoverit, nullus vereor eos non modò libenter nobiſcum ſigna moturos, ſed & Perſarum Regem, ut nobis pecuniam ad belli nervos ſuppeditet, adhortaturos, cui tantæ ſunt divitiarum copiæ, quantæ non ſimul reliquis, tantumque in eo momenti eſt ad ſtatum, conditionemque Græcorum verſandam, commovendamque, ut cum ſuperioribus annis bello Lacedemonios perſequeremur, cui noſtrûm acceſſit, hunc fecerit victoriæ compotem? triumphi gloriâ condecoraverit; & ſanè ſi nunc etiam vobiſcum arma conjunxerit, facilè evertet Philippi vires, & cum hoſte teterrimo debellabit. Quę cum tanti ſint ponderis ad alienandos, immutandoſq; ſociorum animos, attamen exiſtimo eâ calliditate cumulari, qua ſibi pleraque, dum pax manet, uſurpavit oppida Reipublicę portus, aliaque id genus ad bellum maximè opportuna. Video enim ſocietates tunc eſſe firmas, ac diuturnas, cum fide, benevolentiâque percoluntur, & quicquid agitur, unam, eamdemq; fœderatis omnibus

σκεύοντα βεβαίως: ὅταν δ' ἐξ ἐπιβουλῆς, ἢ πλεονεξίας ἁπάσης, ἢ βίᾳ κατέχηται, καθάπερ ὑπὸ τούτου νῦν, μικρὰ προφάσεις, ἢ τὸ τυχὸν πρόσχημα ταχέως ἅπαντα διίστησι καὶ διέλυσε. Καὶ πολλαχῆς διέγνωκα λογιζόμενος, ὦ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ τῷ Φιλίππῳ πρὸς ὑποψίαν ἥκοντα, ἢ δυσμένειαν, ἀλλὰ ἢ τὰ τῆς ἰδίας ἀρχῆς ἢ συμπεσόντα καλῶς, ἀδ' οἰκείως, ἀδ' ὡς οἴεταί τις. Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις ἐν μὲν προσθήκης μέρει, ῥοπὴν ἔχει τινά, ἢ χρῆσιν: αὐτὴ δ' καθ' αὑτὴν ἀδύνατός ἐστι, ἢ πρὸς πολλοῦτον ὄγκον πραγμάτων διαταράττοντος. Ἔτι δ' αὐτῷ ἅτοις αὐτοῖς τοῖς πολεμοις, ἢ ταῖς στρατείαις, ἢ πᾶσιν οἷς ἄν τις μέγαν εἶναι νομίσειε, σφαλερώτερα αὐτῷ πεποίηκε. Μὴ γὰρ οἰεῖσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῖς αὐτοῖς χαίρειν Φιλίππου τε, ἢ τοὺς ἀρχομένους: ἀλλ' ἐπισθεῖσθε, ὡς ὁ μὲν, ἐπιθυμεῖ δόξης, οἱ δ', ἀσφαλείας. Καὶ αὐτῷ μὲν ἐκ ἔστι τυχεῖν ταύτης ἀπράγμως: οἷδ' ἀδὲν δίκαιοι, καταλιπόντες οἰκους τέκνα, γονεῖς, γυναῖκας φθείρεσθαι, ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτῶ. Ὥστε, τοὺς μὲν πολλοὺς ἧσθ' Μακεδόνων ἐκ τούτων ἂν τις ἰδοι πῶς διάκεινται πρὸς τὸν Φιλίππου: τοὺς δὲ περὶ αὐτὸν ὄντας ἑτέρους, καὶ τοὺς ἧσθ' ξένων ἡγεμόνας ὁρᾶτε δόξαν μὲν ἔχοντας ἐπ' ἀνδρείᾳ, πεφιλθῶς δὲ μᾶλλον ἧσθ' ἀδόξων ζῶντας. Τοῖς μὲν γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους μόνον ὑπάρχει κίνδυνος: οἱ δὲ, τοὺς κόλακας, ἢ τοὺς διαβάλλοντας αὐτοὺς μᾶλλον, ἢ τὰς μάχας δεδίασι. Κἀκεῖνοι μὲν, μετὰ πάντων ἀγωνίζονται πρὸς τοὺς ἀντιτεχθέντας: τοῖς δὲ καὶ ἧσθ' ἐν τοῖς πολέμοις καλῶν ὐκ ἐλάχιστον μέρος μέτεστι,

bus parit utilitatem; cum verò agitur insidiosè clam aliis, aut ex privatis commodis, dolo, aut vi, ut nunc ab isto res geritur, cum primùm datur aliquid cauſæ, minimumque offendiculum, ſolvi, ac labefactari. Quin & cogitanti mihi ſæpenumero, & memoriâ Philippum repetenti compertum eſt, Athenienſes, non ſolùm ſuſpicionibus, atque odiis labare illi ſocialia fœdera, ſed & potentiam. Imperii ſui non bellè, non aptè, non ut quiſpiam reputat, ſe habere. Profectò Macedonum Copiæ, ſi cum aliis conjungantur, pondus aliquod habent, atque ului ſunt. Ipſæ verò per ſe ipſæ infirmæ, nulliuſque momenti ad rerum ſummam. Quin iſte tot bellis commotis, tot ſuſceptis expeditionibus, cunctiſque rebus geſtis, quibus auxit potentiæ nomen, hanc ſibi infirmiorem reddidit, ac debilitavit. Neque verò, Athenienſes, cuiquam in mentem veniat reputare, Philippum eodem affici deſiderio, ac ejus Cives; ſed exiſtimare debetis illum gloriâ maximè ferri, iſtos otii ſecuritate. Ei autem non licet gloriam ſibi ſine periculo comparare; his opus non eſt, relictos domi Liberos, Parentes, Coniuges peſſundari, quotidieque Regis cauſâ periclitari. Hinc unicuique veſtrûm conſpicari licet, qua ſit mente, & quomodo erga Philippum ſe habeat Macedonum Plebs. Quod ſi vobis eos quoque ante oculos conſtituatis, quos ille familiaritate ſibi conjunxit, & peregrinorum militum Duces, comperietis quidem, magnanimitate, ac fortitudine animi gloriam conſequutos, vitam verò meticuloſiorem vivere, quàm vulgus hominum. Huic enim unum dumtaxat ab hoſtibus diſcrimen ſubeundum eſt. Illi ſycophantarũ magis, atque adulatorum, quàm pugnæ metu percelluntur. Gregario militi nullum proprium adeſt certamen, ſed ſimul omnes confligunt, manus conſerunt, prælio congrediuntur. Illi non minus, quàm cæteri malorũ participes fiunt,

quæ

σι, τὸ χωρὶς ἰδίᾳ φοβεῖσθαι τὸν πρότερον τὸν τὰ βασιλέως συμβεβηκότα. Ἐτι δ', ἢν μὲ πολλῶν ἐπειδὰν ἁμάρτητέ τις, ζημίαν κατὰ τὴν ἀξίαν ἔλητε: οἷόν ὅταν μίγιστα κατορθώσωσι, τότε μάλιστα σκοπεῖσθαι τὸ προσηλακίζοντας τὸ προπηλακίζοντας νῦν πρᾶξαι τὸ προσῆκον. Καὶ ταύτοις, ὦν' ἂν ἓν ἐν προτῶν ἀτιμίσητον. Οὔτω γὰρ ἂν τὸν φιλοτίμων εἶναι φασιν οἱ σωφρονίζοντες, ὅστε ζηλοῦσθαι τὰ καλλίστα ἢν ἔργων πάντα αὐτὸ δοκεῖν εἶναι, μᾶλλον ἄχθεσθαι ἢν' ἐρατηθῶν, τὸ ἢν' ἡγεμόνων τοῖς ἄξιον ἑαυτὸν τι φρόξεσιν, ἢ τοῖς ὅλως ἀποτυχοῦσι. Πῶς οὖν, ἑτέρ ἐστι ταῦτα τοιαῦτα, πῶς ἤδη πολὺ χρόνῳ αὐτῷ παραμένουσι; ὅτι νὼ μὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ κατορθοῦν αὐτὸν, ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς τοιούτοις. Αἱ γὰρ ὠφελίαι ἥδιαι συγκρύπτει, τὸ συσκιάσαι τὰς ἁμαρτίας οἷοί ἢν' ἀνθρώπων. Εἰ δέ τι παιστὶ, τότ' ἀκριβῶς διακαλυφθήσεται πάντα ταῦτα. Συμβαίνει γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ὑμῶν, ὅταν μὲ ἐρρωμένος ᾖ τις, ἀδὲν ἐσκαιδανεται ἢν' καθέκαστα σαθρὸν: ἐπὰν δ' ἀρρωστήσῃ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα, κἂν ρεῖμμα, κἂν ἄλλοτι ἢν' ὑπαρχόντων ἢ μὴ τυλίων ὑμένων: ὅτω τὸ ἢν' βασιλέων τὸ πάσαν ἢν' δωμαίων: ἕως μὲ ἂν ἐν τοῖς πολέμοις κατορθῶσιν, ἀφανὲς τὸ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστι: ἐπὰν δέ τι σταίσωσιν, ὁ νῦν εἰκὸς ἐκδὲν ἐκείνοι, μεῖζον φορτίον, ἢ καθ' αὐτὸν, ὁρᾶσθαι, γίνεται φανερὰ τὰ δύσκρη πάντα τοῖς ἄσσιν. Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν φιλόσοφον ὁρῶν ἀτυχοῦντα φοβεῖσθαι, τὸ χωρὶς ἰδίᾳ φοβεῖσθαι τὸν πρότερον τὸν τὰ βασιλέως συμβεβηκότα. Ἐτι δ', ἢν μὲ πολλῶν ἐπειδὰν ἁμάρτητέ τις, ζημίαν κατὰ τὴν ἀξίαν ἔλητε: οἷόν ὅταν μίγιστα κατορθώσωσι, τότε μάλιστα σκοπεῖσθαι τὸ προσηλακίζοντας τὸ προπηλακίζοντας νῦν πρᾶξαι τὸ προσῆκον. Καὶ ταύτοις, ὦν' ἂν ἓν ἐν προτῶν ἀτιμίσητον. Οὔτω γὰρ ἂν τὸν φιλοτίμων εἶναι φασιν οἱ σωφρονίζοντες, ὅστε ζηλοῦσθαι τὰ καλλίστα ἢν ἔργων πάντα αὐτὸ δοκεῖν εἶναι, μᾶλλον ἄχθεσθαι ἢν' ἐρατηθῶν, τὸ ἢν' ἡγεμόνων τοῖς ἄξιον ἑαυτὸν τι φρόξεσιν, ἢ τοῖς ὅλως ἀποτυχοῦσι. Πῶς οὖν, ἑτέρ ἐστι ταῦτα τοιαῦτα, πῶς ἤδη πολὺ χρόνῳ αὐτῷ παραμένουσι; ὅτι νὼ μὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ κατορθοῦν αὐτὸν, ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς τοιούτοις. Αἱ γὰρ ὠφελίαι ἥδιαι συγκρύπτει, τὸ συσκιάσαι τὰς ἁμαρτίας οἷοί ἢν' ἀνθρώπων. Εἰ δέ τι παιστὶ, τότ' ἀκριβῶς διακαλυφθήσεται πάντα ταῦτα. Συμβαίνει γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ὑμῶν, ὅταν μὲ ἐρρωμένος ᾖ τις, ἀδὲν ἐσκαιδανεται ἢν' καθέκαστα σαθρὸν: ἐπὰν δ' ἀρρωστήσῃ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα, κἂν ρεῖμμα, κἂν ἄλλοτι ἢν' ὑπαρχόντων ἢ μὴ τυλίων ὑμένων: ὅτω τὸ ἢν' βασιλέων τὸ πάσαν ἢν' δωμαίων: ἕως μὲ ἂν ἐν τοῖς πολέμοις κατορθῶσιν, ἀφανὲς τὸ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστι: ἐπὰν δέ τι σταίσωσιν, ὁ νῦν εἰκὸς ἐκδὲν ἐκείνοι, μεῖζον φορτίον, ἢ καθ' αὐτὸν, ὁρᾶσθαι, γίνεται φανερὰ τὰ δύσκρη πάντα τοῖς ἄσσιν. Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν φιλόσοφον ὁρῶν ἀτυχοῦντα φοβεῖσθαι,

que bellum parit, ac præterea privatim sibi metuunt à Regis licentia, dubiaque in se voluntate. Demum nonnisi cum quis peccat ex Plebe, dat pœnas, easque, ut quisque meritus est. Ii tum maximè, cum rebus feliciter gestis amplissimà facinorum gloriâ extolluntur, præter modum contumeliis onerantur, exploduntur, divexantur. Quæquamvis incredibilia videantur, non tamen qui rem prudenter expendat, iis fidem audeat pernegare. Ajunt enim qui cum eo familiariter commorantur, tanta illum honoris cupiditate, tantaque ferri ambitione, ut quicquid præclarè geritur, gestum à se fuisse videri velit; magisque dolere, atque angi mente, cum prospera Tribuni, atque Imperatores sui, quàm cum adversa utuntur fortuna. Igitur qui fieri potuit, ut ipsi tamdiu in officio manserint, ac fidem servent? Quoniam profectò, Athenienses, dum ei cuncta feliciter cedunt, improbitas illa obducta splendore felicitatis obscura jacet, atque occultatur. Obruit enim prosperitas luce suâ Mortalium crimina, ac mentis aciem perstringit, ut quibus illa inquinetur scelleribus videre non possit. Si verò quid nutet, ac pedem referat, tum palam ea ipsa scelera, atque in omnium oculis habitant. Nam ut corporibus nostris, dum bene cuique est, nihil sentimus debile, nullo, quæ insunt, malorum sensu afficimur; cum verò afflictâ concutimur valetudine, tum quicquid concussum, distortum, ac malè affectum latebat, dolorem movet, dilaceratque. Ita Regum est, ac Tyramnorum. Quousque militari gloriâ, & rebus præclarè gestis in cœlum feruntur, plurimos fugit quicquid intus malorum alunt. At si aliquâ percutiantur calamitate, quod nunc illi par est eventurum, cum sibi plus imposuerit oneris, quàm ferre possit, tunc nemo non videt, quantâ morum asperitate, quantisque animi sordibus obsolescant. Quod si quis vestrùm, Athenienses, Philippum intuens fœlicitatibus circumfluentem, ipsa-

βαρὺν εἶναι νομίζει, ἢ δυσπολέμητον: σώφρονος μὲν ἀνδρὸς χρῆται φρονήσει. Μεγάλη γὰρ ῥοπὴ, μᾶλλον δὲ τὸ ὅλον ἡ τύχη ἐστὶ πρὸς ἅπαντα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Κατὰ πολλοὺς μὲν τὸ τρίτους ἴσως ἄν τις ἂν ἧττον τῷ ὑμετέρᾳ δυτυχίαν, ἢ τῷ ἐκείνου. Παρά τε γὰρ τῶν προγόνων ἐν πλείονος χρόνῳ παρειλήφαμεν τὴν ἡγεμονίαν ἢ ὑπὲρ μόνου, ἀλλὰ, σωμολόντι φράσαι, πάντων τῶν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευσάντων. Καὶτοι μὲν Αθηναίοις φόρους ἐπάγομεν: ἡ δ' ὑμετέρα πόλις ὑφ' ἑνὶ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων. Ἔτι δὲ πολὺ πλείους ἀφορμὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν τῶν Θεῶν ὑπουσαν ἔχομεν, ὅσῳ διατελοῦμεν ὁσιβείστερα, ἢ δικαιότερα φρόντοντες. Τί ποτ' οὖν ἐκεῖνος ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ πλέον κατώρθωσεν ἡμῶν; ὅτι, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, παρρησιάσομαι γὰρ πρὸς ὑμᾶς, ὁ μὲν αὐτὸς στρατεύεται, ἢ τολμᾷ παρεῖ, ἢ τοῖς κινδύνοις πάρεστιν, ὅτε καιρὸν παρεῖς, ὅτι ὥραν ἔτυς παραλείπων ἀθεμίτως: ἡμεῖς δ', εἰρήσεται γὰρ τἀληθὲς, ἐνδὲν πώποτε ἐν ὑσελῇ καθήμεθα, μέλλοντες ἀεὶ, ἢ φιλοτιμούμενοι, ἢ πυθανόμενοι κατὰ τὴν ἀγορὰν, ὅτι λέγεται νεώτερον. Καί τι, τί γένοιτ' ἂν νεώτερον, ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ καταστρέφων Αθηναίων, ἢ τολμῶν ἐπιστολὰς πέμπειν τοιαύτας, οἵας ἠκούσατε μικρῷ πρότερον. Καὶ τῷ μὲν ὑπάρχουσι μισθοφόροι στρατῶται: ἢ νὴ Δία πρὸς τούτοις τῶν παρ' ἡμῶν ῥητόρων τινὲς, οἳ τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς ἀπαδὲ λαμβάνοντες ὧν αἰσχύνονται διὰ παντὸς ζῶντες, ἐδ' αἰσθάνονται πάντα ἢ τὰ τῆς πόλεως, ἢ τὰ σφῶν αὐτῶν μικροῦ δέομεν ἀπολωλότες. Ἡμεῖς δὲ, ὅτε τῶν ἐκείνου πραγμάτων ὑδὲν τασιάζει παρανδιάζομεν, οὐ-

ipſarum metu percellitur, in eoque expugnando duram provinciam ſuſcipi arbitratur, bene, ac prudenter arbitratur. Magnum quippe momentum, vel potius omne in rebus humanis habet Fortuna. Verùm ſi ex omni parte diligentiſſimè rem perpendat, neque ipſa fœlicitate Urbem noſtram ab illo vinci exiſtimabit. Nobis enim repetitâ longiùs memoriâ Majores noſtri dederunt, ut non huic ſolùm auctoritate, ſed omnibus, ut uno verbo dicam, Macedonum Regibus excelleremus. Illi tributa Athenienſibus ferre coacti ſunt [8]; ab hac Republica nulli unquam hominum ſunt perſoluta. Demum quò nos diligentiùs pietatem, & juſtitiam colimus, eò tutiùs nobis, quàm iſti in Deorum immortalium benevolentia perfugium eſt, ac præſidium ſalutis. Cur igitur ſuperiori bello [9] res magis ex ejus ſententia, quàm ex noſtra ſucceſſit? Eam ſanè ob rem, Athenienſes, (utar enim libertate dicendi) quod ſubit ille militiæ incommoda, fert labores, periculis adeſt, obſervat rei benegerendæ occaſiones, & quin eas urgeat, nullo anni tempore detinetur. Nos autem, quippe verum fateamur neceſſe eſt, ſedemus hic inertes, otioſi; tempus traducimus decernendo, atque errantes per forum interrogando, novi ſi quid afferatur. At verò quid magis novum, quàm Athenienſes Macedoni contemptui eſſe, iſtumque audere hujuſmodi ad vos dare literas, quas nuper audiſtis. Deinde idcirco aſperiorem tulimus conditionem, quod hic mercede conducit legiones ſuas, ac præterea Medius fidius aliquos Oratorum noſtrorum, qui à vobis illuc profecti, ſuſceptiſq; muneribus huc redeuntes, turpe nõ ducunt Philippo vivere, nec intelligunt parvo lucro ſeſe, & rem omnem publicam, privatamq; ſuam addicere. Nos autem nec res ſuas perturbare conamur, nec volumus mercenarios milites alere,

nec

οὔτε ξυνοπτρεῖν ἐθέλομεν, οὔτε αὐτοὶ στρατεύεσθαι τολμῶμεν. Οὐκοῦν ἐγὼ δεῖν θαυμαστὸν, ἔστι πεπλεονέκτηκεν ὑμῶν κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον: ἀλλὰ μᾶλλον, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς, ὧν προσῆκεν τοὺς πολεμοῦντας, νομίζομεν κρατήσειν τῷ πάντα πράττοντος, ἆ δεῖ τοὺς κτησεκτήσειν μέλλοντας.

Ἴδιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρὴ λαβόντας ἔννοιαν, ᾧ λογισαμένῳ, ὡς ἐν ἡμῖν ἐστι τὸ φάσκειν ἄγειν εἰρήνην: ἤδη γὰρ ἐκείνος ᾧ προηγόρευκε τὸν πόλεμον, ᾧ τοῖς ἔργοις ἐξενίσχε: μηδενὸς μὲν φειδέσθαι, μήτε τῶν δημοσίων, μήτε τῶν ἰδίων: στρατεύεσθαι δ', ἐὰν τι καιρὸς ᾖ, προθύμως ἅπασιν: χρῆσθαι δ' στρατηγοῖς ἀμείνοσιν ἢ πρότερον. Μὴ γὰρ ὑπολάβοιτε ὑμῶν, δι' ὧν ἐκ χρηῶν ἐγίνετο πράγματα χείρω τὰ τῆς πόλεως, διὰ τούτων αὐτὰ πάλιν ἀναλήψεσθαι, ᾧ νομίσεσθαι βελτίω. Μὴ δ' ὁμοίσητε, ῥᾳθυμούντων ὑμῶν ὥσπερ πρότερον, ἑτέρους ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀγωνιεῖσθαι προθύμως. Ἀλλ' ἐνοεῖσθε ὡς αἰσχρὸν ἐστι, τοὺς μὲν πατέρας ὑμῶν πολλοὺς πόνους, καὶ κινδύνους μεγάλους ὑπεσθῆναι Λακεδαιμονίοις πολεμοῦντας: ὑμᾶς δὲ, μὴ δ' ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνοι δικαίως κτησάμενοι παρέδοσαν ὑμῖν, ἐθέλειν ἐρήμους ἀμύνεσθαι: ἀλλὰ τὸν μὲν ἐκ Μακεδονίας ὁρμώμενον ἔτως ἔσεσθαι φιλοκίνδυνον, ὥσθ' ὑπὲρ τῆ μείζω ποιήσεσθαι τὴν ἀρχὴν καταστήσεσθαι πᾶν τὸ σῶμα τῆς πολεμίοις μαχόμενον: Ἀθηναίους δὲ, οἷς πάτριόν ἐστι μηδενὸς ὑπακούειν, ἁπάντων δ' κρατεῖν τοῖς πολέμοις, πόνους διὰ μαλακίαν, ᾧ ῥᾳθυμίαν ἐγκαταλιπεῖν τάτε τῶν προ-

nec ipsi audemus in castris degere, militiæque onera tolerare. Itaque non est, cur ullâ teneamur admiratione, si perculsi eodem bello, atque asperiori rerum successu perfuncti simus. Sed illud non satis admirari possem, si pigri, ac desides, nullique rei adhibentes operam, qua se bellum sustentat, existimaremus sedulò curantem omnia, quibus victoria maximè comparatur, vincere, ac profligare. Hæc enimvero, Athenienses, volutare animo, huc mentem jam vos advertere, istud cogitare opus est, nequaquam in nostra esse potestate pacem retinere. Jam enim bellum Philippus denunciavit, & re vera intulit, hostiliter se gerendo. Quare ad illud administrandum necessarium est, nulli vos rei parcere neque publicæ, neque privatæ; omnes, quoad ferat occasio, militiæ dare nomina; fortiores denique, ac præstantiores Duces, quàm superiori bello constituere. Non enim cuiquam vestrûm in mentem veniat reputare, unde Respublica vulnus accepit, inde convaliturum; nec fieri posse, ut otio, inertiâque operis langescentibus vobis, alii velint vestras partes obire, ac promptè, alacriterque pro vestris aris, & focis in discrimen adduci. Sed hanc suscipite cogitationem, quàm sit alienum à vestra dignitate, Majores vestros indicto Lacedemonibus bello ingentes labores, maximaque pericula sustinuisse, vos autem nec velle ab aliorum manibus fortiter, atque acerrimè vindicare, quę ipsi justissimè adepti, veluti patrimonium Reipublicæ vobis hæreditate transmiserunt. Istum contra è Macedonię latebris erumpentẽ adeo alacriter se offerre periculis, ut proferendis Imperii finibus non dubitaverit cum hostibus congredi, plurimaq; vulnera adverso corpore excipere. Athenienses autem, quibus patrium est, nulli unquam hominũ obedire, quibusq; nullum fuit bellum, quod nõ ipsis detulerit triumphi gloriam, hos, inquam, Athenienses, qui modò vivunt, desidiâ, mollitieq; animi aliis habenda permittere Majorum nostrorũ

mo-

προγόνων ἔργα, ᾗ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος. Ἵνα δὲ μὴ μακρολογῶ, φημὶ χρῆναι πάντας ἡμᾶς παρασκευάζεσθαι πρὸς τὸν πόλεμον· παρακαλεῖν δὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, μὴ λόγοις, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις, ὑπὲρ ἡμῶν συμμαχίαν. Ὧν ἅπαντα μὲν ἐστὶ λόγος μάταιος, φράσειν ἄμοιρος γνώμης· τοσοῦτο δὲ μάλιστα ὁ περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὅσῳ δοκοῦμεν αὐτῷ προχειρότατα χρῆσθαι πρὸς ἅπαντας Ἕλληνας.

ac Patriæ utilitatem otio suo minorem ducere. Verùm ne diutiùs vos teneam, & modum faciam Orationi meæ, hæc vobis in memoriam revoco; oportere unumquemque nostrûm ad bellum instrui, atque adornari; Græcorum reliquos non hortando, sed agendo ad nostram societatem allicere. Quippe sermones, dum sunt actionum expertes, parum proficiunt, ac frustra sunt; ii præsertim, qui à nostra prodeunt Civitate. Nemo enim Græcorum est, qui æquè, ac nos, faciliùs iisdem uti, ac simul abuti videatur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τοῖς ὑπὸ τῶ Φιλίππω πολιορκουμένοις Βυζαντίοις ἐβοηθήκασαν οἱ Ἀθηναῖοι, ᾗ μετὰ τοῦτον οἱ Χῖοι, οἱ Κῶοι, οἱ Ῥόδιοι, ᾗ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἑλλήνων. Διὰ τοῦτο ἀναχωρήσας ὁ Φίλιππος φοβηθεὶς, εἰρήνην ἐποιήσατο μετὰ τῶν Ἀθηναίων, ᾗ τῶν ἑτέρων Ἑλλήνων τῶν συμμαχίαν συντιθεμένων ἐκύρωσε τοῖς Βυζαντίοις. Ταύτην δὲ τὴν εἰρήνην ὑποπτεύσας ὁ Δημοσθένης παραινεῖ τῇ πόλει φυλάξασθαι· ἃ δ' ἐκεῖνος τότ' εἶχεν, ἐὰν μὴ σωτήσωνται οἱ πολῖται, ᾗ κατὰ τὴν σύνταξιν ἕκαστος τὸ δέοντα πράξῃ. Περὶ δὲ τῶν Θεωρικῶν χρημάτων ὁ ῥήτωρ διαῤῥήδην φραγματεύεται, πείθει δὲ ταῦτα σωτεταγμένως ἀναλαβεῖν.

DE ORDINANDA REPUBLICA.

ARGUMENTUM.

Byzantiis à Philippo obsessis auxilium miserant, Athenienses, eorumque exemplo Chii, Coi, Rhodii, aliique Græcorum. Philippus hac re deterritus obsidionem solvit, sanxitque pacem cum iisdem Athenien sibus, cæterisque Græcis, qui fœderis lege Byzantiis opitulatum venerant. Quam pacem suspectam habens Demosthenes monet Rempublicam, ut sibi caveat; sibi autem non satis bene cavere posse, nisi Cives in Ordines distribuantur, & quisque Ordinis sui munere defungatur. De theatrali etiam pecunia palam [2], atque apertè agit, contendit que, ut ipsa iisdem, quibus antea, Civibus, sed ut obeant officium suum, distribuatur.

ΛΟΓΟΣ. ORATIO.

ΕΠΙ μὲ τῶ παρόντος ἀγῶνος, ἢ ὧν ἕνεκα τὴν ἐκκλησίαν ποιεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδέτερόν μοι δοκεῖ σφῷ χαλεπὸν εἶναι: ὅτ᾽. ἐπιτιμῆσαι τοῖς νέμεσι, ἢ διδῶσι, τὰ καπὰ, δύσκολον ἂν παρὰ τοῖς βλάπτεσθαι διὰ τύτων ἡγεμένοις τὴν πόλιν: ὅτε σωπῆσαι τόντα, καὶ παρανέσαντα, ὡς δεῖ λαμβάνειν, χαλεπὸν εἶναι τοῖς σφόδρα ἐν χείρει τῶ λαβεῖν οὖσιν. Οὐδέτεροι γὰρ ὅρος τὸ τῇ πόλει συμφέρον σκοπεῖν τε. ὅτ᾽ ἐπαινῆσαι, ὅτε δυχεραίνεσι. τὸ φανέρμα: ἀλλ᾽ ὡς ἑκάτεροι χρείας ἢ περιστάσεις ἔχεσιν. Ἐγὼ δ᾽, τύτο μὲ, ὅτ᾽ αὖ εἰσηγησάμεν, ὅτ᾽ ἀντέπαμεν, ὡς. ὁ δεῖ λαμβάνειν: παρεπὰ μέν τοι. σπεύδω, ἢ λογίζεθαι πρὸς ὑμᾶς αὐτύς, ὅτι τὸ ἀργύριον μὲν ἐσι τύτο, περὶ ὃ βυλεύεσθε, μικρὸν: τὸ δ᾽ ἔθος, μέγα, ἐ γίγνεται μετὰ τύτου. Εἰ μὲν ἀὐ μετὰ τῶ φράττειν ἃ προσήκει, ἢ τὸ λαμβάνειν καταπλάττεσθε, ἀ μέτρι ἀ βλάψετε, ἀλλὰ ἢ τὰ μέγιστα ὠφελήσετε τὴν πόλιν. καὶ ὑμᾶς αὐτύς. Εἰ δ᾽ τῇ μὲ λαμβάνειν, καὶ ἢ ὀρθῆ, καὶ πᾶσα ἀρκέσει πρόφασις: τὰ δ᾽ ἃ προσ τύτοις δεῖ ποιεῖν, μὴ δ-τυὸς λόγους ἀκούειν ἐθελήσετε: ὁρᾶτε μήποτε, ἃ νῦν ὀρθῶς ἠγεῖσθε φρόττειν, σφόδρα ἡμαρτηκέναι νομίσητε. Ἐγὼ δ᾽ φημὶ δεῖν, ἢ μὲ μὴ θορυβῆτε ἐφ᾽ ὦ μέλλω λέγειν, ἀλλ᾽ ἀκύσαντες κρίναι: ὥσπερ τῷ λαβεῖν ἐκκλησίαν ἀπεδώκαμεν, ὅτω καὶ περὶ τῆ σωτηρίας ἢ παρασκευάσαι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐκκλησίαν ἀποδῶναι: ἢ

SIquis est, Athenienses, qui gravi, atque iniquo animo ferat, in diversas distrahi sententias, ac fluctuare Concionem, quæ de præsenti pecunia, aliisque ad eam rem pertinentibus, habetur, consideret secum ipse, neutrum absurdum videri: nec objurgantem ejus dispertiendę studiosos, ac fautores ab iis magnopere celebrari, qui hanc profectò cõsuetudinem reputant, perniciem, & labem esse Reipublicæ; nec hortantem ad hunc ipsum morem servandum, ac retinendum eorum sibi gratiam conciliare, qui fructum ex illa capiunt utilitatis. Neutri enim proposito sibi Reipublicæ emolumento rem laudant, aut reprehendunt; sed quilibet, prout habet constitutam, afflictamve rem familiarem, sententiam profert, moderatur judicium suum. Ego equidẽ nec percipiendæ illius pecuniæ, nec remittendę auctor sum; suadeo solùm, ac moneo, diligẽter id animo complectamini, argentum istud, de quo deliberatis, parvi quidem momenti esse; consuetudinem, quam inducit, gravem, & periculosam. Nam si cum opibus Reipublicæ, ejus quoque tutelam fuscipere statis, non modò nullum à vobis damnum, sed beneficium acciperet, suamq; & vestrum omnium dignitatem facilè sustineret. At si percipiendæ publicæ liberalitatis, aut dies festi, aut quidlibet impedimentum veniat, fatis vobis afferunt causæ; agendi verò, quæ sunt è Republica, ne sermones quidẽ vultis audire, cavete, ne quod rectè nunc facere, malè tandem fecisse videamini. Mea quidem sententia est, de qua nolite, quęso, prejudicare, ac ipsi vos cohibete, quoad penitus explicata fuerit; mea, inquam, sententia est, oportere, ut decernendæ Civibus huic pecuniæ Concio datur, ita dari comparandis, constituendisque in bellum tributis, omnique rei militari.

Dein-

καὶ παραχρεῖν ἕκαστον αὐτῶν μὴ μόνον ταῦτ' ἀκούειν ἑτοῖμον, ἀλλὰ καὶ φράττειν βουλόμενον: ἵνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑμῖν ἀγαθῶν τὰς ἐλπίδας δι' ὑμῶν αὐτῶν ἔχητε, καὶ μὴ τὸν δεῖνα, μηδ' ὃ τὸν δεῖνα πυθόμενοι, τί φράττει. Καὶ τὰ μὲν προσήκοντα τῇ πόλει πάντα, καὶ ἃ γῶν ἐν τῷ ἰδίων προσαναλίσκετε εἰς δὲ δέον, καὶ ὅσα ἐκ τῶν συμμάχων ὑπάρχει, λαμβάνειν ὑμᾶς φημὶ χρῆναι τὸ ἴσον ἕκαστον: τοὺς δ' ὑπὲρ τὴν κατάλογον, ἐξετασικὸν, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάσαι τοῦτο: Στρατεύεσθαι δὲ αὐτοὺς, καὶ μηδενὶ τούτου παραχωρεῖν, ἀλλὰ τῶν δύνασθαι τῆς πόλεως οἰκείαν εἶναι, καὶ κατεσκευασμένην ἀπὸ τούτων, ἵν' ὀλιγάρχῃτε, καὶ τὰ δέοντα ποιῆτε, καὶ τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι ταύτης. Ἵν' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταῦτα ἅπερ νῦν συμβαίνει, τοὺς στρατηγοὺς κρίνητε: καὶ περὶ ὧν ὑμῖν ἐν ὀλίγῳ πραγμάτων, ὁ δεῖνα τὸν δεῖνος τὸν δεῖνα εἰσηγήλατο, ἄλλο δ' ἐδίδυ. Ἀλλὰ τί ὑμῖν γίνηται; πρῶτον μὲν οἱ σύμμαχοι μὴ φιλίας, ἀλλὰ τῷ τὰ αὐτὰ συμφέρειν ὑμῖν τε κἀκείνοις ὦσιν οἰκεῖοι: ἔπειθ' οἱ στρατηγοὶ μὴ ξένους ἔχοντες, τοὺς μὲν συμμάχους ἄγουσι καὶ φέρουσι: τοὺς δὲ πολεμίους μὴ ὁρῶσιν: ἀφ' ὧν αἱ μὲν ὠφέλειαι τούτων εἰσὶν ἴδιαι, τὰ δὲ μίσει, καὶ τὰ ἐγκλήματα ἀφ' ὅλων ἔρχεται τῶν πόλεων: ἀλλὰ πολίτας πολὺ ἀκολουθοῦντας ἔχοντες, τοὺς ἐχθροὺς, ἃ νῦν τοὺς συμμάχους καὶ φίλους, ποιῶσι. Χωρὶς δ' τούτων, πολλὰ μὲν πραγμάτων τῶν ὑμετέρων ποιεῖ παρουσίαν. Καὶ ἀνὰ γὰρ τὸ φρὸς τοὺς οἰκείους πολέμου οἰκεῖα χρῆναι δυνάμεις συμφέρει:

Deinde unumquemq; vestrûm se promptum offerre ad ea, quæ dixero, non solùm audienda, sed peragenda, ut ipsi in vobis, Athenienses, vestræ fœlicitatis spem habeatis, nec sit opus hunc, aut illum interrogare quid gerat, & quomodo servet officium suum. Rursum dico, vectigalia Reipublicæ, vestramque rem familiarem, quæ cuncta nugarum modò pretium constituistis, quin & quicquid à sociis penditur, ex æqua singulis parte dividi, iis, qui sunt in militari ætate, stipendii; qui eam sunt prætergressi, fori, aut Magistratus agendi nomine, aut quo quis modo id muneris nuncupare velit. Puto denique militiæ incommoda vobis ferenda esse, non committendas alteri vestras vices, sed proprias, domesticas, è suisque Civibus constitutas, bellicas vires esse Reipublicæ, ut vos ipsi belli præmia suscipiatis, vos ipsi illius salutem. ac dignitatem tueamini. Hujusmodi autem copias Imperatoris arbitrio, Athenienses, permittite, at simul, ne quibus nuper calamitatibus afficiamini, severum de Imperatoribus judicium reddite: istamque unam totius rei curam facite vobis reliquam: quis nempe cujus hominis filius cui Ducî diem dicat, nec quicquam ultra. Hinc autem quid boni vobis, quid lucri? Primùm socii non armis detenti, præsidiisque, sed unâ, eâdemque sibi vobiscum utilitate, permanebunt in fide, atque amicitia. Deinde Imperatores, qui modò sociorum Urbes diripiunt, ex eorumque finibus prædas agunt; hostium verò conspectum ne intuentur quidem (quare quicquid exinde capitur emolumenti, ipsis est; Reipublicæ, accusationes, & odia) si Cives, non peregrinos milites in Castris habeant, damna, atque injurias, quæ sociis inferunt, infligent hostibus. Præterea multa sunt, quæ postulant, exoptantque præsentiam vestram; ac præter istud, componendis, persequendisque socialibus discordiis, domesticis uti viribus perutile est;

ἢ πρὸς τὰ ἄλλα πράγματα, ἀναγκαῖον ἐστιν. Εἰ μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἄγειν ὑμῖν ἀπέκρινε, μηδὲν δεῖ ἑλληνικῶν περιεργάζεσθαι ὅπως ἕξει, ἄλλος ἂν ἴσως λόγος ἦν. Νῦν δ' πρωτεύειν μὲ ἀξιοῦτε, καὶ τὰ δίκαια ὁρίζειν τοῖς ἄλλοις: τἀυτὰ δ' ταῦτα ἐποιοῦντες ἐσεσθε, καὶ φυλάξοντες δυνάμεν, οὔτε κατασκευάσαι, οὔτε παρασκευάζεσθε. Ἀλλ' ἐπὶ πολλῆς μὲν ἡσυχίας, καὶ ἐρημίας ὑμῶν ὁ Μιτυληναίων δῆμος καταλέλυται, ἐπὶ πολλῆς δ' ἡσυχίας, ὁ Ρόδιων. Ἐχθρὸς γε ὢν ἡμῖν φαίη τις ἄν; ἀλλὰ μείζω χὴν νομίζειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πρὸς τὸς ὁλιγαρχίας ὑπὲρ αὐτῆς τῆς προαιρέσεως ἐχθραν, ἢ τῶν πρὸς τοὺς δήμους, ὑπὲρ ὧν ποτ' αὖ ἦ. Ἀλλ' ἵν' ἐκπέσε ἐπαναλθω, φημὶ δεῖν ὑμᾶς συντετάχθαι, καὶ τῶν αὐτῶν τε, καὶ παθεῖν, καὶ τὰ ποιεῖν ἃ προσήκει, σώσαι ἔξειν. Διειλέχθην δ' ὑμῖν περὶ τούτων καὶ πρότερον, καὶ διεξῆλθον, ὡς ἂν σωτάχθείητε οἵ τε ὁπλῖται, καὶ οἱ ἱππεῖς, καὶ ὅσοι τούτων ἐκτὸς ἐσέ, καὶ διατροφὴ τις αὖ ἅπασι γένοιτο κοινή. Ὃ δέ μοι πλείστων ἀδυνάτων ἅπάντων παρέχειν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι: ὅτι πολλῶν, καὶ καλῶν, καὶ μεγάλων ὄντων τούτων ἁπάντων, ἧττ μὲ ἄλλων ὑδενὸς οὐδεὶς μέμπται, τοῖν δυοῖν δ' ὀβολοῖν ἅπαντες. Καί τι τοὺς μὲ οὐκ ἔστι πλείονος, ἢ δυοῖν ὀβολοῖν ἀξίως ἔναι: τὰ δὲ ἄλλα ἃ μετὰ τούτων, ὧν ἔπον, ἧττ βασιλέως ἄξιά ἐστι χρημάτων: πόλιν ποντως ὁπλί-

externis bellis, aliisque rebus agendis, necessarium. Nam si tranquillitate vitæ, si pacis otio contenti essetis, nullaque vos, quomodo se habeant, Græcarum rerum teneret solicitudo, foret alia dicendi ratio. At vos mehercule existimatis è vestra esse dignitate primas tenere Græcorum omnium, jura, æquitatemque cæteris definire; nec vires alitis, atque adornatis, quæ hanc vestram dignitatem servent, ac tueantur. Quin potius quiescentibus vobis, & veluti in solitudine confidentibus perculsus est Mitilenensium populus; tacentibus vobis, Rhodiorum eversus [6] est. At susceptas, dicetur fortasse, nobiscum gerebat inimicitias? Esto; sed illæ pluris, Athienses, ducendæ fuerant, quæ propter instituti dissimilitudinem sunt vobis cum eo statu Reipublicæ, qui à paucis, quàm quæ cum omni alio, qui à populo, qualiscumque ille sit, detineatur. Verùm ut unde digressa est, illuc redeat Oratio, necessarium duco vos in classes distribui, ex suaque unumquemque classe percipere non minus pecuniam, quàm munus publicum. De qua re nuper expositi consilium meum, eamque orationem habui, quæ monuit, ut suum quilibet ordinem aut Equitum, aut Peditum gravis armaturæ, aut alicujus extra militiam muneris, publicamque simul capiat liberalitatem. Id verò, quod mihi præter cætera dejecit animos, dicam vobis, nec tacitus occultabo. Quod nempe cum sint multa, præclara, ampliſſima ea, quæ vobis aperui, horum tamen nemini vestrûm, & duorum [7] dumtaxat obolorum in mentem veniat. Enimvero qui animo tam angusto, exilique sunt, non est, cur honestiore digni præmio, quàm duobus obolis censeantur. Quæ verò cum hac ipsa pecunia peragenda vobis proposui, scilicet Urbem tantis militum copiis, tanta triremium classe, turmis Equitum, tantisque vectigalibus affluentem, in suos Ordines ex singulorum [8] censu distributam, ad bellum instrui, ea sanè Regis thesauros pro sua dignitate promerentur. Quorsum igitur, dicet aliquis, hæc disputatio? Ut cum nonnulli molestè ferant, cun-

ὁπλίτας ἔχοντας, τῷ τριήρεις, τῷ ἱππέας, τῷ χρημάτων προσόδου, συντετάχθαι, τῷ παρεσκευάσθαι. Τί οὖν φαίη τις, ἂν ταῦτα πᾶσι λέγω; ὅτι σοὶ δεῖν ὑμᾶς, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἅπαντας μισθοφορεῖν δυσχεράνοι τινες, τὸ δὲ συντεχθῆναι, τῷ παρασκευασθῆναι, παρὰ πάντων χρήσιμον εἶναι δοκιμάζεται: ἐντεῦθεν ἀρξαμένους τὸ πρᾶγματος, τῷ προσθεῖναι περὶ τούτων τῷ ξυλομένῳ γνώμην ἀποφαίνεσθαι. Ὡς οὕτως ἔχει: ἐὰν μὲν ὑμεῖς πᾶσι πειθῆτε, τούτων καιρὸν εἶναι νομίσαντες, ὅταν εἰς χρείαν ἀφῖχθητε, ἕτοιμα ὑπάρξει. Ἐὰν δὲ ἀκαιρίαν ἡγησάμενοι παρέλθητε, ὅταν δέῃ χρῆσθαι, τότε ἀναγκασθήσεσθε παρασκευάζεσθαι. Ἤδη δέ τις εἶπεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ λέγων, ὡς ὑμῶν οὐ πολλῶν, ἀλλὰ πλείω διαρρηγνυμένων, εἰ ταῦτα γιγνόσεται: τί δ' ἡμῖν ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους λόγου ἀγαθὸν γέγονεν; ὃς παρελθὼν ὑμῶν, ὅταν αὐτῷ δόξῃ, ἐνέπλησε τὰ ὦτα λόγων, τῷ διέσυρε τὰ παρόντα, τῷ τοὺς πρόγονους ἐπῄνεσε, καὶ μετεωρίσας, τῷ φυσήσας ὑμᾶς, κατέβη. Ἐγὼ δ' οἶ εἰ μὲ ὑμᾶς δυναίμην ὧν λεγω τι πεῖσαι, τηλικαῦτ' ἂν οἶμαι τὴν πόλιν πράξαι ἀγαθὰ, ὅσ' εἰ λέγειν νῦν ἐπιχειρήσαιμι, πολλὰς ἂν ἀπιστίας ὡς μείζοσιν, ἢ δυνατοῖς: ἃ μὲν, οὐδὲ τοῦτο μέρον ὠφελεῖν οἶμαι, εἰ τὰ βέλτιστα ἀκούειν ὑμᾶς συνεδίζω. Δεῖ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν βουλόμενον τι ποιῆσαι τὴν πόλιν ὑμῶν ἀγαθὸν, τὰ ὦτα πρῶτον ὑμῶν ἐᾶσαι: διέφθαρται γὰρ: οὕτω πολλὰ τῷ ψεύδη, τῷ πάντα μᾶλλον, ἢ τὰ βέλτιστα ἀκούειν συνήθισται. Οἷον (ὅπως δὲ μὴ θορυβήσῃ μοι μηδεὶς, πρὸν ἅπαντα εἴπω) ἀνέωξάν τινες πρῴην δίκτυον τοῦ ὀστρακισμοῦ. Οἰκοῦσι οἱ παρόντες, τὸν δῆμον καταλελῦσθαι, τοὺς νόμους οὐκέτ' εἶναι, πολλὰ ἕλεγον.

Καὶ

cunctis imponi, stipendia merendi necessitatem; contra nemo sit, qui non censeat, magno fore Reipublicæ emolumento & parare quicquid ad bellum est opus, & curare ex proprio quêlibet Ordine officium suum; vos moneam, doceamque oportere hinc facere initium rei gerendæ, atque istud explicandum proponere cuicumque velit patefacere consilium suum. Nam ita res habet; si persuasum habeatis, ea conficiendi nunc dari tempus idoneum, atque opportunum, prompta, parataq; vobis erunt, cum usus veniet. Sin contra cum iisdem utendis indigebitis, tunc oportebit ad ea ipsa perficienda, conquirendaque operam, ac laborem impendere. At quempiam non è populo, Athenienses, vestrique ordinis, sed illorum, qui si hæc peragantur, dolore dirumperentur, dicentem audio: quid unquam Demosthenes loquacitate suâ nobis attulit boni? Qui, cum lubet, è superiori loco omnium aures verbis implet; præsentem Rempublicam lacerat; extollit, laudatque Majores nostros, inflatisque spe vestris animis finem loquendi facit. Ego equidem, si quæ vobis suadeo, persuadere possem, iis, censeo, bonis Respublica, iis commodis afficeretur, quibus plerique si ea nunc dicere aggrediar, negarent fidem; atque ultra quàm credi possint, ampliora existimarent. Attamen puto à vestra utilitate non abhorrere, si per me salubriora consilia, optimas audire sententias assuescitis. Quippe necesse est, Athenienses, ut qui vult saluti Rempublicam nostram restituere, prius auribus vestris medeatur; sunt enim affectæ, falsisq; opinionibus imbutæ, & nihil minus, quàm veris percipiēdis cōsuevere. Accidit nuper, dicis causâ (quæso, ne unusquisq; sustineat, quoad omnia expediero) aliquos posticum perfregisse. Illico Oratores

aderunt, vociferabūtur plebē opprimi, cōtemni leges, & pleraq; hujusmodi.

Ve-

Καὶ τοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοπεῖτε μὴ ἀληθῆ λέγω. Οἱ μὲν ταῦτα ποιοῦντες ἄξια ἐποίουν θανάτου, ὁ δῆμος δ' ὑ διὰ τούτων κατελύετο. Πάλιν, κώπας τὶς ὑφέλετο. Μαστιγοῦν, τρέβλοιν ποιοῦντες ἔβουν, λέγοντες κατελύεσθαι τὸν δῆμον. Ἐγὼ δ', τί φημι; τὸν μὲν ὑφαιρούμενον θανάτου ποιεῖν ἄξια, ὥσπερ ἐνέπνοι: τὸν δῆμον δ' ὑ διὰ τούτων κατελύεσθαι. Ἀλλὰ πῶς κατελύετο οὐδεὶς λέγει, ὑ δὲ παῤῥησιάζεται: ἐγὼ δ' φράσω. Ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φαῦλος ἦτε μάνοι, πολλοὶ, καὶ ἄπορα, καὶ ἄσκοπα, καὶ ἀσώτευτα, καὶ μὴ τὰ αὐτὰ γινώσκοντες ἦτε: καὶ μήτε τραπηγὸς, μήτ' ἄλλος μηδεὶς, ὃν αὖ ὑμεῖς ᾑρίσησθε, φροντίζῃ: καὶ ταῦτα μηδεὶς λέγειν ἐθέλῃ, μὴ δ' ἐπαροῦσθαι, μὴ δ', ὅταν πάσχετε ταῦτα ὑπὸ φαύλης: ὁ νοῦ συμβαίνει. Καὶ νὴ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕτερόν γε λόγου παρεῖσθαι ὑμᾶς ἡδέως, καὶ πολλὰ τῶν πολιτείαν ὠλέσαντες, οἷον ἐν τοῖς δικασηρίοις ὑμῖν ἐστὶ σωτηρία, καὶ δεῖ τῆ ᾑρῳ τῶν πολιτείαν ἡμᾶς φυλάττειν. Ἐγὼ δ' οἶδα, ὅτι ταῦτα μὲν ὑμῖν τὰ δικασήρια ᾑρῆ πρὸς ἀλλήλους διαφέρειν ἐστὶ καπὰ: ἐν δ' τοῖς ὅπλοις δεῖ κρατεῖν ᾑρῆ ἐχθρῶν: καὶ διὰ τούτων ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας. Οὐ γὰρ τὸ ᾑρίσασθαι τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ποιοῦσι νικᾶν: ἀλλ' οἱ μετὰ τούτων κρατοῦντες τῶν ἐχθρῶν, καὶ ᾑρίσασθαι, καὶ βουλὴ ὅ, τι βούλεσθε ποιεῖν ὑμᾶς, ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν παρασκευάζουσι. Δεῖ γὰρ ἐν μὲν τοῖς ὅπλοις φοβερὸς, ἐν δ' τοῖς δικασηρίοις φιλανθρώπους εἶναι.

Verùm considerate animis vestris, Athenienses ea ne veritate nitantur, quæ dicam. Qui sese nefario illo scelere obstrinxit, morte lucre debet; hoc autem scelere nullum populari statui exitium, nullam plagam infligi. Rursum remos [10] est aliquis suffuratus. Statim nemo non vocem tulit, proteri plebem, deleri; expediendas proinde virgas, furem cedendum, torquendum. Quid ego? Hunc etiam, utillos alios, pronuntio capitis reum; populum verò eam ob rem nequaquam profligatum. At quomodo profligetur, acerbissimoque lædatur vulnere, cum nemo liberè docere audeat, dicam ego, nulloque metu à dicendi libertate deterrebor. Cum vos, Athenienses, inopiâ fracti, nudati armis, nulloque in Civium ordine constituti, vilis plebecula, ac veluti Urbis sentina reputamini; & nullo hujusmodi malorum sensu commovemini, illatas injurias ignoratis; cum Ducum nemo, nemo planè alius, decernatis ut lubet, curam gerit decretorum vestrorum; cum demum reperitur nemo, qui vos, ut nunc res est, de tantis malis vestrisque injuriis commonefaciat, quin ea sit omnium opera, ut ne tandem caput extollentes, [11] ab hac vitæ turpitudine discedatis. Invaluerunt quidem apud vos, Athenienses, per Deum immortalem, sermones alii falsis opinionibus imbuti, qui pestem, ac labem afferunt Civitati, admonentes, vestrûm omnium salutem in foro, judiciisque versari; esse vestrarum partium Rempublicam suffragiorum æquitate conservare. Non equidem ignarus sum, in foro lites inter vos invicem dirimi, judicia committi; at simul novi, hostes vi solùm, atque armis vinci, armis salutem Reipublicæ, armis dignitatem retineri. Nunquam enim decreta victoriam de armatis hostibus retulerunt, sed qui armorum potentiâ vincunt, vobis & decernendi, & quicquid vultis, liberè agendi facultatem deferunt, ac securitatem. Et quidem in bello terrorem inimicis incutere opus est; in foro humanitate Cives complecti.

Ve-

Εἰ δέ τῳ δοκῶ μείζους ἢ κατ' ἐμαυτὸν λέγειν λόγους, αὐτὸ τοῦτο ὁρῶν ἔχειν αὐτῷ δοκῶ. Τὸν γὰρ ὑπὲρ τηλικαύτης πόλεως ῥηθησόμενον λόγον, καὶ τοιούτων πραγμάτων, παντὸς ἐνὸς τῶν λεγόντος, ἀεὶ μείζων φαίνεσθαι δεῖ, καὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑμετέρας ἐγγὺς εἶναι, μὴ τῆς τῶ λεγοντος. Ὅτι δ' οὐδεὶς ὄφλ' ὑφ' ὑμῶν τιμωμένων ταύτας λέγειν τὰς παρασκευὰς, ἐγὼ διίξειμι ὑμῖν. Οἱ μὲν πρὸς ἀρχαιρεσίαν, καὶ ταύτλιν τῷ τάξιν προσιόντες, δοῦλοι τῆς ἐπὶ τὸ χειροτονεῖσθαι χάριτος περιέρχονται, τελεσθῆναι στρατηγὸς ἕνα τος ἀπωδάξων, οὐκ ἀνδρὸς ἔργῳ οὐδὲν πράξαι. Εἰ δέ τις τοιοῦτός ἐστιν, οἷος ἐγχειρεῖν ἔργῳ τῳ: τῳ δ' ἡγεῖται, τῷ τῆς πόλεως δόξαν ἀφορμὰν ἔχων καὶ τοωῦτα, τῆς ὄφλ' ἀναστησομένων ἐρμίας ἀπολαῦσαι, τὰς ἐλπίδας ὑμῖν ὑποτεῖναι, ἄλλο δ' οὐδὲν, καὶροὺς ἡγεῖσθαι αὐτὸς ὄφλ' ὑμετέρων ἀγαθῶν, ὅτιπερ ἐστίν. Αὖ δ' ὑμεῖς δι' ὑμῶν αὐτῶν ἕκαστα φράττητε, τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ ὄφλ' ἔργων αὐτῶν, οὕτω καὶ τῆς ἐκ τούτων τιμῆς ἕξειν. Οἱ δὲ πολιτεύομενοι, καὶ περὶ ταῦτα ὄντες, τὸ τὰ θέλτιστα λέγειν ὑμῖν ἀφέντες, προσκεχωρήκασι πρὸς τούτους. Καὶ πρότερον ὦ, κατὰ συμμορίας εἰσεφέρετε, νῦν δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. Ῥήτωρ ἡγεμὼν, καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ. Καὶ οἱ βουλόμενοι μεθ' ἑκατέρων, τελακόσιοι. Οἱ δ' ἄλλοι προστυνέμενθε. τ. οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. Ταγαρωῦ ὑμῖν πεῖσαι ἐκ τούτων, ὁ δεῖνα χαλκοῦς, καὶ ς. δεῖνα δυδαμῶν, εἷς ἢ δύο ὑπὲρ τῆς πόλιν. Οἱ δ' ἄλλοι μάρτυρες τῆς τούτων δυδαμονίας κάθηνται, τῆς καθ' ἡμέραν εὐδυμίας, πολλῶ καὶ μεγάλῳ ὑπάρχουσαν ὑμῖν δυδαμονίαν τούτοις προσέμενοι. Καὶ τοι σκέψασθε ὅπως ἐπὶ

Verùm si cui videor sermones longè graviores dicere, quàm mea tenuitas ferat, profiteor id ordine, ac rectè se habere. Debet enim Orator, qui pro tanta Republica, tantisque de rebus sermones facit, supra se ipsum efferri, vestræque magis dignitatis, quàm mediocritatis suæ rationem ducere. Sed cur ista loquendi studio non teneantur qui vestris honoribus, vestrisque Magistratibus sunt honestati, conabor ego dicendo peragrare. Quibus Comitiorum procella subeunda est, quique servi ambitionis forum, aucupandis suffragiis, circumvagantur, curant istorum quilibet Imperii fascibus initiari, non aliquid exequi viro dignum. Et si cui ferveat animus, posítáque sibi ante oculos majestate Reipublicæ, illectus hostium solitudine quidpiam aggredi statuit; spe quidem vos pascit percipiendæ utilitatis; opes autem, quæ ad vos pertinerent, usurpat sibi, ut re verâ nunc est, veluti[12] hæreditate transmissas. Quod si quicquid gerendum est, per vos ipsi gerendum susciperetis, parem cæteris ut operum laborem, ita & gloriam utique consequeremini. Qui Rempublicam gerunt, istamque attingunt Civitatis partem, negligentes optimis vos consiliis imbuere in aliorum illorum fidem, ac societatem concesserunt. Et quidem antea per Classes tributa conferebatis, nunc ad Rempublicam per classes aditis: præit suam unusquisque classem Orator; Ducum aliquis Oratorem sequitur; Trecentumviri alterutris auxiliatum[13] veniunt. Reliqui Cives suo quique ingenio divisi, alii in istorum, in illorum alii sententiam discreditis. Hinc autem quid rei supereſt? Hic æreâ donatur statuâ, illefœlicitatibus affluit, atque unus, aut alter plus, quàm universa possunt Respublica. Cæteri quotquot estis istorum beatitudinem spectantes sedetis veluti in testimonium adducti, atque

ἐπὶ ἦρξ' ἀφορμὴν ταῦτ' εἶχον. Οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν παραδείγμασι χρησαμένοις, ἀλλ' οἰκείοις ἐξέσται ἃ προσήκει πράττειν, εἰδέναι. Ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα τὸν τηλ' ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν στρατηγήσαντα, τὸν Μιλτιάδην τὸν ὑμέτερον ἐν Μαραθῶνι, τὸν πολλῶν ἀλλων, οὐκ ἴσα τοῖς νῦν στρατηγοῖς ἀγασθέντες ἀργυρωμένοις, μὰ Δί', ἢ χαλκῶς ἴσασιν, οὐδ' ὑπερπράτων: ἀλλ' ὡς ὑδὲν αὐτῆς κρείττους ὄντας ὑπερετίμων. Καὶ γὰρ τοι ἦρξ' ἔργων εὐδενὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἦρξ' τότε ἀπεκίρησαν ἑαυτοῖς: εὖ' ἔστι εὐδεὶς, ὅς τις αὖ εἶποι τηλ' ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν Θεμιστοκλέους, ἀλλ' Ἀθηναίων, οὐδὲ τηλ' ἐν Μαραθῶνι μάχην Μιλτιάδου, ἀλλὰ τῆς πόλεως. Νῦν δὲ οἱ πολλοὶ τοῦτο λέγουσιν, ὡς Κίρκυραν εἶλε Τιμόθεος: τὴν τηλ μόραν κατέσχεν Ἰφικράτης: καὶ τηλ περὶ Νάξον ἐνίκα ναυμαχίαν Χαβρίας. Δοκεῖτε γὰρ αὐτοὶ ἦρξ' ἔργων τούτων παρασχεῖν ἦρξ' τιμῶν τὰς ὑπερβολὰς, ἃς δεδώκατε ἐπ' αὐτοῖς ἐκάστῳ τούτων. Τοὺς μὲν δὴ πολιτικοὺς σοφοὺς, ἐκείνους τε καλοὺς ἐδίδοσαν, καὶ ὑμεῖς οὐκ ὀρθῶς: τοὺς δὲ τῶν ξένων, πῶς; ἐκείνοι Μίνωι τῷ Φαρσαλίῳ σώζοντα μὲν πάλαιτε ἀργυρῷ δόντι πρὸς τὸν ἐπ' Ἠιόνι τῇ πρὸς Ἀμφιπόλει πόλεμον, δικαιοσύνης ὃ ἐστῶσι πενέσαις ἰδίοις βαδήσαντι, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδωκαν μόνον: τὸ πρότερον τούτου, Περδίκκᾳ τῷ κατὰ τηλ τὴν Βαρβάρου ποτὲ ἐπιστρατείαν βασιλεύοντι Μακεδονίας, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ Πλαταιῶν ἦρξ' Βαρβάρων ἀπὸ τῆς ἵππης διαφθείραντι, καὶ τέλεον τὸ τύ-

atque ut viliſſimâ in dies inertiâ perfruamini, debitâ vobis beatam, florentemq; fortunâ in eorum ſinum proiicitis. Enimvero circumſpicite animis veſtris quæ fuerit rerum conditio Majorum noſtrorum ætate, qui Reipublicæ ſtatus. Debetis enim domeſticis, non alienis exemplis eruditi, ad civilem prudentiam inſtitui. Themiſtoclem illi, qui Claſſis Præfectus navalem apud Salaminam; Miltiadem, qui ductor exercitus terreſtrẽ apud Marathonem pugnam commiſit, pleroſq;alios veſtris hiſce Imperatoribus facinorum fortaſſe magnitudine nõ comparandos,nullo æreo Signo,nullo ſingulari benevolentiæ documento [14] immortalitati conſecrarunt, ſed ita ſummis honoribus exceperunt, ut publico monumẽto nihil ipſos præſtare cœteris ſempiternæ hominum memoriæ confignarent. Nunquam enim,Athenienſes,Majores noſtri & nominis famâ, & rerum geſtarum gloriâ ſe deſpoliarunt. Nemo eſt, qui dicat Themiſtoclis pugnã, ſed Athenienſium, quæ apud Salaminã; nemo, qui Miltiadis,ſed Reipublicæ, quæ apud Marathonem pugnata fuit.Nunc verò ita pleriq; loquuntur. Timotheus [15] Corcyram in poteſtatem redegit; Legionẽ [16] evertit Iphicrates; Chabrias navali [17] certamine circa Naxum hoſtes devicit; ob eaſque res geſtas adeo iſtos extraordinariis honoribus, adeo exquiſitis laudibus honeſtaſtis, ut iiſdem ceſſiſſe facinorum ipſorum gloriam videamini. Igitur Majores noſtri ſua Civibus beneficia rectè, atque ordine; vos perversè, ac perperam tradidiſtis. Peregrinis autem qua ratione? Menõnem illi Pharſalium, qui, bello ad Ejonem prope Amphipolim [18], Reipublicæ Ærario duodecim talenta argenti; Copiis noſtris conflatam è ſervis domeſticis turmam ducentorum Equitum miſerat auxiliatum, nequaquam Civitate donarunt, ſed ſola publicorum onerum vacatione. Neque verò ante Menõnem iſtum Macedonum Regi [19] Perdiccæ, qui, cum contra Græciam Barbarus expeditionem ſuſcepit, Imperio tũ potiebatur, quiq; Barbaros ipſos Platęis clade accepta, arre-

ᾧ τέλειον τὰ τύχημα συμπαντι τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἐμπίσητε πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδοκαν μόνον: μεγάλων ὄμμα ᾧ τιμίων, ᾧ σεμνὸν τὸν ἀυθρῶπειον παγίδα ὑγυόμενοι, ᾧ σκῆπς μείζονα ἀφορμὴν ἀρχῆς. Νῶν δ' ὦ ἀνδρες Αθηναῖοι, φθόρος ἀνθρώπων, οἰκοτρίβων οἰκότριβας, τιμὴν ὥσπερ ἄλλα τινὸς ὀφλ ὠνίων λαμβάνοντες πεπράδε πολίτας. Ταῦτα δ' ὑμῖν ἐπελήλυθε φράττειν, ὡς ὅτι τὰς φύσεις ἐσὲ χείρας ὀφλ φρονεῖν: ἀλλ' ὅτι τοῖς μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς παρέσικε μείζα φρονεῖν, ὑμῶν δ' ὦ ἄνδρες Αθιωαῖοι, πεφόρηται πάντα. Ἔστι ὃ ὀβέ ποτ' οἶμαι δωατὸν, μικρὰ ᾧ φαῦλα φράττοντας μέγα ᾧ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν, ὥσπερ ὑβὲ σμικρὰ ᾧ λαμπρὰ φράττοντας μικρὸν καὶ ταπεινὸν φρονεῖν. Οἵοι ἄτται γὰρ αὖ τὰ ἐπιτηδεύματα ὀφλ ἀνθρώπων ᾖ, τοιῆτον ἀνάγκη ᾧ τὸ φρόνημα ἔχειν. Σκέψαδε δ' ἄ τις κεφάλαια αὖ ἔχει ὀφλ πραγμάτων εἰπεῖν περὶ ὀφλ τε ἐκείνοις πεφραγμένων, καὶ ὀφλ ὑμῖν: αὖ ἄρα ὑμῶν αὐτῶν ἐκ τούτων γε δωπάσεδε κρείττους γενέσθαι. Πάντε μὲν τοίνυν ᾧ τετταράκοντα ἔτη ὀφλ Ἑλλήνων ἦρξαν ἐκεῖνοι ἐκόντων: πλείω δ' ἢ μυρία τάλαντα εἰς τὼν ἀκρόπολιν συνήγαγον: πολλὰ δ' ᾧ καλὰ, καὶ πεζοῖ, ᾧ ναυμαχοῦντες ἔσησαν τρόπαια, ἐφ' οἷς ἔτι ᾧ νῦν φιλοτιμούμεθα. Καί τοι ταῦτα νομίσητε αὐτοὺς σῆσαι, οὐχ ἵνα θαυμάζομεν μόνον ὑμεῖς αὐτὰ θεωροῦντες, ἀλλ' ἵνα ᾧ μιμώμεθα τὰς ὀφλ ἀναδέντων ἀρετάς. ἐκείνοι μὲν δὴ, ταῦτα: ὑμεῖς δ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι, σκέ-

arreptâque fugâ domum repetentes affixit, istamque extremam intulit calamitatem Persarum Regi, huic, inquam, Perdiccæ solam vectigaliuw, publicorumque onerum [20] immunitatem, non sanè Civitatem dederunt. Siquidem in tanto honore, in tantaque veneratione Patria apud ipsos fuit, ut hujus largitionem nullo beneficio redimi posse existimaverint. Nunc autem à vobis, Athenienses, prostigati homines, ac pernicioſi, quin servi, & servili etiam nati genere, soluto pretio, tanquam pro quibuslibet mercibus in Civitatem recipiuntur. Ad hanc verò agendi turpitudinem non sanè progressi estis indolis humilitate, quæ non minus vobis, quàm Majoribus vestris generosa, ac nobilis est; sed quod isti magnanimitate, animique robore vigerunt; vobis hoc, Athenienses, penitus ademptum est. Nunquam autem, nunquam, opinor, fieri potest, ut qui in vilibus solùm demissisque rebus agendis ponunt operam suam, magnum quicquam, atque elatum meditari queat; qui contra in splendidis, ac perillustribus, angustum, & tenue. Nam ex animi norma, flexuque, Mortalium studia diriguntur. Memoriam herculè ad rerum capita revocate, quas vos ipsi, quasque Majores vestri gesserunt, ut eâ cogitatione emergere, ac recipi ad meliorem frugem valeatis. Quinque illi, & quadraginta annos ad totius latè Græciæ gubernacula, & quidem volentibus Græcis consederunt; collegerunt in arce plusquam decem talentûm [21] millia; multa ab iisdem, amplissimaque tropæa, terrâ, marique superatis hostibus sunt constituta, in quibus nunc etiam maximè gloriamur, quæque illos existimare debetis non solùm posuisse ad mentis oculos admiratione detinendos, verùm etiam ad excitandos animos exemplo virtutis eorum, qui collocarunt. Hæc sanè Majores nostri. Nos autem veluti in vasta positi solitudine, tantam pacti, quantam conspicitis, agendi securitatem considerate, an gemina

σκέψασθε εἰ παραπλήσια. Οὐ πλείω μὲν ἢ χίλια, καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀνήλωται μᾶλλον εἰς τοὺς ὑμᾶς ἐλλιῶντας ἀπόρους; ἐξαπίνης τε οἴτε ἴδιοι πάντες οἶκοι, καὶ τὰ κοινὰ τῇ πόλει, καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων. Οὓς δ' ἐν τῷ τοιούτῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα, οὕτω νῦν ἐν τῇ εἰρήνῃ ἀπολώλασιν. Ἀλλὰ νὴ Δία, ταῦτα μόνον τοῦτ' ἔχει βέλτιον ἢ πᾶν, τὰ δ' ἄλλα χείρων; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἀλλ' ὅ, τι βούλεσθε, ἐξετάσωμεν. Οἰκοδομήματα μὲν γε, καὶ κόσμον τῆς πόλεως ἱερῶν, καὶ λιμένων, καὶ τῶν ἀκολουθούντων τούτοις πλοῦτον καὶ πολοῦτον κατελιπον ἐκεῖνοι, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· προπύλαια τρίτα, νεώσοικοι, σταὶ, τἆλλα, οἷς ἐκεῖνοι κοσμήσαντες τὴν πόλιν ὑμῖν παρέδωκαν. Τὰς δ' ἰδίας οἰκίας τῶν ἐν δυνάμει τότε γενομένων οὕτω μετρίας, καὶ τῷ τῆς πολιτείας ὀνόματι ἀκολούθους, ὥστε τὴν Θεμιστοκλέους, τὴν Κίμωνος, καὶ τὴν Ἀριστείδου, καὶ Μιλτιάδου, καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, ἔστις ἂρα εἶδ' ὑμῶν ὁποία ποτ' ἐστίν, ἐρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν. Νῦν δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἡ πόλις ὑμῶν τὰς ὁδοὺς ἀγαπᾷ κατασκευάζουσα, καὶ κρήνας, καὶ κοσμήματα, καὶ λιμένας. Καὶ ὁ τοῖς εἰσπεπραγμένοις ταῦτ' ἐπιτιμῶ; πολλοῦ γε καὶ δεῖν· ἀλλ' ὑμῖν, εἰ ταῦτα ἱκανὰ ὑμῖν αὐτοῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι διοικεῖν. Ἰδίᾳ δ' οἱ τῶν κοινῶν ἐπὶ τῷ γεγενημένοι, οἱ μὲν τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας οἰκίας κατασκευάσαν, οὐ μόνον τῶν πολλῶν ὑπερηφανωτέρας: οἱ δ

De ordinanda Republica.

illis opera confecerimus. Non ne fruſtra millies ultra quingentes talentûm exhauſimus ad amentium [12] Græcorum expeditiones? Non perdita privata cunctorum patrimonia, vectigalia Reipublicæ, Sociorum tributa? Nonne Sociis, quos eramus per belli occaſionem lucrati, conſtabilitâ pace dimiſſis, Rempublicam iſti deſpoliarunt? At per Deos immortales hæc melius Majores noſtri, reliqua nos diligentiùs curavimus? Longè abeſt. Quam enim vultis Reipublicæ partem ſuſcipiamus examinandam. Publica illi ædificia tanta, ac tam illuſtria; ornamenta Urbis ampliſſima, ſive templa reſpicias, ſive portus, ſive [13] rem ſacram, nauticamque iiſdem attributam, eo ſplendore, eaque magnificentia excitarunt, ut Poſterorum pietati, aut ambitioni nihil augendum, cumulandumq; reliquerint. Hoc ſanè ſtudio in exornanda clariſſimis monumentis Urbe extiterunt; Hæc nobis Propilæa, porticus, aliaque id genus Civitatis decora trãſmiſerunt. At ſimul qui tum potentiâ, & opibus efflorebant eâ moderatione privatas ædes habuerunt, atque adeo Civium æquabilitati accommodatas, ut ſi quis veſtrûm in Themiſtoclis domum, Cimonis, Ariſtidis, Miltiadis, aliorumque tum in Republica principum coniiciat oculos, eas intuebitur non majeſtate, aut elegantia Vicinorum reliquas antecellere. Nunc autem Civitas, Athenienſes, quod in publicis rebus ad ſplendorem attinet, & viis munitis, & fontibus ornatis, & inducto parietibus tectorio, & hujuſmodi nugis contenta eſt. Quæ quidem, iſtarumque rerum authores longè abeſt, ut à me reprehendantur; ſed vos arguo, ac reprehendo, ſi tam anguſtos agendi fines cogitationibus veſtris præſcribitis, & ſatis ſuperque officio veſtro putatis defunctos eſſe ſi iſtuc mentem adhibeatis. Privatim verò qui Magiſtratus, aut aliquod Reipublicæ munus objerunt, ędes alii tanta mole tantaq; magnificentia ędificarunt, ut non ſolùm plebeiis domibus, ſed publicis excellant ædificiis;

alii

ὃ γλῶ συνεσπιμένοι γεωργοῦσιν, ὥσλω ὑφ' ὧναρ ἤλπισαν ποτε. Τούτων δ' ἅπαντων πάντων, ὅτι ποτὲ μὲν ὁ δῆμος ὧν δεσπότης, καὶ κύριος ἁπάντων: καὶ ἀγαπητὸν ὧν παρ' ἐκείνου τῶν ἄλλων ἑκάστῳ καὶ τιμὴν, καὶ ἀρχῆς, καὶ ἀγαθοῦ τινος μεταλαμβάνειν: τοτὲ δ', πειθαντίων: κύριοι μὲν τῶν ἀγαθῶν οὗτοι, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται: ὁ δ' δῆμος ἐν ὑπηρέτου καὶ προσδήκης μέρει: καὶ ὑμεῖς ἀγανακτᾶτε, ἂν τι αὐτοὶ μεταδιδῶσι, λαμβάνοντες. Τοιγαροῦν ἐκ τούτων τοιαῦτα τὰ πράγματα τῆς πόλεως ἐστι. Ὥστε εἴτις ἀναγνοὶς τὰ ψηφίσματα ὑμῶν, καὶ τὰς πράξεις ἐρεξῆς διέλθοι, οὐδ' ἂν ἑνὸς πιστεύσειε τῶν δεινῶν εἶναι τούτων, καθ' ἕνα. Οἷον, ἃ πρὸς τοὺς καταράτους Μεγαρέας ἐψηφίσασθε, ἀποστειλομένης τῆλε ὁργάδα, ἐξιέναι, κωλύειν, μὴ ἐπιτρέπειν: ἃ πρὸς Φλιασίους, ὅτε ἐξέπεσον τὸ ἐναγχος, βοηθεῖν μὴ ἐπιφέρειν τοῖς σφαγεῦσι: τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τοὺς βουλομένους παρακαλεῖν. Κ' πάντα καλὰ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτα καὶ δίκαια, καὶ τῆς πόλεως ἄξια: τὰ ἔργα δ' ἀπὸ τούτων, ὀδαμοῦ. Οὐκοῦν τῆλε μὲν ἀπέχθειαν διὰ τῶν ψηφισμάτων ἐκτήσθε: τῶν δ' ἔργων οὐδενὸς κύριοι γίγνεσθε. Τὰ μὲν γὰρ ψηφίσματα πρὸς τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα ψηφίζεσθε, τῆλε δ' ὠμαιμα δ' οὐκ ἀκόλουθον, ὧν ψηφίζεσθε, ἔχετε. Ἐγὼ δ' παραινέσαιμι ἂν ὑμῖν, καὶ μοι μηδεὶς ὀργίζηται, ἧλαττον φρονεῖν, καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἀγαπᾶν πράττοντας, ἢ μείζω δύναμιν παρασκευάζεσθαι.

Εἰ

alii à se coemptas agrorum possessiones eâ latitudine colunt, quas ne per somnium quidem sperare potuissent. Id autem hujus vicissitudinis in causa est, quod Populo fuit olim rerum omnium arbitrium; cuncta suâ voluntate moderabatur; & nemo erat, qui ejus liberalitati honores, Imperia, & quicquid reliquum, se debere non lætaretur. Nunc isti sunt omnium bonorum, fortunarumque moderatores, atque universa Respublica ex ipsorum geritur voluntate. Populus autem veluti servus habetur, & quoddam vile Civitatis additamentum; & vos, si quid honoris, & beneficii dederint, læto ab iis animo accipitis. Hinc sanè eò Respublica prolapsa est, ut si quis vestra legat psephismata, ac deinceps quidnam rerum gessistis percurrat animo, nemo sibi persuadeat, eumdem populum esse, à quo duo ista defluxerint. Decrevistis, ut exemplum afferam, contra execrandos Megarenses, qui tellurem [24] Deo sacram intercipiebant, ut abscederent, & ni facerent, eâ prohibendos, nec permittendos utique retinere. Statuistis miseram, jacentemque Phliasiorum [25] fortunam, qui nuper è Patria dejecti fuerant, auxiliis vestris erigere, nec eos deserendos, committendosque Carnificum suorum arbitrio; Adhortandos etiam Peloponnensium, qui vellent, ad opem illis subsidiumque ferendum. Præclara quidem, Athenienses, decreta, & digna hujus Reipublicæ majestate. At res quàm dissimiles, quæ inde sunt consequutæ. Hisce igitur decretis vestris adepti estis inimicitias; nihil estis eorum, quod sancitum fuerat, assequuti. Dum psephismata facitis, habetis quidem rationem publicæ dignitatis, at vires nequaquam habetis consentaneas decretis rebus obtinendis. Quapropter vos ego monitos velim (& nemo quæso mihi succenseat) ut vel hanc solùm Rempublicam complectentes, angustiores cogitationibus vestris fines circumscribatis, aut majoribus instrui viribus enitamini. Moderationem vobis animi suaderem,

Εἰ μὲν ἦν Σιφνίους, ἢ τισὶν ἄλλοις τοιούτοις οὖσι συμβῆναι ὑμῖν, ἔλαττον φροντεῖν συμβουλῶν αὖ· ἐπειδὴ δ' ἐσέ Ἀθηναῖοι, τὸ τῶν διώκειν παρασκευάζεσθαι παραλῶ. Αἰσχρὸν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αἰσχρὸν, λιπεῖν τῶν τοῦ φρονήματος τάξιν, ὃ ὑμῖν οἱ πρόγονοι παρέδοσαν. Πρὸς δὲ τούτοις, οὐδ' ἔστιν ἐφ' ὑμῖν, οὐδ' ἐὰν ἀποστῶσι τῶν ἑλλήνων βούλησθε. Πολλὰ γὰρ ὑμῖν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πέφρακται: οἳ τοὺς μὲν φίλους τοὺς ὑπάρχοντας αἰσχρὸν προέσθαι: τοῖς δ' οὖσιν ἐχθροῖς οὐκ ἐνι πιστεῦσαι, ὃ μεγάλους ἔασαι γενέσθαι. Ὅλως δὲ, ὅπερ οἱ πολυπράγμονες πεπόνθασι πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἔνεστ' αὐτοῖς, ὅταν βούλωνται, παῦσασθαι, τοῦτο ὃ ὑμῖν πεφύκασι. Πεπολίτευσθε γὰρ ἐν τοῖς ἔλλησιν.

Ἔστι δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεφάλαιον ἁπάντων τῶν εἰρημένων: οὐδὲ σοῦ ὑμᾶς οἱ λέγοντες, οὔτε πονηροὺς, οὔτε χρηστοὺς ποιήσουσιν: ἀλλ' ὑμεῖς παύσετε ἑαυτοὺς οἵους ἂν βούλησθε. Οὐ γὰρ ὑμεῖς, ὧν ἕνεκα βουλεύεται, σοφίζεσθε, ἀλλ' ἕνεκ' ὧν ἂν ὑμᾶς ἐπιθυμεῖν οἴωνται. Τιμᾶς οὖν ὑπάρξας δεῖ χρηστὰ βουλομένους, ὃ πάνυ ἔξει καλῶς. Ἢ γὰρ οὐδεὶς ἐρεῖ φαῦλον οὐδὲν: ἢ οὐδὲν αὐτῷ πλέον ἔσαι μὴ ἔχοντι τοὺς πείσομένους.

si mihi exploratum foret vos Siphnios [26] esse, aut alium id genus populum. Sed quoniam estis Athenienses, dico solùm, ac monco, potentiæ robur, Imperii vires augeatis. Profligati siquidem, ac perditi pudoris esset eam derelinquere magnitudinem animi, quam vobis Majores vestri transmiserunt; nec si velletis, vobis liberum foret vestram dimittere de Græcis omnibus curam, ac solicitudinem, quam tot rebus præclarè gestis nullo non tempore suscepistis. Longè etiam abesset à vestra dignitate amicos abiicere, ac finere, ut hostes, quibus fidem habere non licet, Imperium, fortunam, viresque suas amplificent. Omnino, ut qui apud vos Magistratus gerunt, suosque impendunt labores in administranda Republica, jus iis non est ab ea, cum volunt, discedere; ita vobis non licet totius Græciæ clavum deserere, ad quem utique gubernandum sedetis. Denique hæc summa est, Athenienses, id caput Orationis meæ. Numquam Oratores vos, bonos, aut malos reddent, sed ipsi illorum mores, ac studium ad vestram voluntatem conformabitis. Non enim quò ii digitum intendunt, eò vos collimatis; sed illuc iidem ferunt consilia sua, quò vestram duci cupiditatem arbitrantur. Vos igitur velle salutem Reipublicæ opus est, & nullo ipsa morbo conflictabitur. Etenim aut nemo consiliis suis eam labefactare conabitur, aut frustra conabitur, si nullum hominem habeat, quem veneno consiliorum suorum possit inficere.

JOAN-

JOANNIS VINCENTII LUCCHESINII

Annotationes in Wolfianam Demosthenis Interpretationem.

DE CLASSIBUS.

Ἀλλ' ὅπως μείζων ὅπος ἔσ' ὁ φόβος, ὑμῖν πρὸς ὑμᾶς, ἢ πρὸς ἀλλήλους ἑνοίσει διαφορᾶς. Wolfius: *sed nondum major is metus est, quàm dissensionum erga vos, & quorumdam inter se.* Οὔπω *nequaquam, nunquam*; non verò *nondum* significat; quod quamvis leviusculum sit, adnotare necesse fuit, ut meliùs id alterum translationis vitium innotescat. Non enim ab Oratore inter metum, & metum fit comparatio, sed inter metum, & dissensiones; siquidem illud διαφορῶν est genitivus comparativi μείζων. Idcirco ita locum sum interpretatus: *quod metus iste non magis apud eos poterit, quàm sua vobiscum dissidia, suæque inter se contentiones.* Wolfii viri clarissimi editionem indio Francofurtensem anni 1604. Pag. 134. D.

Οὐδεὶς δήπου τῶν ἁπάντων ἑλλήνων τηλικοῦτον ἐφ' ἑαυτῷ φρονήσει. Wolfius: *nemo Græcorum omnium ita fretus erit suis opibus.* Non moror verborum significationem, quorum nullum istic vestigium; sed sensum reprehendo, qui prorsus inversus est. Non id sibi vult Orator, quod nemo Græcorum, cum viderit Athenienses potenti Exercitu instructos, adeo suis opibus fretus erit, ut non quærat ipsorum societatem; verùm, quod tunc non adeo de se ipse cogitabit, nec adeo subtiliter expendet eas difficultates, quibus dixit eos retardari posse ab ineundo cum Athenien sibus fœdere, si nullo vigeant armorum robore. Ita Græca verba sequutus locum latinè reddidi: *tum sanè Græcorum nemo adeo subtiliter de se consilium inibit, ac rem expendet, ut &c.* Ibid.

Εἰσὶ δ' ὑμῖν ἑκατὸν δὲκ πεντήρεις, τὶς δ' ἀπάντων, ἐξήκοντα τάλαντα σωτελεῖ, Τεσσαραχοντ' ὅσοι δώδεκα. Εἰσὶ δὲ διακόσιαι, τριάκοντα δ' ἢ τάλαντα τὰ τῶν ἀπάντων σωτελοῦντα, ἑξ δ' σώματα Τεσσαραχόντα. Εἰσὶ δὲ τριακόσιαι. εἴκοσι δ' ἢ τάλαντα τῶν ἀπάντων διαλύοντα, τέσσαρα δ' σώματα πεντηρεχόντα. Wolfius ita ad verbum latinè transfert: *ut si vobis centum triremibus fuerit opus, sumptum sexagena talenta absolvant, & Trierarchi sint duodeni. Sin ducentis fuerit opus, tricena sint talenta quæ sumptum absolvant, & seni viri triremibus præsint. Sin trecentis, vicena sint talenta, quæ sumptum absolvant, & quaterni triremibus præsint.* Ita quidem sententia in maxima versatur obscuritate; seu potius videtur id sibi velle, ut centum Pag. 135. B.

fabri-

fabricandis triremibus ſexagena talenta eroganda ſint. Ducentis triremibus; triginta. Viginti; ſi Republica trecentas velit conſtruere. Rem Demoſthenes propoſuiſſet Sphingis ænigmatis haud diſſimilem, ſi quò magis augetur triremium numerus, argenti ſumma imminuitur. At non ita res habet. Proponit pecuniam in triremes erogandam ex omni æſtimatæ Regionis Breviario colligi, ſed ita ut ſi minori navium numero Reſpublica opus habeat, collectio fiat ex ſingulis ſexagenûm talentûm partibus, ſeu cenſu in ſexagena talenta diſtributo. Si majori numero in triginta, aut viginti. Res tum notiſſima vix propoſita intelligebatur. Nunc locupletiori indiget explicatione. Quare ſic ego. *Ut cum Reſpublica centum triremibus opus habeat, pecuniam in ſingulas è cenſu per ſexagies talentûm diviſo Trierarchi duodecim tribuant. Si ducentis indigeat; per tricies talentûm ſex Trierarchi. Si denique trecentis; per vicies duntaxat, Trierarchis quatuor onus idem ſubeundum ſit.* Vide notas Hiſtoricas.

Ibid. Καὶ ἔστις ἄλλος ἀδύνατος. Wolfius: *itemque aliis, ſi qui ſunt tenuiora.* Puto Oratorem hoc loco non de impotentia ob anguſtiam pecuniæ, ſed ob aliquod impedimentum loqui. Deinde cum mox dicat, pauperes cum divitibus admiſcendos eſſe, profectò tenuioris fortunæ homines non excludit. Scio ἀδύνατους vocari, qui aut imbecilles ſunt, aut fractâ fortunâ miſeri, ſed hic vel pro imbecillibus, vel generaliter ſumendum arbitror. Quare ſic ego verti: *& ſi quiſpiam alius juſto detineatur impedimento.*

Pag. 154. E. Τὰ δ' ἔργα ἡμῶν, ὅπως ἄξια τῆς πόλεως ἔσται, σκοπῶμεν, μὴ τοῖς ἐπὶ βήματος λόγοις. Wolfius: *Nunc autem operam demus, ut facta noſtra digna ſint Majoribus, non pro Concione habitæ Orationes.* Τοῖς λόγοις ſervit in accuſandi caſu verbo σκοπῶμεν, ut illud pariter τὰ ἔργα, ni Demoſthenem grammaticæ leges tranſgreſſum putemus. Quare ſic verti debet: *Semper animo cogitantes, quid pro ſua dignitate à vobis poſtulent Majorum veſtrorum opera, non quid Oratorum conſilia.*

Prætermittendum eſſe non arbitror, Orationem iſtam de Claſſibus, quæ apud Wolfium legitur, non ab eo latinè redditam, ſed ab Joachimo Camerario viro doctiſſimo, ut ipſe Wolfius in ſuis ad eam grammaticalibus notis fatetur.

DE MEGAPOLITIS.

Pag. 154. E. Ἀμφότερόι μοι δοκῶσι &c. Lectorem, ne primo aſpectu ſe turbet, moneo me primas hujus exordii lineas poſterioribus quibuſdam paucis poſtpoſuiſſe ad Orationis ornatum.

Pag. 155. C. Καὶ λάθωσι ἡμᾶς πλείονι μείζους οἱ Λακεδαιμόνιοι γιγνόμενοι, ἢ ὥστω τῶν Θηβαίων ἐλάττους συμφέρον γενέσθαι. Wolfius: *neve paulatim Lacedæmoniorum opes multò majores fiant, quàm quantùm Thebanas minui conducit.* Illud λαθώσι *non paulatim, ſed clam nobis*, ſignificat; quare ego: *neve Lacedæmonii clam nobis ad eam felicitatem ſubrepant, ex qua plus Reſpublica detrimenti capiat, quàm ex Thebanorum anguſtiis, utilitatis.*

Θαυ-

Θαυμάζω τοίνυν περὶ λεγόντων τὸν λόγον τοῦτον, ὡς εἰ συμμάχους παίσομεθα Ἀρκάδας, καὶ ταῦτα φράζομεν, μεταβάλλεσθαι δόξει, καὶ οὐδὲν ἔχειν πιστὸν ἡ πόλις. Wolfius: *jam eos quoque demiror, qui causam hanc prætexunt, videri nostram Civitatem, ineundâ cum Arcadibus societate, & his agendis in constantiæ, & perfidiæ opinionem subituram.* Profectò sententiam longè diversam referunt. verba græca, eaque statim, legenti se offert, quam ego sic verti: *quapropter nequeo satis admirari nonnullos esse qui dicant, receptis in societatem Arcadibus, inverti statum Reipublicæ; hanc omnia sibi timere, nihil fidum habere posse.* Pag.136.D.

Νυνὶ γὰρ φασὶ ἐκεῖνος δεῖν, Ἠλείοις μὲν τῆς Τριφυλίας τινὰ κομίσασθαι. Φλιασίοις δὲ τὸ Τρικάρανον. Ἄλλοις δέ τισι περὶ Ἀρκάδων τἀναντία, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἡμᾶς. Wolfius: *nunc enim illi ajunt, Elæis quasdam Triphyliæ partes restituendas: Phliasiis Tricaranum: aliis quibusdam Arcadibus Patriam reddendam, nobis Oropum.* Si intelligit ab ipsis Lacedæmoniis, qui loquuntur, *reddendas, restituendas*, malè interpretatur; siquidem horum locorum ipsi non ptiebantur. Si ab aliis, obscurè interpretatur. Locum mihi clariùs visus sum reddidisse hoc pacto: *istos modò sermones differunt, oportere Triphyliæ partem ab Elæis recuperari, Tricaranum à Phliasiis, ab Arcdum aliis Patriam &c. à nobis Oropum.* Pag.140.E.

Ἡ δέως αὖ πυθοίμεθ' ἂν περὶ λεγόντων, περὶ τῶν Θηβαίων μισεῖν φασκόντων, καὶ περὶ τῶν Λακεδαιμονίων, πότερα δὴ ἑκάτεροι μισοῦσι, καὶ δὴ μισοῦσι ὑπὲρ ὑμῶν &c. Wolfius: *adndum autem ex Oratoribus audire velim, qui se & Lacedæmonios, & Thebanos odisse dicitant, utrum utrique illos, quos sanè oderunt, propter vos derint &c.* Illud περὶ τῶν Θηβαίων, καὶ περὶ τῶν Λακεδαιμονίων, non conjunctimaccipi debet, sed disjunctim, & ἑκάτεροι pro *alterutri*, quod sanè pate ex illa repetitione τὸ μισοῦσι, & ex reliqua oratione. Qui enim conconabantur, dicebant se illos odisse, contra quos dicebant; quam odii jactationem acutè ibidem perstringit Demosthenes, ut quâ illos causâ odio habeant, fateantur. Locum ita ego converti: *sed libenter istos Oratores nostros interrogarem, quorum alii Thebanos odisse, alii Lacedæmonios jactant, nostro ne commodo &c.* Pag.141.E.

Ἅπαντες τοῦθ' ὅτι τὰ μὲν δίκαια πάντες (ἐὰν μὴ βούλωνται) μᾶλλον τοῦ γε αὐτοῦ πράττειν. Τοῖς δ' ἀδικοῦσι ἐναντίως φαίνεσθε: ἄλλως τε καὶ ὅταν τινες βλάπτωσι. Καὶ τοῦτο, τὸ λυμαινόμενον πάνθ' ὑφ' ἑαυτοῦ, καὶ ταύτῃ ἀρχὴν ὂσαν πάντων κακῶν, τὸ μὴ θέλειν τὰ δίκαια πράττειν ἁπλῶς. Ἵνα τοίνυν μὴ τοῦτο ἐμποδὼν γένηται τῷ, τοὺς Θηβαίους &c. Wolfius: *universi hoc scimus, omnes, etiamsi justitiam non curent, erubescere tamen ad tempus, ea, quæ justa sunt non agere: & hominibus injuriis palam adversari, præsertim si qui læduntur; hac re labefactari omnia inveniemus, & hoc esse principium malorum omnium, quod homines nolunt ea simpliciter agere, quæ justa sunt. Ut ne igitur hoc impediat, quo minus Thebanorum opes minuantur &c.* Ita planè sententia non sibi constat. Etenim tantùm abest, principium esse malorum omnium, quod homines iniqui aliquando erubescant malè agere, ut fit potius initium bonorum omnium. Vidit hoc Wolfius, difficultatemque fassus est in suis notis ad hanc orationem. Existimavit etiam, ut in- Pag.137.F

teger

teger fluat sermo, subintelligendum ἀρχόνεσθαι post μέχρι τοῦτο, sed veritus ταυτολογίαν abjecit hastam, in suaque se tenuit interpretatione; & ne advertit quidem τὸ μέχρι non indicare tempus absolutum, sed ab aliqua re definitum, veluti cum latinè dicimus, *quoad quousque*. Ego verò hanc solam hujus loci explicationem genuinam arbitror, quam ille repudiavit; nec ullam video ταυτολογίαν, seu dicti replicationem. Nam verbum ἀρχόνεσθαι in diversa, quam habet, significatione sumi debet; unâ pro *revertor*, *timeo*, cujus plura sunt exempla apud probatos authores satis obvia; alterâ pro *erubescere facio*, quæ non minus vulgata. Igitur id sibi vult Demosthenes, omnes quamvis malum agere cupiant, attamen se contirere, quoad ipsis malè agendi pudor incutitur, quæ sanè vi timoris, ac verecundiæ expressa virtutis voluntas, malorum omnium fons est, quia ità natura ad malum trahit. Verumtamen ut saltem (sequitur) hoc injecto pudore, impedimentum, quin Platææ, Orchomenusque reficiantur, amoveamus, exeat in vulgus id nos percupere, manumque operi admovere, nemo erit, qui pudore deterritus rem justissimam, pulcherrimamque deturbare audeat. Credo equidem non aliter Demosthenem sensisse, quamobrem ita locum latinè reddidi latius aliquantum, ut perspicitatem assequar: *nemo quidem in rebus humanis est hospes adeo, qui nesciat, omnes, quamvis perditâ mente, atque iniqua sint voluntate, à negligenda justitia detineri, quoad improbitatis, perversitatisque pudor incutitur. Tum palam, apertaque fronte injustis, & sceleratis se opponunt, cum præsertim aliquos videant ex illa perversitate damnum facere. Hanc autè vi solùm injecti pudoris expressam, & nunquam liberam æqui, rectique voluntatem fontem esse malorum omnium reperiemus, atque unde Respublicæ veneno maximè inficiuntur. Ut igitur pudor iste bene de Republicâ merendi iniiciatur, ac nihil proinde impedimento sit, quo minus deprimatur Thebani &c.*

Pag 158.C. Οἱ δ' φασὶ μὴ αὐτοῖς εἶναι σύλας, ἀλλὰ συμφέρον εἶναι τὸ ποιεῖν τὴν φιλίαν. Wolfius: *alii columnas eis esse negant, sed utilitatem esse, quæ amicitiam conciliet.* Et nemo inficiari poterat columnas esse, & hac Wolfii interpretatione perit sententiæ venustas, & elegantia. Τὸ εἶναι replicatur ornamenti causâ. Ego sic habeo: *Arcades verò, intelligo, suâ vice admonentes, non columnas, sed utilitatem esse, quæ secum fœdera, atque amicitiam, constituat.*

Pag. ead. Τὼν πλεονεξίαν δ' Θηβαίων, ἐ τὸ δίκαιον ἀρώμενοι. Wolfius: *avaritiam, & emolumenta Thebanorum, non æquitatem eos sequi.* Enimvero avaritiam cane pejus fugissent, non sequebantur. Πλεονεξία hoc loco non *avaritia*, sed *conditio præstantior* reddi debet. Igitur ego: *se potius Thebanorum splendorem, atque opes, quàm fas, æquitatemque respexisse.*

CON-

CONTRA PHILIPPVM. PRIMA.

Ισθ', ὅτι πλησίον μέν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπισάντες, ὅπως βούλεσθε διοικήσαιθε. Νῦν δ' ὧν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων ὑμῖν τῶν κυρίων Ἀμφίπολιν, δέξασθαι δύναιθ' ἂν ἀπηρτημένοι τῆς τῶν παρασκευῶν, τῆς τῶν γνώμης. Wolfius: *Scite vos, si prope essetis, & rebus omnibus turbatis ingueretis, eas vos vestro arbitratu posse administrare. Ut verò nunc estis, nec si vobis tempora darent Amphipolim, accipere possetis, vestris & apparatibus, & animis fluctuantes.* Retulit ipse τὸ δέξασθαι ad Amphipolim. Non improbo hujusmodi interpretationem; at ego, ut melius sibi constet sententia, referendum puto ad πράγματα. Duplici enim rerum conditione posita, Orator unam alteri opponit. Scilicet, si contermini, ait, essetis Macedoniæ, in eâque res turbarentur, multum operæ in iis curandis haberetis. Verùm nunc cum inopes consilio, ac viribus sitis, nec si haberetis Amphipolim, quæ ad Macedoniæ fines posita erat, nequiretis eas ipsas res turbatas susscipere dirigendas. Cæterùm cur non possent capere Athenienses Amphipolim, sibi si traderetur? Quamobrem locum ita converti: *propinquiores ejus Regno fines adepti, si commotis in eo rebus omnibus, perturbatisque conferretis animum, earum, quò vultis, cursum dirigeretis. Nunc autem, ut comparati estis, consilio destituti, ac bellicis apparatibus, nec si benignitas temporum daret vobis Amphipolim, possetis ad earumdem gubernacula considere.* Pag 49. E.

Καὶ παρακύψαντα ἐπὶ τὴν τῆς πόλεως πόλεμον. Wolfius: *Et cum vix nostræ Civitatis bellum attigerunt.* Nunquam hoc significatu legitur παρακύπτω, nec isthuc metaphoricè trahi quidem potest. Κύπτω enim *inclinare caput, demittere oculos* significat, nec unquam *obiter respicere* sibi vult, ut peream in notis ait. Igitur ego: *Obliquis oculis bellum à Republica susceptum prospicientes.* Pag 50. E.

Τ' ἐᾶμεν γὰρ ἅπαντων. Wolfius: *negligemus enim omnes occasiones*; quod non improbo. Sed cum verba hanc etiam meam interpretationem habere possint, ipsam malui: *nisi locis omnibus Rempublicam denudare velitis, seu volueritis*, ut tempus verbi græci retineatur. Pag 51. E.

Τ' πάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δύναμει Λήμνῳ, καὶ Θάσῳ, καὶ Σκιάθῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες, καὶ σῖτος, καὶ ἃ χρὴ στρατεύμασι, πάνθ' ὑπάρχει. Τῶν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι βαδιον, καὶ τὰ τῶν πνευμάτων ἀσφαλὲς πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ, καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων σίμασι, ῥᾴδιος ἔσαι &c. Wolfius: *Licebit autem vobis Lemni, & Thasi, & Sciathi, & in aliis illius loci insulis hybernare cum exercitu: in quibus & portus, & frumentum, & omnia, quæ requirit exercitus parata sunt. Anni autem tempus cum & appellere ad terram facile, & à ventis juxta ipsam regionem, & mercatuum aditus versantibus nihil periculi est: haud difficulter intelligetis.* Juvat hoc loco longissimam, præter ejus mo- Pag. IIId.

rem, hujus doctiſſimi viri notam afferre; tum quia ſummam loci difficultatem monſtrat, tum quia Melanctonis, alterius Anonymi, & Pauli Manutii interpretationes affert, quas ego præterquam illam Manutii quatuor Philippicarum, nec vidi, nec unquam reperire potui. Igitur poſt aliquorum verborum explanationem annotatio ita ſe habet: *Locus videtur corruptus, & vatem potius, quàm interpretem poſtulare. Principiò ſic verteram: eo autem anni tempore, cum & appellere ad terram facilè eſt, & à ventis nihil periculi: ad ipſam Regionem, & Mercatuum aditus facilè milites accedent. Hegendorphinus, ac potius Melanctон Hegendorphini nomine ſic interpretatur neglectis verbis: anni tempeſtates, & ſecundos ventos, & omnia, quibus opus erit, providebit Imperator. Alius quidam Anonymus: & facilè erit obſervare anni tempus, in quo non difficilè terram attingere, & videre ventorum conſtantiam circa eamdem Regionem, & circa oſtia Civitatum oberrare. Paulus Manutius vir doctus, & diſertus, quem honoris cauſa nomino, ut meretur, hunc locum, ſi non verè, perſpicuè certè, & eleganter tranſtulit hoc modo: de anni verò tempore cum ſcilicet ad terram liceat appellere, aut quibus ventis ipſam regionem, & emporiorum oſtia petere ſit tutum, non difficilis erit animadverſio. Pertinent hæc ad eum, quem vos exercitui præfeceritis, qui & de re, & de tempore conſilium ex occaſione capiet. Ego quæ vos agere oporteat, expoſui. Afferant alii me volente, & cupiente meliora, & certiora. Ego meam dubitationem, ac potius ignorationem ingenuè confiteor.* Hæc Wolfius. Mihi quidem hæc difficultas brevi negotio videtur expediri poſſe, ſi primum τὸ πρὸς in ſua genuina ſignificatione accipiatur. Hæc enim præpoſitio cum dativo ſervit, latinè dicit, *juxta*, *prope*, *apud*, *ad*, cum iſtud pro *prope*, *apud*, &, *juxta*, ſumitur, ut *ad Judices dicere*; Cic., ideſt apud Judices. Deinde ſi poſt παδίον ſubintelligatur αἱρεῖν, *eligere*, συλάττειν *obſervare*, aut quid ſimile; quod ſanè apud Græcos, Latinoſque familiare eſt, apud Demoſthenem familiariſſimum. Ita ſententia non eget Œdipo. Quò enim collimat Demoſthenes? Eò ſanè, ut Athenienſes Exercitum retineant prope Macedoniam, eaſque Inſulas, quæ ad oram Helleſponti ſunt; nec ſemper Claſſes Athenis ſolvere neceſſe habeant, quod ſuperiùs dixit. Ut hoc perſuadeat, duas affert rationes; alteram, quod ſint Reipublicæ Lemnus, Sciatus, Thaſus; aliæque Inſulæ ad hyemandum, innutriendoſque milites opportunæ; alteram, quod ex iis facile erit in Macedoniam ire, cum Navibus in anchora ſtantibus prope terram facile ſit, quod velint anni tempus eligere, ſiquidem tutò manent prope locum, quò debent accedere, & ſunt in ipſa regione juxta portus, ad quos cupiunt tranſmittere. Ex hac igitur ſententia locum ita latinè reddidi: *ſunt autem, ut illic hyemare poſſitis, opportunæ vobis Thaſus, Sciatus, Lemnus, aliæque inſulæ per ea maria, ubi portus, frumentum, & quicquid ad conſervandas Copias eſt opus, reperiuntur. Claſſis verò tempus anni ad ſolvendum idoneum facilè aucupabitur, cum tenebitur anchorâ prope terram; facilè ventos ſecurè ferentes expectabit, cum in ipſa regione, in oſtiis*

tiis maritimarum Urbium commorabitur. Quicquid tandem agendum fuerit, quibuſque agendum viribus, quem veſtrâ rebus iſtis auctoritate præfeceritis, id ille è re nata gerendi conſilium capiet.

Καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιώμεθα. Wolfius: *& inter eos permutationes opum inſtituimus.* Quid hoc ad rei propoſitum? Unde nam iſtud ex Græcis verbis? ἀντιδόσις, *remunerationem, retributionem* ſignificat. Sic ego: *creamus Navium Gubernatores, Gubernatoribus ſtipendia aſſignamus.* Pag 51. D.

Μετοίκους. Wolfius vertit *inquilinos*, quod etiam à Rodhomano in Diodori interpretatione, aliiſque factum vidi. Puto *inquilinos* eſſe, qui domum privatim incolunt non ſuam. *Advenas* autem, ut ego tranſtuli, qui peregrini in aliqua habitant Civitate, brevi ſaltem non diſceſſuri, de quibus Demoſthenes loquitur. Ibid.

Οὐδενὶ πώποτε ἐν δέοντι κέχρησθε. Οὐδενὸς ὑμᾶς ἀπολείπεσθε. Wolfius: *nullâ unquam opportunè uſi eſtis, & neminem non ſequimini.* Profectò ἀπολείπεσθε hoc loco *aſſequimini* vertendum eſt, cujus ſignificationis frequentiſſima ſunt exempla, ut apud ipſum Demoſthenem ἀπολείπεσθε ἀρετῆς. Igitur verti: *nequaquam hæc omnia in opportunos uſus adhibuiſtis; nullum fructum aſſequuti eſtis.* Pag 51. B.

DE RHODIORUM LIBERTATE.

Βασιλέα ὃς ἰσχυρὸν ἐχθρὸν, οἷς αὐ προέληται πολεμεῖν, φοβούμενος. Wolfius: *Regem autem Perſarum, ut potentem hoſtem, ſiquid inſtituerit, formidare.* Locus ipſe per ſe clamat non bene fuiſſe converſus. Sic ego illum reddidi: *Regem verò Perſarum in pretio haberi, ac metui, ut gravem in eos hoſtem, quos ſibi ferro conterendos vindicat.* Pag. 147. B.

Εἰσὶ δ' τινες, ὑπὲρ ἡμῶν δεινότατοι τὰ δίκαια λέγειν ὑπὲρ τῶν ἄλλων πρὸς ὑμᾶς, οἷς παρασίσαμ' ἂν ἐγὼ τοῦτον μόνον, ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ζητεῖν τὰ δίκαια λέγειν. Wolfius: *ſunt etiam qui apud nos iu defendendis apud vos aliorum Cauſis acerrimi; quibus ego hoc ſoltùm ſuaſerim, ut veſtrum jus apud alios tueri ſtudeant.* Quid eſt, quod Oratores iſti apud alios defendant Athenienſium Cauſam? quò pergant, hoc munere defuncturi? Non iſtud habet Demoſthenes, ſed reprehendit eoſdem Oratores, ipſoſque tacitè fugillat, quod acerrimi ſint in defendendis apud populum iis, puta Philippo, qui damnum Reipublicæ inſtigunt; remiſſi verò, cum de populi utilitate agitur, in eos contra quos judicia fiunt; quod ex ſequenti periodo patet. Πρὸς hoc loco valet, *contra*, non, *apud*. Igitur ſic ego: *video etiam nonnullos cum aliorum jura contra vos urgere, ac tueri debent, multùm ingenio valere, ſummaque dicendi facultate; quos ego monitos vellem, hanc ſuam eloquentiam veſtris dumtaxat adverſus alios defendendis juribus reſervarent.* Ibid.

Ἁπάντων δ' περὶ ἄλλων ὅπως ἀδικεῖν δυνήσονται παρασκευαζομένων, μόνους ὑμᾶς τὰ δίκαια προτίθησθαι, μηδενὸς ἀντιλαμβανομένους, ὑ διακωσύλλ, ἀλλ' ἀναδρομὴν ἡ- Pag ead. E.

γεῖμαι.

γῆμαι. Wolfius : *cum verò cæteri omnes ita se parent, jus violare ut possint ; si soli, ne qui tuendi sint, jus prætendatis, eam ego non justitiam, sed ignaviam existimarim.* Ἀντιλαμβάνομαι hoc loco accipi non potest pro *opitulor*. Quid enim sibi vult illud, *ne qui tuendi sint*, & qua cum re congruit ? Sed pro, *vicissim accipio*, sumendum est, & hoc pacto cohæret sibi sententia. Quare ita locum transtuli : *at cum omnes pariter, quoad sibi vires sufficiunt, prompti, paratique sint ad eam ipsam obtinendam, abiiciendamque, puto æquitatem istam, quæ vos auget præmio, prætentam solùm à vobis, simulatamque, inertiæ, atque infirmitatis esse &c.*

Pag 148. A. Ἐπειδὰν τοίνυν ὑμῖν ἐγγένηται τὰ δίκαια, ᾗ παῖδες ὑπάρχει, ὅσως ᾗ πράξαι ταῦτα ἐφ' ὑμῖν ἔσται, δεῖ σκοπεῖν. Wolfius : *cum igitur hoc vobis relictum sit, ut justa quæ sunt, & intelligere, & dicendo explicare possitis ; elaborandum est, in vestra ut sit potestate, eadem etiam administrare, atque exequi.* Παῖδες verti nequit, *dicendo explicare*, quin ita vis omnis hujus sententiæ periret. Dicit Orator, Athenienſium esse pro sua dignitate, & quid jus sibi velit cognoscere, & illud exequi. Sequitur deinde ; ut autem ipsum exequi possitis, vires comparetis, atque habeatis oportet. Igitur sic ego : *cum itaque pro Reipublicæ majestate vestrum sit, & quid jus velit, definire, & quod definitis, vehementer tueri ; providendum est, ut viribus permuniti hoc defungi munere valeatis.*

Pag. eod. D. Ἐγὼ γὰρ ὅτ' οἶμαι ὑμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι τούτων ἠξιωμένους, ᾗ φράττειν ἄξια τῆς πόλεως· ἐνθυμουμένους, ὅτι χαίρετε ἀκούοντες, ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν, ᾗ τὰ πεπραγμένα ἐκείνοις διέξιῃ, ᾗ τὰ τρόπαια λέγῃ. Wolfius : *ego igitur censeo, vobis harum rerum curam magno, & constanti animo suscipiendam : easdemque pro Reipublicæ dignitate conficiendas : vel hac de causa, quod Majores vestros, & eorum præclara facinora prædicari atque triumphos enumerari cum voluptate auditis.* Primùm τὰ ἄξια non conjungitur cum superioribus, sed absolutum permanet, ideſt *facere debetis res Majoribus vestris dignas*. Deinde conjunctio illa, *hac de causa*, nec apud Demosthenem reperitur, nec est ad rem ; quia non ideo illustria Athenienses facinora debent edere, quod audiunt cum voluptate Majorum suorum triumphos ; sed, hos triumphos cogitantes ad bene agendum incendi. Quamobrem mihi videor clariùs, & ad Oratoris sensum ita sententiam reddidisse : *itaque opinor istud Rhodiorum negotium magnis animis suscipiendum esse, eaque vobis gerenda, quæ splendorem, ac majestatem Reipublicæ in omnium oculis ponant. Cum præclara Majorum gesta, laudes, trophæa celebrantur, summaque ex illorum famâ capitis voluptatem, sit animus vester in ea sæpius cogitatione, quod ista non solùm erexerint ad mentis &c.*

OLYNTHIACA PRIMA.

Ἐ Ὑπὲρ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῆς φροντίζετε. Ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅν τινα μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. Vertit Wolfius: *Si modò eas conservare studeatis. Nos verò nescio quomodo mihi esse videmur erga illas animati.* Ego verò sic potius interpretandum existimavi: *si Civibus Reipublicæ salus cordi sit. Sed quam de rebus istis geramus mentem non satis video.* Nam cum hactenus Athenienses hortatus fuisset ad rem capessendam utilem Reipublicæ, meliùs congruit sententia, si de ejusdem, & non de Olynthiorum salute loquatur. Puto Wolfium hoc pacto sensum reddidisse, quia censuit subsequens αὐτὰ, *eadem* significare, quamobrem ad res Olynthiorum referendum esse. Verùm sæpius pronomen istud demonstrativum est, & pro *hoc isto* accipitur, & hìc refertur ad rem ipsam, de qua in concione agebatur; quod video Wolfium quoque in aliquibus suis notis ad enucleandum verborum sensum, agnovisse. Pag. 1. B.

Ὅπερ γὰρ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως. Ἂν μὲ γὰρ ὅσα ἄν τις λάβῃ, καὶ σώσῃ &c. Vertit Wolfius: *ut & in paranda pecunia; si quis etiam, quam acceperit, servarit &c.* Ego verò: *ut in partis divitiis, quas si quis accepit, tuetur, magnam habet fortunæ gratiam &c.* Primùm τὸ κτήσεως possessionem significat, quare non de re comparanda, verùm de parta intelligi debet. Nec probari potest, quod ille habet in adnotationibus, nimirum acquisitionem quoque demonstrare. Deinde aoristus σωσῃ (ut sæpius, cum de græco in latinum ejusmodi tempus commutamus, necessariò fit) ad servandam nostrorum temporum congruentiam, in præsenti vertendum est, atque ita aptior est sententia; siquidem actio præsens, ut est, *habet fortunæ gratiam*, ad aliquod pariter præsens referri debet, ut est, *tuetur*. Pag. 1. E.

Λίγωσι δ' οἱ ἄλλως τινὲς ἄλλοι πόρους, ὧν ἐλέσθε ὅτις ὑμῖν ἂν συμφέρειν δοκῇ. Καλῶς ἐχει κοινὸς, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων. Wolfius transfert: *indicant etiam alii alias parandæ pecuniæ vias, e quibus eam vos eligetis, quæ maximè conducere videbitur, & rerum curam, dum adest occasio, suscipietis.* Ego verò: *ejus constituendi rationes alias afferant alii, quarum seligite, quæ magis in rem vestram esse videantur; verùm quoad est occasio obite negotia diligenter.* Τὸ ἑλέσθε, καὶ ἀντιλάβεσθε, est secunda persona Imperativi aoristi secundi, & nunquam in futuro accipi potest; atque ita bene congruit hortanti hoc loco Oratori. Pag. 4. B.

Καὶ πρεσβεύσοντας ἐφ' ἃ δεῖ, καὶ στρατολοῦντας αὐτοὺς, καὶ παραζεύγνυντας τοὺς ἄλλους. Wolfius latinè reddit: *nec Legatos dumtaxat mittetis, quò mittendi sunt, sed & ipsi militabitis, & alios omnes concitabitis.* Ego: *missis quò fuerit opus legationibus, vobis arma capientibus, alios ad capienda incitantibus.* Siquidem particula καὶ non auget hoc loco sensum, sed solùm conjungit. Pag. 4. ead. E.

Χρὴ δ' εἶναι παντὸς ἕνεκα. Wolfius: *quæ utinam bonæ sint, & officio fungan-* Pag. 5. C.

fungantur omnes. Ego: *communi saluti consulat*, *& commoda Reipublicæ tueatur*. Παντὸς enim hìc accipi debet pro rerum summa, ut Thucid. lib. I. διηλθσαι περὶ τῦ παντὸς.

OLYNTHIACA SECUNDA.

Pag. 12. B. Τὸ τὸν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν, καὶ τὸ θρυλλούμενόν ποτε ἀπόῤῥητον ἐκεῖνο κατασκλάσειν. Wolfius: *quod se Amphipolim nobis traditurum*, *& illud*, *quod aliquando jactabatur*, *clam confecturum diceret*. Ego: *promissa nobis Amphipoli*, *ac spe confirmata*, *aliquando arcanam illam conditionem conficiendi*, *de qua invalebat rumor*. Quid enim est clam conficere, quod jactatur, quodque omnes norunt? Τὸ ποτὲ conjungendum est cum κατασκλάσειν, & ἀπόῤῥητον non est adverbium, sed nomen. Atque ita sententia est: Philippus demum conficere promisit rem illam secretò inter se, atque Athenienses constitutam, de qua jam vulgus loquebatur. Ita sanè sensus verborum apertus est, nec quisquam æstuare opus habet, ut ille facit in notis ad hunc locum.

Pag. 12. E. Καὶ σρόδρα γε ἠνθησεν ἐπὶ τὰς ἐλπίσιν, αὖ τύχῃ. Τῷ χρώτῳ ὃ φοράται, καὶ περὶ αὐτὰ καταῤῥεῖ. Wolfius vertit: *& spem fortasse de se magna præbent*; *sed tandem patefiunt*, *& ultro collabuntur*. Ego verò: *vel si aliquando è spe maximè floreat*, *tempore quidem male parta deprehenditur*, *suoque ipsa pondere defluit*. Non enim hic dividitur sententia, sed una est. Ad verbum: *& si accidat* (felicitatem) *florere in sua spe*, *seu ut sperator*; *tempore in furto deprehenditur*; metaphoricè pro *malè parta*.

Pag. 13. D. Οὔθ' ὁπῶς ἂν πορίσωσιν ὅτως, ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ' ἔχοντες διαθέσθαι, κεκλεισμένων σφῶν ἐμπορίων σφῶν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον. Wolfius ita: *neque enim quæ sic quæsita tenent*, *suo arbitratu collocare possunt*, *clausis propter bellum Macedonicis emporiis*. Ego autem: *nec partam armis prædam*, *clausis bello provincialibus nundinis*, *pretio possunt addicere*. Siquidem διαθέσθαι hoc loco non verti debet *componere*, sed *vendere*, ut apud Demosthenem non semel διαθέσθαι τὰ φορτία. Nec aliàs sensus congrueret; cur enim res suas Macedones non potuissent componere, clausis nundinis? Quid istæ ad res componendas.

Pag. 14. E. Ταῦτα θαυμάζω, καὶ ἔτι φρὸς τούτοις, εἰ μηδὲ ἐς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύνατα λογίσασθαι, πόσον πολεμεῖτε χρόνον φιλίππῳ, καὶ τί ποιούντων ὑμῶν ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν ὅτος; Wolfius interpretatur: *hæc miror atque illud etiam*, *an vestrûm nemo reputare possit*, *Athenienses*, *quandiu bellum cum Philippo geratis*, *& quare occupatis vobis omne id tempus præterierit*. Ego autem: *hæc equidem*, *Athenienses miror*, *idque præterea magis*, *quod nemo vestrûm rationem valeat inire*, *quid gerentibus vobis*, *cum tamdiu susceptum cum Philippo bellum habeatis*, *istud omne tempus effluxerit*? Primùm τὸ πόσον in τίσον commutandum censeo, ut melius sibi constet oratio. Deinde τῳ τὶ ποιούντων in *quid gerentibus*, non in *quare occupatis*.

Siqui-

Siquidem Τί cum adeſt interrogatio, *quid* latinum refert. Verùm ſententia ipſa conſideranda eſt. Enimvero non ſatis pro dignitate Demoſthenes admirari potuiſſet, ſi exiſtimaſſet, neminem reperiri Athenienſium, qui poſſet Philippici belli tempus adnumerare. Regnum non multos ab illinc annos Philippus acceperat, quare bellum quamvis illico Athenienſibus intuliſſet (quod non fuit) quis credat eorum neminem, qui audiebant, rei tam memorandæ non meminiſſe? Deinde ridiculè miraretur Orator, iis occupatis tempus præteriiſſe; nam ideo tempus fluit, quia occupamur. Quapropter hic mihi genuinus ſenſus videtur: miraretur Demoſthenes, ſi quiſpiam Athenienſium reputare poſſet, quid ipſi geſſerint, cum tamdiu bellum habeant; cum nihil geſſerint; quod tamen oratoriè intelligendum eſt.

Καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι τῷ νῦν γενομένῳ. Wolfius: *& ad vosmetipſos redibitus.* Ego: *veſtriqueJuris effecti.* Hortatur, ibi Demoſthenes, ne aliis obnoxii ſint. His annotationibus confectis animadverti Wolfium in ſuis notis, ita græcè hunc ipſum meum ſenſum expreſſiſſe. τῷ ὑμῶν αὐτῶν γενομένῳ, idem: ἐλεύθερος τοῦ γνώμας γενομένης, οὐχὶ ὃ τοῖς ῥήτορι δεδωλομένης. Quare miror non parum ab illo eruditiſſimum virum in ſua interpretatione diceſſiſſe, niſi forte *ad ſe redire* latiſſimè in hunc eumdem ſenſum acceperiſſe putandum ſit. Pag. 25. D.

OLYNTHIACA TERTIA.

Τί δὴ χρησώμεθα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βεβαίως πάντι φόνε. Wolfius ſic reddit: *quo igitur eâ pactò utemur, Athenienſes? Niſi enim omni robore &c.* Ego autem punctum interrogativum pono poſt δή, non poſt τούτῳ, ut interroganti Demoſtheni reſponſum detur; aliàs trunca eſſet oratio. Igitur ſic verto: *quid igitur? Hac ipſa utemur Athenienſes occaſione. Nam niſi proviribus &c.* Cenſet Wolfius in notis, reſponſum a Concione datum, ſeu potius ſuſpicatur. At qui nobis hujuſce conſuetudinis Author? Cur hæc retenta in ſcripta Oratione, ubi vox Concionis non auditur, & ſermo remanet mutilus? Pag. 33. D.

Νομοθέτας καθιστᾶτε. Ἐν ᾧ τινὲς τοὺς νομοθέτας μὴ θῆσθε νόμον μηδένα &c. ἀλλὰ τοὺς ἐκ τοῦ παρὸν βλάπτοντας ὑμᾶς λυσατε. Exponit Wolfius: *legumlatores conſtituite; per eos autem legumlatores nullam ſancite legem &c. ſed eas, quæ vos in præſentia lædunt, abrogate.* At ego: *Magiſtratum ferendis legibus conſtituitis, cum nulla tamen coudantur jura &c. Hunc ego velim iis legibus abrogandis demandari &c.* Narrat hoc loco Demoſthenes, non jubet, & ſanè καθιστᾶτε eſt præſens ſubjunctivi modi, non imperativi, ut θῆσθε eſt pariter ejuſdem ſubjunctivi aoriſtus. Pag. 36. D.

Τῷ δ' ἀπεχθέσθαι δὶ ὃν ἅπαντες ἂν ἄμεινον φράξαιμεν, τῷ νῦν τὰ βέλτιστα εἰπόντι ζημίαν γενέσθαι. Wolfius interpretatur: *odium autem, per quod cum omnibus nobis melius ageretur, ei, qui nunc optima ſuaſerit, eſſe fraudi.* Prætermitto, ſemper ζημία pro *damno*, nunquam pro *fraude* dici. At mi- Pag. 36. E.

minus ferri poteſt τῷ δὶ ὃς ἅπαντες &c. alium dari ſenſum, quàm activum; ad verbum: *propter quam* (inimicitiam) *omnes melius operaremur*. Igitur ego tranſtuli: *odio verò, ac damnis affici, qui rem ipſum pro communi utilitate conſiliis ſuis evertere, & labefactare conantur*. Videatur tota periodus, ut meliùs totius ſententiæ vis percipiatur.

Pag. 17 D. Εὔξαιτο δ' γάρ, ἂ ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ῥᾴδιον, εἰς ταυτὸ πανθ' ὅσα βούλεται τὴν ἀθρόιζοντα ἐν ὀλίγῳ. Transfert Wolfius: *Nam paulò momento temporis, omnia in unum tanquam ſaſcem colligata, quæ velis, optare facile eſt; amplecti autem &c.* Ego autem: *& quidem facile eſt, Athenienſes, brevi omnium deſideria in unum colligentem, læta illum* (Oratorem) *vota ſuſcipere; at contra difficile &c.* Malè vir doctiſſimus τὸ ἀθρόιζοντα facit paſſivum, & cum ὅσα πάντα conjungit; eſt enim accuſativus ſingularis activus aoriſti primi, & ad εὔξαιτο refertur, ideſt ad Oratorem precantem; & melius viget ſententia.

Pag. 18 E. Ἀλλὰ θαυμάζω, εἴ τῷ ποτε ἀνθρώπων ἢ γιγνήσεται, ἂν τὰ παρόντα ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, ἔξω ἀπόντων εὐπορήσαι πρὸς ἃ δεῖ. Wolfius: *ſed miror, ſi cui Mortalium unquam aut evenit, aut eveniet, cum ea, quæ habet, in res ſupervacaneas inſumpſerit &c.* Ego: *at vehementer miror, quempiam eſſe, qui cenſeat eveniſſe olim alicui hominum, aut aliquando eventurum, ut cum præſentem pecuniam &c.* non bene latinè dicitur, miror, ſi eveniet; præſens enim admiratio de re certa eſſe debet. Quare ex Oratoris mente præſens aliquod adiungi debet.

Pag 19. E. Οὐκοῦν σὺ μισθοφορὰν λέγεις; φησὶ τὶς; Wolfius: *ergo tu ſtipendium facere jubes? inquiet aliquis.* Ego: *tu ne igitur, inquiet aliquis, ex hac pecunia ſtipendium ſtatuis? ſtipendium facere* latinè dicitur pro *militare*. Id autem hoc loco non ſibi vult Orator; ſed interrogatur, an ex theatrali pecunia militarem conſtituat.

Pag ibid. Ἔξεστιν ἄγειν ἡσυχίαν; δίκαι μένων ἐπὶ βελτίων, τοῦ δὶ ἔνδειαν ἀνάγκη τὶ ποιεῖν αἰσχρὸν ἀπηλλαγμένος: Wolfius: *licet agere ocium? Cum domi manens melior eſt tua conditio, quod ad nullum turpe facinus inopia te compellit*. Nec ſenſum aſſequutus eſt, nec verba fideliter expreſſit. Senſus eſt: ſi pacem habet Reſpublica, tu dum domi propter hanc pacem manes, nec militas, utere hac pecunia, ut eâ ditior factus, ſis liber à neceſſitate probri alicujus committendi ob ægeſtatem. Igitur ſic ego: *pacem agere licet? Publico utatur dono, ut honeſtè ſe domi gerat, nec rei familiaris difficultate ullâ inuri turpitudinis maculâ opus habeat.*

Pag ibid. Εἰ τις ἐξω τῆς ἡλικίας ὑμῶν; ὅσα ὅτος ἀτακτος τῶν λαμβάνων, οὐκ ἀρκεῖ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει λαμβάνειν, πάντ' ἐρωῶν, ἃ δεινῶν, ἃ χρὴ πράττειδαι. Wolfius: *eſt veſtrûm aliquis natu grandior? Is quæ nunc ſine ordine capit, ad nihil utilis, ea in æquabili ordine accipiat, omnia inſpiciens, & adminiſtrans, quæ ſunt agenda.* Primùm ἔναι ἔξω ἡλικίας apud Græcos valet, *eſſe extrà militarem ætatem*; ſicuti hoc etiam loco, militari ætati opponitur. Deinde quid eſt accipere in æquabili ordine? Confuſa, & obſcura prorſus oratio. Senſus Oratoris eſt, ut qui propter ingravescentem ætatem caſtra ſequi non poteſt, ſit in Claſſe ſibi debita, & ſuæ congrua æta-

ætati; pecuniamque illam capiat, ut det operam Judiciis &c. Quamobrem ego sic reddidi. *Sunt aliqui extra militarem ætatem? Dent operam Foro, Judiciis, communique rei explicandæ, & quam modò nullo munere, nullaque Civium utilitate mercedem capiunt &c.*

Οὐκ ἔστιν ὅπῳ τοῖς μηδὲν ἐγὼ ποιοῦσι τὰ δέον ποιησόντων εἶπον, ὡς δεῖ νέμειν. Οὐδ' αὐτοὺς χρὴ ἀργεῖν, ἢ φολάζειν, ἢ ἀπορεῖν. Ὅτι δ' οἱ τῶν δ'ένος νικῶσι ξένοι ταῦτα πεπόνθασι. Wolfius: *Nunquam ego dixi, nihil agentibus ea esse distribuenda, quæ functuris officio debentur; neque ipsos desidere jussi, & ocium agere, & egere; illius autem peregrinos vincere milites id audire.* Τὸ *ipsos*, si ad *nihil agentes* refert, malè refert; si ad functuros officio, confusè, & barbarè. Reliqua obscura, unde verum sensum nunquam elicias. Igitur ego: *nunquam mihi probari poterit hoc vestrum otium, desidia, inopia; nec vos aliter, quàm ab externis militibus sub uno aliquo Duce vestros hostes audire victos, & profligatos.* Pag. 40. A.

DE PACE.

Τρίτον δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ μόνον ἐν τούτῳ εἰπὼν ἔτι, ἢ δὴ καὶ περὶ ἀν φαρελήλυθα, ἐρῶ. Wolfius: *tertium est, Athenienses (unico autem hoc dicto de ipsa re verba faciam) cum &c.* Ego: *tertium dicam, idque reliquum, Athenienses, ac statim ea vobis exponam, quorum causâ ad dicendum progressus sum.* Qui melius sententiam sit assequutus, ipsa græca verba demonstrant. Pag. 60. E.

Ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς εὖ οἶδ' ὅτι μεμνήσθε, ὅτι ταῦτα, ὅτε οἶδα, ἅτε προσδοκῶ, νομίζω δὴ τὸν λέγοντα ληρεῖν. Wolfius: *sed prædixisse vobis (idque haud dubiè meministis) me talia neque scire, neque expectare; sed existimare, nugas agere eum, quicumque talia profitetur.* Primùm ponit punctum inter προσδοκῶ, & νομίζω, & scribit δὲ, non δὴ; quorum alterum deest in optimæ notæ editis libris; alterum legendum existimo, ut ego attuli, & ita in aliquibus vulgatis codicibus. Deinde ita verba construenda sunt: ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν (ὡς εὖ οἶδα, ὅτι μεμνήσθε) νομίζω δὴ ληρεῖν τὸν λέγοντα, ὅτι ταῦτα ἅτε οἶδα, ἅτε προσδοκῶ; aliàs superior cum hac sententia non congrueret. Dixerat enim Demosthenes cæteros Legatos, qui secum à Philippo redierant, promisisse Athenienses, Regem perfecturum ea multa, quæ narrat, cum tamen ipse non decepisset, nec tacuisset quid secus eventurum putaret, sed (quod, quæ expendimus verba referunt) istud iis prædixisse; quare eos nugari, qui putant, nec previsum, nec expectatum ab ipso fuisse. Quamobrem ego sic reddo: *& cum apertè vobis prædixerim, quod scio memoriâ retinetis, puto eum nugari, qui dicat, id à me pariter ignoratum, ac præter spem accidisse.* Pag. 61. A.

Τοὺς συμπλεῖν δόντας πόντου, ἢ ξυνιέντας ἀμφικτύονας νῶν εἶναι. Wolfius: *qui inter se conspirant, & se jam Amphictyonas esse dicunt.* Συμέρχομαι propriè *convenire, conventum agere* significat, quo sensu hìc etiam accipiendum censeo, quamvis & metaphoricam conspirationis significationem non Pag. 62. D.

reticio. Proinde ſic tranſtuli: *qui modò conventum agunt, & ſe Amphictyonas dicunt.*

Pag. 144. E. Οὐδὲ γε, εἰ πάλαι πρὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπὸν, ἤ τι ἴδιον, οὐδὲν ἂν παθεῖν ἡγοῦμαι. Wolfius: *nihil etiam nos, ſi cum Thebanis denuo propter Oropum, aut privatum emolumentum aliquod belligeremus, cladis accepturos arbitror.* Ex hac translatione videtur Orator dixiſſe, poſſe abſque ullo belli diſcrimine Athenienſes cum Thebanis congredi propter Oropum. Verùm non iſtud ſibi voluit. Hortabatur Cives, ne bellum ſuſciperent, quod populos omnes ſupra recenſitos communiter offenderet, quodque ex aliqua oriretur injuriâ, in qua omnes illi partes haberent. Quod ſi Thebanos aggrederentur propter cauſam, quæ alios non reſpiceret, puta propter Oropum, ſe ait exiſtimare, nihil ipſis Athenienſibus damni, nihil periculi ab iiſdem populis fore. Ego igitur ad hunc modum verti: *neque verò ſi propter Oropum, aut quidpiam aliud, quod ſolùm ad nos pertineret, iterum bello Thebanos aggrederemur, quidquam cenſeo mali, quidquam damni nobis obventurum.*

Pag. 144. F. Καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὃν ἐγὼ φροντίσειν ἄν τις &c. Wolfius legit ὧν & bene reddidit: *ſocietatum enim ea eſt omnino ratio, quæ & diligenter cogitanti ſeſe offert.* Ego verò cum optimæ notæ codicibus lego ὧν. Atque ita φροντίζω cum regat genitivum, ſonat: *curam gero*, in quâ potius ſignificatione accipiendum eſſe ſuadeor ab ipſo orationis ſenſu. Igitur ſic verti: *namfœdera, etiam cum diligenter cuſtodiuntur, ita comparata ſunt &c.*

Pag. 145. A. Οὐκ ἄχθομαι τῆς ἴσης ἑκατέροις ἐσι ἕνεκα ὑμῖν, ὅτι Θηβαίοις, ὥστε εἶναι, ὃ κρατεῖν θέλ' ἄλλων. Ἀλλὰ σῶς μὲ εἶναι, ἅπαντας ἂν βουλοιτο ἕνεκα ἑαυτοῦ. Κρατήσαντας δ' τὸς ἑτέρους, δεσπότας ὑπάρχειν αὐτῶν, ὐδὲ εἷς. Wolfius: *neque enim ulli vel vobis, vel Thebanis adeo bene cupiunt, ut ſimul, & incolumes eſſe nos, & aliis imperare velint. Sed incolumitatem omnes ſuæ ſalutis causâ nobis optant, ut verò alterutri potiti victoriâ ipſis dominentur, neutri.* Primùm τὸ ὥστε non refertur ad ſolos Athenienſes, verùm etiam ad Thebanos; aliàs manca eſſet oratio, nec bene cum antecedentibus conveniret. Proinde & illud σῶς ad utroſque pariter pertinet, & illud *nobis* à Wolfio adjectum non eſt Demoſthenis. Rurſus τὸ κρατήσαντας ita intelligi debet: ne qui Athenienſium, aut Thebanorum, unus alterum vincat, alterius potiri poſſit. Igitur ego, aliquo loco latiùs explicatâ ſententiâ ſic tranſtuli: *ut quiſque eum modum ſtatuat ſuæ in nos, aut in Thebanos benevolentiæ, neminem ut alteri imperantem, ſalvum utrunque velit; timet enim ſi uno oppreſſo, ac profligato augeat alter potentiam ſuam, periculum ſibi quoque ſervitutis imminere.*

ibid. Ὅπως μὴ κουλὼ πράσσειν, ὃ κοινὸν ἔγκλημα ὁ μέλλων πόλεμος πρὸς ἅπαντας λέξει. Wolfius: *ne bellum hoc, quod agitatur, communem occaſionem, & commune crimen univerſis ſuppeditet.* Ad verbum explicat, ſed obſcurè, ut verum ſenſum vix quiſpiam aſſequi poſſit. Monet enim Orator, ne Athenienſes dent bello hujuſmodi cauſam, quæ omnes offendat, & ad arma capienda concitet. Proinde ſic ego;

ne

ne communi contra nos bello, communi omnium odio causa præbeatur.

Οἷον Θηβαῖοι, τὸν μὲ Φίλιππον παρελθεῖν, ἢ λαβεῖν τὰς παρόδους, ὃν ἐδύναντο κωλύσαι. Wolfius: *nam Thebani Philippum, ne penetraret, atque angustiis potiretur, prohibere non potuerunt.* Ἐδύναντο cum tempus habeat imperfectum *poterant* converti debet, non *potuerunt* quod ideo solùm adnotavi, quia sensum ab Oratore expressum non parùm invertit. Ea deinde hoc loco hujus verbi vis est, quæ non virium impotentiam dicat, ut ex Wolfio primo aspectu se offert, sed necessitatem operandi, propositæ sibi utilitatis gratiâ. Quamobrem perspicuitati serviens hoc ego pacto transtuli: *non erat ex Thebauorum utilitate Philippum ab occupandis Thermopylis, ab earumque transitu prohibere.* Pag. edd. C

Τῆς Πυλαίας ὃ ἐπεδύμουν, καὶ ἅμα ἐν Δελφοῖς πλεονεκτημάτων, δυοῖν κύριοι γενέσθαι. Wolfius: *sed hæc duo spectarunt, ut & Pylæam, & emolumenta Delphica obtinerent.* Πλεονέκτημα semper dicit aliquam præstantiam, cuicumque rei apponatur. Quare existimavi potius vertendum *sed cum duplicem Pylis, ac Delphis Sacrorum, atque Imperii auctoritatem exoptarent.* Vide notas historicas. Pag. edd. E

Τὰ κελεύομεν ἡμᾶς ἅρα δεῖ ποιεῖν, ταῦτα φοβεμένες; ἢ σὺ ταῦτα κελεύεις; Wolfius: *numquid igitur harum rerum metu facienda erunt, quę isti jusserint? Tuque ejus rei nobis Author es?* Τὰ κελεύομενα refertur ad ea, quæ Demosthenes hactenus hortatus fuerat; non verò ad alia quælibet, quæ Athenienſibus aliqui imperaverint. Hi enim qui sunt? De quibus nullam per totam Orationem fit mentio. Igitur sic ego: *ea nos pari metu perculsos agere, ad quæ vos hactenus hortatus fum. Tu verò ad hæc nos adhortaris?* Ibid.

Πολλῶ γε μὲ δεῖω. Ἀλλ' ὡς ὔτε φράξομεν ὑδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν, ὃτ' ἔσαι πόλεμος, τῶν τε δίξομεν ἔχειν, καὶ τὰ δίκαια λέγειν: τῶτ' οἶμαι δεῖξειν. Wolfius: *minimè verò equidem. Sed nos & nihil indignum nobis facturos, neque bellum conflaturos, & prudentiæ laudem consequuturos, meamque sententiam esse veram; hæc me confido probaturum.* Quid amplius probare confideret, cum actu perorabat? Rursus interrogationi non belle ita respondetur. Si verbum verbo reddatur, ita res habet: *& tu hæc hortaris? multùm quidem abest. Sed ne quid faciamus nobis ipsis indignum; ne sit bellum; & ut videamur consilium habere, & justa loqui. Hoc puto experimento ostensurum.* Necessariò siquidem illud *experimento* subintelligi debet, ne oratio sit illusoria. Latini cum ad aliquid futurum hortantur, rem faciendam per gerundium exprimunt, v. g. hortor ad dicendum. Græci in hac loquendi forma aliquando, aut sæpius futuro tempore utuntur. Proinde quæ superius dicta sunt τὰ φράξομεν, ἔσαι, δίξομεν, ad gerundium, quod ipsa regat, reducenda sunt. Igitur hoc pacto sententiam compegi: *tu verò ad hæc nos adhortaris? Non equidem; verùm ad ea peragenda, quibus dignitatem nostram tuebimur, amovebitur belli periculum, omnibus denique & prudentia in administranda Republica, & justitia in sententiis dicendis uti videbimur, idque opinor, experimento comprobabitur.* Ibid.

CONTRA PHILIPPUM ORATIO SECUNDA.

Pag. 64. B. Ὡς ἔτος εἰπεῖν. Wolfius vertit: *ut ingenuè dicam*; quod longè distat ab horum verborum significatione. Id enim apud omnes Authores sibi volunt. *ut uno verbo dicam, ut ita dicam, ut ita dixerim.* Quare & ego sic reddendum censui: *ut brevi cuncta complectar.*

Pag. 65. E. Ἀλλὰ νὴ Δία ἴσως τις ἂν ὡς πάντα ταῦτα εἰδὼς, ἢ πλεονεξίας ἕνεκεν, ὧν ἐγὼ κατηγορῶ, τότε ταῦτ' ἔπραξεν. Ἀλλὰ τῷ δικαιοτέρᾳ ἀξίᾳ τῶν Θηβαίων, ἢ ἡμᾶς. Primum πλεονεξία hoc loco pro *ambitione* accipi debet, non pro *avaritia*, ut Wolfius facit. Quas enim in hujusmodi negotio, de quo agitur, partes usurpare sibi velit avaritia. Deinde illud δικαιοτέρᾳ ἀξίᾳ τῶν Θηβαίων, usitato apud Græcos dicendi more, internum, non externum actum demonstrant, seu justitiæ possessionem, non postulationem. Siquidem, *justiores, meliores alios aliis existimare*, valet apud Græcos idem, quod apud Latinos: *æquitatem, bonitatem ab unis potiùs, quàm ab alteris stare.* Non bene igitur Wolfius hunc locum vertit: *at meherculè, dicat aliquis, eum scire hæc omnia, neque ex avaritia, iisque de causis, quas ego criminer, tum hæc egisse; sed quod æquiora, quàm nos, Thebani postularint.* Ego autem sic illum reddidi: *at meherculè, dicet aliquis, hæc omnia Philippum memoriâ tenuisse, nec ambitione, malisque artibus ad ea, quæ à me reprehenduntur, sed quod jus bonum potius Thebanorum, quàm vestrum esse putaverit, fuisse inductum, ac persuasum.*

Pag. ibid. Ἀλλ' εἰβιάσθη νὴ Δία, τοῦτο γὰρ ἓν' ὑπόλοιπον, παρὰ γνώμην, ὦ Θετταλῶν ἱππέων, ὦ Θηβαίων ὁπλιτῶν ἐν μέσῳ λυθεὶς σωκεχώρησε ταῦτα ἢ καλῶς &c. Wolfius: *at verò coactus est? Hoc enim restat scilicet: & præter animi sui sententiam à Thessalico equitatu, Thebanisque Legionibus circumventus illa concessit? Bene &c.* Non interrogando hæc dicit Orator, sed respondendo, idcirco ab optimæ notæ editis Codicibus puncta desunt interrogativa. Induxerat dicentem aliquem, ea, quæ narrat, Philippum æquitati obsequentem gessisse. Huic Demosthenes respondet, non justitiâ, sed vi coactum ea ipsa perfecisse; & ita bene congruit oratio. Quamobrem sic ego locum latinè reddidi: *vi per Deos immortales, vi sanè coactus, quippe Thessalorum equitatu, peditatuque Thebanorum circumvallatus, eas Urbes deserere, quod sibi reliquum erat, præter animi sui sententiam necesse habuit. Credo equidem atque ideo &c.* Nec quicquam facit ad rem, quod vir doctissimus adnotat in hunc locum, videlicet ironicam ibi refutationem inesse, cum vi coactus ea peregisse dicitur. Nam verè Orchomenum, Choronæamque, de quibus Orator loquitur, Philippus restituit, & metu suasus restituit.

Pag. 66. F. Ταῦτα μὲν μέλλει, ὦ μελλήσει γε, ὡς ἐγὼ κρίνω. Τοῖς Μεσσηνίοις δ', ὦ τοῖς Ἀργείοις ἐπὶ τῶν Λακεδαιμονίων σωκεσβαλλειν ἃ μέλλει. Wolfius: *is verò hæc non-*

dum

dum facit, nec, ut ego judico, unquam faciet. Cum Messeniis autem, & Argivis contra Lacedæmonios impressionem non faciet. Nec verba, nec Orationis sensum exprimit; adeo ut libenter putassem, librarii, non Interpretis vitium hîc esse, nisi in pluribus erratum foret. ὑ μέλλει idem valet, ac non cunctatur; & significat Demosthenes, Philippum ea, quæ superiùs dixerat, differre, sed non cunctari Messenios, Argivosque in Lacedæmonios immittere. Illud etiam συμπεριβάλλειν reddi nequit: Regem cum Messeniis, Argivisque impetum facere; nam statim additur, quod ipse expectabatur. Proinde idem, ac *ei conjunctos* refert particula συὼ verbo εἰσβάλλειν copulata. Sic igitur locum converti: *quæ tamen procrastinat modò, & puto procrastinabit. Sed Messenios, Argivosque secum conjunctos non differt in Lacedæmonios immittere &c.*

Τὺς μὲν ὃν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίοις ἀναλῶσαι, ὃς ὃ ἀπολέσειν αὐτὸς πρότερον Φωκέας, νῦν σώσει. Καὶ τὶς ταῦτα πιστεύσειεν. Wolfius: *igitur eos, qui Thebanorum hostes sunt, Lacedæmonios evertit: quos verò prius ipse perdidit Phocenses, in integrum nunc restituit. Ecquis ista credat?* Verbum verbo, sed nequaquam sensum est consequutus. Siquidem insulsè Demosthenes diceret: *quis unquam ista credat?* cum re verâ gesta fuissent, & à se narraretur veluti gestum, quod nempe Lacedæmonios evertat, recreet autem Phocenses. Scopus Oratoris, ni fallor, nec falli arbitror, est, ut postquam ostenderit, Philippum in rebus agendis nihil aliud sibi proponere, quàm suam utilitatem, atque ideo, prout ipsa postularet, mutare sententiam, & beneficiis afficere, quos antea profligaverat; damnis, quos prius habuerat socios, ac fœderatos; concludat, neminem ipsi fidere se posse, quamobrem exclamat: qui agat hujusmodi, cui suspectus non sit? Ut sensus iste germanus è græcis verbis erui possit, ellipsim græcis Auctoribus, & præsertim Demosthenis familiarissimam, hoc loci subintelligendam arbitror; veluti dictum fuerit, ᾧ τὶς ταῦτα πιστεύσειεν, pro: ᾧ τὶς ταῦτ' ἀδῶς, αὐτῷ πιστεύσειεν; seu ᾧ τὶς ταῦτ' αὐτῷ πιστεύσειεν. Ex hac Sententia locum, perspicuitatis gratia, nonnihil latiùs explicatum, sic verti: *evertit igitur Lacedæmonios Thebanorum hostes; Phocenses, quos prius afflixit, ac profligavit, modò fovet, & salvos cupit. Et cum ita se gerat, suspicionem de se non moveat?* Afferant alii me non invito meliora, sed locum diligenter consulant. Pag. 66. A

Ἀλλὰ μὴ προδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων. Nimis obscurè, & fortasse aliter, ac oportuit Wolfius transtulit: *sed & proditi alii ab aliis.* Dicit enim Orator Olynthum ab aliquibus suorum Civium proditum. Sic ego: *Verùm & domestico proditi latrocinio.* Pag. ead. D

Α ὃ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητε ἠρτισμένοι, ταῦτ' ἤδη λέξω. Wolfius: *quæ verò nunc respondere possitis, ut vestra decreta recta esse videantur, ea jam dicam.* Illud ἂν potentialiter, ut vocant, se habet, & non est particula transitionis. Ad verbum: *quæ verò nunc respondentes necessaria decreturi sitis; est* modus loquendi Græcis usitatissimus pro *ut respondeatis.* Igitur sic ego: *quid autem respondendum Macedonicis Legatis decernere debeatis nunc vobis exponam.* Pag. B. C

Καὶ

Καὶ τὸ πάντων αἴσχιστον, τὸ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὰς αὐτῶν εἰρῆνθαι ταύτην προσῆκεν. Wolfius: *& quod eſt turpiſſimum, etiam Poſteros, ad quos ejus ſpe, quam vos habetis, pertinet hæreditas, eâdem pace implicaſtis.* Illud πρὸς τὰς ἐλπίδας negotium exhibuit doctiſſimo Viro; Idcirco miserè hic angitur, & ſenſum affert à verbis remotum. Sententia quidem facillimè explicari poſſe mihi videtur, ſi τὸ πρὸς vertatur *propter*, ſignificatione vulgatiſſima, cujus ſupervacaneum foret exempla adducere; & Orator de ſpe illa loquitur, quam hactenus irriſit, & quam Athenienſes habuerant, videlicet Philippum ea perfecturum quæ promiſerat. Quamobrem ita locum converti. *Quod autem reliqua longè ſuperat dedecoris turpitudine, ſpe freti pacem promiſſa perſoluturam, ejuſdem pacis fœdere Poſteros etiam devinxiſtis.*

Illa: Οὐκ ἵνα εἰς λοιδορίαν ἐμπεσών, ἐμαυτῷ μὲ ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω, τοῖς δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἐξ ἀρχῆς, τῷ νῦν παρεῖναι πρόφασιν τοῦ πάλαι γέ τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου. Wolfius: *non ut in convicium delapſus efficiam, ut ego viciſſim conviciis apud vos inceſſar: iis autem, qui ab initio mihi infeſti fuerunt novam præbeam occaſionem aliquid accipiendi à Philippo.* Excogitavit quidem hunc ſenſum, non à Demoſthene accepit, ut ſtatim patet græcæ linguæ peritis. Sed nec rectè excogitavit. De qua enim re agebatur. Philippus nunquam promiſſa fecerat, quæ Legati, ab eo Athenas reverſi, magnificentiſſima adduxerant; & cum Orator Populo tunc dixiſſet, talibus promiſſis fidendum non eſſe; ab hujuſmodi ſermonibus, Legatorum maledictis, repreſſus fuerat. Nunc igitur cum Athenienſes experimento docerentur, bene ipſum vaticinatum fuiſſet, optat Demoſthenes in medium vocari Legatos ipſos, & adeſſe reſponſionibus Philippo dandis. Quid igitur timebat denuo conviciis inceſſi, cum res ipſa oſtenderet ejus prudentiam, & Legatorum ſtoliditatem? Id igitur non ſibi vult hoc loco, ſed iſtud aliud, videlicet, quod cum antea convitiis verberatus fuerit, tradúctuſque per hominum ora, nunc viciſſim bonam famam recipiat. Itaque inquit modeſtiæ causâ, non eos vocari jubeo, ut hoc accidat, ſed ut &c. λόγος hîc pro *fama*, *rumore* ſumendum puto, cujus ſignificationis exempla reperiuntur apud optimos Authores. Thucid. lib. 6. διάδοσιν ὁ λόγος. Plutarc. in Sertor. λόγος διαδίδοται. Ad hanc igitur ſententiam reliquæ orationi conſentaneam, ac verbo de verbo expreſſam, ita me conformavi: *eos non ideo vocari velim, ut qui olim convitiis dehoneſtatus fui, æquè nunc mihi à vobis famam conciliem. Neque ut meis conviciatoribus novam à Philippo mercedem pro præſenti dedecore accipiendi occaſionem præbeam.*

DE

DE CHERSONESI REBUS.

Ὡς ἆρα δεῖ τὸν συμβουλεύοντα, ἢ πολεμεῖν ἀπλῶς, ἢ ἄγειν τῶν εἰρήνην, συμβουλεύειν. Wolfius reddit: *Decere omnino consulentem, ut plane vel bellum gerere, vel servare pacem juberet.* Quid igitur in hoc Senatore Demosthenes, ut ait, admirabatur? Si dixisset, liberè consulendam pacem; aut bellum, nihil profecto, quod stomachum Oratoris nostri movere posset, attulisset. At non ita res habet. Ambigebat utrum bellum, an pax decernenda esset, ob istamque dubitationem Demosthenes iratscebatur; idque ex iis, quæ sequuntur, manifestò constat. Ἢ hoc loco non pro *aut*, sed pro *an*, ut sæpius apud optimos Auctores, etiam extra interrogationem, accipi debet. Igitur sic ego: *Quod nuper in Senatu quempiam ambigentem audivi, bellum ne vobis, an pax consulenda sit.* Pag. 76. D

Πάντας ὑπὲρ τῶν ἄλλων χρόνον, συμπάσῃ τῇ ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ Βαρβάρων πολεμᾶν, καὶ ἐφ' ἡμᾶς συσκευάζομενος. Τί τοῦτο λέγουσι, ὡς πολεμεῖν ἁπλῶς, ἢ ἄγειν εἰρήνην δεῖ; Wolfius habet: *& omni reliquo tempore continenter tum cæteris Græcis, tum Barbaris sibi conjungendis, nihil aliud agere, nisi bellum moliri contra vos; quid est cur isti dicitent, planè esse vel gerendum bellum, vel pacem retinendam?* Profectò Oratoris sensum non est assequutus. Λαμβάνων τὰ ὄντα ἄλλων &c. Καὶ ἐφ' ἡμᾶς συσκευάζομενος, id sibi vult: *accipiens res aliorum & c. & contra nos illas instruens.* Rursus peccat in ἢ interpretando, quæ particula hoc etiam loco verti debet *an*, ne deliret oratio. Sic itaque apud me: *nullum denique fuisse reliquum tempus, quo assiduè quodcumque Græcorum, aut Barbarorum in suam redegit potestatem, non traduxerit in vestram perniciem, atque adornaverit; quid hæsitantes disputant, utrum bellum, an pax præhabenda sit.* Pag. 77. D

Εἴτ' οἶμαι συμβαίνει, τῷ μὲ, ἐφ' ἃ ἀφῖκθη, ταῦτ' ἔχειν κατὰ πολλὰ ἡσυχίαν· ἡμῖν δ', ὑστερίζειν. Wolfius: *quare, ut par est, ita fit, ut ipse quæ occupavit, impediente prorsus nemine, teneat; nos actum, quod ajunt, agamus.* Manifestum mendum, quod explicatione non indiget. Verti ego: *quare consentaneum arbitror, & illum per multum otium, quas invadit, verum potiri, & nos destitui.* Pag. 77. E

Ἂν περ μὴ φθάσῃ λαβὼν αὐτούς. Wolfius: *nisi ut prius eam occuparit.* Istud nec verba referunt, nec historiæ congruit. Ego latiùs aliquantò ad rem magis explicandam: *nisi fortè maturatâ obsidione eludat iste Civium consilia, atque Urbem capiat.*

Ἆρ' ὁρᾶτε, τὸ λογίζεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐπιόντα ἆρα τοῦ ἔτους, εἰς ὃν ἔφασάν τινες οἴονται δεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ὑμῶν ποιῆσαι, τὸ παραδῶναι Φιλίππῳ. Wolfius verbum verbo reddens ab Oratoris sensu aberravit. Sic enim habet: *numquid cernitis, & consideratis, Athenienses, imminens anni tempus, sub quo nonnulli existimant, Hellespontum vestris præsidiis destitutum tradi oportere Philippo?* Postquam vibratis interrogationibus, aliqua in rem suam extorsit Demosthenes, hisce superioribus verbis ita concludit: si Diopithis exercitus dimittatur, superventurum anni tempus, quo Philippo Pag. 78. A

lippus inveniet Chersonesum nullo detentum præsidio, nulloque impedimento liber per Hellespontum vagabitur. Id sanè sibi voluit Orator, apertèque patet ex tota sermonis complexione; non verò, quod Wolfius habet: necessarium esse Athenienses, Hellespontum ipsum Philippo tradere. Ἄρα apud Græcos frequentissimè valet idem, quod apud Latinos *igitur*, cum deest interrogatio, quæ hìc non reperitur, & si adesset, rejicienda foret. Quare locum ego sic transtuli: *considerate igitur Athenienses, ac vobiscum animo cogitate, quoddam fore anni tempus, quo, si valeat aliquorum sententia, vos oporteat Philippo vacuum vestris armis Hellespontum deserere.*

Pag. 788. D. Ἀλλ' ἐν ᾧ τοῖς λόγοις, τοὺς τῆς πόλεως λέγοντας ἄξια, ἐπαινοῦμεν· ἐν ᾧ δὲ τοῖς ἔργοις, τοῖς ἐναντιωμένοις πάντως συναγωνιζόμεθα. Wolfius: *sed cum verbis eos laudemus, qui pro dignitate Reipublicæ dicunt; re ipsa cum horum Adversariis nos conjungimus.* Illud πάντως retulit ad Personas; ego potiùs ad ἔργοις, cum præsertim melius ita concinnetur sententia. Itaque verti: *enimvero qui salutaria dicunt, & digna hujus populi majestate summis laudibus in cœlum ferimus; sed iis operam, auctoritatemque nostram commodamus, qui eamdem populi majestatem imminutam volunt.*

Pag. 788. E. Ὅτι πάντα δύναται ταῦτα ποιεῖν, ἐνίοις ὑμῶν μαθεῖν δεῖ. Wolfius: *quid verò his rebus proficiatur, vestrûm quibusdam est cognoscendum.* Pronomini ταῦτα regendum tradidit verbum δύναται, quod non repugnat grammaticæ, sed Oratoris menti, juxta quam paullò ante nuncupatus Diopithes sustinet τὸ δύναται, & ταῦτα accusativus est verbi ποιεῖν. Hoc enim loco Demosthenes contendit nihil Diopithem agere, quod ab aliorum Ducum consuetudine dissentiat, eâque de re nonnullos docendos esse reputavit. Hinc ego paucis additis, ut clariùs appareat Oratoris sensus, transtuli hoc pacto: *hæc verò, quæ facit, ne cuiquam in mentem veniat cogitare, ab aliorum usu, & consuetudine abhorrere, video mihi nonnullos vestrûm edocendos esse.*

Pag. 791. C. Πάραλος. Wolfius vertit: *tributis Judiciis*; quo nihil absurdius. Erat πάραλος navis publica publicis negotiis destinata. Igitur & quia celeris, & quia parva transtuli ego: *Myoparo*, ne proprio nomine retento obscuritatem afferem. Vide Notas historicas.

Pag. 792. D. Καὶ τὸ μὲ τούτων τινὰς εἶναι τοιούτους δεινὸν ὄν, ὁ δεινὸν ἐστι· Ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι οὕτως ἥδη διακεῖσθε, ὥστε ἂν μὲν τὶς εἴπῃ παρελθὼν &c. Wolfius, *ac istorum quidem nonnullos esse tales, quamquam ferendum graviter, non tamen graviter est ferendum; sed hoc potius, vos in hoc consessu ita esse animatos, ut si quis pro concione dixerit &c.* Cur graviter non ferendum, esse in libera Civitate, qui contra ejus utilitatem loquantur? Et cur istud æquiori animo tolerandum est, quàm tarditas cunctorum Civium, qui (ut statim reprehenduntur) de Diopithe nihil non mali crederent, de Philippo nihil non boni? Hæc utique, ni fallor, aliena sunt à Demosthenis mente; eoque magis, quod τὸ ἀλλὰ ὑμῖν &c. non copulat sententiam, ut est apud Wolfium, sed priori opponit. Nam si copularet infinito uteretur tempore, diceretque: ἀλλὰ ὑμῖν τοὺς καθημένους ὕτως ἥδη διακεῖσθαι

Igi-

Igitur ἀλλὰ hoc loco interpretari debemus, *imò verò, quin*, ut sæpissimè hac significatione apud Græcos usurpatur. Deinde τὸ δεινὸν ὄν, ὃ δεινὸν ἐστι subintelligitur ὑμῖν, ne oratio ludum agere videatur; latinè: quod grave cum sit, non est vobis grave. Ad hanc normam sic ego totam periodum complexus sum: *grave, & periculosum est aliquos hac mente præditos inveniri; vos autem nec grave, nec periculosum existimatis, quin ipsi vos ita geritis, ut si aliquis in Concione &c.*

Pag. 164. E.

Κἀχθεσθῆ δ μοι δοκεῖτε, ᾧ ὥσπερ ἀπολλύναι τι νομίζειν. Wolfius: *sed graviter laturi tamen videmini, atque existimaturi, eum veluti cladem afferre.* Ἀπόλλυμι cum latinum *perdo, amitto* significat; ejus dicit passionem, de quo pronuntiatur, ideoque non ad Oratores, verùm ad ipsos Athenienses referendum est. Sic itaque: *atque animo discruciamini, quasi quidpiam mali vobis acciderit.*

Pag. 80. E.

Καὶ τοῖς μάλιστα δοκοῦσιν αὐτῷ χαρίζεσθαι. Wolfius: *atque illis in primis, qui se in maxima esse apud eum in gratia putant.* Χαρίζομαι *gratum facere, gratiam inire*, non, *esse in gratia alicujus* significat; actionem ad demerendam gratiam, non ejus receptionem. Minimum istud, ut alia hujusmodi plura, prætermisissem, nisi hoc loco ea respiceret, quæ sequuntur. Sic ego: *qui putant sibi Regem obsequio, ac beneficiis obstringere.*

Pag. 81. E.

Καὶ τοῦτ' εἰκότως· ἀρτιον γὰρ ἐνίοις δὴ φαίνεται. Wolfius: *& nunc quidem non sine ratione propemodum agit.* Ego: *& nunc ad eam labefactandam, ut rationi consentaneum est, aliquo modo nervos intendit.* Athenienses contra Philippum dicenti videntur hæc verba magis convenire. Utraque verò expositio græcæ congruit Sententiæ.

Pag. 81. C.

Ἀλλὰ καὶκεῖνα, ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος, τὰ πάντα πράγματεύεται. Wolfius: *sed & illa, ut his potiatur, & cætera omnia moliatur.* Non illa (ut verba referunt), ut cætera moliatur; sed illa, & cætera molitur, ut his potiatur. Ego in hoc sensu verti. *Sed & illa, & quicquid aliud molitur eò refert, ut viam sibi muniat ad illa nostra obtinenda.*

Pag. 82. B.

Πάντα τοίνυν, τἄλλα εἰπὼν ἃ ἠδέως, ᾧ δείξας, ὃν τρόπον ὑμᾶς ἔνιοι καταπολιτεύονται, τὰ λοιπὰ ἐασω. Wolfius: *quamquam autem reliqua omnia libenter dixissem, & ostendissem, quo pacto vos aliqui Magistratuum circumvenire soleant: cætera missa faciam.* Non hic sanè est Oratoris sensus, sed istud aliud sibi voluit, ad verbum translatum; *igitur alia omnia libenter dicerem, sed ostendens, quomodo aliqui vos dirigunt in Republica, cætera prætermittam.* Deinde monstrat quid isti agant, eorumque agendi consuetudinem insectatur. Καὶ hoc loco, ut sæpius apud Græcos, est particula adversativa, non copulativa; aliàs non sibi cohæreret oratio. Idcirco sic ego sum interpretatus. *Reliqua omnia, quæ mihi forent dicenda, lubens oratione percurrerem; sed prætermittam, idque unum vobis ob oculos ponam, nimirum &c.*

Pag. 83. C.

Ἀλλ' ἀνάγκη τοῦτοις ὥσπερ προβόλοις προσπαίσαντας, ὑστερίζειν ἐκείνων. Wolfius: *sed necesse est ubi in hos, tanquam in scopulos quosdam impegeritis, ut illi vobis antevertant.* Nescio unde istud arripuerit *antevertant*; quod & contra verbi græci significationem est (ὑστερίζω, *cunctor, tardo* aliquando

ſonat apud Latinos) & eſt pariter contra ſententiam Oratoris. Verùm id ipſum verbum ὑστερίζω, cum genitivum, ut hìc habet, valet idem, ac *vincor*, *ſuperor*, cujus exempla frequentiſſima ſupervacaneum foret adducere. Quare ſic locum tranſtuli in hanc ipſam ſignificationem: *quin imò neceſſe eſt, ut vos in iſtos illiſi, veluti in Syrtes infeſtas, diriſſimaſque, illorum fluctibus obruamini &c.*

Pag. 14. C. Οὐκ ὢ &c. μηδὲν λέγει πρὸς χάριν, ἀλλὰ τὸ βέλτιστον ἀεὶ, καὶ τῷ πολίτῃ τὰ πολιτείαν προαιρέσεται, ἢ πλέονι ἡ τύχῃ κυρία γένηται, ἢ αἱ λογισμοὶ, τούτων δ' ἀμφοτέρων ὑπεύθυνον ὑμῖν ἑαυτὸν παρέχει, ὅπερ ἐστὶν &c. Wolfius: *qui verò &c. nihil ad gratiam loquitur, ſed ſemper utilitatem ſpectat, & eam gerendæ Reipublicæ rationem eligit, in qua Fortuna magis, quàm ratio dominatur; & tamen haud recuſat, quò minus utriuſque à ſe rationes repetatis, hic demum vir fortis.* Si τὸ ᾧ accipiatur pro dativo fœminini Relativi, *quæ*, & ad πολιτείαν referatur, Wolfii expoſitio, ne latum quidem unguem aberrat à græcis verbis. Verùm hoc pacto malè ſibi cohæret ſententia, nec ſenſus hujuſmodi ferri poteſt. Optimus Civis deſcribitur ab Oratore, qui ſalutem quærat Reipublicæ, ejuſque utilitatem rebus omnibus anteponat. Huic autem non bene convenit elegiſſe eam ipſius gerendæ Reipublicæ rationem, in qua fortuna magis, quàm Ratio dominatur. Id enim longè eſſet à prudentia boni Civis, & Civitati damnum afferret. Nec dici poteſt hanc ideo cæteris prætuliſſe, ut ſuo ſtudio curet, aut avertat Fortunæ vulnera. Melius enim proſpicitur publicæ ſecuritati, cum à rebus gerendis omnino caſus excluditur. Puto igitur τὸ ᾧ transferendum eſſe *quò*, præſertim quod conjunctum habet comparativum πλέονι, & ita apud Græcos uſitatiſſimum eſt. Ut verò aptiùs oratio connectatur ſubintelligendum arbitror ἐν ᾧ, quod aliquando Demoſtheni familiare eſt; cum autem iſtud ἐν ᾧ in aliquibus optimæ notæ editis codicibus habeatur; in aliis ᾧ dumtaxat, utrumque hoc loco adoptandum eſſe, & ſcribendum ἐν ᾧ ἢ πλέονι &c. Hac utique ratione aptiſſimè eruitur Demoſthenis ſenſus. Siquidem eſt optimi, ac fortiſſimi Civis eam capere normam adminiſtrandæ Reipublicæ, in qua, quò magis caſus, quàm Ratio poteſt, tamen pro quocumque eventu ſe vadem, atque obſidem præbet. Utraque ſententia inter ſe plurimum differt. In prima enim Civis ille videtur iſtam velle, ac ſponte ſequi perniciosam formam Reipublicæ. In alteram jam adeſſe arbitrari; & cum vitari nequeat ipſam prudenter moderari, & ad rectum iter dirigere. Quamobrem ita locum ſtudui explicare. *Qui &c. adminiſtrandæ Reipublicæ eam ſibi normam delegit, in qua quò magis caſus, quàm ratio moderatur, pro quocumque tamen eventu ſe vadem præbet, ſeſeque in diſcrimen offert, hic profectò Civis &c.*

AD PHILIPPI EPISTOLAM.

Καὶ τὰ περὶ Φωκέας διῳκήσατο. Wolfius: *& Phocenſe negocium confecit.* Διοικέω pro *conficere* nunquam propriè accipitur, ſed pro *adminiſtrare, inſtituere, decernere*; aut alio ſenſu pro *ſeorſim habitare.* Si verò à Wolfio generaliter, vagoque aliquo ſenſu deſumptum fuit, rem geſtam nominatim à Demoſthene expreſſam prætermiſit. Igitur ego: *Phocenſe bellum ſibi arripuit adminiſtrandum.* Pag.117. C.

Τὸν δ' ἀφεστῶτας τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρὸς αὐτὸν ἄγων, καὶ τῷ ἐκείνων συμμαχίαν παραιρούμενος. Wolfius: *& Legationes è Peloponneſo ad ſe trahit, ipſiſque præſidia Sociorum eripit.* Συμμαχία non dicitur, quod ſciam, pro Sociorum præſidio; at ſemper pro *Societate in bello*, aut *fœdere*, & *Armorum conſociatione.* Ita enim hiſtoriæ congruit, ut in hujus generis adnotationibus. Proinde ſic verti: *Peloponnenſium ad ſe Legationes traducit, eorumque percuſſa inter ſe fœdera rumpit, diſſociatque.* Pag.118.B.

Παρά τε γὰρ ὑμῶν προγόνων ἐκ πλείονος χρόνου περειλήφαμεν τῶν ἡγεμονίαν ἀ τούτου μόνον, ἀλλὰ, συνεδόντι φάσαι, πάντων ὑμῶν ἐν Μακεδονία βασιλεύσαντων. Wolfius: *principatum enim à Majoribus nos accepimus longo tempore, non anteiſtum dumtaxat, ſed ut breviter dicam, ante omnes Macedonum Reges.* Non iſtud habent verba græca, ſed quod Athenienſes obtinuerint excellentiam authoritatis, & dignitatis ſupra Philippum, omneſque Macedonum Reges. Ἡγεμονία propriè ſumenda eſt. Converti ego: *nobis enim repetitâ longiùs memoriâ Majores noſtri dederunt, ut non huic ſolùm auctoritate, ſed omnibus, ut uno verbo dicam, Macedonum Regibus excelleremus.* Pag.118.C.

Καὶ τὴ Δίᾳ πρὸς τούτοις ὑμῶν παρ' ὑμῶν ῥητόρων τινὲς, οἱ τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς οἴκαδε λαμβάνοντες ἐκ αἰσχύνονται &c. Wolfius ad verbum vertit: *atque adeo Mediuſfidius noſtrorum Oratorum quoſdam, qui dum largitiones illius domum recipiunt &c.* Suſpicior Demoſthenem hoc loco mordere voluiſſe Oratores illos, qui ſecum ad Philippum profecti fuerant, Aſchinem præcipuè, quos donis Philippus emerat; proinde ſententiam latiùs explicans ſic tranſtuli: *ac præterea Mediuſfidius aliquos Oratorum noſtrorum, qui à nobis illuc profecti, ſuſceptiſque muneribus Domum redeuntes turpe non ducunt.* Pag.120.A

DE ORDINANDA REPUBLICA.

Ἴν' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταῦτα, ἅπερ νυνὶ συμβαίνει, τὸς στρατηγὸς κρίπτε. Καὶ περὶσπ ὑμῖν ἐκ τῶν πραγμάτων, ὁ δεῖνα τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα εἰσηγγειλεν, ἄλλο δ' ἀδίκ. Wolfius: *& non Athenienſes eadem, quæ hactenus, uſueniant, ut duces in Judiciis vexetis, & hic tandem ſit negotii totius exitus: iſte iſtius filius iſtum accuſavit.* Quod evenerat antea, quod- Pag.124.A.

que fugiendum Demoſthenes adhortatur non erat, quod in Judicium Duces vocati ab Athenienſibus fuiſſent; ſed contra, quod nullum de ipſis Judicium inſtituiſſent. Id ſibi præferunt verba græca, præſertim cum deſit illud ἵνα, *ut*, à Wolfio inductum, ut hanc ſententiam eliceret. Vult enim Orator, ut exercitus arbitrio Imperatoris permittatur, atque, huic detur libera agendi facultas. Ad refrenandam verò ejuſdem ſocordiam, aut improbitatem, & ne accidant, quæ prius, ſeverum de ipſorum geſtis Judicium fieri. Culpa ſiquidem rei malè geſtæ non erat militum, ſed Imperatorum. Atque juxta hanc ſententiam, quod ſequitur περιεῖναι interpretandum puto, non quod hic ſit exitus totius negotii, ut Wolfius habet, ſed ut hoc ſibi ſolùm faciendum ſervent Athenienſes. Igitur ſic ego locum verti: *hujuſmodi autem Copias Imperatoris arbitrio permittite, at ſimul, ne quibus nuper clamitatibus aſſiciamini, ſeverum de Imperatoribus Judicium reddite, iſtamque unam totius rei curam facite vobis reliquam, quis nempe cujus hominis filius cui Duci diem dicat, nec quicquam ultra.* Cum tamen non rarò Duces in Judicium vocati fuerint, rem dubiam relinquo.

Pag. 1ad. C. Καὶ μηδὲν δεῖν Ἑλληνικῶν περιεργάζεται, ὅπως ἔχει. Wolfius: *ſecuri quomodo cum Græcis ageretur.* Περιεργίαν curioſitatem, ſolicitudinem, non ſecuritatem habere ſignificat. Quare verti: *nullaque vos, quomodo ſe habeant, græcarum rerum teneret ſolicitudo.*

Pag. 1ad. D. Ὑπὲρ αὐτῆς τῆς προαιρέσεως. Wolfius *pro inſtituto noſtro defendendæ libertatis.* Ego: *pro inſtituti diſſimilitudine.* Inſtitutum hoc loco accipi debere pro ipſa forma Reipublicæ, ex integra verborum complexione manifeſtò apparet.

Pag. 1ad E. Τούτων καιρὸν εἶναι νομίσαντες. Wolfius: *ut hæc opportuna eſſe arbitremini.* Ego: *ea conficiendi nunc dari tempus idoneum, atque opportunum.* Mendum hoc loco nec indiget explicatione.

Pag. 1ay. C. Ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φαῦλοι ἡγεμόνες, πολλοὶ, καὶ ἄποροι, καὶ ἀόπλοι, καὶ ἀσύντακτοι, καὶ μὴ τὰ αὐτὰ γινώσκοντες ἦτε. Wolfius: *ſi vos Athenienſes, malè educati, multi, & inopes, & inermes, & incompoſiti, neque eodem modo animati ſitis.* Non dubito, quin τὸ πολλοὶ pro vili plebe accipi debeat, veluti apud Latinos *multi* pro *malis*, & nullius pretii hominibus dicitur elegantiſſimè, ut apud Terentium, alioſque; cum deriſione hoc loco pronunciatur. Φαυλῶν ἡγεμόνων Wolfius benè vertit, *malè educati*, verùm cum conjungatur τῷ πολλοὶ, fortaſſe ἄγαν pro *æſtimo* ſumi debet; ſicuti μὴ τὰ αὐτὰ γινώσκοντες à Wolfio converſum, *non eodem modo animati*, reprehendi nequit; ſed habitâ ratione ad ea, quæ infra ſubdit de prætermiſſa ipſorum Athenienſium admonendorum cura, melius fortaſſe redditur *iſta ignoratis*. Igitur ſic locum tranſtuli: *cum vos, Athenienſes, inopiâ fracti, nudati armis, nulloque in Civium ordine conſtituti, vilis plebecula, & veluti ſentina Urbis reputamini, & has injurias ignoratis &c.*

Pag. 1ad. D. Ἐγὼ δ' οἶδα, ὅτι ταῦτα ἅπαντα ὑμῖν τὰ δικαστήρια ἀεὶ πρὸς ἀλλήλους διαφόρως ἐσὶ κατὰ. Ἐν δ' πόλει ὁπλοις δεῖ κρατεῖν ἀεὶ ἐχθρὸν. Καὶ διὰ τοῦτον ἐσὶ ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας. Wolfius: *ego verò ſcio iſta Judicia privatis controverſiis dijudican-*

candis, & dirimendis esse comparata, & ex æquo servire omnibus: hostes autem armis superandi sunt, & in his consistit salus Reipublicæ. Orator dixerat ab aliquibus in administrandis Judiciis bonum poni Reipublicæ. Dictum tenet hoc loco, eique alterum opponit, ut patet ex particulis μὲν, δὲ, & ait in foro lites dirimi, armis autem hostes superari. Ad verbum: quod hæc Judicia sunt vobis communia (idest parata; quod enim commune est, patet omnibus) dirimendis inter vos litibus. Proinde converti: *non equidem ignarus sum, in foro lites inter vos invicem dirimi, Judicia committi; at simul novi, hostes vi solùm, atque armis vinci, armis salutem Reipublicæ retineri.*

Αὖ δ' ὑμεῖς δὶ ἀνδρῶν ὑμῶν ἕκαστα πράττητε, τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις ἅπαντα περὶ ἔργων αὐτῶν, ὅτῳ γε τῆς ἐκ τούτων τιμῆς ἕξετε. Wolfius: *at si per vosmetipsos egeritis omnia, se ut operum ipsorum, sic & præmiorum, quæ illa sequuntur, æquam cum cæteris partem habiturum prævidet.* Nec verba, nec sensum exprimit. Demosthenes orationem prorsus convertit ad populum, nullumque ad eum Ducem, quem supra, respectum habet; quin & nullum ejusdem in verbis istis vestigium patet. Sensus etiam, si hoc pacto accipiatur, foret ineptus. Quis enim dicat Imperatorem æquam in bello operum partem cum cæteris habere? Rursus τὸ ἕξετε, quod est secunda persona in plurium numero, bene cum ipsis Athenienſibus, nunquam cum Imperatore copulari potest. Sic igitur transferendum esse putavi locum istum: *quod si quicquid gerendum est, per vos ipsi gerendum suscipieretis, parem cæteris ut operum laborem, ita & gloriam utique consequeremini.* Pag.126.A.

Οὐκ ἴσα τοῖς νῦν στρατηγοῖς ἀγαθὰ εἰργασασμένοι. Wolfius: *qui res longè clariores, & utiliores, quàm hi nostri Duces gesserant.* Ironiam omisit, quæ quidem cum gestu oris pronunciata ornat, augetque orationem. Quare servandam duxi, atque ita locum transtuli: *pleroſque alios vestris bisce Imperatoribus facinorum fortusse magnitudine non comparandos.* Pag.ead.C.

Ἀλλ' ὡς οὐδὲν ἀνδρῶν κρείττους ὄντας ἢ ὑπερτείμων. Wolfius: *neque (ut qui nulla re populo præstantiores essent) exquisitis eos afficebant honoribus;* Profectò Duces illi longè omnium præstantissimi erant, quamobrem summis illos laudibus Orator ibidem celebrat; sed quamvis præstarent cæteris, populus tamen eos nolebat perpetuis honoribus (puta æneis simulacris, quorum supra meminit) supra reliquos Cives extollere. Illud ὡς verti debet *veluti*, non *ut* pro *utpote quia*, & fortè etiam Wolfius pro *veluti* usurpavit, sed hoc loco *ut* obscurum manet. Ad verbum: sed veluti ipſi non præstarent, populus extraordinariis illos honoribus non est prosequutus. Retento sensu, paulùm ego verba detorsi, ut clariùs, & elegantiùs hanc cum superioribus sententiam connecterem: Verti igitur: *sed ita summis honoribus exceperunt, ut publico monumento nihil ipſos præstare cæteris sempiternæ hominum memoriæ consignarent.* Pag.ibid.

Τὰς δὲ δὴ πολιτικὰς δωρεὰς, ἃς ποτε καλὰς ἐδίδοσαν, ἢ ὑμεῖς οὐκ ὀρθῶς. Τὰς δ' ἄλλ' ξένων, πῶς; Wolfius: *quin etiam civilia dona, ut illi pulchrè largiebantur, sic vos non rectè. Peregrina porrò munera quomodo illi distribue-* Pag.ead.D.

buebant? Non ſanè peregrina munera, ſed Peregrinis munera quomodo diſtribuebant? Exempla deinceps affert hujuſce rei. Omitto adnotare mutata verborum tempora. Sic ego: *igitur Majores noſtri ſua Civibus beneficia rectè, atque ordine; vos perversè, ac perperam tradidiſtis. Peregrinis autem qua ratione?*

Pag. 127. B. Οὐ πλείω χ᾽ ἢ χίλια, ἢ πεντακόσια τάλαντα ἀνήλωται μᾶλλον εἰς τοὺς τῶν ἐλλιμένων ἀπόρους; Wolfius: *an non amplius mille & quingenta talenta in Græcorum Mendicos fruſtra profudimus?* Orator ita videretur eleemoſynam cogitaſſe, quo nihil abſurdiùs. Adnotat idem Wolfius Mendicorum nomine Demoſthenem milites intellexiſſe, quaſi gens eſſet paupertate laborans. Verùm cur hoc inſueto epitheto, veluti notiſſimum eſſet, eos demonſtratos opinemur? Ego potius amentes Græcos indicaſſe arbitror. Ἄποροι enim perſæpe, etiam ſine γνώμῃ adjectione, pro ſtulto uſurpatur. Vocat autem hoc ipſos jurgio, quiâ non una Civitas Græcorum fuit, quæ invocatos à ſe Athenienſes deinde deſeruerit, irritaſque reddiderit ipſorum expeditiones. Ego igitur: *nonne fruſtra millies ultra quingenties talentum exhauſimus ad amentiam Græcorum expeditiones?*

Pag. 128. C. Οὓς ὃ ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα. Οὗτοι νῦν ἐν τῇ εἰρήνῃ ἀπολωλασιν; Wolfius: *an nos, quos in bello ſocios nobis adjunximus, hi pacis tempore perierunt?* Τὸ ὅτι non refertur ad συμμάχους, ſed ad eos, qui Rempublicam adminiſtrarunt, quique ſocios illos perdiderunt. Exponitur enim hoc loco non quid mali accidit, ſed quod malum adminiſtratores illi fecerunt Civitati. Igitur ego: *nonne Sociis, quos eramus per belli occaſionem lucrati, conſtabilita pace dimiſſis, Rempublicam iſti deſpoliarunt.*

Pag. 128. D. Νῦν ὃ δημόσια μὲν ἡ πόλις ὑμῶν τὰς ὁδοὺς ἀγαπᾷ κατασκευάσασα. &c. ἰδίᾳ δ᾽ οἱ περὶ κοινῶν &c. Wolfius: *nunc verò Urbi noſtræ, ſatis eſt, publicè vias munire &c. Privatim autem qui publicum aliquod munus &c.* Ita non ſatis exprimitur Oratoris ſenſus, qui τὸ δημοσίᾳ opponit τῷ ἰδίᾳ. Quare hoc pacto apertiùs explicari ſenſus mihi videtur: *nunc autem Civitas, quod in publicis rebus adſplendorem attinet, & viis munitis &c. contenta eſt. Privatim verò qui Magiſtratus.*

Pag. 128. C. Ὅλως ὅ ὅταρ οἱ πολιτευόμενοι παρῶσι πρὸς ὑμᾶς ὑμεῖς αὐτοὺς, ὅταν βούλωνται, παύσασθαι. Τοῦτο τῷ ὑμῖν περιέστηκε. Wolfius: *denique idem vobis, quaſi lege talionis uſuvenit, quod his, qui ubi ſemel apud vos ad gerendam Rempublicam acceſſere, poſt cum vellent, recedere ab eadem non audent.* Quid non monſtri in hac explicatione continetur? Inducit Orator hanc ſimilitudinem, ut quibus apud vos ſemel ſuſceptam Rempublicam, deſerere, cum volunt, non licet; ita vobis fas non eſt, olim deſumptam Græcorum adminiſtrationem, tutelamque è veſtra voluntate dimittere. Proinde ſic locum reddere conatus ſum: *omnino ut qui apud vos Magiſtratum gerunt, ſuoſque impendunt labores in adminiſtranda Republica, jus iis non eſt ab ea, cum volunt diſcedere; ita vobis non licet totius Græciæ clavum deſerere &c.*

JOAN-

JOANNIS VINCENTII LUCCHESINII

Ad ſuas in Demoſthenem hiſtoricas Annotationes.

PRÆFATIO.

RÆCIA perilluſtris olim, & celeberrima, ſi Regionis fines inſpicias, anguſtos habuit; Si decus nominis, Civium ingenia, rerumque geſtarum gloriam, totum longè, latèque ſplendore, atque amplitudine ſua terrarum orbem implevit. Nam undique pelago circumfuſa à Borea ſolùm Thraciæ, atque Illyrii parte claudebatur. Accedebant Inſulæ quotquot per Æggum, & Jonium mare circumjacent. Quarum maximæ Creta, Siciliaque ſæpius armis à reliquis Græcis tentatæ, nec unquam domitæ ſuis aut Regibus, aut Magiſtratibus obtemperabant. Reliquæ, potentiorum plerumque præda, vel patrimonium. Ferax magis hominum, quàm frugum cum tantæ alendæ multitudini non ſufficeret, innumeras gentes in oppoſitum Aſiæ litus, extremamque Italiæ partem effudit; quę & ſedem per ea loca domicilii ſtabilem collocarunt, & iis terris, leniendo Patriæ deſiderio, cognata ſuo generi nomina Joniæ, Doridis, Æoliæ, magnæque Græciæ dederunt. Hinc tamen amplificatum potius nobiliſſimæ gentis decus, quàm vires auctæ; cum nihil inde ad reliquam Græciam momenti, aut quàm leviſſimum; æquè verò ad finitimas nationes humanitas omnis, morum diſciplina, ſanctiſſimaque adeverint Jura. Colonias demum quaquaverſum deduxit, alias ad levandas plebe Civitates; alias ad Imperii præſidium, aut ornamentum. Itaque his finibus quicquid eſt græci nominis continebatur. Fama verò clariſſimæ gentis non aliis, quàm quibus orbis terrarum concluſa fuit. Siquidem nihil eſt, quo ſplendor animi, Civium decus, majeſtas populi propagari poſſit, quod illa amplexata non fuerit, diligenter non foverit, ad extremos humanarum virium terminos non perduxerit. Scientias ne vultis commemorem? Eas partim funditùs invenit, partim ab Ægyptiis, Phœnicibuſque acceptas luculenter auxit, cunctas monumentis ampliſſimis illuſtravit. Qua quidem in re mihi ſuarum laudum ea maxima videtur eſſe, quod cum tanta defluxerint ſæcula à Græcorum in ſtudio literarum induſtria, nemo tamen in unaquaque diſciplina, ipſorum propemodum præſtantiam ſuperaverit, vix pauci attigerint. Nam ſi memoriâ ſingulas percurramus, ſeu quæ ad mulcendos, commovendoſque animos pertinent,

nent, quis Homero, Sophocli, quis Demostheni, Isocrati, si Tullium excipias, suavitate, inventis, vi, facundiâ antecelluit? Sive quæ ad evolvenda Naturæ arcana, quis ingenio, & doctrinâ Archimedem, Apollonium, Democritum, Aristotelem vicit? Curandæ animorum valetudini, in tantis præsertim pietatis tenebris, nemo Platone, aut Zenone, cæterisque illis à Socrate principe; corporum, Hippocrate excellentiorem navávit operam. Denique in tuenda veri Numinis religione quis unquam Græcos Patres, parum abest, ut dicam (dummodo à Sancto, eximioque discedas Augustino) acumine, eruditione, sacrarum Literarum intelligentiâ transgressus est? Quod si Artes dicam ingenuas, quid fingendo Græcia potuerit, nam de Pictura legimus, ostendunt Signa, summâ bonarum artium fœlicitate ab immani temporum injuria, à sæviori Barbarorum fœditate vindicata, sic ad vivum expressa, ut ipsorum pulchritudinem Natura vix conando consequatur, Ars imitando jamdudum assequi desperaverit. Illa Divorum templis, illa publicis, privatisque ædificiis elegantiam dedit, atque ornamenta, quæ deinceps ad perpetuam beneficii memoriam de suæ gentis nomine sunt nuncupata. Prima docuit Majores nostros, mare navibus ingredi, prima fidibus canere, instruere, & firmare corpora honestis exercitationibus. Age verò quæ gens, quæ natio calluit magis, magisque exercuit prudentiam rerum civilium, aut militarium. Diversis populorum suorum ingeniis, diversas Reipublicæ formas adeo sapienter accommodavit, ut cum invicem conferimus ipsorum mores, variaque adhibita moderandarum Urbium institutа, nemo satis divina Solonis, Licurgi, aliorumque Legumlatorum ingenia mirari possit. Quid illa, quæ fortasse vix aliquis animadvertit, jus, æquitatemque, ad retinendam inter homines societatem, certis limitibus definisse, sapientissimis legibus excitasse virtutum semina, compressisse vitiorum; quæ leges Romam translatæ, datæque deinde universis gentibus tanto successu viguerunt, ut stet adhuc politiorum hominum genus, ac, puto, perpetuò stabit græcis præcipuè legibus observandis. In bello autem qua virtute Græcia non floruit? Externa solùm commemorabo, nam quæ gessit domestica, habent quidem strenuitatis laudem, sed laus ista, quantumvis splendida, amplissimaque, civilium discordiarum sordibus obsolescit. Enimvero si in decernendo, suscipiendoque bello requiritur alacritas, & magnitudo animi; si in gerendo labor, ac fortitudo; si in conficiendo, nullo fortunæ casu fractus vigor; bellum Trojanum adversus maximum per ea tempora totius Asiæ Imperium ab universa Græcia conflatum, deletàque Trojà finitum post decem annos; Persicum primum ab Athenienſibus uno Marathonico prælio profligatum; Persicum alterum contra incredibilem triremium classem, innumerasque propemodum bellatorum Copias ab ipsis Athenienſibus, Lacedæmoniisque cum reliqua Peloponneso, ac paucis aliis terrâ, marique gestum; navali ad Arthemisium, Salaminamque; terrestri ad Platæam, & Mycalem pugnâ biennio debellatum; plura denique à Siculis Carthaginenſia, quibus omnibus tantæ Carthaginis, &

Per-

Persarum vires confractæ sunt, commonefaciunt, quid illarum virtutum gens ista, quid animi habuerit, quantùm sese militari gloriâ condecoraverit. Quod si de scientia bellicæ disciplinæ habeatur sermo, nemo quidem peritus, idemque bonus, ac prudens rerum æstimator inficiabitur, quicquid fere cunctarum gentium Historia dignum Posterorum memoriæ tradit admiratione, id omne jampridem Græcos vel non leviter adumbrasse, vel gravibus impressum vestigiis percurrisse. Nam quæ ipsorum calliditas in collocandis, aperiendisque insidiis? Quæ industria in occupanda locorum opportunitate. Quæ solertia in Castris metandis, communiendisque? In defendendis, atque oppugnandis Urbibus (ut aliquid in unaquaque re cursim afferam, plura deinceps, ubi se dederit occasio, relaturus) laudantur oppositæ invicem munitiones, novæ lædendi artes, militum vigilantia, labor, constantia? Quid horum defuit in Platæarum obsidione acerrima, diuturna? Non immanes substructiones, non machinæ, non eruptiones; terra, arbores, aqua, ignis, ventus ipse ad inferendam cladem adhibitus. Mantineensis pugna quid artis non habuit in explicando exercitu, quid non in collocandis Ordinibus sagacitatis? Inclinat Lacedæmoniorum acies, subsidiariis militibus confirmatur; aperitur subductis Cohortibus, mittuntur qui spatium occupent; videt se ab hostibus circumveniri, producitur, ut latus contegat. Prælium navale ad Salaminam quæ non præbuit exempla fortitudinis, dexteritatis, consilii? Sinus eligitur ad decertandum impeditus, angustus, ne se Medorum naves explicare possint. Uno, eodemque dolo retinentur socii, ne statim fugam arripiant; hostes, ut manus conserant, inflammantur. Pugnatur incredibili animorum, & virium robore. Laborat mole suâ Persarum Classis, turbatur, æstuat, confunditur, nec aliâ re magis, quàm potentiæ ac nominis famâ se tuetur. Græcorum, agilitate, ordine ubique præsens rostro ferit, detergit hostium remos, retardat fugam, milites conscendunt, naves deprimunt, vincunt. Atrox alterum in Syracusarum portu quo caruit unquam splendore militaris gloriæ? Maximum triremium numero; bellicis machinis memorabile; casu, & fortuna varium; horrendum extremâ utriusque partis decertatione pro vita, & libertate. Jam verò, ut de suorum quoque Imperatorum virtutibus quidpiam loquar, quis in omni ætatum memoria aut Leonidam fortitudine superavit? quo Duce, & commilitone perexigua ferocissimorum virorum manus ingentem Persarum cladem, fractamque infiniti exercitus audaciam pretium statuit mortis suæ, eâque generosè obitâ Cives, quid sibi in tuenda Patria gerendum; hostes, quid in oppugnanda timendum sibi foret, admonuit; aut Xenophontem militari usu antecelluit, cum per tanta rerum, ac locorum discrimina, per immensa terrarum spatia hostibus undique circumsæptus agmen vix decem millium Græcorum, qui Cyri Signa sequuti fuerant adversus fratrem, paucis desideratis domum reduxit; aut bellicæ artis præstantiâ, & magnitudine animi vicit Epaminondam, à quo recreata Thebanorum virtus, tantæque Lacedæmoniorum opes concisæ

sunt. At si verbis omnem Græcorum laudem complecti vellem, nullum facerem dicendi modum. Hæc tamen satis fuerit commemorasse, ut cum præstantissimis hisce Demosthenis Orationibus non leviter illustrandis aliquam dare operam constituerim, primo statim aspectu ante omnium oculos obversetur, cujus mihi gentis memoria repetenda sit, & ipsas annotationes perveniam luce quadam aspergere, ne sæpius eadem repetere necesse habeam. Quæ cum ita sint, alicui venerit fortasse in mentem interrogare, qua tanta vi, tantâque potentiâ Græcia de statu suo potuerit dimoveri. Non aliâ, opinor, quàm fatali quadam Civium in unaquaque Civitate; in universa Provincia, populorum æmulatione. Quippe Civium dissidio aut Urbes proditæ, aut honestiorum exilio debilitatæ; populorum discordiâ perpetui bellorum motus, clades, insidiæ, quibus diu florentissima Natio concussa, atque enervata, quin denique in Macedonum concederet potestatem declinare non potuit; cum ipsaque libertate gloriæ, & fœlicitatis decore orbata est. Principiò Lacedæmonii, gens alacris bello, atque insitâ suorum animis ferocitate, præcipuos Peloponnesi populos, Messenios, Arcades, Elæos, Corinthios, Argivos non uno contritos prælio sibi obnoxios habuere; hinc in reliquam Græciam ipsorum terror, atque auctoritas. Deinde recuperatâ ab Athenienſibus Republicâ, deletaque Pisistratidarum tyrannide, simul cum libertate virtus inclytæ gentis emersit adeo, ut Lacedæmonii post duplicem illam Persarum cladem concesso iisdem Athenienſibus maris Imperio, sibique terrestrium expeditionum reservato, principatum cum iis communicare non detrectaverint. Veriti autem, ne, cum illi prudentissimo Themistoclis consilio se toti dedissent navali disciplinæ, atque exercitationi, eamque ob rem summopere dilatassent fines potentiæ suæ, multaque agitare animo viderentur, veriti inquam, ne secum armis de Imperio, & gloria decertarent, maximum illud Peloponnesiacum bellum concitarunt, quo bello variante primùm, deinde inclinante se fortuna ad Lacedæmonios, morem iis gerere Athenienſes, datasq; accipere conditiones pacis, post illatam sibi, in Hellesponto cladem à Lysandro diris simamque famem coacti sunt. In ipsos denique Lacedæmonios, qui fœlicitatem, inflati rerum successu, moderatè ferre non patiebantur, Thebani duce Epaminonda conspirarunt, commissâque ad Leuctram pugnâ eorum audaciam tanto impetu perfregerunt, ut quamvis isti deinceps in Mantineenſi prælio atrocissimâ invicem plagâ perculsi fuerint, nunquam tamen robur illi suum instauraverint, sed utrique, veluti affectâ milites valetudine, animo potius, quàm armis inter se bella potuerint periclitari. Cum altera è tribus hisce totius Græciæ principibus reliquæ Civitates amicitia, & fœdere, prout ipsarum utilitas, ac ratio postulabat, conjungebantur. Peloponnenſes non semel experti Lacedæmoniorum asperitatem diligenter obsequio, & benevolentia prosequebantur conciliatam cum Thebanis, vel Athenienſibus consuetudinem, freti perpetua istorum cum iisdem Lacedæmoniis æmulatione. Verùm Messenii, Atque Argivi, quippe maritimi, navalem Athenien-

sium

sium vim suæ præsidium salutis reputabant. Arcades utpote mediterranei, Corinthii Thebanis finitimi, terrestribus istorum viribus se confirmabant; sed ita ut contra eorumdem, aliorumque insidias aditum sibi ad Athenienſium familiaritatem patere vellent. Theſſali Bœotis propinqui, Phocenſes contermini, ut de reliquis etiam populis quidpiam faciam, ſermonis, Athenis in Urbe Thebanorum æmula conſtituerant aram ſalutis ſuæ; Megarenſes, & quicquid Dorici generis, Lacedæmone. Inſularum cultores, quò illos potentiorum vis, beneficii memoria, odium, aut benevolentia impuliſſet, in unam, aut alteram partem inclinabant. Verùm dum ita ſinguli providere ſtudent ſecuritati ſuæ, ultimum diſcrimen, quod iis à Philippo Macedonum Rege ſubdolè procreabatur, fatali quadam incuriâ aut ignorabant, aut negligebant. Is enim cum audita Perdiccæ fratris ſui morte clam Thebanis, apud quos obſes detinebatur, fugiſſet in Macedoniam, dejectiſque competitoribus regium nomen, auctoritatemque recepiſſet, & cum provinciam, Illyriorum, Pœonum, Thracumque victoriis afflictam, ac profligatam, redactis iiſdem hoſtibus in poteſtatem, quamplurimùm recreaſſet, in reliquam Græciam cupiditate, atque animo ferebatur. Sed quam armis domari à ſe non poſſe intelligeret, dolo, & cunctis artibus pertentabat. Siquidem alios captioſis beneficiis delinire, minis alios perterrefacere, Urbes factionibus debilitare, proditores ubique ſtipendiis conducere. In hoc rerum græcarum ſtatu acceſſit Demoſthenes ad Rempublicam, quæ tunc è ſuperiori calamitate, ex illaque procella temporum luculenter emerſerat, ac maris opportunitate, opum affluentiâ, Civium induſtriâ non parum ad ea quoque tempora dignitatem ſuam tuebatur. Cum igitur veluti in vigilia poſitis ſenatoria, ad hanc ipſam dignitatem retinendam conſpexiſſet, id unum curandum maximè, atque enitendum, ut unaquælibet græcarum gentium in ea, qua tunc eſſet, rerum ſuarum conditione permaneret, ita ſua conſilia moderatus eſt (quod oſtendunt Orationes iſtæ à nobis traditæ latinis literis) ut ſi quæ ipſarum armis, ac vi obrueretur, vehementer ad eam ſuis opibus ſublevandam Athenienſes incenderet; ſi nimium caput extollere conaretur, deprimendam ſuaderet. Præſertim verò Cives ſuos, omnemque Græciam contra Philippum acuit, quem vi, fraude, inſidiis augeri quotidie magis animadverteret. Et ſanè tantùm facundiâ valuit, atque arte dicendi, ut currentem illius Fortunam diu retinuerit, & niſi adverſo Marte pugnatum foret ad Cheronæam, tanquam injecto fræno penitus cohibuiſſet. Quo prælio cum graviter vires clariſſimæ gentis conciſæ fuerint, non ei licuit amplius, quin coiret cum Rege ſocietatem, eidemque publica auctoritate (quod ille jamdiu exoptaverat) bellum daret adverſus Perſas, fugere, ac detrectare. Verùm id muneris, quo ampliſſima armorum poteſtas continebatur, Philippus Pauſaniæ paricidio immaturâ obitâ morte nequaquam geſſit; Sed Alexandro viam patefecit illuſtrem, ad hanc ipſam Græco nomine ſuſcipiendam expeditionem, qua quidem Aſiaticum delevit Imperium, & patris gloriam ſplendidiſſimo rerum geſtarum deco-

recentiores illatas Perſis injurias, eaſque nuper à Charete cumulatas cum nemo Athenienſium ignorare poſſet, rumor apud ipſos Medici mox ingruendi belli non parum augebatur. Quod tamen illatum non fuit. Puto enim Artaxerſem Pharnabazi detentum tumultu, qui adhuc manebat Anno quarto hujus Olymp. 106., non potuiſſe Athenienſes ulciſci, aut cum ſibi aliquo modo fuerit ſatisfactum, noluiſſe; quod libentiùs amplector non levi ductus conjectura. Quippe Diodorus eſt Author, Pharnabazum [g] hoc ipſo anno quarto, Charetis, qui adhuc navium Præfectus per ea maria navigabat, opem denuo poſtulaſſe, eaque denegata ad Thebanos confugiſſe. Dediſſet autem vel ipſa jubente Republica Dux fortiſſimus, ſi nondum iſta commovendi belli ſuſpicio deferbuiſſet. Miror Sigonium virum clariſſimum in Libro, quem de Athenienſium temporibus ſcripſit, affirmaſſe, Pharnabazum hoc eodem Anno contra Regis Satrapas bellum geſſiſſe Charete Athenienſi, & Pammene Thebano Ducibus, cum Diodorus, cujus ille authoritatem ſequitur, Charetem [h] non hoc anno, ſed hujus, ut diximus, O. 1. Pharnabazo ſuppetias iviſſe dicat. Sic enim ſcribit: ἅμα ὑ τύτοις φρατρομένοις Ἀρτάβαζος (Φαρνάβαζος emendari debet, niſi utrumque nomen Perſarum lingua unum idemque valeat) ἀποστάτης ὢν τῦ Βασιλέως διεπολέμει φρὸς τὺς ἀποσταλέντας ὑπὸ τῦ Βασιλέως Σατράπας εἰς τὴν πόλεμον. Καὶ τὸ μὲ φρῶτον συμμαχόντος αὐτῷ Χάριτος τὸ Ἀθηναίων στρατηγῦ ἐξρωμένος ἀντετάττετο τοῖς Σατράπαις. Ἐπέιτα ὑ ἀπελθόντος, μισθοῖς ὕστερον τὺς Θηβαίους συμμαχίαν αὐτῷ πέμψαι. Οἱ δὲ Παμμένη στρατηγὸν ἑλομένοι, τῷ δόντες αὐτῷ στρατιώτας πεντακισχιλίους, ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ἀσίαν. *Quæ dum geruntur, Pharnabazus, qui à Rege deſciverat, bello contra immiſſos à Rege Satrapas decertabat. Et ſanè, initio hujus belli cum ſocium haberet Charetem Athenienſium Ducem, fortiſſimè Satrapis adverſabatur. Quo abeunte defertus, ac ſolus Thebanos ſuaſit ad opem ſibi Societatis nomine conferendam. Hi verò Pammenem Ducem creârunt, eumque, aſſignatis quinque bellatorum millibus, in Aſiam miſerunt.* Deceptus eſt vir doctiſſimus à verbo τὸ φρῶτον, quod non ad primum hujus anni, ſed ad primum belli tempus referri debet, ut ex verborum complexu, atque è ſuperiori narratione luculenter patet.

[g] *Diod lib. 16.*

[h] *Ibid.*

Duo fuerunt Perſarum Reges proprio Artaxerſis nomine. Alter [i] Xerſis filius, cognomento Longimanus, qui anno poſtremo O. 78. Alter Darii, Mnemon dictus, qui poſtremo pariter O. 93. regnare cœpit. Tertius, de quo in hac Oratione fit ſermo, Ochus nuncupatus, unà cum Regno, Artaxerſis cognomentum accepit A. 3. O. 104. Succeſſit enim ſecundo hujus nominis, cujus præſtantiſſimi Principis leniendo deſiderio, captandoque felicitatis omine (ſumma ſiquidem populorum benevolentiâ. Imperium adminiſtraverat) Perſæ juſſerunt, omnes deinceps Reges ſuos eodem nuncupari nomine. Verùm nec valuit omen vocabuli, nam Ochus ob morum aſperitatem, iracundiam, crudelitatemque gravis Civibus. Bagoæ Eunuchi tribuni militum conſilio, Medici opera [l] veneno ſublatus eſt, necatique pariter ejus filii præter Arſetem natu maximum; Nec nomen à cæteris Regibus aſſumptum eſt. Nam Arſes

[i] *Diod l. 15.*

[l] *Ann. 111*

[m] qui

tius, opinor, ita explicari posse. Inter cæteros magistratus, qui Athenis quotannis eligebantur, fuerunt decem Oratores sorte ducti, quorum id esset muneris, ut de Republica, omnique re ad eam pertinente in Ecclesia loquerentur, acceptâ ab Ærario drachmâ, quotiescumque verba facere debuissent. Puto hujus Magistratus imaginem Venetiis retineri in iis, qui *Savii grandi* nuncupantur, ubi tamen inter amplissimos reputatur. De illo Athenienſium nos docet Aristoteles apud Scoliastem Aristophanis ad istum è vespis versum,

Αυτὸς δὲ φέρει τὸ συμπορικὸν δραχμιαῖον.

Ελάμβανον γὰρ οἱ ῥήτορες δραχμὴν, ὅτε συμπόρουν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἢ ὑπὲρ ἄλλου τινός. Ἐκ τούτου δὲ φασιν, ὅτι μισθόφορος ὢν ἡ ἀρχὴ. Κληρώτους δὲ γενομένους δέκα συμπόρους Ἀριστοτέλης φησί.

Ipse verò conſequitur patroni drachmam.

Accipiebant enim Oratores drachmam, ut Reipublicæ, aut aliarum quarumcumque rerum patrocinium ſuſciperent. Hinc patet à Magiſtratu mercedem capi. Sorte autem ductos decem Patronos Ariſtoteles ait. De ipsis quoque, utpote in quos à Judicibus inquireretur, mentio fit ab Æschine, ac Demosthene in Orat. de Corona. Ad hujusmodi Oratores publicos Legem Atticam referendam censeo, quæ de illorum ætate recensita à nobis est, ac titulo de Oratoribus continetur. Nam cum de ipsis agat, ubi de cæteris Magistratibus, non levi quidem argumento est, eos dumtaxat ob oculos habuisse, qui hoc nomine reputarentur. Quamvis autem sint Leges aliæ de fama pudicitiæ, aliisque institutis, quæ Attico Jure continentur, & ab Æschine contra Timarchum referuntur, cunctis, qui publicè loqui vellent, propositæ; id tamen non impedit, quin hoc ætatis peculiare statutum decem dumtaxat Oratores illos respiciat, quos & hac propria, & reliquis uniciuique è suggestu dicenti communibus sanctionibus libuit obstrictos esse. Immo necesse fuit. Cum enim vel in Senatu decem illi exponere deberent consilia sua, Senatoriâ quoque esse ætate opus fuit; hanc verò suo loco dicemus annis triginta definiri. Cæterum Lex Solonis à suggestu neminem arcebat, qui Concioni interesset, concessa tantùm Senioribus loquendi prærogativa. Sic enim habet. Πρῶτον μὲν τὸν πρεσβύτατον τῆς Ἀθήναιον σωφρονεῖν ἐπὶ τὸ βῆμα παρελθόντα, τὰ βέλτιστα τῇ πόλει συμβουλεύειν. Δεύτερον δὲ ἡδὴ τῆς ἄλλων πολιτῆς τῆς βουλομένων καθ' ἡλικίαν. *Primum Seniorem è ſuperiori loco prudenter optima conſulere Reipublicæ. Deinde & Cives alios, quicumque velint, ſecundùm ætatem.* Iisdemque verbis eam refert Æschines contra Ctesiphontem. Nulla hîc triginta annorum mentio. Adesse poterant in Ecclesia quotquot è Civibus annum agebant vigesimum, & Lexiarcho inscripti fuerant. Hac ætate & accedi ad Rempublicam, & publicè apud Populum Orationes haberi posse meminit Lucianus in Jove Tragœdo, ubi Momus Apollinem ex hoc more sic alloquitur: σὺ δὲ ᾧ πάνυ ἀδηϊτίνημος εἰ δημηγόρος, τραπάλαι μὲ ἐξ ἐφήβων γεγονὼς, ἐγγεγραμμένος δὲ ἐς τὸ τῆς Δωδεκαδαρχικόν. *Tu valde quidem legitimus es Concionator, qui dudum ex Ephebis exceſſiſti, & in Duodecemvirûm Civitatis libro inſcriptus es.* Ex Ephebis ad virilem ætatem annus deci-

decimusoctavus aditum aperiebat, ut ex Demosthene contra Aphobum colligitur. Ipse enim septennis à Patre relictus est: Κατέλιπε &c. ἐμὲ ἑπτα ἐτῶν ὄντα. Decem sub tutela mansit: δέκα ἔτη ἡμᾶς ἐπιτροπεύσαντες. Quo tempore dimissus è tutela, contra Aphobum tutorem Causam iuam dixit; mandaverat autem Pater in ea esse usque ad virilem ætatem: ἕως ὦ ἐγὼ ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθείω. Ad ipsam igitur superato anno decimoseptimo pervenit. Quæ cum ita se habeant, nulla difficultate orare ad Populum potuit, ut verè oravit, anno ætatis suæ vigesimo octavo. Nec quidquam negotii nobis exhibet, quod ait in Orat. pro corona: τῶ Φωκικὼ συσάντος πολέμω δι' ἐμὲ (ἐ γὰρ δὴ ἔγωγε ἐπολιτευόμλω σάφοτε) σφῶτον &c. *Conflato Phocensi bello &c. non enim tunc Rempublicam administrabam.* Nam bellum istud incœpit anno 2. O. 106. Prætore Athenis / Callistrato, quo anno vigesimus septimus Oratoris nostri agebatur.

f *Diod. lib. 16.*

3. Jam usque ab initio Bœotici adversus Lacedæmonios belli Athenienses, qui afflictæ Peloponnesiaco bello acerrimo, & diuturno Reipublicæ vires quotidie magis instaurabant, cum Thebanis se f conjunxerant; iisdemque Lacedæmoniis clade sæpius, Chabria Duce, affectis, Peloponnesi Urbes ad ineundam secum societatem, deficiendumque à Spartanis solicitaverant. Rursus & Euboœnsium, eodem Chabria g Duce, dissidia foverant, Præsidia imposuerant. Cycladum alias subegerant. Hinc apud eas gentes ipsorum fama, quod res novas moliri cuperent, laborabat. Deinde Thracicis discordiis, maritima aucupantes loca, nuper se immiscuerant. Iterum superiori anno, Phocensis belli occasione, cum istiusmodi Regionis gente, aliisque Græcorum populis fœdus, h contra Thebanos percusserant, magnisque viribus in castris fuerant. Quare & Bœotis de novandis rebus in suspicionem venerant. Denique statim ac per id temporis aliqua inter Græcos oriebatur contentio, illuc Partium alteri suppetias ibant, ut Corcirensibus, & Mantineensibus, gratiam, aut Imperium amplificaturi. Proinde non immeritò hac Oratione Demosthenes eos monet, ut sibi caveant, existimentque omnium Græcorum oculos in Rempublicam conversos esse.

g *A. 1. O. 100 Diod. lib. 15.*

h *A. 3. O. 100 Diod. eod. lib.*

i *A. 2. O. 106. Diod. 16.*

4. Quæ cum sint hujusmodi, videbitur fortasse Demosthenes nimium Patriæ decori indulsisse, dum sæpius hac Oratione affirmat, conducere Græcis omnibus Athenas esse. Quis enim credat, non eos potius delendæ Urbi daturos operam, à qua sibi maximè metuebant? At non ita res erat. Athenis quippe concussis, & labefactatis, de omni Græcia actum fuisset. Quamobrem tres potentissimi Persarum Reges, qui ad omnem Provinciam suo subigendam Imperio quàm maximè incubuerunt, Rempublicam nunc armis, nunc blanditiis pertentarunt. Nam, ut reliqua taceam, Mardonius à Xerse, post infinitam illam exercitus transmissionem, acceptamque ad Salaminam cladem, Copiis omnibus præpositus Macedonem Alexandrum k Amynthæ Filium ad Athenienses Legatum misit, qui nuntiaret: Regem tot ab iis acceptas injurias oblivisci; urbem, cunctamque regionem armis à se occupatam dimittere; aliam quacumque cuperent, unà cum libertate obtinendam offerre, si cum

k *Herod. in Uran Demo. sth. in Orat. contra Philipp.*

ipso

ipso fœdus inire vellent. Contra verò ad eos præcipuè conterendos & Darius bellum suscepit, quod Marathone profligatum fuit, & Xerses maximum illud, de quo sæpius loquuti sumus; & hujus filius Artaxerses ad Patris vindictam adversus Græcos, hanc primùm sibi viam munivit, ut magnâ pecuniæ vi Lacedæmonios ad bellum, quod Peloponnesiaci nomen adeptum est, contra Athenienses inflammaret; quin & idcirco sæpius cum iisdem Lacedæmoniis fœdere [a] se conjunxit, ut eorumdem vires contereret. Philippum verò, quis ignorat, in ea Republica sibi vi, dolo, aut beneficiis obstringenda omnem suam curam, cogitationemque collocasse. Primùm in libertatem Amphipoli restituta, amplissimisque Legationibus illam sibi conciliare studuit. Quæ sua fuerint in ipsam merita, quantaque voluntatis inclinatio, commemorat in Epistola, quam hîc Latio donavimus. Deinde potentiores Cives magnificis donis lucratus est. Quibus artibus cum non satis proficeret, nihil sibi antiquius duxit, quàm cunctos in eam Græcos solicitare; armis atque insidiis aggredi. Adeo suis hostibus in hac una Civitate totius Græciæ fortuna reposita esse videbatur. Quamquam non minus apud Græcos ipsos ea invalebat opinio. Quocirca dum confecto Peloponnesiaco bello deliberarent Socii, quid Athenarum factu [b] opus esset, Corinthiis, ac Thebanis contendentibus Urbem everti oportere, Lacedæmoniorum sententia obtinuit: neque quam in rem Provinciæ esse, eam deleri Civitatem, quæ in maximo ejusdem discrimine tam utilem navasset operam. Jamverò quæ gens Graii nominis, dum periculis involveretur, Athenienſium opem non imploravit? Imploratam quæ non accepit? Acceptæ quæ suam aliquando salutem non debuit? De singulis quidpiam dicemus suo loco. Quæ autem diximus, ne cui fidem excedere videantur, animadvertat Græciam ferè undique mari circumfundi; quapropter eidem ex unaquaque parte vel ab hostibus custodiendæ, vel auxiliis confirmandæ nihil esse magis utile, quàm rem navalem. Hac verò, maritimâque disciplinâ, sive loci opportunitate, sive Civium ingenio Athenæ longè Græcis Urbibus antecellebant, ad eamque se Themistoclis [c] divino consilio Cives se toti contulerant. Hinc tantis opibus, potentia, authoritate honestabantur; familiari cunctis exemplo, qui classibus valent, ac mari plurimùm possunt.

a *Xenoph. Hist. Grac. lib. 4. & alibi.*

b *Xenoph. Hist. Grac. lib. 2.*

c *Thucid. lib. 1.*

IN ORATIONEM.

5. NE quis de perturbato Demosthenicarum Orationum ordine me insimulet, cum videat huic à me primum assignari locum, quæ hactenus inter genuinas maximi Oratoris ad Populum Conciones duodecimum occupavit, sciat me tantæ commutationis prædem non solùm dare Dionysium [d] Halicarnasseum, qui hanc illum de Republica primam dixisse affirmat an. 3. O. 106. Prætore Athenis Diotimo, sed ipso, quod agitur, argumento me rem comprobare. Cæterum Scriptori gravissimo, sed quem inter, ac Demosthenem tantùm in-

d *Epist. ad Am.*

terceſſit temporis intervallum, eique nullum ſententiæ ſuæ teſtimonium afferenti, contra vetuſtiſſimum in m. m. ss. Cod. hujuſmodi lucubrationum ordinem non ſatis fiderem. Quod igitur argumentum habet Oratio? Id ſanè, ut à laceſſendo Perſarum Rege Athenienſes dimoveat, quem contra Rempublicam ad bellum inſtrui rumore perceperant. Bellum autem, ut diximus, parabat, Charetis injuriam vindicaturus, quam accepiſſe a. 1. O. 106. Diodorus[e] eſt Author. At verò ſub autumnum accepiſſe, dubitare non ſinunt ea, quæ prius eodem anno acciderunt: nimirum Athenienſium Claſſis idoneo tempore contra Samum, & in Helleſpontum educta; Timotheus deinde, atque Iphicrates Athenis accuſati, Magiſtratu depoſiti; Charetis denique exercitu Pharnabazi perduellio confirmata. Quæ omnia nonniſi aliquot menſium ſpatio concludi poſſunt. De hoc igitur argumento non prius haberi potuit Oratio, quàm ineunte hujus anni autumno. Sed neque poſt exactam ætatem anni tertii memoratæ Olympiadis. Per hanc enim Phocenſes, quibus opitulatum iverant Athenienſes, cladem acceperunt, & Philippus Methonem, Pagaſaſque in ſuam poteſtatem[f] redegit. Hæc autem, quæ non leve attulerant incommodum Reipublicæ, Demoſthenes ad retardandum belli Perſici ſtudium proferre in medium non neglexiſſet. Demum ſi ratio temporis habeatur, quo tot dierum itineribus ad Artaxerxem nuncius ſublevati Athenienſium auxiliis Pharnabazi, illinc Athenas Legati, Athenis ad Regem pervenire potuerunt, iſtiuſque indignatione arma cæpta fuerint expediri, compertum erit unius anni ſpatium tot rebus peragendis anguſtum fuiſſe. Quamobrem Orationis tempus ab initio hujuſce anni tertii enarratæ Olympiadis removeri nequit. Quod verò hæc omnium, quæ ſaltem ſuperſint, prima de Republica à Demoſthene dicta fuerit, argumento eſt, quod in cæteris quidpiam recentiùs geſtum narratur, ut ſuo loco adnotabimus.

[e] *Diod. lib. 16. Hiſt.*

[f] *Diod. ibid.*

6. Nihil tam familiare Athenienſibus fuit, quàm ſummis laudibus extollere Majores ſuos, qui, ut Pericles ait in ea præſtantiſſima apud Thucididem[g] Oratione τῶν χώραν ἀεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες, διαδοχῇ δι' ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦ δὲ ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. Καὶ ἐκεῖνοι τε ἄξιοι ἐπαίνου, καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν. Κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ἔσχον ἐχόμενον ἀρχὴν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡμῖν τοῖς νῦν ἀφοκατέλειπον. *Hanc ipſi regionem ſemper incolentes, eam unà cum libertate huc uſque virtute ſua per manus Poſteris tradiderunt. Quare & ii quidem ſummis laudibus celebrandi ſunt, & magis magiſque Patres noſtri, qui à Majoribus acceptum Imperium, tantâ terrarum parte, quantam nunc poſſidemus, auctum, atque amplificatum non ſine labore nobis reliquerunt.* Hujus conſuetudinis, qua ſummopere excitantur homines ad virtutem, frequentiſſima ſunt exempla in his, aliiſque Demoſthenis Orationibus, apud Iſocratem, Thucididem, Xenophontem, quin Atticos Oratores nihil ferè lucubraſſe vidimus, quod ampliſſimis Progenitorum laudibus non redundet. Verùm cum nimium celebratio iſta quotidiana in Concionibus invaluiſſet, & qui è ſuggeſtu loquebantur, prope publicarum rerum obliti, huc omnes eloquentiæ ner-

[g] *Thucid. lib. 2.*

vos

vos intenderent, ac sæpe vanis hisce declamationibus callidè aliquando omne dicendi tempus occuparent (quod utrumque reprehendit Orator noster in Olynt. 3., in ea de Cherſ. rebus, & ubicumque se offert occasio) hunc morem summo artificio improbat, ejusque ob publicam utilitatem à se præteriti invidiam non sine plausu declinare studet.

7. Quamquam dum nihil sibi de maximorum Civium laudibus dicendum statuit, hac unâ omnium præstantissimâ, quicquid earum afferri possit, complectitur. Ait enim adhuc neminem suis rebus præclarè gestis, eorumdem gloriam coæquasse. Et sanè quis Athenienſium aut consilio Themistoclem, aut Miltiadem fortitudine animi, aut belli disciplinâ Periclem, Niciam, aliosque suorum Civium superavit? Quin etiam per illorum tempora Athenæ maximè floruerunt viribus, Imperio, authoritate.

8. Nullas tum temporis Artaxerses, cum Græcis palam gerebat inimicitias; sed cum jamdiu Persarum Reges ad perdomandam Græciam aspirarent, atque isthuc non minus susceptæ in ipsam expeditiones, quàm comparata fœderibus, subsidiisque modò hujus, modò alterius Civitatis amicitia collimassent, illum Demosthenes communem Græci nominis hostem judicat non immeritò. Accedebant cum aliquibus recentes odii causæ. Nam cum Artaxerſi hujus Patri bellum decreviſſet [h] Thacus Ægypti Rex, decem à Græcis militum millia impetraverat partim publico, partim occulto populorum decreto, quos inter Lacedæmonii, quamvis ab ipso, dum Peloponnesiacum vigeret bellum, ingentia retulissent auxilia, palam Agesilaum cum mille delectis suppetias miserant. De Thebanis aliqua fieri posset difficultas, siquidem ab ipsa Xerſis expeditione arctissimo cum Persis fœdere se conjunxerant, multaque erant utriusque gentis in alteram merita. Quamobrem dum initio Bœotici belli simul cum Athenienſibus, Arcadibus, Elæisque opem ab eodem Artaxerſe postulatum miserant, Rex commemoratis Thebanorum in Persarum gentem beneficiis, Pelopidam inter cæteros Legatos præcipuis honoribus, ac benevolentia exceperat. Narravit [i] enim, eos dumtaxat ex omnibus Græcis Patri suo affuisse in Platæenſi prælio; nihil deinde mali Persis fecisse; nec se latere, nunc etiam Agesilaum bellum sibi inferentem sequi noluisse; eosque idcirco Lacedæmoniorum in se iram concitasse. Verùm si probè res expendatur, Ochus non minus istos, quàm cæteros Græcos sibi graves, atque infidos existimabat, ipsisque labefactandis æquè, ac reliquis inhiabat. Nam & eorum animos exulceraverat conditio imposita, dum hujus Pater Artaxerses pacem inter Græcos omnes composuit, Bœotiæ in libertatem restituendæ, intentatæque renuentibus malorum minæ. Quare Demosthenes in hac ipsa Oratione affirmare non dubitat, eos percupere inustam olim Græciæ injuriam, cum in Persarum partes concesserant, aliquo in istos damno inferendo detergere. Hinc pariter anno huic proximo apertè Pammenem cum exercitu, ut narravimus, Pharnabazo opitulatum miserunt; à qua se re profectò cohibuissent, nisi Regem sibi inimicum existimassent.

h *Ant. C. 104. Diod. lib. 15.*

i *Xen. de reb. Græc. lib. 7.*

9. Quamvis autem nulla Græcarum Civitatum ignoraret, odio se Medis esse implacabili, idque eorum testificatum fuisset; hos tamen sibi unaquaque magis fidos, quàm cognatas Urbes reputabat. Adeo acerbâ, diuturnaque iracundiâ inter se dissentiebant. Itaque vix dum Principum aliqua vires, aut Imperium, etsi nullo Æmularum damno, augendi suspicionem dabat, statim adversus illam cum Persis reliquæ curabant ferire fœdus, sibique minus perniciosam Barbarorum potentiam, quàm cognatæ Urbis arbitrabantur. Verùm de his hactenus. Nunc autem quos hoc loco Orator præcipuè exagitet coniiciamus. Ego equidem, & fortasse non temerè, Lacedæmonios puto. Bellum sacrum superiori anno inflammatum fuerat adversus Phocenses. Occasionem præbuerat Amphyctionum decretum, quo eorum Regionem Deo dovoverant, quem Delphis venerabantur; causati agrum Cirræum eidem sacrum, ab illis excultum fuisse, asportatâsque fruges. Pœnam subire detrectantibus, bellum communi Concilii nomine indictum. Re cognitâ Philomelus maximæ inter Phocenses authoritatis, Cives admonet, ut armis terram suam tueantur, cui redimendæ nec ipsis pecunia esset, nec permittendum impunè auferri. Agmen cogunt, templum Delphicum occupant, cum Locrensibus, qui primi vim propulsabant, decertant, vincunt. Utrique ad comparandas aliorum societates posteriori anno Græciam obire Legatos jubent. De violato Numinis Templo, spretaque Amphyctionum authoritate pœnas repetituri fœdus ineunt Bœoti, Locrenses, Thessali, Perrhæbi, aliique. Athenienses Philomelo se conjungunt, ac Peloponnensium aliqui, præsertim Lacedæmonii, qui post Leuctricam pugnam à Thebanis apud Amphyctionas accusati, quod Phebida Duce Cadmeam occupassent, cum solvere impositam sibi quingentorum talentûm, geminatamque deinde multam recusarent, injuriam vindicaturi libenter belli socios complexi sunt. Tunc igitur Athenienses, ac Lacedæmonii communi fœdere detinebantur. Verumtamen cum vetus esset inter has duas principes Civitates dissidium, quamobrem sæpius iidem Lacedæmonii Persarum amicitiam foverant, hanc eos reputare sibi magis fidam, quàm Athenienssium, Orator indicat; obscurè tamen, ne palam in suspicionem fœderatos adducere videatur.

1 *An. 2. O. 106. Diod. lib 16. Paus. in Phoc. Laco. Arcad. Messen. Elian. lib 12 var. histor. ca 63. Strabo lib 9. Athenæus lib. 6.*

10. Quod si perquiramus, qui tunc essent, quorum saluti Respublica provideret, magis magisque sententia nostra vera esse comprobabitur. Bello siquidem, quod tum solùm agebatur, Phocensium, Lacedæmoniorumque injurias ab Amphyctionibus illatas ulciscebatur. In Regis autem societatem se Phocenses daturos nemo dubitare m poterat, cum jam usque à vastata prorsus, profligataque Xersis jussu Regione sua cum Persis inimicum animum gerent. Contra, nunquam interruptâ n Athenensium consuetudine uterentur, Κατὰ τὸν Ἀθηναίων ἀεὶ χρόνον φιλίαν. Proinde nulla difficultate digitum ad Lacedæmonios Demosthenes intendit hoc loco.

m *Diod. li. 11. Herod. in Uran.*

n *Thucid. lib. 3.*

11. Idque luculentiùs patet, si ad ea, quæ hìc mirificè Orationem augent, animus adiiciatur. Nulla enim fuerant Phocensium cum Persis fœde-

fœdera; plura Lacedæmoniorum, eaque semper adversùs Athenienſes percuſſa. Nam tria Peloponneſiaco bello à[o] Tiſapherne icta ſunt, Darii Nothi nomine. Quæ deinde diſſoluta ab ipſis Lacedæmoniis, ut opem Græcis Aſiaticis contra Regem afferrent, ac præſertim Ageſilao[p] Duce, facilè nunc renovari poſſe Demoſthenes arbitratur.

o *Thucid. lib. 8. An. l. 0. 91.*

p *Diod. lib. 14. Zeno hiſtor. Græc. lib 3. ann. 1. 0 96.*

12. Denique noſtra illa de Lacedæmoniis conjectura ſuperius memorata in aperto lumine collocatur ex iis, quæ Orator ait hoc loco. Scilicet de Græcis quibuſdam, quamvis Reipublicæ familiaribus, idcirco timendum eſſe, ne fœdus cum Rege Perſarum ineant, quòd hujus viribus cupiant ſuſcepta olim privatim bella felicius inſtaurare. Nam quibus præter Lacedæmonios ex iis, qui tum temporis cum Athenienſibus ſentiebant, iſthæc Oratio aptari poteſt? Hi ſiquidem commoto adverſus Thebanos, Bœotioſque omnes bello, quod Bœoticum appellatur, primùm ad[q] Leuctra, deinde ad[r] Mantineam protriti ſunt. Cum igitur ægrè ferrent ſe totius Græciæ principes, ac prius Thebanis imperantes, ab iſtis de ſuo ſtatu, auctoritateque dejectos eſſe, quamcumque inituros viam prudenter Demoſthenes ſuſpicatur, ut priſtinam dignitatem recuperent.

q *An. 1. O. 102.*

r *An 0 104 Diod lib 15 Xeno. hiſt. Græc. lib 7.*

13. Nunc ut ſermonem vehementiùs urgeat, ad eos Græcorum exagitandos ſe convertit, qui ſuæ conſulentes utilitati, in Perſarum expeditione illâ maximâ, ac penè infinitâ Xerſi contra Græcos alios ſe junxerunt. Fuerunt iſti Herodoti teſtimonio[s] Theſſali, Dolopes, Enienſes, Perræbii, Locri, Magnetes, Melienſes, Achæi, Phtiotæ, Thebani, ac præter Thespienſes, Platæenſeſque Bœotorum cæteri. Rem notiſſimam paucis attingo. Xerſes Darii patris injuriam, acceptamque apud Marathonem cladem ulturus, cum ſeptemdecim centenis hominum millibus, quos inter millia Equitum octoginta, & cum Claſſe 1208. Navium præter onerarias in Græciam venerat. Terram, & aquam à ſingulis Civitatibus, excluſis Athenienſibus, & Lacedæmoniis, poſtulavit, pacem pollicitus, ſi darent; vaſtitatem, ſi abnuerent, minitatus. Dederunt, quos enarravi, ſuæ potius, quàm communis Græciæ ſalutis habitâ ratione. Id Theſſalos feciſſe, apertam regionem, occupatuque facilem incolentes, mirari non ſubit. At reliqui, quos Acroceraunii, Ætuſque montes aſperrimi, & confragroſi claudebant, propemodum excuſari nequeunt; cum præſertim conſpicerent Lacedæmonios, eorumque ſocios Duce Leonida Thermopylas inſedisſe, tranſitum prohibituros. De iſthoc ſolùm cum Perſis fœdere hìc agit Demoſthenes, non de privatis quarumcumque Civitatum, quæ non ad prodendam Barbaris aliquam græcarum gentium, ſed ut illorum viribus unaquæque æmulam Urbem obnoxiam ſibi faceret, ſanxerunt. Nec aliò collimare potuit, cum vel ipſi Athenienſes, quos à Græcis proditoribus ſejungit, primi Grajæ gentis Perſarum ſocietatem expetierint, ut eâ freti ſe melius à Lacedæmoniorum[t] potentia tuerentur. Cum enim fuiſſent iſtorum ope à Piſiſtratidarum tyrannide liberati, Iſagorâ, qui conciliato ſibi Spartanorum præſidio Athenis impoſito res novas moliri videbatur, cum iiſdem

s *Herod. in Clio. Diod. lib. 11.*

t *Herod. in Terpſ.*

dem præfidiariis expulſo, Sardes ad Artaphernem Regis Præfectum auxilium, conjuncto inter ſe fœdere, adverſus Lacedæmonios oratum, confugerunt.

14. Maxima ſententia, qua ſemper, qui conſulunt Reipublicæ, moderari oporteret conſilia ſua. Nihil enim pernicioſum magis, quàm magnos animos gerere, viribus non æſtimatis. Cujus rei frequentiſſima nobis præbent exempla quarumcumque Gentium Hiſtoriæ; ſed illa duo memoratu digna, Græcorum alterum, alterum Romanorum. Cum Athenienſes Alcibiadi nimium ferocienti obſequuti, [u] ſpretâque Niciæ moderatione, Syracuſanos bello aggredi ſtatuerunt, dum altero cum Lacedæmoniis detinerentur; ingenti illinc navali clade reportatâ, qua maximè ipſorum vires conciſæ ſunt. Apud Romanos C. Terentii Varronis [x] jactantia contra Fabii Maximi timidiora conſilia, Cannenſi cæde nobilitata eſt.

u *Thucid. lib. 6.*

x *Liv. Dec. 3 lib. 2.*

15. Græcos belli diſciplina, & militari uſu cunctis Aſiæ populis longè excellentiores fuiſſe adeo certum eſt, quàm quod certiſſimum. Nunquam enim cum iis juſto prælio congreſſi ſunt, quin victoriam retulerint, & parvâ quidem manu contra innumeras Copias retulerint. Tot hujus rei exempla jam adduximus, ut plura nunc recenſere laborioſi hominis eſſet. Hinc nulla in Aſia, aut Ægypto paulò nobilior exorta belli contentio eſt, quin magnis præmiis pars utraque auxilium ſibi Græcorum non conquiſierit, de quo pariter alius erit dicendi locus. At verò non ſolùm Aſiaticos omnes militari peritiâ ſuperarunt, ſed quotquot aliarum gentium, quibuſcum de Imperio, aut gloria decertaverint. Nam & ab iis Carthaginenſes, qui reliquis Africanis præſtabant, in tot Sicilienſibus prælis ſæpius devicti, ac profligati. Thraces contriti. Galli, Hiſpanienſeſque ad aliquot ſuis terris Colonias ſuſcipiendas coacti. Plura pariter Italiæ loca iiſdem Coloniis collocandis vi capta. Ipſa Romanorum bellica virtus, & diſciplina Græcis ſub Rege Pyrro ceſſiſſe viſa eſt. Quamquam deinceps poſt ſecundum Carthaginenſe bellum Græciam omnem ſummâ felicitate in ſuam poteſtatem redegerit. Nec dubito, quin etiam nondum adultâ Republicâ, ſi Romanis cum ipſo [y] Alexandro Magno, quæ Livii ſententia eſt, pugnandum fuiſſet, victores evaſiſſent; non propter Imperatorum fortaſſe præſtantiam, quæ cui Parti tribuenda foret, non facilè, opinor, definiri poteſt; ſed propter militarem ſcientiam, armorumque genus, quibus Romani Græcos, ut iſti reliquos, antecellebant. Quæ duo præſertim (ut illuc jam redeam unde digreſſus ſum) Græcis iiſdem militarem peperit gloriam. Hi enim vel viridi ætate conſuevere curſu, laboribus, fictiſque prælii exercere corpora; pœnis animum, inflictâque maximè infamiæ notâ ad obeunda pericula acuere, atque obfirmare. Quæ ſanè Aſiaticis deerant, detenti otio, deliciiſque. Simul verò in militares Ordines diſtribui; ſuum quique locum retinere; conjunctim conferre pedem, aut referre, conglobari, diduci, quo pariter uſu non parum alteri carebant, excellebant Græci, ut ex Hiſtoriarum monumentis colligitur, ac de Spartanis Plutarchum in Pelopida teſtimonium affero locupletiſſimum: καὶ τὸν πάντων ἄκρον

y *Tit. Liv. Dec. 1. lib. 9.*

ἄκροι τεχνῖται, καὶ σοφισταὶ τῶν πολεμικῶν ὄντες οἱ Σπαρτιᾶται, φρὸς ὐδὲν ὕτως ἐπαίδευον αὐτοὺς, καὶ σωιέδιζον, ὡς τὸ μὴ πλανᾶσθαι, μηδὲ ταράττεσθαι τάξεως διαλυθείσης· ἀλλὰ χρώμενοι πᾶσι πάντες ἐπισταται, καὶ ζῆλγίται, ὅσοι ποτὲ σωίηκαν ὁ κίνδυνος, καὶ καταλαμβάνει, καὶ συναρμόττειν, καὶ μάχεσθαι παραπλησίως. *Et quidem Spartiatæ, qui cunctos superant belli arte, scientiâque rei militaris, nihil diligentius edisce bant, ad nullam se magis consuetudinem conformabant, quàm ne Ordines deserent, aut solverent, aut perturbarent, sed omnes ex omni parte, ubicumque adesset discrimen, Ducum, & Præfectorum defuncti munere, detinerent, componerentque aciem, ac simul pugnarent.* Quod si quidpiam de armorum quoque genere dicatur, præstantiora gerebant Græci, quàm Asiani, sive illa respicias, quæ ad contegendum corpus inventa sunt, sive quæ ad feriendum. Primùm galeà caput operiebant, eàque ex pellibus, aut metallis. Utramque Homerus designat. Ex ære illam Menelai.

[z] Αὐταρ ἐπὶ τερφνὴν κεφαλὴφιν ἀείρας — Θῆκατο καλκείην. — *At sublimem galeam extollens, capiti Æream imposuit.* — z *Iliad.* κ *v.* 10.

Ulyssi è pelle attribuit, eamque elegantissimè ad unguem describit:

[a] . . . . ἀμφὶ δ' οἱ κυνέην κεφαλῆφιν ἔθηκε — Ῥινοῦ ποιητὴν. Πολέσιν δ' ἐντοσθε ἱμᾶσιν — Ἐντιτατο στερεῶς. Ἐκτοσθε δ' λύκοι ἔδοντες — Ἀργιόοντος ὑὸς δαμέες ἔχον ἔυθα, καὶ ἔυθα — Εὖ καὶ ἐπισταμένως. Μέσση δ' ἔνι πῖλος ἀρήρει. — . . . . . *Ipsi circa caput galeam imposuit* — *E pelle factam. Multis intus loris* — *Fortiter ligabatur. Extra candidi dentes* — *Apri, cui dentes alibi, frequentes hinc atque hinc componebantur* — *Bini, scitèque. In medio, capitis tegumentum è lana compactum aptatum erat.* — a *Iliad.* κ *v.* 257.

Deinde Thorax, duabus partibus constans, pectus, atque humeros contegebat [b], aliquando pectus solum; quem qui gestabant ἡμιθωράκιοι dicebantur. Hoc Alexander milites [c] suos uti maluit, ne tergum ferro munitum animos ad fugiendum adderet. Thoraces alii è lineis funiculis compacti, qui è liciorum compage bilices, trilicesque vocabantur. Rarus istorum usus in bello, ut Pausanias [d] monet. Quamquam Aiaci Oilei filio Homerus illum attribuit:

. . . . . Ὀλίγος μὲ [e] ἔλυ., λινόθωραξ. — . . . . . *Parvus erat, lineum Thoracem habens.*

b *Pauf. in Atticis Pollux Ono. mast.* c *Polyænus Strateg. l.* 4 d *In Attic.* e *Iliad.* β *v.* 528.

& Alexandro Plutarchus, quem scribit gessisse Θώρακα λινῶν διπλῶν, *Thoracem lineum duplicem.* Dabatur etiam militibus morbo, aut labore fatigatis, ut in Iphicratis vita Cornelius Nepos est author. Cæterùm utplurimùm ex ære, aut ferro constabant, sive in continuas laminas diducto, & Θώρακες σάδιοι Eusthatii testimonio appellabantur; sive in parvas dissecto, & binæ, ternæque corio superinductæ Thoracas διπλᾶς, καὶ τριπλᾶς, *bilices*, *triliceſque* constituebant. Rursus Κνημῖδες, Ocreæ, quę

pari-

pariter è metallorum aliquo fabrefactæ, ut eas describit Hesiodus *f* tibias operiebant.

f De Scuto Herc. v. 122

. . . . . κνημῖδες ἀρηϊχάλκοιο φαεινῆς
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα περὶ κνήμῃσιν ἔδησε.
. . . . . *Ocreas ex splendido orichalco*
Inclyta Vulcani dona, tibiis induxit.

Χειρίδες *Manicæ* muniebant brachia, & manus. Ἀσπὶς denique, *clypeus* totum protegebat corpus. Varia hujus materia, & figura. Plerumque è *g* ligno, quandoque è pellibus compacti, ut ille Aiacis apud Homerum *h*

g Pollux Onomast. l. 1. cap 10.

h Iliad. 8. v. 222.

Οἳ οἱ ἐποίησαν σάκος αἰόλον ἑπταβόειον
Ταύρων ζατρεφέων, ἐπὶ δ' ὀγδόῳ ἦλασε χαλκόν.
Qui fecit ipsi scutum varium, septem pellibus tectum
Taurorum præpinguium, octavum superinduxit æs.

Figura aut *i* rotundi, ut Argolici, ἀσπίδες εὐκύκλοι, aut quadrati γέρρα, aut oblongi, Θυρεοὶ, quod *l* portarum similitudinem ferrent. Quorum omnium imaginem nobis exhibent vetera monumenta. Iique ad hominis ferè staturam producti; quamobrem dicuntur ab Homero ἀσπίδες ἀμφιβρότου, ποδηνεκεῖς, scilicet, ut Eustathius interpretatur ἀνθρωπίνεις, *hominis staturam coæquantes*. Idque luculentiùs patet ex familiari cadavera super clypeos ferendi more. Breviores, ut Peltæ, aliique id genus, ad hos gravis armaturæ milites, quos describendos suscepimus, non pertinent. Hæc fuerunt Græcis arma, ad defensionem parata. Ad offendendum verò, lanceæ, exque vel amentatæ, ad jaculandum; vel minores, ad manus conferendas, omnes autem graves, & crassæ. Ensis demum, qui acutus, & longus. Arcus, sagittæ, spicula, hastæ, fundæ non sunt ejus generis militum, qui oplitæ vocabantur, seu gravis armaturæ, quique ut Triarii apud Romanos, robur, ac vires belli constituebant. Nam ut Romanis, ita & Græcis triplex fuit militum ordo, & sicut illi Hastatos, Principes, Triarios; hi pariter ψίλοι, πελτάσται, ὁπλῖται habebant. Ψίλοι, levis armaturæ milites, arcu, sagittâ, spiculis, fundis utebantur; aperto corpore, ne ad currendum impedirentur; nulloque clypeo, quippe sinistra manu occupatâ. Sed ubi opus foret, pedem referentes, sub Triariorum scuto delitescebant, quod egregiè ab Homero *m* describitur.

i Pollux ibid.

l Athen. l. 4. & 6.

m Iliad. 8. v. 266.

Τόξων δ' ἔντασις ἦλθε παλίντονος, τόξα τιταίνων.
Στῆ δ' ἀρ' ὑπ' Αἴαντος σάκεϊ Τελαμωνιάδαο.
Εὖ δ' Αἴας βῆ ὑπεξιφέρων σάκος, αὐτὰρ ὄγ' ἥρως
Παστάνας, ἐπεὶ ἀρ' τιν' οἰστεύσας ἐν ὁμίλῳ
Βεβλήκει, ὁ δὲ αὖθι πεσὼν ἀπὸ θύμον ὄλεσσεν.
Αὐτὰρ ὁ αὖτις ἰὼν, πάϊς ὡς ὑπὸ μητέρα, δύσκε
Εἰς Αἴαντ. Ὁ δ' μιν σακέϊ κρύπτασκε φαεινῷ.
Tendere verò nervus venit, tendens renitentes arcus;
Et stetit sub Ajacis scuto Telamonii.
Tunc Ajax subefferebat scutum, quod Heros

Con-

Conversis oculis spectans, postquam jaculatus, aliquem in turba
Vulneraverat, ille deinde cadens amisit animam;
Et ipse retrocedens, veluti puer ad matrem, se submittebat
Ajaci, qui illum scuto tegebat splendido.

Peltastæ breviora scuta, oblongas, tenuesque hastas adhibebant. Reliqui erant Oplitæ, quos disciplinâ, & armorum genere Asiaticis militibus præstare diximus. Qui siquidem Asiatici & turmatim pugnare, & nullo ordine inferre, aut referre pedem; corpus ut plurimùm non armis tegere; clypeis brevioribus, persæpe vimineis uti, longioribus, ac tenuioribus hastis, ensibus cæsim, non punctim ferientibus, ut ex Polluce, Xenophonte, aliisque literarum monumentis percipitur; quę quidem pugnantibus incommoda esse nemo prudens rerum æstimator inficiabitur. Sed illud quoque ad Græcorum strenuitatem valebat plurimùm, quod isti saluberrimo instituto, dum certabatur, arma ad defensionem parata studebant maximè conservare [a]; Asiatici, quæ ad offensionem. Cum tamen ad obtinendam victoriam prius oporteat vitare necem, quàm aliis inferre. Hinc illis infamia, gravissimæque pœnæ, si clypeum abiecissent; nullæ si hastam, aut ensem. Hinc pariter filiis ad bellum profisciscentibus illustre Spartanarum Matrum præceptum ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶν, *aut istum* clypeum refer, [b] *aut super istum* refertor. Quare ex omni parte patet græcos milites Asiaticis longè præstasse.

a *Plutarch. in Pelop.*

b *Plut. in apoph. Lac. con.*

16. Non aliud tum temporis, quàm bellum sacrum agebatur, ut diximus. Igitur iis solùm, qui stabant eo bello contra Athenienses palam se Reipublicæ hostes profitebantur, videlicet Thebanis cum reliquis Beotis, Thessali, Locrænses, Perrębi, de quibus numero nono loquuti sumus.

17. Ex hoc Demosthenis loco facile inducor, ut credam, Oratores, qui Regem bello præveniendum contendebant, Concioni spem dare, finem hoc bello Græcorum discordiis imponi posse. Si enim missâ ad Provinciæ populos legatione, commonerentur Regem ipsis imminere, abstinerent profectò à civili sanguine, atque arma contra communem hostem consociarent. Demosthenes callidè consilium istud, quod cognosceret plebi gratum, eludit, ostenditque non ideo Græcos, qui tum Reipublicæ adversabantur, fœdus cum ipsa, & cum Lacedæmoniis inituros, quia plus apud eos poterit amor vindictæ, ac vetus in Atheniense, aliosque Peloponnenses odium, quàm Persici belli periculum. Plurimæ constabant hujus odii, ac dissidiorum cum antiquæ, tum recentes causæ, de quibus in rem magis erit alibi sermonem facere.

18. Nunc examinandæ nobis sunt maritimæ, ac terrestres Atheniensium vires, quas in præsenti Orator magnificentissimè extollit. Ac primùm mirari subit, quod mille solùm equites tanti faciat. At si probè res expendatur, & cogitemus Atticam montibus occupatam, atque idcirco alendis equis minus idoneam esse, hujusmodi equitatus nequaquam exiguus existimabitur. Initiò Athenienses sub Regum imperio sex solùm supra nonaginta equites numerabant, duos videlicet per unamquamque

c *Onom.* Naucrariam, ut Pollux c refert. Naucrariæ autem octo, & quadraginta, cum quælibet Tribus in earum duodecim divideretur; Tribus verò tum solùm quatuor. Quæ turma quamvis perexigua in Marathonico prælio Medis primùm ludibrio fuit, mox terrori, ac discrimini. Iis devictis, aucta opibus Respublica trecentos equites habuit, quos deinde circa Peloponnesiaci belli tempus, quo illa maximè floruit, auxit ad mille ducentos, ut d Thucidides, & Æschines habent; hujus autem verba mox afferemus. Hic maximus fuit Athenienſium e quitatus; quem tamen, urbe tot cladibus debilitata, ad mille redactum fuisse arbitror Demosthenis ætate, cum plures non referat, atque è re sua foret rem verbis augere potius, quàm extenuare. Erat equestris Ordo apud Athenienses, ut apud Romanos, dignitatis. Ditioribus secundè Classis dabatur ab Hipparchis, & si res postularet, censebantur à Philarchis, quandoque à Senatu, qui censum æstimabant, habitum, ac vires corporis, cum quisque per se ipse mereret. e Licuit deinde ordinem retinere, ac vicarium in castris dare, cum instruendus esset exercitus. Pedestres Copiæ eo numero continebantur, quo Cives à 18. ad 40. annum, quo tempore definiebatur ætas militaris. Verùm f à 18. ad 20. castra non sequebantur, sed Atticam custodiebant, & vocabantur πεῤίπολοι *excubitores*. Unusquisque in sua Tribu nomen dabat, ut ex Herodoto, Plutarcho, Thucidide colligitur, & legibus in eos animadverti poterat, qui, cum opus foret, in militiam proficisci recusarent. Quo circa Demosthenes ait, tantam esse Reipublicæ peditum vim, quantam velit. Sed intervallo temporis labente ad otium plebe, ab ipso Peloponnesiaci belli tempore mercenariis uti Copiis plurimùm consuevit. Quod & Æpius Orator noster reprehendit, præcipuè in tertia Olynth., & Corinthii in totius Peloponnesi conventu subrident; g Ὥσπερ γὰρ Λθωνέων ἡ δύναμις μᾶλλον, ἢ οἰκεία, *mercenariæ magis Athenienſium vires, quàm domeſticæ*. Per ea tempora utriusque conditionis peditum non minus viginti novem millibus sub Signis habuerunt, ut narrat Thucidides lib. 2. h Ὁπλῖται δ' ἦσαν χίλιοι, καὶ μυριάδες ἦσαν, ἀπὸ ὅπλ. ἐν τοῖς φρουροῖς, καὶ ὅπλ. παρ' ἐπαλξιν ἐξακισχίλιοι, καὶ μυρίων. Τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλαξαν τὸ πρῶτον, ὅτε οἱ πολέμιοι ἐσέβαλλον, καὶ τε ὅπλ. πρεσβυτάτων, καὶ ὅπλ. νεωτάτων, καὶ μετοίκων, ὅσοι ἐπλίται ἦσαν. *Armatos autem millia tredecim eſſe, demptis aliis ſexdecim millibus, qui in præſidiis, & propugnaculis commorabantur. Tot enim cum ſeniorum, tum juniorum, atque advenarum armati initiò cuſtodiebant regionem, cum in eam hoſtis conſcendit*. Attamen nihil hujus potentiam reipublicæ ostendebat magis, quàm robur navale, cum classem vel 300. triremium habuerit omni re ornatissimam. Centum primò contra Xersem instruxit, ut suo loco dicemus; Eo debellato alias centum ornavit; ac totidem initio memorati Peloponnesiaci belli reliquas cumulavit, ut scribit i Thucid. loco laudato, & Æschines in Oratione de falsa Legatione, his verbis diligenter narrat: ἐν ᾧ τούτῳ τῷ χρόνῳ (τῷ πολέμῳ Πελοποννησιακῷ). &c. ἑκατὸν τριήρεις πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις ἐναυπηγησάμεθα, τριακοσίους τεύξοντας Σκύθας ἐπριάμεθα, καὶ τὴν δημοκρατίαν βεβαίως εἴχομεν &c. Εἰρήνη ἦν τριακοντα ἄγομεν &c. ἑκατὸν δὲ τριήρεις ἐτέ-

d *Thuc. l. 2. Æſch. in Orat de falſa legat.*

e *Lyſias in Orat de ordin deſert.*

f *Xenoph. Græc. l. 5.*

g *Thuc l. 1.*

h *Thuc. l. 2.*

i *Thuc ibi. Æſch. Orat. de falſ Legat.*

ἑτέρας ἐναυπηγησάμεθα, καὶ Νεωσοίκους φκοδομησαμεν, χιλίους καὶ διακοσίας ἑτέρας κατεσκευασμεν, καὶ τοξότας ἑτέρους τοσούτους &c. *Per id vero temporis* (Peloponnesiaci belli) *centum triremes, præter quas jam habuimus, construximus, trecentos equites instruximus, ac totidem Scythas sagittarios comparavimus, ac tutò popularem statum tenuimus &c. Pacem deinde per annos triginta egimus, & centum alias triremes compegimus, navalia ædificavimus, mille & ducentos equites constituimus, atque alios totidem sagittarios &c.* Quæ sanè trecentarum triremium classis, quamvis illæ, ut mox referemus, longè à nostris magnitudine distarent, si ab una solum Civitate constructam, ornatamque reputemus, non exiguam potentiæ speciem in omnium oculis collocat.

19. Satis fuit Oratori nostro rem indicare, ut Cives plura statim exempla in memoriam revocarent, quibus negotia confecta, aut neglecta fuisse, prout ad illa gerenda studium adhibuissent, intelligerent. Poterant enim, ne ab iis, quæ usurpat Demosthenes discedam, liberatæ à Thebanis Eubœæ meminisse, cum summâ animorum alacritate, Timothæi [l] auctoritatem sequuti, labanti ejusdem fortunæ auxilium, quàm celerrimè detulerunt. Contra verò cum Megarenses evertere, Phlyasios [m] erigere statuissent, rem deseruisse.

[l] *Demosth. de Chersones. rebus.*
[m] *Idem de ord. rep. A. 3. O. 16.*

20. Solon [n] Athenienſium Reipublicæ instaurator, latorque legum sapientissimus Cives habita fortunarum ratione in quatuor partes diviserat. Qui è siccis, humidisque, ideſt, è frugibus, vinoque Modios quingentos implebant, fuerunt in prima Classe, & Quinquemodiales nuncupati; qui quadringentos in secunda, & equites dicti; In tertia, qui trecentos, & Zeugitarum; cæteri in quarta, & Thetarum, latinè oppigneratorum, nomen obtinuerunt. Magistratus, & publica munera Thetis, utpote pauperioribus denegata, reliquis omnibus conceſſa; additâ lege, quæ ἀντίδοσιν vocabatur, ut si quis imparem ſe dato muneri profiteretur, posset unà cum omni re suâ munus ipsum cum alterius munere, & facultatibus commutare. [o] Hinc autem cum lites, dissensionesque plurimæ concitarentur, eâ lege abrogatâ selecti sunt, Periandro authore [p], Archonte Nausimaco è qualibet Tribu centum viginti, ac proinde ex universa Republica Cives mille ducenti, qui re familiari cæteros antecellerent, iisque Magistratuum honor, at simul onus conferendæ in bellum, aliosque publicos usus pecuniæ demandatum fuit. Cœtus iste in Classes viginti, unamquamque sexagenûm virorum, quas Symmorias vocabant, lege dividebatur; ac rursus, ut ego arbitror, consuetudine quadripartitò; trecentis unicuique parti assignatis juxta Census æstimationem, qui, prout cuique ditior, aut exilior, aditum ad unam, aut alteram earumdem partium præbebat. In hoc locupletiorum hominum Concilio non Cives vice sua, sed Familias perpetuò adscriptas fuisse, quoad opibus florerent, quibus hujusmodi Census constituebatur, facilè inducor ut credam, quia vel Pupillos in eo concludi, & se hac ætate, Tutorum manu, quingentas drachmas in Symmoriam persolvisse [q] Demosthenes dicit. Imperata verò pecunia per Classes pendebatur; vi-

[n] *Demosth. de Chersones. rebus. A. 3. O. 16. Plutarc. in Solone Aristot. in 2. de Rep.*
[o] *Demosth. in Orat. de Antidori.*
[p] *A. 2. O. 86 Demosthen. contra Evergum Aristocratio.*
[q] *Demosth. in 1. contra Aphobum. Demosth. in 2. Olynth.*

cies enim ex ipsarum numero dispertita, seorsim ab unaquaque in Ærarium conferebatur. Sed cum mediocris, aut afflictæ fortunæ Cives plerumque paratam non haberent, ditiores pro sua quilibet Classe in præsenti solvebant, deinde à cæteris reperituri, ut ipse [r] Demosthenes indicat. Hinc ille ditissimorum, qui ex altera illa quadripartita divisione, ut diximus, trecenti erant, in cæteros dominatus. Istud Reipublicæ institutum, quo tributa ad supplendum Ærarium exigebantur, Demosthenes retinendum proponit; sed ut melius constituatur, monet istud mille ducentorum Collegium octingentis aliis cumulari, ut postmodum ex omni numero deletis Pupillis, Virginibus, mittendis Colonis, Societatibus, aliisque non satis idoneis, quibus sibi, non Reipublicæ consulendum erat, prior ille mille ducentorum numerus, sed æquiori delectu permaneat, ac facilius possit, quæ in Rempublicam sint opus, contribuere. Ipitiò Collegas omnes argentum ex æqua singulos parte contulisse, plusne, minusne opibus fruerentur, satis apertè monstrare mihi videtur nova lex Demosthene authore sancita, quæ tributorum onera in qualibet Classe ab unoquoque ferri decretum est, habitâ suarum opum ratione, de quo parto tenuioribus Civibus beneficio gloriatur ille in Oratione de Corona: ἐθηκα νόμον, καθ' ὃν τοὺς μὲ τὰ δίκαια ποιεῖν ἠναγκασα τοὺς πλουσίους: τοὺς δ' πέντηκα ἔπεισα ἀδικεμένους: τῇ πόλει δ', ὅπερ ἦν, χρησιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνεδαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα &c. Narrat deinde maximam sibi pecuniam oblatam fuisse à Civibus locupletioribus, quorum plurimi intererat istam haud rogari legem, additque: ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲ ὄφ' ἑτοτέρων νόμων σωενεκθέντα λειτυργεῖν, οὐτοῖς μὲ μικρὰ, τῷ δ' ἐν ἀναλίσκυσι: τοὺς δ' ἀπόρους ὄφ' ἑτοτέρων ἐπιτρέβυσι. Ἐν δ' τῷ ἐμῷ νόμῳ τὸ γιγνόμενον κατὰ τῶν ὐσίαν ἕκασον τιθέναι. Καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος, ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος, ᾧ δ' ἕκατος ὢν τριάκοντα σωτελῆς. Οὐδὲ γὰρ τριήραρχος ἐπωνόμαζον ἐκεῖνος, ἀλλὰ σωτελές. *Legem constitui, qua divitibus necessitatem intuli æquitatem tuendi, ab injustitia inopes servavi. Perfeci autem, quod est utilissimum, ut in tempore apparatus bellici sint Reipublicæ &c. Sequebatur ex priori constitutione, ut sexdeni simul pro rata una portione publico fungerentur munere, nullo, aut parvo ipsorum* (divitum) *damno; maximo verò tenuiorum Civium. Meâ lege unicuique opus est, prout melius, deteriusve constitutam habet rem familiarem, ex ejusdem ratione pecuniam erogare. Quare duas triremes quis exhibet, cui prius in una solùm construenda decima octava pars contigebat. Non enim se Triremium præfectos vocabant, sed contributores.* Verùm de his hactenus.

[r] Demost. contra Polycl.

21. At non minus singulas Classes diligentiùs conflari vult. Hortatur itaque ita illas componi, ut unaquæque è trecentis illis ditioribus quempiam obtineat, qui statim, cum usus fuerit, pro suis etiam Collegis pecuniam repræsentare possit. Siquidem nullâ morâ Reipublicæ necessitati, conferendisque tributis hoc pacto provisum iri.

22. Cum trecentas triremes construendas jubeat Demosthenes, qua numquam Athenienses majorem Classem habuerant, argumento est Rempublicam in re navali, quam semper coluit diligentissimè, nullum hactenus

ctenus detrimentum feciſſe, ſed acceptam à Majoribus potentiam adhuc æquare poſſe. Non tamen iis aſſentior, qui trecentis Triremibus locupletiorem Claſſem Athenienſes aliquando emiſiſſe contendunt, freti Strabonis *f* auctoritate, qui de Navali in Piræo ſcribens ἄξιον, ait, ὑνεὼς ἀδμὼν τεττερακοσίας ναυτὼν, ὧν ὲν ἑλάττως ἔσεσθαι Ἀθηναῖοι. *Erat Navale conveniens quadringentis Navibus, quarum non pauciores mittebant Athenienſes.* Ac Plinii *g*: *Laudatus eſt Cteſiphon Gnoſſius Ædeſ Epheſiæ Dianæ mirabiliter fabricatæ; Philon Athenis Armamentario mille navium.* Siquidem aut *trecentas* pro *quadringentis*, & *mille* ſcribendum eſt, ut putat Joannes Meurſius *u* vir apprimè eruditus; aut nulla iiſdem Scriptoribus habenda fides contra Demoſthenis, Æſchinis, Thucididis, Xenophontis apertiſſima teſtimonia, quę ſuperiùs adduximus. Quamquam ego & mendum ab iiſdem locis abeſſe arbitror (neque enim facilè è Codicibus quicquid non eſt è re noſtra expungi debet); & ipſorum dicta non ſibi invicem adverſari. Nam Strabo de navibus loquitur, quo nomine cum bellicæ, tum actuariæ, (quæ remis quoque agebantur, ad tranſvehendos milites, omnemque rem militarem idoneæ) continentur. De bellicis autem à Thucidide, aliiſque memoratis fit ſolùm mentio. Nec dubitari poteſt, quin cum iſtis plures actuariæ navigarent; ut videre eſt exempli gratiâ in maxima illa contra Siracuſanos expeditione, in qua cum reliqua Claſſe * νεὼς παρασκώπτε καὶας ἐξήκοντα τῷ ταχέας, τεσσαράκοντα ὃ ἐπλιταγωγὸς &c. *exhibuit Reſpublica Naves celeres ſexaginta vacuas, aliaſque quadraginta, quæ armatos ferrent.* Plinius autem non de Navium numero, ſed de inſtructiſſimo Armamentario ad mille Triremes ornandas ſermonem habet, quod in tantis naufragiis, tantiſque captis, debilitatiſque Navibus, ſupplendæ Claſſi vix arbitror ſuffeciſſe. Huc etiam refero, quod Pauſanias *y* in Atticis, & Plutarchus *z* in Lycurgi Rhetoris vita de iſto ſcribunt: ὁ ἐπὶ, Plutarchi verbis utor, τῷ τὸ πολέμῳ παρασκεὼν χρήσιμον ἐπιδεὶς, πολλὰ τῆς πόλεως ἐπηνώρθωσε, ὁ τριήρεις παρασκεύασε τῷ Δημοτεττερακοσίας. *Belli apparatus decerneus, multa Reipublicæ inſtituta in integrum reſtituit, ornataſque exhibuit Populo quadringentas Triremes.* Nam in tantis bellorum caſibus cum ſæpiùs adverſi quidpiam accidat, reparandæ trecentarum Claſſi, paratas centum alias Triremes adeſſe voluit. Quem morem ſervandum quoque proponit Demoſthenes in hac Oratione, dum vel ipſe quindecim aliis cumulandam cenſet trecentarum ſuarum conſtructionem.

f Strabo l. 9

g Plin lib 7 cap. 37.

u Lib. de fort. Athen.

x Thucid. lib. 6.

y Pauſ. in Att.

z Plutar lib. de 10 Rett.

Nunc autem ut aliqua dicam de omni bellicarum Navium genere, ac præſertim de Triremibus, fuerunt iſtæ navigii ſpecies aptiſſima ad navale tum temporis prælium obeundum; quare prærogativâ quadam nominis dicuntur ab Heſychio πλοῖα πολεμικὰ *navigia militaria*, & Scholiaſtes Ariſtophanis, ubicumque Poeta πολέμους nuncupat, addit: τὰς τριήρεις φησὶ, *Triremes dicit*. De ipſarum figura non ambigitur; Longæ ſiquidem fuerunt, quæcumque naves ad pugnam conſtruebantur. Quot autem remis agerentur, & quo diſpoſitis ordine, magna eſt inter eruditos contentio, & ad rem enucleandam parum nobis adeſt ſubſidii ex æreis,

reis, marmoreisque monumentis. Nummi enim, atque Anaglypta, vel aliquam solùm navigii partem exhibent, loci angustiis impedita; vel si totum navigium, ad cælaturæ elegantiam plura exprimenda prætermittunt, ut reliqua luculentiùs pateant. Lazarus Bayfius [a], quem honoris causâ nomino, vir doctissimus collegit ex omnibus antiquitatis reliquiis navium formas, quascumque potuit reperire. Verùm ex iis nec ipse, nec alius quisquam certò valuit statuere, quoto remorum numero, quoto versu, ordine unaquælibet impelleretur. Aliqui putant tot eorumdem remorum ordines, unum alteri superimpositos in singulis fuisse, quot Navigii nomen demonstret, scilicet in Biremi duos, tres in Triremi, in Quadriremi quatuor, & sic deinceps. Sed ex ista sententia in Heptere, ut exemplum afferam, septem, in Decere decem ordines &c. constituissent, quorum supremos opus fuisset adeo remotos à tabulato collocare, ut cum ad feriendam aquam ex una parte deprimerentur remi, eos ex altera, supra modum elatos non solum manibus tenere, sed nemo attingere potuisset. Sunt qui existimant remos in una solum linea è transverso ductam stetisse, atque è remigum numero, quo ipsorum quilibet incitaretur, nomen suum naves obtinuisse; sed isti non definiunt quot remis unaquæque impelleretur; & qui parem navigii appellationi eos decernunt, scilicet in Biremi ex utraque parte duos, in Triremi tres &c., nimiùm ipsarum molem extenuant. Qui denique ex hac sententia multiplicem remorum ordinem volunt, sed quos prior opinio ad perpendiculum, hi è transverso eos ponunt in eadem, ut diximus, linea, sed aliquo inter se spatio disjunctos. Istos pariter interrogarem, cur spatium illud aliis remis non implent ad navis celeritatem; & si implent, quomodo distinguunt ordines. Demum iis manifestò repugnant apertissima Veterum testimonia, quæ mox afferemus. Igitur rem sanè difficilem melius explicare mihi videtur Joannes Schefferus [b], qui ordines ab imo ad verticem collocat per triangulum dispositos, ut & qui sunt in prima sententia. Verùm duos tribuit Biremi, ternos Triremi, aliisque majoribus; idque ex eo coniicit, quod Remigum tria solùm nomina memoriæ prodita sint, Θαλάμιον, qui in infima Navis parte, Ζυγίτων, qui in media, Θρανίτων, qui in suprema remigabant. Deinde in unoquoque Ordine tot remos; unicuique remo tot remiges adhibet, quot navigii genus suo nomine ostendit; nimirum in Biremi duos, quare in alterutro ejus latere quatuor remos, atque octo remiges; In triremi tres, proindeque remos novem, remiges 27. In Quadriremi 4. igitur remos 12. remiges 48. In Quinqueremi 5. quamobrem remos 15. remiges 75., atque ita de majoribus aliis Navibus rationem ducit. Hanc utique opinionem aut veram, aut à vero non longè aberrantem reputo, si tamen ab eo discedatur, quod tres tantum ordines cuique majori, quæ Triremem excedat, navi tribuit. Modus quidem aliquis constituendus est, ut ne memorata nuper incommoda consequantur, sed quantum concedunt Veterum testimonia. Igitur ut in re perobscura, in qua cuilibet licet contendere vires ingenii sui, dicam vel ego quid sentio; credo equidem remorum ordines usque ad

Quin-

[a] *Lib. de Re Navali ad l. 2 de Capt. &c.*

[b] *Diss. de varietat. Navium.*

Quinqueremes sequutos fuisse navium appellationem, deinceps cujuscumque illæ magnitudinis forent, non auctos ultra, præterquam in singulari aliquo navigio, de quo erit sermo. Remiges verò unicuiq; remo adhibitos coæquasse ut plurimum navis nomen. Cur autem ita mihi persuasum sit, exponam. Quinqueremes habuisse plures remorum ordines, quàm Triremes dubitare non sinunt Livii verba. [c] in lib. 38. *Quinqueremis Romana, seu pondere tenacior, seu pluribus remorum ordinibus scindentibus vortices, quum faciliùs regeretur, duas triremes suppressit.* Rursus Quinqueremis altitudine Quadriremem superabat, in istamque ab illa facilis erat descensus, ut ex eodem Historicorum latinorum principe compertum est. Narrat enim [d]: *Classis punica stationem ad Uticam habebat. Ex ea tres Quadriremes, seu clam misso à Carthagine nuntio, uti fieret, sive Asdrubale, qui Classi præerat sine publica fraude ausò facinus, Quinqueremem Romanam superantem promontorium ex alto repente aggressæ sunt. Sed neque vostro ferire celeritate subterlabentem poterant, neque transilire armati ex humilioribus in altiorem navem.* Quare si altior, cur Quadriremem non excederet uno remorum ordine? At verò quinque transtra, unum alteri, superinducta non se adeo extollebant, ut è supremo remigari non posset. Concedamus enim duorum cubitorum lineâ ad perpendiculum ductâ remos inter se distare, decem cubitos ab infimo ad supremum colligemus. Verùm altiùs supernatare fluctibus naves nostras conspicimus, quæ tamen, cum opus est, à summo latere circumaguntur remis, atque impelluntur. Et hi quidem ex ea parte longissimi, ut mox dicemus, adhibebantur, eamque ob rem trianguli ad verticem angulus minus erat acutus, depressior proinde extrema interioris remi pars. Quod si plures, quàm quinque ordines fuissent adhibiti, ea profectò incommoda vitari non potuissent, quæ initiò retulimus. Attamen non ideò solùm plures nego; sed quia quinis dumtaxat maximas naves constitisse mihi videor animadvertere. Enimverò nullam ampliorem legimus, quàm quæ Ptolemæi [e] Regis fuisse Athenæus memoriæ hominum prodit. Ducentos octuaginta cubitos longitudine æquabat; quatuor remigum millibus onerabatur, iique quadragenis in unoquoque ordine remis adhærebant. Duo igitur ipsorum remigum millia per utrumque latus; quorum deni si pro molis magnitudine unicuiq; remo tribuantur, hos comperiemus ducentos fuisse, quos iterum si ex Athenæi testimonio quadragies diducamus, palam erit in quinque ordines fuisse distributos. Quinqueremis Romanæ à quadringentis remigibus actæ, qua Cajus Astura Antium navigavit Plinius [f] meminit. Hujus enimverò si, quam constituimus, rationem ineamus, quinquaginta solùm remis instrui debuisset, quare unicuique remo non quinque, sed octo remiges è quadringentis illis dare opus foret. Quod quamvis ad amussim non sit ère nostra, attamen major iste numerus plus nobis favet, quàm reliquis; nec mirum, si navis vehendo tanto Principi destinata, ad itineris celeritatem, securitatemque, ampliori remigum turbâ aucta fuerit, quod nunc etiam aliquando usuvenire solet. Fuisse unam, aut alteram navem

[c] Lib. 38.
[d] Lib. 30.
[e] Athe lib. 5
[f] Plut. l. 32

pom-

pompæ quidem, non præliis aptam, pluribus, quàm quinis ordinibus instructam nemo ignorat, veluti illam à Livio [g] memoratam: *Regiam unam inhabilis prope magnitudinis, quam sexdecim versus remorum agebant*. Cæterum, quæcumque illæ fuerint, & cujuscumque magnitudinis, ex iis, quæ diximus, conjectari licet, non pluribus, quàm quinis remorum ordinibus navigasse. Ordines istos ab imo ad summum lateris per triangulum fuisse dispositos dubitari nequit; testatur enim vetus quidam [h] Author in calce Æliani: ἡ μονηρης, ἡ ἐφεξῆς κατὰ τὸν στίχον τὸν κατὰ τὸ ὕψος ἐπ' ἀλλήλοις λέγεται. *Navis unius, duorum &c. ordinum, remorum nuncupatur ex ipsis ordinibus in altum invicem positis*. Probat etiam vir doctissimus [i] Joseph Scaliger ad ann. Euseb. 1230. ex libr. 3. Lucani v. 236.

[g] T. Livio lib. 11.

[h] Auth. apud Ælian.

[i] Scal. ad Euseb.

. . . . . *summis longè petit æquora remis.*

& ex lib. 14 Silii Italici v. 424.

Intrat diffusos pestis vulcania passim,
Atque implet dispersa foros, trepidatur omisso
Summis remigio, sed enim tam rebus in arctis
Fama mali nondum tanti penetrarat ad imos.

Ubi transtra per altum lateris dispositi facilè conspiciuntur. Veterum testimoniis manifesta hujus collocationis ratio mihi videtur accedere. Nam bellicarum navium, quamvis longæ dicerentur, formam coarctatam videmus, multùmque à prora, & puppi castellis occupatam. Cum igitur collocandis remis, nonnisi spatium angustum supereesset, ut plures adhiberi possent, ab imo ad verticem lateris per triangulum sunt distributi, ut remiges inferiores, dum remum ducerent, occupatum à superioribus locum subingrederentur. Ne verò se se ipsi remi impedirent, longissimi fuerunt, qui in suprema parte constituti; minores, qui in media; breves, qui in infima, atque ita unus intra alium excipiebatur; cujus quoque rei testimonium damus Athenæum, qui navem illam Ptolemæi narrat habuisse τὰς κώπας θρανιτικὰς ὀκτὼ, ἓ τεσσαράκοντα πηχῶν τὰς μεγίστας, *maximos Thranitarum remos cubitos octo, ac triginta longos*. Ex his omnibus patet, ut finem huic annotationi tandem imponamus, Veterum Quinqueremes nostras Triremes fere æquasse; Hepteres superasse; Triremes longè iisdem minores fuisse, mole tamen non minimâ.

23. Quando, & quomodo hæc Regionis æstimatio facta fuerit Polibius [l] tradit, cujus verba mox referemus. Tanti verò Atticam λεπτογαίαν, ut illam Thucidides vocat, fieri potuisse, magnam sanè parit admirationem, cum præsertim Thetæ, infimi census homines, terras suas immunes possiderent. Athenæ quidem fertilem agrum colebant, sic enim Homerus

[l] Polib. lib. 2. Hist.

Καὶδ' ἐν Ἀθήνῃσι ἔσαν ἐῷ ἐνὶ πίονι νηῷ
Et Athenis collocavit suo in pingui solo.

Verùm id parvi erat momenti ad reliquæ provinciæ sterilitatem. Quid autem Polibius? Τίς γὰρ, ait, ὑμᾶς Ἀθηναίων οὐκ ἴσοπλα διότι καθ' ὃς καιρὸς μετὰ

μετὰ Θηβαίων εἰς τὴν περὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἀνέβαινον πόλεμον, καὶ μυρίας δὲ ἐξέπεμπον στρατιώτας, ἑκατὸν δ' ἑπλήρουν τριήρεις, ὅτι τότε κρίναντες ἀπὸ τῆς οὐσίας ποιεῖσθαι τὰς εἰς τὸν πόλεμον εἰσφορὰς, ἐτιμήσαντο πρὸς τε χώραν, καὶ πρὸς Ἀττικὰ ἅπασαν, καὶ τὰς οἰκείας, ὁμοίως δ' καὶ πρὸς λοιπὴν οὐσίαν. Αὐτὸ γὰρ τοῦτο τίμημα τῆς οὐσίας ἐνέκειτο περὶ ἑξακισχιλίων διακοσίων, καὶ πεντήκοντα ταλάντων. *Quis enim memoriæ hominum non prodidit, Athenienſes eo tempore, quo Thebanis conſociati, decem militum millia contra Lacedæmonios miſerunt, impleruntque centum Triremes, ad ſtatuendam ex juſta facultatum æſtimatione menſuram collationis in bellum, agros ſuos æſtimaſſe, omnemque Atticam, Domos, & quicquid reliquum; reperiſſe verò Cenſum conſtare ſex mille Talentis, ducentis quinquaginta minùs.* Quod optimè congruit cum hoc Demoſthenis loco.

24. Diximus de Atticæ æſtimatione ad imponenda tributa; De Collatoribus ad conferenda; nunc de Trierarchis, ut inde propoſita à Demoſthene conſtruendæ Claſſis ratio luculentiùs computari poſſit. Hi igitur quanti, & quo fungerentur munere, conſiderandum eſt. Res quidem jucundiſſima ad cognoſcendum, ad expendendum difficilis, quippe quæ in multis vetuſtatis tenebris verſatur. Trierarchos & propriè, & latiori ſignificatione hoc nomine appellatos exiſtimo. Alii enim fabricandis, inſtruendiſque navibus præerant; alii ad eas moderandas eligebantur. Quod niſi concedatur, neſcio an ullatenus, diverſa Demoſthenis loca componi poſſint. Inquit enim in Oratione [m] de Corona: ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συμμαχικὰ ἑκκαίδεκα λειτουργίαι, αὐτοῖς μὲν ἡμέραι, τῷ δὲν ἀναλίσκουσι τὰς δ' ἀπόρους τῶν πολιτῶν, ἐπιτρέπουσι. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐμοῦ νόμου γεγράμμενον κατὰ τοῦτο οὐσίαν ἔκασον τιθέναι. Καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος, ὁ τῆς μιᾶς ἧττος τῷ δίκαιος ὢν πρότερον συμπλεῖν. Οὐδεὶς γὰρ τριήραρχος ἐνόμιζεν ἑαυτὸν, ἀλλὰ συμπλοῦς. Ut inelegantiam deprecer, moneo hunc locum, ut reliqua ex tempore me latinis verbis reddere. *Ipſis licebat per antiquam legem ſenis, ac denis ſimul publicum curare munus nullo proprio, vel tenui detrimento, maximo autem pauperiorum Civium. At meâ lege duarum Triremium aliquis eſt Trierarchus, qui prius in unam pro ſextadecima parte contribuebat. Non enim ſe Trierarchos appellabant, ſed Collatores.* Quaſi primo nuncupari nomine ſe puderet. Et cum hoc loco mille ducentos eos numerat, quorum duodenos ſingulis centum Triremibus, ducentis ſenos, trecentis quaternos aſſignat, certiores nos reddit, tot Trierarchos, quater numerum navium ſuperantes, non iis gubernandis, ſed conſtruendis eſſe, ut etiam affirmat Ulpianus in Midiana: χίλιοι γὰρ καὶ διακόσιοι ἦσαν οἱ ταῖς τριηραρχίαις ἀφωρισμένοι, *mille enim, & ducenti erant ad Trierarchias ſecreti*; quibus ſanè locis iidem Trierarchi à Collectoribus non diſtinguuntur: Contra verò diverſos fuiſſe oſtendit in Orat. [n] contra Midiam: κἀγὼ μὲν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐτριήραρχον, εὐθὺς ἐκ παιδὸς ἐξελθών, ὅτε σύνδυο ἦμεν οἱ τριήραρχοι, καὶ τὰ ἀναλώματα πάντα ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου, καὶ τοὺς νεῶς ἐπλήρουν αὐτοί. Quem locum Sigonius [o] vir clariſſimus expoſuit: *annos triginta duos natus Trierarchus fui, cum ſimul duo Trierarchi eramus, & ſumptus omnes ex propriis familiis faciebamus, & naves ipſi remigibus ornabamus.* Cum transferre

m *Demoſth. Orat. de Cor.*

n *Demoſth. in Mid.*

o *Sig. lib. 4. cap. 4. de Rep. Ath.*

ferre debuiſſet: *Ego equidem per illa tempora Trierarchiam agebam, ſtatim ex Ephebis egreſſus, cum duo ſimul Trierarchi* (ad unam navem) *eramus, & ſumptus omnes è re domeſtica faciebamus, ipſique navigia nautis inſtruebamus.* Nam ſi Demoſthenes jam uſque ab ineunte ætate inter Collatores adſcriptus fuerat, ut nuper ex Oratione contra Aphobum adnotavimus, & ſolùm, cum exceſſit è pueris inter Trierarchos, certum videtur utrumque munus invicem ſeparari. Quod etiam clariùs deducitur ex Orat. adverſus Polyclem[p], in qua annuam eſſe navium Præfecturam ſæpiùs affirmat. Collatores autem quoad hujuſmodi cenſus manebat, à ſuo munere non diſcedebant. Quæ cum ſint hujuſmodi; certum mihi, atque exploratum eſſe videtur, ex ipſo mille ducentorum Collegio quotannis Trierarchos fuiſſe deſumptos, qui navium præfecturam gererent, ſi navigare opus eſſet. Id ſanè audio ex ipſa lege, quæ jubet [q] Τὸς Τριάρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τῷ τριήρη συμπαραλαβεῖν ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις σωτελούντων, emendandum puto σωτελῶν, ἀπὸ ἑκοσι. τῷ πέντε. ἐφ' ἑξ. εἰς τεσσαράκοντα, ἐπὶ ἴσον. τὴν χορηγίαν χωμένης. *Trierarchos in unam Triremem vocari ſexdecim ex iis, qui in Cohortibus* (Claſſibus videlicet) *contribuunt, à quinto & vigeſimo ad quadrageſimum annum, eoſque pecuniam ex æqua parte ſuppeditare.* Ii verò, quadringenti fuerunt, ut à Xenophonte[r] docemur: καὶ Τριήραρχοι καθίσταται τετρακόσιοι ἑνιαυτὸν ἑνιαυτῷ, *& Trierarchi conſtituuntur quadringenti quolibet anno.* Quod ſi Ulpianus in Midiana affirmat; ἦν δὲ τὸ τῆς Τριηραρχίας λειτούργημα οὐκ ἐνιαύσιον, ἀλλὰ διὰ βίου, *erat Trierarchiæ munus non annuum, at dum vita maneret*; id non lege, ſed conſuetudine fieri accipiendum eſt, cum ditiſſimi quotannis ſublegerentur, quod eodem loco videtur haud clam indicare; addit enim: τῷ διὰ τοῦτο οἱ πλουσιώτατοι ἀεὶ ἐστηραρχον: *Quamobrem ditiſſimi navibus ſemper præficiebantur.* Lege verò annuum fuiſſe munus iſtud apertiſſimè, ut diximus, affirmat Demoſthenes in laudata Oratione contra Polyclem. Hoc pacto removetur omne præſtantiſſimi Oratoris ἐναντίωμα, nullaque difficultate, quidquid ad Trierarchos pertinet, enucleatur. Ex hac ipſa lege, & conſuetudine occaſionem, videre mihi videor, illum ſuſcepiſſe novæ rogandæ legis, qua ſeiegit trecentos, qui cæteris magis conſtitutam haberent rem familiarem, iiſque pro ſuarum opum ratione ſimul navium conſtructionem, atque imperium dediſſe, ut in Oratione de Corona gloriatur. Igitur mirari ſatis non poſſum, Ulpianum enarrare in hac ipſa Midiana non dubitaſſe: πολλαὶ περὶ τὰς Τριηραρχίας ἐγίγνοντο μεταβολαὶ, διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀναλωμάτων. Καὶ ὅτε μὲν σωφρὼν ἦσαν, ὅτε δὲ σώφρων, ἢ ὅτε δ. δέκα. Τριήραρχοι, ὅτε δ χίλιοι. Ὁ γὰρ Δημοσθένης ὕστερον δυσὶν τριήρεσι ἔτασε Τριήραρχον ἑκάστῳ. *Multa circa navium præfecturas varietas fuit propter ſumptuum magnitudinem*; quod verum eſt. *Aliquando enim duo erant, tres aliquando, aut decem Trierarchi, quandoque mille. Demoſthenes igitur denuo* (ſcilicet nova lege) *duarum Triremium unum conſtituit Præfectum.* Quin etiam miror, in hanc iviſſe ſententiam, totidem ferè verbis ex ipſo Ulpiano exſcriptam, Sigonium[f] virum eximium. Non enim in univerſa Republica duo aliquando, aut tres, aut decem fuerunt Navium Præfecti, ſed totidem ſingulis navibus compar-

p *Demoſth. in Polycl.*

q *Demoſth. pro Cor.*

r *Xenoph. de Rep. Athen.*

f *Lib. 4. de Rep. Athen.*

parandis adhibebantur. Nec Demosthenes recenti sanctione duas unicuique naves ædificandas attribuit, sed infinito quodam sermone dicit in illa pro Corona Oratione, quosdam inventos, qui cum prius sextamdecimam pecuniæ partem in unam Triremem darent, nunc duas integras naves præstare debeant. Cæterum, ut istud etiam exponam, quod initiò mihi propositum, id erat è Trierarchorum munere, ut re sua conficerent scaphas, victum nautis præberent, aliquid etiam armamentorum; nam cuncta dedisse, ut habet Plutarchus [t], falsi redarguit Demosthenes in Orat. περὶ ἐπιτιμορρχήματος, ubi Apollodorus nihil illorum à Republica desumpsisse, ponit in parte suorum in ipsam meritorum: ἔτι δ' σκεύεσι ἐ-δοσὶς τῶν νεῶν ἅπασαν κατεσκεύασε, οὐδ' ἦλ' δημοσίων ἔλαβον οὐδέν. *Præterea propriis armamentis navem omnem ornavi, nec quicquam è publicis sumpsi.* Civitas remiges dabat, stipendium, cæteraque armamenta; quamquam non rarò Cives suæ in Patriam benevolentiæ obsequuti, rem omnem privatis opibus perficiebant, omnique sumptu Rempublicam sublevabant, ut in laudata Oratione luculenter describitur, & passim alibi. Hinc eorum liberalitas præmiis, honoribus honestabatur. Aliquando tamen in summa Ærarii difficultate Cives rem omnem nauticam absolvere jubebantur. Nemini, qui hoc esset censu ab hujusmodi collatione, ac Trierarchatu immunitas concedebatur, ne Posteris quidem Harmodii, & Aristigitonis, quorum merita ob interfectum Tyrannum in omni ipsorum familia summis beneficiis Athenienses sunt prosequuti, cujus rei meminit Orator [u] noster in Orat. adversùs Leptinem. Mos tamen invaluerat, ut qui vellet, posset vicem suam alteri committere. Igitur qui divitiis affluebant, otio, ut nunc quoque usuvenit, indulgentes, talento rem tranſigebant, nec deerant, qui eo accepto præfecturam, illorum vice, in annum gererent, ut reprehendit Demosthenes [x] in Midiana: Τιμικῶτερ δ' τῦ πράγματος ἦτται, ὅτε πρῶτον μὲν διακοσίας, εἶτ' χιλίας πεποιήκατε συντελεῖς ὑμεῖς, παρ' ὧν ἐπαρτώμενοι τάλαντα, τάλαντα μισθοῦτε τὰς τριηρχίας ὅτω. *Tunc verò rem* (Midias) *tenuit, cum vos primùm mille ducentos collatores feciſtis, à quibus talentum iſti exigentes, talento operam ſuam in Trierarchatu locant.* Satis hæc de Trierarchis. Nunc paucis Demosthenis verba, quibus aperiendis tot alia præmittere opus fuit, exponam. Cum Trierarchi in Republica forent mille, ac ducenti, ipsorum duodecim ostendit singulis fabricandis navigiis præfuturos, si ea centum esse imperaverit; sex, si ducenta; si trecenta, quatuor. Deinde pecuniam ad singulas naves necessariam ita colligendam esse, ut si centum triremes construendæ sint, ea provincialis census pars, quæ sexagenis constet talentis, unicuique ipsarum præbeat sumptus. Si duplex Classis, ea rursus pars census, quæ triginta solùm talentis existimetur. Si triplex; quæ viginti. At cur tam subtiliter computat Orator, & quis non pingui prorsus Minervâ istiusmodi rationem facilè non subduceret? Populo concionabatur, quem deliberantem vel minima retardant impedimenta, proinde quicquid cogitandi moram afferat, amovendum est.

[t] *Plut. lib. de Ath. ſapien.*

[u] *Demoſth. adverſ. Leptinem.*

[x] *Demoſth. in Midiana.*

25. Fuit olim Athenienſibus Navale ampliſſimum quadringentis fabri-

bricandis Triremibus, ut ſupra è Strabone [x] retulimus, immmani mille talentûm pecunia in Piræo extructum, ac tribus dirutum, ut eleganti, nervoſâque eloquentiâ ſcribit Iſocrates [y] : τοὺς δ' πρώτους, οἳ μὲν ἀμελήσαντες, τοὺς δ' συλήσαντες, τοὺς δ' Ναυσιβίους ἐπὶ καθαιρέσει τριῶν ταλάντων ἀποδιδομένους, εἰς ὧς ἡ πόλις ἀπέλωλεν ὑπὲρ ἑλάττω χιλίων ταλάντων. *Triginta verò Tyrannos cum hæc negligentes, tum Navalia, quibus fabricandis Civitas non minus mille taleutis abſumpſerat, tribus diruendos dediſſe, ſagaci quidem conſilio, ut nervos incideren Reipublicæ, cui per vim imperabant.* Principiò in Phalero habuerant [z], qui portus propiùs Athenis aberat, quàm Piræus, & inde ſolverat Theſeus in Cretam navigaturus, Mneſteus ad Trojam. Verùm Themiſtocles Piræi ſinum ampliſſimum, triplicemque portum conſpicatus, huc Navale tranſtulit, fidamque conſtituit navibus ſtationem. Nulla tunc erant Navalia, aut ruinis fœda; quare Demoſthenes loca iiſdem navibus conficiendis idonea, & quàm commodiſſima poſſint, eligi jubet.

x Strabo lib. 9.
y Iſocr. in Areopag.
z Pauſ. in Atticis.

26. Cecrops Athenarum conditor Atticam gentem vagam, inconditamque in duodecim oppida collegit, eamque in Tribus quatuor diſtribuit, quarum ſingulæ in tres Curias, iſtarum unaquælibet in Gentes triginta diſſectæ ſunt. Deinde Gens univerſa ex oppidis authore Theſeo Athenas profecta urbem ampliſſimam conſtituit, iiſdem, ac prius, ordinibus diſtincta. Cliſtenes denique recuperatâ à Piſiſtratidis Republicâ, ejectoque Iſagora rerum novarum cupido, populum in decem Tribus diviſit; Tribubus Curias; Curiis Gentes aliquot aſſignavit, ſed quo numero, definiri non poſſe putat Sigonius [a]; mihi verò non obſcurè videtur Æſchines indicare [b], in unaquaque Tribu totidem Curias, quot ſuperiori tempore, tres nimirum, fuiſſe. Ait enim : Ἐπειδὰν δέ τις ἀρξῇ τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου κεχειροτονημένων, καταλείπεται, οὓς αἱ φυλαὶ, καὶ αἱ τριττύες, καὶ οἱ δῆμοι ἐξ ἑκάστου αἱρῶνται τὰ δημόσια χρήματα διαχειρίζειν, τίνας αἱρετὸς ἄρχοντας εἶναι. *Quod ſi aliquis demat Magiſtratus, populi ſuffragiis, aut ſorte creatos, remanet, ut quos Tribus, & ipſarum Trientes, & Municipia è ſeipſis eligunt ad adminiſtrandam pecuniam publicam, ſi ſint Magiſtratus electi.* Quid enim aliud ſibi volunt illi Trientes Tribuum, quàm tres Curiæ? Tribuum nomina non ſemel immutata; recentiora fuerunt [c] Cecropia, Erechthea, Pandionia, Ægeja, Œneia, Acamantia, Leontia, Hippothoontia, Antiochis, Ajacia; eaque à ſuis Regibus, Heroibus, optimèque de ſe meritis viris acceperunt. Quælibet Tribus Philarchum ſuum, Curiæ Phratriarchum, quos Latinè Præfectos dicas, habuerunt, qui eas ad ſua gerenda negocia convocabant, præſidebantque. Suum pariter unaquæque Ærarium [d] obtinebat Eponymo dicatum; ſic enim appellabantur illi, quorum nomine Tribus honeſtabantur. Hæc utpote notiſſima vix attingo, eleganterque ſcripta videri poſſunt apud Sigonium [e]. Qui Tribules eſſent, quo pacto nomina ſua profiterentur, aut novi homines adſcriberentur, tum dicemus, cum de Civibus agendum erit. Nunc illud peculiari quadam adnotatione dignum videtur, longè diversâ causâ, Tribuum diviſionem Athenis

a Lib. 2. ca. de Republ. Ath.
b Æſch. contra Cteſiph.
c Pauſ. in Atticis. Pollux Onomaſt.
d Demoſth. Orat. adv. Theocrinē.
e Sig. lib. 2. de Republ. Ath.

con-

conſtitutam eſſe, quàm Romæ, cum tamen utraque Civitas populari imperio, eodemque inſtituto regeretur. Nam Athenis non ad ferenda ſuffragia pertinebat, ſed ad partienda æqualiter onera, & Magiſtratus. Si res aliqua decernenda eſſet, ſententiæ non tributim, ſed ſingillatim colligebantur. Si eligendus Senatus, Magiſtratus, partienda tributorum onera, Tribuum tantummodo ratio habebatur. Hinc ex ipſarum ſingulis Senatores, Prytanes, Proedri, Navium Præfecti, omneſque prope dicam Curatores publici æquato numero adlegebantur. Hinc pecunia, labores, opera exacta eodem ordine. De vectigalibus hoc pacto diſtributis facta eſt mentio, cum de Collatoribus egimus. De cæteris rebus illuſtre profert exemplum Æſchines[f] in Orat. contra Cteſiphontem, ubi quid actum ſit pro inſtaurandis Athenarum muris enarrat; ἐπὶ γὰρ Χαιρώνδου ἄρχοντος, Θαργηλιῶνος δευτέρᾳ φθίνοντος, ἐκκλησίας ὔσης ἔγραψε ψήφισμα Δημοσθένης, ἀγορὰν ποιῆσαι τῆ φυλῶν, Σωφρονιῶνος δευτέρᾳ ἱσαμένου· ᾗ τρίτῃ ἐπέταξεν ἐν τῷ ψηφίσματι ἑξ ἑκάστης τῆ φυλῶν ἑλέσθαι τὸς ἐπιμελησομένους τοῦ ἔργου ἐπὶ τὰ τείχη, ἓ Ταμίας. *Etenim Chæronde Prætore a. d. x. Kal. Majas, cum Concio haberetur, decretum ſcripſit Demoſthenes, Tribuum conventum fieri a. d. v. Non. ejuſdem menſis, in ipſoque decreto juſſit tertio die eligi ex unaquaque Tribu Mœnium Curatores, & Quæſtores.* Ac paucis interjectis: Τοῦτο δὲ γίγνεται, ὅταν, ὥσπερ νῦν, ἐπιταξῆ τι τὰις φυλαῖς, ἢ τάφρους ἐξεργάζεσθαι, ἢ τριήρεις ναυπηγεῖσθαι: *Id autem fit, cum aliquid, ut nunc accidit, Tribubus imperatur, ſive foſſas egerere, ſive Triremes conſtruere.* Caſtra quoque Athenienſes in ſua quique Tribu ſequebantur, ut Herodotus, Plutarchus, Thucidides aliiq; nos admonent. Romæ verò nulla Tribuum ratio habebatur, quoad Rempublicam, niſi in ferendis ſuffragiis, ut nemo, qui ſaltem à limine Romanas Hiſtorias ſalutaverit, ignorat. Quæ duo inſtituta, ſi quis diligenter animo complectatur, palam erit, melius Athenis populi auctoritati conſultum fuiſſe; Romæ, utilitati.

f Æſch. contra Cteſiph.

g Herodot. in Erato. Thuc. lib. 6.

27. Optimè inſtituta rei conficiendæ ratio; quippe neminem latere poterat, quid ſibi gerendum eſſet; nec ſi quid ſtrenuè, aut malè geſſiſſet, clam eſſe Reipublicæ; Certa proinde laus, & præmia induſtriæ, diligentiæque; negligentiæ pudor, ac pœnæ, in quo maximè Civium felicitatis, communiſque ſalutis cardo vertitur.

28. Meritò vocantur Athenæ græcarum Civitatum opulentiſſimæ, ſiquidem aliæ aut minus opportunæ parandis opibus fuerunt, aut minus cupidæ. Lege Spartani[i] artem, aut mercaturam facere prohibebantur, ſed iſta Ilotarum munera fuerunt; Ilotæ verò mancipiorum genus minus ignobile. Thebani, ut duas tantùm principes urbes appellem, ſicuti etiam Lacedæmonii à mari longiùs diſtabant, proindeq; nec tanto navigandi ſtudio tenebantur, nec mercium commutandarum; hinc nulla ipſis obveniebat pecunia, niſi ſtipendio, ac prædâ. Athenienſes autem non ex hiſce ſolùm fontibus derivarunt ſibi divitias, ſed navigando præcipuè compararunt. Lubet aliquam iſtarum opum rationem, coniiciendo quidem, inſtituere. Eæ primùm è Cenſu mihi videntur conjectari poſſe,

i Plutar. in Pelop.

se, ac tenues existimari, cum in amplissimo Civium ordine, ut narravimus, ii censerentur, qui ex humidis, aridisque 500. modios implebant; & modium vini puto Cadi mensuram non excessisse; frumenti, semisextarium Ætruscum, ut ex Budæo [l] viro doctissimo rationem duco. Deinde cum Demosthenes [m] dicat, satis amplam, ac benè constitutam, accepisse à Patre rem familiarem, quæ talentis quindecim concludebatur, argumento est novem Coronatorum millia, quanti eadem talenta sunt, inter honestas facultates tum temporis computatas. Id nequaquam congruit cum hac tanta divitiarum magnificentia, quam Orator noster extollit; hujus autem testimonium, cum repudiari nequeat, quę nostra erit sententia? Opinor equidem mediocres Copias intra memoratæ pecuniæ modum constitisse, quæ pecunia non poterat per id temporis parvi fieri, cum non minorem 900. Coronatis fructum redderet, posset etiam mille ferè quingentorum dare. Fœnori quippe denis Centesimis, quindenis aliquando accipiebatur, ut Demosthenes in laudata Oratione, ne aliò concedamus, affirmat. ἀργυρίου δ' ἐκ τάλαντον ἐπὶ δραχμῇ ἑβδομηκοστεύειν, ὃ ὁ τόκος ἐγίγνετο τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάστῳ πλέον ἢ ἑπτὰ μναῖ. *Talentum argenti drachmæ fœnore mutuò datum, cujus usura quotannis erat plusquam septem minas.* Ex undenis igitur Centesimis fructum dabat. Rursus: ὁ μὲ νόμος κελεύει τῷ προῖκα ὀφείλειν ἑπ' ἐνιέα ὀβολοῖς, ἐγὼ δ' ἐπὶ δραχμῇ μόνον τίθημι. *Lex jubet dotem cum usura novem obolorum; ego drachmæ solum ponam.* Sex oboli drachmam conficebant; novem igitur sesquidrachmam; quapropter usura quindenis Centesimis constabat. Quod si fructus illos quingentorum modiorum expendamus, non magnam utique rem familiarem constituerunt; sed erat præterea, quod iste fortasse Civium Ordo haberet in nominibus, in servis, atque urbanis prædiis. Cæterum istiusmodi censum ingentibus divitiis plures transgressos, dubitari nequit. Id enim ostendunt *amplissima prædia*, magnificentissimæque Villæ, quæ Periclis tempore in ea quoque temporum moderatione conspiciebantur, ut Thucidides [n] narrat: οἱ δ' ὑμεῖς, κατὰ κτήματα κατὰ τῶν χώραν οἰκοδομίαι τε, ᾗ πολυτελεῖς κατασκευαὶ ἀπολωλεκότε. *Proceres autem, quod pulcherrima per regionem prædia ædificiis, multâque supellectili ornata amiserunt;* Multòque magis superbæ Domus, quæ Demosthenis ætate [o] publicas Ædes, ac divorum Templa superabant; Onus denique à plerisque sponte susceptum, aliquando impositum, sumptus omnes propriâ pecuniâ in unam, pluresque Triremes præbendi. Quod si Collatores è re sua existimabant, aliquem inveniri, qui uno talento accepto istud onus vice suâ per annum ferrent, quamvis aliquid Respublica suppeditaret, ut Demosthenes admonet [p] παρ' ὧν εἰσπράττομεν τάλαντον, ταλάντε μισθοῦ τὰς Τριαρχίας ὅτει. Εἶτα τὰ πλησμάτα ἡ πολις παρέχει, ᾗ σκευὴ δίδωσιν: ὧν' αὐτῷ ἐνίοις τῇ ἀληθείᾳ τὸ μηδὲν ἀναλῶσαι, ᾗ δοκεῖν λειτουργικέναι &c. *A quibus*, Collatoribus, *Talentum exigentes, operam suam in Trierarchiæ munere talenti mercede locant isti. Exhibet deinde Respublica remiges, classiariosque milites, atque armamenta præbet; adeo ut ipsorum aliqui re verâ nihil impendant, videanturque publico defuncti munere &c.*

Qui

l *Budæus de Asse in Demosth. Orat. 2 contra Aphob.*

m *Thuc. lib. 2.*

n *Demosth. in Olynth. 3*

o *Demosth. in Orat contra Midiæ.*

p

Qui navem instructam parabant, plus talento patet impertitos fuisse. Fuerunt autem qui vel duas, ut adnotavimus, ornarunt, proindeque Reipublicæ plusquam duo quotannis talenta contulerunt. Plures igitur Athenis divitiarum copiâ floruisse putandum est, easque propterea hoc loco non immeritò à Demosthene celebrari.

29. Græci, ut omnes ferè gentes cum moribus excultæ, tum barbaræ, divinationibus apprimè dediti, nihil publicè, aut privatim agendum suscipiebant, de quo prius Deos non consuluissent, idque non solùm pietate, ac superstitione, sed insitâ Mortalibus futura sciendi cupiditate. Nec solùm Oracula, quæ tunc miseri magnis cæremoniis venerabantur, sed eos quoque Vates adibant, qui ambitione, aut mercede publicos, privatosque eventus prædicere audebant. Nihil frequentiùs occurrit in Græca Historia, quàm hujusmodi vaticinationes. Hanc eruditæ Nationis stoliditatem in tantis veræ Religionis tenebris haud miror; sed illud maximâ quidem admiratione prosequor, quòd vera ut plurimùm fuisse reddita Oracula referant, atque experimento comprobata, quod procul dubio falsum existimo. De Vatibus qui Athenis commorabantur mentio fit à Thucidide[q]: χρησμολόγοι τε ᾖδον· χρησμὸς παντὶνεις, ὃν ἤκουσεν ὡς ἔπασος ἄρματο. *Et Vates canebant Oracula varia, quæ audiebantur, prout quisque voluntate suâ ferebatur.* Memorat alibi nihil boni eos, prænunciasse[r] ὅσατε φοβος ἱερὸς ἐκίνδυναν, ἢ μαντεύεις, ᾗ τοῖς τοιούτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν. *Nullius que utilitatis erant supplicationes in Templis factæ, petitæque sortes à Vatibus, aliisque id genus, quibus utebantur.* Tantâque fiduciâ suscipiebantur Oracula, ut Athenienses Vatibus irascerentur ob infaustam Siracusanam expeditionem, quæ lætis hominibus non responderat[s]: ὑπεδὴ ὃ ἔχρωσαν (τὸν ἦτταν) χαλεποὶ ἦσαν τοῖς ξυμφοξυμβεῖσι ἧσσ ῥητόρων, τὸν ἕκπλων, ὥσπερ ὐκ αὐτοὶ ψηφισάμενοι; ὀργίζοντο ᾗ τοῖς χρησμολόγοις τε, ᾗ Μάντεσι, ᾗ ὁτόσοι τὶ τότε αὐτὺς θεώσαντες ἐπῆλπισαν ὡς ληψόμεθα Σικελίαν. *Postquam verò cladis certiores facti sunt, acerbum in Oratores gerebant animum, qui bellum suscipiendum contenderant; quasi non ipsi* (Athenienses) *navigationem decrevissent. Irascebantur quoque Vatibus, Ariolis, quibuscumque, qui Sacrificiis inspectis spem dederant Siciliam in potestatem redactum iri.* De istiusmodi Vatibus loquitur hoc loco Demosthenes.

[q] *Thucid. lib. 2.*

[r] *Ibid.*

[s] *Thucid. lib. 8.*

30. Profectò nihil æquè homines suadet, ac rei necessitas; πειθανάγκλη Græci vocant, nos illam uno verbo explicare non possumus.

31. Hinc manifestum est extraordinaria Athenis tributa ex æstimatæ regionis Breviario fuisse persoluta ab illo mille ducentorum Collegio. Summa totius Breviarii sex millia Talentûm, ut dictum est, continebat; è qua si Centesima colligeretur, sexagenis Talentis Ærarium augebatur; si quinquagesima, centum viginti; si duodecima, quingentis. At cur hujus tantùm extraordinariæ pecuniæ meminit? Nihil ne reliquum erat tot Vectigalium, tot à Sociis tributorum, tantæ in Arce, ac Templis jam olim coactæ pecuniæ? Enimverò Vectigalia in aliosusus distrahebantur; Sociorum tributa quàm plurimùm exaruerant; illaque argenti

ti vis deperierat. Sed ista luculenter digeram opportuniore loco. Dicam nunc aliqua de Talentis, admonet enim frequens eorum commemoratio. Talentum multiplex fuisse Festus est auctor. Nos de Attico solùm loquimur; ejus duplex genus, magni, & parvi. Primum octuaginta tres Minas, seu libras, ac trientem argenti continebat; alterum sexagintæ. De hoc utriusque pretio Priscianus [v] nos docet, aliique. De parvo Suidas: τάλαντον μὲν ἐστιν ἑξήκοντα. Ἡ δὲ μνᾶ δραχμῶν ἑκατόν. *Talentum est sexaginta minarum; mina verò drachmarum centum.* Et versus illi apud eumdem Priscianum.

[v] *Prisc. lib. de Ponder.*

Cecropium supereſt poſt hæc docuiſſe Talentum:
Sexaginta minas, ſeu vis, ſex millia drachmas;
Quod ſummum doctis probibetur pondus Athenis.

Festus quoque ex mille denariis constasse refert. Hinc subductis calculis compertum est, magnum talentum Atticum 800. Coronatos nostros concluisse; sexcentos parvum, ut ex Budæo [u] viro quidem clarissimo accepimus. Euboicum talentum, cujus non rarò fit à Scriptoribus mentio tribus fere Minis, ac triente minus erat parvo Attico, quamobrem fere quingentis sexaginta Coronatis constabat.

[u] *Budæus lib. de Asse lib. 2.*

32. Ne cuipiam in mentem veniat reputare, oratoriè hoc loco Demosthenem loquutum, considerat secum ipse auri, argentique vim incredilem ab Alexandro Magno coactam è Darii thesauris, qui ultimus Persarum Asiæ Regnum obtinuit, & huic nostro Artaxersi succesit. Eam Q. Curtius narrat, sine Babylonica pecunia ad centies quinquagies septies talentùm millia perveniſſe. Strabo autem [x] omnia complexus, ad centies octuagies millia, quæ sunt Coronatorum nostrorum centies, atque octies millena millia, seu ut vulgus loquitur centum octo milliones. At, inquies, unde tanta pecuniæ vis? E provinciarum tributis. Hæc à Dario, qui tertius Persarum in Asia regnavit, per unamquamque ipsarum constituta diligenter ab Herodoto [y] recensentur, summamque colligit quatuordecim millia quingenta sexaginta Talenta Euboica, nimirum Coronatorum nostrorum octies millena millia, centum quinquaginta tria pariter millia sexcenta; idque non habitâ ratione immensæ Thuris, atque aromatum copiæ, nec Insularum tributis computatis. Quamobrem non immeritò Aristagoras Milesius, apud Herodotum [z], Lacedæmonios ad bellum contra Persas incendens, ait, si Susam Imperii Sedem capiant, se cum Jove de opum affluentia decertaturos. Ab eo tempore aucta præter modum vectigalia, multis auctoritatibus comprobatur. Nos unum Ciceronem adducimus narrantem Ægyptum, quæ una Medici Imperii Satrapiarum erat, suâ ætate Ptolomæo Auletæ quotannis pendere duodecim millia quingenta talentûm, videlicet septuagies quinquies centena Coronatorum millia. 7500000. At quæ Venæ tantas opes præbebant? Asiaticæ profecto, quæ fuerunt locupletissimæ, & jamdiu ferè omnes exaruerunt, ut tot reliquæ in Hispania, Græcia, Pannonia, aliisque in locis. Adnotandum denique in more, apud Persarum Reges fuisse magnas divitias quotannis reponere ad Imperii

[x] *Curt. de reb. Alex. Strabo l. 15.*

[y] *Herod in Thalia.*

[z] *Herodot. in Thalia.*

perii robur, & Majestatem, ut Herodotus ait[a] easque secum in bellum ferre, quò digitum intendit Orator, cum hos mille ducentos Camelos in Athenienſium oculis ponit. [a] Herodot. in Thalia.

33. Duodecimam tributum vocat intolerabile ob illorum temporum ſelicitatem, & ſanè in ſummis Ærarii anguſtiis, longiſſimoque bello afflicti, vix Athenienſes vigeſimam Sociis maritimis impoſuerunt anno 19. belli Peloponneſiaci; ſic enim rem narrat Thucidides[b]: διὰ τὸ τότε ὑπό τε τῆς Δεκελείας σολλὰ βλαπτούσης, καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων, ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασι. Καὶ τῷ οἰκοθεν ὑπὸ τούτου τοῦ χρόνου τὰν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐποίησαν, πλέω νομίζοντες αὐ σφίσι χρήματα ὕτω προσιέναι. *Quamobrem* (Athenienſes) *Deceliâ multùm illos labefactante, magniſque aliis ſumptibus ingruentibus, exhauſti erant pecuniâ. Igitur maritimis populis, qui Reipublicæ parebant, Vigeſimam Tributi loco imperarunt, rati plus inde ſibi argenti obventurum.* Ex Duodecima contrahi potuiſſent quingenties Talentûm, ideſt, trecenta Coronatorum millia, quæ ſumma & impar magno bello fuiſſet, & aliàs longè majorem ſponte abſumpſerant in conſtruendis ære proprio, ornandiſque Triremibus. Miror igitur cur ab ea tam vehementer Cives deterreat, ſed oratoriè loquitur. [b] Ad A. C. 91. Thucid. l. 7.

34. De hoc Navium numero cui fides habenda ſit Herodoto, an Demoſtheni non facilè judico. Orator dicit totam Græcorum contra Xerſem Claſſem trecentarum Triremium fuiſſe, quarum centum ab Athenienſibus inſtructas, ſubductaſque. Herodotus autem[c] memorabilem illam expeditionem, geminamque ad Salaminam, & Artemiſium pugnam, & quot unaquæque gens Naves dederit, diligentiſſimè verbis complexus narrat, in Statione ad Artemiſium cum cætera Claſſe fuiſſe centum viginti ſeptem Athenienſium navigia, ſuperveniſſe pariter alia tria ſupra quinquagena; & quamvis ipſorum aliqua Platæenſes dicat conſcendiſſe, attamen à Demoſthenis numero longè diſtat. Longiùs autem diſcedit, cum eaſdem centum octuaginta naves in Salaminio prælio à ſolis Athenienſibus ornatas affirmat; ſiquidem Platæenſes cum Græcorum quibuſdam, metu perterriti, pridem deſcenderant. Auget etiam Hiſtoricus univerſam Claſſem; quam enim trecentarum fuiſſe navium Orator ſcribit, ille præter biremes aliis octo & quinquaginta cumulat. Quin & cum alterâ Xerſis eâdem utitur liberalitate, quippe ducentas, & octo bellicas naves millenis addit, quibus eam conſtitiſſe Demoſthenes arbitratur. Nulla hujus diſſidii componendi ſpes, nec tanti profectò eſt, in hujuſmodi re commorari. [c] Herod. in Urania.

35. Cum mox tributa extenuaverit, quæ colligi poſſent ex Attica; quamvis duodecima imponeretur, nunc magni facit, in iiſque triumphat. Quid igitur? Venia Oratori danda eſt, cujus intereſt, rem ex utilitate ſua dicendo extollere, aut deprimere. Hoc Demoſthenis loco, ubi regionis Atticæ opulentia tam magnificè laudatur, fortaſſe deceptus Joannes Meurſius in libro, ni fallor, de Athenienſium fortuna, eam dicit ſex millia talentûm ſuppeditaſſe, cum hæc non ve-

ctigalis ſumma, ſed Provinciæ æſtimatio fuerit.

d Herodoto in Erato.

36. Celeberrimi facti Hiſtoria ex Herodoto [d] cognoſcenda eſt. Nos hujus belli cauſam jamdudum retulimus; Nunc pugnam, ac victoriam quàm breviſſimè renuntiabimus. Poſt direptam Eretriam in Eubœa, tenuerunt Atticam Medi, atque Hippiæ olim Athenarum Tyranni, modò exulis, conſilio exercitum in Marathoniis campis, quippe apertis, & ad equitandum idoneis, explicarunt. Athenienſes viribus longè impares, ac Platæenſium dumtaxat auxilio recreati, caſtra adverſus hoſtes magnis animis poſuerunt. Ciendum ne prælium, an in Vallo expectandum, diſſidebant æquato numero Imperatorum ſententiæ, qui decem fuerunt. Miltiades ratus, niſi commiſsâ pugnâ nullam fore ſalutem Reipublicæ, Polemarcho (cujus authoritas utri ſententiæ acceſſiſſet, rem decernebat, & quo tunc Magiſtratu Callimachus fungebatur) ſuadet, ut acies ad bellandum educatur. Inſtruitur exercitus, invadit Medos, victor in utroque cornu aciem mediam, quæ nonnihil ceſſerat, reſtituit, fugat hoſtes, ad Naves inſequitur, gloriosâ partâ ſibi victoriâ. Ex Athenienſibus centum nonaginta duo deſiderati, è Perſis ſex mille trecenti. Sed illud maximè triumphum condecoravit, quòd una Civitas, omnium ferè ope deſtituta, ingentes Perſarum Copias ſuperaverit, cum quibus numquam ad ea tempora Græci congredi juſto bello auſi fuiſſent; quodque vaſtatam pridem ſummo contemptu ab iiſdem hoſtibus regionem ſuam egregiè ulta eſt. Læti victoriâ Cives memoriam [e] Popularium ſuorum, qui mortem obierant, extraordinariis honoribus ſunt perſequuti, eorumque nomina columnis inciſa, quæ buſtum in ipſis Marathoniis campis erectum ornabant; prælium quoque in Pœcile, [f] porticu ampliſſima à Panæno Phidiæ fratre depictum, atque in arce Poſteris tradiderunt, qui grata beneficii recordatione Dianę quotannis quingentas Capras immolabant, quamvis hujuſce ſacrificii votum jamdiu perſolviſſent. Promiſerant enim, ſi res bene cecidiſſet, ei totidem ipſarum capita, quot hoſtium occiſorum ſacrificare; verùm cum illicò pari numero non ſuppeterent, quingentas annuatim cædere, quoad fieret ſumma, decreverunt. Hanc tamen longe tranſgreſſi ſunt, ſiquidem ab ann. 3. O. 73. quo fuit Marathonium prælium, hoc more litabatur adhuc ann. 4. O. 94., quo Cyrus junior occubuit, ſi Xenophonti fides habeatur; & ita ſe Græcis loquutum, qui in Cyri fuerant expeditione: ἐλθέντων μὲν γὰρ Περσῶν, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ ὄντων, ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ὑποτάξαι αὐτοῖς Ἀθηναίους πολεμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς, καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτεμίδι, ὁπόσους ἂν καταλάβοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ Θεῷ. Ἐπεὶ οὖν εἶχον ἱκανὸς εὑρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν. Καὶ ἔτι καὶ νῦν ἀποθύουσιν. *Cum Perſæ adveniſſent cum ingenti bellico apparatu, Athenas deleturi, Athenienſes auſi in acie contra ipſos ſtare, victoriâ potiti ſunt. Cum verò Dianæ votum feciſſent, tot ei Capras immolaturos, quot hoſtium morti tradidiſſent, nec parem iſtis illarum numerum invenire potuiſſent, decreverunt quotannis quingentas ſacrificare, caſque ad hæc uſque tempora ſacrificant.*

e Pauſ. in Attic.

f Idem in Eliac. & Attic.

e Xenoph. de Cyri exped. lib. 3.

37. Fuit

37. Fuit Græcis familarissimum mercede in Barbarorum militiam proficisci, divitias sibi cum militari gloria comparantes. Laborioſi hominis esset exempla proferre, cum ubique in Historiis occurrant. Quæ hîc habet Orator de hac ipsa consuetudine, quam ab iis putat servatum iri, si Rex Persarum Ægypto arma inferret, nequaquam habet præter occasionem. Jam enim Ægyptii sub Nectanebo ipsorum Rege defecerant ab Artaxerse, qui pacis amans modicis expeditionibus vix aliquando tentaverat perduelles ad obsequium referre, sed lenitate vulnus potius exasperans, nunc seriò de iis vi perdomandis, ac fortasse de Græcis in eam rem stipendio conducendis cogitabat. Utrumque exequutus est anno ab hinc tertio, si Diodoro *f* credimus, ait enim: Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων ἀπὸ Περσῶν ἀποστάντων κατὰ τοὺς ἀνωτέρω χρόνους, Ἀρταξέρξης ὁ ἐπικληθεὶς Ὦχος, αὐτὸς μὲν ὢν φιλοπόλεμος, ἐφ' ἡσυχίας ἔμενεν. Ἀποστέλλων δ' δυνάμεις, ἢ στρατηγὸς, πολλάκις ἀπετύγχανε διὰ τὴν πλῆθος, ἢ ἀπειρίαν ἢ τῶν ἡγεμόνων. Διὸ ἢ καταφρονηθεὶς ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἠναγκάζετο παρτερεῖν, διὰ τε τὴν ἀργίαν, ἢ τὸ τῆς ψυχῆς, εἰρηνικὸν. Κατὰ δὲ τοὺς ὑποκειμένους καιρὸς τῶν Φοινίκων, ἢ τῶν ἐν Κύπρῳ Βασιλέων μιμησαμένων τοὺς Αἰγυπτίους &c. παροξυνθεὶς ἔκρινε πολεμεῖν τοὺς ἀφεστηκότας. Καὶ ἐνεργὸς. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐν μεγάλῳ τιθέμενος τὸ κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου, διὰ τὸ πρότερον ἐλάττωμα, φρεσβύτας ἀπέστειλε πρὸς τοὺς μεγίστας τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων, ἀξιῶν συστρατεῦσαι τῆς Πέρσαις ἐπ' Αἰγυπτίους. *Cum superioribus annis Ægyptii à Persis rebellassent, Artaxerses cognomento Ochus à bello alienus in otio considebat, missis Copiis, ac Ducibus, re sæpiùs fruſtratus fuerat, propter istorum imperitiam, atque improbitatem. Quare ab Ægyptiis contemptus, otio, quietoque animo indulgens injuriam tolerabat. Per id verò temporis, cum Phœnices, & Cyprii Reges, Ægyptios imitati &c. Rex vehementer incitatus decrevit Perduelles bello aggredi.* Et infra: *Rex autem magni ducens Ægyptum in sui potestatem redigere, ubi contritus fuerat, Legatos misit ad maximas Græciæ Civitates, ut arma sua cum Persis contra Ægyptios conjungerent.*

f A. 2. O. 107. Diod. lib. 16.

38. Gemini Orontis Græcorum Historiæ meminerunt, utriusque versuti, ac proditoris. Primus à minore Cyro ob factam in se conjurationem morte multatus est *g*, de quo nullus hoc loco sermo esse potest. Alter Mysiæ Prætor ab Artaxerse missis contra Cyprum Copiis Præfectus, sub Teribazo summo *h* Duce, hunc falsò apud Regem calumniatus, detectâque fraude, ignominiâ notatus, bellum deinde injuriam ulturus summo cum imperio suscepit administrandum *i* à Tacho Ægypti Rege, Mausolo Cariæ, Ariobarzane Phrygiæ Satrapis, aliisque, qui ab Artaxerse desciverant, sed ratus proditionis scelere hujus gratiam inire, maritimarumque Regionum præfecturam comparare sibi posse, multas Urbes, peregrinos milites, & quot sibi licuit rebellium Regiis Legatis consignavit. Quid postmodum ipsi evenerit nec Diodorus, nec quispiam alius, ni fallor, meminit. Verùm cum hoc anno, octavo scilicet à defectione, eum Persis inimicum narret Demosthenes, conjecturâ ducor, nullum, aut leve tulisse memoratæ proditionis præmium, quamobrem iterum ad arma se contulisse.

g A. 4. O. 98 Xenoph. de Cyri exped. lib. 3.

h A. 4. O. 98.

i A. 3. O. 104 Diod. lib. 15

39. Cur Phrygiam solùm nuncupat? An unam Asiatici Imperii provinciam pro omnibus dicit? Id sanè frigidulum foret hoc loco. Deinde cur Græci vel ipsam Patriam subactam non incolerent? Non casu accuratum, diligentissimumque Oratorem ita loquutum, sed aliquò collimasse putandum est. Itaque non longè abest à vero id sibi velle: Græci milites mercede conducti si contra Populares suos arma capiant, eosque Regi cogant obtemperare, ubi deinde militabunt? In Phrygiam venient, Provinciam, quæ, ut diximus, Persarum jugum detrectabat, ipsi Regi vindicaturi? At ea militia non distabit à vera servitute, quippe quotquot in ejus sunt potestate, statum, conditionemque servorum tenent, cum numquam bello quempiam aggrediatur, nisi ut adimat libertatem. Ita non malè mihi videntur hujus loci tenebræ dissipari.

40. Exemplo sunt Darii, & Xerxis expeditiones, quibus dumtaxat aperte, dataque opera Græcia petita est. Et si de Græcis Asiaticis habeatur sermo, nullum cum iis bellum à Persis susceptum est, nisi pro inferenda servitute.

41. De hac adversa Thebanorum in Persarum Imperium voluntate, ejusque confovendæ causa diximus num. 8. Nunc solùm addimus Demosthenem, ubicumque potest, in eosdem Thebanos inclinatum videri, qua de re ipsum Æschines mordet [l]: ᾗ γὰρ, de illo ait, πρὸς τοὺς ἄλλους κατηνὰς βοωτιάζει. *Etenim præter cæteras iniquitates, Bœotiis favet.*

l Æsch in Orat. de fals. legat.

42. Veteres, capitalesque discordiæ inter Thebanos, atque Athenienses intercedebant ob insitam finitimis gentibus æmulationem. Accedebant peculiares causæ, fovebatque commune odium Eubœa sæpiùs abutrisque tentata, frequentesque Athenensium in Bœotiam expeditiones aut ad vindicandam sibi Provinciam, aut ad evertendam. Duce Myronide [m] totam sibi usurparunt, exceptis Thebis. Demosthene Imperatore iterum aggressi sunt [n], illata reliquis Bœotiis clade, maximaque à Thebanis acceptâ. Istorum pariter crebræ in Atticam excursiones, quas enarrare supervacaneum duco. Hinc utriusque gentis animi vehementer exasperati; sed nulla re magis, quàm Platæensium tutelâ. Hos enim Athenienses acerrimè defendendos susceperant; cùm memores auxilii, quod Reipublicæ ii solùm detulerant apud Marathonem; tum rati eam Civitatem frænum Thebanis fore, à quibus intervallo septuaginta solùm stadiorum distabat. Et sanè ab illis numquam bello petita fuit, quin illi promptè, alacriterque defenderint, postremamque obsidionem, celeberrimam quidem simul cum Civibus usque ad extremum non [o] sustinuerint. Manebant odii semina vel cum aliquando, prout ratio Reipublicæ postulabat, sibi invicem opitulabantur, nam statim, ac nullo communi periculo detinerentur, non amplius auxilium ferre consueverant, & ad ingenium redibant. Id enimvero (ut rem luculentissimo exemplo confirmem) enituit quàm maximè, cum Athenienses veriti Lacedæmoniorum potentiam nidem Thebanis libenter suppetias iverunt, contra quos illico, perculsis [p] Lacedæmoniis steterunt. Quid autem ostendit magis, quanto se vicissim odio prosequerentur, quàm Multa Pindaro à Thebanis

m Ann. 480 Diod. lib. 12

n Ann. 378 Diod. lib. 15

o Thucyd. lib. 3. Diod. lib. 12.

p Xenoph. Hellen. Græc. lib. 6 & 7. Diod. lib. 15.

banis inflicta? ob iſto Athenas cármine celebratas?

q Æſch in Ep.

. . . . . λιπαραὶ, ἐ ἀοίδιμοι, Ἑλλάδος
Ἐρεισμα κλεναὶ Ἀθῆναι.
. . . . . *Pingues, celebreſque, Græciæ*
Columen inclytæ Athenæ.

Quod Poetæ damnum Athenienſes geminatâ Multæ pecuniâ reſarſerunt, ærcâque illum ſtatuâ donarunt. Nec minus id ipſum odium palam facit Epaminondæ ſummi Imperatoris r apud Thebanos dictum: ὡς δεῖ τὰ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλεως προπύλαια μετονεγκεῖν εἰς τὴν προσασίαν τῆς Καδμείας. *Quod oportet Athenienſium arcis Propylæa ad Cadmeæ* (quæ arx Thebanorum erat) *tutelam, atque ornamentum transferre.*

r Æſch. in Orat de fal. leg.

43. Thebani, gens bello potius, quàm lucris dedita, divitiis non affluebant. At hoc præcipuè tempore ob Phocænſe bellum inopiâ laborabant, ut à Diodoro ſ accepimus. Quamobrem anno 2. O. 107., nimirum ab hinc tertio, eos narrat ad Regem Perſarum iviſſe pecuniæ quidpiam oratum: ἐπὶ ὃ τούτων Θηβαῖοι καμνοντες τῷ πρὸς Φωκεῖς πολέμῳ, ᾗ χρημάτων ἀπορήμενοι, πρεσβεις ἐξέπεμψαν πρὸς τὸν τῶν Περσῶν Βασιλέα παρακαλοῦντες εἰσδωρήσαι τῇ πόλει χρήματα. Ὁ ὃ Ἀρταξέρξης προθύμως ὑπήκουσας, ἐδωκεν αὐτοῖς δωρεὰν ἀργυρίου τάλαντα τριακόσια. *Interea Thebani Phocenſi bello defatigati, & pecuniæ indigentes, Legatos miſerunt ad Perſarum Regem, aliquam Reipublicæ poſtulaturos. Artaxerſes autem iis alacriter auſcultans, tricena argenti talenta dono dedit.*

ſ Diod. l. 16

44. Non alios hoc loco intelligit Orator, quàm qui ſacro bello contra Thebanos implicabantur; nimirum, ut ſupra adnotavimus, Lacedæmonios, Phocenſes, & Peloponnenſium aliquos.

45. In memoriam revocat profligati Perſici belli tempus, quo tempore nullum Græcis felicius extitit; proinde nil mirum, ſi ſemper in ipſorum ore verſabatur. Maximam inde utilitatem perceperunt quicumque Signa pro libertate contra Xerſem ſequuti ſunt; cujus utilitatis nemo non meminit, qui res per id temporis geſtas Poſteritati conſignaverit, ſed lubet Diodori t ſolùm verba proferre: Τῷ ὃ πολέμῳ παρὰ τὴν προσδοκίαν τὸ τέλος λαβόντος παράδοξον, ἐ μόνον ᾗ κινδύνων ἀπελυθησαν οἱ τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦντες, ἀλλὰ ᾗ δόξαν μεγάλην κατεκτήσαντο: ᾗ τοσαύτης εὐτυχίας ἐπλησθη πᾶσα πόλις ἑλλήνις, ὥστε πάντας θαυμάσαι τὴν ἐκ τυχαίου μεταβολήν. *At denique bello contra expectationem proſperatum exitum nacto, non ſolùm Græciæ habitatores ab omni periculo ſunt liberati, ſed maximam obtinuerunt gloriam; nullaque fuit græca Civitas, quæ divitiis cumulata non fuerit, adeò ut omnes mirarentur tantam fortunæ commutationem.* Hîc autem à Demoſthene peculiariter Lacedæmonios conſiderandos proponi nullus dubito. Iis enim præcipuo quodam modo id omne congruit, quod ait Orator, nimirum & Regis amicitiam repudiaſſe, quam Darius per Legatos, ab iiſdem, ut à Græcorum aliis expetierat, ſed Legatos hi non minus, quàm Athenienſes necaverant. Deinde cum adverſâ uterentur fortunâ, ac malis multis lacerarentur, veriti ne ſibi ob patratum ſcelus ea contingerent, ad illud expiandum edixerunt, eſſetne Lacedæmoniorum aliquis, qui

t Diod. init. lib. 12.

vel-

vellet pro Patria mortem oppetere ; reperti sunt Sperthius Aneristi, atque Eulis Nicolai filius, genere, atque opibus clari, qui mortuo Dario, ad Xerxem, pœnam violatæ Legationis persoluturi, perrexerunt; Verùm in Asiam appulsi, statim ab Hydarne maritimæ regionis Præfecto ad conciliandam Regi suæ Civitatis amicitiam pellecti, eam constantissimè recusarunt, quare Susam deducti, expositisque mandatis Rex magnanimus Xerxes non solùm eos neci dare aversatus est, sed iterum expetitâ Reipublicæ familiaritate, ac denegatâ, liberos dimisit [u]. Congruit rursum Lacedæmoniis alterum illud, quod initâ cum Græcis societate ingenti gloria, maximâque potentia aucti fuerint; nam partâ Persarum victoriâ, quicquid erat graii nominis ad ipsos, aut ad Athenienses accessit, eorumque dicto audiens fuit: Κοπῇ τε, Thucididis verbis utor [x], *ἀπωσάμενοι τὸν Βάρβαρον, ὕστερον δὲ πολλῷ διενείμαντο πρός τε Ἀθηναίους, καὶ Λακεδαιμονίους οἵτε ἀποστάντες Βασιλέως Ἕλληνες, καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες. Cum Barbarum communibus viribus depulissent Athenienses, Lacedæmoniique, brevi temporis intervallo ad ipsorum alterutros Græci se contulerunt, cum qui à Regis amicitia discesserant, tum qui cum ipso decertaverant.* Denique iisdem præsertim Lacedæmoniis convenit, quod inita cum Persis familiaritate, gravissima deinde mala pertulerint. Illud sine dubio fœdus indicat, quod pax ab Artaxerse data cunctis Græcis, & ab Antalcida nuncupata, consequuta est; cujus fœderis causâ, Xenophonte [y] authore, *οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐπικυδέστεροι ἐγένοντο τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδᾳ εἰρήνης καλουμένης: πρόσταται γὰρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ Βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης, καὶ τῶν αὐτονομίαν τοῖς πόλεσι πράττοντες, προστιθέντες δὲ ξύμμαχον Κόρινθον, αὐτονόμους δ' ἀπὸ Θηβαίων τὰς Βοιωτίδας πόλεις ἐποίησαν, ὅπερ πάλαι ἐπεθύμουν.* Ἔτεων δ' &c. *Lacedæmonii longè majori gloriâ condecorati sunt in componenda pace, quæ ab Antalcida dicta est. Siquidem pacis ejusdem arbitri à Rege constituti, libertatem Civitatibus dederunt, conjunctâque cum Corinthiis societate, Bœotiæ Urbes liberas à Thebanis constituerunt, ut jamdiu concupierant.* Quamobrem cum elati animo insolentes se gererent, Thebanorum armis, quos in desperationem adduxerant, atrocissimâ ad Leuctram pugnâ perculsi sunt. Enimvero summo artificio Demosthenes hanc diversam Lacedæmoniorum fortunam in medium profert. Cum enim propter inveteratam æmulationem, instauraturque sæpius inter se bella, ipsorum fides Athenienses suspecta esset, nec fœderi, quo tum conjungebantur, satis crederent, ostendit ex eorumdem esse utilitate tueri cum Græcis societatem, & à Rege Persarum disjungi.

[u] Herodot. in Polymn.

[x] Thucid. lib. 1.

[y] Xenoph. de reb. græcis libr.

46. Quibus calamitatibus oppressi fuerint Lacedæmonii post Leuctricam pugnam, & quàm miserè de statu suo dejecti paulò infra referemus.

47. Nihil antiquius fuit Medorum Regibus, quàm pecuniis, ope, fœderibus Græcorum inter se discordias confovere, secum animo reputantes, non aliter bellicosissimam gentem perdomari posse, aut ab Asia removeri. Hinc avidè partium patrocinium suscipere, illorum difficiis se se immiscere, vocati auxilia submittere, arma conjungere, ferire fœdera, quorum plura, prout sua res postulabat, modò cum Lacedæmoniis

ista,

icta, modò cum Thebanis, atque Athenienſibus. Monet igitur Demoſthenes, ne Regi ulla detur occaſio paria gerendi, neve hoc pacto ejus utilitatibus inſerviant.

48. Nemo quidem negabit Aſianos pejerare conſueviſſe. Plura exempla nobis exhibet Xenophontis liber, quo minoris Cyri expeditionem literis conſignavit; non unum pariter altera ipſius Hiſtoria de rebus Græcorum geſtis. Quis Tiſſapherni, ut reliqua taceam non iraſcitur, cum ſciſcitatus Ageſilaum, quamobrem cum exercitu mare tranſmiſiſſet, acceptoque reſponſo, ob Græcos in libertatem vindicandos; ſubdolè ſe id à Rege curaturum promiſit, datoque juramento inducias fecit. Verùm [a] ὁ δὲ Τισσαφέρνης, ἅτε ὄμοσον, εὐθὺς ἐξεύσατο. Αντὶ γὰρ τῶ ἐιρήνω ἔχειν, στρατόμα σφῶν βασιλέως πρὸς ᾧ εἶχε πρόθυμον, μετετέμπετο. *Tiſſaphernes, quæ juraverat, ſtatim ementitus eſt. Nam tantùm abfuit, ut pacem ſuadendam ſuſciperet, quin magnum à Rege exercitum poſtulatum miſit, præter illud, quod antea obtinebat.* At æquè nemo fatebitur Græcos à periuriis, ac fraude abhorruiſſe:

Ignari ſcelerum tantorum, artiſque Pelaſgæ.

de miſeris, deceptiſque Trojanis cecinit Vatum Latinorum maximus [a]:

49. Darium, & Xerſem dicit, quorum bella adverſus Græcos inauſpicatò ſuſcepta, ſummaque infelicitate profligata ſæpius indicavimus.

50. Quantùm Athenæ poſt ſecundum Medicum bellum gloriâ, opibus, auctoritate, Imperio auctæ fuerint ſcribit Thucidides [b] eodem loco à nobis dudum laudato, quo de Lacedæmoniis idem teſtatur; alterum teſtimonium affero Diodorum [c], ſic de illo Reipublicæ ſtatu loquentem: Μαλιστα δ' Αθηναῖοι τῆ τε δόξῃ, καὶ ἀυξήσι πρωτεύσαντες, διωρθώσαντο καθ' ὅλου σχεδὸν τὴν Οικουμένην. Ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ τὴν ἡγεμονίαν ηὔξησαν, ὥστε ἀνὰ Λακεδαιμονίων, καὶ Πελοποννησίων ἰδίᾳ μεγάλας δυνάμεις περσικὰς, καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θαλάτταν καπηγωνίσατο, καὶ τὴν περιβόητον Περσῶν ἡγεμονίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἐταπείνωσαν, ὥστε ἀναγκάσαι πάσας τὰς κατὰ τὴν Ασίαν πόλεις ελεύθερους κατὰ συνθήκας. *Præſertim verò Athenienſes magno curſu ad gloriam, ſtrenuitatemque pergentes, per univerſum prope terrarum orbem egregiam ſibi nominis famam comparârunt. Siquidem auxerunt adeo vires Imperii ſui, ut nullâ Lacedæmoniorum, ac Peloponnenſium ope, proprio Marte maximam Perſarum potentiam terrâ, marique dejecerint, ipſorumque Regnum illuſtre ſic afflixerint, ut neceſſitatem impoſuerint, græcas per Aſiam urbes in libertatem, inito pacto, reſtituendi.* Enimverò cum antea Urbs clariſſima Imperium ſuum concluſiſſet anguſtis finibus, poſtmodum tot Inſulis, maritimâque orâ, vi ſibi adjunctis, aut populorum voluntate, longè, latèque dominata eſt. Ante iſtud tempus modico Ærario, perexiguo equitatu; & ſi pacis bona complectamur, nullo vigebat literarum ſtudio, nullo artium ingenuarum. At verò confecto Perſico bello, ampliſſimâque ſibi partâ victoriâ adeò viribus, divitiis, de quibus opportunior loco dicemus, Artificum induſtriâ, ſcientiarum gloria floruit, ut numquam majorem felicitatem adepta ſit. Nihil autem utraque tempora diſtinxit magis, quàm res navalis; hanc ſiquidem Athenienſes ante Medicum

[a] Xenoph. de reb Græc. lib 3.

[a] Virg. Æn. lib. 2.

[b] Thucid. lib. 1

[c] Diod Hiſtor lib. 12.

cum bellum adeo exilem habuerunt, ut vix quinquaginta Naves obtinuerint, seu, ut Poliux [d] memorat, octo & quadraginta, unaquâque Naucraria singulas præbente, easque non tectas, ac ferè omnes quinquagenûm Remigum, quorum paucioribus nulla per id quoque temporis ad bellum instruebatur, cum centum supra viginti eas impellerent, quæ magnitudine cæteras vincebant, ut Thucidides colligit ex Homero [e]; Τὰς (νῆας) δὲ βοιωτοὶ, εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν: τὰς δ' φιλοκτήτυ πεντηκοντα. Διπλοῦν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μέγιστας, καὶ ἐλαχίστας. *Bœotorum naves habuisse remiges centum viginti; Philoctetæ verò, quinquaginta; demostrans, ut mihi videtur, maximas, minimasque.* A quo tempore vel quadringentas triremes, ut nuper adnotavimus, construxerunt, quamvis ad summum trecentis navigaverint. Qua de re præter adductos testes, Xenophontem [f] damus, mirificè nostram illam sententiam confirmantem, ἡμεῖς γὰρ, ait, οἱ Ἀθηναῖοι εἰσήλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τοὺς συμμάχους, ἔχοντες τριήρεις, τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις, οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων. *Nos enim Athenienses bellum suscepimus contra Lacedæmonios, eorumque socios, cum partim in mari, partim in Navalibus haberemus Triremes non minùs, quàm quadringentas.*

[d] *Pollux Onomast.*

[e] *Thucid. lib. 1.*

[f] *Xenoph. de Cyri exped. lib. 7.*

51. Sedandis intestinis discordiis nullum sanè luctuosius, at simul nullum potentius remedium est, quàm bellum externum. Quiescunt enim turbulenti Cives, cum pro libertate adversus hostes pugnandum est; siquidem minus dolet, Civium aliquibus dignitate cedere, quàm Inimicis servire. Romæ tumultuantem plebem ut plurimùm externa bella compressere. Græcos inter se dissidentes, nec animis tantùm, sed armis atrociter dimicantes Medicum bellum composuit. Tunc enim Lacedæmonii cum Peloponnensibus, Bœotis, Calcidensibus conjuncti bellum Athenienbus commoverant, quos pridem libertati restituerant, sed eorum augescentem potentiam timebant; dimicabatur magna animorum contentione, incerto eventu. Simul Athenienses graves gerebant cum Æginetis inimicitias, quod Bœotis opem attulissent. Hinc utriusque populi classes eductæ, navalesque pugnæ. Græcorum alii in unam, alii in alteram partem concesserant. Ecce tibi, Darius in Græciam irruit, ac statim deponuntur arma civilia, sponte corruunt provinciales discordiæ, ipsique Lacedæmonii Athenienbus opitulatum veniunt [g]. Huc in præsenti Demosthenis verba referuntur, monstratque Persarum Regem hujusce rei non ignarum, à bello adversus Græcos se contenturum, ne ipsis occasionem præbeat domesticas lites componendi, pacisque inter se constabiliendæ.

[g] *Herodot. lib. 5 & 6.*

DE

DE MEGALOPOLITIS.

IN ARGUMENTUM.

1 LEuctricum prælium inter Græcorum atrociora diligenter à Xenophonte [a], ac Diodoro [b] describitur, aliquâ rerum gestarum, occisorumque numeri inter ipsos auctores diversitate. Si nihil nostrâ interesset litem dirimere, eam secundùm Xenophontem scriptorem σύγχρονον judicaremus. Cleombrotus Spartæ Rex Lacedæmonios, eorumque socios in aciem educere prope coactus est, nolebat enim cum Thebanis, quibus Patriæ periculum addebat animos; ipsa desperatione ferocientibus, dimicare. Pugnatum utrinque pari militum virtute, ac Ducum strenuitate, sed impari disciplinâ. Nam Epaminondas Thebanos suos instruxit callidiori arte, ac sagaciori, dum prælium committitur, scientia militari usus est. Illico Thebanorum equitatus hostium equites in fugam vertit; cornu sinistrum à dextro Lacedæmoniorum, cui Cleombrotus præerat, perculsum. At ex altera parte victores Thebani restitutâ pugnâ in sinistro cornu hostes fuderunt, postquam Cleombrotus multis confectus vulneribus ex acie semivivus excessit. Victoria penes ipsos Thebanos fuit vel ipsis fatentibus Lacedæmoniis, qui per inducias Mortuos suos recuperarunt. Hi fuerunt, si Xenophonti credimus, 1700., si Diodoro, quatuor millia; ex Thebanis trecenti. Cladis nuntio Spartam delato, necatorum Cognati splendidâ induti veste lætitiæ signa dederunt; eorum verò, qui fugâ mortem effugerant, sordidati mœrorem præseferebant; insigni documento, honestam necem turpi vitæ præhabendam esse. Illud est omnium admiratione celebratum, quod veteri vaticinio per hominum ora ferebatur Lacedæmonios ibi maximâ clade labefactandos esse, ubi Virginum esset monumentum, quæ ab ipsorum Legatis corruptæ mortem sibi conscivissent. Id exitus comprobavit, siquidem certatum est, ubi Leuctri, unde ager nomen acceperat, ac Scedasi filiæ conditæ sunt, quæ per vim oppressæ omni occasionem præbuerant, memorabilique Numinis ultioni. Post eam pugnam à Lacedæmoniis Peloponnensium aliqui desciverunt, partim ipsorum odio, partim amore libertatis. Argivi cum Arcadibus palam in eos arma intulerunt, vocatis in auxilium Thebanis, quibuscum consociati Laconiam vastare, quæ per annos quingentos omnis populationis expers fuerat, ac Spartam ipsam aggredi non dubitarunt. In tanta fortunæ commutatione (qui enim nuper Thebas obtinuerant, nunc de Patria periclitabantur) Spartani urbem suam, quam veteri instituto nulla cingebant mœnia [c], undique munire studeant, quodque in maximis Reipublicæ angustiis fieri solet, servos ad arma vocant, promissâ, cum debellatum foret, libertate; eorumque sex millia nomen dedisse memoriæ proditum est. Athenas quoque ad æmulam Civitatem, sibique non lon-

[a] *A. 2. C. 100. Xenoph. de reb. Græc. lib. 6.*
[b] *Diod. lib. 15.*
[c] *A. 4. C. 102.*

go temporis intervallo obnoxiam, auxilium orantes. Legatos mittere coacti sunt [d].

(d) *Diod. lib. 15. Xenoph. de reb Grec lib 6.*

2. Eodem tempore memorati Lacedæmoniorum Legati, quo à Thebanis, alteri Athenas venerunt, datâque utrisque Concione, ac re multùm deliberatâ demum Athenienſes, quamvis cum iiſdem Thebanis fœdere conjungerentur, opem Spartanis ferre decreverunt. Jucundum erit Diodori verbis probè rem deſcriptam audire [e]: Ὁ γὰρ Ἀθηναίων δῆμος, μεγαλόψυχος ὤν, καὶ φιλανθρωπος, τῷ μὲ τῶν Θηβαίων ἰσχυὶ ὐ κατεπλάγησαν, τοῖς δ Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ ἀνθρωποδισμῶ κινδυνεύουσιν ἐβοηθησαν. βουλεῦσι παυδημεὶ. Καὶ παραχρῆμα στρατηγὸν καταστησαντες τὸν Ἰφικράτην ἐξέπεμψαν, καὶ τοὺς νεους ἀυδημερὶ, ὄντας μυρίους, καὶ ἱππικὸν. Ἰφικράτης μὲν ὃν φιλόδοξος ἔχων τινες στρατιώτας, φρονῆσαι μετὰ τῆς δυνάμεως κατὰ σπουδὴν. *Populus enim Athenienſium magnanimitate, humanitateque ductus, nec Thebanorum potentiâ perterritus, Lacedæmoniis in diſcrimen ſervitutis adductis, veluti conſpiratione facta, opem ferre ſtatuerunt. Conſeſtim igitur Iphicratem ſummo cum imperio ducem conſtituentes, cum duodecim Juvenum millibus, uno die conſcriptorum expedierunt. Iphicrates autem conſpectâ militum alacritate diligenter cum exercitu proceſſit.* Nec eo contenti, cum audiſſent, Bœotos Epaminonda Duce ab Arcadibus, Argiviſque vocatos Spartam ipſam bello petere decreviſſe, ut monuimus, denuo Chabriam cum altero exercitu ſubmiſerunt, eique mandarunt, ut Iſthmo occupato Bœotos à transitu prohiberet. Audiendus eſt hoc pariter loco Diodorus [f]: Ἀθηναῖοι δ πυθόμενοι τὴν Βοιωτῶν στρατιαν παρῆσαν εἰς τὸν Πελοπόννησον, ἐξεπεμψαν δύναμιν, καὶ στρατηγὸν ἐπ' αὐτοὺς Χαβρίαν. Οὗτος δ παραλθὼν εἰς Κόρινθον, καὶ προσλαβόμενος καὶ παρὰ Μεγαρέων, καὶ Πελληνίων, ἔτι δ Κορινθίων στρατιώτας, στρατοπεδὸν συνεστησατο ἀνδρῶν μυρίων. Μετὰ δ ταῦτα Λακεδαιμονίων, καὶ τῶν ἄλλων συμμαχῶν παραγενομένων εἰς Κόρινθον &c. *Athenienſes verò cum intellexiſſent Bœotorum exercitum ad Polopounesum accedere, adverſus illos Militum Copias, Chabriamque Ducem miſerunt. Is Corinthum veniens, accipienſque à Megarenſibus, Pellenæis, Corinthiiſque Cohortes, agmen conflavit decem millium virorum. Ac rurſus Corinthum ſupervenientibus Lacedæmoniis, aliiſque ſociis &c.* Quod cum ita geſtum ſit, patet nihil unquam Athenienſibus antiquius fuiſſe, quàm frænum iniicere cuicumque Græcorum ſe ſuper alios efferre vellet, atque ita Græciæ libertatem ſartam, tectam ſervare.

e Diod ibi dem Xenoph. ibidem.

f Eod a. 4. O 102.

g Diod. lib. 15.

3. Nulla unquam gens tam facilè fecit, diſrupitque icta inter ſe fœdera, ut Græci. Reliqua taceo, eaque ſolùm commemoro, quæ nunc ad rem noſtram faciunt. Athenienſes cum Thebanis ſocietatem coeunt a. 3. O. 100.; contra quos Lacedæmoniis auxiliantur a. 4. O. 102. Cum Arcadibus ſe conjungunt a. 3. O. 103., & contra iſtos, atque Thebanos pugnant apud Mantineam ann. 2. O. 104. Cum Phocenſibus, ac Lacedæmoniis eoſdem Thebanos oppugnant ab ann. 2. O. 106., uſque ad finem belli ſacri; atque interea, dum iſtud viget, adverſus Lacedæmonios Megapolitæ poſcunt, ut ſibi auxiliatum veniant [h]. Quis tantas fœderum viciſſitudines non obſtupeſcat? Quis tantas, ac tam celeres animorum com-

h Diod lib. 15. Xenoph. de reb Græc. lib 7 Demoſthen. in hac Orat.

commutationes cogitando complecti posſit? An putabant veterum Sociorum fœdera non diſſolvi, novo cum ipſorum hoſtibus inito? aut nullam his pariter fieri injuriam, ſi ad priſtinam illorum familiaritatem redirent? Credo hujuſmodi Societates non propria fœderis appellatione uſurpandas eſſe, ſed opportunam armorum conjunctionem dicendas, prout cujuſque populi utilitas, ac ratio poſtularet, atque ideo neminem religioni duxiſſe modò hoſtem, modò amicum ſe gerere. Quod ſanè inſtitutum huic Orationi viam fecit, ut jam dicendum ſuſcipimus.

4. Cum Arcades, & Argivi poſt Leuctricam pugnam, ut diximus, bellum Lacedæmoniis intuliſſent, multis levioribus prœliis victores, tandem ab ipſis Lacedæmoniis in maximas loci anguſtias adductis, atrociſſimâ plagâ perculſi ſunt [l]. Nam decem ipſorum millia occubuerunt, hoſtium nemine occiſo; quod fidem ſuperat, ſed vades adſunt Xenophon, ac Diodorus [l]. Lætos eâ victoriâ Lacedæmonios, quæ prima ipſis obtigerat poſt Leuctricum vulnus, Arcades pertimuerunt, ſibique ab illorum armis malè ominati, ut ſuæ gentis ſaluti conſulerent, eam è viginti Menaliorum, Parrhaſiorumque pagis congregarunt, conditamque opportuno loco Urbem, quæ ex ipſius magnitudine Megalopolis dicta eſt, ipſi habitandam dederunt. Pauſanias [m] triginta ſeptem populos monet in eam Coloniam confluxiſſe, quorum nomina memoriæ prodit. Addit Arcades id conſilii ſuſcepiſſe Epaminondæ hortatu, ab eoque mille Thebanos miſſos, duce Pammene, ne Coloniæ deductio quidpiam moleſtiæ ab inimicis ſuſciperet. Verùm cum Xenophonte auctore, certum ſit, eoſdem Arcades è Lycomedis ſententiâ decreviſſe, niſi communicato imperio non amplius cum Thebanis in militiam ſe profecturos, idque iſtos ægrè tuliſſe, ac proinde abalienatos animo illorum cladem libenter audiviſſe, fortaſſe nemo facilè Pauſaniæ teſtimonium capiet. Quamquam abſurdum minimè videri poſſit, Thebanis depreſſam Arcadum ſuperbiam ex animi ſententia accidiſſe; ſimul verò bellicoſiſſimam gentem, Lacedæmoniorum æmulam, ſibique utilem labefactari penitus noluiſſe. Megalopolis ædificatio, eaque veluti firmiſſimum propugnaculum contra Laconiam poſita, malè audiit apud Lacedæmonios; quapropter vix è tantis ruinis emerſerant, cum ei graves, ac moleſti extiterunt, de ipſaque delenda cogitarunt. Initium fuit rei pertentandæ an. 1. O. 107. [n], quo in Megalopolitarum fines infeſta duxerunt Signa. Ii verò diffidentes rebus ſuis, opem à fœderatis Thebanis, Argivis, Sicyoniis, Meſſeniiſque poſtularunt. Ab Athenienſibus autem, tacet Diodorus, ſed ex hac Demoſthenis Oratione, poſtulatam fuiſſe certum eſt; datam verò non arbitror, nec tamen conceſſam Lacedæmoniis, quorum pariter Legati ipſam exoraturi Athenas venerant. Meæ quidem ſententiæ magnum momentum præbet Diodori ſilentium, qui cum accuratè, à quibuſnam utrique populo ſubmiſſa fuerint auxilia, deſcribat, Athenienſes præterit. Et ſanè Lacedæmoniis non faviſſe, ne ſi victores, potentiæ incrementum ſumerent; Megapolitis, ne nullâ utilitate contra fœdus cum iiſdem Lacedæmoniis pro bello ſacro, quod adhuc manebat, ictum

l *Ael. O 103*

l *Xenoph. de reb Græc. lib 7. Diod. lib 15.*

m *Pauſ. in Arcad.*

n *Diod lib. 16. Pauſan. in Arcad.*

facere viderentur. Tantis enim aliorum viribus illi recreati fuerant, ut nihil sibi à Spartanis timere possent. Quin etiam variante armorum fortunâ, acceptisque invicem cladibus pax eodem anno composita est. Quod si cui veniat in mentem cogitare, quid causæ fuerit, quod Phocenses opitulatum Lacedæmoniis venerint, Athenienses nequaquam, cum utrique eodem fœdere continerentur, non aliam fortasse inveniet, quàm quę nuper à nobis dicta est, nimirum ne si malè Arcadibus contigisset, iidem Lacedæmonii nimiùm viribus augerentur, quod omni vi Demosthenes urget. Hanc etiam rationem Megapolitis animos dedisse puto ad Athenienſium opem implorandam, quamvis non uno ipsis nomine se hostes profiterētur. Adeo tum temporis Reipublicæ utilitas fœderibus moderabatur. Megalopolis multos præclaros viros edidit, quos inter Polibius. Non longam mansit ætatem, fuitque in proverbio: ἡσυχία μεγάλη ἐστὶν Μεγαλόπολις, *Magna solitudo est magna urbs*. Ex ejus ruinis emersit ad montium radices, ac prope Alpheum flumen vicus humilis, *Leondari* ab incolis nuncupatus, clarissimæ Civitatis index. Quanta sit hujus Orationis venustas, robur, ars, difficultas, æquare verbis non possum. Orator profectò nihil sibi reliquum facit, quo rem difficillimam suadeat, nempe ut contra amicos Lacedæmonios inimicis Arcadibus Athenienses auxilientur.

IN ORATIONEM.

5. THeodemo Athenis Prætore, quem Eudemum Diodorus vocat, Concionem istam à Demosthene dictam fuisse Dionysius Halicarnasseus [o] monet his verbis: ἐπὶ δὲ Θεοδήμου τοῦ μετὰ Διότιμον ἄρξαντος &c. τὸν λόγον περὶ τῆς Μεγαπολιτῶν βοηθείας δημηγορῶν, ὃν αὐτὸς ἐπέγραψε: *Theodimo post Diotimum Prætore &c. Orationem pro Megapolitarum auxilio ad Populum habitam, quam ipse pronunciavit.* Eudemum verò Prætoram gessisse an. 4. O. 106. à Diodoro [p] accepimus; quo tempore vigesimum octavum ætatis suæ Demosthenes agebat. Eam verò disjungi non posse ab hoc anno probat Lacedæmoniorum in Arcadiam irruptio facta initio sequentis an. 1. O. 107. [q], quæ Oratori causam dicendi dedit. Nec dubitari potest, quin sub exitum dixerit ejusdem anni quarti, cum illi parati jam erant ad invadendum, imminentique belli discrimine tenerentur Arcades. Incipiebant Attici annum suum à Solstitio æstivo, primusque mensis erat ἑκατομβαιών, cujus pars cum Junii parte congruit. Igitur exeunte anno quarto, ideſt sub æstatis initium, arma à Spartanis expediebantur, quæ mox sub initium alterius anni in Arcadiam intulerunt.

o *Dionys. Ep. ad Ammæum.*

p *Diodor. lib. 16.*

q *Diod. ibi.*

6. Tres habuit Græcia præcipuas Urbes, ut sæpius admonuimus, quę acerrimè inter se de principatu certarunt, atque aliquando unaquæ libēt obtinuit, Sparta, Athenæ, Thebæ. Proinde nihil earum magis intererat, quàm cæteras infirmo esse virium robore, ne caput attollerent.

Hinc

Hinc Demosthenes veluti rem exploratissimam ponit, ac tamquam totius Orationis fundamentum, nimium Athenienſibus conducere, Thebanorum Imperium, ac Lacedæmoniorum concuſsâ, afflictâque uti valetudine.

7. Geminæ fuerunt in Græcia urbes Orchomeni appellatione; alteram ab Orchomeno Lycaonis filio in Arcadia conſtructam accepimus, ab Homero [r] πολύμηλον *Ovium feracem* vocatam, de qua nullus hîc ſermo; alteram in Bœotia ab Orchomeno Minyæ filio, Neptuni nepote, quæ Minyæ cognomento ab Arcadica diſtinguebatur, quæque nunc à Demoſthene nuncupatur. Urbs olim clariſſima, rerum geſtarum gloriâ, atque opibus illuſtris [s], heroicis temporibus Thebas vectigales habuit, quoad iſtas Hercules erexit adeo, ut à tributo immunes conſtituerit. Deinde auctı quàm maximè viribus Thebani poſt Leuctricam pugnam ſtatim æmulam Civitatem magno exercitu perdomandam ſtatuerunt, ſed moniti ab Epaminonda [t] ne victoriæ decus ambitione, perniciosaque dominandi cupiditate corrumperent, ſociam potius, quàm ſervam ſibi adſcripſerunt. At verò poſt Mantineenſe prælium, quo ille fortiter occubuit, nacti quærelarum occaſionem, penitus exciderunt. Cum enim aliqui Thebanorum exules Reipublicæ ſtatum convellere, & ariſtocraticum mutare vellent, in conſpirationis ſocietatem, præter alios, trecentis Orchomeniis equitibus adſcitis negotium dederunt tumultum Thebis excitandi quo die illuc juſſi venire ad armorum luſtrationem debuiſſent. Exules ipſi veniam conjurationis deprecaturi, Orchomeniorum ſcelus Magiſtratibus prodiderunt. Capti Equites, ſupplicioque affecti cauſam Thebanis præbuerunt vetus vindictæ deſiderium in æmulam urbem explendi. Quapropter, ut Diodori [u] verbis utar καιρὸν ἔχειν νομίσαντες, ᾗ φορέσεσι ἐυλόγως τῆς τιμωρίας λαβόντες, ἐστρατεύσαν ἐπὶ τὸν Ορχομενὸν, καταλαβόντες τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἄνδρας ἀπέκτειναν, τέκνα δὲ, καὶ γυναῖκας ἐξῆνδραποδίσαντο, *occaſionem accepiſſe rati, honeſtamque vindictæ cauſam, in Orchomenum infeſta Signa intulerunt. Urbe verò in ſui poteſtatem redactâ, quicquid hominum habuit, occidione deleruut, Pueris, ac Fœminis in ſervitutem addictis.* Hujuſmodi fato ea civitas perfuncta eſt, quæ modò paucis tuguriis loci memoriam, clariſſimumque retinet nomen.

8. Theſpię urbs Bœotiæ à Theſpia Aſopi filia, vel à Theſpio Erechthei nomen accepit, ab Homero [x] non prætermiſſa.

Θεσπείαν, Γραικήν τε, καὶ εὐρύχορον Μυκαλησσόν.

Theſpiam, Græamque, & latum Micaleſſum.

ad Heliconis radices condita, Thebanorum odio clara, quibus gratum facturus Xerſes eam diripuit, incenditque. Sic enim Herodotus [y]: Ὁ γὰρ δὴ βοιωτῶν πρασσόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμαρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόνησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ἄστεως, ἥκετε εἰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκείνα ἐκίνα. Εὑρὼν δὲ Θεσπιέας τε, καὶ Πλαταιέων τυδόμενος Θηβαίων, ὅτι ὐκ ἐμήδιζον. *Exercitus enim cum Xerſe Bœotiam ingreſſus, incensâ Teſpienſium Urbe, quam ipſi deſertam reliquerant in Peloponneſum fugientes, Athenas pervenit, omniaque regionis illius populabatur. Incendio*

[r] *Iliad. β. v. 605.*

[s] *Pauſan. in Bœotic.*

[t] *Aſ. 3. O. 102.*

[u] *Diod. lib. 15 Aſ. 3. O. 104.*

[x] *Iliad. β. v. 500.*

[y] *Herod. in Urania.*

dio autem Teſpiam, Platæamque abſumpſit certior à Thebanis factus, quod Medis adverſabantur. Deinde Thebani eam bis fruſtra an. 4. Ol. 100. tentatam penitus everterunt tertio ab illinc anno [z]. Quamobrem Epaminondas hanc gentem ſuſpectam habens, noluit conjunctam cæteris Bœotis in prælio ad Leuctram dimicare, ac diſcedendi facultatem dedit. Auditâ verò Thebanorum victoriâ, in Cerenum agri ſui Caſtellum munitiſſimum ſeceſſit, ſibi à victoribus metuens; nec immeritò, quippe id ſtatim Epaminondas obſidione cinxit, atque expugnavit [a]. Thebis vix tandem ab Alexandro Magno deletis, caput è ruinis extulit; ac Ciceronis ætate ignobile oppidum ſolâ Cupidinis ſtatuâ, quam Phrine nobilis meretrix Civis ſua dicaverat, honeſtabatur: *Idem, opinor, Artifex ejuſdem modi Cupidinem fecit illum, qui eſt Theſpiis, propter quem Theſpiæ viſuntur, nam alia viſendi cauſa nulla eſt* [b]. Nunc Teſpe dicitur, vilis pagus, veteris dumtaxat urbis locum Viatoribus monſtrat.

z Diod. l. 15

a Pauſ. in Bœot.

b Cic. Ver. 4

9. Platææ Bœotorum, urbs infra Citæronem montem ſita, ſeptuaginta ſtadiis Thebis diſtans, non longè ab Aſopo flumine, memorabilis trecentorum millium Medorum clade, quam ibi à Græcis Mardonius ipſorum Imperator accepit; ſuâque obſidione, quam diu ſtrenuè, fortiſſimèque ſuſtinuit [c]. Homero non ignota; canit enim.

c Strabo lib. 9. Thucid. l. 3. Herod. Diod.

Οἱ τε Πλάταιαν ἔχον. [d]

Quique Platæam habebant.

d Hom. Iliad. β. v. 504.

æquè inimicos habuit Thebanos, ac Lacedæmonios, nec minùs Athenienſes amicos. Prima Lacedæmoniis fuit odii cauſa, quod abſoluto Perſico bello, cum, ut ipſi Archidamo exponunt [e] Παυσανίας ὁ Κλεμβρότου Λακεδαιμόνιος, ἐλευθεράσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς Μήδων, μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυναράσθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης, ἣ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιᾶν ἀγορᾷ Διὶ ἐλευθερίῳ ἱερὰ, καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους, ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι χώραν, καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν: σρατεύσαι δ' μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς, μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ. Εἰ δ' μὴ, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν, *Pauſanias Lacedæmonius Cleombroti filius, liberatâ à Medis Græciâ, apud nos foret cum iis Græcorum, qui ſubeundo pugnæ diſcrimini non defuerunt, ſacrificans in Platæenſium Foro Jovi Liberatori victimas, omneſque invocans Socios, Platæenſibus agrum, urbemque noſtram habitandam, propriiſque legibus temperandam reddidiſſet, unumquemque ab injuriis, aut ſervitute nobis inferendâ interdicens. Quod ſi ſecus; ab iis, qui adſint Socii, pro ſuis viribus conferri nobis auxilium*; cum inquam hoc beneficio Platæenſes à Lacedæmoniis fuiſſent affecti, gratiam iis non habuerunt. Nam cum Pauſanias è manubiis Tripodem Delphis communi nomine ἀριστεῖον τῷ Ἀπόλλωνι ἀπὸ Βαρβάρων, *datæ contra Barbaros fortitudinis præmium Apollini* dedicaſſet, donario, veluti ſui eſſet unius, inſcripſit:

e Thucid. lib. 2.

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς, ἐπεὶ σρατὸν ὤλεσε Μήδων,
Παυσανίας Φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε.

Græcorum Dux, poſtquam profligavit Medorum Copias, Pauſanias hoc monumentum Phœbo conſecravit.

Quod

Quod ægrè cunctis Græcis ferentibus, soli Platæenses apud Amphictyonas mille talentûm actionem Lacedæmoniis pro sociis intenderunt, coegeruntque erasis prioribus, versus alios apponere, quibus, quæ Urbes fuissent participes faciendi muneris, ostenderentur [f]. Fuerunt deinde graves, atque irati Platæensibus Lacedæmonii propter perpetuam illorum erga Athenienses familiaritatem. Quæ quidem familiaritas utilitate conciliata (quippe nimiùm Athenienſium intererat Platæas firmiſſimum contra Thebas propugnaculum ſtare) ac Platæenſium, contra potentiſſimos hoſtes non deſtitui Athenienſium ope) mutuis beneficiis conſervata fuit. Siquidem ſoli Platæenſes in prælio cum Athenienſibus fuerunt apud Marathonem, eorumque naves conſcenderunt in navali pugnâ ad Artheniſium. Iſti contra nunquam fidiſſimis ſociis defuerunt, ſæpius ſuſceptâ illorum tutelâ, cum ipſis ad extremum uſque toleratâ ejus Urbis obſidione, qua captâ Civibus Scionem Inſulam habitandam dederunt, ac poſtremò, ut mox dicemus, Athenis receptos Civitate donarunt. Thebani eoſdem Platæenſes ingenti odio proſequebantur, quia ſibi morem gerere detrectabant, freti Athenienſium amicitiâ; ex eaque civitate periculum ſæpius fuerat ipſorum Reipublicæ. Fatum igitur diu agitatæ, concuſſæque hujus Urbis id fuit: Xerxes Thebanis obſequutus illam, ut dudum diximus, flammis conflagravit an. 1. O. 75. [g] Non ſemel tentatam, ac dirâ demum obſidione labefactatam in deditionem acceperunt Lacedæmonii a. 3. O. 89. ut ex Thucid. habetur, aut an. 2. Ol. 88. ut ex Diodoro [h]. Conceſſa Thebanis, incolenda datur Megarenſibus, iiſque ipſorum Platæenſium, qui exulabant. Inſequenti anno diruitur; ὕστερον δ', Thucidides inquit, καθελόντες αὐτὼν ἐς ἴσαρος πᾶσαν ἐκ βᾶσ Θεμιστίου, ὠκοδόμησαν πρὸς τῷ ἱραίῳ καταγώγιον διακοσιων ποδῶν παντᾳχῆ κύκλῳ, διαιμματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνωθεν. Καὶ ὁροφὰς ἐς Συρωμασι τοῖς βᾶσ Πλαταιῶν ἐχρησαντο: Καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἐῶ ἐν τῷ τείχει ὕπαιθα, χαλκὸς, καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκεύασαντες, ἀνέθεσαν τῇ Ἥρᾳ, ἐς νεὼν ἑκατόμπεδον λίθινον ὠκοδόμησαν αὐτῇ. Τῶν δ' γῶν δημοσιώσαντες, ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, ἐς ἐνέμεσθαι Θηβαίοις. *Denuo ipſam à fundamentis omnem ſolo æquantes, diverſorium conſtruxerunt ducentorum ex omni parte pedum prope Junonis Templum, ſuper, atque infra habens cubicula: adhibitis ad contignationes, ac poſtes iis, quæ Platæenſibus uſui fuerant. Quin etiam quæ ipſorum muros ornabant æs, & ferrum, in lectos converſa, Junoni conſecrarunt; ipſique templum lapideum, centumque pedum ædificarunt. Agrum verò publicatum, per decem annos mercede locarunt, coluerunt que Thebani.* Verùm eâ pace, quam Antalcides cum Perſis confecit an. 2. O. 98., cum ſuas obtinere urbes Græcis omnibus conceſſum foret, ex Athenis, aliiſque locis, quò diſperſi fugerant, Platæenſes congregati, Civitatem ſuam lætis animis inſtaurarunt [i]. Quod ægrè ferentes Thebani, aſtu captam an. 3. O. 101. delerunt omnino, datumque viris cum ſingulis veſtibus, Mulieribus cum binis abire; omnes εἰς Ἀθήνας φύγοντες, τῆς ἰσοπολιτείας ἔτυχον διὰ τὸν χρηστότητα τοῦ δήμου *Athenas fugientes, Populi benignitate, communi Civitatis jure donati ſunt*, ut Diodori verbis utar [l]. Nullum modò

[f] *Demoſth. in Neæram.*

[g] *Herod. in Urania.*

[h] *Thucid. lib. 3. Diod. lib. 12.*

[i] *Pauſan. in Bœot.*

[l] *Diod. lib. 15 Pauſ. in Bœot. Demoſt in Neæram.*

modò remanet ejus Civitatis vestigium.

10. Cum Urbes istę, ut supra adnotavimus vicinæ, atque infensæ Thebanis essent, ut isti ad suam pertinere utilitatem vehementer arbitrati sunt eas excindere, ita dubitari non poterat, instauratas graviter iisdem obfuturas, ipsorumque potentiæ frænum imposituras.

11. Arcadia, mediterranea Peloponnesi regio, virorum fortitudine, ingenio, industria, urbium splendore cunctis notissima nec in memoriam hominum revocari, nec nostra indiget commendatione. Nam undique literarum monumentis laudatur, suorumque Civium facinora passim in Græca historia se offerunt. Lacrymis potius ut reliquæ Græciæ, sic hujus præstantissimæ provinciæ calamitatem prosequamur, necesse est, quæ olim locorum amœnitate, ædificiorum magnificentiâ, Urbium clarissimarum decore florentissima, nunc retinet nihil dignum pristina majestate, vilibusque ruderibus vix obiicit literatorum oculis vestigia veteris elegantiæ. Quamquam habet Arcadia, unde leviùs ferat amissæ gloriæ desiderium. Nostrâ siquidem ætate Romæ rediviva celebratur eximio præclarissimorum hominum cœtu, qui omni scientiarum laude, & humaniorum præcipuè cumulati, ejus nomen sempiternæ memoriæ commendarunt; ut jam nihil desit Arcadiæ, quo aut Pastorum antiquorum cantus, aut Civium doctrinam æquare modò non possit. Quin etiam Urbium nomina, & locorum omnium ad vetustatis recordationem retinet, eaque habitanda Pastoribus tribuuntur in literatissimæ Gentis conventu, cujus ego liberalitate Timenis impositio nomine campos Alcimedontios teneo.

12. De Megalopoli satis jam diximus initio hujus Orationis.

13. Lacedæmonii, qui per ea Peloponnesiaci belli tempora florentem adeo Reipublicæ statum obtinuerunt, ut numquam magis, non regionis suæ amplitudine, quæ vix duas è quinque Peloponnesi partes complectebatur, sed ejus totius dominatu, ad tantam gloriæ, ac virium magnitudinem pervenerant. Καὶ τοι Πελοποννησου μεν πεντε τας δυο μοιρας νεμοντες, τῆς τε ξυμπασης ἠρχοντες, καὶ τῶν ἐξω ξυμμαχων πολλων: *& Peloponnesi quidem duas è quinque partes colunt, universæque imperant, pluribusque extra illam sociis*, ut scribit Thucidides [m]. Nullus tamen tot Populorum iis libenter obtemperabat, quamobrem non semel Messenii, Argivi, Elæi, Corinthii, Arcades, aut inito inter se, cum externisque populis fœdere, aut arreptâ alicujus illorum calamitatis occasione, sese in libertatem vindicarunt. De hac re & aliqua jam diximus, & plura dabitur dicendi locus. Quæ Peloponnesiacorum voluntas cum Lacedæmoniis esset compertissima, nihil studebant magis, quam illis in officio, sibique obnoxiis continendis. Intelligebant enim multum sibi timendum, si eos adversarios haberent; nihil audendum, si eorumdem viribus destituerentur. Id autem dum reputo mecum ipse, video equidem hanc Rempublicam non tantum clade Leuctrica labefactatam, quantum Sociorum in Peloponneso, ac præsertim Arcadum defectione. Nam & facile fuisset bellicosissimæ genti exercitum supplere; nec Thebani nisi cum

[m] Thucid. lib. 1.

Ar-

Arcadibus conjuncti ausi fuissent Laconiam depopulari, Spartam in discrimen servitutis adducere. Hinc tanto studio ab iisdem Thebanis, atque Athenienſibus perpetuò conquisitæ aliquorum Peloponnensium societates, ac tam diligenter excultæ. Hinc rectè hoc loco docet Demosthenes, Lacedæmonem omnino convaliturum, sibi si posset Arcades adjungere vi domitos, qui regionis magnitudine, Civium strenuitate primas post eosdem Lacedæmonios in Peloponneso obtinebant.

14. Arte quidem eximiâ præoccupat Civium animos, ne ipsum Thebanis favere putent, in quos voluntatis inclinatione propendere æstimabatur, ut superiùs adnotavimus. Cæterùm Athenienſes in quos magis odio, atque iracundiâ concitarentur, in Lacedæmonios ne, an in Thebanos nemo facilè dijudicabit. Etenim sæpius cum utraque gente de Græciæ principatu decertaverant; cum utráque fævissima, ac diuturna bella susceperant, quibus perſæpe Attica vastata, Athenæ in discrimen adductæ, quamquam nunquam à Thebanis, sed à Lacedæmoniis captæ.

15. Quæ cum essent hujusmodi, quis inficiari poterat, nimium esse è Reipublicæ utilitate fractas esse illarum Urbium vires, ne ipsi pernicies procrearetur. Id non semel hoc loco urget Orator. Id repetit in Oratione adversus Aristocratem: *Ἴσθ᾽ ὅτι συμφέρει τῇ πόλει μήτε Θηβαίους, μήτε Λακεδαιμονίους ἰσχύειν. Scitis prodesse Reipublicæ Thebanos, & Lacedæmonios viribus non pollere*; & ubicumque se illi offert occasio. Quin per se ipsa res clamat. Cum enim præter duas illas Civitates nulla par esset Athenienſibus [n] , à quo nam vulnus accipere potuissent?

n *De mostb. Olynth. 1.*

16. Pugnam ad Mantineam, Copiarum numero Diodorus græcarum omnium clarissimam vocat; pugnandi ardore, ac disciplinâ inter nobiliores nemo dubitat collocare. Diligentissimè ab ipso Diodoro describitur [o] , nec parum accuratè à Xenophonte [p] . Nos rem notissimam nostro more paucis complectemur. Arcades Pisæis conjuncti ab Olympico Templo Eleos dejecerant, ejus, sacrarumque opum potiti. Cum tandem belli incommodis fessi pacem componere decrevissent, abnuebant Mantineenſes, quippe usurpatam in proprios usus sacratæ [?] pecuniæ partem, absoluto cum Eleis dissidio, retinere minimè potuissent. Sententiarum diversitatem arma sequuta sunt, datumque factionibus nomen hinc à Tegeatis, illinc à Mantineenſibus. Exteri in societatem vocati, affuerunt Tegeatis (quibuscum faciebat major Arcadum pars) Achæi, Bœoti, Argivi; Mantineenſibus, Elei, Athenienſes, Lacedæmonii. His plusquam viginti peditum, duo equitum millia sub Signis fuerunt; illis millia pariter triginta peditum, equitum tria. Primi Lacedæmonii Tegeatarum agros invadunt, quos ulturus Epaminondas, eáque ratus expeditione vacuam à militibus Spartam fore, illuc Bœotos ducit. Verùm Agis Spartæ Rex, detecto inimicorum consilio, mandat Agesilao, qui Regum alter ad urbis custodiam relictus fuerat, eam tantisper, ut possit, defendere, se statim cum omni exercitu affuturum. Igitur Epaminondas, cum Lacedæmonem perveniſſet, intelligens nec improvisò adveniſſe, & hostem à tergo sequi, è re nata consilium capit reducendi Copias, Manti-

o *Diod. lib. 15 Xenoph. de reb Græc. lib 7.*

p *An. a. O. 104.*

neamque invadendi, quam Agidis discessu non custoditam arbitrabatur. Sed eam in tempore sex Athenienſium millia sub Hagelocho duce firmaverant. Quare eò redactis brevi utriusque partis Cohortibus, acies ad dimicandum instruitur. Diu pugnatum est dubio Marte. Pellitur initiò à Thebanorum turmis Athenienſium equitatus, qui fugiens, Eubœnſium Equitibus occurrit, ad occupanda editiora loca præmiſſis, cunctoſque interimit. Thebani verò Equites Athenienſium urgent peditatum, atq; in diſcrimen adducunt, ſed iſte confirmatus ab Eleorum Equitibus rurſus aciem exæquat. Incerto adhuc Marte dimicabatur, cum Epaminondas facto fortiſſimorum Bœotorum agmine in hoſtes irrumpit, impellit ordines, in fugam vertit, ſed læthali accepto vulnere vix ex hoſtium manibus ereptus in Caſtra ducitur, ac receptui canitur. Utraque pars tropæum erigit, cruentâ pugnâ, dubiâ victoriâ. Hoc illud fuit ad Mantineam prælium atrox, ac memorandum, quo confectus vulnere Epaminondas Græcorum Imperatorum facilè princeps occubuit, ac Thebanorum potentia fracta eſt, ut eo vivente adoleverat; quo pariter bello, ut diximus, utque hoc loco Demoſthenes admonet, adverſus Arcades arma Athenienſes tulerunt.

17. Simul verò conjuncti Lacedæmoniis communi conſilio dimicarunt; hos enim Orator nunc indicat, contra quos aliqui abſurdum exiſtimabant, Arcadibus. Rempublicam opitulari; cum iſtos tunc hoſtes acerbos habuerit; illos Martis diſcrimen ſecum fortiter obeuntes.

18. Meſſene clariſſima Peloponneſi Regio ſita erat ad occaſum Solis, Laconiæ, Arcadiæ, Elidique contermina; nomen accepit à Meſſene Polycaonis uxore. Troicis temporibus Menelao paruit: αὕτη δ' ἐπὶ μὲν τῶν Τρωϊκῶν ὑπὸ Μενελάῳ ἐτέτακτο, *hæc Troicis temporibus Menelao obtemperabat*, inquit Strabo [q], refert Pauſanias, colligitur ex Homero, qui Agamemnonem ſeptem in illa urbes Achilli promittentem inducit, quod facere non potuiſſet, niſi fraterni Imperii fiduciâ. Diodorus [r] eam dicit morem geſſiſſe Nelei, ac Neſtoris Familiæ uſque ad Trojanum tempus, deinde Oreſti Agamemnonis filio, veritus, opinor, ne ſimul tribui poſſet Neſtori, quem illius quoque potitum Pauſanias affirmat, ac Menelao. At in hujuſmodi re nefas eſt Homero contradicere. Nos liberaliter utrique partem aliquam aſſignamus, & ſi quiſpiam neget, tria cum illo verba non commutabimus. Certum eſt gentem Agamemnoniam uſque ad Heraclidarum reditum illam obtinuiſſe, quorum Creſphontes, ejuſque Poſteri ſibi aſſeruerunt, quoad in Lacedæmoniorum poteſtatem redacta eſt. Pauſanias ejuſdem Regum ſeriem, tempus, facinora diligenter conquiſita literis conſignavit, à quo fonte iiſdem ferè verbis dimanaſſe vidimus, quæcumque ab omnibus prope de hoc argumento ſunt pertractata. Mihi ſatis erit, quæ ad Lacedæmoniorum odium cum ea gente referuntur, narrare; quippe ea ſolùm pertinent ad hunc Demoſthenis locum illuſtrandum. Prius tamen dicere non prætermittimus, in hac ipſa regione ad Meſſeniacum ſinum Urbem illi cognominem ſeriùs fuiſſe ædificatam, cujus arx Ithome fuit [s]. Primam odii cauſam uterque Populus

[q] *Strabo lib. 8. Pauſ. in Meſſeniacis, Homer. Iliad. 8.*

[r] *Diod. l. 15*

[s] *Strabo ut ſupra.*

à ſe

à ſe deprecatur. Lacedæmonii eam referunt ſuarum Virginum ſtupro, ac morti Teleclo Regi, injuriam propulſare conanti, à Meſſeniis illatæ ad Templum Dianæ, in Provinciæ finibus poſitum, quò Rex ille, ac Puellæ venerant religionis causâ. Meſſenii non Lacænas Virgines à ſe conſtupratas, ſed Pueros, muliebri veſte cum Rege immiſſos ad obtinendam regionem, obtruncatos fuiſſe dicunt. Hæc tamen diſcordiarum ſemina nonniſi poſt centum annos in bellorum ſtirpes erupere, initio facto à Lacedæmoniis, regnum apud eos obtinentibus Alcamene, ac Theopompo [t]. Et ſanè armorum cauſa quæſita potius eſt, quàm oblata. Polychares enim Meſſenius, cum Evæphno Lacedæmonio Boum armenta locaſſet, diſtractaque pretio comperiſſet, ac ipſi non modò pecuniam non repræſentaret Evæphnus, ſed ejus quoque filium fraude ſecum adductum interemiſſet, Spartam venit ſcelus expoſtulaturus. Cum verò nullum ſibi daretur Judicium, furiis captus, quotquot obviam habuit Lacedæmoniorum, occidit. Ad ſuos deinde confugiens, ab ipſis Lacedæmoniis expetebatur, ut pœnas daret. Cum autem indemnatum Civem ultioni tradere pernegaſſent, bellum exarſit; quod anno vigeſimo Meſſeniis victis, excisâque Ithome debellatum eſt [u], dum Hippomenes, Athenis Prætor, decennalis imperii quartum ageret annum, ut ait Pauſanias, cujus authoritatem hoc loco, & in aliis hiſce Meſſeniacarum rerum temporibus deſerere in computandis annis, neceſſe eſt (Amaſæi utor interpretatione, cum modò Pauſaniam græcum ad manum non habeam). Siquidem Hippomenes decennalium Archontum quartus fuit. Anno verò primo, Olympiadis ſeptimæ Athenis ſancitum eſt, ut hoc abrogato perpetuo Magiſtratu, decennalis fieret. Annus igitur Hippomenis quartus in ſecundum incidit Ol. 15. Unde optimo calculo per annos undequadraginta (quod interceſſit ſpatium inter primum, ac ſecundum bellum Meſſeniacum) pervenitur ad annuum Tleſiæ apud Athenienſes Magiſtratum, quo bellum iſtud inſtauratum eſt. Cum enim a. 3. O. 24. deleto decennali imperio annuum ſubrogatum fuerit, primuſque Prætor creatus Creon, dedeinde Tleſia, hunc præturam egiſſe ann. 1. Ol. 25., ſcilicet triginta novem annis à primo Meſſeniaco bello, patet; In quo pariter non rectè computans Pauſanias emendandus eſt. Hoc igitur anno [x] cum palam defeciſſent à Lacedæmoniis Meſſenii, extremis utrinque viribus, magnis odiis, magno rerum eventu, variâque fortunâ bellum ſuſceptum eſt, atque ab Ariſtomene Meſſeniorum duce tanto conſilio, arte, ſtrenuitate, induſtriâque adminiſtratum, ut humanas vires exceſſiſſe videatur. Poſt multas acceptas, illataſque clades, tandem Meſſenii ab Ariſtocrate Arcadum Rege proditi, Eræque in munitiſſimo oppido concluſi, longâ undecim annorum obſidione ad extremum redacti, non ſe hoſtibus dediderunt, ſed agmine facto ſimul cum liberis, conjugibuſque in Arcadiam diſceſſerunt [y]. Qui pauci in agro remanſerant, in ſervitutem redacti, ager publicatus Autoſtene Athenis Prætore. Qui verò abſceſſerant, in Arcadia, Cephalenia, Sicilia, ubi Meſſanam condiderunt, aliiſque in terris, ob eorum virtutem ſummo cum honore excepti, domicilii ſe-

t *An. 2. O. 10.*

u *An. 2 O. 15*

x *An. 1. O. 21*

dem obtinuerunt. Illi autem odio servitutis paucis post annis iterum rebellarunt, munitâque Ithome, per annum Lacedæmonios exercuerunt [a], sed vi tandem domiti, & sub corona venditi è patrio discedere solo coacti sunt. Ita domo profugi per trecentos fere annos retinuerunt patrios mores, & linguam, Lacedæmoniorum odium, vehementissimumque Regionis suæ desiderium; donec Leuctricâ pugnâ fractis eorumdem Lacedæmoniorum viribus, Thebani existimantes ad eas magis, magisque conterendas nihil utilius fore, quam Messenios in antiquas sedes reducere, eos pridem, ut putabant, in hanc spem divinitus adductos, missis legationibus, lætos, atque alacres revocarunt, instauratâ rursus Messene, solemnique ritu ab Epaminonda expiatâ, anno post Leuctricam pugnam primo [b]. Quæ cum ita se habeant restituendus est locus Orationis Dinarchi contra Demosthenem, ubi de Thebanis post Leuctricam victoriam ait: Μαντινέων τετρακισχιλίους ἔτει κατώκισαν, Ἀριστόδημος ἀνανεώσας ἐποίησεν. *Messenem quadringentesimo anno* (post excidium) *instaurarunt. Arcades in libertatem vindicarunt.* Cum dicere debeat, τριακοσιοστῷ, *trecentesimo*; facili scriptoris lapsu in notis numeralibus, exarantis υ pro τ, ne tam crassus Dinarcho error appingatur. Quievere Lacedæmonii Thebanorum metu, quoad isti afflicti Mantineensi prælio, detentique Phocensi bello, illis animum dederunt Messenem iterum divexandi, sed irrito conatu. Nunquam verò ab ipsa dejecerunt oculos, perpetuisque odiis utraque gens una in aliam conspiravit donec subactâ penitus Græciâ, Messene quoq; in Demetrii Macedonum Regis potestatem venit. Hæc nos acervatim collegimus à Pausania præsertim, quædam quoque à Diodoro, Thucidide, aliisque [c], ut luculenter pateat, quàm verè, quantùmque ex ipsa rei naturâ Demosthenes arbitretur, Lacedæmonios, si vires instaurent, æmulam, odiosamque urbem illicò aggressuros.

[a] *A. 4 O. 29*

[b] *Aun. 3. O. 102.*

[b] *Paus. in Messeni. Diod. lib 15. Thucid. l. 1.*

19. Cum prælium ad Mantineam unicuique Græcorum grave, atque acerbum accidisset, de pace cogitarunt, qua vel Messenios contineri cum cæteri vellent, detrectarent Lacedæmonii, ab istis repudiata est: οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, Diodorum affero [c], διὰ τὸν φρὸς τύπους ἀκατάλλακτον ἀλλοτριότητα, οὐδ' ὁπωσδῶν ὑ προείλοντο κοινωνεῖν διὰ τοὺς Μεσσηνίους, ἐ μόνα τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχειν ἐκπονδεῖ. *Lacedæmonii verò, propter implacabilem à Messeniis alienationem, pacis participes esse noluerunt, & soli Græcorum istiusmodi concludi fœdere detrectarunt.* Arreptâ igitur occasione, cum Thebani Phocensi bello detinerentur, arma contra Messenios ferre in animum induxerunt, quamvis & ipsi eodem Phocensi bello distracti. Illi contra, Argivorum, atque Arcadum auxiliis se munire, Athenas etiam opem oratum mittere. Datum ab Athenienſibus responsum, se nolle in Laconiam ingredi infestis armis; auxilium quidem laturos, si ab eorum Regione non abstineant Lacedæmonii [d]. Quo consilio arbitror cautum fœderi voluisse, quo cum Spartanis tum conjungebantur; simul verò Messeniorum incolumitati. Id actum fuisse non dubito ante hujus Orationis tempus, cum jam per duos annos Phocense bellum ageretur; nec aliud, quàm istud decretum Demosthenem hoc loco ante oculos habuisse.

[c] *Diod l. 15*

[d] *Paus. in Messen.*

20. Ni-

20. Nimiùm profectò erat ex Athenienſium utilitate, Meſſenem ſtare, quippe quæ Lacedæmoniorum vires, atque audaciam frangeret; Cujus rei non ignari ſemper ab ejus pernicie animum longè alienum geſſerunt, vel cum de Græciæ principatu non decertarunt. Quamobrem in ſecundo Meſſeniaco bello cum Spartani de illius exitu Delphicum Apollinem conſuluiſſent, audiſſentque fore ſe victoriæ compotes, ſi alicujus Athenienſis conſilio in re agenda uterentur, iis petentibus Athenienſes Tyrtæum dederunt ludimagiſtrum; poetam, nec mentis omnino compotem, rati, nullius conſilii hominem non modò nihil boni, ſed labem ipſis pariturum, cum interim promptâ hominis conceſſione adverſam Meſſeniorum ruinæ voluntatem celarent. Quamquam res accidit præter illorum ſententiam, incenſis à Tyrthæo, obfirmatiſque Spartanorum animis ad Meſſenes excidium, quoad illud atrociſſimè intulerint [e].

21. De Oropo Bœotiæ ſermo eſt, nam plures Oropos Stephanus recenſet. Urbs erat ad mare contra Eretriam ſita, inter Atticam, Bœotiamque; utrique enim regioni adſcripta fuit, prout illam Thebani, vel Athenienſes obtinuere. Ὠρωπὸς δ' ἐν ἀμφισβητησίμῳ γεγένηται πολλάκις. Ἵδρυται γὰρ ἐν μεσογείῳ τῆς τε Ἀττικῆς, καὶ τῆς Βοιωτίας. *Oropus ſæpè in controverſiam venit. Sita eſt enim in confinio Atticæ, Bœotiæque*, Strabo nos monet [f]. Ab Oropo Macedonis filio Lycaonis nepote nomen accepit; nunc *Suſamino* dicitur. Ejus Thebani potiti ſunt [g], in auxiliùm à quibuſdam Oropiorum exulibus vocati, ut ipſos in Patriam reducerent. Civibus deinde jus ſuæ Civitatis dederunt, Urbem Bœotiæ annumerarunt. Ab iis in Athenienſium poteſtatem veniſſe, quamvis à nemine Hiſtoricorum habeamus, in dubium revocari nequit, cum a. 3. O. 103. erepta iis fuerit à Themiſtone Eretriæ Tyranno (Xenophon ſcribit ab exulibus). At ipſum Diodorum rem enarrantem audiamus: ἐπὶ δ' τούτων Θεμιστίων ὁ Ἐρετρίας Τύραννος Ὠρωπὸν κατελάβετο. Ταύτην δ' τὴν πόλιν ὄσαν Ἀθηναίων παραλόγως ἀπέβαλε. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων στρατευσάντων ἐπ' αὐτὸν, καὶ πολὺ τοὺς δυνάμεσιν ὑπερεχόντων οἱ Θηβαῖοι βοηθήσαντες αὐτῷ, καὶ παραλαβόντες ἐν παρακαταθήκην τὴν πόλιν, οὐκ ἀπ' δικαίας. *Interea Themiſtone Eretriæ Tyrannus Oropum cepit. Quam civitatem quæ juris Athenienſium erat inopinato amiſit. Ab Athenienſibus enim facta in ipſum magnis virtibus expeditione, qua illum ſuperabant, auxiliatum eidem Thebani advenerunt, Urbemque ut depoſitum accipientes, numquam reſtituerunt* [h]. Victis à Philippo Græcis apud Chæroneam, impoſitoque Thebis præſidio, cum datum ei foret Imperatoris munus adverſus Perſas, Oropum Athenienſibus tradidit [i], opinor, gratiam fortiſſimæ gentis hoc beneficio initurus, cum ipſi in Aſiam trajiciendum eſſet. Τὴν δ' γῆν Ὠρωπίαν, Pauſanias docet [l], μεταξὺ τῆς Ἀττικῆς, καὶ Ταναγραικῆς, Βοιωτίων τὸ ἐξαρχῆς ὄσαν, ἔχουσιν ἐφ' ἡμῶν Ἀθηναῖοι: πολεμήσαντες δὲ τὸν πάντα ὑπὲρ αὐτῆς χρόνον, κτησάμενοι δ' ὰ φρότερον ἐβέβαιοι, πολὺ ἢ Φιλίππου Θήβας ἔλαβε ἔφορα σφίσιν. Ἡ μὲν οὖν πόλις ἐστὶ ἐπὶ θαλάσσης, μέγα δὲν ἐς συγγραφὴν παρέχομένη. *Oropiam terram, inter Atticam, Tanagriamque poſitam, quæ primùm in Bœotiæ parte reponebatur, noſtra ætate Athenienſes habuerunt. Perpetuis eam bellis tentatam, non prius tutò obtinuerunt, quàm à Philippo,*

[e] *Pauſan. in Meſſen. Diod. lib. 15 21.*

[f] *Strabo lib 9.*

[g] *An 3. O. 94*

[h] *Diod. lib. 15. Xenoph. Hiſt. Græc. & Ulpian. in Orat de Cor*

[i] *An 3. O. 110*

[l] *Pauſan. in Atticis.*

po, Thebis in poteſtatem ſuam redactis, acceperint. Urbs eſt ad mare, Hiſtoriâque dignum nihil exhibet. Igitur dum hæc haberetur Oratio in Thebanorum ditione reperiebatur. Quæ deinceps huic urbi contigerint, noſtrum non eſt enarrare.

22. Ad recuperandum Oropum ſibi non defutura Lacedæmoniorum auxilia Athenienſes non dubitabant, quippe quorum maximè intererat Thebanorum Imperium imminui, & accepti ab ipſis Athenienſibus ſubſidii vicem in maximis Reipublicæ neceſſitatibus, rependere debuiſſent.

23. Senſus Orationis hoc loco primo aſpectu videtur obſcurus. Cur enim, qui Athenienſibus ſuaſerant, afflictis Lacedæmoniorum rebus ſuccurrere, ſeſeque illis reconciliare, ii nequeant eoſdem Athenienſes ab ope Arcadibus ferenda diſſuadere? Immo huic ipſi cum Spartanis initæ familiaritati videtur congruere, Arcades iis inimicos rejicere. At non ita res habet. Cauſam reconciliatæ gratiæ ſolertiſſimus Orator ſpectat, quæ fuerat, ne nimiùm ex aliorum depreſſione quiſpiam Græcorum creſceret; proindeque Athenienſes relictâ Thebanorum ſocietate, labefactatos Lacedæmonios juverant. Igitur qui, hac ſibi agendi ratione propoſitâ, Rempublicam ad eorumdem Lacedæmoniorum auxilium hortati fuerant; pari causâ integrum iis non erat, Arcades excludere, quibus ſuccumbentibus magnum cœpiſſet incrementum Spartanorum robur, atque audacia.

1 *Xenoph. lib. 6. Diod. lib. 15. A. 4. O. 102.*

24. Facti hujus Hiſtoria, quam Xenophon [1] deſcribit, niſi è Diodori narratione ſuppleatur, cum hoc Demoſthenis loco non conveniret. Nos ita rem breviter enodamus. Poſtquam ad Leuctra dimicatum eſt, Athenienſes cunctas Peloponneſi urbes ad libertatem invitarunt. Hac voce Mantineſes excitati, mœnibus refectis Civitatem ſuam munire ſtatuerunt. Quod iniquè ferentes Lacedæmonii prius Legatione, deinde armis impedire conantur. Ob hanc ipſam omnibus propoſitam libertatem diffidebant quoque inter ſe Arcades, pluribus quippe renuentibus urbes jamdiu ſibi ſubditas eximi ſervitute. Itaque Lacedæmoniorum exercitus Tegeatis, ſociiſque auxilium contra Mantineſes laturus, Arcadiam ingreditur. Mantineſes contra, ac reliqui Arcades obſiſtunt, pugnant, vincunt. Οἱ δ' Ἀρκάδες, καίπερ νικηκότες, ὅμως ἐυλαβοῦντο τὸ βάρος τῆς Σπάρτης, καὶ καθ' αὑτοὺς ἐχ ὑπέλαβον διωπτεῦσαι, πῶς Λακεδαιμονίοις διαπολεμεῖν. Διὸ καὶ παραλαβόντες Αργείους τε, καὶ Ηλείους, τοὺς μὲν πρώτους πρέσβεις ἀπεστειλαν εἰς τὰς Αθήνας, ἀξιώσοντες συμμαχίαν ποιήσασθαι κατὰ τῆς Σπαρτιατῶν. Ὡς δ' ἐδέξαντο αὐτοὺς προσέχε, διὸ πρεσβεύσαμενοι πρὸς τοὺς Θηβαίους, ἔπεισαν αὐτοὺς συμμαχίαν σύνθεσθαι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων &c. *Qui quidem Arcades, quamvis victores, attamen gravem, magnique momenti Spartanorum potentiam verebantur, nec tanti ſuas vires faciebant, ut ſe poſſe crederent, æquo Marte cum iis pugnare. Quapropter cum Argivis, Eleiſque Athenas primùm Legatos miſerunt poſtulatum, ut ſecum arma contra Spartanos conjungerent. Cum verò nemo ipſis mentem adhiberet, conversâ ad Thebanos Legatione eos ad conflandam ſecum adverſus eoſdem Lacedæmonios ſocietatem, perſuaſerunt.* Quæ

ſunt

sunt Diodori verba, unde locus iste Orationis clarissimâ luce perfunditur.

25. Debet profectò qui beneficium accipit, rependere vice suâ. Ita Lacedæmonii, qui suæ salutem Reipublicæ tum temporis acceptam Athenienſibus referebant, ingratiſſimi animi vitio laboraſſent, iis ope suâ ad recuperandum Oropum denegatâ.

26. Præoccupat ſummo artificio gravem aliquorum difficultatem; quorum hic erat ſermo. Si quotidie ſocios mutamus, modò Thebanis conjuncti, modò ipſorum hoſtibus Lacedæmoniis, iterum contra iſtos Arcadibus, ſuſpecta cunctis erit Reſpublica, nullius firmâ utetur conſuetudine.

27. Quam difficultatem non minus artificioſè diſſolvit. Ait enim, hujuſmodi ſociorum commutatione tantùm abeſſe, ut Reſpublica venerit cuipiam in ſuſpicionem, quin potius omnium ſibi conciliaverit benevolëtiam, cum eò ſolùm varietas iſta fœderum collimaverit, ut à cunctorum Græcorum cervicibus labem, perniciemque depelleret. Ita prius à Thebanis ſtetiſſe, quoad ipſi diſcrimen libertatis obierunt. Quod periculum cum in Lacedæmonios converſum fuit, in iſtorum partes tranſiiſſe.

28. Non de alia loquitur Athenienſium in Eubœam expeditione, quàm quæ accidit ann. 3. Ol. 105. atque ideo poſtremam vocat. Maximis eo tempore lacerabantur diſcordiis Eubœenſes, quamobrem alii Thebanorum, alii Athenienſium opem invocaverant. Præſtò utrique fuere; ſæpius leviter decertatum eſt, numquam tamen juſto prælio. Cives denique crebris depopulàtionibus, atque excidiis afflicti ad ſanam mentem redierunt, pace inter ſe factâ. Quamobrem Thebani ad ſuos reverſi, depoſitiſque armis, Inſulam deſeruerunt [m]. Hinc Demoſthenes indicat, Cives illos, Athenienſium ſubſidiis confirmatos, potuiſſe ſtatum ſuum retinere, Tebanorumque jugum detrectare. [m] *Diod. li. 16.*

29. Alterum Sicam ex Adverſariorum manibus Demoſthenes hoc loco eripit admirabili ſagacitate. Extollebant enim ad captandam Populi benevolentiam, Lacedæmoniorum æquitatem, dicebantque illorum ſententiam eſſe, ut quiſque redëat in locorum ſuorum poſſeſſionem. Hanc enimvero æquitatem eos aſtutè præſeferre ait, ratos ab occupanda Meſſene impeditum non iri, cum aliis voluntatem, operamque præſtiterint, ut quicquid ſibi dolent ereptum, recuperare poſſint. Quod ad Triphyliam attinet audiendus eſt Polybius [n] qui ſic regionem deſcribit: Τριφυλία] τῆς μὲν προσηγορίας τέτυχε τοιαύτης ἀπὸ Τριφύλου τοῦ ἥρω Ἀρκάδων παιδός. Κεῖται δ' ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου παρὰ θάλατταν, μεταξὺ τῆς Ηλείων, καὶ Μεσσηνίων χώρας. Τερμάτεται δ' εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, ἐφαπτομένη τῆς Αχαΐας ὡς πρὸς χειμερινὰς δύσεις. Ἔχει δ' ἐν αὐτῇ πόλεις τοιάσδε, Σαμικὸν, Λέπρεον, Τρίπαγιαν, Τυπανίαν, Πύργους, Αἴπυν, Βώλακον, Στυλλάγιον, Φρίξαν. Ὧν ὀλίγοις χρόνοις πρότερον ἐπεκράτησαντες Ηλεῖοι, προσελάβοντο καὶ τὴν ὑφ' ἡμῶν Αλισιτείων πόλιν οὖσαν ἐξ ἀρχῆς Αρκαδίας. *Quæ* (Triphylia) *hanc ſuſcepit appellationem à Triphalo Arcade puero. Sita eſt in Peloponneſo ad mare inter Eleos, Meſſenioſque. Reſpicit Libycum pelagum ad hybernum occaſum in ultima Achajæ parte, iſtaſque ba-* [n] *Polyb. lib 4.*

habet urbes, Samium, Lepreum, Hypana, Typanæam, Pyrgum, Æpyum, Bolax, Styllagium, Phrixam. Quas paucis ante annis in ditionem suam redegerunt Elei, atque Urbem quoque Aliphæreorum, quæ initiò Arcadum fuerat. Strabo [o] Triphyliæ nomen derivat à tribus Phylis, ideſt populis, qui ſimul in iis terris convenerint, ſcilicet Epæis, Myniis, atque Eleis, qui ex ejus etiam ſententia cæteris prævaluerunt. De hac regione, ad quos nam pertineret, jampridem contendebat Arcades, atque Elei, cum an. 4. O. 103. Arcadum exules, qui apud Eleos commorabantur, impetu in illam facto, munitiſſimum oppidum Laſſionem occuparunt. Hinc bellum ortum inter utramque gentem, quo bello, prout una alteram ſuperabat, alterutra invicem Triphyliæ potita eſt. Demum Arcades, inſtructi quoque Athenienſium viribus, Exulibus, Eleiſque profligatis, non ſolùm Laſſionem cum ea regionis parte recuperarunt, ſed Elidis pariter urbes Marganum, Cronion, Cypariſſiam, & Coryphaſion ſubegerunt [p]. Id igitur locorum Lacedæmonii vociferabantur Eleis reſtituendum eſſe.

o Strabo lib. 8.

p Diod. lib. 15.

30. Iiſdemque rurſus Exulibus, quos modò memoravimus, Patriam ſuam.

31. Demum Phliaſiis Tricaranum; quod oppidum iis ademerant Argivi non multò poſt Leuctricam pugnam: Καὶ τοῖς Ἀργείων ἐπιτειχισάντων ἐν τῷ Φλιασίᾳ τὸ ὕστερον Τρίκρανον. *Argivis munientibus Tricaranon in agro Phliaſio poſitum ſuper Junonis templum*; & alibi: οἱ δ' Ἀργεῖοι ὑμόσαντες ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις εἰρήνην ποιήσασθαι, ἐπὶ ᾧ ἐξέσονται καταφράξαι, ὥστε τοὺς τοῖς Φλιασίοις φυγάδας μένειν ἐν τῷ Τριφαράνῳ, ἃς ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει ἔχοντες παραλαβόντες, ἔρημον, φάσκοντες σφετέραν τὴν τῶν τοιούτων εἶναι, ὧν ὀλίγῳ πρότερον ὡς πολεμίων ὄσαν, ἰδίων. Καὶ Φλιασίων προκαλουμένων, οὐκ ἐδίδοσαν. *Argivi autem, quamquam his ipſis conditionibus pacem juraſſent, cum tamen efficere non poſſent, ut Phliaſiorum Exules Tricarani manerent, ut in propria Civitate, eos in fide, atque amicitiâ ſuſceptos, præſidio firmarunt; dicebantque regionem illam in ſua eſſe poteſtate, quam veluti hoſtilem paulo ante fuerant depopulati. Cumque idcirco à Phliaſiis in Judicium vocati eſſent, non reſponderunt*; ſcribit Xenophon [q]. Porrò enarratorum Exulum, Eleorumque partes ſuſceperant Lacedæmonii Arcadum odio; Phliaſiorum verò propter ſingularem in eos benevolentiam, qui ſemper ſummâ fide in amicitia manſerant, atque ita manſerant, ut diras potius ab Arcadibus, Argiviſque ferre calamitates voluerint, quàm ab ea divelli, quamvis poſt memoratam Leuctricam pugnam res Lacedæmoniorum conciſæ plurimùm fuerint. Quam voluntatis conſtantiam, ampliſſimis proſequitur laudibus Xenophon lib. 7. de rebus geſtis Græcorum. Phliaſii Sicyonii finitimi, primò inter Argivos connumerabantur, à quibus diviſi eorumdem odium effugere non potuerunt. Phliuns ipſorum urbs prius Arantea ab Arante conditore homine indigena dicta eſt, Aræthyrea ab ejus filia hujus nominis, Phliuns demum, omniſque regio Phliaſia à Phliante Bacchi, atque Aræthyreæ filio [r]. Ἀραιθυρέα δ' ἐστὶν ἡ νῦν καλουμένη Φλιασία. Πάλιν δ' ἔσχεν ὁμώνυμον τῇ χώρᾳ φησὶν ὄρος κοιλώσῃ. Οἱ

q Xenoph. de reb Græcor. lib. 7.

r Paus. in Corinth.

ὕστερον ἀναστάντες ἐκεῖθεν, ἔφυς τριακοντα σταδίων ἵκτισαν πόλιν, ἣν ἐκάλεσαν Φλιοῦντα. *Est autem Arætbyrea illa, quæ dicitur Phliasia. Urbem habet regioni cognominem ad montem Cæloſſem. Poſteri illinc diſcedentes, Urbem conſtruxerunt à prima ſtadiis triginta remotam, quam Phliuntem appellavere*; inquit Strabo *f*. Phliuntem Argonautarum numero adſcribit Rhodius Apollonius, ejuſque genus his libri primi verſibus deſcribit. *f Strabo lib. 8.*

Φλίας αὖτ' ἐπὶ τοῖσιν Ἀραιθυρέηθεν ἵκανον,
Ἔνθ' ἀρνειὸς ἔναιε, Διωνύσοιο ἕκητι
Πατρὸς ἑῆ, πηγῇσιν ἐφίσιος Ἀσωποῖο.
Phlias cum iſtis Arætbyreâ venit,
Hìc pecudum dives habitabat, Bacchi voluntate
Patris ſui, ſtabili ſede apud fontes Aſopi.

Phliuns nunc *Rupela*, aut *Tri* dicitur, nullius nominis vicus.

32. De Phocenſibus, Theſſalis, Corinthiis, aliiſque loquitur, quorum cum profectò non intereſſet Imperio Thebanos augeri, eripiendo ex iſtorum manibus Oropo vires ſuas Athenienſibus commodaſſent, veriti etiam, ne illi, ſi aliena impunè aſſueſcerent uſurpare, in ipſos aliquando evaderent audaciores.

33. Nunquam ſolertiſſimus Demoſthenes quidpiam prætermittit, quod in rem ſuam faciat. Igitur ut undequaque Adverſarios capiat, urget modò, atque oſtendit, non ideo permittendum eſſe Spartanis Meſſenem ſibi adiicere, ut hac facilitate deſiniti, opem ſuam pro recuperando Oropo Athenienſibus præbeant; quippe utilius eſſe Reipublicæ eam Civitatem Thebanis deſerere, quàm Lacedæmonios amplificare vires, atque Imperium ſuum; hinc enim periculum ipſi procrearetur; nullum, ſi Oropo deſtituatur.

34. Iterum in ſermonem cadit Mantineenſe prælium, in quo, ut pridem enunciavimus, Arcadum alii fuerunt ab una, alii ab altera parte. Megapolitas in acie cum Thebanis contra Athenienſes, ac Lacedæmonios conſtitiſſe palam facit iſte Demoſthenis locus, à quo non alia indicatur pugna, quàm quæ pugnata eſt ad Mantineam; cum ſaltem à longo prius tempore Arcades adverſus Athenienſium Copias non dimicaverint. Quin etiam id ipſum è Xenophonte mihi videor colligere. Inquit enim Epaminondam è Bœotia progreſſum cum Popularibus ſuis, Euboœnſibus, ac Theſſalis iter in Peloponneſum feciſſe; ὁ δὲ Ἐπαμεινώνδας ἐλογίζετο τῷ ἐν Πελοποννήσῳ στρατῷ ὑπάρχειν Ἀργείους τε, καὶ Μεσσηνίους, καὶ Ἀρκάδων τοὺς τὰ σφετέρα φρονοῦντας. Ἦσαν δ' ἔτι Τεγεᾶται, καὶ Μεγαλοπολῖται, καὶ Ἀσεᾶται, καὶ Παλαντεῖς, καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ σμικραί τε εἶναι, καὶ ἐν μέσαις ταύταις οἰκεῖν, ἠναγκάζοντο *t*: *Qui Epaminondas arbitrabatur, ſibi in Peloponneſo adeſſe Argivos, Meſſenios, eoſque Arcadum, qui rerum ſuarum curam gererent. Hi autem erant Tegeatæ, Megalopolitæ, Aſtheatæ, Palantenſes, & ſi quæ aliæ Civitates infirmis viribus, inter illas poſitæ, quæ cum biſce conjungi cogebantur.* In hoc igitur Mantinenſi prælio Megapolitæ Thebanis obſequuti contra Athenienſes decertaverunt, cum Lacedæmoniis in ad- *t Xenoph. de reb Græc. lib 7.*

versa parte obversatos. Quod factum in invidiam vocatum summâ sagacitate Demosthenes elevat.

35. Enimvero Megalopolitis eò diligentiùs oportebat Athenienſium tueri familiaritatem, quò à Thebanis alienati animo erant. Proinde ex ictò cum iſtis olim fœdere, Demoſthenes robur addit ſententiæ ſuæ, unde illam Adverſarii labefactare conabantur. Poteſt ne major ingenii vis, omnia in ſuam utilitatem vertentis, inveniri?

36. Poſt acerbum ad Mantineam prælium Arcades invicem perculſi, ac ſuis calamitatibus eruditi, pacem inter ſe fecerant, qua cautum fuit, ut quiſque Patriæ ſuæ compos fieret. Hinc Megalopolitæ in ſua plerique oppida remeaverant, quibus illinc in eam Civitatem confluere, ut jam diximus, opus fuerat. Id reliquis Civibus grave accidit, decretumque, ut vi, qui diſceſſerant, in Coloniam reducerentur. Ad arma igitur poſt annuas inducias ventum eſt, οἱ μὲν ἐκ τῆς πολισματων ἠξίουν αὐτοὺς βοηθεῖν Μαντινεῦσι, καὶ τῆς ἄλλων Αρκάδων, ἔτι δ' Ηλείους, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετεχικοτας τῆς Μαντινέυσι συμμαχίας. Οἱ δ' Μεγαλοπολίται τοὺς Αθηναίους παρεκάλουν συμμαχεῖν, ἧς ἀπεσείλαν σωτήριος ὁπλίτας μὲν τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τριακοσίους, ὧν τῶν στρατηγὸν εἶχε Παμμένη. *Oppidani ſibi auxilium poſcebant à Mantineis, aliiſque Arcadibus, præterea ab Eleis, cæteriſque Mantineenſium Sociis. Megapolitæ verò Athenienſium ſocietatem implorarunt, obtinuerunt-* *A. 3. O. 104.*
que ſtatim tria gravis armaturæ militum millia, equites trecentos duce Pammene; quæ ſunt " Diodori verba. Hinc fortè quis coniiciet, Megalopolitas pridem diſſolviſſe fœdus, quod habuiſſe ſuperiori anno cum Thebanis vidimus, cum modò auxilium quærant ab Athenienſibus eorumdem Thebanorum hoſtibus, cum iiſque ſocietatem coire quærant. Quare meritò timet Demoſthenes, ne repudiati ad illos confugiant, fractumque fœdus iterum farciant. *u Diod. lib. 15.*

37. Ut prius frangendæ Lacedæmoniorum potentiæ ſe ſe Athenienſes conjunxerant cum Thebanis, ac rurſus his deprimendis Spartanos juverant; ita ſi captâ Meſſene, Megalopolique inſtaurent iſti vires ſuas, Athenienſibus ad Thebanorum conſuetudinem redire opus erit. In hoc enim, ut non ſemel præfati ſumus, Reipublicæ ſalus continebatur, ut ne duæ illæ principes Civitates nimium caput attollerent.

38. Prudentium virorum eſt, præſenti conſilio futura pericula devitare, nec nimiâ agendi timiditate in diſcrimen afferre quietem publicam.

39. Hanc unam omnium maximam Athenienſibus inflictam à Lacedæmoniis injuriam commemorat hoc loco Demoſthenes, cum ſcilicet poſt aliquas clades acceptas, à Lyſandro obſeſſi, fame coacti ſunt accipere conditiones pacis, quaſcumque ipſis dare, Lacedæmonii voluerunt. De illa enim injuria ſermonem habet, de qua Cives magis, quàm ipſe, conſcii forent. Quippe contigerat a. 1. O. 94., ſeu ante hujus Orationis tempus quinquageſimo primo, quo nondum Orator in lucem venerat, plures autem Civium per ætatem rei geſtæ poterant meminiſſe. Tunc igitur Athenienſes commeatuum inopiâ ad extremum redacti Legatos ad Lyſandrum Spartanæ Claſſis Præfectum miſerant oratum, an pax æquis conditioni-

tionibus obtineri posset. Legatis jussis pergere Lacedæmonem, nec receptis, quia nonnisi retento Piræo, longisque muris, pacisci mandatum sibi esse dicebant, responsum est illuc redirent, re melius considerata. Id Athenienſibus visum est adeo indignum, ut Archestrato in Senatu proponenti, eò res Civitatis deveniſſe, ut nulla repudianda foret conditio, vincula injecta fuerint, decretumque, ne quis amplius eâ de re tam durâ, ac perniciosâ referret. Nam dirutis in Piræo muris, longisque mœnibus, quibus portus Urbi conjungebatur, de Reipublicæ viribus actum erat. Dolebat etiam muros deiicere tantâ constructos magnificentiâ, quantam à Thucidide * diligenter descriptam admiramur: ὠκοδόμησαν, ait, τῇ ἐκείνῃ (Θεμιστοκλέους) γνώμῃ τὸ πάχος τὸ τείχους, ὅπερ νῦν ἔτι φαίνεται ἔστι, περὶ τὸν Πειραιᾶ. Δύο γὰρ ἅμαξαι ἐναντίαι ἀλλήλαις τοὺς λίθους ἐπῆγον. Ἐντὸς δὲ ἦτε χάλιξ, ἦτε σπλὰς ἦν, ἀλλὰ ξυνῳκοδομημένοι μεγάλοι λίθοι, τῇ ἐντομῇ ἐγγώνιοι, σιδήρῳ δὲ καὶ μολύβδῳ δεδεμένοι. Τὸ δ' ὕψος ἡμισυ μάλιστα ἐτελέσθη, ἃ διενοήθη. Εβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει, τῷ τοῦ πάχους ἀρετάσαι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβολάς. Ανθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων, καὶ τῶν ἀχρειοτάτων ἀρκέσειν ἐπὶ φυλακῇ: τοὺς δ' ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσεσθαι. *Construxerunt illius* (Themistoclis) *consilio eâ latitudine muros, quæ nunc quoque se exhibet conspicienda, circa Piræum, quæque duos currus invicem occurrentes, lapidibus onustos exciperet. Intus non cæmenta, non lutum, sed magni lapides ad angulum excisi, sibi cohærentes, extra ferro, ac plumbo colligati. Eâque altitudine, quæ duplo major esset, quàm ille in animo habuerat. Decreverat enim murorum magnitudine, ac latitudine hostes ab aggrediendo deterrere; paucorum etiam hominum, eorumque ad reliqua inutilium præsidio muros ipsos tueri, atque interim reliquos Cives conscendere.* Verùm cum quatuor etiam menses, famem, obsidionemque tulissent, necessitate suasi Theramenem Spartam legarunt cum liberis mandatis, pacem relaturum, quamcumque vellent Lacedæmonii. His conditionibus data, acceptaque est: Τά τε μακρὰ τείχη, καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας, καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας, καὶ τοὺς φυγάδας κατάξαντας, τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν, καὶ φίλον νομίζοντας, Λακεδαιμονίοις ἕπεσθαι καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι ἂν ἡγῶνται. *Longos muros, ac Piræum diruant; Naves tradant, extra duodecim; Exules in Urbem recipiant; eosdem, quos Lacedæmonii, amicos, & hostes habeant; Lacedæmoniorum Signa terrâ, marique sequantur* y. Nec iste malorum terminus; verum statum Reipublicæ immutarunt, Imperio ad paucos redacto, administratoque à triginta Tyrannis, qui urbem clarissimam cunctis calamitatibus cumularunt. Quæ sanè calamitates à Demosthene hoc loco Civibus indicantur, ut undecumque possint, Lacedæmoniorum potentiæ modum imponant, unde tot mala obvenerint Civitati.

* *Thucid. lib. 1.*

y *Xenoph. de reb. Græcor lib 2. Diod lib. 14. Æschin de falso Legat.*

40. Siquidem qui vi, non voluntate ad bonum impellitur, facilè ad ingenium redit. Cives autem ementitâ illâ rectâ, bonique specie decepti, se pravis hominibus fidunt, iisque jugulum præbent. Quod si hominum malitiam compertam habeant, cavent illico, suæque provident securitati. Nihil Romanæ Reipublicæ nocuit magis, adumbratâ quâ-

dam Marci Antonii, & Catilinæ, boni Civis imagine, si Ciceronem audiamus.

41. Quando à Thebanis eversæ penitus fuerint Orchomenus, Thespiæ, Platææ diximus num. 7. 8. 9. hujus Orationis. Narravimus etiam, quantùm illæ foverint Athenienſium amicitiam; quare ipſarum inſtauratio ſemper iis cordi fuit, eamque à Philippo ſæpius poſtularunt, ut mox adnotabimus.

42. Iiſdem pariter locis docuimus, quantùm ipſæ Urbes infeſtæ forent Thebanis, quamobrem iſtos maluiſſe bellorum diſcrimen adire, quàm eas dimittere, aut ſinere, ut è ruinis caput attollerent. Illinc enim atrociora ſibi mala, ac diræ calamitates affuerunt. Quippe numquam Lacedæmonii, Athenienſeſque afflixerunt Thebas, Bœotiam vaſtarunt, niſi freti earum Urbium familiaritate, ac receptaculo, ut ex omni Græcorum hiſtoria frequenter palam fit. Hinc mirum videri non debet, ſi omnivi Thebanos curaturos dicit Demoſthenes, ne illæ ſordidatæ, ac jacentes, à quopiam in veterem ſplendorem reſtituantur.

43. Ut Romani fœderum memoriam æreis tabulis conſignabant, quas & in Capitolio figebant, & fœderatis populis dabant; Ita Græcorum mos fuit eadem fœdera, fœderumque leges in Columnis inſcribere, Columnaſque celeberrimis in locis collocare. Hujus inſtituti Pauſanias [z] meminit. Scribit enim, adhuc ſuo tempore conſervari in Templo Olympico feciales plures columnas, illamque inter cæteras, qua fœdus pervulgatum eſt inter Athenienſes, Argivos, Mantineenſes, ictum in annos centum, cujus leges à Thucidide [a] conſcriptæ ſunt, pactæque anno duodecimo belli Peloponneſiaci. Sed luculentiùs idem Thucidides, cum de fœdere agit Lacedæmonios inter, atque Athenienſes percuſſo ad annos quinquaginta, ejuſdem belli decimo. Siquidem poſt conditiones enarratas ait: τὸν δὲ ὅρκον ἀναπεῖσαι κατ' ἐπαυτὸν ἀμφοτέρους. Στῆλας δὲ ἑστῶσαι Ὀλυμπίασι, καὶ Πυθοῖ, καὶ Ἰσθμῷ, καὶ ἐν Ἀθήνῃσιν ἐν πόλει, καὶ ἐν Λακεδαίμονι Ἀμυκλαίῳ. *Juramentum quotannis ab utriſque renovari; Columnas etiam conſtitui in Olympiis, in Pythiis, in Iſthmo, Athenis intra civitatem, Lacedæmone in Amyclæo.* Erectas igitur hoc inſtituto ab Arcadibus columnas, indices ſui cum Thebanis fœderis, deiiciendas eſſe aliqui apud Athenienſes in Concione proponebant, ut illi argumentum darent conſervandæ erga Rempublicam fidei.

z *Pauſan. in Eliac. 1.*

a *Thucid. lib 5. An. 11 p. 90.*

δ 3. *Op 89.*

44. Nimium profectò per omnem ætatem hæc invaluit opinio: Principibus non fœdera, ſed utilitatem ſuam conſiderandam eſſe; quam opinionem ex Arcadum ſententia Orator affert hoc loco. Verùm ſi in publicis negotiis nihili data fides exiſtimetur, ſanctumque Dei Numen vocatum in fœderis teſtimonium; ſocietas hominum ſolvatur, neceſſe eſt, eaque fœviſſima redeant tempora, quibus non fas, ſed vis dominabatur. Græcos non longè ab hac ſententia fuiſſe jam demonſtravimus, cum de ipſorum egimus facilitate in iiſdem conflandis fœderibus, dirimendiſque. Nunc Æſchinem [b] damus locupletem, ac novum vadem; ait enim, ſe reprehendi non poſſe ob mutatam conſiliorum ſuorum rationem in-

b *Æſchin. in Orat. de falſa legat.*

geren-

gerenda Republica, cum id quotidiè Athenienſibus in uſu ſit. Καὶ τοι ταῦτ' ἔστιν ἐν βούλει τῶν κατηγορίαν, ᾗ ὅτι ἄλλων Ἀθηναίων δημοσίᾳ κατηγορήσετε. Ἐπολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις: μετὰ τῶν ἐν Λεύκτροις συμφορὰν τοῖς οὐτοῖς ἐβοηθεῖτε: κατηγάγετε εἰς τὴν πατρίδα φεύγοντας Θηβαίους: ᾗ πάλιν τούτοις ἐμάχεσθε ἐν Μαντινείᾳ: Ἐτελευτήσατε Ἐρετριεῦσι, ᾗ Θεμιστοκλεῖ, ᾗ πάλιν ἐσώσατε, ᾗ μυρίοις ἄλλοις, ἅ δὴ ὅτι Ἑλλήνων ὕστατα κέκρικε. Τοῖς γὰρ καιροῖς συμπεριφέρεσθαι ἀνάγκη φησὶ τὸ κρατίστον, ᾗ τὸν ἄνδρα, ᾗ τὴν πόλιν. *Et hanc quidem accuſationem ſi vis in me ſuſcipere, ſimul Rempublicam accuſabis. Vos bellum geſſiſtis cum Lacedæmoniis; Lacedæmoniis poſt ipſorum ad Leuctra calamitatem auxilio fuiſtis; Thebanorum exules in Patriam reduxiſtis; rurſus cum iis ipſis manus apud Mantineam conſeruiſtis; Arma contra Eretrienſes, ac Themiſtoclem accepiſtis; iterum iiſdem ſalutem attuliſtis; & millies jam ex hac norma vos erga Græcos alios geſſiſtis. Nam æquè in privatis negotiis homines, ac Reſpublica in ſuis, à rerum opportunitate eò circumagi ſinat neceſſe eſt, quòd propria utilitas, & commodum vocat.*

45. Tantâ vi urget hoc loco Demoſthenes Adverſarios, ut ictum declinare nequeant. Hic enim in eorum ore verſabatur ſermo: Iniquum eſt, Athenienſes Megapolitis, hactenus Reipublicæ hoſtibus, ſuppetias ire, præſertim ſi nolint Columnas evertere, quas pro teſtimonio habent ſui cum Thebanis fœderis; ac ſimul injuſtum, eorum causâ bello petere Lacedæmonios, qui Theſpias inſtaurare ſtudent, Urbem iiſdem Athenienſibus amicam. Obſecundat eorum dictis Orator, ſummâque arte in ſui utilitatem traducit. Ait enim: ageſis, ſimul Arcadibus proponamus, ut Columnas diruant, ſimul Spartanis, ut à bello contra ipſos Arcades abſiſtant. Si utrique morem gerant, res è noſtra ſententia ſuccedet; Si obſiſtant Arcades, pareantque Lacedæmonii, palam erit eos Thebanorum coluiſſe ſocietatem, non ut ipſorum ope ab hoſtibus defendantur, cum amplius aderit nulla ſe defendendi occaſio; ſed propter ejus populi potentiam, ac dignitatem. Quo caſu illos averſabimur, nullaque nobis cum iis intercedet conſuetudo.

46. Contra verò ſi obtemperent Arcades, renuant Lacedæmonii; comperiemus, iſtos ad Theſpiarum inſtaurationem convertiſſe animum, non æquitate ductos, ſed ut Thebani pro re prohibenda domi maneant; Interim ipſi deſertam à Sociis Peloponneſum faciliùs occupent. Quid iſtud ad Cauſam? Multùm profectò. Nam Orator ſolertiſſimè conjiciebat, numquam Spartanos ab oppugnandis Megalopolitis diſceſſuros, ob inſitam eorum animis adverſus Arcades iracundiam, & quod iis gravis acciderat hujus conſtructio Civitatis, iſtaque ſplendidiſſima Arcadici nominis Colonia; quapropter cum id eventu comprobatum foret, causâ caderent Adverſarii. Nec minus certum exiſtimabat, Arcades in terram projecturos feciales illas Columnas; Siquidem oratum venerant Athenienſium opem, Thebanis infenſi, ab iiſque deſtituti, quamobrem dubitari non poterat, omnia illos facturos, quæ ad hanc rem opus foret. Qua dejectione factâ, aut promiſsâ, ab iis auxilio ſuo confirmandis nequaquam Athenienſes ſe cohibere potuiſſent. Cæterum Ulpiano [c] prorſus non

[c] *Ulpian. in hujus Orat. exordio.*

non assentior, existimanti, hanc de Columnis difficultatem à Demosthene inventam, ut respondendo vehementiùs insurgeret in adversæ sententiæ patronos; at re verâ nullam esse, quippe abessent Columnæ illæ à rerum natura, & ipse Demosthenes nunquam erectas fuisse fateatur: ἀνέλθωμεν δ' ἓν ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς. Αλλ' εἰ προῃρῆμεθα μεθ' ὑμῶν οἱ ἄνδρες δίκαιον καθελεῖν τὰς στήλας εἶσιν, ἐν ἃς ἔχουσιν ἀναγράπτους τὰς πρὸς Θηβαίους συνθήκας. Προσῄδημε δ' τὰ κατὰ τὰς στήλας, τῷ ἀντίδικον ἑαυτῷ παρεξόμενος. φησὶ γάρ, μὴ ὑπάρχειν στήλας. *Redeamus igitur, unde initiò digressi sumus. At si homines eligunt ferire nobiscum fœdus, par est, eos deturbare Columnas, quibus initi cum Thebanis fœderis leges conscriptæ sunt. Illud de Columnis apposuit, objectionem sibi comparaturus, cum cæterùm dicat, eas non existere.* Primùm in Notis Criticis ad hunc locum ostendimus ex Oratoris verbis colligi numquam posse, Columnas istas non extitisse. Deinde ut, quæ sibi reliqua dicit ab Adversariis objecta, nemo non verè objecta existimabit; cur huic uni dicam impingat? Demum Columnæ feciales, ut admonuimus, in celebrioribus locis collocabantur; quare aut re verâ constructæ fuerant, nec vana erat difficultas; aut nunquam extiterant, & cum hoc necessariò cunctis pateret (nihil enim ignotum, quod fit in locis hominum frequentia celebratis) insulsum profectò fuisset, & quàm alienum à Demosthenis prudentia, hujusmodi rem sibi obiicere, ridiculamque difficultatem excogitare.

47. Nullà controversiâ, non de solis Arcadibus loquitur, sed de universis Peloponnesi Populis; quippe illorum unum, aut alterum, aut plures dicat à Lacedæmoniis adscitos, quotiescumque bellum Atheniensibus intulerunt. De his autem Peloponnensibus verissimum esse, quod Orator affirmat, Historiarum monumenta nos docent; eos nempe sibi à Thebanis nunquam adjunctos fuisse, cum Attica bella gesserunt. Et sanè, si præliorum inductio fiat, (maxima solùm commemoro) nullo ipsorum auxilio pugnarunt cum Athenienſibus ad Tanagram [d] infausto Marte; at felici, iterum in eodem loco [e]; ibidemque rursus victi [f]; sed victores ad Delium [g]. Contra verò post Leuctricam pugnam cum Arcadibus Spartam invadunt [h], ac rursus cum iisdem Arcadibus, Argivis, Eleis Laconiam depopulantur [i], ut reliquas extra regionem illam expeditiones præteream,

d *An.* 4. *O.* 80
e *An.* 1. *O.* 83
f *An.* 1. *O.* 89.
g *An.* 3. *O.* 89
h *An.* 3. *O.* 101.
i *An.* 4. *O.* 102.

48. At Lacedæmonii quæ unquam bella Athenienſibus intulerunt, Peloponnensium viribus non adjuti? In maximo illo Peloponnesiaco, ut author est Thucidides [l] Λακεδαιμονίων δὲ οἱ δὲ ξύμμαχοι, Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς Ἰσθμοῦ πάντες, πλὴν Αργείων, καὶ Αχαιῶν. Τύτοις δὲ ἐς ἀμφοτέρους πολέμια ἦν. *Lacedæmoniorum Socii fuerunt quotquot Peloponnesium intra Isthmum habitant, præter Argivos, Achæosque, quibus cum utrisque* (Spartanis, & Athenienſibus) *intercedebat consuetudo.* Iis autem conjuncti sepius Atticam vastarunt, ac tandem Athenas perdomuerunt. Reliqua taceo, quæ facilè græcas historias evolventi se offerunt; neque enim omnibus semper enumerandis immorari necesse est. Quod si in Mantineensi pugna Peloponnensium aliqui cum Thebanis contra Athenienses in acie fuerunt,

l *Thucid. lib.* 2.

non

non isti eò prælio, ut sæpius indicavimus, petiti sunt, verùm secundas obierunt partes, Lacedæmoniis opitulati.

49. Mirificè perorando nullum relinquit dubitandi locum, an vera, tutissimaque sit sententia sua. Ostendit enim conducere ex omni parte Reipublicæ, Arcades liberos, valentesque servare. Quippe si accidat Thebanos conteri, ac labefactari à Lacedæmoniis, nihil isti tentare poterunt contra Athenienses, ab Arcadibus impediti, qui & eorum odio inflammati, & salvi Reipublicæ ope, toti erunt in hac defendenda.

50. Si verò accidat eosdem Thebanos in potentiam evadere, & quidpiam contra Athenienses moliri, incolumes Arcades eos refrænabunt, ac præstò erunt Reipublicæ, vicem accepti ab ista subsidii libenter persoluturi.

CONTRA PHILIPPUM PRIMA.

IN ARGUMENTUM.

1. UT melius, quid huic Orationi causam præbuerit, investigari possit, quo tempore dicta fuerit, decernendum est. Dionysius Halicarnasseus habitam fuisse tradit [a], Aristodemo Athenis Prætore: Μετὰ δὲ Θεόδημον ἐπὶ Ἀριστόδημος ἄρχων, ἐφ' οὗ περὶ κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν ἤρξατο, τὸ λόγες ἐν τῷ δήμῳ διέθετο περὶ τῆς ἀποστολῆς ξυνικῆς στρατεύματος, ἧς περὶ δέκα ναυσὶν ἑπτήρεσι εἰς Μακεδονίαν. *Post Theodimum Prætor fuit Aristodemus, quo Magistratum gerente cœpit* (Demosthenes) *ad Populum contra Philippum concionari, egitque de Mercenarii exercitus expeditione, ac mittendis decem celeribus triremibus in Macedoniam.* Creatus autem Prætor est Aristodemus an. 1. O. 107., si Diodoro [b] credimus. Dionysio adversantur Harpocration, & Suidas, qui quamvis nominatim annum non proferant, cum tamen eam dictam fuisse post Olynthiacas, quas ab an. 4. ejusdem O. 107. removeri non posse, dicemus suo loco, longè à Dionysii tempore discedunt. Astipulatorem habent Ulpianum [c] sententiæ suæ, qui in rethoricis enarrationibus re vera palam nihil agit de anno, at cum locum hujus Orationis de Philippo tunc ægrotante, quo loco prolatam fuisse ante Olynthiacas certum fieret, eludat, contendatque non rarò à Demosthene rem jampridem exactam, ut præsentem afferri, argumento est, in eadem, ac duos illos, opinione versari. Verùm à Dionysii testimonio discedendum non esse arbitramur, non solùm ob viri diligentissimi, ut aliàs monuimus, Demosthenicorum temporum investigatoris auctoritatem, sed quia haud vanis rationibus in hanc opinionem adducimur. Nam primùm nulla istic mentio de Olynthi obsidione, quam profectò non omisisset, si pressa aut capta fuisset ea

a *Dionys. epist. ad Ammæum.*

b *Diod. lib. 16.*

c *Ulpian. in enarrat. hujus Orat.*

Civi-

Civitas, cum hanc Orationem habuit; quod utrumque tunc à Philippo gestum foret, aut cœpta saltem obsidio, eam si post Olynthiacas habuisset; præsertim cum quicquid in Regem possit odium incendere, colligat accuratissimè. Deinde cum ille ab an. 3. O. 105. cœpisset gravis esse Athenienſibus, ſubactâ Amphipoli, Potidea, Pydna; & an. 4. O. 106. novandi res ſuſpicionem auxiſſet, excisâ Methone in Thracia, ſeſeque Phocenſi bello immiſcuiſſet, Thebanis auxiliatus contra Phocenſes, eorumque ſocios Athenienſes, quis credat unquam, Demoſthenem Civem Reipublicæ amantiſſimum ad annum uſque quartum Ol. 107. procraſtinaſſe, Regem exagitare? Hæc ſiquidem prima contra Philippum Concionum ſuarum eſt. Demum cum in hac dicat, eumdem Philippum morbo conflictari; in tertia Olynthiaca, fuiſſe conflictatum, naturalem loquendi ordinem tenuiſſe cenſeri debet, cum præſertim huic non levia argumenta conſentiant. Sit igitur hoc, a.1. O. 107. quo vigeſimumnonum ætatis ſuæ Demoſthenes expleverat, in hanc illum ſententiam pro Concione dixiſſe. At Orationi quid cauſam dedit?

2. Id ſanè puto Oratori cauſam publicè loquendi dediſſe, quod nuper libavimus, & nunc latiùs aliquanto explicamus. Philippus invitis Athenienſibus paternum Macedoniæ Regnum adiverat, quod cum ingentibus labefactatum calamitatibus accepiſſet, inſtaurandiſque rebus operam daret, ſtuduit illico ipſorum animos emollire; quare a.2. Ol. 105. *An.2.O.105*

d *Diod.lib. 16.* Πρέσβεις ἐκπέμψας, Diodorus ait[d], εἰς Ἀθήνας, ἔπειτα τὸν δῆμον εἱρήλιλω φρὸς αὐτὸν συνδέσθαι, διὰ τὸ μηδὲν ἔτι φροσωτέρω τῶν Ἀμφίπολιν: *Legatos Athenas mittens, populum ad pacem cum ipſo componendam ſuaſit, datâ fide, ſe ſibi nihil amplius in Amphipolim juris aſſerturum*. Verum mox devictis Illyriis, confirmatoque ſibi Regno, non tenuit fidem, nam inſequenti

e *An.3 O. 105.* anno[e] eam Civitatem occupavit, nec Pydnæ pepercit, ac Potidææ, quamvis in Athenienſium forent tutela; Potidæa ipſorum quoque præſidio cuſtodiretur; quod præſidium ἐξήγαγεν ἐκ τῆς πόλεως, τῷ φιλανθρώπως αὐτῇ (φημὶ) φροσενεγκάμενος, ἐξαπέστειλεν εἰς Ἀθήνας. Σφόδρα γὰρ ἐυλαβεῖτο τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸ βάρος, τῷ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως, *eduxit è Civitate, ergaque illud cum ſe humaniter geſſiſſet, Athenas remiſit, reveritus Athenienſium Rempublicam propter urbis potentiam, ac dignitatem*[f]. Poſte-

f *Diod. ibi.*

An.4.O.105 ro anno poſt interemptum Alexandrum Pherarum Tyrannum à Theſſalis vocatus, cæteros Populorum oppreſſores depulit, tantâ ſibi ejus gentis benevolentiâ conciliatâ, ut numquam ei deinceps in bello defuerint.

An.1.O.106 Ineunte Olympiade 106. profligavit omnino Thracum, Pœonum, Illyriorum Reges, qui collatis in eum viribus conjuraverant. Hujus Olym-

An.4.O.106 piadis ann. 3. Methonem in Thracia, quæ Athenienſium ſocietate fruebatur, expugnavit. Et anno quarto eam excidit, atque à Theſſalis accerſitus in partem Phocenſis belli, libenter occaſionem arripiens, exercitum in Theſſaliam duxit, & poſt aliquas leviores pugnas contra Lycophronem Pheræorum Tyrannum, cui Phocenſes opitulabantur, magno prælio decertavit, tanta Phocenſium ſtrage, ut in acie ſex millia occubuerint, ac tria pariter millia in Philippi poteſtatem venerint, & ni caſu

Chares

Chares cum Athenienſium claſſe adveniſſet, actum de reliquis foret, quos ille fugientes navibus excepit. Hinc initio ſequentis anni Phocidem petens infeſto exercitu, repreſſus eſt ab Athenienſibus, qui Pylas occupaverant, tranſitum prohibituri, quique afflictis Phocenſium rebus cum quinque peditum millibus, & quadringentis equitibus ſuppetias iverant, fœderis jure; eorumque exemplum ſequuti Lacedæmonii ex eodem fœdere mille pedites miſerant, Achæi duo millia: Hac tantâ Philippi felicitate, tantiſque illatis Reipublicæ injuriis commoti Athenienſes magnâ rerum ſolicitudine tenebantur. Quippe aperto bello eum aggredi metuebant, tot jam aliis bellis defatigati; contra, inulti connivere, Regis audaciam non refrænare, indignum ſuâ Civitate, ac periculoſum arbitrabantur. Quocirca Demoſthenes iis addit animos, oſtenditque eò rem deveniſſe, ut bellum neceſſariò ſuſcipiendum ſit.

3. Rei exitus comprobavit, non inanem fuiſſe Athenienſium metum de Philippo. Siquidem jam tum, ut ſuo loco dicemus, adeo viribus, & potentiâ auctus erat, ut ne tota quidem Græcia paucis poſt annis contra illum conſpirans potis fuerit ſe tueri, ejuſque felicitatis curſum abrumpere.

IN ORATIONEM.

4. COncio, ſeu Populi Conventus Athenis, ut Romæ, & in quolibet populari Imperio, ſummam habuit Reipublicæ poteſtatem, ſed non ubique eodem modo ſuffragia colligebantur, ut aliàs indicavimus. Nam Athenis quot capita, tot ſententiæ; Romæ, Curiæ, Centuriæ, Tribus numerabantur. De Athenienſi Concione dicturi, nihil modò agimus de iis, quibus ei intereſſe fas erat, non de loco, non de congregandi ordine, ac formâ, quæ alio exponentur loco. Ea ſolùm explicamus, quæ ad res in eadem pertractandas, & proponendas pertinent, proindeque idonea ſunt hiſce Demoſthenis verbis illuſtrandis. Iſtud autem argumentum tantâ eruditione, tantâque elegantiâ tractavit Sigonius vir maximus in iis libris, quos de Republica Athenienſium ſcripſit, ut pauca deſint; & cum ex hoc fonte omnes hauſerint, in ſuoſque rivulos derivarint quotquot in eodem argumento verſati ſunt, vellem, à quo beneficium acceperint, profiterentur. Conciones igitur aliæ ſtatis diebus convocabantur, quas prætermittere nefas erat, aliæ è re nata. Illæ proprio ſolùm nomine ἐκκλησίαι *Conciones* nuncupatæ ſunt; iſtæ κατεκκλησίαι *Conciones repentè congregatæ*, aut σύγκλητοι ἐκκλησίαι *Conciones advocatæ*. Ad eas, quæ certo coibant tempore, nullo vocante conveniebat Populus. Reliquæ à Prytanibus indicebantur. Poſſet id pluribus teſtimoniis comprobari; nobis unius, aut alterius ſatis erit. Καὶ τότε μισοφίλιππος Δημοσθένης &c. γράψει ψήφισμα, τὸν καιρὸν τῆς πόλεως ὑφαιρούμενος, ἐκκλησίαν ποιεῖν τῆς Πρυτάνεις τῇ ὀγδόῃ ἱσαμένῃ τὸ Ελαφηβολιῶνος μηνὸς, ὅτε &c. *Tunc autem Demoſthenes, qui Philippum odit,*

odit &c. Decretum scribit præripiens Reipublicæ tempus, Prytanes Concionem facere octavo die mensis Februarii stantis. Sunt Æschinis verba [a]; & Demosthenis hæc. alia : Ἐπὶ Μνησιφίλου ἄρχοντος, συγκλήτου ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, ᾗ Πρυτάνεων, ᾗ Βουλῆς γνώμῃ, Μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος Καλλιστένης &c. Mnesiphilo Prætore, decreto Prytanum, ac Senatus, extra ordinem Concione à Ducibus advocatâ, vigesimo primo mensis Septembris Callistenes &c. Quem locum video malè à Sigonio translatum, cum τὸ ὑπὸ στρατηγῶν vertat à Prætoribus; atque hinc illum arbitror asseruisse, Populi conventum. ab iisdem quoque Prætoribus indici, quod nunquam, ni fallor, actum est, cum isthæc auctoritas ad eos pertineret, quibus jus pariter esset convocandi Senatus; id autem nullâ controversiâ Prytanibus conveniebat. Moneo quoque ὡς ἐν παρόδῳ non minùs. errasse Wolfium latinè reddendo illud Μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, pridie Kalendas Octobris, quæ dies ἔστι νουμηνία dicebatur; oblitum profectò, in ultima mensis decade numeranda, secus atque in duobus aliis, inverso numerorum ordine procedi, ut apud Latinos; Quamobrem ἡ δεκάτη τοῦ ἀπιόντος sit prima dies illius decadis, ἐνάτη secunda, & sic deinceps. Quod si, ut ad rem nostram redeam, Diodorus [b], dum narrat, Athenienses accepto nuntio captæ à Philippo Elateæ, proximæque illius in Atticam irruptionis, hæc habet : ὁ δῆμος ἅπας ἀμ' ἡμέρᾳ συνέδραμον εἰς τὸ θέατρον, πρὸ τοῦ συγκαλέσαι τοὺς ἄρχοντας, ὡς ἐδόκει. *Populus omnis, simul atque illuxit, in Theatrum concurrit priusquam à Magistratibus, ut moris est, vocaretur*: Magistratus hoc loco pro Prytanibus solùm accipiendi sunt, ne Diodorum à Demosthene, Æschine, Aristotele, aliisque discessisse, ideoque errasse fatendum sit. Conciones lege constitutæ, quatuor erant per singulas Prytanias; Prytania verò diebus trigintaquinque concludebatur. Nam Athenienses annum ad Lunæ cursum computantes, trecentis quinquagin ta quatuor diebus absolvebant, quorum seni, tricenique primis quatuor. Tribubus assignabantur; Reliquis, totidem uno dempto; atque hoc dierum spatio unaquæque Prytaneatum gerebat. Prima dierum Concionum appellabatur κύρια. Id autem, & quicquid in quolibet cœtu fieret, è Polluce [c], seu potius ex Aristotele in libro de Republ. Athen., unde ille sumpsit, audiamus. Οἱ Πρυτάνεις ὅτῳ τῶν Βουλῶν συνάγουσιν· ὅσημέραι, πλὴν ἂν ἀφετός τις ᾖ. Τὸν δ' Δῆμον τεσσάρας ἐκάστης Πρυτανείας, ᾗ προγράφουσι· πρὸ τῆς Βουλῆς ᾗ πρὸ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ ὧν δεῖ χρηματίζειν. Τῶν δ' Ἐκκλησιῶν ἡ μὲν κύρια, ἐν ᾗ τὰς ἀρχὰς ἐπιχειροτονοῦσιν, εἰσπερ καλῶς ἔχωσιν, ἢ ἀποχειροτονοῦσιν. Ἐν ᾗ τὰς εἰσαγγελίας ὁ βουλόμενος εἰσαγγέλλει, ᾗ τὰς ἀπογραφὰς ᾗ δημεύσεως· ἀναγιγνώσκουσιν οἱ πρὸς τοῖς δίκαις, καὶ τὰς λήξεις ᾗ κλήρων. Ἡ δ' δευτέρα Ἐκκλησία· ἐν ἧ τὰ τῆς ἑβδομάδος ἱκετηρίαι θεμένοις, λέγειν ἐᾶσιν περί τε ᾗ ἰδίων, ᾗ ᾗ δημοσίων. Ἡ δὲ τρίτη κηρύξει, καὶ στρατείας· ἂν δοκῇ χρηματίζειν, ἢ δεῖ πρότερον τοῖς Πρυτάνεσιν ἀποδόναι τὸ γράμματα. Ἡ δὲ τετάρτη περὶ ἱερῶν, ᾗ ὁσίων. *Prytanes in Senatum vocant quotidiè, nisi dies sacer sit; Populum verò quater per singulas Prytanias. Antequam Senatus, aut Concio vocetur, publicè è scripto proponunt, quibus de rebus decernendum sit. Concionum ea vocatur κύρια, in qua. Plebisci-*

[a] Æsch. contr. Ctesiph. Demosth. de Cor.

[b] Diodor. lib. 16.

[c] Pollux. Onomast. l. 8.

biſcito approbantur Magiſtratus, ſi benè ſe gerant, aut abrogantur. *In ipſa etiam accuſationes defert, qui vult Judicium intendere; Judices proſcriptiones legunt Publicatorum, hæreditatum conditiones. Secunda Concio datur Oleæ ramum protendentibus* (ideſt ſupplicibus) *ut ſi velint, poſſint aliquid in rem ſuam de rebus publicis, aut privatis dicere. Tertia Præconibus, Legatiſque, ſi quid eſt decernendum, quos tamen prius literas Prytanibus dediſſe oportet. Quarta de Sacrificiis, rebuſque ſanctis.* At gravis oritur difficultas ex hoc Demoſthenis [d] loco: Ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης πρυτανείας τῇ ἐνδεκάτῃ, ἐν τῷ δήμῳ, ἐπειδὰν ἔυξηται, ὁ κήρυξ, ἐπιχειροτονίαν ποιεῖν περὶ νόμων, πρώτην μὲν περὶ τῆς βουλευτικῆς, δεύτερον δὲ περὶ τῶν κοινῶν, εἶτα οἷς κεῖνται τοῖς ἐννέα ἀρχουσιν, ἔπειτα περὶ ἄλλων ἀρχῶν; Ἡ δὲ ἐπιχειροτονία ἔστω ἡ προτέρα, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀρχεῖν οἱ νόμοι οἱ βουλευτικοί. Ἡ δ' ὑστέρα, ὅτῳ μὴ δοκοῦσιν εἶναι περὶ τῶν κοινῶν κατὰ ταῦτα. Τὸν δὲ ἐπιχειροτονίαν εἶναι περὶ νόμων, κατὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους. Ἐὰν δέ τινες περὶ νόμων τῶν κειμένων ἀποχειροτονηθῶσι, τοὺς Πρυτάνεις, ἐφ' ὧν αὖ ἡ ἐπιχειροτονία γένηται, ποιεῖν περὶ τῶν ἀποχειροτονηθέντων, τῷ τελευταίων τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν. Τοὺς δὲ Προέδρους, οἱ ἂν τύχωσι Προεδρεύοντες ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ χρηματίζειν ἐπαναγκες. Πρῶτον μετὰ τὰ ἱερὰ περὶ τῶν νομοθετῶν &c. *Primæ Prytaniæ die undecimo, poſtquam Præco vota in populo fecerit à* Concione) *Plebiſcitum de legibus fieri, primum de Senatoriis rebus, deinde de communibus, rurſus de latis à novem Archontibus, iterum de iis, quæ à reliquis Magiſtratibus. Primum decretum proponatur, an videantur leges Senatoriæ ſufficere, ſecundum, an non videantur. Deinde eodem modo de rebus communibus decernatur. Decernatur autem juxta leges receptas. Cum verò aliquæ receptarum legum abrogatæ fuerint, tunc Prytanes, quorum tempore ſancitæ fuerunt, de improbatis ultimam trium Concionum indicant; Proedri, quibus ſorte datum fuerit eidem Concioni præſidere, de iiſdem agant neceſſariò. Primùm poſtquam de rebus ſacris pertractaverint, de legum latoribus &c.* Hinc enim patet tres tantùm fuiſſe Conciones, ab ipſis legibus aſſignatæ in unaquaque Prytania, quod luculentius declarat Ulpianus in ſuis in hanc Orat. enarrationibus: ἐν τῇ πρώτῃ δὲ πρυτανείᾳ: ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ. Ἰσέον γὰρ ὅτι κατὰ μῆνα τρεῖς ἐκκλησίας ἐποίουν, βουλόμενοι περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, εἰμὴ ἄρα ἀνάγκη τις κατέλαβε πολέμου, ὥστε καὶ περὶ ἑκείνης ἄλλην ἐκκλησίαν ποιῆσαι πλέον ἢ ἀριθμείων. Καὶ ἐγίνετο ἡ πρώτη ἐνδεκάτῃ τῆς μηνὸς: ἡ δ' δευτέρα, περὶ τὴν εἰκάδα: ἡ δ' τρίτη, περὶ τὴν τριακοστήν. *In prima Prytania: In primo menſe. Sciendum enim eſt, tres in quolibet menſe factos fuiſſe conventus, in quibus de rebus publicis conſulebant; niſi aliqua foret belli neceſſitas, quæ de ipſo deliberare cogeret in alia Concione præter lege definitas. Prima habebatur die undecimo menſis; Secunda, circa vigeſimum; tertia circa trigeſimum.* Hæc ſanè difficultas primo ſtatim aſpectu me deterruit, ſed re probè conſidetâ, opinor Demoſthenem, ac Ulpianum nequaquam Ariſtoteli, & Polluci adverſari. Puto enim per unamquamque Prytaniam quatuor Populi conventus lege præſcriptos fuiſſe, quorum ſecundus, ut ex Polluce retulimus, privatis ſupplicum actionibus, qui Reipublicæ, aut Civibus obnoxii forent, dabatur. Demoſthenes autem Cœtus de publicis ſolùm

[d] *Demoſth. in Orat. adverſ. Timocrat.*

negotiis indictos nuncupat, βουλομένου περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, *de rebus publicis*, inquit Ulpianus; quare alterum illum de privatis à Polluce connumeratum prætermittit. Obiter moneo hanc legum quæstionem, de qua verba facit Orator, non in singulis Prytaniis agitatam fuisse, sed in prima dumtaxat; scilicet menſe Ecatombæone, à quo initium anni ducebant Athenienſes, de quo menſe fit pariter mentio hoc loco, & reliqua hìc enarrata robur addunt ſententiæ meæ. Miror quoque Wolfium virum eruditiſſimum vertiſſe illud ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης Πρυτανείας τῇ ἑνδεκάτῃ, *Primo Senatus conventu die undecimo*, cum hoc longè à verbis, & à verborum ſenſu alienum ſit. Verùm ut unde digreſſus ſum, revertar, Concioni dignitate, authoritateque præerant Prytanes, Proedri, Epiſtata. Prytanes erant quinquagenûm Senatorum claſſis, qui è qualibet Tribu in Senatum adlecti ſuâ vice Senatui præſidebant. Proedri novem fuerunt, ſinguli è ſingulis reliquis novem Tribubus, quæ tunc Prytaneatum non gerebant, ſorte in qualibet Concione ducti. Epiſtata denique is dicebatur, qui è novem Proedris ſorte pariter eductus, finito conventu, ut Proedri, magiſtratu abibat; quorum omnium Demoſthenes, Æſchines, Arpocratio pluribus in locis meminerunt. Prytanes convocandi populi munere fungebantur, ut diximus; Proedri, res proponendi; Epiſtata, de ipſa re propoſitâ in ſuffragium Cives mittendi. Ἐν ᾧ ταύτῃ (ἐκκλησίᾳ) ἐπειδὴ χρηματίσουσιν οἱ Πρόεδροι περὶ ὧν διώκικεν ὁ ἄρχων, χρηματίζειν κελεύει ἢ περὶ ὧν ἄν τις ἰδιωτικὸς ἢ περὶ τῶν ἑορτῶν, ἢ παρανομημάτων. *In ipſa Concione poſtquam Proedri ad Populum retulerint de Magiſtratus adminiſtratione, referre quoque* (lex) *jubet de illatis injuriis, violatiſque legibus per diem feſtum.* Ita Demoſthenes [e] contra Midiam. Τοὺς δὲ Πρυτάνεις (νόμος κελεύει) ποιεῖν ἐκκλησίαν &c. Τὸν δ' Ἐπιστάτην τῶν Προέδρων διαχειροτονίαν διδόναι τῷ δήμῳ. *Prytanes* (Lex jubet) *convocare Concionem; Epiſtatam verò Proedrorum dare Populo, ut ſuffragium ferat.* Ita Æſchines [f] contra Ctefiphontem. Quicquid decernendum erat per aliquot dies ante Concionem in publico proponebatur, ne novum Civibus ſe offerret, niſi tamen aliquid improviſò contigiſſet, quod ſtatim expendere opus foret. Legebatur deinde Senatus conſultum, ſi quod eâ de re factum fuiſſet. Præco Proedrorum juſſu clamabat, numquis dare conſilium vellet. Dictis ſententiis, decretum, quod Proedri ſcribendum mandaſſent, recitabatur; ſuffragiis comprobatum, populo denuntiabant; ſi ſecus, proponebant alterum; eidemque decreto adſcribebantur nomina Archontis, Tribus, quæ tunc Prytaneatum gereret, atque Oratoris, aut Civis, è cujus conſilio dimanaſſet. Id ſæpius apud Græcos Authores occurrit, nos unum damus Demoſthenis teſtimonium [g]: ἐπὶ ἄρχοντος Μνησιφίλου, Ἑκατομβαιῶνος ἕκτῃ φθίνοντι, φυλὴ Ἐρεχθηὶς πρυτανεύουσα Παιονιὸς ἐπρυτάνευε, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἶπεν. *Mneſiphilo Prætore, pridie Kal. Quintiles, Pandionia Tribu Prytaneatum habente, Demoſthenes Demoſthenis filius Pæanienſis cenſuit.* Hæc totius rei in Eccleſia proponendæ, ac decernendæ ſeries fuit, quæ huic, aliiſque iſtarum Orationum locis explicandis plurimùm proderit.

[e] *Demoſth. contra Midiam.*

[f] *Æſch. contra Ctefiph.*

[g] *Demoſth. de Corona.*

5. Lex

5. Lex Athenis jubebat, Præconem in Concionibus proclamare: τὶς ἀγορεύειν βούλεται ἢ ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων, ἢ πάλιν ἐν μέρει ἢ ἄλλων Ἀθηναίων; *Quis annis quinquaginta major publicè loqui vult; deinde quis aliorum Athenienſium per vices?* Ex hac lege ætatis ordo in loquendo ſervari debuiſſet, proindeque Demoſthenes, qui tunc, ut monuimus annum dumtaxat agebat trigeſimum, inter ultimos dicere. Itaque præoccupati ſuggeſtus veniam præfatur. Hanc tamen legem video fuiſſe deſuetudine abrogatam. Eſt enim Æſchinis [h] quærela in Orat. contra Cteſiphon. σεσίγηται τὸ κάλλιστον, ἢ σωφρονέστατον κήρυγμα ἢ ἐν τῇ πόλει· τὶς ἀγορεύειν βούλεται &c. *haud amplius auditur optimum illud, pulcherrimumque omnium in Civitate præconium: ſi quis concionari vult &c.* Manebat autem Oratorum petulantia, ſibi invicem tumultuosè præripientium dicendi locum, quam pariter Æſchines [i] reprehendit: Τῆς δ' ἢ ῥητόρων ἀκοσμίας ἐκ ἔτι κρατεῖν δ' ὑμᾶς δεῖ· οἱ νόμοι, δεῖ· οἱ Πρυτάνεις, δεῖ· οἱ Πρόεδροι, δεῖ· ἡ φυλὴ προεδρεύουσα φυλὴ, τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως. *Oratorum immodeſtiam nec leges coercere poſſunt, nec Prytanes, nec Proedri, nec Tribus, quæ Prytaneatum obtinet, in ſumma decima pars Civitatis.* Puto hanc ſolum à ſe Demoſthenem deprecari, nam de prætermiſſo ætatis ordine, cum deſueviſſet, nulla erat deprecandi ratio.

h *Æſch in Orat. contra Cteſiph.*

i *Ibidem.*

6. Deſciverant profectò Athenienſes à proſperâ, ſplendidaque fortuna, qua non parum poſt bellum quoque Peloponneſiacum, eamque maximam calamitatem efloruerant. Cum enim Lacedæmonii, Bœotici belli tempore. Thebanorum cladibus, devictâque ipſorum arce, Cadmeâ, ſuperbè ſe gererent, occaſionem Athenienſibus præbuerunt ſolicitandi ſociorum animos, ſimulque rebellandi. Igitur [l] Chii, Byzantii, Rhodii, Mitylenæi, Inſularium plurimi, aliæque Græciæ urbes in Athenienſium ſocietatem ſe commiſerunt eâ conditione, ut communi conſilio, æquatiſque ſuffragiis in conventu, qui Athenis ageretur, negotia publica explicarentur, datâ tamen ipſis Athenienſibus Imperii auctoritate, quam illi modeſtè adhibentes, Eubœenſium, aliarumque Civitatum benevolentiam ſibi conciliarunt, eaſque dicto ſuo audientes habuerunt. Hinc aucti virium robore, adjunctiſque ſibi nobilioribus Thraciæ Urbibus, Eubœâ receptâ, deductis in Cherſoneſum, Cerſobleptis Regis liberalitate, Colonis, ac regionis urbibus præter Cardiam præſidio obfirmatis, longè, latèque dominabantur. Cum ecce tibi Philippus Macedoniæ, & Thraciæ illis urbes ademit, Pydnam, Potidæam, Methonem, Amphipolim, præter quinque, & ſeptuaginta Urbes in Thracia, quæ cum ipſis fœdere conjungebantur, ut auctor eſt Æſchines in Orat. de falſa legat. Τῶν γὰρ ἀρχῶν ἐπιτετάμεθα τοῦ πολέμου ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως. Σωκβαινε δ' ἡμῶν τὸν στρατηγὸν ἐν τῷ πολέμῳ ἃ ἑβδομήκοντα ἢ πέντε πόλεις συμμαχίδας ἀποβεβληκέναι, ἃς ἐκτήσατο Τιμοθέος ὁ Κόνωνος, ἢ κατέστησεν εἰς τὸ συνέδριον. *Initiò enim bellum fecimus pro Amphipoli. Quo in bello accidit, Imperatorem noſtrum quinque & ſeptuaginta urbes ſocias amiſiſſe, quas lucratus fuerat Timotheus Cononis filius, & noſtro Concilio adiunxerat.* (Puto eo de Conventu loqui, de quo mox diximus.) Hinc ſanè non parum fractæ ſunt

l *A. C. 100.*

Rei-

Reipublicæ vires. De ſingulis illis urbibus enucleatiùs, quid actum fuerit, enarrabimus in hac Oratione, cum mentio eorumdem fiet. Nunc indicamus tantummodo, ne prorſus iſthæc Oratoris verba in obſcuro jaceant.

7. Nihil æquè afflictos, conſternatoſque animos erigit, quàm iis oſtendere, ſuâ culpâ in malum incidiſſe, & in ſua eſſe poteſtate remedium afflictis rebus afferre. Damnum quippe nos angit vehementiùs, ac prope labefactat, quod vi ſuſceptum eſt; utpote quod vitari, noſtráque induſtriâ deleri nequeat. Hac arte præoccupat Cives ſuos, ne animis cadant, nec ſpem abiiciant recuperandæ priſtinæ dignitatis.

8. Lacedæmoniorum potentia culmen habuit circa Olympiadem centeſimam, cum enim ab anno primo O. 94. Athenas in ſuam poteſtatem redegiſſent, Peloponnenſium alios metu, alios vi dicto ſuo audientes haberent, Thebanos perdomuiſſent, hoc denique an. 1. O. 100. Olynthios quoque morem ſibi gerere coegerunt. Sed Græcos Hiſtoricos audiamus, qui hujus ſplendorem, auctoritatemque Reipublicæ magnificis verbis nobis ob oculos ponunt. Sic enim Xenophon ſcribit [m]: Προεκεχωρήκοτων ὁ τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὥστε Θηβαίους μὲν, καὶ τοὺς ἄλλους βοιωτοὺς πάντας ἀναγκάζειν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, Κορινθίους δ' πιστοτάτους γεγενῆσθαι, Ἀργείους δ' τεταπεινῶσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔτι ὠφελεῖν αὐτοὺς φίλ μιλῶν τὴν ὑποφορὰν, Ἀθηναίους δ' ἠρημῶσθαι, φίλ δ' ἂν συμμάχων κεκλασμένων, οἳ δ' ἀνδρμένοι ἔχοι αὐτοὺς, πάντα ταῦτα ἡδὴ καλῶς, καὶ ἀσφαλῶς ἡ ἀρχὴ ἐδόκει αὐτοῖς κατεσκευάσθαι. *Quæ omnia Lacedæmoniis benè, feliciterque proceſſerant. Nam Thebani, ac reliqui prorſus Bœoti ſub illorum erant poteſtate; Corinthios habebant fidiſſimos; Argivi demiſerant animos, quod nullo ſibi fuiſſet emolumento ſubductum induciarum tempus; Vaſtati Athenienſes; fœnatiſque Sociis, qui malè affectum in eos voluntatem retinebant, jam ex omni parte benè, tutiſſimèque conſtitutum ipſis Imperium videbatur.* Sic etiam Diodorus [n]: Διὸ καὶ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν πλεῖστον ἴσχυσαν Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔχον τὴν ἡγεμονίαν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. Θηβαῖοι μὲν γὰρ ὑπῆρχον ἐμπειροι: Κορίνθιοι δ', καὶ Ἀργεῖοι διὰ τὰς πρωγενοῦτας πολέμους ὑπῆρχον τεταπεινωμένοι: Ἀθηναῖοι δ' διὰ τὰς φίλ πολεμηθέντων κληρυχίας ἠθένουν ἐν τοῖς Ἕλλησιν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τῆς τε πολυανθρωπίας, καὶ φύσ ἐν τοῖς ὅπλοις μελέτης πολλῷ φρονήσαν ἐπεπόλωτο, καὶ φέβροι πᾶσιν ὑπῆρχον διὰ τὴν δυνάμιν τῆς ἡγεμονίας. Διόπερ οἱ μέγιστοι φίλ τότε δυναστῶν (λέγω δ' τὸν Περσῶν Βασιλέα, καὶ τὸν Σικελίας Διονύσιον) ἐθεράπευον τὴν Σπαρτιατῶν ἡγεμονίαν, καὶ συμμαχίαν ἐπόθουν συντίθεσθαι πρὸς αὐτούς. *Igitur per ea tempora* (ann. 1. O. 100.) *maximis Imperii viribus fruebantur Lacedæmonii, & mari, terrâque totius Græciæ principatum habebant. Quippe Thebani præſidio coercebantur. Corinthii, atque Argivi ſuperioribus bellis fracti, ac depreſſi. Athenienſes, propterea quod in ea manebant conditione, qua quâ bello devicti ſunt, ignobiles erant, nulliuſque pretii apud Græcos. Contra Lacedæmonii curabant quàm maximè, ingentibus Copiis inſtrui, armorumque curam gerere, ſuâque potentiâ cunctis metum incuſſerant. Quapropter potentiſſimi tunc temporis Principes (Regem Perſarum loquor, ac Dionyſium Siciliæ Dominum) Spartanorum Rempublicam colebant, curabantque ſocietatem cum ipſis compouere.* Verùm ex eo tem-

[m] *Xenoph. de reb Græcor. lib. 5.*

[n] *Diod. lib. 15.*

pore

pore illorum fortuna ad fastigium perducta inclinare cœpit, quoad à Thebanis vehementer afflicta fuit, ac labefactata; cum hactenus cunctis Græcis potentiâ, atque auctoritate anteissent, plerumque soli, aliquando cum Athenienſibus.

9. Cum ab enarrato Spartanæ felicitatis tempore ad istud, quo Demosthenes in præsenti orabat, septem dumtaxat effluxerint Olympiades, quotquot Concioni aderant eamdem felicitatem aut meminisse poterant, aut veluti recentissimam à Parentibus audiviſse, perinde non eam describit Orator, sed in mentem solùm revocari jubet.

10. Cum in tanta, quam enunciavimus, felicitate insolenter se gererent Lacedæmonii, & Cadmeam Thebarum arcem Civibus restituere pernegarent, isti in desperationem acti omnem movere lapidem pro recuperanda libertate statuerunt. Itaque ad bellum, quod Bœoticum dictum est, parati, Legatos Athenas miserunt auxilium deprecaturi. ὁ δὲ Δῆμος, lubet Diodori verbis rem gestam narrare, τῶν Λεοντιάδων διακωλύσας. τῶν πρώτων ἐμφύσαι παραχρῆμα δύναμιν ὡς πλείστην ἀπεστάλκει τὴν ἐλευθερώσουσαν τὰς Θήβας, ἅμα μὲ τῆς εὐεργεσίας ἀποδιδοὺς τὰς χάριτας, ἅμα δὲ βουλόμενος τὸν Βοιωτὸν ἐξιδιώσασθαι, τῷ σωκαγωνίσας ἰσχυρὸν ἔχειν κατὰ τῆς Λακεδαιμονίων ὑπεροχῆς &c. τέλος δὲ Δημοφῶν κατασταθεὶς στρατηγὸς, τὴν παραχρῆμα πυντακισχιλίους ὁπλίτας, τὴν πενταποσίους ἱππεῖς καταλέξας, τῇ ὑστεραίᾳ τὴν δύναμιν ἅμ' ἡμέρᾳ προήγαγεν ἐκ τῆς πόλεως, τῷ δρομάδος ἠπείγετο, φθάσαι πείσαντων τὸν Λακεδαιμονίους. Οὐδὲν δὲ ἧττον ὁ Δῆμος παρασκευάζετο παυδημεὶ στρατεύειν εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐὰν ἦ χρεία. *Athenienſium verò populus, auditis Legatis, decrevit illico maximas Copias expedire ad liberandas Thebas, simul ratus beneficii gratiam rependere, ac ſibi Bœotos obſtringere, quos deinde fortes haberent ſocios contra immodicam Lacedæmoniorum potentiam &c. Denique Demophon dux creatus, ſelectis confeſtim quinque millibus gravis armaturæ peditibus, equitibuſque quingentis, poſtridie ſtatim ac illuxit eos eduxit ex urbe, feſtinatoque pergit, ſtudens Lacedæmonios antevertere. Nec minus Populus prompto, paratoque animo erat, univerſo militum robore, ſi opus foret, in Bœotia bellum gerere*[o]. Qua quidem agendi generositate gens illa, oſtendit, ſibi magis cordi fuiſſe Græciæ libertatem, quàm proprium diſcrimen, quod laceſſendâ Spartanorum irâ, Reipublicæ procreabat, ut: Orator commemorat. Quamquam re verâ, ſi fidem habere velimus Xenophonti[p] ſcriptori graviſſimo, & σύγχρονῳ, non magnitudine animi, ſed inſidias à Lacedæmoniis metuentes Athenienſes in Bœotico bello Thebanis opitulati ſunt. Siquidem Mellon ad opprimendos ſeptem Tyrannos à Spartanis Thebis impoſitos, aliquid privatim auxilii ſibi ſumpſit ab Athenienſibus, quo confirmatus & eoſdem Tyrannos occidit, & Cadmeam recuperavit. Hoc facinore excitì Lacedæmonii, educto exercitu, profligatâque longè ſibi occurrentium Thebanorum manu, cum per Atticam peragrarent, Thebas petituri; tanto timore perculſi ſunt Athenienſes, ut indicto judicio alterum è Ducibus, qui Melloni ſuppetias ierat ſupplicio affecerint, alterum exilio. Quod cum audiſſent Thebani, dolum excogitarunt, quo Athenienſes neceſſariò inducerent in ſuam ſocietatem.

o *Diod. lib. 15 an. 3. Ol. 100.*

p *Xenoph. de reb Græc. lib. 5.*

Nam

Nam Sphodriæ Laconum Thespiis Præfecto, pecuniâ corrupto suaserunt, ut Piræum, qui nondum post murorum instaurationem portis claudebatur, occuparet. Rem tentavit, sed irrito conatu; armenta tamen abduxit. Athenienses cum Spartanis injuriam expostularunt; Sed Sphodria nullâ pœnâ multatus est Cleonymi filii sui beneficio, qui ab Archidamo Agesilai Regis filio, hic à Patre impetravit, ut liber evaderet. Athenienses cum criminis authorem nullo damno affectum intelligerent, existimantes illud Lacedæmoniorum voluntate perpetratum, injuriam ulturi, atque insidiarum metu, auxilium, ut diximus, Thebanis decreverunt. Verùm Oratoris est, rem non tam diligenter, cum sit opus, expendere, ut in sui traducat utilitatem.

11. Bœoticum bellum optimè succesſit Athenienſibus; eo ſiquidem fractæ ſunt Lacedæmoniorum vires. Hinc Demoſthenes colligit, nihil Civibus ſuis metuendum eſſe, cum benè conſulunt Reipublicæ, ut hac factum fuiſſe occaſione ſuperiùs adnotavimus. Contra Peloponneſiacum alterum extremâ Urbis ruinâ concluſum fuit, cum Cives inter ſe diſſidentes, nullâque prudentiâ illud moderantes, præſertim ſuſceptâ Syracuſanâ expeditione, commune bonum, publicamque ſalutem neglexerint. Ad hæc duo maxima bella ſermonem præcipuè ab Oratore hoc loco referri non dubito.

12. Quot locis deſpoliati tum temporis fuiſſent à Philippo Athenienſes ſuperiori numero ſexto indicavimus.

13. Pydna Macedoniæ Urbs apud Thermaicum ſinum in Pieria regione, ut Ptolemæus habet [q], Strabonis tempore dicebatur *Citro*, diſtabat à Methone ſexaginta ſtadiis, eam occupavit Philippus, ut jam adnotavimus, ann. 3. Ol. 105., cum jampridem, ſcilicet ann. 3. Ol. 92. eam ſubegiſſet Archelaus Macedonum Rex, Civeſque viginti ſtadiis longè à mari novum capere ædificandæ urbis locum coegiſſent [r]; deinde à Timotheo Athenienſi an. 3. Ol. 101. capta. Apud ipſam Paulus Æmilius cum Perſeo, poſtremo Regum Macedonum, debellavit, ſi Plutarcho, & Strabono [s] credimus, cujus iſta ſunt verba: ἐν ᾗ ἐν τῷ πρὸ τῆς Πύδνης πεδίῳ Ῥωμαῖοι Περσέα καταπολεμήσαντες, καθεῖλον τῶν ὑπ' Μακεδόνων Βασιλέων. *In Campo ante Pydnam Romani Perſeum bello conterentes, everterunt Macedoniæ Regnum*; nunc *Chitro* dicitur.

q *Ptol. lib. 3. cap. 13.*

r *Diod. l. 13*

s *Strabo in excerpt. l. 7. Plut. in lib. de adul. & amici diſc.*

14. Potidæa, authore Stephano, Urbs Thraciæ, ſeu potius Macedoniæ, Thraciæ contermina ad Pallenes iſthmum ſita, vetus Corinthiorum Colonia, ſed a. 1. O. 104. à Timotheo facta Athenienſium vectigalis, ab ipſiſque longos muros Pallenem verſus demoliri juſſa, atque obſides dare, veritis, ne Cives ob Corinthiorum benevolentiam, cum quibus tunc Athenienſes gerebant inimicitias, rebellarent; ut eſt apud Thucididem [t]. Ὑποτοπήσαντες τῶν ἐχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι, Ποτιδαιάτας, οἳ ἐίκιστν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, ὄντας Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δ' ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν, καὶ ὁμήρους δοῦναι. *Athenienſes, ex ipſorum* (Corinthiorum) *inimicitiâ ſuſpicionem Potidæenſium habentes, iis imperarunt Muros deiicere Pallenem verſus, atque obſides dare. Qui Potidæenſes ad ejuſdem Pal-*

t *Thucyd. l. 1.*

Pallenes iſthmum habitant, Corinthiorum Coloni, Athenienſium Socii vectigales. At imperata facere detrectantes deſeiverunt [t]. Longâ,ac non ſemel inſtaurata obſidione preſſi, demum Athenienſibus cedere coacti ſunt, à quibus expulſi, viri cum ſingulis veſtibus, cum duobus fœminæ ad Calcidenſes in Thraciam confugerunt. In Urbem mille Athenienſium Coloni deducti ſunt, in eaque obſidione abſumpta duo talentum millia,ſeu duodecies centena millia Coronatorum [u]. Fruſtra dolo tentata à Braſida Lacedæmonio anno nono belli Peloponn. [x], Philippo ceſſit a. 3. O. 105., depulſo Athenienſium præſidio, & ipſis Civibus, ſi Pauſaniæ credendum eſt; qui Cives demum à Caſſandro Macedonum Regem in ſuam Civitatem reſtituti [y], atque Urbs, de illius nomine Caſſandrea nuncupata eſt.

t *A. 2. O. 86 Thucid. ibi Diod. lib. 12.*

u *A. 4. O. 87 Thucid. lib. 2. Diodor. lib. 12.*

x *an. 3 O. 89*

y *An. 1. O. 116. Pauſan. Eliac. 1. Diod. lib. 19*

15. Quinque Methonas recenſet Stephanus. Demoſthenes Thracicam hoc loco nuncupat. Urbs erat in Macedoniæ finibus, Pydnâ quadraginta ſtadiis diſtans. Faciles inde Athenienſibus in illud Regnum excurſiones, ut ex Thucidide [z] exiſtimari poteſt: Καὶ ἐς Μεθώνην τὴν ὑμετέραν Μακεδονίας ἵππέας κατὰ θάλασσαν κομίσαντες Ἀθηναῖοι, σφῶν τε αὐτῶν, καὶ Μακεδόνων τῶν παρὰ σφίσι φυγάδων, ἐκακούργουν τὴν Περδίκκου. *Atque Athenienſes Methonem mari tranſportatis equitibus cum ſuis, tum Macedonicis, qui apud ſe exulabant, vaſtabant Perdiccæ Regnum.* Quamobrem à Philippo obſeſſa, capta, dirutaque eſt, ut verbis hiſce narrat Diodorus [a]: Φίλιππος δ' ὁρῶν τὸν Μεθωναίων ὁρμητήριον παρεχόμενον τῇ πόλει τοῖς πολεμίοις ἑαυτὸ, στολορκίαν συνεπήγατο. Καὶ μέχρι μὲν τινος οἱ Μεθωναῖοι διεκαρτέρουν, ἔπειτα κατεχούμενοι συμπαγκάδησαν παραδοῦναι τῇ πόλιν τῷ Βασιλεῖ, ὅτε ἀπελθεῖν τοὺς πολίτας ἐκ τῆς Μεθώνης, ἔχοντας ἓν ἱμάτιον, ἕκαστον. Ὁ δὲ Φίλιππος τῇ μὲν πόλιν κατέσκαψε, τὴν δὲ χώραν διένειμε τοῖς Μακεδόσιν. Ἐν δὲ τῇ στολορκίᾳ ταύτῃ συνέβη τὸν Φίλιππον εἰς τὸν ὀφθαλμὸν πληγέντα τοξεύματι, διαζωπυρεῖν τὴν ὄρασιν. *Philippus autem animadvertens, Methonæos urbem ſuam ipſius hoſtibus tamquam belli receptaculum exhibere, illam obſidione cinxit, quam forti animo Cives aliquo tempore pertulerunt, ſed ejus deinde viribus oppreſſi, Urbem Regi hac tradere conditione coacti ſunt, ut ſibi cum ſingulis veſtibus abire fas eſſet. Philippus eam diruit, agrumque Macedonibus diſtribuit. Cum urbs quateretur accidit, Philippum ſagittâ in oculo percuti, ejuſque orbari uſu.* Oculo Regem captum apud Thracicam Methonem præter Diodorum tradunt quoque Strabo [b], Euſtathius, aliique, quare qui recentiores de Peloponneſiaca, aut Theſſala Methone hac in re loquuntur, audiendi quidem non ſunt.

a *An. 4. O. 106. Diod. lib. 16.*

b *Strabo in excerptis lib. 7. Euſtath. ad lib. 2. Iliad.*

16. Illyrios, Pæonas, ac Thraces intelligit, qui ſuis legibus viventes, ſuorumque Regum imperio ſponte, libenterque obtemperantes, in Philippi poteſtatem concedere vi adacti ſunt [c]. Hi ſanè Athenienſium amicitiam, quàm ejuſdem Philippi, maluiſſe nemo ibit inficias.

c *Diod. lib. 16.*

17. Philippus Amynthæ Macedonum Regis filius, Pater Alexandri Magni; *ut enim cæteri ex patribus, ſic hic, qui lumen illud progenuit, ex filio eſt nominandus*, ut de Catone loquitur Tullius [d]; poſt obitum Alexandri, & Perdiccæ fratrum ſuorum Macedoniæ Regnum a. 1. O. 105.

d *Cic. lib. 3 de Off.*

adeo concusum, labefactatumque fuscepit, ut vix quisquam putasset in suo posse consistere. Nam & illud Amynthas bello victus Illyriis fecerat vectigale, quibus etiam, Philippum obsidem dederat; & nuper, Perdiccâ in acie contra eosdem Illyrios cum quatuor Macedonum millibus occiso, recenti calamitate concutiebatur. Accesserant Pæones provinciam depopulati; Thraces, qui Pausaniam; Athenienses, qui Argæum, viros è regia stirpe eductos, armis in regnum deducere nitebantur. Attamen vir magnanimus non sese abjecit, sed priùs eloquentiâ, blanditiis, muneribus Civium benevolentiam sibi conciliavit; deinde milites diligentiùs ad bellum instruxit, militarem edocuit disciplinam, ac præsertim phalangem, quam excogitatam ab Heroibus ad Trojam ex Homero didicit. Demum cum Pæone muneribus, promissisque delinito, tum Atheniensibus omni officiorum genere, dimissâque Amphipoli illectis, pacem composuit. Hinc viribus confirmatus, gloriæ, ac felicitatis cursum incepit. Nam postero anno, cum Agis Pæonum Rex supremum obiisset diem, regionem ingressus, Pæones ipsos prælio fudit, jussitque, si pacem vellent, è Macedoniæ finibus decedere, Urbesque deserere, quas ibi antea occupaverant. Postmodum Illyrios profligavit, septem ipsorum millibus uno conflictu deletis, pacemque iniquis conditionibus dedit. Iterum ann. 3. ejusdem Olymp. Thraciæ Urbes, quas paulò ante memoravimus, ex Athenienſium manibus eripuit, Olynthios sibi conjunxit, & an 4. perdomitis Thessalorum Tyrannis summam ab iis populis gratiam inivit. Insequenti ann. 1. O. 106. Pæonum, Illyriorum, Thracumque Reges in sui perniciem conjuratos fregit adeo, ut Macedonum Regibus obedire coegerit. Denique dejecta Methone, susceptâque parte in Phocensi bello, Græcis omnibus sui metum incussit, & jam hoc anno primo Olympiad. septimę viam sibi munierat ad universæ Provinciæ, finitimarumque principatum *. Quocirca non immeritò Demosthenes hoc loco ejus potentiam extollit, tamquam solertiâ, atque animi virtute partam.

* *Diod. lib. 16.*

18. Erigit Athenienses in spem recuperandi tot Urbes, ac munitiones, quibus Philippus Rempublicam despoliaverat; nam ut eas, ille vincendo, sibi comparaverat; ita posse Athenienses, si valeant armis, ac vincant, in sui potestatem redigere. Cæterùm loca, vallo, fossâ, propugnaculis munita præmio Victoribus sunt, sed non parato, nec incruento.

19. Armorum jure sibi asseruerat Philippus, ut nuper vidimus, Pæonas, Illyrios, ac Thracum aliquos.

20. Fœdere, atque amicitiâ sibi Thessalos, atque Olynthios conciliaverat. De Olynthiis alius erit dicendi locus. Cum Thessalis hæc fuit ineundi fœderis causa. Thebes Alexandri Pherarum Tyranni uxor Conjugem dolosè neci dederat, vocatis in partem facinoris Lycophrone, ac Tisiphono suis fratribus. Res initiò Thessalis grata, jucundaque; at cum Tyrannicidæ militem peregrinum sibi devinxissent, dominandi voluptate capti, Imperium sibi statuere non dubitarunt. Verùm Alevadæ homines

mi nes illustri genere clari, tantam indignitatem ferentes ægro animo, cum pares non essent rei absolvendæ, ad expellendos Tyrannos Philippi opem implorarunt. Detulit illico Rex magnanimus, positisque in Thessalia castris *f*, illos vincit, prosternit, deturbat, Urbesque omnes in libertatem vindicat, tantâ Civium benevolentiâ, ut nunquam deinceps nec ipse, nec Alexander ejus filius Thessalorum auxilio destituti bellorum discrimen adierint *g*; adeò gens illa accepti beneficii gratiam habere, ac referre voluit.

f An. A. C. 105.

g Diod. l. 16

21. Naturâ comparatum est, ut qui alieno indigent auxilio, ab iis quærant, qui dare possint. Hinc potentissimi Reges tenuiorum Principum obsequia sibi comparant benefaciendi facultate; benevolentiam, voluntate.

22. Duo mala ad bellum faustè gerendum pernicioſa maximè Reipublicæ Athenis inveteraverant, de quibus Demosthenes sæpius agit; alterum, quòd militari disciplinâ non leviter dissolutâ, non facilè Athenienses nomina Tribunis dabant, de quo in fine Olynthiacæ tertiæ queritur, suadetque vacationes, & commeatus Civibus prohiberi; alterum, quod divites pecuniam nimis avarè publicis utibus denegabant. Cum enim tributa penderentur à mille ducentis illis, de quibus in Orat. de Classibus loquuti sumus, quorum aliqui paratam pecuniam plerumque minimè habebant; ditiores pro rata parte erogabant dumtaxat, nec pro reliquis quidpiam dare inducebant animum. Hinc parum argenti obveniebat Reipublicæ, nec suppetebat, quo bellum alere posset. De hac re in laudatâ Oratione verba facit Demosthenes, ac remedium proponit; Nos quoque plura de hujusmodi argumento ibidem adnotavimus.

23. Quantas ad hoc usque tempus injurias Philippus fecerit Atheniensibus nuper enarravimus. Eas ulciſci nunc hortatur Demosthenes Cives suos, idque, recuperando solertiâ, ac strenuitate, quod per inertiam, desidiamque amiserant.

24. Geminam populorum Classem, qui à Philippo starent, sed non stabili fide, ponit Orator hoc loco, unam eorum, quibus ille familiariter uteretur, aliorum alteram huic oppositam, quos acerbo in se animo esse reputaret; utramque tamen odio, ac metu in ipsum duram, difficilemque. At quam gentem, quos populos huic duplici Classi assignabo? Dico equidem, Pæones, Illyrios, Thraces ob oculos præsertim habere, cum illos indicat, qui suspecti, & graves erant Philippo, quamvis ei morem gererent. Vi enim dudum subacti, ut jam retulimus, vi pariter, ac metu illum sequebantur, nec poterat illorum amicitiam non infidam existimare, quam arma, ac timor expresserant.

25. In altera verò classe collocari arbitror Thessalos, ac Thebanos; quos Rex diligenter complectebatur, atque observabat; cum utrisque in armis erat contra Phocenses, & Lycophronem Tyrannum. Attamen Orator, qui nullum prætermittit bene de Thebanis merendi locum, tacitè innuit, utrosque iniquum in Regem animum ferre, quippe cujus consuetudinem gravem, ac periculosam cuicumque Mortalium existimet.

Nescio, quâ aliquibus in mentem veniat subintelligere hoc loco Macedonum Proceres, Olympiam uxorem, Alexandrum Philippi filium. Nam de iis agit, quibello eum peterent, si possent, sibi Athenienses obtinere, suscipiendi facinoris auxiliatores. Quid hoc ad Olympiam fidissimam conjugem? quid ad Alexandrum quadrimum? Siquidem natum ann. 1. Ol. 106., die septimo Sextilis contra Plutarchum tutissimis argumentis probat vir maximus Scaliger [h]. Proceres autem, quos Rex familiarissimos haberet, cur ei infidiarentur? A Pausania quidem interemptus est, sed ob gravem acceptam injuriam. Macedonum aliquos ab illo abhorrere ait Demosthenes in tertia Olynth., sed qui militiæ, ac tributorum onere deprimerentur, non qui ejus familiaritatem colerent.

h *Joseph Scalig. ad hunc annū Euseb.*

26. Postquam Athenienses ab inferendo in Macedoniæ regnum Argeo desiterant, pacemque fecerant cum Philippo, numquam aperto bello eum eo contendere in animum induxerant, quamvis tot damnis, injuriisque provocati, studuerantque solùm loca sua tueri, amicis opitulari. Quoad nimiâ Regis potentiâ perterriti, ac Demosthenis eloquentia commotis, armis illam frangere decreverunt ann. 1. O. 108., ac bellum indicere. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, Diodorus [i] est author, τὴν αὔξησιν ὑφορώμενοι τοῦ Φιλίππου, τοῖς ἀεὶ πολεμίοις ὑπ' αὐτοῦ ἐβοήσουν, φρέσβεις ἀποστέλλοντες ἐπὶ τὰς πόλεις, καὶ παρακαλοῦντες τηρεῖν τὴν αὐτονομίαν, καὶ τοὺς ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὁρμῶντας ἅμα πολιορκεῖ. Ἐπηγγέλλοντο δὲ πᾶσιν συμμαχήσειν, καὶ φανερὸς ἐαυτὸν πολεμίως ἀποδείξαντες τῷ Βασιλεῖ, διεπολέμουν πρὸς Φίλιππον. Μάλιστα δ' αὐτοὺς παρώξυνε φρονεῖν τῆς Ἑλλάδος Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, δεινότατος ὢν ἅμα κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Ἑλλήνων. *Athenienses autem Philippi incrementa reformidantes, opem tulerunt iis, qui semper ab eo infestis armis vexati sunt; Legatos quoque miserunt circùm urbes, eas ad tuendam libertatem adhortantes, ac morte plectendos Cives, qui proditionem pararent. Cunctis fœdus, ac societatem suam promittebant, & apertè inimicum Philippo præferentes animum, bellum cum ipso gerebant. Eos præsertim Demosthenes Orator ad Græciam defendendam inflammabat, qui tunc eloquentiæ vi potentissimus Græcorum omnium ætatem degebat.* Dum verò hæc habita est Oratio in eâ primâ desidiâ manebant Athenienses, nec quidquam adversus Philippum moliri audebant. Non tamen desistebat Demosthenes contra illum orare, ut ex hac Oratione, aliisque habitis ante memoratum à Diodoro tempus patet. Quare meritò hoc loco dicitur, neminem ab illo posse desciscere, cum Athenis nullum pateat perfugium; timidè, cautèque nimium se gerentibus Civibus.

i *Diod. lib. 16.*

27. Ægrè tamen ferebat Philippus vel quod auxilia sociis mitterent Athenienses, eosque tuendos susciperent; hinc iis minitabatur, ni cessarent, pœnas persoluturum. At peculiarem quamdam se ulciscendi, minitandique occasionem ei datam puto, cum hoc ipso anno post oppressam Phæreorum Tyrannidem, pacatamque Thessaliam, Pylas transgredi, & in Phocidem irrumpere voluit, ferocissimam gentem in propriis sedibus aggressurus, quam & sibi inimicam, & Thessalorum oppressionem quæsisse viderat. Pylas tamen ab Athenienstum Copiis occupatas reperit, quas illi

illi tranſitum prohibentes, in Macedoniam regredi coegerunt [l]. Hinc iræ, atque arrogans in Rempublicam ſermo, fremitus, minæ. [l] Diod. lib. 16.

28. Aptiſſima comparatio. Ut enim, qui ſtudet lentâ obſidione Urbem aliquam capere, vallo eam cingit, ac paulatim progrediens, tectus accedit, ex omnique illam parte concludit. Ita Philippus Athenas haud aperto Marte, ſed veluti indagine cingebat. Nam prius deſpoliatas remotioribus Imperii propugnaculis, Pydnâ, Potideâ, Methone, Amphipoli, cæteriſque Thraciæ urbibus in anguſtum adduxit. Deinde fœdere, atque amicitiâ conjunctis ſibi Theſſalis, Bœotiſque, vix eis reliquit, unde ſpiritum haurire poſſent.

29. Nihil æquè in generoſo, ac nobili animo poteſt, quàm pudor, ac dedecus; huic ærumnas præponit, ipſamque mortem. Ut igitur excollat ſeſe ab humili, abjectâque fortunâ, vires omnes impendet, calamitatem familiariùs feret.

30. Magna huic ſententiæ vis eſt, atque ad excitandos animos potentiſſima; ſimul enim ante oculos ponit, qui dudum fuerit Macedonum ſtatus, quique Athenienſium. Macedones enim paucis ante annis, nempe ann. 1. Ol. 105. cum Philippus Regni habenas moderandas ſuſcepit, pavidi, victi, ſordidati; Athenienſes Imperio, dignitate, viribus florentes; adeo ut quinque, aut ſex annorum intervallo tantam fortunæ commutationem nemo ſibi perſuadere potuiſſet: παρελαβὼν, inquit Diodorus [m], τὴν Μακεδονίαν δουλεύσαν Ἰλλυριοῖς, πολλῶν, καὶ μεγάλων ἐθνῶν, καὶ πόλεων κυρίαν ἐποίησε. *Suſcipiens Macedoniam Illyriis ſervientem, maximorum populorum, ac Civitatum dominam reddidit.* Exemplum hoc, familiare cunctis ætatibus, pluribuſque Nationibus, maximo documento eſt, ludere in rebus humanis Fortunam. [m] Diod. lib. 16.

31. Philippum ſuperiori anno, dum Methonem Thraciæ obſideret, ſagittâ in oculo ictum memoriæ traditum eſt [n], quam ſagittam conſultò emiſiſſe ferunt Afterem Amphipolitam, ſuo nomine inſcriptam. Vulnus exculpſit oculum; tantùm verò de hujuſmodi calamitate gloriabatur, ut Cliſophus ejus parasitus alterum & ipſe ſibi oculum obligaverit, hero ſupparasitatus [o]. Hinc vitæ diſcrimen adiiſſe dubitari nequit. An verò Demoſthenes de hujuſmodi caſu loquatur, non ſatis certum. Puto Regem ante, vel poſt Theſſalicam expeditionem in morbum incidiſſe; quod utique in promptu Mortalibus quotidiè eſt. Ἀσθενεῖ enim, quod verbum hoc loco uſurpat Orator noſter, propriè ſignificat, ex interno morbo languere. [n] Diod. lib. 16. Plutar. in Parall. Strab. lib. 9 Agellius li. 2. Noct. Attic. Solinus li. 14 & 15. Ulp. in Olyn. lib 3 [o] Ælian. lib 9. Animal. cap 7.

32. Miro quodam artificio, quotieſcumque Philippi vires, ac felicitatem exaggerat, addit ut plurimùm, illam ex Athenienſium magis incuriâ, quàm ex illius virtute derivaſſe. Nam ſi ſecus Cives ſibi perſuaderent, nullum adhiberent remedium ei coercendæ, velut inutile reputantes, atque animis caderent.

33. Nullus dubito, verbis hiſce, *ſi quid accidat novi, & aliquando arrideat vobis fortuna*, indicari Philippi mortem, ſi unquam accideret. At in dubium revocari poteſt, utrum iſta, quæſequuntur, ac Paren-

theſi

theſi concluduntur: *quæ nunquam non diligentiorem, quàm vosipſi, curam gerit rerum veſtrarum*; *quas enim earum fovet, abſolvit*: ad ipſum mortis eventum, quæ Philippo obvenire potuiſſet, referenda ſint; an generatim ad plures rerum caſus, qui bene, feliciterque Athenienſibus acciderant, Fortunæ benignitate, non ſuâ induſtriâ, diligentiâque. Puto Demoſthenem huc mentem advertiſſe. Ut enim vetera omittam, recenter aliqua contigerant, in quibus Fortuna potiùs, quàm prudentia partes habuerat. Quid egerant Athenienſes, ne Artaxerſes bellum, quo ſe ulciſci deſiderabat, in ipſos commoveret? Nihil ſanè. Caſu tamen nequicquam illatum fuit. Quoties luſit fortuna in Sociali bello? Illud autem nonne ipſa ſolùm abſolvit? Quippe Perſarum minæ ſuaſerunt Reipublicæ pacem componere; & cum fœderati bellum ducere debuiſſent Regis ope confirmati, quam trecentis triremibus adverſus Athenienſes allaturum ſe vociferabatur, repentè finem diſcordiis impoſuerunt. Et alia hujuſmodi. Rurſus, ſi gravi tum Philippus morbo concutiebatur, cur immaturo animi ardore Cives ad bellum cum eo ſuſcipiendum concitabat, nec affectæ valetudinis exitum expectabat? Si convaluerat, fruſtra de proxima illius morte cogitabat. Ad hanc tamen ſi cui lubeat, hęc quoque verba, interjectione comprehenſa, referre, non moror, dummodo optando proferantur hoc ſenſu: *ὡ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν ὑπάρξει (ὅπερ αἰεὶ βέλτιον, ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελώμεθα, ἅ γὰρ ἐξεργάσατο) & Fortuna nobis arrideat, quæ ſemper diligentiorem, quàm nos ipſi, curam noſtrûm gerit, & utinam abſolvat*, ſcilicet Philippum ad exitum vitæ perducere, quod incœpit, immiſſo morbo. Hunc ſenſum verba illa capere poſſunt, quippe ἐξεργάσατο eſt aoriſtus optativi medii verbi ἐξεργάζω. Quamquam ſi adeſſet particula ἄν, quæ potentialitatem, ut vocant, oſtenderet, hanc tutius ſententiam complecti poſſemus. Wolfius vir doctiſſimus oſcitanter per tempus futurum ſic vertit: *& fortunæ favor nobis adeſſet, quæ ſemper nos meliùs, quàm noſmetipſi curamus* (*etenim fortaſſe abſolvet rem, ſuumque beneficium conſummatum reddet*.)

34. Enimvero ſi Reſpublica non fuiſſet Orbata Pydnâ, Potideâ, Methone, Amphipoli, quas urbes Philippus, ut jam diximus, occupaverat, quæque in Macedoniæ finibus jacent, ut pariter admonuimus; contingeret autem Regem mori, quamobrem maximi rerum motus in Regno fierent; poſſet iſtud, cui vellet, deferre, ac ſuæ conſulere utilitati; Ut ſuperioribus annis pertentaverat, cum è vivis ſublato Rege Perdicca, Regnum avitum Argæo dare[p] contenderat, excluſo Philippo.

[p] *Diod. lib. 16.*

35. Poſtquam an. 3. O. 105. Macedonum Rex Amphipolim vi ſubegit, numquam Athenienſes ab ea dejecerant oculos, ſummaque ferebantur ejus recuperandæ cupiditate; quocirca illam quotidiè à Philippo repetebant, ac Demoſthenes in 3. Olynth. Cives exagitat, quod, cum Hierax, Stratocleſque illius Civitatis populares publico ſuorum nomine Athenis urgebant, ut cum ea Claſſe, quæ ab Eubœa tuenda redibat, Amphipolim navigarent, Urbem accepturi, occaſionem neglexerint. Igitur, cum illa numquam ex Athenienſium animis effluxiſſet, ejuſque aliquando re-

ci-

cipiendæ ſpem alerent, monet Orator, quod quamvis accidat ejuſdem compotes fieri, ipſis tamen non ſatis id fore ad turbandas res Macedonicas; cum tot aliis locis, quæ memoravimus, privati, ad tantam rerum molem parum opis habere poſſint ex una dumtaxat Civitate. Nunc ut aliqua de hac ipſa Civitate loquar, eſt Amphipolis Macedoniæ Urbs prope Thraciam, *novem Viæ* prius appellata, & Amphipolis dicta, quod à Strymone fluvio utrinque alluereturⁿ. A. 1. O. 79. capta Urbe, Athenienſes in illam decem Colonorum millia cum Civium, tum Sociorum Apione duce deduxerunt, ejectis Edònis incolis. Προελθόντες δὲ τῆς Θράκης ἐς μεσόγειαν, διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ ἠδωνικῇ ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν ξυμπάντων, οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον αἱ ἐννέα ὁδοὶ κτιζόμενον ᵍ. *Progreſſi verò* (Coloni) *in Thraciæ Mediterranea, apud Drabeſcum Edonorum à cunctis Thracibus interempti ſunt; quibus oppidum, quod novem Viæ vocabatur, infeſtum erat, poſtquam in illorum ceſſerat poteſtatem.* Quamobrem iterum an. 4. O. 85. novos Colonos partim è Civibus collectos, partim à vicinis oppidis in illam duxerunt ʳ. Nemo tunc ipſis negotium exhibuit, pacemque Civitas habuit, quoad an. 1. O. 89. arctiſſimâ obſidione concluſa in Braſidæ Lacedæmonii poteſtatem redacta eſt. Grave id accidit Athenienſibus, cum quia ſolùm vigintiquinque ſtadiis ab Eione diſtabat, nobili ipſorum Emporio, in oſtio Strymonis poſito; tum ἔτι ἡ πόλις, Thucididis verbis loquor, ἐπὶ αὐτοῖς ὠφελίμως, ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῇ, καὶ χρημάτων προσόδῳ, καὶ ὅτι μέχρι τοῦ Στρυμόνος ἐπὶ παράπλου, Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τὰς ξυμμάχους σφῶν, τοῖς Λακεδαιμονίοις. Τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης ὄντος ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὑπὸ Ἠιόνα τετμημένου, ὥστε διὰ θαλάσσης περαιοῦσθαι ˢ, *quod ipſis ea urbs magni erat emolumenti, arborum exportatione ad fabricandas naves, ac vectigalibus; tum quia illinc tranſitus Strymonis erat Lacedæmoniis, cum adverſus eorumdem Athenienſium ſocios illuc uſque à Theſſalis ducebantur. Siquidem carentes ponte, ſuperiùs propter paludes interclaſo fluminis aditu, inferiùs Eionem verſus à Triremibus impedito, tranſgredi non potuiſſent.* Reſtituta deinde Athenienſibus eſt an. 3. ejuſdem Olymp. 10., Peloponneſiaci belli, cum fœdus quinquaginta annorum percuſſum fuit, quo fœdere id etiam cautum eſt: ἀποδόντων Ὀλυνθίους Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι Ἀμφίπολιν. *Reddant Athenienſibus Lacedæmonii, ac Socii Amphipolim.* Verùm cum inde multæ in Macedoniam excurſiones, multaque incommoda, ſtatim ac regnare cœpit Philippus, ad eam perdomandam ſtudium, atque operam contulit. Ratus autem meliùs ſibi fore, ea dimiſſa pacem ab Athenienſibus emere, pacatam reliquit; Sed anno ab hinc altero, tertio nimirum O. 105. ad ingenium rediit, obſeſſamque in ſui ditionem recepit. Qua re commoti Athenienſes, dum manebat obſidio, Philippum adierunt, iſque urbem reſtituturum promiſit, ſi potiretur; interim velle Civium injurias ulciſci: Καὶ τῷ μὲν Φιλοκράτει ψηφίσματος μεμνῆται, τῶν δὲ ἐπιτελῶν, ὧν πρὸς ὑμᾶς ἔπεμψεν, ὅτε Ἀμφίπολιν ἐπολιόρκει, ἐπιλελῆσθαι. Ἐν ᾧ ὁμολογεῖ τὴν Ἀμφίπολιν ὑμετέραν εἶναι. Ἐφη γὰρ ἐπολιορκῆσθαι ὑμῖν ἀποδώσειν, ὡς ὅταν ὑμέτερα, τὰ ὄντα ἐχόντων. Καμοῦντι μὲν, ὡς ἔοικεν, οἱ πρότερον ἐν Ἀμφίπολει οἰκοῦντες, πρὶν Φιλίππου

ⁿ Thucid. lib. 1. Diod. lib. 11. & 12.

ᵍ Diod. lib. 12.

ˢ Thucid. lib. 4 Diod. lib. 12.

ſtipendium ab Imperatore neutiquam accepiſſe : ὃ γὰρ μισθὸν ὠφείλε λαβὼν παρὰ τῆ γραπτυῆ ὀκτὼ μιλιῶν, κατέπλωσε, τὰς θρέβεις ἄγων, διὰ τὸ ἀρκτικὰ μὴ πλεῖν τὼι ναῶν. *Nullam obſignatam menſium ab Imperatore mercedem capiens navigavi, tranſmittens Legatos, propterea quod optimè mihi eſſet navis ad mare traiiciendum inſtructa.* Stipendium verò tribus in dies obolis, videlicet ſemidrachmâ, definiebatur, ut ex Thucidide habemus *. Ait enim, Alcibiadem Tiſſapherni perſuaſiſſe, ut à drachma, quam adhuc Regis Perſarum nomine quotidiè Lacedæmoniorum Nautis perſolverat, in tres obolos contraheret: ὃ διδάσκαλος σάντων γιγνόμενος, τῶι τε μισθοφορᾶι ξυωέτιμων, ἀντὶ δραχμῆς ἀττικῆς ὥστε τριώβολον (ὃ τέτο μὴ σωέχων) διδόσθαι : λέγειν κελεύων τὸν Τισσαφέρνην πρὸς αὐτὸν, ὡς Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνε ἐπισήμονες ὄντες τῶ ναυτικῶ, τριώβολον τοῖς ἑαυτῶν διδόασι : ἐπὶ τοσῦτον πονίᾳ, ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ οἱ ναῦται ἐκ πεζεσίας ὑβριζοντες, οἱ δὲ τὰ σώματα χείρω ἔχωσι, διαπαιῶντες ἐς ὑμιρείαν τὸν προσορειλομένον μισθόν. *Et omnia ipſum docens, ſtipendium quoque ita decurtavit, ut daret pro drachma attica tres obolos (idque non ſemper) monens Tiſſapherniem iis* (Lacedæmoniis) *renunciare, Athenienſes diutius nauticæ rei peritos, tres tantum obolos nautis ſuis perſolvere, non tantum propter Ærarii angustias, quantùm ne propter pecuniæ affluentiam inſolentiores evaderent, atque alii vitiis, corporum corruptoribus, inſerviant, eamque in res illas conſumerent, unde invaletudo emergit; alii à navibus diſcederent, veluti ſui reditus obſidem velinquentes pactam abundanter mercedem.* Sic enim iſthæc poſtrema verba ſatis obſcura, atque involuta cenſeo reddenda eſſe. Quin etiam iiſdem tribus obolis Lacedæmoniorum Nautæ merebant, quod facilè oſtendit Xenophontis locus libri primi de Græc. rebus, ubi Lyſander Spartanus Cyrum minorem hortatur, ut Nautis drachmam atticam quotidianum ſtipendium tribuat; Hinc enim fore, ut ipſos ab Athenienſibus abducat. Quo non impetrato, ὁ δὲ Λυσανδρος τότε μὲ ἐσιωπησε. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, ἐπεὶ ἀυτῶ προπίων ὁ Κῦρος, ἤρετο τὶ ἂν μάλιστα χαρίζοιτο πολῶν, εἶπεν, ὅτι εἰ πρὸς τὸν μισθὸν ἑκάστῳ ναυτῃ ὀβολὸν προσθείης. Ἐκ δὲ τέτου τέτταρες ὀβολοὶ ὧδ ὁ μισθὸς, πρότερον δὲ τριώβολον. *Lyſander tunc tacuit. Poſt Cœnam poſtquam illum Cyrus porrecto poculo ad bibendum provocaſſet, ſciſcitatus eſt, qua maximè re poſſet illius gratiam inire; reſpondit, ſi Nautarum ſtipendium uno auxiſſet obolo. Hinc autem illud cepit quatuor eſſe obolorum, cum antea trium ſolùm fuiſſet.* Quod ſi Cyrus [y] eodem loco dicit Patrem ſibi mandaſſe, ut in ſingulas Lacedæmoniorum naves menſtruas triginta minas, ideſt Coronatos trecentos conferat, & Egeſtani è Sicilia ſexagena ferunt Talenta argenti, menſtruum, ut ajunt, ſtipendium totidem Athenienſium triremibus [z], videlicet ſexcentos Coronatos in Singulas, inde tamen inferri nequit, plus Nautis, militibuſque datum, quàm tres in dies obolos. Nam eâ pecuniâ & victus, & ſtipendium, & Nauticus apparatus comparari opus erat. Ii ſolùm, qui Paralo, navi ſacræ, operam ſuam præbebant, quatuor obolorum merces dabatur, ut Harpocration nobis eſt auctor; οἱ δὲ ἐπιβεβηκότες αὐτῆς Παράλοι ἐκαλοῦντο, οἳ ὁ διὰ ταῦτα τὴν ὑπηρεσίαν τέτταρας τε ὀβολὸς ἐλάμβανον, ᾗ τὸ πλέον

* Thucid. lib. 8.

y Xenoph. de reb. Græc. lib. 1.

z Thucid. lib. 6.

πλοῖον μέρος ἑπιπλοῦ, οἷκα ἑμῶν. *Qui eam* (navem) *conscenderant*, *Parati vocabuntur*, *ac propter operam suam quatuor obolos accipiebant*, *maximâque anni parte domi manebant*. Quod ad Nautarum ætatem attinet, eam puto eodem annorum numero comprehensam fuisse, quo militarem. Delectus fiebat à Senatoribus, & Tribunis plebis, ut ex laudata contra Polyclem Demosthenis Oratione colligitur: ἐψηφίσαδε, τὸς τε ναῦς καθέλκειν τὸς τριήραρχος, καὶ παρανομίζειν ἐπὶ τῷ χώμα, καὶ τὸς βουλάτας, καὶ τὸς δημάρχος κατάλογον ποιεῖσθαι τῆ δημοσίᾳ, καὶ ἀποφέρειν ναύτας, καὶ διὰ τάχος τὸν ἀπόστολον ποιεῖσθαι, καὶ βοηδεῖν ἑκασάχῃ· *Decrevistis Trierarchos naves ad mare deducere, & ad vallum advehere. Senatores etiam, ac Demarchos delectum facere Popularium, Nautas designare, expeditionem celeriter facere, atque auxilium in loca singula mittere.* Hæc satis hoc loco fuerit adnotasse.

39. Navium nomina apud Græcos fuerunt vel è Remigum, ac remorum numero, vel ex ipsarum usu, aut oneris mensura. Primi generis perhibentur. τρίηρης, *Triremis*, τετρήρης *Quadriremis &c.* Secundi μυριαγωγὶς *decem millium ponderum*. φορτηγαὶ νῆες *Naves onerariæ*, πολεμικαὶ *bellicæ*, ὁ'πλαταγωγαὶ, σιταγωγαὶ, *armis frumento*, & inter istas ἱππαγωγαὶ *equis vehendis aptæ*, de quibus nunc mentio fit. Qua formâ fuerint, conjectare potius licet, quàm certò scire, nec multùm refert in opus istud incumbere, cum nos longè Veteres in constituendis, agendisque navibus antecellamus.

40. Mons Æta præruptus, atque aditu difficillimus, qui Phocensium regionem à Septentrione claudit, ad mare producitur contra Eubœam, ubi litus ad Artemisium curvatur. Ibi inter fluctus, ac saxa miræ altitudinis angustum relinquit iter dimidii jugeri, quod alicubi ob stagnantes aquas coarctatur adeo, ut vix in sexaginta passus aperiatur. In hisce angustiis olim Phocenses murum constituxerant ad arcendos Thessalos, ipsorum occupandæ regioni maximè inhiantes. In muro portam munierant, qua sibi potestas esset occludendi Græciæ aditum, aut aperiendi; eique magis, magisque impediendo, stagnantes induxerant aquas calidas, quæ scatent per ea loca. Inde Thermopylarum nomen compactum est; quod enim πύλαι Græcis, *Portæ* Latinis; quod illis θερμὸς istis *calidus* dicitur; & si Pylæ solùm vocetur, ab enarratis portis appellationem habet[a]. Locus utique celeberrimus Leonidæ momorabili audacia, & Persarum strage; maximique pretii, quod propter Ætæ, atque Acroceraunorum Montium asperitatem vix aliunde ab ea parte in Græciam iter haberi possit. Nam quò per Aenianas, Pastoris ductu, Hydarnes Medus jugum superaverat, nec facilè adiri, & locus facilius obstrui munitionibus poterat. Nunc vocatur *Boccadi Lupo*.

a *Herod. in Polym.*

41. De Chersonesο agemus, cum Orationem ejus nomine inscriptam expendemus.

42. De Olyntho pariter suo loco habebitur sermo.

43. Eubœa maxima in Ægæo Insula, Atticæ, Bœotiæque à Borea objecta, ab Eubœa Asopi filia nomen accepit, nunc dicitur *Negroponte*. A Darii Copiis post captam Eretriam vastata[b]. A Xerse post pugnam

b *Herodot. in Erato.*

gnam ad Artemisium occupata [c]. Profligato Persico bello unà cum tot reliquis Insulis, & Civitatibus fœdere Athenienſibus junctâ eſt, quo illę fœdere paulatim vectigales effectæ ſunt, coactæque ipſis Athenienſibus morem gerere [d]. Ab iis defecit a. 2. O. 82., ſed paulo poſt à Pericle in poteſtatem redacta eſt [e]. Sed iterum a. 3. O. 92. rebellavit, Bœotiſque ac Lacedæmoniis fœderata, ut viam ſibi ſterneret ad iſtorum auxilia ſuſcipienda, ſiquidem maris imperium Athenienſes obtinebant, inſani operis mole cum Bœotia conjuncta eſt. Non erit abs re Diodorum audire [f]. Διόπερ αἱ πόλεις ἅπασαι πρὸς τὴν διάχωσιν ἐπεῤῥάσθησαν, ἢ πρὸς ἀλλήλας ὑμιλλῶντο. Οὐ γὰρ μόνον τοῖς πολίταις ἐξένευε παυδημεὶ προσέταξαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς παροικοῦσι ξένοις. Ὥστε διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐργασίας προσιόντων τὴν πρόθεσιν ταχέως λαβεῖν συντέλειαν. Τῆς μὲν οὖν Εὐβοίας κατεσκεύαζε τὸ χῶμα κατὰ τὴν Χαλκίδα, τῆς δὲ Βοιωτίας πλησίον Αὐλίδος. Ἐνταῦθα γὰρ ὁ μεταξὺ τόπος ἦν στενότατος. Συνέβαινε μὲν ἓν ἀεὶ ἢ πρότερον κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον εἶναι ῥοῦν, ἢ συκνὰς σοκίδας προπὰς τὴν θάλατταν. Τότε δὲ πολὺ μᾶλλον ἦν ἐπιτείνοντα τὰ κατὰ τὸν ῥοῦν, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν ὄχλων συγκλειομένης τῆς θαλάττης. Ὁ γὰρ διέκπλους ἀπελείφθη μιᾷ νηΐ. Διοδόμησαν δὲ ἢ σύγγους ὑμαλὸς ἐπ' ἀμφοτέρων ἦν ἄκρων, ἐ ξύλινας τοῖς διαῤῥοίοις ἐπέσπασαν γεφύρας. *Proinde Civitates omnes aggerem magnis viribus conſtruere contendebant, ac ſingulæ aliarum invicem induſtriam æmulabantur. Non enim ſolùm Civibus imperaverant veluti agmine facto ad opus accedere, ſed & advenis, qui ſedem ibi domicilii ſuſceperant. Adeo ut propter multitudinem operarum moles celeriter perfecta fuerit. Agger igitur ab Euboeæ parte Calcidi, à Bœotiæ Aulidi propinquabat. Illic enim anguſtiſſimum fretum. Eò loci contigerat antea ſemper æſtuare fluctus, crebriſque maris fieri reciprocationes; Tunc verò magis, in majores anguſtias concluſo pelago. Quippe uni ſolùm navi tranſitus relictus fuerat. Ab utraque aggeris extremitate altas turres conſtruxerant, ligneoſque pontes ſuper canales conſtituerant.* Verùm a. 4. O. 100. Athenienſes duce Chabria in eam tranſgreſſi, amicas Urbes novo fœdere complexi ſunt; adverſos populos, quos inter Heſtiæos Lacedæmoniis conſuetudine obſtrictos, armis ſubegerunt [g]. Donec a. 3. O. 105. inteſtinis inſulâ diſcordiis laceratâ, Urbium aliæ Thebanos, Athenienſes aliæ ad opem ferendam vocarunt. Illico Thebani affuerunt, pluraque loca in ſui poteſtatem adduxerunt. Quamobrem Timotheus pro Concione Cives Athenis monuit, ne Socios hoſtibus deſererent, ac veluti conſpiratione facta Inſulam periculo liberarent. Qua celeritate naves conſcenderint Athenienſes, auxilium tulerint, Thebanos ejecerint narrat Demoſthenes [h]; nos Æſchinis tantùm verba proferimus in Orat. contra Cteſiph. Ἐπειδὴ διέβησαν εἰς Εὔβοιαν Θηβαῖοι καταδυκώσασαι τὰς πόλεις πειρώμενοι, ἐν πέντε ἡμέραις ἐβοηθήσατε αὐτοῖς ἢ ναυσὶ, ἢ πεζικῇ δυνάμει. Καὶ φρὶν τριάκοντα ἡμέρας διελθεῖν, ὑποστόνδυς Θηβαίους ἀφήκατε, κύριοι τῆς Εὐβοίας γενόμενοι. Καὶ τὰς πόλεις αὐτοῖς, ἢ τὰς πολιτείας ἀπέδοτε, ὀρθὰς, ἢ δημίους αὐτοῖς παρακατεσκευάσατε, ἵν' ἡμῖν δίκαιον εἶναι τὴν ὀργὴν ἀποπεμπόμενον ἐν τῷ πεδίῳ. *Poſtquam deſcenderant in Eubœam Thebani, conati urbes in ſervitutem redigere; quinque* (trium Demoſthenes ait) *dierum ſpatio ipſis eſſis opitulati, miſſis navibus, ac peditatu. Nondum*

[c] *A. 1. O. 75. Diod. lib. 11. Herod. in*

[d] *Thucid. lib. 1.*

[e] *Thucid. ibid. Diod. lib. 12.*

[f] *Diod. lib. 15.*

[g] *Diod. lib. 15. Thucid. lib. 1.*

[h] *Demoſth. in Cherſon. in Androt. & alibi.*

verò triginta diebus exactis, per inducias Thebanos dimisistis, Eubœæ totius potiti. Urbes, earumque Rempublicam Civium fidei benè, ac prudenter commisistis, rati æquum non esse irarum meminisse, dum ipsi se vobis in fidem tutelamque tradidissent. Diodorus [a] autem narrat levioribus præliis sæpius dimicatum Athenienses inter, ac Lacedæmonios, alternante Victoriâ, τῆς δὲ νίκης διὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καταφθειρομένης, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων παρ' ἀμφοτέροις διαφθαρέντων, μεγάλας συμφορὰς γενέσθαι τοῖς Ἕλλησιν, εἰς ὁμόνοιαν ἦλθον. Οἱ γὰρ Βοιωτοὶ τοῦ εἰς δίκην ἐπανιόντος ποτισάμενοι, τὴν ἡσυχίαν ἦγον. *Insulâ verò intestino bello labefactatâ, pluribusque ex utraque parte hominibus interemptis, Cives vix calamitatibus ad sanam mentem revocati, inter se convenerunt. Itaque Bœoti domum regressi, quieti manserunt.* Hęc illa expeditio Athenienſium eſt, de qua hoc loco Demoſthenes, & ſæpius alibi ſermonem habet. In Inſulam deinde manus injecit Philippus, eamque ſe Reipublicæ pro Amphipoli traditurum frequenter luſit.

[a] Diod. lib. 16.

44. Haliartus Bœotiæ civitas, ab Haliarto Teſſandri filio condita, & nuncupata, ut Stephanus eſt Author, ſeu ἀπὸ ἁλιᾶν, τῷ ἅρτι *à Piſcatoribus*, *& pane* dicta, ut vult Euſtatius ad hæc Homeri verba.

[b] Iliad. β. v. 503.

Πεμπὲ δ' Ἁλίαρτον [b].
Herboſum Haliartum.

In ejus oppugnatione occubuit Lyſander clariſſimus Lacedæmoniorum Imperator. Rem diligenter narrat Xenophon [c]. Cum Cadmèam Thebanis reddere Spartani detrectarent, nec illi paterentur imponi ſibi jugum ſervitutis, eam armis recuperare decreverunt, adjunctis ſibi Græciæ populis, quotquot potuerunt, ac præcipuè Athenienſibus, qui eorundem Lacedæmoniorum potentiam coercere gravem omnibus, & periculoſam, è re ſua fore exiſtimarunt. Id cum Lacedæmonii audiiſſent, Pauſaniam, ac Lyſandrum, diviſo exercitu, pergere in Bœotiam jubent. Hic primò Haliartum, ut in via, occupare ſtudet; obnititur Thebanorum præſidium; mora nectitur. Interim Thebis adveniunt militum Copiæ, conſligunt, vincunt; fugiunt Lacedæmonii, Lyſander fortiter pugnans occumbit [d]. Poſtridie cum reliquo exercitu Pauſanias accurrit. Conſternantur animis Bœoti, metuentes novo prælio impares fore; ſed in tempore præſto eſt Athenienſium ſubſidium, quo confirmantur illi, reprimuntur Lacedæmonii, qui ut ſua recipiant cadavera, non abnuunt in Peloponneſum regredi. De hoc rerum ſucceſſu, atque Athenienſium magnanimitate in ſublevandis Thebanis loquitur hoc loco Demoſthenes. Pauſanias refert Haliarti, dum obſideretur, Cohortes quoque Athenienſium fuiſſe.

[c] Xenoph. de reb Græc. lib. 3.

[d] Ἐν τούτῳ δ' ὁ Λύσανδρος ἀποθνήσκει.

45. Philippus hoc anno, cum maximo prælio Onomarchum Phocenſem, profligaſſet, ac Theſſaliæ res compoſuiſſet προσῆγεν ἐπὶ τὰς Πύλας πολεμήσων τοῖς Φωκεῦσι. Κωλυσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων διελθεῖν τὰς παρόδους, ἐπανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν, *proceſſit ad Pylas, bellum cum Phocenſibus geſturus. Sed cum Athenienſes tranſitum illum impedirent, prohiberentque, in Macedoniam ſe recepit.* Sunt Diodori verba [e] ad hujuſmodi facinus Demoſthenes digitum intendit.

[e] Diod lib. 16.

46. Ne-

46. Nemo ſecuriùs pacem agit Principe Copiis inſtructo; Profectò militares apparatus ſunt in bello præſidium, in pace ornamentum. At ſæpius non decori, non ſecuritati, ſed Ærario conſulendum eſt.

47. De Civibus, qui à Philippo donis corrupti, eidem navabant operam ſuam, quique Rempublicam ad ejus nutum adminiſtrabant, frequentiſſima Demoſthenis querela eſt in Philippicis, in Cherſonefica, atque alibi pluries. Id malum Athenis invaluit adeo, ut Lucianus [p] Philippum dicentem inducat, ſe muneribus unum Demoſthenem lucrari non potuiſſe: Οὔτος γέ (Φιλιππος) δημηγορίας ἐξαγγελθείσης, Ἀδωνιῶν ποτε καθαπτομένης τῶ Φιλίππω, ἢ Παρμενίωνος ἠγανακτηκότος, ἢ τι τῶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐρεῖτο τος: ὦ Παρμενίων, ἔφη, Σίκυον ὁ Δημοσθένης παῤῥησίας τυγχάνει. Μόνος γέ του τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος δημαγωγῶν οὐδαμοῦ τοῖς ἀπολογισμοῖς ἐγγέγραπται τῶν ἡμῶν ἀναλωμάτων. Καὶ τοι μᾶλλον ἠβουλόμην, ἢ γραμματίοισι τοιούτοισι ἐμαυτὸν φερτισθῆναι. Νῶν δ' ἐκείνων μὲν ἕκαστος ἀπογέγραπται χρυσίον, ξύλα, πόρους, ὄρέμματα, γῆν. Ὁ δ' ἐπιμήκης σέλινα ἀποτέμνει, σωτάττει δωμάτιε, ἀντιμέδισται. *Hic* (Philippus) *renunciatâ Concione, quæ Athenis ipſum conciderat; & cum Parmenion indignatus, dicteriis Demoſthenem proſequeretur: O Parmenion, dixit, par eſt Demoſthenem uti dicendi libertate, qui ſolus è Græcis populi ductoribus nequaquam in meis expenſirationibus ſcribitur. Et ei quidem magis vellem, quam ſcribis, & Claſſiariis, me fidiſſe. Nunc iſtorum quilibet acceptum mihi refert aurum, ligna, reditus, pecudes, agros. Ille verò maximas navales Copias expedit, conflat bellicas vires, contra me ſtat.*

[p] *Lucian. in Dial. de Demoſth. laud.*

48. Felici plerumque eventu comprobatum eſt, nihil magis conducere ad frangendam hoſtium audaciam, ac debellandum, quàm in eorum Provincias bellum ferre. Tunc enim populi damnis, ac vaſtitatibus afflicti, pecuniam nutriendo bello dare nequeunt, ac ſibi metuentes, tuendæ regioni milites revocare neceſſe habent. Memnonem Rodium ſupremum Darii Ducem timuit Alexander, parantem trecentis triremibus Macedoniam aggredi, dum ipſe proſpero Marte in Aſia pugnabat, & niſi fato ceſſiſſet, frænum fortaſſe injeciſſet Macedonum felicitati. Divino Scipionis conſilio exercitus in Aphricam tranſmiſſus Romanæ Reipublicæ ſalutem peperit. Propinquiora nobis exempla referre poſſem, ſed non lubet iis enarrandis vacare.

49. Mercenarios milites vocat epiſtolares Copias, quia miſſis literis collegebantur ab Imperatorum aliquo, cui negotium dabatur. Jam ſuperiùs adnotavimus eò deſidiæ Athenienſes veniſſe, ut nullâ legum, quæ Cives nomen dare jubebant, habitâ curâ, peregrinis plerumque Copiis uterentur. Romæ pariter otio detentis animis parùm poſtremis temporibus Cives militiæ vacabant, at modico detrimento, cum demum par nullus eſſet Reipublicæ hoſtis. Athenis non ita, cui civitati cum potentiſſimis Adverſariis perpetuò confligendum fuit, plerumque dubia, vel iniquâ fortunâ, cum peregrinas Copias in caſtris habuit.

50. Lex erat, Athenis, ut quicumque decimum octavum ætatis annum abſolviſſet; Pollux vigeſimum dicit, ſed falsò, ut ſupra probavimus

mus ex ephebis excederet, ac lexiarchicis tabulis inscriberetur, ut ad Rempublicam posset accedere, militiæque onera sustinere. Quoad militiam attinet, de qua hoc loco, & paulo post aliqua dicemus, singuli Cives cujuscumque forent Ordinis statim ac ætatem illam degerant, armis induti, militari se Sacramento obstringebant. Rem disertis verbis idem Pollux 9 describit, quæ verba si referam, operæ me pretium facturum puto: Περίβολοι ἔχθροι περιήγησαν τὴν χώραν περιπολάττοντες, ὥσπερ ἤδη μεστῶντες τὰ στρατιωτικά. Καὶ ὀμνύουσι τὴν ἡλιάμενοι: εἰσιὼν ὁ ἀντάρχοντος τὴν λιξιαρχικὴν γραμματεῖον, ἐν ὤμυνον ἐν ἀγραύλοις: ὃ κατασκευῶ τὰ ὅπλα, ὃ ὃ καταλείψω τὸν παρατάξω, ὃ ἂν τύχω. Ἀμυνῶ ὃ ἐν ὑπὲρ ἱερῶν, ἐν ὁσίων ἐν μόνος, ἐν μετὰ πολλῶν. Καὶ τὴν πατρίδα οὐκ ἐλάττω παραδώσω. Πλείονα ὃ κατὰ γῆν ὁπόσα ἂν παραδέξομαι. Καὶ συνόσω ἀεὶ ἀεὶ κοινόντων, ἐν τοῖς θεσμοῖς τοῖς ὑφημένοις πείθομαι. Καὶ ὃς τινας ἄλλος ἰδρύσεται τὸ πλείθος ἐμμένων. Καὶ ἂν τις ἀναιρῇ τοῖς θεσμοῖς, ἢ μὴ πείθηται, οὐκ ἐπιτρέψω. Ἀμυνῶ ἐν μόνος, ἐν μετὰ πάντων, ἐν τὰ ἱερὰ πάτρια τιμήσω. Ἵστορες θεοὶ ἀγραυλοι, Ἐνυάλιος Ἄρης, Ζεύς. Θάλλω, αὐξῶ ἠγεμόνι. *Circumeuntes Ephebi regionem custodiebant, militiæ curam jam suscipientes. In Epheborum autem ætatem ingrediebantur octodecim annos nati. Duobus deinde inter circum regionem navigantes adnumerabantur. Dum vigesimum agerent, in lexiarchicis tabulis inscribebantur, & sub dio jurabant: Arma non dehonestabo; Ducem non deseram, quicumque mihi obtigerit; defendam focos, & aras, solus, aut consociatus; nec minus Patriam prodam; navigabo, contra quamcumque regionem ad navigandum excipiam. Semper Judicum dictis audiens ero; constitutis legibus obediam, & quibuscumque aliis Populus prudenter statuat. Si quis leges dissolvat, aut contemptui habeat, impediam. Easque solus, aut omnibus conjunctus tuebor. Colam patria Sacra. Testes Numina sint, quæ sub dio habitant, Mars bellicosus, & Juppiter. Ita floream, atque Imperatori adolescam.*

Quàm oscitanter Sigonius [r] vir summus hunc locum latinè reddens (cætera omitto) Agraulium, & Enyalium Deos fingit. ἀγραύλιος græcè idem, ac latinè in agris habitare, quod Epitheton maximè Diis convenit, qui apertam Cæli regionem incolunt. ἐνυάλιος pariter est Martis Epitheton, ideſt bellorum amans, ut tradit Eusthatius ad hunc Homeri versum.

Ἴσος ἐνυαλίῳ κορυθάϊκι πτολεμιστῇ.

Æqualis Marti pugnaci, violento, bellatori.

Ex laudatis tabulis, in quibus, per suas quique Tribus, Cives conscribebantur, delectus fiebat, cum Exercitus conflandus erat. Nemo autem, qui militari foret ætate militiæ onus detrectare poterat, nisi pœnas dare vellet à Solone constitutas. Verùm, ut jam diximus, irretiti socordiâ, atque ignobili otio Civium animi, hujusmodi legibus nuntium remiserant. Quare Demosthenis Eloquentiâ opus erat, ut aliquos saltem dare nomina persuadeat hoc loco.

51. Patet tum temporis Athenis pluris in pretio habitum unum, quàm alterum eorum, qui ducendis Copiis idonei reputarentur; vel etiam quempiam, propter gratiam apud Populum, magis magisque exoptatum, cæteris posthabitis, ad bellum gerendum; ut Romæ Pom-

q *Vel. Onomast. lib. 8. c. 9.*

r *Bipon. de Rep. Ath. lib. 4. c. 3.*

Iliad. χ.

Pompejus ad Piraticum, & Mitridaticum.

52. Populo non multa sæpius cogitanti, cuncta enucleare necesse est; idque Athenis potissimùm, ubi Adversariorum Concionibus facilè saniora consilia corrumpebantur.

53. Cum hæc protulit verba Demosthenes, nullus dubito, duo ipsi præcipuè obversata ante oculos fuisse, cladem scilicet Syracusanam, & naufragium in Hellesponto, Charete Duce. Siquidem in duabus hisce maximis expeditionibus ingentes adhibuit peregrinas Copias Respublica, ingentemque retulit calamitatem, quæ duo perhibentur hoc loco. Exteros maxima ex parte fuisse milites ad expugnandas Syracusas immissos, in dubium revocari non sinit Thucidides [f] à quo diligenter quicumque interfuerint populi mercede, aut societate adsciti, describuntur. Clades verò, ac rei exitus tantæ fuit adversitatis, ut post plures navales conflictus, extremumque illum in Syracusarum [g] portu, pluresque iterum terrestres pugnas nemo domum redierit, nulla navis naufragium, aut manus hostium effugerit; necati pariter duo supremi Duces Demosthenes Alcisthenis filius, Nicias Nicerati; tanta denique ærumnâ contriti sunt Athenienses, ut nusquam deinde penitus convaluerint. Quam quidem ærumnam non parum idem Thucidides acceptam refert peregrinis Copiis, qui animo exciderant. Quod autem pertinet ad Charetis classem, illam compertum est naufragium fecisse, dum adversantibus ventis, ac furente procella, hostium naves insequi voluit; ad pugnamque provocare, quamvis Iphicrates, ac Timotheus, Duces alteri, temerarium Charetis consilium capere noluerint; qua de re acculatis abrogatum ipsis Imperium est, ac datum prorsus Chareti, cujus causâ Respublicam detrimentum fecerat.[u]. At in ea classe Mercenarios plerumque milites fuisse colligo, ex Oratore nostro, qui mox, dum ait: ἐξ ὧν δ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύται &c. ὁρᾶτε Ἀρτάβαζον, ᾧ παρασχὼ μᾶλλον ἴσχεται πλέοντα, *Postquam hæ Peregrinorum Copiæ vobis militant &c. ad Artabazum, &c. quemvis potius in locum navigant*: ostendit Charetis manum, quam hic illico ad Artabazum duxit, è mercenariis militibus fuisse conflatam. Quod autem illi audacissimo Imperatoris consilio cauſam dederint, (id contigisse opus est, si de ipsis Demosthenem in præsentia loquutum velimus) conjectari hinc solùm potest, quod alias hoc exemplum afferre ad rem non fuisset; & quod prope abest à vero Cohortes illas desperatione actas, cum publica sibi pecunia deficeret, ut brevi adnotabimus, quamcumque pugnandi occasionem dari sibi voluisse, manubiarum spe.

[f] Thucid. lib 7.

[g] A. A. O. 91 Thucid. ib. Diod lib. 13.

[u] Ant. 1. O. 106 Prolus in Iphic. & Timot Æl. lian lib 3. var histor. cap 47 Polyæn. lib 3.

54. Cum Majorum suorum facinora, splendidissimaque res gestas, marmore, coloribus, literis expressas ubique cernerent, magnos gerebant animos Athenienses, quapropter insitâ quadam magnanimitate metiebantur decreta sua; socordiâ verò, atque otii dulcedine, quatùm maximè capiebantur, fracti rebus agendis inertem navabant operam.

55. Militarem ætatem Athenis ab exacto anno decimo octavo incepisse

se jam diximus, manssisse verò duobus & quadraginta, ac sexagesimo desiisse Arpocration, & Aristoteles tradunt [x] Quin etiam ut singulæ Tribus Eponymum suum habebant, à quibus cognomentum acceperant, ita singulis illis militaribus annis Eponymum alterum assignatum fuisse, à quibus quilibet militiæ annus appellabatur, iidem memoriæ hominum tradidere. At video ætatem ipsam ab Ulpiano [y] ad annum quadragesimum decurtari. Sic enim ait ad ista Olynthiacę Orationis tertię verba:

μέχρι πέντε, ἢ τεττεράκοντα. Ὡς παράδοξον τῶν ἐτῶν, ἵνα ἐμμείνῃ ἀνῆβ τῶν πολλῶν στρατιῶν. Νόμῳ γὰρ κελεύοντος παρὰ Ἀθηναίοις μέχρι τεττεράκοντα ἐτῶν στρατεύεσθαι, ἀρξαμένους ἀπὸ ὀκτὼ καὶ δέκα, ἢ μέχρι μέν τι ἀπὸ εἴκοσι παῖδας ὄντας τέως περιπολεῖν τὰ περὶ τὴν πόλιν φρούρια. Εἰς ὑπερορίους δὲ πολέμους ἀπὸ εἴκοσιν. Αὐτοὶ τότε, ἢ ὃς ἂν ἐκλάθων ὁ νόμος στρατεύεσθαι, πολεμεῖν ἐψηφίσαντο διὰ τῶν πολλῶν στρατιῶν, ὡς εἴρηται. *Usque ad quinque, & quadraginta. Hoc dicit, veluti quidpiam admirabile, ut ostendat ingens eorum studium. Lex enim apud Athenienses jubebat ad quadragesimum annum bella sequi, initio sacto ab octodecimo, à quo usque ad vigesimum, cum pueri essent, in præsidiis apud loca circa Urbem commorabantur. A vigesimo autem exibant in externa bella. Verùm hoc tempore eos quoque jusserunt in militiam ire, quos lex eximebat; idque ob singulare studium, ut dictum est.* Quid igitur dicam in hujusmodi sententiarum diversitate? Primùm de ætate assentior Aristoteli, qui vixit etiam, quo tempore Athenienses florebat Respublica, & bellorum meminisse poterat, quæ contra Philippum sustinuerat. Facilè quoque inducor, ut credam sexagesimo anno definitam fuisse militarem ætatem apud eam gentem, quo apud Lacedæmonios, de quibus nulla est difficultas, si Xenophonti [z] credimus, à quo narratur, detrectasse Agesilaum in Bœotiçam ire expeditionem: καὶ Ἀγησίλαος μὲν λέγων, ὅτι ὑπὲρ τεττεράκοντα ἔτη ἀφ' ἥβης εἴη, καὶ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις τοῖς πολίταις ἐκέτι ἀναγκαῖον εἴη τῆς ἑαυτοῦ ἔξω στρατεύεσθαι, ὅτου δὴ καὶ Βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν ὄντα ἀποδείκνυς. Καλέσας μὲν δὴ λέγων ταῦτα, ἐκ ἐστρατεύετο. *Agesilaus ostendebat, se quadraginta vixisse annos supra pubertatem, qua ætate cum nemo aliorum Civium cogatur externis bellis interesse, ita & Reges jus idem manere. Quæ cum ille diceret, in militiam non est profectus.* Xenophontis [a] quoque testimonium habemus, ita narrantis: Ἐκ δὲ τούτου (nimirum post acceptum Leuctricę cladis nuntium) φρουρὰν μὲν ἔφασαν οἱ Ἔφοροι τὰν ὑπολοίπων μόραν, μέχρι οὗ τεττεράκοντα ἀφ' ἥβης. Ἐξέπεμπον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω μορῶν, μέχρι τῆς αὐτῆς ἡλικίας. Τὸ γὰρ παλαιὸν εἰς τὰς Φωκέας μέχρι οὗ πέντε καὶ τριάκοντα ἀφ' ἥβης, ἐστρατεύοντο. *Hinc Ephori decernunt Classes reliquas Civium, qui à pubertate quadraginta annos prætergressi non fuerant, in præsidio esse. Id etiam fieri mandarunt Tribubus, quæ foris degebant. Siquidem antea contra Phocenses ii militaverant, qui à pubertate trigesimum quintum annum haud excesserant.* Demosthenem deinde in laudato Olynth. tertiæ loco (nam de Ulpiano nihil sanè laboro) ideo ut rem singularem narrasse arbitror, quoscumque Civium, qui quintum, & quadragesimum annum non superassent, ad conscendendas naves coactos fuisse; non quòd militandi ætatem prætergressi forent; sed quòd quæcum-

x *Arist. de Rep. Ath.*

y *Ulp. in Enar. Ol. 3.*

z *Xenoph. de reb. Græc. lib. 5.*

a *Xenoph. lib. 6. de reb. Græc.*

cumque vacatio removeretur iis etiam, qui jam legitima ſtipendia meruiſſent. Omnes autem id temporis homines emeritis eſſe ſtipendiis, facilè credi poteſt. Cæterùm me auctore nemo reputabit, annos illos à decimo octavo ad ſexageſimum idcirco militares fuiſſe nuncupatos, quia per id omne tempus unicuique arma ferenda forent; ſed quia in eo vitæ curſu ſtipendia a legibus, aut peculiaribus decretis definita facere oporteret. Nec ſanè aliter exiſtimari poteſt. Cum enim nemo Civium, lege, à militia Athenis eximeretur, non Opifices, ut aliàs diximus, non Philoſophi ipſi, graviſſimum, quietumque Mortalium genus (ſiquidem vel Socratem, & Platonem arma geſſiſſe memoriæ proditum eſt [b]) quis artibus, diſciplinis, quin & procreandis filiis operam dare potuiſſet?

b *Plato Apol Socrat. Ælian Hiſt. lib. 3. c. 14.*

56. Quoti verò fuerint Athenis legitimi ſtipendiorum anni, me ſanè latet, quippe neminem vidi, qui hoc literis conſignaverit. Ex hoc Demoſthenis loco intelligere mihi videor, longum quidem lege ſancitum fuiſſe, ſed quantum compertum non eſt. Definiri enim tempus admonet, quo milites iſti merere ſtipendia debeant, idque uſitato brevius, ut ad militandum alliciat: χρόνου τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον αὖ δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις. *Definito militantes tempore, non hoc longo tempore, ſed quanto vobis è Reipublicæ uſu eſſe videatur, ac ſibi invicem ſuccedant.* Romæ, ut in hac etiam re iſtius maximæ Reipublicæ leges cum Athenienſium conferam, ætas militaris incipiebat ab anno decimo ſeptimo, finiebat quadrageſimo ſeptimo, niſi aliter ratio Reipublicæ poſtularet. Equites decem annos ſtipendia faciebant; Pedites ſenos, & ſi honores petere vellent, decem & ipſi pariter. Ut ad militiam Athenienſium redeam, admonet locus, ut aliqua de militum ſtipendiis in medium afferam. Initiò Græcis omnibus, mercede ſe milites conduci, probroſum fuit, primique ipſorum Cares mercenariam militiam egerunt. Deinde adeo mores mutarunt, ut paſſim, & ubique ſtipendia meruerint. Quoad Athenienſes attinet, nullà pecunia omnes arma pro Republica ferre à Solone juſſi ſunt; & ni paruiſſent, à dicenda in Concione ſententia, aliiſque civilibus juribus arcebantur [c]. Pericles poſtmodum hanc nimiùm duram tenuiorum hominum conditionem ratus eſſe, quibus nullà mercede artes, domoſque ſuas deſerere, & ſigna ſequi oporteret, primus Auctor fuit, ut ipſis ſtipendium conſtitueretur, ut Ulpianus [d] docet: οὗτος μὲν ἐκεῖνος (Περικλῆς) ἔταξε μισθοφορὰν, καὶ ἔδωκε τῷ Δήμῳ στρατευομένῳ. *Primus ille* (Pericles) *ſtipendium ſtatuit, deditque Populo in militium proficiſcenti.* Hæc autem merces non ſemper eadem fuit. Peditibus diobolaris plerumque in dies; ideſt quolibet menſe Coronatus unus, vulgò *ſcudo*, ut ex Olynthiacæ tertiæ verbis illis colligitur: στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων χρημάτων, ὥσπερ ἐσὶ δίκαιον, ὑπὲρ τῆς πατρίδος. *Ipſe, ut par eſt, hac mercede* (duobus obolis) *pro Patria militet.* Id autem ſtipendii non ſufficere viſum eſt, ut audio ex hac Oratione, ubi non majori pecuniâ tum quoque merere milites proponens Demoſthenes propter anguſtias Ærarii dicit: εἰ δέ τις ὕστερα μικρὰ ἀφορμὴν, σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπαρχέτω, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν. Ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς,

c *Æſch. in Cteſiph. & Timarch Demoſth. in Timocr.*

d *Ulp. in act. Orat. Demoſth de Ordin. Reip.*

σαῦτα, ὅτι εἰ τοῦτο γένηται, προσοφλεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἀπὸ τῦ πολέμου &c. *Quod si quis putat hanc parvam esse pecuniam pro militum commeatu, non rectè putat. Novi enim apertissimè, hoc accepto, reliqua sibi exercitum bello comparaturum.* Igitur cursu temporis ad tres obolos auctum fuisse hinc sanè autumo, quod in fœdere per annos centum Athenienses inter, atque Argivos, Mantineos, Eleosque sancito cautum fuit, si fœderatorum aliquis sociales vires diutiùs retinere velit, quàm pactis continentur, illum debere tres quotidie obolos dare singulis militibus, drachmam equitibus. *Ὡς δὲ πλείονα χρόνον βούλωνται τῇ στρατιᾷ χρῆσθαι, ἢ πόλις ᾗ μεταπεμψαμένη διδότω σῖτον, τῷ μὲν ὁπλίτῃ, τῷ ψιλῷ, τῷ πεζοτοξότῃ τρεῖς ὀβολοὺς ἀργυρέους τῆς ἡμέρας ἑκάστης, τῷ δὲ ἱππεῖ δραχμὴν ἀργυρᾶν. Si longiùs militum Copiis uti velint, Civitas, quæ auxilium arcessit, det pro commeatu tres quotidie obolos Æginæos cuique levis, gravisque armaturæ, ac Sagittario militi; Equiti drachmam pariter Æginæam* [a]. Nec tamen in tribus obolis manſit, ſed ad quatuor pervenit, unde proverbium, *τετρωβόλου βίος, quatuor obolorum vita*; Quare Eustathius [f] adnotat: *ἡ τετρωβόλου βίος παρὰ Παυσανίᾳ, ἀντὶ τῦ στρατιώτου μισθός. Et quatuor obolorum vita apud Pausaniam* (idem valet) *ac militis ſtipendium*. Quamquam autem ex laudato fœdere conſtet duplam ſolùm pactam Equiti fuiſſe mercedem, triplam nihilominus datam patet ex hac Demoſthenis Oratione, in qua Peditibus aſſignantur decem drachmæ menſtruæ, triginta equitibus. Hujuſmodi ſtipendia aucta aliquando ſunt, utilitate, aut neceſſitate cogente, ut in Platææ obſidione ſingulis Peditibus duæ quotidianæ drachmæ fuerunt, altera militis nomine, altera famuli, qui militi navaret operam [g]. Romanis quoque, ne ab hac Republica, cum fieri poteſt, atque in mentem venit, denciamus oculos, initiò idem ac Græcis militare ſtipendium fuiſſe Polibius tradit; duos enim Pedites obolos quotidie habuerunt *ὀβολὸν ſtipendium*. Denarium deinde, quod drachmæ fere ad amuſſim comparari poteſt, datum Auguſti tempore queritur poſt ejus obitum gregarius quidam miles Percennius apud Tacitum [h]: *Enimvero militiam ipſam gravem, infructuoſam, denis in diem aſſibus* (denario videlicet) *animam, & corpus æſtimari. Hinc veſtem, arma, tentoria, hinc ſævitiam Centurionum, & vacationes munerum redimi*. Veſtes, frumentum, arma aliquando à Quæſtoribus tributa, verùm corraſo è ſtipendiis pretio Polibius affirmat; Centurionum rapinas C. Gracchi Tribuni Plebis lege coercitas fuiſſe, Plutarchus. Jam verò duplex ſtipendium Centurioni, triplex Equiti perſolutum fuiſſe teſtimoniis probare ſupervacaneum foret, cum id frequenter ſe offerat Romanam evolventibus Hiſtoriam.

a Thucid. lib. 5. A. U. 90.

f Euſtath. ad Odiſſ. a.

g Thucid. lib. 8.

h Tacit. lib. 1.

57. Hoc pariter loco mirari ſubit, quæ tanta calamitas Rempublicam affixiſſet adeo, ut juſtum exercitum conflare non poſſet. Profectò viribus valebat, ſed quas exerere nec Populo gratum, magnique fuiſſet negotii; Proindè ea, quæ agenda proponit, Orator attenuat, ut in ea Plebs velit incumbere.

58. Cum proſperam fortunam, ut ſuperiùs libavimus, moderatè ferre ne-

re nequirent Lacedæmonii, atque insolenter se gererent, contra illorum potentiam fœdere se conjunxerant Athenienses, Bœoti, Corinthii, Argivi, aliique Peloponnensium ab a. usque 3. O. 96. [1], & Corinthi commune præsidium constituerant, unde Isthmi angustias obtinerent, transitum in Bœotiam, Atticamque Lacedæmoniis prohibituri. Hinc sæpius in hostem infesta movebant signa: ἐπολέμων Xenophontis [l] testimonio, Ἀθηναῖοι μὲν, καὶ Βοιωτοὶ, καὶ Ἀργεῖοι, καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν, ἐπὶ Κορίνθου ἐρωμένην. *Bellum gerebant Athenienses, Bœoti, Argivi, eorumque Socii, è Corinthiorum urbe facto impetu.* Gravissimas experti sunt Corinthii, infensissimasque Sociorum Copias, quare de iis eiiciendis non semel cogitarunt, recipiendisque Lacedæmoniis. Verùm dilacerata factionibus Civitas, fœdata quidem cladibus est, ac magis magisque à Sociis oppressa, ut Xenophon [m] literis confignavit. Athenienfium Cohortibus Iphicratem initiò præfuisse præter Demosthenis testimonium Xenophon idem, ac Diodorus nos docet. Nam iste exitiosam illam expeditionem, quam Pasimelus, & Alcimenes, Corinthii, Lacedæmoniorum ope, ad liberandam Patriam fuscepernnt, memoriæ hominum prodens, narrat irrito conatu facinus evanuisse, profligatisque Adversariis τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα ἐκ τῆς πόλεως ἐπεξελθόντων, ὧν Ἰφικράτης ἡγεῖτο συνίεσθαι γνόεσθαι μάχῃ, ἐν ᾗ Λακεδαιμόνιοι νικήσαντες, οὐκ ὀλίγους ἀπέκτειναν, *Postridie Urbem egressi Iphicrate Duce manus conseruerunt; At victoria à Lacedæmoniis stetit non parvâ hostium clade.* Ille, altero die post eamdem pugnam ipsum Iphicratem Copias suas Corintho contra Phliasios eduxisse, memorat. Manfere in ea Urbe Athenienses, quoad inito cum Arcadibus fœdere, istis inimicos Corinthios exasperarunt, dimissique sunt. Xenophontem audiamus, qui rem ita diligenter scribit [n]: Ἐπεὶ δ' λογιζόμενοι (οἱ Ἀθηναῖοι) εὕρισκον ἐν μὲν Λακεδαιμονίοις, ἢ σφίσιν ἀγαθὸν, τὸ Ἀρκάδας μὴ προσδέεσθαι Θηβαίων, ὕτω δὴ προσεδέχοντο τὼ τῶν Ἀρκάδων συμμαχίαν &c. Ἐπόντος δὲ Δημοτίωνος ἐν τῷ Δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἢ μὲν φρὸς τοὺς Ἀρκάδας φιλία καλῶς αὐτῷ δοκοίη πράττεσθαι, τοῖς μὲν τοι στρατηγοῖς προσάξαι ἔφη χρῆναι, ὅπως ἡ Κορίνθος σῶα ᾖ τῷ Δήμῳ τῷ Ἀθηναίων. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Κορίνθιοι, πέμψαντες ταχὺ ἱκανὲς φρυρὸς ἑαυτῶν πάντοσε, ὅπῃ ἐφέρων Ἀθηναῖοι, ἔπεμπον αὐτοῖς ἀπέναι, ὡς οὐδὲν ἔτι δέομενοι φρυρῶν. Οἱ δὲ ἐπείθοντο. Ὡς δὲ σωπλᾶν οἱ ἐκ τῶν φρουρῶν Ἀθηναῖοι εἰς τὼ πόλιν, ἐκήρυξαν οἱ Κορίνθιοι, ἔστις ἀδικοῖτο Ἀθηναίων, ἀπογράφεσθαι, ὡς ληψόμενος τὰ δίκαια. Οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, Χάρης ἀφικνεῖται μετὰ τοῦ ναυτικοῦ φρὸς Κεγχρειάς. Ἐπεὶ δὲ ἤγγελτο τὰ πεπραγμένα, ἐλεξεν ὅτι ἀκούσας ἐπιβουλεύεσθαι, τῇ πόλει βοηθῶν παρείη. Οἱ δὲ ἐπαναίσαντες αὐτὸν, οὐδὲν τι μᾶλλον ἐδέχοντο τὰς ναῦς εἰς τὸν λιμένα, ἀλλ' ἀποπλεῖν ἐκέλευον. Καὶ τοὺς ὁπλίτας δὲ τὰ δίκαια ποιήσαντες ἀπέπεμψαν. Ἐκ μὲν οὖν τῆς Κορίνθου οἱ Ἀθηναῖοι οὕτω ἀπηλλάγησαν. *Postquam verò Athenienses deliberando compertum habuere, non minus Lacedæmoniis, quàm sibi conducere, Thebanis Arcadas non deferere, horum Societatem acceperunt &c. Cum autem Demotion Athenienfibus diceret pro Concione, sibi videri, constitutam cum Arcadibus amicitiam è Republica esse, sed Imperatoribus injungendum, ut Corinthus salva, atque integra ipsi maneat Reipublicæ. Quod cum accepissent Corinthii,*

[1] *Diod. lib. 14.*

[l] *Xenoph. de reb. Græc. lib. 4.*

[m] *Ibidem.*

[n] *Xenoph. lib. 5.*

missō celeriter in omnia loca, ubi Athenienſium milites commorabantur, validō præſidio, eos abire juſſerunt, renunciarunt que ſe amplius eorum ope non indigere. Hi verō dicto audientes fuerunt; quibus Congregatis in urbe ex omni munitione, Corinthii præconis voce edixerunt, accuſationem deferret quicumque Athenienſium ſibi illatam injuriam quereretur, jus ſuum accepturus. Quæ dum ita ſe habent; Chares cum claſſe Cenchreas advenit, ac re cognitā, Civitati opem ſe laturam adeſſe dixit, quam inſidiis peti intellexerat. At Cives laudatā ipſius benevolentiā, non tamen claſſi portum aperuerunt, ſed retrō navigare juſſerunt. Milites quoque omni officii genere cumulatos dimiſere. Hoc igitur pacto Athenienſes Corintho diſceſſerunt. Hæc geſta fuiſſe a. 1. O. 103. inde mihi perſuadeo, quod per id temporis Dionyſium ſeniorem Syracuſanorum Tyrannum vivere deſiiſſe idem Xenophon ſcribit. Hoc autem anno illum obiiſſe Diodorus [o] eſt auctor. Quin etiam cum ſequenti anno ſecundo ejuſdem Olymp. Xenophon Hiſtoriæ, vitæque ſuæ finem impoſuerit [p], ulteriùs tempus iſtud rei geſtæ produci nequit.

[o] *Diod. lib 15.*

[p] *Diod. ibidem.*

59. De hoc Poliſtrato neque Xenophon, neque Diodorus meminerunt. Scriptor Sicilienſis [q] Calliſtratum refert a. 4. O. 100. cum Chabria, ac Timotheo Ducem ab Athenienſibus creatum adverſus Lacedæmonios, Demoſthenes quoque adverſus Timotheum. Verùm cum nemo literis mandaverit, illum hoc tempore Corinthi fuiſſe. Si ſuſpicari velimus, Librarii mendum irrepſiſſe, cur cogitatione Philocratem potius non complectamur, qui, ut Xenophon [r] tradit, Corinthi hoc tempore fuit, Mercenariorum militum dux, ſimul cum Iphicrate; idque convenit cum Demoſthenis verbis: tunc ſcilicet in ea Civitate Athenienſium manum è Civibus, ac Peregrinis fuiſſe conflatam. Sed hæc, parvi quidem momenti miſſa faciamus.

[q] *Diod. lib 15.*

[r] *Xenoph. de reb Græc. lib 4.*

60. Iphicratem præſidiariis Athenienſium Copiis Corinthi præfuiſſe, ex iis, quæ diximus, dubitari nequit. Inter maximos Græcorum Imperatores merito dux iſte commemoratur. Οὐκ ἀνοίκειον δὲ ἐπὶ τὰ περὶ τῆς Ἰφικράτους ἀρετῆς ἱστορήσαι παραθεῖναι. Οὗτος γὰρ παραδέδοται στρατηγικὴ τε ἀγχίνοια ἐρηκέναι, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀγαθὴ σύνεσι κεχρῆσθαι διαφόρῳ. *Haud alienum erit, quæ de Iphicratis virtute memoriæ hominum ſunt conſignata, proponere. Hic enim traditur imperatoriam habuiſſe ſolertiam, & ad quamvis utilem cogitationem verſatili ingenio uſus fuiſſe.* Sunt Diodori [s] verba. Terrā, marique res maximas geſſit, quæ luculenter ab eodem Diodoro, ac Xenophonte in libris de rebus Græcorum deſcribuntur, totaque ejus vita à Cornelio Nepote immortalitati conſecratur, quos graviſſimos auctores adire poterit, qui cupiat ſingillatim clariſſimi viri facinorum compos fieri. Eum Athenienſes χαλκῆς εἰκόνος, καὶ στήσεως ἐν Πρυτανείῳ, ἐδ δωρεῶν, καὶ τιμῶν ἄλλων. Æneā ſtatua, victu in Prytanæo, muneribus, aliiſque honoribus honeſtarunt [t].

[s] *Diod. lib 15.*

[t] *Demoſth. adv. Ariſtar. Pauſin Attic.*

61. Chabrias Iphicrati ſucceſſit in Athenienſium, qui Corinthum cuſtodiebant, præfecturâ. Nam cum iſte altero, quo illic degebat, anno fractâ tutelæ fide, Urbem, omnemque regionem in Reipublicæ poteſtatem redi-

redigere voluisset, Cives obstiterunt, quare Athenienses, Chabriam in ejus locum suffecerunt. Lubet Diodori testimonium afferre: Τῶν δὲ πραχθέντων, Ἀργεῖοι μετὰ ϖᾶσι ὅπλοις παρῆσαν στρατεύσαντες εἰς Κόρινθον, τήν τε ἀκρόπολιν κατελάβοντο, καὶ τὴν πόλιν ἐξιδιοποιήσαντο τῶν Κορινθίων, χώραν Ἀργείαν ἐποίησαν. Ἐπεβάλετο δὲ καὶ Ἰφικράτης ὁ Ἀθηναῖος καταλαβέσθαι τὴν χώραν, ἐπιτήδειον ὄσαν εἰς τὴν Ἑλλάδος ἡγεμονίαν. Τῆ δ' Δήμῳ κωλύσαντος, ὅπως ἐξ ἀπέθετο τῶν ὅπλων. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι καθεῖλαν αὐτ' αὐτῶ στρατηγὸν εἰς τὴν Κόρινθον ἐξέπεμψαν. *Quibus rebus gestis Argivi cum universa Civium multitudine armati Corinthum aggressi, ipsiusque cum urbis, tum arcis potiti sunt. Et Urbem quidem sibi vindicarunt, agrum Argivæ terræ adscripserunt. Regionem Iphicrates quoque Atheniensis occupare exoptaverat, maximè idoneam reputans ad gerendum Græciæ principatum. Sed obstitit Populus; ille verò Imperium depositi, missusque ejus loco ab Atheniensibus Corinthum Chabrias, qui militum Præfecturam gereret.* Hic pariter amplissimis rebus gestis, maximilque laudibus honestatur. Eæ à Diodoro, Xenophonteque præcipuè celebrantur; Cornelius etiam Nepos illius Vitam descripsit. Mortuus est a. 3. O. 105. in Sociali bello, dum Classis Præfectus in Chii portum voluit irrumpere. Cadaver in Patriam advectum splendido tumulo, quod Pausaniæ tempore visebatur, conditum est[t].

[t] *Xenoph. Diod. Paus. ubi supra.*

62. Peregrini milites ab Atheniensibus vocabantur, quicumque ex Attica terra ortum non ducerent. Igitur in Civium memoriam revocat navales, ac terrestres pugnas, quibus consociati cum Græcorum quibusdam superioribus annis Lacedæmonios fregerant. Quas quidem pugnas singillatim recensere supervacaneum existimavit. Quis enim ignorare poterat contra eosdem Lacedæmonios prospera ad Zacynthum prælia, ad Corcyram, ad Haliartum, aliisque in locis, dum Bœoticum vigeret bellum, quibus in prœliis modò aliquos earumdem Insularum Populares, modò Thebanos Socios habuerunt. Singula suo loco dicendo peragrabo; In rem præsentem satis est indicasse.

63. Digitum sine dubio intendit, opinor, Demosthenes ad Charetis Classiarios, qui, ut superiùs monuimus, & mox repetemus, è peregrinis, ac Mercenariis constabant. De iis operæ pretium est Diodorum audire: Οὗτος (Χάρης) ὁ τὸς μὲν πολεμίως ἐυλαβούμενος, τὸς μὲν συμμάχως ἀδικῶν διετέλει. Καταπλεύσας γὰρ εἰς Κέρκυραν συμμαχίδα πόλιν, τάσεις ἐν αὐτῆ μεγάλας ἐκίνησεν, ἐξ ὧν συνέπεσε γενέσθαι σφαγὰς πολλὰς, καὶ ἀιπαγὰς, δι' ἃς συνέβη τὸν Δῆμον ϖᾶσι Ἀθηναίοις διαβληθῆναι παρὰ τοῖς συμμάχοις. Ὁ μὲν οὖν Χάρης καὶ ἕτερα τοιαῦτα παρανομῶν, ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν διαφάξατο, τῆ δὲ πατρίδι διαβολὰς. *Hic* (Chares) *hostes metuens, Socios injuriis cumulans tempus degit, Quippe classe Corcyram in Sociam, amicamque Civitatem navigans, ingentes in ea turbas commovit, quæ Civibus cedes plurimas, ac direptiones; Atheniensibus apud Socios calumnias, vituperationesque pepererunt. Chares igitur & alia hujusmodi gravia, atque injuriosa commisit, & nihil egit boni, Patriamque obtrectatoribus diluniandam objecit.*

[u] *Diod lib. 15. a. 4. O. 104.*

64. Rursus Charetis Copias ob oculos habet, quas ille ad Artabazum Persarum Satrapam, qui ab Artaxerse desciverat, suppetias duxit, ut

a. 1. O. 106.

numero primo Orat. de Claſſ. adnotavimus. At verò agmen illud non tam eò perrexit, quòd ægrè Athenienſibus navaret operam in bello Sociali; quàm quòd mercede deſtitutum, illam ſibi quærendam ſtatuit ab Artaxerſe; quo colore ſuſceptum conſilium Chares excuſavit, audax quidem, ac Reipublicæ periculoſum; Hinc enim ſubeundum huic erat Perſarum odium. Id apertè ſcribit Diodorus, nec obſcurè indicat Orator noſter, cum ſtatim ac iſtud Imperatoris facinus enarravit, addat: ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ· εἰκότως. Οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν, μὴ διδόντα μισθόν. *Imperator* (milites) *ſequitur*; *& meritò quidem. Iis enim imperare nequit, cum ſtipendia non ſolvat*. Quamobrem non ſponte, ſed Cohortibus neceſſariò obſequentem, Charetem hanc ſuſcepiſſe expeditionem putandum eſt.

65. Nihil ferocius, nihil indomitum magis exercitu ſtipendiis fraudato. Reſpuit diſciplinam, imperium non audit, omniaque ſibi licere putat. Invaluit hoc malum ſuperiori ætate; caruit hæc noſtra Principum beneficio; nec ſanè leve ſolatium in tantis ærumnis.

66. Στρατηγοὶ ſupremi erant exercitus Duces. Ταξίαρχοι Tribuni militares in unaquaque Tribu, & hi duo Magiſtratus peditatui imperabant. Ἱππάρχοι Magiſtri Equitum, Φυλάρχοι Præfecti Equitum ſingularum Tribuum, & hi pariter duo, ut patet, Equitatui præerant. Nos hæc nomina in Oratione reddimus, *Imperatores*, *Tribunos*, *Centuriones*, *Magiſtros Equitum*, ut Wolfium quoque feciſſe vidimus, jam tum inducentes animum illa in annotationibus explicare; quamobrem *Centuriones* notiori voce diximus (quamquam propriè peditibus præeſſent) pro *Præfectis Equitum*, qui nullà adhibitâ explicatione facilè cum *Magiſtris Equitum* confunderentur. Verùm ut ad rem veniamus; more, inſtitutoque Majorum apud Athenienſes deni Duces eligebantur, ſinguli è ſingulis Tribubus. Ab hoc Magiſtratu arcebantur, qui lites haberet: νόμος, τὸν στρατηγὸν μὴ ἔχειν δίκας, *Lex eſt, nullam Imperatori litem eſſe*; qui nunquam arma tuliſſet: τὸν ἀστράτευτον μὴ στρατηγεῖν, *nec Imperium obtinere, qui nunquam caſtra ſequutus fuerit* [x]; qui filiis careret: νόμος ἐκέλευε, τὸν ἄπαιδα μὴ στρατηγεῖν, *Lex jubet, exercitum non ducere, qui ſobole deſtituitur* [y]. Quod ſi filiam haberet eam apud Collegarum aliquem deponere, dum Copiis præeſſet, cogebatur [z]. Siquidem prudenti conſilio noluerunt ejus mentem domeſticis curis impediri, ac filios manere domi obſides paternæ in Rempublicam fidei. Belli negotia Duces in commune deliberabant; ea vincebat ſententia, cui plures ipſorum acceſſiſſent. Æquatis ſuffragiis, Polemarchi arbitrium erat, alterutram anteferre. Singuli ſingulis diebus imperio potiebantur. Hujus diſciplinæ luculentiſſimum exemplum profert Herodotus [a]. Nam cum decem Athenienſium Duces ſciſſis bifariam ſententiis in Marathone altercarentur, committenda ne pugna eſſet cum Perſis, vellentque alii, alii reſpuerent, Militades qui avidè prælium optabat, in ſuas traxit partes Callimachum Aphidnæum Polemarchum, cujus calculo ſigna conferre ſtatutum eſt; iis conferendis Imperii ſui diem Miltiades elegit, clariſſimâque victoriâ memorandum Poſteris fecit. Cum de crean-

x *Syrianus in Hermog.*

y *Author. probl. rect. c. 3.*

z *Syrian. ut ſupra.*

a *Herod. in Erato.*

dis

dis Imperatoribus dixerim, haud ab re duco de bello decernendo Athenienſium inſtituta, & leges in medium adducere. Igitur antequam illud Plebs ſciret, triduò deliberandum erat : ὥσπερ ἐπέστησε Δημοσθένης, τὸν Ἐλατείαν Φιλίππου καταλαβόντος τὸ λύσας τὸν νόμον, τὸν ἐν πρώτοις ἡμέρας βουλεύεσθαι : *Veluti ſuaſit Demoſthenes, cum Philippus Elateam invaſiſſet, diſſolutâ lege, quæ tribus diebus deliberare præcipit* [b]. Decreto bello, ſeptem intercedebant dies, antequam exercitus educeretur, qui militibus dati, ut ſe ornarent, rebuſque domeſticis providerent : ἀπέιρητο Ἀθηναίοις στρατείαν εἰ κατασάσειε. ἐξάγειν πρὸ τῆς τοῦ μηνὸς ἑβδόμης. *Interdictum erat Athenis exercitum educere ante ſeptem dies* [c]. Cui pariter legi in maximis Reipublicæ neceſſitatibus aliquando derogatum fuiſſe argumento eſt, quod in Cherſoneſi Orat. narratur de triduana in Eubœam expeditione. Demum exercitu emiſſo nefas erat pugnam capeſſere, niſi antea Præco Diras hoſtibus imprecatus agnum inter duas acies duxiſſet, iſque ab inimicorum aliquo caperetur : νομος ἦν Ἀθήνησι, μὴ συμβάλλειν, πρὶν ἢ τὸν ἄρνα προσμένον τις λαβὴ ἄβλ πολεμίων. *Lex erat Athenis, nequaquam pedem conferre, niſi prius hoſtium aliquis expectantem agnum cepiſſet* [d]. Nec rem myſterio caruiſſe docet Diogenianus [e] : Οἱ πολεμον αἱρεῖν βουλόμενοι κύρυκα ἔπεμπον, ἄρνα ἐπιτερόμενον, ὃν ηριει ἕρδων, ἐνδεικνύμενοι, μᾶλλον αὐτῷ τῶν ὅσιαν ἔσεσθαι, τὸ τῶν πόλιν. *Qui bellum ſuſcipere volunt, Præconem mittunt, agnum ducentem, quem intus miſſum faciebat, oſtendens, ipſorum urbem, ac bona paſtionem ovibus præbitura*. Ut ad Imperatorum Decemviratum rediam, invaluit deinde conſuetudo, ut non omnes, at unus, duo, tres, aut plures, prout ratio Reipublicæ poſtularet, ſummo cum imperio in bellum expedirentur, qua de re tot exempla nobis exhibent Hiſtoriarum monumenta, ut ea referre laborioſi hominis foret. Reliqui domi manebant, agebantque Diis pompas, quotannis magnificentiſſimè Athenis ornatas, ſimul cum Taxiarchis, Philarchis, Hipparchis, ut non ſolùm ex hoc Demoſthenis loco habetur, ſed ex Orat. contra Midiam : Τίνες γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐχειροτονήσατε τῶν &c. ἵππαρχον, ὀχεῖσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς τὰς πομπὰς ἃ δύναμιν. *Vos enim, Athenienſes, hunc* (Midiam) *Magiſtrum Equitum creaſtis, cum per forum equitare in Pompis haud poſſet*. Moveor etiam Thucididis [f] verbis, ut credam, (ſecus fortaſſe, ac ſuperius dixi) in convocandis repentinis Concionibus aliquid authoritatis obtinuiſſe Duces, ſimul cum Prytanibus, qui tamen aut ſoli, aut principes hoc jure fruebantur. Ita verò Thucidides habet : ἐκκλησίαν ὃ ποιήσαντας τοὺς στρατηγοὺς, καὶ τοὺς πρυτάνεις. *Concionem verò advocantibus Imperatoribus, ac Prytaneis*. Ab ipſis delectus fiebat, dabatur quoque militibus commeatus, ut à Lyſia, Plutarco, Demoſthene [g] certiores reddimur. Denique Magiſtratus erat annuus, ut reliqui, ſed ex uſu Reipublicæ facilè in plures annos, novis tamen ſuffragiis, producebatur; adeo ut Phocion illum, populo mandante, quinque, & quadraginta annis geſſerit [h]. Taxiarchi, ſeu Tribuni militares decem pariter fuerunt ſinguli è ſingulis Tribubus. Horum munus, Ordines militares inſtruere, Pedites in aciem ducere, itinera, & commeatus indicere. Philarchi totidem, eo-

b *Syrian. Marcellin. Aphtes præ-* ὲὶ *κατασάσεως.*

c *Heſychius.*

d *Heſychius.*

e *Diogen. cent. 2. prov. 96.*

f *Thucid. lib 4*

g *Lyſ. adv. Alcib. & Diogiton. Plutarch. in vitâ hoc. in. Demoſth. adv. Pexyclem.*

h *Plut. in ejus vita.*

demque ordine creabantur. Unusquisque suæ Tribus Equitibus pari jure, ac Peditibus Taxiarchi imperabant. Hipparchi demum duo fuerunt, quibus in omnem Equitatum Imperium erat; Ducibus tamen obtemperabant, ut apud Romanos Magister Equitum Dictatori. De quibus omnibus à Lysia [1] admonemur, pluraque congerit vir clarissimus Sigonius [1].

1 *Lys. in Orat. de negletta militia, in Orat. pro Mantith. & alibi.*

1 *Sig. de Rep. Ath. lib. 4. c. 5. & 7.*

67. Menelaus iste prorsus ignoraretur, nisi ejus hoc loco mentio fieret à Demosthene; nullis enim, quæ viderim, literarum monumentis proditus memoriæ hominum est. Si quis conjectando locus aperiri queat, qui illum Phocensium aliquem, regionis, armorumque peritum credat, puto non longè à verò discedere. Exterum fuisse Orator monet; at ex ea gente, suadet primùm Athenienſium cum illa Societas, pro qua commune bellum gerebant adversus Thebanos; deinde quod viro indigebant ejusdem regionis incola, qui & locorum scientiâ posset Reipublicæ Copiis, quibus, ut ait, Demosthenes præficiebatur, securitatem quærere, & auctoritate commeatus. Non enim dubito sermonem hîc fieri de illo exercitu, quo, ut supra admonuimus, repulerant hoc anno Athenienses Philippum à Thermopylis, & quod illic retinere hactenus oportebat, ne, quod semel Regi non benè succesſerat, iterum tentaret. Nam quem locum alium per ea tempora tutati sunt Athenienses isto magis idoneum, cui convenire possit, quod ipse Demosthenes ait: in eo pro aris, & focis constitisse?

68. Talenta duo, ac nonaginta, seu 55200. Coronatorum, quos patriâ linguâ *scudi* vocamus, quadrant optimè propositæ sumptuum rationi. Eorum quippe si quadragena navibus talenta, seu 24000. Coronatorum; totidem militibus assignentur, ac demum talenta duodecim seu 7200. Coronat. Equitibus, summa perficitur. Hinc patet, Demosthenem ob angustias Ærarii pristinum Bellatorum stipendium in usum revocare voluisse; scilicet duos in dies *obolos Peditibus, senos Equitibus*, seu drachmam. Quamobrem ait, singulis illis in mensem decem drachmas obventuras; istis triginta. Quæ drachma si per duo militum millia, quot Orator constituit, ducatur, parem iis summam conficit; hæc, si per duodecim menses, illa viginti quatuor Coronatorum millia absorbet. Miror itaque Wolfium virum clarissimum & contra computandi rationem, & contra græcorum verborum fidem ita Demosthenis locum reddidisse: *militum duobus millibus totidem alia, ut duas singuli milites drachmas in mensem pro cibariis accipiant*, cum græcus Codex sic habeat: στρατιώταις δ' δισχιλίοις, ποσαῦτα ἕτερα. Ἵνα δέκα ἕκαστος τὺ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ. Quod etiam confirmat in aliquibus grammaticis notis ad hanc Orationem: *Si denæ*, inquit, *drachmæ fuerunt σιτηρέσιον, ideſt si pecunia pro cibariis data est, nihil aliud dicit, nisi deesse pecuniam, qua stipendia militibus solvantur*. Σιτηρέσιον non tantùm significat frumentum, quod militibus dividebatur, sed quicquid victus, & stipendii nomine accipiebant. Id etiam prætermittendum non est, quod ex ducentis istis Coronatis unicuique navi in singulos menses persolvendi mirificè

Orat.

comprobatur noſtra de Navium magnitudine ſententia, quam initio Orat. de Claſſibus enucleavimus. Nam ſi unicuique remigum tres quotidie oboli (quæ uſitata ipſorum merces erat, ut diximus) diſtribuantur, in qualibet Navi centum illorum, ac triginta tres fuiſſe compertum erit. Demus, aliquanto plures Celocibus impoſitos, ad augendam ipſarum celeritatem; attamen quanticumque ſingulis remis aſſignentur, par, aut ſuperior ipſorum remorum numerus ei, quem retulimus, comperietur.

69. Eteſiæ Venti ſunt Anniverſarii, in Græcia flantes. Incipiunt, cum Sol ultimos peragrat Cancri gradus; deſinunt, cum medium Virginis ſignum luſtrat; Spirant enim per quadraginta dies, ut Apollonius, aut quinquaginta, ut Timoſthenes ait. Nocte ceſſant, ac ſub ortum Solis moventur, proinde à Nautis ſomniculoſi vocantur. Flant à Borea, idque optimè convenit Demoſthenis dicto: tunc è Græcia ſolvi non poſſe in Macedoniam. Cum Eteſias, atque hiemis aſperitatem conjungat, nemo reputet, Oratorem doctiſſimum ignoraſſe Eteſiarum tempus. Non enim res ita ſe habet; ſed indicat utraque anni tempeſtate, & cum ſpirant Eteſiæ, & cum ſævit hiems (quia tum quoque venti Septentrionales plerum que regnant, aut mare ſurget) claſſe in Macedoniam fas non eſſe tranſmittere.

70. Thaſus Ægæi maris inſula prope Thracium litus. Urbs in eadem à Thaſo condita eſt, Agenoris Phœnicum Regis filio, qui illuc, dum Patris juſſu quæreret ſororem Europam, appulit. Colonis deinde à Pariis aucta eſt, quos etiam Strabo [m] ejuſdem conditores facit: *ὑπὸ δὲ Πα-ρίων ἐκτίσθη Θάσος, καὶ Πάριον ἐν τῇ Προποντίδι πόλις. A Pariis condita eſt Thaſus, ac Parium Propontidis Civitas.* Nobilis fuit marmorum, vinique præſtantiâ, hinc ejus vites à Virgilio [n] celebrantur.

[m] *Strabo lib. 10.*

[n] *lib. 2. Georgic.*

Sunt Thaſiæ vites, ſunt & Mareotides albæ.

Hinc pariter de ejus vino Ariſtophanis jocus, cum anus quædam jactaret, cutem ſuam benè olere; ei ſiquidem reſpondet Chremylus.

Εἰ Θάσιον ἐνέχεις, εἰκότως νὴ Δία [o].

Si Thaſium infundas, meritò quidem per Jovem.

[o] *Ariſtoph. in Plauto.*

Auri fodinis etiam ditata eſt [p]. Quoad Athenienſes attinet, eam, ut plurimas, Ægæi maris, poſt depulſum è Græcia, profligatumque Xerſem, vectigalem ſibi fecerunt. Deinde: *ἀποσάντες Θάσιοι ἀπὸ Ἀθηναίων, μεταλλων ἀμφισβητοῦντες ἔνεκα, ἐκπολιορκηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων χειρωσάμενοι*, Diodori teſtimonium eſt [q] *Thaſii, cum ab Athenienſibus defeciſſent, ob exortam eos inter de metallis controverſiam, ab ipſis Athenienſibus obſidione preſſi, in poteſtatem redacti ſunt.* Poſtmodum in Lacedæmoniorum ditionem veniſſe (opinor, cum Lyſander claſſe victor maris imperium tenuit, multaſque inſulas Athenienſibus eripuit) eorumque præſidium deinceps à Civibus ejectum, acceptumque intra mœnia Thraſibulum cum Athenienſium cohortibus, dubitare non finit hic Demoſthenis locus [r]: *Τοῦτο μὲ τοίνυν Θασίους τοὺς μετ' Ἐκφάντου πῶς οὐκ ἀδικήσετε, ἐὰν ἀξιώσωσι τὴν ἀτέλειαν; οἱ παραδόντες ὑμῖν Θάσον, καὶ τὴν Λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων ἐκβαλόντες, καὶ Θρασύβουλον εἰσαγαγόντες, καὶ παραχθέντες φίλην ὑμῖν τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, ἅπαντι τῷ χρό-*

[p] *Herod. in Erato.*

[q] *l. 2. c. 69. Diod. lib. 11.*

[r] *Demoſth. adverſus Leptinem.*

πάσας σύμμαχον τὸν περὶ Θράκλιον τόπον ὑμῖν ἐγένοντο. Id autem, quomodo injuriâ non afficietis Thasios, Ecphantum sequutos, si ipsis immunitatem adimitis? Qui traditâ vobis Urbe, ac vi dejecto Lacedæmoniorum præsidio, adductoque Thrasybulo, Patriam suam in amicitiam vestram dederunt; in causa quoque fuerunt, ut proximi Thraces se se vobiscum fœdere conjungerent. Nunc adhuc antiquum retinet nomen.

71. Sciathus Ægæi maris Insula, Thessaliæ proxima. In ea duas Urbes fuisse, ac Portus meminit Strabo *f*. Σκίαθος ἄυτη δ' ἐστὶν, ἡ λιμὴν. Vocatur adhuc eodem nomine.

f Strabo lib. 9.

72. Lemnos ejusdem Ægæi maris Insula satis nota; sic dicta à Lemna Deâ; Vulcano sacra, quem in illam cecidisse perhibebant, è Cælo dejectum. Thoas fertur, Bacchi filius primos in eam incolas adduxisse, quapropter ab Homero *t* nuncupatur.

t Iliade 1. v. 230.

Πόλιν θείοιο Θόαντος
Urbem divini Thoantis.

Duas habuit Urbes, Myrinam à Myrina Thoantis uxore nuncupatam *u*; atque Ephæstiam. Insulam centum viginti duo passuum millia per gyrum metiuntur. Fama erat, Lemnias mulieres, spreto Veneris Numine, pœnas illi dedisse fœtore corporis; quare à suis viris odio habitæ, rejectæque, facta conspiratione cunctos ad unum interfecerunt. Argonautæ paulo post illuc appulsi, vi, mulierum, insulæque potiti, colendæ terræ, procreandisque filiis operam dederunt *x*. Hinc illud Pindari *y* de Jasone.

u Schol. Apollon.

x Herod. in Melpom.

y Pind. Ode 4 epod. 11.

Κλέψεν τε Μήδειαν σὺν ἀν-
Τᾷ τᾶν Πελιάδαν,
Ἐν τ' Ωκεανῷ πελαγέσσι μίγαν,
Πόντῳ τ' ἐρυθρᾷ, Λημνίαν
Τ' ἔθνει γυναικῶν ἀνδροφόνων.
Clam duxit Medeam cum ipsa,
Quæ Pelium occidit,
Certavitque in maris fluctibus,
Et in ponto rubicundo cum Lemniarum
Stirpe Mulierum homicidarum.

Illam igitur Minyæ, Argonautarum Posteri, tenuerunt, donec Pelasgi ex Attica pulsi, illuc appellentes eos depulerunt *z*. At Pelasgi deinceps non dissimili pœnâ affecti sunt. Ulturi enim Athenienses vim, qua sibi solum Atticum vertere opus fuit, clam in Atticam è Lemno transmittentes, dum Dianæ festum apud Brauronem agebatur, raptas ibi Athenienses mulieres domum duxerunt, ex eisque liberos procrearunt. Hos Matres, injuriæ memores, maternâ linguâ, & in Pelasgos odio imbuerunt, quo acti, frequenter ingenuos pueros divexabant. Quamobrem Patres veriti, ne postquam adolevissent, quidpiam gravius molirentur, cunctos cum Matribus occidione delerunt. Hinc Insulam diu afflixit annonæ difficultas; quam Cives deprecaturi Delphi Oraculum consuluerunt. Responsum à Pythia est, emollirent Athenienses animos. Verùm acceptam ab ipsis conditionem, qua jubebant terram equè uberem sibi dari, ut mensam, quam

z Herod. in Erato.

ipsis

ipsis ornaverant, iniquam existimantes neglexerunt. At pœna sibi aliquando inflicta est; nam Miltiades Athenienſis, Cimonis filius, è Cherſoneſo ſolvens in Lemnum devectus, Pelaſgis mandavit, inſulâ ſtatim decederent, nec injuriam quererentur, Oraculi memores. Hephæſtienſes æquo animo conditionem acceperunt; Myrinæi poſt acerbam obſidionem vi adacti [a]. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes, eique dederunt Atticos mores, & linguam, quibus deinde uſi perpetuò ſunt, ut nos docet Thucidides; memoratis enim qui cum Athenienſibus fuerunt in maxima illa Syracuſana expeditione ait [b]: Ἄλλωσι δὲ αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωριέας Συρακουσίους ἐκόντες ἦλθον, τῇ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ, τῷ νομίμῳ ἔτι χρώμενοι λίμνιοι, καὶ Ἴμβριοι, καὶ Αἰγινῆται, οἱ τότε Αἴγιναν ἔχοντες. *Athenienſes, qui ſunt Jones contra Syracuſanos, qui Dorici ſunt generis, ſponte venerunt, & cum ipſis Lemnii, Æginetæ, qui tunc Æginam incolebant, ac Imbrii, omnes nunc pariter eadem cum Athenienſibus linguâ, iiſdemque legibus utentes.* Quàm opportunæ ſint ad tranſmittendum in Macedoniam tres memoratæ Inſulæ Thaſus, Sciathus, Lemnus palam facit ipſe locorum aſpectus. Lemnos modò *Stalimene* appellatur.

[a] Herod. ut ſupra.

[b] Thucid. lib. 7.

73. Imbrus Inſula Coribantibus, qui Dæmones ſunt, ac Mercurio Sacra, ſita adverſus Thraciam, Lemno proxima, nunc *Lembro* dicitur. Magnam ſanè parit admirationem, nullis profectò literarum monumentis, nec ab ipſo Diodoro has tantas injurias Athenienſibus à Philippo illatas memoriæ hominum tradi. Non enim res parvi momenti eſt, è Lemno, atque Imbro Cives Athenienſes in ſervitutem adductos fuiſſe; ereptâ ſacrâ Triremi turbatam Attici litoris pacem; ingentem pecuniæ vim ſub ipſis propè Athenis abductam. Cum tamen iſtiuſmodi facinorum ſit Demoſthenes teſtis locupletiſſimus, ea in dubium revocari nequeunt; proindeque inveſtigandum eſt, quo tempore, quave occaſione patrata fuerint à Philippo. Ego equidem exiſtimo confectum id eſſe a. 3. O. 105., ſtatim ac ille Amphipolim, Pydnam, Potidæamque maritimas Macedoniæ urbes imperio ſuo ſubegit; tunc enim & ille claſſem habuit inſtructam; atque Athenienſes, quod Orator ait, nullo negotio Socias Urbes ope ſuâ tueri, & confirmare potuiſſent. Hac igitur claſſe Philippus, facilè in eas Inſulas navigare quivit, in Geraſtum Eubœæ Promontorium, in Atticam, ubi narratas injurias fecit. Id autem magno, ni fallor, argumento eſt, rem eo ſolùm tempore, nulloque alio ante hanc Demoſthenis Orationem perpetratam fuiſſe, quòd ille tunc liber foret à cæteris bellis; Athenienſes autem ſociali maximo, difficillimoque, paulò ante inflammato, detinerentur; quocirca & Regi nihil erat impedimento, quominus ageret quicquid vellet, & Athenienſibus difficultates undique necterentur, quibus à propulſandis, ulciſcendiſque in præſentia Regis injuriis detinerentur. Accedit, quod hic poſtmodum ſemper ad hujus Orationis tempus, terreſtribus bellis irretitus fuerit vel contra Phocenſes, vel contra Theſſalorum Tyrannos, vel contra Thracum, Pœonum, atque Illyriorum Reges, ut ex Diodoro [c] patet; quare minus ei commodum potuiſſet accidere maritimas illas expeditiones accipere.

[c] Diod. lib. 16.

re. Contra, Sociale bellum Athenienſes abſolverant a. 1. O. 106., cum quatuor dumtaxat annos perduraſſet; proinde & ipſis facilè nimium fuiſſet memoratas Regis injurias propulſare.

74. Duæ fuerunt uſque ad Antigoni tempus Athenienſibus Naves ſacræ, Delia, quæ & Salaminia, ac Paralus: ἦσαν δὲ τὸ μὲν ἀρχῶθεν ἱεραὶ δύο τριήρεις, ἥτε Σαλαμινία, ᾗ τὰ Δήλια ἐκάλουν, καὶ ἡ Πάραλος: *Erant primùm duæ Sacræ Triremes, Salaminia, quam & Deliam vocabant, & Paralus, ut nos inſtruit Ulpianus* [d]. Quare qui ab hoc numero Paralum excludit, & diverſam ab iſtis eam navem commentatur, qua Atticos Cives Athenis ad Panathenæa advehebantur, neſcio, quo teſtimonio innitatur. Delia, ſeu Salaminia, eadem erat ipſa, qua Theſeus maximum, clariſſimumque facinus aggreſſurus in Cretam navigavit cum Adoleſcentium tributo, quorum quatuordecim ſingulis annis Minoi Regi traducere Athenienſes cogebantur, à Minotauro devorandos. Magnanimus Heros tantam Patriæ calamitatem indignè ferens, pugnam cum Monſtro ferociſſimo non detrectavit, vicit, peremit, atque Ariadnæ Regis filiæ induſtriâ, beneficio que extra inexplicabiles labyrinthi gyros egreſſus eſt. Inde Religionis causâ Delum appulſus, Athenas remeavit. Cives ad recolendam victoriæ, ac beneficii memoriam, in eo celeberrimo loco Sacrificium quotannis inſtauraturi, cum eâdem, qua Theſeus, navi illuc navigabant, tantaque erat hujus celebritatis religio, ut quoad in portum redirent, nemo Athenis pœnâ capitis afficeretur [e]. Navis autem, ne illam vetuſtas diſſolveret, & mari minus idoneam redderet, cum opus foret, reficiebatur, inductis in carioforum locum novis lignis, & uſque ad Phalerei Demetrii ætatem permanſit [f]. Altera Sacra Triremis fuit Paralus, ἀπὸ παραλίας *litore* nuncupata, ſi Heſychio credimus: Παράλια ἡ Αττικὴ. Ἐνθεν δὲ ἡ ναῦς Πάραλος. *Atticamaritima; hinc Paralo navi nomen.* Si Suidæ, & Harpocrationi, à Paralo Heroe: Πάραλος, Harpocration ait, μία ἦν παρ' Αθηναίων ἱερὸς τῶν δημοσίων χρείας διαπεμπομένων τριήρων, ἀπὸ τινὸς Ἥρωος τοῦτο λαβοῦσα Παράλου. *Paralus Triremium una, quæ ad publicos uſus ab Athenienſibus mittebatur, nomen accepit à quodam Heroe Paralo.* Si denique Ulpiano in Midian., à Paralo Periclis filio. Hac Triremi, quæ pariter cæteris meliùs inſtructa erat, ut jam retulimus, Athenienſes utebantur ad publica decreta deferenda [g]; ad cladium, aut victoriæ nuncium Athenas afferendum; Siquidem plerumque cum ipſa, tum Salaminia Claſſem proſequebantur, Thucidides [h] teſtimonio.

[d] *Ulp. in Demoſth. Or. contra Midiam.*

[e] *Plato in Phædon.*

[f] *Plutarch. in Theſeo.*

[g] *Demoſth. in Cherſ.*

[h] *Thucid. lib 3.*

75. Athenienſes præcipuâ Religione Minervam colebant; ejus Simulacro principem locum in arce dederant, vocatamque ex ejus nomine Urbem ſuam cum omni agro dicaverant. Eidem Erechthonius, Rex Athenarum quartus, maximos ludos inſtituit, atque Αθήναια *Minervalia* vocavit: ἦγαγε δὲ τοὺς ἑορτοὺς ὁ Ἐρεχθόνιος ὁ Ἡφαίστου, κατὰ φήσιν Ἑλλανίκου τε, καὶ Ἀνδροτίωνος, ἕκατερος ἐν πρώτῃ Ἀττίδος. Πρὸ τούτου δὲ Αθήναια ἐκαλεῖτο. *Feſtum inſtituit Erichthonius Vulcani filius, ut Hellanicus, & Androtion dicunt, uterque in primo Athidis; ante hunc* (Theſeum) *Athenæa vocaban-*

bantur [1]. Panathenæa postmodum appellata sunt, cum Theseus coactis in unam Civitatem totius Atticæ populis, Festum celebriori solemnitate agendum constituit: Παναθηναία ὁ κοινὸν ἦν ἑορτὴ πάσης Ἀττικῆς, ἣν Θησεὺς ἔθετο, συνοικίσας τοὺς δήμους εἰς ἓν ἄστυ. *Panathenæa verò dicta sunt à Theseo, quòd conficiantur ab Athenien sibus, postquam omnes* (Attici) *in unam Civitatem collecti sunt.* [1] Διττὰ δὲ Παναθήναια, iterum Pausaniam affero, ἤγετο Ἀθήνησι. Τὰ μὲν καθ' ἑκάστου ἐνιαυτόν. Τὰ δὲ διὰ πεντετηρίδος, ἅπερ καὶ μεγάλα ἐκάλουν. *Gemina fiebant Athenis Panathenæa. Alia quolibet anno, alia omni quinquennio, quæ magna nuncupabantur* [m]. Quamquam ἀνώνυμος Author argumenti. Demosthenicæ Orationis adversus Midiam parva Panathenæa dicat triennalia. Ad solenne sacrificium quilibet Atticæ pagus Bovem mittebat, quibus distributis lautè Populus epulabatur [n]. Cursus equorum, aurigarum, apparatus, pompæ, ludi eodem ritu, iisdemque cæremoniis, ac in reliquiis Festis diebus invisebantur. Hæc silentio prætereo, utpote notissima; aliqua solùm hujusmodi conventus propria paucis enarranda susc ipio. In Pompâ Senes aliquot conspiciebantur, procedentes cum Oleæ Ramo, unde Θαλλόφοροι appellati. Comici hinc jocus in Vespis.

[1] *Paus. in Arcad.*

[1] *Ibidem.*

[m] *Ibidem.*

[n] *Schol. Aristoph. in Nebulis.*

Οὐκέτι πρεσβύτων ὄχλος
Χρήσιμος ἐς', ὃδ' ἀκαρῆ.
Σκοπτόμενοι γάρ αὖ ἐν
Ταῖσιν ὁδοῖς ἁπάσαις
Θαλλόφοροι καλούμεθ'.
Nequaquam Senum turba
Utilis est ne minimùm quidem.
Irrisi enim in
Viis omnibus
Ramiferi vocamur.

Ii Senum eligebantur, qui decorâ facie honestarentur, ut Xenophon testimonium tradit in Convivio: ἀλλ' ὅδε μὲ τι ταύτῃ γε ἀτιμασέον τὸ κάλλος, ὡς τάχυ παρακμάζον. Ἐπεὶ ὥσπερ γε πᾶς γίγνεται καλός. Οὕτω καὶ μεράκιον, καὶ ἀνήρ, καὶ πρεσβύτης. Τεκμήριον δ', Θαλλοφόρους ὁ τῇ Ἀθηνᾷ τοὺς καλοὺς γέροντας ἐκάλεσαν, ὡς συμπεφορμαρτῶντος πᾶσιν ἥλικός τὸ κάλλος. *Non tamen forma vituperanda est, quod celeriter defloreſcat. Nam veluti suam habet pulchritudinem Puer; ita & Adolescens, Vir, Senex. Cujus rei testimonio sunt Thallophori, ad quod munus in Minervæ Sacris formosi eliguntur Senes, veluti per omnem ætatem illos venustas comitata sit.* Athletis præmium dabatur vas Olei, Oleæque corona [o]. Equites ut in Prometheis, & Vulcanibus Lampadas gestabant. De Lampadibus refert Plato [p]: λαμπὰς ἔδει πρὸς ἑκάστην ἀφ' ἑστίαν τῷ Θεῷ. *Lampadum certamen ex Equis Deæ sub vesperam erat.* De cursu Xenophon [q]: ἦν δὲ Παναθηναίοις ἧ μεγάλοις ἱπποδρομία. *Erat magnorum Panathenæorum cursus equestris.* Puellæ denum Peplum in Pompa gestabant, in quo contexta Palladis facinora conspiciebantur, ac nomina Civium optimè de Republica meritorum. Hinc Aristophanis [r] dictum, strenuos viros vocantis τὸν πέπλον ἀξίνῃ peplo di-

[o] *Suidas Schol. Aristoph.*

[p] *Plato lib. de Rep. i.*

[q] *Xenoph. in Convivio.*

[r] *Aristoph. in Equis.*

dignos. Ludis hiſce nefas erat intereſſe cum veſte tincta, ut Lucianus [f] ait. Pompas autem magnificentiſſimo apparatu ductas fuiſſe, Plato [t] nos docet. Iis præerat Rex cum Ædilibus: ὁ τῶν Βασιλεὺς Μυστηρίων προέστηκε μετὰ τῶν Ἐπιμελητῶν, καὶ Ἀλωαίων, καὶ ἀγώνων τῶν ἐπὶ λαμπάδι. *Rex cum Ædilibus Myſteriis præeſt, Lenæis, ac Ludis, qui cum Lampade celebrantur.* Quo ritu Panathenæa, Hepheſtia, & Promethea conficiebantur [u].

76. Baccanalia ex Ægypto in Græciam Melampus adduxit [x]. Antiquiſſimum fuit Græcorum Feſtum, atque adeo Athenienſibus ſolenne, ut ex illo ante Olympiades tempus computarent. Quolibet anno tertio celebrabantur; aliaque fuerunt ruſtica, alia urbana. Ruſtica in agris agebantur menſe Ποσειδεῶνος *Octobri*, vel ut alii putant, Ἀνθεστηριῶνος, *Novembri*, ut qui Peregrinorum, aut rus colentium propter hyemis aſperitatem Athenas ad urbana Baccanalia pervenire non poterant, impia celebritate nequaquam carerent. Urbana menſe Ἐλαφηβολιῶνος *Februario* adveniebant. In Pompa primi Baccantes procedebant alii Silenorum, alii Satyrorum, alii Panum habitu; partim aſinis inſidebant, partim hircos immolatum ducebant. Fercula ſequebantur, ac primum vas aquæ. Deinde Virgines κανηφόροι qualos capite ferentes, primitiarum plenos. Has comitabantur Φαλλόφοροι, turpe hominum genus; iterum ἰθύφαλλοι muliebri veſte induti. At cur cætera non taceam, quorum Chriſtianum virum oblivisci decet, non meminiſſe? Inverecundam celebritatem diligenter deſcribit Lylius Giraldus, & Natalis Comes. Eam diſponebat Archon cum Curatoribus: ὁ τῶν Ἀρχων διατίθησι μὲ Διονύσια, καὶ Θαργήλια μετὰ τῶν Ἐπιμελητῶν. *Archon diſponit Baccanalia, & Thargelia cum Curatoribus* [x].

77. Ex hoc Demoſthenis loco palam fit Socias Urbes Methonem, Pagaſas, Potidæam, cum à Philippo obſiderentur, ab Athenienſibus nequaquam neglectas, atque illuc quidpiam *auxilii* collatum fuiſſe, ſed vano conatu ob decernendi tarditatem. De duabus jam aliquid adnotavimus. Tertia ſupereſt Pagaſæ, Theſſaliæ Civitas ad mare; hinc Jaſonem cum Argonautis ad vellus aureum ſolviſſe tradunt; ἀπὸ τῶν πηγῶν *à fontibus* dicta, quibus ea Regio abundabat. Quando in Philippi poteſtatem venerit, nemo literis conſignavit; ſed habitâ rerum, ac temporum ratione id ſuperiori anno 4. O. 106. contigiſſe certum videtur. Siquidem ille à regnandi exordio ad hujus Orationis annum, primum ſcilicet O. 107. in Theſſaliam non venit, niſi a. 4. O. 105., & 4. pariter O. 106. ſi Diodoro [y] fides habeatur, auxilium Theſſalis laturus contra Lycophronem, ac Thiſiphonum Pherarum Tyrannos, qui ſuadente Thebe Sorore ſua, atque Alexandri, Pherarum pariter Tyranni, conjuge ipſum neci dederant, ſed capti dominandi libidine partum ſibi iniquis artibus Imperium, iniquioribus tuebantur. Cum autem in prima expeditione eos in fugam tantùm conjecerit, Urbes in libertatem vindicaverit; in altera verò cum Tyrannos, Phocenſibus conjunctos, magnoque agmine confligentes omnino deleverit, occiſis uno prælio ſex hoſtium millibus, tribus millibus captis,

f *Lucian. in Nigrino.* t *Plato in Alcibiad.*

u *Pollux Onomaſt. lib. 8.*

x *Herod. in Euterpe Diod. lib. 1. Plutarch. de iſide, & Oſiride.*

x *Pollux lib. 8. Demoſth.*

y *Diod. lib. 16.*

ptis, hoc tempore Pagasas in ejus ditionem concessisse aut victoriæ præmio, aut Thessalorum liberalitate, aut Victoris potentiâ, cui obniti necfas, nec potis Civibus fuisset, minus abest à vero.

78. Trierarchi, idest Navium gubernatores, Athenis quolibet anno cum reliquis Magistratibus constituebantur, ut jam diximus. Quamobrem cum repentina navigatio indicebatur, nequaquam in præsentia creabantur, indictis comitiis; decernebatur solùm, quibus, quotisque conscendendum foret. Nautarum, ac militum delectus primò ex Inquilinis, Libertinisque fiebat, ut qui non naturâ, sed Civium benignitate Urbis, & Regionis commodis fruebantur, primi incommoda sustinerent. Libertini Romæ ut à ferendo suffragio, ita à militia excludebantur, nisi aliter necessitas cogeret, ut in bello Samnitico, & Punico secundo, in quo *Libertinos etiam, quibus liberi essent, & ætas militaris in verba jurasse*, Livius narrat. Athenis Concioni interesse nequibant, sed Cives otio dediti libenter iis militiæ onera concedebant. Maximus fuit in ea Civitate servorum numerus; etenim ad quadringenta millia numerabantur, quamobrem facilè credi potest, magnum quoque fuisse Libertinorum. Cæterum isthæc Demosthenis verba χωρὶς ἐκείνων de quonam alio hominum genere intelligi possunt, quàm de Libertinis, qui à familia, reliquisque servis discendentes, seorsim habitabant? Nam qui eos denotari putat, qui *extra urbe degebant*, non satis vim græci verbi intelligere mihi videtur. Wolfius vertit, *Libertinos, qui suam ipsi rem familiarem administrant*; at cur non potius, ut ego, *qui seorsim habitant à familiis dimissi*.

79. Philippus intestinis Eubœensium discordiis non se se immiscuerat, quæ a. 3. O. 105. Insulam labefactarunt. Pars enim altera ad sibi opem ferendam Athenienses vocavit, Thebanos altera, ut supra retulimus[z], Brevi quoque compositæ sunt. Hinc igitur occasionem non habuit, superbas hasce literas, quarum Demosthenes meminit; iis conscribendi. Putandum magis est, homines illos, utpote Athenienium amicos, ac Socios, conquestos cum Rege fuisse de raptis navibus prope Geraestum, de quibus n. 74. fermonem fecimus, durumque responsum accepisse; aut eos aliquam ipsi Regi recèns molestiam exhibuisse, puta, in Thessalico bello, quod modò profligaverat, aut ad Thermopylas cum Athenienibus. Quippe Eubœenses nuper Epistolam accepisse, eamque de recenti re datam fuisse, ex Orationis sensu colligitur.

[z] Diod. lib. 16.

80. Lepidissima, & pulcherrima quidem comparatio, quæ mirificè ob oculos ponit parvas illas, subitasque expeditiones ad Pylas, in Chersonesum, Pydnam, Potidæam, aliasque supra commemoratas, quæ vulneris potius dolorem ostenderant, quam ejus curandi voluntatem. Siquidem causa amovenda fuisset, unde ipse dolor infligebatur.

81. Quid hoc rei est? Athenienium Imperatores, ut reliqui Magistratus, gesti muneris rationem reddere tenebantur. Idcirco dicebantur, ὑπεύθυνοι, *rationi reddendæ obnoxii*, qua lege summa Populi potestas, ac salus Reipublicæ continebatur. Ei tamen aliquando derogatum

tum fuit, ut cum Aristidi commissa est Platæarum obsidio ; Alcibiadi, Niciæ, Demostheni Syracusanum bellum, ut est apud Plutarchum, Niciæ, atque Alcibiadis gesta describentem. Quum hujusmodi auctoritate pollebant Imperatores Αὐτοκράτορες appellabantur, scilicet Suidæ testimonio ἀνυπεύθυνοι *à jubeundo rerum gestarum Judicio immunes*. Patriam igitur repetentes, quicquid egissent, Magistratuum, aut Populi suffragiis submittebant; sæpius etiam veluti malè gestæ Reipublicæ Rei deferebantur. Demosthenes utrumque his verbis complectitur, eorumque Imperatorum imprudentiam detestatur, qui maluerunt Fori, quàm hostium periculis se exponere. Exempla non indicat, quippe Athenis notissima, fæviſſimaque. Et nuper quidem, meminisse poterant, Iphicratem, ac Timotheum (de quibus numero primo Orationis de Classibus verba fecimus) Magistratu dejectos ac multatos exilio, pecuniâque, quod
a *a. 1. O. 106.* obortâ tempestate hostem classe invadere detrectassent [a]. Cui autem ignota esse poterat severitas illa, qua, Patrum memoriâ, Plebs in eos
b *a 3. O. 93.* Duces animadverterat, qui ad Arginusas navali prælio Callicratidam Lacedæmonium fuderant, maximâque victoriâ potiti fuerant, quoniam furente procellâ Mortuorum suorum corpora, ut sepulturæ traderent, nequaquam recuperare potuerint, potiùs quàm neglexerint. Quamobrem morte multati sunt Trasyllus, Calliades, Lysias, Pericles, & Aristocrates; Aristogenes, & Protomachus fugâ neci se subtraxerunt. Rem di-
c *Xenoph. de Reb. Græc. lib. 1. Diod. lib. 13.* ligentissimè narrant Xenophon, ac Diodorus [c], ideo quoque lectu dignam, ut hujusmodi Judiciorum forma percipiatur. Nos à transcribendo loco abstinemus, quippè nimiùm prolixo. Alia proferre exempla possemus, sed ista satis erunt.

Antequam finem imponam illustrandæ huic Orationi, benevolum Lectorem Oratum velim, ne ad numerum quinquagesimum pedem tantisper referre gravatè ferat. Cum enim urgente Typographo in exarandis hisce adnotationibus celeriter nobis currendum sit, non advertimus, verbum illud militaris juramenti ἐν ἀγραύλῳ, quod reddidimus *sub Dio*, ut probè reddi potest, hoc loco non adjectiva significatione, sed appellativa sumendum esse, proindeque vertendum *in Agrauli templo*, ubi A-
d *Ulp in Æschin. Orat. Demosth. de falsa legat.* dolescentes eo jurejurando se obstringebant [d]. Fanum dicatum erat Agraulo Cecropis filiæ inter Heroinas adscriptæ. Quod tamen haud facit, ut à nostra sententia discedamus, qua ibidem aliud verbum ἀγραύλους convertendum existimavimus, *sub Dio habitantes*, illud ut adjectivum, non appellativum nomen accipientes. Siquidem plurium numero profertur, atque ad omnes Deos ibi memoratos refertur. Dea vero, Agraulus nuncupata, una tantùm fuit. *Enyalium* quoque tamquam adjectivum, interpretati sumus *pugnæ avidum*. Nam quamvis aliquando nullo adjecto nomine reperiatur, atque Enyalio templum Lacedæmone consecratum fuerit, attamen κατὰ ἀντονομασίαν pro *Marte* dictum putamus, ut latinè *armipotens* pro eodem usurpatur.

DE

DE RHODIORUM LIBERTATE

IN ARGUMENTUM.

1. CHares ab Athenienſibus miſſus ad aſſerendam Reipublicæ Amphipolim, rem ipſis gratam ſe facturum exiſtimans, ſi Chios quoque, Coos, Rhodios in ejus poteſtatem redigeret, claſſe illuc profectus, id primùm tentare conatus eſt. Ii quàvis Reipublicę Socii, ſed prorſus liberi, ad propulſandum periculum ſervitutis, malè Ducem habuerunt, communique adverſus Athenienſes fœdere, adſcitis etiam Byzantiis, Mauſolo Cariæ Regulo, aliiſque ſe conjunxerunt. Athenis deliberatum eſt Athenis quid agendum. Extat diſertiſſima Iſocratis Oratio pacem ſuadentis, conceſſa iis populis libertate. Vicit autem ea ſententia, quæ armis eorum audaciam comprimendam dicebat [a]. Igitur Charetem iterum cum Chabria Claſſi præfecerunt, qui Chium progreſſi, urbemque, fœderatorum præſidio firmatam, Chares terrâ, Chabrias mari oppugnandam ceperunt; irrito tamen conatu, quin & Chabrias inito navali prælio, fractâque Prętoriâ, fortiter pugnans fluctibus abſortus eſt [b]. Tres annos [c], haud quatuor, ut Diodorus ait, hoc bellum, quod Sociale nuncupatur permanſit. Siquidem ejuldem Sicilienſis teſtimonio magnis animis utrinque geſtum, & ad neutram partem inclinante fortunâ anno demum primo O. 106. finem habuit; cum Athenienſes ſibi ab Artaxerſe metuentes pacem fecerint conceſſa libertate, pro qua Socii bello decertabant: ἐποιήσαντο εἰρήνην, ὅστε πάντας ἀυτονόμους ἔασαι τὸς συμμάχους, *pacem fecerunt eâ conditione, ut Socii ſuis legibus, ſuaque uterentur libertate* [d]. Quæ poſtquam ita confecta ſunt, Βασιλέως γνώμῃ βοηθησαντες Αρτεμισίας τῆς κατὰ τὴν Ρόδον ἐυπόρους, ἐπιτίθενται τῷ Δήμῳ οἱ δυνατοὶ, καὶ ἄρχουσι τῆς Ροδίων πόλεως οἱ τὰς οὐσίας κεκτημένοι, *Perſarum Regis ſententiâ Rhodiorum divitibus auxiliante Artemiſia, Populum potentiores invadunt, atque Urbe potiuntur* [e]. Itaque Plebs oppreſſa opem Athenienſium implorat, cauſamque præbet locupletiſſimæ, nervoſæque huic Orationi, qua Demoſthenes miro artificio Cives ſuos perſuadere conatur, ut bellum pro ea gente ſuſcipiant, à qua præcipuæ partes Socialis tumultus geſtæ ſunt, tantaſque ipſi injurias acceperant. Hanc a. 2. O. 107. habitam fuiſſe & Dionyſius [f] Halicarnaſſeus eſt author, qui eam Demoſthenem dixiſſe affirmat Theello Athenis Prætore (hic autem Magiſtratum cepit Diodori [g] teſtimonio hoc ipſo an. ſecundo, ac Theſſalus appellatur; ſed unum, eumdemque eſſe cum Theello in dubium revocari nequit, quia ſucceſſit Ariſtodemo in Magiſtratu, ut de ipſo Theello inquit Dionyſius) & ipſa temporis ratio ſuadet. Nam neque ultra adduci poteſt, cum hoc anno fato ceſſerit Artemiſia [h]; nec citra reduci, quippe Oratio ſermonem faciat de Artaxerſis in Ægyptum expeditione, ut de recenti re. Hanc verò, commodùm accidit, hoc pariter anno ſce-

a *Author argum. Iſocratis Oratio. de pace.*

b *Diod. lib. 16. a. 3 Oc 105.*

c *Demoſth. Orat. de Cor.*

d *Ulp. in Eunar Olymp. 1.*

e *Ulp. in Enarrat. hujus Orat.*

f *Dionyſ. in Epiſt. ad Ammæum.*

g *Diod. lib. 16.*

h *Diod. ibidem.*

ſceptam fuiſſe, & initio quidem; cum verbis hiſce ab iſthac enarranda res geſtas ejuſdem anni Diodorus ſcribere incipiat: Κατὰ δὲ τὸν ὑποκείμενον καιρὸν πάλιν ἐπολέμησαι τοῖς Αἰγυπτίοις (ὁ Περσῶν Βασιλεὺς) καὶ παράξεως ἀξιολόγου κατεργασάμενος, διὰ τῆς ἰδίας ἐνεργείας τῶν Αἰγυπτίων ἀνεκτήσατο, καὶ Φοινίκην, καὶ Κύπρον. *Per hæc tempora rurſus.* (*Perſarum Rex*) *bellum cum Ægyptiis geſſit, memoranda ſaſque res fecit, ſuaque ſtrenuitate Ægyptum, Cyprum, Phœniciamque recepit*[i]. Quæ rerum geſtarum tempora dum mihi in mentem venerunt cogitare, miratus equidem ſum, quî unquam potuerit iſthæc Oratio ſuo loco dimoveri, & poſt Olynthiacas, eamque de Claſſibus, cujus hìc propemodum fit mentio, collocari.

i *Ibidem.*

2. Rarò peſtis iſta, ac labes Reipublicæ vel à benè moratis abfuit Civitatibus. Græciam quidem vehementiſſimè afflixit; nos quantùm paulò ante id temporis invaluerit, non alio, cum multa ſuppeterent, comprobabimus teſtimonio, quàm Thucididis[k]: ὅτως ὠμὴ ἑτάσις (σφῶν Κερκυραίων) παρεχώρησε, καὶ ἐδόξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτη ἐγένετο. Ἐπεὶ ὕστερον γε καὶ πᾶν, ὡς εἰπεῖν, τὸ ἑλλάδικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν ὑσῶν ἑκασταχῦ, τοῖς τε δῆμ. προστάταις τὰς Ἀθηναίους ἐπάγεσθαι, καὶ τοῖς ὀλίγοις τὰς Λακεδαιμονίους. *Ad hunc modum crudelis* (Corcirenſium) *ſeditio graſſata eſt, viſaque ſævior, quòd prima fuerit. Nam deinceps Græcia omnis, ut ita dicam tumultuata eſt, ubique obortis diſcordiis; actumque, ut Populorum voluntatis Moderatores Athenienſium opem accerſerent; optimates, Lacedæmoniorum.* Utrique ad eam Rempublicam confugientes, quæ ipſis cognatam Imperii formam tueretur. Rhodi verò inteſtinum iſtud diſſidii malum jamdiu emerſerat, utroque Civium ordine, Plebis, atque Optimatium ſibi invicem adverſante. Quamobrem & an. 1. O. 96. Patritios Plebe ſuperante, Athenienſes in urbe recepti ſunt, ejectis Lacedæmoniis; & a. 2. O. 97. validiores Optimates vicem Athenienſibus reddiderunt, iiſdem Lacedæmoniis revocatis[m]. Nuper denique Civitas ad ingenium rediit, excitato tumultu, quem in Orationis argumento explicuimus.

k *Thucidi. lib 3.*

l *Diod. lib. 4.*

3. Artemiſia Cariæ Regina, Mausòli Regis & Soror, & conjux, biennio Imperium tenuit poſt Viri mortem, ὑπὸ δὲ τῆς αὐτοῦ χαιρὸς, Μαύσωλος ὁ Καρίας δυνάστης ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη εἰκοσιτέσσαρα. Τοῦ δ' ἀρχὴν διαδεξαμένη Ἀρτεμισία ἡ ἀδελφὴ, καὶ γυνὴ, ἐδυνάσευσεν ἔτη δύο. *Per hæc tempora Mauſòlus Cariæ Dynaſtes fato functus eſt, cum regnaſſet quatuor, ac viginti annos. Imperium ſuſcepit Artemiſia ejus conjux, ac Soror. tenuitque annos duos*, atque hoc a. 2. O. 107. è vivis erepta eſt[n]. Tanto viri ſui amore conflagravit, ut ejus leniendo deſiderio magnificentiſſimum illi ſepulcrum excitaverit, quod inter ſeptem Orbis miracula computatur, & unde ſplendidiores tumuli, ut Romæ Buſtum Auguſti, Mauſolea nuncupata ſunt[o]. Mos, à naturâ quidem abhorrens, erat in Caria, ut Reges in matrimonium germanam Sororem ducerent, cum vellet ea gens non alium ſibi Regem dominari, quàm qui ſolo Regum ſuorum ſanguine procreatus foret. Hinc ortum habuit Græcorum fabula de Junone Jovis conjuge, ac Sorore, qua tamen Philoſophi ætheris, atque aeris cognationem ſignificare voluerunt.

n *Diod. lib. 16.*

o *Cic. 5. Tuſc. Panſ. in Arcad. Val Max. lib. 4. c. 6.*

4. Nun-

4. Nunquam Athenienſibus memoriâ excidérunt Tyranni, qui populo oppreſſo urbi ſuæ imperaverant, & hac ſervitutis recordatione non ſolùm ſibi perpetuò cavebant, ne ſtatus popularis diſſolveretur, ſed urbes omnes Imperio ſuo audientes, aut ſibi Socias eâdem gubernari Reipublicę formâ voluerunt. Hinc ante bellum Peloponneſiacum hanc Megarę formam retinere ſtuduerunt, & Sami aliiſque in locis conſtituerunt [p]. Contra verò cum triginta Tyranni Athenis dominarentur, non ſatis proviſum ſecuritati ſuæ fore putarunt, niſi è Sociis Civitatibus Democratia prorſus abiiceretur. Quocirca Piſandro, & Diotrephi, mandarunt, ut negotium conficerent: τὸ ἔρημο αὐτοὺς, σφᾶν ὑπηκόων πόλεων, ἃς αὖ προσίχωσι, ὀλιγαρχίαν καθιστάναι &c. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Πείσανδρον παραπλέοντές τε, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰς δήμους ἐν ταῖς πόλεσι κατέλυον. *Mandatumque ipſis eſt, ut in ſubiectis Vrbibus, ad quas appulſſent, Paucorum Imperium conſtituerent &c. Quare Piſander, ejuſque Collegæ circumnavigantes, ut ſibi imperatum fuerat, Populo authoritatem in Oppidis ademerunt* [q]. Adeo hac unà præſertim re alterutra Reipublicæ forma ſtare poſſe videbatur.

[p] *Thucid. l. 1.*

[q] *Thucid. lib. 8.*

IN ORATIONEM.

5. MEritò huic Demoſthenis loco aliquid videtur ineſſe difficultatis. Quid enim? Nonne, cuicumque fas erat adeſſe Concioni, erat & concionandi? Ita ſanè probavimus numero ſecundo Orat. de Claſſibus. Non enim arbitror quemquam eſſe, qui ſuſpicetur Demoſthenem velle, ut iis quoque jus orandi concedatur, qui lege Solonis excludebantur; ſcilicet, ut eſt in Attico jure, & apud Æſchinem [a] legitur: οὐκ ἀπελαύνει (ὁ Σόλων) ἀπὸ τοῦ βήματος, ὅστις μὴ προσόντων ἐστὶν ἐσπαγμένοις ὦσι. Οὐδέ εἰ τεχνῖτις τινὰ ἐργάζεται, ἐπικειρῶν τῇ τροφῇ. Ἀλλὰ τοῦτος τὸ μάλιστα ἀποκλείεται, τὸ διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπερωτᾷ, τίς ἀγορεύειν βούλεται; Τίνας δ' οὐκ ὤετο δεῖν λέγειν; τοὺς αἰκρῶς βεβιωκότας. Τούτους οὐκ ἐᾷ δημηγορεῖν. Καὶ σοῦ τοῦτο δηλοῖ; δικαιοσύνα φησὶ ῥητόρων. Ἂν τις λέγειν ἐν τῷ Δήμῳ, τὸν πατέρα τύπτων, ἢ τὴν μητέρα, ἢ μὴ τρέφων, ἢ μὴ παρέχων οἰκησιν &c. Εἰ τοὺς στρατείας φησὶ μὴ ἐστρατολομένος, ὅσοι αὖ αὐτῷ προσαχθῶσι, ἢ τὴν ἀσπίδα ἀποβεβληκώς &c. Εἰ πεπορνευμένος, ἢ ἑταιρικὸς &c. Εἰ τὰ πατρῷα κατεδηδοκώς, ἢ ὧν αὖ κληρονόμος γένηται. *Non expellit* (Solon) *à ſuggeſtu, ſi quis è Ducum genere non ſit, aut ſi artem exerceat neceſſarii victus cauſâ. Quin hos vehementer amplectitur, ob eoſque ſæpius interrogat, quis concionari vult? Quos autem putat publicè dicendi jure privandos eſſe? Qui turpem vitam vixerunt. Hos non ſinit verba ad Populum facere. Vbi verò id oſtendit* [b] *ubi de Oratorum agit inquiſitione. Si quis inquit in Concione dicat, qui Patrem, aut Matrem verberaverit, non aluerit, Domum non exhibuerit. Si quis, cum juſſus fuerit, arma ferre detrectaverit, aut clypeum abjecerit. Si quis meretricium quæſtum fecerit, & ſe proſtituerit. Si quis paterna, aut hæreditaria bona voraverit.* Ab iſtis perditâ re, aut famâ viris dari conſilium, aut accipi quis umquam credat Demoſthenem hoc loco voluiſſe? Cur igitur

[a] *Æſch. in Orat. contra Timar.*

omnibus è superiori loco dicendi facultatem deprecatur, si lege cunctis dicere permittebatur? Proedrorum jus erat, ut diximus [b], Concioni proponere, qua de re suffragia ineunda forent, ac suggestui præsidere. Sæpiùs autem contingebat, ut malitiâ, vel ad evitandos tumultus, aliquem à dicendo prohiberet. Hujusce illorum auctoritatis testimonium affero probatissimum, Æschinem [c], qui, cum Athenienses de sanciendâ cum Philippo pace deliberarent, ait in secunda Concione se ab orando impeditum: λόγων γὰρ μὴ προτεθέντων εἰς τὴν ὑστέραν ἐκκλησίαν, ἅμ' ὁ Πρόεδρον κωλυόντων, οὐκ ἐνῆν εἰπεῖν. *Cum in secunda Concione Orationes non permitterentur, easque Proedri prohiberent, verba facere non licuit.* Idemque repetit initio Orat. contra Ctesiph. Sæpius vi quoque suggestus occupabatur, ne quis illum invitis occupantibus posset conscendere, ut ex Thucidide [d] habemus, qui, cum Athenis de Syracusana illa expeditione consuleretur, sic actum narrat: Τῶν δ' ῥητόρων εἷς ἀναστὰς ἄλλον μὲν οὐδένα ἔτι εἴασε παρελθεῖν, αὐτὸς δ' ἀφὸς τὰ παρόντα ἔλεξε παιδί. *Ducum unus consurgens, alium neminem permisit ad dicendum accedere, ipse verò in rem præsentem hoc pacto loquutus est.* Demosthenis facinus idem objurgat Æschines [e]. Νῦξ ἐν μέσῳ, τῇ παρῆμεν τῇ ὑστερίᾳ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐνταῦθα δὴ προκαταλαμβάνων Δημοσθένης τὸ βῆμα, οὐδενὶ ἦν ἄλλων παραλιπὼν λόγον &c. *Nox interjecta est; postridie in Concionem venimus. Ibi Demosthenes præoccupato suggestu, aliorum neminem loqui permisit.* Quæ cum ita se habeant, patet, quid hoc Orationis loco Demosthenes sibi velit.

[b] *Æsch. Orat. prima contra Philip.*

[c] *Æsch. Orat. de fal. legat.*

[d] *Thucid. lib. 6.*

[e] *Æsch. contra Ctesiph.*

6. Chios Jonum insula [f] cum Urbe cognomine, quæ à Strabone [g] ita describitur: ἡ δὲ Χίος τὸν μὲ περίπλουν ἐσὶ σαδίων ἑπτακοσίων παρὰ γῆν φερομένῳ. Πλὴν δ' ἔχει ἐυλίμενον, καὶ ναυσταθμὸν ὀυδένικατα. *Chii ambitus stadiorum est nongentorum, si quis Insulam prope terram circumnaviget. Urbem habet cum optimo portu, in quo statio navium octuaginta.* Ejus vina laudat Horatius [h].

[f] *Pans. in Arch. Herod. lib 2.*

[g] *Strabo lib. 13.*

[h] *Hor. Epod. 9.*

Capaciores affer puer Scbiphos
Et Chia vina, & Lesbia.

Ficus Martialis, marmora Plinius [i]. Sic dicta vel à Chio Oceani filia, vel à Nimpha Chione, vel à nivium frequentiâ, quæ græcè Χιὼν appellatur. Eam græcarum urbium ditissimam vocat Alcibiades [l] Πλουσιώτατοι ὄντες ἅμ' Ἑλλήνων, *Chii Græcorum omnium locupletissimi.* Ante Persicum Xersis bellum Jonum fortuna sequuta est, modò à Persis rebellans, modò victa. Deinde cum tot reliquis Insulis, ut jampridem retulimus, jure Societatis ad Athenienses accessit, quo jure manebat anno Peloponnesiaci belli decimo nono, 2. O. 91. ut à Thucidide certiores reddimur. Describens enim quas Athenienses accepissent à Sociis auxiliares Copias ad sæpius memoratam Syracusanam expeditionem, inquit: Τούτων Χῖοι οἱ ὑποτελεῖς ὄντες φόρῳ, ναῦς δ' παρέχοντες, ἀντίνομοι ξυνέσποντο. *Ex istis* (Sociis) *Chii sunt à tributo immunes, exhibitisque navibus* (quas debent) *cætera liberi, Atheniensium partes sequuntur.* Rursus autem, profligatis eorumdem Atheniensium viribus in Syracusarum portu, Chii Lacedæmoniorum amicitiam prætulerunt, quam illi injuriam vindicaturi diuturna obsidione a. 2. O.

[i] *Mart lib. 7. Epig. 14. Plin lib 5. c. 31.*

[l] *Thucid. lib. 8.*

92. ur-

92. urbem cinxerunt. Verùm oppressâ à Lacedæmoniis Athenienſium Republicâ, & ad ſtatum Paucorum [m] redactâ, factionibus quoque dilaceratâ, qui obſidionem urgebant, ſibi providere coacti ſunt. Manſit igitur in eorumdem Lacedæmoniorum Societate, ſuamque libertatem confirmavit eò magis, cum an. 2. O. 98. Græcorum diſſidia compoſita ſunt hac inter alias conditione: Ἀρταξέρξης Βασιλεὺς νομίζει δίκαιον, τὰς μὲ ἐν τῇ Ασίᾳ πόλεις, ἑαυτῦ εἶναι, τὴν δὲ νῆσον Κλαζομενας, καὶ Κύπρον. Τὰς δὲ ἄλλας ἑλληνίδας πολεις, καὶ μικρὰς, καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι, πλὴν Λήμνυ, καὶ Ἰμβρυ, καὶ Σκίρυ. Τάυτας δὲ, ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον ἔῆναι Αθηναίων. *Rex Artaxerxes æquum putat, Urbes omnes in Aſia, Juas eſſe; Inſularum verò, Clazomenas, & Cyprum. Reliquas græcas urbes parvas, & magnas liberas dimitti, præter Lemnum, Imbrum, & Scirum, quæ ut ab initio, Athenienſium ſint.* [n] Denique Chiis ea evenerunt, quæ Sociali bello occaſionem dediſſe narravimus. Hæc de Chio dicta ſufficiant; Nunc *Scio* vocatur, nobilis Inſula, quam nondum barbaries inſuſcavit.

m *Thucid. lib. 8.*

n *Xenoph. de reb Græc. lib. 5. Diod. lib. 15.*

7. Rhodus Inſula prope Aſiam, quam Ptolomæus [o] Icariam inter, ac Lyciam collocat, quatuor habuit illuſtres urbes, Lindum, Camirum, Jalyſum, & Rhodum, in quam major Civium pars ex aliis tribus commigravit [p] a. 1. O. 97. Prius diverſis nominibus vocata fuit Ὀφίουσσα, Στάδια, Τελλίνες [q]. Clara centum Coloſſis, quorum maximus ille inter ſeptem Orbis miracula connumeratus; at magis re nautica, qua viguit uſque ad extrema Romanæ Reipublicæ tempora. Maximum Civitas periculum adiit ab inundatione, quæ ſanè res memoratu digna. Sub initium Veris [r] tanti de Cœlo deciderunt imbres, tantaque libralis grando, ut brevi in molem ingentem excreverint aquæ, quæ cum omnes ex urbe in Theatri formam extructâ ad mare defluerent, & caſu obſtructa limo forent emiſſaria, primò ſtagnare, inundare deinde humiliora loca, paulatim denique altiora tegere, adeo ut Civium aliqui ad naves fugerint, alii in editiores aras, & tecta domorum aſcenderint, omnes in vitæ periculo verſarentur, nonnulli objerint, diruente domos ipſas aquarum mole, & ni denique Urbis muri tanto ponderi ſuſtinendo impares aliquâ ex parte corruiſſent, atque inde vis aquarum ſe ſe in mare effudiſſet, actum de pleriſque Civibus, & de nobiliſſima foret Civitate. Par diſcrimen, paremque rei exitum, ut res humanæ in gyrum ducuntur, habuit Florentia Joannis Villani ætate, apud quem legiſſe memini, inſtatum maximis pluviis Arnum, ſolutiſque nivibus egreſſum alveo, per ſuperioris Urbis portas, è ſuiſque ripis illam non ſolum inundaſſe, ſed cum ſenſim ſe ſe extolleret, & parùm ex inferioribus portis, externa etiam inundatione occupatis effluxeret, extremum Civitati periculum, cunctiſque Civibus, in altiores contignationes, & in tecta confcenſis attuliſſe, nec longè futurum exitium, niſi corruentes ibi pariter ab Occidente muri exitum aquis, ſalutem clariſſimæ Urbi dediſſent. Verùm ne Rhodus nobis excidat, de illius fortuna jam aliqua diximus numero ſecundo. Nunc ſolùm, quoad hujuſmodi argumentum attinet, addimus, in commovendo, conficiendoque Sociali bello Rhodios primas partes habuiſſe, eamque

o *Ptol. Græc. lib. 5. c. 2. & c. 3.*

p *Diod. lib. 13.*

q *Strabo lib. 14.*

r *a. 1. O. 116. Diod. lib. 19.*

que ob rem iis præcipuè infensos, iratosque fuisse Athenienses, ut est apud Ulpianum [f]: Εἰ δέ τις ὦλος Ἀθωνάους ἐλύπησεν ἐν τῷ συμμαχικῷ πολέμῳ, ἢ τὼι ἀποστᾶσιν εἰργάσατο, μᾶλλον πέρωσεν ὁ δῆμ Ῥοδίων Δῆμος. Διόπερ πρὸς αὐτὸς ἐσκε χαλεπώτερον ἐξερίτως ἡ πόλις. *Si verò quis alius Sociali in bello molestiam Athenientibus exhibuit, ac defectionem molitus est, is præsertim fuit Rodiorum Populus. Quapropter vehementiùs in ipsos difficilior extitit Respublica. Verùm de his hactenus.*

8. Byzantium Thraciæ urbs, à primis usque temporibus munitissima, quam Dion in Severo describit, ad Bosphorum sita. De ipsa scisitantibus Megarensibus Oraculum respondit.

Ὄλβιοι, οἱ κείνῳ, πόλιν ἐνέρες οἰκήσουσιν
Ἀκτῆς Θρηϊκίης ὑγρὸν παρ' ἄκρον τόμα πόντου.
Ἐνθ' ἰχθῦς, ἔλαφός τε νομὸν βόσκουσι τὸν αὐτόν.

Beati homines, qui Urbem illam habitabunt
Litoris Thracii, ad humidum summum os Ponti positam.
Hìc pisces, & Cervus eodem pascuntur pastu.

Amœnissimo, & aptissimo situ ad Orbis terrarum moderationem, quapropter à Constantino illuc sedes Imperii translata est, è suoque nomine Constantinopolis nuncupata. Hæc pariter principum Græciæ urbium Spartæ, atque Athenarum fortunam, ut ferè maritimæ quæque Civitates sequuta est, utriusque Societatem, præsidiumque per vices complexa. Statim post Medicum bellum eam Pausanias Lacedæmoniorum Rex occupavit [t]. Sed cum Spartam regressus, se seque purgasset de proditionis crimine, cujus meritò quidem accusatus fuerat, illud iterum Persarum ope facturus, Byzantium repeteret, ab Athenientibus, qui prius in Urbem recepti fuerant, excluditur [u]. Deinde anno vigesimo primo Peloponnesiaci belli, cum undique Athenientium maxima fieret inclinatio rerum, Byzantium quoque ad Lacedæmonios accessit [x]. Sic enim rem narrat Thucidides: *οἱ δὲ μετὰ Ἐλίξου τοῦ Μεγαρέως στρατηγοῦ δέκα (νῆες δῆλ Πελοποννησίων) ἐς τὸν Ἑλλήσποντον διασωθέσαι, Βυζάντιον ἀφεῖσαι. Quæ verò* (Peloponnesium naves) *decem cum Elixo Megarensi in Hellespontum evaserant, Byzantium in defectionem traxerunt* [y]. Denique ab Alcibiade, quem sibi sui Cives reconciliaverant, obsessa, in Athenientium potestatem rediit nonnullorum proditorum arte [z], qui νυκτὸς ἀνοίξαντες τὰς πύλας τὰς ἐπὶ τὸ Θράκιον καλαμεταξὺ εἰσήγαγον τὸ στράτευμα, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. Ὁ δ' Ἔλιξος, καὶ ὁ Καρατάδας οὐδὲ τούτων εἰδότες, ἐβοήθουν μετὰ πάντων ἐς τὴν ἀγορᾶν. Ἐπεὶ δὲ πάντη οἱ πολέμιοι κατεῖχον οὐδὲν ἔχοντες ὅ, τι ποιήσωσιν, παρέδοσαν σφᾶς αὐτοὺς, καὶ ὅτοι ἦ ἀπεπέμφθησαν εἰς Ἀθήνας. *Noctu aperientes Urbis portas, Thracias nuncupatas, introduxerunt exercitum cum Alcibiade. Helixus autem, & Caratades* (Lacedæmoniorum duces) *ejus, quod gestum fuerat, haud consciì, in Forum venerunt opitulatum. Sed cum omnia hostes tenerent, nec ipsi haberent, quid agere possent, se dediderunt, atque Athenas transmissi sunt*; ut verbis hisce Xenophon scribit [a]. Pacis conditione, quæ pax ab Antalcida nuncupatur, Byzantium quoque suam prorsus libertatem obtinuit [b], donec a.4. O. 109. à Philippo armis petitum, & ab Athe-

[f] *Ulp in Eumar. hujus Orat.*

[t] *a.3.O.75. Thucid. lib. 1.*

[u] *a.4 ejusdem Olym. Thucid. ibidem.*

[x] *a.3.O.92.*

[y] *Thucid. Lib 8.*

[z] *a.1.O.91.*

[a] *Xenoph. de rebus Græc. lib. 2. Diod. lib. 13.*

[b] *a.2.O.98.*

Athenienſibus, aliiſque Græcis defenſum fuit, qua de re ſuo loco dicemus.

9. Mausòlus Artemiſiæ pridem laudatæ frater, ac Vir Cariam tenuit hæreditario, ac fiduciario, quod vulgus fœudale vocat, jure à Rege Perſarum. Imperavit annos viginti quatuor, vitâque exceſſit a. 4. O. 106. [4]. Tanta illi fuit pecuniæ fames, ut Theopompus apud Suidam omni eum facinore inquinatum dicat propter auri cupiditatem; aliqua Ariſtoteles refert lib. 2. Œconomic. Hunc Demoſthenes belli Socialis flabellum vocat; opem Fœderatis tuliſſe Diodorus [d] memorat: ὅτι ὁ (Χάρης, ᾧ Χάβριας Ἀθηναῖοι) πλεύσαντες ἐπὶ τὴν Χίον, κατέλαβον παραγενομένας συμμαχίας τοῖς Χίοις παρὰ Βυζαντίων, καὶ Ῥοδίων, καὶ Κώων, ἔτι δὲ Μαυσώλου τοῦ Καρῶν δυνάστου. *Hi verò* (Chares, Chabriaſque Athenienſes) *in Chium Claſſe profecti compererunt adeſſe Chiis auxiliares Copias à Byzantiis, Rhodiis, Coïs, ac præterea à Mausòlo Cariæ dynaſte*. Ex hoc Oratoris loco certum videtur, Rhodi ab Optimatibus conſilia de novandis rebus agitata fuiſſe duobus minimùm annis ante iſtud Orationis tempus, cum adhuc ſcilicet Mausòlus viveret. At quî fieri potuit, ut Plebs tamdiu conticuerit, cum præſertim ſi confugere ad Athenienſes decreverat, nihil eſſet, quod ei petendi auxilii, iſtis mittendi moram afferret? Puto quidem, Mausòli tempore ſeditionem nequaquam commotam, ſed ſolùm animo volutatam, ejuſque inceptam conſilio; proinde Orator ait, ipſum dumtaxat *hanc peſtem molitum fuiſſe*, quæ caput deinde extulit Artemiſiæ viribus fulta.

[c] *Diod. lib. 16.*

[d] *Diod. ibidem.*

10. Cur autem Chii, & Byzantii, qui cum Rhodiis amicitiæ vinculis obſtrigebantur, nullâ eos ope ſublevarunt? Opinor Artemiſiæ metus; nam quo ad ſtatum Reipublicæ pertinet, Chii populi authoritate moderabantur, ut infra è Demoſthene patet; quare in rem ipſorum potius fuiſſet, Rhodiam plebem jacentem erigere, ac labantem ſuſtinere.

11. Hoc a. 2. O. 107., ut aliàs admonuimus, Ochus cognomento Artaxerſes bellum jampridem ſuſceptum adverſus Nectanebum Ægypti Regem vehementius inſtauravit, ſimulque in Phœnices expeditionem fecit, qui nuper ab ipſo defecerant, collectis trecentis Peditum, triginta Equitum millibus, trecentiſque triremibus. Statim utraque pars Græcorum auxilia, propter ſtrenuitatis famam, qua gens iſta efferebatur, mercede comparare ſibi ſtuduit: ὁ δὲ Βασιλεὺς, ſunt Diodori verba [e], ἐν μεγάλῳ τιθέμενος τὸ κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου, διὰ τὸ πρότερον ἐλάττωμα, πρεσβύτας ἀπέστειλε πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων, ἀξιῶν συστρατεῦσαι τοῖς Πέρσαις ἐπ' Αἰγυπτίους. Ἀθηναῖοι δὲ ἦν, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὴν φιλίαν ἐπραναν τὴν πρὸς Πέρσας πηρῶν, συμμαχίαν δ' ἀποστέλλειν ἀντεῖπον. *Rex autem* (qua voce nullo adjecto Nationis nomine Perſarum Rex, utpote omnium maximus, intelligebatur) *Magni faciens Ægyptum vi perdomare propter illic detrimentum acceptum, Legatos miſit ad maximas Græciæ Civitates, rogatum, ut arma ſecum capiant adverſus Ægyptios. Athenienſes igitur, ac Lacedæmonii Reſponſum dederunt, ſeſe Perſarum amicitiam tueri velle; negarunt autem auxiliares ei Copias ſubmittere*. At contra ſuppetias

[e] *Diod. lib. 16.*

jerant

jerant Nectanebo, quod & apertè dicit hoc loco Demosthenes, & ex Diodoro colligitur. Scribit enim: Τέτταρας δ' ὁ τῆς Σιδῶνος Βασιλεὺς προσελάβετο παρ' Αἰγυπτίων στρατιώτας μισθοφόρους ἑλληνας τετραχιλίους, ὧν ἦν στρατηγὸς Μέντωρ ὁ Ῥόδιος. *Tetrates Sidonis Rex ab Ægyptiis accepit Mercenariorum militum græcorum quatuor millia, quibus præerat Mentor Rhodius.* Quantas itaque Copias Nectanebum collegisse è Græcia putandum est, cum millia quatuor Sidoniis concesserit? Quas quidem Copias majori ex parte fuisse Athenienſium hinc non leviter conjectari potest, quod hi rectè perpendentes acceptas à Persis injurias, maximaque ab iisdem obita discrimina, semper Ægyptiorum Regibus opitulati fuerint, unde plurimùm Persarum potentiam frangi posse reputabant, ut in Orat. de Classe admonuimus. Proinde libenter nunc pariter morem cum Nectanebo tenuisse nemo facile inficias ibit.

12. Rem à nemine literis traditam, utpote quam nihil Posterorum interesset ignorari, Demosthenes narrat. Tempus tamen, quo gesta fuerit, aliaque ad eam pertinentia in medium afferam. Primum igitur Timotheum cum Athenienſium Cohortibus ad Ariobarzanem missum a. 2. O. 104. nullus dubito, aut initio a. 3. quippe hoc eodem anno ab Artaxerse defecit ille cum aliis oræ maritimæ Satrapis, ac Mausolo Cariæ Regulo, Ægyptiorumque Rege Tacho; scribit autem Demosthenes ipsum Ariobarzanem, à Timotheo repertum rebellem Regi; quare id Athenis ignotum fuerat, cum inde auxiliares Copiæ solverunt. Nec puto à vero me discessurum, si dicam, ideo soluta illas fuisse ab Athenienſibus Satrapæ expeditas, ut ei Phrygiæ Imperium confirmarent, quod mortuo Mithridate, suâ, non Regis authoritate, ut par fuisset, susceperat, quam sibi demum non defuturam forte Athenienſibus scripserat; Proinde Timotheo mandatum fuerat, ut opem ferret, nulla tamen Regis injuriâ, cum quo ab ann. 2. Ol. 101. pacem fecerant, ut sæpius admonuimus. Non paruit Timotheus Reipublicæ Imperio, quo Ariobarzani debuisset opitulari; Sed potius facta in Samum defensione, vi Cyprothemidem ex urbe ejecit, eamque restituit in libertatem. Idque non temerè, neque inconsultè. Nam Samum, quæ Athenienſium fuerat, & memoratæ pacis conditione libera evaserat, injustè Cyprothemides, ac Tigranes Regis Præfectus usurpaverant, veluti opportunam ad bellum cum Maritimis Satrapis gerendum; & nimiùm Athenienſium intererat, eam Insulam, unde facilè in Græciam navigari poterat, si non suam, saltem Regis haud fore. De Ariobarzane, quæ dixi, testimonium habeo Diodorum[1]: ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔδει (τῷ Βασιλεῖ) πρὸς τὸν ἴδιον Αἰγυπτίων Βασιλέα πολεμεῖν, καὶ πρὸς τὰς κατὰ τὴν Ασιαν ἑλληνίδας πόλεις, καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ τὸν τύτων συμμαχὸν Σατράπας, καὶ στρατηγοὺς, τοὺς ἀρχοντας τῆ ἴδιᾳ παραδαλάττων τόπων, σωτιθεμένης ὑ κοινοφραγίαν: Ὧν ἦσαν ἐπιφανέστατοι Ἀριοβαρζάνης τε ὁ τῆς Φρυγίας Σατράπης, ὃς καὶ Μιθριδάτου τελευτήσαντος τῆς τύτε Βασιλείας κεκυριδκὼς ἦν, καὶ Μαύσωλος &c. *Sub idem tempus* (Regi) *opus fuit, bellum inferre Ægyptiorum Regi, Asiaticis græcis Urbibus, Lacedæmoniis, Satrapisque, ac Ducibus, qui oræ maritimæ imperabant, inje-*

[1] *Diod. lib. 15.*

inieratque cum iisdem Lacedæmoniis belli Societatem. Horum clarissimi erant, Ariobarzanes Phrygiæ Satrapes, qui, mortuo Mitridate, hujus Regnum sibi asseruerat, & Mausolus &c. Hunc Ariobarzanem certum mihi est eum esse, qui Maritimam Præfecturam prope Phrygiam tenebat, cum laudata nuper Antalcidæ pax confecta est, an. 2. Scilicet O. 101. Ex hac enim Præfectura, utpote Helleſponto proxima, ubi ipſe Antalcida Trafibuli Athenienſis claſſem fregerat, citò ſe illi naves aliquot adjunxiſſe, Xenophon ſcribit: Επεὶ δ' ἦλθον αὖτοῖς ἀπὸ τῆς Συρακουσῶν νῆες ἑπτὰκοντα, ἦλθον δ' ἃς αἱ ἀπὸ Ιωνίας, ὅσων ἐγκρατὴς ὢν Τιριβάζος, ξυνεπλήρωσαν δ' αὐτὰς ἐκ τῆς Αριοβαρζάνου. Καὶ γὰρ ὧν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ Αριοβαρζάνει. *Deinde ipſis* (Lacedæmoniis) *advenerunt viginti Syracuſis Naves; quin & ab Jovia quotquot ſub Teribazi erant Imperio; ornatæ, eductæque ſunt aliæ ab Ariobarzanis Præfectura; quippe cujus erat vetus hoſpes Antalcida.* (Hunc locum quàm perperam converſum vidi à Bilibaldo Pirelzhemero, quod pace eruditi viri dictum ſit) Ariobarzanem denique Civitate ab Athenienſibus donatum Demoſthenes [g] his verbis memoriæ prodit: ὑμεῖς (ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι) ἐποιήσασθε ἕν τινι καιρῷ, ᾧ ξένος Αριοβαρζάνης πολιτὴν, ᾧ δι' ἐκεῖνον, φιλίσκον. *Vos* (Athenienſes) *aliquando certis de causis Civem veſtrum feciſtis Ariobarzanem, & hujus gratiâ Philiſcum.* Opinor autem id circa a. 4. O. 102. geſtum fuiſſe, quo anno Philiſcum Artaxerſes in Græciam miſerat, ut populorum diſſidia, quæ poſt laudatam Antalcidæ pacem exarſerant, componeret, ac libenter ab Athenienſibus exceptus eſt [h]. Hinc mirum videri non debet, ſi Civi ſuo opem, quam diximus, tulerunt. Timotheus clariſſimorum tum temporis Athenienſium Imperatorum unus fuit, cujus res geſtæ à Xenophonte, Diodoro, Demoſthene memorantur. Nos illum exilio, pecuniâque multatum jam numero primo demonſtravimus; Nunc vice verſa, ut ſunt res humanæ, ſtatuâ prius donatum dicimus, Æſchinis authoritate [i]: ἐπεχειροτόνουν δὴ τὰς δίκας, εἰ ἐγίνοντο Χαβρίαν, ᾧ Ιφικράτῃ, ᾧ Τιμοθέῳ, ᾧ πυθοῦ πάρ' ἀνοῖξαι διὰ τι τὰς δωρεὰς αὐτοῖς ἔδοσαν, ᾧ τὰς εἰκόνας ἔστησαν; *Interroga quidem Judices, cur partum ne habeant, Chabriam, Iphicratem, Timotheum; atque ex ipſis audi, qua de cauſa illis dona collata fuerint, ac ſtatuæ conſtitutæ.* Quæ ſtatuæ in arce, Pauſaniæ quoque tempore, viſebantur [l].

g *Demoſth. in Orat. adv. Ariſtocrat.*

h *Diod lib. 15.*

i *Æſch. contra Ctesiph.*

l *Pauſ in Attic.*

13. A Diodoro [m] admonemur Ochum hoc a. 2. O. 107. quo, ut annotavimus, hæc habita fuit Oratio, in Ægyptum non perveniſſe, ſed ad Sidonios conterendos ipſorum Civitati exercitum admovit, cui, Mentoris Rhodii Mercenariorum militum Præfecti, Tenniſque Regis ſui proditione captæ, Cives ignem injecerunt, totaque flammis abſumpta cum incolis eſt. Inde Perſæ in Ægyptum inſequenti anno moverunt, ac re verâ ingenti calamitate perculſi ſunt, abſorbente Barathro exercitus partem. Quamquam deinceps apud Peluſium Nectanebum Regem, Thebanorum præſertim ſtrenuitate, ſuperaverint, eique extremam denique ruinam attulerint. Lubet ipſa Diodori verba deſcribere: ὁ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, μετὰ τῶν ἀλλοεθνῶν τῶν ξενικῶν παραγενομένων αὐτῷ

m *Diod lib. 16.*

σὺν συμμάχοις ἐκ τε Ἄργους, καὶ Θηβῶν, καὶ σὺν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐθνικοῖς πόλεων, ἀθροίσας πᾶσαν τὴν δύναμιν στρατὸν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. Καταπήσας δὲ ἐπὶ τὴν μεγάλην λίμνην, καθ' ἣν ἐστὶ τὰ καλούμενα Βάραθρα, μέρος τῆς δυνάμεως ἀπέβαλε διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων &c. *Verùm Persarum Rex excisâ Sidone, cum ad eum pervenissent ex Argis, Thebis, Asiaticisque græcis Urbibus Socii, congregatoque universo Exercitu, in Ægyptum venit. Cum autem incidisset in magnam paludem, ubi ea sunt, quæ Barathra nominantur, loci ignoratione partem Copiarum amisit.* Quæ cum sint hujusmodi, & hujus Orationis tempus, ut n. 1. renunciavimus, ab a. 2. O. 107. removeri nequeat, vel à Ratione temporis, quam Sicilienſis affert, annus ſubducendus eſt; vel potius exiſtimandum, aliquot Perſarum Copias in Ægyptum præmiſſas damnum, ac labem aliquam accepiſſe.

14. Satis eſt Rhodi ſitum inſpicere, Inſulamque proximam, oppoſitamque Cariæ conſiderare, ut ſtatim in mentem veniat, quantum inde periculum ei Regioni procreari poſſit; quin id virtute, ſtrenuitateque ſuâ docuit clariſſimus, fortiſſimuſque D. Joannis Equeſtris Ordo, cum duobus ab hinc ſæculis Rhodi potiebatur.

15. Opportuna Rhodus eſt in Græciam navigationi, quippe hinc facilis parvarum Ægæi Maris Inſularum occupatio, unde brevis in eam provinciam tranſitus. Maximi quoque in hanc ipſam rem momenti erat, propter nauticam vim, maritimamque Incolarum diſciplinam.

16. Rarò felix Proditorum genus, ipſiſque odioſum, atque execrabile, quorum bono vertit proditio; ſive horrore facinoris, ſive metu, ne quod ſemel patrarunt, iterum gerant. Hujuſmodi exemplis nihil frequentius afferunt literarum monumenta. Nobis hìc ii Rhodiorum ſe offerunt, quorum Demoſthenes meminit, ac nuper Tennes Sidoniorum Rex, qui ſuis Civibus Artaxerſi proditis iniquiſſimè, ſtatim ab ipſo jugulatus eſt, meritaſque vindici Deo ſceleris pœnas perſolvit, ut Diod. lib. 16.

17. Artemiſiæ Cohortes indicat, quas Optimatibus dederat, ut Plebem opprimerent, quaſque illi præfidii causâ in arce retinebant.

18. Plerumque Homerus Rhodios *ὑπερφιάλους ſuperbos* vocat, quo vitio audio eam gentem nunc etiam laborare, quamvis in extremum ſervitutis adducta. Quamobrem nonniſi calamitatibus eruditi, ut reliqui id genus homines, prudentiam, ut ait Orator, edoceri potuiſſent.

19. Dum hæc proferebat Orator, puto ſibi ante oculos propoſuiſſe factas in Corinthios, ac præcipuè in Syracuſanos expeditiones. Utraq; enim iſtorum Reſpublica populari Imperio detinebatur. Pro finibus autem, & Regionis parte cum Corinthiis Athenæ decertarunt; Pro aliquorum querelis, & æmulatione cum Syracuſanis. Utroſque verò populari auctoritate adminiſtratos certum eſt, quando vis abfuit. Nos rei notiſſimæ unum dumtaxat, aut alterum teſtimonium afferimus. Peloponneſiacas Civitates ſæpius memoratæ ab Antalcida pacis conditione, à Paucorum ſtatu ad priſtinum popularem reſtitutas, quas inter Corinthum, Diodorus [n] monet. Poſt primam acceptam cladem in Sicilia pœnituiſſe Athenienſes illati iis urbibus belli, *δημοκρατουμένας ἕκαστον αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δήμου διοικουμένας* ſtatu

n *Diod. lib. 15. a. 2. O. 101.*

tis eodem modo, quo ipsi, Thucidides est author [o].

20. Bœotos, & Megarenses intelligit sub Optimatium Imperio degentes [p], quibus cum tot bella gesserunt Athenienses. Sed præsertim Lacedæmonios indicat, qui nonnisi captis Athenis, mutatoque statu Reipublicæ, finem Peloponnesiaco bello dederunt, quod sanè pro forma Civitatis, ac libertate perfectum est. Nam victi Athenienses, Lysandro Lacedæmonio urgente, triginta Viris administrandam Rempublicam dare coacti sunt [q]. Quippe de statu Civitatis altercantibus Civibus Lysander advenit, & cum centum triremibus Piræum ingressus συναγαγὼν ἐκκλησίαν συνεβούλευσε τοῖς Ἀθηναίοις ἑλέσθαι τριάκοντα ἄνδρας τοὺς ἀρξομένους τῆς πολιτείας, καὶ ταῦτα ποιήσοντας τὰ κατὰ τὸν πόλεμον &c. Διόπερ ὁ τε Θηραμένης, καὶ ὁ Δῆμος καταπλαγέντες ἀναγκάζεται χειροτονῆσαι τοῦτο δημοκρατίαν. Ἡρέθησαν δὴ τριάκοντα ἄνδρες, οἱ διοικήσοντες τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ἁρμόζοντες μὲν τῷ λόγῳ, τύραννοι δὲ τοῖς πράγμασι: *Congregatâ Concione consilium dedit Athenienſibus eligendi viros triginta, Reipublicæ ſummo cum Imperio præfecturos, publicaſque res adminiſtraturos. Quapropter Theramenes, ac Populus*, qui hunc Sententiæ adversabantur, *metu perculſi delere decreto ſuo popularem ſtatum opus habuerunt. Igitur creati ſunt triginta viri, apud quos ſumma foret Reipublicæ, hujus quidem, verbo, moderatores; re, Tyranni* [r], quorum nomina Xenophon [ſ] cum ipsa re gestâ literis mandavit.

21. Mithylene Urbs maxima in Lesbo insula, naturæ, atque artis ingenio conspicua, duplici Portu prædita, altero ad Austrum vergente, qui triremibus claudebatur; altero ad Boream lato, & profundo. Utrumque parva insula oppositu laterum muniebat, eaque Euripo à reliqua Civitate divisa, ejus tamen partem constituebat [t]. Nomen habuit vel à Mithylene Macaris, vel Pelopis filia, vel à Mithyle conditore, vel à Mithone Neptuni filio, ut Stephanus ait. His eam verbis celebrat Iuculenter Cicero [u]. *Quid Mithylene &c. Urbs & naturâ, & ſitu, & deſcriptione ædificiorum, & pulchritudine in primis nobilis; agri jucundi, & fertiles.* Fuit Æolorum Colonia [x], atque hinc illustres viri, Pittacus unus è septem Sapientibus, Alcæus, & Sappho Poetæ, Theophanes Historicus, de quo Cicero pro Archia. De Sappho autem Cive suâ gloriata est adeo, ut illius imaginem nummis insculpserit. Quæ ad fortunam attinent Urbis clarissimæ, hæc ferè sunt. Initiò ab Optimatibus oppressam Pittacus industriâ, beneficioque suo in libertatem restituit. Post bellum Persicum simul cum tot reliquis Civitatibus Athenienſium Societatem complexa est. A. 2. O. 88. ab iis defecit, & Lacedæmoniis se adjunxit. Athenienses obsidione cinctam, atque in deditionem acceptam Pachete Duce, delendam Cleonis sententiâ statuerunt, puberes omnes occidendos; impuberes, ac fœminas in servitutem addicendas; atque ita Pacheti mandatum est. Verùm cum ira deferbuisset, atque aversaretur Populus crudelitatem sententiæ suæ, Postridie, hortante Diodoro, mitiùs cum Mithyleneis agendum jussit, & quàm celerrimè fieri posset Nuntium transmittere, ut alterum anteverteret. Fortè fortunâ evènit, ut Paches, accepto primo nuntio, de Urbis, ac

[o] *Thucid. lib 7*
[p] *Ibidem lib. 5.*
[q] *a. 2. O. 94.*
[r] *Diod. lib 14.*
[ſ] *Xenoph. de Rebus Græc. lib. 2.*
[t] *Strabo lib. 13.*
[u] *Cic. de lege Agraria ad Pop.*
[x] *Herod. lib. 2.*

Civium ruinâ cogitaret, cum supervenit alter, ᾧ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι· Παρὰ ποσὸν δὲ ἡ Μιτυλήνη πλήθε κινδύνου, *ac servari jussit. In tantum quidem periculum venit Mithylene.* Ad mille Cives, seditionis authores necati; nudata muris Civitas, ager publicatus, atque hujus in tria millia partium divisi, trecentæ diis dicatæ, reliquæ Colonis datæ, ut duas minas pro qualibet parte in singulos annos Reipublicæ penderent; adempta denique Oppida, quibus in Asia imperabant[y]. A. dein de 2. O. 93. arctissimè à Spartanis obsessa, atque ab Athenienſibus defensa, in istorum fide in posterum mansit. Nunc Urbs, & Insula *Metellino* dicitur.

y Thucid. lib. 3. Diod. l. 12. c.

22. Athenæ sub triginta Tyrannorum Imperio adeo crudeliter vexatæ sunt, ac tanto civili sanguine fœdatæ, ut sponte major Civium pars exulatum jerit. Id ægrè ferentes Lacedæmonii, qui clarissimæ Urbis ruinam lætis oculis aspiciebant, mandarunt Græcis omnibus, ut quos Athenienſium invenissent in suis Civitatibus degentes, ad triginta eorum Reipublicæ Moderatores adducerent, indicta prohibentibus, quominus id fieret, quinque talentûm multâ. Non defuere, qui metu adacti impio decreto obtemperaverint. At Argivi, & Thebani fortiter restiterunt. De Argivis mox dicam. Thebani autem ἐψηφίσαντο ὑπερέχειν πρόσιμον τῷ θεασαμένῳ τὸν ἀγόμενον φυγάδα, μὴ ξυνδιώκειν δὲ κατὰ τὸ δυνατόν, *multari eum decreverunt, qui exulem Athenas duci videret, nec ipsi totis viribus auxiliaretur.* Sunt Diodori verba[z]. Iidem Thebani, Corinthiique arma cum Spartanis conjungere detrectarunt, dum isti convocatis Sociis ad confirmandos ope sua triginta Tirannos signa moverant; cum his Civium aliqui fortiter obniterentur[a]. Demum cum ipsi Athenienſes caput è ruinis Reipublicæ extollerent, longaque mœnia reficerent, Piræumque iterum communirent[b], operam iis suam non unus Græcorum præstitit. Καὶ γὰρ Θηβαῖοι πεντακοσίους τειχίτας, ᾧ λιθοτόμους ἀπέστειλαν, ἔ τινες ἄλλοι ἀφ' πόλεων παρεβοήθησαν. *Quippe Thebani quingentos Fabros, Lapicidasque miserunt, contulerunteque opem suam aliæ quædam Civitates*[c]. Ad hos igitur sermonem vertit Demosthenes hoc loco.

z Diod. lib. 14.

a Xenoph. de Rebus Græc. lib. 2.

b a. 3. O. 96.

c Diod. lib. 14.

23. Sed præsertim Argivorum magnanimitatem explicandam assumit, quorum gratissima mentio erat in populo, siquidem eorum Respublica populari, ut Athenienses, Imperio gubernaretur. Egregii, generosique facti memoriam, ab Historicis silentio præteritam in hac Oratione Demosthenes conservavit, vividisque eloquentiæ coloribus expressit, ac luculenter auxit summâ dicendi vi. A Diodoro[d] solùm Argivæ in Athenienses benignitatis admonemur. Eo enim Lacedæmoniorum decreto de Exulibus enarrato subiicit: Ἀργεῖοι δ' ἀφ' ὧν, μισοῦντες μὲν ἀφ' Λακεδαιμονίων ὠμότητα, κατελεοῦντες δὲ τὰς τύχας ἀφ' ἁπλουστάτων, ὑπεδέχοντο φιλανθρώπως τοὺς φυγάδας· *Primi omnium Argivi Lacedæmoniorum sævitiam odio prosequuti atque hominum arumnosorum sortem miserati, humaniter Exules susceperunt.*

d Ibidem.

24. Dum Ochum Persarum Regem vellicat, ac veluti mollem, effœminatumque traducit, non tantùm opinor ad ejus, quàm ad omnium fere Asianorum mores verba dirigere. De Rege quidem à Diodoro[e] novi-

e Diod. lib. 16.

mus,

mus, quòd ὐκ ἂν φιλοπόλεμος, ἐν ἡσυχίᾳ ἐμενεν, *cum bello abhorreret, quietam vitam degebat*; attamen deinceps & contra Satrapas Rebelles, & contra Phœnices, Ægyptiosque in castris fuit. At verò Asiaticam gentem, si Persas, paucosque alios excipias, nec viribus corporis, nec ingenio ad rem bellicam apto, nec militari gloriâ floruisse, id olim ostendit, quòd innumeri ipsorum exercitus à longè inferiori Europeorum numero sæpius profligati sunt, à Gallis nimirum, à Græcis, à Romanis; adeo ut cum innumerabiles Darii, aut Xerxis Copias, exiguasque Græcorum legimus; illasque fusas, delectasque, has victoriæ compotes; Rursus cum Antiochi, aut Mitridatis ingentem hominum multitudinem à paucis Romanorum legionibus victam audimus, vix historiæ fidem habeamus. Rerum abundantia, delicatior vita, voluptatum cupido vigorem animis, corporibusque adimebant. Quæ Cyri maximi illius Regis sententia fuit, cum postulantibus enixè Persis, quorum virtute Asiæ Imperium conquisierat, ut ipsos è Perside sterili, montosaque regione in latiores, uberioresque Regni Provincias induceret respondit, se postulata facturum, at monere, eos citò segnitie, mollitieque fractos, non amplius daturos aliis leges, sed accepturos, quippe è delicatis terris delicatos viros oriri, nec uno eodemque loco delitias, ac strenuitatem consistere *f*.

f *Herod. l. 1. Calliop.*

25. De Argiva gente alius erit dicendi locus. Nunc uno Diodori *g* testimonio ejus tantummodo laudes libamus; ait enim: ἔχει γὰρ ἡ πόλις ἄυτη (ἡ Ἀργείων) μέγα ἀξίωμα διὰ τὰς παλαιὰς πράξεις. Πρὸ γὰρ τῆς Ἡρακλειδῶν καταλύσεως, ἐκ τῆς Ἀργείας ὑπῆρξαν σχεδὸν ἅπαντες οἱ μέγιστοι ἔθνη Βασιλεῖοι. Πρός τε τύτοις πολὺ χρόνον εἰρήνην ἔχυσα, ἐφοσόδους μεγίστας ἐλάμβανε, ὥ πᾶσιν ὑ μόνοις χρημάτων ἔχυσι, ἀλλὰ καὶ ἀνδρῶν. *Habuit enim ipsa* (Argivorum) *Civitas olim res gestas maximam dignitatem, ac præstantiam. Antequam enim illuc advenissent Heraclidæ, omnes prope illinc maximi Reges exorti sunt: Præterea longo tempore pacem tenuit, maximasque tunc sibi publicas opes comparavit, ingentemque non solùm opum, sed hominum vim.* Hinc Lacedæmoniis æmula, cum ipsa sæpius inimicitias, ac bella gessit, dissidentibus animis Reipublicæ dissimilitudine (Argivi enim popularem statum fovebant) ac principatus ambitu, quem illi affectare, denegare isti vehementer studebant. Proinde non semel ad arma itum est, variante fortunâ; at sæpius stetit à Lacedæmoniis victoria, ut in græcis monumentis videre est. Nos ad hunc Demosthenis locum nonnihil explicandum, semel, aut iterum recèns superatos à Spartanis Argivos indicamus, ne nimiùm in re notissima commoremur. Anno igitur 2. O. 91. acerrimè ad Mantineam dimicarunt, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μεγάλῃ μάχῃ νικήσαντες, καὶ τρόπαιον στήσαντες ἀπῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν, *Lacedæmoniique maximâ pugnâ victores, erectoque Tropæo domum regressi sunt* *h*. Rursus a. 4. O. 106. æquo Marte pugnatum inter ipsos est ad Orneas, ἐνίκων οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὰς Ὀρνεὰς ἐκπολιορκήσαντες, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην. *Vicerunt Lacedæmonii, Orneisque obsidione captis Spartam repetierunt* *i*. Hæc satis, superque sunt ad rem nostram.

g *Diod. lib. 12.*

h *Diod. lib. 15.*

i *Idem lib. 16.*

26. Profectò Athenienses multùm de Rege Persarum triumpharunt: Ecquis

Ecquis Græcorum non meminit Marathonicæ, Platæensis, Salaminiæ, Mycalensis, ad Sestum, ad Artemisium, in Ægypto, in Asia, terrâ, marique pugnas? in quibus auctori, aut præcipuâ suorum ope inclyta Gens Persas fortunè contrivit. Cum in tam locupleti versemur argumento, libuit ista, plerumque jam à nobis relata acervatim describere. Contra à Persis justo bello, aut prælio victos Athenienses, apud Historicorum neminem reperitur. Quare isthæc Demosthenis tam magnifica de sua Civitate jactatio non oratoriè, sed verè prolata est.

27. Nullus hìc sermo de captis à Mardonio Persarum Duce, ac bis incensis Athenis, dum ingens illud Xersianum bellum vigeret; quippe tunc Persa nequaquam Urbem clarissimam dicto suo audientem habuit. Tunc enim Cives commune Græciæ bonum privatæ utilitati præferentes, rem illam immortalitate dignissimam, nec satis umquam à Græcis omnibus laudatam gesserunt; scilicet suâ gente, opibusque Salaminam transvectis, desertaque Patria, Puberes omnes mare classibus ingressi suam tenuerunt libertatem, nec unquam ingentibus Barbarorum minis, promissisque aures præbuerunt[m]. Quin etiam apertè Athenienses eo tempore Medis paruisse dicit, quo vicissim eorum Rex à Cyro, & Clearcho discrimen adiit. At magna hinc oritur difficultas. Siquidem hoc tempore non Persis, sed Lacedæmoniis Athenienses obtemperarunt. Verùm si probè res expendatur, illis quoque morem aliquo pacto gessisse dici potest, quorum ope à Spartanis sibi vires perfractæ sunt. Nam Cyrus Xerxis Patris[n], deinde fratris Artaxerxis jussu, ad perdomandas Athenas iisdem Lacedæmoniis classem, pecuniam, milites dederat, quibus fortissimæ gentis victoriam acceptam plurimùm referendam esse, dicunt Thebanorum legati ad Athenienium populum: ὦ, γε μὴ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς, ᾧ τὰ μέγιστα αὐτοῖς συμβαλλόμενος τοὺς ὑμῶν κρατῆσαι, νῦν τὶ διάφορον πάσχει, ἢ εἰ μὲν ὑμᾶν κατεπολέμησεν αὐτὸς; *Quid autem Rex Asiæ, qui maxima ipsis auxilia contulit ad vos debellandos, nunc minus ab iis patitur, quàm si vobiscum eos bello afflixisset?*[o] Tunc enim Lacedæmonii adversus illum in Asia decertabant. Quod cum ita se habeat, nonnihil rem contorsisse Demosthenem ad suam utilitatem fatendum est; siquidem cupiens Athenienium populum contra Persarum Regem acuere, Majores illius in invidiam trahit devictæ Civitatis, eique attribuit Athenarum calamitatem.

[m] *Herod. in Polym.*

[n] *Xenoph. de Rebus Græc. lib. 1.*

[o] *Idem lib. 3.*

28. Anno primo O. 94. captis Athenis triginta Tyranni impositi sunt; & an. 4. ejusdem Olympiadis Cyrus arma in fratrem Artaxersem movit. Quamobrem meritò dicit Orator Regem, dum ruinis obruit eam Civitatem, vicissim in Regni discrimen adductum fuisse, cum inter utramque rem gestam non longum intererit temporis intervallum. Xenophon septem libris hanc Cyri minoris expeditionem, cui & ipse interfuit, narrat summâ elegantiâ, diligentiâque. Igitur eosdem adeat libros, qui cupit totius rei, tantorumque eventuum compos fieri. Nos ipsius rei summam paucis his verbis complectimur. Cyrus frater Artaxersis natu minor, à Dario patre graviter ægrotante vocatus è provincia, cui præerat,

ut sibi extremum obeunti diem adesset, in aulam venerat. Mortuo patre delatus à Thissapherne fratri fuerat, veluti in ipsum conspiraſſet. In vincula conjectus, ac falsi criminis pœnam mox morte persoluturus, Parisatidis Matris precibus in libertatem restituitur, atque in provinciam cum eodem, quo prius, imperio mittitur. Ibi acceptas à fratre injurias ulturus, non renuente Matre seriò comparat se ad bellum; lenitate, præmiis, blanditiis in sui amorem, in Artaxersis odium populos allicit; quot potuit græcorum militum pecuniâ sibi adiungit; aliam expediendorum armorum causam prætexit, ut signa sequantur. Arrepto itinere, atque in remotiores Regni provincias ingressus palam facit, se in Fratrem ire; certâ victoriæ spe, promissis, ac præsenti liberalitate Asianorum animos lucratur; Græcos, qui Regem bello petere detrectabant, difficiliùs in sententiam suam adducit; adducit tamen, longâ viâ ad Euphratem venit, quo transmisso lustrat exercitum; censa è Græcis sunt Scutatorum decem millia & quadringenti; duo millia, & quadrigenti Peltatorum; Asianorum centena millia, falcatorum curruum viginti. Frater autem ducebat Peditum duodecies centena millia; Equitum sex millia, Curruum falcatorum ducentos. Prope Tigridis alveos, qui ad Euphratem tendunt, pugna committitur, Græci hostem pellunt, pugnatur incerto Marte ab Asianis; at Cyrus conspecto fratre in illum cum suorum globo invadit, ac vulnerat, sed vicissim sub oculo vulneratus occubuit, victoriamque morte suâ cessit Artaxersi. Κῦρος μὲν ὧν ὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν, Περσῶν σὺν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχῶν, γενομένων, βασιλικώτατος τε, καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται τῶν Κύρῳ δοκούντων εὖ πεῖρα γνῶναι. *Ita Cyrus extremum obiit diem, vir Persarum omnium, qui post Majorem Cyrum fuerunt, Regno aptissimus, atque Imperio dignissimus, ut communi omnium consensu perhibetur, qui eo familiariter usi sunt.* Sic enim à Xenophonte [p] describitur. Clearchus autem Lacedæmonius Dux Græcorum supremus, qui Cyro stipendia fecerant, dolosâ pace à Thissapherne post hujus obitum illectus, subdolis artibus trahitur in castra, ibique cum sex aliis Ducibus trucidatur. Vir fortissimus Civibus suis egregiam navaverat operam, dum bellum cum Athenien sibus habuerunt, quo debellato, ne otio, desidiâque marcesceret, suasit Reipublicæ, ut arma in Thraces ferret, sibique eam provinciam mandaret. Profectus cum exercitu, ab Ephoris, quibus ea expeditio iniqua videbatur, revocatus non paruit, sed Thracibus profligatis, actâque inde prædâ ad Cyrum se contulit, Daricisque viginti millibus ab eo receptis bellum cum iisdem Thracibus instauravit, quoad Asiaticam cum illo suscepit expeditionem. Clearchi mores, ac disciplinam his verbis elegantissimè, qui cum eo in castris fuit, Xenophon [q] complectitur. Ἐν τοῖς ἀνοσίοις φρονήμασι, ὡς αἱ παροῦσαι πᾶσαι τάξεις πάντες ὁμολογοῦσιν. Καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέγετο εἶναι, ὡς δυνατόν, ἐκ τῶν τοιούτων πρᾶττε, οἷον ἐξελθεῖν ἔχων. Ἱκανὸς μὲν γὰρ ὡς ἔστιν καὶ ἄλλος φροντίζειν ἵνα, ὅπως ἕξει ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια, καὶ παρασκεύαζειν ταῦτα. Ἱκανὸς καὶ ἐμπεσεῖν τοῖς πολεμίοις, ὡς ἀσφαλέστατα ἐν πλείστῳ. Τοῦτο δ' ἐποίει, ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι. Καὶ γὰρ ἐφ' οἷς συγνοῖς ἵνα, καὶ τῷ φανῷ πρᾶγος. Ἐπαλαζεῖτε αὖτοὶ ἰσχυρὸς, καὶ ἐγρῇ ἐνίοτε, ἀσε καὶ αὐτῷ

p *Xenoph. de Cyri exped. lib. 1.*

q *Idem lib. 2.*

αὐτῶ μεταμέλειν ἔδ' ὅτε, ἢ γνῶμη ὃ ἑκόλαζεν. Ἀκολασθῦ γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἧττον ὄφελος ἔναι. Ἀλλὰ ἢ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὡς δέοι τὸν στρατιωτικὸν φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα, ἢ τὸς πολεμίως, εἰ μέλλοι ἢ φυλάκας φυλάξειν, ἢ φίλων ἀπέξεσθαι, μὴ ἀπροφασίστως ἴεναι πρὸς τὸς πολεμίως. Ἐν ᾧ οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτὸν ἀκούειν σφᾶς, ἢ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο οἱ στρατιῶται. Καὶ τὸ συχνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι, ἢ τὸ χαλεπὸν, ἐρῤῥωμένον πρὸς τοὺς πολεμίως ἐθέλειν ἔναι. Ὥστε σωτήριον, ἢ οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο. Ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιντο, ἢ ἐξέπι πρὸς ἄλλως ἀρχομένως ἀστένειαν, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλιπον. Τὸ γὰρ ἐπιχαρὲς οὐκ ἔχων, ἀλλὰ ἀεὶ χαλεπὸς, ἢ ὁμὸς ἦν. Ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. Καὶ γὰρ φιλίᾳ μὲ ἢ εὐνοίᾳ ἑπομένως οὐδὲ ποτ' εἶχον. Οἵ τινες δ', ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι, ἢ ὑπὸ τοῦ δεινοῦ, ἢ ἄλλη τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρέμειναν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένως ἐχρῶντο. Ἐπειδὴ δὲ ἢ ἤρξαντο νικᾶν σφᾶς αὐτῶ τοὺς πολεμίως, μεγάλα ἤδη ἦν τὰ χρησίμως ποιοῦντα ἔναι τοὺς σφᾶς αὐτῷ στρατιώτας. Τόσε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίως θαῤῥαλέως ἔχειν παρῆν, ἢ τὸ τῆς παρ' ἐκείνῳ τιμωρίας βοηθεῖσθαι αὐτοὺς ἀτάκτως ἦναι. Τοιοῦτος μὲ δὴ ἄρχων ἦν. Ἀρχεῖσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. Ἦν δέ, ὅτε ἐτέλουτε, ὁμοῖ τα πωπύκοιτα ἔτη. *In periculis magnâ erat prudentiâ, ut qui cum illo in iisdem ubivis locorum versati fuerant, fatebantur. Ferebatur artis imperatoriæ gnarus esse, sed suis moribus accommodatæ. Summâ industriâ, ut quispiam alius curabat militibus commeatus, & unde comparandi forent cogitabat. Sed non minus & difficillimis moribus, & asperitas atrocitate, & asperitate vocis efficiebat, ut militum nemo sibi persuaderet, Clearchi facilitati fidendum esse. Nam semper severè puniebat, interdum adeò iracundè, ut postea feciſſe pœniteret. Hac autem ad puniendum ratione ducebatur, quod existimaret, effrænatum exercitum nullius esse utilitatis; eratque ipsius dictum: ab exercitu Imperatorem magis, quam hostem metui oportere, si quis eum velit aut in vigiliis manere, aut manus ab amicorum rebus abstinere, aut coercere, ut nulla oblatâ occasione in hostes irruat. Attamen dum grave aliquod viretur discrimen, eum solum audire milites volebant, eum sibi Lucem constituere, ac tunc ejus oris asperitatem, amabilem reputabant, morum asperitatem terrorem in hostes præseferre arbitrabantur. Cum verò cessasset periculum, multi, si possent, eum deserebant, conferebantque se se ad alios Imperatores, cum nunquam se gratiosum, atque jucundum præberet, observarentque eum milites, ut Pueri Magistrum suum. Ipsos enim neqnaquam amicitiâ, vel benevolentiâ ductos in castris habuit, sed alios à suis Civitatibus missos, alios metu, aut aliâ quapiam necessitate detentos, iisque timore obtemperantibus utebatur. Postquam verò ceperunt hostes ejus virtute, ac frenitate vinci, & magnæ erant opportunitates, quæ militem sub hoc Duce bello idoneum faciebant; Tunc & militum audacia in hostes patuit, & pœnæ metus militarem disciplinam restituit. Talis fuit Imperator* (Clearchus) *quem, rumor erat non multùm velle sub aliis militiam facere. Cum decesſit, annum agebat circiter quinquagesimum.* Homines profectò alieni moris æmulatores sumus, utinam boni. An non aliquem è severioribus illis Romanorum veterum Ducum in Clearcho expressum videas, aut avo-

rum

rum ætate virum fortissimum Toletum Albæ Ducem, terribilem non minùs, quàm strenuum.

29. Chalcedon Bithyniæ Urbs ad fauces Ponti, Byzantio è regione posita, Megarensium Colonia, quam Archias eorum princeps condidit septemdecim annos ante constructum Byzantium. Χαλκηδόνα τὼι ἐπὶ τῷ στόματι τῷ Πόντου, Μεγαρέων ἀποικίαν, *Chalcedonem sitam in ore Ponti, Megarensium Coloniam*, Thucidides ait [r]. Pluribus antea nominibus appellatam Plinius [s] his verbis tradit: *In his Chalcedon libera, Proceraſtis antea dicta, deinde Compuſa, poſtea Cæcorum oppidum, quòd locum eligere neſciſſent, ſeptem ſtadiis diſtante Byzantio, tanto feliciori omnibus modis ſede.* Enimvero cum Apollo à Byzantiis consuleretur, ubi sedem domicilii stabilem collocarent, respondisse ferunt, è regione Cæcorum; Τυφλοὺς καλέσαντα, Strabo nos docet [t] τὸς Χαλκηδονίους, ὅτι ὑστέρων πλεύσαντες εἰς τοὺς τόπους, ἀφέντες τὼι πέραν καταοῦν τοσοῦτον πλοῦν ἔχοντα, ἔκλινον τὼι λυσιτελέστερον. *Cæcos vocantem Chalcedonenſes, quod in ea loca navigantes, tantùm dimiſerint cohibere curſum in adverſa regionis parte, terramque elegerint infeliciorem.* Quod Oraculi dictum Megabazum Persam comprobasse, atque exclamasse, cum illic venit cum Xersis Copiis, Herodotus [u] narrat: ὡ γὰρ ἄν, τῶ καλλίονος ὑπαρχόντος κτίζειν χώρου, τὸν ἀσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. *Non enim ſplendidiori loco* Urbem suam *condere prætermiſiſſent, elegiſſentque deteriorem, niſi oculis capti fuiſſent.* Varia, ut reliquarum græcarum in Asia Civitatum, ejus fortuna fuit, modò Athenienſium, modò Lacedæmoniorum jugum subeuntis. A. 2. O. 93. cum in istorum esset potestate, ab Alcibiade obsidetur, à quo in ejus agris certatum est cum Hippocrate Spartano, præsidiariorum militum Duce, qui urbe egressus belli aleam tentare voluit, sed infelici eventu; quamobrem Alcibiades pactum iniit cum Chalcedonensibus, ut sibi tributum penderent, quod antea Spartanis [x]. Verùm insequenti anno non unâ clade afflictis Athenienſibus, captâ demùm, profligatâque ipsorum classe prope Lampsacum ad Ægos potamos, seu Capellæ fluvios, victor Lysander plures urbes in potestatem recepit, quas inter Chalcedonem: Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ἢ Χαλκηδόνα οἱ ὑπεδέχοντο τὸς ὅπλ' Ἀθηναίων ὁρμοῦς ὑποσπόντας ἀφέντες. *Poſtquam Lampſaci res conſtituerat, Byzantiam, Chalcedonemque navigavit, quæ Civitates illum* (Lysandrum) *receperunt, atque Athenienſium præſidium liberum, acceptâ ab hoſtibus fide dimiſerunt.* Ita Xenophon [y] ea de re certiores nos facit. Antalcidæ deinde pace a. 2. O. 98. accessit Persarum Regi. Nunc autem Byzantiorum armis concussa in discrimen venerat servitutis, ut hoc Demosthenis loco admonemur. Qui Byzantii tunc finitimis suis infligere injurias non desistebant; siquidem agri partem Sylimbriis pariter ademerant. Sylimbria Urbs est maritima, Byzantio proxima in Thraciæ litore, nunc *Soliure* ab Incolis dicitur.

30. Cos Insula in Mari Ægeo prope Cariæ litus, cum Urbe cognomine, de qua Homerus [z].

Καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο

r *Thucid. lib. 4.*

s *Plin. lib. 5. cap. ult.*

t *Strabo lib. 7.*

u *Herod. in Melpom.*

x *Xenoph. de rebus Græc. lib. 1.*

y *Xenoph. de rebus Græc. lib. 2.*

z *Hom. Iliad. β. v. 677.*

Et Con Euripili.

Nomen habet à duobus ſuis clariſſimis Civibus Hippocrate, & Apelle, altero Medicorum omnium longè principe, Pictorum altero. Celebrabatur quoque texturâ veſtium tenuiſſimarum, quæ potius nuditatem oſtenderent, quàm tegerent. Hanc urbem hoc pacto celebrat Diodorus [a]. *Ἅμα δ' τυτοις πραττομένοις, κῶοι μετῴκησαν εἰς τὴν νῦν οἰκεμένην πόλιν, καὶ κατεσκεύασαν αὐτὴν ἀξιόλογον. Πλῆθος τε γὰρ ἀνδρῶν εἰς ταύτην ἠθροίσθη, καὶ τείχη πολυτελῆ κατεσκευάσθη, καὶ λιμὴν ἀξιόλογος. Ἀπὸ δ' τύτων ἥδιον χρόνον αἰεὶ μᾶλλον ηὐξήθη πρὸς δὲ τὰς δημοσίας, καὶ τὰς τῶν ἰδιωτῶν πλούτοις, καὶ τὸ σύνολον, ἐνάμιλλος ἐγένετο ταῖς πρότερον πόλεσιν. Quæ dum ita geruntur, Coi in Urbem migrarunt, quàm modò incolunt, magnificamque ædificarunt. In eam quippe magnâ frequentiâ convenerunt populi, ſplendidiſſimaque mœnia, celebremque portum conſtruxerunt. Hinc autem in dies magis, magiſque publicis, privatiſque divitiis aucta eſt, principum Civitatum æmula.* Nunc Inſula, atque Urbs *Langro* nuncupatur. Lex olim in ea fuit longè abhorrens ab humanitate, ſi Straboni fides habeatur, quæ Senes annum agentes ſexageſimum veneno vitam finire præcipiebat, ne victum ſuccedenti hominum turbæ conſumerent. In tanta agendi perverſitate minus barbari cenſendi ſunt quidam Indorum populi, qui viros, & fœminas id ætatis è medio tollunt non commeatuum parſimoniâ, ſed ne ſubeant graviores ærumnas, quas neceſſariò fert ætas. Cæterum quæ habet Orator de hac Inſula, aliiſque ſupra memoratis, quas ait in libertatem fuiſſe à Rege Perſarum reſtitutas, ad pacem illam ſæpius jam dictam, ſæpiuſque dicendam, quæ ab Antalcida nomen adepta eſt, referuntur. Cum enim pro iis liberandis Athenienſes, ac Lacedæmonii modò conjunctim, modò ſeorſim pluries bella ſuſcepiſſent, ejuſdem pacis conditionibus, quas jam recenſuimus, ſancitum eſt, ut ſuis legibus viverent, immunes, ac liberæ. Nunc autem nequaquam in Artemiſiæ ditionem venerant, ſed ſolùm Rhodo, ut mox retulimus, præſidium impoſuerat, rem gratam Optimatibus factura; reliquas inſulas metu ſibi devinxerat; ſed græcas Civitates in Cariæ litore uſurpaſſe dicendum eſt, ne dicam Demoſtheni impingere videamur.

a *Diod lib. 15.*

31. Bis Artaxerſes cognomento Mnemon, ut Orator ait, Græcorum diſſidia compoſuit auctoritate ſuâ. Semel a. 2. O. 101. Iterum a. 2. O. 102. Nam pax iis data a. 2. O. 98., Græcorum cum ipſo Rege, non eorum inter ſe bellum diremit; Cumque ipſa facta fuerit Antalcida Lacedæmonio auctore, ſuis Civibus non ſolùm probata, ſed glorioſa, meritò à geminis hiſce, deſcriptis hoc loco, fœderibus excluditur, quæ Demoſthenes inquit, Athenienſium ſtudio curata fuiſſe, atque à Lacedæmoniis ægrè comprobata. Primum igitur ita confectum eſt. Lacedæmonii poſt debellatas Athenas, non tantùm his, quam Peloponnenſibus, Thebaniſque damna, atque injurias extra modum infligebant; quare Athenienſes inſtauratis longis, ac Piræi muris ſe tuebantur; ſeſeque ad ultionem comparabant; Thebani vim quoque vi repellebant. *Ἐπὶ δ' τύτων Λακεδαιμονίων ἐπταικότων περὶ τὰς Θήβας, οἱ μὲ Βοιωτοὶ θαῤῥήσαντες συμ-*

σωεσπάσατο, φρεσδοκῶντες ἥξειν τὸς Λακεδαιμονίως μεγάλως δωάμεσι εἰς τὴν Βοιωτίαν. Αδικῶσι δ' φρεσβεις τὸς ἀξιολογωτάτως ἅμ' παρ' αὐτοῖς ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὰς ὑπὸ τὸς Λακεδαιμονίως τεταγμένας πόλεις, παρακαλῶντες ἀντέχεδαι τῆς κοινῆς ἐλδερίας. Οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὸ μεγέδος τῆς περὶ αὐτὸς δωάμεως ὑπερπτικὸς, ἢ βαρέως ἤρχον ἅμ' ὑποτεταγμένων. *Postquam* (a. 4. O. 100.) *Lacedæmonii ad Thebas concisi sunt, Bœoti erexerunt animos, ac fidenter expectarunt illorum cum magnis viribus in Bœotiam adventum. Athenienses quoque Civium suorum nobilissimos, legatos in urbes miserunt iisdem Lacedæmoniis obtemperantes, ut eas ad libertatem suam tuendam incenderent. Siquidem isti nimium potentiæ robore inflati, superbè, immoderatèque dominabantur.* Sunt Diodori [b] verba. Dum itaque bello ardet universa propemodum Græcia, Persarum Rex expeditionem in Ægyptios meditabatur, cupiebatque magnas sibi Græcorum Copias comparare; & cum nonnisi pacatis eorum discordiis, voti compos fieri haud quaquam posset, φρέσβεις ἐξέπεμψεν (ejusdem Diodori testimonio [c]) εἰς τὴν Ελλάδα, τὸς παρακαλέσαντας τὰς πόλεις κοινῶι εἰρήνῃ σωΘῆναι. Τῶν δ' Ελλήνων ἀσμένως φροσδεξαμένως τὸς λόγως, διὰ τὸ κάμνειν τῷ σωεχεῖ ἅμ' πολέμῳ, σωέΘεντο πάντες τῶι εἰρήνῃ, ὥσε πάσας τὰς πόλεις αὐτονόμως, ἢ ἀφρρίτως εἶναι. Καὶ κατέςησαν οἱ Ελληνες ἐξαγωγεῖς, εἰ κατά πόλιν ἑκάςην ἐπελΘόντες ἐξήγαγον ἁπάσας τὸς ὁρμῶντας. Μόνων δ' Θηβαίων ἃ φροσδεξαμένων κατὰ πόλιν γένεδαι τὰς ἀποδάς, ἀλλὰ τῶι Βοιωτίαν ἅπασαν ὑπὸ τῶι ἅμ' Θηβαίων σωτελέιαν τατταύντων &c. *Legatos misit in Græciam, qui urbes invitarent ad sanciendam inter se pacem. Qui sermo libenter à Græcis exceptus est, quippe illos afflixerat bellorum diuturnitas. His igitur conditionibus cuncti pacem composuerunt; ut scilicet Urbes omnes suis legibus vivant, nulloque præsidio teneantur. Thebani solùm pro singulis oppidis fœdus hoc recipere abnuerunt, statuerunt que Bœotiam sibi vectigalem esse &c.* At video, Lacedæmonios quoque, quamvis nulla isthic ipsorum habeatur mentio, vel hujusmodi fœderi, vel promissis non stetisse. Siquidem mox illato Mantineensibus bello, eorum Civitatem delerunt, Civibus vicatim habitare jussis, nedum laudati fœderis lege in libertatem restitutis. Istud utique primum fuit eorumdem fœderum, in quod si attentiùs mentis oculos defigamus, mihi sanè videre videor, eas ipsum conditiones complecti, quarum Demosthenes meminit; scilicet Atheniensium præcipuo studio ictum fuisse; quem enim illud vehementiùs quæsisse putandum est, quàm quos audimus tantam suscepisse curam Græcorum libertatis? Displicuisse autem Lacedæmoniis ex illata Mantineensibus vastitate certum redditur. Nunc ad alterum enarrandum fœdus progrediamur. Itaque tota iterum Græcia bellum instauravit, compellentibus Lacedæmoniis Thebanos Bœotiam libertati restituere; ipsis invicem eam Mantineensibus dare recusantibus. Proinde rursus quoque Legati à Rege venerunt, qui ὁρῶν πάλιν ταραττομένην τὴν Ελλάδα φρίσβεις ἀπέςειλε, παρακαλῶν συλλύσασδαι τὰς ἐμφυλίως πολέμως, ἢ σωΘῆναι κοινῶι εἰρήνῃ κατὰ τὰς ὁμολογίας, ἃς φρότερον ἅπαν τεθοιμένοι. Τῶν δ' Ελλήνων πάντων ἀσμένως φροσδεξαμένως τὸς λόγως, σωέΘεντο κοινῶι εἰρήνῃ αἱ πόλεις πᾶσαι, πλὴν Θηβαίων: *conspiciens iterum Græciam dissidiis domesticis conturbatam, Legatos misit, qui ad finien-*

b *Diod. lib. 15.*

c *Ibidem.*

niendum civile bellum, ad communemque pacem ſtatuendam invitarent, iiſdem, quibus antea legibus, & conditionibus. In hanc ſententiam lubenti animo Græci omnes venerunt, communiſque pax ab omnibus Civitatibus, præterquam Thebanâ, confecta eſt [d]. Eos enim eadem Bœotiæ ſuis legibus relinquendæ tenuit difficultas. Hinc armis cogendos Lacedæmonii decreverunt, ſed infelici eventu, quippe exadverſo magno ad Leuctram prælio ſuperati. Tunc eò magis captum ab Athenienſibus conſilium eſt, omnes græci nominis urbes in ſpem libertatis erigendi, quò minus impedimenti eſſe poterat à Lacedæmoniis. Quamobrem μετατέμποντα (rem lubet Xenophontis [e] verbis referre) τὰς πόλεις, ὅσαι βούλονται τῆς εἰρήνης μετέχειν, ὧι Βασιλεὺς κατετέμψεν. Ἐπεὶ δ' συνῆλθον, δόγμα ἐποιήσαντο μετὰ τῆς κοινωνεῖν βουλομένων ὁμόσαι τὸν δ' ὅρκον· ἐμμενῶ τοῖς σπονδαῖς, ἃς Βασιλεὺς κατέπεμψεν, καὶ τοῖς ψηφίσμασι τοῖς Ἀθηναίων, καὶ τοῖς συμμάχοις. Ἐὰν δ' τις στρατεύηται ἐπὶ τινα πόλιν τῆς ὁμοσάντων τὸν δ' τὸν ὅρκον, βοηθήσω παντὶ σθένει. Οἱ μὲν ὧν ἄλλοι πάντες ἔχαιρον τῷ ὅρκῳ. Ηλεῖοι δ' ἀντέλεγον, ὡς ὐ δίκαι αὐτονόμους ποιεῖν ὅτε Μαργανεῖς, ὅτε Σκιλλουντίους, ὅτε Τριφυλίους, σφετέρας δὲ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι ψηφισάμενοι, ὥσπερ Βασιλεὺς ἔγραψεν, αὐτονόμους εἶναι ἑμοίως καὶ μικρὰς, καὶ μεγάλας πόλεις, ἐξέπεμψαν τοὺς ὁρκωτὰς, καὶ ἐκέλευσαν, τὰ μέγιστα Τέλη ἐν ἑκάστῃ πόλει ὁρκῶσαι. Καὶ ὤμοσαν πάντες, πλὴν Ηλείων. Ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ Μαντινῆς, ὡς ἤδη αὐτόνομοι παντὰ σωσὶν ὄντες, συνῴκησάν τε πάντες, καὶ ἐψηφίσαντο μίαν πόλιν τὴν Μαντινέαν ποιεῖν, καὶ τειχίζειν τὴν πόλιν. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἠνίωντο, εἰ τοῦτο ἀφ' τῆς σφετέρας γνώμης ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσεσθαι &c. *accerſitum miſerunt Civitates omnes, quæcumque vellent, pacis illius eſſe participes, quam Perſarum Rex edicto ſuo propoſuerat. Poſtquam verò congregatæ ſunt, decreverunt, ut qui ejuſdem cuperent compotes fieri, in hæc verba jurarent: Fœdus ſervabo, quod Rex ſancivit, atque Athenienſium, Sociorumque decreta. Si quis autem bellum moveat in quampiam earum Civitatum, quæ ſe ſe hoc jurejurando obſtrinxerit, huic viribus omnibus ſuppetias ibo. Itaque aliis cunctis juſjurandum iſtud gratum accidit; Elæi autem oppoſuerunt, par non eſſe, Margarenſes, Scilluntios, Triphylioſque ſuis uti legibus, quippe in Elææ Reipublicæ poteſtate conſtitutos. Verùm Athenienſes, quique, Regis ſententiam ſequuti, decreverant, æquè parvas, ac magnas Civitates liberas eſſe, Legatos miſerunt ad juſjurandum exigendum, atque illud in qualibet Civitate à ſupremis Magiſtratibus accipi demandarunt. Juraverunt omnes præter Elæi. Et Mantinenſes quidem, ut qui jam integrâ libertate fruerentur, in unum coacti ſtatuerunt in unam commeare Civitatem, eamque mœnibus circummunire. Sed Lacedæmonii id ſibi grave, atque injurioſum fore exiſtimarunt, ſi præter ipſorum fieret voluntatem &c.* Quamobrem, cum parum armis valerent, ad ipſos Mantineenſes, ne id efficerent, diſſuadendos Ageſilaum miſerunt, ſed cum nihil profeciſſet, bellum cum iis inſtaurarunt, quod rurſus totam Græciam inflammavit, nec antea finivit, quàm iidem Lacedæmonii, tum quoad Mantineam, tum quoad reliquas Civitates fœderis à Rege propoſiti conditiones acceperint. Quæ cum ita geſta ſint, patet id, quod hoc loco Demoſthenes aſſerit: & ab Athe-

[e] Xenoph. lib.

nien-

nienſibus fœdus ipſum conciliatum, & ægrè à Lacedęmoniis, ſed tandem receptum.

32. Antiquas militiæ leges Athenis aliquid de ſua ſeveritate remiſiſſe, Demoſthenes in Olynthiaca tertia factum dolet, & manifeſtè patet ex earum cum recentiori uſu comparatione. Nam ex hujus Orationis loco certiores reddimur, non aliam irrogari pœnam militibus locum ſuum in acie non retinentibus, quàm infamiæ, amiſſique juris civilis: cum tamen ex Attico jure crimen iſtud capitale foret, ut Syrianus ait [f]: νόμος, τὸν λιπόντα τὴν τάξιν ἀπροῖδαι. *Lex jubet, ut qui ordinem deſeruerit, interficiatur.* Qua pœnâ deſertores pariter plectebantur. Νόμος, τὸν καταστηχόντας φυγάδας, ὑπὸ τὸ στρατηγὸν θανάτῳ ζημιῶδαι. *Lex eſt, ut Fugitivi, ſi rurſus in poteſtatem veniant, ab Imperatore morte multentur* [g]. Nec minus qui clypeum abiicebat. Νόμος, τὸν ἐκβαλόντα θανάτῳ ζημιῶδαι. *Lex jubet clypeum abiicentem occidi* [h]. Si verò illum incuriâ quis perdidiſſet, incuriam quingentis ſolùm drachmis luebat [i]. Hac enimvero ſeveritate Græcorum virtus inclaruit; non parum elanguit ejuſdem ſeveritatis deſuetudine.

f *Syrian. in Hermog.*

g *Idem. Marcellin. in Hermog.*

h *Sopater in Hermog.*

i *Lyſias contra Theromneſtum.*

OLYNTHIACA PRIMA.

IN ARGUMENTUM.

1. OLynthiacis Orationibus facilius eſt aſſignare tempus, quam Ordinem, quo dictæ fuerint. Ab annis enim aut 4. O. 107. aut 1. O. 108. removeri nequeunt. Nam cum in iis agatur de ſublevando Athenienſium viribus Olyntho, cui Philippus extremam labem, perniciemque parabat; hic autem nonniſi a. 4. O. 107. in Thraciam venerit στρατεύσας ἐπὶ τὰς Χαλκιδικὰς πόλεις, *bellum inferens Chalcidicis Urbibus*, & a. 1. O. 108. Olynthum obſederit, ac proditione in ſuam poteſtatem redegerit [a]; hoc ſanè tempore putandum eſt, Olynthios in diſcrimen ſervitutis adductos, Athenas opem oratum miſiſſe, nec Sociis Demoſthenem defuiſſe. Dionyſius Halicarnaſſeus habitas fuiſſe Callimacho Athenis Prætore nos docet [b], qui Magiſtratum iniit memorato anno quarto, ſi Diodorum [c] velimus audire. Et ſanè ab hoc anno diſcendendum non eſt, cum facilè credi poſſit, ſtatim ac Macedo infeſtis in Thraciam armis ingreſſus fuit, eoſdem Olynthios Athenienſium præſidium imploraſſe. Addo, ex iſtarum Concionum tertia id mirificè comprobari. In ea ſiquidem ait Orator: *tres, aut quatuor ab hinc annos Philippum Heræorum mœnia obſediſſe*. At, ut nuperrimè, Philippus a. 4. O. 106. in Thraciam venit, ubi Heræum ſitum eſt, Theſſalico deinceps ad hoc uſque tempus detentus bello, ut ex Diodoro patet [c]. Verùm de his hactenus. Majoris quidem difficultatis eſt tres iſtas Orationes digerere, ſuoque loco aſſignare. Parvi ſanè momenti res, cum omnes uno anno habitæ fuerint; ſed cum in hujuſmodi quæſtione veterem ordinem,

a *Diod lib. 16.*

b *Dionyſ. Ep ad Ammæum*

c *Diod lib. 16.*

c *Diod lib. 16.*

nem, non Dionysii authoritatem sequar, cur ab isto discesserim, rationem adducere necessarium arbitror. Sic ille habet in laudata ad Ammæum Epistola: Επὶ τῦ Καλλιμάχε τῦ τελευ μετὰ Θεόλλον ἄρχοντος, τρεῖς ἐλέχθησαν δημηγορικοὶ, παρακαλῶν Ἀθηναίους βοηθεῖαν Ὀλυνθίοις ἀπεσταλκασι τοῖς πολεμημένοις ὑπὸ Φιλίππε. Πρῶτον οὖν ἐστὶν ἀρχὴ: Ἐπὶ πολλῶν μὲ ἰδεῖν αὖ τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μοὶ δοκεῖ. Δεύτερον δ': οὐχὶ ταυτὰ παρῆσταί μοι γνώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Τρίτον δ': Αντὶ πολλῶν αὖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων. *Callimacho, tertio post Theellum Prætore, tres compositi Conciones, quibus Athenienses hortatus est ad ferendam Olynthiis opem, bellum à Philippo sustinentibus. Primæ initium est*: *Multis in rebus, Athenienses, conspicere unusquisque mihi posse videtur. Secundæ*: *Non eadem mihi decernenda se offerunt, Athenienses. Tertiæ*: *Multarum vice divitiarum, Athenienses.* Quo pacto quæ à nobis ponuntur secundo, & tertio loco, à Dionysio primo, & secundo collocantur. Enimvero quæ prima nobis, & alteri tertia est, quamvis parum sententiis differat à secunda, eique propemodum gemina videatur, attamen non levia præfert indicia, quibus natalis sui prærogativam ostendit. In ista enim Demosthenes non solùm Cives inflammat ad ferendum Olynthiis auxilium, sed monet, ut illuc Legatos mittant, qui hujus spe confirment animos metu fractos. Quod consilium si Orator providus, ac solertissimus in tertiam Concionem distulisset, ejus profectò prudentia desideraretur. Deinde in hac ipsa Oratione Philippi sordidos mores, illataque tot tantisque gentibus injurias singillatim recenset. At quàm longè alienum esset à clarissimi Oratoris sagacitate, si hæc dicere in prima Concione prætermisisset, quæ omnium maximè ad Causam faciunt? In secunda verò quid sibi vult exordium illud calliditatis, atque artis plenum, quo conatur ostendere, plures adhuc virium nervos esse Reipublicæ; nisi commotos priori sermone Cives fuisse ad opem ferendam, sed timere, ne, cum minùs potentia valeant, id fieri possit? Tertia denique hoc suo loco dimoveri nequit. Quippe parum isthic Orator commoratur in suadenda opitulandi necessitate, sed veluti id jam fuerit constitutum, quempiam ita dicentem inducit; *quem nostrûm fugit, iis opem ferendam esse, nec ferre utique recusamus. At quo consilio id à nobis curari possit, explanare opus est, atque istùc nervos omnes intende.* Quod idem animadvertit Ulpianus [d], vetus author, de secunda: ἡ μὲν ὑπόθεσις τῦδε τῦ λόγε, τὸ τὰς πόλεις, παραπλήσιε τῷ πρώτῳ: διαίνοχε δὲ κατ' ἐκείνην μόνον, ὅτι ἐν μὲ τῷ πρώτῳ ζητᾶται, εἰ χρὴ βοηθεῖν τοῖς Ολυνθίοις; ἐν δὲ τετῳ τὸ μὲ βοηθεῖν ἤδη δέδεικται. *Argumentum, & capita hujus* (secundæ) *Orationis gemina sunt primæ. In hoc solùm differunt, quod in prima quæritur, an auxilium Olynthiis mittendum sit. In hac jam constat mittendum esse* [e]. Est, qui affirmet in secunda multùm differi deliberando cum iisdem Olynthiis fœdere: in reliquis duabus de custodiendo, veluti jam confecto; proinde illam istis præponendam esse. At, qui hoc dicit, non satis animadvertit, in prima potius agi de hac Societate constabilienda, ubi statim Athenienses admonentur, ne hanc feriendi fœderis opportunitatem negligant, quod fœdus jampridem sum-

[d] *Ulp. in Exordia secundæ Olynth.*

ſummopere deſiderarverant: *Siquidem nunc ſponte accidit*, ſunt Orationis verba, *quod maximè omnium rumore celebrabatur, Olynthios ad bellum cum Philippo gerendum impellendos eſſe &c.* Contra verò in ſecunda dicitur: *eſt quidem turpe &c. nos eo rumore percelli, ut deſeramus non ſolùm Urbes, & loca, quibus antea potiebamur, verùm & occaſiones, bellorumque Sortes, quas nobis Fortuna comparaverat.* Quis hìc initam quoque cum Olynthiis Societatem non videat? Sed jam leviculæ, minutæque diſputationi ſit finis.

2. Olynthus Thraciæ Civitas, ab Olyntho condita Herculis filio ad Strymonis Ripas nonnihil à Mari diſtans, non tamen pelagi uſu caruit, quippe Micybernæ in maritima Urbe Navale habuit, atque emporium. Olim à Bottiæis Thracibus habitata fuit, deinde à Chalcidicis. Cum enim poſt Xerxis fugam Artabazus cum exercitu parte per Thraciam iter in Aſiam faceret, haberetque infeſtos Potidæatas, veritus, ne gravius ab Olynthiis damnum acciperet, Urbem vallo cinxit, captamque Critobulo Turonæo tradidit, Bottiæis occidione deletis. Critobulus autem Origine Calcidenſis illuc Populares ſuos adduxit. Viribus deinceps auctа cognatis per eam regionem urbibus imperavit, maximique nominis fuit. In eam commeare, ac deſerere cunctas per Thraciam conſtitutas Chalcidici nominis Civitates, præſertim maritimas, ipſarum incolis Perdiccas Macedoniæ Rex ſuaſit, ut ſe meliùs ab Athenienſibus tuerentur [g]. At opinor, non perſuaſit, cum deinceps iiſdem Civitatibus Olynthus dominata fuerit. Quibus præcipuè bellis agitata, & in quorum poteſtatem per vices conceſſerit, in argumento explicuimus. Denique Philippus confirmatа Regni ſui fortuna, finitimiſque Nationibus victis, perdere Olynthum quoque in animum induxit, ne ullà ex parte metuendum ſibi foret; & quam regnandi initio donis, promiſſiſque ſibi devinxerat, ne inimicam haberet; nunc belli occaſionem arripuit, ut veluti provocatus in eam poſſet irruere. Arma idcirco in illam commoviſſe, quod à vexandis Athenienſibus ceſſaſſet, Libanius eſt author [h]. Fortaſſe Olynthii à Rege diſceſſerant, cum iſte tot, tantiſque injuriis, quas enarravimus, eoſdem Athenienſes laceſſerat. Juſtinus, quod Philippi duos fratres ex ejus manibus elapſos, & ad ſe confugientes, benignè exceperit [i]. At quæ cauſa bellandi melior, quàm Regnandi libido, qua ille plurimùm quidem abreptus eſt, haud ſanè alienus ab impia Eteoclis ſententia apud Euripidem.

Εἴπερ γὰρ ἁδικεῖν χρὴ, τυραννίδος περὶ κάλλιστον
Ἀδικεῖν· τ' ἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών.

Nam ſi violandum eſt jus, Regnandi gratiâ violandum eſt; Aliis rebus pietatem colas.

Utor Ciceronе interprete [l]. Ingenti illam apparatu Philippus aggreſſus, non minori munitam reperit, magnis quoque ſubſidiis ab Athenienſibus ſublevatam, qua de re Demoſthenem [m] audire operæ pretium eſt: narrat enim Urbem clariſſimam proditione captam, quamvis Cives χιλίοις μὲ ἱππεῦσι κεκτημένοι, πλείοις ὄντες ἢ μύριοι: πάντας ὄντὸς περιχώρους ἔχοντες συμμάχους:

f *Herod. in Melpom.*

g *a 2. Ol. 86. Diod. lib. 12.*

h *lib. in arg. hujus Orat.*

i *Juſt. lib. 8.*

l *Cic. lib. 2. de Off.*

m *Demoſth. in Orat. de falſa legat.*

μάχας: μυρίοις ὅ ξένοις, τῷ πατρὶ πεντήκοντα ὑμῶν βουληθέντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι καὶ πολλῷ τετρακισχιλίοις, οὐδὲν αὐτὸς ἠδυνήθη σῶσαι, *haberent equites mille, ipsique decem millium numerum superarent: Societate insuper necterentur cum finitimis omnibus; & vos illis auxiliati essetis decem millibus mercenariorum militum, quinquaginta triremibus, quatuor quoque Civium millibus; attamen salutem tueri suam non valuerunt.* Quæ cum Demosthenes referat oculatus testis, ὡς ἐν παρόδῳ repudiandum est Philocori testimonium, apud Dionysium Halicarnassæum renunciantis, triplex auxilium (quod non moror) Olynthiis Athenienses misisse; primò siquidem suppetias iviſſe triginta triremibus, ac duobus hominum millibus Charete Duce; deinde octodecim navibus, quatuor peditum millibus, Equitibus centum quinquaginta; tertiò septemdecim navigiis duobus Popularium suorum gravis armaturæ millibus, centum Equitibus. Quæ summa nimiùm discedit ab Oratoris nostri authoritate. Demum quid actum fuerit lubet Diodori verbis enarrare: Ἐπὶ δὲ τῶν μεγίστων καὶ περὶ τοὺς τόπους τούτους πόλεων Ὀλυνθον στρατεύσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως, τὸ μὲ πρῶτον νικήσας τοὺς Ὀλυνθίους δυσὶ μάχαις, σωθῆναι εἰς πολιορκίαν. Προσβολὰς δὲ συνεχεῖς ποιούμενος, πολλοὺς μὲν στρατιώτας ἀπέβαλεν ἐν ταῖς τειχομαχίαις. Τὸ δὲ τελευταῖον, ἐξείρας χρήματα τοὺς προεστηκότας τῆς Ὀλυνθίων Εὐθυκράτην τε, καὶ Λασθένη, διὰ τούτων προδοθεῖσαν τῷ Ὀλύνθῳ ἔλαβε. Διαρπάσας δ' αὐτὴν, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐξανδραποδισάμενος ἐλαφυροπώλησε. *Deinde Olynthum Urbium per ea loca maximam cum ingenti militum robore invadens, primùm duplici prælio Cives contrivit, postmodum obsidione Civitatem concluſit, in quam cum frequenter impetum faceret, in murorum aggeſſione plerique milites deſiderati ſunt. Tandem corruptis pecuniâ Laſthene, atque Euthycrate Olyntbiorum Magiſtratibus, horum proditione ejuſdem potitus eſt. Eâ direptâ, redactis Civibus in ſervitutem, reliquam prædam haſtæ ſubjecit.* Nec eo contentus Urbem delevit, victoriamque ludis, & commeſſationibus celebravit. In iis dum quidam Regi Urbis excidium gratularetur, reſpondit alius quidam: *atqui talem Urbem nondum condidit.* Sequuta verò ſunt tempora, quibus inſtaurata fuit, ſuæque dignitatis aliquid recuperavit, retinebatque Ciceronis ætate; ſic enim de ipſa loquitur ° *P. Servilius vir clariſſimus maximis rebus geſtis adeſt: de te ſententiam laturus eſt. Olynthum vi, Copiis, conſilio, virtute cæpit, urbem antiquam, & omnibus rebus auctam, & ornatam.* Alia deinceps de hac ipſa urbe ſe offerent dicenda; Nunc ſatis.

n *Diod. lib. 16.*

° *Cic. in Ver. act. 1.*

3. Amynthas Macedoniæ Rex bello ab Illyriis fractus, in eo fortunæ ſtatu nihil ſibi magis utile exiſtimavit, quam Olynthios beneficiis lucrari, eorumque fovere conſuetudinem. Idcirco Civitatis agrum latioribus finibus amplificavit, omnemque Civibus liberaliter dono dedit. Verùm ſuperato periculo, confirmatoque ſibi regno & ille repetere munus ſuum, & iſti negare non dubitarunt. Utrinque negotium armis explicandum ſuſcipitur. At Macedo veritus, ne par eſſet Olynthiis ſuſtinendis, Lacedæmonios in belli Societatem adſcivit, qui libenter occaſionem complexi perdomandæ ampliſſimæ Civitatis, augendique per Thraciam

ciam Imperii sui decem bellatorum millia Duce Phœbidâ expedierunt, qui globus cum Amynthæ Copiis coniunctus, Olynthiis bellum acriter intulit [p]; cum autem commissâ pugnâ cladem exercitus accepisset, proximo Vere mittitur à Lacedæmoniis trium millium supplementum; ac cum rursus iniquo Marte pugnatum foret, dant a. 4. ejusdem Olymp. bellum Agesipulo Regi suo, jubentque Legionum dilectum habere, quot esse è Republica existimaret, omnemque prope belli molem sustinere, Hic magnis edictis Copiis vix in hostium fines ingressus, fato defunctus est. Ei suffectus Polybidas rem fortiter gessit, vallo urbem clausit, coegitque a. 1. O. 100. Lacedæmoniorum Societatem amplecti nullâ Macedonis utilitate [q]. Hunc exitum habuit Olynthiacum bellum, paribus eorumdem viribus gestum, sed impari lucro. Magno utique documento, plerumque Tenuioribus graves esse Potentiorum Societates, qui si bellè res cadat, accipiunt victoriæ præmia; si malè, cum hoste æquioribus conditionibus paciscuntur.

p A. 2. O. 99.

q Diod. lib. 5.

4. De Leuctrica pugna abunde jam diximus n. 1. Orationis de Megapolitis.

5. Diodorum [r] operæ pretium est audire, luculenter his verbis, quid in hujusmodi re interceserit, enucleantem: Ευδυς γαρ τω βι Πύδναν εχειρώσατο, τους δε Ολυνθίους συμμαχίαν ἔθετο, ᾗ Ποτίδαιαν ὡμολόγησε περιποιήσειν αὐτοῖς, ὑπερ ἧς Ολύνθιοι πολλω σπουδω ἔχρων κυριεῦσαι τῆς πολεως. ἦν Ολυνθίων βαρεῖαν πόλιν οἰκοντων, ᾗ διὰ τὸ πλῆθος ἦν τούτων ἐνοικούντων πολλω ἐχόντων ῥοπὴν εἰς τὸν πόλεμον, περιμαχητος ὢν ἡ πόλις ὑπερμεγάλας μείζονος ἐργομένοις. Διόπερ οἱ τε Αθηναῖοι, ᾗ ὁ Φίλιππος διεγιλετιμῶντο τους ἀλλήλες περὶ τῆς ἦν Ολυνθίων συμμαχίας &c. Τω δὲ Πύδναν ἐξανδραποδισαμένος παρέδωκει τοῖς Ολυνθίοις, ἡυφρανθέντες ἅμα ᾗ τὰς κατὰ τω χώραν κτήσεσι. *Statim ac Pydnam* (Philippus) *in potestatem redegit, fœdus iniit cum Olynthiis, pollicitus Potidæam ipsis acquisiturum, quam Civitatem Olynthii suam esse vehementi studio exoptabant. Hi enim cum maximi momenti Urbem includerent, eaque propter Civium frequentiam magnum in bello pondus afferret, ipsorum Societas grandi contentione ab iis requirebatur, quibus Imperium suum augere cordi erat. Quamobrem tum Athenienses, tum Philippus inter se contendebant, quis nam Olynthum sibi posset fœdere obstringere &c. Philippus igitur subactâ Pydnâ, eam concessit Olynthiis, quibus & omnes per eamdem regionem agros dono dedit.* Luculentiori profectò testimonio in rem nostram non indigemus.

r Diod. lib. 16 a. 1. O. 105.

6. Assentior Ulpiano [s] reputanti Demosthenem in præsentiarum Theatralem pecuniam indicare, sed obscurè, ne, ut mox adnotabimus, capitis pœnam adiret. Cum enim mente, animoque prævideret, obtentam Ærarii tenuitatem impedimento fore, quominus Olynthiis auxilia decernerentur, mirâ fagacitate præparat Civium animos, ut si videant è Republica esse conferre illis opem, libenter huic usui remittant pecuniam publicam, quam Theatri nomine accipiebant. Id autem tacitè, ac leniter monet. Nam, ut rem altiùs repetamus. Athenienses æquè, ac Romani, spectaculorum, ludorumque avidissimi in præoccupandis Thea-

s Ulp. in Enarrat. hujus Orat.

tri sedibus acerrimè rixabantur. Iis contentionibus amovendis lege cautum fuit, ut unusquisque erogato pretio locum sibi in Theatro, quod tum ligneum erat compararet; futurum profectò, ut multos detineat argenti inopia, & frequentiam imminuat. Hinc autem gravius incommodum exortum est. Siquidem Potentiores Clientibus locum coemebant, sibique ipsorum suffragia lucrabantur; quo nihil acerbius, nihil perniciosius liberæ Civitati potest accidere. Id etiam Romæ usuvenisse nemo quidem ignorat, ubi lege Calpurnia de ambitu crimen erat, *si mercede conducti obviam Candidatis issent, si conducti sectarentur, si gladiatoribus vulgo locus tributus, & item prandia si vulgo essent data, contra legem Calpurniam factum videri*, ut est in Ciceronis Oratione pro Muræna. Huic Athenis malo Pericles obviam ivit, cujus consilio Populus jussit, ut ex Ærario, Theatri causâ, duo unicuique oboli darentur. At cum inde militaris pecunia penitus exauriretur, Apollodorus quidam, eam Theatro demere, ac militiæ restituere conatus est; verùm tanto plebis odio, ut Eubulus tunc Magistratus, ad ineundam popularem gratiam, legem scripserit, qua Theatralem istam pecuniam in militarem convertere proponenti pœna capitis constituebatur, eamque legem plebs scivit [t]. Attamen magna urgente necessitate abrogata fuit, ut aliàs dicemus. Nullus dubito, memoratos duos obolos non tunc solùm à Civibus acceptos, cum ludi, ac spectacula edenda forent. Nam quæ inde Ærario tanta pernicies obvenire potuisset, quantam perpetuò exaggerat Demosthenes, in tantis præsertim Reipublicæ Vectigalibus? Nec puto, ut Libanius ait, singulis locis pretium duorum obolorum fuisse constitutum. Quin illi apertè contradicit Ulpianus [u], affirmatque, alterum è duobus obolis victui, alterum subselliis comparandis inservisse: Επειδὴ χρήματα ἔχοντες στρατιωτικὰ οἱ Ἀθηναῖοι ἐναγχος αὐτὰ πεπαύκασι διωρικὰ, ὥστε λαμβάνειν ἐν τῷ θεωρεῖν ἕκαστον ἡμᾶς ἐν τῇ πόλει δύο ὀβολούς, ἵνα τὸν μὲν ἕνα καταβάλῃ εἰς ἰδίαν προφὴν, τὸν δὲ ἄλλον παρέχειν ἔχωσι τῷ ἀρχιτέκτονι τῷ Θεάτρου. *Postquam verò Athenienses quam paulò ante pecuniam stipendii militaris loco accipiebant, Theatralem fecerunt, habebatque unusquisque ad spectacula duos obolos, alterum quo sibi victum emeret, alterum, quem Theatri Architecto exhiberet.* Et sane arbitror eosdem obolos quotidie plebi datos, ut illud ipsum stipendium, quod prius militantibus persolvebatur, singuli pro Theatro desumerent, quo pacto Ærario quidem maximum vulnus inferebatur. Ita rem contigisse Demosthenes indicat in fine tertiæ Olynthiacæ, ubi pecuniam istam non adimit, sed iterum fori, militiæque stipendio restituit. Verùm ut illuc redeam, unde digressus sum, Oratorem existimo, dum iis, quæ interpretamur, verbis ad dicendum aggressus est, hanc pecuniam ante oculos habuisse, non vagam, interminatamque sententiam dicere voluisse, ut aliquis putat. Siquidem frigidum, insulsumque fuisset, neque è Demosthenis gravitate in re tam gravi veluti otiosè philosophari; atque ita bellè Concionem exordiri. *Puto vos, Athenienses, optima consilia cuicumque Thesauro prælaturos, quippe auro pretiosiora.* Præterquam quod non est Demosthenici moris ex alienis rebus initium loquendi petere, sed è Causæ, ut ajunt, visceribus.

[t] *Ulp. ibidem Lib in argum hujus Orat.*

[u] *Ibidem.*

7. Pro-

7. Profectò Olynthii non ignorabant, se modò cum Philippo non decertare pro Imperii finibus, de quibus nulla erat controversia; sed pro Patria, ac libertate. Quippe non eos latebat, occupandæ Urbis locupletissimæ, infestæ, finitimæque nunquam Macedonum Regibus defuisse voluntatem; hinc enim isti sibi frænum injectum conspiciebant, ne dilatarent Imperii fines; firmissimumque extolli propugnaculum, unde sibi negotium posset exhiberi. Quod si Philippum in ipso regnandi exordio beneficium experti fuerant, inde sibi magis timendum arbitrabantur. Tenebant enim ea benevolentiæ indicia infida esse, ac periculosa, quæ timor exprimat.

8. De Amphipoli à Philippo captâ hæc solùm habentur in Diodori Historia: μετὰ δ' ταῦτα φιλίππου τὴν Ἀμφίπολιν οἰκούντων ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν (φίλιππον) διατιθέντων, καὶ πολλὰς ἀφορμὰς δόντων εἰς πόλεμον ἐπιτήδειον ἐπ' αὐτὸν ἀξιολόγῳ δυνάμει. Προσαγαγὼν δὲ ταῖς τείχεσι μηχανὰς, καὶ πολιορκίας ἐνεργούς, καὶ συνεχεῖς ποιησάμενος, κατέβαλε μέρος τι τοῦ τείχους, παρεισελθὼν δ' εἰς τὴν πόλιν διὰ τῦ πτώματος, καὶ φθάσας κτείνων πολλὰς καταβαλὼν, ἐκυρίευσε τῆς πόλεως. Καὶ τοὺς μὲν ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἐφυγάδευσε, τοῖς δ' ἄλλοις φιλανθρώπως προσηνέχθη. Ἡ δὲ πόλις αὕτη κειμένη κατὰ τὴν Θρᾴκην, καὶ φθάσαν τόπον ἐυφυῆ, πολλὰ συνέβαλετο τῷ φιλίππῳ πρὸς αὔξησιν. Εὐθὺς γὰρ τὴν Πύδναν ἐχειρώσατο. *Quibus peractis, cum Amphipolis Cives alieno erga ipsum* (Philippum) *animo forent, multasque motis in Macedoniam bellis opportunitates præberent, justo exercitu illos invadit. Admotis igitur ad mœnia bellicis tormentis, atque obsidionem vehementer, & sine ulla intermissione urgens, ariete muri partem dejecit, per mediamque cædem in urbem ingressus, iisque prostratis, qui obsistebant, ejusdem potitus est. Ejectis iis, qui adversati fuerant, reliquos humanissimè excepit. Ipsa verò Civitas in Thraciæ finibus posita, aliisque circùm locis imminens, multam Imperii augendi opportunitatem Philippo contulit. Nam illicò Pydnam subegit.* Id sanè parum congruit huic Demosthenis dicto, quo se sponte Philippo dedisse videntur Amphipolitæ. Cui nam igitur fides adhibenda est? Demostheni qui neget, puto neminem fore; quippe rem narrat suâ ætate, ac nuper gestam; neque hîc Oratoris ars, qua cuncta ad propriam utilitatem revocare solet, habet locum, nisi mendacii notâ velit inuri. Ex adverso Diodorus, qui è σωζομενοις authoribus collegit Historiam suam, non facilè repudiari potest. In hac igitur eventus ambiguitate id mihi persuasum est, Amphipolim Philippum obsedisse, machinis oppugnasse, omnique usum belli arte, sed eorum, qui ejus parti favebant, occulto consilio, atque operâ Urbem cepisse; dum interim cæteri Cives proditionis ignari Patriam constanti animo tuerentur, ut sæpius alibi usuveniisse legimus. Partâ sibi victoriâ, Proditores primùm lætâ fronte complexum; eos deinde, ut tot reliquos, quod ait Orator, malè habuisse; arte huic Regi consuetâ, memorando perditis hisce viris exemplo.

x *Diod. lib. 16. a. 3. O. 105.*

9. De Pydna eadem intercedit difficultas. Ipsius à Philippo subactæ armorum vi Diodorus meminit paucis iis verbis, quæ mox retulimus.

Etenim χειρόμαι verbi, quo utitur, significatio nunquam sine vi reperitur. Contra Demosthenes hanc etiam proditione captam affirmat. Itaque vel uterque, ut dudum de Amphipoli, pari formâ unus alteri conciliandus est, vel deferenda Sicilienſis auctoritas. Cæterum in tanta historicorum græcorum jactura nullum è veteribus monumentis testimonium alterutri adjungi potest. Sunt in Parisienſi Ulpiani Codice accessiones aliquæ ad jampridem receptas ejusdem enarrationes, quarum una sic habet: Πύδνα τὸ νῦν Κύτρος. Πύδνα πόλις Μακεδονίας αὕτη ἀνέστη τῷ ὑπακούειν φιλίππῳ, ᾗ ἐχρήσατο κατ' αὐτῆς, καὶ περὶ ταύτην πάσην τι συμβᾶ, κακεῖσε γὰρ τινες φοβηθέντες, εἶτα ὕστερον γνόντες, ὡς οὐκ ἂν αὐτοῖς φείσατο, ἔφυγον ἐπὶ τὸ Ἀμύντιον ἱερὸν τῷ πατρὸς αὐτῷ. Κολακεύοντες γὰρ αὐτὸν οἱ Πυδναῖοι, ἱερὸν αὐτῷ ἐποίησαν. Αλλ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὅρκοις ἐπὶ τῷ μηδὲν ποιῆσαι, ἐξελθόντας ἀπέλαβε. *Pydna, nunc Cytros. Pydna Macedoniæ Civitas à Philippo defecit, ab ipsoque bello petita est. Ibi quidpiam accidit hujusmodi. Urbem aliqui Regi proditione dederant. At cum deinde comperissent, se ipsis quidem parcere, in Templum fugerunt Amyntæ ejus Patri sacrum. Siquidem adulati, nuper huic Fanum dicaverant. Verùm ille datâ securitatis fide ad egrediendum suasit, egressosque interemit*[y]. Id utique Demosthenis sententiam mirificè comprobat. At cum Ulpianus hujusce rei nullum afferat testimonium, ipse dictum suum tueatur.

y Ulp. accessiones ad enarrat. O. 2.

10. Locus iste non parvâ laborat difficultate. Memorat enim Demosthenes illatas à Philippo injurias Olynthiis, nec leves quidem; quippe illarum recordatione vehementer commovebantur. At quando eas accipere potuerunt? Rex iste maximus a. 1. O. 105. Regni habenas susceperit, rebus adeo perturbatis, tantisque cum Illyriis, cum Pæone, cum Argæo Regnum appetente implicatus bellis, ut vix anno tertio à metu respiraverit. Tunc datâ Olynthiis Pydnâ non solùm illos infestis armis non lacessivit, sed beneficiis ingentibus cumulavit. Ab hoc tempore ad hunc nostrum a. 4. O. 107. novem interceſſerunt anni, quibus hostili in eosdem animo fuisse, ullumque intulisse damnum nemo tradit. Cum tamen Demosthenis authoritas sarta tecta servari debeat. Quam itaque aperiam viam rei evolvendæ? Profectò non sufficit, vago sermone damna, atque injurias comminisci; sed cum accidat, illas ab omnibus præter Demosthenem silentio præteriri, quærendum est, quo tempore, & occasione potuerint injungi, ut rem gestam Historicorum monumentis non repugnare teneamus. Bis Philippus hoc intervallo temporis in Thraciam iter arripuit. Semel a. 1. O. 106. cum in eum conspirantibus Thracum, Pæonum, Illyriorumque Regibus, inopinatò singulos oppressit[z]. Iterum a. 4. ejusdem Olympiadis, cum Methonem obsedit, captamque excidit. Tunc igitur, & initio hujus an. 4. O. 107., antequam isti Legationem Athenas decrevissent, Olynthiorum agros vastasse prope abest à vero, ulturum aut fortè missum Methonæis auxilium, initamque cum Cersoblepte sibi inimico societatem, aut certè percussum cum Athenienſibus fœdus.

z Diod. lib. 16.

11. Eo-

11. Eodem anno, ſcilicet 3. O. 105., quo civile in Eubœa bellum accenſum eſt, Philippus Amphipolim expugnavit, ſed illud Athenienſium ope prius extinctum eſt, quàm iſta in Regis poteſtatem venerit, ut patet ex Diodoro *. Id optimè convenit cum hoc Demoſthenis loco, quòd ſcilicet ex illa expeditione redeuntibus Athenienſibus ſe ſe obtulerint Amphipolitarum Legati Jerax, & Stratocles, auxilium periclitanti Patriæ poſtulantes. Vide quæ in hanc ipſam rem diximus n. 35. Orat. primæ contra Philippum.

* Diod. ibidem.

12. Huic loco illuſtrando faciunt, quæ diximus num. 77. laudatæ mox Orationis, ubi oſtendimus nequaquam has urbes, dum à Philippo obſiderentur, ab Athenienſibus neglectas, ſed fatali quadam ſocordiâ ferò ſummiſſum iis auxilium, irrito conatu, nulloque fructu.

13. Quot locis orbati, quantaque veteris Imperii parte carerent hoc tempore Athenienſes è numero ſexto ejuſdem Orationis primæ contra Philippum repetendum eſt. Quàm verò ad ipſum recuperandum opportunaforet Olynthus, latè ſitus Urbis demonſtrat, imminentis Thracio litori, ubi pars oppidorum major, quibus Athenæ deſpoliatæ fuerant, jacebat.

14. Si quis diligenter cogitatione complectatur, quàm celeri, ac felici curſu Philippus à rerum propemdum omnium deſperatione ad ſummam fortunam evectus fuerit, maximâ profectò detinebitur admiratione. Regnum Macedoniæ, ut non ſemel diximus, acceperat a. 1. O. 105. tunc naturâ non ſolùm finibus, divitiis, potentiæ robore anguſtum, ac tenue, ſed fortunâ fractum, concuſſum externis bellis, inteſtinis diſcordiis lacerum, & prope ſervum; quippe ejus Pater Amyntas annuo tributo pacem ſibi emerat ab Illyriis, qui victoriâ elati, ac ſuperbi vix eum duris conditionibus regnare permiſerant. Brevi quatuor annorum ſpatio induſtriâ, ac virtute ſuâ Macedoniam ille ab interitu revocavit, viribus auxit, æmulos Reges profligavit, coegit ſibi audientes eſſe, Pydnam, Potidæam, aliaſque Urbes, quas hoc loco Demoſthenes recenſet, in poteſtatem recepit. Deinde totidem annorum intervallo externis bellis interfuit, Socios ope ſuâ victores fecit, cunctiſque Græcis ſui metum, ac terrorem intulit. Demum poſt undecimum ab illinc annum victor ad Cheronæam eos omnes habuit obnoxios, tutamque adeo ſibi viam ſtravit ad Orbis terrarum imperium, ut huic acquirendo non eum opportunitas, non vires, ſed vita defecerint. Adeo rerum principiis obſiſtendum eſt, ut ſæpius Demoſthenes admonet, præſertim ſi ad ea promovenda in uno aliquo magnæ indolis viro virtus, & ambitio conſpirent. Nunc aliqua ſingillatim dicamus de unaquaque re, cujus hoc loco meminit Orator, & quam nondum attigerimus. Sed prius adnotamus Philippicæ felicitatis curſum ab Oratore compendiò, ſed arte ſumma deſcriptum, optimè cum Hiſtoria convenire. Nam ut jam indicavimus, a. 3. O. 105. primùm Amphipolim occupavit, deinde Pydnam, poſtmodum Potidæam. An. 4. O. 106. Methonem excidit, ſtatimque

Theſ-

Theſſalis contra Tyrannos ſuppetias ivit, occupavitque deinceps Pagaſas, & an. 1. Olymp. 107. libertati reſtituit Pheras, Magneſiam tenuit. Demum an. 4. ejuſdem Olymp., & hoc 1. O. 108. in Thraciam commoratus è ſuo arbitratu compoſuit Provinciæ res, Olynthum obſedit, ac diruit.

a *Steph. Strabo lib. 9.*

Pheræ Theſſaliæ Civitas, prope Bœbeidem lacum [a] à Phere Crethei, aut Phera Æoli filia nomen habuit, celebris Pherææ Dianæ Signo, quod illinc Athenas adductum magnâ religione Athenienſes venerabantur [b]. In ea Tyrannidem exercuit Alexander ejus Civis, qui, ut aliàs retulimus ann. 4. Olymp. 107. à Lycophrone, ac Tiſiphono, Thebes ejus coniugis fratribus trucidatus, iſtorum, & Pitholai Tyrannidi locum dedit. Theſſali Philippi opem implorarunt, ut ab ipſis excuteret diriſſimæ ſervitutis jugum; quamobrem non ſemel acie decertavit, ac denique a. 1. O. 107. voti compos effectus eſt. Nam penitus profligatis Phocenſibus Sociis, captoque Onomarcho eorumdem Phocenſium Duce, mortique tradito, Lycophron, & Pitholaus, qui Tyrannorum ſupererant, *τὰς μὲν Φερὰς παρέδοσαν τῷ Φιλίππῳ* &c., *ὁ τῶν Τυραννίδα καθεῖλε, τῇ τῶν πόλει τὴν ἐλευθερίαν ἀπέδωκε, τὰ δὲ ἄλλα τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν κατέστησε, φρούρων ἐπὶ τὰς Πύλας πολεμίων τοῖς Φωκεῦσι, Pheras Philippo dederunt &c., qui Tyrannidem evertit, atque urbe in libertatem reſtitutâ, Theſſali aquè rebus compoſitis, ad Pylas venit, bello deleturus Phocenſes* [c]. Cum verò Pitholaus Urbem, ac Tyrannidem rurſus arripuiſſet, *ἐπὶ τὰς Φερὰς τῆς Θετταλίας παρελθὼν (ὁ Φίλιππος) Πειθόλαον δυναστεύοντα τῆς πόλεως ἐξέβαλεν, Pheras Theſſaliæ* Philippus *adveniens, Pytholaum Urbi dominantem ejecit.* Quo tempore præſidium illi impoſuiſſe opinor, de quo ab Oratore fit mentio [d]: *Καὶ μὴν τὴν Φεράς, φράσω ὡς φίλος, τὴν σύμμαχος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν, ἔχει καταλαβών. Et quidem Pheras, nuper ut amicus, & Socius in Theſſaliam veniens, occupavit, ac retinet.* Dum mihi Pherarum Tyranni ante oculos obverſantur, venit in mentem admirari, qui tantus error Ulpiano ſubrepſerit, affirmanti eam Tyrannidem non ab iis, quos nominavimus, fuiſſe occupatam, ſed à gente Alevadarum. *Ἡ ἱστορία ὅτως*, ſunt ejuſdem Ulpiani verba. *Ἀλεύας ἀπογόνου τοῦ Ἡρακλέους, Θετταλὸς, ἐτυράννησε Θετταλῶν, εἶτα τὴν οἱ τούτου παῖδες. Μὴ φέροντες δὲ τὴν Τυραννίδα οἱ Θετταλοὶ, τὴν ἀπορίαντες, τί δεῖ ποιεῖν, μετατιμέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν Φίλιππον. Εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος, ἐξέβαλε τοὺς Ἀλεβάδας ἐκ τῆς Τυραννίδος. Hiſtoria ſic habet. Alevas ex Herculis gente Theſſalus, in hos populos Tyrannidem habuit, ejuſque deinceps filii. Quam Tyrannidem cum Theſſali iniquè ferrent, dubitarentque, in ipſam quid agere poſſent, Philippi ſocietatem Legatione poſtularunt. Is igitur illuc progreſſus, Alevadas Tyrannide ejecit* [e]. Siquidem tantum abeſt, ut illâ tunc Alavadæ potirentur, quin de jampridem eradicanda cogitaverint. Nam cum Polydorus Pheræus, qui Theſſaliæ vi dominabatur, ab Alexandro fratre veneno ſublatus, huic locum occupandæ Tyrannidis reliquiſſet an. 4. O. 102., Alevadæ, odio in Tyrannum acti, ad Alexandrum Macedoniæ Regem, Philippi fratrem natu maximum, confugerunt, ſumptiſque ab illo auxiliis, reliquas

b *Pauſan. in Corinth. Or. 2.*

c *Diod. lib. 16.*

d *Demoſth. Philipp 3.*

e *Ulp. in Exordat. hujus Orat.*

Theſ-

Theſſaliæ urbes in libertatem vindicarunt; Pheris autem expellere non potuerunt, ut Diodorus eſt auctor [f]. Διὸ τῇ τῶν παρανομίαν φοβηθέντες οἱ Λαρισαῖοί τινες, οἱ δὲ εὐγένειαν Αλεβαδαι προσαγορεύόμενοι, συνέδωκαν τοὺς ἀλλήλους καταλῦσαι τῶν δυναστείαν. Απελθόντες ὖ ἐκ Λαρίσης εἰς Μακεδονίαν, ἔπεισαν Αλέξανδρον τὸν Βασιλέα συγκαταλῦσαι τὸν Τύραννον &c. *Quapropter ejus* (Alexandri Pheræi) *metuentes improbitatem Lariſſæorum aliqui, propter generis nobilitatem Alevadæ* (ſcilicet ab Alevade oriundi) *nuncupati, ejus evertere principatum inter ſe conſpirarunt. Igitur Lariſſâ in Macedoniam profecti, Alexandro Regi ſuaſerunt, ut conſociatis viribus Tyrannidem ſolveret &c.* Verùm a. 4. O. 105. Pheras quoque, Philippo manum operi admovente, liberarunt. Οἱ ὖ Αλευάδαι, rurſus Diodori [g] utor teſtimonio, καλούμενοι παρὰ τοῖς Θετταλοῖς, διὰ εὐγένειαν δ' ἀξίωμα ἔχοντες περίβοητοι, ἀντέφαττον τοῖς Τυράννοις. Οὐκ ὄντες ὖ καθ' ἑαυτοὺς ἀξιόμαχοι, προσελάβοντο φίλτατον σύμμαχον τῷ Μακεδόνων Βασιλέα. Οὗτος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὴν Θετταλίαν κατεπολέμησε τοὺς Τυράννους, τῇ ταῖς πόλεσιν ἀναπτισάμενος τὴν ἐλευθερίαν, μεγάλην εὔνοιαν εἰς τοὺς Θετταλοὺς ἐνεδείξατο. *Qui verò Alevadæ apud Theſſalos appellantur, generis nobilitate, authoritateque illuſtres, ſe ſe Tyrannis oppoſuerunt. At cum illos ſuis viribus acie vincere poſſe diffiderent, ſibi ſocium Philippum Macedoniæ Regem adſciverunt. Hic in Theſſaliam adveniens Tyrannos bello proſtravit, comparatâque urbibus libertate, maximâ Theſſalos benevolentiâ proſequutus eſt.* Alevas iſtorum proavus Theſſaliæ imperium gerebat, cum Xerſes in Europam tranſmiſit, eique cum Piſiſtratidis ad hanc expeditionem incitamento fuit. Quod ſcelus in communem Patriam Theſſali execrati, Legatos ad totius Provinciæ Conventum, qui in Corinthiaco iſthmo celebrabatur, miſerunt, aliquam militum manum orantes, quæ cum ipſis coniuncta ad Olympi angustias tranſitum Xerſi prohiberet [h]. Pheræ, ut unum hoc addam verbum, nunc *Jenizar* dicitur.

[f] *Diod. lib. 16.*

[g] *Id. lib. 16*

[h] *Perrad. in Polym.*

Magneſia Theſſaliæ pars inter Thermaicum, Pelaſgicumque ſinum, tota Poeticis fabulis illuſtrata; habet enim celeberrimos montes Olympum, Pelion, Oſſam, Peneum flumen, atque amœna Tempe, quæ ſic Plinius [i] deſcribit: *In eo curſu* (Penei ſcilicet) *Tempe vocantur, quinque millium paſſuum longitudine, & fermè ſeſqui jugeri latitudine, ultra viſum hominis attollentibus ſe dextrâ, lævâque leniter convexis jugis. Intus ſuâ luce viridante allabitur Peneus, viridis calculo, amœnus circa ripas gramine, canorus avium concentu.* Quem locum prius ſtagnantibus Penei aquis occupatum, in jucundiſſimam vallem ferunt converſum fuiſſe, dum, terremotus vi aperto inter Olympum, atque Oſſam aditu, flumen effluxit. Duas quoque habuit præcipuas Urbes Meliboeam, Magneſiamque, hanc à Mœne dictam exiſtimo, ut de cognomine Provincia refert Euſtathius, alteram à Mœnes uxore, ut idem tradit: Μάγνητες ἐκλήθησαν ἀπὸ ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς. Μάνης γὰρ φησιν ἦν ἀπ' Αιολιδῶν, ὑπὸ τὸ Πήλιον ὄρος κτίσας πόλιν, ἀπὸ τῆς γυναικὸς Μελίβοιαν ἐκάλεσαν. Ὕστερον ὖ τὴν πᾶσαν χώραν Μαγνησίαν. *Magnetes vocati ſunt ab homine illuſtri. Fertur enim, Mœnes, Æolidarum unus, ſub Pelio monte Urbem fabricaſſe, quam*

[i] *Plin lib 4 cap 8.*

quam ex ejus coniuge Melibœam vocarunt. Deinde regionem omnem, Magneſiam [1]. Hujus, & cognominis Urbis tunc Philippum potitum fuiſſe non dubito, cum Pheras obtinuit. Non tamen eam communire permiſſus eſt, Theſſalis prohibentibus, ut mox à Demoſthene affirmatur. Quamobrem cautè Ulpiani teſtimonium accipiendum eſt, renunciantis à Philippo caſtellum Magneſiæ fuiſſe impoſitum, frænum Urbi, provinciæque; ſed ab eo communiendo deturbatum. Veriùs enim illud extruere in animo habuiſſe, ac fortè inchoatum fuiſſe credendum eſt. Nam excitatâ munitione nihil profectò ad perterrefaciendam Civitatem defuiſſet. Hanc autem, ut Corinthum, & Chalcidem, quas Græciæ claves nuncupabat, præſidiis firmavit Philippus Demetri filius, ut Pauſanias [2] memoriæ hominum conſignavit.

[1] Eaſt. in Olynd. 2.

[2] Pauſan. in Achaic.

Quid autem de memoratis hoc loco Thraciæ Regibus, à Philippo aut in ordinem redactis, aut conſtitutis dicemus? Cotys, qui Threicium Imperium tenebat, deceſſit ann. 4. O. 106., ac ſtatim non ſolùm Cerſobleptes ejus filius, ſed Amadocus, & Beriſades, τρεῖς ἀνδ' ἑνὸς γενέσθαι Θρᾳκῶν Βασιλέας, *tres pro uno Thraciæ Reges fuerunt*, ſunt Demoſthenis [m] verba, à quo, & à Juſtino [n] plura mutuanda ſunt, ut quid in hac re geſtum fuerit, conſpiciatur. Nam Diodorus ſolùm meminit ſuſceptæ à Philippo adverſus Methonæos expeditionis, quæ tamen in hoc univerſo facinore continetur. Tres ii Reges, unuſquiſque ſibi, Athenienſium amicitiam poſtularunt. Verùm Cerſobleptes Cauſam vicit, Cherſoneſi præter Cardiam dono comparatâ ſibi reipublicæ ſocietate. Sequitur enim Demoſthenes: συμβέβηκε γὰρ ἐκ τούτου, αὐτοῖς ἀντιπάλους εἶναι τούτοις, ὑμᾶς τῷ ὑπέρχεσθαι, τῷ θεραπεύειν. Τοῦτο τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βιβλίμοιά τινες παίσασι, τῷ καταλύσαι μὲν τὰς ἑτέρας Βασιλείας, παραδοῦναι δ' ἑνὶ τῷ Κερσοβλέπτῃ πλὴν ἀρχῆς ἅπασαν, διαφράττονται σφίσι τοῦτο γενέσθαι τὸ φροβούλωμα &c. *Hinc verò contigit iſtos inter ſe diſſidere, & vos obſervare, officiiſque colere. Itaque iſtam, Athenienſes, contentionem cum aliqui vellent dirimere, ac reliquos Reges exauthorare, unumque totius Regni compotem Cerſobleptem facere, curarunt, ut iſtud fieret decretum &c.* Et Diodorus [o]: Κερσοβλέπτην ὁ τοῦ Κότυος, διὰ τε τὴν πρὸς Φίλιππον οἰκειότητα, τῷ τὴν πρὸς Ἀθηναίους φιλίαν, ἐγχειρίσαντος τοῖς Ἀθηναίοις τὰς ἐν Χερρονήσῳ πόλεις πλὴν Καρδίας. *Cerſobleptes Cotys filius à Philippo alienus, Athenienſibus familiaris, in iſtorum manus dedit Cherſoneſi Urbes præter Cardiam.* Quæ dum ita geruntur, Philippus advenit, movet arma, alicui Regum infeſtus, alicui blandus. At cui nam alterutra ſors obtigit? Res quidem ad explicandum difficilis, ſed ex iſto quoque vado emergendum eſt, quantum exilibus ingenii mei viribus liceat. Puto igitur, Amadocum, & Beriſadem è regno dejectos, Cerſobleptem, ac Terem à Macedone confirmatos. Juſtinus enim ſcribit laudato loco, in hac ipſa expeditione, aliquos Threiiciorum Regum, Philippi inſidiis circumventos occidiſſe. Horum unum Beriſadem eſſe dubitare non ſinit Demoſthenes in Ariſtocratea, quam habuit a. 1. O. 107. ubi fato ille functus dicitur: Ἐπειδὴ γὰρ ἑνὸς τελευτήσαντος τῶν Βασιλέων βιησάμενος, παραβὰς τοὺς ὅρκους, καὶ τὰς συνθήκας, ἃς μετ' ὑμῶν ἐποιήσατο Κερσοβλέπτης, ἐξέ-

[m] Demoſth. in Orat. adverſ. Ariſtocr.

[n] Juſtin. lib. 8. cap 3.

[o] Diod. lib. 16.

ἐξέφερε πόλεμον πρὸς τε τοὺς Βησσάδας, καὶ πρὸς Ἀμάδοκον. *Postquam verò, Berisade, Regum uno, è vivis erepto, Cersobleptes violatis jurejurando, ac pactis, quæ vobiscum injerat, bellum intulit Berisadis filiis, atque Amadoco.* Quem quidem Amadocum esse ex iis alterum, quos Justinus celeriter obiisse dicit, hinc non temerè coniicitur, quod ejus nullam deinceps mentionem fieri videam. At quamvis hæc facilè concedi possint, non tamen, dicet aliquis, æquè promptus quispiam erit ad concedendum, beneficum fuisse Philippum in Cersobleptem, quem dudum audivimus infensum illi se ostendisse, sibique Athenienses demeruisse traditâ Chersoneso. Verùm non ita res habet. Demosthenes enim in laudata Aristocratea sæpe sæpius nos docet, & hac illum Provinciâ cessisse, quia nulla spes erat retinendæ, & infidum esse Reipublicæ, & occultè Philippum colere. Quocirca existimari debet, in Regno ejus quoque voluntate permansisse. Quod autem permanserit ad annum usque secundum O. 109. certum facit Diodorus, ut mox referemus; & sanè cum longè, latèque a. 4. O. 106. Macedonis arma in Thracia dominarentur, quis non videt, nonnisi hujus voluntate Cersobleptem potuisse Regnum retinere. Teren pariter alterum ex erectis, confirmatisque Regibus fuisse, nemo, puto, inficiabitur, si secum animo cogitet, Philippum in sua, quam Latio donavimus, datâ ad Athenienses Epistolâ scribere: Τῦρλω μὲν μετ' ἐμοῦ στρατόμενον ἐν ὑμῖν, *Teren mecum adversus vos arma gessisse*, quare Socium Regem profectò non expulit, & usque ad memoratum a. 2. O. 109. regnare permisit. At qua ratione ista connecti queant cum iis, quæ habet Philippus in ea suâ ad Athenienses Epistolâ, qua postulantibus illis, ut Teren, & Cersobleptem in Regnum restituat, liberè se id effecturum negat? ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ γράφετε ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, ἐμοὶ προστάττοντες, Τήρλω, καὶ Κερσοβλέπτῃ ἴσην Θράκης ἀρχὴν &c. Ἐὰν δὲ πείσητε τοὺς ἐκβαλόντας ἑκατέρους αὖθις ἀποδοῦναι πάλιν τὰς ἀρχὰς τοῖς ἐκπεσοῦσι, νομίζωδε καὶ παρ' ἐμοῦ τῷ Θρᾴκλῳ ὅσῳ Τήρει, καὶ Κερσοβλέπτῃ ἔχειν. *Verùm præterea & in vestris decretis mihi pro Imperio mandatis, ut Teren, & Cersobleptem Thraciæ dominari permittam &c. Cum igitur eos persuaseritis, qui horum* (Evagoræ Cyprii, Dionysiique Syracusani) *utrumque ejecerunt, ipsis Regnum restituere, tunc & à me Thraciam recuperabitis, quam Teres, & Cersobleptes tenuit.* Optimè quidem. Nam eæ literæ, ut suo loco dicemus conscriptæ sunt à Philippo a. 1. O. 110. Rex autem utrosque illos Reges ejecerat a. 2. O. 109., scilicet decem annis, postquam ipsis Regnum gubernandum reliquerat. Et sanè de Cersobleptes disertis hisce verbis narrat Diodorus [p]. Φίλιππος τὰς ἐπὶ Θρᾴκην πόλεις ἐλυμήνατο εἰς εὔνοιαν προσκαλεσάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Θρᾴκιον. Κερσοβλέπτης γὰρ ὁ Βασιλεὺς τῆς Θρᾳκῶν διετέλει τὰς ἐφ' ἑλλησπόντῳ πόλεις ὁμορούσας τῇ Θρᾴκῃ καταστρεφόμενος, καὶ τῷ ὁρμῷ, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς αὖθ πολλῇ δυνάμει. Νικήσας δ' πλείοσι μάχαις τοὺς Θρᾷκας, τοῖς δὲ καταπολεμηθεῖσι βαρβάροις προσέταξε δεκάτας τελεῖν τοῖς Μακεδόσι. Αὐτὸς δ' ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις κτίσας ἀξιολόγους πόλεις ἔπεισε τοὺς Θρᾷκας. *Philippus græcis in Thracia Urbibus ad mutuam benevolentiam invitatis, in ipsam Thraciam bellum movit. Etenim Cersobleptes*

[p] *Diod. lib. 16.*

bleptes ipſorum Rex Urbes Thraciæ finitimas evertere, regionemque vaſtare non deſinebat. Cum igitur Philippus vellet Barbarorum audaciam frangere, expeditionem in eos ſuſcepit ingenti militum vi. Devictis autem Thracibus non uno prælio, iis, qui ſecum armis decertare non dubitaverant, decumas impoſuit, Macedonibus perſolvendas. Et ipſe conſtructis oppidis, ubi opportunum exiſtimavit, Thracibus frænum injecit. At prorſus Regno deſpoliaſſe ex hoc Demoſthenis loco reputandum eſt.

q *Wolf in notis ad hanc Orat.*

Ad quæ Wolfius, q vir clariſſimus nequaquam adiiciens animum, perperam exiſtimavit, Teren, & Cerſobleptem jampridem a. 4. O. 106. in ordinem fuiſſe coactos.

Hoc eodem tempore Methonem à Philippo uſurpatam, exculptumq; ipſi oculum jam annotavimus; à quo lætali vulnere cum convaluiſſet, Orator ait, in Olynthios arma tuliſſe; quod mirificè ſententiam noſtram confirmat, ſuperius expreſſam n. 10. de illatis jampridem injuriis huic Civitati.

15. Philippus exercitum contra Pæones, atque Illyrios duxit a. 2. O. 105., ſecundo pariter Regni ſui. Pæones facilè profligavit; At cum Bardyle Illyricorum Rege, qui nolebat Macedonicis Urbibus, à ſe ſe occupatis, decedere, atque ita pacem conſtabilire, dubio, ac periculoſo Marte pugnavit. Sed virtute, ac diſciplinâ valuit adeo, ut hoſtes denique in fugam conjecerit, maximâ illorum ſtrage. Οἱ δ' Ἰλλυριοὶ διαφερεβδσάμενοι, τὴν τῶν Μακεδονικῶν πόλεων πασῶν ἐπιχωρήσαντες, ἔτυχον τῆς εἰρήνης. Ἀπρέδησαν δ' τῆς Ἰλλυριᾶν ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ πλείους τῶν ἑπτακισχιλίων. *Illyrii autem Legatione miſsâ, cunctiſque relictis Macedonicis Urbibus, pacem obtinuerunt. Ipſorum pluſquam ſeptem millia in eo prælio ceciderunt.* Ita

r *Diod. lib. 16.*

Diodorus r loquitur. Iterum cum iidem Reges in Philippum ſimul cum Thrace conjuraſſent an. 1. O. 106., eos antevertens penitus armis debilitavit. Quæ duæ expeditiones hoc loco à Demoſthene commemorantur. At quando Arymbas ſuæ Conjugis patruum invaſit? Altum de hac re apud omnes ſilentium eſt; attamen dicendum aliquid. Moloſſi, quibus Arymbas imperitabat, finitimi Theſſaliæ ſunt. Illum igitur hujus Tyrannis faviſſe, ut cuique ſui ordinis viros tueri mos eſt, conjecturam facio, proindeque in ſe Philippi arma, qui Theſſalis contra eoſdem Tyrannos opitulabatur, concitaſſe, ac nonnihil bello pertentatum, ut à ferenda hoſtibus ope abſtineret, non longè abeſt à vero. Redeo nunc ad Illyrios, Pæonas, atque ipſum Arymbam.

Illyrium Regio Macedoniæ contermina ab Oriente, Pannoniæ à Borea, modò latiores, modò anguſtiores fines obtinuit è ſuorum Regum ſtrenuitate, aut incuriâ; ab Illyrio Cadmi nomen accepit, qui Thebis cum Harmonia uxore ad Enchelienſium terram progreſſus, ab iſtis, Oraculi monitu, dux in eo bello eligitur, quod cum ejuſdem Regionis populis gerebant. Victor, provinciæ potitur, Enchelienſium voluntate, eamque Illyrium dixit ab Illyrio, quem ibi habuit ab Harmonia conjuge *ſ*. Illud gens incoluit ferociſſima, quæ ſæpius Græcos, ac Romanos exercuit.

ſ Apollodor. lib 3.

Pæones qui populi fuerint, quaſque obtinuerint ſedes, Dario apud

He-

Herodotum [t] explicant Pigres, & Maſtyres fratres, qui audità Regis in Græciam expeditione, ad ineundam ejus gratiam, rati ſic poſſe Pæonibus cum Imperio præfici, Sardis ſe contulerunt, aditumque ſibi ad Regem aperiunt ſagaci quodam conſilio. Tempus capiunt, quo Rex extra Urbem commoraretur; Tunc Sororem ſecum adductam ante illius oculos aquatū mittunt, equum ſiniſtrà ducentem, dextrà nentem, capite vas aquæ plenum geſtantem. Tantâ mulieris ſtrenuitate commotus eam ad ſe jubet adduci; ſequuntur fratres, qui rem ita eventuram in animum induxerant; quærentique ipſorum Patriam, atque inſtituta, quibus mulieres ſuas in hujuſmodi præclaros mores formarent, reſpondent, ſe Pæones eſſe, ad Strymonem fluvium haud procul ab Helleſponto habitare, à Teucris oriundos, laborum patientiſſimos, quibus ferendis pares vel ipſas fœminas conſpexiſſet. Darius gentis virtutem admiratus, juſſit Megabyzo, qui pridem cum exercitus parte ſolverat in Europam, ut quantacumque illa eſſet, armis domitam in Aſiam tranſmitteret; eam ſe velle Regno ſuo, præſidio, atque ornamento eſſe. At cum ad Pæones hæc Regiæ voluntatis fama permeaſſet, ne cogerentur Patriam ſuam deſerere, cuncti expeditis armis Megabyzo occurrunt. Sed ille militari uſus calliditate, circumducto exercitu, illorum oppida militibus vacua occupavit. Hi conjugum, liberorumque deſiderio revocati, ſe Ducis imperata facturos receperunt. Itaque in Aſiam univerſa ea Natio tranſportata Phrygiæ partem incolendam obtinuit. Ariſtagoras deinde Mileti Tyrannus cum à Dario defeciſſet, & unà ſecum Jonia, ut Perſarum Imperium debilitaret, fortiſſimæ genti naves, ac præſidium obtulit, ſi vellet antiquas ſedes repetere; quo conſilio avidiſſimè arrepto, factoque agmine ad mare contendit, conſcenſiſque triremibus in Patriam eſt reſtituta. Ibi non ſemel inimicitias adverſus Macedones exercuit, proſpero eventu, ſed à Philippo victa conceſſit in Macedonici Regni partem, nullâ deinceps fortunæ commutatione.

[t] *Herod. in Terpſ.*

Arymba Moloſſorum Rex, Olympiadis Philippi uxoris Patruus, ſi Pauſaniæ [u] credimus, aut Patruelis, ſi Juſtino [x]. Hæc à Pauſania refertur Epirotarum Regum ſeries, qua ad Arymbam pervenitur. Pyrrhus Achille genitus, finito Trojano bello haud in Theſſalam terram, ſibi patriam, ſed in Epirum venit, ubi Heleni Vatis monitu, qui per ea loca Imperium tenebat, ductâ conjuge Andromache, tres ex illa filios ſuſcepit, Moloſſum (unde nomen habuit Epiri pars, Theſſaliæ finitima) Pielum, & Pergamum. Variæ fratrum ſortes fuerunt, quas non eſt hujus loci commemorare; ſed, quod facit ad rem noſtram, Helenus moriens regnum Moloſſo reliquit, poſthabito Ceſtrino filio, quem ipſi Andromache poſt obitum Pyrrhi genuerat. At in regnum deinde ſucceſſit Pieli ſtirps, à quo Pielo per quatuordecim Sobolis gradus ad Tharypum Arymbæ patrem deducimur. Epirotæ unum Regem habuerunt uſque ad Tharypum, qui Regnum cum Alceta fratre partitus, Moloſſis imperavit. Alcetæ Neoptolemus filius, Tharypo Arymbas fuit. Reliquit Arymbas Æacidam, ſed hujus Regnum, Philippi Macedonis le-

[u] *Pauſ. in Arcadic.*
[x] *Juſt. lib. 7.*

viri sui viribus, obtinuit Alexander Neoptolemo genitus, quo in Lucania extincto, regnare cœpit Æacidas. Hic autem à Cassandro, Macedoniæ habenas post magnum Alexandrum gubernante, prælio ad Œniadas victus, lætalique vulnere confossus, Epirum Alcetæ fratri suo natu maximo administrandam reliquit; at citò sublatus est, à Civibus cum universa familia obtruncatus ob morum ferocitatem, Pyrrhoque datum imperium, Æacidæ filio; ad quem Italico bello, adductisque in discrimen Romanis illustrem non abs re duximus, Epirotarum Regum seriem proferre. Cæterum Arymbas-a. 3. O. 109. fato cessit [y].

y *Died. lib. 16.*

16. Iterum hoc loco Theatralem pecuniam exagitat, ob quam inter Cives distributam dicit, Ærarium ab Athenienſibus effundi, quò lubenti animo feruntur. Nulla enim æquè gens, ut Romani, atque Athenienſes ludorum, ac ſpectaculorum curioſitate capti ſunt. Quod ſi, qui duo in ſingulos Cives oboli diſtrahebantur Theatri causâ, vectigalia Reipublicæ exhauriebant, & ea quidem vectigalia, ut ait in præſentia Demoſthenes, quæ maxima aliorum populorum æquarent, quis Ulpianum [z] audiet dicentem: *ὁ γὰρ μισθὸς καθημερινὴ δόσις ἦτι χρημάτων, τὰ δὲ θεωρικὰ τῶν ἑορτιλωίων ἐλάμβανον. Merces eſt quotidiana pecuniæ diſtributio; Theatralem verò in ſtatis ſolummodo Feſtis accipiebant.* Profectò non graviſſimi, ut Orator frequenter clamat, ſed vix mediocris momenti fuiſſet argentum iſtud in paucos dies collatum, & Ærarium vix attigiſſet, nedum expilaſſet. Vide quæ nuper de hac ipſa re annotavimus.

z *Ulp. in cnan. 3. Olynth.*

17. Declinat capitis periculum, ſi quis illud intendere voluiſſet. Nam, ut diximus, lex erat Athenis, capite illum plecti, qui à Theatro ad militares uſus pecuniam populo diviſam ludorum causâ revocare propoſuiſſet. Ait igitur, ſe iſtiuſmodi ſententiam nequaquam proferre; ſed cautè, quid inde mali contingat, quid boni evenire poſſit, ſi lex abrogetur, indicat, ut ſponte Plebs ipſa ad eam delendam inducat animum, quod poſtea, nec multis ab hinc annis, novimus effeciſſe.

18. Meritò quidem Theſſalorum fides in ſuſpicionem Philippo veniſſe poterat; atque iſte vereri, ne res novas agitarent animo, ac meditarentur. Nos enim Demoſthenes certiores facit, eos Regem, tuendæ libertatis ſpecie, pene in ſervitutem redegiſſe. Sic enim habet [a]: *ἀλλὰ Θετταλία πῶς ἔχει; οὐχὶ τὰς πόλεις, τὰς πολιτείας ἀνῄρηται, τὴν περιφανεστάτην ἀρχὴν καὶ τέλος ἔσχηκε παρ' ἐκείνοις, ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἔθνη διῃρημένοι ὦσιν; At quomodo ſe habet Theſſalia? Nonne urbes, earumque Rempublicam delevit? Nonne quatuor conſtituit præfecturas, ut non ſolùm unaquæque Civitas, ſed ſingulæ gentes ſerviant?* Et alibi [b]: *Καὶ τοι τιτὶ τὸ πρᾶγμα, τὴν τοιαύτα ζηλώματα, Θετταλῶν μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέχρι μὲν ἐχθὲς, τὴν περιοῦσαν τιὼν ὑγεμονίαν, τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπολωλέκει. Νῦν δ' ἤδη τὴν τιὼν ἐλευθερίαν παιρεῖται. Τὰς γὰρ ἀκροπόλεις ἀνῄρηνται Μακεδόνες φρουροῦσι. Et ſanè id rei, atque hujuſmodi æmulationes Theſſalis, Athenienſes, uſque adhuc, heri ſcilicet, ac nudius tertius Imperium, communemque auctoritatem ademerunt, nunc verò jam & libertatem. Siquidem nonnullorum ipſorum arces Macedonico præſidio cuſtodiuntur.* Quid igitur eam gentem in tantas

a *Demoſth. Orat. 3, in Philip.*

b *In Orat. de falſa leg.*

ad-

adductam calamitates contra Philippum non cogitasse credendum est, quem sibi tam gravem, ac perniciosum experiebantur?

19. Thessalorum perfidia malè apud Græcos audiebat, iique per hominum ora ferebantur veluti omnium proditores. Quamobrem non solùm hoc loco infidi ab Oratore nuncupantur, sed in tertia quoque Philippica Athenienſium fidelitatem cum illorum comparat inconſtantiâ: ὑμεῖς μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδένα πρεσβύτατε πώποτε τῶν φίλων· Θετταλοὶ δ' οὐδένα πώποθ' ὑπερεῖδον πω. *Vos, Athenienſes, nullius unquam amicorum proditione fœdati eſtis; Theſſali, omnium.* At unde iſtiuſmodi rumor manaverat? Nam ſi Alevadas Theſſalorum tum temporis Tyrannos in medium adducamus, qui Xerſem ad perdomandam Græciam ſunt adhortati; non hi ſolùm eo ſe ſcelere obſtrinxerunt, at Piſiſtratidæ quoque, aliique. Si fœdus ab iiſdem cum Xerſe ictum? Quot Græcorum, ut aliàs retulimus, eodem fœdere ſe copularunt? Si ſæpius mutatam illorum, modò uni, modò alteri adhærentium, voluntatem? Quæ græcarum gentium, ut pariter jamdiu annotavimus, hanc profectò fabulam non luſit? Cur igitur communi cum tot aliis detenti crimine peculiarem infamiæ notam adepti ſunt? Duo ſanè patrarunt, quibus præcipuum ab Athenienſibus odium, præcipuum ab omnibus dedecus injerunt. Alterum, cum repudiatâ ab ipſis Athenienſibus Perſarum Societate, magnificiſque præmiis, Theſſali in Atticam Duces Mardonio fuerunt, irâ in Athenas, cunctamque illam regionem flagranti; neque ejus gentis magnanimitate, qua commune Græciæ bonum privatis ſuis utilitatibus prætulerat, commoti ſunt; nec Thebanorum exemplis, qui quamvis Medorum amicitiam complexi fuerant, Mardonium tamen ab inferenda nobiliſſimæ Urbi vaſtitate deterrebant [c]. Quo facinore Theſſali, qui prius Athenienſium familiaritatem coluerant, communi omnium odio, atque execrationis flammâ deflagrarunt. Alterum, cum a. 4. O. 80. pugnantibus ad Tanagram in Bœotia formidabili prælio Athenienſibus, ac Lacedæmoniis, Theſſali, dum manus dubio Marte conſeruntur, ab Athenienſibus tranſeunt in Lacedæmoniorum partes, qua de re Thucidides audiendus eſt: [d] ἦλθον δὲ καὶ Θεσσαλῶν ἱππεῖς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικόν, οἳ μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. *Advenerunt Athenienſibus jure Societatis Theſſalorum Equites, qui dum pugna committitur, ſe ſe ad Lacedæmonios tranſtulerunt.* Hanc Theſſalorum perfidiam ſilentio præterit Diodorus, dum prælium deſcribit, ſed paulò poſt luculenter indicat. Inquit enim, Myronidam Athenienſium Ducem, debellatis Phocenſibus, acceptiſque obſidibus, in Theſſaliam progreſſum, ἐγκαλοῦντα ἐπὶ τῇ γενομένῃ προδοσίᾳ, *eos de factâ proditione accuſaſſe* [e].

c *Herod. lib. 9.*

d *Thucid. lib 2.*

e *Diod. lib. 11.*

20. Dum in iſta Demoſthenis verba mentis oculos intendo, video Theſſalorum morem, qui ſæpiùs inteſtinis Urbium, aut univerſæ provinciæ diſcordiis ſedandis, componendiſque, ſe ſe, ſuaſque res omnes claro cuipiam Viro, cui fiderent, adminiſtrandas committebant, ne partium alterutra dominaretur; felici aliquando, plerumque infelici eventu. Verùm ita ſunt mores hominum, ut Majorum inſtituta imitari ve-

velint. Res quidem bene ceſſit Pharſaliis, nobiliſſimis Theſſaliæ populis, qua de re Xenophontem [f] audiamus: μεδὸν δ' περὶ τούτων τὸν χρόνον ἡ ἐν Θετταλίας ἀρχὴ ἔτυγε πρὸς τὸ κοινὸν τῆς Λακεδαιμονίων Πολυδάμας Φαρσάλιος. Οὗτος δ' ἦν ἐν τῇ δόξῃ Θετταλίᾳ εὐδοκίμει, ἦν δὲ αὐτῷ ὁ τῇ πόλει οὕτως εὐδαίμων καλῶς τε, καὶ ἀγαθὸς εἶναι, ὥστε ἡ στασιάσασα οἱ Φαρσάλιοι, παρακαλέσαντε αὐτῷ μὲ ἀκρόπολιν, ἡ τὰς προσόδους ἐπίτρεψαι, λαμβάνοντα ὅσα ἐγέγραπτο ἐν τοῖς νόμοις, οἷς τε τὰ ἱερὰ ἀναλίσκειν, ἡ εἰς τἄλλα διοικεῖν. Κράτιστος μὲν τοι ἀπὸ τούτων τῆς χρημάτων τῶν τε ἄκρας φυλάττων διέσωσεν αὐτοῖς, ἡ τ' ἄλλα διορθῶν ἀπελογίζετο κατ' ἐνιαυτὸν &c. *Fortè per id temporis* (circa initia Bœotici belli) *ad Lacedæmoniorum Rempublicam venit Polydamas Pharſalius. Hic & apud reliquos Theſſalos honeſtâ famâ fruebatur, & in ſua Civitate adeò ornatus, ac bonus habebatur, ut diſſidentes inter ſe Pharſalii, apud ipſum arcem depoſuiſſent, commiſiſſentque publicos redditus adminiſtrandos; decreverant etiam, iis illum juxta leges uti in rem ſacram, alioſque ſumptus. Et ſanè hæc pecuniâ cuſtoditam arcem, Civibus conſervavit, & ſingulis annis rationem retulit adminiſtrationis ſuæ &c.* Benè quoque Theſſalis ceſſit, cum ſe ſe, ſuaſque res gubernandas tradiderunt Jaſoni Pheræo an. 2. O. 102., de quo ſic loquitur Diodorus: [g] Ἰάσων ὁ Φεραῖος, ἡγεμὼν χρημάτων τῆς Θετταλίας, ἣν δοκῶν ἐπιεικῶς ἄρχειν διὰ ὑποτεταγμένων ἐδολοφονήθη. *Jaſon Pheræus, quem Ducem ſibi Theſſali elegerant, ac moderatè imperio ſuo uti videbatur, dolo peremptus eſt.* At non bene ſibi eveniſſe putabant, quod vectigalia, & urbes aliquot Philippo credidiſſent, à quo cuncta hæc repetere cogitabant. His enarratis, nunc ipſa res admonet, ut ne Theſſaliam ſilentio prætereamus.

[f] *Xenoph. de reb. Græcor. lib. 6.*

[g] *Diod. lib. 15.*

Hæc igitur provincia prius variis nominibus, & ab Homero Pelaſgia nuncupata, Theſſalia demum dicta eſt à Theſſalo Æmonis filio, ut Straboni placet, vel Jaſonis, & Medeæ, ut Diodoro [h]. Mari alluitur ab Oriente; Macedoniam habet à Borea; ab Occidente, ac Meridie Epirum, & Phocidem. Eam tamen Herodotus [i], ut hinc dicto ſuo fidem adſtruat, montibus circumdat; ſcilicet ad Orientem Solem Pelio, & Oſſâ; ad Occidentem Pindo; ad Septemtrionem Olimpo; ad Meridiem Othri, cum tamen ex ea parte, qua Eubœam reſpicit, mare apertis campis contingat. Verùm enimverò, niſi undique montium jugis clauſiſſet, corruiſſet fabula, quam ex antiqua Theſſalorum memoriâ repetit, ſcilicet omnem quaquaverſum regionem illam Penei interfluentis aquis inundaſſe, ac Neptuni beneficio, terræmotu nimirum, ut Sapientes interpretabantur, Pelio monte ab Oſſa diviſo, aquas in mare labi potuiſſe, è ſtagnoque Theſſaliam emerſiſſe. Quod (ſi à Tempe, ut n. 16. fetulimus, minimâ ejuſdem Theſſaliæ parte ad omnem regionem, in qua & colles aliquot ſe extollunt, & ad mare non parum aperta eſt, transferatur) à vero longè alienum eſſe nemo inficiabitur, irridebitque Xerſis dictum, quo ſe illam poſſe, occluſis Penei faucibus, aquis obruere jactitabat. Narrat quidem Ariſtoteles Pyrrhæ, ac Deucalionis ætate tantam aquarum vim, pluviis collectam, ſeſeque extollente Bœbeide lacu, repente eam planam, ac plerumque depreſſam terram occupaſſe,

[h] *Strabo lib. 9. Diod. lib. 4.*

[i] *Herod. in Polym.*

pasſe, ut Incolarum plures abſumpſerit; reliquos in juga montium cum geminis illis aſcendiſſe, unde Poetæ reparati hominum generis fabulam acceperunt. Theſſalia diverſos populos habuit, unumquemque ſuis legibus, ſuiſque inſtitutis viventem. Lariſſæi, Pharſalii, Paraſii, Granonii, Piraſii, Gyrtonii, Pheræi à Thucidide recenſentur, qui, ſuos quique Imperatores ſequuti, ex vetuſta ſocietate in bello Peloponneſiaco auxiliatum Athenienſibus venerunt; gens armis idonea, quæque ſæpius finitimos Populos moleſtiis affecit, & facilè ad Græciæ principatum aſpirare potuiſſet, ſi minus inteſtinis diſcordiis laboraſſet; ſiquidem equitatu omnem ſimul Græciam ſuperavit, ut alibi referetur. Fuit etiam veneficiis infamis, Medeæ ſcientiâ, atque exemplo. Quamobrem apud græcos, latinoſque Poetas frequenter magicas artes Theſſalica Mulier exercet. Nunc regio non minus à veteri gloria, quàm à nomine deceſſit, atque *Janna* nuncupatur. 1 *Thucid. lib. 2.*

21. Non ſolùm ob veteres cauſas, quas num. 42. Orat. de Claſſibus enumeravimus, alieno erant animo Thebani ab Athenienſibus; at recepta jam vulnera exaſperabat Phocenſe bellum, in quo nunc ipſi Athenienſes arma contra eoſdem Thebanos geſtabant. Phocenſibus jure ſocietatis auxiliati. Proinde nil mirum, ſi Demoſthenes eos promptè, alacriterque ſe ſe contra Rempublicam cum Philippo conjuncturos affirmat.

22. Initium, & cauſam Phocenſis belli jamdudum deſcripſimus, exitum ſuo loco dicemus. Nunc ſatis fuerit indicare, ſæpius eam gentem Theſſalos, Bœotoſque concidiſſe, ſæpius invicem victam, ac demum hoc tempore adeo debilitatam, ut vix Athenienſium, aliorumque Sociorum viribus ſe ſuſtineret.

OLYNTHIACA SECUNDA.

IN ARGUMENTUM.

1. IN tantis Hiſtoriæ tenebris certum veritatis lumen inſpicere haud facile quidem eſt. Diu vexatos hoc tempore Olynthios novimus à Philippo, eoſque pluribus præliis perculſos, tandem in urbe concluſos tuendis mœnibus operam dediſſe ſuam. Novimus etiam poſtulatum, datumque periclitanti Urbi ab Athenienſibus auxilium, idque, ſi Philocoro credimus, tripartitò; iſtaque omnia paucis menſibus confecta; atque hoc temporis ſpatio ter Demoſthenem pro Olynthiis ad Populum oraſſe, ut num. 1. & 2. Olynthiacæ primæ profequuti dicendo ſumus. An verò ad inflammandos Civium animos, ut promiſſam non differrent opem, vel ut ipſis denuo auxiliarentur, vel alia quapiam de cauſa tres iſtas Conciones habitas fuiſſe, non ſatis percipi cogitando poteſt. Mihi tamen prior ſententia propiùs abeſſe à vero videtur, cum propter

a Libanii in argum. hujus Orat.

pter [a] Libanii id afferentis authoritatem, qualiscumque illa sit, non quidem nullius pretii; tum quia persuadere mihi nequeo, si semel collatum fuisset auxilium, ejus nullam à Demosthene mentionem fieri, cum rursus hac Oratione mittendum quæreret, ac non potius totum fuisse in novæ demostranda opis ferendæ necessitate. Accedit, quod isthæc Oratio multùm versatur in elevandis Philippi viribus, indicatque Athenienſium metum; quo metu, facilè opinor, eos deterritos ire suppetias retardasse, ut in argumento explicavimus.

1. Thessalorum, Thebanorumq; societate Philippus hoc tempore fruebatur, quorum Copiis ad profligandum Thessalicum bellum usus fuerat, ac Phocense nunc prosequebatur. Thebani manebant in fide, magnificis promissis illecti. Thessalis autem inferendæ iisdem servitutis suspicionem moverat, quare Pheras, ac Vectigalia ab ipso repetere decreverant, prohibebantque mœnibus Magnesiam communire, ut mox annotavimus. Itaque Orator non immerito afferit, Regem Sociorum viribus, Thessalorum nempe ingentibus, præstantissimisque, destitui.

IN ORATIONEM.

3. CUm Urbes dicit ab Athenienſibus amissas, ac modò pro derelicto habitas, Amphipolim intelligit., Pydnam, Potidæam, Methonem, totque alias in Thracia, quas jampridem à Philippo occupatas narravimus. Cum occasiones, ac bellorum Socios, Olynthios habet ob oculos, qui Oratori videntur deseri, si non promptè, valideque subsidiis magnis eos fulciat Respublica.

4. Olynthiorum societas, cum tanti esset momenti ad Thraciæ, Macedoniæque res moderandas, vehementer à Philippo, atque Athenienſibus expetebatur, ut jam retulimus. Quod quamvis ita se haberet, exponit hoc loco Demosthenes (quod eo tacente ignoraretur) eosdem Olynthios non solùm præponere Athenienses Philippo voluisse, sed ultro missâ Legatione ipsorum sibi familiaritatem conciliandam curasse. Nec minus certiores nos facit, eosdem Athenienses Macedonis calliditate deceptos eam repudiasse. At qua calliditate deceptos? Geminâ videlicet promissione, cum restituendæ Amphipolis, qua de re plura loquuti sumus num. 35. Orationis 1. contra Philippum, tum servandæ arcanæ illius conditionis, de qua olim occultè inter se convenerant, & quæ jam cœperat in vulgus spargi (sic enim hujusmodi verba intelligenda esse putavimus in Notis Criticis, atque ita ab alio doctissimo Viro intellecta fuisse vidi). At maximæ difficultatis est, quænam occulta ista conventio fuerit, enucleare. Wolfio hæret aqua. Est qui reputet, Regem post captam Amphipolim submissâ voce Athenienſibus dixisse, modò se illam non reddere, ne initæ cum ipsis amicitiæ suspicionem moveat, præcipuè Thracibus; mox tamen restituturum. At bonâ veniâ, quid est, quod Urbem illam palàm promittere non reformidaverit, metu tradere detineatur? Aut quî timeat existima-

ſtimari Athenienſium amicus, quos hoc ipſo expugnatæ Amphipolis tempore ſummis injuriis afficiebat, ereptâ iis Pydnâ, Potideâ, Methone? Aut qui denique bene apud Thraces audire velit, quos jam tum ſecum ipſe decreverat armis conterere, ac labefactare? Quæ igitur noſtra erit opinio? Puto quidem me non longè à veritate aberrare, ſi cenſeam, ea occultè Philippum Athenienſibus promiſiſſe ann. 2. Ol. 105., cum ad confirmandam [b] cum ipſis pacem Legatos Athenas miſit, quæ deinceps Reipublicæ Legatis a. 2. O. 108. ſe factûrum confirmavit; Theſpias nimirum, Plateaſque inſtauraturum, oppreſſurumque Thebanos [c]; quibus promiſſis eos tunc denuo decepit, ut ſuo loco dicemus. Id ſanè ſuadet & harum rerum utilitas, qua ſolùm retineri Athenienſes poterant ab ineundo cum Olynthiis fœdere (nihil enim magis optabant, quàm ejuſmodi rerum compotes fieri, ut ſæpe ſæpius Orator admonet); & arcani neceſſitas, quod in iis promiſſis debuit intercedere; & eorumdem promiſſorum confirmatio in altera enarrata Legatione. Verùm, dicet aliquis, nemo credet Philippum iterum fucum facere voluiſſe iiſdem pollicitationibus, quas antea dolo malo non ſolverat. At nemo pariter hac difficultate deterrebitur, ſi diligenter animadvertat, hoc poſteriori tempore Legationem Athenienſes miſiſſe, ut pacem à Rege obtinerent, de cujus conditionibus cum conveniſſent, quicquid hiſce regiæ liberalitatis accederet, expendendum non erat. Deinde ſi fides haberi non debuiſſet; haud minus iſtis, quàm cæteris quibuſcumque pollicitationibus haberi debuiſſet. Rem dubiam proponimus, nec aliter in tanto veterum monumentorum ſilentio fieri poteſt.

b *Diod. lib. 16.*

c *Demoſth. Orat. de fal. Legat. & alibi.*

5. Philippo non ſatis fuit, fraude Athenienſes ab Olynthiorum fœdere dimovere, ſed illicò ſeſe cum iſtis conjunxit, tradità Pydnâ, promiſsâque Potideâ, ut num. 5. enarravimus ſuperioris Orationis, & alibi. Profectò qui rem ita gerunt, Stoicos non audiunt, honeſtatem utilitati præferentes.

6. Lycophron Pheræorum Tyrannus, de quo ſuo loco verba fecimus, cum par non eſſet Theſſalorum, ac Philippi viribus ſuſtinendis, cum Phocenſibus fœdere ſe coniunxit, ab ipſis libenter exceptus, cum ejus pariter auxilio ad repellendos Thebanorum impetus indigerent. Tyrannus magnis fœderatorum Copiis Onomarco Duce ſublevatus eſt, quare ii prius conterendi erant, ſi quis Theſſalos vellet in libertatem vindicare. Hanc ferre belli molem Philippus recepit; ter acie conflixit, bis victus, tertiò eâ felicitate, ut Phocenſes omnino everterit, omnemque proinde ſpem Lycophroni ademerit Imperii retinendi [d]. Huc igitur collimant Demoſthenis verba, quæ nunc expendimus. Quod verò ait de promiſſione Theſſalis factâ concedendæ Magneſiæ, non parvam habet difficultatem. Ea ſiquidem nobilis Theſſaliæ pars nequaquam Macedonum erat, cum Philippus ad Regnum pervenit. Quis enim credat potentiſſimam gentem, quæ Macedoniam dicto ſuo audientem habuerat, tuliſſe unquam, ut provinciæ pars eo tempore in eorumdem Macedonum eſſet poteſtate, quo iſti afflicti, ac debiles, pedibus Finitimorum omnium

d *An. 4. O. 106. Diod. lib. 16.*

protererentur? Eam quidem Philippus obtinuit, postquam Pheras, ejectis Tyrannis accepit, ut nu. 16. superioris Orationis non levibus ducti conjecturis existimavimus. Verùm tunc jam Thessalos hujusmodi promisso, cujus Orator meminit, sibi devinxerat; suscepit enim cum Phocensibus bellum, antequam illius regionis potiretur. Quæ cum ita se habeant, puto Regem hanc suam promissionem eò retulisse, ut in se reciperet, Tyrannos è Thessalia eversurum, ex eorumque manibus Magnesiam erepturum, daturumque Thessalis, ad quos pertinebat. Facit pro hac sententia verbum παραδώσειν, quod usurpat Demosthenes, cujus significatio est *tradere*, non *restituere*. Cæterum non solùm ille sibi Thessalos conciliavit memoratis promissionibus, sed, quod magis expetebant, depulsis Tyrannis, ut non semel jam diximus. Tanta verò fuit hujus inter eos conciliatæ familiaritatis apud Græcos admiratio, ut de illa sic Isocrates [e] scribat: Οὐ θετταλοὺς, ἢ τοὺς πρότερον ἐπάρξαντας Μακεδονίας, ὅτως οἰκείως πρὸς αὐτὸν διακεῖσθαι πεποίηκεν, ὡς ἑκάστους αὐτῶν μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύειν, ἢ τοῖς συμπολιτευομένοις; *Nonne Thessalos, qui prius Macedoniæ imperaverant, sibi adeo familiares reddidit, ut ipsorum singuli ei magis fiderent, quàm iis, quibuscum Rempublicam administrabant?*

[e] Isocr. cont. Philip.

7. Nemo ex hoc loco reputet, Philippum Thessaliam in suam ditionem redegisse. Id enim nequaquam accidit. Sed partim suæ potentiæ metu, partim collatis beneficiis, partim Pherarum, Magnesiæ, Pagasarumque usurpatione injecto provinciæ fræno, eam gentem dicto suo audientem habuit, suæque addictam voluntati. Enimvero Potentiorum patrocinium, si præsertim finitimi sint, & desiderio imperandi teneantur, prope abest à dominatu. Siquidem ipsorum est πειθαναγκη, quæ vix ab imperio differt. Huc igitur servitutis vox referri debet, qua nunc Demosthenes utitur.

8. Thessalia, ut diximus num. 20. Olynthiacæ primæ, in multos populos, quos pariter enumeravimus, dividebatur, singulos suis legibus, suisque institutis Rempublicam administrantes. Hi erant, ut agendi fine, ita & consiliis diversi; proinde ipsorum alios, missâ Legatione, ad agendum; alios ad mutandam de Athenienſibus sententiam incitari monet Orator, ut omnes contra Philippum conspirent. Qui verò hunc locum intelligit de Alevadarum, ac Tyranni Lycophronis partibus, de quibus jamdudum mentionem fecimus, errare mihi profectò videtur. Nam huic Pherarum oppressori nemo nisi vi, aut metu adactus favebat; & ipse jampridem è Thessalia decesserat exul, ac profugus.

9. De Pagasis à Macedone occupatis, quo tempore, quibus artibus, quave occasione abundè loquuti sumus num. 77. Oratione 1. contra Philippum.

10. De Magnesia pariter, iisque omnibus, quæ ad ejus à Macedone usurpationem pertinent, plurima fecimus verba num. 16. superioris Orationis, quò benevolum Lectorem remittimus, ne, quod est in proverbio, actum agamus. Attamen nobis adhuc non licet, ex hoc loco pedem referre; gravis enim sese explicanda offert difficultas. Diximus

num. 20.

num. 20. laudatæ primæ in Philippum Concionis, Theſſalos hujus Regis beneficio devinctos, quòd à Tyrannis provinciam liberaverat, perpetuâ illum benevolentiâ, ejuſque filium Alexandrum fuiſſe proſequutos. Id autem quo pacto congruit cum hoc Demoſthenis dicto, unde inimica hujus gentis in Philippum voluntas oſtenditur? Statuerant enim ab ipſo Pagaſas, Magneſiam, ac Vectigalia repetere. Eſt qui dicit, Poliænum Theſſalorum animos contra Regem ſolicitaſſe, plurimoſque ab illo abduxiſſe. Commodùm hinc aſſignat Partium uni benevolentiam, alteri cum ipſo Rege inimicitias, atque ita ſe conciliaſſe arbitratur Demoſthenem cum Diodoro, quorum alter infenſos Philippo Theſſalos, alter benevolos refert. Verùm ad expediendam difficultatem id nihil proficere mihi videtur. Diodorus enim, ut mox recenſuimus, univerſam eam gentem Regi fidam, Demoſthenes univerſam pariter infidam nuncupat. Quam igitur aperiemus viam rei componendæ? Hanc equidem, quam dicere inſtituo, idoneam puto. Theſſalos expulſis Tyrannis ſibi Philippus demeruerat; irritaverat deinde, in ſuam poteſtatem redactis Pheris, Pagaſis, Magneſiâ, Vectigalibus; aut ſaltem, cum id oraſſent, non reſtitutis. Cur non putandum, ipſis denique obſequutum, iterum ſibi devinxiſſe? Alexander, ſi Diodorum *f* audiamus, ſtatim à Patris obitu πρώτως Θετταλὸς ὑπομνήσας τῆς ἀρχαίας ἀρ' Ἡρακλέους συγγενείας, καὶ λόγοις φιλανθρώποις, ἔτι δὲ μεγάλαις ἐπαγγελίαις μετεωρίσας ἔπεισε τὴν παροιμιαζόμενον ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος αὐτῷ συγχωρῆσαι, κοινὸν τῆς Θετταλίας δόγματι &c. Τοῖς δ' Ἀμβρακιώταις διαφερόντως ὁμιλήσας, καὶ φιλανθρώπως ὁμιλήσας, ἔπεισεν αὐτὸς βραχὺ προελκυφέναι τὴν μέλλουσαν ὑπ' αὐτὸ διδόσθαι μετὰ προθυμίας αὐτονομίαν, *primùm Theſſalis, in eorum memoriam revocatâ veteri ſuâ cum illis ab Hercule cognatione, humaniſſimis verbis, magnificentiſſimiſque promiſſis perſuaſit, ut communi Theſſaliæ decreto, totius Græciæ Imperatoris munus, quod Patri dederant, ſibi concederent &c. Ambraciotas quoque ſuâ, & Legatorum voce lucratus eſt, ſuadendo, libertatem, in quam paulò ante illi ſe aſſeruerant, ſe cum animi alacritate daturum ſtatuiſſe.* Quod ſi tum temporis fuiſſent in Macedonum poteſtate Pheræ, aliaque nuper expreſſa, quis credat aut Alexandrum, cum tam vehementer, tantiſque officiis optaret inire à Theſſalis gratiam, iis illa, ut Ambraciotis ſuam libertatem, non obtuliſſe? aut ab iiſdem Theſſalis non fuiſſe poſtulata, cum avidiùs appeterent? & ſi reddere detreſtaſſet, cur ipſos pariter ſuam Regi benevolentiam, quæſitumque decretum non denegaſſe? Igitur par eſt reputare, illa pridem in hujus gentis ditionem rediiſſe, atque hinc vice ſuâ novum in Philippum, atque Alexandrum ejuſdem gentis amorem dimanaſſe.

f Diod. lib. 17.

11. Antequam huic loco illuſtrando navemus qualemcumque operam noſtram, admonere lubet, apertam eſſe horum verborum ſententiam, Macedones videlicet aliquid potuiſſe, Athenienſibus conjunctos, adverſus Olynthios; & Olynthiis, adverſus Potidæam. Sic enim habent: Ὅλως γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις, καὶ ἀρχὴ ἐν τοῖς προσθήκης μέρει ἔσι τις ὑμῖν· ὥσθ' ὑπῆρξέ ποθ' ὑμῖν ἐναντίον πρὸς Ὀλυνθίους. Πάλιν αὖ πρὸς Ποτίδαιαν Ὀλυνθίοις ἐφά-

ἐφαίνετο τότε δυναμικώτερον. *Omnino Macedonum vis, atque Imperium, si pa*
sit, & additamentum, atque alteri accedat, aliquid est non parvum
veluti aliquando fuit vobis, Duce Timotheo, contra Olynthios; rursi
Olynthiis contra Potidæam utraque ipsorum potentia patuit quidpiam
posse. Id enim ad verbum significat locus iste. At contra apertam non
esse Historiam, quæ iisdem verbis exprimitur. Tacent enim Græcorum
Annales, Timothei auspiciis Olynthum ab Athenienſibus captum; &
sanè facinus adeò illuſtre, quantum fuiſſet, potentiſſimam Civitatem
in deditionem accipere, reticendum non erat. Attamen id eveniſſe ne
gari nequit, cum quod de profligatis ſolùm à Timotheo Olynthiis De
moſthenes habet, ad ipſos armis perdomitos palam referat Cornelius Ne
pos in Vita ejuſdem Imperatoris: *Multa hujus sunt*, inquiens, *præclara facta, sed hæc maximè illustria; Olynthios, & Byzantios bello subegit*. Quærendum igitur, quo tempore, quave occaſione potuerit id
perfici, ne Veterum monumenta diſſidiis inter ſe proſcindantur. Ad quod
inveniendum idoneam ſternemus viam, ſi huic inveſtigationi quæſtionem
temporis coniungamus, quo tunc Macedonum Reges cum Athenienſibus
amicitiam geſſere. Timotheus igitur bis in Thraciam cum Reipublicæ Co-
piis proſectus eſt. Semel a. 3. O. 101., cum regnabat Amyntas in Macedo-
nia. Iterum a. 1. O. 104., cum eidem Regno Perdiccas moderabatur *g*.

g Hæc omnia Diod. lib. 15.

Hac alterâ vice nihil hujuſmodi factum eſt, ſiquidem tantùm abeſt, ut
Timotheus ſe ſe cum Perdicca adverſus Olynthios conſociaverit, quin
iſte quinque, quibus Regno præfuit, annis ab an. 4. O. 103. ad an. 1.
O. 105. perpetuas habuit cum Athenienſibus inimicitias, ut Æſchines *h*
refert ſe Philippo dixiſſe: Καὶ πάλιν ὡς Περδίκκας εἰς τὴν ἀρχὴν κατασὰς, ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως ἐπολέμησε τῇ πόλει, τῷ τῶν ὑμετέρων, τῶν ὑπημένων ὅρκων, φιλανθρωπίαν λέγων, ἀνεξίκακον, ὅτι κρατοῦντες τῷ πολέμῳ Περδίκκαν, Καλλισθένης Αθηναίων ἡγεμένος, ἀνοχὰς ἔφοις αὐτὸν ἐποιήσατο, ἀεὶ τινος φροσδοκῶντες ὄφλ δίκαιόν τι ὑξεῖσθαι. Καὶ τῶν διαβολῶν τούτων ἐπιτρόπων διαλῦσαι διδάσκων, ὅτι Καλλισθένην ὁ Δῆμος ἀπέκτεινεν, ὡ διὰ τὰς φροὶς Περδίκκαν ἀνοχὰς, ἀλλὰ δι' ἑτέρας αἰτίας. Καὶ πάλιν ὑπὲρ ὅκων κατ' αὐτὸ λέγειν, φιλίππῳ ἐπιτιμῶν, ὅτι τῶν ἐκδόχων ἐποιήσατο φροὶς τῶν πόλιν τῷ πολέμῳ &c. *Atque iterum, ut Perdiccas Regnum consequutus, bellum pro Amphipoli cum Republica susceperit; commemoratâque vestrâ, quamvis iniuriis affecti fuissetis, humanitate, narrabam vos bello victores, Duce Callistene, inducias cum Perdicca fecisse, semper expectantes, nonnihil vestri juris compotes fieri. Conabar quoque eam dissipare calumniam, qua Populus Callistenem occidisse ferebatur ob factas cum Perdicca inuducias, non ob aliam qualemcumque causam. Nec rursus verebar præsentem Philippum insimulare, ac reprehendere, quod in gerendo contra Rempublicam bello fratri succeſſiſſet.* Quod cum ita ſe habeat, ad
primam in Thraciam Timothei expeditionem cogitationem adducamus
neceſſe eſt. At duplex obſtat difficultas. Prima in eo verſatur, quod
cum ann. 1. O. 100. Lacedæmonii ab ipſo Amynta evocati, communi
cum eo ſententiâ, copulatiſque viribus poſt diuturnum bellum, ut dixi-
mus num. 3. poſtremæ Orationis, Olynthum ſubegerint; Nunc adver-

h Æſch. Oras. de falſ. Legat.

ſus

fus eosdem Lacedæmonios secum societate coniunctos Regem Atheniensibus reconciliatum eamdem Urbem invadere, non facilè credi possit. Deinde videtur à veritate non parum abesse, Timotheum potuisse hoc ann. 3. Ol. 101. tantam ac tam potentem Civitatem reddere sibi obnoxiam, cum fas ei non fuerit longo tempore in Thracia commorari; quippe priusquam ferret Corcyræis auxilium, quo nomine Athenienses eum Classi præfecerant, privato solùm consilio in Thraciam excursionem fecerit. Sic enim rem narrat Diodorus [l] Ἀθηναῖοι δὲ καὶ πάλαι μὲν ἀπεστάλκεισαν Τιμόθεον τὸν Κόνωνος ἐπὶ βοήθειαν τοῖς Κερκυραίοις μετὰ νεῶν ἑξήκοντα. Οὗτος δὲ πρὸ τῆς συμμαχίας ταύτης πλεύσας ἐπὶ Θράκης, καὶ πολλὰς πόλεις ἐπὶ συμμαχίαν προσκαλεσάμενος, προσέθηκε τριάκοντα τριήρεις. *Athenienses verò Timotheum rursus miserunt Corcyræis auxiliatum cum navibus sexaginta. At ille priusquam Sociis hisce opitularetur in Thraciam navigavit, multasque ibi Urbes in Reipublicæ societatem adduxit, triremes triginta Classi addidit.* Verùm est, quo hujusmodi difficultatibus possimus satisfacere. Nam primùm, retulimus memorato numero tertio, Amyntam diu ab Olynthiis omni injuriarum genere lacessitum, Lacedæmonios in belli partem vocasse, ut in ejus manus eam traderent Civitatem, quam illi Macedonicis quoque armis domitam sibi dumtaxat asserverunt. Hinc nemo, arbitror, pernegabit, hac Regem commotum injuriâ, Lacedæmoniorum societatem deseruisse, atque inito cum Athenienses fœdere, qui quidem Græcos omnes contra ipsos Lacedæmonios solicitabant, curasse, ut Olynthus in eorum concederet potestatem. Neque id affero sine gravi, luculentissimoque testimonio. Æschines [l] enim Philippo affirmat, Amyntam summâ Athenienses coniunctum familiaritate è vivis cessisse: Φῶτον μὲ γὰρ φῄς αὐτὸν διεξελθεῖν τὼι πατρικὼι εὐνοίαι, καὶ τὰς εὐεργεσίας, ἃς ὑμεῖς ὑπῆρξατε Ἀμύντᾳ τῷ Φιλίππου πατρὶ, οὐδὲν παραλείπων, ἀλλ' ἐρεξῆς ἅπαντα ὑπομιμνήσκων &c. Ἀφικομένης δ' εἰς τοὺς τότους Ἰφικράτους μετ' ὀλίγων τὸ πρῶτον νεῶν, ἔτι καταστοχῆ μᾶλλον ἢ πραγμάτων, ἢ πολιορκίᾳ τῆς πόλεως, ἐνταῦθ', ἔφη ἐγὼ, μετετέμψατο αὐτὸν Εὐρυδίκη ἡ μήτηρ ἥ σὴ, καὶ ὡς γε σὺ λέγουσιν οἱ παρόντες πάντες, Περδίκκαν μὲ τὸν ἀδελφὸν τὸν σὸν κατασήσασα εἰς τὰς χεῖρας τὰς Ἰφικράτους, σὲ δ' εἰς τὰ γόνατα τὰ ἐκείνου θεῖσα παιδίον ὄντα, ἔστε, ὅτι Ἀμύντας πατὴρ ἦν παίδων τούτων, ὅτ' ἔζη, ὧν ἐποιήσατο σὲ, τῇ δ' Ἀθηναίων πόλει σύλλογος ἐχρήσατο. Ὥστε συμβαίνει σοι τὸ ἰδίᾳ μὲν παιδίων τούτων γεγενῆσθαι ἀδελφῷ, καὶ δημοσίᾳ φίλοι ἡμῖν εἶναι. *Cum in ea loca perveniſſet Iphicrates cum paucis primùm navibus ſpeculandi potiùs, quàm obſidendæ Urbis, (Amphipoleos) causâ; illinc, dicebam ego, ipſum accerſitum miſit Eurydices Mater tua, tuumque fratrem Perdiccam, ut ajunt qui præſentes erant, Iphicrati in manus dedit, te verò ſuper ejus genua collocavit infantem adhuc, ac dixit: Amyntas Puerorum iſtorum pater, dum viveret, te veluti filium complexus eſt, atque Athenienſium uſus eſt familiaritate; ſit igitur, ut privatim cum puerulis hiſce fraternæ cognationis vinculo coniunctus ſis, & publicè nobiſcum amicitiæ.* Altera verò difficultas minus habet salebrarum. Nam facilè inducor, ut credam, Timotheum non parvam in Thracia moram feciſſe, ac Diodorum [m] audio dicentem: Τότε δὲ κατυστερῶς τῆς πρὸ Κερκυραίων συμμαχίας, τὸ μὲ φῶ-

[l] *Diod. l. 15*

[l] *Æſch. Orat de falſa Legat.*

[m] *Diod. ut ſupra.*

πρωτον ἀπέβαλε τὴν στρατηγίαν, τῶ Διΐμη χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διατεθέντος. *Tum autem ob seriùs latam Corcyræis opem* Iphicrates *in ordinem redactus est, cum hanc tarditatem ægrè Populus pertulisset.* Non tamen puto, Timotheum Olynthum vallo cinxisse, siquidem diuturnioris temporis fuisset hoc pacto fortissimam Civitatem domare, sed Macedonum ope ejus fines ingressum, Civium audaciam fregisse, atque in Athenienſium partes metu vastitatis adegisse. Non me fugit, esse, qui hæc Demosthenis verba, quibus declarandis vacamus, in istiusmodi sensum detorqueat; nimirum Macedonum arma nonnullius momenti esse, aliis conjuncta, ut accidit, cum Athenienſibus consociata Potidæam subegerunt, quod etiam evenisse ait, Amyntâ Rege. At pace doctissimi Viri id longè distat ab Oratoris verbis, quæ satis per se ipsa patent; nec ratio temporis congruit. Quippe Timotheus Potidæam in potestatem recepit an. 1. O. 104. ἅμα ὃ τύπῳ στρατηγήσας, Τιμόθεος ὁ Ἀθηναίων στρατηγὸς, ἔχων δύναμιν πεζικὴν τε, καὶ ναυτικὴν, Τορώνην μὲν, καὶ Ποτίδαιαν πολιορκήσας ἕλε. *Quæ dum ita geruntur, Timotheus Athenienſium Imperator, pedestribus, maritimisque viribus instructus, Toronem, Potidæamque obsedit, in ditionemque* n *Diod. l. 15* *recepit*; ut Diodorus nos monet [n]. Amyntas autem hoc tempore fato cesserat. Obiit enim a. 3. O. 102.

12. De Potidæa satis, superque loquuti sumus nu. 14. Orat. 1. contra Philippum, ubi qua ratione, quove tempore à Philippo capta fuerit, annotavimus. Ad ejus Urbis fortunam, quam illic expendimus, id solùm addimus, quod in fine superioris numeri recensuimus, ac tunc silentio à nobis præteritum est.

13. Non semel Thessalorum Tyrannos Lycophronem, ac Pitholaum, Philippi auxilio depulsos, dicendo peragravi, præsertim num. 15. superioris Olynthiacæ. Nunc solùm addo, non sine magnis laboribus negotium istud confectum fuisse, hinc Macedone Thessalos, illinc Phocenſibus Tyrannos magno exercitu erigentibus. Ultimo enim prælio, de quo loquutus sum num. 2. Orat. 1. contra Philippum, quo prælio debellatum est, fuerunt in acie viginti Phocenſium peditum millia, quingentique Equites; Thessalorum totidem peditatus, Equitum tria pariter o *Diod. l. 16.* millia [o]. Quamobrem non immeritò Demosthenes dicit, hujusmodi Copiis Macedonicas additamento solùm fuisse.

14. Puto Pezeteros non qualescumque milites fuisse, qui pedibus merent; præsertim hoc loco, ubi peculiari quadam nominis, atque honoris significatione eos Orator distinguit ab Exterorum, omnique aliorum militum globo. Idcirco vocem græcam retinui. Latinè sonat *commilitones*, ut Harpocration, Suidas, Anaximenes in lib. 1. Philippicorum. Erat, opinor, selectorum bellatorum cohors, ab Imperatore ob fidem, virtutemque majori habita in pretio. Cujus rei vadem affero Eu- p *Eustath. ad Iliad. Δ.* stathium [p]: οἱ Πεζέτεροι, scribit, τάγμα ἦν αὐτοῦ στρατιωτικὸν, ὧν ἡ χρεία διάφορος. Οἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἱππεῦσι ἐγράφοντο κατὰ τοὺς παλαιοὺς στρατιῶται ὄντες τῶν μὲν ἵππον πέζαν ὠπλισμένοι, τῶν δὲ ἑτέραν γυμνοί. Ἄλλοι δὲ τῶν παραλήγουσαν διὰ διῤῥόγγου ἔχουσιν, ὡς ἐν πεζοῖς ἑταῖροι ὄντες τῷ ἄρχοντι, διὰ τὸ ἐν μάχῃ ἀπόλεκτον

κατ'

κατ' ἀδρίαν, ὁποίων φασὶ, καὶ Δημοσθένης μέμνηται ἐν Φιλιππικοῖς. Ἡ μὲν τοι ἀναλογία γράφει τῷ προπαραλήγοντι, καὶ διὰ διφθόγγου τῷ λόγῳ τῷ προσάπτοντος, καὶ ἀδρίαν ὁμοίων. *Pezeteri Ordo & ipsi sunt militaris, quorum scribendorum forma diversa est. Tribus tenuibus è juxta Veteres conscribuntur, veluti sint milites altero armati pede, altero nudi. Qui diphthongum habent in penultima, sunt veluti Pedites Imperatori Socii propter eximiam virtutem in prælio, quorum Demosthenes, inquiunt, meminit in Philippicis. Attamen proportio diphthongum ponit in antepenultima, ed ratione, qua in proſatetos, ac similibus.* Eadem ferè habet Ulpianus [q].

[q] *Ulpian in Enarrat. hujus Orat.*

15. Philippus maximas virtutes maximis vitiis inquinavit; ſed uſitato plerumque Regum more, multos habuit virtutum ſuarum laudatores, quorum vocibus ad eas confovendas incitaretur; nullos vitiorum objurgatores, qui medicinam medendis exhiberent. Ut cuncta paucis complectar, Vir belli, & pacis artibus clariſſimus, at nimiùm ludis, vino, conviviis, vitæque deditus intemperantiæ. Quicquid Orator in illum nunc jacit, non utique maledicta, ſed veræ ſunt accuſationes. Hominibus vini, ſtupri, ſcelerum plenis, non corpori, non ſuæ parcentibus ætati familiaribus utebatur, qui vel octingenti numero, pluſquam decem bellatorum millium ſtipendia vorabant. Turpe quidem eſt horum meminiſſe; ſed turpius foret, quæ agebant in memoriam hominum revocare. Eaſatè proſequitur Theopompus apud Athenæum [r], ubi iiſdem, quibus à Demoſthene coloribus Philippus depingitur. At ſub exitum vitæ mores mutaſſe, ac ſe ſe ad meliorem frugem recepiſſe Diodorus eſt auctor, cujus verba operæ pretium eſt audire, ut ſaltem ex hac parte maximi Regis fama bene apud homines audiat. Cum igitur ann. 3. Ol. 110. Athenienſes, Bœotoſque ingenti prælio apud Chæroneam profligaſſet, extremamque plagam univerſæ Græciæ intuliſſet, intemperantiùs ludis, epulis, turpiſſimiſque ſodalibus ſe dedit, è quibus feliciter emerſiſſe narrat his verbis Author Sicilienſis [s]: λέγουσι δέ τινες ὅτι τὸ παρὰ τὸν πότον πολλὰ ἐμφρονέστερον ἄκρατον, καὶ μετὰ τῶν φίλων τὸν ἐπὶνικιον ἄγων κῶμον, διὰ μέσων τῶν αἰχμαλώτων ἐβάδιζεν, ὑβρίζων διὰ λόγων τὰς τῶν ἀλλήλων δυσυχίας. Δημάδην δὲ τὸν ῥήτορα, καὶ ἐκεῖνον τῶν καιρῶν ἐν οἷς αἰχμαλώτους ὄντα, χρήσασθαι παῤῥησίᾳ, καὶ λόγον ἀπαθέχεσθαι δυσωπούμενον ἀτελείας τῷ τῶν Βασιλέως αἰσχίστων. Φασὶ γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν· Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοὶ περιθείσης φρόνημα Ἀγαμέμνονος, αὐτὸς οὐκ αἰχμὴν φράττων ἔργα Θερσίτου; Τὸν δὲ Φίλιππον, τῇ τῆς ἐπιπλήξεως εὐσοχίᾳ καταθέντα, τοῦτο μεταβαλεῖν τῷ ὅλῳ διάθεσιν, ὥστε τοὺς μὲν στρατηγοὺς ἀποῤῥῆναι, τὰ δὲ συμπόσια κατὰ τὸν κῶμον σύμβολα τῆς ὕβρεως ἀποτρίψασθαι, τὸν δ' ἄνδρα τὸν χρησάμενον τῇ παῤῥησίᾳ θαυμάσαι, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντα. ὡρὸς ἑαυτὸν ἀναλαβεῖν ἐντίμως. *Sunt qui dicunt, cum Philippus vino largiter epoto perluſtraret in ſervitutem redactos, celebratoque cum amicis ob partam victoriam laſcivo convivio, per medios ſervos incederet, contumelioſèque exprobraret miſeris ipſorum infelicitatem, Oratorem Demadem, tunc inter ſervos degentem, dicendi libertate uſum, breviter ea Regi reſpondiſſe, quæ poſſent ejus refrænare petulantiam. Sic enim dixiſſe ferunt: O Rex, Tibi Fortuna perſonam impoſuit Agamemnonis; Te verò non pudet, Terſitem.*

[r] *Athen. Cæne Sap. lib. 4. 6. 10.*

[s] *Diod. l. 16*

ſitem agere? Ipſum autem eâ increpationis dexteritate commotum ita prorſus mores immutaſſe, ut coronas è capite abjecerit; adjuncta conviviis petulantiæ Inſignia depulerit; eumque Virum, qui liberum ſermonem adhibuerat, ſolutum ſervitutis vinculis, in admiratione, atque honore apud ſe retinuiſſe.

16. Calliam iſtum, hiſtrionem, artiſque muſicæ peritum, non alium exiſtimo ab illo, cujus his verbis meminit Suidas: Κάλλιας Ἀθηναῖος, κωμικὸς, ὡὸς Λυσιμάχῳ, ὃς ἐπεκλήθη Σχοινίων, διὰ τὸ χρονιτελέκη ὄντα παῖδα. Οὗ δράματα, Αἰγύπτιος, Ἀταλάντη, Κύκλωπες, Πεδῆται, Βάτραχοι, Σκολάζοντες. *Callias Athenienſis, comicus, Lyſimachi filius, qui Schœnion dictus eſt, quod patrem habuerit, ex junco funes plectentem. Ejus Comediæ ſunt, Ægyptius, Atalanta, Cyclopes, Vincti, Ranæ, Otioſi.* Huic enim congruit, quicquid acerbo animo de ſuo Callia dicit Demoſthenes. Remanent adhuc iſtarum Comediarum pauci verſus, nec inficeti, ut Cyclopum in Polluce [t], atque Athenæo [u]; Vinctorum in iiſdem, Diogene, Laertio [x], & Scholiaſte Ariſtophanis [y]; Atalantæ in Zanobio [z].

t Pollux Onomaſt lib. 7 c. 26.
u Athen. Can. Sap. l. 4. & 7.
x Diog. Laert. in Socr. l. 2.
y Schol. in Avibus.
z Zanob. Cen. 4 Prov. 67.

17. Denuo exagitandam ſibi proponit Athenienſium incuriam, qua Methoni, Pydnæ, Potidææ, aliiſque Thraciæ urbibus ſuppetias tulerant. Philippi in iis capiendis celeritatem, illorumque ſocordiam, dum longiùs, quàm par eſſet, deliberant, oſtendi, ubi de hujuſmodi locis aliquid à me dictum eſt. Quàm ſæpe ubicumque terrarum illud accidit: *Dum Romæ conſulitur, Saguntum expugnatur.*

18. Nullo negotio locus iſte Demoſthenis explicatur, ſi Diodorum Ducem ſequamur. Narrat enim, Thebanos à Lacedæmoniis oppreſſos, Cadmeam recuperaſſe, impetratâ ab Athenienſibus ope; ac depulſiſſe oppreſſores ſuos. Deinde Legatos quaqua verſum ab iiſdem Athenienſibus miſſos, qui græcas Urbes ad excutiendum Lacedæmoniorum jugum adhortarentur, plures conſilium accepiſſe, quas inter Chium, Rhodum, Byzantium, Mitilenem; conſtitutoque Athenis communi Conventu, ſic inter ſe conveniſſe: πόλιν δ' ἐπίσης τὴν μεγάλην, καὶ μικρὰν μιᾶς ἧττον κυρίαν εἶναι. Πάσας δ' ὑπάρχειν αὐτονόμους, ἡγεμόσι χρωμένας Ἀθηναίοις, *Urbes omnes, magnas æquè, ac parvas, unius unamquamlibet ferendi ſuffragii compotem eſſe. Cunctas pariter ſuis legibus vivere, ſed in re gerenda Præfectis uti Athenienſibus* [a]. Quid hac agendi magnanimitate illuſtrius excogitari poteſt? Pro græcarum gentium libertate arma expediſſe, nequaquam veritos, quæ tunc maximè vigebat, Lacedæmoniorum potentiam. Idem quoque ſentit Ulpianus [b] cujus iſta ſunt verba: Τὸν πόλεμον λέγει τὸν ὑπὲρ τῆς Θηβαίων, ὅτι Λακεδαιμόνιοι τὴν Καδμείαν κατέλαβον. Ἐν γὰρ τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ ὁρῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς Ἑλλήνας ἀδικημένας ὑπὸ τῆς Ἀθηναίων, ὑπέσχοντο αὐτοῖς ἐλευθερίας, εἰ μεταστᾶεν μετ' αὐτὸς, καὶ τότῳ τῷ λόγῳ ὑδωκήσαν αὐτὸς ἀποστῆναι. Ὡς δὲ κατορθώσαντες τὸν πόλεμον, ὕστερον τὰς αὐτοῖς χειρόνως ὑδίεσαν τὰς Ἑλλήνας· ἀγανακτήσαντες ὑπὲρ τούτων οἱ Ἀθηναῖοι, ἐξήνεγκαν ὑπὲρ τῆς ἀδικημένων πόλεμον τρὸς Λακεδαιμονίνς. Καὶ ἐκ τότε ἐκλήθη ὁ πόλεμος ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλλήνων ἐλευθερίας. *Bellum dicit pro Thebanis ſuſceptum, cum Lacedæmonii Cadmeam occuparunt. Fit enim in Peloponneſiaco bello, cum Lacedæmonii intuerentur Græ-*

a Diod. lib. 15.
b Ulp. in hunc locum.

Græcos injuriis ab Athenienſibus affectos, iis libertatem promiſerunt, ſi in ſuas partes tranſirent, iſtoque illos ſermone ad defectionem illexerunt. Bellum igitur è ſententia geſtum eſt. Sed cum ipſi vice ſuâ pejùs Græcos haberent, doluit hoc Athenienſibus, bellumque Lacedæmoniis propter oppreſſorum damna intulerunt. Hinc autem bellum iſtud pro Græcorum jure ſuſceptum dicitur. Quod cum ita ſe habeat, & re verâ nullum aliud per ea tempora Athenienſium cum Lacedæmoniis certamen huic nomini aptari poſſit, quid agemus de Xenophonte, authore σύγχρονο, probatiſſimæque fidei? Hic enim, ut latiùs adduximus num. 10. Orat. 1. contra Phillpp., ſcribit, initiò non publicè, ſed privatim à quibuſdam Athenienſium opem Thebanis collatam; quin publicè fuiſſe improbatam, morte multato altero Ducum, qui ſuppetias ierant, altero aquâ, & igne interdicto. Miſſam deinde etiam publicè, ſed provocatâ prius ad bellum Republicâ, ut ibidem diximus; nec diu fœdus manſiſſe, quippe Athenienſes cum pactam pecuniam à Thebanis non recepiſſent, pacem cum Lacedæmoniis inſtaurarunt, quam tamen citò diſſolutam, iterum firmiùs compoſuerunt; quamobrem nequaquam pugnæ ad Leuctram, quæ mox commiſſa eſt, interfuiſſe. Poſtquam autem vehementer ibi perculſos, ac labefactatos Lacedæmonios renunciatum eſt, tunc ſolùm alacriter ad erigendas in ſpem libertatis græcas Civitates animum, ſtudiumque intendiſſe [c]. Profectò Scriptori tam accurato, qui rem ſuo tempore geſtam diligentiſſimè conſcripſit, fides negari nequit. Igitur de Sicilienſi Hiſtorico nihil laboro; & quod attinet ad Oratorem noſtrum, puto ſatis illi fuiſſe ad hanc ſententiam, quam expendimus, proferendam, quod verè Athenienſes, quamvis laceſſiti, opem Thebanis attulerint, pro ipſiſque eo bello pugnaverint aliquando; iiſdemque ſuam initiò ſalutem Thebanorum Reſpublica debuerit. Eſt deinde Oratoris, rem latiùs ornare verbis, atque augere.

[c] *Xenoph. de reb. Græc. lib. 5. & 6.*

19. Notat tempus, non illud ſolùm, quo apertum cum Philippo bellum habebant Athenienſes; ſed omne, quo damna, atque injurias ab illo acceperant. Quocirca ne punctum quidem à veritate diſcedit, inquiens, Rempublicam otioſè primùm expectaſſe, quid aliis contra Regem ſuccederet, quive rei exitus foret. His autem verbis, veluti digito monſtrat acerrimas, periculoſaſque contentiones, quibus illum ab ipſo regnandi exordio Pæones, Illyrii, Thraces exercuerunt. Sequitur indicare tempus, quo Rex Thracias Urbes, vel Athenienſium præſidio munitas, vel eorum Socias occupavit, Phocenſes afflixit. Tunc enim cum Olynthiis, Thraciiſque Regibus contenderunt Athenienſes, cujuſnam intereſſet iiſdem Urbibus opitulari; & cum Lacedæmoniis; ad quos magis pertineret, eoſdem Phocenſes ope ſuâ confirmare. Demum incuriam vellicat, ſocordiamque Civium ſuorum, cum inducti ſpe promiſſæ Amphipolis recipiendæ, ac deterriti Macedonis felicitate, immobiles hærerent, atque ad agendum ancipites.

20. Quot Urbibus, quantaque Regionis parte deſpoliati fuiſſent Athenienſes, videre eſt n. 6. Orationis primæ contra Philippum.

21. Lampſacum clariſſima Bythiniæ Urbs ad Helleſpontum contra Callipolim ſita, à Lampſace puellâ indigenâ, ut Stephanus habet, nuncupata, vel ἀπὸ τοῦ λάμπειν à *fulgendo*; quoniam Phocenſes, à quibus [d] a. 2. O. 31. conſtructa eſt, Oraculum conſulentes, quò pergerent Coloniam deducturi, reſponſum accepiſſe. ferunt; conſiſterent, ubi primùm Sol iis fulſiſſet. [e]. Ab Homero Laomedontia, & Pithya διὰ τὴν Πιτύων ἔχειν πλῆθος, *quia Pinus habet frequentes* [f] appellata. Optimo portu, & Cybeles templo clara fuit [g], nec minus Vini præſtantiâ, affluentiâque. Idcirco Themiſtocli, poſtquam ad Artaxerſem confugerat, potus nomine tradita fuerat: Μνημεῖον μὲν οὖν αὐτὸ (Θεμιστοκλέους) ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ασιανῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ταύτην γὰρ ἔρχε τῆς χώρας, δόντος Βασιλέως αὐτῷ, Μαγνησίαν μὲν, ἄρτον, ἣ προσέφερε τοσαύτα τάλαντα τὸ ἐνιαυτὸν· λάμψακον δ' ὅτου ἐδόκει γὰρ οἰνοτατον ἡδὺ τότε εἶναι. *Monumentum igitur ipſius* Themiſtoclis *in foro eſt Aſiaticæ Magneſiæ. Huic enim Regioni præfuit, conceſſâ illi à Rege Magneſiâ panis nomine, unde quinquaginta quotannis Taleuta obveniebant; ac Lampſaco propter vinum, cujus tunc ea Urbs omnium feraciſſima reputabatur* [h]. Nec prætermittenda eſt ampliſſima laus, qua maximè à Tullio ornatur, dum Lampſacenum illud Verris diſcrimen, ac ſcelus deſcribit incredibili eloquentiæ vi: *Oppidum*, inquit, *in Helleſponto eſt Lampſacum, Judices, in primis Aſiæ provinciæ clarum, & nobile* [i]. Poſt bellum Perſicum profligatum, in Athenienſium ſocietatem conceſſit. Cum verò illuc veniſſet Dercylidas Lacedæmoniorum Dux, nullo negotio ſimul cum Abydo in ſuas partes adduxit ann. 3. Ol. 90., Peloponneſiaci belli ann. 21. Sed ſtatim è Coo inſulâ ad illam navigans oram Strombechides Athenienſis cum quatuor, & viginti navibus, Urbem mœnibus deſtitutam recuperavit, publicatis dumtaxat ſupelectile, ac Servis [l]. At denuo Lyſander illam aſſeruit Lacedæmoniis [m] ann. 4. Ol. 93., à quibus in Perſarum poteſtatem rediit ann. 2. Olympiad. 98. pacis conditione, ab Antalcida nuncupatæ. Occupata deinde fuit à Mercenariorum militum Ducibus, ut ſuo loco dicemus. Nunc à Turcis *Lepſche* vocatur.

[d] *Steph.*
[e] *Mela lib. 2. cap. 19.*
[f] *Steph.*
[g] *Strabo lib. 13.*
[h] *Thucid. lib 1.*
[i] *Cic. Verr. 3.*
[l] *Thucid. lib 8.*
[m] *Xenoph. de reb Græc. lib 2.*

22. Sigæum Promontorium, atque oppidum ejuſdem nominis in Phrygia, ubi Achæorum caſtra; Statioque navium; dum ſæviit Trojanum bellum; & oſtia Scamandri fluminis. De hoc Servius ad iſtum Æneados libri ſecundi verſum:

Jam proximus ardet
Ucalegon, Sigæa igni freta lata relucent.

ſic habet: *Duo ſunt Troiæ promontoria, Rethæum, & Sigæum, quod dictum propter Herculis taciturnitatem, qui prohibitus hoſpitio Laomedontis; ſimulavit abſceſſum, & inde contra Trojam per ſilentium venit, quod σιγὴ apud Græcos ſilentium dicit. Illud Promontorium ſepulchrum, & templum Achillis condecorabat.* De quo ſepulchro mentionem quoque facit Tullius noſter pro Archia, verbis hiſce: *Quàm multos Scriptores rerum ſuarum magnus ille Alexander habuiſſe dicitur, qui cum in Sigæo ad Achillis tumulum adſtitiſſet: ò fortunate, inquit, Adoleſcens, qui tuæ*

quæ virtutis Homerum præconem inveneris. Nunc Sigæum *Janizari* nuncupatur.

At qui sunt Duces isti, qui externa libentiùs bella, suoque arbitratu persequuntur, & habent Lampsacum, Sigæum, & quicquid navium prædantur? Res quidem ad explicandum difficillima, utpote maximis antiquitatis tenebris involuta, cujusque nulla sint in publicis monumentis vestigia. Æschinis [n] tantummodo locus est, qui si aliquâ & ipse luce perfundatur, nonnihil luminis præferre possit. Sic autem habet, nec amputari potest, cum totus ad rem nostram faciat: Βούλομαι δ' ὑμᾶς ϗ τὸν καιρὸν ὑπομνῆσαι, ἐν οἷς ἐβουλεύεθε. Τῶ μὲν γὰρ ἀρχῶ ἐποιησάμεθα τῆ πολέμω ὑπὲρ Αμφιπόλεως. Συνέβαινε δ' ἡμῶν τὸν στρατηγὸν ἐν τῷ πολέμῳ μὲν ἐβδομήκοντα ϗ πέντε πόλεις συμμαχίδας ἀποβεβληκέναι, ἃς ἐκτήσατο Τιμόθεος ὁ Κόνωνος, ϗ κατέσκαψεν εἰς τὸ σωιδρόμιον (προῄρημαι γὰρ παῤῥησιάσασθαι, ϗ ἐλευθέρως ἅμα, ϗ τἀληθῆ εἰπὼν σώζεσθαι. Εἰὰν δ' ἄλλως πῶς γνώσκητε, διαχρήσασθαί με, ὃ γὰρ ἂν ὑποστειλάμενος) ἑκατὸν δ' ϗ πεντήκοντα τριήρεις λαβόντα ἐκ τῶν νεωρίων μὴ κατακερμάτιναι. Καὶ ταῦτα ὑμῖν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀεὶ τοῖς Καίριτος οἱ κατήγοροι δεικνύουσι. Χίλια δ' ϗ πεντακόσια τάλαντα ἐκ τῆς στρατιώτας, ἀλλ' εἰς ἡγεμόνων ἀλαζονείας ἀπηλωκέναι, Διϊάρλω τε, ϗ Διΐππυρον, ϗ Πολυφόντλω, ϗ δραπέτας ἀνδράποδα, ἐκ τῆς Ελλάδος συμπλεγμένους, ϗ χωρὶς εἰς τὸν περὶ τὸ βῆμα, ϗ τὴν Εκκλησίαν μισθοφόρους· Οἱ μὲν τὸν ταλαντιαῖον νικῶντας καθ' ἑκάστην ἐνιαυτὸν ἐξιόντα τάλαντα εἰσιέναι τὴν σωτάξιν, κατῆγον δ' τὰ πλοῖα, ϗ τὸν Ελλήνας ἐκ τῆς κοινῆς θαλάττης. Αντὶ δ' ἀξιώματος, καὶ τῆς ὄψ Ελλήνων ἡγεμονίας ἡ πόλις ἡμῶν Μυτιλήνη, καὶ τῆς ὄψ Λήμνου δόξης ἀπεπλίπατο. Φίλιππος δ' ὁρμηθεὶς ἐκ Μακεδονίας, ἀλλ' ὑπὲρ Αμφιπόλεως φάσ ἡμᾶς ἠγωνίζετο, ἀλλ' ὕδη περὶ Λήμνου, ϗ Ἴμβρου, ϗ Σκύρου, ὄψ ἡμετέρων κτημάτων. Ἐξέλιπον δ' Χερρόνησον ἡμῶν οἱ πολῖται, τῶ ὅσων ὁμολογημένως Αθηναίων. *Velim vos temporum meminisse, quibus deliberabatis. Bellare cepimus pro Amphipoli; at in eo bello contigit, Imperatorem nostrum jacturam fecisse quinque, & septuaginta sociarum Urbium, quas Timotheus Cononis filius lucratus fuerat Reipublicæ, Conciliogue Sociorum adscripserat. (Statui enim liberam vocem mittere, ac vera loquendo dignitatem meam tueri. Quod si decernevetis, aliter me loqui, attamen haud me cohiberem, nec formidarem). Accidit etiam, Imperatorem ipsum è Navalibus centum quinquaginta Triremes eduxisse, nec reduxisse. Atque ista quidem in Judiciis, quæ contra Charetem aguntur, semper vobis ante oculos ponunt, qui eum accusant. Rursus millies, quingentiesque talentum nequaquam in Militum stipendio consumpsisse, sed in gloriosorum, vanorumque Ducum, Deiaridis, Deipyri, ac Polyphontis, qui ex omni Græcia fugitivos homines collegerunt; aliqua etiam seorsim in conducendis, retinendisque Mercenariis Oratoribus. Qui sanè Duces sexaginta quotannis talenta exigebant à miseris Insularum Incolis; prædabantur quoque navigia, & Græcos in mari, quod omnibus commune est. Nostra verò Civitas, quæ auctoritate, ac principatu cunctis Græcis antecellere debuisset, Myonnesi, ac Piratarum gloriâ repleta est. Philippus autem è Macedonia egressus, nequaquam nobiscum pro Amphipoli, sed jam de Lemno, Imbro, Scyno, Reipublicæ patrimonio decertabat. Cives nostri Chersonesum, quæ nullâ*

n *Æschin. Orat. de falsa leg.*

controversiâ ad nos pertinet, deferebant. Igitur ex hoc loco intelligimus, conductos ab Athenienſibus magnâ pecuniâ Mercenarios Duces, Deiaridem, Deipyrum, Polyphontem, dum pro Amphipoli arma contra Philippum geſtabant. Geſtabant autem (quod etiam expiſcari oportet, cum hujuſmodi expeditionis nemo Scriptorum meminerit) paulò antequàm Athenienſium Coloni è Cherſoneſo fugerent Philippi metu, & iſte Lemno, Imbro, Scyro immineret. Igitur non ante a. 4. O. 106., quo ipſi Athenienſes eam provinciam præter Cardiam dono à Cerſoblepte accepe-
o *Diod. lib. 16.* runt, atque illuc ſtatim Colonias deduxerunt, ut Diodorus o narrat. Nec poſt 1. O. 107., ſiquidem eo tempore Philippus excifa quoque Methone, ac debellato cum Theſſalorum Tyrannis, oræ maritimæ, ac longè pelago imperitabat. Accedit, quod in Concione primâ contra Philippum, quam memorato anno Demoſthenes habuit, ut de recenti re dicitur, Mercenarios Duces ad Artabazum ab Athenienſibus tranſiſſe; & in hac Olynthiaca, ut de re aliquantulum remotiori, eos habere Lampſacum, Sigæum, ac Naves prædari. Ex hac igitur rerum geſtarum ſerie colligi poteſt, Duces illos ab Æſchine nuncupatos, ac ſimul Charetem, eos eſſe, qui nunc ab Oratore dicuntur habere geminas illas Civitates. Nam cum iſtæ forent in Phrygia, quam Artabazus, vel Pharnabazus, ut aliquando eum vocat Diodorus, rebellando occupaverat, nonniſi ab iſto donari poterant; nec deerat donandi cauſa, ſcilicet opportunè latum ſibi ab iiſdem Imperatoribus auxilium. Quod autem non uni ſolùm donaverit, argumento eſt plurium numerus, hoc loco ab Oratore uſurpatus. Quo in numero an Chares contineatur dubitari poſſet, dum iſte, ut num. 1. Orat. de Claſſibus annotavimus, jam Satrapæ ſuppetias venerat ann. 1. O. 106., præmiumque magnam pecuniam retulerat. Sed iterum venire negaverat a. 4. ejuſdem Olympiadis, quare inimico inter ſe animo eſſe, quiſpiam non temerè arbitraretur. Quamquam & hunc quoque opem deinde tuliſſe, ejus avaritia; & idem ipſi, ac reliquis, munus perſolutum, ſuadet, quæ inde Artabazo utilitas obveniebat. Ad hoc alterum auxilium, non minus quàm ad primum ea puto referenda eſſe, quæ dixi num. 64. Orat. 1. contra Philippum.

23. Accuſationes, quæ proprio nomine Athenis εισαγγελίαι vocabantur ad publica delicta pertinebant, quorum intererat nullâ morâ Judicium fieri. Eas liberum erat ad Senatum, vel ad Concionem deferre, ſed in primo menſis Conventu proponi opus erat. Nec, ſi Reus Cauſam viciſſet, in hujuſmodi Judiciis ulla dabatur Accuſatori pœna, ſi tamen quintam ſuffragiorum partem tuliſſet; ſecus, mille drachmis mulctabatur,
p *Pollux, Apsephis, Demoſth. cum Everg. & aliis.* ut non ſemel Demoſthenes, Æſchines, aliique tradunt p. Accuſator crimen deferebat; Reus, aut ejus vice Oratorum aliquis illud negabat, aut excuſabat. Præco, Magiſtratus juſſu, Populum, aut Senatores ad ferenda ſuffragia invitabat, eaque non dabantur, ut in reliquis negotiis, manuum porrectione, ſed fabis albis, & nigris, ut Romæ tabellis funeſtâ, aut ſalutari literâ inſcriptis. Unicuique verò, cui in Senatu, vel Concione intereſſe jus erat, erat pariter accuſandi. Inter hujuſmodi accuſa-

cusationes locum obtinebant, quæ de Imperatoribus afferebantur, tantâque severitate plerumque contra istos agebatur, ut sæpius leviora delicta capite luerent. Exemplo sunt sex illi à nobis supra è Xenophonte [q] recensiti, qui obortâ sævissimâ tempestate cadavera suorum in pugna cæsorum colligere non potuerunt, attamen necati sunt. Verum quidem est, capitale id apud Græcos fuisse, falsâ illâ inductos opinione, insepultis fas non esse Stygem tranare. Non sibi tamen deerant Imperatores, qui statim ac quidpiam infeliciter gestum foret, Athenas mittebant fautores suos, eorumque operâ utebantur ad Plebem falsis renuntiationibus præoccupandam: ὅταν γὰρ ἡττῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀδίκων ἀποκτείνων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν αὐ ἐκεῖνος ἐκεῖ πράξῃ, πρὸς ὑμᾶς ῥᾳδιόμενοι ῥᾳδίως ἐνθένδε ὦσιν: ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν αὖ ἀκούσητε, ὅ, τι αὖ τυχὴ, ῥᾳδίως ψηφίζεσθε τί χρὴ προσδοκᾶν; *Nam cum ærumnosorum hujusmodi militum mercede fraudatorum cæditur Imperator, huc advolant, qui falsis renunciationibus vos decipiant, ex earumque solùm fide cum quicquid statim vobis in mentem venit decernatis, quid unquam boni sperare liceat?* Ita queritur Demosthenes [r]. Quin etiam magnis præmiis emebant sibi Oratorum in Concionibus operam, ut sæpius hic ipse reprehendit. Id nunc usuvenit Chareti, de quo præcipuè sermo fit hoc Oratoris nostri loco. Delatus enim ad Populum ob Rempublicam malè gestam (quippe dum Classi præerat, Philippus sibi adjecerat septuaginta quinque oppida, Athenienſium fœderata, & ille plures naves amiserat [s]) primùm furentis multitudinis impetu concussus est. Etenim, ut Æschines ait eodem loco, statim ac ista Athenienſibus renunciata sunt, exarserunt adeo, ὥστε ἠναγκάσθη γράψαι ψήφισμα Κηφισοφῶν ὁ Πεαιεὺς ἐις ἧῤ φίλων, καὶ ἑταίρων τὸ Χάρητος, ἐκπλεῖν τὼι ταχίστωι Αντιόχωι τὸν ἐπὶ ἧῤ ὑπηρετικῶν, καὶ ζητεῖν τὸν στρατηγὸν τὸν ἐπὶ τῇ δωκάμει τεταγμένον, καὶ ἐντύχηι πω, φράζειν, ὅτι δωμαίζει ὁ δῆμος ὁ ἧῤ Αθωναίων, εἰ Φίλιππος ἧῤ ἐπὶ Χερρόνησον τὼι Αθωναίων πορεύεται. Αθωναῖοι δ' ὠδὲ τὸν στρατηγὸν ἴσασιν, ὠδὲ τὼι δωκάμειν, ὧι ἐξέπεμψαν, ὅπω ἐσὶν. *Ut Cephisophon Peanienſis, amicorum unus, ac sodalium Charetis, coactus fuerit decretum scribere, quo Anticho actuariorum navigiorum Præfecto imperatum est, ut quam celerrimè naviget, Ducem exercitus, ubicumque sit, inquirat, ac denuntiet, Populum Athenienſem ingenti teneri admiratione, quod Philippus in Cherſoneſum, provinciam Reipublicæ, irruat; atque interim ipſum Populum ignoraret, ubinam gentium commoretur ſuus exercitus, atque Imperator.* At Chares declinato primo popularis iracundiæ ictu; acta deinde per Oratores causâ, quos Plutarchi [t] testimonio familiarissimos habebat, in Civium gratiam rediit, nedum absolutus est. Quod si quis contendat nequaquam hoc loco Demosthenem de Charete loqui, cum non ipse, ut dicitur, Causam suam ad Plebem egerit, sed vice suâ Oratores; sciat non alienum esse, Patroni dictum pro ipsius Rei usurpari. Huic tamen Chareti & alii Duces addendi sunt, qui frequenter in hujusmodi Judiciis versabantur, si Demosthenem [u] audiamus, quos inter Timotheus, atque Iphicrates adnumerari possent, si Cornelio Nepoti [x], eos à delicto liberos pronuntiatos narranti, fides habeatur; quamquam nos acerbè da-

q *Xenoph. de reb Græc. lib. 1.*

r *Demoſth. Orat. 1. contra Philipp.*

s *Æſchin. ut ſup.*

t *Plutar. in Phoc.*

u *Demoſth. Orat. 1. contra Philipp.*

x *Cornel. Nepos in Vita Timoth.*

damnatos jampridem locupletissimis testimoniis probavimus.

24. De Classibus hisce ad persolvenda tributa institutis satis diximus num. 20. Orat. de Classibus.

25. Nec tunc pariter Trecentos istos reticuimus, & qui forent, quem ad usum constituti, quidve ex illis utilitatis, aut damni caperet Respublica, palam fecimus.

26. Malum Athenis invaluerat popularibus Imperiis exitiale, ut Plebs Potentiorum præmiis, ac promissis illecta, seu minis territa, aut obærata, in ipsorum propemodum concessisset potestatem, atque ex aliena voluntate suffragium iniret. Hinc illi nonnisi supremos Magistratus accipiebant; inferiores, laborum, onerumque plenos invitis etiam, & cui vellent demandabant. Proinde necesse erat, factionibus, perpetuisque dissidiis, quæ tamen quærelarum plus haberent, quàm virium, proscindi Rempublicam. Id utique malum, cui medendo quæcumque potuit remedia sedulò Demosthenes adhibuit, Athenienium libertati labem, atque interitum attulit. Id Romanorum; id aliarum quarumdam Italicarum Urbium Respublicas, Proavorum memoriâ, dissolvit, quas operæ pretium non est recensere.

OLYNTHIACA TERTIA.

IN ARGUMENTUM.

1. IN hujus argumenti illustratione non multùm arbitror immorandum. Nam & quid sibi velit, per se ipsum, opinor, ostendit; & si quod ostendit, Veterum testimoniis comprobare velis, nulla sunt. Siquidem nemo, ut non semel dixi, tradit, quid causæ fuerit Demostheni, tribus Orationibus hortari Athenienses ad opem Olynthiis ferendam; & illæ ne, antequam quidpiam auxilii decretum fuerit, dictæ sint, an gradatim, prout novis subsidiis indigebant. Si tamen aliquis conjiciendo sit locus, hoc postremo, quem retulimus, ordine habitas fuisse censendum est, quod etiam Philocori de triplici Olynthum missâ expeditione testimonio congruit, de quo jam [a] verba fecimus. Huic Orationi occasionem dedisse videtur belli quispiam eventus, qui bene Olynthiis, ope Athenienium sublevatis, successerit. Ab iis autem non semel initiò Philippum concisum, Diodorus [b] est auctor. Idque non obscurè indicatur ab Exordio Concionis, ubi re aliquâ bene gestâ elatos Civium suorum animos Orator admonet, ne ab Olynthiorum auxilio ad provocandum armis Philippum cogitationes convertant. Accedit Ulpiani, ac Libanii auctoritas, Scriptorum quidem à Demosthenis ætate remotissimorum, sed cum magis ab hac nostra, quàm ab illius distent, credere par est, testimonium suum ex aliquo veteri monumento, quod adhuc supereresset, eruisse. Sic enim Libanius [c] ait: Ἐπεμψαν βοηθειαν τῇ Ολυν-

[a] *Num. 2. Olynth. 1.*

[b] *Diod. lib. 16. an. 1. Ol. 108.*

[c] *Liban in argum. hu ius Orat.*

Ολυνθίοις οἱ Ἀθηναῖοι, ᾧ τι κατορθῶν ἔδοξαν δι' αὐτῆς, ᾧ ταῦτα αὐτοῖς ἀπηγγέλλετο. Ὁ δὲ Δῆμος ἀπεχαρὶς, ὥστε, ῥήτορες παρακαλοῦντες ἐπὶ τιμωρίαν τῷ Φιλίππῳ. Ὁ δὲ Δημοσθένης δι' εὐσεβικὰς μὴ θαρσήσαντες, ὡς τὰ πάντα νενικηκότες, ᾧ ἱκανῶν βοηθείαν πεποιημένοι τοῖς Ολυνθίοις, ἀλλ' λοιπὸν ὀλιγωρήσωσι: διὰ τοῦτο παρελθὼν ἐπικώσατε τῶν ἀλαζονείαν ἀνδρῶν &c. *Athenienſes Olynthiis auxilium ſubmiſerant, quo ſe confirmaſſe, atque erexiſſe videbantur; idque Populo renuntiatur. Hic autem præter modum lætus exultabat, atque ab Oratoribus ad Philippi vindictam incitabatur. Verùm Demoſthenes in metum venit, ne nimium elati animis Cives, veluti jam parta victoriâ, novo Olynthios auxilio recreare negligerent, quaſi jam ſatis miſiſſent; proinde ad loquendum conſurgens, illorum comprimit jactantiam &c.* Sic autem Ulpianus [d]: ἐν ᾧ γὰρ ἐπῃρμένον τὸν Δῆμον, ᾧ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ νίκῃ συσέλλει, ᾧ πρὸς φόβον καθίστησιν. *Elatum enim Populum, ac magnificè ſuper victoriâ cogitantem reprimit, ac metu quodam coercet.*

[d] *Ulp. in enarrat. hujus Orat.*

IN ORATIONEM.

2. TEmpus indicat, quo nondum Reipublicæ abreptæ fuerant Pydna, Potidæa, Methone, Amphipolis, tantaque Thraciæ pars. Cautè verò ſolùm dicit *licuiſſe*; nam quoad rei exitum, ſi pauca leviora prælia excipias, quibus Athenienſes potiores partes tulerunt, aliquid ſemper iis à Philippo ademptum eſt.

3. Heræorum caſtellum obſidione à Macedone preſſum an. 4. O. 106. jampridem conjecturam fecimus [e]. Nunc de ipſo quidpiam dicamus. Heræum fuit promontorium, ejuſdemque nominis oppidum contra Calchedonem in Thracia conditum à Samiis, ab Junone nuncupatum tutelari Deâ, præcipuâque ab iis populis religione cultâ. Portum habuit inſidioſum, à Demoſthene Bithynio apud Stephanum [f] his verſibus deſcriptum.

[e] *n. 1. Olynth. 1.*

[f] *Steph. v. Ηραῖα.*

Εστὶ δ' τις προπάροιθε κλυτὴς Χαλκηδόνος ἄκρη
Ηραία, τραχεῖα, πολυσπιλὰς. Ἐνδοθε δ' αὐτῆς
Λάϊνον περὶ τεῖχος, ἰὼν κοιλαίνετε ἔσω·
Κόλπος ἁλὸς, φαίσκων ἰδὼν βαθυδινέα πάντῃ·
Ἐμμεναι. Εἰαμενὴ δ', ᾧ ὑ βόθρος ἐσὶ θαλάσσης·
Ενθά τε νῆας ἀνήγον, ὁϊόμενοι σκέπας ἔμμεν·
Αὐτοφυὲς ὅρμοιο· κακῷ δ' ἐνέκυρσαν ἐτοίμῳ.

Eſt quoddam contra illuſtrem Calchedonem Promontorium Heræum, aſperum, ſcopuloſum. Intus circumdatum Lapideo muro, intro reductus curvatur Sinus maris. Conſpicientibus apparet profundum omnino Ibi eſſe. At eſt uliginoſus locus, non Pelagi profunditas. Huc naves ducunt, putantes ſecuritatem habere Naturalis ſtationis; at nanciſcuntur paratum malum.

Nunc *Molo di S. Gio. Calamato* dicitur. At quiſpiam obiiciet, cur Philip-

pus loco adeo infami, ac misero inhiabat? Viam sibi sternebat ad Byzantium occupandum, cui Heræum proximum erat, atque opportunum.

4. Vehementer Athenienſium intererat Byzantium ſociam civitatem à Philippo defendere; quippe quæ ad Boſphori oſtium poſita clauderet Pontum Euxinum, unde frumentum, aliaque vitæ commoda Athenas tranſvehebantur, quæque ad res Thracicas non parum foret opportuna. Proinde, nil mirum, ſi auditâ Heræorum obſidione, qua captâ munitione, maximum periculum Byzantio procreabatur, illi vehementer adeo commoti fuerint, ut ad ejus tutelam Coronatorum trecenties ſexagies millies aſſignaverint, decreverint etiam, ne iis militiæ vacationem valerent, qui quintum, & quadrageſimum ætatis annum non ſuperaſſent: quod fieri in maximis Reipublicæ periculis conſueverat.

5. Athenienſes annum ſuum à Solſtitio æſtivo incipiebant, illumque Lunari curſu moderantes, trecentis quinquaginta quatuor diebus complectebantur, atque ideo in duodecim Lunares menſes dividebant. Ad æquandam verò Solaris cum Lunari circulo rationem, tertio quoque anno præter alias minores æquationes, unum menſem intercalabant. Hinc nullatenus eorum menſes cum Latinis convenire poſſunt. Attamen cum Græcorum libri latinè redduntur, menſes quoque latino verbo exprimendi ſunt, ne maneant ignoti. Eos autem rectè ab omnibus denominatos video ab illo noſtrorum menſium, qui primam facit græci menſis partem. Cum igitur ἑκατομβαιὼν primus iiſdem ſit menſis, incipiatque à Solſtitio æſtivo, quod cadit in Junium, idcirco hoc nomine nuncupari debet, & ſic deinceps. Non enim Lunares menſes dicuntur, quod à Novilunio incipiant, ſed quia modum habent è Lunæ circulo.

6. Myſteria, dies feſti, ac ſolemnes, Cereri ſacri, fere ubique gentium celebrabantur, Deam Populis venerantibus ob repertarum frugum beneficium. Antiquiſſima fuerunt in Græcia ab Erechtheo Rege inſtituta, dum ex Ægypto Athenas tranſgreſſus, Atticos homines in maxima Annonæ caritate ſublevavit, datoque ſibi regionis imperio accepit beneficii vicem. Alii Cererem ipſam frumentum illuc exportaſſe tradunt, ejuſdemque ſementem facere docuiſſe; cultam, proinde Myſteriorum obſequio, quo nullum majus: τὰ Μυστήρια πάντων τιμιώτατα τελετή, *Myſteria, Feſtum omnium celeberrimum*, inquit Ariſtoteles [g]. Myſteria vocabantur, & Eleuſinia. Nomen illud deductum eſt ἀπὸ μύειν τὸ στόμα, *à claudendo ore* [h]. Siquidem non ſolùm capitale, ſed nefarium erat aperire quicquid in iis agebatur, quare hujuſce criminis reum lepidiſſimè horret Horatius [i].

[g] *Ariſt. Rhetor. lib. 2. c. 24.*
[h] *Suidas.*
[i] *Horat. Car. lib. 3. Ode 2.*

Vetabo qui Cereris Sacrum
Vulgarit arcanæ, ſub iiſdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaſelum.

Alterum Eleuſiniorum nomen ab Eleuſine clariſſimo Atticæ Vico dictum eſt, ubi Sacra majora fiebant, & quò primùm Cererem appulſam exiſtima-

mabant. Nam magna, & parva quotannis Mysteria colebantur. Et parva quidem instituendi hanc ferunt fuisse occasionem. Hercules ad Cerberum domandum descensurus, hujusmodi cæremoniis prius initiari postulavit. Cum lege vetaretur, ne quis præter Atticos; Eupolmus illum in hanc rem à Pylio Athenienſi adoptari jussit; & cum moræ impatientem videret, ne ipsi expectandum foret Sacrorum tempus, minori cultu instauravit Mysteria, eaque deinceps anniversaria nomen Parvorum Mysteriorum obtinuere, atque Agris in Atticæ vico perficiebantur. Ad utraque magni fiebant concursus ex universa Græcia, sed arcanis cæremoniis illi solùm interesse poterant, qui fuissent in Cœtum ascripti. Id autem gradatim, ac solemni ritu factum legimus. Impiæ Societatis Candidatis primus aditus erat ad prophanam Sectam lustratio, quam ad flumen Ilissum accipiebant, substratâ pedibus pelle Victimæ Jovi immolatæ. Deinde probatâ per annum ipsorum fide in parvis Mysteriis, ad magna celebriori pompâ progrediebantur. Aderat tunc misero Candidato Hierophantes, Creatoris specie, Comâ, Strophio insignis; gravi, profundaque voce sacram doctrinam explicabat. Illic vehemens ad virtutem hortatio, felicitatum promissiones. Illic mystica verba; fides silentii, ac servitutis Cereri, Proserpinæque obstricta; consecratæ vestes, quibus bellus homo indutus reperiebatur, quasque dimittere nefas erat, sed laceræ Sacerdoti restituebantur, unde fascias Infantibus religiosæ Matres magno pretio comparabant. Illic denique obscœni aspectus, quos pudet referre. Plures erant Cerealis conventus, ac Cæremoniarum Curatores. Primùm Βασιλεὺς *Rex* Sacrorum. Deinde quatuor ἐπιμεληταὶ *Ædiles*, quorum nomina Ιεροφάντης *Sacerdos*, Δαδοῦχος *facem ferens*, ὁ ἐπὶ βωμῷ *Minister Aræ*, & Ιερεκήρυξ *Sacer Præco*. Denique decem Ιεροποιοὶ *Sacrificuli*. Nemo hisce muneribus præficiebatur, nisi Athenarum Civis; quin Hierophantes, & Daducus, nisi è Cerycum, Eumolpidarumque gente. Primus cœlebs erat, quoad munere fungebatur, sed successorem accipiebat; Alter perpetuus, at coniuge non prohibitâ. Cum in publicis, tum in privatis Cæremoniis Hierophantes ad Creatoris imaginem ornabatur; Daduchus, ad Solis; Minister ad Lunæ; Præco, ad Mercurii. Jam verò ut aliqua de ipsis Cæremoniis publicis dicamus, incipiebant mensis Μαιμακτηριῶνος quintodecimo die, qui mensis ab Æquinoctio hyemali ortum ducebat. Novendiales erant. Primo die, qui ἀγυρμὸς, *Cœtus* appellabatur, initiabantur Candidati. Secundo ἁλάδε Μύσαι *ad mare Sacerdotes* nuncupato, ad mare Populum ducebant religionis causâ. Tertio Victimæ cædebantur, quas inter Mullus præcipuo ritu; hordeum quoque offerebatur. Quarto Calathum circumducebant, currui impositum, refertumque mysticis rebus, commoda, tranquillitatemque vitæ declarantibus, scilicet papavere, Salis micis, elaboratis lanis, libis, Draconis effigie, Malis punicis, Cordâ, ferulis, Hederâ. Quinto, Pompa noctu ducebatur, facem ferentibus Viris, ac fœminis. Sexto, Jacchus Eleusinem ferebatur. Septimo, ludi, & certamina, præmiumque victoribus hordeum,

frugum primitiæ. Octavus ἐπιδαύρια nuncupabatur, quod hoc die Æsculapius Epidauro Eleusinem venerat, religionis ergò; atque iterum initiationes, & Sacrificia. Nono πληροχόης nomen, quo solemnitas publica claudebatur, constitutis ad Orientem, & Occidentem solem geminis testis aquâ plenis, quæ, dictis arcanis verbis, evertebantur, atque inde læta omina capiebat Plebs decepta; sibique ad suos redire plena Numine videbatur. Initiati verò, quibus fas erat nocturnis Mysteriis adesse, veluti cum ipsa Dea familiaritate conjuncti, ejus consiliis optimam vivendi normam, & patrocinio præsentem, futuramque apud Inferos felicitatem se consequuturos existimabant, ut fic apud Aristophanem[1] Chorus gloriatur.

[1] *Aristoph. in ranis act. 1. Scena 4.*

Χωρῶμεν ἐς πολυρρόδους
Λειμῶνας ἀνθεμώδεις
Τὸν ἡμέτερον τρόπον
Τὸν καλλιχορώτατον
Παίζοντες, οὗ θέμις
Μοῖραι ξυωάγωσι.
Μόνοις γὰρ ἡμῖν Ἥλιος
Καὶ φέγγος ἱλαρὸν ἔστιν,
Ὅσοι μεμύμεθ'. Εὐσέβη τε διήγομεν
Τρόπον, παρά τε ξένους
Καὶ τοὺς ἰδιώτας.

Progrediamur ad multis referta Rosis
Prata florida,
More nostro,
Quo pulchras agitamus Choreas
Ludentes, quem (Chorum) *beatæ*
Parcæ congregant.
Solis enim nobis Phœbus,
Et lux hilaris est,
Qui sumus initiati, & religiosè
Traducimus vitam apud Exteros,
Et apud Nostros.

Hanc tamen felicitatem Ceres non aliis, quam Atticis dabat, quippe qui soli sacrum cœtum inire possent, dummodo nullâ cæde, neque præter voluntatem factâ, nullis incantationibns, nullove alio scelere inquinati. Hercules dumtaxat, Baccus, Dioscuri, Æsculapius, Hippocrates, à Civium aliquo adoptati, hac lege soluti sunt. Duo quoque Romanorum Augustus, & Pomponius Atticus iisdem Sacris adscripti, nullique victricis Gentis Cerealia munera denegata, si qui vellent percipere. Nihil non sacrum, summaque excultum veneratione, quod ad ritus hujusmodi pertineret. Sacra via, qua Pompæ Eleusinem ferebantur; sacra ficus, sub qua sessi itinere Mystæ vires instaurabant; Hymni sacri, & cantilenæ, quibus iter, ac præcipuè Cephiri pons personabat; atque

atque ita ex omni parte ridiculæ cæremoniæ seriò perficiebantur. His omnibus testimonium præbent Eusebius Jib. 3. præpar. Evang., Ælianus var. Hist., Suidas, Hesychius, Arpocration, Scholiastes Homeri, & Aristophanis; unus aut alter singulis, pluribusque, quorum auctoritates colligit Vir doctissimus Joannes Meursius in Eleusiniis.

7. Charidemus materno genere Orita ex Eubœa, paterno obscurus, ut ait Demosthenes [m]: Τὸν Χαρίδημον τοῦτον αὐτὸν, ᾧ μητὴρ μὲν ὑπάρχει πολίτις ἐκεῖ, πατὴρ δ' οὐκ ἐρῶ τίς, ἢ πόθεν. Οὐδὲν γὰρ δεῖ πλέον ἡμᾶς ἀναγκάζειν αὐτὸν ἐξετάζεσθαι. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἥμισυ τοῦ γένους αὐτῷ συμβαλλομένη, τὴν ἡμίσειαν μέτοχος τῆς πάμπρων ἡμέρας ὢν ηξίωκασιν, ἀλλ' εἰς τοὺς νόθους σωτελεῖ. *Hunc ipsum Charidemum, cujus illic* (Orœi) *Mater Civitate gaudet, pater autem nescio quis, aut unde sit. Neque enim in illius res magis inquirere necesse est, quàm sit opus. At quamvis alteram generis partem notam, certamque consequutus sit, altera tamen ignoratur, proindeque illic in nothorum Tribu censetur.* Clarus tamen virtute militari, Cersobleptis regis filiam matrimonio sibi conjunxit. Quamobrem cum multùm in Thracia posset, ibique Athenienses maximum suis rebus momentum afferri ab eo posse confiderent, ejusque fagacitate Amphipolim recuperare, Civitate donarunt, decreveruntque, si quis eum occidisset, comprehendi, ubicunque valeat Reipublicæ authoritas, Judicibusque tradi; ac denique Imperatoris munere cumularunt. Hinc illi præsens contra Philippum expeditio committitur. Multa in ipsum probra congerit Demosthenes, veluti Athenienfium hostem, plurimaque ipsi damna refert accepta in laudata Oratione adversus Aristocratem, à quo Charidemus defendebatur.

m *Demosth. in Orat. ad. Aristocrat.*

8. Optimè locus iste congruit cum nostra de anno conjecturâ, quo Philippus vallum Herœo admoverit, quarto scilicet O. 106. Nam illum in vitæ discrimen, quod nunc dicitur obiisse, vulnus adegit in Methones obsidione susceptum. Cum igitur hanc eodem an. 4. vertente obsederit, ut n. 15. Orat. 1. contra Philip. dictum est, & paulò ante fuerit ad Heræum, ut refertur hoc loco; istius quoque oppugnationem ab initio ipsius anni dimoveri nequit. Verùm isthæc Demosthenis verba primo aspectu significare videntur, inter utramque obsidionem quindecim menses interfuisse. At secus patet ea diligenter expendenti. Ait enim Orator, Athenienses statim, ac nuntium in periculum adducti Herœi acceperunt, promptè decrevisse Thracicis rebus suppetias ire. Interea percrebuit rumor gravi Regem morbo periclitari, quin & occubuisse; proinde rati nullum fore ab ipso periculum, quindecim menses negligentiùs agere, non adornare Classem, ut statuerant, non expedire. Quo tempore exacto, cum ille nullum finem faceret vexandæ Thraciæ, Charidemum cum solis decem navibus opitulatum Sociis Urbibus dimiserunt: Hic sanè germanus hujusmodi verborum sensus est.

9. Quæ fuerit Olynthiorum potentia, quantique momenti, luculenter Lacedemonios docent Achanti, Apollonieque Legati, dum student suas Urbes in hujus Reipublicæ tutelâ collocare. Eos autem jucundum arbitror sic apud Xenophontem [n] loquentes audire: ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι τε, καὶ οἱ σύμ-

n *Xenoph. de reb Græc. lib 5.*

συμμαχοι, οἰόμεθα λαμβάνειν ὑμᾶς φάσγαμα φυσμῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἐπὶ Θρᾴκης μεγίστη πόλις Ὄλυνθος, οἶδὸν πάντες ἐπίστασθε. Οὗτοι οὖν τὸλεμον προσηγάγοντο μικρᾶς, ἐφ' ᾗτε τοῖς αὐτοῖς χρῆσθαι νόμοις, καὶ συμπολιτεύειν. Ἔπειτα δὲ καὶ μείζονων προσέλαβόν τινας. Ἐκ δὲ τούτου ἐπεχείρησαν, καὶ τὰς τῆς Μακεδονίας πόλεις ἐλευθερῶσαι ἀπὸ Ἀμύντου τοῦ Βασιλέως Μακεδόνων. Ἐπεὶ δ' ἐσπάνισαν αἱ ἐγγύτατα δυνάμεις, ταχὺ καὶ ἐπὶ τὰς πόρρω, καὶ μείζους ἐπορεύοντο, καὶ κατέλιπον ἡμεῖς ἔχοντας ἤδη ἄλλας τε πολλὰς, καὶ Πέλλαν, ἥπερ μεγίστη οὖσ' ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων. Καὶ Ἀμύνταν δ' ἐξεδιώκομεθα ἀποχωροῦντά τε ἐκ τῆς πόλεων, καὶ ὅσον οὐκ ἐκπεπτωκότα ἤδη ἁπάσης Μακεδονίας. Πέμψαντες δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς, καὶ πρὸς Ἀπολλωνιάτας οἱ Ὀλυνθίοι, παρεῖτο ἡμῖν, ὅτι εἰ μὴ παρεσόμεθα συστρατεύσομενοι, ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμᾶς ἴοιεν. *Putamus, Lacedæmonii, Sociique, vos nequaquam latere malum, quod nunc in Græcia exoritur. Fortasse nemo vestrûm ignorat, Olynthum Urbem esse maximam in Thracia provincia. Hæc parvas sibi adjunxit Civitates eâ conditione, ut suis Legibus vivant, suaque moderentur Reipublicæ. Deinde & nobiliorum aliquas occuparunt. Hinc aggressi sunt Macedoniæ Urbes in libertatem asserere, atque ab Amynthæ Regis Imperio sejungere. Postquam verò ipsorum dicto audientes fuerant quæ illis proximiores sunt, celeriter contra remotiores, potentioresque profecti sunt. Nos illos reliquimus jam in suâ potestate retinentes plures alias Civitates, ac Pellam ipsam, quæ Macedonicarum maxima est. Intelligimus etiam discessisse Amyntam ex omnibus Urbibus, ac parum abesse, quin ex omni Macedonia depellatur. Ad nos pariter, & ad Apolloniates Olynthii miserunt cum mandatis, se se adversus nos arma laturos, si nos ea secum ferre detrectâmus.* Nec minus Olynthiorum robur, ac dignitatem Diodorus [o] his verbis testatam reliquit: Τῶν Ὀλυνθίων βαρεῖαν πόλιν οἰκούντων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος οὐκ ταύτῃ ἐνκικῶντων πολλὴν ἐχόντων ῥοπὴν εἰς τὸν πόλεμον, προμαχοῦντο ὧν ἡ πόλις ἡγεμονίας μείζονος ἐφιεμένοις. *Olynthiis maximi ponderis Urbem incolentibus. ac propter hominum multitudinem vires ad bellum amplissimas obtinentibus; quamobrem Civitas illa ingenti contentione, ac studio ab iis appetebatur, qui cæteros potentiâ excellere desiderabant.*

[o] *Diod. lib. 16.*

10. Sæpius diximus, quantùm inter se dissiderent animis Thebani, atque Athenienses, quantamque gloriæ cupiditas, finitimæ regiones utrique genti occasionem præberent odii, invidiæque. Ad hujusmodi causas, quibus uni profectò ab altero metuendum erat, accedebat modò Athenensibus peculiaris ratio diffidentiæ ex intimâ eorumdem Thebanorum cum Philippo familiaritate, quam utpote notissimam satis sit indicasse.

Sacrum bellum, quod hoc tempore adhuc manebat, Phocenses exhauserat, cum dissipandæ pecuniæ modum nullum fecissent. Ejus initio Philomelus ipsorum dux Delphicum Templum occupavit, & a. 3. O. 106. ne se pecunia deficeret, prorsùs diripuit: προσδεόμενοι δὲ τὰ τολέμου χρημάτων πλείονων, ἠναγκάζετο τοῖς ἱεροῖς ἀναθήμασιν ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας, καὶ συλᾶν τὸ μαντεῖον. *Cum verò bellum pluribus divitiis indigeret, necesse habuit Sacris donis manus inicere, ac Templum depradari.* Sunt Diodori [p] verba. At sceleris, ut in iis falsæ religionis tenebris pœnas luit, ulciscente Numine vel in nefario Deorum cultu impietatis crimen. Quæ

[p] *Diod. lib. 16.*

ibi

ibi divitiarum copiæ, quantum facti, signatique auri, & argenti pondus, hinc ratio potest iniri, quod falsò creditam loci sanctitatem, atque Oraculum illud toto terrarum Orbe celeberrimum maximis muneribus potentissimi Reges, atque universæ propemodum Nationes venerarentur, nec quispiam esset, qui publico, aut privato obstrictus beneficio, aliquo dono gratum Apollini animum non testaretur. Tantis enimvero divitiis Phocenses locupletati, alere diuturnum bellum potuissent, nisi nimiâ stipendiorum largitate peregrinos milites allicere studuissent. Nam dum bellum adornant ὑποσπασάμενοι δ' αὐτῶ τοὺς ξένους μισθοὺς ἡμιολίους, ταχὺ πλῆθος ἠθροίσθη μισθοφόρων, πολλῶν ὑπακούντων φόρῳ τὴν στρατείαν διὰ τὸ μέγεθος τοῦ μισθοῦ. Philomelus *stipendium sesqui majus Peregrinis militibus pollicitus, celeriter magnas eorum catervas collegit, plerisque aures invitamento præbentibus propter mercedis magnitudinem*. Mortuo Philomelo Onomarchus ingenti liberalitate Socios, Copiasque congerere, bellum studuit instaurare. Igitur a. 4. ejusdem O. 106. ἐκ τῦ ἀργυρίε, ᾧ χρυσία νόμισμα κόψας, τάς τε συμμαχησάσας πόλεσι διεδίδυ, ᾧ μάλιστα τὰς φροντικότας εὐθροφόκει. Διέφθειρε δ' ᾧ τῦ πολεμίων πολλὰς, ὡς μ' συμμαχεῖν πέισθαν, ὡς δ' τὴν ἡσυχίαν ἔχειν ἀξίων. Πάντα δ' ῥᾳδίως ἐπετέλει διὰ τὴν τῦ ἀνδρῶπων φιλαργυρίαν, *pecuniam ex auro, argentoque percussit, Sociisque Urbibus distribuit; maximè verò Magistratibus dono dedit. Eâ corrupit quoque hostium plures, quorum aliis suasit coire secum Societatem, aliis pacem tueri. Omnia verò è sententia confecit ob insitam Mortalibus auri cupiditatem*. Sed cum, hoc eodem anno, fato cessisset Onomarchus, profligatasque suæ gentis res Phayllus ejus frater adminis trandas suscepisset, omni curâ labantem fortunam studuit retinere. Ἔχων γὰρ χρημάτων πλῆθος ἀνέλειπτον, πολλὸς μ' μισθοφόρους ἠθροισεν, ὐκ ὀλίγ' δ' συμμάχυς ἐπεισε σωσπιλαβέδαι τὸ πόλεμον. Τῇ γὰρ ἀξθονίᾳ τῦ χρημάτων ἀναίδην χρωμένος, ὐ μόνον ἰδιώτας πολλὸς ἔχε προθύμως σωαγωνισὰς, ἀλλὰ κ πόλεις τὰς ἐπιφανεστάτας ἐπεισάσατο φόρ τὴν κατασκαφὴν. *Cum enim inexhaustam pecuniam haberet, Mercenariorum plurimas Copias sibi adjecit, Sociorumque non paucos ad bellum conjunctim suscipiendum induxit. Quippe nullâ parsimoniâ effundens magnam divitiarum vim, non solùm plures privatorum hominum promptos, atque alacres habuit ad secum belli discrimen obeundum, sed clarissimas etiam Civitates ad ferendam opem adduxit*. Diodori [q] utor auctoritate. Nil igitur mirum, si hoc a. 1. O. 108. pecunia effusè nimium dissipata Phocenses defecerat, cum vel ipsi exhauriantur fontes, & putei, si diu haurias, ut Orator ait in Orat. de Classibus, si præsertim nequaquam scateant è perenni fonte, ut erat Phocensium Ærarium, quod opes Delphicæ impleverant; Regio parva, nullisque affluens opibus modicè, aut nihil scappleret.

[q] *Diod. ibi dem.*

11. Olynthum dicit Athenarum propugnaculum, non quòd è Macedonia ad hanc Urbem venienti illinc transitus esset. Nam contra, ipsa Macedonia inter utrasque jacebat media; sed quia fractis, perculsisque Olynthiis, nulla finitimarum gentium Philippo negotium exhibere posset, nec retinere, quin Atticam libero, solutoque animo invaderet.

12. Solon Athenienses, alter hujus Urbis Legumlatorum, prudenter ani-

animo reputans contingere posse, ut ob temporum, ac morum vicissitudines aliquid addere, aut demere suis legibus, utile foret Reipublicæ: διαρρήδην προσέταχται τοῖς Θεσμοθέταις καθ' ἑκάστου ἐνιαυτοῦ διορθοῦν ἐν τῷ δημοσίῳ τοὺς νόμους, ἀκριβῶς ἐξετάσαντας, καὶ σκεψαμένους, εἴ τις ἀναγέγραπται νόμος ἐναντίος νεωτέρῳ, ἢ ἄκυρος ἐν τοῖς κύροις, εἰ ἔστι νόμοι πλείους ἑνὸς ἀναγεγραμμένοι περὶ ἑκάστης πράξεως. Καὶ τὰ τοῦτον ἐνρίσκωσιν, ἀναγεγραφότας ἐν σανίσιν ἐκτιθέναι κελεύει πρόεδρον τῷ Ἐπωνύμων. Τοὺς δὲ Πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν, ἐπιγράψαντας νομοθέτας. Τὸν δ' Ἐπισκοπεῖν τῷ Προέδρων διαχειροτονίαν διδόναι τῷ Δήμῳ, καὶ τοὺς δεῖ ἀναιρεῖν τῷ νόμων, τοὺς δ' κατελείπειν, ὅπως ἂν εἷς ᾖ νόμος, καὶ μὴ πλείους περὶ ἑκάστης πράξεως, *apertè jussit Thesmothetis, ut singulis annis ante omnium oculos emendarent leges, diligenter expendendo, perquirendoque an lex ulla conscripta sit alteri adversa; an inter eas, quæ firmæ sunt, aliqua maneat abrogatarum, & an plures de una re scriptæ fuerint. Si quid hujusmodi in publicis Tabulis exaratum inveneriut, publicè proponere jubet ante Heroum statuas; Prytanes autem convocare Concionem, ac Nomothetarum nomina scribere; Epistatam Proedrorum in suffragia Populum mittere, ut alias abroget leges, alias retineat, ut de singulis rebus una, non plures sint leges.* Sunt Æschinis [r] verba. Atque idem confirmat Demosthenes contra Timocratem, cujus testimonium dedimus n. 4. Orat. 1. contra Philippum, ubi pariter qui Proedri, Prytanes, Epistatæ forent, explicuimus; nec reticuimus, quo anni tempore, & in quo Populi conventu id fieret. Hoc pacto nova etiam jura condi poterant. Τῶν δ' νόμων ἢ κειμένων, μὴ ἐξεῖναι λῦσαι μηδένα, ἐὰν μὴ ἐν Νομοθέταις. Τότε δ' ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν Ἀθλωαίων λύειν, ἕτερον τι τιθέντι ἀντ' ὅτου ἂν λύῃ. Διαχειροτονίαν δ' ποιεῖν τοὺς Προέδρους περὶ τούτων τῶν νόμων. Πρῶτον μὲ περὶ τῶ κειμένω, εἰ δοκεῖ ἐπιτήδειος εἶναι τῷ Δήμῳ ἢ Ἀθλωαίων, ἢ ὄ; ἔπειτα περὶ τῦ τιθεμένυ. Ὁτέρων δ' ἂν χειροτονήσωσιν οἱ Νομοθέται, τούτων κύριον εἶναι. Ἐγγράπτον δ' νόμων μὴ ἐξεῖναι τιθέναι ἢ νόμων ἢ κειμένων, μηδ' νί. Ἐαν δέ τις λύσας τινὰ τῶν νόμων τῶν κειμένων, ἕτερον ἀντιτιθῇ μὴ ἐπιτήδειον τῷ Ἀθλωαίων Δήμῳ, ἢ ἐναντίον τῶν κειμένων τῷ. Τὰς γραφὰς εἶναι κατ' αὐτῦ κατὰ τὸν νόμον, ὃς κεῖται, ἐαν τις μὴ ἐπιτήδειον δίκῃ νόμον. *Nemini legum latarum ullam solvere liceat, nisi Nomothetarum auctoritate. Tunc autem, qui vult Athenienſium, ei delere jus esto, si alteram, auferendæ loco proponat. Proedri verò in hujusmodi legibus ita suffragiorum periculum faciant; primùm an lex, quæ viget, Populo opportuna videatur, nec ne; Deinde an, quæ proponitur, videatur. Quod Nomothetæ decernunt, id ratum, ac firmum sit. Nequaquam tamen cuipiam liceat legem proponere, quæ latis jam legibus adversetur. Et si quis veterem tollat, novamque ponat aut non utilem Athenienſium Populo, aut jam constitutis contrariam; is eâ lege deferatur, quæ de incommodarum legum suaſoribus est.* Ut ex Demosthene [s] habetur. Itaque ad Thesmothetas pertinebat leges ab omni macula, incommodoque prohibere; veteres abrogandas; novas recipiendas publicâ auctoritate proponere. Ad Nomothetas publicâ auctoritate, suffragiisque suis decernere. Erant Thesmothetæ Sevirûm [t], Magistratus annuus, à custodiendis legibus dicti; non qualibuscunque legibus, at hominum potius instituti-

[r] Æsch. Orat. contra Ctesiph.

[s] Demosth. contra Timocrat.

[t] Ulp. in enarrat. Orat. adv. Leptinem.

ſtitutis & uſu firmatis. Siquidem Θεσμὸν, ac νόμον inter ſe differre videmus apud Platonem: " ὁ ταῦτα ἀπεργαζόμενος Θεσμὸς, νόμος. ἂν ὀρθῶς ὑμῖν ἐπὶ κείμενος. *Jus uſu inductum hæc facit, ſi lex nobis rectè ſit poſita.* Et ſanè jam tum Athenis creabantur, cum Civitas more Majorum, aut Regum arbitrio adminiſtrata annuis legumlatoribus indigebat. Deinde Draconis, Soloniſque legibus inſtituta Republica retenti tamen illi ſunt, & in eum, quem diximus, uſum inter noven Archontes connumerati. Nomothetæ autem quingenti fuerunt, Viri ex omni populo probatiores, ſorte lecti ex iis, qui fidem ſuam Heliaſtico jurejurando Reipublicæ obſtrinxiſſent, lege Solonis ad ſanciendas novas leges conſtituti, ſtipendio denique, ac loco in Concione conſpicuo honeſtabantur [x]. Hæc autem adnotaſſe ſufficiat ad laudata Demoſthenis verba illuſtranda.

u Plato Ep. 8.

x Demoſth. in Timocrat. Æſch. contra Cteſiph. Ubi item Orat. contra leptin. Oratio de Myſteriis apud Andocidem.

13. Præcipui Athenienſium Legumlatores fuerunt Draco, & Solon, quorum præclaris inſtitutis aliqua è temporum conditione addiderunt Cliſthenes, Ariſtides, ac Pericles, de quibus omnibus pauca dicam. Ex quo Theſeus. Civitatem Populo moderandam dederat ad a. 4. O. 39. Athenæ per ſex, ac ſexagenos annos ut olim Roma, prius quam decem è Græcia Tabulæ fuiſſent advectæ, nullis conſcriptis legibus obſervandis, ſed cuſtodiendo more, inſtitutoque Majorum ſteterunt, cum hoc ipſo anno Cives Draconi populari ſuo, divini, humanique juris peritiſſimo negotium dederunt, ſcriptis Regulis Urbem muniendi. Utiles ille, ſed adeo ſeveras tulit, ut Demades non atramento, ſed ſanguine deſcriptas diceret; nullo enim diſcrimine inter parvum, magnumque crimen, omnibus capitis pœnam indidit, ratus vel furtum leve hanc meritum eſſe: ſacrilegia, ac majora delicta atrociùs punienda, ſi gravior morte pœna ſuppeteret [y]. Manſerunt Draconis leges ad 3. O. 46., quo Solon inteſtinis diſcordiis concuſſam, laceramque Rempublicam mitioribus legibus temperavit, quæ adeo Civibus placuerunt, ut numquam, dum populare floruit Imperium ab iis diſceſſerit, paucis dumtaxat, quæ ad Reipublicæ formam pertinerent, immutatis. Nam cum duo illi Plebem à Magiſtratibus amoviſſent, eique jus tantum Concionis, Judiciorumque reliquiſſent, atque hinc ingentes fierent animorum motus, Ariſtides vel infimæ Plebi Magiſtratus dedit; auxit autem Pericles ejuſdem audaciam numerato militibus ſtipendio, eidemque Plebi pecuniâ ad ludos, ac Theatrum aſſignatâ, quodque gravius Potentioribus vulnus inflixit, mitigatâ Areopagi ſeveritate. Cliſthenes demum extremam plagam ditiorum intulit potentiæ, inducto in Rempublicam Oſtraciſmo, quo, quicumque aliis vel ipsâ virtute eminerent, in exilium pulſi [z]. Aliæ quoque perpaucæ leges, nonnumquam ſanctæ, reliquis acceſſerunt; quibus omnibus luculentum adeo jus Athenienſium continebatur, ut verè Demoſthenes hoc loco dicat, nullis aliis legibus Rempublicam indigere; utque idcirco πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων πολλάκις εἰσὶν ἐψηφισμένοι, τοῖς νόμοις χρῆσθαι τοῖς ὑμετέροις, *multi Græcorum ſæpius decreverint, veſtris* (Athenienſium videlicet) *legibus uti*, ut alibi [a] idem ait Orator.

y Plutarch. in Vita Solonis.

14. Jam

14. Jam n. 6. Olynth. primæ diximus Eubulum tuliſſe Athenis legem, qua capitis pœnâ cavebatur, ne pecuniæ Populo diſtributæ Theatri causâ ſermo fieri poſſet, quo ſermone illa reſtitui militari uſui proponeretur. De hac lege nunc Demoſthenem loqui, nemini fas eſt dubitare; quippe fæpius manifeſtè indicatur, & in fine hujus Orationis aperitur. Eubulus autem, Athænei, ac Ulpiani teſtimonio, ejuſdem legis author, ut vel de ipſo quidpiam dicamus, unus Athenis potentiorum Civium fuit; δημαγωγὸν, *conciliis ſuis plebem ducentem*, Illum vocat Ulpianus; clarvit noſtri Oratoris inimicitiâ, à quo vehementer exagitatur in Orat. adverſus Midiam, veluti potentiam, ac principem locum affectans, qua utentem ait, Midiæ patrocinium ſuſcepiſſe. Hunc ex iis eſſe, quos in hac tertia Olynthiaca, & paſſim inſectatur, ex humili conditione ad magnas opes evectos Fortunæ beneficio, in ipſa Midiana palam facit. Demum Præturam geſſit a. 4. O. 108., ut eſt apud Diodorum [b].

b *Aſch. lib. 4. Ulp. in enarrat. Olynt. 1.*

Quoverò ad leges militares attinet, dubitari nequit, Demoſthenis ætate mitiùs cum militibus actum fuiſſe, quàm veteri belli jure ſtatutum foret. Inter aliquas iſtarum legum, à me jampridem [c] relatas, una jubet eum capite plecti; qui Ducem ſuum deſeruerit; Poſtmodum vix irrogatâ pecuniæ multâ hujuſmodi crimen puniebatur. Operæ prætium eſt ipſum Demoſthenem audire: ἐὰν δὲ τις ἀπαγχθῇ τῶν Γονέων κακώσεως ἡλικὸς, ἢ ἀστρατίας, ἢ προειρημένον αὐτῷ ὑπὸ τῶν νόμων, ἐφυλάξαι, εἰσιὼν ὅπη μὴ χρὴ, δήσαντων αὐτὸν οἱ ἐνδέκα, καὶ εἰσαγόντων αὐτὸν εἰς τὴν Ηλιαίαν. Κατηγορεῖτω δὲ ὁ βουλόμενος οἷς ἔξεστιν. Ἐὰν δ' ἁλῷ, τιμάτω ἡ Ηλιαία, ὅ, τι χρὴ παθεῖν αὐτὸν, ἢ ἀποτίσαι, Ἐὰν δ' ἀγρυρίᾳ τιμηθῇ, δεδέσθω, ἕως ἂν ἐκτίσῃ. *Si quis reus adductus fuerit aut in Parentes injuriarum, aut deſertæ militiæ, aut violati interdicti, quo carcer propoſitus fuerat eò ingredienti, quò ingredi non liceret; hunc Undecemviri vinculis conſtringant, atque ad Heliæam ducant. Accuſet quicumque illorum velit, quibus accuſare fas eſt. Si causâ cadat, Heliæa cenſet, quid iſte debeat aut corpore luere, aut pecuniæ ſolvere. Pecuniâ mulctatus, compedibus detineatur, quoad erogaveris* [d]. Quin & hanc ipſam legem nonnihil deſuevviſſe patet ex familiari militibus abeundi licentiâ, de qua hæc ſunt pariter Demoſthenis [e] verba: ἀθυμήσαντες μοι πολλοὶ τὸ πλοῖα ἀπολαπόντες τὴν ναῦν, οἱ μὲν εἰς τὴν Ηπειρον στρατευσόμενοι, οἱ δ' εἰς Θασίων, καὶ Μαρωνιτῶν ναῦς, μισθῷ μεγάλῳ πεισθέντες, ἀφ' ὁμοίου πολὺ πρόσλαβόντες. *Multi è Claſſiariis meis cum animis caderent, me relicto diſceſſerunt, alii in Cortinentem militatum; alii in Thaſiorum, Maronitarumque naves, capti ſtipendii magnitudine, eoque largiter muneratì.* Quanta verò Athenis facilitas obrepſerat in detrectando militiæ onere? quod ſubire Civibus omnibus lex erat, plerique tamen ſuſcipere averſabantur, ut non ſemel admonuimus. Ad iſtas, aliaſque ejuſmodi leges Orator digitum hoc loco intendit. Ne Heliææ vocabulum cupiam negotium faceſſat, ſciat hoc nomine unum ex Athenienſium Foris appellatum fuiſſe à plurima ſolis colluſtratione, in quo jus dicebatur, eique præerant non ſolum Theſmothetæ, ſed etiam Undecemvirum Magiſtratus; ut ſuo loco adnotabimus.

c *Died. lib. 16.*

d *Demoſth. adverſus Timocrat.*

e *adv Timotheum.*

Vi-

15. Vide n. 6. Orat. primæ contra Philippum.

16. A Græcis Barbari dicebantur ; quicumque Græciæ finibus non continerentur. Vetus autem Græcia ab Oriente habuit Ægæum mare; Jonium ab Occidente, ac Meridie; Macedoniam, Illyrium, atque Epyrum à Borea. Ejus regiones fuerunt Theſſalia, Locri Epicnemides, & Opuntii, Bœotia, Attica terra cum Megarenſi, Phocis, Locri, Ozoli, Ætolia, Acarnania, Doris, ac Peloponneſus. Quamobrem, Græcorum jure, Philippo re verâ Barbari nomen convenit, quippe Macedonia ad veterem Græciam non pertinebat, quin etiam diversâ à Græcis linguâ Macedones loquebantur [g], ut eſt apud Athenæum. At poſtquam Philippus, & Alexander Græcos omnes dicto ſuo audientes habuere, atque iſte Aſiâ perdomitâ ampliſſimum fundavit Imperium, intra Græciæ fines vel ipſa Macedonia connumerata eſt, atque inde percrebuit Græci nomen Imperii. Nos ex hoc poſtremo incremento Græciam deſcripſimus in Præfatione ad iſtas annotationes. Tunc enim à vulgatioribus Provinciæ finibus diſcedendum non reputavimus.

g *Athen. lib. 3.*

17. Ut quam Athenienſium cum Corinthiis, & Megarenſibus contentionem Demoſthenes in medium afferat (nam multas habuerunt) intelligamus, ea ſolùm inveſtiganda eſt, quæ ſuis Civibus exemplo eſſe poſſet ad ſubmittendum Olynthiis auxilium contra Philippum. Igitur hujuſce comparationis vi, Sociis à Macedone oppreſſis Athenienſes auxiliari debent, ſicut olim Græcorum aliquos à Corinthiis, & Megarenſibus labefactatos, viribus ſuis recrearunt. At qui Græcorum iſti fuerunt? Ut prius loquar de bello Corinthiis illato, Corcyræos puto. Utrique inter ſe acriter decertabant de Epidamno [h], quam alterutri ſuam eſſe Coloniam arbitrabantur; cum Athenienſes, quamvis Corinthiorum uterentur familiaritate, Corcyræorum tueri partes decreverunt [i] miſſis auxiliis, ſe ſeque hoſtiliter in Corinthios gerentibus. Quare ſic iſti acceptas injurias expoſtulabant: *ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολεμεῖ ἄρχοντες, οὐ ἀποδιδὰς λύοντες. Ἡμῖν γὰρ πολεμίοις τὸν ἡμέτερον τιμωρημένοις ἐμποδὼν ἵσασθε, ὅπλα ἀνταιρόμενοι. Εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλυεῖν τε ἡμᾶς ἔτι Κέρκυραν, ἢ ἄλλοσε, ἔστι βουλόμεθα, πλεῖν, οὐ τὰς ἀποδιδὰς λύετε, ἡμᾶς τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀδίκως λαβόντες, χρῆσθε ὡς πολεμίοις. Injuriam facitis, Athenienſes, dum belli inter nos incipiendi auctores eſtis, fœdere diſſoluto. Nobis enim, quin ulciſcamur hoſtes noſtros, impedimento eſtis, arma opponentes. Quod ſi hæc vobis ſententia eſt, ut nos & à Corcyra prohibeatis, & ne aliò, quocumque volumus, navigemus, atque ideo fœdifragi eſtis, nos priùs bello petite, ac velut in hoſtes invadite.* Ita narrat Thucidides [l]. Profectò nihil aptius hoc exemplo afferri poterat ad rem præſentem. Et fortaſſe non minus quadrat altera ipſorum Athenienſium adverſus Corinthios expeditio, quam paucis verbis ſic tradit author idem [m] *προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς Ἀθηναίοις ἐς ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς ὅρων πολέμῳ κατεῖχον. Καὶ ἦλθον Ἀθηναῖοι Μέγαρα, καὶ Πηγάς. Καὶ τὰ μακρὰ τείχη ᾠκοδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν, καὶ ἐφρούρουν*

h *a. a. O. 85.*

i *a. a. O. 86.*

l *Thucid. lib. 1.*

m *Ibidem Thucid. Diod lib. 12 a. 3 O. 80.*

ἔφερεν αὐτοῖ. Καὶ Κορινθίοις μὲν οὐχ ὅπλα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο φωτὸν εἰς Ἀθηναίους γενέσθαι. *Megarenſes ad Athenienſium Societatem acceſſerunt, relictis Lacedæmoniis; quòd eos Corinthii bello premerent, finium cauſâ. Habuerunt itaque Athenienſes Megaram, & Pagas, conſtruxeruntque Megarenſibus longa mœnia, ab Urbe ad Niſæam producta, ipſique in præſidio erant. Hinc primò vehemens Corinthiorum in Athenienſes odium initium duxit.*

Nunc de bello contra Megarenſes ſuſcepto dicendum eſt. Athenienſes inito cum iſtis fœdere, ut hoc vel Reipublicæ ſimilitudo conciliaret, ſicut ipſi populari formâ regebantur, ita illos à Paucorum ad hanc traducere ſtuduerunt. Qua re commoti Cives paulo poſt[n] ad Lacedæmonios defecerunt, ac ſe ſe cum Corinthiis jampridem acerrimis hoſtibus, cum Sicyoniis, & Epidauriis conjunxerunt; tanto Athenienſium odio, ut non ſolùm contra illos bellum ſæviſſimum, ac diuturnum commoverint, ſed etiam eos portubus Atticis, & Foro in perpetuum vetaverint; decreverint etiam quotannis diripere ipſorum agros, ac devaſtare. At ſi ita res habet, qui utitur iſtiuſmodi exemplo Demoſthenes, nequaquam cum re, quam agit, congruente? Tunc enim Athenienſes acceptam injuriam. ulturi, non aliis opitulaturi, exercitus compararunt, Signa in Megarenſes intulerunt; nunc de ſublevandis Olynthiis à Philippo in diſcrimen ſervitutis adductis ſermo fit; Quæ dum mecum animo cogito, nec volo, ut fæpius factum video, rem ſilentio præterire, animadverti, Athenienſes hujuſce belli cauſam nequaquam ad Megarenſium à ſe defectionem, ſed aliò detorſiſſe, ut Græcorum in eos odium concitaret. Etenim apertiſſimè à Thucidide[o] commonemur, Lacedæmoniorum legatos Athenas veniſſe, bellum indicturos, niſi. Potidæatas ſuis ſedibus, Æginam libertati reſtituant, & niſi decretum abrogent de Megarenſibus, ἐν ᾧ ἦμπτο αὐτὸς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ, μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὅτε ταῦτα ὑπήκουον, ὅτε τὸ ψήφισμα καθῃροῦν, ἐπικαλοῦντες ἐν ἐργασίαν. Μεγαρεῦσι. τῆς γῆς. τῆς. ἱερᾶς, καὶ τῆς. ἀορίστου, καὶ ἀνδραποδῶν ὑποδοχῶν ἀφιεμένων. *In quo dicebatur, ipſos nequaquam portubus uti, qui ſunt in Athenienſium Imperio, neque Atticis Foris. Athenienſes autem nec res alias auſcultarunt, nec decretum reſciderunt, Megarenſibus obiicientes, quòd terram ſacram, atque interminatam colerent, fugitivoſque ſervos reciperent.* Quamobrem ſæpius à Demoſthene vocantur καταράτοι *execrandi*. Hac. iſte uſus opinione, quæ adhuc Athenis vigebat: Cives iis de cauſis quas Thucidides memorat, bellum Megarenſibus olim intuliſſe: potuit hoc bellum in rem præſentem exemplum afferre.

n *a. 1. C. 263. Thucid. lib. 1. Diod. lib. 12*

o *Thucid. lib. 1.*

Cum Megarenſes, Corinthiique in ſermonem venerint, ipſa res admonet, ut de illorum urbibus quidpiam loquamur; at Megaram alio loco reſervamus; Corinthus modò tantiſper nos teneat. Urbs igitur fuit clariſſima ad Iſthmum Peloponneſi, prius Ephyra nuncupata ἀπὸ Ἐφύρης τινὸς ἡρωίνης *ab Ephira quadam Heroina*, ut ait Euſthatius[p] ad librum ſeptimum Iliadis, ubi ſic eam urbem vocat Homerus.

p *Euſth ad Iliad. 3. v. 152.*

Ἔστι πόλις Ἔφυρη μυχῷ Ἄργεος ἱππόβοτου,
Ἔνθα δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὁ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν,
Σίσυφος Αἰολίδης.

Est Urbs Ephyra in sinu Argi equorum altricis,
Hîc fuit Sisyphus, hominum versutissimus,
Sisyphus Æolides:

Ephyram Oceani filiam vocat Pausanias in Corinthiacis. Ea deinde Civitas dicta Corinthus est à Corintho Marathonis [q] filio. Duos habuit celeberrimos portus ad isthmi latera, Lachæum in intimo angulo Sinus Corinthiaci ad Occidentem Solem; Cenchreum ad Orientem in Sinu Saronico; Arcem quoque, Acrocorinthi nomine, tribus tantùm stadiis ab Urbe dissitam in monte altissimo. Proinde nil mirum, si bimaris Urbs, ut eam dicit Horatius, tantis opibus circumflexerit; & si Opes tantam morum licentiam, tantaque vitæ commoda, quanta illic fuerunt, pepererint. Paruit initiò Argivis Regibus, & Myceneis; propriis deinde, à quibus, eorumque gente frequens Poetis fabulandi occasio data est. Nam illic Sisiphus, Ino, Melicertes, Glaucus, Bellerophon, aliique fabulis clari. Demum post Cypselidarum Tyrannidem, quæ annos tres, & nonaginta, cum sex mensibus mansit, si Aristoteli [r] credimus, libertatem acquisivit. Hanc Cives adepti, primùm in Lacedæmoniorum amicitiam se tradiderunt, cum ipsisque in Sami expeditione arma consociarunt [s]. Deseruerunt deinde sub initium pugnæ ad Eleusinem, cum pro imponendo Athenis Isagora Tyranno Lacedæmonios inter, atque Athenienses certatum est [t]. Hoc beneficio iis fœdus cum iisdem Athenienſibus conciliatum est, servatumque tantâ benevolentiâ, ut cum isti ad bellum contra Æginetas petiissent naves aliquot, quas dare Corinthii lege prohiberentur, singulas quinque drachmis venditas delusâ lege tradiderint [u]. Pari verò iracundiâ dissolutum est, dum ipsi cum Corcyræis inito bello viderunt Athenienſium naves suis hiſce hostibus opem ferre. Quamobrem iterum se se ad Lacedæmonios contulerunt, quibus magno fuerunt adjumento datâ non solùm per suos agros via, sed exercitu, & Classe [x]; in eoque bello sæpius cum Athenienſibus manus conseruerunt, plerumque victi [y]. Verùm cum deinde superbos, ferocesque Lacedæmoniorum animos ferre non possent, in eos arma intulerunt, conjucti Argivis, Athenienſibus, Thebanis. Tot bellis debilitati, in sociorumque potestatem adducti, factionibus demum dilacerati sunt. Pars, quæ Lacedæmonios vocaverat, cædibus contrita cessit, donec Urbs conditione pacis ab Antalcida nuncupatæ, discedentibus Argivis in libertatem restituitur [z]; sed fracta, ac debilis ad usque Demosthenis tempora ad summam rerum Græcarum parum habuit momenti.

q *Paus. in Corinth.*

r *Arist. lib. 5. c. 12. de rep.*

s *Herod. in Thalia.*

t *Idem in Polymn.*

u *Idem ut supra.*

x *Thucid. lib. 1.*

y *Idem lib. 5 & 7.*

z *Xenoph. de rebus Græc lib. 7. & alibi.*

18. Aristides Lysimachi filius Athenienſis, cognomento justus, ætate ferè Themistocli æqualis, cujus æmulatione factum est, ut ejusdem cognominis invidiâ conflagraverit, Athenis Ostracismo depulsus. Verùm antequam decem exilii annos, ut câ lege præcipiebatur, abfuisset, sexennio postquam solum verterat à Republica revocatus est, cum Xerses

in Græciam tranſmiſit. Miles fuit in navali prælio ad Salaminam, Dux in terreſtri ad Platæas maximo, clariſſimoque; eo nimirum, quo Mardonius Perſarum Imperator necatus eſt, exercitus fuſus, profligatuſque. Deinde cum Pauſania Lacedæmonio belli reliquias mari perſequtus, plures græci nominis inſulas, atque Aſiæ Urbes in Reipublicæ ſocietatem adduxit, reliquas Pauſaniâ Lacedæmonio niis adſcribente. Sed hujus impotenti dominatu, æquitateque Ariſtidis accidit, ut omnes prope ad Athenienſes tranſierint, ut jamdudum non ſemel diximus. Mortuus eſt aan. ferè 4. poſt ejectum Athenis Themiſtoclem, ſcilicet 2. Ol. 78. Eâ fuit à publicis opibus, dum plures geſſit Magiſtratus, abſtinentiâ, eâque patrimonii tenuitate, ut non habuerit, à quo in funere efferretur, ejuſque filias, paternæ temperantiæ, & grati Civium animi argumento, Reſpublica aluerit, dataque dote collocaverit[a].

a *Corn. Nepos in ejus vita Diod. lib. 11 Thucid. lib. 1.*

19. Nicias Nicerati filius clariſſimus Athenienſium Dux floruit maximè Peloponneſiaci belli tempore, quo in bello pluribus ſuſceptis expeditionibus ſplendidiſſimum virtutis ſuæ periculum fecit, ſed nunquam magis, quàm in illa contra Syracuſanos celeberrimâ. Cum ab hac ipſa expeditione veluti inopportuna, & periculoſa Rempublicam ſummis viribus deterruiſſet, ei tamen, ac Demoſtheni Alciſthenis filio commiſſa eſt. Quis autem dignè verbis complecti poſſit, quanta ibi utriuſque Ducis virtus enituerit? Quicquid ad maximi Imperatoris nomen immortalitati prodendum facit, tunc profectò non defuit; ſolertia in exponendis Copiis, ſcientia militaris in acie inſtruenda, fortitudo in conſerendis manibus, conſilium in explicandis difficultatibus, magnitudo animi in rerum adverſitate. Non ſemel victi Syracuſani, ac prope captâ urbe, demum terrâ marique victores in eas anguſtias Athenienſium exercitum detruſerunt, ut omnem habuerint in poteſtate. Milites in ſervitutem adducti, uterque Imperator fœdè necatus. Totam memorandæ rei ſeriem elegantiſſimè ob oculos ponit Thucidides[b], ac Diodorus lectu ſanè jucundam. Hunc exitum vitæ habuit Nicias a. 4. O. 91.

b *Thucid. lib. 7. Diod. lib. 13.*

Ἄνηκεν δὴ ἄξιος ὢν ὅσῳ γε ἐπ' ἐμοῦ Ἑλλήνων ἐς τοῦτο δυστυχίας ἀφικέσθαι, διὰ τὸ νομισμένον ἐς τὸ θεῖον ἐπιτηδεῦσαι, *Vir meâ ætate omnium Græcorum minimè dignus, qui ad iſtud calamitatis perveniret, propter ſuum erga Deûm ſtudium, moribus firmatum*, ejuſdem Thucididis teſtimonio. Nec de ipſo clariſſimo Imperatore prætermittendum eſt, quod ſcribit Plutarchus, dum ejus vitam incipit enarrare; his enim verbis luculentiſſimam omnium laudem complectitur: ἔνεστιν δὲ περὶ Νικίου πρῶτον εἰπεῖν ὃ γέγραφεν Ἀριστοτέλης, ὅτι τρεῖς ἐγένοντο βέλτιστοι τῶν πολιτῶν, ᾧ πατρίδων ἔχοντες εὔνοιαν, ᾧ φιλίαν πρὸς τὸν Δῆμον, Νικίας ὁ Νικηράτου, ᾧ Θουκυδίδης ὁ Μιλησίου, ᾧ Θηραμένης ὁ Ἀγνωνος. *Igitur mihi liceat de Nicia id primùm dicere, quod Ariſtoteles ſcripſit; nimirum tres fuiſſe Civium optimos, ſummâque in Patriam benevolentiâ, in Plebem amicitiâ, Niciam Nicerati filium, Thucididem Mileſii, Theramenem Agnonis*[c].

c *Plutarchus in ejus vita Thucid Diod. ut ſupra.*

20. Demoſthenes Alciſthenis filius inter maximos & ipſe Athenienſium Imperatorum connumeratur, de quo ſuperiori numero loquti ſu-

sumus. Claruit bello Peloponnesiaco. Frequens illius mentio apud Thucididem, ac Diodorum, locis jam memoratis.

21. Pericles Xanthippi filius, paterno, maternoque genere clarissimus, mortuo Aristide, ac Themistocle, Athenis ad Rempublicam accessit. Tantùm eloquentiâ valuit, ut quòd vellet populum impelleret; proinde Civitatis potentissimus fuit ἂν δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν, τῷ λόγῳ τῶν πολιτείαν, Thucididis [d] testimonio. Author extitit suis Civibus, ne quidpiam cederent Lacedæmoniis, suaque omnino jura tuerentur. Hinc bellum Peloponnesiacum initium habuit, quod bellum si Athenienses ex ejus consiliis gessissent, græcarum rerum Scriptores existimant, neutiquam tantas Rempublicam calamitates accepturam fuisse. Armorum dux ejecit ex Attica Peloponnenses, horum provinciam vastavit, Eubœam subegit. Etsi maximæ auctoritatis esset apud Cives suos, prorsus tamen popularem procellam non declinavit. Actâ enim ex agris præda à Lacedæmoniis, divites ob acceptum damnum, Plebs ob commeatus angustias tumultuati sunt, multamque Pericli tamquam belli auctori irrogarunt. Verùm paulò post omne ipsi Reipublicæ arbitrium permiserunt. Fato cessit a. 4. Belli Peloponnesiaci, primo videlicet O. 88. & maximo quidem Civitatis damno è vivis sublatus est [e]. Cum extremo conflictaretur morbo, adessentque Amici, qui leniendo tanti viri desiderio res ejus præclarè in bello gestas celebrarent, fertur ipse, quem auditu captum arbitrabantur, memoranda isthæc verba protulisse: Θαυμάζειν, ὅτι ταῦτα μὲ ἐπαινοῦσιν αὐτὸ, ἃ μημονεύουσι ἀ ἐκ τύχου ἐστὶ καιρὰ, ἃ γέγονεν ἤδη πολλοῖς στρατηγοῖς. Τὸ δὲ κάλλιστον, ἃ μέγιστον ὑ λέγουσιν. Οὐδεὶς γάρ, ἔφη, δι' ἐμὲ ἐφλ ὄντων Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον περιεβάλετο. *Se mirari, sua hujusmodi facta laudibus efferri, atque in memoriam revocari, quorum partem sibi vindicet Fortuna, ac similia multos jam Imperatores peregisse. Taceri autem id, quod omnium esset optimum, amplissimumque. Nemo enim dixit, Athenienſium, meâ causâ pullam induit vestem* [f]. Quam raram animi mansuetudinem Plutarchus meritis hisce laudibus Posterorum memoriæ consignavit: Θαυμαστὸς ὁ ἀνὴρ ὑ μόνον τῆς ἐπιεικείας, ἃ φραότητος, ἣν ἐν πράγμασι πολλοῖς, ἃ μεγάλαις ἀπεχθείαις διετήρησεν, ἀλλὰ ἃ τῷ φρονήματος, ἐ φλ αὐτῷ καλῶν ἡγεῖτο βέλτιστον εἶναι, τὸ μήτε φθόνῳ, μήτε θυμῷ χαρίσασθαι μηδὲν ἀπὸ τηλικαύτης δυνάμεως, μηδὲ χρήσασθαί τινι φλ ἐχθρῶν ὧν ἀπείσῳ. *Admirabilem virum non lenitate solùm, ac mansuetudine, quam plerisque in rebus, maximisque inimicitiis custodivit, sed & animi magnitudine. Existimavit enim, hanc esse rerum suarum clarissimam, in tanta rerum potentia nullum iracundiæ, nullum invidiæ locum dedisse, & se se inimicorum suorum nemini implacabilem præbuisse.*

22. Maximis cladibus labefactato Xersis exercitu, liberatque à Persarum armis Europâ, Lacedæmonii cum viginti navibus Duce Pausania ipsorum Rege, Athenienses cum triginta Præfecto Aristide, quibus Sociorum plures accesserant, ad persequendas Medorum Classis reliquias, ad Imperii, victoriæque ostentationem in græcas Insulas, atque Asiæ litora navigarunt. Verùm cum Pausanias descensione in Cyprum

[d] *Thucid. lib. 1.*

[e] *Diod. lib. 12 Thucid. lib. 2. & 3.*

[f] *Plut. in vita Pericl.*

prum factà plura ibi oppida subegisset, & cum reliquis per ea loca Græcis injuriosè ageret, iidem, ac præsertim, qui Jonici nominis censebantur, ejusdem Regis petulantiâ commoti, atque Aristidis æquitate, ad Athenienses, generis cognatione sibi junctos confugerunt, ut non semel admonuimus. Recepti in fidem, & Societatem ipsis Athenien-sibus armorum imperium, consilii, rerumque agendarum auctoritatem sponte tradiderunt. Deinde ex Aristidis sententia inter eas convenit, quid unaquælibet Civitas navium, quid pecuniæ daret; Summa quadringentorum, sexagenûmque talentûm singulis annis constituta est, eorumque in Delo sequestrem Apollinem confecerunt. Igitur (ut æqua sunt, ac lætæ fœderum initia etiam cum potentioribus juncta, quippe vel principiò ignari, quid possint; vel dubii, ne illa nondum hostium injuriis vehementiùs constricta facilè dissolvantur) aliquot annos manserunt leges istæ, atque instituta intra recti fines; quoad insolentiùs Athenienses agere; Athenas Ærarium traducere, Sociis imperare, non præsse. Hinc frequentes istorum defectiones, ac Societatis nomine servitus. Vadem præbeo Thucididem's ne nullâ auctoritate Demostheni videar contradicere: Ναξίους ὕ ἀποστῆσαι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν, ᾗ πολιορκία παρεσκεύασαν. Πρῶτη τε αὕτη πόλις ξυμμαχὶς παρὰ τὸ καθεστικὸς ἐδουλώθη. Ἔπειτα ὕ ᾗ ὅσαι ἑκάστη ξυνέβη. Λυτίαι δ' ἄλλαι τε ἦσαν ὅσαι ἀποστάσεων, ᾗ μέγισται, αἱ ὅσ' φόρων. ᾗ ναῶν ἐκδόσεως, ᾗ λεπτοσράτων, ἥτῳ ἐγένετο. Οἱ γὰρ Αθηναῖοι ἀκριβῶς ἐφρασαν, ᾗ λυπηροὶ ἦσαν, ὁκ εἰώθοσιν ὐδὲ βουλομένοις ταλαιπωρίαν προσφέροντες τὰς ἀναγκας. Ἦσαν ὕ πως ᾗ ἄλλοις οἱ Αθηναῖοι ἐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες, ᾗ ὕτε ξυνεσράτευον αὐτὸ τῦ ἴσου, ῥᾳδίαν τε τοῖς ἀφισαμένοις ὧ αὐτοῖς τὰς ἀφισαμένους &c. *Deinde adversus Naxios, qui desciverant, bellum susceperunt, obsederuntque. Et prima quidem hæc Urbs inter eas, quæ Societate copulabantur, præter pactorum fidem in servitutem redacta est. Deinde & aliæ vicesim. Multas profectò, maximasque defectionibus causas præbuerunt Naves, tributa, milites quoque, si cui contigisset, pro rata parte recusati. Siquidem Athenienses ea diligenter exigebant, ac necessitatis colore in iis repetendis acerbi erant erga Populos illos molestiarum insuetos, nolentesque æruminis offici, ac labefactari. Præterea nequaquam, ut antea, miti imperio utebantur, nec ferebant ipsi ex æqua parte militiæ incommoda, cum sibi promptum esset vi eos comprimere, qui defecissent.* Quod cum ita se habeat, non tamen incusandus est Demosthenes, quod hoc loco referat, Athenienses volentibus, ac lubentibus Græcis imperasse. Cui enim ignota est Oratoris ars, omnia ad suam causam, utilitatemque detorquentis? At nobis pariter Historiæ veritas prætermittenda non fuit. Nunc ad explicandum tempus accedo, quo Imperium istud perduravit. Hujus autem in promptu est initium assignare; finem non ita facile. Nam Asianæ græci nominis Civitates, ac plurimæ Ægæi maris Insulæ in Athenien-sium sinum convolarunt, ut diximus, post confectum Xerxianum bellum, a. scilicet 4. O. 75. [h] quo principium ejusmodi Imperii constituere opus est. Illud autem cum Demosthenes hoc loco dicat perdurasse quinque, & sexaginta annos, alibi [i] tres ac septuaginta; Iso-

[g] *Thucid. lib. 1.*

[h] *Diod. lib. 11. Thucid. lib. 1.*

[i] *Demosth. Philip. 1. idem in Pace.*

socrates priorem numerum amplexatus sit, quo anno finem habuerit, incertum manet. Video tamen, utramque eorumdem annorum summam ad aliquem idoneum terminum perduci posse. Horrenda apud Syracusas Athenienſium clades, quam sæpius memoravimus, hujus Reipublicæ vires fregit adeo, ut Asiatici, atque Insulares Socii non amplius dubitaverint ad Lacedæmonios, quò belli fortuna inclinabat, deficere, ac durum Athenienſis Imperii jugum è cervicibus ſuis excutere. Igitur hoc tempore ceſſarunt Athenæ jura Sociis dare, atque habere ſibi obnoxios. Hæc tanta rerum commutatio accidit anno decimo nono Peloponneſiaci belli [l], nimirum a. 4. O. 61., ad quem ab illo pariter quarto O. 75. per ſexaginta, & quatuor integros annos pervenitur, quibus ſi addas menſes aliquot ad accipiendum à Sociis infictæ Athenienſibus calamitatis nuntium, ad parandamque defectionem neceſſarios, quinque illi, & ſexaginta anni à duobus laudatis Oratoribus deſcripti colliguntur. At verò cum deinceps nonnihil Reſpublica, partâ ſibi ad Abydum adverſus Mindarum Lacedæmonium victoriâ [m] reſpiraverit; revocatoque Alcibiade, noviſque victoriis contra Callicratidem ad Mitylenem, & Arginuſas recreata, non parum è vadis emerſerit [n], vi, ab blandiſ tiis plures Sociorum Civitates recuperaverit, alias labantes confirmaverit; poteſt illud ipſius Imperium produci ad a. 1. O. 94. quo poſt illatam ſibi ſuperiore anno maximam à Lyſandro peſtem, ἐκ τῆ Ἑλλησπόντυ ναυσὶ διακοσίαις ἀρικόμενος ἐς τὸν Λέσβον, κατασκάπτει τὰς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ, καὶ Μιτυλήνην. Ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία ἐπέμψε δέκα τριήρεις ἔχοντα. Ετόνικον, ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα ἔφορος. Λακεδαιμονίοις μετέστησεν. Ευδὺς ὃ καὶ ἡ ἄλλη Ελλὰς ἀφεστήκει. Αθηναίων μετὰ τῶν ναυμαχίαν, πλὴν Σάμου, Iſte *ex Helleſponto ducentis navibus in Lesbum tranſmiſit, omneſque alias Urbes in ea Inſula, quin & ipſam Mitylenem in poteſtatem redegit. In Thraciam quoque Eteonicum miſit cum decem triremibus, qui omnia illic ad Lacedæmonios traduxit. Aeſtatim quidem poſt navalem pugnam univerſa Græcia præter Samum deſcivit ab Athenienſibus*, Xenophontis [o] teſtimonio. Deinceps Reſpublica propemodum deleta eſt, dejectis longis mœnibus, ac moderantibus Urbi triginta Tyrannis [p]. Ad hunc igitur ab illo a. O. 75., tres ac ſeptuaginta interceſſerunt anni, quæ altera eſt Demoſthenis ſumma.

l *Thucyd. lib. 7. Diod. lib. 13.*

m *a. 2. O. 92.*

n *ab a ſuperadicto ad 3. O. 93.*

o *Xenoph. de reb. Græc. lib. 2. Diod. lib. 13.*

p *Xenoph. rer. græc. lib. 2.*

23. Tam locuples Athenienſium Ærarium non ſolùm hoc Demoſthenis teſtimonio comprobatur, ſed accedit Thucydidis, à quo iſthæc decem millium talentorum ſumma ad hiſtoricam veritatem expenſa, trecentis tantummodo imminuitur. Jam verò initio belli Peloponneſiaci ad ſex millies redacta fuerat, cæteris quatuor millibus in Propylæis, ac Potidææ obſidione conſumptis. Audiamus Thucydidis teſtimonium [q], qui ſic Periclem loquentem inducit: Ἔστιν γὰρ ἐκ πόλεως, σωφρονούντων δὲ ἐξακοσίων τάλαντων, ὡς ἐπιπολὺ φόρος κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῆ ξυμμάχων τῇ πόλει, ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων ὃ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπίσημου ἑξακισχιλίων ταλάντων. Τὰ γὰρ πλεῖστα τεσσαρακοσίων ἀποδέοντα μύων ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἐς τε τὰ Προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τἄλλα οἰκοδομήματα, καὶ ἐς Ποτίδαιαν ἀναλώθη.

q *Thucid. lib. 2.*

Jube-

Jubebat bono animo esse, cum in Ærarium quotannis venirent ferè sexcentorum à Sociis talentorum tributum præter alios proventus; & jam essent in arce collecta sex millia talentum signati argenti. Nam ibi maxima pecuniæ summa fuit decem millium, trecentis minus, è quibus reliqua absumpserant arcis Propylæa, aliaque Ædificia, & Potidæa. Congruit etiam computandi ratio; Siquidem in laudatis Vestibulis duo millia, ac duodecim occupata fuerant. Tota Potidææ obsidio duobus millibus constitit [r], sed cum insequenti solùm anno finem obtinuerit, aliquid ex hac summa detrahendum est; Idcirco Ærarium adhuc integra illa sex millia retinebat.

[r] Thucid. lib. 2.

24. Græcorum Historia, quæ modò supereſt, numquam tradit apertis verbis, Macedonum Reges vectigales Athenienſium fuiſſe. Fides tamen Demoſtheni adhibenda eſt, id non ſolùm hoc loco, ſed etiam in Orat. ad Philippi epiſtolam referenti. At quibus eorumdem Regum ea dura fuit conditio? In Oratione de Haloneſo, quæ falsò cum Demoſthenicis adnumeratur, indicari videtur Amyntas Philippi Pater: ὅτε γὰρ Ἀμύντας πατὴρ ὁ Φιλίππου, ὅτε οἱ ἄλλοι Μακεδονίας Βασιλεῖς ὑφ' ἑαυτοῖς σύμβολα ἐποιήσαντο πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν &c. Ἐφ' ἡμῖν γὰρ ὢν ὁ Μακεδονίας, ᾧ φόρους ἡμῖν ἔφερε &c. *Neutiquam enim Amyntas Philippi pater, neutiquam alii Macedoniæ Reges, teſſeris cum noſtra Civitate uſi ſunt &c. Quippe nobis Macedonia obtemperabat, perſolvebatque tributum &c.* Ulpianus [s] hæc habet: οἱ δὲ Περδίκκαν ἔνιαί φασι τὸν ἐνεγκόντα τοὺς φόρους Ἀθηναίοις, οἱ δ' Φίλιππον ὄντινα δή Φιλίππου προγόνων. *Alii Perdiccam dicunt Athenienſium fuiſſe vectigalem; alii Philippum quendam è Philippi Avis.* Quid nos in hac re? Ab Amynta puto Philippi patre, ac Perdicca ex hujus Majoribus, Alexandri filio, tributum Athenienſibus perſolutum; ab illo autem, ut ſibi Reipublicæ patrocinium compararet; ab iſto, ut violatæ fidei, factæque ſæpius injuriæ pœnas lueret. Id eam ob rem mihi perſuadeo, quòd Amyntas, poſtquam Lacedæmoniorum ſocietatem gravem, periculoſamque expertus eſt, eiſque in Olynthi occupatione ludibrio fuiſſe, ſe totum Athenienſibus dederat, ac veluti Patronis utebatur, quapropter Reipublicæ filios ſuos morti proximus commendaverat, ut num. 11. ſuperioris Olynthiacæ admonuimus. Hinc nil mirum, ſi Rex tot fractus calamitatibus, prius infenſus Athenienſibus, modò propemodum cliens, ad iſtorum conciliandam ſibi benevolentiam, quidpiam daret pecuniæ. Quo verò ad Perdiccam attinet, is enimvero, inquieto animo, variâque fortunâ ſuadente, ſæpius diſſolvit ictum cum Athenienſibus fœdus, ſæpius renovavit, donec ab iiſdem tantâ voluntatis varietate feſſis è Macedonia depulſus eſt ann. 15. belli Peloponneſiaci, primo Ol. 91. κατέλκησαν δ' τὰ αὐτὰ χειμῶνος οἱ Μακεδονίας Ἀθηναῖοι Περδίκκαν, ἐπικαλοῦντες τῷ τε φοβῷ Ἀργέας, καὶ Λακεδαιμονίοις γιγομένῳ ξυμμαχίαν, καὶ ὅτι παρασκευασαμένων αὐτῶν στρατιὰν ὡρμᾶτο ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, καὶ Ἀμφίπολιν, Νικίᾳ τῷ Νικηράτου στρατηγοῦντες, ἐλθόντο τῷ ξυμμαχίαν, καὶ ἡ στρατιὰ μᾶλλον διελυθη ἐκείνῳ ἀπαραντος. Πολέμιος ἦν ὧδε. *Eadem lyeme Athenienſes Perdiccam Macedoniâ excluſerunt ob factam in ſe cum Argivis, Lacedæmoniiſque conjurationem, & quòd, cum ipſi jam con-*

[s] Ulp. in cenar. hujus loci.

conflato exercitu, quem contra Chalcidenſes in Thraciam ducerent, & contra Amphipolim, Niciâ Niceratî filio Imperatore, Socios decepiſſet. Nam eo domum redeunte ob id præcipuè evanuit expeditio. Hoſtis igitur reputabatur; ut narrat Thucydides [t]. Quin & altero ab hinc anno regnum infeſtis armis percurrere non deſtiterunt. Quapropter credere par eſt illum tributo ab Athenienſibus tot incommoda, & pacem redemiſſe.

t Thucyd. lib 5.

25. Græcis, cum plerumque inter ſe de gloriâ potiùs, quàm de Imperio decertarent, ea maxima cura fuit, partâ victoriâ tropæum erigere, ubi prælium commiſſum fuerat, ſi terrâ; aut ſi mari pugnatum foret, in oppoſito litore; idque jure gentium hoſtes, vel ſi poſſent, non prohibebant. Præclaris hiſce bellicæ virtutis monumentis toties Athenæ condecoratæ ſunt, quoties terrâ, marique à ſuis Civibus proſperè bellatum eſt. Id autem ſingillatim recenſere, otioſi Mediuſfidius hominis foret, cum nihil Athenienſium factis illuſtrius habeant, nihil frequentius Græcorum hiſtoriæ.

26. Athenis, cum nondum Civitas tantis viribus, tantâque Imperii magnitudine ſplendeſceret, vel ipſa Numina ſub paupere tecto colebantur. Nullo tunc auro illita Templa, nulla magnificentia: ἡ τῶν Ἱερῶν ἄνθρωπος χρυσοῦ, ἢ ἀργύρου. Τούτοις γὰρ οὐδὲν οὐδαμόσε προσεχώρουν. *Templa ipſa ſine auro, & argento. His enim nuſquam omnino utebantur*, ut Plato [u] loquitur. Deinde Cives gratum Diis animum exhibentes, ampliſſima, pulcherrimaque Fana Domi, foriſque in Attica conſtruxerunt. Et ſanè quò Minervæ, cujus adhuc remanent veſtigia, quò Cereris Eleuſinæ, Veneris Coliæ, Cereris Almuſiæ, Dianæ Braunoniæ, Themidis, aliorumq; delubrorum fama non pervaſit? quorum Pauſanias [x], aliique memoriam literis conſecrarunt. Unius ego Jovis Olympii ſermonem faciam, quod quamvis vigente Republica ad culmen perductum non fuerit, idque perfecerit Hadrianus; attamen majori tum parte excitatum, eorum temporum magnificentiam, quam hoc loco Demoſthenes refert, præſefert. De illo hæc habet Hiſtoricorum Latinorum maximus [y]: *unum in terris pro magnitudine Dei inchoatum*. Et Vitruvius [z]: *id opus non modò vulgò, ſed etiam in paucis à magnificentia nominatur*. Ipſum ſtadia quatuor ambiebant, ſi Pauſaniæ credimus [a]: ὁ δὲ δὴ πᾶς περίβολος σταδίων μάλιστα τεσσαρῶν ἐστιν, *Univerſus circuitus eſt quidem ſtadiorum quatuor*. Atque in illius denique conſtructione occupata ſunt Talentum octo millia, ſi demas duodecim, videlicet Coronatorum quadragies octies centena millia, 48000000 ℔; ut Dion Chriſoſtomus eſt auctor [b], ὅσων δὴ Ἀθηναίοις ἕνεκα ζηλῶ τῆς δαπάνης, ἢ πολυτελείας τῆς περὶ τὴν πόλιν, ἢ τὰ Ἱερὰ, ὅσα ἦν ἔργων, ἃ ἔσφαξαν οἱ πρότερον. Τὸν ἀνιππόλιτον τὸ Μαρδονίῳ πολὺ σεμνότερον, ἢ κρέττων ἀνάθημα ἔχουσαν, ἢ τὰς Λακαίνων ἀσπίδας, ἢ ὅσ' ἐν Πύλῳ ποτὲ ἀλόντων, ἢ τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, ἢ τὸ Ὀλύμπιον, ἀπὸ πλείονων ἢ μυρίων ταλάντων. *Igitur non tantum beatos Athenienſes reputo propter exornatam magnis ſumptibus Civitatem, ac Templa conſtructa; quàm quod habent Mardonii acinacem, & clypeos Lacedæmoniorum, aliorumque in Pylis*

u Plato in Critia.

x Pauſ. in Atticis.

y T. Liv. lib. 42.

z Vitruv. in proem lib. 7.

a Pauſ. in Atticis.

b Dion. Chriſoſt. de Regno Orat lib. 2.

olim interfectorum. Quæ quidem longè venerabiliora monumenta fuit, quàm Arcis Propylæa, atque Olympium, quamvis pluſquam decem talentorum millium ſummam abſorbuerint; Propylæis data mox diximus duo millia duodecim; reliqua igitur Olympii Jovis Fano.

27. Alcibiadem inter viros omnium Athenienſium clariſſimos cuncti Græcorum collocant. Vitiis tamen non minus quàm virtutibus famam adeptus eſt. Formâ, ac divitiis omnes tum temporis Cives ſuperavit. Socratis diſcipulus; apud Periclem priviginum ſuum, ut Cornelius dicit; avunculum, ut Diodorus, Suidas, Agellius, liberaliter educatus acceſſit ad Rempublicam, ſuaſorque fuit expeditionis Syracuſanæ, cui cum Demoſthene, & Nicia datus eſt Imperator. Verùm cum è portu Claſſis vela feciſſet, nocte quadam cunctis Hermis, qui Athenis plures erant, dejectis, præter unum ante Andocidis fores, Populus memor Piſiſtratidarum, conjurationem timuit, cujus per invidiam inſimulatus Alcibiades, illico exauthoratus eſt. Paruit ille Plebis dicto, ſed metuens, ne aliquâ populari procellâ abſorberetur, nequaquam Athenas redux, Lacedæmonem ſe contulit. Vigebat adhuc Peloponneſiacum bellum, quare acceptam à ſuis Civibus injuriam vindicaturus, ad illud feliciter conficiendum author Lacedæmoniis fuit copulandæ cum Perſis amicitiæ. Ei negotium committitur felici eventu, quippe ad Tiſaphernem profectus, ejus opem, ac benevolentiam iiſdem Lacedæmoniis acquiſivit. Igitur perculſi Athenienſes, inductoque in Rempublicam paucorum ſtatu, veluti feſſis rebus præſidium, Alcibiadem revocarunt. Redeunti datur unà cum Thraſibulo, ac Theramene Claſſis imperium; pluraque ejus virtute glorioſa, commodaque Reipublicæ contigerunt. Nam & Pharnabazum ab hoſtibus divulſum ad ſuos attraxit, nec paucas Aſiæ, Inſularumque Civitates in Civium poteſtatem reſtituit. At deinceps cum ſemel pugnâ ſuperatus eſſet, ſtatim ei dantur novem in Imperio Socii, veritis Athenienſibus ne ſponte cladem accepiſſet. Ille contra injuriæ impatiens imperium dimiſit, ac ſibi à Civibus metuens, diuque fortunæ fluctibus jactatus in Pharnabazi patrocinium ſe dedit. Non tamen ab inſita omnium animis in Patriam benevolentiâ diſceſſit, quam cum accepiſſet fuiſſe in Tyrannorum poteſtatem redactam, de ipſius libertate cogitavit. Id illum ſeriò molientem Lyſander Lacedæmonius oppreſſit, perſuaſitque Pharnabazo, cum quo pridem arctiori neceſſitudinis vinculo ſe obſtrinxerat, ut cum de medio tolleret. Fugiens Satrapæ inſidias, & ad necem quæſitus, dum à Sicariis incendio extruditur e quadam caſa, ubi latère cupiebat, eminus jaculis confoſſus eſt; annos natus circiter quadraginta; alii à puellæ fratribus putant, nobilis fœminæ à ſe abductæ[c]; magno inſtabilis Fortunæ documento, quam utique à Majoribus ſuis acceptam ampliſſimam nec magnis virtutibus, nec magnis vitiis retinere potuit.

[c] *Plutarch. & Corn. Nepos in Alcib. Vita Xenoph. de reb. Græc. Thucid. lib. 8.*

Nec mihi ſilentio prætermittendus eſt Miltiades Cimonis Filius, à quo tantum ſplendoris Athenis, tantumque utilitatis acceſſit. Nam Cherſoneſum, Lemnum, Cycladeſque omnes adeptus eſt. Auctor, & Dux

Dux Marathonicæ pugnæ Atticam, universamque Græciam à Persarum faucibus eripuit. Post eam pugnam Classem septuaginta triremium habuit, qua Insulas, Barbarum superiori bello sequutas, vi, ac ferro in servitutem addiceret. A Pario vindictæ initium fecit; sed cum Oppidum prope captum in extremas angustias adduxisset, repente in oppositam terræ oram ignem conspicatus, ratusque non casu, ut erat, accensum, sed ibi Classem hostium in statione esse, impositis illico in naves militibus obsidionem solvit. Sive res ita se habuerit, sive casu alio, quem narrat Herodotus contigerit, id Civibus accidit adeo grave, ut eum quinquagies talentûm, quantum in Classem datum fuerat, multaverint; quæ cum solvendo non esset in carcerem ductus, illic obiit extremum diem, illustrior calamitate suâ, quam tot facinorum felicitate. Quippe utramque moderatè tulit; sed longè difficilius in adversis forti animo esse, quàm in prosperis temperato [d]. Verùm de his hactenus. Cæterum quis admirari satis possit tantam clarissimorum illorum Civium in privatis rebus moderationem animi, quam Orator hoc loco summis laudibus extollit? Sed putarunt, ut Ciceronis [e] de Marcello verbis utar, *si urbis ornamenta, domum suam non contulissent, domi suæ ornamento Urbem futuram.*

d *Corn. Nepos in Vita Miltiad. Herod. lib. 6.*
e *Cic. Verr. 4.*

28. Revocat in mentem Leuctricum vulnus, à quo nunquam Lacedæmonii penitus convaluere.

29. Thebani hoc tempore bello sacro, ut sæpius diximus, occupabantur, quod eam quoque Rempublicam, superioribus bellis fessam, ac labefactatam, detinebat adeo, ut fine Philippi viribus debellare nequiverit; sicuti in Oratione de Pace narrat Demosthenes.

30. Locum Æschinis, apertissimum quidem, attulimus num. 22. superioris Orationis, quo admonemur quingenta ista supra decem millia talentûm, nempe nongenta Coronatorum millia Chareti ab Athenienses data ad recuperandam Amphipolim, ab eoque fruſtra, nulloque emolumento Mercenariis Ducibus Dejaridi, Deipyro, ac Polyphonti tradita. Rursus num. 6. Orat. 1. contra Philippum exposuimus, quot, quantisque Thraciæ Civitatibus iidem Athenienses fuissent à Philippo despoliati, cum quibus fœdere copulabantur. Nullum tunc erat, ut diximus apertum iis bellum cum Macedone; quare cum hæc omnia Demosthenis dicto congruant, dubitari nequit huc illum in præsentia collimare.

31. Fons Panopis prope portam Athenis, quæ in Academiam ducebat, memoratur à Platone in Lyside; Æsculapii, ab aliis, pauciquè alteri; Nam in Attica, utpote, quæ arido solo sit, aquæ infrequentes. Quocirca eos jucundiores fuisse Civibus putandum est, iisq; ornandis, custodiendisque sedulam navasse operam. At mœnia non solùm elegantiæ, sed utilitatis erat diligenter instaurare, quæ Themistoclis consilio, invitis, atque obnitentibus Lacedæmoniis, iterum post vastatam à Medis Urbem tanta excitaverant alacritate, tanto mœrore dejecerant Lysandri jussu, qua parte cum Piræo conjungebantur; expulsisque Tyrannis rursus ingenti animorum gaudio restituerant. Quin etiam negotium istud magni momenti existimabatur, eique præerant conficiendo Cives è qualibet

Tribu electi, ut nos docent geminæ illæ celeberrimæ Æschinis, Demosthenisque de Corona Orationes; qua coronâ hic alter publicè donatus fuerat ob impensam hujusmodi operi curam suam, auctaque de suo decem drachmarum millibus talenta decem, quæ in id opus acceperat ab Ærario *f*. Profectò dum Oratoriè hoc loco munus istud, ac rem extenuat, non prævidit, quantus inde sibi honor esset obventurus.

f Æsch. Orat. contra Ctesiph. Demosth. que Cor.

32. Athenienſis Reſpublica virilem habuit ætatem, dum iſtis, quæ modò recenſentur ab Oratore, vigebat legibus, atque inſtitutis Medicum inter, ac Peloponneſiacum bellum. Hoc enim tempore populariter adminiſtrata conceſſam à Solone univerſæ Plebi rerum omnium auctoritatem, ſuadentibus Pericle, Ariſtide, aliiſque auxit, nedum tutata eſt, ut non ſemel jamdudum annotavimus.

33. Athenæ in falſo Deorum cultu religioſiſſima Civitas, ut etiam D. Paulo viſa eſt, ſacrificiis, diebuſque feſtis plures Deos coluit. Illic enim agebantur Panathenaica Minervæ tutelari Deæ ſacra; Eleuſinia Cereri, & Proſerpinæ; Pandia, Diaſia, Diipolia Jovi; Boedromia, & Metagitnia Apollini; Dionyſia, & Anteſteria Bacco. Rurſus Apaturia, Metœcia, Synœcia, Thargelia, Plyntheria, Hepheſtia, Promethea, Calcea, aliaque, quæ cuncta vir ſumma præditus eruditione Sigonius *g* enumerat. His omnibus initiò præerant Rex, aut Regina: *Τὰς δ' θυσίας ἁπάσας ὁ Βασιλεὺς ἔθυε, καὶ τὰς σεμνοτάτας, καὶ ἀπορρήτως ἡ γυνὴ αὐτὸ ἐποίει, εἰκότως, Βασίλισσα οὖσα. Ἐπειδὴ δ' Θησεὺς συῳκίσειεν αὐτὸς, καὶ δημοκρατίαν ἐποίησε, καὶ ἡ πόλις πολυανδρωπος ἐγιγνέτο, τὸν μὲ βασιλέα ἔδεσι ἤτιον ὁ Δῆμος πρὸιτο ἐκ προκρίτων κατ' ἀνδραγαθίαν χειροτονῶν. Τῶι δ' γυναῖκα αὐτῶ, τόμον ἔθετο, ἀσὶω ἔσται, καὶ μὴ ἐπιμεμιγμένω ἑτέρω ἀνθρὶ, ἀλλὰ παρθένον γαμεῖν, ἵνα κατὰ τὰ πάτρια ἄυηται τὰ ἄῤῥητα ἱερὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως. καὶ τὰ νομιζόμενα γίγνηται τοῖς Θεοῖς εὐσεβῶς, καὶ μηδὲν καταλιπηται, μηδὲ καινοπμῆται.* *Rem omnem ſacram faciebat Rex; ejuſque uxor ſacrificia arcana, & venerabiliora, jure quidem, cum eſſet Regina. Poſtquam verò Theſeus Cives in unum collegit, ac Rempublicam inſtituit, Urbs quoque maximo incolarum numero aucta eſt, nihilominus Rex à Populo ſuffragiis eligebatur, probitate conſpicuus. Legem quoque tulit, ut Regis uxor Civis eſſet, nulli antea nupta viro, ſed virgo matrimonio juncta, ut patriâ conſuetudine ſacra faciat arcana pro Republica, & quæ Deorum ſunt, piè celebrentur, non mutatis, violatiſque cæremoniis*, ut à Demoſthene *h* admoneamur. Deinde non ſolùm Sacrorum Rex, ſed & alii Magiſtratus; qua de re aliquid jam dictum eſt, & plura dicemus ſuo loco. Cum autem in iis prophanis religionibus pars Celebritatis eſſent epulæ, inſtructæque Menſæ poſt Sacrificia, quarum parſter curam Magiſtratus gerebant, idcirco Orator hoc nomine Populum infectatur, oſtenditque ſatis illi eſſe lautis Menſis accumbere, reliqua ſocordi, demiſſoque animo prætermittere.

g Sigon. de Rep. Athen. l. 4. c. 4.

h Demoſth. in Mett.

34. Diximus num. 4. Orationis 1. contra Philippum, duas quolibet menſe Athenis Conciones rerum publicarum conſultationi datas fuiſſe; & num. 5. de Rhodiorum libertate, Magiſtratum vi ſæpè Cives à dicendo prohiberi. Hæc duo qui cogitet, facilè animadvertet, Demoſthenem

thenem ad hanc eorumdem Magistratuum insolentiam verba dirigere.

35. Hujus comparationis vim, atque elegantiam, venustatemque nemo satis admirari potest. Duplex quotidie, ut jam retulimus, obolus Plebi dabatur Theatri nomine, tertia scilicet drachmæ pars; qua pecuniâ parum cuique commodi obvenire poterat, multum Ærario difficultatis; maximo sanè documento iis, qui summo cum imperio præsunt Reipublicæ, parva beneficia pluribus collata nullam gratiam acquirere, quamquam ingentes copias exhauriant.

36. Ex hoc loco nequaquam existimari debet Athenis in Judicum numerum eos tantùm cooptari, qui militarem ætatem, seu ut jamdiu probavimus, annum sexagesimum superassent. Id enim longe abest à vero; quippe Judicialis ætas, ut mox dicemus, ab anno trigesimo inciperet. Putandum igitur hanc esse Demosthenis mentem, ut omnes, qui vel ob ætatem, vel ob emerita stipendia non amplius jubentur militiæ dare nomina, & nihilo secius Theatralem accipiunt pecuniam, reddendis Judiciis navent operam. Nunc ad explicandum quicquid ad Judicia, de quibus hoc loco habetur sermo, & ad Forum pertinet, accedamus. Quam rem ad discendum jucundissimam, ad explicandum obscurissimam luculentis adeo verbis, labore, eruditione Sigonius[1] enucleavit, ut ad ejus doctrinam quidpiam addi vix possit. Non tamen, quicquid ille integro libro complexus est, nobis est animus referre; splendidiora solùm eligemus, eaque ordine nostro, & si fieri poterit, majori luce impertiemus. Triplex fuit Athenis Judicum genus, Areopagitarum, Ephetarum, Heliastarum. Senatus Areopagi, columen Reipublicæ, legum, morum, publicæ tranquillitatis cultos, incerto Senatorum numero constabat, quippe ex iis componebatur, qui è novem Archontibus fuissent, si tamen Judicibus benè à se gestum Magistratum, vitæque suæ rationem probassent. Semel adlecti nonnisi crimine deiiciebantur, iisque præerat Rex, qui unus erat ex annuis Archontibus. Initiò ad graviores capitis Causas dijudicandas institutus est; ei deinde à Solone commissa fuit tutela quædam Reipublicæ; quapropter si Cives moribus, consiliis, gestis aliquod ipsi damnum procreabant, iis de rebus summum judicium erat apud Areopagum. Utrique, Reus, & Accusator bis Causam orabant, nullo Orationis fuco, factâ etiam reo potestate, cum semel dixisset, in exilium abeundi, si nollet Judicium subire. Miræ sunt hujus Senatus laudes cum apud Græcos, tum apud Latinos, & nemo dubitat, quoad Athenis humanitas, æquitas, cæteræque virtutes floruere, ejus auctoritate floruisse. Auctor ejusdem Cecrops, qui & Urbis. Convocabatur tribus continuis cujuslibet mensis diebus, quarto scilicet, tertio, ac secundo abeuntis in Martio Pago, unde illi nomen; aliquando extra ordinem in Regia porticu. Præter cætera crimina, quæ, ut diximus, securitatem Reipublicæ respiciebant, cognoscebat de cæde, vulnere, incendio, veneno, ac paricidio alicui de industria illatis. Sequuntur Ephetæ à Demophonte Rege Thesei filio constituti, ut apud illos de inconsulta cæde,

[1] *Sig. de Rep. Ath. lib. 1.*

ac

ac de insidiis Cauſæ dicerentur; centum initio fuerunt ex æqua parte Argivi, atque Athenienſes. Verùm Draco numerum ad unum & quinquaginta contraxit, quorum quinque è ſingulis Athenarum Tribubus (nam Argivos excluſit) ſorte legi juſſit; ex omnibus autem unum illum ſupra quinquageſimum, qui ſuffragiorum æqualitatem adimeret, ne aliquando Judicia repetenda forent. Ipſorum ætas quinquaginta anni, ac mores probatiſſimi. Quatuor in Foris judicabant. At nemo tradit, iidem ne in unoquoque illorum, an diverſi fuerint, totidem ubique numero. Ego equidem cenſeo diverſos fuiſſe, atque unum & quinquaginta in quolibet Foro jus dixiſſe, omnes autem Ephetas nuncupatos. Nam cum iidem ſunt Judices, & diſſimilia Cauſarum capita, dicitur potius unum, idemque Tribunal de diverſis rebus cognoſcere, quàm iidem Judices in diverſis Foris conſidere. Ephetarum igitur quatuor Judiciorum genera. Primum in Delphinio redditum de iis qui hominem occidiſſe faterentur, ſed jure. Alterum in Palladio de morte inconſultò illatâ, inſidiiſque poſitis. Tertium in Prytaneo de rebus inanimatis, quæ necem dediſſent. Docet enim Demoſthenes in Oratione adverſus Ariſtocratem, in qua hæc omnia Judicia luculenter explicat, lapidem, lignum, ferrum in iſtud Judicium adductum, à quo alicui mors obveniſſet, ſi Reus ignoraretur. Quartum in Phreattio, ubi quæ Cauſæ in diſceptationem venirent, quove ordine, lubet ex Oratore noſtro intelligere, qui rem ita narrat in laudata Oratione: *Ἐν Φρεαττῷ κελεύει δίκας ὑπέχειν ὁ νόμος, ἐάν τις ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ περιῴγων, μάτην ἄλλ' ἐκβαλόντων αὐτὸν ἠδυσμένων, αἰτίαν ἔχει ἑτέρῳ φόνῳ ἑκουσίῳ. Καὶ ἐᾷ, ὅτι δεῦρο οὐχ' οἷόν τε ἐλθεῖν αὐτῷ, παρεδὼν αὐτὸν ὁ ταῦτα ἕκαστα δήπου τάξας &c. Τί ἦν ἐποίησε; ἄγαγε τοὺς δικάζοντας ἐκεῖσε, τὸ προπέλαγος οἷόν τε ἦ ἐκεῖνο, τῆς χώρας ἀποδείξας τόπον τινὰ ἐν Φρεαττῷ καλυμένον ἐπιθαλάττιον. Εἰδ' ὁ μὲ ἂν πλοῦν προσπλεύσας λέγει, τῆς γῆς οὐχ ἁπτόμενος. Οἱ δ' ἀφροῦνται, τὸ δικάζεσιν ἐν τῇ γῇ. Κἂν μὲ ἄλλᾳ, τῷ ἔτι τοῖς ἑκουσίοις φόνοις δίκλω ἔδοκει δικάσαι. Ἐὰν δ' ἀποφύγῃ, ταύτης μὲ ἀδρὸς ἀρίνται. Τῷ δ' ἐπὶ τῷ προτέρῳ φόνῳ φυγῷ ὑπέχει. In Phreattio lex jubet, eam Cauſam dicere, qui ob involuntariam cædem in exilium pulſus, cum nondum placaverit Exactores ſupplicii ſui, de altera voluntaria cæde accuſatur. Cum verò Athenas ei venire non liceat, non tamen qui hæc omnia conſtituit, illum neglexit. Quid autem fecit? Eò Judices duxit, quò ipſe poſſet accedere, maritimum in Phreattio locum oſtendens. Hic igitur navigium litori admovens, nec terram attingens, Cauſam orat. Judices in litore audiunt, judiciumque ferunt. Si causâ cadat, pœnas luit voluntariis cædibus inſlitutas. Si crimen effugiat, ab hoc liber diſcedit. Exilium verò ob ſuperius delictum manet.* Quatuor hiſce Foris Rex pariter, ut Areopago præſidebat. Supereſt modò, ut de Heliaſtis quidpiam loquamur. In quinque iſti Collegia, quinque Foris præpoſita dividebantur, nempe Heliææ, duobus Parabyſtis, Trigono, & Metychio. Quingenti in unoquoque fuerunt, qua de re miror fuiſſe, qui dubitaverint. Pollux[1] enim, qui literis diligentiſſimè tradidit quicquid ad hujus argumenti explicationem facit, & unde cuncta Sigonius fermè hauſit, apertè ſcribit

[1] *Pollux Onomaſt. lib. 8.*

bit Ἡλιαὶ δ πεντακοσίων. Εἰ δ χιλίων δέοι Δικασῶν, συνίσαντο δύο Δικαστήρια. Εἰ δ πεντακοσίων, ἢ χιλίων, τρία, *In Heliæa quingentos fuisse Judices. Quod si millenis opus foret, duo Fora conjungebantur. Si mille, & quingentis, tria.* Siquidem in Cauſis gravioribus, major Judicum numerus expetebatur. Heliææ præſidebant Theſmothetæ, Parabyſtis Undecemviri, reliquis alii Magiſtratus; qui verò iſti fuerint, altum apud Antiquos ſilentium. Ab uno Foro ad alterum provocabatur; Supremum in hujuſmodi Judiciorum genere, Heliæa. Ætas iſtorum Judicum tricenis annis præfiniebatur. Cognoſcebant autem de peregrinitate, de peregrinitate corruptâ, de donis, de calumnia, de falſa citatione, de falſa relatione, de contumelia, de nomine deleto, de adulterio, aliiſque fortaſſe levioribus, ut latè nos docere proſequitur Pollux loco laudato, Arpocration, Demoſthenes, Æſchines, Iſocrates, Lyſias, Lycurgus [m] aliique Oratores. Heliaſtæ non ſuffragiis, ſed ſorte eligebantur. Novem Archontes, & Scriba decimus educendæ ſorti præerant, ne quid fraudis. Duæ conſtituebantur Urnæ; habebat altera tabellas, Civium nominibus inſcriptas, quibus per ætatem, ac mores judicare fas eſſet. Altera tabellas totidem initialibus cujuſque Fori literis inſculptas. Ut quilibet ex Urnarum prima educebatur, Fori ſortitio erat ex altera. Quodcumque obveniſſet Forum, ab hujus Præcone, Virgam eodem, quo illud, colore imbutam, (nam cujuslibet Fori veſtibulo diverſus color inductus fuerat, ſi Ariſtoteli [n] credimus), eodemque inſcriptum nomine accipiebat; qua Magiſtratui præſidi oſtensâ, ſtatim in Curiam recipiebatur. Hinc ei tres quotidie oboli, judiciale ſtipendium, perſoluti [o]. Antequam verò Lites Judicum ſuffragiis dirimendæ permitterentur, Reus, & Accuſator ſe ſe Magiſtratui ſiſtebant, apud quem cum de controverſia conveniſſent, & quicquid invicem ad accuſationem, aut defenſionem faceret, expoſuiſſent, in ejus erat facultate quæſtionem concedere, vel repudiare. Quod mecum animo cogitans, video equidem voluiſſe Athenienſes, omnem Reipublicæ poteſtatem populi eſſe, cui vel ipſa Judiciorum authoritas conceſſa eſt (quod Romę nunquam factum); fræno tamen adhibito, ne ex imperitę, audaciſque multitudinis libidine Civium fortuna ſubiici Judicio poſſet.

37. Vide quæn. 22. ſuperioris Orationis diximus de mercenariis Ducibus, quibus hoc tempore Athenienſes plurimùm utebantur.

m *Demoſth. contr Neær. contr. Stephan 2. pro Creſiph, in Midiam, & alibi Æſch in Timarch. Iſocr contra Lochitam, de calumn. Lyſias ad. Alcib. Lycurg. adv. Leocrat.*

n *Arist. de Rep. Ath.*

o *Luc. in bis accuſato*

DE PACE.

IN ARGUMENTUM.

1. NEmo puto reperietur tam aspero, difficilique ingenio, qui neget, hanc fuisse Orationem à Demosthene elucubratam, post Olynthiacas, si numquam dictam, Photio, ac Libanio assentiri velimus. Nam Phocense bellum, quo finito Philippus in Amphictyonum Collegium cooptatus est, exitum habuit a. 3. O. 108. [p], altero scilicet ab Olyntho capto. Facilè quoque persuaderi possumus, actam hoc ipso anno tertio, cum nos instruat Dionysius [q]: μετὰ δ' Θεμιστοκλέα, Ἀρχίας, ἐφ' ᾧ παραπεῖ τοῖς Ἀθηναίοις μὴ κωλύειν Φιλίππου τῆς Ἀμφικτυονίας μετέχειν, μηδὲ ἀφορμὰν διδόναι πολέμου, νεωστὶ πεποιημένους πρὸς αὐτὸν εἰρήνην. *Post Themistoclem Archias prætura gessit. Quo Prætore* Demosthenes *Athenienses monet, ne Philippum ab Amphictyonum conventu prohibeant, neve bello occasionem præbeant, factâ nuper cum ipso pace.* Archias autem eodem an. 3. Prætor est renuntiatus, Diodoro [r] auctore. Quid autem huic Oratori causam dederit, paucis dicemus. Memoriâ igitur repetendum est, quod non semel retulimus, ab Amphictyonum Collegio ingenti pecuniâ Lacedæmonios, agro Phocenses multatos; quam multam cum illi solvendo non essent, isti fortunis suis decedere nollent, decreto minimè obtemperarunt. Itaque Græci Amphictyonum auctoritate, Apollinis Religione moti, quem à Phocensibus violatum putabant, his bellum intulerunt, quibus Lacedæmonii injuriam suam ulturi, Athenienses Reipublicæ securitati consulentes auxiliati sunt. Thebani, quorum maximè intererat eosdem Phocenses, æmulos, finitimosque suos, conterere, principes belli molem sustinuere; quo demum fessi, ad illud finiendum Macedonis opem imploravunt, ejusque viribus confectum est. Quæ mala, quantamque vastitatem Phocis pertulerit, alius erit dicendi locus; nunc id solùm narrare satis est, eam gentem ex Amphictyonum consensu depulsam, suffectumque in illius sedem Philippum, qui jampridem Macedoniam Græciæ adscribere cogitabat. Athenienses, tametsi nuper sibi cum Rege pax intercesserat, huic Amphictyonum decreto non interfuere. Cum autem intelligerent, hinc Macedonum potentiam augeri, aditumque fieri ad opprimendam Græciam, illud improbare, ac frangere deliberabant; quamvis ad eos venissent Θετταλοὶ, τὸ Φιλίππου πρόξενοι μετ' αὐτῶν ἀξιοῦντες ὑμᾶς, Φίλιππον Ἀμφικτύονα ἐᾶναι ἀφιέσθαι, *Thessalorum, cum ipsisque Philippi Oratores postulatum, à vobis decerni Philippum Amphictyonem esse* [t]. Sed alieno id tempore deliberari autumans Demosthenes, pacem hac Oratione, novamque dignitatem Philippo concedendam suadet.

p Diod. Lib. 16.

q Dion. in Epist. ad Ammæum.

r Diod. ubi supra.

t Demosth. de falsa leg.

2. Græcorum Populos moribus, Imperio, legibus inter se divisos com-

communi aliquo vinculo conjungere opus fuit, & in unum aliquando corpus coalescere, ut unanimi consilio contra domesticas discordias, externasque insidias se communirent. Igitur eodem ferè instituto, quo nunc floret Hollandia, unaquælibet Gens, quæ veteri Græciâ, (à Macedonia videlicet ad Ægæum, & Jonium Mare) continebatur, Legatos Pylas, aut Delphos mittebant, qui de Provinciæ negotiis publicâ authoritate decernerent. Auctor hujus Concilii Amphictyon Deucalionis filius à Pausania [f] traditur, unde & illi nomen inditum; ab Hesychio, & Strabone [g] Acrisius; atque ideo Amphictyonum dictum, quod Populi ἀμφὶ Δελφὺς οἰκοῦντες *circa Delphos incolentes* eò convenirent. Jus illic suffragii decem Populos obtinuisse scribit Pausanias loco laudato, Jonas nimirum, Dolopas, Thessalos, Ænianes, Magnetes, Maleenses, Phtiotas, Dorienses, Phocenses, & Locros. Duodecim Suidas, & Arpocration, videlicet Jonas, Dorienses, Perrhœbos, Bœotios, Magnetes, Achœos, Phtiotas, Dolopes, Ænianes, Delphos, Phocenses. Totidem numerat Æschines [h], sed undecim solum appellat, Thessalos, Bœotios, Dorienses, Jones, Perrhœbos, Magnetes, Locrenses, Œtæos, Phtiotas, Maleenses, Phocenses. Hæc inter gravissimos auctores Amphictyonum diversitas, varia tum numero, tum nominibus, alicui fortasse negotium faceret. Sed arbitror duodecim verè Populis in ampliſſimo illo Conventu suffragium fuisse, & Æschini Delphos memoriâ excidisse; cum certum sit, necessariò primas in eo partes habuisse summum Delfici Apollinis Sacerdotem; hujus quoque, & Bœotorum Pausaniam obiitum, negari nequeat. Nec multùm me diversa alicujus gentis nuncupatio solicitum habet; quippe quas nunc ex una, nunc ex alia præcipuarum intra suos fines Urbium appellatas existimo. Id sanè operosum magis est, ac difficile ad explicandum, quod Æschines post allata Populorum nomina, quibus intereſſe Concilio jus erat, his verbis tradit: τὸ τοῦτον ἔθνος ἕκαστον ἔθνος ἰσόψηφον γνώμονον, τὸ μέγιστον τῷ ἐλαχίστῳ, τὸν ἥκοντα ἐκ Δωρέως, τῷ Κυτινίῳ, ἴσον δυνάμενον Δακεδαιμονίοις. Δύο γὰρ ψήφους ἕκαστον φέρει ἔθνος. Πάλιν ἐκ τῆς Ἰώνων τοῦ Ερυθραίων, τῇ Πειραικῇ τοῖς Αθηναίοις, τῇ τοῖς ἄλλοις κατὰ ταῦτα. *Ostendi unamquamlibet istarum gentium æquo esse suffragii jure, nullâ ampliorem inter, atque ignobiliorem diversitate; adeo ut qui Dorio, & Cytinio venit, idem possit, ac qui Lacedæmone. Duo namque suffragia fert unaquæque Gens. Rursus ex Jonibus, qui Erythræâ, Prieneâque mittitur, non plus valeat, quàm qui Athenis, & alii pari ratione.* Etenim hinc erui posse videtur, ab unaquaque gente non singula ferri suffragia in decretis Amphictyonicis, sed quot in eadem Urbes, ea dari gemina; quod utique Veterum testimoniis adversatur. Verùm huic enodandæ difficultati, idonea mihi se offert ampliſſimæ, potentiſſimæque Batavorum Reipublicæ comparatio, in cujus Conventu, totius Imperii majestatem repræsentante, quot Provinciæ, tot suffragia. In qualibet verò Provincia quot Urbes, tot Legati ejus Comitiis interſunt Oratori eligendo, qui ejusdem Provinciæ nomine summo cum Imperio sedeat in Concilio Reipublicæ. Ita pariter in vete-

[f] *Paus. in Phoc.* [g] *Strabo lib. 9.*

[h] *Æsch. de falsa leg.*

ri Græcia; duodecim Populi Amphictyonum Senatum constituebant. In singulis autem Populis quot oppida, tot Legati conveniebant, qui æquo jure, nulloque inter magnam, parvamque Urbem discrimine Amphictyonem creabant, Consessui amplissimo interfuturum. Hinc Æschinis locus nullo negotio explicari potest. Tres Urbes Doricam gentem repræsentabant, Lacedæmon, Dorium, Cytinium Κυτίνιον μία ἀπὸ τρίων ἀπὸ Δωριέων, *Cytinium una è tribus Doricis*, Pollucis [x] testimonio, qui idem habet de Dorio, nec de Lacedæmone dubitari potest. Id itaque sibi vult Æschines, ut nullâ Spartanæ dignitatis initâ ratione, æquè Sparta, ac reliquæ duæ seligant Doricæ gentis Amphictyonem. Idem quoque de Athenis, Erythræâ, Prieneâque dicendum, quæ tres pariter Jonii generis, ejusdem gentis authoritatem gerebant. Quod cum ita se habeat, quo pacto illi excusari possint, qui putant pro Jonibus uni Athenienses, pro Dorienſibus Lacedæmonii, pro Bœotiis Thebani in Amphictyonum Senatu suffragium tulisse. De postremis hisce nonnihil dubitari posset, an sibi Bœotiorum omnium potestatem vindicarent, cum non tantùm illis Thebani dignitate antecellere, sed imperio præesse perpetuò conati fuerint. At video hujusmodi facultate, voluntate magis, quàm re potitos fuisse.

x *Pollux Onomast.*

Iterum Æschinem [y] audiamus: κατηριθμησάμην δ' ἔθνη δώδεκα, τὰ μετέχοντα τῶν Ἱερῶν, Θετταλὸς, Βοιωτὸς, ὁ Θηβαίους μόνους, Δωριέας, Ἰάονας, Περῤῥαιβοὺς, Μαγνήτας, Λοκρὸς, Οἰταίους, Φθιώτας, Μαλιεῖς, Φωκεῖς. *Enumerabam populos duodecim, Templi participes, Thessalos, Bœotios, (non Thebanos solùm) Dorienses, Jones, Perrhæbos, Magnetes, Locros, Oetæos, Phtiotas, Maleenses, Phocenses.* Igitur à qualibet istarum gentium Legatus unus, aut plures, sed duobus tantùm suffragiis præditi bis in anno, Vere, & Autumno mittebantur Delphos, aut Pylas; nam utrobique convenire poterant, Delphis in Apollinis templo; In Cereris, si Thermopylas peterent: ἐν τῷ Δήμητρος τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, ᾗ ἕδρα εἰσὶ Ἀμφικτύονι, ᾗ αὐτῷ Ἀμφικτύονος ἱρὸν. *In templo Cereris situm est Sacellum Amphictyonidis, ibique Amphictyonum Sedes, ipsinsque Amphictyonis fanum* [z]. Necessariò summus Phœbi Sacerdos Conventui præerat, qui si abesset, nulla Decretis auctoritas accedebat, & ipse pariter negotia proponebat. Præter Amphictyonas, qui soli suffragii jure fruebantur, assidebant quoque Templi Sacerdotes, ac Synedrion, alter Virorum Ordo, qui à Civitatibus mittebantur, ut suæ Gentis Amphictyoni consulerent, & ἱερομνήμονες vocabantur [a], quia sacri, atque Apollinem, Latonam, Dianam jurati benè se Reipublicæ consulturos: ἐκλογίζεσθαι ὀνομάζουσιν, ὅταν μὴ μόνον τὸν Πυλαγόρους, ᾗ τοὺς Ἱερομνήμονας συγκαλέσωσι, ἀλλὰ ᾗ τὸν σωζόντας, ᾗ χρωμένους τῷ Θεῷ. *Concionem dicunt, cum non solùm Pylagoras*, (hoc etiam nomine Amphictyones vocabantur à Pylis [b], ubi Conventus erat) *& Jeromnemonas convocant, sed & Sacrificulos, Deoque inservientes*, ut certiores nos facit Æschines [c]. Denique Pythiis ludis, qui Delphis celebrabantur Amphictyones præerant: Ἀμφικτύονες ὁ καλούμενοι οἱ Ἀγωνοθέται ἀπὸ Πυθίων, ἐκ δώδεκα ἐθνῶν τῆς Ἑλλάδος ὄντες, *Præsides Pythiorum Amphictyones vocantur, e duodecim Græciæ Populis creati* [d]. Maxima fuit hujus

y *Æsch. ut supra.*

z *Herod. in Polymn.*

a *Harpocrat. Demosth. adv. Timocr.*

b *Suidas Hesychius.*

c *Æsch. adv. Ctesiph.*

d *Scholiastes Pindari ad Od. 4. Epod. 3.*

jus Senatus auctoritas, ad quem graviſſimæ inter Populos controverſiæ de finibus, ſuiſque juribus deferebantur. Quicquid judicaſſet, quamvis aſperum videretur; firmum, ac ratum habere opus fuit. Hinc agro aliquas urbes multatas accepimus, alias ingenti pecuniâ, idque patienter latum; quippe lex erat, communi Græcorum bello renitentem cogi. Verùm Demoſthenis ætate non parum ſalutaris hęc diſciplina obſoleverat. Nam & fruſtra, ut diximus, tunc publicati Phocenſium agri, indicta Lacedæmoniis argenti multa, contempta quoq; ab Athenienſibus, aliiſque, Amphictyonum auctoritas. Bello quidem fracta eſt Phocenſium contumacia, pœnaque victis irrogata, ſed Thebanorum potius odio, ac Finitimorum, quàm Amphictyonicæ legis obſequio. Cum ipſi, tum Lacedæmonii è Senatu dejecti; at nequaquam in Athenienſes animadverſum, utpote potentiores. Nunquam Spartani; Phocenſes reſtituti ſunt ob egregiè navatam operam adverſus Gallos, Brenno Duce Delphos hoſtiliter aggreſſos [d]. Dolopum deinde, qui penè deleti fuerant, datus Nicopolitis locus, Auguſti monitu. Quamquam tum temporis honoris dumtaxat, non poteſtatis conſeſſus fuit; quam poteſtatem Strabonem [e] intellexiſſe arbitror, dum ſua ætate (vivebat Auguſto, ac Tiberio Impp.) penitus Amphictyonibus deſiiſſe ſcribit. Pauſanias [f], qui regnante Hadriano Græciam perluſtravit, eos triginta reperit, geminato nonnullis Populis honore, aliis recenter inductis, excluſis aliis, qui prius hanc dignitatis ſedem obtinuerant. Hæc fuit celeberrima Amphictyonici Conventus fortuna.

[d] *Pauſ. in Phoc.*

[e] *Strabo l. 9.*

[f] *Pauſ. ut ſupra.*

3. Ne propter datum Philippo inter Amphictyonas locum ſe ſe in grave, ac periculoſum bellum coniicerent Athenienſes, hanc dignitatem flocci faciendam Demoſthenes oſtendit; ſimul verò commonet, ne Græcis, quos omnes, ut monſtratum eſt, ſuæ dignitatis æmulos habebant, Amphictyonicæ legis obtentu occaſionem præbeant divexandæ Reipublicæ, ut olim Phocenſibus accidit. Quippe parva rerum momenta impellunt animos inclinatos jam ad vindictam.

IN ORATIONEM.

4. UT reſ iſta in bono lumine collocetur, è variis veterum monumentis, nec ita facilè, eruenda eſt. Eam igitur hoc ordine geſtam puto. Plutarchus Eretriæ Tyrannus in diſcrimen venerat amittendæ Civitatis, conjurantibus in eum Civium pluribus Duce Clitarcho. Imploravit ille Athenienſium opem, fretus Midiæ potentiſſimi Civis auctoritate, quocum ſibi commune hoſpitium intercedebat. Demoſthenes & quòd hiſce ſe Athenienſes diſſidiis immiſcere, non eſſe è Republica arbitrabatur, & quòd Midiæ adverſario ſuo facere moleſtiam vellet, acriter eos ab expediendis armis deterret. Nihilo tamen ſecius auxilium decretum, ſubmiſſumque eſt Phocione Imperatore [g]. Ἀλλ' ἐπειδὴ, Æſchinis verbis loquor [h]. τάχιστα δ' ἐξέβησαν εἰς Εὐβοιαν Πλουτάρχου βοηθήσοντες τοῖς

[g] *Plutarch. in vita Phoc.*

[h] *Æſch. contra Teſiph.*

τὰς δὲ φρούτις χρόνος, ἀλλ' ἓν φροστοιῶν' ὑμῖν εἶναι φίλοι. Ἐπειδὴ δ' τάχιστα εἰς Ταμύνας παρήλθομεν, ἣ τὸ Κοτύλαιον ὀνομαζόμενον ὄρος ὑπερβάλλομεν, ἐνταῦθα Καλλίας ὁ Χαλκιδεύς, ὃν Δημοσθένης μαθὸν λαβεῖν ἐνεχυράζων, ὁρῶν τὸ στρατόπεδον τὸ τῆς πόλεως εἰς τινας δυσχωρίας κατακεκλεισμένον, δόξαν μὴ νικῆσαι μαχόμενον, ὡς λῶ ἀναχώρησις, ὅτε βοηδείας ἐλπὶς ὅτ' ἐκ γῆς, ὅτε ἐκ θαλάττης, συναγείρας ἐξ ἁπάσης τῆς Εὐβοίας στρατόπεδον, ἣ παρὰ Φιλίππου δύναμιν φροντατεμβάλλουσες ὅτ' ἀδελφὸς αὐτῶ Ταυροσθένης &c. ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς ὡς ἀναιρήσοντες. Καὶ εἰ μὴ φρόνη δὲ Θεῶν τις ἴσωσε τὸ στρατόπεδον, ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται οἱ ὑμέτεροι ἣ πυζοὶ, ἣ ἱππεῖς, ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένοντο, ἣ παρὰ τῶν ἱπποδρόμων τῶν ἐν Ταμύναις ἐκ παρατάξεως μάχῃ κρατήσαντες, ἀρίεσαν ὑποσπόνδους τοὺς πολεμίους, ἐκπεσὼν ἂν ἡμῶν ἡ πόλις ἄχιστα παθεῖν. *Sed postquam celeriter in Eubœa descendistis, Plutarcho auxiliati, primùm,* (Chalcidenses) *amicitiam tueri nostram simularunt. Sed cum ad Tamynas venissemus, Cotylæum montem transgressi, Callias Calcidensis, à quo Demosthenes mercede captus pignus acceperat* rei gerendæ, *videns illic Reipublicæ exercitum in angustias adductum, unde nisi prælio victor exire non posset, nullaque terrâ, mariquespes esset auxilii, congregatis ex omni Eubœa militibus, aliisque à Philippo accersitis, ipse, ejusque frater Taurosthenes &c. impetum in nos fecerunt, veluti profligaturi. Quod si primùm Deorum quispiam salutem Copiis nostris non attulisset, deinde equitum, peditumque virtus apud equestrem ad Tamynas Circum instructâ, acie hostes non superasset, iis per inducias dimissis; nostra Civitas in turpe malorum periculum devenisset.* Re feliciter gestâ Phocion victorem exercitum Eretriam duxit, Urbemque in Plutarchi fide confirmavit. Verùm Tyrannus, ut fert ipsorum natura, in Athenienses perfidiosus, ne illi sibi aliquando Civitatem vindicarent, suspicatus, immane facinus aggressus est. Cum enim mercenarii milites, qui cum Athenienſibus merebant, stipendio fraudati tumultuarentur, eo persoluto in suas ille partes traduxit; Cohortes verò ex ipsis Athenienſibus conflatas, ac Molossum Ducem, qui Phocioni succesſerat, in vincula conjecit; nec prius Reipublicæ restituti, quàm quinquagenorum talentûm pretium acceperit[1]. Hic exitus fuit auxiliaris in Eubœam expeditionis, quam meritò Demosthenes hoc loco exagitat. At quo tempore facta fuerit, res ab Historicorum nemine commemorata nequit, ut ajunt, acu tangi. Æquè verò peractam inter a. 3. O. 105., quo exeunte prior ille Eubœæ tumultus contigit, atque a. 4. O. 107., quo hujus expeditionis mentionem facit Orator noster in Midiana, nemo arbitror in dubium revocare poterit.

[1] *Plutarch. in Phoc. Ulp. in orat. Orat. in Midiam Vetus Scholiastes in hanc de Pace Orat.*

5. Triumphat Demosthenes, quod re in Eubœa, ut diximus, malè gestâ, satiùs Athenienſibus fuisset, ejus, quàm aliorum adhæsisse consilio. Quamquam hac illum gloriâ deiicere conatur Æschines, ut est in superi nostra adnotatione, insimulatque solicitati ad proditionem Calliæ, quod tamen acerbo, atque inimico nimis animo dictum videtur.

6. Hoc Neoptolemo, clarissimo sui temporis Tragœdiarum actore, Philippus ad conciliandam sibi Athenienſium gratiam usus est; nam simulatione artis suæ, ut Orator ait, & sub alienarum Personarum formâ in

Tra-

Tragœdiis repræſentabat Macedonis probitatem, in Rempublicam benevolentiam, virtutem, fidem, æquitatem. Et ſanè ad impellendos Plebis animos nihil utilius; ut Ciceronis amici experti ſunt, dum Virum maximum, vel invitis potentiſſimis æmulis revocare ab exilio ſtuduerunt. Rem ipſe narrat admirabili dicendi vi in Orat. pro P. Sextio. Nos hæc pauca ſolùm deſcribimus: *Quid fuit illud, quod recenti nuntio de illo S. C., quod factum eſt in templo Virtutis, ad ludos, ſcænamque perlato, conſenſu maximo, ſummus artifex, & mehercule ſemper partium in Republica, tamquam in ſcena, optimarum, fleus & recenti lætitiâ, & miſto dolore, ac deſiderio mei, egit apertè multò gravioribus verbis meam cauſam, quàm egomet de me agere potuiſſem? Summi enim poetæ ingenium non ſolùm arte ſua, ſed etiam dolore exprimebat*: Quid enim? Qui Rempublicam certo animo adjuvarit: fleterit cum Achivis. *Vobiſcum me fletiſſe dicebat, veſtros Ordines demonſtrabat, revocabatur ab univerſis*: Re dubiâ nec dubitarit vitam offerre, nec capiti pepercerit. *Hæc quantis ab illo clamoribus agebantur? cum jam amiſſo geſtu, verbis poetæ, & ſtudio actoris, & expectationi noſtræ plauderetur &c.* Res quoque Neoptolemo benè, felicitèrque ſucceſſit. Dum enim hoc pacto Athenienſium erga Philippum animos emolliebat, pax iis conditionibus, quæ fuerunt è Regis voluntate, facta eſt. Quo peracto ille ſtatim, quæſitâ diſcedendi occaſione, ad munificum Regem, ac patronum rediit, cui, familiariter exceptus, magnificiſque donis cultus, operam ſuam commodavit. Fertur etiam in extremo convivio, quo Philippus inde in Aſiam ſoluturus, Cleopatræ filiæ nuptias regiâ pompâ celebrabat, caſu ei mortem, qua mox occubuit à Pauſania illatâ, prænunciaſſe. Ἀπολλόδωρος δ' τύτοις τὸ ἕτερα τινὶς ὥσπερ θεσπίζοντα ἐγίνοντο φωναὶ, προδηλοῦσαι τὴν τῦ Βασιλέως καταφορήν. Εὐγὰρ τῷ Βασιλικῷ πότῳ Νεοπτόλεμος, Diodoro utor auctore, ὁ τραγῳδὸς ἁρμόττουσα τῇ μεγαλοφωνίᾳ, καὶ τῇ δόξῃ, προσᾴσαντος αὐτῷ τὰ Φιλίππου προσκηκάδας ἐπὶ ἐπιτεταγμένον πομπάτων, καὶ μάλιστα ἐπὶ ἀπόντων φὸς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν στρατείαν, ὁ δὲ τεχνίτης κρίνας οἰκεῖον ὑπολαμβάνειν τὸ πάθημα τῇ διαβάσει τῦ Φιλίππε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπιπλῆξαι βακχεύοντος τῦ Περσῶν Βασιλέως, κάπερ ἦσαν μεγάλων, καὶ περιβόητον, ὅπως μεταπέσοι ποτὲ εἰς τἀναντίον ὑπὸ τῆς τύχης, ἤρξατο λέγειν τάδε τὰ ποιήματα. 1 *Diod. lib. 16.*

Φρονεῖτε τῶν αὐθέρος ὑψηλότερον, καὶ μεγάλων
Πεδίων ἀρόρας. Φρονεῖτε ὑπερβαλόμενοι δόμους
Δόμυς, ἀφροσύνᾳ πρόσω βιοτᾶν τεκμαιρόμενοι.
Ὁ δ' ἀμαιβάλλει ταχύπων κέλαδον ἔργῳ σκοτίαν,
Ἀ'φνω δ' ἀφαντος προσίβα, μακρᾶς ἀφαιρούμενος
Ἐλπίδας, θανάτων πολύμοχθος αἴδας.

His ſimiles aliæ quædam audiebantur voces, veluti Regis mortem vaticinantes. Nam & fuit in regio convivio Neoptolemus Tragœdus, in primis clarus magnitudine vocis, & famâ nominis. Hic modulandi artifex à Philippo juſſus quidpiam autea ſibi commiſſum canere, quod maximè congrueret ornatæ in Perſas expeditioni, ratus Poema ſuſcepiſſe ad Philippi tranſmiſſionem accomodatum, cupienſque Perſarum Regis felicitatem dicendo con-

concidere, quæ quamvis magna, & illustris, aliquando fortunæ impetu in contrarium cæsura foret, hoc Poema dicere incœpit.

Vos nunc æthere altiora cogitatis, latissimosque
Campos; & superimponere cogitatis ædibus
Ædes, stultè longam coniicientes vitam.
Sed illa celeriter tenebrosam operi circumponit viam,
Quæ ab oculis remota repentè accedit, longaque aufert
Spes ærumnosa Mors.

digna quidem sententia, qua resonent Christianorum Convivia, ut nostri aliquando cantus, quibus prophanæ Veterum Mensæ.

7. Scænæ Græci avidissimi fuerunt, ut Romani spectaculorum; idcirco dum sacri Athenis dies peragebantur, Theatra; dum Romæ, Circus patebat, ut horum invitamento frequentior illuc adveniret populi multitudo, splendidioresque forent Sacrorum cæremoniæ. Baccanalia igitur apud Athenienses nunquam Tragœdiis carebant; nunquam ludis apud Romanos.

8. Qua sanè artis histrionicæ aviditate factum Athenis est, ut magno pretio nobiliores Actores conducerentur, iique summa difficultate commeatum acciperent, ut Neoptolemo accidit, cui tamen, factâ Civibus redeundi spe, Theatroque iterum inserviendi, datus est.

9. Æschinem Demosthenes præcipuè mordet hoc loco, fraudolentasque promissiones, quas ille à Philippo retulit post obitam Legationem. Hæc illa est Legatio celeberrima, quam Orator falsam vocat, & pro qua ipse laceranda, Æschines defendendâ, duas illas eloquentissimas Orationes conscripserunt, quæ summo literarum, scientiæque antiquitatis bono è tanto librorum naufragio servatæ sunt. Quid in ea gestum fuerit, operæ pretium est diligenter narrare, cum id sæpius Demosthenis in sermonem veniat. Diu velitationibus potius, quàm justo bello, sua tutando, quàm provocando, impedire Athenienses Philippum, socias Reipublicæ Urbes occupantem, damnaque inferentem, conati fuerant. Sed cum audissent Olynthum in ejus potestatem concessisse, non amplius rei gerendæ modum adhibere, sed in ipsum armis invadere decreverunt.

m *Diod. lib. 16.* Id accidit a. 1. O. 108. Tunc enim, ut Diodorus[m], est auctor, οἱ Ἀθηναῖοι τὴν αὔξησιν ὑφορώμενοι τοῦ Φιλίππου, τοῖς ἀεὶ πολεμοῦσιν ὑπ' αὐτοῦ ἐβοήθουν, πρέσβεις ἀποστέλλοντες ἐπὶ τὰς πόλεις, καὶ παρακαλοῦντες συνεῖν τὴν αὐτονομίαν, καὶ τοὺς ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὁρμῶντας μὴ πολιτεύεσθαι κολάζειν. Ἐπηγγέλλοντο δὲ πᾶσι συμμαχήσειν, καὶ φανερῶς ἑαυτοὺς πολεμίους ἀποδείξαντες τῷ Βασιλεῖ διεπολέμουν πρὸς Φίλιππον. Μάλιστα δ' αὐτοὺς παρώξυνε προσθεῖναι τῆς Ἑλλάδος Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, δυνατώτατος ὢν καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Ἑλλήνων. *Cum Philippus Imperio, ac viribus auctus suspicionem de se Athenensibus commovisset, hi perpetuis illius hostibus auxilio suo confirmatis, missisque ad Græcas Urbes Legatis, qui eas ad libertatis tutelam, & ad morte puniendos proditores Cives adhortarentur, suam omnibus societatem obtuleruut, susceptisque palam inimicitiis bellum cum Philippo gerebant. Eos maximè ad Græciæ patrocinium incendebat Demosthenes, Orator per*

ea

ea tempora omnium Græcorum gravissimus. Verùm fessi Athenienses post annum hoc bello, debilitati Phocensi alio, quod jamdiu inflammatum fuerat, ac tot, tantisque aliis expeditionibus; Philippus etiam ad reliquos hostes hanc fortissimam gentem accessisse molestè ferens (quamobrem Neoptolemum Athenas miserat, qui Civium animos ad sedandas discordias suaderet) oblatam componendæ pacis occasionem libenter amplexati sunt. Nam cum Phrynon quidam Rhamnusius per Olympiorum dies Olympiâ Athenas repetens, dum legitimæ manebant induciæ propter Ludorum celebritatem, incidisset in Philippi Milites, malè habitus, omnique spoliatus pecuniâ Cives oravit, ut damnum expostulaturo conveniendi Regis venia sibi per eos foret. Data est, junctusque itineris, & querelæ Socius Ctesiphon. Humaniter excepti, dimissique à Rege non solùm redditâ prædâ, sed auctis muneribus; mandatum quoque, Civibus suis renuntiarent, Philippum à vetere cum ipsis necessitudine haud alienum esse. Gratum id Athenienſibus accidit, ac statim decem Legatos miserunt, quos inter Æschines, & Demosthenes, ut de fœdere convenirent. Duræ conditiones propositæ sunt, quippe Rex nullo pacto sibi decedendum putabat è Sociis Athenienſium Urbibus, quas in potestatem redegerat armorum vi. Clam verò Legatorum aliquos, Æschinem præsertim donis lucratus est, ut ad has ipsas pacis leges accipiendas Cives suos impellerent. Venerunt Athenas cum iisdem Legatis tres à Philippo Oratores. Factâ Concione renuntiavit Æschines quid actum foret, atque addidit Regem promittere, nullum se damnum Phocensibus illaturum, instauraturum Thespias, Platæamque, Thebanos depressurum, ipsis pecuniam Delphico Apollini restituendam imperaturum, quam Phocenses abstulerant, res Thraciæ compositurum, pro Amphipoli denique daturum Eubœam. Contra Demosthenes nil horum se audivisse, eaque referri, à quibus longè distaret Regis voluntas, multis verbis aperuit. Plebs tamen Philocrate auctore fœdus percutiendum jussit, iisdemque Legatis negotium dedit, in Macedoniam redirent, pacem in has leges jurejurando confirmatam reportaturi. Demosthenes solus iter arripuit, cum citiùs vellet Civium aliquos, Macedonum servos, pecuniâ suâ in libertatem restituere. At simul cæteris Legatis ostendit celeritate opus esse, ne interim Philippus in Reipublicę perniciem suis viribus uteretur: Ii verò gratiam Regis aucupantes ejus è Thracia reditum tribus mensibus expectarunt, ubi Regno Cersobleptem spoliaverat conjunctum fœdere cum Athenienſibus, atque omnia suo arbitratu, è suaque fuerat sententia moderatus. Tunc illum in itinere contra Phocenses progredientem convenerunt, susceptoque in ipsa Caupona, non in Templo, ut moris erat, in hæc tantummodo verba juramento, *pacem facio cum Athenienſibus, & Athenienſium Sociis; Alienſibus, & Phocenſibus exceptis*, Athenas regressi sunt. Demosthenem rei indignitate Civium aures implentem compressit Æschines, sanctè in se recipiens, à Rege sibi insusurratum, ideo geminos illos excluſisse, quod essent Thebanorum hostes; cæterùm promissi memorem nullum iis damnum facturum.

Ita

Ita nullatenus iisdem Thebanis ſupectum fore, ac poſſe faciliùs incautos opprimere, ut ſe facturum promiſerat. Concio Philippi fraudem ſuſpicata novam illico Legationem decrevit, ut res ambagibus eximeretur. Demoſthenes eam noluit obire, certus fallaciæ; Æſchines etiam recuſavit, ne ille abſenti negotium exhiberet. Reliqui vix in Eubœam appulſi, auditâ Phocenſium calamitate, ac ſæviſſimâ Regis in eos animadverſione, viam deſeruerunt. Non me latet Æſchinem [n] totius rei ſeriem aliter concinnare. At cur Demoſthenis [o] hæc enarranti fidem potiùs non habeam, quam rei exitus comprobavit? Cum præſertim haud nos fugiat, Regem callidè in ſuis ad Rempublicam literis obſcuro ſemper uſum ſermone, ut illam ad finiendum bellum alliceret; Pace autem conſtabilitâ ſcripſerit, nihil ſe de memoratis rebus promiſiſſe. Ὁ γὰρ εἰς τοὺς προτέρους γράμμασ ἐπιστολὴν, ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφον ἅ αὐτῷ διεῤῥήθη, πλείονα ἡμᾶς ἐνποιήσω, εἰ ἐν ᾔδεσαν τὴν τῶν συμμαχίαν μοι γενησομένην. Τεγονὼς δ' τῆς συμμαχίας, ἕτερον εἰδέναι τί αὐ ποιῶν χαρίσαιτ', οὐδ' ὁ αὐτὸς ὑπέλαβεν. Τοῦτο γὰρ οὐδὲ δικαίνοτι, εἴτερ μὴ ἐξενακίζειν ὑμᾶς. *Quod enim prioribus literis ſcripſit, quam nos attulimus, videlicet, ſe apertè ſcripturum, quibus in rebus nos beneficiis affecturus eſſet, ſi noſſet fœdus nobiſcum fore; Fœdere compoſito dicit neſcire, qua in re noſtram gratiam inire poſſit, nec ſe quicquam promiſiſſe. Id autem profectò non ignoraret, niſi nos decepiſſet.* Ita Demoſthenes loquitur. Nihil igitur eorum fecit, quæ ſubdolè promiſerat.

[n] Æſch. de falſa leg.

[o] Demoſth. de falſa leg., & partim alibi.

10. Admonet hoc loco Thebanorum nomen, ut aliquid dicam de clariſſima Civitate. Bœotiæ Thebæ à Cadmo Agenoris Phœnicum Regis filio, qui primus literas in Græciam attulit, condita, dum Erichthonius Athenis (ut de ipſius vetuſtate habeatur ratio) imperium obtinebat, Regum Atticorum quartus. Nomen habuit à Thebe Promethei filia, ut Stephanus; Aſopi, ut Euſtatius. Totius Bœotiæ princeps in fertili ſolo ſita erat inter Aſopum fluvium à meridie, Iſmenum à Borea. Græa ab Homero dicta. Mœnibus circumdata eſt à Zetho, atque Amphione Jovis & Antiopes filiis, claris arte muſicâ, qua Operarum labores cum demulcerent, Poetis conſtructos ad lyram muros fabulandi occaſionem dedère. Hinc Heroes duo falsâ religione Diis adſcripti Bacchus, & Hercules; hinc plures clariſſimi Imperatores, quos inter enituit Epaminondas. Cives his moribus inſtructos pingit Pauſanias [p], contumelioſos, ſuperbos, ad infligenda verbera promptos, legum contemptores, qui non jure controverſias dirimant, ſed armis, vi, audaciâ. Mulieres ut Græcarum pulcherrimas laudat Sophocles.

[p] Pauſ. in Bœot.

Θήβας λέγεις μοι, τὰς πύλας ἑπτασόμους
Οὗ δὴ μόνη τίκτουσι αἱ θνητοὶ θεάς.

Dic mihi Thebas, illuſtres ſeptemplici portarum ore,
Ubi ſolùm mortales fœminæ Deas pariunt.

Quæ fuerit iſtius Urbis fortuna ſupervacaneum eſt dicere, cum frequenter in annotationibus noſtris occurrant & ipſius cum Xerſe coniunctio; & bella, præliaque cum Athenienſibus, Lacedæmoniis, Phocenſibus, Corinthiis, Arcadibus geſta vario Marte; & gens illa non ſemel domi-

ta,

ta, & profligata, non semel victrix, & aliquando Græcorum princeps. Denique sub initium Regni cum ab Alexandro Magno defecissẽt, indignum existimans Græcos ulla in re Macedoni obnoxios vivere, dirâ obsidione cinctа, frustraque armis tentata, astu capitur. Rex enim portam quamdam conspicatus custodibus vacuam, illuc Perdiccam cum militum globo misit, qua occupatâ in Urbem ingressus, cædem, rapinas, extremaque mala in Cives permisit, ac tandem è Græcorum sententia, quos in eam Urbem æmulatio, aut erga Regem adulatio incitabat, solo æquata; Cives, qui gladio superfuerunt sub hastam venditi talentis quadringentis, ac sexaginta [9]; donec Cassander Macedo μεταπεμψάμενος πανταχόθεν τοὺς διασωζομένους ἔτι Θηβαίων, ἐνεχείρει κατοικίζειν τὰς Θήβας, ὑπολαβὼν κάλλιστον ἔχειν χωρὶον, πολλὰ ὠνομασμένων, ἐν οἷς διὰ τὰς φυλάξεις, καὶ διὰ τοὺς παραδιδομένους περὶ αὐτῆς μάλιστα ἀνασῶσαι. *Mandans undequaque colligi Thebanos, qui eam tempestatem devitaverant, aggredisur Thebas instaurare, in animum inducens, optimam se nactum esse occasionem Urbem celeberrimam tum rebus gestis, tum traditis de illa fabulis è situ, ac ruinis educere* [9]. Nunc *Stives* nomen obtinet, exiguisque casis locum dumtaxat ostendit clarissimæ Civitatis.

[9] a. a. O. 111. Diod. lib. 17. Dinarch contr. Demosth.

[9] a. a. O. 116. Diod. lib. 19.

11. Hanc Demostheni integritatis laudem, in qua nunc adeo magnificè triumphat, eripere conantur Æschines, & Dinarchus; ille in Orat. contra Ctesiph. dicit ipsum trium talentûm mercede Reipublicæ persuasisse, ut quinque talenta, quæ tributi nomine quotannis ab Eretriensibus accipiebat, ac totidem ab Oritis, eos rogaret Calliæ in posterum persolvere: Τὰς δὲ συντάξεις ἔτι συμμάχων, τὰ δέκα τάλαντα, ἔργῳ ἀπολέσατε, ὑπόλοιπον δὲ μοι ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι λαβὼν τρία τάλαντα μιᾶς τῶν γνώμης τούτων ἔγραψε Δημωσθένης, τάλαντον μὲν ἐν Χαλκίδος παρὰ Καλλίου, τάλαντον δὲ ἐξ Ἐρετρίας παρὰ Κλειτάρχου τοῦ Τυράννου, τάλαντον δὲ ἐξ Ὠρεοῦ. *Tributa Sociorum, decem videlicet talenta, re verâ perdidistis; reliquum igitur mihi est, ut dicam, Demosthenem tria lucratum talenta, unum Chalcide à Callia, alterum Eretriæ à Clitarcho Tyranno, tertium Orei, Decretum istud conscripsisse.* Id evenisse ante hujus de Pace Concionis tempus facilè colligitur ex iis, quæ superiori numero quarto de Callia, & Eubœensi negotio adnotavimus. Dinarchus autem in Oratione, quam contra ipsum Demosthenem habuit, sic illum infectatur: ἀπὸ ποίων ψηφισμάτων ὄντες, ἢ ποίων νόμων οὐκ ἤλαφρον ἀργύριον; εἰσί τινες ἐν τῷ Δικαστηρίῳ ἔτι ἐν τοῖς τελωνίοις γεγυμνασμένοι, ἅτε ἴστε ἐτίθει τὸν περὶ τεμαχόντων νόμον, οὐ φράσετε τοῖς πλησίον, ὅτι τρία τάλαντα λαβὼν μετέγραφε, καὶ μετεσκεύαζε τὸν νόμον καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν; καὶ τὰ μὲν ἐπώλει, ὧν ἤλαφρε τὴν τιμὴν. Τὰ δ' ἀποδόμενος οὐκ ἐβεβαία; Ἐπατεῖ μοι φρὲς Διὸς, ὦ ἄνδρες, φρᾶσαι τοῦτον οἵαδε γράφει Δημήλῳ τῷ ἐν Πρυτανείῳ σίτησιν, καὶ τῷ εἰς τὴν ἀγορὰν ἀναβησομένῳ εἴκοσι; ἢ τὸ ποιῆσαι πολίτας ὑμᾶς Χαιρέφιλον, καὶ Φείδωνα &c. ἢ τὸ χαλκοῦν ἐν ἀγορᾷ κατασῆσαι Βυζαντίδα, καὶ Σάτυρον, καὶ Γοργιππον, τοὺς ἐχθίστους Τυράννοις; παρ' ὧν αὐτῷ χίλιοι τὸ ἑκατοντὸ πυρῶν ἀποστέλλονται &c. *Quæ huic Decreta, aut quæ Leges pecuniam non attulerunt? Sunt vestrûm aliqui inter Judices, qui fuerunt Trecentis adscripti, cum hic legem Trierarchicam tulit; & non dicetis reliquis, qui vobiscum sedent*

ad judicandum, quòd eam legem in ſingulis Concionibus tranſcripſerit, aut mutatis verbis propoſuerit, acceptâ trium talentorum mercede? alia quoque decreta vendiderit, perſoluto ſibi pretio; alia cum vendidiſſet, rata non habuerit? Age verò per Deos, putatiſne, Judices, gratis hunc Diphilo victum in Prytaneo decreviſſe, ac Statuam in Foro collocandam? aut curaſſe, per vos Civitate donari Cherephilum, Phedonem &c.? aut æreum conſtituiſſe in Foro Signum Beriſadi, Satyro, Gorgippo fœdiſſimis Tyrannis, à quibus ei quotannis mittuntur mille frumenti modii? Horum aliquid contigiſſe ante noſtrum iſtud tempus credere par eſt. Quid igitur? eſt ne Demoſthenes Mercenarii Oratoris notâ inurendus; an putandum falsò hanc ei dicam impingi. Si conſideremus, qui de hac re teſtimonium dicunt; inimiciſſimi Teſtes dicunt. Si quo animo; læſi dicunt. Si quamobrem; odio adducti accuſatorièdicunt. Proinde prudenti rerum æſtimatori fortaſſe videbitur, nullam iis fidem adhiberi poſſe. Idque eò magis, quod vel ipſum Harpali factum in controverſiam vocatur. Nemo ignorat hunc ab Alexandro, dum Indicam ſuſcepit expeditionem, Perſicis theſauris, ac vectigalibus præpoſitum fuiſſe Babylone. Cum diu nulli de maximo Rege afferrentur nuntii, mortuum ſuſpicatus, pecuniam in ſuos uſus, delitiaſque diſtraxit. At deinceps mox affuturum intelligens, & malè adminiſtratæ Reipublicæ pœnas quibuſdam Satrapis perſolviſſe, ſibi metuens, in Atticam tranſmiſit cum quinque talentûm millibus, ac ſex pariter millibus Mercenariorum militum. Cujus rei fama cum ad Olympiadem, atque Antipatrum in Macedoniam perveniſſet, de Fugitivo, ac Depeculatore eiiciendo mandata dederunt Athenienſibus. Harpalus, nonnullis Civium pecuniâ corruptis, Plebis erga ſe miſericordiam commovere ſtuduit. Initiò Demoſthenes adverſabatur, ſed calice artis eximiæ, quem quidem laudaverat, viceniſque talentis donatus, in Concionem venit collo involuto, & cum ad incitandam adverſus Harpalum Plebem invitaretur, anginâ prohiberi dixit. Æmuli rei compotes ſtatim clamare, argentanginâ, nulloque præterea morbo ejus fauces occludi. Cives Oratorum, atque omnium, qui muneribus corrupti fuerant, facinus averſati, Harpalum confeſtim expellere, Mercenariis minitari. Fit plebiſcitum Demoſthene auctore, qui reputavit hoc pacto criminis ſuſpicionem à ſe dimovere, ut Areopagitæ de iiſdem Mercenariis cognoſcant. At ille omnium primus pœnam ſubiit, lite quinquagenis talentis æſtimatâ; quæ cum ſolvendo non eſſet, in carcerem detruſus inde aufugit. Sed paulo poſt revocatus, apud Cives ſummo in honore fuit *f*. Plures in Areopago accuſatores habuit clariſſimos Oratores, ac præter cæteros Hyperidem, ac Dinarchum, cujus legitur adhuc una è quinque de hujuſmodi re dictis Orationibus, à Photio *g* recenſitis. Hæc ab exilio revocatio plena benevolentiæ, ac dignitatis, non levi quidem argumento eſt, verum eſſe, quod Pauſanias *h* tradit, Harpalum, dum fuga ſibi caveret, detentum à Philoxeno Macedone, habitâ quæſtione de iis, quos Athenis muneratus fuerat, omnes literis tradidiſſe, in iiſque nullatenus repertum fuiſſe Demoſthenis nomen. Ita fortaſſe cla-

f Plutarch. in ejus vita. Diodor. lib. 17. Dinarch. in Orat. adv. Demoſth.
g Phot. in Bibl. pag. 803.
h Pauſ. in Corinth.

clarissimi Viri fama sarta tecta servari potest. Philippus utique haud valuit ipsum muneribus corrumpere, ut diximus num. 47. Phil. 1. Quamquam ego illius eloquentiam, ut par est, vehementer laudo, reliqua ejus vitæ non moror.

12. Profectò si non fuissent Athenienses tot urbibus despoliati, quot num. 6. Orat. 1. contra Philipp. enumeravimus, non leve Macedoniæ periculum exhibere potuissent. At eas non abiecerunt, ut hìc dicitur, sed cum inviti amisissent, inviti etiam, pacis lege, Philippo deferere coacti sunt, ne diutiùs bello comprimerentur. Verùm, ut Orator melioribus conditionibus cum Rege pacisci Athenienses potuisse, & Civium iniquitate eas illi Urbes relictas putat; ita & eas vocat prodigè hoc loco in ejus sinum projectas.

13. Amphictyonum Concilium Athenienses illud non reputabant, à quo Philippus in amplissimo illo auctoritatis, & honoris gradu collocatus fuerat. Nam & ipsi, qui post summum Templi Sacerdotem prærogativâ ferendi suffragii fruebantur, Conventui non interfuerant; & non solùm ab eodem excluso, sed ejecti Phocenses, ac Lacedæmonii. De hujusmodi Senatu hæc Demosthenes * verba facit: *οἱ δ' ὄντες Ἀμφικτύονες φεύγουσι, καὶ ἐξελήλανται, καὶ ἀνάσατος ὥσπερ ἡ χώρα γέγονε. Οἱ δ' οὐδὲ πώποτε ἐν τῷ πρώτῳ γεγόνότες, Μακεδόνες βάρβαροι, νῦν Ἀμφικτύονες εἶναι διάζονται. Germani Amphictyones exulant pulsi, eorumque regio funditus eversa est. Qui verò nunquam antea hanc dignitatem obtinuere barbari Macedones, nunc vi possident.* Idcirco rite celebratum negat, quamvis pro tuenda pace, quicquid egit, ferendum censeat.

* Demosth. de falsa leg.

14. Satis jam de Amphipoli proloquuti sumus, sive ea spectentur, quæ ad Urbis fortunam pertinent; sive quæ ad ejus recuperandæ volumtatem, qua maximè Athenienses tenebantur; sive quæ ad bellum pro ipsa cum Philippo gestum. Nunc eâ sententiâ, quam hìc Demosthenes habet, adducti, id solùm addimus, re verâ Amphipolim, Urbem in Macedonia sitam prope Thraciam, nihili Thessalos, Thebanos, Argivos interfuisse, cujas esset, Athenienſium ne, an Philippi; quare nullam in bello, quod hos inter, ejusdem causâ, commoveretur, partem eos fore suscepturos credere par est, ut ait Orator.

15. Vide num. 20. Olynthiacæ primæ.

16. Argivi, Peloponnesi populus, heroicis temporibus dignitate, ac splendore cæteris Græcis præstiterunt. Argos incoluerunt, Urbem ante bellum Trojanum majori famâ, quàm potentiâ, quippe cui parvum, exilibusque viribus Imperium fuit. Victis deinde vicinis Urbibus, deletoque Mycenarum regno, Argolis latiores habuit provinciæ, ac regni fines. Igitur complexa est præter Argos ipsum Nemæam ludis celebrem, Tirynthum, ubi Hercules alter natus est, Mycenas Agamemnonis sedem, ac illustris quondam regni, Epidaurum, clarum Æsculapii Templo, Træzenem, Methonem, Medeam, aliasque. Finitimos habuit Arcades, Lacedæmonios, Corinthios, quibuscum frequenter bella gessit; & Corinthiorum quidem plerumque Victores Argivi, quos pariter in pote-

ſtatem redegerunt; à Lacedæmoniis plerumque victi, quos perpetuis ferè inimicitiis pro agro Tyreo in finibus utriuſque gentis poſito, & ob Reipublicæ diſſimilitudinem, ſunt proſequuti. Cum Athenienſibus rarò bellum, plerumque amicitia interceſſit, ob Reipublicæ ſimilitudinem. Primùm ſub Regibus fuerunt, ſed miti Imperio, quorum primus Inachus. Quo tempore Argos, regionis caput, in libertatem ſe vindicaverit, ignoratur; ſed longè à Demoſthenis ætate repetito principio. Populares ſtatum obtinuit, quamvis aliquando Optimatibus obtemperaverit, vi ſubactum. A Ciſi Temeni Heraclidæ filio conſtructum fuit; nomen ei dedit Argos Apidis, & Niobes filius, ut vult Homeri Scholiaſtes, ſeu ipſius claritas Urbis, ut alii; Urbs denique fabulis feraciſſima. Quæ ſors fuerit huiuſce gentis, & quas coluerit ſocietates alibi enarravimus [y].

y *Strabo l. 7. Pauſ. in Corinth. & Attic. Schol. Homeri.*

17. Nimiùm tunc erat è Thebanorum utilitate Philippum colere, atque obſervare. Siquidem ejus viribus Phocenſes penitus profligaverant, iſtorumque regionis parte ab illo donati fuerant; ipſis Rex Orchomenum, Coronæam, quin totam Bœotiam dederat [z]; atque Athenienſibus impedimento erat, ne Theſpias, Platæaſque mœnibus circumdarent; quod quantùm à Thebanorum utilitatibus abhorreret, diximus, cum de iiſdem Civitatibus ſermonem fecimus.

z *Demoſth. de Cherſon.*

18. Atamen ſi Philippus bellum in Atticam tranſportaſſet, cum neceſſariò iter ei per Bœotiam habendum foret, multa illinc Thebanis damna obveniſſent, quæ militum licentia, atque ipſa armorum propinquitas fert. Præterquamquod moleſtiarum plauſtra vehunt potentiores finitimi. Hæc ſecum animo cogitantes Thebani numquam Regi Athenas invadenti obſecundare potuiſſent, quamvis tardo uterentur ingenio. Hujuſmodi enim hebetudinis opinione gens illa apud omnem Græciam laborabat; atque iſta ſanè opinio per Græcorum ora ad nos quoque permanavit.

Bœotîm in craſſo jurares aere natum.

Horatius deridet. Literas quidem ſuæ gentis primi à Cadmo accepere, ſed pingui in ſolo educatæ parùm adoleverunt. Attamen Thebanus Pindarus ingenii ſublimitate, ſuorumque Poëmatum ſplendore oſtendit, ubique homines, ſi ſtudium, & diſciplina acceſſerit, fœtus immmortales parere.

19. Ita ſanè eſt: privatas aliorum controverſias nemo ſuo periculo fovet. Quamobrem non immeritò Cives docet Demoſthenes, eos poſſe, ubicumque velint, ſibi illatas injurias ulciſci; & ſi bellum Thebanis moveant pro Oropo, ſi Philippo pro Amphipoli, ſi aliis pro hujuſmodi querelis, quæ propriæ uniuſcuiſque gentis ſint, negotium cum ſingulis dumtaxat geſturos. Id arte ſummâ, nec ſine gravi conſilio inſinuat in ipſorum animos. Cum enim Rempublicam ad arma in Philippum ferenda deterreret, potuiſſet quiſpiam obiicere: Tu ne noſtras injurias vindicare prohibes? Huic igitur difficultati obviam it, præoccupatque Cives eo, quo nunc expoſuimus, modo:

20. Cavendum profectò eſt, ne Finitimi quicquam augeant Imperii vires.

vires. Etenim vix dum cæteris eminent, cum facilè eos deprimunt; ut minimum momentum trutinam, quæ habeat æquilibritatem. Cum desunt vires, deest quoque nocendi animus; illæ si accedant, vel damnum vicinis regionibus afferunt, vel istis ea misera conditio est, ut semper timeant. Quod hoc loco Demosthenes judicat.

21. De Messeniis satis multa loquuti sumus n. 18. Orat. de Megapolitis.

22. De ipsisque pariter Megapolitis n. 12. ejusdem Orationis.

23. Locus iste ex iis, quæ n. 2., & 4. laudatæ Concionis diximus, luce perfunditur; aliqua tamen ad rei memoriam brevi repetemus, aliqua addemus. Post maximam pugnam, quæ in Leuctris pugnata est, Argivi, Arcades, Elæi, aliique Peloponnensium, quibus gravis admodum, atque injuriosa fuerat Lacedæmoniorum potentia, Thebanis adhæserunt, ut communi consilio debilitatum superiori prælio illorum robur penitus, contunderent. Certum videbatur, Athenienses huic fœderi, quippe in veteres hostes, adscriptum iri. Missi proinde Legati, qui rem postularent. At minus isti incitando potuerunt apud magnanimos Athenienses animos, quàm orando Spartani, ne se, qui olim Græciæ salutem attulissent, perire paterentur. Itaque repudiatâ Fœderatorum societate, opem illis tulerunt, qua recreati non solùm salutem sibi, sed multam hostibus perniciem peperere. Simul autem Oratores Athenis profecti sunt Lacedæmonem, qui de componendis antiquis dissidiis, de novisque fœderis conditionibus convenirent [a]. Hujusce Rei memoriam Demosthenes repetit hoc loco.

[a] *Xenoph. de rebus Græc. lib. 6. & 7.*

24. Philippus finito sacro bello, vastatâque Phocide, quas Urbes Phocenses in Bœotia tenebant (aliquas autem obtinuisse Diodorus his verbis testatur: *ἅπ' Φωκίων κατεχόντων ἱκανὰς τῶν πόλεων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ, retinentibus in Bœotia Phocensibus magnas aliquot urbes.* [b]) Thebanis dedit. Has inter fuisse Orchomenum, & Coronæam dubitare non finit Demosthenes: ἀλλ' ἔτι πρὸς τούτοις Ὀρχομενὸς, Κορώνεια, Κορώνεια, τὸ Τιλφωσσαῖον, τῆς Φωκίων χώρας ὅσ' ἦν ἐβούλοντο. *Τοῖς δ' ἐν Θηβαίοις ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν* &c. *Sed præterea his Urbibus donati sunt, Orchomeno, Coronæâ, Corsiis, Tilphossæo, eâque Phocensis agri parte, quam exoptarunt. Hic igitur Thebanis fuit pacis fructus &c.* [c] At verò ipsius testimonio Orchomenum, Coronæamque tradidit servituti addictas: ἀντὶ δὲ τῶν Θεσπιὰς οἰκιζομένας ἰδὲν, Ὀρχόμενον, καὶ Κορώνειαν ἠνδραποδισμένας. *Tantùm abest, ut videatis Thespias instauratas; quin auditis Orchomenum, Coronæamque in servitutem redactas* [d] Igitur Coronæi veriti, ne sibi id à Thebanis accideret, quod a. 1. O. 104. Orchomenlis, qui ab iisdem victi, nullâ morâ Thebas fuerant in servitutem adducti, ut n. 8. Orat. de Megapolitis annotavimus, Athenas confugerunt, atque humaniter excepti sunt. Hanc novi odii, & querelarum causam Thebanis contra Athenienses accessisse memorat Demosthenes, atque istùc in præsentia digitum intendit.

[b] *a. A. O. 101. Diod. l. 16.*

[c] *Dem. de falsa legat.*

[d] *Ibidem.*

25. Phocenses, ut supra retulimus. Thessalorum Tyrannis faverant, ad iisdemque suppetias ferendas cum ingentibus Copiis persæpe progressi, ma-

magnam Theſſaliæ perniciem attulerant. Quamobrem Theſſali vindictæ cupidi, cum ſimul cum Pbilippo [e] Phocidem hoc anno ſubegiſſent, iniquo ferebant animo fugâ plurimos ejus gentis ſe ſe ultioni, ac pœnis eripuiſſe, quibus illos cumulatè afficere peroptabant, omnemque reperiſſe Athenis vitę ſecuritatem. Enimvero Theſſalos faſtidioſi nimiùm ſtomachi fuiſſe video, qui hujuſmodi ob rem Athenienſibus iraſcerentur, nec vellent, eos miſeris ipſorum hoſtibus quietis portum exhibere. At qui ſit iracundiæ modus, ſi frænum ſemel excuſſerit?

e *Diod. lib. 16.*

26. Bellum Phocenſe decimo ſolùm anno finem habuit, ut nos monet Diodorus. In eo contra Phocenſes, eorumque Socios fuerunt Bœoti, Locrenſes, Theſſali, Perrhœbi, Dorienſes, Dolopes, Athamenes, Achæi, Phtiotæ, Magnetes, Ænianes, Amphictyonum decreto, quo & ipſi Magiſtratu fungebantur, obſequuti [f]. At præter Theſſalos, Bœotoſque, quibus peculiares erant in eoſdem Phocenſes odii cauſæ, reliqui, ut in præſentia docet Demoſthenes, ſi tamdiu illud produci exiſtimaſſent, tantoque ſibi damno, ſumptui, atque incommodo fore, profectò non ſuſcepiſſent, aut diremiſſent; quippe quorum nihil intererat Phocenſes opprimi, nec iis tanti fuiſſet Amphictyonica lex, ut ei maximâ ſuorum pernicie obſecundare voluiſſent. At cum Bœoti, ac Theſſali armorum potentiâ longè alios ſuperarent; cæteris neceſſe fuit, ex illorum voluntate, quamdiu imperarunt, arma ferre.

f *Diod. lib. 16.*

27. Attamen ſeu virium inopiâ, ſeu quod nollent, à reliquis Populis parum momenti eidem bello allatum eſt; & ſanè rei ſumma fuit apud Thebanos; cum Theſſali, quibus bellicum robur non deerat, domeſticis plerumque diſcordiis intra regionis fines detenti fuerint. Neque verò cum tenui adverſario res erat gerenda; nam, ut aliàs retulimus, Delphicæ opes ingens Phocenſibus ſubſidium præbuere; cum ex Apollinis Fano educta fuerit (quod non meminimus recenſere n. 10. Olynth. 3.) tanta auri argentique vis, quæ ſignatæ pecuniæ fecerint decem talentûm millia, ſeu ſexagies centena Coronatorum millia, ut Diodorus recenſet, cujus iſta ſunt verba [g]: *τὰς γὰρ ἀναθέσεις ὑπὸ Κροίσου τοῦ Λυδῶν βασιλέως, χρυσᾶς πλίνθους, ὅσας ἑκατὸν, ἢ ἑπτακοσίους διταλάντους, κατέλοιπεν εἰς νόμισμα. Φιάλας δὲ χρυσᾶς τριακοσίας, ἢ ἑξήκοντα ἡμιφόρους, ἢ λίτρα χρυσοῦ, ἢ γυναῖκα, τριάκοντα ταλάντων χρυσοῦ σταθμὸν ἀλγόντων πρὸς πάντων· ὥστε τὸ πᾶν κατακοπὲν χρυσίον, εἰς ἀργυρᾶν λίγνα ἀναγομένων πρὸς χρημάτων ἐυρίσκεσθαι τάλαντα τετρακισχίλια. Τῶν δ' ἀργυρῶν ἀναθημάτων πρὸς τε ὑπὸ Κροίσου, ἢ πρὸς ἄλλων ἀπάντων ἀνατεθέντων, πῶν πάντας τρατηγοὺς διέβαπτικέναι τάλαντα πλέω πρὸς ἑξακισχιλίων. Προσδεμένων δ' ἢ πρὸς χρυσῶν ἀναθημάτων, ὑπερβάλλειν τὰ μύρια τάλαντα. Siquidem è conſecratis à Cræſo Lydorum Rege centum viginti lateribus aureis, qui ſinguli talenta duo pendebant, pecuniam percuſſit. Conflavit præterea trecentas ſexaginta Phialas aureas, duarum minarum pondo, & aureum Leonem, aureamque fœminam, quibus inerant triginta auri talenta. Adeo ut omnis pecuniæ ſumma ad argenti rationem æſtimata, quatuor Talentorum millium reperitur. Argentea verò munera à Cræſo, aliiſque omnibus Deo dicata, Talentis ſex amplius millibus appenſa, Imperato-*

g *Ibidem.*

res omnes dissiparunt. Quibus aurum, quod diximus, si adiiciatur, excedunt decem talentorum millium summam. Reliqua hujusmodi argumenti, quæ ibi à quibusdam referri scribit Diodorus, utpote meras nugas, prætermittimus. Hoc igitur bellum, cum tantis opibus, proindeque ingentibus Copiis sustentaretur, Thebanos defatigaverat, coegeratque ad Philippum confugere, ut ipsis conjunctus, absolvendum susciperet. Gratum id Regi accidit gloriæ cupido, ac statim cum suorum, Thessalorumque ingenti exercitu in Locridem venit, cum Phalæco Phocensium Duce prælio decertaturus. Verùm pugnam iste pericilitari metuens, pacem cum Rege statuit eâ conditione, ut cum octo Mercenariorum millibus, quos ipse collegerat, abeundi quò vellet, facultas esset. Itaque in Peloponnesum discessit; Philippus autem nullo Martis periculo miseros, destertosque Phocenses in potestate habuit. Deinde cum Thessalis, Bœotisque decrevit, illos ex Amphictyonum sententia pœnas dare, quas meriti esse judicaretur. Amphictyones Victori penitus obsequuti, decretum istud, quod lubet ejusdem Sicilienſis verbis [h] recensere, suffragiis suis amplexati sunt: Ἐδόξεν ἅν τοῖς συνέδροις μεταδοῦναι τῷ Φιλίππῳ, καὶ τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ τῆς Ἀμφικτυονίας, καὶ δύο ψήφους ἔχειν, ἃς πρότερον οἱ καταπολεμηθέντες Φωκεῖς εἶχον. Τῶν δ' ἐν Φωκεῦσι πόλεων περιελεῖν τὰ τείχη, καὶ μηδεμίαν κοινωνίαν εἶναι τοῖς Φωκεῦσι τοῦ Ἱεροῦ, μηδὲ τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου. Μὴ ἐξεῖναι δ' αὐτοῖς μηδὲ ἵππους, μηδὲ ὅπλα κτήσασθαι, μέχρις ἂν ὦ τὰ χρήματα ἐπιτίσωσι τῷ Θεῷ τὰ συυλημμένα. Τὰς δ' περιφόρους σῦς Φωκέων, καὶ σῦς ἄλλων τῶν μετεχόντων τῆς ἱεροσυλίας ἐναγεῖς εἶναι, καὶ ἀνοσίμους πάντῃσιν. Τὰς δ' πόλεις σπάσας τῶν Φωκέων κατασκάψαι, καὶ μετοικίσαι εἰς κώμας, ὧν ἑκάστη μὴ πλέον ἔχοιεν οἰκιῶν ἑκατὸν πεντήκοντα, μὴ δ' ἀπέχειν ἧττον σταδίων τὰς κώμας ἀπ' ἀλλήλων. Ἔχειν δ' Φωκεῖς τὴν χώραν, καὶ σπείρειν κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Θεῷ φόρον τάλαντα ἑξήκοντα, μέχρις ἂν ἐκτίσωσι τὰ ἀπογραφέντα χρήματα κατὰ τὴν ἱεροσυλίαν. Τιθέναι δ' αὐτοὺς τὸν ἀγῶνα τῶν Πυθίων Φίλιππον μετὰ Βοιωτῶν, καὶ Θετταλῶν, διὰ τὸ Κορυδαλεῖς μετειληφέναι τῆς Φωκέων τῆς εἰς τὸν Θεὸν παρανομίας. Τὰς δ' Ἀμφικτύονας, καὶ τὸν Φιλίππου τὰ ὅπλα τῶν Φωκέων, καὶ τῶν μισθοφόρων κατασκευάσασθαι, καὶ τὰ λείψανα αὐτῶν κατακαῦσαι, καὶ τὸς ἵππους ἀποδόσθαι. *Visum igitur Senatoribus est, Amphictionidis Philippum, ejusq; Posteros participem facere; ipsis duo illa suffragia concedere, quæ bello domiti Phocenses obtinuerant. Trium in Phocide urbium mœnia diruì. Phocenses Fani nullatenus compotes esse, nec Senatus Amphictyonici. Iisdem non licere equos alere, arma comparare, quoad ablatas pecunias Deo restituerint. Phocensium Exules, aliarumque gentium, quæ ipsius rapinæ scelere se obstrinxerint, Diris devoti sint, & ubicumque reperti fuerint, Magistratibus tradantur. Phocidis Urbes omnes everti, in vicos dividi, quorum singuli ne quinquaginta plus domibus habeant, nec stadio minus inter se distent. Teneant Phocenses Regionem suam, sed quotannis Deo, tributi nomine, sexagenis talentis persolutis, quousque pecunia, quæ ante direptionem in Delubri tabulis conscripta fuerat, colligatur. Philippum cum Thessalis, Bœotiisque Pythios ludos apparare; quippe Corinthii partem cum Phocensibus habuerint flagitii in Templum commissi. Phlippum, & Amphictyonas Phocensium arma, omniumque Mercenariorum ad petram con-*

[h] *Diod. ibidem.*

confringere, fragmenta comburere. Equos haſtæ ſubiicere. Hunc exitum habuit Phocenſe bellum; meritò quidem, ſi è violatâ religione perpendatur; at non minus atrociter, ſi Populorum odio, ac ſe ſe ulciſcendi libidini religionem inſerviſſe conſiderare quis velit.

Ne nobis nihil ultra ſermonis de iiſdem Phocenſibus facere opus ſit, quidpiam de hac gente, eorumque regione dicendum arbitramur. Phocis habet ab Oriente Bœotiam, ab Occaſu Doridem, & Locros Ozolos, à Borea Locros Hypocnemidios, à Meridie Cirreum Sinum. Nomen accepit à Phoco Ornytionis filio, Siſyphi nepote, qui illic regnavit. At deinde appulſus in oram illam alter Phocus Æaco genitus cum Æginætarum claſſe non ſolùm antiquam Phocidem, ſed omnem, quam deſcripſimus, provinciam occupavit, Phocidemque rurſus dixit è ſuo nomine [1]. Duæ illic præcipuæ Urbes, Elatæa, & Delphi clariſſima Civitas ob templum Apollinis, de quibus mox erit ſermo; aliæ præterea viginti, ut eſt apud Demoſthenem [1]: ἃ τε πόλεις πολλαὶ, καὶ χαλεπαὶ ληφθῆναι αἱ ἀπὸ Φωκέων, μιᾶ ἢ δυοῖν, καὶ πολιορκίᾳ. Εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ἥρει, δύο, ἢ ἔτεσιν εἶσιν ἀοχυρῷ. *Multæ, oppugnatuq; difficiles Urbes Phocenſium erant, nec niſi longi temporis obſidione. Nam ſi quotidie una caperetur urbs, duo at viginti numerabantur.* Gens in Athenienſium familiaritatem inclinata [m], Theſſalorum inimica, cum quibus non ſemel armorum periculum fecit vel ante bellum Trojanum. Tunc autem duo memoratu digna geſſerunt. Longam, latamque foſſam fictilibus urnis ſolo æquatam ſuperinductâ terrâ contexerunt, quam prope acies conſtitit. In hanc Theſſali equitatum immittunt, qui urnis confractis equorum pondere, procubuit fractis iſtorum cruribus; equites cæduntur; exercitus à Phocenſibus turbatur, pellitur, maximâque ſtrage debilitatur. Clades Theſſalorum iram exacuit, accitiſque undique ſuorum Copiis vindictam parant. Phocenſes periculum conſpicati, quippe viribus impares, atrox conſilium capiunt, ut ſi hoſtes vincant, nulla ipſis præda ſit, nulla ſuis injuria. Mulieres, liberos, & quicquid pretioſum habent in latiſſimum rogum coniiciunt, ac viris triginta ferè imperant, ut ſi aciem inclinare ſuam videant, rogo ignem iniiciant. Verùm bellatoribus vires, atque animos addidit deſperatio, profligatiſque Theſſalis, nullo damno tantæ magnanimitatis gloriam adepti ſunt. Xerſi in ea maxima contra Græcos expeditione primùm adhæſere, ſed Patriæ memores ab ipſo deficientes, in Platæenſi prælio cum reliquis Græcis fuerunt. Sæpius deinceps cum finitimis decertarunt modicis viribus, nullo memorabili eventu, quoad ſacrum in ſe bellum concitaruat, eoque deleti ſunt [n]. Prius in pretio habiti ob Pylarum cuſtodiam, quæ in ipſorum provincia continebantur. Non ultima hujus gentis laus eſt, Maſſiliam celeberrimam Coloniam condidiſſe, quam propter fidem in populum Romanum, egregiamque morum diſciplinam, Latinorum Hiſtoriæ, atque ipſe Tullius eximiis laudibus in Cœlum ferunt.

28. Coronæa Bœotiæ Civitas prope Heliconem ab Andræo Penei fluminis filio conſtructa; à Corone Theſſandri filio nuncupata [o]; Plura il-

1 *Pauſ. in Phoc.*

1 *Demoſth. de falſa leg.*

m *Thucid. lib. 3.*

n *Pauſ. in Phoc.*

o *Pauſ. in Boet.*

illic Græci Religionis plena commenti sunt. Rumor erat ibi ab Athamane Hellen, & Phryxum liberos suos, quos Jovi immolaret, adductos, ac dum Rogum instrueret, à Deo summissum aureum arietem, quem Juvenes consendentes, per mare in Asiam fugisse. (Quis hìc Abrahami Sacrificium pravè detortum non videat). Ibi rursus Herculem ex Inferis Cerberum educentem erupisse. Ibi denique Acheloi filias, Junone suadente, cum Musis cantu decertasse, victricesque Musas Sirenum alis se coronasse, unde huic urbi nomen impositum. Sed hæc Poetarum sunt. In ea quidem totius Bœotiæ Conventus celebrabatur, ut est apud Scholiastem minorem Homeri [p]: ἔστι δ' ἐγγὺς Ελικόνος, ἐν' ὕλης ἱδρυμένη, ἔνθα τὰ Παμβοιώτια συνάγεται. Coronæa *prope Heliconem, in vertice sita, ubi Concilium Bœotiæ*. A Bœotis post bellum Trojanum occupata [q], in Phocensium concesserat potestatem, dum bellum sacrum vigebat; Thebanis denique à Philippo, ut diximus, attributa [r].

[p] *Schol. minor com. ad Iliad. B.*
[q] *Strabo lib. 9.*
[r] *Dhd. lib. 16.*

29. Pythii ludi Olympiis antiquiores, sed minori pompâ Delphis celebrati, sacri erant Apollini. Hanc ipsos instituendi causam referunt. Latona ex Eubœa redux cum filiis Diana, & Apolline Delphos repetens, in antro quodam consedit, unde improvisò ingens erumpens Draco, Python ab incolis appellatus, tres Deos in vitæ discrimen adduxit. Mater saxo anguem petit, (quod saxum sub ejus statua religiosè Delphis conservabatur) sed cum nihil proficeret, filium hortatur, ut quid possit jaculis, periculum faciat. Ille Draconem confodit. Latona victoriam Phœbo gratulata *ἰὲ παῖ ἰὲ παῖ* magnis vocibus inclamabat, unde Pæan, carmen ipsi dicatum, nomen habuit. Incolæ Posteris tradituri liberatæ à monstro regionis memoriam, ludos Apollini decreverunt [a]. 3. O. 49., nono quolibet anno instaurandos [l], auctore Diomede, ut est apud Pausaniam [t]: ἐς τὸν ἀγῶνα τὸν Πυθίων Διομήδη φασὶν ἀνθοῦναι Ἀπόλλωνι, *Certamen Pythiorum à Diomede primùm Apollini consecratum*. Strabo [u] ex Ephori Historia eadem refert, Dracone tamen in Latronem commutato. Eorumdem ludorum celebritas aucta deinde ab Amphictyonibus est sub Eurylocho. Primus Pæani locus erat, quem hymnum Chori canebant in quinque partes divisum, ut ordine gestam à Phœbo cum Pythone pugnam Populi audirent, atque accepti beneficii memoriam revocarent. Prima pars Deum se se ad periculosum certamen comparantem exprimebat; secunda initium prælii; tertia prælianti virtutem, atque hostem victum; quarta victoriæ plausum; quinta Pythonis execrationem, irrisionemque. Equestre deinde certamen, ac gymnicum inducebatur. Quibus peractis periculum fiebat in Musicis, sed fidibus dumtaxat, nulloque cantu. De Picturis quoque judicium redditum, ait Plinius [x]. Præmium Victoribus corona, & plausus. Hujusmodi ludorum præfectura plurimi erat apud Græcos. Quamobrem summopere à Philippo exoptatam Demosthenes inquit hoc loco; concessam verò ex Diodoro vidimus superiori n. 27. Quin illum hoc jam defungi munere è quarta Philippica intelligimus: οὐ φησὶ τῷ πόλεις ἀνῃρηκέναι, πίθηκι τὰ Πύθια, τὸν κοινὸν τῆς Ἑλλάνων ἀγῶνα; καὶ αὐτὸς μὴ παρῇ, τὰς δούλης ἀγωνοθετήσοντας πέμπει.

[a] *Clearchus l. 1 Proverb.*
[t] *Paus. in Corinth.*
[u] *Strabo lib 9.*
[x] *Plinius l. 35. c 9.*

Nonne (Orator ait) *præter eversas Civitates, Pythia moderatur, communem Græcorum ludum? & si ipse non adest, nonne servos mittit vicarios auctoritatis suæ?* Quæ demum illic fuerit Sacrificiorum solemnitas, & quæ populis cœnæ, colligi potest ex iis, quæ de Jasone Pheræorum Tyranno scribit Xenophon [y]: πεῶτον μὲν Πυθίοις, παρήγγειλε βοῦς καὶ ὄϊς καὶ αἶγας, καὶ ὗς, καὶ παρασκευάσεσθαι ὡς εἰς τὴν θυσίαν. Καὶ ἔφασαν πανυμτῆσαι ἑκάστῃ πόλει ἀπαγγελοῦντα, γνώσεσθαι δὲ ἔφη ὁπόσους χιλίους. Τὰ δ' ἄλλα ἐυσκήματα, πολλὰ, καὶ μάλα. Εκήρυξε δὲ καὶ νικητήρια χρήσειν ἐφάσκων ἔσεσθαι, εἴτις δύναται πόλιν ἔχειν ἡγεμόνα κάλλιον τῷ Θεῷ δρέψειν. Παρήγγελε δὲ καὶ στρατεύσεσθαι ἐπὶ τὸν περὶ τὰ Πύθια χρόνον Θετταλοῖς παρασκευάζεσθαι. Διεφέρετο γάρ, ὡς ἔφασαν, καὶ τὴν πανήγυριν τῷ Θεῷ, καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ διατιθέναι. *Cum Pythia mox celebranda forent, indixit Civitatibus, alerent, in promptuque haberent ad Sacrificium Boves, Oves, Capras, Sues. Fama erat adductos boves nil minus, quàm mille; aliorumque pecudum plusquam decem millia, quamvis cum unaquaque Civitate mitis imperii modum adhibuisset. Edixit quoque, auream coronam Urbi munus futurum, quæ bovem Deo pavisset omnium pulcherrimum, ac principem inter hostias locum obtinentem. Thessalis præterea mandavit, ut dum Pythia celebraventur, ludicra exhiberent certamina. Siquidem, ut ajunt, publicam ipse celebritatem, ac ludos agere constituerat.*

y *Xenoph de rebus Græc. l. 6.*

30. Locus iste nos admonet, ut ne silentio Delphicum Oraculum prætereamus. Illud Capreis inventum refert Diodorus [z]. Narrat enim, ut singulæ prope quempiam terræ hiatum pascerentur, afflatu quodam correptas inconditam dedisse vocem; atque insolenter desultasse. Pastores rei novitate commoti propiùs ad locum accedere, ut quid hoc rei esset intuerentur. Statim ac locum tenuissent, eodem & ipsi capti spiritu, grandia loqui, futura prædicere. Percrebuit rumor, ibi Dei Numen adesse, quare undique concursus fieri, sortes peti, ventura inquiri. Verùm cum unusquisque ad hiatum accedens per se ipse vaticinium acciperet, ac plerique furore acti in voraginem se deiicerent, tripus ligneus compactus est, qui duobus cruribus in una hiatus parte, tertio in altera consisteret, ut in ipsum conscenderet qui vellet afflari numine. Deinde id munus selectæ cuidam puellæ mandatum est, à qua Oracula reddebantur, sed ob ereptam aliquando illarum cuipiam pudicitiam, exactâ mulierem ætate, nec minus quinquaginta annos natam, virgineis tamen indutam vestibus Tripodi præfecerunt. Fanum ibi magnificentissimum constructum est, quinquies instauratum, ut ait Pausanias [a], cum totidem deflagrasset. Semel trecentis talentis id opus locatum narrat Herodotus [b], centies nimirum octuagies Coronatorum millibus. Gaza ibi locupletissima, immensa divitiarum vis, Apollini sacra, quæ Xerxis temporibus à præda immunis, Phocensibus deinde cessit, ut jam retulimus. Locus, & quomodo Oracula ederentur his verbis describit Strabo [c]: Φασὶ δ' ὄφιν τὸ μαντεῖον ἄντρον χοῖλον κατὰ βάθους, ὑ μάλα εὐρύχωρον. Αναφέρεσθαι δ' ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα ἐνθουσιαστικὸν, ὑπερκεῖσθαι δ' τῆ τομῆι &c. ἀποθεσπιζειν ἔμμετρά τι, καὶ ἄμετρα, ὑστέρην δ' καὶ ταῦτα εἰς μέτρον πυθῆτας τινας ὑπηργῦντας τῷ Ιερῷ. *Dicunt au-*

z *Diod lib. 16.*

a *Paus. in Phocic.*

b *Herod in Talia.*

c *Strabo l 9*

autem Oraculum ex antro concavo, profundo, angustique oris exire, unde spiritus fanaticus effertur. Voragini superjacet Tripus &c. Pythiam *verò vaticinari versibus constrictâ, solutâve oratione, Poetas autem templi ministros vaticinium metro completi.* Dæmones aut obscuris, implexisque verbis, quæ cuicumque eventui accomodari possent, aut naturali scientiâ ad alicujus rei cognitionem adhibitâ miserum Mortalium genus ita decepisse nemo dubitat. At Demosthenis ætate non solùm Dæmones, sed homines etiam ad reliquorum hominum perniciem Delphici Oraculi authoritate abutebantur. Nam Philomelus Phocensium Imperator cum vellet Civium suorum animos ad bellum incendere, Græcos etiam deterrere, ne se cum Thebanis, aliisque, ab Amphictyonum Concilio in ipsos Phocenses commotis, conjungerent, Pythiam vi adegit ad reddendum Oraculum, suis rebus, suæque voluntati consentaneum: Δπειλήσαπ, ἢ συμπάγλαπ τῷ ἀνᾴβαση ποιεῖδαι ἐπὶ τὸν τρίπονδα. Αποδειξαμένης δ' αὐτῆς πρὸς τὰ ὑπαρχόντα τῷ βιαζομένῳ, ὅτι ἔξεση αὐτῷ πράττειν ὃ βέλεται, ἀσμένως τὸ μαντεῖον ἐδέξατο, ἢ τὸν προσήκοντα χρησμὸν ἔχειν ἀπεφήνατο. Ευθὺς ὃ ἢ τὸν χρησμὸν ἄγγραφον ποιήσας, ἢ προδεὶς εἰς τέμβαρες ἅπασι ἐπόπτοις φανερὸν, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτῷ δίδωσιν ἐξουσίαν πράττειν ὅτι βέλεται. Σωναγαγὼν δ' ἐκκλησίαν, ἢ τὰ μαντεῖα πᾶσι παρήδεσι δηλώσας, ἢ παρακαλέσας θαῤῥεῖν, ἐπῄνετο πρὸς τὰ τῦ πολέμε πραξεις. *Terrorem intulit, coegitque Tripodem conscendere. Illa responsum dedit, quod prodesset ministantis dignitati, nimirum licere ipsi, quicquid vellet, peragere. Lætus accepit dictum Philomelus, ostenditque aptum suis rebus Oraculum se habere. Statim verò in tabulis conscriptum in omnium oculis posuit, datamque sibi à Deo quicquid liberet agendi facultatem renuntiavit. Congregatâ igitur Concione vaticinium palam omnibus fecit, hortatusque multitudinem bono animo esse, omnem ad bellum cogitationem convertit* [d]. Rursus cui non compertum est Demosthenis dictum: jamdiu Pythiam Philippizare. Tacuerunt Delphicum, cæteraque Oracula ante Christi Domini adventum, quippe nulla ipsorum vox Ciceronis ætate, ut est in ejusdem libro de divinatione. Ac Delphis quidem satis jam Mortalibus illuserat mendacii Pater; siquidem vel ante bellum Trojanum ibi loquutum fuisse, id argumento est, quod illinc Agamemnonem sortes petiisse ita Citharœdus canit apud Homerum [e].

[d] *a. 2. O. 100. lib. 16.*

[e] *Hom. Odiss. v. 75.*

Νεῖκος Οδυσῆος, ἢ Πηλείδαο Αχιλῆος.
Ὡς ποτε δηρίσαντο Θεῶν ἐν δαιτὶ θαλείῃ,
Εκπάγλοις ἐπέεσσιν, ἄναξ δ' ἀνδρῶν Αγαμέμνων
Χαίρε νόῳ, ὅτ' ἄριστοι Αχαιῶν δηριόωντο.
Ὡς γὰρ ὁι χρείων μυθήσατο φοῖβος Απόλλων
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ &c.

Jurgium Ulissis cum Peliade Achille.
Ut olim rixati sunt in Heroum bilari convivio
Amaris verbis. Sed hominum Rex Agamemnon
Mente gaudet, quod optimi inter se Achæorum contendant.
Ut enim ei dixerat vaticinando Phœbus Apollo
In fatidica Delphorum urbe &c.

31. Sacrorum auctoritas de qua hìc agitur, ea est, quam Amphictyones habebant in Apollinis templo, & in Pythiis ludis; Imperii, quam in dirimendis Græcorum dissidiis, ut retulimus, cum de ipsis Amphictyonibus nuper loquuti sumus n. 2. hujus Orat.

32. Inter pacis conditiones, quam Philippum cum Athenienſibus feciſſe diximus ſuperiori n. 1., ea fuit, ut Rex, quæ occupaverat, retineret. Ægrè de Amphipolis jure ii deceſſerunt, pro qua pluries bellum, atque inimicitias ſuſceperant, & unde tot Reipublicæ commoda obveniebant. Attamen tanti fecerunt, arma deponere, ut eam quoque Philippo deſeruerint.

33. Quomodo à Thebanis Oropus Athenienſibus ereptus fuerit annotavimus n. 21. Orat. de Megapol. Doluit Reipublicæ acceptum vulnus; ei tamen armorum medicinam adhibere noluit. Quievit igitur, exiſtimans plus pacem ſibi boni afferre, quàm ejus Civitatis jacturam, mali. Illam tamen non multos ab hinc annos recuperavit, Philippi beneficio, nulloque ſanguine, ut ibidem ſcripſimus.

34. Mauſolum intelligit, cujus mentio facta eſt num. 9. Orat. de Rhodiorum libertate.

35. Narravimus num. 1. 6. 7. ejuſdem Orationi, Mausòlum ipſum in Chiorum, Rhodiorum, Coorumque Reſpublicas Paucorum ſtatum induxiſſe, deleto populari, eaſque urbes ſuorum militum præſidio detinuiſſe.

36. Cardia, Thraciæ Cherſoneſi Metropolis, in Iſtmi faucibus collocata, fortuitò hoc nomine appellata eſt. Cum enim eò loci adveniſſent Mileſii, Clazomeniique Coloniam condituri, atque Hermocrates, antequam duceret aratrum, ſacrificaſſet, Corvus repentè advolans Victimæ cor, quod græcè *cardia* dicitur, abſtulit roſtro. Coloni ad eventus memoriam Cardiam ominis causâ novam Civitatem vocarunt. In hanc deinde Miltiades Cypſeli filius, occupatâ Cherſoneſo, ut ſuo loco renuntiabitur, Colonos iterum induxit Athenienſes ſuos, ut nos docet Marcianus *y*.

y Marcianus in lit.

Η Θρᾴκία ὃ Χερρόνησος ἐχομένη
Κεῖται, καθ' ἣν πόλις ἐστὶ πρώτη Καρδία,
Ἀρχὴν μὲν ὑπὸ Μιλησίων κτισθεῖσα, ἔπ
Κλαζομενίων, πάλιν ὃ Ἀθηναίων ὑπὸ,
Ὅτε Μιλτιάδης ἐκράτησε Χερρονήσου.
Thracia verò Cherſoneſus proxima
Jacet, in qua princeps Civitas eſt Cardia,
Primùm à Mileſiis condita,
Atque Clazomeniis; rurſuſque ab Athenienſibus,
Cum Cherſonenſes vicit Miltiades.

Cum ipſa aditum in Peninſulam præbeat, qui ejus unquam potiti ſunt, iidem & univerſæ regionis. Quare, cum Cerſobleptes Thraciæ Rex, Cherſoneſo Athenienſibus dono datâ, Cardiam ſibi retinuiſſet *z*, id muneris flocci faciendum fuiſſe dicit Demoſthenes: ἔχει δ' ἀμπτήμων (Κερσοβλέπτης)

z Diod. lib. 16. a. 4. 0. 4c6.

πτης) παρὰ πάντα τὸν χρόνον αὐτῷ τετηρημένον, τὴν Καρδιανῶν πόλιν, ἣν ἐν ἁπάσαις ταῖς συνθήκαις ἐξαίρετον αὐτῷ γέγραπται. Τὸ τελευταῖον δὲ καὶ φανερὸς αὐτὴν ἀφείλετο παρ' ὑμῶν. *Habet enim* (Cersobleptes) *servatum sibi ad omnem occasionem propugnaculum, Cardianorum Urbem, quam in omnibus fœderibus sibi exemptam conscribi voluit, ac denique apertè à vobis abstulit* [a]. Video autem Athenienses eamdem sibi Civitatem vendicare voluisse, postquam Cersobleptem Philippus Regno expulerat, præseferentes, universam olim Chersonesum, qua Cardiani continebantur, suam fuisse; istos contra percusso fœdere imploraſſe Regis opem, ut ex Athenienſium manibus eriperentur. Suscepit ille Urbis tutelam, unde tantum sibi obvenire poterat utilitatis, atque inter cæteras factæ cum Athenienſibus pacis conditiones hanc etiam voluit, ut Cardiani extra Chersoneſi fines reputarentur, proindeque ad Reipublicæ imperium non pertinerent. Patet ex hoc Oratoris loco, vel duram hujuſmodi legem, pacis cupiditate, non repudiatam. Verùm deinceps iidem Athenienſes factam sibi injuriam cum Macedone conqueſti ſunt, & ſuo non prohiberi jure morditus poſtularunt. Rex nihil vi, at Judicio omnem controverſiam dirimi, ſe permiſſurum reſpondit; repudiatâ ab Athenienſibus conditione, utpote certis, judicium ſecundùm illum datum iri. Sic enim eſt in ejus epiſtola, quam nos Latio donavimus: Καρδιανοὶς δὲ φημὶ βοηθεῖν, γεγονὼς αὐτοῖς πρὸ τῆς εἰρήνης σύμμαχος. Οὐκ ἐθελόντων ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς κρίσιν, πολλάκις δ' ἐμὲ δεηθέντος, οὐκ ὀλιγακις δ' ἐκείνων, οὔτε πῶς ἂν αὖθις πάντων φαυλότατος, εἰ καταλύσαιμι τοὺς συμμάχους, μᾶλλον ὑμῶν φροντίζωμι. *Cardianis me auxilium ferre profiteor, quippe mecum ſocietate conjunctis ante pacem. Cum vos autem nolitis in Judicium venire, quamvis à me ſæpius rogati, non parùm ab illis; quomodo fœdiſſimus hominum non eſſem, ſi deſertis Sociis veſtra curarem.*

[a] *Demoſth. ad Æſchin.*

CONTRA PHILIPPUM ORATIO SECUNDA.

IN ARGUMENTUM.

1. POst Orationem de Pace collocandam hanc eſſe contra Philippum ſecundam, eadem ipſa palam facit; Cum utraque habita ſit poſt Phocenſes everſos (nam id utrobique recenſetur); & cum illa, ut legentibus patet, ſtatim ab illata vaſtitate dicta fuerit, remanet ut eamdem hæc altera conſequatur. At quo in anno collocabitur? In primo quidem O. 109. Scribit enim Dionyſius [b]: μετὰ δὲ Ἀρχίαν ἦν Εὔβουλος, ὅτε Λυκίσκου, ἐφ' οὗ τὴν ἑβδόμην ἔδει Φιλιππικὸν δημηγορῶν διδόσθαι πρὸς τοὺς ἐκ Πελοποννήσου πρεσβείας, ταύτην τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος, Ὅταν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίγνωνται. *Poſt Archiam ſequitur Eubulus* Prætor, *deinde Lyciſcus, ſub quo ſeptimam compoſuit Philippicarum Concionum, Legationis causâ, quæ venerat è Peloponneſo, ſic dicere exorſus: Cum, Athenienſes, Orationes,*

[b] *Dionyſ. epiſtola ad Ammæ.*

tiones fiunt. Lyciſcus autem Præturam geſſit memorato anno primo O. 109., ut Diodorus [c] monet. Sed vel ex ipſa Oratione tempus iſtud eruitur. In ea ſiquidem mentio fit de Decem viratu Theſſalis urbibus impoſito, quod hoc anno accidiſſe dubitare non ſinit Diodorus [d], qui per id temporis Philippum in Theſſaliam veniſſe ad res provinciæ componendas luculenter ſcribit. Huic autem Orationi cauſam dediſſe ejuſdem Regis Legatos, qui Athenas venerant, docet Libanius in ipſius Concionis argumento, cujus auctoritatem ſequi malui, quam Dionyſii, de Peloponnenſium Oratoribus in adducto dudum loco ſcribentis, utpote quæ Hiſtoriæ magis congruat. Nam hoc tempore è Peloponneſi Populis Lacedæmonii ſolùm cauſam habere potuerunt mittendæ Athenas Legationis, contra quos Philippus Argivos, Meſſenioſque iis conſociatus immittebat, ut iſthæc Oratio certiores nos facit. At Rex non ſuas hoc bello inimicitias perſequebatur, ſed opem Sociis afferebat; quare quid opus fuiſſet Demoſtheni tam acriter Cives in eum incendere, & nihil, niſi de ſuſcipiendo contra ipſum bello concionari? Res potius poſtulaſſet, ut opem Spartanis decernendam ſuaderet; & ſi quiſpiam armis petendus erat, iis peti debuiſſent Argivi, ac Meſſenii, qui memoriâ longiùs repetitâ ferebantur odio contra Lacedæmonem. Quamquam nec facilè contra ipſos, utpote veteres Athenienſium Socios, legationem Athenas obiiſſent Lacedæmonii. Quod ſi à Philippo Legatos adveniſſe fateamur, res aliter habet. Ut enim ab amplectenda illius familiaritate, quam oratum venerant iidem Legati, populum Demoſthenes dimoveret, nihil magis aptum hujuſmodi Oratione dici poterat, quæ Regem inimicum, ac fœdifragum oſtendit. Quamquam profectò quid conjecturâ opus eſt, cum ipſum Demoſthenem ſententiæ noſtræ adſtipulatorem habeamus? Hic enim a. 2. O. 109., ut ex Dionyſio [e] colligitur, Orationem habuit contra Æſchinem de falſa Legatione, qua in Oratione meminit Legatos nuper Athenas à Philippo veniſſe, Cives rogatum, ut ei publico decreto Amphictyonicam dignitatem confirmarent; iis autem debuiſſe Æſchinem ſe opponere, atque exprobrare, quod Rex factis Reipublicæ promiſſis non ſtetiſſet; non tamen ſe oppoſuiſſe. Quæ omnia mirificè congruunt Legationi, de qua in hac, quam in manibus habemus, Oratione fit ſermo. Primùm tempus convenit, nam inter utramque Concionem, hanc nimirum, & alteram illam de falſa legatione pauci menſes interfuerunt. Deinde in ambabus Æſchines, cæterique illi cum eo conſentientes falſæ Legationis Legati exagitantur, ac de iiſdem rebus, & ob eamdem cauſam exagitantur. Nec moleſtiam faciat, quod in altera Legatione petitum à Philippo diximus Imperatorium munus, in altera Amphictyonicum. Siquidem ex hoc gradus erat ad illud, eamque ob rem inter Amphictyones Rex cooptari percupiebat. Nunc ipſa Demoſthenis verba referamus [f]: ἀλλ' ἦκεν ὡς ὑμᾶς, ἔνεγχος Θετταλοί, τὸ φιλίππου φρόσβυες μετ' ἀυτοῦ ἀξιῶντες ὑμᾶς, φίλιππον Αμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι. Τῷ προσῆκεν ὃν ἀντεπεῖν τοῦτο μάλιστα πάντων ἀνθρώπων; Λισχύνη τοῦτο. Διὰ τί; ὅτι οἷς ὑπὸ ἀκήγγελε πρὸς ὑμᾶς, τούτῳ τὰ ἐναντία ἐποίησεν ἐκεῖνος. Οὗτος μὲν γὰρ ἐφη Θετταλὸς, τὸ Παν-

c *Diod. lib. 16.*

d *Ibidem.*

e *Dionyſ. Epiſt. ad Amm.*

f *Demoſth. de falſa leg.*

ταῖς αὐτὸν τειχίειν. Καὶ τὸς μὲ Φωκέας ἐα ἀπολέιν. Τὼ δ Θηβαίων ὕβρεω ὑμιν κατάλυσιν. Ο δ &c. *Venerunt autem ad vos nuper Theſſalorum, & Philippi Legati ſimul, poſtulatum, à vobis huic Amphictyonii eſſe decerni. Quem igitur cunctorum hominum par erat illis contradicere? Nonne hic Æſchines. Qua de cauſa? Quoniam quæ ille retulerat, iis omnibus Rex contraria fecit. Dixit ille, Regem Theſpias, Plataaſque refecturum, Phocenſes non deleturum, vos à Thebanorum injuriis liberaturum. Ille verò &c.*

2. Philippus Græcorum alios beneficiis, alios metu ſibi obnoxios per id temporis detinebat, ſuique ſecurus Perſicum bellum cogitabat, totius Græciæ viribus conficiendum, quibus ipſe præeſſet Imperatoris nomine, atque ita in animum induxerat, ſplendori, auctoritatique ſuæ culmen imponere. Siquidem hoc munere maxima armorum poteſtas continebatur, & quicquid ad militarem uſum opus foret imperandi. Quapropter poſtquam in Amphictyonum Senatum cooptatus fuit, blanditiis, omnique arte viam ſibi munire ſtuduit ad illud obtinendum. Diodorum *a* audiamus: μετὰ δ ταῦτα Φίλιππος μὲ τὰ διὸ γμένα πεὶς Αμφικτύονι συγκατασήσας, ἐ πάντα φιλοτιμηθεὶς, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὐ μόνον δόξαν ὐσεβείας, ἡ ἀρετῆς ςρατηγικῆς περιπεποιημένος, ἀλλὰ ἐ φόβος τὴν μέλλουσαν αὐτῷ αὔξησιν γενέσθαι μεγάλα φροκαταςκευάζεσθαι. Επεθύμει γὰρ τῆς Ελλάδος ἀποδεχθῆναι ςρατηγὸς αὐτοκράτωρ, ἡ τὸν πρὸς Πέρσας ἐξενεγκεῖν, ὅπερ ἐ συνέβη γενέσθαι. *Quibus geſtis, Philippus confirmatis Amphictyonum decretis, atque omnes humaniter complexus in Macedoniam rediit, non ſolùm pietatis opinionem, & bellicæ virtutis adeptus, ſed jactis futuri potentiæ incrementi fundamentis. Optabat enim renunciari univerſæ Græciæ Imperator, ſibique bellum dari adverſus Perſas, quòd & deinceps accidit.* Hinc ad ſibi Populos demerendos Legatos quaquaverſum miſiſſe, quorum in hac Oratione fit mentio, credere par eſt. Non tamen Imperatoria dignitas demandata ei fuit priuſquam ad Cheronæam victor Græcos omnes domuerit. Διοπερ ἐν Κορίνθῳ τῶν κοινῶν συναχθέντος διαλεχθεὶς περὶ τῶν πρὸς Πέρσας πολέμων, ἡ μεγάλας ἐλπίδας ὑποθεὶς φροτρέψατο τὺς σωιδρους, εἰς πόλεμον. Τίλος δ ἡγεῖτο Ελλήνων αὐτὸν ςρατηγὸν αὐτοκράτορα τῆς Ελλάδος, μεγάλας παρασκευὰς ἐποιεῖτο πρὸς τὸν ἐπὶ τὺς Πέρσας ςρατείαν. Διατάξας δ' ἑαυτῷ πόλει τὸ πλῆθος ἡγεῖτο εἰς συμμαχίαν ςρατιωτῶν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν. *Quapropter Corinthi congregato Provinciæ Concilio, ſermone habito de ſuſcipienda in Perſas expeditione, ac ſpes magnas oſtentans, Populos ad bellum cohortatus eſt. Cum demique Græcorum omnium ſuffragiis creatus Imperator ſupremus univerſæ Græciæ, ingenti apparatu ſeſe ad illud inſtruxit, atque imperato unicuique Civitati militum numero, quem dare in commune voluit, in Macedoniam ſe reſtituit* *b*.

3. Ea promiſſa intelligenda ſunt, quæ Athenienſium Oratores è falſa illâ legatione, ut eam Demoſthenes vocat, à Philippo retulerant, hic autem numquam impleverat, de quibus n.9. Orat. de Pace.

a Diod. lib. 16.

b Diod. ut ſupra n. 4.

IN ORATIONEM

4. PYlas descripsimus nu. 40. Orat. 1. contra Philippum, quæ cum Regi aditum darent in Græciam, non priùs destitit, quàm occupaverit. Quin idcirco Thebanis auxiliatum, gessisse Phocense bellum Demosthenes dicit in superiori Oratione, ut illarum potiretur, quæ in Phocensium erant ditione, ab ipsisque custodiebantur. Id Athenienſibus, qui probè hujusce rei momentum æstimabant, doluit adeo, ut Orator ad concitandam in falsæ Legationis Collegas Plebem, hoc maximè utatur loco. Siquidem tantæ culpam jacturæ in eos conjicit, urgetque, nisi Rempublicam subdolis promissis decepissent, Phocensibus assuturam, prohibituramque occupari à Philippo Pylas, nedum Phocidem ferro, ac flammâ labefactari: Καὶ τὴν δύο χρησιμωτέρους τόπους τῆς οἰκουμένης ὑμῶν ἐν ἐπαιδείξατε τῇ πόλει κατὰ μῆνα, Πύλων: ἐκ θαλάττης ὄν, τῶν Ἑλλησπόντου, ἃ σωματωδέστερα ἔστι παράκλησιν αἰσχρὸν, καὶ ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι φιλίππῳ. *Enimverò*, inquit, *duo in terris loca utiliora Reipublicæ nemo posſit ostendere, Pylas in terrâ, Hellespontum in mari. Utraque isti turpiter vendiderunt, vestroque damno in Philippi manus prodiderunt*[1]. Tantam Athenienſibus illatam perniciem nunc etiam exaggerat, ejusque reum facit Macedonem, non communicata cum aliis culpâ quippe qua nunc Regem solum, Causæ inserviens, conflagrare velit.

[1] *Demosth. de falsa leg.*

5. Quid hoc rei sit, cum taceant Historiæ, è tenebris industriâ quadam educere opus est. Philippus hoc eodem a. 1. O. 109. res Thessalicas iterum composuerat, de quo alibi erit sermo. Id Finitimis populis gratum acciderat præter modum, atque ideo arctiori cum ipso familiaritate se copulabant, suaque liberalius ei dirigenda permiserant[1]. Igitur cum nihil sibi ab hujusmodi Populis timendum videret, ac tutum in Peloponnesum iter pateret, illùc exercitum duxit, ratus aliquid sibi utilitatis obventurum ex acerbis eorumdem Peloponnensium dissidiis. Antequam verò in hac regione vestigium faceret in Ætoliam irruit, Naupactum cæpit, Leucadem in Acharnania, Ambraciam in Epiro, Corinthiorum urbes pertentavit. Athenienses rei novitate, audaciâque Regis commoti, veriti etiam, si semel ea loca in ditionem suam redigeret, ejus deinceps felicitatis impetum nullatenus cohibere posse, statim Demosthenem, aliosque Legatos in Peloponnesum miserunt, qui populorum alios ad expedienda contra ipsum arma concitarent, alios ab ejusdem consuetudine abducerent. Fuit hoc ad refrænandum Macedonicæ victoriæ cursum perutile; nam tunc Philippus in Peloponnesum non irruit, à Leucade, Ambraciâque abstinuit, ut ab Oratore nostro admonemur[m]: Οὐδ' αἱ πέρυσι πρεσβεῖαι περὶ τῶν Πελοποννησίων ἐκεῖναι, καὶ κατηγορίαι, ἃς ἐγὼ, καὶ Πολύδικος ὁ βέλτιστος ἐκεῖνοι, καὶ Ἡγήσιππος, καὶ Κλεόμαχος, καὶ Λυκοῦργος, καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις περιῆλθομεν, καὶ ἐποιήσαμεν ἐπιχειρεῖν ἐκεῖνον, καὶ μήτ' ἐπ' Ἀμβρακίαν ἐλθεῖν, μήτ' ἐς Πελοπόννησον ὁρμῆσαι. *Neque illæ superioris*

[1] *Diod. lib. 16.*

[m] *Demosth. Philip. 3. ne vulgo alegatur.*

ris anni Legationes absque emolumento fuerunt, *quas ego, & Polieuctus optimus ille vir, Hegesippus, Clitomachus, Lycurgus, aliique obivimus, nec objurgationes, quas fecimus; siquidem ipsum cohibuerunt, ne contra Ambraciam veniret, aut in Peloponnesum invaderet.* Non tamen Argivos, Messenioſque à Regis amicitia dimovere potuerunt, quamvis apud eos Demosthenes graviſſimam illam Orationem habuerit, quam hìc recenſet. Nam cum veterem ſuam in Lacedæmonios ſimultatem Gens illa animo recolens, malum iis inferre cuperet, Macedonum viribus, atque auctoritate recreata, occaſionem tenere voluit. Philippus enim promiſerat mox ipſis futurum auxilio, atque interim pecuniâ, promiſſis, atque aliquâ fortaſſe militum manu confovebat. Hæc autem ea reputo beneficia hactenus in ipſos collata, quæ à Demoſthene in præſentia non ſine ſtrepitu, Oratoris more, perhibentur. Id ſolùm in hac noſtra rerum compoſitione nonnihil difficultatis commovere poteſt, quod cum Philippica tertia, cujus verba ſunt nuper laudata, an. 3. O. 109. dicta fuerit, non eadem eſſe videtur Legatio à Demoſthene ſuſcepta anno proximo, ſecundo nimirum ejuſdem Olympiadis, atque altera illa, quam in hac ſecunda Philippica, quæ a. 1. habita eſt, obiiſſe dicit. Verùm ſi Orator non ſemel, at bis legati ad Peloponnenſes munere defunctus fuiſſet, cur id ſilentio prætermiſiſſet, cum præſertim in rem foret non prætermittere? Ruſus Philippica tertia habita fortaſſe eſt initio memorati anni tertii; ſecunda in fine primi. Quare nec malè huic temporis intervallo quadrat illa *ſuperioris anni* ſignificatio; nec eſt ex Oratorum more res geſtas acu, ut ajunt, attingere, niſi id faciat ad Cauſam.

6. Hanc admirabilem Athenienſium magnanimitatem narravimus n. 4. Orat. de Claſſibus. Nunc ſolùm addimus, Alexandrum, qui modò inter Philippi Progenitores adnumeratur, ejus Avum fuiſſe, Magni Alexandri proavum. Sic enim ex Herodoto [n] clariſſimæ hujus Familiæ ſeries colligitur. Amyntas, Alexander, de quo hìc ſermo, Amyntas, Philippus, Magnus Alexander, qui cum ſine Liberis deceſſerit, non incommodo fortunæ luſu accidit, ut ibi Genus ampliſſimum ſtirpitus abſciſſum fuerit, ubi pervenit ad ſummam gloriæ, potentiæque proceritatem, ne unquam ignobili Poſterorum ſocordiâ, veluti vetuſtate, ac ſenio, robur, & dignitatem ſuam amitteret.

n *Herod. in Polymn.*

7. Thebanos Xerſi Perſarum Regi adhæſiſſe in illa maxima contra Græcos expeditione ſatis ſuperque narravimus n. 8., & 13. Orat. de Claſſibus; nunc idem de Argivis dicendum eſt, quos in eodem bello cum Barbaro ſenſiſſe Herodotus [o] memoriæ hominum prodidit. Id autem Lacedæmoniorum ne odio, an perfidiâ, incertum relinquit. Si Argivos audiamus, hæc ipſis fuit conjungendi cum Xerſe fœderis cauſa. Circa Perſici belli tempora maximo illi prælio, & clade ſex millium ſuorum Civium perculſi fuerant à Lacedæmoniis, in rerumque ſuarum metu, atque animorum perturbatione verſabantur. Interea iiſdem Lacedæmoniis, cunctiſque Græcis ad Xerſis tranſmiſſionem oculos, ac mentem convertere opus fuit. Cum ad tantam belli molem ſuſtinendam vix omnes unità

o *Herod. in Polymn.*

ſocietate ſatis forent, curatum id primùm, ut populorum inter ſe diſcordiæ componerentur. Miſſi igitur undequaque Legati; utque ad rem noſtram veniam, Spartani Argos venerunt poſtulatum, ut deeſſe nolint communi Græcorum ſaluti, neve Perſas amplecti. Datur ab Argivis reſponſum, poſtulata ſe facturos, ſi ſecum fœdus triginta annorum paciſci velint, quo temporis intervallo, æquato cum ipſis imperio Argivæ præeſſe regioni ſatis habeant. Arbitrabantur enim novam interim Juventutem in ejus locum ſuffectum iri, quam florentiſſimam bellum abſumpſerat, & quæ poſſet Patriam reddere libertati. Lacedæmoniis oblatam conditionem recuſantibus, Argivi ad Perſas tranſierunt. Contra verò ſi fides Græcorum aliis adhibenda ſit, ſponte Argivos in Xerſis amicitiam ſe dediſſe reputabimus. Dicunt enim, eam gentem Regi adhæſiſſe, ob commemoratam generis cognationem, quam Argivis ſecum intercedere Perſæ fabulabantur. Quippe ſe genus ducere à Perſeo Jovis & Danaes filio, quæ uxorem habuit Andromedam, Cepheo genitam, ex eaque Perſen, qui Avo ſine virili prole decedente, in ejus Regnum ſucceſſit, Perſidem dixit è ſuo nomine regionem illam, ibique Perſarum ſtirpem propagavit. Quicquid autem cauſæ fuerit Argivis ſe ſe amicitiâ cum iiſdem Perſis obſtringendi, certum eſt ſe ſe obſtrinxiſſe, eamque ſummâ coluiſſe fide; quod nunc à Demoſthene in Athenienſium memoriam revocatur.

8. Philippus conſtanti, firmiſſimâque benevolentiâ Thebanos complexus eſt, quouſque iſti cum Athenienſibus, aliiſque Græcis conjuncti manus cum illo conſeruerunt ad Cheronæam. Argivos etiam perpetuò fovit, cum Peloponneſo inhiaret, exiſtimaretque ad eam acquirendam maximum inde ſibi adjumentum fore, ut jam annotavimus.

9. De iis promiſſionibus loquitur, quæ à Philippo venerunt in falſa illa Legatione, de qua proloquuti ſumus. Sed mirum eſt, quot modis Orator illas proſcindat, in ſuamque flectat utilitatem. Modò falsò relatas dicit [p], ac dicam Legatis impingit; modò à Philippo re verâ factas, at numquam perſolutas, eumque dolo, fallaciiſque fœdatum arguit hoc loco. Utraque opinio Athenis inveteraverat. Igitur Oratoris eſt alterutram, prout ſua intereſt, uſurpare. Vide quæ nuper de hoc argumento diximus.

[p] *Demoſth. de falſa leg. de Corona & alibi.*

10. De Meſſenia regione, quæ nunc *Belvedere* appellatur, Urbeque Meſſene, quæ modo communiter à Græcis *Moſſeniga* nomen obtinet, longa fecimus verba n. 18. Orat. de Megapolitis, ubi ipſius odium retulimus, ac bella ſæpius adverſus Lacedæmonios inſtaurata, & quando iſtorum prorſus imperio ſubjecta fuerit. Huic, ut libertatem vi ereptam reſtituerent Lacedæmonii, curabat Philippus hoc tempore; & ſanè miſeris, oppreſſiſque Populis jugum deiicere ſervitutis æquum videri poterat. Cur igitur Demoſthenes ob hujuſmodi factum, injuſtitiæ Regem inſimulat? Quoniam regionum Imperia non veteribus monumentis jam ſitu obſoletis, ſed longâ aſſerere poſſeſſione neceſſe eſt, ne ſemper maneant incerta.

11. Ni-

11. Nihil magis unquam Thebanis cordi fuit, quàm Bœotios in provinciam redigere, sibique obtemperantes habere; nihil antiquius Bœotiis, quàm libertatem suam tueri. Hinc tot bella, & seditiones exortæ sunt, ut alius erit commonendi locus. Igitur cum Philippus Orchomenum, Coronæamque duas Bœotiæ Civitates Thebanis dedisset, id si Demosthenes injustum esse arbitratur, nequaquam aberrat à veritate.

12. Elatæa, Urbs non parum illustris, jacebat in extrema Phocide sub Œtæis Montibus, claudebatque in ipsam Phocidem, Bœotiamque aditum è Thessalia; Nomen habuit ab Elato Arcadis filio, qui cæteris fratribus in paterno Regno relictis in hanc oram venit, urbemque condidit [q]. Postquam igitur Phocidem Philippus in potestatem redegit, fama erat Elateam velle munitionibus cingere, præsidioque suo detinere, ut illum quoque, nedum Pylarum transitum, quem statim ab occupata Phocide habuit, in Græciam sibi patefaceret. Video autem Demosthenem prudentiâ suâ prævidisse, id modò Regem prætermissurum, ne nimiam de se suspicionem commoveret, sed alio confecturum tempore, ut accidit re verâ; etenim a. 3. O. 110. improvisò Urbem illam oppressit, ac totam confestim Atticam terrore implevit, ut narrat sic Diodorus [r]. Eum Amphictyones incauto consilio belli Ducem creaverant adversus Amphissenses, qui Cyrrhæum agrum Deo dicatum colebant. Καὶ μετὰ ταῦτα εὐθὺς (ait Demosth. de Cor.) δύναμιν συλλέξας, καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν Κιρρὰδαν, ἐρρωδίαν φράσας πολλὰ τῇ Κιρραίων, καὶ Λοκροῖς, τὴν Ελάτειαν κατελαμβάνει. Εἰ μὴ δ' ἦν μετέγνωσαν εὐθὺς Θηβαῖοι, καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάρρους ἀφ' ἅπαν τοῦτο τὸ φράγμα ἐς τὴν πόλιν ἐνέπεσεν. *Ac deinceps*, post acceptum Amphictyonici Imperatoris munus, *repentè congregato exercitu, ac veluti contra Cyrrhæam progressus, multùm vale dicens Locrensibus, Cirrhæisque, Elateam occupavit. Igitur nisi statim Thebani sententiam suam mutassent, ac se se nobiscum conjunxissent, pestis ista, ac labes, velut hyeme inflatum aquis flumen, in Rempublicam irruisset.* Adeo periculosum est, vires, auctoritatemque suam Potentioribus committere. Hoc timore Athenienses perculsi Theatralem pecuniam militari Ærario restituerunt; quodque Demosthenes tot Concionibus persuadere non potuit, illico metus obtinuit; nihil enim animi affectibus eloquentius. Rem ita narrat Philocorus in sexto Atticæ Historiæ libro apud Dionysium Halicarnassæum [s]: Λυσιμάχιδες Αχαρνεὺς. Επὶ τούτου τὰ μὲν ἔργα τὰ περὶ τὸν πολεμικὸν, καὶ τῶν σκευοθηκῶν ἀνεβάλοντο διὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον. Τὰ δὲ χρήματα ἐψηφίσαντο πάντ' εἶναι στρατιωτικὰ, Δημοσθένους γράψαντος. Φιλίππου δὲ καταλαβόντος Ελάτειαν, καὶ Κωτίνεον &c. *Lysimachus Acharnensis. Hoc Prætore Navalium, atque Armamentariorum fabricam distulerunt, belli causâ contra Philippum initi. Referente quoque Demosthene statuerunt, pecuniam omnem militarem esse. Nam cum Philippus Elateam, Cytiniumque cæpisset &c.*

[q] *Paus. in Arcad.*

[r] *Diod. lib. 16.*

[s] *Dionys. Epistola ad Amm.*

13. De hac Philippi commutatâ in Phocenses voluntate, quos dudum vastitate, ruinis, ereptâque agri parte in extremas angustias adduxerat, ab uno Demosthene hoc loco certiores reddimur. Puto Regem, ad captandam humanitatis famam, deliniendosque Græcorum animos, ut

ei Persici belli provinciam darent; ad cohibendam quoque Thebanorum audaciam, quos jam tum arbitror suspectos habuisse, (siquidem paulo post in ipsum cum Athenienſibus conjurarunt), nunc Phocenſes benevolentiâ, & beneficiis prosequutum fuisse.

14. Satis est Urbium istarum loca, Amphipolis nempe, Olynthi, Pydnæ, Potidææ, aliarumque in Thracio litore, quibus Athenienſes Philippus despoliaverat, sibi ante oculos ponere, ut hæc Demosthenis sententia palam fit. Sic enim Macedonia contra finitimos Thraces, ejus infenſiſſimos hoſtes, latus contegebat. Sic à litore inimicas classes prohibere poterat.

15. Thebanos, ac Bœotios hebetioris ingenii famâ laborasse multis diximus nu. 17. Orat. de Pace. Nunc, quod est apud Thebanum Pindarum addimus: τὼν πάλαι λοιδορίαν, Βοιωτίαν ὦ, ἀποσμάττες: *Vetus convicium abſtergentes, Bœotiam ſuem*. Quod verò de ipſorum avaritiâ Demosthenes ait; de cupiditate retinendi, quæ à Philippo acceperant, nempe Orchomenum, Coronæam, ac partem agri Phocenſis intelligendum est. Thebanos itaque ob istam, quam ita appellat, avaritiam, & ne illa sibi adimerentur, putabat Rex, numquam à Macedonum ſocietate defecturos.

16. Hanc legationem à Demosthene obitam, ejusque mittendæ causam, & quid in illa Orator egerit, superiori n. 5. relatum est.

17. Anthemuntem Macedoniæ Urbem, de qua recuperatâ à Perdicca Rege mentio fit à Thucydide [t], Olynthiis Philippum concessisse puto a. 3. O. 105., quo & Pydnam iisdem dono dedit, ut n. 5. Olynth. primæ annotavimus. Tunc enim, cum officiis, ac liberalitate illos sibi maximopere demereretur, credere par est hanc quoque Urbem Pydnæ muneri addidisse. Cæterum ejus donatę Diodorus non meminit, nec quispiam alius, quem viderim.

t *Thucyd. lib. 2.*

18. Potidæam Olynthiis promiſſam à Philippo, nos docet Hiſtoricus Sicilienſis, ut nuper laudato numero non reticuimus; At quo illam anno iisdem conceſſerit, ignoratur. Id actum opinor an. 3. O. 105., cum ipſam paulo post traditam Pydnam occupavit. Cur enim beneficii gratiam promptâ liberalitate non augeret, vel interpositâ morâ corrumperet?

u *Diod. lib. 16. a. 2. O. 108.*

19. Proditæ Olynthi scelus his verbis narrat Diodorus [u]: Ἐπὶ δ' τὼν μεγίσλων ἦλθ περὶ τὸς πόλεων Ὀλυνθίων στρατεύσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως τὸ μὲ πρῶτον νικήσας τὸς Ὀλυνθίους δυσὶ μάχαις, σωθέντας εἰς πολιορκίαν. Προσβολὰς δ' συνελεῖς ποιήμενος, πολλὸς μὲ ἀπέκτεινεν, ἐν τὰις τειχομαχίαις. Τὸ δ' τελευτᾶον φθείρας, χρήμασι τὸς προεστηκότας ἦλθ Ὀλυνθίων Εὐδικρατίδα τε, κ Λασίνλω, διὰ πύτων προδοθεῖσαν τὼν Ὀλυνθίων ἔλε. Διαρπάσας δ' αὐτὸν, κ πὸς ἑνακοσίους ἐξανδραποδισάμενος, ἐλαυνροπώλησε. *Contra maximam per ea loca Civitatum Olynthum Signa conferens cum ingenti exercitu, primùm Cives duobus prœliis concuſſit, atque intra mœnia concluſit. Cumverò milites admovere mœnibus non ceſſaret, plures eorum deſiderabat. Denique corruptis pecuniâ Euthycrate, Laſteneque, ſummum tum Olynthi Magiſtratum*

tum gerentibus, Urbem habuit. Direptam ſolo æquavit, Cives ſervitutî addixit. Demoſthenes rem magis enucleat, oſtenditque Prætores illos jampridem donis captos, eodemque fuiſſe ſcelere Civium alios ſordidatos. Lubet Oratoris verba deſcribere. Επειδὴ ὁ ἀφοσιοκὼν ἠξιωτο τιμης, ἐχ ὅτι ἀβελτηρίαν οἱ πολλοὶ, μᾶλλον ὅ διὰ δυσνοιαν, πύστις πιστοτέρως ἠγήσατο ὑμὲ ὑπὲρ αὐτῶν λεγόντων. Καὶ Λασθένης μὲ ἤρεψε τῶν οἰκείων τοὶς ἐκ Μακεδονίας δοθεῖσι ξύλοις. Εὐδυκρατης ὁ βοῦς ἐφερεν πολλὰς, τιμὴν ὠδενὶ ἴσους. Ἕτερος ὅ τις ἦκεν ἔχων φοβατα. Ἄλλος ὅ τις ἵππους. Οἱ ὅ πολλοὶ, ἐχ καλῶ ὧν ταῦτα ἐγίγνετο, ἐχ ὅπως ὠργίζοντο, ἢ κολάζειν ἠξίουν τὺς ταῦτα ποιῶντας, ἀλλ' ἀσθένεια, ἐξιλεω, ἐτέμων, ἄνδρας ἡγοῦντο. Επειδὴ ταῦθ' οὕτω φοβοῦντο, ἐχ τὸ ἀφοσιοκὲν ἐκράτησε, χιλίους μὲ ἱππέας κεκτημένοι, πλείους δ' ὄντες ἢ μύριοι, πάντας ὅ τὺς περιχώρους ἔχοντες συμμάχους, μυρίους ὅ ξένους, ἐχ τριήρεσι πεντήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, ἐχ ἔτι σὺν πολυσὺν τετρακισχιλίοις, ὠδὲν αὐτοὺς τούτων ὠφελῆσαι σῶσαι, ἀλλὰ &c. *Poſtquam verò nonnulli cæperunt muneribus affici, ac Plebi propter amentiam quamdam, vel potius propter infelicitatem illos ſibi fideliores exiſtimare, quàm ipſius conſulentes ſaluti. Et poſtquam domum ſuam Laſthenes trabibus è Macedonia adductis contignavit; Euthycrates ſibi nullo pretio armenta Boum comparavit; quiſpiam alius Equorum; aliusgreges Ovium; Plebs autem, cujus damno hæc fiebant, non ſolùm hujuſmodi hominibus non iraſci, non pœnas infligere, ſed ſuſcipere, laudare, obſequio proſequi, virorum prudentiâ præditos exiſtimare. Poſtquam igitur res huc proceſſit, ac munera in Cives imperium tenuerunt, quamquam ipſi* (Olynthii) *è domeſticis viribus Equites mille, Peditum pluſquam decem millia in Caſtris haberent, Finitimorum omnium ſocietate frueretur, à nobis decem Mercenariorum militum millium, trium pariter noſtrorum Civium millium, quinquaginta Triremium auxilium accepiſſent; attamen nihil horum ſalutem ipſis afferre potuit; Sed &c.* x

x Demoſt. de falſa leg.

20. Magneſiam à Philippo Theſſalis dono datam, conjecturam fecimus num. 10. Olynth. 2. Quod autem tunc opinati ſumus, certum nunc redditur ex hoc Demoſthenis loco, ubi id palam affirmatur. Quin etiam id munus Rex callidus, ac ſolertiſſimus Nicæę dono cumulavit, quo dono omnem de ſe amovere ſtuduit ſuſpicionem, ſi quam Theſſali haberent. Munitiſſimum quippe iis locum, & in ipſis Thermopylarum anguſtiis poſitum tradidit. Munitionem iſtam cum aliis circa Pylas, Phocenſes daturos ſe Athenienſibus promiſerant, ſiab iis opem recepiſſent. Receptâ verò, fidem haudquaquam ſervarunt, ut nos Æſchines y commonefacit: Οὐ πάλαι ὅ χρόνῳ φοβῶ ἢ τὼν φρὸς ὑμᾶς εἰρήνων γενέσθαι, φρέσβεις φρὸς ὑμᾶς ἦλθον ἐκ Φωκέων, βοηθὲν αὐτοῖς κελεύοντες, ἐχ ἐπαγγελλόμενοι παραδώσειν Ἀλτκῶν, ἐχ Θρόνιον, ἐχ Νίκαιαν, τὰ σὺν παρίσων σὺν εἰς Πύλας χωρία κύρια. Ὑπερημένων δ' ὑμῶν παραδέξαι Προξένῳ τῷ στρατηγῷ τὺς Φωκέας ταῦτα χωρία, ἐχ πεντήκοντα πάλιν τριήρεις, ἐχ πὺς μίσχοι τριάκοντα ἔτη γεγονότας ἐξέπεμψε. Ἀντὶ τὲ παραδῶναι τὰ χωρία προξένῳ, ἐδώκαν οἱ Τυμφαῖοι τὺς φρέσβεις τὺς ἐπαγγελαμένους ὑμῖν παραδῶναι τὰ φυλακτήρια &c. *Paulò antequam pacem feceritis, venerunt ad vos Phocenſium Legati, auxilium ſibi poſtulatum, renuntiatumque, ſe vobis Alponum, Thronium, Nicæam tradituros, quæ loca itineribus ad Pylas immi-*

y Æſch. de falſa leg.

imminebant. Ea decreviſtis Proxenum Imperatorem à Phocenſibus accipere, ac ſimul iis auxiliatum ire cum Triremibus quinquaginta, quas omnes conſcenderent, qui Trigeſimum ætatis annum non ſuperaſſent. Verùm munitiones illas Proxeno non conſignarunt, earumque loco Tyranni Legatos in vincula conjecerunt, qui retulerant, vos in earumdem poſſeſſionem immiſſum iri &c. Nicææ nulla apud Herodotum, Thucydidem, Xenophontem mentio, proinde recèns condita exiſtimari poteſt.

21. Eodem anno, quo iſthæc Oratio dicta eſt, Philippus in Theſſaliam venit, quæ cum nunquam factionibus proſcindi deſiiſſet, iterum in unaquaque Civitate Tyrannis invaluerat; eaque pars, rerum potiebatur, quæ plus armis valeret. Μετὰ δ' ταῦτα παρελθὼν εἰς τὴν Θετταλίαν, τοὺς τυράννους ἐκ τῶν πόλεων ἐκβαλὼν, ἰδίᾳ ταῖς εὐνοίαις ἐποιήσατο τοὺς Θετταλούς. *Deinde in Theſſaliam progreſſus ejecit è Civitatibus Tyrannos, ſibique benevolos hoc beneficio Theſſalos conſtituit*; Diodori teſtimonio. Tunc autem, ne rurſus Civium diviſione malum iſtud ingrueret, dubitari nequit unicuique Civitati Decemviratum præfeciſſe, de quo Demoſthenes in præſentia loquitur, novamque induxiſſe formam Reipublicæ. At ſi credimus Oratori noſtro, medicina ipſa morbum auxit.

[1] *Æſych. Strabo lib. 8. 9.*

22. Pylæa idem, ac Senatus Amphictyonum, è Pylis, ubi aliquando Senatus ipſe conveniebat, ut diximus, deſumptâ nuncupatione[1]. In hoc Theſſalos locum habuiſſe nemo dubitat, & nos retulimus num. 2. Orat. de Pace. Quid igitur hoc rei eſt: Philippum hanc illis dignitatem deciſſe, ut nunc dicitur, ſi eâdem jamdiu honeſtabantur? In tanta hujuſmodi facti obſcuritate, quaſi per caliginem mihi videre videor, non de Senatoria in eo Conventu auctoritate Demoſthenem loqui (hanc enim tum temporis obtinuiſſe Theſſalos Æſchinis teſtimonio accepimus[2].) Verùm de aliqua donorum parte, aut pecuniæ munere, quibus Rex frueretur, ut Pythiorum ludorum præſes, quos etiam Pilææ nomine contineri non dubito, ſiquidem ad Pylagoras, & ad Amphictyonum conſeſſum pertinebant. Ut iſtuc mentem adducam, id in cauſa eſt, quod niſi de aliquo pecuniæ, aut rerum emolumento agat Orator, inſulsè invicem oppoſuiſſet Amphictyonicam poteſtatem, ac Theſſalorum vectigalia. Quæ enim hujuſmodi foret illatio? Theſſali Pilææ dignitate à Philippo aucti, numquam putarunt Portoria ſibi ademptum iri. Debet enim in eadem ſpecie ſibi ſententia adverſari; ut aliud iſtud eodem loco venuſtè dicitur: putandum non erat, ut qui Magneſiam, ac propria Theſſalis dabat, ipſis quæ ſua erant erepturum. Deinde novum non eſt, donorum, & hoſtiarum partem iis cedere, qui Sacrorum Præfecturam gerebant.

[2] *Vide n. 2. Orat. de Pace.*

Quod verò paulò poſt Orator habet ſalutem Reipublicæ, ac libertatem cautè tuendam, eâque in re nemini fidendum eſſe, plenum eſt conſilii, ſagacitatis, prudentiæ. Memini hanc fuiſſe ſententiam Iphicratis Ephialtæ filii, cum ſanciendæ pacis cum Lacedæmoniis ei curam Athenienſes commiſerunt: ᾗ γὰρ ἐκεῖνοι, φασὶν, ἐξαπατῶντων τὸ κοινὸν Λακεδαιμόνιοι, ᾗ πρότερόν τισιν ἢ τινα βούλεται λαμβάνειν, εἶπεν. Ὅτι πίστιν αὐ οἴεται γενέσθαι μόνην, εἰ δείξαιεν, ὅπως, ἂν ἀδικῶν βούλωνται, μὴ δυνησο-

ἐσονται, ἐπεὶ, ὅτί γε βουλήσονται, οὐ εἰδέναι, ἕως ἂν ὦν ᾖσιν ἀκίνδυνοι εἶναι. *Etenim inquiunt; cum Lacedæmonii quapiam in re subdolè agerent, ac præseferrent, quamcumque ab ipsis caperet* avertendæ fraudis *fidem caperet; illum dixisse: hanc solam idoneam fidem putare, si ostenderent, numquam ipsorum fore potestatis malè se gerere, etiamsi vellent. Nam quòd vellent, haudquaquam dubitare. Nullam igitur habiturum fidem, quoad malum agere possint.* Ita refert Demosthenes [b].

[b] *Demosth. Aristocrat.*

23. Æschinem carpit, cæterosque Legatos, qui magnifica illa promissa, superiùs memorata, à Philippo retulerant.

24. Hæc secunda Legatio est, quam Demosthenes, Æschines, aliique octo ad Regem Philippum objerunt, cui aliquâ diligentiâ enarrandæ verbis non perpercimus n. 9. Orat. de Pace.

25. Inter Demosthenis Adversarios, qui istud in eum scomma jacebant, de quo nunc babetur sermo, princeps erat Philocrates, ut ipse ait in Oratione de falsa Legatione [c]: ἐπαισχὰς δ' ὁ Φιλοκράτης μάλα ὑβριστικῶς, ὑδὲν ἔσπ, ἔφη, θαυμαστὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταῦτα ἐμοὶ τῷ Δημοσθένει δοκεῖν. Οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δ' ὄινον πίνω. Καὶ ὑμεῖς ἐγελᾶτε. *Cum surrexisset Philocrates valdè petulanter, nihil mirum est, Athenienses, dixit, si diversam à Demosthene sententiam habeo; hic enim aquam, ego vinum bibo. Id autem vos risu prosequebamini.* Oratorem nostrum fuisse abstemium tradunt Lucianus, & Plutarchus [d]. At cur istud veluti quid contumelioſum obiicerent non satis video. Fortasse Oratores ad elucubrandum pigros, hebetioresque existimabant, qui vino mentem non exhilarassent, ut Poetis id opus esse Flaccus arbitratur.

[c] *Demosth. de falsa legat.*

[d] *Plutarch. in vita Lucian. in Elogio Demosth.*

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiliit.
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.

Sunt Horatii verba. Contra verò, qui à vino abstinent, acutioris ingenii esse putat Servius, Demosthenis, & Lycurgi Spartani exemplo, ad illum Virgilii versum in 3. Ænead.

acri quondam regnata Lycurgo.

Nostrum non est litem dirimere, quam non æquo utrinque numero Patroni tuebuntur.

26. Cum per ea tempora navigandi ars prætergressa non esset puerilia, ut ita dicam, instituta, & per quàm rarò velivolæ naves altum tenerent, acta remis navigia litus legebant. Idcirco Græcis per Ægæum navigantibus difficile, atque, incommodum erat Athos, & Chersonesi peninsulam circuire, seu quod longius iter, seu quod reflantibus ventis naufragii periculum obirent naves. Hinc sæpius à Græcis tentatum, utrumque isthmum perfodere, sed irrito conatu. Nam posuit natura insuperabiles aliquot rerum terminos. Id opus se perfecturum promiserat Magnanimus Philippus. Quin & locus ducendæ fossæ descriptus fuit: Καὶ τοῦ Χερρονήσου οἱ ὅροι, scribit auctor [e] Orationis de Haloneso, εἰσὶν ὧν ἀγορὰ, ἀλλ' ὁ βαμὸς τῦ Διὸς τῦ ὁρίου, ὃς ἐστι μεταξὺ Πτελεᾶς, καὶ λιμένος ἀκτῆς, ὃ ἦ διορυχὴ ἔμελε Χερρονήσου ἔσεσθαι, ὥστε τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τῦ βαμῦ τῦ Διὸς τὸ ὁρίου φησὶ.

[e] *Orat. de Halori apud Demosth.*

Cher-

Chersonesi fines haud sunt Forum, sed ara Jovis Montani, quæ jacet inter Pteleum, & album litus, ubi perfossio futura erat Chersonesi, ut Epigramma ostendit, ejusdem Montani Jovis Aræ inscriptum.

[f] *Demosth. de falsa leg.*

27. Ipsum Demosthenem audiamus locum istum satis diligenter explicantem [f]. Postquam enim relatas ab Æschine ingentes illas, à nobis enarratas, & à Philippo factas Reipublicæ promissiones descripsit, hæc statim verba subiicit: Εὐδοκιμῶν δ' ἐπὶ τούτοις εἰκότως, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ῥήτωρ ἄριστος εἶναι, καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, κατέβη μᾶλλα σεμνὸς. Ἀναστὰς δ' ἐγὼ, ταῦτά τε οὐκ ἔφην εἰδέναι, καὶ ἐπερώμενα τὶ λέγειν τούτων, ὧν ἐκ τῶν βουλῶν ἀπηγγέλλα. Καὶ παρασὰς ὁ μὲν, ἐνθὼν, ὁ δὲ, ἐνθὼν, ὑποσὶ τῷ Φιλοκράτης, ἐᾶσαι, ἐξέκρουσέ με, τελευτήσαντες ἐκλεύαζον. Τμεῖς δ' ἐγελᾶτε, καὶ ὅτ' οὐκεν ἠθέλετε, ὅτε πιστεύεν ἠβούλεσθε ἄλλα, πλὴν ἃ ὅτος ἀπηγγέλλει, καὶ νὴ τοὺς Θεούς, εἰκὸς τι παθεῖν ἐμοὶ γ' ἐδοκεῖτε. Τὶς γὰρ ἂν ἠνέχετο, τηλικαῦτα, καὶ τοσαῦτα ἴσεσθαι προσδοκῶν ἀγαθὰ, ἢ ταῦτ' ὠς ἔσται λέγοντός τινος, ἢ κατηγοροῦντος ὧν' ἐπεφαγμένων τούτου; *Cum super his* (Æschines) *meritò benè audiret, atque optimus esse Orator, vir admiratione dignus videretur, perquàm tumidus descendit. Ego verò ad dicendum surgens, me quidem nihil horum conscium esse renuntiavi, eaque referre conatus sum, quorum certiorem Senatum feci. Cum illico hinc unus, illinc alter, & hic ipse Philocrates commoti, clamare, me deterrere, demum irridere. Vos autem videbatis, nec me audire, nec aliud quicquam voluisse credere, quàm quæ iste retulerat. Et sanè per Deos immortales id peragi à vobis consentaneum mihi videbatur. Quis enim se cohibuisset inflatus spe, hujusmodi sibi utilitates obventuras; eique non irasceretur, qui eadem ipsa negaret unquam fore, illosque reprehenderet, qui hæc fieri curasset?*

DE CHERSONESI REBUS

IN ARGUMENTUM.

[g] *Dionys. Halicarn. Epistola ad Amm.*

1. Huic Orationi gravissimæ quidem, atque admirabili a. 3. O. 109. assignandus est. Scribit enim Dionysius [g]. μετὰ Πυθοδότου ἐτι Σωσιγένης, ἐφ' ᾧ τῶν ἐνάτων διελήλυθε κατὰ Φιλίππου δημηγορίαν περὶ τῆς ἐν Χερρονήσῳ στρατιᾶς, ἵνα μὴ διαλυθῇ τὸ μετὰ Διοπείθους ξενικόν. Ἀρχὴν ἔχουσα ταύτην· Ἔδει μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς λέγοντας ἅπαντας ἐν ὑμῖν, μήτε φόβου ἔχθραν ποιεῖσθαι λόγου μηδένα, μήτε χάριν. *Post Pythodotum Sosigenes* Prætor *fuit, sub quo nonam contra Philippum habuit Orationem de Militibus in Chersoneso degentibus, ne Peregrinorum Copiæ, quæ Ducem habent Diopithem, dimittantur. Quæ Oratio sic incipit: Oporteret, Athenienses, Oratores omnes, qui publicè apud vos dicunt, non gratiâ, aut odio adductos verbum facere.* Sosigenes autem Prætoram gessit memorato a. 3. O. 109., ut Diodorus [h] est auctor. Quamquam & ipsa Oratio tempus suum prodit. Demosthenes enim statim atque ad dicendum aggreditur, clamat Philippum per undecim jam men-

[h] *Diod. lib. 16.*

menſes Thraciæ bellum gerere. Cum igitur hanc expeditionem ſuſceperit ann. 2. ejuſdem Olympiad. 109., neceſſariò Demoſthenem inſequenti anno Concionem iſtam protuliſſe dicendum eſt. Sic autem Diodorus [1] ad memoratum annum ſecundum ſcribit: Κατὰ δὲ τοῦτο Μακεδονίαν, Φίλιππος τὰς ἐπὶ Θράκῃ πόλεις ἐπολιόρκει εἰς ἔννοιαν προσκαλεσάμενος, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Θρᾴκιον. Κερσοβλέπτης γὰρ ὁ Βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν διετέλει τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις ἐμορύσσων τῇ Θρᾴκῃ καταστρεφόμενος, καὶ τοῦτο χώρᾳ καταφθείρων. Βυθόμενος δὲ ἐμφράξαι τῶν Βαρβάρων τὴν ὁρμήν, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς σὺν πολλῇ δυνάμει. Νικήσας δὲ πλείοσι μάχαις τοὺς Θρᾷκας, τοῖς μὲ καταπολεμηθεῖσι Βαρβάροις προσέταξε δεκάτας τελεῖν τοῖς Μακεδόσι. Αὐτὸς δ' ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις κτίσας ἀξιολόγους πόλεις, ἔπεμπε τοὺς Θρᾷκας. Διόπερ αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις ἀπωλοθεῖσαι τῶν φόβων, εἰς τοῦτο συμμαχίαν τῷ Φιλίππῳ προθυμότατα κατέταξαν. *Dum eſſet in Macedonia Philippus, græcas in Thracia Urbes ad ſui benevolentiam invitavit, ac deinde bello Thraciam petivit. Etenim Cerſobleptes Thracum Rex circa Helleſpontum Civitates evertebat Thraciæ finitimas, diripiebatque regionem. Cupiens igitur frangere Barbarorum impetum, contra ipſos movit ingenti exercitu; ſuperatiſque Thracibus non uno prælio, Victis imperavit, Decimas perſolvere Macedonibus. Ipſe verò, ubi opportunum exiſtimavit, conditis Oppidis, Thraces coercuit. Quare Græcorum* per ea loca *Civitates metu* Barbarorum *liberatæ ſummâ alacritate in Philippi ſocietatem conceſſerunt.*

[1] *ut ſupra.*

Quo verò ad argumentum attinet, jampridem retulimus, Cerſobleptem a. 4. O. 106. Cherſoneſum Athenienſibus donaſſe, exceptâ Cardianorum urbe, quamquam hanc etiam illi vetuſto ad ſe jure pertinere arbitrarentur. Anno igitur ſecundo O. 109., ut diximus, cum Philippus Cerſobleptem in ordinem coegiſſet, Cardiani ſibi ab Athenienſium Copiis metuentes, Macedonico fœdere ſe communierant. Nihilo tamen ſecius Diopithes, qui pridem in Cherſoneſum duxerat Athenienſium Colonos, occaſionem nactus, cum Rex longè in Thracia gravi detineretur bello, Colonos ipſos Cardiæ quoque collocare ſtatuit. Reſiſtunt Cives, Diopithes Urbem aggreditur; implorant illi Macedonis opem, qui cum ſe è à Thracico bello expedire nondum poſſet, per Legatos Athenis orat Sociorum cauſam, ac Diopithem violatæ pacis pendere pœnas poſcit. Adſunt Philippo capti muneribus Oratores; Colonorum Imperatori Demoſthenes. Quem exitum cauſa habuerit nemo tradit; verùm ſecundum Diopithem arbitror Judicium datum. Quippe è quarta Philippica, quæ anno quarto laudatæ Olympiadis dicta eſt, colligitur, adhuc in Cherſoneſo exercitum ſuum retinere, quin & Ulpianus [1] id manifeſtè affirmat.

[1] *Ulp. in argum. Philippica 4.*

2. Thraciæ Cherſoneſus, ideſt Peninſula, qua parte cum ipſa Thracia conjungitur incertos habuit fines. Cum enim Cardiani, qui urbem illius regionis maximam in iſthmo poſitam incolebant, Thraciæ provinciæ, non Cherſoneſi reputari vellent, ac proinde anguſtiores huic terminos deſcriberent; non una fuit in iiſdem aſſignandis hominum mens, ut ex iis verbis Orationis de Haloneſo, quæ n. 27. ſuperioris

Orat. retulimus, cognoſcitur. Regio erat ad fauces Helleſponti ſita, quapropter nullus miror, ſi de ipſa retinenda & Thraces, & Philippus, & Athenienſes adeo laborabant. Urbes in ea ſplendidiores, præter Cardiam, fuerunt Seſtus, Eleuntes, Madytus, Alopeconeſus. Athenienſium primus illam habuit Miltiades Cypſeli filius. Rem ita accidiſſe narrat Herodotus [m]. Cherſoneſum obtinebant Dolonei Thraces, ſed ab Abſinthiis diuturno bello preſſi, ac profligati. Legati igitur à ſuis Regibus Dolonei Delphos venerunt, Oraculum conſulturi. Pythia reſpondit, eum ſibi Regem imponerent, à quo primùm hoſpitio reciperentur. Per Phocidem, Bœotiamque ſacrâ viâ iter facientes nemo illos Domum ſuam invitavit. Athenas profectos vix dum Miltiades ignotas intuitus veſtes, humaniter ad ſe vocavit. Illi & Oraculi monitu, & ejus illecti benevolentiâ, hoſpiti Cherſoneſi Regnum detulerunt. Attonitum rei novitate, expoſitis fatidicis vocibus, ſecum navem conſcendere, Imperium vel ipſo auctore Apolline ſuſcepturum, hortati ſunt. Tyrannidis, quam tunc Athenis Piſiſtratus exercebat, pertæſus morem Miltiades geſſit Legatis. Cherſonenſes autem audito Phœbi Oraculo, ſummâ animorum alacritate ipſum circa ſexageſimam Olympiadem Regem ſibi conſtituerunt. Commotam de ſe expectationem præclarè ſuſtinuit; ſiquidem Abſinthios oppreſſit, Finitimos perculſit, maximam ſibi gloriam, otium Cherſoneſo ejus anguſtiis muro clauſis, comparavit. Mortuo Heroum honores, Sacra, Templum ab ea gente conſtituta ſunt. Sine Liberis fato defunctus, Regnum reliquit Steſagoræ Cimonis filio, ſui è matre germani. Quo, filiis pariter orbo, per inſidias necato à quodam transfuga, Piſiſtratidæ Miltiadem maximum illum Ducem, Steſagoræ fratrem, ad Cherſonenſes miſerunt, ab iiſque libenter Regiâ auctoritate honeſtatus eſt. Verùm Dario Perſarum Rege, dum in Græciam tranſmitteret innumerabili exercitu, hoſtiliter omnem illam oram depopulante, cum regionem ſuam tueri non poſſet Athenas rediit; Perſa Cherſoneſi potitus eſt. Cum autem apud Marathonem ipſo Miltiade Duce atrociter profligatus Europam deſeruiſſet, Cherſoneſum iterum ab eodem Imperatore Athenienſibus aſſeritur, ipſorumque deinceps eſſe vel ipſi Medorum Reges non detrectarunt, ut ait Demoſthenes [n]: Φέρε δ' ἢ τῶν ὑπὲρ ἐκ Χερρόνησον, ὧ Βασιλεῦς, ᾗ πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν εὐγνώκασιν εἶναι, ξένους ἐκπέμπετε, ᾗ βοηθεῖν ὁμολογεῖ, ᾗ ἐπιστέλλει ταῦτα, τί ποιεῖ; φησὶ γὰρ ὑ πολεμεῖν. *Age verò, quando nunc peregrinos Milites in Cherſoneſum, quam Perſarum Rex, omneſque Græci noſtram eſſe fatentur, immittit, & auxilium* Cardianis *ferre profitetur, idque nobis etiam literis nuntiat, quid agit? dicit autem ſe bellum non gerere.* Deinde negari non poteſt in Thracum Regum poteſtatem conceſſiſſe; idque factum opinor, cum poſt bellum Peloponneſiacum tantæ illæ Athenienſis Reipublicæ tenebræ fuerunt. Sed cum iterum novâ felicitatis luce perfuſa eſt, illicò ad recuperandam Cherſoneſum adjecit animum; atque idcirco Charidemum fovit, à quo ipſam ſibi reſtitutum iri arbitrabatur [o]; re tamen infectâ, Coty Rege, qui tum provinciæ imperabat, obnitente. Donec illam à

[m] *Herod in Erato.*

[n] *Demoſth. Philip 4.*

[o] *Demoſth. ad Ariſtocrat.*

Cer-

Cersoblepte accepit, Cardia tamen retentâ. Hinc Philippo ejusdem peninsulæ occupandæ occasio, studium, molitio; hinc Athenienses tuendæ solicitudo, cura, cogitatio; quod ipsis feliciter contigit ob navale robur, atque illorum hominum in Rempublicam benevolentiam, quam pro sua gravi cum Cardianis Athenienses hostibus æmulatione vehementiùs retinebant. Quamobrem cum Philippus Byzantium obsedisset, atque illi timerent, si in potestatem redigeret, malè sibi à Cardianis fore; Urbe ab Athenienses liberatâ, tantis lætitiis incessit Chersonesi Gens, ut summis honoribus pro accepto beneficio eosdem Athenienses fuerit prosequuta. Profectò Decretum ipsum nobis à Demosthene renuntiatum, operæ prætium est audire. Sic autem habet: Ὑφ' ἱσταμένε Χερρονησιτῶν. Χερρονησιτῶν οἱ ἐκπεμπτοὶ Σηστοῦ, Ἐλαιουσίων, Μαδυτηνῶν, Ἀλωπεκοννησίων, στεφανοῦσιν Ἀθηναίων τὸν Βουλὸν, καὶ τοὺς δήμους χρυσῷ στεφάνῳ, ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα, καὶ Χάριτος βωμὸν ἱδρύονται, καὶ δῆμον Ἀθηναίων, ὅτι πάντων μέγιστον ἀγαθῶν φαίνεται γέγονε Χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς Φιλίππου, καὶ ἀποδοὺς τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. Καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι πειρᾶται ἐπιμέλειαν ἔχειν ὅπως ἂν δύνηται ἀγαθόν. Ταῦτα ἐψηφίσαντο κοινῇ Βουλὴ καὶ δῆμος. *Decretum Chersonensium. Chersonenses qui Sestum, Eleuntem, Madytum, Alopeconnesum habitant, coronant aurea corona sexaginta talentorum pondere Senatum, Populumque Athenienses; ac extruendam decernunt aram Gratiæ, & Populo Athenienſi, quòd Chersonensibus maximum bonorum omnium perfecerit, ab ipsis depellens Philippi jugum, ac restituens Patriam, leges, libertatem, Sacra. In perpetuum verò non desinent ei gratias agere, atque habere, cunctisque illum beneficiis prosequi, quantum fuerit suarum virium. Hæc in communi Senatu decreverunt.* o *Demosth. pro Corona.*

3. De Cardianis satis superque loquuti sumus num. 36. superioris Orationis.

4. Philippus occupatis Pydnâ, Potidææ, Amphipoli, ac tot aliis Civitatibus, Athenienſium fœderatis, de quibus pluries facta est mentio, maximam Thracii litoris partem adjecerat ad Imperium suum, magno splendoris incremento; majori, potentiæ; maximo, securitatis.

5. Odrysarum Regno nemo Thracum Regum par habuit Imperium, non viribus, non dignitate, non opibus, non magnitudine. Describitur à Thucydide p, ejusque oram maritimam ab Abderitarum Urbe ad ostium Istri fluminis quatuor dierum, ac totidem noctium navigatione prætervehi posse scribit ab oneraria navi, si brevissimum cursum teneat, & valido vento à puppi circumferatur; terrestri autem itinere, si rectà vir expeditus prætergrediatur, undecim diebus peragrari. Tredecim verò à Byzantio ad Leæos, & ultra Strymonem fluvium, ubi quàm longissimè à mari distat. Tributi nomine Seuthem Regem (qui ejusdem Thucydidis ætate vixit) à Græcis in Thracia Urbibus, ab ipsisque Barbaris quadringenta accepisse talenta signatæ pecuniæ, ac totidem, si auri, argentique munera æstimarentur, præter cujuscumque generis vestes innumeras. His denique verbis narrationem concludit: Ὅτε ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἰσχύος. Τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσα μεταξὺ τοῦ Ἰσπρου κόλπου, καὶ τοῦ p *Thucyd. lib. 2.*

ὃ τῦ Εὐξείνε πόντε μεγίσην ἐγένετο χρημάτων προσόδε, ὃ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ. Ἰχυΐ δ' μάχης, ὃ κρατῦ σθένει, πολὺ δευτέρα μετὰ τὴν Σκυθῶν. *Adeo ut Regnum ad magnum potentiæ robur pervenerit. Omnium enim, quæ sunt in Europa inter Jonium sinum, Euxinumque pontum, & Ærario, & omni aliâ felicitate maximum fuit; at pugnandi robore, & militum Copiis, secundum locum habet, & longiùs quidem à Scytharum Regno.*

IN ORATIONEM.

6. Consule n. 1., ubi rem enucleavimus.

7. Athenis, ut Romæ, publicum Civitatis Consilium Senatus constitutus est, qui in populari Republica Plebis auctoritatem regeret, quid ejus interesset commoneret, ac veluti facem rebus agendis præferret. De Athenensi locuples adeo sermo est apud maximum Sigonium [q], ut inde hauriant necesse est, qui in hoc argumento versantur; aliqua tamen addemus. Senatum igitur Athenis instituit, qui optima quæque tradidit huic Reipublicæ, Solon [r]. E quadringentis Viris, centum è qualibet Tribu, quæ tum temporis quatuor solùm fuerunt, composuit. Deinde Civibus in decem Tribus divisis, Clisthenes auctor fuit, ut selectis ex earum qualibet quinquaginta Senatoribus, omnium numerus quingenti forent, unde ἡ ἐξ πεντακοσίων βουλὴ *Senatus quingentorum* appellatus est. Quotannis eligebatur, & forte quidem. Hæc autem sortiendi ratio. Singularum Tribuum Curatores Civium suorum nomina, qui per ætatem possent, aut ipsi vellent in Senatum cooptari, singillatim æneis tabellis inscribebant, quibus in urnam conjectis, ut quisque educebatur, ex altera urnâ tot fabis refertâ, quot in illa primâ fuerunt nomina, quinquagenis autem albis, reliquis nigris, fabam suam accipiebat, quæ si alba foret, inter Candidatos ille connumerabatur. Quamobrem τοὺς βυλευτὰς ἀπὸ κυάμε, *Senatores à fabâ* [s] sæpius eos vocat Thucydides, & Andocides [s]. Deinde cujusque Candidati mores, & vita, veteris Senatus Judicio subiiciebantur, qui si essent probati, ille Senator renuntiabatur, si reprobati subsortiebantur alium, atque illud Judicium δοκιμασίαν vocabant. Demum solemni jurejurando profitebantur, Reipublicæ se consulturos, Civium neminem in vincula conjecturos, nisi proditionis, aut peculatus causâ. Quæ omnia paucis his verbis Demosthenes [t] complectitur. Προελυλυθότος δὲ χρόνε καλῶς ἐβυλέυεν Ἀπολλόδωρος. Δοκιμασθεὶς δὲ, & ὀμόσας τὸν νόμιμον ὅρκον, συμβάντος τῇ πόλει καιρῷ τινὸς τότε &c. *Post ubi tempus processit, Apollodorus sorte educitur in Senatum, Judicio probatur, jurat legitimum jusjurandum, cum hujusmodi se offert occasio Reipublicæ &c.* Ætas Senatoria triginta fuit annorum, ut à Xenophonte [u] docemur, dum ita scribit: ὁ Σωκράτης, ἔτα τινὰ, ἔφη, μὴ ἀμφίβολον ᾖ, ὡς ἄλλο τι ποιῶ, ἢ τὰ φοιτωρδύμενα, ὁρᾶτέ μοι μέχρι πόσων ἐτῶν δεῖ νομίζειν νέους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ὁ Χαρμίδης. Ὅσπερ, εἶπε, χρὴ βυλέυειν ὐκ ἔξεστιν, ὡς αὖτω φρονίμους ὄντι. Μηδὲ σὺ διαλάγε νεωτέρες

[q] *Sig. lib. 2. C. 3. de Rep. Athen.*

[r] *Plutarch. in vita Solonis.*

[s] *Thucyd. lib. 8, & alibi Andoc. Orat. de Myst.*

[t] *Demosth. in Neær.*

[u] *Xenoph. memorab. l. 1.*

μὴ τοιοῦτο ἐστί. *Et Socrates, ne igitur, inquit, dubium sit, an aliquid faciam, quàm quæ prænunciata sunt, definite mihi, quibus annis adolescentiam ad virilem non transgredi ætatem putandum sit. Et Charicles, iis nimirum, dixit, quibus in Senatum legi nequaquam licet, cum nondum prudentiam sint consequuti. Tu, ait, de illis non loqueris, qui ad annum trigesimum non perveneruntt.* Senatoris munus annuum erat, quo præterito, an per aliquot annos ab eo vacarent, nemo tradit, sed vacasse opinor, ne angustiorem cæteris faceret hujusce dignitatis locum. Senatu autem movebantur vel dum senatoriâ exornarentur authoritate, quicumque aliquo se crimine obstrinxissent; idque ἐκκυλλοπρεῖν dicebatur. Εἰ ἐδόκει, sunt Harpocrationis [x] verba, τισὶ τῶν βουλῶν ἀδικεῖν, διεψηφίζετο ἡ βουλὴ περὶ αὐτοῦ, εἰ χρὴ αὐτὸν μοιχεύτι βουλεύειν. Ἀντὶ δὲ λίθων, φύλλοις ἐχρῶντο, ἵνα ὧν ἕκαστοι ἐπιστήσαντο πλὴν ἑαυτοῦ γνώμην. *Si Senatorum quispiam malè agere videretur, Senatus de ipso ferebat suffragia, an Senatu dejiciendus esset. At calculorum loco foliis utebatur, quibus unusquisque aperiebat sententiam suam.* Qua de re fit etiam mentio à Demosthene, & Æschine [y]. Senatus quæ foret authoritas narrat vir gravissimus, ac politissimus Xenophon [z]: τὸν δὲ Βουλὸν βουλεύσαι πολλὰ μὲν περὶ τοῦ πολέμου, πολλὰ δὲ περὶ πόρου χρημάτων, πολλὰ δὲ πρὸς τοὺς συμμάχους, καὶ φόρου δέξασθαι, καὶ νεωρίων ἐπιμεληθῆναι, καὶ ἱερῶν. *Senatum verò multa de bello decernere, de comparanda pecunia, de statu legum, de iis, quæ semper improvisò accidunt in Republica, de Sociis. Ejus quoque est tributa suscipere, Navalium, rerumque sacrarum curam gerere.* Rursus ad Senatum pertinebat eos describere, qui ob rei familiaris angustias ἀδύνατοι vocabantur [a], & duos quotidie obolos ab Ærario accipiebant [b]; quam pecuniam judico Theatralem illam fuisse, de qua non semel loquuti sumus; idque non temerè, nam cum Aristoteles unum dumtaxat obolum victus causâ illos habuisse dicat, duos Harpocration, utriusque testimonium inter se componitur, si alterum victus, alterum Theatri nomine datus intelligatur; quæ quidem Theatralis erat pecunia, ut supra ostendimus. De iis etiam criminibus, ut latiùs quod mox è Xenophonte attulimus, explicemus, in Senatu judicium erat, quæ aliquis in dies committeret, quorumque nulla esset pœna legibus constituta, ut Pollux [c] tradit. Demum ea maxima fuit ejusdem Senatus auctoritas, ut nihil de gravioribus rebus, aut externis in Concione proponeretur, de quo Senatusconsultum non præcessisset, nisi raro admodum necessitas aliter suaderet. Οὐ δὲ γε τοὺς ῥήτορας, affero Demosthenis [d] testimonium, ἴσον ἴσ' ἀδίκημα ὀλιγαρχίας, ἢ Τύραννος παρελέσθαι, ἢ ὑμῶν. Οὐδ' ὀλίγου γε δεῖ. Ἐν ἐκείναις γὰρ αἱμα τὰς πολιτείας πάντα ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίνεται. Τμῖν δὲ, ῥᾴστον μὲν περὶ πάντων πλὴν βουλὴν ἀκοῦσαι, καὶ προβουλεῦσαι δεῖ. Καὶ τοῦτ', ὅταν ᾖ καιρὸς, καὶ φρεσβείαις προσυγκρουμένην, οὐκ ἀεί. Εἶτ' ἐκκλησίαν ποιῆσαι. *Non æquè erratur præripiendo vobis agendi tempora, atque Oligarchiis, aut Tyranni. Nec res parum differt. In utraque nimirum istâ gubernandi formâ cuncta celeri fiunt Imperio. Apud vos autem primùm necesse est, ut de rebus omnibus certior fiat Senatus, intercedatque Senatusconsultum; atque istud non sem-*

x *Harpocr. verba.*

y *Demosth. in Neær. Æsch. in Timarch.*

z *Xenoph. de Rep. Athen.*

a *Æsch. in Timar.*

b *Harpocration.*

c *Pollux Onomast. l. 8.*

d *Demosth. de falsa leg.*

semper, sed cum à Caduceatoribus, aut Legatis quidpiam affertur. Deinde ut Concio habeatur. Re propositâ, sententiæ rogabantur habitâ dignitatis, ætatisque ratione. Decretum scribebatur, in ejusque fronte Tribus, quæ Prytaneatum gerebat, Mensis, Archontis, & ipsius decreti auctoris nomina legebantur. Inita deinde suffragia, idque ratum, quod majorem ipsorum partem obtinuisset. Senatus decreta, ut Romæ Prætorum, eo solùm tempore manebant, quo ipse eorumdem auctor Senatus; & cum huic succedebatur, illis pariter vis deerat, nisi prius Populi scitum accessisset; tunc siquidem perpetuâ Legis auctoritate pollebant. Ei Prytanes, Proedri, Epistata præerant, eamdemque in eo consessu potestatem obtinebant, quam in totius Populi Concione. Huic autem potestati enarrandæ superfedemus, cum abunde huic argumento satisfecerimus n. 4. Orat. 1. contra Philip.. Tribus, anno ineunte, quotannis Prytaneatum sortiebantur, & quem ordinem sors dedisset, hunc in præsidendo prosequebantur. Primæ quatuor Tribus triginta quinque diebus erant in Prytaneatu; reliquæ totidem uno dempto, ut hoc pacto decem Tribus trecentos quinquaginta quatuor dies, seu lunarem annum, qui Athenis observabatur, absumerent. Quinquaginta Prytanes victum è publico in Curia accipiebant, à qua plerumque non discedebant, ut cum ad eos pertineret Concionem, ac Senatum convocare, improvisis rebus providere, eas proponere, Legatos proferre, aliaque hujusmodi; promptam, paratamque operam suam Reipublicæ exhibere possent [e]. Prytanes, Proedrique iidem erant in Senatu, qui & in Concione. At Epistata non idem. Duo isti fuerunt, alter Concioni, alter Senatui præpositus; Verùm apud Senatorium claves Ærarii deponebantur, & annulus publici signi; & cum uterque uno tantùm die in Magistratu foret, Senatorius bis in anno sortem obtinere non poterat [f]. Novo Senatui primus anni dies imperium deferebat. Tunc omnes quinginti Senatores ad Jovis, & Minervæ Bulæorum, seu consilii præsidium Fana ingenti pompâ sacrificabant pro salute Reipublicæ, quod Sacrificium proprio nomine εἰσιτήρια nuncupabatur. Deinde solemne, ut moris erat, convivium. Quæ cuncta paucis hisce verbis Demosthenes [g] complectitur: ἐ᾽ ἡ βουλὴ τὰ αὐτὰ ταῦτα εἰσιτήρια ἔθυσε, συνεστιάσθη: *accessit, itque ἐκπωτήρια oi στρατηγοί, καθ᾽ ὃν εἰστήκει, αἱ ὀρχαὶ πᾶσαι. Et Senatus hæc eadem Sacrificia fecit, convivium celebravit; libationum, Sacrorumque participes fuerunt Duces, & parùm abest, ut dicam, Magistratus omnes.* Denique Senatoribus quidpiam pecuniæ dividebatur, ejusdem Oratoris testimonio [h], & locus erat honoris in Theatro, ut ex Aristophane [i] colligitur:

καὖθ᾽ ὁρᾷ ἀνδρα τῆς γυναικὸς ἐν τῷ βουλευτικῷ.

Deinde videt mulieris maritum in loco Senatorio.

Quem locum sic explicat Scoliastes: ἔπου τόπος τῷ Θεάτρῳ, ὁ ἀνειμένος τοῖς βουλευταῖς. *Locus iste in Theatro, ille est Senatoribus destinatus.* Universum autem Ordinem, si probè Rempublicam administrasset, ac præsertim, si aliquot Classem Triremibus locupletasset [l], Concio aureâ coronâ

e *Pausan. in Attic. Pollux l. 8 c. 15. Suidas. Hesperat. Hesychius.*

f *Pollux Onomast. l. 8*

g *Demosth. de falsa leg.*

h *Idem cont. Timocr.*

i *Aristoph. in Avibus.*

l *Demosth. adv. Andr.*

nâ condecorabat, quod ipsi erat rectè factorum præmium; reliquis, ad illa imitanda, comparandumque sibi gloriæ decus, incitamentum.

8. Ut sæpius retulimus, Phocidem Philippus vastaverat, nec quicquam eorum fecerat, quæ legati facturum dixerant. Proinde nullâ controversiâ pacem, statim ac illam juraverat, violavit, ut meritò queritur in præsentia Demosthenes.

9. Orator habet κύριον, quæ vox vel ad ea decreta referri potest, quæ in Concione hoc peculiari nomine nuncupatâ, (de qua sermonem fecimus nu. 4. Orationis primæ contra Philippum) edita sunt; vel si attendamus propriam ejusdem vocis significationem, *præcipua*, *maximi momenti*, ut fecimus, verti debet.

10. Pyræus tutissimus Athenarum portus olim sinus erat angustis faucibus in parva quadam insulâ prope Continentem sitâ, eique postmodum, recedente pelago, conjuncta, ut nos docet Suidas: ὃ πρότερον ὁ Πειραιεὺς νῆσος, ὕθεν καὶ τοὔνομα ἔλαβεν ὑπὸ τῆς διατριβῆς. *Pyræus primùm insula fuit, unde à traiiciendo nomen accepit*. Eademque tradit Strabo [m]. Stadia quadraginta distabat Athenis [n], cum istaque Civitate duobus illis Murorum brachiis sanè celeberrimis conjungebatur. Eorumdem fundamenta jecit Cimon operâ Callicratis Architecti, ut Plutarchus scribit [o]. Non antea victas Athenas putavit Lysander Lacedæmonius, quàm ad stadia utrinque decem coactis Civibus hujusmodi mœnia demoliri, ne tutum haberent iter ad mare. Id actum a. 4. O. 93. [p]. Quomodo à Conone fuerint instaurata jamdudum enarrare præoccupavimus. Sed cum opus ille non perpolierit, manstet ea gloria Cononem alterum, illius è Timotheo filio Nepotem, occupatis in ea re decem talentis, quibus ejus patrem Athenienses multaverant, & filius solvere coactus est [q]. Demosthenes duobus eadem mœnia fossis communivit [r]. Sylla demum diruit, nec amplius sunt restituta [s]. At Piræum muro cinxit Themistocles, cum illuc navium stationem transtulit à Phalero. Quæ fuerit ipsorum latitudo, quæ magnificentia diximus n. 39. Orat. de Megapolitis [t]. Pericles novis munitionibus ornavit [u]. Illic Templa, Navale amplissimum, Armamentarium, de quibus omnibus facta est alibi mentio. Portus in tres sinus dividebatur, qui totidem Navibus stationes exhibebant. Primus Κανθάρου λιμὴν *Cantheri portus* à Cantharo Heroe dicebatur. Alter Ἀφροδίσιον *Veneream* à Veneris illic Fano. Tertius ξύλα *frumentum*, quippe illic frumentariæ naves onus deponebant [x]. Nunc sinus iste nomen habet *Porto Leone*.

11. Athenis in otiosâ maximè Civitate mos erat, cum quidpiam inopinatò contigisset, quo damnum, aut metus urbi procrearetur, repentinas Conciones convocare, quas συγκλήτους appellabant; in ipsisque maximo tumultu, timore animos gubernante, rebus consulere, ac providere. Hujusce agendi rationis illustre nobis exemplum suppeditat Æschines [y]. Narrat enim ante secundam à se cum Demosthene, cæteris que octo aliis obitam Legationem, Philippum è Macedonia progressum in discrimen adduxisse Imbrum, Lemnum, Scyrum, Chersonesum, quæ

omnia

m *Strabo lib. 1.*
n *Thucyd. lib. 2. Diog. Laert in vita Aristenis.*
o *Plutarch. in vita Cimonis.*
p *Diod. lib. 14.*
q *Corn. Nepos in vita Timoth.*
r *Plutarch. in libel. de decem Orator.*
s *Plutarch. in vita Sylla. Strabo lib 9.*
t *Corn Nepos in vita Temist. Plutarch. Diod. lib 11.*
u *Appianus de bello Mithridatico.*
x *Hesych. Scol. Arist. in Pace.*
y *Æsch. de falsa legat.*

omnia patrimonium erant Reipublicæ. Tunc autem πλείης ἐκκλησίας συγκλήτως ἡναγκάζετο ἐκκλησιάζειν μετὰ σεβυ, ᾗ θορύβε, ἢ τὰς τεταγμένας ἐκ τῦ νομων. Οὕτω δ' ὧ σωληρὰ, ᾗ ἐπικίνδυνα τὰ πράγματα, ὅτε ἠναγκάζοι γράφειν ψήφισμα Κηφισοφῶν &c. *Plures extraordinarias Conciones facere coacti estis cum metu, ac tumultu, quàm quæ fieri legibus jubentur. Res autem in hujusmodi periculum, ac difficultatem venerant, ut Cephisophon decretum scribere opus habuerit &c.* Ad istud, & alia hujusmodi exempla digitum hoc loco intendit Demosthenes. Redarguit autem Cives, quod nihil agant nisi urgente metu, qui consilii inimicus est, & dum nimis omnia circumspicit, orbatur prudentiæ lumine.

12. De Etesiis verba fecimus num.69. Orat. 1. contra Philippum. Eæ verò memoratæ hoc loco nobis confirmant Odrysiacum Regnum in superiori Thracia fuisse, ubi nuper illud collocavimus. Siquidem Septentrionales Venti, ut erant Etesiæ, nonnisi ex ista ejusdem Regionis parte Naves Byzantium impellere potuissent.

13. Chalcis Euboica, Metropolis insulæ, à Calcide Asopi filiâ nomen habuit, vel ab æneis opificiis, quæ isthic exercebantur, ut Stephano placet. Condita est ab Athenienſibus ante belli Trojani tempus; quo confecto Cothus, Athenienſis pariter, illam frequentiorem reddidit habitatoribus [z]. Ponte, ut nunc etiam, cum Bœotia conjungebatur. Urbem quæ bella exercuerint, quive in potestate habuerint, ſociam, aut inimicam, narrare ſuperſedemus, cum quoties nobis Eubœa in ſermonem cecidit, de Chalcide quidpiam prolatum ſit. Ejus Cives, ut avaros, in Comœdiis tradustos, nos monet Eustathius [a]: χαλκιδίζειν ait, παροιμιακῶ τὸ γλιχρεύεσθαι. *Calcidizare*, more Calcidenſium agere, *ut est in proverbio*, idem valet *ac tenacem esse*. Plures illinc in Thraciam Coloniæ deductæ sunt, nam eversam à Philippo Olynthum, aliasque per ea loca Civitates instaurarunt, habitandasque susceperunt; plures etiam in Italiam, Siciliamque, ut nos docet Aristoteles [b]. Idque præſertim per id temporis, quo Chalcidenſis Respublica gesta est ab Hippobotis, quo nomine *Calcidenſium ditiores nuncupabantur*, οἱ δὲ ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ πλεῖστε τῆ Χαλκιδέων [c]. Urbs ista nunc dicitur *Negroponte*.

z *Strabo lib. 10.*

a *Eustat. ad Iliad. B.*

b *Aristot. l. 4. de Rep.*

c *Herod. lib 5.*

14. Megaris Atticæ regionis pars, media inter ipsam Atticam, Bœotiam, & Peloponnesum, paruit olim Athenienſium Regibus; verùm deinceps diviſo inter Ægeum, & Nisum fratres Imperio, huic Megaris obtigit, ab eoque nomen datum Nisæo, Megaræ Urbis Navali. Niſo expeditionem adverſus Minoem Cretæ Regem ſuſcipienti auxilium attulit Megareus Ægæi filius, ut Stephano [d] placet, Neptuni, ut Pauſaniæ [e]. Nisus beneficii memor Iphinoem filiam Megareo nuptui dedit, morienſque Regnum ipſi reliquit. Urbs ab hoc Megareo dicta Megara est. Cives Doricâ linguâ loquutos idem tradit Pauſanias [f]. Cum enim, Regnante Codro, Peloponneſii bellum Athenienſibus intuliſſent, occupatam Megaram Corinthiis, aliiſque Auxiliariis conceſſerunt, à quibus inductus est Doricus ſermo. Poſtmodum excuſso Regum jugo ſe ſe

d *Steph de urb. hist &c.*

e *Vaus in Attic.*

f *Idem.*

Mega-

Megarenſes in libertatem aſſeruerunt. Reſpublica fuit aliquando adminiſtrata à Demagogis, ideſt Plebejæ factionis Ducibus, quo tempore in Ditiores acerbè lævitum eſt, ab ipſiſque tot repetitæ uſuræ, quot antea à debitoribus perſolutę, idque παλιντοκία *fœnoris dati repetitio* vocatum fuit [h]. Aliquando cum Athenienſibus de Salamine dimicarunt; aliquando cum iiſdem, & cum Corinthiis pro Imperio, & libertate; quibus de rebus jampridem mentionem fecimus, adducto Thucydidis teſtimonio. Demum in Philippi poteſtatem venit [i]. Quare dum id eventurum metuit Demoſthenes, palam facit, prudentiam hominum ſæpius vaticinari. Et ſanè duo ſapientiſſimi viri, iidemque Oratorum maximi, hic nempe, ac Tullius cuncta, quæ Athenienſi, Romanæque Reipublicæ evenerunt, unuſquiſque vice ſuâ longiùs ingenii lumine conſpicatus eſt. Inter viros illuſtres hujus Civitatis meritò connumerantur Theognis Poeta, & Euclides maximus Geometra. Nunc veteris majeſtatis vix nomen retinet.

h *Plutarch. quæſt. græc. 59.*

i *Demoſth. Philip. 4.*

15. Oræum urbs Eubœæ, cujus Cives μίρος τέτταρτος τῆς Ευβοίας οἰκούντων, *pars quarta Eubœam incolentium* [l], prius Hephæſtia nuncupata, ut eſt apud Strabonem, Stephanum, Pauſaniam [m]. Illam Philippus occupavit proditione Philiſtidis, Menippi, Socratis, Thoantis, & Agapæi, qui deinde Regis auſpiciis Tyrannidem in Cives ſuos exercuerunt. Reſiſtebat Euphræus quidam huic nequiſſimorum hominum molimini, commonebatque Populum, inſidias inſtrui libertati. At Proditores felicioris eloquentiâ purgarunt ſe ſe apud Concionem, atque Euphræum, ut perturbatorem publicæ tranquillitatis, in carcerem coniici obtinuerunt. Quæ dum ita geruntur, Philippus affuit cum claſſe. Plebs domeſtici ignara ſceleris mœnia tutatur; Proditores aditum in Urbem Regi patefaciunt. Τλιπκαῦτα οἱ μὲ ὑμόνοτο, οἱ δ' ἐφεδίδοσαν. Τῆς δ' πόλεως ὔτως ἀλώσης ἀχρὼς, τὸ κακὸς, οἱ μὲ ἄρχυσι, τὸ Τυραννῆσι, τὺς τότε σώζοντας ἄυτυς, τὸ τὸν Εὐφραῖον, ἐτίμυσ ὄντας ὀτῖν ποιῆν, τὺς μὲ ἐκβαλόντες, τὺς δ' ἀποκτέναντες, ὁ δ' Εὐφραῖος ἐκεῖνος ἀπίσφαξεν ἑαυτὸν, ἔργῳ μαρτυρήσας, ὅτι, τὸ δικαίως, τὸ καθαρὸς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ἀνθιςάναι φιλίππῳ. *Tunc illi ſe defendebant, iſti Urbem prodiderunt. Ita captâ nefariè, turpiterque Civitate iſti imperio potiuntur, Tyrannique ſunt; Qui autem, & Euphræus ipſe pro Civium ſalute, parati fuerant quodcumque pati, ejecti ſunt, aut occiſi. Euphræus quidem ſibi ipſe manus injecit, re confirmans, pro ſuis Civibus Philippo æquâ, parâque mente obſtitiſſe.* Rem ita narrat Demoſthenes [n]. Quando autem id geſtum fuerit cum nemo memoriæ hominum prodiderit, ideoque ſit conjecturæ locus, arbitror eveniſſe circa ann. 3. Olymp. 105., cum Rex ad Geraſtum acceſſit Eubœæ Promontorium, à quo non longè Oræum diſtabat; ut n. 73. Orationis primæ contra Philippum ſtuduimus non levibus argumentis evincere.

l *Demoſth. in Ariſtoc.*

m *Strabo lib. 10. Steph. de urb. Pauſ. in Achaic.*

n *Demoſth. Philip 4. ut vulgo inſcribitur.*

16. Plures Erythras Stephanus recenſet, in Bœotia unam, in Locride alteram, tertiam in Cypro, quartam in Jonia; hæc autem nunc à Demoſthene memoratur.

17. Trierarchi Athenienſes, (quibus Reſpublica neceſſariam ornandis

navibus pecuniam, quanta sufficeret, non impertiebat, aliquando nullam), ut ejusdem pecuniæ damnum reficerent, piraticam per id temporis fa-
o Thucyd. lib. 1. cere non dubitabant, antiquissimos Græcorum imitati, quibus prædonum ars nobilis, ac familiaris, fuit, ut est apud Thucydidem o : *Οἱ γὰρ Ἕλληνες τοπάλαι, καὶ τῶν βαρβάρων οἵ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ παραθαλασσιοι, καὶ ὅσοι νησους ὤκουν, ἐπειδὴ ῥᾷόν τε ἤρξαντο μᾶλλον περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτράποντο πρὸς λῃστείαν, ἡγεμόνες ἀνδρῶν οἱ τῶν δυνατῶτάτων, κέρδους τῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα, καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς, καὶ φρουρὰ πορθοῦντες πόλεσιν ἀτειχίστους, καὶ κατὰ κώμας οἰκημένους, ἦρπαζον, καὶ τὸν πλεῖστον τῦ βίυ ἐντεῦθεν ἐποιοῦντο, οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τάτε τῦ ἔργυ, φέροντος δ' τι καὶ δόξης μᾶλλον. Δηλοῦσι δ' τῶν τε ἠπειρωτῶν τοὺς ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος καλῶς τῦτο δρᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν Ποιητῶν, τοῖς πύσιν τῶν καταπλεόντων, παρατάχυ ὁμοίως ἐροτῶντες, εἰ λῃσαὶ εἶεν. Ὡς οὔτω δὴ πανθάνεται ἀπαξίωτον τὸ ἔργον, οἷς τ' ἐπιμελὲς ἐπ' εἰδέναι, οὐκ ἀνειδίζοντον. Græci enim antiquitus, & ii Barbarorum, qui maritimas Continentis oras, insulasque incolebant, postquam navibus transmissiones invicem frequentare cœperunt, ad piraticam se converterunt, seseque Duces exhibentes strenuis hominibus tum lucri causâ, tum victum egentibus comparandi. Diripiebant autem Urbes, quæcumque se offerrent haud munitas, aut vicatim habitatas; atque ita plurimùm vitum traiiciebant; id opus nequaquam turpe, sed gloriosum potius existimantes. Cujus quidem rei id utique argumento est, quòd nunc etiam sunt aliqui in Continente, qui honori adscribunt in hoc ipsum opus incumbere; & quòd veteres Poetæ percontationes inducunt Navigantibus factas, piratæ ne sint; veluti ii, quibus hujusmodi fiunt interrogationes, nomen istud non dedignentur, nec turpe id munus existiment, quod summâ curâ callere studeant.* Atqui hoc tempore non tantùm Athenienses, sed alii quoque privato nomine latrociniis mare infestum habebant, & ab Insularum miseris habitatoribus pecuniam corradebant. Hos inter Dejarem, Deipyrum, Polyphontem, aliàs à nobis memoratos Æschines nuncupat, *οἳ τὸς ἓξ ταλαντιαίους νησιώτας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐξήκοντα τάλαντα ἀσίωφορτον σιτάξου, καπήγυν δ' τὰ πλοῖα, καὶ τὸς Ἕλληνας ἐκ τῆς κοινῆς θαλάττης.* *Qui sexagies talentum quotannis à miseris Insularum Incolis tributum exigebant; naves, græcosque homines in mari, quod commune est, depræ dabantur.* Hujusmodi ærumnis audio nunc quoque Græcos affligi.

18. Pro Paralo navi Sacra repete nu. 74. Orat. 1. contra Philippum. Hoc loco pro jussis Populi, quæ Paralus deferebat, accipitur *κατὰ χρῆμα*.

19. Chares frequenter adeo nobis in sermonem venit, ut quicquid splendidius gestit in bello, quicquid illi in Republica magis accidit memorabile, jamdiu annotare præoccupaverimus. Id solùm addimus, hunc tot præclarissimorum Imperatorum, qui per ea tempora Athenienses præsidio, atque ornamento fuerunt, postremum fuisse, datumque ipsi exercitum, qui in ultima adversus Philippum expeditione ad Cheronæam profligatus Græcorum libertati funus attulit. Is autem Chares nequaquam fuit, qui cum reliquis ducibus strenuitate, rebusque gestis comparari posset.

Dio-

Diodorum, prælium illud mandantem hominum memoriæ lubeat audire: παρὰ δ τοῖς Λθηναίοις οἱ μὲ ἀγαθώτατοι τῶν στρατηγῶν ὑπὸ τετελευτήκασιν, Ιφικράτης, καὶ Χαβρίας, ὅτι δ Τιμόθεος. Τῶν δ' ὑπολελειμμένων Χάρης φρονήσεως μὲν ἐν πόλεμῳ τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν κατὰ τοῦ ἐν τῷ στρατηγεῖν ὑπέρεχειν, καὶ βυλῇ. *Apud Athenienses præstantissimi Imperatorum fato cesserant, Ipbicrates, Chabrias, Timotheus quoque. Reliquorum princeps Chares, strenuitate, & consilio nihil à vulgari milite distabat.*

20. Aristophontem istum ut versutum describit Demosthenes[p]. Quamobrem sæpius accusatus numquam pœnam subiit, ut ait Ulpianus[q]. Eumdem esse, atq; Aristhophontem illum Azenienſem facilè reputo, de quo sic Æschines[r]: Ενὸλμα δ' ἐν ὑμῖν πώτε σιμπέσθαι Αρίστοφῶν ἐκεῖνος ὁ Αζηνιεὺς λέγων, ὅτι γραφὰς παρανόμων πέφευγεν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε. *Ausus est apud nos aliquando gloriari Aristophon ille Azenienſis, se ut legum violatorem quinquies, ac septuagies accusatum, Judicium effugisse.*

p *Demoſth. adv. Zeno-themid.*
q *Ulp. in enarr. Orat. de Corona.*
r *Æſch. adv. Cteſiph.*

21. Quis hìc non videt populi mores æquè ferocis, si nihil sit, quod ejus iracundiam retardet, ac timidi, si quidpiam obsistat. Id græca, Romanaque historia magnis docet exemplis, quæ si in medium proferrem, notam otioſi hominis non effugerem.

22. De ea loquitur expeditione, quam Philippus in Thraciam suscepit a. 4. O. 106., & quam nos quoque describimus n. 3., & 8. Olynthiacæ tertiæ. Tunc enim ille è vulnere ægrotavit, hymem procul à Macedonia traduxit, & si tempus computare velimus, quo ipsum horrida tempestas anni, morbus, obsidiones detinuerunt, fortasse decem mensesnon superabit.

23. Eubœa dum domesticis discordiis lacerabatur, occasionem dedit Philippo eas confovendi, in suamque trahendi utilitatem. Ad hanc igitur Insulam serò quidem, sed tandem cogitationem adjecit, missisque Classibus, & exercitu factionum alteram, quam sibi obnoxiam habebat, confirmavit; alteram oppressit, atque ita Civitatibus libertatem eripuit, easque in sua retinuit potestate Athenienſes irretiti metu, atque otio nec Regem ab hoc facinore coercuerunt, ut olim Thebanos; nec Insulam in pristinum statum, dignitatemque restituerunt, dejiciendis Tyrannis, cunctisque aliis, qui Macedonis partem sequebantur, dum ipse nullum sociis auxilium summittere potuisset, Thracico bello, atque anni tempore impeditus. Hujus negligentiæ meritò redargui posse Cives suos, & nullo pacto excusari dicit Demosthenes.

24. Duos istos à Philippo in Eubœa constitutos Tyrannos nomine vocat Orator noster in Or. de Cor., & alibi: καθισὰς ἐν μὲ Ωρεῷ Φιλιστίδου Τύραννον, ἐν δ' Ερετρίᾳ Κλείταρχον. *Constituit*, inquit, Philippus *Orei Philistidem Tyrannum, Eretriæ Clitarchum.* Quo pacto autem illos constituit, de Philistide diximus superiori nu. 15. De Clitarcho ea prius repetenda sunt, quæ n. 4. Orat. de Pace attulimus; deinde facili conjecturâ existimari potest, Clitarchum ipsum, qui prius à Plutarcho æmulo suo Athenienſium Copiis instructo dejectus, oppressusque fuerat, ad Philippum confugisse, ejusque ope Imperium in Cives adeptum esse. Quæ

cum ita se habeant, primo statim aspectu hæc Demosthenis sententia palam est. Siquidem Eretria, ut mox dicemus, è regione Atticæ sita est; Oræum in conspectu Sciathi, quæ insula Athenienſium erat. Igitur duos ille Tyrannos oppoſuit, atque imminere voluit duobus iſtis Reipublicæ locis, Atticæ nimirum provinciæ, & Sciatho. Sic enim illud *oppreſſit* accipiendum est.

Nunc aliqua de ipsa Eretria dicamus, fuit hæc Urbs Metropolis altera Eubœæ, ante belli Trojani tempus ab Athenienſibus condita, ut habet Eustathius [s] ἀμφότεραι (Χάλκις, καὶ Ἐρετρία) πρὸ τῆς τρωϊκῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκτίσθησαν. *Utraque* (Chalcis, & Eretria) *ante Trojana tempora ab Athenienſibus conſtructa*. Nomen obtinuit ab Eretria Urbe Atticæ, unde fortasse major Conditorum pars advenit. Prius appellabatur Arotria, & Melantides. Non parùm initiò viribus valuit, nam & tria Peditum millia sub Signis habuit, Equites sexcentos, sexaginta Currus, tenuitque Andriam, Tenedum, Chium nobiles insulas, si Straboni fides habeatur [t]. Maximas olim gessit inimicitias adverſus Chalcidenſes, idque bellum reliquos Græcos in alterutram partem traxit, ut est apud Thucydidem [u]: ὑπὸ γὰρ ξυνισπόντων πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις αἱ ὑπήκοοι, οὐδ' αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινῆς στρατείας ἐποιοῦντο, κατ' ἀλλήλους ὃ μᾶλλον ὡς ἕκαστοι οἱ ἀσυγγενεῖς ἐπολέμουν. Μάλιστα δ' ἐς τὸν πάλαι ποτὲ γνωμῶν πόλεμον Χαλκιδέων, καὶ Ἐρετριέων, καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἑκατέροις διέστη. *Non enim contra maximas Civitates reliquæ ſubjectæ Urbes arma ferebant; non communi fœdere conjunctæ vires conſociabant, ſed ipſi potius Finitimi bellum inter ſe gerebant. Verùm dum viguit antiquum bellum inter Chalcidenſes, & Eretrienſes, quicquid reliquum fuit Græcorum, plurimùm cum alterutra parte armorum ſocietatem copulavit*. Deinde incensa, vastataque est à Darii Asiæ Regis exercitu, cum Persarum primus contra ipsam Eretriam, Athenasque sexcenta bellatorum millia, ut alibi diximus, in Græciam transmisit. Dum enim sextum jam diem fortiter obsidionem sustineret, Euphorbus Alcimachi, & Pylargus Cynei, nequissimi Cives, portas hostibus, aditum infinitis malis aperuerunt [x]. Demum totius Insulæ fortunam sequuta est, cum quoad externos Dominos, tum quoad fatalem quamdam in unaquaque Civitate Civium discordiam, atque è discordia Tyrannidem.

25. Eutycrates, & Lasthenes Cives Olynthi jam ante obsessam Civitatem muneribus capti, Philippo se devoverant. Siquidem, ut nos pridem ex Demosthene annotavimus, Euthycrates armenta bovum acceperat, alter trabes ad contignandas ædes. Rex igitur occasionem nactus, quòd supremum gereret Magistratum, ingenti pecuniæ dono eos arctiùs obstrinxit, ad prodendamque Patriam suasit [y]. Urbe captâ, diruta*que*, eos primùm aliquantulùm in honore habuit, deinde omnibus injuriis affecit; nam Augusti dictum numquam non verum est: *proditionem amo, proditorem odi*. Cujus rei luculentissimum testem adhibeo Demosthenem [z], qui de Olynthiis hisce nebulonibus, ac de aliis quibusdam sic loquitur: τίς δ' προεσπάσατ' ἂν τἄλλα, πλὴν ἑαυτὸς, οἰκέτας πωλῶν, φωνὰς ἐκεῖ-

s *Euſth ad Ili ad. C.*

t *Strabo lib 9.*

u *Thucyd. lib. 1.*

x *Herod in Eras. Pauſ. in Achaic.*

y *Demoſth. Philip 4. Died lib. 16*

z *Demoſth. de Cor.*

ἑαυτοὺς περιφανῶσιν ἠδέως. Αντὶ γὰρ φίλων, τῷ ξένων, ἅτε τότε ὠνομάζοντο πίνακα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες, τῷ Θεοῖς ἐχθροὶ, τῷ τἄλλα ἅ προσήκει, πάντα ἀκούσιν &c. Σκοπεῖτε δ. Καὶ γὰρ εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ὁ τῦ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὐφρονοῦσι. Μέχρι τότε Λαστένης φίλος ὠνομάζετο Φιλίππῳ, ἕως ἀπώλεσε Θήβας. Μέχρι τότε Εὐδίκος, τῷ Σίμος οἱ Λαρισαῖοι, ἕως Θετταλίαν ὑπὸ Φιλίππῳ ἐποίησαν. Εἶτ' ἐλαυνομένων, τῷ ὑβριζομένων, τῷ τὰ κακὰν ἔχει πάντων, πᾶσα οἰκουμένη μεσὴ γέγονε προδοσίᾳ. *Magistratus autem, qui cætera quidem, non se ipsi veudere putabant, nunc intelligunt se se priori loco vendidisse. Nunc enim non hospites, & amicos, quo vocabantur nomine, cum muneribus afficiebantur; sed adulatores, Deorum hostes, aliisque omnibus, ut meriti sunt, maledictis appellare se audiunt &c. Mentem profectò advertite. Quamvis enim rerum occasio præteriit, attamen discendi sapientibus semper adest. Eò usque Lasthenes Philippi amicus nuncupatus est, quoad Olynthum prodit. Eò usque Timolaus, quoad Thebas. Eò usque Eudicus, Simusque Larissæi, quoad Thessaliam. Deinde quamquam ejecti, injuriis onerati, nullisque non malis affecti fuerint, universus tamen terrarum Orbis proditoribus inundatur.* Denique adversus eosdem Euthycratem, Lasthenemque ab Athenienſibus decretum est, in quocumque Reipublicæ loco reperirentur, gladio perimendos.

26. Mastira, Dronghilos, Cabyles, fuerunt ignobiles in Thracia Urbes, à Demosthene sæpius per contemptum usurpatæ, veluti Philippus in iis occupandis tempus, atque operam perderet. Cabylem solùm ab Historicorum aliquo, & à Geographis memoratam vidi, distabatque triginta millia passuum ab ostio ponti Euxini, ut est apud Stephanum [a].

27. Plura hoc numero se se nobis offerunt expendenda, quæ, sequuti Demosthenis ordinem dicendo peragrabimus, ac primùm de Portubus Athenienſium. Tres igitur præcipuos in Attica habuerunt. Phalerum, quo utebantur vel antequam Theseus Atticos Populos Athenis congregaret, & unde ipse in Cretam solvit, pœnas à Minoe Rege ob neci datum Androgeum repeturus [b]. Munichiam, quæ navibus deinde frequentari cepta est. Ac Piræum, quo Themistocles Navalia, & omne nauticum robur transtulit, ut n. 10. superioris Orationis dictum est. De reliquis Portubus, quos certum est plures habuisse extra provinciam Atticam, nullus hìc, arbitror, sermo fit.

Argenti fodinæ Athenienſium jacebant ad Laurium montem [c], paulo plus quinquaginta stadiis procul à Megara [d]. Xenophon antiquissimas fuisse tradit, atque inhexaustas, quantumcumque Operæ ex ipsis effoderent; hinc autem augurabatur, numquam desituras [e]. Verùm jam olim Pausaniæ tempore exaruisse, ipsius testimonio palam est. Sic enim scribit [f]: πλέοντι δ' ἐς τὸ πρόσω Λαυρεὴ τε ἐστι, ἔνθα ποτὲ Αθηναίοις ἦν ἀργύρου μέταλλα. *Ultra navigantì Laurium est, ubi olim Athenienſibus erant argenti fodinæ.* Primùm nullus inde fructus Reipublicæ obveniebat, sed Civium fuit, quicumque in eas vellet aut Operas mittere, aut ipse suam impendere. Deinde Themistoclis consilio quarta, & vigesima

pars

a *Steph. de urb. Polib. 13 Ptolemæus l. 3. c. 11 Plinius l. 4 c. 11. Strabo aliique.*
b *Paus. in Attica.*
c *Thucyd. lib 2. Paus. in Attica.*
d *Xenoph. de Vectigal.*
e *Ibidem.*
f *Paus. in Ar.*

pars Ærario pendebatur; ejusque imponendæ occasionem præbuit bellum adversus Æginetas [g]. Familiæ illuc deductæ obolum quotidie Dominis dare in singulos servos, sibique deinceps omnia providere mos invaluit. In iis autem vel mille homines habuisse Niciam Nicerati filium; sexcentos Hipponicum ab eodem Xenophonte [h] commonemur.

Quatuor fuerunt Athenis pecuniarum fontes, unde opes publicæ dimanabant, τέλη, εἰσφοραὶ, φόροι, τιμήματα. Τέλη *Vectigalia*, quæ Portoriis, scripturâ, fodinis, continebantur. Portorii nomine Ἐκλογεῖς *Collectores* decimam è quibusdam mercibus, ex aliis quinquagesimam exigebant [i]. Scripturæ; è publicorum nemorum conductione, quantum cum Publicanis conveniissent [l]; ab Inquilinis etiam μετοίκιον colligebant, peculiare quoddam *tributum pro Domicilio*, quod Viris quotannis duodecim drachmarum erat, fœminis dimidium, sed recensito in publicis tabulis filio, Mater immunis evadebat, ut ex Plutarcho [m] arguitur. Eamdem pensitabant pecuniam servi manumissi. Meretrices pariter infamis lucri partem Collectoribus dabant, ut Æschines tradit in Orat. contra Timarchum. Εἰσφοραὶ *Collationes extraordinariæ*, quæ Senatus, ac Populi decreto, habitâ censûs ratione Civibus indicebantur, dum aliquâ Ærarii difficultate Respublica laboraret. Harum frequens sit mentio à Demosthene, aliisque [n], & nos nonnihil eas diligenter expendimus n. 24. Orat. de Classibus. Τιμήματα *Multæ*, quæ ob crimina personis vebantur; quarum, pars decima Minervæ sacra erat, quinquagesima Eponymis, aliisque Diis [o]. Ex hujusmodi primo, ac tertio pecuniarum capitibus centies, ac tricies talentûm olim in publicas accepti tabulas relatum fuisse, suoque tempore quadringenties, Demosthenes memoriæ hominum sic prodidit [p]. Ἡ ποτ' ἐπάλαι παρ' ἡμῖν, ὅτ' ἐφρούπει τὴν πόλιν τάλαντα ὑπὲρ τριακόντα, ἢ ἑκατόν. Καὶ ἐδόκει εἶναι τῶν τριηραρχεῖν ἀναγκαίων ἐδὲ τῶν εἰσφέρειν, ὅσοις μὴ ἐξῆν τὰ κατόντα ἀφ' ἑαυτῶν ποιεῖν. Ὅτι χρήματα ἐ πορίζω. Ἀλλὰ τὰ τριήρεις ἔπλεον, τὰ χρήματα ἐγίγνετο, τὰ πάντα ἐποιμεν τὰ δέοντα. Μετὰ ταῦτα ἡ τύχη, καλὸν ποιοῦσα, πολλὰ πανοίκτε τὰ κοινὰ, τὰ τετρακόσια ἀντὶ τῶν ἑκατὸν τελάντων ἀφορίζεται, ὑδωνὸς ἐδὲν ζημιώσε τῶν τῆς οὐσίας ἐχόντων. *Non diu est cum è suis Vectigalibus non obvenirent Reipublicæ plusquam centum triginta talenta; omnes autem, qui possent Trierarchatum agere, aut dare tributum, sponte suas partes explerent; siquidem pecunia è Publico non suppetebat. Attamen Triremes instructæ navigabant, non deerat ad sumptus pecunia, & omnia, quæ opus forent, perficiebamus. Deinceps Fortunæ beneficio aucta sunt vectigalia, & non amplius centum, sed quadringentorum summam talentorum conficiunt, nullo divitum damno.* Remanet, ut περὶ τῶν φόρων, *de Sociorum tributis* loquamur. Ea, ut jam diximus, post confectum Xerxianum bellum, Aristide, & Themistocle suadentibus, ad commune præsidium quotannis conferre Athenienses Socii constituerant; summaque quadringenties sexagies Talentûm definita fuerat. Istud Ærarium Sociale, Deli positum, deinde Athenas deductum, & Pericle auctore ad sexcenties auctum, mille demum tricenis constitit [q]; quamquam Æschines [r] mille solùm, ac ducentis dicat.

g *Plutarch. in vita Themistoclis.*

h *Xenoph. ut supra.*

i *Pollux lib. 8. Demosth. in Lept.*

l *Demosth. adv. Bubulidem.*

m *Plutar. in Phocionis vita.*

n *Demosth. in his nostris Orat. & in ea adv. Polyclem. Thucyd. lib. 3.*

o *Pollux lib 8.*

p *Demosth. Philip 4.*

q *Thucyd. lib 2. Plutarch. in vita Lycurg. Orat. in l. de rem. Orat. 1 Æsch. de falsa legat.*

dicat. Nos uno Plutarchi teſtimonio in vita Ariſtidis contenti erimus. Sic autem habet : ὡς γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον, ὕτως οἱ σύμμαχοι τὸν Ἀριστείδου φόρον, ἐυστοχίαν τινὰ τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζοντες ὑμνον. Καὶ μάλιστα μετ' ὀλίγον χρόνον διαπλασιασθέντος. Οὗ μὲν γὰρ Ἀριστείδης ἔταξεν, ὠλίγοις ἐξήκοντα, ἢ τετρακόσιον τάλαντον λόγον. Τούτῳ δὲ Περικλῆς μὲν ἐπέθηκεν ὀλίγα δεῖν τὸ τρίτον μέρος. Ἑξακόσια γὰρ τάλαντα Θουκυδίδης φησὶν, ἀρχομένου τοῦ πολέμου φορολογεῖσθαι τοῖς Ἀβυδηνοὶς ὑπὸ τῶν συμμάχων. Περικλέους δ' ἀποθανόντος ἐπιτείνοντες οἱ δημαγωγοὶ κατὰ μικρὸν εἰς χιλίων, ἢ τριακόσιον τάλαντον κεφάλαιον ἀπήγαγον. *Ut enim Veteres vitam vivere Saturno Rege; eodem pacto Athenienſium Socii tributum ab Ariſtide conſtitutum, Græciæ felicitatem quandam appellantes celebrabant. Præſertim, cum non multo poſt tempore duplicatum fuerit. Ratio enim, qua illud ſtatuerat Ariſtides fuit ad quadringenties ſexagies talentùm. Huic Pericles adjuxit tertiam ferè partem. Ait enim Thucydides initio belli* (Peloponneſiaci) *ſexcenties talentùm à Sociis obvenisſe Athenienſibus. Pericle autem vitâ functo, Plebejæ factionis Præſides paulatim ad mille tricenorum ſummam adduxerunt.* Quæ cum ita ſe habeant, compertum eſt, parum Athenis locupletatum Ærarium Vectigalibus ; Sociorum tributis non ita parum ; ſed ſuas maximas habuiſſe vires è Civium collationibus. In libera enim Civitate ſemper Reipublicæ paratum eſt quicquid obtinent Privati.

Denique ut nihil, quod hoc numero contineatur, non aliquâ luce perfundamus, non ab re Demoſthenem hoc loco panicum, & ſecale nuncupaſſe animadverti debet. Quippe indicare voluit, in qua Thraciæ parte Philippus tunc moraretur ; in ea ſcilicet, ubi Populus ejuſmodi frugibus veſcebatur, quæ ſita erat ad Pontum Euxinum, ubi Xenophon quoque ſ Thraces Melinophagos, ideſt panicum edentes, collocat.

ſ *Xenoph. de Cyri hist. nor. exped. lib 7.*

28. Barathrum à ſimili vocat eam navium ſtationem, ubi Philippus hyemaverat, ob aeris gravitatem ; habitâ ratione, ut vult Suidas ad Barathrum, locum Athenis reorum inſepultis cadaveribus malè olentem ; at potius exiſtimo ad Barathrum Ægypti paludem, cujus meminit Diodorus lib. 16. Ita enim major ſe offert utriuſque loci ſimilitudo, & ob aerem inſalubrem, & ob ſtagnantes aquas, ubi Regem ad alicujus oſtium fluminis ſubduxiſſe naves putandum eſt.

29. Athenienſes bello feſſi, illectique otii dulcedine Philippum fœdifragum ferre maluerant, quàm hoſtem ſibi rurſus aſciſcere. Quamobrem ipſum (contra quàm promiſerat Æſchini, aliiſque falſæ illius legationis Oratoribus, qui ſæpius vel noſtro ſermone percrebuerunt) & Phocide vaſtatâ, & coacto in ordinem Cerſoblepte, & Thracia plurimùm occupatâ, & Cardianis auxilio ſuo confirmatis, ſilentio pertulerant. De quibus omnibus plura jam diximus, & aliqua poſtmodum erunt dicenda.

Eſſe qui belli occaſione depeculari Rempublicam velint. Numeri nota caret locus iſte. Satis autem eſt judicare, illum inter 29., & 30. reperiri. Athenis Philippi fautores, ne Reſpublica regiæ felicitatis curſum ſuis

suis viribus retardaret, Plebi suadebant, ideo privatos aliquos esse, qui conarentur ipsum ad bellum incendere, ut hujus occasione publicas opes diriperent, atque ex Ærario diteſcerent. Hinc illud Æſchinis eſt [t]: ἐπαλύτων τινὲς ἐκ τῦ πολέμυ ἀπὸ τῆς ὑμετέρων εἰσφορῶν, καὶ τῶν δημοσίων προσόδων. Νῦν δ' πέπαυται. *Bellum è veſtris vectigalibus, publiciſque pecuniis divitias aliquibus afferebat. Nunc autem hoc fructu carent.* Id autem verum eſſe nec ipſe Demoſthenes inficiatur. Dicit autem Ærarium cuſtodiendum eſſe diligentiùs, non deſerendam Reipublicæ curam, prætermiſſo bello. Profectò inveteraverat jampridem Athenis mos iſte perniciosus Civitati, ut Chiriſophus Lacedæmonius Xenophonti [u] ſic obiicit: ἀλλὰ μὲν τι ἔφη ὁ Χειρίσοφος, καὶ ἐγὼ ὑμᾶς ἀκούω τὸν Ἀθηναίων δῆμον εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὄντος δεινῦ τὸ κλέπτειν τῷ κλέπτοντι, καὶ τὸς κρατίστους δὲ τυ μάλιστα, ὥσπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιῶται. *At equidem, Xenophon inquit, audio vos Athenienſes ad furandum Ærario ſtrenuos eſſe, quamvis depeculatoribus magnum adſit periculum; ac præcipuè, qui inter vos optimi cenſentur eos maximè furari. Nam vos putatis eos cæteris præſtantiores eſſe, qui Magiſtratus gerunt.* Æſchines [x] idem habet.

30. Hujus loci explicatio petenda eſt ab ipſo Demoſthene [y], qui, ut ſe res habuit, narrat his verbis in Philippica tertia, ut vulgò fertur. Καὶ τὰ τελάτ' ἐκεῖνα τῆς ταλαιπώρις Ὠρείτατ τυτοισὶ, ἐπισκηλόμενος ἔφη, τὸς στρατιώτας πεπομφέναι κατ' ἄνησιν. Πιωδάνεδαι γὰρ αὐτὸς ὡς νοσῶν, καὶ τασιάζυσι ἐν αὐτοῖς. Συμμάχων δ' ἔναι, καὶ φίλων ἀληθῶν ἐν τοῖς τυύτυ χαρὶς παρεῖναι. *Demum dixit miſeris biſce Oritis, ſe officium ipſis perſoluturum, benevolentiâ adductum milites miſiſſe. Siquidem inteligere, malum ſibi invicem inferre, ac tumultuari. Eſſe autem Sociorum, qui verè amicitiam colant, hujuſmodi occaſionibus non deeſſe.* Ita verò urbem præſidio tenuit, atque occupavit. Cætera ejuſdem Urbis jam retulimus ſuperiori n. 15.

31. Id ſatis explicatum eſt n. 15. Olynthiacæ primæ.

32. Non ſemel de Olyntho proditâ, ſermo à nobis agitatus eſt; nam & n. 19. Olynth. 3., & proximo n. 25. quicquid ad hanc rem pertineret, enucleare conati ſumus. Modò remanet, ut quidpiam de hujuſmodi Philippi dolo renuntiemus. At cum ſolùm à Demoſthene indicetur, & rem geſtam nemo alius literis conſignaverit, conjecturis utendum eſt. Puto igitur Regem Proditoribus fretum, quos, ut diximus, Olynthi fovebat, cum paucis Copiis ad Urbem acceſſiſſe, ne ignaro proditionis populo ſuſpicionem moveret, & improvisò apertis portis in eam ingrederetur. Audio enim tunc temporis Plebem, nefariis Civibus ſuadentibus, ita de Philippo bene, ac luculenter exiſtimaſſe, ut qui eum veluti inſidioſum traducebant, expulſi fuerint. Ἦσαν ἐν Ὀλυνθῳ, Demoſthenis [z] teſtimonium adduco, τῶν ἐν τοῖς φράγμασι τινὲς δὲ τὰ Φιλίππυ φρονύντες, καὶ παυσ' ὑπερετῶντες ἐκείνῳ. Τινὲς δ' ὑπὲρ τῦ βελτίυ, καὶ ὅτος μὴ διλεύσωσιν οἱ πολῖται, φράττοντες. Πότερα δ' τὴν πατρίδα ἀπώλεσαν; ἢ πότεροι τὰς ἐπιτείς προύδοσαν, ὧν προδοδέντων Ὀλυνθος ἀπωλετο; οἱ τὰ Φιλίππυ φρονῦντες, καὶ ὅτ' ἐδ' ἡ πόλις, τὸς τὰ βέλτιστα λέγοντας συνοφαντῦντες, καὶ διαβαλλόντες αὖτυς, ὥστε τὸν γε Ἀπολλωνίδην καὶ ἐκβαλεῖν ὁ τὰν Ολυνθίων ἐτείδη. *Habebant Olynthi Magiſtratum aliqui Philippo*

t Æſch. de falſa legat.

u Xenoph. de Cyri min. exped. lib 4.

x Æſch. de de falſa legat.

y Demoſth. in Philip. 3.

z Demoſth. Philip. 4.

lippo inservientes, eique operam præbentes suam. Erant alii, qui optimas partes sequuti curabant maximè, ut Cives eximerent à servitute. Qui nam illorum Patriæ perniciem attulerunt? an qui equites prodiderunt, eâque proditione de Olyntho actum fuit? Seu qui pro Philippo faciebant, atque alios calumniabantur, qui ut staret Civitas optimè consulebant? Ita verò istos calumniabantur, ut Olynthiorum Populo persuaserint, Apollonidem exilio perdere. Cum autem dolo Urbem capere nequaquam Regi è sententia succesisset, arbitror omnem ad se exercitum tunc venire jussisse, & dum illum expectat, Olynthios blandis amicitiæ verbis detinuisse, ut ait Orator hoc loco. Copiis advectis, amotâque simulatione, hunc ad ipsos acerbissimum nuntium misit, *ὅτι δεῖ φυὴν θάτερον, εἰ ἐκείνης ἐν Ολυνθῳ μὴ οἰκεῖν, ἢ αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ, Duorum alterutrum esse oportere, aut illos Olyntho discedere, aut se ex Macedonia* [a]. a *Demosth. Philip. 3.*

33. Locus iste nos admonet, ipsaque res, quæ nunc à Demosthene summâ expenditur eloquentiâ, ut aliqua dicamus de fatali quadam incuria, qua non solùm Athenæ, sed unaquæque splendidior Civitas nobiliores Cives muneribus captos haudquaquam coercuit libertatem prodere, ac Philippo dare operam suam. Qua quidem in re non minùs ille industrius fuit ad Proditores exquirendos, quàm isti ad se Regis voluntati tradendos. Jucundum erit id ipsum vehementissimè objurgantem Demosthenem audire. Ὁ δ' ὑπὲρ πολλῶν. ait [b], ὅτων, ᾧ μεγάλων, ἐφ' οἷς εἰκότως ἐπέρχεταί μοι παρρησιάζεσθαι, μέγιστον ἡγοῦμαι, ἵν' ὁπόσον γράφω, φῶς ὑμᾶς. Ὅτι ἐν ἅπασι τῷ αἰῶνι ἅπαν μιμημονευόμενον ἀνθρώπων δεινότατα γεγενημένης Φιλίππου, καὶ δι' ὁμιλίας πείσαι προσίεσθαι αὐτὸν τὸν νῦν ὄντα βίαιον, καὶ διαφθεῖραι χρήμασι τοὺς ἐν ἑκάστῃ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων γνωρίμους. Ἐγὼ μόνος ὑδέτερα τούτων ἠπίστησα. *Id autem, cum multa, maximaque habeam, quæ meo jure liberè proferre possum, quodque omnium amplissimum judico, scribere ad vos non dubito. Quod scilicet, cum nemo cunctorum hominum, qui ab omni ævo memoriæ proditi fuerint, Philippo solertior extiterit ad conciliandas sibi sermonis humanitate, ac blanditiis, quantùm vellet, Mortalium voluntates, aut felicior ad corrumpendos muneribus in unaquaque græcarum Urbium Cives nobiliores, solus ego neutrâ istarum artium victus fuerim.* Quantùm verò in iisdem artibus profecerit Rex, ita nobis exponit [c]: νόσημα γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ χαλεπὸν, καὶ πολλῆς τινος εὐτυχίας, καὶ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. Οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμώτατοι, καὶ προεστάναι ἄξιώμενοι τῶν ἄλλων προδιδόντες ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς, ἀνδραπόδων αὐτοῖς ἐπάγονται δηλέαν, Φιλίππῳ ξυνίασι, καὶ ἄταιρίαν, καὶ φιλίαν, καὶ τοιαῦθ' ὑποκορίζόμενοι. Οἱ δ' λοιποὶ, καὶ τὰ κύρια ἅπαντα ποτ' ἔστιν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων, ὡς ἐδεῖτε τούτοις καλλίζοον, καὶ παρακεκλημένα ἀποκτιννύει, τούτων ἀπέχεσι τῶν; τούτων τι ποιῶν, ὅστις θαυμάζοσι, καὶ ζηλοῦσι, καὶ βούλοιτ' ἂν αὐτὸς ἕκαστος τούτοις εἶναι. Καὶ τι τούτοι τὸ φάρμακον, καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα, Θετταλῶν μέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέχρι μέ ἐχθρὸς καὶ φοβερὸν τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τὸ κοινὸν ἄξιωμα ἀπολωλέκει. Νῦν δ' ἤδη καὶ τὴν ἐλευθερίαν παραμύθιον ἐστὶ καὶ &c. Ὡς βαδίζον γὰ κύκλῳ, καὶ δῶρο εἰσηλίκυσεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ νόσημα τοῦτο. *Pestis enim, Athenienses, in Græciam irruit gravis, quæque vestram curam, multamque postulet, ut comprimatur* c *Idem de fals. legat.*

feli-

felicitatem. Nobiliores enim in ſingulis Civitatibus, quique præſſe Reipublicæ digniores exiſtimantur, propriæ libertatis proditores, ſponte miſeri in ſervitutem ruunt, Philippo ſublandientes propter conjunctam cum illo familiaritatem, hoſpitium, neceſſitudinem. Reliqui verò, & quicumque in ſingulis Urbibus Magiſtratum gerunt, quorum eſſet, eos pœnis coercere, ac ſtatim interficere, tantùm abeſt, ut quidpiam agant hujuſmodi, quin potius illos admirantur, beatos prædicant, cum ipſiſque ſtatum ſuum commutare velint, Et ſanè iſthæc agendi ratio, iſtaque tales homines imitandi deſideria, cum nuper Theſſalorum principatum, communemque auctoritatem profligaverint, nunc jam ipſis libertatem adimunt &c. Igitur peſtis iſta, cum circùm regiones iſtas peragraverit, huc etiam, Athenienſes, appulit. Neque verò præcipuorum Proditorum nomina tacere voluit, ut in quos legum acerbitatem revocare non potuiſſet, ſaltem communi odio Poſterorum inureret. Sic igitur refert [d]: *ἕως δ' οὗλος ἐπείνησεν, Θετταλοὺς Δάοχος, Κινέας, Θρασύδαιος. Ἀρκάδας Κερκιδᾶς, Ἱερώνυμος, Εὐκαλπίδας. Ἀργείους Μύρτις, τελάδαμος, Μναση̃ας. Ἠλείους Εὐξίθεος, Κλεότιμος, Ἀριστάιχμος. Μεσσηνίους οἱ Φλιάσιον τὸν Θεοῖς ἔχθρον παῖδες, Νέων, & Θρασύλοχος. Σικυωνίους Ἀρίστρατος, Ἐπιχάρης. Κορινθίους Δείναρχος, Δημάρατος. Μεγαρέας Πτεοδώρου, Ἔλιξος, Περίλαος. Θηβαίους Τιμόλαος, Θεογείτων, Ἀνεμοίτας. Εὐβοέας Ἰφιαρχος, Κλείταρχος, Σωσίστρατος. Ἐπικόψει μὲ λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ σὰ προδοσὰ ὀνόματα. Quoad in ſervitutem Theſſalos redegerunt Daochus, Cineas, Thraſidæus; Arcadas Cercides, Jeronymus, Eucalpides; Argivos Myrtes, Teladamus, Mnaſeas, Elienſes Euxitheus, Cleotimus, Ariſtæchmus; Meſſenios, Phliadi Diis inviſi filii Neon, & Dhraſylochus; Sicionios Ariſtratus, Epicharες; Corinthios Dinarchus, Demaratus; Megarenſes Ptæodorus, Elixus, Perilaus; Thebanos Timolaus, Theogiton, Anemætas. Eubœenſes Ipparchus, Clitarchus, Soſiſtratus. Dies me deficeret Proditorum nomina recenſentem.* Quamquam Polybius [e] Demoſtheni dicam impingit propter inullam proditionis notam iis iiſdem totius tunc Græciæ celeberrimis viris, excuſatque præſertim Cercidem, Jeronymum, Eucalpidem Arcadas, Neonem, Traſylochumque Meſſenios, quod Philippi ſocietatem ſint amplexi, non ut Cives opprimerent, ſed ut Patriam à Lacedæmoniis tuerentur. At pietati, ſuæque in Cives benevolentiæ tribuendum eſt, Polybium Megapolitam ab Arcadibus ſuis hanc infamiam depellere ſtuduiſſe. Cæterùm res erat apud Græcos certiſſima, famaque per hominum ora ad Pauſaniæ [f] uſque tempora permanaverat, unam à proditione ſe immunem ſervaſſe Lacedæmonem, dum Philippus Amyntæ filius iter ad totius Græciæ imperium ſibi ſumma felicitate communivit. Quin & ipſum Philippum in hac Proditorum comparandi ſibi felicitate teſe efferre conſueviſſe Diodorus his verbis tradit: *καὶ χρημάτων πλήθος διαδοὺς τοῖς ἐν ταῖς πόλεσιν ἰσχύσι, πολλοὺς ἔχε προδότας ὧν πατρίδων. Καὶ αὐτὸς ὑ ἀπεφαίνετο διὰ χρυσίου πολλὸς μᾶλλον, ἢ διὰ ὅπλων νικήσας τὴν ἰδίαν βασιλείαν. Ingentibus pecuniis inter potentiores in qualibet Urbe diſtributis, multos habuit, qui Patriam ſuam prodiderunt. Ipſe verò palàm dicere non dubitabat, auro magis, quàm armis auctum regnum ſuum.*

d *Demoſth. de Corona.*

e *Polybius in excerp.*

f *Pauſ in Achaic.*

34. In

34. In hoc argumenti satis supra commorati sumus n. 2., & 5. Olynthiacæ primæ, atque alibi.

35. Bœotia ab Oriente oppositam habet Eubœam interfluente Euripo, ab Occasu Phocidem, à Borea Ægœum mare, Atticam à Meridie, ut describit Eusthatius, qua tamen ex parte Corinthiacum quoque sinum attingit. Τριθάλασσον *Trimarem* eam vocat Strabo, quoniam, ut opinor, distinguit geminos sinus, quibus ab Eubœa separatur, quamvis eos conjungat Euripus. Pluribus antea nominibus vocata est, Aonia ab Aone Rege Neptuni filio, Cadmeis à Cadmo, cui paruit, Mesapia, Ogigia, Bœotia demum à Bœoto ejusdem Neptuni filio, qui ab eventu id nomen accepit, ut canit Euphorion apud Eusthatium.

Ὄφρα κε μαντεύοιτο μεθ' ὑμέων Βοιωτῶν
Τὸν ῥα Ποσειδάωνι δαμασσαμένη Τέκεν Ἀρνη,
Βοιωτὸν δ' ἀνόμηνε. Τὸ γὰρ καλέσαντο Νομῆες,
Ὁ'τι ῥα πατρώοισι Βοῶν ἀποδίκατο κώμοις.
Ut consuleret cum filiis Bœoti,
Quem Neptuno subacta peperit Arne,
Ac Bœotum vocavit. Sic enim illum Pastores dixerunt,
Quippe paternis Boum stabulis reconditus est.

Alii, quos inter Castor, à Bove Bœotiam nuncupatam volunt, quo ducente Cadmus in hanc Regionem pervenit, ut est apud Ovidium[g]. g *Ovid. Metam. l. 3.*

Bos tibi, Phœbus ait, solis occurret in arvis,
Nullum passa jugum, curuique immunis aratri.
Hac duce carpe vias, & qua requieverit herbâ
Mœnia fac condas, Bœotiaque illa vocato.

Provincia totius Græciæ feracissima plures habuit Urbes, sæpius jam à nobis memoratas, quarum [h] nobiliores, sub Paucorum statu degentes, suis legibus, suâque utentes libertate in communi totius Bœotiæ Conventu Rempublicam administrabant. Has undecim fuisse, ex illustris Thucydidis [i] loco satis apertè conjectare mihi videor. Narrat enim, cum in Bœotiam Athenienses infesta tulissent arma, ad eos ejiciendos Tanagræ Bœotiorum exercitum convenisse. Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν σφῶν πόλεων παῆσαν, καὶ ἠδέοντο τοὺς Ἀθηναίους προσκαιροῦντας ἐπ' οἴκου, σφῶν ἄλλων Βοιωταρχῶν, οἳ εἰσιν ἑνδεκα, ἐ ξωπεπαύοντων μάχεσθαι, ἐπειδὴ ὐκ ἦν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσὶ, Παγώνδας ὁ Ἀιολάδου Βοιωταρχῶν ἐν Θηβῶν μετ' Ἀρχανδίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας ὔσης αὐτῷ, βουλόμενος τῶν μάχην ποιῆσαι ἐπειδὴ τοὺς Βοιωτοὺς ἦσαν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τὸν ἀγῶνα ποιήσασθαι, λέγων τοιάδε. Χρὴ ΜΕΝ, ὦ ἄνδρες Βοιωτοὶ, μεθ' εἰς ἐπίοισαν τινὰ ἡμῶν ἐλθεῖν σφῶν ἀρχόντων, ὡς ὐκ εἰκὸς Ἀθηναίοις, ἢν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι καταλαβόμεν αὐτοὺς, διὰ μάχης ἐλθεῖν &c. *Et cum ex omnibus adessent Civitatibus, audissentque Athenienses Domum suam rediisse; cumque totius provinciæ Magistratus, qui undecim sunt, non laudarent, pugnam adversus illos, utpote qui jam discessissent, inire; Pagondas Æoladi filius, qui cum Arianthide Lysimachi filio pro Thebanis Magistratum gerebat, & qui tunc Præses erat, cupiens prælium committi, Bœotos hortatus est, ut irent contra Athenienses, manusque* h *Thucyd. lib. 5.*

i *Thucyd. lib. 4.*

consererent, ita loquutus. Oporteret, Bœoti, noſtrûm nemini, qui Magiſtratum habemus, in mentem veniſſet, certamen cum Athenienſibus ineundum non eſſe, niſi illos in Bœotia comperiamus &c. Non tamen apud eoſdem Magiſtratus ſuprema fuit univerſæ gentis auctoritas; ſed, ut in omni Republica, ipſi erant publici conſilii principes, plurimâque præditi poteſtate; Imperii verò ſumma penes quatuor Senatus reperiebatur, ejuſdem Thucydidis[l] teſtimonio. Περὶ δὲ τοὺς ὅρκους γενέσθαι, οἱ Βοιωτάρχαι ἐκέλευσαν ταῖς πόλεσι ὀμόσαι βουλαῖς ἧσπερ καὶ πάλαι, ἅπερ ἄρχει τὸ κύρος ἔχουσι. Καὶ παρήνει γενέσθαι ὅρκους ταῖς πόλεσιν, ὅσαι βέλτιστα ἐπ' ὠφελείᾳ σφίσι ξυνομνύναι. *Antequam verò* fœdus cum Argivis ictum *jurejurando confirmaretur, Bœotorum Magiſtratus de ipſo certiores fecerunt quatuor provinciæ Senatus, apud quos totum Imperium eſt, iiſque ſuaſerunt, ex ipſorum eſſe utilitate juramento ſe obſtringere cum quibuſcumque Civitatibus, quæ Societatem inire vellent.* Inter ipſos Bœotios præcipuo quodam Urbis ſplendore, dignitate, viribus Thebani eminebant, qui non aliis præſtare, ſed dominari cum vellent, ſæpius eorum libertatem convellere, ac labefactare ſtuduerunt, ut nos quoque pluribus in locis annotavimus. Tantùm verò in iiſdem Thebanis potuit iſtud imperandi univerſæ Bœotiæ deſiderium, ut eam pacem, quam Artaxerſe pacificatore Græcorum populi ſecum ipſi conſtabilierunt, ſoli Thebani repudiaverint. Quippe ejus conditione cautum fuerat, ut unaquæque Civitas ſuam teneret libertatem; Ipſi autem belli diſcrimem adire, quàm ſponte Bœotiæ cedere maluerunt. Διόπερ ἕκασποι γενηθέντες ὥσπερ πρότερον, σωιείχον τὴν Βοιωτίαν ἐν τῇ καθ' αὑτὸς μιᾷ σωτελείᾳ. *Quapropter à fœdere exclusi, Bœotiam, ut antea, ſibi tributariam retinebant* [m]. Variante igitur eorumdem fortunâ varia etiam fuit Provinciæ ſors, quoad Philippus paullo ante hujus Orationis tempus illam in ipſorum Thebanorum detulit poteſtatem, ut habet hoc loco Demoſthenes.

l *Thucyd. lib. 5.*

m *a. 2. O. 101. a. 1. O. 102. Diod. lib. 15 Xenoph. de rebus Græc. lib. 5.*

36. Quid Macedo in ipſo pacis conſtabiliendæ articulo Athenienſibus facturum ſe promiſerit, & quòd promiſſis non ſteterit, ſatis, ſuperque n. 9. Orat. de Pace dictum eſt. Quare ad mercenarios Oratores, qui iſthic plurimùm divexantur, ſermonem deflectimus. Et primùm quidem mirari ſubit, Athenis tam facilè id crimen patratum fuiſſe, quum illud atrociſſimis legibus prohiberetur. Επὶ δὲ ἀποδοκίμοις, ſunt Dinarchi verba[n] δύο μόνον τιμήματα πεποίηκασι, ἢ θάνατον. Ἵνα τοίνυν τυχὼν τῆς ζημίας ὁ λαβὼν παράδειγμα γένηται τοῖς ἄλλοις. Ἢ ἑκατὸν ἢ ἐξ ἀρχῆς λήμματα τὸ τίμημα ἀπὸ δώρων, ἵνα μὴ λυσιτελεῖ ἢ τοῖς τοῦτο πολμῶσι ποιεῖν. *Contra homines verò in Republica donis corruptos duas pœnas conſtituerunt; aut Mortem, ut qui eâ multaretur, ſe aliis exemplum præberet; aut decuplam accepti muneris pecuniam, ut qui hanc accipere auſi forent, nullum inde fructum caperent utilitatis.* Deinde nihil Athenis turpius, nihil fordidius mercenario Oratore, ſi Demoſthenem velimus[o] audire: ἔστις ὑμᾶς ἔροιτο, τί ποτ' ἦν ἐν τῇ πόλει πάντων ἐθνῶν; ὅτε τοὺς γεωργοὺς, οὔτε τοὺς ἐμπόρους, οὔτε τοὺς ἐκ θαλάττης ἀργυρίων, οὔτε ἀπὸ τοιούτων οὐδὲν ἂν ἔποιτε. Αλλ' εἰ τοὺς ἐπὶ μισθῷ λέγειν, ᾧ γράφειν ἐπιδότας ἐπαί τις. *Si quis vos inter-*

n *Dinarch. adv. Dem.*

o *Demoſth. adv. Ariſtocrat.*

interroget; quos vilissimos in urbe putatis quorumlibet hominum; profectò nunquam Agricolas dicetis esse, non Mercatores, non Metallicos, non alios hujusmodi; sed eos, qui mercede conducti publicè dicunt, aut vendunt suffragia. Attamen jam olim invaluisse Athenis, ut in Reipublicæ administratione omnia propemodum donis fierent, Xenophontis testimonio certum, atque exploratum est. Λέγοι δ' τις, inquit [p], ὡς τις ἀργύριον ἔχων πρόσοιτο πρὸς βουλὴν, ἢ δῆμον, χρηματίσαι. Ἐγὼ δ' τούτοις ὁμολογήσαιμ' ἂν ἀπὸ χρημάτων πολλὰ διαπράττεσθαι Ἀθηναίοις, ἔτι δὲ καὶ πλέον διαπράττεσθαι, εἰ πλείους ἐπεδίδοσαν ἀργυρίον &c. *Sunt qui dicant, si quis argentum habens Senatum, aut Populum adeat, negotium suum confecturum. His, qui hæc dicunt, fateor ego multa confici Athenis datâ pecuniâ; plura quoque confici posse, si plures argentum darent &c.* Demosthenis autem tempore quantùm serperet morbus iste, quo maximè concutitur salus publica, non solùm hoc loco, sed passim, & ubique vociferatur.

[p] *Xenoph. de Rep. Athen.*

Priusquam ab hoc numero discedamus, occasio libenter arripienda est, de Annonæ vilitate loquendi, quam paulò infra Demosthenes ait Athenis tantam esse, ut omnes admirarentur, & meritò quidem, quippe in urbe, sterili, exilique solo positâ. Frumento igitur Demosthenis ætate pretium erat quinque drachmæ in singulos Medimnos, quæ mensura congruit cum Etruscorum Sacco: εἰσαγαγόντος πλείους ἢ μυρίους μεδίμνους πυρῶν, διεμετρησάμεν ὑμῖν τῆς καθεκάστης τιμῆς πέντε δραχμὰς τὸν μεδίμνον. *Adductis plusquam decem millibus Medimnorum frumenti, illud dimensi sumus constituto quinque Drachmarum pretio in quemlibet Medimnum,* ut Orator ait [q]. Ejus autem quotannis ad quadringenta Medimnorum millia, quod planè mirum, Athenas advehi, ejusdem Demosthenis [r] testimonio comprobatur: ἴσε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι πλείω ἢ μύρι' ἀπάντων ἀνθρώπων ἡμεῖς ἐπισάκτῳ σίτῳ χρώμεθα. Πρὸς τούτῳ ἅπαντα, τὸν ἐκ τοῦ ἄλλων ἐμπορίον ἀφικνούμενον, ὁ ἐκ τοῦ Πόντου σῖτος εἰσπλέον ἐστὶν εἰκότως. Et infra: αἱ τούτων παρ' ἑκάστου δεῦρο ἀφικνούμεναι σίτου μυριάδες περὶ τετρακόσιαι εἰσί. Καὶ τοῦτο ἐκ τῆς παρὰ τοῖς σιτοπῶλαξιν ἀπογραφῆς αὐ τις ἴδοι. *Id sanè vobis compertum est, quòd nulla gens advecto frumento utitur adeo, ut nos utimur. Nam præter cætera, & præter ipsum frumentum, quod ex aliis Emporiis, & Ponto maximè huc advehitur &c. Quæ igitur illinc ad nos perveniunt multa frumenti* Medimorum *millia, sunt ad quadringenties millia. Id autem è scriptura penes horreorum Custodes videri potest.* Vini tres Cotylæ uno venierunt obolo. Cotyla Sextarii dimidium, sextarium sexta erat Congii pars, Congium prope ad Cadum Etruscum accessisse arbitror. Bos quinque drachmis Solonis ætate; singulæ Pecudes unà tantùm, ut Plutarchus in ejusdem Solonis vita literis consignavit: Λύκου δ' τῷ κομίσαντι, πέντε δραχμὰς ἔδωκε. Λυκίδα δ', μίαν. Ὧν φησὶν ὁ Φαλαιρεὺς Δημήτριος τὸ μὲν, Βοὸς εἶναι, τὸ δ', προβάτου τιμὴν. *Lupum adducenti quinque drachmas dedit; Lupam verò, unam. Illud, pretium unius Bovis fuisse dicit Phalæreus Demetrius; alterum, Ovis.* Et quamvis Lysias [s] affirmet Diogitonem, contra quem orat, agnum sexdecim drachmis emisse in Baccanalibus; Id vel prodigè feciſſe; vel quadam ja-

[q] *Demosth. in Phorm.*

[r] *Idem adversus Leptinem.*

[s] *Lysias adv. Diogitonem.*

ctantiâ prædicasse patet. Porcus denique Aristophanis tempore, tribus drachmis, ut ipse in Comœdia de Pace Trygæum dicentem inducit.

Εἰς χοιρίδιον μοι τῶν δάνεισον τρεῖς δραχμάς.
Ad Porcellum commoda mihi tres drachmas.

Quæ quidem vilitas annonæ majori foret admirationi, nisi Asiam eâ vel uberiori floruisse, ex ipso colligerem Aristophane, cujus hæc sunt in Acharnensibus verba.

Επεμψάμεθ' ὑμᾶς ὡς Βασιλέα τὸν μέγαν,
Μισθὸν φέροντας δύο δραχμὰς τῆς ἡμέρας
Επ' Ευθυμένους ἄρχοντος.
Misimus vos ad magnum Regem,
Constitutâ duarum drachmarum quotidie mercede,
Cum Prætor fuit Euthymenes.

Quod si duæ drachmæ satis erant in dies Legatis ad se se, Comitatumque suum alendum, dum ad Persarum Regem magnificè pro majestate Reipublicæ proficiscerentur, profectò incredibili rerum omnium affluentiâ divitem Asiam credere par est.

37. Hæc obita Trierarchi, Choragique munera, suaque in Rempublicam merita ob datam pecuniam, ac Cives aliquos ereptos è Macedonum servitute describit Demosthenes non uno in loco. Trierarchum enim se fuisse dicit in Midiana, vix è pueris egressum. Κἀγὼ μὲν κατ' ἐκεῖνος τοὺς χρόνους ἐτριήραρχον, εὐθὺς ἐκ παιδῶν ἐξελθών, ὅτι σώδυο ἡμῶν οἱ τριήραρχοι, καὶ τἀναλώματα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων, καὶ τὰς ναῦς ἐπληρούμεν αὐτοί. *Ego equidem per ea tempora Trierarchatum gessi, statim ac sum è pueris egressus, duoque fuimus Trierarchi* (in singulas triremes) *omnem è propriis Laribus sumptum attulimus, ipsaque* nostrâ pecuniâ *naves nautis implevimus.* Choragus autem, seu Ædilis, ita creatus fuisse refert in eadem Oratione: Επειδὴ γὰρ οὐ καθεστηκότος χορηγοῦ τῇ Πανδιονίδι φυλῇ τρίτον ἔτος τοῦτο, παρούσης δὲ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τὸν ἄρχοντα ἐπικληροῦν ὁ νόμος τοῖς χορεῖς τὰς αὐλητὰς καλεῖν, λόγων, καὶ λοιδορίας γιγνομένης, καὶ κατηγορούντος τοῦ μὲν ἄρχοντος ὡς ἐπιμελητοῦ τῆς φυλῆς, ὡς δ' ἐπιμελητοῦ τοῦ ἄρχοντος, παρελθὼν ὑπεχόμην ἐγὼ χορηγήσειν ἐθελοντής. *Cum enim hoc jam tertio anno Pandionia Tribus Ædilem suum non constituisset, & Concio adesset in qua lex jubet, Prætorem Tibicines pro singulis Coris sortiri. Multi proinde sermones fierent, adderentur convitia, atque invicem se se objurgarent Prætor, Tribusque Curatores, ego sponte me curaturum Ædilitatem promisi.* Qua in Ædilitate, ut infra subiicit, ἐστίασα τὴν φυλὴν ἐγὼ, καὶ Παναθηναίοις κεχορήγηκα, *Epulum Tribui dedi, Panathenæa curavi.* De collata verò in publicos usus pecunia, eodem loco fic loquitur: Ηγεμὼν συμμορίας ὑμῖν ἐγνώμην ἐγὼ ἐπὶ δέκα ἐνιαυτοῖς &c, ὑμῖν τριήρη ἐπέδωκα. *Meæ princeps classis tributum vobis decem annos persolvi &c. vobis triremem donavi.* Rursus reficiendis Urbis mœnibus de suo quid impenderit, quidve ad Sacrificia, ex ipso Athenienſium decreto [t] audiendum est: ἐπὶ ἀρχόντος Εὐθυκλεους &c. Επειδὴ Δημοδέπης Παιανιεὺς, γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν, ἐπισκευῆς, καὶ

[t] Demosth. de Corona.

προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα ἐπέδωκε ταῦτα τῷ Δήμῳ, καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ καταστάσεις, ἐπέδωκε τοῖς ἐκ πάσων τῶν φυλῶν θεωρικοῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, διελίχθη τῇ βουλῇ, καὶ τῷ Δήμῳ τῶν Ἀθηναίων ἐπαινέσαι Δημοδένην Δημοδένης Παιανιέα, ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ καλοκαγαθίας, ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν Δῆμον τὸν Ἀθηναίων, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεύσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ Θεάτρῳ, Διονυσίοις, Τραγῳδοῖς καινοῖς. Τῆς δ' ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι τὸν Ἀγωνοθέτην. *Prætore Eubycleo &c. Quòd Demosthenes Demosthenis filius Pæanienſis; dum refectionis mœnium Curator eſſet, in id opus è ſuo tria talenta impenderit, eaque Populo donaverit. Rurſus Theatralibus ludis præfectus, in omnium Tribuum ludis centum minas dederit ad Sacrificia; viſum eſt Senatui, Populoque Athenienſi laudare Demoſthenem Demoſthenis filium, Pæanienſem, ob virtutem, ac bonitatem, qua ſemper erga Populum Athenienſem uſus eſt; ipſumque aureâ coronâ redimire. Coronam verò proclamari in Theatro, dum Baccanalibus novæ aguntur Tragœdiæ. Proclamationis ab Agonum Præſide curam geri.* Denique Civium aliquot ſuâ pecuniâ ſe redemiſſe teſtatur in Orat. de falſa Legatione. Nam cum primò Legatus in Macedoniam perrexit, quibuſdam captivis Athenienſibus recepit ſe cum pretio rediturum, ut eos vinculis eximeret. Idcircò ſecundam obiiſſe Legationem dicit, ut fidem ſuam liberaret, nam ſine Legati munere tutò illuc ire non potuiſſet; Se verò promiſſa feciſſe, & Cives ſuâ ſervaſſe liberalitate, in eadem Oratione, ac non ſemel alibi gloriatur. Verùm Æſchines [a] hanc ipſam liberalitatem elevat, atque ita rem narrat. Ἐπρίατο δ' Λυσόμενος τοὺς αἰχμαλώτους, ὡς ἔφη, καὶ φησὶν ὑμᾶς ἀρτίως εἰρικέναι, εἰδὼς ἅπαντα ἐν τῷ πολέμῳ οὐδένα πώποτε Ἀθηναίων λύτρα πραξάμενον, ἄκυρα δ' ὄντων ἐκείνῳ φίλων ἁπάντων, ὅτι καὶ τοὺς λοιποὺς, ἐὰν εἰρήνη γένηται, ἀφήσει. Πολλῶν δ' ὑπαρχόντων, τάλαντον φέρων, ἑνὸς ἀνδρὸς, οὐδὲ τούτου λίαν εὐπόρου, ἱκανὰ λύτρα. *Ibat autem Servos, è vinculis diſſoluturus, ut dicebat, & nuper apud vos dixit; non ignarus, Philippum velle captos in bello Athenienſes nullo pretio dimittere; quin & ab ejus amicis certior factus, reliquos etiam, cum pax coaleſcat, libertati reſtituturum. Cum autem plures eſſent hujuſmodi preſſi calamitate, unum talentum attulit, vix unius hominis, nec admodum locupletis pretium.* Minus tamen Æſchini vehementer in æmulum concitato credendum eſt, quàm adeo inverecundum fuiſſe Demoſthenem, ut ſe in falſo beneficio apud Populum jactare auſus fuerit.

[a] Æſch de falſa legat.

38. Timotheus Cononis filius, clariſſimus Athenienſium Dux in noſtrum ſermonem ſæpius incidit, ejuſque ſplendidiora facinora haud ſemel annotationibus iſtis ornamentum præbuere. Compendiò nunc aſſerimus, quæ de illo refert Cornelius Nepos [x]. *Hic à Patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus. Fuit enim diſertus, impiger, laboriosus, rei militaris peritus, neque minus regendæ Civitatis. Multa hujus ſunt præclara facta, ſed hæc maximè illuſtria. Olynthios, & Byzantios bello ſubegit; Samum cepit, in qua oppugnanda ſuperiori bello Athenienſes mille ducenta talenta conſumpſerant. Hanc ille ſive ulla publica impenſa Populo reſtituit. Adverſus Cotyn bella geſſit ab eoque mille ducenta*

[x] Corn. Nepos in vita Timoth.

centa talenta prædæ in publicum detulit. Cyzicum obſidione liberavit; Ariobarzani ſimul cum Ageſilao auxilio profectus eſt, à quo cum Laco pecuniam numeratam accepiſſet, ille Cives ſuos agro, atque Urbibus augeri maluit, quàm id ſumere, cujus partem Domum ſuam ferre poſſet. Itaque accepit Erichthonem, & Seſtum &c. Corcyram ſub imperium Athenienſium redegit &c., quæ victoria tantæ fuit Atheuis lætitiæ, ut tum primùm aræ Paci publicæ ſint factæ, eique Deæ pulvinar ſit inſtitutum. Cives, laudis ut memoria maneret, Timotheo publicè ſtatuam in Foro poſuerunt, qui bonos huic uni ante hoc tempus contigit, ut cum Patri Populus ſtatuam poſuiſſet, Filio quoque daret &c. Propter Charetis accuſationem &c. à Populo centum talentis multatus (quod pecuniam à Chiis, & Rhodiis accepiſſet, ſi Dinarcho in Oratione contra Demoſthenem fides habeatur) *exul Chalcidem ſe contulit. Conon filius dedit ſolùm decem in murorum refectionem, quos Conon avus inſtauraverat &c.* Eloquentiæ, ac bellicæ diſciplinæ laudem eidem adſcribit his verbis Romanorum eloquentiſſimus Cicero [y]: *Ut hic idem Aphricanus eloquentiâ cumulavit bellicam gloriam. Quod idem fecit Timotheus Cononis filius, qui, cum belli laude non inferior fuiſſet, quàm Pater, ad eam laudem, doctrinæ, & ingenii gloriam adjecit.* Hujus præſtantiſſimi Imperatoris argenteum maximæ formæ nummum vidi ſummæ integritatis, atque elegantiæ apud Virum doctiſſimum Joannem Stajum, Sacerdotem Cretenſem, cujus induſtriæ, atque humanitati, ſi quidpiam profecerim in græcis literis, totum debeo; diu ſiquidem eo Magiſtro uſus ſum. Ille verò non ſolùm penitus callet veterem, ac vernaculam, quæ ipſi nativa eſt, græcam linguam; ſed præter Latinam, eique finitimas noſtras Europæas, Turcicam, Sirpamque, ut vocant, quam græci ritus Populi ad Iſtrum incolentes loquuntur. Hæ autem vel ad ſeveriores diſcendas, humanioreſque diſciplinas, in quibus omnibus luculenter verſatus eſt, vel ad propagandam veri Numinis Religionem in Ægæi Maris Inſulis, atque in extrema Dacia, quam Vallachiam dicunt, ubi plures degit annos, ei aditum aperuerunt. Ut ad rem noſtram redeam, iſthæc Euboica expeditio, de qua nunc Demoſthenes loquitur, ea ipſa eſt a. 3. O. 105. ab Athenienſibus ſuſcepta, ob quam ab Eubœenſibus aureâ coronâ donati ſunt, ejuſdem Oratoris teſtimonio [z]: Εὐβοεῖς σωθέντες, καὶ ἐλευθερωθέντες ἐστεφάνωσαν τὸν Δῆμον. *Eubœenſes acceptâ ſalute, ac libertate Populum Athenienſium coronarunt.* Illam nos jampridem deſcripſimus n. 43. Orat. primæ contra Philippum.

y *Cic. lib. 1. de Off.*

z *Demoſth. adv. Timocratem.*

AD PHILIPPI EPISTOLAM.

a *Demoſth. Philip. 4. Idem habetur in hac Ep.*

1. IN Argumento Orationis de Cherſoneſi rebus oſtendimus Diopithem, Athenienſium juſſu, Colonos in Cherſoneſum deduxiſſe, & cum ad eos recipiendos cogere Cardianos non potuiſſet; (ſiquidem Philippi viribus confirmati ſatis ad reſiſtendum roboris na-

ti fuerant) adducto in maritimam Thraciæ oram, quæ Macedoni obtemperabat exercitu, illam ferro, ac flammâ depopulatum fuisse, injuriæ vice hoc pacto Regi redditâ. Huc quicquid modò querelarum est, referri debet.

2. Anthemocritus Legationem ab Athenienſibus ad Megarenſes obiens, (qua his Reipublicæ nomine indixit, ut à tellure Deo ſacra, quam audacter colebant, diſcederent, & ni facerent, minas addidit) jure gentium violato, ab iiſdem Megarenſibus imperata facere detrectantibus, necatus eſt. Quamobrem Athenienſes incenſi tanti facinoris indignitate, non modò eam gentem perpetuò ab Eleuſiniis Sacris prohibuerunt, conſtitueruntque ad prodendam Poſteris ſceleris memoriam publicum ante Urbis fores monumentum, ut ſcribit Philippus; ſed perpetuò ab Atticis portubus, & ab omni Foro excluſerunt. Anthemocriti verò memoria decreto publico conſecrata eſt, eique excitatum ex Ærario buſtum in ſacra via[c]. Tantam crimen iſtud infamiam detulit Megarenſibus, ut vel propterea καταράτου *execrandi*, *maledicti* (ut non rarò eos nuncupat Demoſthenes[d]) vocarentur, & commune ſibi Græcorum odium comparaverint. Nec minus ob iſtud ab Hadriano Imperatore, dum prope in veterem ſplendorem Græciam reſtituit, ii tantummodo præteriti ſunt[e].

c *Pauſ. in Attica.*

d *Demoſth. adv. Ariſtocr. & alibi.*

e *Pauſ. in Attica.*

3. Hujus Philippicæ querelæ caput, quin totius facti ſeries ab Æſchine petenda eſt in Oratione contra Cteſiphontem. Sic igitur habet. Callias Mneſarchi filius Chalcidenſis, maximæ inter Cives ſuos auctoritatis, inclaruit primùm Philippi familiaritate, in Athenienſes odio. Nam, cum iſti in Eubœam tranſmiſiſſent; auxilium Plutarcho daturi, Callias ipſorum exercitum in graviſſimum diſcrimen adduxit, ut n. 4. Orat. de Pace dictum eſt. Injuriam tamen, cum id tempus poſtularet, diſſimularunt, datâ illi veniâ, reconciliatâque amicitiâ. Verùm ille haud contentus Chalcide Tyrannum agere, ad totius Inſulæ imperium viam ſibi munire ſtatuit conciliatâ ſibi Philippi familiaritate. Ad eum profectus, ac voti compos, acceptam à Rege benevolentiam non diu retinuit ob privatas contentiones. Inde Thebanorum patrocinium exoraturus ad eos confugit. Καταλιπὼν δ' ἐκεῖνος, ᾧ πλείοσ πεπαίμενος προπάσ τὴ Εὐβοίασ, παρ' ὃν ἦλθε, εἰσ μέσον πίπτει τῆσ Θηβαίων ἐχθρᾶσ, καὶ τῆσ Φιλίππου. *Sed iis quoque relictis*, ut Æſchinis verbis utar, *atque Euripo inconſtantior, ad quem habitabat, in medias incidit Thebanorum, ac Philippi inimicitias.* Igitur cum in ſe paratum iſtorum exercitum intelligeret, & quid ageret æſtuaret, iterum Athenienſium animos, miſsâ Legatione, pertentavit. Tantùm verò profecit, (lucratus muneribus Demoſthenem, alioſque principes Civitatis, ut Æſchines ait; ſeu, ut credere par eſt, demonſtratâ Reipublicæ utilitate, ſi ſe, atque Eubœenſes adverſus Philippum Socios daret), ut rurſus cum illis fœdus inierit. Quæ poſtquam geſta ſunt, ipſe Athenis affuit, ac pro Concione Populum hortatus eſt, ut Regem bello peterent; ſe ſe è Peloponneſo hanc ipſam ob rem in annos ſingulos talentorum centum collationem obtinuiſſe; ab Achæis, & Megarenſibus, ſexagenûm; quadragenûm ab Eubœenſibus, unde centum,

triremes, decem peditum millia, equites mille conſcribi poſſent, præter domeſticas cujuſcumque Civitatis Copias. Eadem referebat Demoſthenes nuper regreſſus à Peloponneſiaca Legatione, quin & ad plenilunium Novembris affuturos Athenis earumdem Civitatum Legatos. Proinde Athenienſes Calliæ conſilium ſequuti ſunt; decreverunt etiam è Demoſthenis ſententia, ut Eretria, atque Oreum decem illa talenta, quæ utraque Civitas ex æqua parte Reipublicæ, tributi nomine, pendebat, ipſi Calliæ in ejuſmodi negotium ſolverent. Hæc Æſchines. Hinc facilè conjectari licet, Calliam ipſum bellatorum Copias collegiſſe, eaque Philippo damna intuliſſe, quæ iſte hoc loco Athenienſibus commemorat.

4. Cum Philippus incredibili felicitate quicquid hoſtium habebat vi perfregiſſet, ac plures Græcorum, ad ſuos quique hoſtes profligandos, in ejus partes concederent, Athenienſes in gravi ſervitutis periculo verſabantur. Igitur Demoſthenes, & qui publicæ ſalutis cupidi cum eo ſentiebant, de coeunda cum Rege Perſarum ſocietate ſermones agitare ceperunt: nam hujus quoque nimium intererat, Macedonis potentiam coercere, ne Aſiam domitâ Græciâ, ut rei eventus comprobavit, cogitaret. Palam verò ſententiam ſuam aperuit in Philippica, ut vulgò inſcribitur, quartâ, multaſque rationes affert, propter quas ejus amicitia quærenda ſit, ac rem ita concludit: ὑπὲρ δὴ τούτων ἁπάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πρεσβείαν ἐκπέμπειν, ἥτις τῷ Βασιλεῖ διαλέξεται &c. *Propter hæc omnia puto, Legationem à vobis mittendam eſſe, quæ cum Rege colloquatur*, Hanc autem illicò decretam fuiſſe ex his ipſis Philippi literis patet, quæ paulò poſt laudatam Concionem datæ ſunt, ut infra compertum erit. Id quoque cùm Reipublicæ ratio ſuadet, tum Demoſthenis auctoritas, quæ poſtremis ejuſdem Reipublicæ temporibus, ut Romæ Tullii, fuit maxima. Nam cum prope diſcrimen adeſt, non amplius ſubdolis, ſed bonis creditur Conſiliariis, at id ferò plerumque.

5. Ochus cognomento Artaxerſes Perſarum Rex bellum, ut jampridem retulimus, adverſus Ægyptios eâ negligentiâ per Imperatorem ſuum gerebat, ut nihil proficeret, quin ſocordiæ opinione ad rebellandum illexit Cyprios, Phœnicioſque. Hoc nuntio veluti admotâ incundiæ flamma excitatus, ann. 2. Olympiad. 107. maximas ipſe Copias adverſus rebelles duxit; Græcos etiam, miſsâ pecuniâ, ad facienda ſecum ſtipendia ſolicitavit. Conditionem Thebani, aliique, ut olim diximus, acceperunt. Ἀθηναῖοι μὲν, ᾗ Λακεδαιμόνιοι τὴν φιλίαν ἔφασαν τὴν πρὸς Πέρσας τηρεῖν, συμμαχίαν δ' ἀποστέλλειν οὐκ ἔτον. *Athenienſes autem, & Lacedæmonii velle ſeſe amicitiam cum Perſis tueri dixerunt, milites autem pro ſocietate mittere repudiarunt*, ut Diodorus ait [1]. Ipſis enim ante oculos verſabatur quotidiè Græcia olim à ſolis Perſis in diſcrimen adducta, eique vitando diſcrimini nihil intereſſe magis, quàm ejus regni potentiam frangi domeſticis diſſidiis, ac labefactari. Sed cum anno 3. ejuſdem Olympiadis bellum Artaxerſi bene ſuccederet, Phœnicià, atque Ægypto in extremas anguſtias redactis, dubitari nequit, quin hoc tempore decre-

[1] *Diod. lib.* 16.

tum

tum Athenienſes de Rege ab illarum occupatione prohibendo fecerint; quod modò à Macedone commemoratur. Mox tamen Phœnicia ſubacta eſt, & inſequenti anno Ægyptus [g]. Id cum ſolertiſſimus Orator adverſaturum cogno ſceret ſententiæ ſuæ; qua calliditate omnem eruat ſcrupulum, excludatque metum, profectò audiendus eſt. Καὶ δὴ βάρβαρος, ᾧ κοινὸς ἅπασιν ἐχθρὸς, ᾧ ἅπαντα τὰ τοιαῦτα; Ἐγὼ γὰρ, ὅταν ἴδω τινὰ, τῶν μὲν, ἐν Σούσοις, ᾧ ἐν Ἐκβατάνοις διοικοῦντα, ᾧ κακόνουν εἶναι τῇ πόλει φάσκοντα, οὐ χαλεπώτερον σωφρονῆσαι τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ᾧ τῶν ἐπιγενέσθαι (εἰδὲ μὴ ἐνδέχεσθ' ὑμῖς, ἀλλ' ἀποψηφίσασθε, οὐ τάχ' ἐκεῖνο αὖτις)· Τ'πὲρ δ' τῦ ἐπὶ τῶν θύραις ἐχυὸς οὑτωσὶ, ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι ἀυξανομένυ λησῦ ἧδ' Ἑλλήνων, ἄλλοτι λέγοντα. Θαυμάζω, ᾧ δέδοικα τοῦτον, οὔ τις ἀν ᾖ ποτ', ἐγὼγ', ἐπεισθὲν ὑχ ὅπως Φιλίππῳ. *At Barbarus eſt, & communis omnium hoſtis, & pleraque hujuſmodi? Ego equidem, cum aliquem video ab iſto metuentem, qui Suſis, & Ecbatanis habitat, eumque malevolum eſſe Reipublicæ dicentem, qui & antea iſtam erexit, & nunc opem ferre promittebat (quod ſi vos illam recipere noluiſtis, decretoque veſtro recuſaſtis, neutiquam ipſe in culpa eſt). Contra verò eumdem illum cum video pro Græcorum prædone dicentem, qui adeſt in foribus, in mediaque Græcia potentiâ, ac virium robore augetur; miror profectò, atque Oratorem iſtum timeo, quandoquidem Philippum ille haud veretur* [h].

[g] *Ibidem.*

[h] *Demoſth. Philip. 4.*

6. Iſtud Piſiſtratidarum negotium quo pacto ſe habuerit, ab Herodoto, ac Thucydide inveſtigandum eſt. Mortuo igitur Piſiſtrato Athenarum Tyranno, Hippias ejus filius natu maximus Rempublicam ſuâ ſolùm auctoritate gerendam ſuſcepit. In ipſum, totamque Tyranni domum conjurarunt Harmodius, & Ariſtogiton, ille ob inflictam Sorori injuriam, quam, cum in ſolemni Panathenæorum pompâ foret Canephora, publicè ut indignam munere Hippias ſummovendam curaverat; alter ob amoris æmulationem cum Hipparcho Hippiæ fratre. Hipparcus Conjuratorum gladiis petitus mortem non fugit. Hippiam dum caſu colloquentem cum quodam eorumdem Conjuratorum vident, veriti ſe detectos, prætereunt, ipſum poſt fratris necem repetituri; qua ille auditâ ſibi cavit. Harmodius, atque Ariſtogiton ſtatim haſtis confoſſi ſunt. Athenienſium plures ab Hippia morte, aut exilio multati. Tres deinceps annos Imperium tenuit; verùm ab Alcmæonidis, quos urbe ejecerat, Lacedæmoniorum auxilio confirmatis, bello victus ſponte dominatu ceſſit, ac primò ad Æantidem Sigei, ac Lampſaci Tyrannum profectus, deinde ad Perſarum Regem Darium ſe contulit, ipſum contra Athenienſes concitaturus. Hinc illum, ac Piſiſtratidas omni decretorum acerbitate proſcinderunt Athenienſes; Tyrannicidarum verò Poſteris victum in Pritaneo, & à publicis oneribus, præter Trierarchatum, & Collationes immunitatem decreverunt [i]. Eò magis Hippias exaſperatus ſtuduit Regem in ſuam ſententiam adducere, quod tandem contigit. Illum enim irâ in Athenienſes flagrantem ob Sardes incenſas numquam inflammare deſtitit, quoad jamdiu enarratam ſuſcepit expeditionem, quæ Marathone profligata eſt, & in qua vigeſimo, poſtquam

[i] *Demoſth. adv. Leptinem, & alibi.*

Athenis excesserat anno, Hippias interfuit, ὁμιλήσας ἐς Μαραθῶνα ὕστερον ἔτει ἑκοστῷ ἤδη γέρων ὤν, μετὰ Μήδων ἐστράτευσεν, *profectus in Marathonem viginti post annos, jam senex cum Medis in Castris fuit* [l]. Ibi & pugnæ locum elegit, ejusque committendæ præcipuus auctor fuit [m].

[l] *Thucyd. lib. 6 in Hippiæ Exitu.*

7. Cersobleptem, ac Teren Thraciæ Reges à Philippo in ordinem coactos, & Regno despoliatos a. 2. O. 109. annotatum à nobis est n. 16. Olynth. 1. Id modò ad hujus loci explicationem addo, verum esse, quod ille scribit, Cersobleptem Reipublicæ Fœderatis adscriptum non reperiri. Quin Demosthenis calliditate exclusum fuisse, Æschinis testimonio certiores reddimur [n]. Λαμβάνει, inquit, γὰρ ὁ ἰδ Φιλοκράτης ἐν ψηφίσματι μετὰ τῶν ἄλλων γραμμάτων παρέγραψας· ὁ δ' ἐπιψηφίσας Δημοσθένης, ἐν ᾧ γέγραπται, ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ Φιλίππου ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τοὺς σωθέντας ἢ συμμάχων. Παρὰ δὲ τοῦ Κερσοβλέπτου σωθέντος οὐκ ἐκάθητο. Γράψας δὲ τοὺς σωθέντας ὁμωμόκει. Τὸν Κερσοβλέπτου δ' σωθέντα ἐξεκλεισε τῶν ὅρκων. *Siquidem occultè Philocrates in decreto præter cætera scripsit, ac Demosthenes comprobavit, dandum eo ipso die à Sociorum Assessoribus jusjurandum Philippi Legatis. Cum interea nemo pro Cersobleptе consideret. Igitur dum ille decrevit ab Assessoribus jusjurandum interponi; quando nemo aderat pro Cersobleptе, hunc profectò ab jurejurando excluſit*, ac proinde à Fœderatorum numero.

[n] *Æsch. adv. Ctesiphontem.*

8. Rem ita se habuisse, ut narrat Philippus, dubitari nequit; Sed facti series è gemina Æschinis Oratione cognoscenda est, ne in syrtes incidamus. Docet itaque in ea, quam habuit de falsa Legatione, Athenienses, postquam ad se Legati à Philippo regressi fuerant cum ejusdem Legatis, ac pacis conditiones retulerant, eas ratas habuisse, statuisseque juramento confirmandas apud ipsos Macedonis Oratores, qui ad illud accipiendum venerant; simul autem Legati, qui priori functi erant Legatione, ad exigendum à Rege jusjurandum redirent. Id actum est in Concione, ἐν ᾗ Δημοσθένης &c. λαγχάνει προεδρεύειν. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ Κριτόβουλος ὁ Λαμψακηνὸς εἶπε παρελθών, ὅτι πέμψει ἰδ αὐτὸν Κερσοβλέπτης, ἀξιῶν δ' ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους τοὺς Φιλίππου πρέσβεσιν, ᾧ συναναγραφῆναι Κερσοβλέπτῃ ἐν τοῖς ὑμετέροις συμμάχοις. Ῥηθέντων δ' τῶν λόγων τούτων, Ἀλεξίμαχος ὁ Πιτθεὺς δίδωσιν ἀναγνῶναι ψήφισμα τοῖς Προέδροις, ἐν ᾧ ἐγέγραπτο ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους Φιλίππῳ μετὰ τῶν ἄλλων συμμάχων τὸν ἥκοντα παρὰ Κερσοβλέπτου. Ἀναγνωσθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος &c. ἀνασὰς ἐκ τῶν Προέδρων Δημοσθένης, ἂν, ἔφη, τὸ ψήφισμα ἐπιψηφιῇν, οὐδὲ λύσειν τὼν ὅρκος Φίλιππον εἰρήνην, οὐδὲ γνώσκειν τῶν ἱερῶν. Ἀποδοῦναι δὲ περὶ τούτων ἑτέραν ἐκκλησίαν. Βοώντων δ' ὑμῶν, καὶ τοὺς προέδρους ἐπὶ τὸ βῆμα καλούντων αὖτους ἄκοντας αὐτοῦ, τὸ ψήφισμα ἐπεψηφίσθη. *In qua Demosthenes &c. Proedrorum præses esse sortitus est. In ipsa verò Concione Critobolus Lampsacenus in medium progressus dixit, se missum à Cersobleptem, ut jusjurandum Philippi Legatis daret, utque ille inter vestros Socios conscriberetur, idque postulare. Quæ cum dixisset, Aleximachus, cognomento Galea, Proedri legendum præbuit decretum, in quo scriptum fuerat, inter alios Socios etiam illum, qui à Cersobleptе venerat, ad exhibendum Philippo jusjurandum admitti. Perlecto*

clo decreto &c. surgens è Proedrorum loco Demosthenes, nequaquam, inquit, facultatem de hoc decreto suffragia ferendi se Populo daturum; nec ob hujusmodi causam, pacem cum Philippo factam dissoluturum; nequaquam se in Sociorum numero illos cognoscere, qui, veluti in libationibus, Sacrorum tantummodo particípes esse volunt. Hac tamen de re alteram Concionem daturum. Reclamantibus vobis, ac Proedri ad suffragia Populum vocantibus, eo quidem invito decretum suffragiis permissum est. Verùm, ut habetur ex altera Æschinis Oratione contra Ctesiphontem, maximi hinc tumultus, & contentiones excitatæ sunt ob aliud pariter decreti caput, quo trium mensium tempus dabatur Græcis, quicumque voluissent se se huic fœderi simul cum Athenien sibus asscribere. Nox intercessit, Postridie vocatur Concio; Demosthenes occupato suggestu, ob eoque cæteris prohibitis, qui loqui vellent, ostendit, frustra de illo Societatum capite sermones fieri; nisi compertum foret, an de illo Regis Legati assentirentur. Quod si dissentiant, reiiciendum esse, neque idcirco à facienda pace discedendum. Publicè igitur Legatum Antipatrum scisitatus, quid sentiret; repudiaretque ille, ut prius convenerant, omnem jurandi, ac fœderis accipiendi moram; tantâ vi Concionatus est, ut in ejus sententiam plebiscitum factum fuerit, in quo, ut superiori numero retulimus, Philocrates Demosthene auctore addiderat, illicò in ipsa Concione jusjurandum dari; Qua calliditate exclusus est Cersobleptis Legatus, quem animadverterant casu tunc abesse, atque ita res gesta est ex ejusdem Demosthenis voluntate. Nunc ad primam de falsa legatione Orationem redeundum est, ut quid inde factum fuerit, percipiamus. Ὡς δ' ἡ παροῦσα ἐκκλησία διελύθη, ἐξώρκιζεν τὸς συμμάχους οἱ τῶ Φιλίππω φρίσβεις ἐν τῷ στρατηγίῳ τῷ ὑμετέρῳ, πετόλμηκε Δ ἅπος ὑμᾶς εἰπεῖν ὁ κατήγορος, ὡς ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἐγὼ Κράτοβυλον ἀπήλασα τὸν πρεσβᾶτὴν τὸν παρὰ Κερσοβλέπτου, παρόντων δὲ τῶν συμμάχων, ἐμφορεμένης τῆ Δήμω, παρακαθημένων τῆς στρατηγῶν. *Ut igitur ea Concio dimissa est, Philippi Legati in vestro Prætorio à Sociis jusjurandum acceperunt. Accusator autem ausus est ad vos dicere, me* (inquit Æschines) *à Sacris ejecisse Critobolum Cersobleptis Legatum, cum Socii adessent, interpositum foret Populi scitum, & Imperatores in suis sedibus manerent.* Non enim ejecit; sed, cum Legatus ille Concioni non interfuisset, proindeque decreti vi veluti Athenien sium fœderatus jurare non posset, plebiscito obtemperavit, cujus & Socii, & Duces testes aderant. Huc usque nos instruit Æschines. Facili deinde conjecturâ putandum est, Critobolum, ut ait Philippus, jurare saltem voluisse, ac pacem cum Legatis statuere seorsim ab aliis; prohibitum verò ab iisdem Ducibus; atque ideo prohibitum, quod Cersobleptem inimicum esse dicerent Reipublicæ, quem à sua nuper Societate repulisset.

9. Sitalces Theris filius Odrysarum Rex a. 1. belli Peloponnesiaci, 2. videlicet O. 87. Societatem iniit cum Athenien sibus, à quibus non ipse, verùm Sadochus ejus filius Civitate donatus est, si Thucydidi credimus ° ἦλθόν τε ἐς Ἀθήνας ὁ Νυμφόδωρος πρὸς τε τὰ Σιτάλκου ξυμμαχίαν ἐποίησε, καὶ Σάδο- ° *Thucyd. lib 2.*

Σαδοκον τον ὑὸν αὐτῦ Ἀθηναῖον. *Athenas veniens Nymphodorus Sitalcem Societate, Sadochum ejus filium, Civem Atheniensem factum, jure Civitatis cum Athenienſibus conjunxit.* A. 1. O. 188. maximam ſuſcepit expeditionem adverſus Perdiccam Macedonum Regem, Athenienſium hoſtem, atque in Regnum Amyntam, Philippo ejuſdem Perdiccæ fratre genitum, inducere conatus eſt; at irrito conatu. Nam Sitalces, dum illum cedentem infeſtis armis proſequebatur, ſibi à Theſſalis metuens, aliiſque Græcis, quibus Thracum potentia ſuſpecta erat; Seuthi quoque, Sparadochi fratris ſui filio, auſcultans, quem Perdiccam, promiſsâ in matrimonium Stratonice Sorore, lucratus fuerat, in Thraciam rediit, pacem inſtauravit [p]. Quod ſanè injucundum accidit Athenienſibus, cauſamque præbuit à Thrace animos alienandi. Denique a. 2. O. 89. in bello cecidit, quod Triballis moverat, eique Seuthes ſucceſſit [q]. Triballos autem Sitalcis interfectores in amicitiam Athenienſium per id temporis veniſſe, ſi hanc ſecernas Philippi Epiſtolam, nemo tradit. At præterquam quod non eſt, cur illi fides non habeatur, coniici ex eo poteſt, quod hoc ipſo anno Atheniens contra Scionæos in Thracia maximum bellum moverunt [r]. Quare quis eos neget Triballorum fœdus quæſiiſſe, bellicoſiſſimæ gentis, tantæque multitudinis, ut vel ſupra triginta hominum millia in aciem mitterent [s].

p *Thucyd. ibid. Diod. lib. 12.*
q *Thucyd. lib. 4.*
r *Diod. lib. 12.*
s *Idem lib. 13.*

10. Non ille hoc loco recenſetur Evagoras à Demoſthene, qui a. 2. O. 97. virtute, induſtriâque ſuâ Cypri Regnum adeptus, ac decem annos contra Artaxerſem tutatus, unius demum Salaminis Imperium tenuit, ejuſdem Regis voluntate. Siquidem jam a. 3. O. 101. vitâ, ac dominatu per inſidias à Nicocle orbatus fuerat, ut eſt apud Diodorum [t]. Verùm alter Evagoras hujus filius, quem pariter ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις βεβασιλικότα κατὰ τὴν νῆσον, *Superioribus annis Inſulæ Regem fuiſſe* tradit idem Siculenſis auctor ad a. 2. O. 107. Quo quidem anno è Regno pariter decedere coactum arbitror, dum Cyprus iterum ab Artaxerſe defecit. Id autem quomodo geſtum fuerit ne pigeat ab ipſo Diodoro intelligere; hinc enim haud parum affertur luminis rebus dicendis. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ πόλεις ἦσαν ἀξιόλογοι μὲ ἐντέα, ὑπὸ δ' ταύτας ὑπῆρχε τεταγμένα μικρὰ πολίσματα, τὰ φοσκυρήτα ταῖς ἐντέα πόλεσιν. Εκάση δ' τύτων ἔιχε Βασιλέα, τῆς μὲ πόλεως ἄρχοντα, τῷ δ' Βασιλεῖ φόρ Περσῶν ὑποτεταγμένων. Οὗτοι πάντες συμφρονήσαντες, ἀφ' μιμησάμενοι τὸς Φοίνικας, ἀπέστησαν &c. *In hac Inſula novem præcipuæ ſunt Urbes, quæ reliquis minoribus oppidis imperant. Illarum verò ſingulæ ſuum obtinent Regem, Perſarum tamen Regi obtemperantem. Hi omnes communi conſilio, Phœnices imitati rebellarunt &c.* Quamobrem Ochus Artaxerſes ad eos conterendos maximas Copias immiſit, Duce Phocione Athenienſi, atque Evagora, qui Regno pulſus ad eum confugerat. Reliquæ Urbes brevi in ipſius Regis poteſtatem redactæ ſunt. Protagoras tantùm, qui Salamine poticbatur, proximo adhuc anno ab Urbe Evagoram repellebat, qui πατρῴαν ἀρχὴν τὴν Σαλαμῖνος ἀνεκτᾶτο, ἀφ' διὰ τῦ Βασιλέως φόρ Περσῶν τὴν καθοδον εἰς τὴν Βασιλείαν ἐποιεῖτο, *paternum ſibi Salaminis Regnum vindicabat, atque in illud Regiis armis ſibi reditum*

t *Diod. lib. 16.*

tum aperiebat. Verùm Protagoras conciliatâ sibi Regis amicitiâ, ejus beneficio statum retinuit. Evagoræ Ditio longè amplior in Asia concessa est. Quam cum malè administrasset, sibique à Rege timeret, in Cyprum fugit, captusque capite plexus est. Hæc omnia quamvis à Diodoro ad memoratum a. 3. O. 107. afferantur, tamen ex ipsa narratione constat, suo deinceps ordine peracta fuisse, proindeque tempori convenire, quo nunc ipsum Evagoram exulem à paterno Regno degere Philippus exprobrat Athenienſibus.

Dionysius, de quo hìc pariter sermo habetur, non ille celeberrimus est Syracusarum Tyrannus, cujus res gestas Diodorus, aliique Posteritatis memoriæ consignarunt. Sed alter ipsius filius Dionysius, cui Regnum à Patre acceptum, atque adamantinis, ut iste ajebat, vinculis revinctum, ob ignaviam, segnitiemque animi è manibus ereptum est à Dione Syracusanorum nobilissimo, qui ad Patriam servitute liberandam cum paucis Copiis Corintho solvens, tantùm industriâ, ac bellicâ virtute profecit, ut adjuncto sibi ingenti Siculorum exercitu, vocatisque ad libertatem Civibus, Dionysianos milites Urbe dejecerit, ac Tyrannum, ex Italico bello ad rerum suarum tutelam redeuntem, bello perculsum, fractumque animo coegerit solum vertere a. 4. O. 105. Hic igitur, arce firmissimo præsidio commmunitâ, in Italiam regressus, ibi vitam traduxit; quoad post quatuor annos interempto Dione à Zacynthiis Mercenariis, Callippi hortatu; & hoc post tertium decimum mensem Syracusis pariter pulso, in Regnum restituitur, Hipparini fratris sui strenuitate. At dum nimiâ severitate, nullâque prudentiâ acceptas injurias ulciscitur, Cives ad eum iterum detrudendum, Corinthiorum opem, à quibus genus suum ducebant, implorarunt. Corinthii Timoleontem cum valida militum manu an. 4. O. 108. suppetias miserunt, ipsiusque virtute post varia rerum discrimina, quæ diligenter narrat Diodorus, insequenti a. 1. O. 109. in extremas angustias Tyrannus adductus, arce deditâ, sponte se Regno abdicavit, vitæque reliquum privatus Corinthi degit [a].

[a] *Diod. lib. 16.*

Dum verò mihi ante oculos obversatur mos iste Athenienſium, Civitate donandi principes Viros, qui suæ singuli Civitati summo cum imperio præerant, video quantam bene agendi prudentiam in hujusmodi quoque re sibi Veneti ex antiquitatis memoriâ comparabant, cum à reparata hominum salute sæculo decimo quarto, & quinto Italiæ Regulos, quotquot suis quique Urbibus, ut olim in Cypro, Siciliâque, dominabantur, in amplissimam Civitatem ascriptos, suffragiorum, ac Magistratuum jure impertiebant; gratissimo iisdem munere ob acceptum tantæ Reipublicæ patrocinium; saluberrimo Venetis consilio ob auctam eorum viribus, ac benevolentiâ potentiam suam, atque ob spem futurorum.

11. Vide quæ de hoc argumento diximus num. 36. Orationis de Pace.

12. Halonesus, idest Salinarum Insula, nunc *Pelagnesi*, Cycladum una,

una, fuit olim Athenienſium. Sed cum parvi momenti eſſet, neglectam reliquerant. A Piratis occupata ſtationem præbebat ipſarum navibus, atque opportunitatem in maritimam Macedoniæ oram invadendi. Quamobrem illos vi Philippus ejecit, Urbis, & Inſulæ potitus eſt. Rem ægrè Athenienſes tulerunt, quippe quibus Macedonis incrementa ſuſpecta forent, & illinc immineret Sciatho, ac Peparetho, duabus Inſulis Reipublicæ. Armis eam repetere, quàm ſponte à Philippo oblatam accipere maluerunt, ſi huic, quam expendimus, Epiſtolæ fides haberi debeat.

x *Diod. lib. 15. ad a. 4. Ol. 104.*

Negotium Peparethiis datum, qui eorumdem Athenienſium ſocietatem, & militum præſidium jam olim amplexati fuerant x; feliciter quoque geſtum eſt. Philippus injuriam ulturus, Peparethum, quæ nunc *Seraquiſo* dicitur, vaſtat, magniſque cladibus afficit. Idque meritò ſe feciſſe his literis gloriatur.

13. Polycratem Diopithi in Cherſonenſium Colonorum Præfectura ſucceſſiſſe patet ex hoc loco, ipſumque Diopithem tot undique accuſationibus dilaceratum, Magiſtratu tandem ab Athenienſibus abire juſſum, nec ultra illi opem Demoſthenem ferre potuiſſe, cum quo familiaritate conjungebatur.

y *Stephanus de Urbibus.*

14. Maronea, & Strymes Thraciæ Urbes y. Thaſus, ut num. 70. Philippicæ primæ annotavimus, ubi plura quoque de ipſa loquuti ſumus, Ægæi maris Inſula prope Thraciam. Quare nil mirum, ſi cum in oppoſito litore aliquid ſub imperio habere vellet, de Stryme cum Maronitis diſceptaret. Hanc verò controverſiam circa Timothei tempora habitam fuiſſe nullus dubito. Tunc enim Reſpublica longè, latèque per ea loca dominabatur, ac plurimùm Sociis Urbibus ejus judicio ſtare opus erat.

15. Legatio, quæ nunc dicitur à Philippo Athenas miſſa, ab ea longè differt, quam num. 23. Philippicæ ſecundæ expendimus, quæque hanc alteram quatuor annis præceſſit. Diverſas autem fuiſſe illud maximè argumento eſt, quod illa & recepta ab Athenienſibus fuerit, & quid Legatis reſpondendum eſſet, deliberatum, ut eadem Philippica ſecunda nos monet; nec dubito, quin etiam ipſis reſponſum dederint. Hanc autem ne auditam quidem Philippus his literis queritur. Quamquam & diverſum utrique negotium fuit. Illa enim Philippo Amphictyonicam dignitatem ab Athenienſibus confirmari poſtulavit. Iſta cum mandatis venerat, ut exacerbatos tot injuriis animos propoſitis conditionibus mitigaret, ſeu potius illuderet. Nam Rex à compoſita cum Athenienſibus pace ante annum ſeptimum nunquam deſiterat illos damnis ad arma provocare. Ea ſiquidem gravia fecerat Reipublicæ, quæ Demoſthenes in ſecunda Philippica, & in Cherſonitana commemorat, ac nuper, ut Philocorus refert in ſexto Atticæ hiſtoriæ libro apud Dionyſium z, Perinthum obſederat, atque illinc expulſus, Byzantium. Cum autem, ut aliàs diximus, ad Perſicum bellum totius Græciæ nomine ſuſcipiendum aſpiraret, nolebat pacem dirimere, cupiebatque honeſtis, ut loquebatur, conditionibus diſſidia componere. Hinc Athenas ſuos cum Sociorum Legatis Oratores miſit, ut inde faciliùs Athenienſium voluntates permone-

z *Dionyſ. Halicar. ep. ad Amm.*

monerentur. Quid actum deinde fuerit, mox referemus.

16. Etsi nulla, quæ viderim, antiquitatis monumenta rem, quæ modò narrat Philippus meminerint, attamen Dux nobis non deest ad eam investigandam. Dum itaque Thucydides literis diligenter prosequitur Macedonici Regni ortum, atque incrementa, scribit Alexandrum Perdiccæ patrem, ac nostri Philippi avum, ut ab isto in præsentia nuncupatur, ejusdemque Alexandri progenitores Temenidas ab Argo oriundos, eam solùm tenuisse Macedoniæ partem, quæ ad mare sita est, unde Pierios expulerant, ac Bottiæos; τῆς δὲ Παιονίας παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν τοῦτο τοῦτο καθήκουσαν ἄπωθεν μέχρι Πέλλης, καὶ θαλάσσης ἐκτήσαντο. Καὶ πέραν Ἀξίου μέχρι Στρυμόνος, τῆς Μυγδονίας καλουμένης, Ἠδωνὰς ἐξελάσαντες, γέμοντας &c. *Aquisierunt etiam Pæoniæ angusta quædam superiora loca circa fluvium Potamonem, usque Pellam, & ad mare. Deinde Imperium dilatarunt trans Axium Strymone tenus, eâ ditione occupatâ, quæ Mygdonia dicitur, ejectis Edonibus.* At Amphipolis, quæ tunc Novem Viæ appellabantur, ad Strymonem jacebat, & ab Edonibus incolebatur, quos illinc rursus Athenienses expulerant, cum in eam regionem Agnone Niciæ filio duce, Coloniam deduxerunt. Βρασίδας ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφίπολιν τῆς ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ, Ἀθηναίων ἀποικίαν. Τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν, ἐπείρασε μὲν πρότερον ὁ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, φεύγων Βασιλέα Δαρεῖον, κατοικίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ Ἠδόνων ἐξεκρούσθη. Ἔτεσι δὲ ὕστερα οἱ Ἀθηναῖοι ἔτεσι δύο, καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν βουλομένων πέμψαντες, οἱ διαφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ Θρᾳκῶν. Καὶ αὖθις ἔτεσι δέκατος τριακοστῷ ἔτει ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι, Ἀγνώνος τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἠδόνας ἐξελάσαντες ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλέιτο. *Brasidas expeditionem suscepit adversus Amphipolim, Athenienstum Coloniam ad amnem Potamonem. Regionem istam, ubi nunc ea Civitas est, primùm Aristagoras Milesius, cum fugeret Darium Regem, incolere conatus, ab Edonibus ejectus est. Deinde tres, ac viginti ab illinc annos illuc Athenienses miserunt decem Colonorum millia partim è suis Civibus, partim è quibuscumque eò ire volaerunt, qui à Thracibus interempti sunt. Rursus undetrigesimo post anno Athenienses regressi, Coloniæ deductore Agnone Niciæ filio, depulsis Edonibus, oppidum istud habitarunt, quod antea novem Viæ nuncupabatur.* Sic enim tradit Thucydides [a]. Alexander, à Philippo memoratus hoc loco, est idem ille à Mardonio Persarum Imperatore ad Athenienses missus, cujus verba fecimus num. 6. Philippicæ secundæ, ejusque, ut Macedoniæ Regis, (in quod post susceptam illam à Mardonio Legationem successisse reputari debet) Herodotus meminit [b]. Fuit autem Perdiccæ, & Amyntæ pater, à quo Philippus.

a *Thucyd. lib. 4.*

b *Herod. in Calliope.*

17. Huic argumento satisfecimus num. 35. Orationis 1. contra Philippum.

ORATIO AD PHILIPPI EPISTOLAM.

IN ARGUMENTUM.

1. QUo Athenis Prætore isthæc Oratio habita fuerit, ac proinde quo tempore superiores literæ à Philippo venerint, Dionysius Halicarnassæus nequaquam præteriit, Sic enim scribit in sæpius laudata Epistola ad Ammæum: ἐπὶ Νικομάχῳ Θεόφρασος ἄρχων, ἐφ' ᾧ πέμδει τὴν Ἀθηναίων γυναῖκας ὑπομένειαι τὸν πόλεμον, ὡς κατηγορεύκοτος αὐτὸν ἤδη Φιλίππου. Καὶ ἔστι αὕτη τελευταία ἡ κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν, ἀρχὴν ἔχουσα τοιάνδε. Ὅτι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππος οὐκ ἐπόησατο τὴν εἰρήνην πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἀπεδέκετο τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερόν γέγονεν. *Post Nicomachum Prætor fuit Theophrastus, quo Prætore Athenienses ad bellum magno, ac generoso animo sustinendum adhortatus est, quod jam ipsis Philippus renuntiaverat. Eaq; ultima Concionum est ad Populum contra Philippum dictarum. Id habet initium*: *Non sanè vos latuit, Athenienses, numquam Philippum vobiscum pacem feciſſe, sed bellum distulisse.* Cum igitur, auctore Diodoro [c] Theophrastus a. 1. O. 110. Prætura munus obierit, isthinc eadem Oratio removeri nequit. Verùm & quæ in ipsa leguntur, id utique persuadent. Ibi enim Perinthi obsessæ fit mentio, latæque Urbi opis à Persarum Satrapis. Philippus autem ejusdem Historici testimonio [d] illam obsidione cinxit a. 4. O. 109., quo exeunte, Persico auxilio recreata est. Cujus auxilii nuntius antequam Athenas perveniſſet, annum primum Olymp. 110. incepisse nemo ibit inficias, proindeque Demosthenem non antea hoc tempus dixisse Concionem istam, in qua hujusmodi factum exponitur. Neque verò post enunciatum annum illam habere potuit; quippe antequam preteriisset, pax cum ipso Rege coaluit, ut suo loco dicemus.

c *Diod. lib. 16.*

d *Ibidem.*

IN ORATIONEM.

2. PHilippus jam eò potentiæ devenerat, ut vel ipsi Athenienses è re suâ non esse arbitrarentur armis illum lacessere; atque eò arrogantiæ, ut sibi licere vellet, quod luberet. Hinc nullâ pacis habita ratione, quam Prætore Themistocle ante septimum annum cum ipsis Athenienſibus fecerat, ut est in superiori n. 15., multa injuriosa, & gravia patraverat contra Rempublicam, quæ summâ dicendi vi recenset Orator præter alia loca in Oratione de Corona. Hi partim vices rependere. Utrique per literas invicem accusare; omnia querelis implere. Cum denique Rex Perinthum obsedit, Byzantio machinas ad-

admovit. Agebatur de duarum Urbium occupatione, quæ in Bosphori faucibus positæ aditum à Ponto intercluderent, unde, ut vidimus, major frumenti pars alendis Civibus Athenas advehebatur. Tantæ rei periculum excussit illorum animos; quare hujus quoque Orationis facem stupidorum lateri Demosthene admovente, bellum decreverunt, ut è Philocori Historia his verbis adstruit Dionysius [e]: Θεόφραστος Ἀλλαιεὺς. Ἐπὶ τούτῳ, Φίλιππος τὸ μὲν πρῶτον ἀναπλεύσας Περίνθῳ προσέβαλεν. Ἀποτυχὼν δ' ἐπέπλευσεν, Βυζάντιον ἐπολιόρκει, καὶ μηχανήματα προσῆγεν. Ἔπειτα διεξελθὼν ὅσα τοῖς Ἀθηναίοις Φίλιππος ἐπεκάλει διὰ τῆς ἐπιστολῆς, καὶ Δημοσθένους παρακαλέσαντος αὐτὸν πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ ψηφίσματα γράψαντος, ἐχειροτόνησε Δημοσθένης, φησί, τῶν μὲν σπένδεσθαι τῶν περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης, καὶ συμμαχίας καθέναι, ναῦς δὲ πληροῦν, καὶ τὰ ἄλλα ἐπεργάζεσθαι τὰ τῷ πολέμῳ. *Theophrastus Prætor. Hoc Magistratum obtinente Philippus primùm contra Perinthum navigans, Urbem adortus est. Cum autem res illic malè succederet, Byzantium obsedit, ac machinas admovit. Narrat deinde* (Philocorus), *quæ Philippus per literas Athenienſibus objurgabat; ac Demosthenem illos ad bellum suadentem, ac decreta ſcribentem obtinuiſſe, ut fœciales columnæ, quibus conſtituta cum Philippo pax, ac fœdus inſcriptum erat, diruerentur, naves ornarentur, & quicquid reliquum ad arma pertinet, fieret.* Videbatur enim Philippus jam non callidè, & caſu, ſed apertè, datâque operâ damnum velle Reipublicæ inferre. Hinc patet, quid cauſam dederit huic Orationi, quidve ex illa utilitatis extiterit.

[e] *Dionyſius epiſtola ad Amm.*

3. Recenſet hoc loco Demosthenes Reipublicæ Socios à Philippo everſos, ac labefactatos; Phocenſes nimirum, & Cerſobleptem Thraciæ Regem, de quibus jampridem loquuti ſumus; atque Alenſes, quos ille, dum eſſent in fide, ac tutelâ Athenienſium, Pharſaliis eorum emulis tradidit. Sic enim habet Ulpianus [f]: Ἅλος, καὶ Φάρσαλος πόλεις Θετταλικαί. Αὗται πρὸς ἑαυτὰς ἐπολέμουν. Καὶ οἱ μὲν Ἅλιοι Ἀθηναίοις φίλοι ὑπῆρχον. Οἱ δὲ Φαρσάλιοι, τῷ Φιλίππῳ. Χειρωσάμενος δὲ τοὺς Ἁλιεῖς Φίλιππος παρέδωκε τοῖς Φαρσαλίοις τοῖς φίλοις αὐτῷ. *Alus, & Pharſalus Theſſaliæ Urbes. Alienſes Athenienſium familiaritate utebantur; Pharſalii, Philippi. Hic autem ſubactos Alienſes Pharſaliis dedit amicis ſuis.* Quando autem id acciderit, facilè ex ipſo Demosthene expiſcari poſſumus. Ait enim: ὅτε γὰρ τῷ πρότερον ἀπῆμεν πρεσβείαν, τῷ περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προσεπέμψατε, ὅτιοι ἡμῖν ἀπίοιτε. Τότε δὲ τοίνυν οὐ τάχιστα εἰς Ὠρεὸν ἦλθον· οὐκ ἀπήμεναν τὸν κήρυκα, οὐδὲ ἐποίησαν χρόνον οὐδένα. Ἀλλ' ὁ πολιορκούμενος διέπλευσεν ὡς τοῦτον. *Cum enim primam obiviimus Legationem pro pace, Caduceatorem præmiſiſtis, qui pro nobis tutum iter paciſceretur. Tunc ſanè* (Æſchines, aliique Legati) *quàm celerrimè Oreum venerunt; non expectato Caduceatore, nec punctio quidem temporis interpoſito; & quamvis Alus obſideretur illic iter habuerunt.* Id contigit a. 2. O. 108. Themiſtocle Prætore, ut ſuprà annotavimus, eodemque anno Philippus pacem fecit cum Athenienſibus; verùm antequam illam juraſſet, Phocidis, Thraciæque potitus eſt, ut jampridem n. 9. Orat. de Pace retulimus, ac tum quoque Alum, qui dudum ariete quatiebatur, in deditionem accepiſſe dubita-

[f] *Ulp in acceſſion ad enarrat in hanc Orat. & in enarrat ad Orat de falſa legat.*

ri nequit. Nunc ut aliquid dicam de utraque Civitate, Pharsalus à Pharsalo Acrisii filio nomen habuit [g], famam verò ab illustri pugna inter Cæsarem, & Pompejum. Alus ἀπὸ τῆς ἄλης *ab itineris errore*. Cum enim Athamas viæ dubius casu in hunc locum perveniſſet, ibi Urbem condidit, & à contingente ſibi errore nuncupavit, ut Stephanus monet. Theon verò Alum ait hoc dictum nomine ab Alo ejuſdem Athamantis famula. Strabo [h] Urbis locum ita deſcribit: ὁ δ' Φθιωτικὸς Ἅλος ὑπὸ τῷ πίρατι κεῖται τῆς Οἴτης ὄρους, πρὸς Ἄρκτον κειμένῳ τῇ Φθιωτίδι. *Alus in Phthioticis ſita eſt in extremo Oetæ Monte, qui ad Boream eſt in Phthiotide.*

g *Urbib.*

h *Strabo lib. 9.*

Adnotare lubet hoc loco iſtud Orationis initium, quo in Cauſam Demoſthenes ingreditur, à Xenophontis Concione deſumptum fuiſſe, quam ipſe ad milites habuit. Sic enim iſte [i]: Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς πρὸς Θεῶν ὅρκους. Οἱ δὲ Πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ παραβάς, καὶ τὰς σπονδὰς, καὶ τοὺς ὅρκους λελύκασι. Οὕτω δ' ἐχόντων, εἰκὸς τοὺς μὲν πολεμίους ἐναντίους εἶναι τοῖς Θεοῖς, ὑμῖν δὲ συμμάχους. *Primùm quidem nos conſtanter ſervamus quicquid per Deos juravimus. Hoſtes autem perjurii, fœdus, atque jusjurandum violarunt. Quod cum ita ſe habeat, par eſt Deos ipſos, hoſtibus adverſarios eſſe, ac nobis Socios.* Sic ille: πρῶτον μὲν γὰρ εἰκὸς τοὺς Θεοὺς μεγίστους ὑμῖν ὑπάρχειν συμμάχους καὶ βεβαιοτάτους, ὧν ἐκεῖνος τὰς πίστεις ὑπερβὰς, καὶ τοὺς ὅρκους ὑπερβὰς ὧν ἐλώκασιν ἀδίκως τοῖς ἐμοῖσιν. Ad verbum ſic reddo: *Primùm quidem par eſt Deos nobis maximos auxiliatores eſſe, ac Socios, quorum ille negligens fidem, juſque jurandum violans, pacem diſſolvit.* Non ſemel colores, ac lumina Orationis, quibus Xenophon illuſtratur, imitatum fuiſſe Demoſthenem video; ſed longè pluries à Thucydide mutuatum, quem ita familiarem habuiſſe tradit Lucianus, ut octies ſuâ manu ejus Hiſtoriam deſcripſerit [l]. Profectò plures illius ſententias in ſuas Orationes tranſtulit, quas modò tedio harum annotationum affectus non vacat inter ſe comparare.

i *Xenoph. de Cyri exped. lib. 3.*

l *Lucian. πρὸς τὸν ἀπαίδευτον &c.*

4. Perinthus Thraciæ Civitas prope Byzantium, inſidet parvæ cujuſdam peninſulæ jugo per ſtadium ſe ſe in Mare explicanti. Alii, quos inter Stephanus, eam nomen accepiſſe dicunt à Perintho Epidaurio Oreſtis comite. Alii, ut Ammianus Marcellinus [m] ab altero Perintho Herculis Socio; Herculem verò illam condidiſſe, à quo Heracleam Cives poſtmodum appellarunt. Fuit Thraciæ Metropolis priuſquam tantus Byzantio ſplendor accederet, fieretque ſedes Imperii. Illic Amphitheatrum è ſolido marmore magnificentiſſimum, ejuſque dignitatis conſpiciebatur, ut inter Mundi miracula reputaretur [n]. Urbs modò *Pera* nuncupatur.

m *Amm. Marcel. l. 27 c. 9.*

n *Niger l. 10. Geogr.*

5. Oſtendimus num. 20. Philippicæ ſecundæ Philippum Nicæam, quæ in Pylarum faucibus jacebat, dono Thebanis dediſſe. Cum tamen ſuâ nimiùm intereſſet Thermopylarum tranſitum cuſtodire, quæcumque munitiones iis locorum anguſtiis imminebant, ſuorum denique militum præſidio communire voluit.

Deinde n. 16. laudatæ Orationis diximus, Meſſenios, Arcades, atque Argivos tunc à Philippo ſtetiſſe, qui eos ad perſequendas privatas cum Lacedæmoniis inimicitias opibus, ac militum robore confirmabat; quare

dum

dum reliqui Peloponnenſes, adverſus Macedonem conſpirarunt, duos illos populos in reliquorum ſocietatem adducere nec Demoſthenes Athenienſium Legatus, nec ullus alius potuit, ut eodem loco annotavimus. Id igitur Orator nunc indicat, dum ait Regem ad ſe Peloponnenſium Legationes traducere, nimirum Argivorum, Meſſeniorumque, atque aliorum fortaſſe, qui non ſtatim pro Peloponneſi ſalute cum reliquis ſentirent; ac percuſſa, inquit, olim inter eos Populos fœdera diſſociare; ea nimirum, quæ cum Finitimis utraque ea gens jampridem conſtituerat.

6. Quid in hujuſmodi re geſtum fuerit diſertis verbis narrat Diodorus [o]. Φίλιππος δὲ ἀεὶ μᾶλλον αὐξόμενος, ἐπὶ τὴν Περινθον ἐστράτευσεν, ἐνεστυμένην μὲν ἰσχυρῶ, φῶς δὲ Ἀθηναίους ἀποκλίνουσαν, συνησέμενος δὲ πολορκίαν, ἢ μηχανὰς προσάγων τῆ πόλει καθ' ἡμέραν, ἐκ διαδοχῆς προσέβαλε τοῖς τείχεσιν &c. *Philippus in dies magis, magiſque auctus viribus, expeditionem adverſus Perinthum ſuſcepit, Urbem ſibi inimicam, in Athenienſes voluntate propenſam. Circumpoſito vallo, machinisque ad urbem quotidie admotis, muros quatiebat.* Utrinque incredibili ardore pugnabatur; quicquid Macedones die labefactabant, Cives noctu reficiebant. Illinc Turres octuaginta cubitorum è ligno compactæ, quæ Perinthiorum turres excederent, extructæ ſunt, ac mœnibus oppoſitæ. Hinc interiori muro Urbs circumdata. Animos Civibus addebat libertatis nomen, pro qua dimicabant; Philippo, triginta millium bellatorum exercitus, atque incredibilis tormentorum copia. Verùm illi longa obſidione defeſſi ceperunt de ſalute ſua deſperare, cum inopinato ſubſidio recreati ſunt. Τῆς γὰρ τῦ Βασιλέως ἀυξήσεως διαβεβομένης κατὰ τὴν Ασίαν, ὁ Βασιλεὺς ὑφορώμενος τὸν τῦ Φιλίππε δυναμιν, ἔγραψε φῶς τὺς ἐπὶ θαλάττη Σατράπας βοηθεῖν Περινθίοις πάντι σθένει. Διὸπερ οἱ Σατράπαι συμφρονήσαντες ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Περινθον μυρίους ξενικοὺς, ἢ χρήματα δαψιλῆ, ἢ σῖτον ἱκανὸν, ἢ βέλη, ἢ τἆλλα πάντα φῶς τὸν τῦ πολέμε χρείαν. *Nam cum per Aſiam percrebuiſſet rumor, Philippum Regem potentiæ incrementa ſumere, eaque Perſarum Regi in ſuſpicionem veniſſent, literas dedit iſte ad omnes Satrapas, qui maritimis regionibus imperabant, ut omni vi Perinthiis opem ferrent. Quapropter Satrapæ in id ſedulò incumbentes, Mercenariorum militum Copias, grandem pecuniam, frumenti, telorum, aliarumque rerum, quod ſatis eſſet ad bellum ſuſtinendum, Perinthiis miſerunt.*

[o] Diod. l. 16. a. 4. o. 109.

Cum Satrapæ in ſermonem inciderint, æquum eſt de iis pauca diſſerere. Darius Hyſtaſpis filius, qui Perſarum tertius Medicum Regnum tenuit, certa, atque annua tributa in Ærarium inferri voluit, non ut antea, è rerum occaſione, ac neceſſitate fingillatim imperata. Quamobrem illum Perſæ Mercatorem vocarunt, quod pecuniam auxerit, & quid ejus obveniendum ſibi foret, noluerit ignorare; Veluti Cambyſem, Dominum dixerant; Cyrum, Patrem, quoniam ille in Regni adminiſtratione ſeveritate uſus fuerat; hic paternâ benignitate. Itaque Darius, ut quid ſibi eſſet pecuniæ, quid virium certò ſciret, Imperium in viginti Provincias diviſit, ac Perſica voce Satrapias nuncupavit. Quos populos unaquæque contineret, quidve tributi penderet, Hero-

do-

Herod. in Thalia.

dotus [p] diligentiſſimè recenſet, ab eoque, ſi cui lubeat, hujuſmodi deſcriptio petenda eſt. Singulis Provinciis Satrapes præponebatur, qui, dum viveret, eam perpetuò ſummo cum imperio adminiſtrabat, feudàli (barbaro verbo ſit venia) propemodum jure. Siquidem & impoſitum tributum quotannis perſolvere; arma, equos, milites, veſtes, aliaque inſtrumenta, ut erat conſtitutum, ad bellum dare; augere ſummam è Regis voluntate; Signa ipſi ſequi, ſi Rex vellet; ac pleraque ejuſmodi agere, iiſdem opus erat. Quin ſi malè regioni moderarentur, aut quidpiam in ſe criminis admitterent adverſus Regem; hujus imperio, ſi morem gererent; vi, ſi reſiſterent, in ordinem cogebantur. Non ſemel Patrum merito, ipſiuſque Regis beneficentiâ, Filii in Præfectura Patribus ſucceſſerunt. Video etiam eaſdem Præfecturas incertis conſtitiſſe finibus, nec ſemper iisdem, quos Darius deſcripſerat, ſed plures aliquando Populos Satrapiarum uni attributos, aliquando pauciores; Quæ omnia Græcorum hiſtorias diligenter expendenti ſe offerunt.

7. Bellum Peloponneſiacum indicat, quod a. 2. O. 87. inter Lacedæmonios, atque Athenienſes inceptum, poſt inita, diſruptaque non ſemel fœdera, atque aliquando arma depoſita, demum a. 1. O. 94. captis à Lyſandro Athenis, impoſitiſque urbi triginta Tyrannis confectum eſt. Illud per annos unum, & viginti Thucydides libris octo complectitur; reliquum deſcribit Xenophon in primis Græcarum rerum libris. In hoc igitur bello Tiſſaphernes, Darii Perſarum Regis nomine, ter fœdus iniit cum Lacedæmoniis adverſus Athenienſes, ipſiſque magnam præſtitit opem [q], qua confirmati navalibus præliis hoſtes ſuperarunt, ac demum Athenis potiti ſunt, ut jampridem relatum eſt. Contra verò cum Pharnabazus, Conone fœderis conciliatore, cum Athenienſibus ſe conjunxit, ejecti ſunt ex hac urbe Lacedæmonii, ac profligati, inſtauratiſque mœnibus iterum Reſpublica oculos attolere viſa eſt, ac celeriter recreari [r]. Quod pariter, cum ſupra annotarel non jomiſerimus, ſatis hoc loco ſit, leviter attigiſſe adiſta Demoſthenis verba aliquantulùm illuſtranda.

q Thucyd. lib. 8.

r Xenoph. de rebus Græc. l. 4.

Cum noſtræ annotationes jam prope finem invenerint, nec amplius nobis de Lacedæmoniis ſermo faciendus ſit, aliqua dicere de clariſſima gente neceſſe eſt, præter ea, quæ pluribus in locis, ubi ſe dedit occaſio, in medium proferre non prætermiſimus. Lacedæmonia igitur, Peloponneſi Regio, quæ perſincopem Laconia pariter appellabatur, ut inquit Apollodorus apud Stephanum [s], prius Lelegia dicta fuit à Lelege indigena primo ipſius Rege, accepto deinde novo nomine à Lacedæmone ejus pariter Rege, Jovis, & Taygetæ filio. Finitimos habuit ab Occidente Sole Meſſenios; à Borea Arcades, Tegeates, Argivos; ab Oriente, ac Meridie mare. Centum fuit Urbibus illuſtris, quare ἑκατόμπολις appellata, atque hinc ἑκατόμβαιον *centum Boum Sacrificium* ab Homero celebratum; ſiquidem in communi gentis ſolemnitate centum mactabantur Boves, ſinguli pro ſingulis Urbibus. Omnium ſplendidiſſima, & reliquorum Metropolis, ac ferè princeps erat Sparta, quæ & Lacedæmon excel-

s Steph. de Urbibus

excellentiæ causâ vocabatur, à Lacedæmone Rege condita, à Sparta ejus conjuge, Eurotæ Regis filiâ nuncupata. Urbis ita situm, figuramque describit Polybius [t] σχήματι περιφερῆ, μεμένην ἐν τόποις ἐπιπέδοις, σπερίχουαν κατὰ μέρος διαζώρυς ἀνομάλους, ἢ βουνώδεις τόπους. *Figurâ rotundam, jacentem in planitie, circumambientem ex parte loca diversa, inæqualia, in collibus posita*: Ædificia, Templa, eorumque ornamenta latè prosequitur Pausanias [u]. Lycurgi instituto mœnibus non cingebatur, rati, Civium pectus pro tuenda libertate æneum fore murum. At Romanorum tempore Tyranni, qui ei dominabantur, munitionibus Civitatem custodire non neglexerunt [x]. Lelegibus indigenis plures acceſſerunt Populi, frequentemque regionem reddidere. Primùm Achæorum aliqui. Sequuti sunt ex Ægypto Sparti cum Cadmo, unde Spartam Stephanus appellatam existimat. Rursus Minyæ Argonautarum Posteri, Lemno pulsi à Pelasgis. Initiò suis dumtaxat Regibus obtemperavit, quos è caligine vetustatis in lucem profert Pausanias. Eorum aliqui sunt adhuc in ore hominum, Poetarum versibus celeberrimi; Castor videlicet, ac Pollux, Menelaus, Orestes. Hujus filio Tisameno, qui undecimus regnavit, Heraclidæ succesſerunt, iisdemque volentibus nonnihil Reipublicæ administratio commutata est. Cum enim Dorienses, Oxylo Duce, Herculis Posteros in Peloponnesum, unde olim ipsorum Proavi ab Eurystheo Mycenarum Rege pulsi fuerant, reduxissent, Cresphontem, Temenum, & Aristodemum Aristomachi filios, ejusdem Herculis abnepotes, in eorumque potestatem redigissent Messenios, Argivos, Lacedæmonios; Heraclidæ novum inter se Imperium sorte dividere statuerunt. Obtigit autem Cresphonti Messene, Argos Temeno, Sparta duobus Aristodemi fato duum defuncti filiis Eurytheni, & Procli. Hinc gemini in posterum Reges Lacedæmoniis propagati sunt, & ad finem usque Reipublicæ perdurarunt. Eurythenes igitur, & Procles retentâ sibi Regiâ dignitate, belli auctoritate, immunitatibus, nec modico rerum agendarum jure, cætera Optimatibus administranda reliquerunt. Verùm deinceps id ægrè ferente, ac tumultuante Plebe, è plebeja gente Ephori quinque, annuus Magistratus, creati sunt, qui ejus tutelam, ut Romæ Tribuni Plebis susciperent, ipsisque maxima auctoritas concessa est. Ita in Lacedæmoniorum Rempublicam triplex Imperii forma [y] inducta fuit, quam Lycurgus Eunomi Regis filius sapientissimis adeo legibus temperavit, ut iis observandis, nec umquam vel minimùm commutatis octingentos annos steterit Lacedæmon, ut Livius docet [z]; quorum Ciceronis ætate jam supra septingenti effluxerant, ut ipse testatur [a]: *Adsunt Lacedæmonii, cujus Civitatis spectata, ac nobilitata virtus, non solùm naturâ corroborata, verùm etiam disciplinâ patatur; qui soli toto orbe terrarum septingentos jam annos amplius unis moribus, & nunquam immutatis legibus vivat*. Etenim in ea fuit Regia potestas, Optimatum administratio, Plebis auctoritas apud Ephoros. Ejusdem Reipublicæ Magistratus, leges, instituta ingenti eruditione describit Nicolaus Gragius in lib. de Laced. Rep.. Clarissima Gens quingentos annos totius Græciæ

t *Polyb. Hist. l. 5.*

u *Paus. in Laco.*

x *T. Liv. l. 34.*

y *Plato de legibus l 3. Arist Polib. lib 2. Polyb. l. 5.*

z *T. Liv l. 39.*

a *Cic. pro L. Flacco.*

prima-

primatum tenuit. Quæ verò fuerit illius gloria, quæ fortuna tam ſæpe dicendo proſequuti ſumus, ut ineptum foret, rurſus in id opus incumbere. Nunc Spartam *Miſtram* vocant; Lacedæmoniam, *Tzacconiam*, ſeu *Braccio di Maina*.

8. Id ipſum de Macedonibus olim Athenienſium vectigalibus jam antea Plebi in memoriam redegerat Orator in tertia Olynthiaca, ubi & nos pariter ad nu. 24. rem ſqualore vetuſtatis obſitam aliquo nitore perfundere conati ſumus.

9. Nihil felicius Philippo accidere potuit hoc bello, quod nunc recenſetur, & a. 3. O. 108. finem habuit. Nam ut ſæpius diximus Thraciam ſubegit, Phocidem vaſtavit, Pylas obtinuit, urbes aliquas in Græcia occupavit, atque univerſæ Provinciæ vincula cepit inicere. Quæ omnia cum jamdiu dicendo peragati ſimus, non eſt cur ea denuo longioribus verbis complectamur.

10. Philippo exculptum ſagittâ oculum diximus n: 22. Orat. de Cherſoneſo. An alia acceperit vulnera, ignoro. Demoſthenes hoc loco affirmare non veretur, illum καταπεπτωδαι πᾶν τὸ σῶμα, τοῖς Πολεμίοις μαχόμενον, *cum hoſtibus congredientem, toto corpore fuiſſe ſauciatum*. Id oratoriè dictum nemo dubitare poteſt. An verò ex illo unico oculi vulnere, an etiam ex quibuſdam aliis rei amplificandæ occaſionem ſumpſerit, facilè Judicium dabitur.

DE ORDINANDA REPUBLICA

IN ARGUMENTUM.

1. HUjus graviſſimæ Orationis Dionyſius haud meminit, proindeque ex ipſo tempus, quo habita fuerit, incertum manet. Ulpianus ante Philippicas omnes dictam fuiſſe arbitratur, ſed vano, atque inutili argumento, arbitratur: ὁ περὶ συντάξεως λόγος, inquit, οὐκ ἔχει προφανῆ τὸν χρόνον; Εἰκάσειε δ' ἄν τις αὐτὸν εἰρῆσθαι πρὸ τῆς φιλιππικῶν, ἀφεστηκότων ἔτι πάντη τῆς συμμάχων, Ῥοδίων ὄλιγαρχουμένων. *Oratio de Republica ordinanda non habet manifeſtum tempus, quo dicta fuerit. Conijcitur autem dicta fuiſſe ante Philippicas, cum jam defeciſſent Socii, & Rhodii ſub ſtatu Paucorum viverent* [b]. Verùm Ulpiani pace, hujuſmodi ratione prohibemur quidem illam præferre Socialis defectionis temporis, quæ contigit ann. 3. O. 105. [c], ac Rhodienſis in Republica commutationis; at nequaquam in quælibet poſteriora tempora conferre. Ego equidem poſt omnes Philippicas, ac poſt Philippum à Byzantii obſidione diſcedere coactum, factamque cum ipſo pacem, ſed ante Elateam, Cytiniumque Urbes ab eodem occupatas, proindeque ſub finem a. r. O. 110. pronuntiatam fuiſſe exiſtimo; idque non levi conjecturâ. Nam primùm tres Olynthiacas, quæ, ut diximus, Philippicam primam præceſ-

b *Ulp. in argum. hujus Orat.*

c *Diod. lib. 16.*

ceſſerunt, hanc ſubſequutam eſſe nemo inficiabitur; quippe in earum prima, metu legis Eubulo auctore latæ vix initiò obſcurè aliquid dicitur de Theatrali pecunia in militarem transferenda; & in tertia palam profert Orator, nequaquam ſe adeo temerarium eſſe, ut de hujuſmodi re ſermonem agitet. At verò in iſta, quam nunc expendimus, nullo metu, Eubuli legem diſſolvendam hortatur; cum jam Reipublicæ periculum Civibus ſuaderet, id eſſe non amplius arbitrii, ſed neceſſitatis. Deinde hanc eandem neceſſitatem jam in foribus eſſe, atque inſtare patet ex ipſa Oratione. Nequit igitur ejus urgentis tempus ab eo longè dimoveri, quo verè advenit. Advenit autem anno proximo, nimirum 2. ipſius O. 110., cum Rex captis repentè Elatea, Cytinioque, in Atticam exercitum ducere feſtinabat. Et ſanè tunc Republicâ in extremum diſcrimen adducta Theatralem pecuniam Athenienſes in Ærarium militare tranſtulerunt, ut diximus n. 12. Orat. de Cherſ., verùm hìc etiam repetere neceſſe eſt. Δισιμαχίδης Αχαρνεὺς. Ἐπὶ τούτου, τὰ μὲν ἔργα τὰ περὶ τὸν πολεμικὸν, ἡ τῶν σκευοθηκῶν ἀνεβάλοντο διὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φιλιππον. Τὰ δ' χρήματα ἐψηφίσαντο εἶναι στρατιωτικὰ, Δημοσθένης γράψαντος. *Liſimachides Acharnenſis*, qui Præturam geſſit hoc a. 2. O. 110. [d] *Hoc Prætore diſtulerunt Navalium, atque Armamentarii conſtructionem, belli causâ contra Philippum. Omnem quoque pecuniam decreverunt militarem eſſe, Demoſthene decretum ſcribente.* Eſt Dionyſii teſtimonium [e]. Itaque manet, ut Concio iſta dicta fuerit ſuperiori anno primo. Id etiam ex eo mihi perſuaſum eſt, quod cum Demoſthenes mentis oculos in agendi rationem coniiceret, qua Philippus utebatur, videretque tot damna ab ipſo Reipublicæ illata per ſeptem annos ab inita cum Athenienſibus reconciliatione, Perinthum verò, ac Byzantium nuper obſidione cinctum, unde vi pulſus diſceſſiſſet, ac pacem inſtauraſſet; hæc, inquam, omnia cum Demoſthenes animo volutaret, intelligebat profectò Regem de opprimendis Athenis cogitare, nec aliud niſi opportunum rei gerendæ tempus expectare. Quamobrem hujuſmodi Concione Cives admonet, ut in Rempublicam incumbant, ſibi caveant, civileſque morbos, quibus Reſpublica conflictabatur, adhibitis remediis curent, publicæque rationem habeant valetudinis.

d Diod. lib. 16.

e Dionyſ. Epiſtola ad Ammæum I. Frontin. l. 3. Stratag. c. 4.

2. Theatralem pecuniam expendimus n. 6., & 16. Olynthiacæ primæ, quæ loca Lector adeat, ſi ejus conſcius fieri velit.

IN ORATIONEM.

3. DE Athenienſi Concione quicquid ad ejus auctoritatem, legitimum decernendi, orandi, præſidendi ordinem, ac politicam, ut ita dicam, formam pertineret, eâ qua potuimus diligentiâ oſtendimus n. 4. Orat. primæ contra Philippum. Nunc agendum remanet de forma extrinſeca, ſive de iis, qui Concionem ipſam conſtituebant, de loco, de congregandi, ac ſuffragia ferendi uſu. Itaque Cives omnes, vel qui origine, vel qui Populi beneficio, intereſſe Concioni poterant, dummodo eſſent in Lexiarchicis tabulis inſcripti; in iiſdem verò tabulis inſcribebantur ſolùm, qui decimum octavum annum ſuperaſſent, ut jam olim retulimus. Siquidem, ut eſt apud Plutarchum [f], Solon Magiſtratus Divitibus dedit, univerſæ Plebi ſuffragii auctoritatem. Conventus erat vel in Foro, vel in Pnyce, vel in Theatro. De Foro teſtimonium affero Arpocrationis, qui hoc luculenter affirmat in voce πώλημος, eamque ob rem ἀγορὰς nomen Concioni quandoque datum. De Pnyce præter Pollucem [g], alioſque, ſint mihi Vades, Æſchines, ac Thucydides, quorum ille ſic ait: ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Νομοθέτης καλεῖ ἐν τῷ Δήμῳ ἐν Πυκνὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ. ἀνακηρύττειν τὸν ὑπὸ τοῦ Δήμου στεφανούμενον. *Auditis Athenienſes, Legislatorem jubere, eum, qui à Populo coronatur, in ipſo Populo proclamari, habitâ Concione in Pnyce.* Sic autem iſte: Ἐπὶ δ' αὖ τοῖς ὠνητελμένοις οἱ Αθηναῖοι ναῦς τε ἔπεσιν ὁμοῦ ἐπλήρωσαν, καὶ Ἐκκλησίαν συνέλεγον, μίαν δὲ ἐνδὺς τότε πρῶτον ἐς τὸν Πύκνα καλεμένην, ἔπερ καὶ ἄλλοτε ἐώθεσαν. *Quo allato nuntio Athenienſes viginti tamen naves conſcenderunt, Concionemque congregarunt, unam illico, ac tum primùm in Pnyce, ut vocant, ubi & aliàs eam convocare conſueverant.* Pnyce qui fuerit locus, tradit Pollux [h], ut alia Athenienſium plurima. Πνὺξ δὲ ἦν χωρίον πρὸς τῷ ἀκροπόλει κατεσκιασμένον. Αὖθις δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἐν τῷ Διονυσιακῷ Θεάτρῳ. Μόνας δὲ τὰς ἀρχαιρεσίας ἐν τῇ Πυκνὶ. Ἀφ' ἧς τὸν τῦ Δήμου βόρυβον, Πυκνίτας φασὶν οἱ κωμικοί. Ἐκάλυν δὲ τὸ πρόεδρον καὶ πρώτου ξύλου. Καὶ ἐν τῷ Δικαστηρίῳ, τὸ πρῶτον καθέδραν. Τὸ δ' ὑποστρωτυμένα τοῖς Δικασταῖς, ἐπὶ οἷς ἕδρον ἐμάθια, ὠνομάζοντο. *Pnyce locus erat prope arcem, conſtructus è veteri ſimplicitate, non ad Theatri ſpeciem. Poſthac reliqua in Bacchi Theatro peragebantur; Comitia ſolùm in Pnyce. Hinc Populi tumultus, Pnycitem vocant Comici. Suggeſtus ligneus*, qui erat ibi, *ſubſellium vocabatur*, dum habebantur Comitia; *Prima ſedes, dum Judicia. Storeæ pariter dictæ, quæ ſub Judicum ſedibus ſternebantur.* Pnyx nomen à ſubſelliorum denſitate, quæ græcè συνοχὴ dicitur, accepiſſe, Arpocration eſt auctor. Ut ad rem noſtram redeam. De Bacchi Theatro Demoſthenes [i]: Τοὺς Πρυτάνεις, ſunt Legis verba, συμεῖν Ἐκκλησίαν ἐν Διονύσῳ τῇ ὑστεραίᾳ ἐν Πανδίοις, *Prytanes Concionem cogere in Bacchi Theatro poſtridie Jovialia.* Aliquando tamen Populi Conventum habitum in Pyræo, in Colono, in Munichia, prout neceſſitas poſtulabat, ab ipſo Demoſthene, Thucydide,

f *Plutarch. in vita Solonis.*

g *Pollux Onomaſt. Æſch. contra Ctesiph. Thucyd. l. 8.*

h *Pollux Onomaſt. l. 8. de Judiciis &c.*

i *Demoſth. adv. Midiam & de falſa legat.*

dide, Lysia edocemur [l]. Jam verò Populus privatis negotiis intentus, plerumque magnâ ex parte impellendus erat, ut in indicto Concionis loco conveniret. Ad hanc rem duo remedia adhibebantur. Alterum erat, jussu Prytaneorum, evertere, comburere quoque tentoria, protegendis Venalibus protensa, sub quibus Plebs otii, aut negotii causâ commorabatur, ni fides Oratori nostro denegare quis velit. Narrat enim quid actum fuerit, perlato Athenas nuntio, Philippum improvisò Elateam occupasse: Ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν. Ἦκε δ' ἄγγελόν τις οἳ τὸν Πρυτάνεις, ὡς Ἐλατεία κατέλημπται. Καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν ἐνθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δεῖπνοῦντες, τὸν τε ἐκ τῆς σκηνῆς, ἧς κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον, καὶ τὰ γέρρα ἐνετίμπρασαν. Οἱ δὲ τὸν στρατηγοὺς μεταπέμπουσι, καὶ τὸν σαλπιγκτὴν ἐκάλουν &c. *Etenim Vesper erat, cum quidam Prytanibus renuntiavit, captam Elateam esse. Illicò à cœna consurgunt; alii Populum è tabernis, quæ circum Forum sunt, exigebant, tabernacula incendebant. Alii mittebant, qui arcesserent Imperatores, Tubicinemque vocabant* [m]. Ita Demosthenes. Erat remedium alterum mittere, qui extentum funem coccino tinctum per vias Foro proximas, per ipsumque Forum ducerent, quo Plebs, veluti Feræin caveas, ageretur. Ne verò quis reluctaretur, aut moram interponeret, multabatur à Lexiarchis quicumque rubro colore tinctus reperiebatur. Qua de re præter Scholiastem Aristophanis, audiendus est Pollux [n]. Τὸν ἐκκλησιάζοντας, inquit, ἐξήπτεζον. Καὶ ῥοπίον μιλτώσαντες, διὰ ἧς τοξοῦ σημήναιεν τὸν ἐκ τῆς ἀγορᾶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. *Cives, qui jus Concionis habent, diligenter inquirunt; ac junceum funem minio tingentes, per Sagittarios in Concionem impellunt quotquot in Foro diversantur.* Conventu facto Hestiarchi mactatis porculis Concionem, ac locum expiabant. Ἐκάθαιρον χοιριδίοις μικροῖς ὕσι (ἐτιάρχοι) τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ τὸ Θέατρον. *Porculis isti (Hestiarchi) Theatrum, Concionemque expiabant.* Iterum Pollux [o]; nimirum consperso sanguine, quem ideo porcinum adhibebant, quia Cereri litabatur, cui Sacer sus, siquidem fruges lædit, ut à mox laudato Aristophanis [p] interprete erudimur. Peracto Sacrificio, atque expiatione Præco Deos conceptis verbis orabat, ut bonam mentem Civibus impertirent. Deinde execratio. Τὸν κήρυκα τοῖς Θεοῖς εὔξεσθαι, ὅστις δῶρα λαμβάνων, μετὰ ταῦτα λέγῃ, καὶ γνώσκῃ περὶ ἧς ἡμᾶς πράγματων, ἐξωλη ποιῆσαι αὐτὸν, καὶ γένος, καὶ οἰκίαν. *Præconem Diis vota nuncupare, ut si quis captis muneribus, publicè loquatur, aut de rebus afferat sententiam suam, hunc funditus evertant cum Domo, ac Familiâ,* Ut ex Atticis Legibus Demosthenes [q] affert. Rebus propositis, rogatis sententiis, Decreto conscripto, ac pronuntiato, Populus inibat suffragia, ostendebatque unusquisque voluntatem suam porrecta manu, si res placeret; demisâ, si displiceret. Hinc illud est apud Xenophontem [r]: ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι εἰς ἑτέραν Ἐκκλησίαν. Τότε γὰρ οὐκ ἦν, καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἂν κατέφερον. *Visum est in alteram Concionem rem differre. Tunc enim serò erat, nec manus* porrectæ *conspiciebantur*; & apud maximum Tullium [s]: *Sic sunt expressa ista præclara, quæ recitantur ipsa plebiscita, non sententiis, neque auctoritatibus declarata, nec jurejurando constricta, sed porrigendâ*

l *Demosth. ut supra Thucyd. l. 8. Lysias adv. Agoratum.*

m *Demosth. pro Corona, & contra Neæram.*

n *Pollux Onomast. l. 8. c. de Lexiarch Scol. Aristoph. in Acharn.*

o *Pollux l 8. de Hestiarch.*

p *Scol. ut supra.*

q *Demosth. de falsa leg.*

r *Xenoph. de rebus Græc. l. 1.*

s *Cic pro Flacco.*

dâ manu, profundendoque clamore multitudinis concitatæ. Quam obrem suffragia ferre χειροτονεῖν *manus tendere* Græci dicunt. Quædam verò graviora, ut abrogatio Imperii, Immunitates, eorumque criminum Judicia, quæ peculiaribus quibusdam accusationibus (εἰσαγγελίαι dicebantur) deferre opus erat, non porrigendâ manu, sed fabis albis, nigrisque decernebantur [t]. Ut Romæ, modò voce, modò tabellis Plebs in Comitiis utebatur. Concio tota sedebat, Prytanes tamen in editiore loco. Possem Græcorum testimonium afferre, sed lubet ex Tullio nostro illud capere. Est autem in memorata Oratione pro L. Flacco: *Græcorum autem totæ Respublicæ sedentis Concionis temeritate administrantur. Itaque, ut hanc Græciam, quæ jamdiu suis consiliis perculsa, & afflicta est, omittam, illa vetus, quæ quondam opibus, Imperio, gloriâ floruit, hoc uno malo concidit, libertate immoderatâ, & licentiâ Concionum. Cum in Theatro imperiti homines, rerum omnium rudes, ignarique consederant, tum bella inutilia suscipiebant, tum seditiosos homines Reipublicæ præficiebant, tum optimè meritos Cives eiiciebant. Quod si hæc Athenis tum, cum illæ non solùm in Græcia, sed prope cunctis gentibus enitebant, accidere sunt solita, quam moderationem putatis in Phrygia &c.* Cum Romæ, tum Athenis, si dum Conventus habebatur aut servatura de Cœlo, aut signum auditum foret, illico dimittebatur Concio, & si quid hoc tempore decretum foret, irritum putabatur. Idque Religionis causâ legibus cautum fuisse vulgus existimabat; sed re verâ, ut, si acta in furorem indomita multitudo aliquid perversum ageret, ei Magistratus moderari possent renuntiando, quidpiam è Cœlo servatum fuisse. Rursus idcirco Jove fulgente, aut tonante Concilium opus erat missum facere, ne cum plebs pluviæ metu discessisset, pauci suo arbitratu negotium absolverent, ut adnotat Cicero [u]. Denique in utraque Republica post Solis occasum nec quicquam decernere, nec retinere Concionem licuit. Tunc enim, si prius non contigisset, Prytanes abire populum imperabant. Hæc in rem præsentem de Concione dixisse sit satis.

[t] *Demosth. adv. Neæram Plutarch in vita Alcib. & Periclis.*

[u] *Cic. l. 2 de divinit.*

4. Ærarium Athenis non solùm summopere exhauriebat duplex illa obolus Theatralis, de quo satis multa jampridem annotavimus, sed Pompæ, Spectacula, Sacrorumque dierum celebritates; quæ quantùm Græcis omnibus cordi essent, hinc etiam reputari licet, quod, si aliquando aliqua Civitas publicas opes, totamque Rempublicam alicui administrandam concederet, perpetuò sumptus in res Sacras, diesque festos exciperet, ut de Pharsaliis illustrem Xenophontis locum retulimus n. 20. Olynthiacæ primæ. Athenis verò nullus fuit hujusmodi sacrorum, prophanorumque spectaculorum modus, ut non semel à Demosthene commonemur; plausus magis, quam religionis cupidâ Civitate.

5. Magna quidem sententia, consilii, ac salutis plena liberis Civitatibus, maximisque Regibus, qui bella ipsi administrare, suaque Signa præire nequeunt; nimirum optimos eligendos esse Imperatores, iisque totius rei gerendæ arbitrium permittendum; præmia solùm, ac pœnas,

prout

prout bene, vel malè rem gerant, iisdem infligendas sibi Principes reservare. Siquidem Imperatorum est scientia rei militaris, quam si ex aliorum sententia administrare debeant, perinde foret, ac si Disciplinarum Præceptoribus quis imperitus docendi normam dare vellet. Ne animi perversitate, aut ignaviâ quid utile negligant, aut ne quid pernicioſum committant, cautio ſit; idque obtinetur, ſi factorum judicium ab iis fiat, apud quos manet publica auctoritas. Hac diſciplina Romani uſi ſunt proſpero bellorum ſucceſſu. Athenienſes autem conſtrictum conditionibus, ad ſuoſque nutus verſatilem agendi poteſtatem plerumque Ducibus dederunt; quæ res quid non ſemel ipſis damni attulerit, græca docet Hiſtoria; Hanc Syrtem fugiendam monet hoc loco Demoſthenes.

6. Narravimus n. 9. de Rhodior. libertate, popularem Statum in hac Republica ab Optimatibus deletum, Mauſoli Cariæ Regis ope, atque auctoritate. Idem Mitylenenſibus obveniſſe Orator nos inſtruit. Et ſanè obveniſſe arbitror factionum diſſidio, nullâque Externorum conjuratione. Urbs enim, & Inſula Athenienſibus obtemperabat, ut nu. 21. Orat. memoratæ dictum eſt. Cæterum hæc popularis ſtatus in Optimatum commutatio, utpote nullius momenti res ad Poſteros eruiendos, à nemine, quem viderim, traditur præter Demoſthenem, proindeque quid in hujuſmodi re, & quomodo geſtum fuerit, ignoratur.

7. Pecuniam indicat à nobis jam olim explicatam, quæ Theatri nomine ἀδιώκητος, pauperioribus nempe Civibus, dabatur. De hac nihil modò dicendum eſt. Id autem ex his verbis percipi poteſt, maximum fuiſſe illorum numerum, à quibus acciperetur; quippe qui poſſent ſuffragiis ſuis ejuſdem pecuniæ legem tam gravem, ac pernicioſam Reipublicæ retinere. Hinc pariter non facilè quiſpiam mirabitur, quod in Olynth. 3. Demoſthenes ait, Ærarium hac publicarum opum diviſione propemodum exhauriri.

8. De neglectis militaribus Ordinibus Orator deplorat, eoſque ſtudet ad priſtinam formam revocare. Athenis, ut Romæ, & in aliis pluribus Græcorum Civitatibus Milites è cenſu in equites, peditesve dividebantur. Mos autem inter Athenienſes invaluerat, ut qui nonnihil divitiis affluereit in Caſtra vicarium mitteret. Pauperiores igitur Signa ſequebantur, atque hinc non leve damnum Reipublicæ pariebatur, cum (præter commeatum, qui, ut jampridem admonuimus, frequenter concedebatur) ii ſolùm Cives arma geſtarent, quibus Patriæ dignitas ob inopiam rei familiaris nihil, aut parum cordi eſſet. Hanc auferendam putat conſuetudinem, de ipſaque in præſentia conqueritur. Nec parum video profeciſſe, nam in acie ad Cheronæam, quæ duos ab hinc annos contra Philippum inſtructa eſt, in qua tamen de ſumma Republica agebatur, clariores Cives conſtiterunt, ὧ παυδημεὶ μετὰ πᾶσ᾽ ὅπλων (ἡ πόλις) ἐξέπεμψε τὺς ςρατιώτας εἰς τὴν Βοιωτίαν. Τῶν δ᾽ ἱππέων ἀπάντων προθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα καταςάντων, ὅτοι μὲ κατὰ πανδημὶ ὁδοιπορήσαντες ὕπνῳ εἰς Χαιρώνειαν τὴν Βοιωτίας. *Urbs univerſos milites cum armis in Bœotiam miſit; omni alacri-*

ter

ter Juventute in militiam proficiscente. Hi summâ diligentiâ iter dimensi, Cheroneam Bœotiæ pervenere, ut habet Diodorus [x]. Inter alios affuit vel ipse Demosthenes, qui tamen longè minus armis, quam linguâ valuisse ostendit, siquidem fugit abjecto clypeo, ut scribit Plutarchus; & Æschines id numquam illi definit exprobrare [y];

Erit fortasse, qui mihi litem intendat, quòd cum sæpissimè in sermonem nostrum Athenæ inciderint, nihil adhuc datâ operâ de ipsarum Origine, Conditore, aliisque ad Urbem, non ad Rempublicam pertinentibus dixerim; has autem annotationes jam propè ad exitum perduxerim. Fateor id egisse consilio; cum enim tot locis plura mihi de clarissima Civitate necessariò ad res illustrandas dicenda forent, tunc vestigium in ea mihi faciendum sum arbitratus, cum spectare possem, quæ loca jam peragraverim, quæque hactenus mihi supereressent perlustranda. Itaque Athenæ Cecropem conditorem habuerunt, qui ex Ægypto in Atticam terram appulsus tanta præbuit exempla consilii, ac fortitudinis, ut Actæus, qui Provinciæ Regiâ auctoritate imperabat, filiam homini peregrino in stabile matrimonium collocaverit; nam ibi per eam ætatem fœminæ vago concubitu liberos concipiebant. Cum autem Cecrops regionem videret sæpius à Bœotis terrâ, à Caribus mari vastatam, author Regi fuit, ut Populos per agros dispersos, in aliquot vicos colligeret, unde se, suasque fortunas tueri ab hostibus possent. Selecta igitur sunt duodecim loca, ubi ædes constructæ, ac data Vicis hæc nomina, Cecropia, Epacria, Decelia, Tetrapolis, Aphydna, Brauro, Eleusis, Thoricus, Cytherus, Phalerus, Cephesia, Sphettus. Cecropi autem cognominem vicum, proximamque regionem Actæus concessit; jactaque ab eo sunt novi Imperii fundamenta [z]. Parvum interfuit temporis intervallum, cum Cecropii se se Minervæ, quæ Athena græcè dicitur, tutelæ committentes, Deæ quoque nomen oppido, religionis causâ, tradiderunt. Quamquam verum fabulis involventes Poetæ vellent, Minervam ipsam cum Neptuno de Cecropia contendisse, victumque Judicio Neptunum; cum Juppiter litis arbitrium duodecim Numinibus dedisset, & Cecrops adversus pelagi Dominum testimonium diceret. Palladem verò ad triumphi, certæque possessionis memoriam suo Urbem nomine condecorasse [a]. Accessit deinde Athenis totius Atticæ Imperium, mansitque à Cecrope ad Erycem annos octingentos sexaginta sex, primùm à septendecim Regibus habitum, rursus à duodecim perpetuis Archontibus, denique ab aliis octo decennalibus, quorum nomina, & quot regnarunt annos, è vetustatis tenebris eduxit Sigonius [b]. Cecrops autem Urbem, ac Regnum constituit, sex ac nonaginta supra, septingentos annos ante Romam conditam. Quæ sanè Urbs initiò ignobile fuit oppidum. Deinde à Theseo decimo ejusdem Rege, ut jam olim retulimus, in eam collectis universis Atticæ populis, post ferè trecentos quinquaginta annos ab die Natali, pomœrium amplissimè dilatavit, veteri vico in arcem converso. Quæ omnia utpote notissima Testium auctoritate communire supervacaneum foret. Postmodum in secundo

Per-

[x] *Diod. lib. 16.*

[y] *Plutarch. in vita Demosth. Æschin. adv. Ctesiph.*

[z] *Paus. in Atticis Strabo l. 9. Trogus l. 2.*

[a] *Apollod. de Deorum origine.*

[b] *Sigon. de Athen. temporibus.*

Perſico bello à Civibus, qui pueros, ac mulieres in Salaminem tranſtulerant, deſertam evertit, incenditque a. 1. O. 75. Mardonius Perſarum Imperator; felici quidem fato. Nam & ipſa, ut in poſterum Roma à Gallis diruta, è rogo veluti redditâ juventute pulchrior emerſit, tantâque fuit Ædium, Templorum, publicorumque Ædificiorum elegantiâ, ac majeſtate ornata, ut per omnem ætatem univerſo hominum generi admirationi fuerit. Nunc etiam immanes illas, celeberrimaſque ſubſtructiones, quas legimus apud Pauſaniam, alioſque, miramur vehementer. Frequens adeo Populus Athenis fuit, ut eas πόλιν πολυανθρωποτάτην ὧν Ἑλλήνων *Urbem frequentiſſimam græcarum Urbium* vocet Critias apud Xenophontem [c]. Et quidem hinc aliqua frequentiæ ratio iniri poteſt, quòd ipſas viginti Civium millia, qui ad Rempublicam poſſent accedere, incoluerint. Sic enim Demoſthenes [d] affirmat; σκοπεῖτε γὰρ, εἴσιν ὑμῶν διεσπαρμένοι πάντες Ἀθηναῖοι. Τούτων ἕκαστος ἴν τι πράττων κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχεται, ἢ πρὸς τὸν Ἡρακλέα ὧν κοινῶν, ἢ ὧν ἰδίων. *Etenim animadvertite; ſunt ſimul omnes Athenienſes viginti millia. Horum ſinguli Forum obambulant, atque aliquid mehercule agunt rerum aut publicarum, aut privatarum.* Nec dubitari poteſt, quin hujuſmodi multitudinem ad eos tantùm referat, quibus fas eſſet Rempublicam capeſſere. Siquidem Plato [e] controverſiam tollit. τότε, inquit in Critia de Athenienſibus, ὃ κατῴκην τῷ σώματι, ὧν δὲ αὐτῶν πολιτῶν φύλακες, τῶν ὃ ἄλλων Ἑλλήνων ἡγεμόνες ἑκάντων, πλήθος ὃ διαρυλάττοντες, ὅτι μάλιστα ταυτὸν ἀεὶ ὄντας ὡς τὸν αὐτὸν χρόνον αὐτῶν, τὸ γωμακὸν, τὸ δωματὸν πολεμεῖν ἥδη κατὰ τὲ ἔτη, ὡς δύο μάλιστα ὄντας μυριάδας. *Hoc pacto incolebant, ipſorum quidem Civium cuſtodes, Duces autem aliorum Græcorum, qui eos ſequi vellent. Adhibitâ præcipuè curâ, ut eadem frequentia Civium omni tempore conſervaretur cum hominum, tum mulierum; eorum autem, qui per ætatem arma gerere poſſent, ut viginti omnino forent millia.* Plerique tamen paupertas impedimento erat ad ferenda ſuffragia, utpote quibus quinûm Talentûm ſummâ res familiaris nequaquam conſtaret, ut ait Hermogenes; eamque ob rem, Phocionis tempore, plures duodecim millibus jus amiſiſſe Concionis ſcribit in ejus vita Plutarchus: ὧν ὃ ἀποψηφιζόντων τὸ πολιτεύματος διὰ πενίαν, ὑπὲρ μυρίας, ἢ χιλίας γενομένων, αἵ τε μέντοι ἐδόκουν βάτλιαι, ἢ ἄτιμοι πάλιν. *Ejectis propter paupertatem ab jure adminiſtrandæ Reipublicæ pluſquam duodecim millibus, qui manebant, videbantur gravia, & indigna pati.* At verò qui Athenarum Cives reputabantur? Primùm, Solonis lege, ii omnes, qui ex Attico Cive, quamvis matre peregrinâ nati eſſent. Deinde, Periclis, qui ex utraque parte Atticam originem ducerent. Quamobrem ut nulla fieret de hujuſmodi re dubitatio, ſtatim ac liberi decimum quintum ætatis annum attigiſſent, deducebantur à Patribus, Cognatiſque ad uniuſcujuſque Gentis Curatores, ut in ipſorum tabulis inſcriberentur. Ne verò fraus eſſet, jurati Patres teſtabantur, illum & à ſe genitum, & à Matre Cive. Hæc verò ſolemnis inſcriptio fieri conſueverat tertiâ Apaturiorum die. Cum autem illorum ætas ad decimum octavum annum perveniſſet, Tribuum Præfectos adibant, eodem-

c *Xenoph. de rebus Græc. l. 2.*

d *Demoſth. in Ariſtogit.*

e *Plato in Critia.*

eodemque ritu nomen, Parentes, gentemque suam professi, testimonium præbente Patre, ipsisque si opus foret, Cognatis, in Tribulium tabulas, quas Lexiarchicas nuncupabant, referebantur, licebatque in posterum jure frui Reipublicæ [f]. Et sanè jus Civitatis tanti fuit apud Athenienses, dum maximè floruerunt, ut acerbis, severisque Judiciis in eos inquireretur, quos in Civitatem subrepsisse suspicarentur; ea verò Peregrinis initiò difficillimè data, & quibus magna forent in Republicam merita. Quæ fuerit nobilissimæ Urbis fortuna, quæ res gestæ à præclarissimis Civibus, quæ bellica virtus, quæ scientia, Civilisque disciplinæ ratio, nihil frequentius occurrit in istis nostris annotationibus; attamen hæc omnia compendio referre lubet eloquentissimi Ciceronis verbis [g]. *Adsunt, Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur; De quorum Urbis possessione, propter pulchritudinem etiam inter Deos certamen fuisse proditum est. Quæ vetustate eâ est, ut ipsa ex se se suos Cives genuisse dicatur, & eorum eadem terra parens, altrix, patria dicatur. Auctoritate autem tanta est, ut jam fractum prope, ac debilitatum Græciæ nomen, hujus Urbis laude nitatur.*

9. Οπισθόδομον *Posticum* per ἀντονομάσιαν Athenis dicebatur Ærarium, quoniam opes publicæ in Arce post Minervæ templum servabantur, ut est apud Aristophanem in Pluto: *ἰδρυσόμεθ' ἐν ἀτύκαι, ἀλλὰ πεμμένι τὸν Πλοῦτον, ὅπερ πρότερον ὧδ' ἱδρύμενος, τὸν ὀπισθόδομον ἀεὶ φυλάττων τῆς Θεοῦ. Statim igitur sedebimus. Sed expecta Plutum, ubi ille priùs sedebat, semper Posticum Deæ custodiens.* Et apud Ulpianum [h]: Οπισθόδομος ἐν τῇ ἀκροπόλει τόπος. Ἐνθα τὸ δημόσιον ἀργύριον ἀπέκειτο, ὃ ὁ φόρος, ὅπισθεν τοῦ ναοῦ τῆς Αθηνᾶς. *Posticum, locus in Arce. Hic reponebatur pecunia publica, ac Tributa, post Templum Minervæ.*

10. Nullus dubito, dum remos hìc nuncupat Demosthenes, de furto in Navalibus, Armamentariisque commisso sermonem facere. Sic enim hujusmodi flagitium rectè conjungitur cum publicæ pecuniæ rapinâ, perfractoque Ærario, de qua pariter isthic mentio: Nam cur aliàs atrocissimi criminis exemplum poneret in tenui remorum furto?

11. Id sanè dominandi caput est, perficere ne plebs agnoscat vires suas, aut ne saltem eas possit exerere. Ita Romæ pane, & Circensibus illecta, sui oblivionem cepit, ac Paucis primùm potentioribus obsecuta, uni deinde obtemperavit.

12. Pernicioſam hujusmodi consuetudinem, quam hoc loco Demosthenes tantùm indicat, apertè in Orationibus contra Aristocratem, & de productâ præfect. navali exponit. Mos enim Athenis obtinuerat, ut quicquid Duces opibus, & viribus Reipublicæ in potestatem redigerent ipsorum esset, in eorumque cederet utilitatem. Demosthenem audiamus [i]: *ἴσε γὰρ δήπου τοῦτ', ὅτι πάντες οἱ ξεναγοῦντες ὅπου, πόλεις καταλαμβάνουσι τὰς Ελλωίδας, ἄρχειν ζητοῦσι. Id sanè vobis compertum est, quòd omnes isti Mercenariorum militum Duces græcas Urbes occupare studeant, in suaque retinere potestate.* Et alibi [k]: Ετοίμου γὰρ τοῦ μισθοφόρου πεμπαρχεῖν ἐκπλεύ-

[f] *Schol. Aristoph. in Vespis Demosth. contr. Eubulid., Neæram., Apollodor., Suidas, aliique.*

[g] *Cic. pro L. Flacco.*

[h] *Aristoph. in Pluto, Ulp. in accession enarrat. hujus Orat.*

[i] *Demosth. adv. Aristocr. ad.*

[k] *Idem περὶ ἐπιτιμησεως.*

ἐκτλεύσῃ, πάντας ἀνθρώπους ἄγει, ᾗ φέρει. Καὶ τὰς μὲ ἀφελείας ἰδίᾳ καρπῶται, τὰς δ' δίκας τούτων ὁ τυχὼν δίδωσιν ὑμῶν. Καὶ μόνοις ὑμῖν ἐξαιρῶσε ἐστὶν ἄνευ κηρυκείου βαδίζειν, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου ἀνθρωποκλίας, ᾗ σύλας κατεσκευασμένας &c. Δεδώκατε γὰρ τοῖς βουλομένοις ἀδικεῖν, αὖ μὲ λαθεῖν, ἔχειν: αὖ δ' ληφθῆναι, συγγνώμην τυχεῖν. *Postquam verò aliquis conductâ Triremis præfecturâ navigat; iste prædas agit, cunctosque redigit homines in servitutem. Hinc autem habet ille, hujusmodi scelerum utilitatem; vos eorumdem pœnas datis, si quis fortè vestrûm in eos incidat*, qui damnum acceperunt. *Et sanè vobis dumtaxat non licet usquam sine Caduceo progredi, ob prædas ab istis factas, ductosque homines in captivitatem &c. Permisistis enim quibuscumque injurias irrogare velint, ut si occultè quid rapiant, sibi habeant; si furtum palam sit, ut veniam impetrent.*

13. Satis multa de hoc argumento diximus num. 20. Orat. de Classibus, quantum per ingenii tenuitatem licuit.

14. Dum græcam, latinamque Historiam legendo peragramus, quis incredibilem Athenienſium, ac Romanorum, dum felicior utriuſque Reipublicæ ætas fuit, in conferendis honoribus parſimoniam, ſimul verò maximam eximiè factorum copiam non admiratur. Rectè ſiquidem Viri ſapientiſſimi reputabant, nullum eſſe virtutis præmium, quod rarum non ſit; & quicquid ex hominum æſtimatione pretium habet, frequenter uſurpatum, cum non amplius admirationem habeat, flocci fieri. Id enimverò ſi probè, ac diligentèr conſiderarent, qui benevolentiâ, aliena commendatione, privatiſque commodis inducti, nullâ virtutum habitâ ratione honores impertiunt, pecuniam iſtam, quam inhexauſtam poſſident, jam propè adulterinam reputari non quererentur. Romæ quidem initiò perquàm rarò, nec niſi maximis rebus geſtis, decernebantur Ovationes, Triumphi, Supplicationes. Sequuta ſunt tempora, quibus illa tantâ liberalitate decernebantur, ut hujuſmodi honoribus non amplius Virtuti præmium, ſed hominibus perſolvi officium à Senatu videretur. Nam quis non rideat decretas Ciceroni Supplicationes, quin etiam Triumphum ob captum in Amano monte munitiſſimum oppidum, ut ipſe ait, Pindeniſſum? Iterum, cum non aliter poſſet, aucta ſaltem celebritas eſt dierum numero. Tres olim fuerunt ad ſummum Supplicationum dies, unus triumphi. Deinceps *C. Cæſarem*, utor Ciceronis verbis [m], *Senatus, & genere Supplicationum ampliſſimo ornavit, & numero dierum novem*. Poſtmodum Panſæ, Hirtio, & Cæſari Octaviano, ob victoriam in bello civili adverſus M. Antonium partam, quinquaginta dierum. *Decerno igitur*, idem loquitur Tullius [n], *eorum trium uomine, quinquaginta dierum ſupplicationes, quas ut honorificentiſſimis verbis ipſe conſequi potero, complectar ipsâ ſententiâ*. Denique, ne ſingulis narrandis immorer, ſancitum eſt à Senatu Trajani nomine, devictâ Pannoniâ, *ut triumphos, feſtoſque dies ageret quamplurimos vellet*. Quamobrem non immeritò Cornelius Nepos memoriæ hominum prodidit, hujuſmodi honores ætate ſuâ parvo, aut nullo in pretio reputari. *Ut enim*, inquit, *Populi noſtri honores quondam fuerunt rari, & tenues, ob eam-*

[m] *Cic. pro Corn. Balbo.*

[n] *Cic. Philip. 14.*

o Corn. Nep. in vita Miltiad.

que rem glorioſi; nunc autem effuſi, atque obſoleti o. Verùm hæc dicta ſint ad Romanorum cum Athenienſibus agendi ſimilitudinem pleriſque in rebus oſtendendam. Nunc ut ad iſtos me convertam, principiò Athenis honores jejunè admodum dati, nec niſi ob ingentia in Rempublicam merita. Quamobrem Miltiadi auctori Marathonicæ pugnæ, ac Victoriæ, (quem puto præſertim hoc loco ab Oratore noſtro tacitè demonſtrari) nullum æreum ſignum, nullum marmoreum, conſtitutum; ſed vix permiſſum, ut cum Senatus ad prodendam Poſteris clariſſimi prælii memoriam ſtatuiſſet, illud in Pœcile à Paræneo Phidiæ fratre pingi, primus ille inter decem Imperatores aſtaret, incendens milites ad pugnam, ut habet Æſchines, & Pauſanias p. Ille verò ſic loquitur: Προσίϑετε δὴ τῇ διανοίᾳ, καὶ εἰς τὸν τόπον Ποικίλλυν &c. Ενταῦϑα ἡ ἐν Μαραϑῶνι μάχη γέγραπται. Τίς δ' ὢν ὧδ' ὁ στρατηγὸς; ὥστοι μὲ ἐροτησέντες ἅπαντες ἀποκρίναιϑε ἄν, ὅτι Μιλτιάδης. Ἐκεῖ δὲ ἐπιγέγραπται. Πῶς; ὅτι ἦτησε τὸν δῆμον ταῦτα; ἦτησεν, ἀλλ' ὁ Δῆμος ἐδ ἐδωκεν. Ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος σωεχώρησεν αὐτῷ πρώτῳ γραφῆναι παρακαλοῦντι τοὺς στρατιώτας. *Mente igitur accedite ad Pœcilem Porticum* &c. *Hìc picta eſt Marathonica pugna. At quis in ea Dux fuit? Huic omnes interrogationi, Miltiadem reſpondetis. Cur igitur ibi ejus nomen non adeſt? An hujuſmodi honeſtari præmio non quæſivit? Quæſivit quidem; ſed Populus negavit. Conceſſit autem, ut inſcribendi nominis vice, ille primus, milites adhortans, depingeretur.* Sed non minus hujus in diſpertiendis honoribus tenacitatis luculentum eſt alterum exemplum ab ipſo Æſchine in medium prolatum q. Ησαν τινες κατὰ τοὺς τότε καιρους; οἱ πολλῶ ὑμομνήσαντες χρόνον, καὶ μεγάλας κινδύνους, ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ ἑνίκων μαχόμενοι Μήδους. Οὗτοι δὴ ὧδε ὠρικόμενοι, τὸν Δῆμον ἦτησαν δωρεὰν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Δῆμος τιμὰς μεγάλας, ὡς τοτ' ἐδόκει, τρεῖς λιθίνας ἑρμᾶς στῆναι ἐν τῇ ποᾷ τῇ ἀγορᾷ Ερμῶν, ἐφ' τε μὲν ἐπιγράφειν τὰ ὀνόματα τὰ ἑωυτῶν, ἵνα μὴ ἀφ' ἑτέρων, ἀλλὰ τῶ Δήμω δοκῇ εἶναι τὸ ἐπίγραμμα &c. *Fuerunt aliqua per eadem* Perſici belli *tempora, qui longâ non defeſſi morâ, ac magna obeuntes pericula, cum Medis congreſſi ad Strimonem fluvium victoriâ potiti ſunt. Hi huc regreſſi præmium à Populo poſtularunt, magnoſque iiſdem honores Populus dedit, ut per id temporis videbatur. Siquidem in Mercurialium porticu tres Hermas* (lapides erant oblongi, quadrati, ſuperimpoſito capite Mercurii) *collocavit, at nequaquam eorumdem inſcriptis nominibus; ne inſcriptio ad Imperatores, non ad Populum pertinere videretur.* Nos duo reliqua Epigrammata, quæ ille refert, omittimus brevitatis gratiâ; unum dumtaxat afferimus. Επὶ τῷ δευτέρῳ ἐπιγέγραπται.

p Æſch. contra Ctesiph. Pauſ. in Atticis.

q Ibidem.

Ηγεμόνευσ' ὃ μιλτιάδης Αθηναίοις τὰ ὃ δίκαια.
Αττ' εὐεργεσίας, καὶ μεγάλης ἀρετῆς.
Μᾶλλόν τις δ' ἰδὼν καὶ ἐπεσκομένων ἐθέλησεν
Λιμὰι ξωοῖσι φράγμασι μόχϑον ἔχειν.

In ſecunda ſtatua hæc ſcripta ſunt.

Athenienſes hæc dona dederunt Ducibus præmium
Meritorum, magnæque Virtutis.

Ut

Ut ipsa Posteri conspicientes velint

Pro repellendis *externis molestiis laborem capere.*

Cæterum noluit Respublica ipsorum Imperatorum nomina publico monumento Posteritati prodere, ne acceptam Victoriæ gloriam cum iisdem communicare videretur. Quod mirificè congruit huic, quod expendimus, Demosthenis dicto. At verò posteriori ætate Civibus bene de Republica meritis vel nondum vitâ functis æneæ, ac marmoreæ statuæ cum magnificis inscriptionibus concessæ sunt, ut sæpius Æschines, ac Demosthenes narrant, scribit Pausanias, aliique. Labente demum Republicâ; extinctâ verò magis magisque, tantâ adulatione, tantâque facilitate is honor nullo virtutis merito potentioribus Viris datus est, ut Cornelius Nepos [q] haud satis pro dignitate stomachari non desinat, Athenienses Militiadi vel unam statuam decernere noluisse, qui deinde trecentas Demetrio Phaleræo collocandas constituerint.

[q] *Corn. Nepos in vita Miltiad.*

15. Diodorus Corcyram à Timotheo subactam præteriit, & falsò auxilii ferendi provinciam ab Athenienſibus illi datam, dum Civitas à Lacedæmonis obsideretur, narrat. Quare, & ipse, & quotquot ipsum sequuti, è Xenophontis accuratissimi, ac σώφρονος Scriptoris auctoritate emendandi sunt. Timotheus igitur, Chabriâ fraude obtruncato, Classis imperium susceperat, quam jam antea Lacedæmoniorum victricem cum per Jonium circumduceret, improvisò ad Corcyram appulsus, Urbem, atque Insulam obtinuit: ὁ δέ τι, sunt politissimi Historici verba [r], Τιμόθεος πεζῇ πλεύσας, Κέρκυραν δὲ οὐδὲν ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιήσατο. Οὐ δέ τι μὴν ἠνδραποδίσατο, οὐδὲ ἀνδρας ἐφυγαδεύσεν, οὐδὲ νόμους μετέστησεν. Ἐξ ὧν τὰς πεζῇ ἑλεῖνε πόλεις ἀπέφαινε τοὺς ἐναντιουμένους ἔχειν. *Et sanè Timotheus classe circumductâ, statim in potestatem redegit Corcyram. Non tamen illi servitutem imposuit, nec Viros exilio multavit, nec quicquam ex ipsorum Legibus immutavit. Hinc autem Urbes omnes per ea loca aviciores habuit.* Id gestum puto ann. 1. Ol. 101., quo plures Cephaleniæ, Acharnaniæ Urbes, atque Alcetam Molossorum Regem Dux ille maximus, ac præstantissimus in Athenienſium Societatem adduxit, ut est apud Diodorum [s]. Τιμόθεος δὲ παραλαβὼν τὴν ναυμαχίαν, καὶ πλεύσας εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, τὰς τε ναῦς τῇ πόλει προσηγάγετο, καὶ τὰς μετὰ τῶν Ἀκαρνάνων ὁμοίως ἔπεισεν ἀποκλῖναι πρὸς Ἀθηναίους. Ἀλκέταν δὲ τὸν Μολοττῶν Βασιλέα φίλον κατασκευάσας, καὶ καθόλου τὰς χώρας τὰς περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους πόλεων ἐξιδιοποιησάμενος, ἐνίκησε ναυμαχίᾳ τοὺς Λακεδαιμονίους περὶ Λευκάδα. *Timotheus acceptâ navali Præfecturâ, atque in Cephaleniam navigans, naves Urbi admovit, cunctisque Acarnaniæ Civitatibus persuasit, ut ad Athenienses animo inclinarent. Alcetæ quoque Molossorum Regis comparatâ familiaritate, universâque illarum Civitatum regione sibi vindicatâ, Lacedæmonios prælio navali fudit ad Leucadem.* Id uti que in causa fuit, ut iidem Lacedæmonii pacem dirimerent, quam per eos dies cum Athenienſibus compoſuerant, captâ à Zacynthiorum querelis occasione. Hi siquidem vi à Thimotheo coacti, exules in civitatem recipere, Spartam Legatos miserunt, qui injurias cum Sociis expostularent, atque opem implorarent ad vim repellendam. Classem igitur è suis, ac

[r] *Xenoph. de rebus Græc. l. 5.*

[s] *Diod. lib. 15.*

[t] *a 3. O. 101.*

Sociorum navibus quàm maximam potuerunt conflatam Mnasippo dederunt, ut Athenienſium injurias ulciſceretur, ac præſertim Corcyram ex eorum manibus eriperet, quam utpote opportunam ad Sicilienſem in Peloponneſum navigationem impediendam, ad retinendaſque Jonii litoris Urbes, nimium ſuâ intererat Athenienſium non eſſe. Profectus ille Corcyrenſes arctiſſimâ cinxit obſidione, diràque fame ferè ad incitas adduxit. Sed opportunè affuit ab Athenis Steſicles, quem Cteſiclem vocat Diodorus, cum quingentis militibus. Nam Athenienſes audito Corcyrenſium periculo, ſtatim primum iſtud auxilium tulerant; ſimul verò ſexaginta triremes inſtrui jubent, iiſque Timotheum præficiunt, ut obſidionem ſolvat, perniciemque afferat hoſtibus. Ille ad Nautarum ſupplementum accipiendum in Ægæi maris inſulas navigavit, ut ornatâ Claſſe, tutiùs deinde ageret, quæ ſibi Cives mandaverant. Hi verò ægrè moram ferentes, Timotheum abdicare ſe Præfecturâ juſſerunt, demandatâ Iphicrati expeditionis curâ; qui Corcyram petens, hoſtes diſceſſiſſe reperit, ingenti acceptâ clade. Cum enim Oppidani eos conſpexiſſent negligenter cuſtodias obire, ac palantes in agris diverſari, confirmati Steſiclis auxilio, in eos effuſi incautos editâ grandi ſtrage conciderunt, qua Mnaſippus occubuit, dum ſuos colligere, in aciemque mittere conaretur. Quamobrem quicquid reliquum Copiarum fuit, relictâ obſidione, convaſavit, ſe ſeque Lacedæmonii Leucadem receperunt. Iphicrates re confectâ Corcyram advenit, & Civibus Victoriam gratulatus, hoſtes proſequitur, quos denique extremâ perculit plagâ. Ita rem narrat Xenophon [u], cui fides negari nequit, quippe rem ſuo tempore geſtam ſcribenti. Diodorus [x] autem, Thimotheum inquit acceptâ Claſſe in Thraciam ſolviſſe, cum Plebiſcitum eſſet, Corcyram illico navigandum. Id Populo grave, atque ingratum accidiſſe, eamque ob rem Iphicratem illi ſucceſſorem datum. Sed cum proſperos in Thracia ſucceſſus audivit, adductos captarum Civitatum Legatos, auctamque triginta Triremibus claſſem vidit, ad ſublevandam obſidionem Corcyram Imperium Timotheo reſtituſſe, pari cum Iphicrate auctoritate.

u *Xenoph. de reb Græc. l. 6.*

x *Diod. lib. 15. ad a. 3. Olymp.*

16. Thraſybulus poſt aſſertam Athenienſibus Thraciæ, atque Helleſponti oram, maximaſque illatas clades Lacedæmoniis, è vita deceſſerat, dolo ab Aſpendiis interemptus. Ut igitur morte clariſſimi Ducis aliquid proficerent Lacedæmonii Anaxibium cum claſſe, ac militum manu Abydum miſerant, rei bene gerendæ opportunitatem aucupaturum. Nec rem ſuam Athenienſes neglexerant miſſo Iphicrate cum navibus octo, ac Peltatis mille ducentis, ϐεϐαίτατε μὴ διαϕθείρῃ σφίσιν ἃ κατασκεύασεν ἐν τῷ Ελλησπόντῳ Θρασύϐουλος, *veriti, ne quæ ipſis Thraſybulus adeptus fuerat, cuncta deficerent*. Interea Anaxibius quotquot habebat mercenariorum militum, ducentoſque Lacedæmonios, Abydenoſque Antandro admovit. Libenter à Civibus exceptus, impoſito Urbi præſidio, cum intellexiſſet Athenienſium Claſſem in Cherſoneſum navigaſſe, ſui ſecurus Abydum revertebatur. Verùm Iphicrates, qui prope oppidum inſidias

dias redeunti collocaverat, ad easque contegendas Classem navigare jusserat, repentè hostes aggreditur, Anaxibium fortiter dimicantem, ac duodecim aliarum Urbium Præfectos, qui eum sequuti fuerant, occidit. Οἱ δ' ἄλλοι, φεύγοντες, ἔπιπτον. Οἱ δ' ἐβίωσαν μέχρι τῦ ἄστεως. Καὶ ὅσοι ἄλλων ὡς διακόσιοι ἀπέθανον, ὧ ὅσοι Ἀβυδηνῶν ὁπλῖται περὶ πεντήκοντα. Ταῦτα δ' πράξας ὁ Ἰφικράτης ἀνεχώρησε πάλιν πλὼ Χεῤῥόνησον. *Et illi quidem fugientes ceciderunt; isti cæteros fugâ elapsos ad urbem usque sunt persequuti. Mercenariorum desiderati sunt circiter ducenti; Abydenium gravis armaturæ ad quinquaginta. His rebus gestis Iphicrates rursus in Cherſoneſum diſceſſit*[y]. Gratissima Athenienſibus accidit victoria, cum ob fractas Lacedæmoniorum vires, tum ob retinendi Helleſponti ſecuritatem; quarè non est, cur quiſpiam miretur, ob facinus non admodum illuſtre, Iphicratem ſtatuâ fuiſſe donatum. Nam & virtus Imperatoris in eo quàm maximè eniteat, & in illa temporum conditione clades iſta inimicis illata non parum profuit Reipublicæ. Gesta res est a. 3. O. 97., quo Thraſybulum paulò poſt oppetiiſſe mortem Diodorus prodit[z]. [y] *Xenoph. de rebus Græc. l. 4.* [z] *Diod. lib. 14.*

17. Atrox navale prælium ad Naxum paucis Xenophon, luculenter[a] describit Diodorus, atque ita se habuit. Cum Bœoticum bellum produceretur, existimarunt Lacedæmonii moram abrumpi posse si necessitatem Athenienſibus imponerent Thebanorum curam deferendi, ſibique providendi. Classem igitur quinque, ac ſexaginta navium inſtruunt, ac Polli ejuſdem Præfecto jubent, commeatus omnes Athenas adductos diripiat, Civesque traſvecto frumento victitantes fame necet. Nec sanè opinione decepti sunt. Postquam enim Polles apud Inſulas Andrum, Ceum, Æginam Triremes in ſtatione poſuit; frumentariæ naves ad Geraſtum promontorium appulſæ, non ultra se mari committere, ac petere Athenas audebant. Cum igitur Athenienſes Annonæ difficultate premerentur, ad eam ſublevandam tres, atque octoginta Triremes educunt, Imperatore Chabria. Hic ſtatim mare tutum frumentariis navibus reddidit, ac deinde in Naxum navigans, Urbem arctiſſimâ obſidione cinxit, eo conſilio, ut portu hostes intercluderet. Polles cognito Sociorum periculo, Classem Inſulæ admovit opem laturus. At cum nihil proficeret, navale prælium ſtatuit periclitari. Libenter Chabrias occaſionem tenuit, eductiſque utrinque in aciem triremibus, primùm incerto Marte pugnatum est. Nam utrumque dextrum cornu, quibus ſupremi Duces imperabant, hostes fudit. Chabrias autem opportunè ſuos confirmavit ſubmiſſo auxilio, ingenti ipſe pariter editâ clade Lacedæmonios in fugam vertit, victoriæque potitus est. Classem tamen ab iiſdem inſequendis cohibuit, maluitque colligendis, ſepeliendiſque ſuorum cadaveribus tempus conſumere, memor pugnæ ad Arginuſas, ubi officium iſtud neglectum Ducibus, Judicum ſententiâ damnatis, vitâ conſtitit. Κατὰ δὲ τὸν ναυμαχίαν, lubet Diodori verbis narrationem concludere, ὧ μὲν Ἀθηναίων διεφθάρησαν τριήρεις ἑκατονδίδεκα, ὧ δ' Λακεδαιμονίων διεφθάρησαν μὲν εἴκοσι, ὧ τέτταρες, αὐτανδροι δ' ἐλήφθησαν ὀκτω. Χαβρίας μὲν ὃν ἐπιφανῆ ναυμαχίαν νικήσας, κατέπλευσε μετὰ πολλῶν λαφύρων εἰς Πειραιὰ, ὧ μεγά- [a] *Xenoph. de rebus Græc. l. 5. Diod. lib. 15.*

μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχε παρὰ τοῖς πολίταις. Μετὰ γὰρ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον Ἀθηναῖοι τούτῳ πρώτῳ ναυμαχίαν ἐνίκησαν. Τῷ γὰρ περὶ Κνίδον ἐκ ἰδίᾳ διῳκήσατο, τῷ ὁ Βασιλικῷ στόλῳ χρησάμενος, προετέρησεν. *In eo prælio octodecim Athenienſium Triremes perierunt; Duo ac viginti, Lacedæmoniorum; captæ cum Viris octo. Chabrias igitur victor illuſtris pugnæ, cum ingentibus hoſtium ſpoliis in Piræum navigavit, magnoque Civium plauſu exceptus eſt. Siquidem poſt bellum Peloponneſiacum hanc primam navalem pugnam vicerant Athenienſes. Nam quæ ad Cnidum pugnata fuit, non propriis viribus, ſed Claſſe Regiâ confirmati obtinuerant.* Hæc geſta ſunt a. 4. O. 100.

Tribus hiſce victoriis, quas modò enarravimus, adeo lætos fuiſſe Athenienſes video, ut illæ ſemper in omnium Oratorum, atque hominum ore tum temporis verſarentur. Id enim docet Demoſthenes hoc, quod expendimus, loco. Id hujuſmodi verbis Dinarchus [b], πότε ἡ πόλις ἡμῶν ὧδ μεγάλη, ᾗ ἐνδέξος παρὰ τοῖς Ἕλλησι, ᾗ προγόνων ἀξία, μετὰ γε τὰς ἀρχαίας ἐκείνας πράξεις; Ὅτε Κόνων, ὡς οἱ πρεσβύτεροι λέγουσι, ἐνίκησε τῷ ἐν Κνίδῳ ναυμαχίαν. Ὅτε Ἰφικράτης ἀπέλε τὴν Λακεδαιμονίων μόραν. Ὅτε Χαβρίας ἐν Νάξῳ κατεναυμάχησε τὰς Λακεδαιμονίων τριήρεις. Ὅτε Τιμόθεος τῷ ἐν Κερκύρᾳ ναυμαχίαν ἐνίκησε. *Quando nam Urbs noſtra ampliſſima fuit apud Græcos, illuſtris, ac digna Majoribus, poſt vetera illa facinora? Cum Conon, ut Seniores dicunt, navale prælium vicit ad Cnidum; cum Iphicrates Lacedæmoniorum Legionem evertit; Cum Chabrias ad Naxum Lacedæmoniorum triremes fudit navali pugna. Cum Timotheum mari hoſtes ſuperavit.* Id rurſus Æſchines [c] tradit: Ἐπερώτησον δὴ τοὺς Δικασὰς, εἰ ἐγνώκασιν Χαβρίαν, ᾗ Ἰφικράτην, ᾗ Τιμόθεον, ᾗ πυθὲ παρ' ἀυτῶν, διὰ τί τὰς ἀναθέσεις ἀυτοῖς ἔδοσαν, ᾗ τὰς εἰκόνας ἔστησαν. Ἅπαντες γὰρ ἅμα σοι ἀποκρινοῦνται. Ὅτι Χαβρίᾳ μὲ διὰ τὴν ἐπὶ Νάξῳ ναυμαχίαν, Ἰφικράτει δὲ, ὅτι τὴν μόραν Λακεδαιμονίων ἀπέκτεινε, Τιμοθέῳ δ διὰ τὸν περίπλουν τὸν εἰς Κέρκυραν. *Interroga Judices, an norint Chabriam, Iphicratem, Timotheus, & quam ob cauſam munera ipſis data fuerint, Signa conſtituta? Reſpondebunt ſimul omnes, Chabriæ data fuiſſe, quia prælium navale vicit ad Naxum; Iphicrati ob interemptam Lacedæmoniorum Legionem; Timotheo quia claſſem Corcyræ circumduxit.*

b *Dinarch. adv. Demoſth.*

18. Bellum, quod nunc à Demoſthene indicatur geſtum ad Ejonem prope Amphipolim, affirmare non dubito illud eſſe à Thucydide accuratè deſcriptum an. 8. 9. & 10. belli Peloponneſiaci, ab an. ſcilicet 2. octuageſimæ nonæ ad 1. proximæ Olympiadis, quibus per ea quoque loca Lacedæmonii Braſida viro ſtrenuo Duce vim Athenienſibus intulerunt. Nec mihi moleſtiam facit, quod nullus ibi habeatur ſermo de lato iiſdem Athenienſibus auxilio à Menone Pharſalio, de quo nunc pariter Demoſthenes loquitur. Quippe non quicquid minutum habent res geſtæ, literis mandant graviores ingentium factorum Hiſtorici. Neque verò diverſum puto Menonem iſtum ab eo, qui a. 4. O. 94. cum mille gravis armaturæ, cetratorum quingentis militibus Cyro adverſus fratrem Artaxerſem ſuppetias iviſſe perhibent Diodorus, ac Xenophon [d].

d *Diod. lib. 14. Xenoph. de rebus Græc lib. 1.*

Nam

Nam Theſſalus uterque nuncupatur, ſimileſque mores facilè in ambobus comparent. Enimverò quis duodecim talentùm munus à Demoſthenico Menone liberaliter Athenienſibus datum, ab ea ſagacitate derivatum non videat, quam Xenopon Menonem à ſe memoratum habuiſſe dicit, quærendi potentiorum amicitias, ut iis tectus agere poſſet, quod libueret? Quis adductam Cononi, arbitror, Athenienſium Imperatori ducentorum hominum cohortem, quam narrat Orator, ab eo more diſiungat conflandi, quæſtus causâ, Mercenariorum Copias, eaſque auxiliares præbendi cuicumque ſtipendium polliceretur, quem morem habuiſſe Menonem ſcribit limatiſſimus Hiſtoricus. Verùm ipſius jam referamus verba, quibus hujuſmodi, aliaque Viri vitæ inſtituta complectitur [b]: Μένων ὁ Θετταλὸς, ἅτε ἄλλων ὢν, ἐπιθυμῶν μὲν πλεῖστα ἰσχυρὸς. Ἐπιθυμῶν δ' ἀρχῆς, ἵνα πλείω λαμβάνει. Ἐπιθυμῶν δ' τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι. Φίλος δ' ἐβούλετο εἶναι τοῖς μεγίστοις δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν, μὴ διδοὶη δίκην. Ἐπὶ δ' τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη, σωτηριωτάτῳ ὁδὸν ᾤετο εἶναι διὰ τὸ ἐπιορκεῖν τε, καὶ ψεύδεσθαι, καὶ ἐξαπατᾶν. Τὸ δ' ἁπλῶς τε, καὶ ἡδίστην, ἐνομίζετο αὐτῷ ἡδιὸν εἶναι. Στέργων δ' φανερὸς μὲν ἦν ἐθέτα. Ὅτῳ δ' φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἦν ἐπιβουλεύων. Καὶ πολεμίοις μὲν ἐθετὸς κατεγέλα. Τῶν δ σωφρόνων πάντων, οὓς καταγελῶν ἀεὶ διελέγετο. Καὶ πρὸς μὲν τὸν πολεμίων κτήματα ὐκ ἐπεβούλευε. Χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ ἧσσ' φιλαπεμένων λαμβάνειν. Τὰ δ' ἧσσ' φίλων μόνος ᾤετο εὐθέναι, ὅτι ῥᾷον ἀζήλωτα λαμβάνειν. Καὶ ὅσας μὲν ἠδάκτο ἐπορκίας, καὶ ἀδίκους, ὡς εὖ ὁπλισμένος ἐφοβεῖτο. Τοὺς δ' ὁσίους, καὶ ἀληθεῖας ἀσκοῦντ, ὡς ἀνάνδρους ἐπεγᾶτο χρᾶσθαι. Ὥσπερ δ τις ἀγάλλεται, καὶ θεοσεβείᾳ, καὶ ἀληθείᾳ, καὶ δικαιότητι, οὕτω καὶ Μένων ἠγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψεῦδη, τῷ φίλους διαγελᾶν. Τὸν δ μὴ πανοῦργον, ἀπεδ ἄνουν ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ παρ' οἷς μὲ ἐπεχείρει φρουτίνειν, φιλίας διαβάλλων τοὺς φρόντας ᾤετο δεῖν κτήσεσθαι. Τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι, ἐκ τῦ σωφρονεῖν αὐτοὺς ἐμηχανᾶτο. Τιμᾶσθαι δὲ, καὶ θεραπεύεσθαι ἠξίει, ἐπιδεικνύμενος, ὅτι φλεῖστα δύναιτο, καὶ ἐθέλοι ἂν ἀδικεῖν. Ἐνεργείαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τὶς αὐτοῦ ἀφίσαιτο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ ὐκ ἀπόλεσαν αὐτὸν &c. *Menon verò Theſſalus paläm fecerat, vehementer abripi divitiarum cupiditate, æquè verò imperium exoptaſſe, ut plura prædari poſſet; honores, ut ſibi utilitatem afferrent. Studebat conciliare ſibi Potentiorum familiaritates, ut malè ageret impunè. Ad ea verò perpetranda ſcelera, quæ animo complexus fuerat, compendiariam eſſe viam reputabat, dolo, fallaciis, perjuriis uti. Sincero, apertoque eſſe animo ſtultitiam exiſtimabat. Neminem verè unquam amavit; & ſi quem ſimulatè, certum erat inſidiandi causâ ſimulare. Hoſtium neminem contemnebat; cum familiaribus autem nunquam niſi contemptum præſeferens loquebatur. Inimicorum opibus per inſidias nequaquam inhiabat; nimis enim difficile iis, qui ſibi caverent, furari arbitrabatur. At amicorum fortunas, utpote incuſtoditas facilè diripi. Qui perjuriis, atque injuſtitiâ ſe conſpurcarent, eos veluti bonis armis contectos reformidabat. Antiqui homines moris, velati iguavos deſpiciebat; & ut quiſque veritate, religione, juſtitiâ condecorari maximè gaudet, ita Menon inſidiis, falſitate, amicorum contemptu. Qui veterator non eſſet, eum rudem; Apud quos principem tenere locum ſtudebat,*

[b] *Xenoph. ut ſup lib. 2.*

eo-

eorum nobilioribus, amicitiæ simulatione, deceptis, ad propriam utilitatem utendum esse putabat. Milites curabat sibi obnoxios retinere improbitatis communicatione. Ab iisdem honorem, atque obedientiam expetebat, pœnarum metu, quas infligere si vellet, se posse, ostenderet. Cum quispiam ipsum deseresset, id beneficium exprobabat, mortem illi non dedisse, cum secum habuisset &c. Verùm & ipsæ æquum hujusmodi moribus fatum invenit. Siquidem post Cyri obitum ad invisenda Persarum castra cum aliis quibusdam Græcorum Ducibus dolo illectus, à Thissapherne capite multatus est.

c *Hered. in Calliop. Diod. l. 11.*

19. Herodotus, ac Diodorus [c] diligenti sermone prosequuntur ingentem illam Persarum cladem ad Platæas, & quæ fors reliquiarum exercitus fuerit. Utrique unanimi sententiâ dicunt, trecenta bellatorum millia in aciem educta à Mardonio fuisse, quorum in prælio decem millia, cum ipso Duce interempta fuerint. Quadraginta millia cum Artabazo arrepta fugâ iter per Thessaliam, ac Macedoniam in Asiam habuisse, incolumi, atque integro exercitu. Reliquos intra Thebas, ac ligneas munitiones, quas antea construxerant, receptos, ac vi à Græcis superatos morti, aut servituti addictos. Igitur si Artabazus tutò per Macedoniam progressus est, nec aliud ullum Persarum agmen illac retulisse, pedem quispiam dicat, quo pacto id convenit cum illatâ istis novâ clade à Perdicca Macedonum Rege, ut habet Demosthenes non solùm hoc loco, sed etiam in Oratione contra Aristocratem? Rursus eorumdem Historicorum neuter hujus Persicæ calamitatis tempore, quæ a. 2. O. 75. contigit, Perdiccam Macedoniæ imperasse meminit; quin immo Herodotus Alexandrum Amyntæ Regem perhibet? Quid nos ad ista? Profectò hæret aqua. Non tamen hastam abiicimus. Cur enim fieri non potuit, (quin propiùs abest à vero factum fuisse), ut è ducentis quinquaginta millibus, qui Platænsem stragem effugerunt, turma quæpiam præter illam Artabazi non se se intra munitiones concluserit; aut vallo ab hostibus superato, ut in fugam se dederit, extremamque plagam à Perdicca acceperit, Macedoniæ fines ingressa. Nam quis non reputet Regem hoc beneficio Victricis gentis amicitiam conciliare sibi voluisse? Cum præsertim ex Herodoto [d] intelligam Alexandrum è Regia stirpe clam noctu ad Græcorum castra accessisse, suamque è Græcis originem, in ipsosque benevolentiam testatum, Duces commonuisse, Mardonium postridie pugnam velle committere, ejusdemque consilium aperuisse. Cæterùm, ut aliàs diximus, nec Demosthenis rei tum notissimæ fides negari potest, nec mirari subit, aliqua minus gravia ab ingentium factorum scriptoribus pro Historiæ majestate prætermitti. Quid autem de Perdicca? Hoc nomine tum Regem habuisse Macedones nemo quidem negabit; testatur enim Demosthenes, ac de viro à Republica beneficiis affecto testatur. At Alexander nuper memoratus? Hunc pariter à Regno non excludimus, freti Herodoti auctoritate. Cur autem duos Reges per ea tempora in Macedonia fuisse non fateamur, suæ quemque provinciæ parti moderantem? Enimverò Perdiccæ nomen gentilitium erat in Regia

d *Herod. ut supra.*

stirpe

ſtirpe ab altero Perdicca derivatum, qui gentis Temenidarum primus; ut nuper annotavimus, Argo in Macedoniam profectus, exile regnum genti ſuæ illic adeptus eſt, jecitque maximi deinceps Imperii fundamenta. Video etiam Perdiccam alium, præter Philippi fratrem, in Macedonia regnaſſe circa O. 85. tempora, ut eſt apud Thucydidem, ac Diodorum [f], qui tamen Alexandri Magni Progenitorum non fuit; (hos autem num. 5. Orat. 2. contra Philipp. enumeravimus). Illum igitur Perdiccæ noſtri nepotem facilè credam, quippe nomen ſuadet. Minùs quoque à vero diſtat è diverſo regiæ Arboris ramo illum, ac Philippum prodiiſſe; quippe non inter hujus Avos. Hæc dixiſſe in re tam obſcura ſit ſatis.

f *Thucyd. l. 2. Diod. 12.*

20. Quinque fuerunt Athenis onera publica, quæ ferre unicuique Civi opus eſſet, ſi cenſus foret. Tria pertinebant ad pacis uſum; ad belli, duo. Choragum agere, Epulonem, Paleſtritam, pacis erant. Belli autem, Trierarchatum gerere, conferre ad militares uſus tributa. A tribus primis immunitas dabatur, Populi beneficio. A duobus aliis nunquam conceſſa eſt ne Poſteris quidem Harmodii, atque Ariſtogitonis, quibus, ob interfectum Hipparcum Tyrannum, Poſteritati plurima accepta à Civibus dona tranſmittere jus fuit. Choragi plures creabantur quotannis ab unaquaque Tribu, quorum ſinguli diverſos ducebant Choros in Dionyſiis, & Panathenæis, in quibus Virorum, ac Puerorum turmæ fiſtulis, tibiis, voce modulabantur; aderant quoque Pyrrhichiſtarum, qui ſaltu luderent; alii demum, qui Choreas per gyrum agitarent. Hos igitur Choros magno ſtipendio Choragus ære ſuo conducebat, nutriebat, veſtibus ad pompam accomodatis induebat, ornabat etiam quandoque coronis aureis. Tanta verò contentione ſtudebat unuſquiſque nobiliores Muſicos ſibi aſſerere, ut ſortes dare opus fuerit. Nam qui cæteros ludendi arte pompâ, elegantiâq; ſuperaſſent, iis præmia, ac plauſus tribuebantur [g]. Epulones Convivia de ſuo publicè inſtruebant Tribulibus ſuis in celebrioribus Sacrorum, aliiſque communis lætitiæ diebus [h]. Gymnaſiarchi oleum ad publicorum Luctatorum uſum præbebant, atque aliorum, qui ſe palæſtrâ exercerent [i]. Hæc autem munera ingenti pecuniâ ſtetiſſe à Scriptoribus nuper laudatis in iis ipſis, quę nuncupavimus, locis memorię proditum eſt. Quare cum invaluiſſet frequentiores à Populo, quàm antea, immunitates dari; Hinc autem reliquis Civibus ſæpiùs ea munera eſſe obeunda; Leptines legem tulit, qua illas omnibus abrogavit, præterquam Poſteris Harmodii, atque Ariſtogitonis, ac novem Archontibus, qui tunc Magiſtratum gererent, ut ex Orat. Demoſth. adverſus Leptinem patet, eam ipſam legem, veluti injuſtam, inutilemque improbante.

g *Lyſias in Orat. de Muner. Demoſth adv. Mid. Plutarch in libro de Sapient. Arh.*
h *Demoſth., & Lyſias ut ſupra.*
i *Ulp in enarr. Orat. Demoſth in Leptinem.*

Quanti verò jus Civitatis fecerint Athenienſes, cum bene moratam Rempublicam habuerunt, facilè ex iis legibus dignoſci poteſt, quæ ad rem iſtam pertinent. Illas enarrantem Demoſthenem lubeat audire [l].

l *Demoſth. adv Near.*

Πρῶτον μὲ γὰρ νόμος ἐστὶ τῷ Δήμῳ κειμένος, μὴ ἐξεῖναι ποιῆσαδαι Ἀθηναίων, ὃν ἂν δι' ἀνδραγαθίαν εἰς τὸν Δῆμον ᾖ Ἀθηναίων ἄξιον ἢ γενέσθαι πολίτην. Ἔπειτ' ἐπειδὰν πείθῃ ὁ Δῆμος, ἢ δῷ τῷ δωρεὰν, αὖκ ἐᾷ κύριαν γενέσθαι τῷ ποιήσαντι ἐὰν μὴ τῷ ψήφῳ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐκκλησίαν ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι Ἀθηναῖοι ψηφίσωνται, κρυβδὴν

ψηφισάμενοι. Τὸν δὲ Πρυτάνεις πελεύει τιθέναι τὸν καθίσκιον ὁ νόμος, καὶ τὰλλα ψηφίσαι προσιόντι τῷ Δήμῳ περὶ τῶν ξένων εἰσέναι, καὶ τὰ χάρτα ἀναιρεῖν. Ἵνα κύριος ὢν αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος, σκοπῆται πρὸς αὑτὸν, ὁντινα μέλλει πολίτην ποιήσεσθαι, εἰ ἄξιος ἐστὶ τῆς δωρεᾶς, ὁ μέλλων λήψεσθαι. Ἐπειτα μετὰ ταῦτα παρανόμων γραφὴν ἐπούσης κατ' αὐτὸ τῶ βουλομένω Ἀθηναίων. Καὶ ἐστὶν εἰσιέναι εἰς τὸ δικαστήριον ἐξελέγχεσθαι, ὡς οὐκ ἀξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς, ἀλλὰ παρὰ τὸν νόμον Ἀθηναῖος γέγονε. Καὶ τισὶ τῶ Δήμω δόντος τὴν δωρεὰν, λόγῳ ἐξαπατηθέντος ὑπὸ σφ' αὐτοῦντων, παρανόμων γραφὴς γενομένης, καὶ εἰσελθούσης εἰς τὸ δικαστήριον, ἐζέλεγχθῆναι, σωιβῆν τὸν εἰλήφοτα τὴν δωρεὰν, μὴ ἄξιον εἶναι αὐτὸν, καὶ ἀφελεῖσθαι τὸ δικαστήριον. Καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς, καὶ πελανὸς, ἔργων ἀναγέσαθαι. Α' δὲ πάντες μνημονεύετε, Πυθόλαν τε τὸν Θετταλὸν, καὶ Ἀπολλωνίδην τὸν Ὀλυνθίων πολίτας ὑπὸ τοῦ Δήμου γενομένους, ἀφαιρεῖσθαι τὸ δικαστήριον. *Primùm igitur lex Populo imposita est, non licere Civem Atheniensem fieri, nisi ob sua in Populum merita dignus Civitate videatur. Deinde postquam cuipiam dandam esse persuasum habeat, ac deferat munus istud; non tamen ratum erit, nisi in sequenti Concione plusquam sex Athenienſium millia occultis suffragiis donum ipsum confirmaverint. Quamobrem lex jubet, Prytanes urnas ponere, ac dare calculos accedenti Populo, antequam Peregrini ingrediantur, ac tabernacula tollere, ut sit unusquisque sui juris, ac solùm secum ipse consideret, ille ne, qui Civitatem petit, tanti muneris dignus sit. Rursus cuicumque Atheniensium velit, facultatem præbet eum accusandi violatæ legis, conventisque Judicibus probare eodem munere indignum esse, atque in Civitatem contra Leges irrepsisse. Jam verò aliquando accidit, Judices Civitatem aliquibus ademisse, quibus, cum neutiquam digni forent, Populus eorum verbis deceptus dederat, ac deinde violatæ legis actio fuerat instituta. Operosum foret plura in medium afferre antiquitatis exempla, sed omnes memoriâ retinetis, Pitholam Thessalum, Apollonidem Olynthium, quos Populus Civitate donaverat, eâ fuisse ab Judicibus despoliatos.* Viguit Athenis hujusmodi legum severitas, quousque ob inopiam Ærarii jus Civitatis vendere, atque inde pecuniam cogere, Cives è Republica esse reputarunt. Id sanè commodè fit, si modus adhibeatur.

21. Idem repetit, quod olim dixerat in tertia Olynthiaca, quare & ejusdem n. vigesimus tertius, ubi de hac ipsa re agitur, adiri potest.

22. Huic pariter argumento satis superque satisfecimus, cum eadem Oratoris verba superiùs expendenda suscepimus.

23. Meritò quidem Athenienses de pulcherrimis, magnificentissimisque ædificiis gloriabantur, quibus Religioni, securitati, publicæque elegantiæ providerant. Quare sæpius Demosthenes, iisdem laudandis, Civium benevolentiam aucupatur. Id agit in tertia Olynthiaca, quò nos ad n. 26. Lectorem remittimus; Id in hac Oratione; Id in Orat. adversus Aristocratem his verbis. τὰ δὲ τῆς πόλεως οἰκοδομήματα, καὶ τὰ κατασκεύασματα, τηλικαῦτα, καὶ τοιαῦτα, ὥστε μηδενὶ σφ' ὑπεργινομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι, προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, Περικλὲς, τέλλα, οἷς κατασκευασμένοις ὁρᾶτε τὴν πόλιν. *Urbis verò ædificia, ac substructiones tales, ac tantæ sunt, ut nihil ad ea Posteris adjungendum reliquerint; Hæc nimirum Propilæa,*

Na-

Navalia, Piræus, aliaque hujusmodi, quibus instructam, ornatamque Civitatem videtis. Id etiam in locis aliis, quæ non vacat referre.

24. Megarenses, vel ante initium belli Peloponnesiaci terram Apollini sacram coluisse, eamque ob rem terrâ, marique ab Athenienſibus omni secum commercio prohibitos fuisse, Thucydide auctore diximus n. 15. tertiæ Olynthiacæ. Nunc eos ad ingenium redisse credere par est, cum nos hoc loco Demosthenes instruat, gravissimis Athenienſium decretis nuper hujusmodi flagitio interdictos. Altum de hac re silentium est apud græcos authores, & cum ab Oratore nostro tantummodo indicetur, quid istud rei fuerit certis testimoniis comprobari nequit. Puto autem id actum esse, quod in secunda ad Philippi Epistolam annotatione retulimus; nempe Anthemocritum Legatum Megaram ab Athenienſibus missum, qui Reipublicæ nomine arma, & vastitatem indiceret, nisi è sacris agris abscederent. Cum Megarenses nequaquam morem gererent, quin & nefariè Legatum occidissent, non Signa in ipsos educta sunt, non bellum susceptum, sed Eleusinis tantùm, Foris, ac Portubus Atticis prohibitos; quod rectè quadrat huic Demosthenis loco. Ait enim magnificè decerni; verùm decretis ea longè minora esse, quæ conficiantur.

Dum autem complector animo istud Athenienſium studium in tuendo Apollinis jure, venit in mentem cogitare, in hujusmodi re paremfuisse in reliquis Græcis religionem. Nam & Phocenſibus, qui Delphicos agros Phœbo dicatos arabant, communi ferè Amphictyonum decreto bellum illatum est; & Amphissenses, qui serebant Cyrrhæos campos eidem sacratos, ab ipso Senatu armis conteri jussum; datusque in eam rem Philippo exercitus, & auctoritas [m]; Et sibi Megarenſium, qui terram ei pariter devotam, fortasse finitimam exercebant, coercendam temeritatem statuit Athenienſium Respublica; laudabili exemplo vel in falso Deorum cultu, nisi plerumque privatis odiis religionem vindicem adhibuissent.

[m] *Demosth. pro Corona.*

25. Istud quoque Phliasiorum negotium cum nullo, quod viderim, Græcorum monumento Posteris mandatum sit, ac vix nunc à Demosthene attingatur, industriâ quadam investigare oportet. Phliasii, ut est in nu. 31. Orationis de Megapolitis, ubi de hac gente plurimùm loquuti sumus, perpetuas, at non semper apertas gesserunt cum Argivis inimicitias, obnitentibus illis libertatem suam tueri; istis, urbem in potestatem redigere, quam intra fines Argidis reputabant. Id aliquando palàm, aliquando insidiis agere pertentarunt. Iis verò maximum periculum procrearunt ann. 3. Olympiad. 101.. Tunc enim Phliasiorum exules, Cognatorum proditione, qui in Urbe degebant, Patriam Argivis dare moliti sunt. Igitur nocte intempesta ipsi cum auxiliariis, facto sexcentorum militum agmine, mœnibus successerunt. Scalis admotis à Proditoribus in arcem recepti sunt; unde in Urbem invadentes, eam tumultu, cæde, incendiis implerunt. Cives illico ab excubitoribus proditionis admoniti, clamoribus etiam exciti arma susçepere. Interim Arca-

des, atque Argivi cum ingenti militum globo affuerunt. Manus ubique conseruntur, feroces alii ob ferè partam victoriam, alii ob libertatis tutelam. Verùm corroboratâ magis magisque novis bellatoribus Civium acie, hostes primùm inclinare, pelli deinde, in præceps agi, ac tandem liberâ Civitate Populares omnem metum deponere, invicem gratulari. Rem gestam prope sub oculis ponit Xenophon, memoratque Diodorus [n]. Mansere postmodum inimicitiæ, vastationes, injuriæ. Quæ cessaverint ne, an ad proximum hujusce, quam explicamus, Orationis tempus productæ fuerint; id equidem nullus dubito, Argivos, atque Arcades, Philippi societate, atque opibus recreatos (qua de re jamdudum sermonem fecimus) Phliasiis bellum intulisse, reductisque in Urbem exulibus Cives expulisse, qui sibi in superiori expeditione adversati fuerant. Hos proinde ab Athenienſibus opem, præsidiumque postulasse, magnificaque retulisse verba, ac salutaria sibi plebiscita, quæ nunc à Demosthene commemorantur, res autem nequaquam verbis consensisse.

n *Xenoph. de reb grec. l. 7. Diod. l. 15.*

26. Siphnus, hodie *Sifano*, Cycladum insularum una, olim ditissima ob auri, argentique fodinas, quas ambitu suo complectebatur. Metallorum, quæ illinc effodiebantur Decimam sibi dari jussit Apollo Delphicus, tantusque inde thesaurus Delphis collectus est, ut nemini cederet aliorum populorum [o]. Divites illæ Venæ prorsus exaruerant Pausaniæ tempore, ut ipse refert, Apollinis vindictâ, cum Siphnii tributum Deo persolvere jamdiu destitissent; at re verâ ob exaustas fodinas diuturnâ, ac frequenti effossione. Ea gens ortum ab Athenienſibus habebat [p]; Idcirco Demosthenes in illa comparationem instituit, utpote ejusdem cum ipsis Athenienſibus originis, sed non ejusdem fortunæ.

o *Herod. in Thalia. Paus. in Phocic.*

p *Herod. in Urania.*

Hæc satis mihi visa sunt ad istas Demosthenis Orationes illustrandas; aliquis enim rerum dicendarum modus adhibendus fuit, ne angustiores excederem annotationum fines. Erit fortasse, qui curiosiùs inquirat, quamobrem in Latium transferre omiserim tertiam, & quartam Philippicam, aliasque geminas de Haloneso, ac de fœdere Alexandreo Conciones, quæ primâ Oratoris nostri Lucubrationum parte continentur, quæquæ ad Rempublicam pertinent; ejus nimirum generis, quod omne complexi fuisse diximus. Huic ego facilè respondebo. Ab interpretanda quarta Philippica non inconsultè, nec temere abstinui; nam cum tota sit compacta è diversis aliarum Orationum, quas Latio donavimus locis, & sit veluti vermiculatum emblema, non erat cur in ipsa operam perderem. Tertiam pariter Philippicam non attigi; siquidem & in eodem, ac reliquæ hujus nominis argumento versatur, quare nihil ferè habet novi, quod admodum ad eam pervolutandam alliciat; & ut verum fatear, tedio affectus, & ne mihi sæpius displicerem. At verò duas illas de Haloneso, & de fœdere Alexandreo veluti adulterinas rejeci. Quippe è Demosthene nihil olent. Deest ibi sermonis elegantia, sententiarum præcipua quædam gravitas, ac maxima illa dicendi vis, cujus

gra-

gratiâ à cæteris longè distant Oratoris nostri lucubrationes. Judicium suum ad hanc sententiam ascribunt Libanius in earumdem Orationum argumento, ac Photius in Bibliotheca, nec est, cur quispiam de re, gravissimis testibus, ac rationibus comprobatâ, dubitare possit.

LAUS DEO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IN-

INDEX

RERUM PRÆCIPUARUM,

Quæ in Annotationibus continentur.

Prior numerus Annotationem significat, alter Paginam.

A

ABstemii an ingenio præstantiores. 25. 387.
Achillis sepulchrum ubi. 22. 226.
Ægyptus quæ tributa Regi pendebat. 32. 204.
Ærarium Athenis è quibus pecuniis 27. 402. ubi collocatum. 9. 436.
Ærarium Sociale ubi prius positum; quando Athenas translatum. 27. 402. V. Athenienſium Ærarium.
Agger ab Eubœa in Bœotiam à quo, & quando conſtructus. Deſcribitur. 43. 225.
Æſchinis Legatio ad Philippum. Vide Legatio.
Alcibiades. Ejus mores, res geſtæ; Præfecturæ; bellica virtus; mors. 27. 350.
Alevadæ; quæ Gens in Theſſalia. Tyrannorum hoſtes &c. 15. 307.
Alexander Amyntæ F. à Mardonio Perſa Legatus mittitur Athenas. Quamobrem; Legationis exitus. 4. 180.
Alexander Magnus quo anno natus. 25. 248. quam pecuniam collegerit è Darii Theſauris. 32. 24.
Alexander Pherarum Tyrannus ab Uxore necatur. 20. 246. quando, & cur. 15. 306.
Alus quando in Philippi poteſtatem venit. 3. 423. Unde ei nomen. 3. 424.
Alienſes Athenienſium amici; à Philippo Pharſaliis traduntur. 3. 423.
Amphictyones qui; quanti; à quo inſtituti; eorum commutationes; quando deſierint. 2. 357. Auctoritas, ejuſque exempla. Ibidem; & 2. 359. ubi congregabantur; quo tempore. 2. 357. & 358. Qui cum iis conſidebant ſine ſuffragii jure. Ibidem. Recenſentur. Authorum de iis aliqua diverſitas conciliatur. Ibidem. Quam multam Phocenſibus irrogarunt poſt bellum ſacrum. 27. 371.
Annonæ vilitas Athenis deſcribitur. 36. 409.
Anthemocritus Legatus Athenienſium à Megarenſibus necatus; ejus honores. 2. 413.
Amphipolis, unde nuncupata; ubi ſita; Athenienſium Colonia...; quando & quomodo deducta...; quàm Athenienſibus opportuna; Varia Urbis fortuna. 35. 251. 16. 421. quando à Philippo occupa-

cupata. 8. 303.
Amynthas Macedoniæ Rex; ejus res geſtæ erga Græcos. 3. 300. A Lacedæmoniis illuſus; probatur ſe cum Athenienſibus conjunxiſſe, & quare. 11. 321. Evincitur Vectigalis Athenienſium fuiſſe. 24. 348.
Anthemuntes ubi; quando à Philippo capta, & Olynthiis donata. 17. 384.
Arcadia deſcribitur. 11. 220.
Arcades qua occaſione Megalopolim condunt. 4. 415. poſt diuturnas inter ſe diſſenſiones pacem componunt. 36. 230.
Arcadia celeberrima Romæ Academia. 11. 220.
Areopagus Athenis, quod Judicium fuit; qui in ipſo, & quid judicabat. A quo inſtitutus. Elogium, & aliqua ad ipſum pertinentia. 36. 353.
Argenti, & auri fodinæ Veterum ditiſſimæ. 32. 204. exaruerunt. Ibidem.
Argenti fodinæ Athenienſium in Attica, ubi; quàm antiquæ: quando exhauſtæ; quæ inde Reipublicæ utilitas, & quomodo. 27. 401.
Argivi Xerſi adhæſerunt; & quare. 7. 381. Thebanorum inimici. 25. 289. Philippi amici. 5. 381. Bellum cum Arcadibus inferunt Lacedæmoniis poſt Leuctricam pugnam; vincuntur. 1. 213. 4. 215. Phliaſiis Tricaranum adimunt, & quando. 31. 228. Eorum dignitas. 25. 289. Antiquitas; vires; bella; fœdera; qua Imperii forma uſi ſint. 16. 367.
Argolis Regio; ejus fines; quas Urbes complexa. 16. 367.
Argos à quo conditum; à quo nomen. 16. 368.
Ariobarzanes qui fuerit; quæ geſſerit; Cives Athenienſis factus; quando. 12. 184. & 185.
Ariſtides, ejus mores; res geſtæ; fortuna; Virtus; Mors. 18. 343.
Ariſtagoræ Mileſii dictum. 32. 204.
Ariſtophon, callidus; quot Judicia eluſerit. 20. 399.
Arſes Perſarum Rex quando Regnare cœpit; Mors. 1. 178.
Artaxerſes Xerſis F. quo anno Imperium ſuſcepit. 1. 177. Lacedæmonios ad bellum contra Athen. ſolicitat. 4. 181.
Artaxerſes Darii F. bis Græcos inter ſe compoſuit. 31. 294. Quare; quibus conditionibus. 31. 295. Primò è Lacedæmoniorum ſententia. 45. 210. Bellum monet Ægyptiis rebellibus. 37. 207.
Artemiſia Cariæ Regina quo anno mortua; de ipſa plura. 3. 278.
Arymbas Moloſſorum Rex quando à Philippo victus. 15. 310. Ejus Progenitores. 3. 311.
Aſiatici imbelles; exemplis probatur. 24. 289.
Athamantis fabula de ariete aureo ubi à Græcis collocata. 28. 373.
Athenæ à quo conditæ; quomodo, & quando auctæ; unde nomen; Vetuſtas; incenſæ; inſtauratæ; frequentia Populi. 8. 434. Græcarum Urbium opulentiſſimæ. 28. 201. à Perſis incenſæ, ac dirutæ. 27. 290. Quando, & quanto tempore nullæ ibi leges. 13. 339. Templa. V. Templa. Quando ad ſtatum Paucorum redactæ. 39. 231. A Lacedæmoniis integræ ſervantur contra Sociorum ſententiam. 4. 181.

Athenienſes quot Reges habuerint; qui ipſis imperaverint; quando in Rempublicam, & à quo redacti. 8. 434.

Athenienſes quando Ærarium locupletiſſimum habuerint, & quantum; quas ob res exhauſtum. 23. 347. Facilè illud depeculabantur. 29. 404.

Athenienſes quomodo, & quando in Tribus diviſi. Tribuum nomina. 26. 200. Eorum opes, Ædificia expenduntur. 28. 202. Qua ratione Tributa Reipublicę pendebant. 31. 203. Reſpublica quomodo à Solone inſtituta. 20. 191. Juxta cenſum diviſi. Ibidem.

Athenienſes quomodo annum computabant, pluraque ad hanc rem pertinentia. 5. 332. Eorum ſolemnitates enumerantur; quibus ſacræ. Qui iis præerat. 33. 352. Magno prætio Actores Comœdiarum conducebant. 8. 362.

Athenienſes qui reputarentur. Quomodo ſe Cives eſſe probarent. Quanti Civitatem ſuam æſtimarent. 8. 436. Pœnæ, & Judicia in falſos Cives conſtituta. 20. 445.

Athenienſes qua ætate militiam ſuſciperent. 50. 257. Vires maritimæ, ac terreſtres; Quomodo, & quando auctæ. Equeſtris ordo qualis. 18. 189. & 190. Quot naves ante Perſicum bellum habuerunt, quot deinde. 50. 212. Quæ maxima ipſorum Claſſis. Plinius, & Strabo ea de re expenſi. 20. 191 Qui ipſorum Peditatus, Equitatus, Claſſes. 18. 190.

Athenienſes qua ætate ad Rempublicam accederent, & quomodo. Qua ætate ſuggeſtum aſcenderent, & quo ordine. 2. 178. & 179.

Athenienſes Sardes incendunt. Necant Darii Legatos, & cur. Sibi ab illo metuunt, & quare. 1. 176. Græcorum libertatis cuſtodes. 4. 180. Repudiant Mardonii Perſarum Ducis amicitiam. 4. 181. Quot triremes habuerint in pugna ad Salaminam, conſtituitur. 34. 205.

Athenienſes Platęenſium amici, atque opitulatores; quare. 42. 208. Meſſeniorum amici, eorumque tutelam habent. 20. 225. Cum Thebanis ſe conjungunt. 3. 180. Phocenſibus auxiliantur, cum ipſis in bello ſacro conjuncti. ibi. 9. 184.

Athenienſes primi opem Perſarum implorant contra Lacedęmonios, & Iſagoram. 13. 185.

Athenienſes quot annos Græciæ principatum obtinuerint, & quomodo; expenditur. 22. 346. Quo tempore maximè viguerunt. 32. 352. præſertim auctı poſt ſecundum Perſicum bellum. 50. 211. Quando ipſorum fortuna penitus inclinaverit. 22. 347.

Athenienſes fame coacti pacem petunt à Lacedæmoniis. Reſpuunt conditiones; deinde accipiunt. 39. 230. Ipſius triginta Tyranni imponuntur; quando, & quomodo. 20. 287. ſub iiſdem quàm infelix eorum conditio. 22. 288. Caput attollunt, & quomodo. 6. 241. A quibus auxilio recreati. 22. 288. 23. 288.

Athenienſes veteres inimicitias gerunt cum Thebanis; quare; Bœotiam ſæpius vaſtant; vincunt. 42. 208.

Athenienſes Thebanis opitulantur, & quare 10. 243. 18. 324. Lacedæmoniis poſt Leuctricam pugnam.

gnam. 2. 214. Eubœensibus. 28. 227. 43. 255. Phocensibus. 9. 184. 3. 180. Arcadibus. 16. 222. Olynthiis, quæ auxilia submiserint. 19. 385. Ægyptiorum Regibus. 11. 284. Artaxersi opem negant. 11. 283.

Athenienses Peloponnesi populos ad libertatem invitant. 24. 226. 3. 180. fœdus ineunt centum annorum cum Argivis, & Mantineensibus. 43. 232. fœdera variant è sua utilitate. 44. 233. Ut servent inter Græcos æquilibritatem, 27. 227.

Athenienses Corintho dimittuntur; & quomodo. 58. 263. Suscepta in Corinthios bella. 17, 341. Opum ammittunt. 21. 225.

Athenienses vincunt ad Marathonem. 36. 256. quibus honoribus Mortuos ibi prosequuti sint. 36. 206. Xersici belli tempore Urbem deserunt. 27. 290.

Athenienses quæ bella pro Corinthiis cum Megarensibus habuerint. 17. 342. In Megarenses acerbissima illorum decreta, & quare. Ibidem. quantam pecuniam absumpserint in Potidææ obsidione. 14. 245. atrox ipsorum clades ad Syracusas. 53. 259. belli imperium à Sociis obtinent. 6. 241.

Athenienses Argæum student in Macedoniæ Regnum inducere, excluso Philippo. 34. 250. bellum Philippo movent. 26. 248. quando, & qua occasione. 9. 362. Philippum à Pylis prohibent. 27. 248. 45. 256. quo anno pro Amphipoli cum eo bellum instaurant. 22. 327. Perpetuum ipsorum studium hujus Urbis recuperandæ. 35. 250. quot Urbibus à Philippo orbati fuerint. 22. 237. Fœdus contra ipsum inire cogitant cum Persarum Rege. 4. 414.

Athenienses quam severi in suos Duces. 81. 276. quam effusi in laudandis Majoribus suis. 6. 182. Mercenariis Copiis plurimum utebantur, & quando inceperint. 18. 190.

Attica gens à Cecrope in duodecim Vicos collecta. 26. 200. quando; Vicorum nomina, 8. 434.

Attica quanti æstimabatur. 23. 296.

Augusti dictum memorabile. 25. 400.

B

BAccanalia Athenis unde allata; quot generum; describuntur. 76. 274.

Barathrum qui locus Athenis. Qui in Ægypto. 28. 403.

Barbari qui dicerentur à Græcis. 16. 341.

Bardylas Illyriorum Rex à Philippo victus. 15. 310.

Bellum Peloponnesiacum quando incœpit, quando finitum est, à quibus describitur. 7. 426.

Berisades Thraciæ Rex à Philippo Regno pulsus. 14. 308.

Bœotia quomodo prius dicta; unde nomen, & quos fines habuit. Describitur. Quomodo in singulis Civitatibus, & in communi administraretur. Ejus fors 35. 407. & 408. Quatuor ipsorum Concilia, in quibus suprema auctoritas; ubi convocabantur. 28. 373. 35. 408. Quando fiebant. 35. 407. Urbes plerumque Aristocraticæ. 20. 287.

Bœotorum quot Magistratus, quæ ipsorum auctoritas. 35. 407. In-

ter ipſos Thebani eminebant. 35. 408.
Bœotii Thebanorum imperio ſemper ſe ſubtrahere ſtuduerunt. 11. 383. tardioris ingenii reputantur. 15. 384.
Bœoticum bellum benè Athenienſibus ſucceſſit. 10. 244.
Braſidas Lacedæmonius Amphipolim occupat. 35. 251.
Byzantium, ejus amœnitas, ac fortuna, quibus obtemperavit, aliaque. 8. 282. quanti Athenienſium intererat illud à Philippo tueri. 4. 332.

C

CAllias Comicus, qualis fuerit, ejus Comœdiæ; fragmenta, quæ ſuperſunt. 16. 324.
Callias Chalcidenſis, verſipellis, quæ fœdera fecit, quid Athenis egit, ejus res geſtæ. 3. 413.
Cambyſes quare à Perſis dominus appellatus. 6. 425.
Cardia, à quo nomen; cujus momenti Urbs; an intra Cherſoneſum; ejus fortuna. 36. 276.
Cares Græcorum primi mercede militarunt. 56. 261.
Cariæ Reges ſororibus nubunt. 3. 278.
Cecrops Athenarum conditor; ejus res geſtæ. 8. 434. gentem Atticam vagam collegit. 26. 200.
Cerſobleptes Thraciæ Rex Athenienſibus Cherſoneſum donat. 14. 308. A Philippo in Regno confirmatur; pulſus deinde. 14. 309. Ab Athenienſibus fœdere quomodo excluſus. 8. 416.
Chabrias Lacedæmoniis opitulatur. 2. 214. Corinthi Athenienſium præſidio præficitur. 61. 264.; Navale prælium vincit ad Naxum. 17. 441. Ubi, & quomodo moritur. Honores ei poſt mortem habiti. 61. 265. 29. 293.
Chalcis Euboïca à quibus, & quando condita; unde nomen; quæ inde Coloniæ deductæ; quorum fuit. 13. 396.
Chalcidenſes avari putabantur. Ibidem.
Chares Pharnabazo auxiliatur. 1. 176. 63. 266. opem iterum illi negat. 1. 177., an rurſus ſuppetias eidem tulerit. 22. 328. Re malè geſtâ quomodo iram populi declinaverit. 23. 329. cum reliquis ſui temporis Ducibus minimè comparandus; præfuit prælio ad Cheronæam. 19. 396.
Charidemus, qui, cujus momenti ejus amicitia, & pleraque ad ipſum pertinentia. 7. 335.
Cherſoneſus Thraciæ deſcribitur; quanti momenti eſſet; quas urbes habuit, qui eam habuerunt. 2. 389.
Cherſonenſes Athenienſium amici, eorumque de iſtis Decretum. 2. 391.
Chius inſula à quo dicta, quibus paruit; ejus dignitas. 6. 280.
Choragi qui Athenis; eorum munus. 20. 445.
Clearchus Cyro minori opitulatur. Res geſtæ; mores; mors; elogium. 28. 291.
Cliſophi Paraſiti adulatio. 31. 249.
Cliſtenes Athenienſium populum in decem Tribus diviſit. 26. 200. V. Legumlatores.
Clitarchus quomodo Eretriæ Tyrannus à Philippo conſtituitur. 24. 399.
Clypeus qua cura à Græcis in bello ſer-

ſervatus ; quæ pœna abiicientibus. 15. 189.
Collationes in Ærarium quæ Athenis. 27. 402.
Columnæ fœciales. 43. 232.
Concio Athenis quid ; aliæ ſtatis diebus, aliæ extraordinariæ ; quæ utræque fuerint, & quomodo nuncupatæ. 4. 238. Quomodo, ubi, à quibus cogebatur. 3. 430. quid antea, quid in ipſa, qua ratione, & ordine agebatur. 3. 431. 4. 239. quomodo, qua de cauſa, quando, & à quibus dimittebatur. 3. 432.
Congium quæ menſura. 36. 409.
Conon Timothei F. qua pecunia Piræi mœnia reficit. 10. 395.
Cos Inſula, & Urbs ; à quo nomen; gentis mores ; fortuna. 30. 293.
Coorum impia conſuetudo. 30. 294.
Corcyrenſes quando, & quomodo in Athenienſium poteſtatem venerint. 15. 439.
Corinthus à quo dicta, quomodo prius nuncupata ; ejus portus, arx ; Civium mores ; Reges ; dataillic fabulis occaſiones; quibus paruit ; quæ bella geſſit &c. 17. 342.
Corinthii à Syracuſanis originem ducunt. 10. 419. plerumque Democratiam habuerunt. 19. 289. Pythiorum ludorum Præfecti. 29. 373., Præfecturâ privantur. 27. 371. Athenas dirui cupiunt. 4. 181.
Coronæa à quo conſtructa; unde nomen accepit ; ejus fortuna ; quæ ibi fabulæ. 28. 373.
Coronæi Athenas fugiunt relictâ Patriâ ; quare. 24. 369.
Cotyla quæ menſura. 36. 409.
Cotys Thraciæ Rex quando mortuus. 14. 308.
Curiæ Athenis quot ; quem Præfectum haberent. 26. 200.
Cyprus qua Imperii formâ uteretur. 10. 418.
Cyrus major cur à Perſis Pater vocatus. 6. 425. ejus dictum. 24. 289.
Cyrus minor auxiliatur Lacedæmoniis contra Athenienſes. 27. 290. Ejus expeditio adverſus fratrem Artaxerſem deſcribitur; exitus; moritur. 28. 290.

D

DArius tertius Perſarum Rex quare à Perſis Mercator dictus. Imperium in Satrapias dividit. 6. 425. Eretriam occupat ; incendit ; 24. 400. bellum Athenienſibus infert. 1. 176. Cur Pœonas in Aſiam transfert. 15. 311.
Dejarides Mercenariorum Dux qui; & quæ ageret. 22. 327.
Deipyrus Mercenariorũ Dux quid ageret. 22. 327.
Delia navis Athenis ſacra. 74. 272.
Delphicum Oraculum. V. Oraculum.
Delphicum Templum quantâ pecuniâ conſtructum. 30. 374. quantis divitiis affluerit. 10. 337. Recenſentur. 27. 370.
Delphinium quod Forum Athenis. 36. 254.
Demades Philippum reprehendit, ab eoque ornatur. 15. 323.
Demophon Athenienſis Thebanis opitulatur. 10. 243.
Demoſthenes Alciſtenis F. ejus res geſtæ, virtus, mors. 19. 344. 20. 345

Demosthenes Orator. Ejus natalis annus constituitur. 2. 178., quando ad Rempublicam accessit. Ibidem. Quando publica obiit munera, & quæ. 37. 410. Ejus in Cives, & Rempublicam beneficentia, ob quam à Populo coronatur. Ibidem, & 31. 352. Athenienses ad bellum contra Philippum incendit. 26. 248. Thebanis favet. 41. 208., an muneribus corruptus, à quibus, & quas ob res, expenditur. 11. 365. Veluti muneribus corruptus damnatur; fugit; revocatur; purgatur ab hoc crimine. 11. 366. Ut Abstemius irridetur. 25. 387. Xenophontis, & Thucydidis loca Concionum aliquando imitatus. 3. 424. octies Thucydidem suâ manu scripsit. Ibidem. Ejus, & Ulpiani locus cum altero Aristotelis, & Pollucis conciliatur. 4. 240.

Diluvium Deucalionis ubi fuisse à Poetis traditur. Quomodo ab Historicis. 20. 314.

Dinarchi locus restitutus. 18. 224.

Dionysius minor quomodo Syracusis pulsus; regreditur; iterum pulsus; Corinthi exulat. 10. 419.

Dionysius Halicarnasseus refutatur. 1. 378.

Diopites, ejus res gestæ. 1. 389., è Chersoneso revocatus. 13. 420.

Drachma cujus æstimationis fuerit. 28. 202.

Draco Athenienſium legislator. V. Legumlatores.

Duces Athenis, qui, quot, unde creati; qui lege esse possent. 66. 266., eorum munus domi. 66. 267., quid agerent ad captandam Populi benevolentiam. 23. 329.

Duces Athenis, qui Populi beneficio à reddenda ratione immunes erant, dicebantur αὐτοκράτορες 81. 276.

E

Elatæa ubi sita; à quo nomen; quando à Philippo capta. 12. 383.

Eleusinia. V. Mysteria.

Epaminondas Thebanorum Dux vincit ad Leuctra. 1. 213., In Mantineensi pugna vulneratur; moritur. 16. 222. ejus dictum contra Athenienses. 42. 209.

Ephetæ Athenis qui Judices; à quo instituti; eorum numerus; qua de re judicabant; quot in Foris, pluraque de ipsis. 36. 253.

Ephori qui essent Spartæ; eorum auctoritas; an annuus Magistratus. 7. 427.

Epirotarum Regum series. 15. 311.

Epistata Concionis qui; ejus munus; quomodo eligebatur. 4. 240.

Epistata Senatus, qui, ejus auctoritas, munus &c. 7. 394.

Epulones qui Athenis, eorum munus. 20. 445.

Equestris Ordo apud Athenienses qualis; quorum esset; quomodo dabatur. 18. 190.

Erechthonius Athenis Minervæ ludos instituit. 75. 272.

Eretria, quomodo prius appellata, unde sic dicta; ejus dignitas; vires; bella; fœdera; quibus paruit. 24. 400.

Erythra Joniæ. 16. 397.

Etesiæ, qui Venti fuerint; unde flarent, aliaque &c. 69. 269.

Euboea, unde nomen habuit, à qui-

bus occupata; ejus varia per vices fortuna. 43. 254.
Eubœenſium diſcordiæ. 28. 227. Tyranni à Philippo conſtituti. 23. 399., coronant Athenienſium populum, & quare. 38. 412.
Eubulus qui fuerit. Ejus lex de pecunia Theatrali. 14. 340.; quare ſancita. 6. 302.
Evagoras major quomodo Cyprum adeptus eſt; res geſtæ; mors. 10. 418.
Evagoras minor è Cypro depulſus; reductus; deſertus; In Aſia quæ loca obtinuit; fugit; necatur. 10. 418.
Euthycrates, & Laſthenes Olynthii Patriam Philippo produnt; eorum avaritia. 19. 384. deinde à Philippo injuriis affecti. 35. 400.

F

FEſti dies Athenienſium. 33. 352. V. Athenienſium Solemnitates.
Fœdus Athenienſinm, Bœotorum, Argivorum contra Lacedæmonios. 58. 263.
Fontes Athenis enunciantur. 31. 351.
Frumentum Athenis quo pretio vendebatur. Quantum illuc quotannis adveheretur: 36. 409.

G

GRæcia initiò quos fines habuit, quos deinde. 16. 341.
Græci quomodo dies numerant. 4. 258. Divinationibus dediti. 29. 203. Ærarium in ſpectaculis, feſtiſque diebus exauriebant. 4. 432. Agrorum Sacrorum uſurpatoribus inimiciſſimi. 24. 447.
Græci inteſtinis inter ſe diſcordiis perpetuò affligi. 9. 184. 2. 278. diſciplinâ militari illuſtres; qua omnes præter Romanos ſuperarunt. 15. 186. eorum arma; uſus; exercitationes. 15. 187. Capitale apud ipſos cæſorum in bello cadavera non ſepelire. 23. 329. Olim piraticam facere dignitatis eſſe putabant. 17. 398.
Græci poſt Xerſianum bellum felicitate, ac divitiis aucti. 45. 209. Poſt ipſum bellum partim ad Lacedæm., partim ad Athenien. accedunt. 45. 210. Quando Athenienſium ſocietatem quæſierint, iiſque primatum detulerint. 22. 346. Quando, & cur ab Athenienſibus alieni. 22. 346. externis bellis petiti diſcordias ſuas componunt. 51. 212. Fœdera in Columnis ſcribebant, & ubi eas collocabant. 43. 232. Proclives ad ferenda, frangendaque invicem fœdera. 3. 214. iis familiariſſimum erat mercede Barbaris ſtipendia facere. 37. 207. quando Philippo Imperatoris munus adverſus Perſas detulerint. 2. 379.
Gymnaſiarchi qui Athenis, eorum munus. 20. 445.

H

HAliartus quare ſic dictus; quæ Civitas. 44. 256.
Haloneſus, unde nomen; quibus paruit; ejus ſors. 12. 419.
Harmodius, & Ariſtogiton Tyrannicidæ; necati; eorum Poſteris quæ munera ab Athenienſibus.

sibus data. 6. 415.
Harpalus ab Alexandro Magno fugit; ejus res in Græcia gestæ; an Demosthenem donis corruperit. 11. 366.
Hecatombe quod sacrificium; quamobrem institutum. 7. 427.
Heliæa quod Forum Athenis. 36. 354.
Heliastæ qui Judices Athenis; quanti; quot in Foris, quibus de rebus, quo stipendio judicabant, aliaque ad ipsos pertinentia. Quomodo eligebantur. 36. 354. & 355.
Hellespontus quanti momenti Athenienſibus. 4. 380.
Heraclea quæ Civitas; quomodo prius dicta; ejus dignitas. 4. 424.
Heræum promontorium, & oppidum ubi situm; à quo conditum, describitur. 3. 331.
Hercules cur, quomodo, quando Mysteriis initiatus. 6. 333. Ubi ex Inferiis prodiit. 28. 373.
Herodotus emendatur. 20. 314.
Honores Athenis, & Romæ quàm parcè primùm; deinde quàm prodigè dati. 14. 437.
Hipparcus Tyrannus Athenis occisus; quomodo. 6. 415.
Hippias Tyrannus Athenis quando, & quomodo pulsus; fuit in Marathonica pugna, aliæque res ejus gestæ. 6. 415.
Hipponicus quot servos in argenti fodinis Athenienſium habuit; quantum inde emolumentum caperet. 27. 401.

I

Jason unde solvit ad vellus aureum. 77. 274.
Jason Pheræorum Tyrannus quod in Pythiis sacrificium paraverit. 29. 374.
Illyrium quæ Regio; à quo nomen; hujus Regni conditor; gentis mores. 15. 310.
Imbrus Insula quibus sacra, ubi sita. 73. 271.
Imperatores qui, quot Athenis. V. Duces.
Inundatio maxima Rhodi, & Florentiæ describitur. 7. 281.
Joannes Meursius emendatus. 35. 205.
Joannes Stajus laudatur. 38. 412.
Iphicrates. Ejus laudes, honores, res gestæ. 60. 264. conaturclam Corinthum in Athenienſium potestatem redigere. 61. 265. Corinthiis auxiliatur; Phliasiis infestus. 58. 263. Lacedæmoniis opitulatur. 2. 214. Eosdem ad Abidum percutit. 16. 440. Navali Præfecturâ pulsus. 1. 176. ejus memorabile dictum de Lacedæmoniis. 22. 386.
Ipparchi Athenis qui. 66. 266. Quot fuerunt; eorum munus. 66. 268.
Judicia quo ordine Athenis fierent. 36. 355. Συμμορία, quod judicium esset. 7. 392. Εισαγγελία ad quæ crimina; ad quod Judicium; quando; quomodo pertinebant. 23. 328.
Judicia Athenis contra Imperatores graviſſima; exempla afferuntur. 23. 329.
Judicum genera Athenis; ætas varia pro Fori diverſitate, & quæ. 36. 353.

L

LAcedæmonia quæ Peloponneſi pars. 13. 220. V. Laconia.

Lacedæmonii quæ gens; quibus inſtitutis, ac legibus viverent; quibus Regibus paruerint; Reipublicæ forma. 7. 426. Mercaturam facere nequibant. 28. 201. Cur in Republica duos Reges habuerint. 7. 427. Peloponneſo vi potius, quàm Populorum voluntate imperant. 13. 220. Meſſeniorum perpetui hoſtes, & quare 18. 222. Platæenſium hoſtes, & quare. 9. 218. Athenienſes, Thebanos, atque Olynhios domant. Argivos, atque Arcades vincunt. 4. 215. Megapolitas aggrediuntur, & cur. Ibidem. 8. 423. Quando potentiſſimi. 8. 242. Quando inclinare cœperunt. 8. 423. Septem Tyrannos Thebis imponunt. 10. 243. Triginta Athenis. 39. 231. Arbitri pacis, quæ ab Antalcida dicta eſt. 45. 210. Phliaſiorum ſemper amici. 31. 228. Negant Sociis, Athenas everti. 4. 181.

Lacedæmonii militari diſciplina illuſtres. 15. 187. Magnanimum factum erga Xerſem. 45. 210. Illuſtre facinus poſt Leuctricam cladem. 1. 213. Mercenarios milites dare Ocho Artaxerſi reſpuunt. 11. 283. Ter fœdus cum Dario Notho feriunt. 11. 185. Phocenſibus in bello ſacro conjuncti, & quare. 9. 184.

Lacedæmonii à Thebanis victi ad Leuctra. 1. 213. Numinis vindictam experti, & cur; Servos ad arma vocant; Athenienſium auxilium implorant. Ibidem; Mantineenſi pugnæ interſunt. 16. 222. Ab Amphictyonibus multati ob Cadmeam occupatam. 9. 184. Ex Amphictyonibus pulſi; nec reſtituti. 2. 359.

Laconia, ejus amplitudo, fines, Urbes, Populi, leges; quare ſic dicta. 7. 426.

Lampſacum ubi ſitum; à quo conditum; unde nomen accepit; à quibus occupatum, & reliqua ejus Urbis. 21. 326.

Legatio Anthemocratis Athenienſium nomine ad Megarenſes quem exitum habuit. 2. 413.

Legatio, quæ falſa à Demoſthene nuncupatur quando, quamobrem ſuſcepta; quid in ea actum fuerit. 9. 362.

Legatio Philippi ad Athenienſes pro componendis diſcordiis rejecta, & cur. 15. 420. ejuſdem ad petendam Amphictyonicæ dignitatis confirmationem ab Athenienſibus. 2. 379.

Legatio Athenienſium ad Peloponnenſes contra Philippum quem exitum habuit. 5. 380.

Leges Draconis quæ. 13. 339.

Legum emendatio Athenis quomodo à Solone inſtituta; quando id fieret. 12. 338.

Legumlatores Athenienſes qui, quâti, quas leges, & quo ordine ſanxerint. 13. 339.

Lemnos unde dicta; quomodo ab Athenienſibus capta; quot in illa urbes; Inſulæ fortuna. 72. 270.

Lemniæ mulieres quid egerint. 72. 270.

Libertini Athenis ad militiam vel ante Cives delecti; ſecus Romæ. 78. 275. Rempublicam Athenis attin-

attingere nequibant. Ibidem.
Lycophron Pherarum Tyrannus; ejus fors. 77. 274. Phocenſibus conſociatur. 6. 317. ſimul cum Pytholao Pheras occupat; à Philippo dejectus. 15. 306.
Lyſander Lacedæmonius quo in prælio, & ubi moritur. 44. 256.

M

Macedoniæ Reges Athenienſium vectigales fuiſſe probatur. 24. 348. Illyriis pariter, & quando. 17. 246.
Macedoniæ Regnum quis inſtituerit, & quibus initiis. 20. 445.
Magabazi Perſæ de Chalcidenſibus dictum. 29. 293.
Magneſia Regio; ubi; fines; à quo ſic dicta; aliaque ad ipſam ſpectantia. 15. 307. à Philippo capta. 6. 318., ab eo Theſſalis datur. 20. 385.
Mantineenſes Tegeatum hoſtes. 16. 221.
Maſſilia Phocenſium Colonia. 27. 372.
Mauſolus Cariæ Regulus, ejus mores; Imperium; mors. 9. 283.
Medimnus quæ menſura. 36. 409.
Megara unde nomen accepit; quibus paruit. Quæ ibi Reipublicæ forma. 14. 396. plerumque Ariſtocratica. 20. 287. Quæ bella geſſit. 14. 397. aliaque ad eam pertinentia. Ibidem.
Megaris Regio ubi ſita; à quo ſic nuncupata; quibus paruit. 14. 396.
Megarenſes ob interfectum Anthemocritum Legatum quibus pœnis affecti; execrandi vocati. 2. 413. Ab Athenienſibus deficiunt, & cur. Athenienſium in ipſos acerbiſſima decreta. 17. 342. Vexati, quia terram ſacram colebant. Ibidem.
Megapolitæ auxilium petunt ab Athenienſibus. 4. 215. Pacem faciunt cum Lacedæmoniis. 4. 216. Contra Athenien., & Lacedæm. fuerunt in prælio ad Mantineam. 34. 229. Coguntur Patriam repetere, atque inſtaurare. 36. 230.
Mellon Thebanus ſeptem Tyrannos Patriæ impoſitos occidit; Cadmeam recuperat. 10. 243.
Memnon bellum ex Aſia in Macedoniam transferre contra Alexandrum ſtudet. 48. 257.
Menon Pharſalius; ejus res geſtæ; mores. 18. 442.
Menſes Græcorum nequaquam cum Latinis convenire poſſunt. 5. 332.
Meſſene Regio, & Urbs Peloponneſi; quibus paruit ante bellum Trojanum; Varia ejuſdem fortuna. 18. 222.
Meſſenii Lacedæmoniorum hoſtes perpetui; quare. 18. 222. quo anno cum ipſis Lacedæm. pugnare cæperint, & qua de cauſa. 18. 222. Victi diſcedunt, Meſſanam in Sicilia condunt; ſtrenui. Patriam quando inſtaurarunt. Ibidem. Philippi amici. 5. 381.
Methone Macedoniæ; ejus fortuna; quàm opportuna bellum contra Macedones gerentibus. 15. 245.
Metychium quod Forum Athenis. 36. 354.
Micyberna Navale Olynthiorum. 2. 299.
Militia. Nemo Athenis ab illa immunis. 55. 291. Quæ pœnæ à Solo-

à Solone conſtitutæ iis, qui non militaverint. 56. 261. In ſua unuſquiſque Tribu Signa ſequebatur. 26. 201. quo ſtipendio, & quis primus illud ſtatuerit. 56. 261. Quot annis militare debebat. Ibidem. Quomodo delectus fiebat. 50. 258. quomodo in Claſſem. 78. 275.

Militaris ætas quando Athenis deſinebat. Quando Lacedæmone. 55. 260. 18. 190. Romæ quando incipiebat, quando finiebat. 56. 261. quot annis equites, quot Pedites in Caſtris eſſe debebant. Quo ſtipendio. Ibidem.

Militares Leges de Ducibus Athenis. 66. 267. De reliquis quæ fuerint; aliquantum remiſſæ. 32. 297. 14. 340. plurimùm diſſolutas Demoſthenes curat reſtitui. 22. 247.

Militaris Athenis juramenti forma. 50. 248. Ordines è cenſu conſtituti. 8. 433. deſcribuntur. 66. 266.

Militaris Græcorum diſciplina; arma; exercitationes; 15. 187. Varia militum genera. 15. 188. Aſianorum. 15. 189.

Milites Græcorum qui primi ſtipendia fecerint. 56. 261. Initio Græcis probroſum fuit Mercede aliorum caſtra ſequi. Ibidem. Qui Peregrini ab Athenienſibus dicerentur. 62. 265.

Miltiades Cypſeli filius quomodo Cherſoneſi imperium habuit; ejus res geſtæ; honores poſt mortem habiti. 2. 390.

Miltiades Cimonis F. ejus res geſtæ; maxima virtus; calamitates; Mors. 27. 351. quomodo Cherſoneſum obtinuit. 2. 390. auctor, & Dux Marathonicæ pugnæ. 36. 206.

Mitilene deſcribitur; unde nomen; ejus Cives clariores; fortuna; quibus paruit. 21. 287.

Mneſteus unde Trojam navigavit. 25. 200.

Moloſſi qui Populi. 15. 310. Eorum Regum ſeries. 15. 311.

Multæ pecuniarum Athenis quæ, & quomodo diſtributæ. 27. 402.

Myſteria quæ Solemnitas; cui ſacra; ubi; quomodo; quando celebrata; à quo inſtituta; cæremoniæ deſcribuntur. Occaſio ejus inſtituendæ. 6. 332. Miniſtri, eorumque munera recenſentur. 6. 333. qui poſſent Myſteriis initiari, & quomodo id fieret. Ibidem, & 634.

N

NAves quæ maximæ fuerint Homeri tempore, & quæ minimæ. 50. 212. Unde Græcis appellatæ. 39. 254. earum diverſitas; magnitudo; Remigum numerus expenditur, & conſtituitur. 22. 195.

Naves ſacræ Athenis quot; quem ad uſum &c. 74. 272. V. Delia, & Paralus.

Nautæ qua ætate Athenis; quomodo eorum delectus fiebat. 38. 254. quale ſtipendium Athenis; quale Lacedæmone. 38. 253.

Navalis diſciplina quibus præmiis Athenis excitata. 38. 252.

Navale Athenienſium ubi; qua magnificentia, pecuniaque conſtructum; quando dirutum. 25. 200.

Nectanebus Ægypti Rex rebellat ab Artaxerſe. 37. 207. Profligatur. 12. 285.

Neptolomeus celebris. Hiſtrio; Philippo familiaris; quid Athenis egerit; caſu Philippi mortem vaticinatur. 6. 360.
Nicæa Theſſaliæ, ubi ſita, quando condita, à Philippo Theſſalis data. 20. 385. repetita. 5. 424.
Nicias Nicerati F. Res geſtæ; Mores; maxima militaris virtus; mors; Elogium. 19. 344. quot ſervos habuit in argenti fodinis, quod inde ipſi emolumentum. 27. 402.
Nomothetæ Athenis qui; quot; eorum munus. 12. 338.

O

OBolus qui nummus. 28. 202.
Odryſarum Regni amplitudo; vires; opes. 5. 391.
Ochus quare Artaxerſes dictus; mores; Mors. 1. 177. Thebanorum hoſtis. 8. 183. Communis Græcorum inimicus putatur. Ibidem. Ejus tamen auxilium quærunt Athenienſes, Thebani, Arcades, Elæi. Ibidem. Bello petitur à Tacho Ægypti Rege. Ibidem. Bellum inſtaurat contra Nectanebum Ægypti Regem. 11. 283.
Olynthus ubi ſita; à quo nomen; dignitas; vires; res geſtæ; quibus obtemperaverit; & reliqua ad eam pertinentia. 2. 299. Quando à Philippo proditione capta, & quomodo. 32. 404. Potentia. 9. 335., ejus ſocietas à Philippo, & Athenienſibus expetita; quam maluerit. 4. 316. 5. 301.
Onera Athenis publica; quæ; quot; recenſentur; an eorum daretur immunitas, quorum; & quibus. 20. 445.
Onomarchus Phocenſium Dux qua ratione bellum ſacrum geſſit. 10. 337.
Oreum Urbs Eubœæ quomodo prius dicta; Tyrannis in ea à Philippo conſtituta; quando; quomodo. 15. 397. Quo pacto fuerit ab eodem Philippo occupata. 32. 404.
Oraculum Delphicum quomodo inventum; petitum; redditum. 30. 374. aliquando ad illudendos populos fictum; hujus rei aliqua exempla. Ejus antiquitas; quando deſiit. 30. 375.
Oratio de Claſſibus quo anno dicta fuerit; cur veteri loco movetur. 5. 181.
De Megapolitis, idem. 5. 216.
Prima contra Philippum quando dicta. 1. 235. Diverſæ ſententiæ. Noſtra. 2. 236.
De Rhodiorum libertate quo anno habita. 1. 277.
Olynthiaca prima. 1. 297.
Olynthiaca ſecunda quare habita. 1. 315.
Olynthiaca tertia, quid ei occaſionem dederit. 1. 330.
De Pace. 1. 356.
Secunda contra Philippum. 1. 377. exquiritur quid ei cauſam dederit. 1. 378.
De Cherſoneſi rebus. 1. 388.
Ad Philippi Epiſtolam. 1. 422. quid ei cauſam dederit. 2. 423.
De Ordinanda Republica, inquiritur quando habita fuerit. Ulpianus de illius tempore confutatur. 1. 428.
Oratorum Athenis ætas. De iiſdem leges. 2. 178. quæ. 2. 179. Qui à ſuffragestu lege Solonis excludebantur. 5. 279. aliquando vi exclu-

excluſi. 5. 280. Eorum petulantia. Quo ordine dicere debuiſſent. 5. 241.
Oratores decem, Magiſtratus Athenis; illorum ætas, munus, ſtipendium. 2. 179.
Oratores muneribus corrupti frequentes Athenis; quamvis graviſſimæ in eos pœnæ conſtitutæ. 36. 408.
Orchomenus Bœotiæ à quo condita, diruta, aliaque ad eam pertinentia. 7. 217.
Orontes rebellat à Perſis; cum Satrapis rebellibus conjungitur; quos decipit. 38. 207.
Oropus ubi ſita; unde nomen; ejus fortuna; aliaque. 21. 225.

P

PAgaſæ unde dictæ, Urbis fortuna. 77. 274.
Palladium quod Forum Athenis. 36. 354.
Pammenes Thebanus contra Artaxerſem miſſus. 8. 183.
Panathenæa à quibus conſtituta; deſcribuntur. 75. 273.
Paralus navis Athenis ſacra; quem ad uſum. 74. 272.
Paſimelus, & Alcimenes Corinthii Patriam liberare ſtudent. 58. 263.
Paulus Æmilius ubi Perſeum Macedonum Regem vicit. 13. 244.
Pauſanias Lacedæmoniorum Rex Græcis inviſus. 22. 346.
Pauſanias confutatur. 18. 223.
Pax Antalcidæ inter Artaxerſem, & Græcos quando facta 31. 294. Inter Græcos bis ab Artaxerſe compoſita, & quando. Ibidem. Cum Philippo ab Athenienſibus facta; qua occaſione; tempore; ejus conditiones. 9. 363.
Pelopidas Thebanorum Legatus ab Artaxerſe benignè excipitur, & quare. 8. 183.
Peloponneſiacum bellum malè Athenienſibus ſucceſſit. 10. 244.
Perdiccas Alexandri F. Macedonum Rex quam cladem Perſis intulerit inveſtigatur. 19. 444. Tributum Athenienſibus dediſſe conjicitur. 24. 348.
Perdiccas Amynthæ F. perpetuus ferè Athenienſium hoſtis. 11. 320. ab Illyriis victus, & in bello interemptus. 17. 246.
Pericles Xantippi F. ejus eloquentia; mores; potentia; virtus; mors; elogium. 21. 345. ejus memorabile dictum. Ibidem. Auctor belli Peloponneſiaci. Ibidem. Primus Athenienſium militibus ſtipendii conſtituit, & quantum. 56. 261. Nautis quoque, & quantum. 38. 252. Auctor diſtribuendæ Theatralis pecuniæ. 6. 301. Eubœam occupat. 43. 255.
Perinthus à quo nomen habuit; ejus ſitus deſcribitur; dignitas. 4. 424. Cujus momenti eſſet Athenienſibus. 2. 423. ejus obſidio memorabilis à Philippo facta; à Perſis defenditur. 6. 425.
Perſę unde nomen habent, & genus. Argivorum cognati, & quare. 7. 382. Athenienſium hoſtes. Cur. 1. 176. Græcorum omnium. 8. 185. Præcipua ipſorum cura Græcorum diſſidia fovere. 47. 210. Quibus Græcorum auxiliati fuerint. V. Lacedæmonii, & Athenienſes. Quale nauticum ſtipendium Græcis darent. 38. 253. Eorum divitiæ quantæ; quomodo; & unde, collectæ. 32. 204.

Pezeteri qui milites essent, & quare ita vocati. 14. 322.
Phalerus portus Athenienſium. 25. 200.
Pharnabazus Perſarum Satrapa à Rege deſciſcit. 1. 176.
Pharſalus ubi ſita, à quibus nomen, & fama. 3. 424.
Phayllus Phocenſium Dux quomodo bellum ſacrum adminiſtraverit. 10. 337.
Pheræ ubi ſitæ, à quo nomen; quibus obtemperarunt. 15. 306.
Philippus Macedoniæ Rex ab Amyntha patre obſes Illyriis datus. 17. 246. Quando, & quomodo regnare ceperit. 17. 245. ejus præcipuæ res geſtæ enumerantur. 17. 246. Phalangem invenit, & quomodo. 17. 246.
Philippus regnandi initio pacem petit ab Athenienſibus. 2. 236. quomodo eos ſibi conciliare ſtudet. 4. 181. Olynthios fovet. 5. 317. in eos munificus. 2. 299. Deinde dolo Urbem occupat; quomodo; delet. 2. 300. Pœonas, & Illyrios vincit, Arymbam ſuperat, & quando. 15. 310. Theſſalorum Tyrannos deiicit. 20. 247. 15. 306. In Euboea Tyrannos conſtituit. 23. 399.
Philippus Athenienſis ex Imbro, & Sciatho pellit; quando. 73. 271. Amphipolim occupat; quando. 35. 250. de ipſa Athenienſes illudit. 31. 251. Pydnam capit. 13. 244. iiſdem quas Urbes ademit. 6. 241. à Pylis prohibetur. 27. 248. 45. 256.
Philippus bellum Phocenſe abſolvit. 27. 371. Amphictyon Phocenſium loco eligitur; at non ritè, & cur. 13. 367. 27. 371. Ab Athenienſibus Amphictyon confirmari petit. 1. 378. Ab Amphictyonib. Pythiorum ludorum Præfecturam accipit. 29. 373. Oropum Athenienſibus reſtituit. 21. 225. Theſſalorum amicus. 20. 246. Oculum amiſit in Methonis Macedonicæ obſidione. 15. 245. 31. 249.
Philippus omnes muneribus præter Demoſthenem lucratus. 47. 257. Cherſoneſi iſthmum perfodere ſtatuit 26. 387. à Græcis munus adverſus Perſas Imperatoris petit. 2. 379.
Philippi Genealogia. 6. 381. 16. 421. Virtutes, & vitia. 15. 323. Qua ratione Barbarus à Græcis dicebatur. 16. 341.
Philiſtides quomodo Oræi Tyrannus à Philippo conſtitutus. 15. 397.
Philocorus falſi evincitur. 2. 300.
Philomelus Phocenſes ad bellum hortatur, & cur. 9. 184. Delphici Oraculi auctoritate abutitur. 30. 375. Delphicum Templum ſpoliat. 10. 336.
Phliuns Peloponneſi Urbs, à quo nomen &c. 31. 228.
Phliaſii eximiâ in Lacedæmonios fide. Qui populi. 31. 228. Quomodo, & quando è Patria ejecti fuerint conjicitur. 25. 447.
Phocenſes Perſarum inimiciſſimi; Athenienſium amiciſſimi. 10. 184. Quibus amici, aut inimici; militaris eorum virtus; aliquæ res geſtæ; magnanimum factum. 27. 372.
Phocenſes ob Cyrrhæum agrum ab Amphictyonibus multati bellum ſuſcipiunt; quomodo ſibi cavent. 9. 184. quomodo illud ſuſtinuerint. 10. 337. pecuniâ exhauſti. 10. 336. Quas pœnas victi ab Am-

Amphictyonibus tulerunt. 27. 371. Ab Amphictyonum Collegio excluſi. 1. 356. 2. 359. reſtituti, & cur. Ibidem. In gratiam Philippi redeunt. 13. 383.
Phocenſe bellum quamdiu duraverit; qui in illo Phocenſibus Socii, qui hoſtes. 26. 370. quando finitum eſt; quæ occaſione, & à quibus illatum. 1. 356.
Phocidis fines, Urbes, unde nomen. 27. 372.
Phocion Athenienſium quinque, & quadraginta annos Imperator. 66. 267. Cyprum Artaxerſi recuperat. 1. 418.
Phreattium quod Forum Athenis. 36. 354.
Phylarchi qui Athenis. 66. 266. quanti, eorum munus. 66. 268.
Pindarus à Thebanis multatus ob laudatos Athenienſes, ab iſtis majori præmio donatur. 42. 209.
Piræus Athenienſium portus unde nomen accepit; deſcribitur; qui illum mœnibus, aliiſque munitionibus cinxerunt; quot ibi Navium ſtationes; quæ Ædificia. 25. 200. 10. 395.
Piræi mœnia deſcribuntur; quando; & quæ pars illorum dicuta; deinde inſtaurata; 39. 231.
Platææ, ubi; obſeſſæ; dirutæ; inſtauratæ, iterum everſæ; aliaque ad illas pertinentia. 9. 218.
Platæenſes perpetui Athenienſium amici; ipſis opitulantur ſoli ad Marathonem; diram obſidionem ferunt. 8. 218. Athenienſi civitate donantur &c. 8. 219.
Plato legitimo tempore in Caſtris fuit. 55. 261.
Plutarchus emendatus. 24. 199.
Plutarchus Eretriæ Tyrannus; ejus res geſtæ. 4. 359.
Pnyce qui locus Athenis; ejus uſus. 3. 430.
Pœones ubi habitant; quomodo à Dario in Aſiam ire coacti; quomodo in Patriam reſtituti. Eorum mores, & fortuna. 15. 311.
Polemarchi Athenis quæ auctoritas. 36. 206.
Pollucis locus emendatus. 50. 257.
Portus Athenienſium in Attica. 27. 401.
Polydamas Theſſalus Patriam rectè gubernat. 20. 314.
Polyphon Athenienſium Dux qualis; ejus res geſtæ. 22. 327.
Potidæa ubi ſita; Urbis fortuna. 14. 244. Quando Olynthiis tradita à Philippo. 18. 384.
Poſteri Harmodii, & Ariſtogitonis ob interfectum Tyrannum, quibus præmiis ornati. 24. 199.
Proditores in omni Græcia ſuarum Urbium. Qui fuerint, & ubi, recẽſentur. 33. 405. Defenduntur à Polybio, ſed fruſtra. 33. 406.
Proedri qui eſſent Athenis; quomodo eligebantur; eorum munus. 4. 240.
Prytaniæ deſcribuntur. 7. 394. Quot diebus quælibet maneret. 4. 238.
Prytanes qui; eorum munus; quomodo crearentur. 4. 240. Ipſis victus dabatur in Curia &c. 7. 394.
Pugna Athenienſium cum Perſis ad Marathonem deſcribitur. 36. 206. Pingitur in Pœcile porticu. Ibid.
Pugna Græcorum cum Perſis ad Platæam; ejus exitus. 19. 444.
Pugna Lacedæmon. cum Thebanis ad Leuctra; deſcribitur. 1. 213.
Pugna eorumdem, aliorumque Græcorum ad Mantineam. Cauſa, exitus &c. 16. 221.

Pugna Athenienſium, & Lacedæmoniorum ad Haliartum deſcribitur. 44. 256.
Pugna Græcorum cum Philippo ad Cheronæam quando facta. 8. 433.
Pugna navalis Athenienſium cum Lacedæmoniis ad Naxum deſcribitur. 17. 441.
Pydna ubi ſita. Ejus Urbis fortuna. 13. 244.
Pylæ. Vide Termopylæ.
Pylæa quid; In iis quid Philippus Theſſalis conceſſerit, coniicitur. 22. 386.
Pythia quæ mulier; quid ageret apud Oraculum Delphicum. 30. 375.
Pythii ludi cui ſacri; ubi celebrati; quâ causâ inſtituti; deſcribuntur; quo intervallo temporis facti. 29. 373. Eorum Præfectura cujus erat; plurimi à Græcis fiebat. Ibidem.

Q

QUinquemodiales qui eſſent Athenis. 20. 191.

R

RHodus à quo nomen accepit; deſcribitur. 7. 281. Quàm opportuna Cariæ occupandæ. 14. 286. græcis pariter Inſulis. 15. 286. Ibi maximum diluvium, & inundatio. V. Inundatio.
Rhodii re nauticà clari; eorum mores. 7. 281. Superbi. 18. 286. Inteſtinis diſcordiis lacerati. 2. 278.

S

SAcerdos ſummus Delphicus Amphictyonidi præſidebat; ſine quo decreta irrita. 2. 358.
Sacrificium Dianæ promiſſum pro Marathonica victoria; quomodo expletum. 36. 206. Quale fieret Athenis ante Concionem habendam. 3. 431. Quale ante Senatum. 7. 394. Quàm maximum paraverit in Pythiis Jaſon Pherarum Tyrannus. 29. 374.
Sadochus Sitalcis Thraciæ Regis filius Civis Athenienſis. 9. 417.
Satrapæ Perſarum quo jure, & qua fuerint auctoritate; plura ad eos pertinentia. 6. 425.
Satrapiæ Perſarum à quo inſtitutæ; quot fuerint; quomodo diviſæ. 6. 425.
Sciathus Inſula ubi; quot Urbes habuit &c. 71. 270.
Senatus Athenis à quo inſtitutus. Annuus erat; ejuſdem auctoritas; munus. 7. 392. Quomodo negotia explicabat; quandiu ejus decreta vim obtinebant. Qui eidem præerant. 7. 394. Novus quando, & quomodo Veteri ſuccedebat; quando finiebat; quod ei præmium dabatur. Ibidem.
Senatores Athenis quot; quomodo creati; quid jurarent; ætas; quantum temporis ab eo munere vacarent; cur Senatu moverentur; quomodo. 7. 392. Qui ipſis locus honoris in Theatro. 7. 394.
Seuthes Odryſarum Rex qua fuit potentiâ. 5. 391. Quando regnare cepit; quam habuit uxorem; quomodo. 9. 418.
Sidon à Perſis capta; à Civibus incen-

censa. 13. 285.
Sigæum Promontorium, & oppidum ubi jacet; à quo dictum, aliaque ad eum spectantia. 22. 326.
Sigonius emendatus. 50. 258. 24. 197. & 198. 26. 200. 1. 177.
Siphnus ubi sita; quàm dives. Ejus thesaurus Deli quo auctore positus. 26. 448.
Sitalces Thraciæ Rex an civis Athenienſis fuerit; ejus res gestæ; mors. 9. 417.
Sociale bellum contra Athenienſes quot annos manſit. 73. 271. 1. 277.
Socrates à militia Athenis non fuit immunis. 55. 261.
Solon Athenienſium legumlator. V. Legumlatores. Quomodo Rempublicam inſtituit. 20. 191. Quomodo emendandas, ſervandas leges eſſe juſſerit; novaſque condendas. 12. 338.
Sparta à quo dicta; ſitus; auctoritas; dignitas deſcribuntur. 7. 427. ſola à Proditoribus immunis Philippi Macedonis tempore. 33. 406.
Suffragia Athenis in Concione quomodo ferebantur. 3. 431. Quomodo Athenis numerabantur; quomodo Romæ. 4. 237.
Sylimbria ubi ſita &c. 29. 293.
Synedrion, ordo Virorum, qui Amphictyonidi intererat; unde collectus; ejus munus. 2. 358.

T

TAchus Ægypti Rex à Perſis rebellat. 38. 207. Decem Græcorum millia in bellum ducit contra Artaxerſem. 8. 183.
Talenta; varia; ipſorum æſtimatio. 31. 204.
Thaſus Inſula, & Urbs. Inſula quibus paruit, ejuſque fortuna. Urbs à quo condita. 70. 269.
Taxiarchi Athenis qui; quot fuerunt, eorum munus. 66. 266. & 267.
Tegeatæ cum Mantineenſibus pugnant; qui eorum Socii; exitus pugnæ. 16. 221.
Tempe quomodo è ſtagno in vallem amœniſſimam verſa. 15. 307.
Templa qualia fuerint antiquitus Athenis, qualia deinceps. 26. 349. Nobiliora recenſentur. Templum Jovis Olimpii Athenis deſcribitur; quantâ pecuniâ ædificatum. Ibidem.
Tennes Sidoniorum Rex ſuorum Civium proditor; ab Artaxerſe occiditur. 16. 286.
Teres Thraciæ Rex quando à Philippo in Regno confirmatus; quando pulſus. 14. 309.
Theatralis pecunia quæ; quanta; cur Populo data Athenis. 6. 301. Quomodo diſtributa. 16. 312. 17. 312. Quando, & cur Ærario militari reſtituta. 12. 383.
Thebæ Bœotiæ à quo conditæ; unde nomen; quomodo prius dictæ. Situs; Civium mores; fabulæ inde ortæ; aliqui Cives clariores; bella; fortuna; everſio; inſtauratio; aliaque ad eas pertinentia. 10. 364.
Thebanæ mulieres totius Græciæ pulcherrimæ. Ibidem.
Thebani primi Græcorum literas à Cadmo accepere. 18. 268. Reliquis Bœotiis ſemper imperare ſtuduerunt. 11. 383. 35. 408.
Thebani veteres Athenienſium hoſtes; quare. 42. 208. Præcipua cum

cum iiſdem Athenienſibus eorumdem bella. 47. 234. Athenas dirui ſtudent. 4. 181. Pindarum multant ob laudatas Athenas. Ibidem.
Thebani vincunt Lacedæmonios ad Leuctra. 1. 213. Contra eoſdem auxilium ab Athenienſibus petunt, ac recipiunt; qua induſtriâ eos ad ferendum permovent. 10. 243., & 244.
Thebani Perſarum amici. 8. 183. Cum Xerſe ſe conjungunt adverſus Græciam. 13. 185. Pecuniam petunt ab Artaxerſe, & accipiunt; quantam. 42. 209. Ocho Artaxerſi ſuſpecti; contra quem Pammenem cum Copiis expediunt. 8. 183.
Thebani Platæenſibus inimiciſſimi; quare. 9. 218. Orchomenum diruunt; cur. 7. 217. & Theſpias. 8. 218. Philippi amici; quibus ab eo muneribus donati. 17. 368. 24. 369.
Thebani, & Bœotii omnium opinione ingenio tardi. 18. 368.
Themeſion Eretriæ Tyrannus quo dolo Oropum eripit Athenienſibus; eam Thebanis dat. 21. 225.
Themiſtocles ad navalem diſciplinam excitat Athenienſes. 38. 252. Portum in Piræo conſtruendum ſuadet relicto Phalero. 25. 200. Vide Athenienſes. Quas Urbes accepit ab Artaxerſe Victus nomine. 21. 326.
Thermopylæ, ubi; locus deſcribitur. 40. 254. Quanti momenti Athenienſibus forent. 4. 380.
Theſeus unde in Cretam navigavit. 25. 200., cur. V. Naves Sacræ.
Theſmothetæ Athenis qui; quomodo creati; ipſorum munus &c. 12. 338.
Theſpiæ unde dictæ; à Xerſe incenſæ; à Thebanis everſæ; & reliqua ejus Urbis. 8. 217.
Theſſalia quæ Regio; unde nomen; ejus Populi; Diluvium ibi Deucalionis; Populorum mores. 20. 314.
Theſſalis cur venefici putantur; eorum mores; potentia. 20. 315. infidi creduntur, & cur. 19. 313. Xerſem ſequuntur contra Græciam. 13. 185. 19. 313.
Theſſali amicitiam coeunt cum Philippo Macedonum Rege; quare; eam perpetuò colunt. 20. 246. Ei fidunt. 6. 318. Qua ratione illos inimicos Regi dixit Demoſthenes. 10. 319. Penè ab ipſo in ſervitutem rediguntur. 18. 312. impoſito Urbibus Decemviratu. 1. 378. 21. 386.
Thetæ qui Athenis. Iis Magiſtratus denegati. 20. 191.
Timotheus Cononis F. ejus res geſtæ; mores; virtutes; eloquentia; honores; calamitas. 34. 411. celebratur; quibus honoribus, quibus injuriis affectus fuerit. 12. 285.
Timotheus Cononis F. Pydnam occupat. 13. 244. Potidæam. 14. 244. Quot civitates Athenienſibus acquiſivit. 6. 241. 22. 327. An Olynthios ſubegerit; quando; difficultates expenduntur. 11. 320., & 321. Ariobarzani ſuppetias miſſus quid egerit. 12. 284. Navali Præfecturâ pulſus. 1. 176. exauthoratus, & reſtitutus; cur. 15. 440.
Thiſſaphernes Ageſilao fidem fallit. 47. 211.
Trecenti qui Virorum Ordo eſſet Athe-

Athenis. 20. 192.
Triballi qui populi; quæ potentia; Athenienſium aliquando Socii. 9. 418.
Tribus Athenis quantæ; eorum nomina, & unde acceperint, quem Præfectum haberent; peculiare ipſarum Ærarium. 26. 200. Non ad ferenda ſuffragia, ſed ad Magiſtratus eligendos inſtituta. 26. 201.
Tributa à quibus, & quo ordine Athenis pendebantur. 20. 192. Qua ratione perſoluta. 31. 203., qua ratione computata. 33. 205.
Tributa à Sociis data Athenienſibus quanta initiò, quanta deinceps. 27. 402. Quando, & cur conſtituta. Ibidem.
Tributa ab Ægyptiis Regi data quæ. 32. 204.
Trierarchi Athenis qui; quanti; eorum munus: alii ad fabricandas naves, alii ad gubernandas creati. 24. 197. quamdiu munere fungebantur. 24. 198.
Trierarchi Navium gubernatores qua ætate eſſe debebant; qui fuerunt novâ Demoſthenis lege. 24. 198. Quod ipſorum munus. 24. 199. Munus iſtud recuſantes quid alteri illud obeunti conferebant. Ibidem. Facilè piraticam exercebant. 17. 197.
Trigonum quod Forum Athenis. 36. 354.
Triremes Antiquorum ætate qua formâ; figurâ; magnitudine; quot Nautis; quot remis, & quo ordine inſtructis. 22. 193. Plures de hac re ſententiæ recenſentur. Noſtra quæ ſit. 22. 194. De remigum numero. 68. 269.
Triremibus fabricandis, ornandiſque quid Athenienſes darent. 24. 199. 28. 202.
Tropea jure gentium apud Græcos, Victoribus non impedita. 25. 249.
Tryphilia quæ Regio ſit; deſcribitur; quorum fuerit. 29. 227.
Tyranni in Eubœa à Philippo conſtituti recenſentur. 24. 399.
Tyrtæus Athenienſis; ejus Hiſtoria. 20. 225.

V

VAtes Athenis qui, eorumque vaticinia. 29. 203.
Vectigalia Athenienſibus quam pecuniam afferrent; quibus rebus, & quantis centeſimis impoſita. 27. 402.
Vinum quo pretio Athenis vendebatur. 36. 409.
Ulpianus confutatur. 16. 312., 24. 198., 46. 234., 55. 260., 15. 307.
Uſuræ Athenis quot centeſimis conſtitutæ. 28. 201.
Wolfius refutatur quoad Hiſtoriam. 68. 268., 14. 310., 4. 238., & 240, & alibi.

X

XErſes quos Græcorum Populos conjuctos ſecum habuit, dum in Græciam tranſmiſit. Expeditio deſcribitur. 13. 185. Reliqua ejuſdem expeditionis vide in aliis nominibus. Eubœam occupat. 43. 255. Ejus magnanimum factum erga Lacedæmonios ante bellum. 45. 210. De Theſſalis dictum. 20. 214.

Z

ZEugitæ qui Athenis. 20. 191.

Ty-

Typographus Lectori.

DUM Author lucubrandis annotationibus intentus exiguam Typographiæ erroribus corrigendis curam adhibet, aliqui irrepserunt, quorum graviores hîc emendatos habes. In recta quoque scribendi ratione peccatum est, cum aliquando à tertia Lacedæmonii syllaba diphthongus, aut y à secunda Thucydidis, tertiaque Amphictyonum abest, & alibi aliquando. Quibus omnibus, ut tua fert humanitas ignoscas, velim. Græcam scripturam nullibi opinor purgatiorem invenies; attamen haudquaquam mendis caret. In syllabis, pauca quidem, eaque levia reperies, veluti p. 337. ἀρχὴν pro ἀρχὴν. p. 280. ὑστερία pro ὑστερικὰ. p. 321. κατυστεῖον pro καδυστερον. In accentibus autem nonnihil frequentiora sunt, quos non semel prætermissos, ratiùs malè collocatos invenies; ut p. 190. ἡγεμόνα pro ἡγεμόνα. p. 191. οἰκοδομησαμεν pro οἰκοδομῆσαμεν, atque alia id genus. Hæc emendanda hoc loco non reputavi. Nam græcæ linguæ peritis facilè patent; imperitis non est, cur ostendas. Vale.

Errata Corrige.

IN *Præfat.* Æconomicum *leg.* OEconomicum, Noſtri *leg.* Noſtris. *Pagin.* 8. *verſ.* 5. Quid *l.* Quod. *p.* 11. *v.* 1. a *l.* e, *v* 41. diſſentione *l.* diſſenſione, *p.* 25. *v.* 26. veſtrum *l.* veſtrûm, *p.* 45. *v.* 27 quærelis *l.* querelis, & alibi, *p.* 49. *v.* 38 velit deſinire *l.* velit, definire, *p.* 52. *v* 7. ante laturos *l* antelaturos, *p.* 59. *v.* 36. hîc, ac illic *l.* hic, an illic, *p.* 73. *v.* 26. opem ferendum *l.* opem ferendam, *p.* 84. *v.* 34. fallaciſque *l.* fallaciiſque, *p.* 101. *v.* 31. præhabenda ſit. *l.* præhabenda ſit? *p.* 124. *v.* 3. dimitterem *l.* dimitterem? *p.* 138. *in fine paginæ deeſt* monumenta virtutum, *p.* 141. *v.* 26 queat *l.* queant, *p.* 164. *v.* 33. afferem *l.* afferrem, *p.* 167. *v.* 27. ſuſpicior *l.* ſuſpicor, *p* 174. *v.* 6. perveniam *l.* prævenìam, *p.* 182. *v.* 22. cæpta *l.* cœpta, *p.* 185. *v.* 40. gerent *l.* gererent, *p.* 186 *v.* 37. peperit *l.* pepererunt, *p.* 187. *v* 27. alibi *l.* albi, *p.* 189 *v.* 24. Thebanis *l.* Thebani, *p.* 191. *v.* 8. Quæ ſanè Claſſis *l.* Quam ſanè claſſem, *p.* 192 *v.* 4. reperituri *l* repetituri, *v.* 15. minuſne *l.* minuſve. *v.* 16. quæ Tributorum *l.* qua tributorum, *p.* 210. *v.* 30 inſolentes *l* inſolenter, *p.* 242. *v.* 2. eorumdem *l.* earumdem, *p* 266. *v.* 4. Artaxerſe *l.* Artabazo, *p.* 268. *v.* 45. perſolvendi *l.* perſolvendis, *p.* 269. *v.* 18. ſurget *l.* turget, *p.* 273. *v.* 14. cæremonis *l.* cæremoniis, *v.* 39. Vulcanibus, *l.* Vulcanalibus, *p.* 320. *v.* 38. inudcias *l.* inducias, *p.* 342 *v.* 7. initum *l.* initium, *p* 348. *v.* 3. talentum *l.* talentûm, *p.* 355 *v.* 22. inſcriptum *l.* inſcriptam, *p.* 381. *v.* 28. *delendum* (ex Herodoto) *locus in margine citatus irrepſit ex proximo.* *p.* 390. *v.* 31. Cherſoneſum *l.* Cherſoneſus, *p.* 410 *v.* 35. Coris *l.* Choris, *p.* 428. *v.* 38. temporis *l.* tempori, *p.* 433. *v.* 8. conſtrictum *l.* conſtrictam.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

MAG 2002063